REDVCTORIVM MORALE SVPER TOTAM BIBLIAM

PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS, ORDINIS DIVI BENEDICTI,

iuinarum litterarum ſtudioſiſſimi quattuor & triginta libris conſummatum, ſingulisq́ue (ſecundum materiæ exigentiam) capitibus aptiſſime diſtinctum, vbi notabiliorum, hiſtoriarum, ac figurarum veteris & noui teſtamentorum, præmiſſa compendioſa textus ſumma, Tropologica ſeu Allegorica atque nonnunquam Anagogica ſubnectitur explanatio. Adiectis Bibliæ concordantijs.

Habes inſuper præter diligentiſſimam caſtigationem adnotamenta cum litteris figuratis quæ rei intellectum quàm clariſſime demonſtrant.

Directorium quoque præcipuarum ſententiarum certo indice de nouo contextum.

VENETIIS.
APVD HÆREDEM HIERONYMI SCOTTI,
M D LXXXIII.

MATERIAE SINGVLARES
OPERIS REDVCTORII MORALIS
SVPER TOTAM BIBLIAM,

Ordine aptiſſimo ſecundum numerum librorum ac capitulorum necnon foliorum : vna cum elementorum appoſitione hic colliguntur: vt facilius occurrat quod candidus lector optat.

Aron & filij eius ad ſacerdotium electi fuerunt li.2.c.20.f.39.d
Aaron virga floruit li.4.c.14.f.67.a
Aaron quomodo interpretatur.ibi.b.
Aaron dictum eſt ſeruare ſacerdotium li.4.c.15.fol.65.c
¶ abiſa virgo pulcherrima li.9. c.2.fo.120.h
abimelech ſpurius gedeonis factus eſt rex li.7.c.8.fo.9..F
abſalon amon interfecit li.10.c.10.f.113.c
abſalon patris faciem ad duos annos non vidit c.11.Ibid.
abſalon præcepit ſegetes combori ibid.c.11.f.116.e
abſalon a ioab incepis lanceis perfuſus interiit li 10.c.15.f. 117.b
abietes ſunt pauperes li 23.c.12.f.193.b
abſtinentia adijcit vitam li.24 c.1.f.177.c
abel munera accepta fuerunt deo li.1 c.4.fo.4.G
abrææ ſacrificium li.1.c.11 f.7.c
abraæ prima vxor quæ fuit li.1.c 12.f.7.b
abraam de præcepto domini proprium filium immolare voluit li.1.c.17.fo.10.F
abſtinentiæ ſobrietas per beryllum intelligitur li.2.c.20.f.41. D
¶ actiui occupantur circa terrena li.1.c.5 fol.5.b.
actiua vita cui comparatur li.1.c 20.f.12.g
achates tempeſtatem auertit li.2.c.20.f.41.d
accipiter li.3.c.4.fo.48.g
achior princeps li.18.c.4.f.
achitophel ſummus conſiliarius dauid,ille primus dominū ſuū negauit libr.10.c.14.fo.116.h
achimaas nunciauit Dauid regi mortem filij ſui abſalonis li.10.c.15.fo.117.c
achaz rex nequiſſimus li.12.c.15.f.153.c
acab contra ſeipſum ſententiam tulit li.11.c.17.f.142.F
¶ aduerſitas aperit oculos lib.33.c.7.f.269.a
adulator dicitur imago li 7.c.8 f.89.c
adulatoris verba per lac intelliguntur li 9.c.1.f.98.F
adulatores a principibus admitti non debent li 10.c.1.fo.111.b
adulteri in proprijs vxoribus puniuntur li.10.c.9.fo.115.a
adulatoris aſtutia reprehenditur li.10.c.13.f.116 F
adonias ſenior filius dauid li.11.c.1.f.131.a
addo propheta,vir dei nominatus,a leonibus interijt li 11.c.13.fo.135.c
adulatores proſpera dicere ſolent li.11.c.19.f.142.h
adonia iuuenis,filius martis li.23.c.40
adam in campo damaſceno creatus li.23.c 7.f.190.h
aduocatus diues comparatur aſtetis li.24.c.7.fo.202.c
adam ſexta die formatus li.1.c.3.fo.3.c
adæ generatio li.1.c.4.f.4.G
adoleſcentes filii ſunt gigantes in eccleſia li.1.c.5.f.5.a
aduerſitas a mundo datur li.1.c.30.f.16.G
adipum tria genera dominus voluit retinere li.3.c.2.fo.45. D
adeps bonæ affectionis in igne charitatis ſolet nutriri.foli.47.F
adulationis mel interdicitur nobis li.3.c.3.f.46.b
adulationis officium li.3.c.4.f.49.a
adam mortalitatem incurrit li.3.c.7 f.53.h
adulator pilos diuitiarum ſecum rapit li.4.c 4.f.62.F
adulterium hebreæ mulieris per potum aquæ manifeſtabatur li.4.c.3.fo.61.c.
adonibezech rex captus,in iſrael ductus eſt libro. 7.capitulo.1.fol 87.e
¶ Affectiones malæ ſunt quatuor li.26.c.1 f.207.d
affectiones cordis ſunt quatuor li.3.c.4.f 48.H
affectiones bonæ ſunt quatuor li.2.c.6.f.130.G
agricolæ intelliguntur per vinum & oleum libr.34.capitulo.7.fol.273.c
agar fuit ancilla abrææ li.1.c.11.fol 7.c
agar interpretatur ſomnium vigiliæ 8.E
agnus paſchalis eius qualis fuerit li.2.c.6.f.20.G
agnus paſchalis quando comedebatur,per ſeptem dies fermentum non debebat in hebreorum tabernaculis inueniri li.3.c.3.fo.47.B
alexander hieremiam in alexandriam tranſtulit li.22.capitu.7.fol.185.c
alexander rex macedonum,reges & principes debellauit li.27.c.1.fo.209.a
alchimus de ſemine aaron li.27.c.8 f.216.G
alchimus ſummus ſacerdos iniquiſſimus li.27.c.10.f.218.G
altare ſolet de terra fieri,quid denotat li.2.c.12.f.24.H
altare ſignificat eccleſiaſticas dignitates.ibid.
altare holocauſtorum præcepit dominus fieri li.2.c.19.fo.36.H
altare debet habere quatuor cornua, quid moraliter ſignificat.37.a
alexander ſeipſum adorari fecit ſicut deum libr.2.capitulo.25.fo 43.B
alienigena nunquam de ſanctificatis in lege comedere debebat li.2.c.24.f 58 G
aman filius amadachi li.19.c.3.f 176.H
aman inuitatus ab heſter ad prandium li.19.c.4.f.177.o
ambitio principum li.27.c.1.f.209.B
ambitioſus in dolo verba pacifica loquitur li.27.c.1.f.209.C
amalech pugnauit contra iſrael li.2.c.11.f.24.E
amethiſtus hominem uigilem facit li.2.c.20.f.41.D
ambitioſi comparantur feſto tabernaculorum li.4.c.25 f.72. B
amorreus a filijs iſrael præcipiente domino de terra promiſſionis fuit expulſus li.5.c.2.f.74.B
amicus amicum lædere non debet li.5.c 8 f.77.H
amonites repulſam eccleſiæ patiebatur in lege.li 5.c.10.f.78.H
amicus antequam recipiatur ad amicitiam, eſt probandus li.6.c.4.f.83.c
ambitioſi nabuchodonoſor comparantur li.18.c.2 f.88.F
amicus falſus non niſi præſentem diligit hominem li 7.cap.13.fol.85.a
amalechitarum populos deſtrui mandabatur a domino li.9.ca.11 fo 104.B
amor qui ex corruptione naſcitur vertitur in odium li.10.c.10.fo.115.B
amon primogenitus dauid.ibid.
amaſias rex iuda li.12.c.14.f.153.a
amaſias iuſtus ex virtute dei idumeos deuicit li.12.c.5.fo.159 a
ambitioſorum duo ſunt genera li.4.c.13.f.66.E
ambitioſi muneribus & adulationibus vtuntur.ibid G
anima impeditur a carne li.4.c.17.fo.68.o
antichriſtus de diabolo veniet li 34.c.22.f.279 E
angelum ſibi quilibet deputatum habet li. 33.c.9 f. 263. d & e
angelus conſolatus eſt paſtores li.32.c.2.f.248.E
antonius laoctus a diabolo verberatus li.29.c.5.f.230.B
anima peccatrix non meretur dici filia dei.li.10.c.6 f.173.c
anima peccatrix in cuſtodiam diaboli vadit.li.29.c 2.fo.176.G
anima per ſuſannam intelligitur li.24 c.9.f.206.E
antiochus tadia peccati ſibi impoſuit duo diademata li.29.ca.1.fol.209 b
antiochus ſpoliauit templum.Ibid.
antiochus ordinauit,quod omnis populus vna eſſet li.27.cap.1.fol.210.H
angelica creatura intelligitur per lucem primordialem creationis mundi li.1.c.1.fo.2.B
animalia munda ſunt boni homines & immunda mali.li.1.c.5.f.5.B

anima hominis dicitur arca. Ibidem. c
Animæ conditiones. ibid.
Anima per Saram vxorem abrahæ intelligitur li. 1. c. 8 e
Angeli tres ſunt miſſi ad Sodomam deſtruendam li. 1. capitu. 14. fol. 9. a
Anima & corpus concatentur li. 1 c. 10. f. 11. h
Animæ ſeductio oſtenditur li. 1. c. 23. f. 13. d
Anima non debet exire de domo conſcientiæ. ibid.
Anima virtuoſa per tabernaculum intelligitur lib. 2. capitu. 18. fol. 74. h
Animæ virtuoſæ conditiones. ibid.
Animalia ruminantia & fiſſas vngulas habentia ſolum a filiis Iſrael comedebantur libr. 3. c. 4. f. 47. d
Animalia immunda in vetere lege tangens immundus erat li. 3. c. 4 fo. 49. a
Animalia quæ offerebantur in lege veteri debebant eſſe integra li. 3. c. 14. fo. 58. G
Annus iubileus apud hæbreos præcipitur ſeruari li. 3. capitu. 16. fol. 59. b
Anima nupta, carni, mundo, diabolo, nõ debet comedere de ſanctificatis li. 3. c. 14. f. 58. F
Anima per pœnitentiam rediens, cibis cæleſtibus digna. ibid.
Annus iubileus ſignat gloriam li. 5. c. 3. f. 75. a
Anima peccatrix dicitur gentilis li. 5. c. 8 fo. 77. e
Angelica tuba mundi ruinam prænunciet. libro. 6. capitulo. 5.
Anima comparatur naviculæ li. 29. c. 1. fol. 135. b & c
Anima dicitur vinea li. 29. c. 13. fo. 138. b
¶ Apoſtoli variis linguis loquentes, ebrii appellati ſunt li. 33. c. 2 fo. 260. F
Appollonius dux demetrii li. 27. c. 31. fo. 110 a
Apoſtata per columbam intelligitur li. 1 c. 6. f. 6. e
Apoſtoli fuerunt flores mundi li. 2 c. 17 f. 32. e
¶ aquæ ſuperiores quid in mundi creationem moraliter denotant li. 1. c. 1 fo. 2. t. F
Aquæ inferiores quid. ibidem.
Aqua per Moyſen conuerſa eſt in ſanguinem libr. 2. capitulo. 3. fol. 18 h
¶ Arida terra quæ li. 1. c. 1 fo. 1. d
Ariditas pœnitentiæ. ibidem.
Arca noe ex præcepto domini facta li. 1. c. 5 f. 5. a
Aries dux gregis li. 1. c 11 f. 9. d
Arca ex lignis ſethim facta li. 2. c. 17. fo. 30. e
¶ aſtronomia habet autem magnam vanitatem li. 33. cap. 1. fol. 160. e
aſabel curſor velociſſimus fuit li 10. c. 1. f. 111. e
aſſuerus conuiuium ſeptem diebus celebrauit continuis li. 29. c. 8 fo. 174. F
Aſſuerus fuit rex aſſyriorum. ibidem. 174 E
Ailor rea comparatur cedro li. 23. c. 15 fo. 195. D
Auari dicuntur boues arantes li. 20. c. 1. fo. 180 G
Auarus comparatur amphoræ li. 26 c. 3. f 208 F
Aues volantes dicuntur eſſe in homine tanquam in minori mundo, moraliter quid denotat li. 1. c. 1. f. 2. e
Aurum optimum vbi reperitur li. 1 c. 2. f. 3. A
Auaritia per cain intelligitur li. 5. c. 4. f. 7. b
Auaritiæ incommoda li. 1. c. 9. f. 7. B
Auſtralis pars eſt regio luminoſa li. 1. c. 17. f. 32. g
Aues gemebundæ ſunt Deo acceptæ, & quid per eas moraliter intelligitur li. 3. c 1. f. 45. b
Auarus talpæ comparatur li. 3. c. 4. f. 49. b
Auari per moabitas intelliguntur li. 5. c. 10. f. 78. & 79. a
Auaritia acham lapidauit li. 6. c. c. f 84. H & 85. a
auari religioſi acham comparantur. ibi. 85. a
auaritia eccleſiaſticos viros damnat. ibid.
auaritia veritatem amittere facit li. 29. c. 20 fo. 244. G

B

Baptiſmus fluminis li. 3 c. 4. fo. 50. e
Baptiſmus eſt cauta ſalutaria li. 3. c. 7. f. 53. a
Baptiſmus per iordanem fluuium intelligitur li. 6. c. 2. f. 83. a
Bachides interpretatur luctus fortis li. 23. c. 2 18. e
Bachides multas ciuitates muniuit li. 27. c 10. ibi. F
Balach rex moab li. 4. c. 19. f 69. D
Balaam aſina locuta. ibid.
Balaam aſina ſignificat gentiles. ibid.
Baaſa occidit nadab filium Hierobuam li. 11. c. 13. f. 136. G
Babylonii adorare ſolent ſolem. li 12. c. 15. f. 185. C
Belli victoria non in multitudine exercitus, ſed de cælo fortitudo li. 7. c. 0. f. 91. D
Bethiamitæ erant de filiis Iſrael li. 9 c. 6 f. 110. F
Bethſan interpretatur domus dormientis li. 9. c. 24. f. 111. a
Bethſabee mater ſalomonis li. 11. c. . f. 12. a
Beryllus quanto plus pallet tanto eſt melior li. 2. c. 20. f. 18. D
Beati in paradiſo denotantur per altare abſcondit in ſanctuario li. 2. c. 22. f 41. H
Beati quatuor dotes corporis habent. ibid.
Beati habent altare thymia mati. ibid.
Benignitas per ſymeonem intelligitur li. 4. c. 1 f. 61. a
Benefacere eſt nobile officium li. 5. c. 3. f. 81. a
Bella felicia data a Deo ſuis fidelibus li. 6. c 9. fo. 85. D
Beata virgo maria per iudith datur intelligi li. 18. c. 6. fo. 173. e
Bel idolum babylonicum li. 24. c. 9 f. 216. G
Byſſus quid deſignat li. 23. c. 12. f. 36. e
Byſſus ſignificat caſtitatem li. 2. c. 18. f. 35. a
Bonos aliquando ocius peccare permittit li. 8:
bona temporalia ſunt vitæ neceſſaria li. 5. c. 8. fo. 22. B
Bos iugo ſubditus legem ſignificat li. 3. c. 11. f. 55. e
Bona temporalia per pulverem deſignantur li. 5. c. 14. f. 81. e
Boni viuntur triplici cibo li. 6. c. 4. f. 83. o
Bubo li. 3. c. 4. f. 48. G

C

Cades quomodo interpretatur li. 4. c. 17. fol. 68. C
caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & quomodo li. 4. c. 17. fol. 68. D
Caſtitas per turturem intelligitur li. 4. c. 22. f. 71. e
carnalis affectus facit hominem iniuſta petere li. 30. c. 4. fol. 246. e
Caro deſignatur per loth li. 7. c. 1. fo. 91. a
Carnis amor ipſorum decipit li. 7. c 14. f. 96. e
cauſidicus comparatur ſtateræ li. 24 c 5. f. 200. F
Cato ſeipſum occidit li. 33. c. 8. f. 125. a
Carnis delectationes mariæ vocantur li. 1. c. a. d
caro per euam intelligitur li. 1 c. 3. fo. 4. F
Caia munera a Deo contempta li. 1. c. 4. f. 4. G
Cain occidit fratrem ſuum abel. ibi.
Cain maledictus a deo. ibi.
cain profugus factus eſt ibidem.
capra macilenta quæ li. 1. c. 11. f. 7. d
caro per anculam abrahæ intelligitur. ibid. li. 1. c. 12. f. 8 e
carnis tentationes dominus cito a viris iuſtis non delet, vt poſſint cum humilitate viuere li. 2. c. 5. fo. 25. H
carnis vexationes non ſentientes, ſuperbiunt. ibi.
candelabrum quod tabernaculum illuminabat erat aureum li. 2. c. 17 fol. 32. H
caſſia confert pectori li. 2. c. 22 fo. 43. b
cauda in ſacrificium non offerebatur, niſi quando de quibus erat hoſtia li. 3. c. 2. fo. 45. d
chameleon immundum animal erat in lege li. 3. c. 4. fo. 49. b
caluicium quid & quid per caluicium intelligitur li. 3. capitu. 6. fo. 51. a
caſtitas ficta eſt mala li. 4 c. 6. f. 51. b
carnalis delectatio intelligitur per lepram in carne li. 3. capi. 6. fo. 51. b
carnalis concupiſcentia fœdat animam li. 5. c. 9 f. 78. e
cham patrem ſuum denudatum deriſit li. 1. c. 7. fo. 6. F
chanaan filius cham maledicitur li. 1. c. 7. fo. 6 H
charitas omnia poteſt li. 2. c. 20. fo. 41 d
charitas nulla maior, quam quod Chriſtus pro homine pati voluit li. 3. c. 2. f 46. F
charitas eſt ignis de cælo datus li. 3. ca. 3. fo. 47. a
charitas dicitur fons viuus li. 3. c. 14 f. 58. e
chananeus quid interpretatur li. 5. c. 1. 79. F
charitas dicitur domus noſtra li. 5. c. 7 fo. 58. a. 76. g
cedrus arbor ſignificat prælatum li. 23. c. 12 fo. 193. b
cæco ponere offendiculũ prohibemur li. 3. c. 11. fo. 55. b
cæci viſum a Chriſto receperunt li. 29. c. 14. f. 238. g & 238. a
centurionis filius paralyticus a Chriſto ſanatur li. 28. c. 3. f. 229. b
centurio gentilis erat. ibid.
cæcos a natiuitate Chriſtus illuminauit li 29. c. 6. f. 231. b
ciuitates quinque philiſtinorum a Deo percuſſæ, & quare li 9. c. 5. f. 75. b
cyati ſunt vaſa ruſticorum lib. 2. c. 17. f. 32. e
ciſterna comparatur ſuperbiæ li. 3. c. 4 f. 50. e
conuiuium vnde deriuatur li 19. c. 2 fo. 174 g
contemplatiuus per cedrum intelligitur li. 23. c. 15. f. 100. e
cor hominis dicitur mare inſcrutabile li. 24. c. 15. f. 203. e
conſtantia ducis qualis debeat eſſe li. 25. c. 10. fo. 217. d
conſcientia viri iuſti intelligitur per paradiſum li. 1. c. 2. f 3. a

conteſſio

19

Confeſſio per quid intelligitur. Ibid. B
Conſiliarius interpretatur per enem li.1.c.3.f.8.D
contemplatiui occupantur circa cæleſtia li.1.c.5.f.5.B
conſcientia reddit ad patrem cœleſtem per compunctionem li.1.c.6.f.6.E
Coruini.i.carnales pœnitentiam procraſtinant libr.1.capitul.6. fo. Ibid.
Conſilia malorum Deus diſſipat li.1.c.8.f.6.H
Contemplatiui dicuntur tutrares li.1.c.11.f.7.C
Conſenſus peccati quid efficit li.1.c.12.f.8.E
Conſiliariiſ principum intelliguntur per Saram vxorem Abrag. Ibidem. F
Coniugalis vita per Segor ciuitatem intelligitur li.1.capitul.15. fol.9.n
Contemplatiue vita cui comparetur li.1.c.20.f.12.h
Conſiliarius falſus per Thamar intelligitur libr.1. capitulo.25. fo.14.H
Conſuetudo peccandi intelligitur per ſepulchrum ioſeph li.1.c.29.fol.16.G
columna nubis quæ li.2.c.7.f.21.a
Columne ignis quæ ibid. b
Conſcientia bona quibus rebus conſtituitur libro.2.capitulo.17. fol.30.c
Confeſſio extinguit vitia li.2.c.17.f.33.D
Cortinæ tentoria domini li.2.c.18.f.38.F
conſilierij malorum principum qui ſunt li.2.c.19.f.37.D
Columnæ ſanctuarij li.2.c.19.f.38.G
Columnæ tabernaculi. Ibid. 38.G
Columnæ atrij. Ibid. 38.F
Contritio per carbunculum intelligitur li.2.c.20.f.41.d
confeſſio per ſapphirum intelligitur. ibi. B
contemplatiui cogitantes deuotionem habuiſſe, ſæpe ſuperbi efficiuntur li.2.c.24.f.44.F
confeſſionis diſpoſitio deſcribitur li.3.c.1.f.45.a
conſolatio exterior non a deo reprobatur, ſi affectus interior ad eum ordinatur li.3.c.2.f.46.E
correctio delinquentis quomodo debet mitigari li.3.c.6.f.50. per totum 2a.51.52.
correctio prælati debet eſſe benigna. ibi.
confeſſio mundat lepram. i. peccatum li.3.c.7.f.52.g
coniugati debent eſſe ſimiles li.3.c.11.f.55.G
corpus dicitur vir ægyptius li.3.c.15.f.59.b
correctior vitiorum delinquentem per manſuetudinem inducat li.5.c.7.f.63.e
confeſſio cordis in neceſſitate ſufficit li.5.c.9.f.78.G
confeſſor audiens confeſſionem, non ignota per circunſtentias quærat li.5.c.13.fol.80.F
cogitationibus non immediate credendum libro.6. capitulo.4. fol.83.D
conſiliariorum vita deſcribitur li.18.c.7.f.174.B
cogitatio munda per quid intelligitur li.4.c.22.f.71.c
conuerſatio honeſta intelligitur per colores iridis li.34.cap.11. fol.278.E
color rufus ſignificet ſreudem li.34.c.7.f.273.a
cornelius centurio gentilis italicus li.33.c.8.fo.263.a
conſilium capiendi chriſtum fuit in atrio principis ſacerdotum li.29.c.18.f.143.a
conſcientiæ temporius non ceſſat nos impugnere li.29. capit.4. fol.228.G
correctores aliorum ſeipſos primo corrigant libr.7.capitul.17. fol.47.a
conſtantinus imperator crimina epiſcoporum & clericorum iudicare noluit li.9.c.9.f.109.a
conſiliariorum infidelitas per Achitophel deſignetur li.10.ca.14. fol.116.H
contemplatio conſiſtit in quinque li.1.c.5.f.126.G
contemplatio ſolitudinem debet quærere li.1.c.e.f.144.F
conuerſatio viri iuſti per pallium Heliæ intelligitur, ibidem.
¶ crux chriſti per ſignum thau intelligitur li.3.c.5.f.190.E
creatione mundi Deus ordine quid fecerit li.1.c.1.f.1.B
creatura angelica intelligitur per lucem primordialem creationis mundi.2.c
creationis mundi omnia opera Deus ſex diebus compleuit, ibidem fo.2.G
crudelitas per quid intelligitur li.2.c.4.f.19.H
crucis chriſti memoria eſt tribulationum medicine li.2.cap.9. fol.22.F
criminoſi a ſtatu eccleſiæ debent eijci & euelli li.2.c.13.f.25.D
chryſolithus demones terret li.2.c.20.f.41.n
crapula fuit cauſa idolatriæ li.2.c.23.f.43.c
crocodilus immundum animal erat in lege li.3.c.4.f.49.B
¶ clibanus ardens quis li.1.c.11.f.7.D
clerici boni & religioſi inter ſæculares commorantes, non debēt vitia eorum colere, ſed deſtruere li.2.c.15.f.28.G
clengoris feſtum li.4.c.22.f.71.D
cuſtodes ſepulchri domini erant quaſi mortui li.19.capitul.10. fo.144.G
culpæ in mundo non ſemper correſpondent pœnis li.31.cap.6. fo.250.G
curijs principum vitia culpare nemo audet libro.12.capitu.5. fol.184.H

D

Dalila vxor Samſonis li.7.c.10.f.93.c
Dauid poſuit arma Golię in tabernaculo ſuo li.9.capit.13. fol.106.F
Dauid inimicū Saulē occidere noluit cū potuit li.9.c.19.f.108.h
Dauid valde gaudebat ducendo arcam domini in domum ſuam li.10.c.6.f.113.d
dauid humilitas laudatur. Ibid.
dauidis regis & prophetæ peccata enumerantur li.10.capitul.8. fo.114.H
dauid peccatum ſuum cognouit humiliter. ibid.115.a
darius rex ſumme dilexit danielem li.24.c.5.f.203.b
daniel in palacio regis darij inuidos principes li.24.capit.5. fol. ibidem.
delectationes carnis maria vocantur li.1.c.1.f.1.n
delectatio temporalis per pomum vetitum paradiſi intelligitur li.1.c.3.f.4.E
Delectationem malam diabolus carni repræſentat. ibid.
deus per Adam allegorice intelligitur li.1.c.4.f.4.G
deitas nil paſſa eſt li.1.c.17.f.10.G
deus per iacob intelligitur li.1.c.21.fo.13.B
deus perſonarum non eſt acceptor li.1.c.29.f.16 e
detractores intelliguntur per ranes loquaces lib.2.cap.4.f.20.e
detrectores dicuntur fures li.4.c.14.fo.26.G
decimas deo dare obligamur li.2.c.14.f.27.a
deus petit ab homine tria li.2.c.15.f.28.e
deus quid petat ab homine li.2.c.17.f.29.D & 30.E
deuotionis bonæ conditiones li.2.c.24.f.43.b
deuotio eſt ex diuine gratia. ibid.
Deus in ſacrificio eligebat interiora li.3.c.2.fo.46.e
delectatio generat peccatum li.3.c.4.f.50.B
deus in corde non vult habere ſocium li.3.c.11.fo.55.n
decima data fuit in lege, & quomodo li.3.c.17.fo.60.F
debita anno ſeptimo non repetebantur li.5.c.3.fo.75.a
decem virgines ſignificant vniuerſitatem animarum fidelium li.29.c.17.f.241.a & b
detractores per idolum zeli intelliguntur li.23.c.4.f.189.c
dei filius dicitur aquila li.23.c.8.f.191.c
detractoris lingua dicitur gladius li.23.c.10.f.192.G
demetrius infortunia quæ accidere potuerunt præuidit li.27.c.12.f.219.d
¶ diebus ſeptem in mundi creatione deus quid fecerit li.1.cap.1. fo.1.b
die ſexta chriſtus mortuus eſt li.1.c.2.fo.2.H
diei ſeptimus quis ſit. ibid.
die ſexta creatus eſt homo, quid denotet. Ibid.
diligentia bonorum operum per tygrim fluuium intelligitur li.1.c.3.f.3.b
diuites huius mundi concorditer habitare non poſſunt li.1.c.10.f.7.e
diabolus quomodo vincitur li.1.c.20.f.11.H
diabolus candida oſtendit li.1.c.21.fo.13 e
dina filie Iacob ſignificat animam li.1.c.23.f.13.B
diuitum ſucceſſores per quid intelliguntur li.1.c.28.f.15.c
diuina ſapientia in corde humilium reperitur li.1.c.29.f.12.F
diabolus per pharaonem intelligitur li.2.c.1.fo.16.H.
diabolus homines in tribus ſpecialiter occupat. ibid.
diabolus odio habet filios dei.17 c
dignitas hominis eſt vxor eius li.3.c.13.fo.57.a
dignitatis gradus. ibid.
dilectionis probatio eſt operis exhibitio li.5.c.7.f.76.G
diabolus conſtruit domum viuentum in conſcientia peccatoris li.6.c.3.f.84.F
diabolus a chriſto & prophetis victus li.6.c.7.fo.85.b

Diabolus ſignificatur per Enachim li.6.c.12.fol.86.H
Diabolus datur intelligi per Nabuchodonoſor regem li.18.c.2.fol.171.e
Diabolus ſemper eſt inter bonos li.2.c.1.f.16.H
Diuites huius mundi dicuntur dracones li.23.c.13.fo.195.B
Diabolus ſub ſpecie bonitatis ad homines intrat li.12.capit.6.fo.185.A
Diuites per cedrum intelliguntur li.14.c.15.f.196.E
Diabolus dicitur rex babylonis li.24.c.3.f.200 G
Diues cum mortuus fuerit nil ſecum aufert libro.24.capitulo.4.fo.201.e
Diſcordes ſignificantur per Ionam prophetam lib.25.capitul.16.fol.207 B
Diabolus intelligitur per Antiochum li.27.c.1.f.209.D
Diſcordes non debent eſſe prælati li.4.c.21.f.71.B
Diuitis hiſtoria deſcribitur ſepulti in inferno libro.31.capitu.9.fol.253.A
Diabolus tentauit primo hominem de tribus libro.29.capit.3.fol.218.E
Diſcretio per oculum intelligitur li.19.c.3.fol.228.H
Diabolus dicitur rex ſuper omnes filios ſuperbiæ li.7.capitul.2.fol.88.G
Diabolum quatuor hominum genera non vincunt li.7.capit.4.fo 89.e
Cum diabolo prælium ingrediuntur quatuor genera hominum ibide.d
Diabolus dicitur ſpurius dei li.7.c.8.fo.29.G
dominus hominis eſt mundus li.2.c.13.fo.25.B
doloſus muſtela comparatur li.3.c.4.fo.49.
domino ſe offerent ſine macula ſit li.3.c.3.f.58 G
dona iniquorum deus reprobat li.5.c.10.f.79 c
doctores intelliguntur per es li.24.c.1.f.199.G
docens alium montem perfectæ vitæ aſcendere debet li 29.c.4.fo 202.G

E

Eccleſia homini non ferę committi debet li.1.c.2.f.2.A
Eccleſia per euā intelligitur li.1.c.3 f.2.c
Eccleſia militans per arcam Noe intelligitur li.1.c.5 f.5.B
Eccleſia habet oſtium, quod eſt fides li.1.c.5.f.5.B
Eccleſia habet feneſtram hoc eſt viſionis ſpecies lib.1.capitu.5.ibidem.
Eccleſia puella nobilis li.1.c.18.fol.11.a
Eccleſiæ incommoda traduntur moraliter li.1.c.18.fo.11.a
Eccleſia per hæbream mulierem intelligitur li.2.c.1.f.17.c
Eccleſiaſtici ſunt pleni peccato li.2.c.4.f.19.A
Eccleſia per geſſen terram intelligitur li.2 c.5.f 20.E
Eccleſiæ tres ſuos gradus & ſtatus li.2 c.16.fo.29.c
Eccleſiæ primitiuæ ordinatio li.2.c.16 f.29.c
Eccleſia intelligitur per mundi creationem li.1.c.1.f.2.e
Eccleſiaſtici viri debent eſſe per charitatem & ſanctitatem ſplędidi li.2.ca.17.f.32.A
Eccleſia dicitur candelabrum li.2.c.17.f.33.e
Eccleſia habet diuerſa beneficia & dignitates.ibid.
Eccleſia debet habere multa inſtrumenta quomodo moraliter intelligitur li 2.c.19.fo.38.E
Eccleſia eſt duplex militans & triumphans.ibi.
Eccleſia non claudit gremium pœnitenti libro 2. capitulo.19.fol.397.A
In eccleſia non debet eſſe perſonarum acceptio.ibi.B
Eccleſię miniſtri debent eſſe conformes in ſtatu libro.2.cap.19.fol.ibidem.
Eccleſia eſt mater noſtra.li.3.c.12.fo.56.C
Eccleſiaſtici multi accipiunt fructum eccleſiæ, niſi miniſtrantes eccleſiæ li.3.c.13.f.57.D
Eccleſiæ miniſtri debent eſſe mundi, ſancti & integri, & quomodo li.3.c.14.f.58.G
Eccleſiæ inobedientes puniuntur li.5.c.8.f.77.H
Eccleſiæ ingreſſus quatuor perſonis prohibebatur in lege li.5.c.10.fo.78.G
Eccleſiaſticus ſtatus intelligitur per nuptias li.29.capitulo.18.fol.240.H
Eccleſia dicitur hieruſalem, & quomodo libro.18.capitulo.3.fol.172.G
Eccleſia romana per heſter intelligitur li.19.c.7.fo.176.G
Eccleſiæ primus ſtatus in capite ſignificatur.libr.24.capitulo.2.fol.199.D
Eccleſia dicitur vinea domini ſabaoth li.21.c.1.f.181.F
Eccleſia dicitur firmamentum li.23.c.1.f.188.B
Eccleſia militans intelligitur per ciuitatē quæ naui comparatur li.23.c.12.f.139.B
Eccleſiaſticorum verba factis conſona eſſe debent li.7.capitu.6 fol.91.C
Eccleſia pro maiori parte ex gentibus eſt aſſumpta libr.7.c.13.fol.45.A
Eccleſia romana eſt vxor Chriſti legitima libro 7.capitulo.13 fol.95.B
Eccleſiæ nemo magis nocet quam qui peruerſe agens ordinem ſanctitatis habet li.9.c.2.fo.98.G
¶ Edom rex denegauit populo iſrael ire per terram ſuā li.4.c.17.fol.78.G
¶ Aegypti plaga deſcribitur li.2.c.4.f.16A
Aegyptiorum primogenita occidere prius decreuit libr.2.cap.5.fol.20.F
Aegyptij mare rubrum transgredi non potuerunt lib.1.capi.8.fol.21.D
Aegyptiorum voluntas quomodo per dominum immutata li.2.c.4.fol.22.E
Eglon rex opprimebat populum Iſrael violenter li.7.capitul.2.fol.87.D
Aegyptus baculo arundineo comparatur libro.23.capitulo.14.fol.195.C
Eglon interpretatur feſtinitas inutilis li.3.c.0.f.88.E
¶ Elemoſyna per vaccam intelligitur li.4.c.21.f.51.C
Elemoſyna in gentibus Deo eſt grata li.33.c.8.f.253.A
In elemoſynis Deus magis attendit affectum quam effectum li.33.c.11.f.254.H
Elemoſyna per quid interpretatur li.1.c.2.fol.3 B
Eleazar ſeruus abrae li.1.c.18.f.10.H
Elemoſyna intelligitur per aquas li.1.c.4.f.9.A
Elemoſyna a quibus fieri debet li.2.c.19.f.37.B
Elemoſyna alijs bonis operibus prę ualet.ibid.
Eloquentia peccatoris immunda reputatur.libro.3.capitulo.4.fol.29.C
Elemoſyna multiplicat temporalia libro.29.capitulo.11.folio 173.G
Elemoſyna ab angelo commendatur libro.17.capitu.7.f.171.H
¶ Emor li.1.c.23 f.13.D
¶ Enachim ſignificat diabolum li.6.c.12.f.86.H
¶ Equitas ſimulata li.3.c.11 f.55.D
Eſau filius fuit rebeccæ li.1.c.17.fo.11.a
Eſau primo natus & venator fuit.ibi.G
Eſaias de qua progenie natus li.21 c.1.f.181.D
eſculapius pater medicorū, fulmine periit li.10.c.15.fo.127.D
eſaias ſerra lignea diuiſus li.12.c.18.f.155.D
eſdras ſcriba velociſſimus li.14.c.1.fo.159.D
eſdras videt ſomniū valde mirabile li.16.c.9.fo.165.A
eſdras legem dñi & prophetiæ libros reparauit li.16.c.10 f.167.B
Per euangelia quatuor, Chriſtus aquam ſuæ gratię nobis fundit li.1.c.2.f.8.A
euphrates fluuius qui in paradiſo terreſtri fluit li.1.c.2.fo.3.B
euā de coſta adam formata li.1.c.3.fo.3.C
euchariſtiæ digna ſumptio quomodo præparatur li.2.c.6.f.20.H
circa euchariſtię inquiſitionem non debet homo immorari.ib.
euchariſtiam nemo ſumat niſi per puram purgatus a vitiis.21.A
eheus li.5.c.6.f.74.c
eunuchus repulſam eccleſiæ dei in lege patiebat li.5.c.10.f.78.h
excommunicatio maior priuat hoiem a communione ſacramentorum li.3.c.4.f.49 B
excommunicationis minoris pœna li.3.c.6.f.52.a
excommunicationis maioris pœna ibid.
excommunicatus per domum intelligitur li.3.c.6.fo.52.B
ex cineribus aquam expiationis in lege faciebant li.3.c.9.f.53.A
Exemplum malorum accipere prohibemur li.3.ca.11.fol.55.B
excommunicatus ad eccleſiam non intret, nec in officijs eccleſię miniſtret li.3.c.13.f.57.D
exploratores terræ ſanctæ, puter & ſpūſſanctus li.4.c.10.f.64 G
exploratores boni.ibid.b
exploratores mali qui fuerunt.ibid.
ezechias obtinuit quindecim annos vitæ li.21.c.4.f.183.a
ezechielis viſio li.23.c.1.f.185.D
ezechieli præceptum fuit in viſu vt hieruſalem oppugnaret. lib.23.c.3.f.188.b
ezechias conſtruxit ſtatuas li.12.c.18.fol.155.a

Ezechias legatos babylonicos multum honorauit li.12.c.19. fol.185.C
Ezechias peſſimum filium habuit Manaſſen li.12.ca.19. ibi.D

F

Fama mala difficile tollitur li.23.c.7.fo.263.a
Fatuorum eſt, ſecreta ſua extraneis & ignotis reuelare li. 12.c.19.fo 155 D
Fallax angeli animali comparatur li.3.c.4.fo.49 B
Fauor humanus per mellis dulcedinem intelligitur li.3.c.3. fol.47.C
Falco ſicut primam gruem primo inuadit, ſic diabolus clerũ li.27.ca.1.fo.21.C
Feræ ſunt nobiles, qui libere per mundi ſiluam ambulant lib. 1.c.1.fo.3.F
Fermentum maliciæ interdicitur nobis li.3.c.3.fo.47.C
Firmamentum in mundi creatione quid denotat moraliter li.1.c.1.c.4.fo.1.C & D
Fides lux homini neceſſaria.ibi.C
Per firmamentum ſpes deſignatur homini neceſſaria. ibid.
Filij eccleſiæ boni & mali li.1.c.16.fo.10.E
Fidelium numerus per Chriſti martyres multiplicabatur li. 1.c.2.fo.17.C
Fidem anhelans terrena deponere debet li.1.c.1.ibid.17.B
Filij iſrael in deſerto Deo ſacrificare petebant libro 2.capitu. 4.fo.19.C
Filij iſrael quomodo per deſertum ducti li.1.c.7.fo.21.A
Fides noſtra eſt eiſterna li.2.c.13 f.16.F
Fides fundamentum fuit ſanguis apoſtolorum & martyrum li.2.c.16.f.29.C
Filijs iſrael præceptum erat offerre aurum & argentum li. 2. c.17.fo.19.D
Fides chriſtiana eſt incorruptibilis li.2.c.17.f 32 E
Fidelium tria genera a Chriſto proceſſerunt li.2.ca.17.fo.37.A
Fideles debent habere opera miſericordiæ lib.2.capitulo.37. ibidem.B
Fides deſignatur per lucernam li.2.c.22.f.39.C
Filij iſrael madianitis quinque reges occiderunt li.4.ca.24. fol.72.D
Fidelis plus peccat in eodem genere peccati quam infidelis li.3.ca.4.fo.50.E
Fides bonis & malis conceditor li.3.c.14.f.58.E
Filius parentibus inobediens lapidabatur li.5.c.8.f.77.H
Filij iſrael in caſtris habuerunt locum deputatum ad purgandum ventres li.5.c.10.f 79.B
Filij iſrael ad terram promiſſionis per iordanem fluuium intrarunt li.6.c.2.f.81.G
Filij iſrael triplici cibo vſi ſunt li.6.c.4.fo.83.D
Fides in homine debet eſſe fixa li 29.c.10.f.235.C
Ficus maledictio li.29.c.16.f.239 B
Filij iſrael aſcenderunt in ſolitudinem, ne ſacrificarent idolis li.27 c.2.fo.211.C
Filij ambri iohannem fratrem ionathe occiderunt li. 27.c. 10.fol.218.
Fimbrias facere quid moraliter ſignificat libro 4.capitulo.12. folio 65 C
Filij iſrael ex mandato dei habuerunt in quatuor angulis palliorum hyacinthinas fimbrias li.4.c.12.ibid.
Fides ſine operibus mortua li 4.c.10.fo.68.B
Filijs iſrael ſcopuli lætitiam aduentus oſtenderunt li.4. ca.18. fol.69.C
Filius hominis dicitur chriſtus li.34.c.1.f.195.E
Filij iſrael fuerunt in manu madian ſeptem annis li. 7.cap.5. fol.90.E
Filij iſrael volentes gabaa ciuitatem deſtruere, in fletu, ieiunio & ſacrificio vicerunt li.7.c.17 fo 97 A
Fons miſericordiæ virginis mariæ in quatuor partes eſt diuiſus li.1.c.2.fo.3.A
Fortuna miſerrima quæ inimico caret li.7.c.1:fo.88.B
Fortuna per reginam heſter intelligitur li.19.c.4.fo.177.D
Fructus in tribus primis annis creſcentes in mundi erant li. 3.c.21.fo.56.B
Fruges veteres quæ li.3.c.16.fo.59.B
Fratrem fratris mortui vxorem ducere in lege conceſſum erat li.5.c.12.fo.80.G
Frater noſter primogenitus fuit lucifer libro. 20. capitulo. 1. fol.181.A

G

Gad interpretatur accinctus li.6.c.3.fo.83.B
Gabaonitæ quinque reges aduerſarios habuerunt lib.6 c.9.fol 85.B
Gabelus conſanguineus Tobiæ li.17.c.4.f 168.G
Gaza interpretatur fortitudo Dei li.27.c 14.fol.220. G
Gadiel arabs abſtulit alexandri caput li.27.ca.12.fol. 219.B
Gabaa ciuitas li.7.c.16.f.96.G
Gergezeus expellitur de terra promiſſionis li 5.ca 1.fo.74.E
Genus humanum per ezechielem intelligitur li 23.capitul.2. fol.188.G
Genus humanum per gabelum tobiæ conſanguineum intelligitur li.17.c.4 fo.168.G
Gentilis populus per raguelem datur intelligi. li. 7.capitu.7. fol.170.G
Gion fluuius li.1.c.2.fo.2.B
Gigantes in campo ſennaar turrim ædificauerunt libro. 1.c. 7.fol.60.H
Gloriantes ſe de generis nobilitate reprehenduntur li.29.c.2. fol.227.A
Gloria paradiſi per annum iubileum intelligitur libr.3 cap. 16 fol.59.C
Gladius iuſtitiam ſignificat li.1.c.3.fo 4 G
Gladius iuſtitiæ debet eſſe verſatilis.ibid.
Golias a dauit rege occiſus li.9.c.11.fol.105.C
Godolias præfectus li.22.c.6 fol.185.A
Gorgias dux antiochi li.27.c.3 fo.212.G
Gratia dei omnes egent li.4.c.21.fol.71.B
Gratiam habenti dabitur gloria li.29.c.17.f.242. G
Gratia diuina per tunicam ſaluatoris intelligitur lib.30.c. 5. fo.246.H
Gratiæ tempus per octauam circunciſionis die intelligitur li. 1.c.1.fo 8 G
Gratiam non habens peccator efficitur li.2.c.2.f.18.B
Gratia diuina bonis datur li.21.c.1.f.180.E
Gratia eſt manna li 9.c 4.fo.84.C
gratia gratis data in peccatore li.29.c.10.fo.235 D
Gulosi ieiunantes reputant hypocritas libro.29. capitulo. 7. fol.232.E
Golfus mari comparatur li.3.c.4.fo.49 B
Gulæ ingluuies intelligitur per lepram in cute li.3.capitu.6. fol.52.F & G

H

Hay rex ciuitatis hierico li.6.c.7.fo.85.B
Halietus quid ſignificat li.3.c.4.
Heliodorus gazarium templi ſpoliabat libro.27.capi.3. fo.212.G
Heliodorus interpretatur deo meo generatus. ibid.
Herbæ in mundi creatione moraliter quid ſignificent lib.1.c. 1.fol.1.C
Herbæ virentes in mundi creatione quid denotant li.1.ca.1. fol.1.F
In helim duodecim fuerunt fontes, quid ſignificant li.1.c.24. fol.114.F
Hebrei mare rubrum ſine periculo tranſierunt lib.2.capit.8. folio.21.D
Helim interpretatur fortis li 2.c.9.f.22.F
Herodes propter honorẽ quem ſibi vt deo attribuit, conſumptus vermibus exſpirauit li.32.c.22.f 43.G
Heli filios ſuos non correxit li.4.c.4 fol.49.A
Hæreſis debet diligenter inueſtigari li.3.c.6.f 50.H
Hebrei anno ſeptimo non ſeminarunt li.3.c.16.f.50.D
Hebron ciuitatẽ, tres gigantes inhabitabant li.6.c.12.f. 86.H
Heliachim ſummus ſacerdos li.18.c.3.f.172. E
hæreticus malam doctrinam ſeminat li.3 c.8.f.53.C
hæretici a perſonis eccleſiaſticis ſunt fugiẽdi li.3.c.13.f.56.G
hæreticus nõ dẽt eccleſiaſtica ſacra percipere li.3.c.14 f.58 G
hæreticorum opera & exẽpla a fidelib. non debent recipi.ib.
hæreditatis partitio in lege, de homine habente duas vxores li.5.c.8.fol.77.G
Heſter quomodo in reginam eligitur li.19.c.2 fo.176.B
heſter ieiunijs & lachrymis ſe dedit li.19.c.4 f. 177.A
heli ſacerdos duos filios habuit peſtiferos li.9.c.2.f.98. E
heli filij mala morte interierunt.ibid.
heli non poterat videre lucernã domini li.9.c 3 f.eod.G & H

† 4 heuas

helias ſæpe ſubcinericium panem comedit lib.11.capitul.14. folio 137.D
helias in deſerto non dormiuit.li.12.ca.16.fol.140.G
helias theſbytes fuit homo piloſus.li.12.c.1.fo.143.C
¶ Hidropicus a Chriſto ſanatus in ſabbato.libro.38.capitul. 7.folio.250 h
hypocriſis bonis operibus attribitur a malis.libro.30.capitu. 8.fol.244.h.
hypocritæ mali bene docendo peccatores conuertunt.libro. 30.cap.1.fo.245.D
hiram rex ſidoniorum.li.25.c.4.fo.143.C
hypocrita habitum conuerſationis mutat.li.41.c.15.fo.136.
hieroboam octoginta milia hominum contra abiam congregauit.ibidem.
hieremias interpretatur excelſus domino.libro.28.capitul.11. folio 325.E
hiſmael ferus homo fuit.li.1.c.16.fol.10.E
hiſmael odio perſequebatur fratrem Iſaac.li.1.c.16.fo.10.E
hypocritæ cui ſimile.li.2.c.44.F.
hypocritæ verba.ibid.
hypocritæ per virgam Aaron intelliguntur.li.5.c.3.fol.58.h.
hieruſalem primo dicta fuit iebus.li.2.c.9.fo.39.A.
hypocritæ faciē conuerſationis ſplendidam habent,ſed manū operationis leproſam.li.6.c.24.fo.44.B
hypocritæ per gabaonitas intelliguntur.li.6.c.8.f.85.G.
hypocritarum vita & mores deſcribuntur.ibid.
hypocritæ comparantur fatuis virginibus.lib.29.capitu.17. fol.241.E
hieremias contra hieruſalem prædicauit.li.22.ca.4.fo.184.F
hieremias in ægypto idolorum ſacerdotibus ſignum quando virgo pareret.li.22.ca.7.fo.185.C
hirci in veteri lege in ſortem mittebantur.li.3.cap.9.fo.53.D
hircus emiſſarius quid denotat.ibid.
hircus quare dictus.ibid.
hierico ciuitatis deſtructio.li.6.c.5.fo.84.E
hierico interpretatur luna.ibid.
hieremiæ præceptum.li.22.c.1.fo.183.C
hieremiæ viſio.li.21.c.2.fo.eandem.D.
hieremias prædicabat principes hieruſalem captiuandos a Nabuchodonoſor.li.22.c.5.fo.184.h
hieruſalem facta eſt habitatio exterorum,& quando hoc factum eſt.li.27.c.1.fo.210.E
hieroſalem ciuitatis deſcriptio.li.23.c.7.f.190.G
¶homo exiſtens in tenebris peccatorum ad ſtatum gratiæ properare debet.li.19.c.1.f.158 D
hominibus alienis non bonum eſt magnam familiaritatem contrahere li.7.capit.11.fo.95.A
homo ſæpe conuertitur in ipſo actu malæ voluntatis.li.9.ca. 15.fo.108.h
homo comparatur ſtagno.li.24.c.2.fo.200.F
homines magnæ reputationis præ alijs abſtinere debent a malis.li.28.c.5.fol.223.h
homini quæ ſint neceſſaria li.1.c.1.fo.1.B
homo creatur ad imaginem Dei,quomodo intelligitur. ibidem.1.2.E
homo interior quis ibidem.E.
homo ad imaginem Dei factus quis ſit.1.C
hominis mali vita comparatur piſcibus maris.ibidem.fol. 2. F & G.
hora ſexta Chriſtus mortuus.ibid h
homo naturaliter optiuit in vetitum.li.1.c.6.fo.4.D
homo offerens Deo ſacrificium,facere quid debebat.li.1.cap. 14 fo.9.A
homo virtutibus deditus diabolum timere debet.li.1.cap.19. folio. 9.B.
homo malus per nubeam columnam quæ filios iſrael præcedebat in deſerto deſignatur.li.2.c.7.fo.21.D.
homo de mundi & diaboli ſeruitute egreditur per ſeptem ſacramenta.li.2.c.13.fo.25.C
homicida ſecretus veneno hominem necans peior eſt aperto li.2.c.14.fo.26.G
homo nunquam eſt ſine hoſte.li.2.c.15.fo.29.A
homini quæ neceſſaria,vt accipiat legem domini.li.2.cap.16. fol.29.B
homo candelabrum perfectionis in templo domini collocetur. li.5.c.17.fo.35.C & D
holocauſtum quid.li.4.c.1.fo.41.h
holocauſtum vnde originem ducit.45.A
homines ſe Deo totos offerentes per holocauſtum intelliguntur.li.3.c.1.fo.45.B
holocauſtum de auibus fiebat,de turturibus vel pullis columbarum.li.3.c.1 ibidem.
holocauſtum de auibus quomodo per ſacerdotem offerebatur.li.3.c.1.ibidem.
holocauſtum totum combuſtum iuſtum ſignificat.lib.3.capitul.2.fol.46.h
hominum peccantium duo ſunt genera,ibidem.
homo quando reputatur mundus.li.3.c.4.fo.47.D
homo obſtinatus comparatur vaſi terreo.libro.3.capitulo.4. folio.49.c
homo cupiens ſaluari facere quid debeat.libro.3.capitulo.7. folio.53.A
homicida non habebat niſi tria remedia li.4.c.16.fo.73.C
homo terrenum ſe reputet & vilem.lib.5.c.10.fol.79.B
homo cum aduerſitate premitur,cogitet iuſte hæc ferri.lib.7. cap.1.fo.87.C.
homo peregre proficiſcens eſt ſaluator noſter li.29.c.17.fol. 242.E
homo debet diabolum per bona opera inuadere.libro.17.cap. fol.169.c
holofernes omnia ſuo dominio ſubiugauit.libro.18.capitu.4. folio.171.e
homo de virtutibus non ſuperbiat.lib.6.capitulo.13.fo.87.B
homo ſæpius ingeritur a Deo id malum,quod alijs fecit.lib.7. c.1.fo.87.c
homo in vita dicitur cæcus.li.29.c.25.fo.239.A
homo ad mundi negocia ſe deflectentes,per Tobiam intelligitur moraliter.li.17.c.5.fo.169.
holofernes princeps militiæ aſſyriorum.libro.18.capitulo.7. folio.173.c
¶humilitas eſt velamen virtutis.libro.3.c.13.fo.57.A
humilitas per beniamin intelligitur.lib.4.capitulo.1.fo.61.A
humilis intelligitur per aſinam.li.4.ca.19.fol.70.F
humilitas peccatoris Deo plus placet quā ſanctitas præſumptoris.li.31.c.11.fo.254.E
humilia petitio cito a Deo exauditur.li.29.c.5.fol.229.B

I

Iacob fuit filius rebeccæ li.1.c.18.fo.15.A
iacob dictus eſt iſrael.lib.1.c.20.f.9.h
iacob duodecim fuerunt filij.1.ca.54.fo.24.F
Iaſpis ſanguinem ſtringit.li.2.c.20.fol.41.D
iaſon frater oniæ.li.23.c.4.fo.525.h
iacob fuit agricola.li.1.c.18.fo.15.A
iacob hiſtoria recitatur li.1.ca.19.fo.12.b
iaſon proprium fratrem a ſacerdotio repulit:libro.28.capit. 4.folio.222.h
Iaſpis oculum clarificat.li.23.c.13.fo.194.G
iabin rex chanaan.li.7.c.3.fo.88.h
iahel vxor haber.ibidem.h
¶ibis.li.3.ca.4.fo.48.G
¶idololatriæ crimen in amicis fuit vindicatum.li.2.capitu.23. fol.43.C & D
idolatriam a hieremia culpatam.li.25.c 7.fol.185.B & C
¶Iebuſeus quomodo interpretatur li.9.c.1.fo.74.F
Iechonias filios iaphan.li.12 c.17.fo.155.A
Iezabel interpretatur fluxus ſanguinis libro 34.capitulo. 2. folio 269.D
Ieiunanti ſe Chriſto diabolus aſſuit libro.26.capitulo.3.folio. 227.C
Iepte illegitimus fuit lib.7.c.9.fo.93.A
Iepte filia eſt caro noſtra.ibid.b
Iebus ciuitas gentilium.li.7.c.16.fo.96.G
¶Ignis altaris domini fuit perpetuus li.3.c.3.fo.47.A
Ignis mundanus eſt ardor auaritiæ.ibid.
¶Immolatio ſpiritualis li.1.c.11.fo.7.C
Impacientia oſtenditur per murmur filiorum iſrael in deſerto li.2.c.10.fo.22.G
Immundus quis ſit apud deum li.3.c.4.fo.48.H
Impedimenta tredecim fuerunt impedientes hominem,ne in tabernaculo miniſtraret in ſacerdotali officio libro 3.capitulo.13.fo.57. C
Imago duplex poteſt imprimi in numiſmate animæ noſtræ lib.29.c.16.fo.176 F
Impatientia Deo odibile li.4.c.8.fo.63.A

¶Ingrati.

¶ Ingratitudo duriſſime vindicatur li.10.c.7.fo.124.E
indignos ſe ed officie reputantes, digni habendi ſunt li.4.c.8. fol.64 B
inuidus dolet de gratia proximi.ibid.
inuidie non parcit fratribus li.4.c.9.fo.64.F
inuidie Aaron Moyſen opprimere decreuit.ibid.
inuidie non poteſt peti proſperitatem l.4.c.13 fo.66.E
inuidia multos inimicos perit.ibid.
inuidie proprio benefactori non parcit libro. 9. capitulo.14. fol.106 G
inuidi proprio gladio transfixi ſunt li.9.c.14.fo.110.H
innocentie per eqnum intelligitur libro 4. capitulo. 10. folio.71.C
Cum inimico ſol non remanere fatuum eſt li.7 c.c.fo.88.B
Cum inimico nemo ſemel in gratiam redit.ibid.
inclinati omnes naturaliter ad mala li.1.c.4.f.4.H
intellectus per Abraem intelligitur li.1.c.13.f.8.G
intellectus debet creſcere quomodo li.1.c.13.fol.8.H
incarnatio humanum genus liberauit li.2.c.1.f.17.B
infernus per ægyptum intelligitur li.2.c.5.fo.20.B
inimici occulti ſunt peiores apertis li.2.c.1.fo.26.G
inuentus debet ſe Deo per bona opera offerre libro. 3.capit. 1.fol.15.A
infamia intelligitur per lepram in domo libro.3. capitulo. 6 fol.52.G
iſtebiles celebrant feſtum paſche quomodo intelligitur lib. 4.c.12.fo.70.A
inconſtantem melius eſt in ſæculo manere, quam ad religionem intrare li.5.c.7.fo.76.F
inimicos habere hominem aliquando vtile eſt lib.7.capitu.2. fol.87.D
iniquitatem nullus querat in domo iuſti li.5.ca.11.fol.80.G
intentio mala eſt fundamentum mundanæ conuerſationis li. 6.c.5.fol.84.G
inuidia a malo defendit li.12.c.1.fo.135.B
ingrati benefactores deſeruunt li.13.c.7.fo.101.B
inuidia nocet ſepe homini a quo emittitur libro.14.capitul. 5 fo.103.B
infernus eſt ſimilis viſo li.24.c.6.fo.204 E
ioab ex mandato ſalomonis occiſus libro 11.cap.2.fo.121.C
iohannis baptiſtę virtutes deſcribuntur li.12.c.1.fo.143.D
ioiada ſummus ſacerdos erat li.12.c.12.fo.151.D
ioas rex iſrael li.12.c.13.fo.150.G
ioſias rex li.12.c.20.fo.156.E
ionathan factus eſt rex li.12.c.20 fo.156.E
ioachim rex li.12.c.20.fo.156.G
ioas rex iude li.13.c.3.fo.158.F
ioannes de factis Chriſti multa alia ſcripſit libro 22: capit. fol.195.C
ioſeph ab arimathia corpus Chriſti ſepeliuit libr.19.capit.19: fol.144.E
ioannes euangeliſta relicta ſindone fugit libr: 30 capitulo.5. fol.246.G
ioannes vox clamantis in deſerto libro.29. capitulo 2. folio 226.H
ioannes redarguit quoſdem dicentes ſe eſſe natos de ſemine Abraem li.29.c.2.fo.227.A
ioannes domini verticem tangere timuit.ibid.B
ioannis diſcipuli ieiunabant li.29 c.6.fol.231.E
ioannes non manducans neque bibens libro 29: capitulo.7. fol.232.E
ionathas a patre ſuo morti adiudicatus li.9.c.10.f.103.C & D.
ioſeph filius iacob li.1.c.24 fol.14.B
ioſeph ſomnium deſcribitur li.1.c.24.ibid.
ioſeph conuiuium fratribus ſuis fecit li.1.c.29.fo.15.D
ioſeph defectuoſus fuit præletus fo.16.E
iob percuſſus in corpore fuit li.20.c.2.f.181.B
ioſue factus princeps populi iſraelitici li.6.ca.1.fol.82.E
ioſue filius non fuit ibid.F
ioſue ædificauit altare domino li.6.c.7.fo.85.B
ioſue ex mandato Dei duas ciuitates deſtruxit libro 6.cap.8. fol.85.C
ioſue a Deo impetrauit ne ſol ad occaſum tranſiret li. 6.capit. 9.fol.86.E
ioſue viginti quatuor reges cum exercitu interfecit libro. 6. c.10.f.86.F
iob ſimplex & rectus li.20.ca.1.fo.176.G
ionas propheta li.25.c.1.fo.207.A
iſboſeth rex iſrael li.10.c.2.fo.112.E
iſaac filius ebreæ bonus li.1.c.16.fo.10.D
iſaac ſenex fuit li.1.c.19.fo.11.B
iſrael interpretatur videns deum li.1.c.20.fo.11.H
iſachar interpretatur memorans li.4.c.1.fol.60.H
iudaicus populus intelligitur per cham li.1.c.7.fol.6.H
iudex ad inquirendam veritatem criminis, debet perſonaliter deſcendere li.1.c.14.fo.9 A
iuſtus non debet orare pro iniuſto quod liberetur a pœna ibidem.
iuſti pauci ſunt cauſa ſaluationis magni populi.ibid.
iudex quomodo muneribus corrumpitur li.1.cap.19.fo.12.B
iudas patriarcha li.1.c.25.fo.14.G
iudicis corruptio per thamar intelligitur li.1.c.25.fol.14.G
iudex iniquus per iudam patriarcham intelligitur.ibid.
iudicis correctio metas excedere non debet.libro.2.capitul. 14.fol.26.G & H.
Cum iudæis amicitiam contrahere non debemus libro.2: c. 15.fol.29.A
iuſti conditiones li.2.c.17.fo.33.B
iuſtos debet eſſe apertus ſacerdoti per confeſſionem libr.2.c. 19 fo.28.E
iuſtus quatuor habet affectiones li.1.ca.20.fo.41.C
iudicis mali officium li.3.c.4.fo.49.A
iubileus apud hebreos maxime erat priuilegiatus li.3.cap.16. fol.59.B
iubileus vnde dicitur.ibid.C
iudas interpretatur confeſſio li.4.c.1.fo.60.H
iudas machabæus cum quatuor milibus ſexcentum milia debellauit l.49.c.10.fo.103.C
iuſti ex conſortio malorum iniuſti fiunt li.4.c.4.fol.62.E
iuſti qui duplicem paſcham celebrare noſcuntur li.4.ca.6. ibidem.H
iuuentutis primitias Deo offerentes luxuriando pentecoſtes feſto comparantur li.4.c.22.fo 72.A & B
iuge ſacrificium quale erat in lege fo.71.B
iuſti vitia omnia expellere non poſſunt, ſed aliqua remanent li.6.c.13.fol.87.B
iudith ſe placabilem holoferni reddit li.18.capit.6.fo.170.B
iuſtus plenus ſapientia dicitur candelabrum eccleſiæ li. 20.c. 2.fol.208.E
iudas mechabæus purificauit templum pollutum ab antiocho li.27 c.4.fo.213.B
iudas machabæus elegit ſacerdotes ſine macula li.27.capitu. 4.ibidem.
iudicij dies per iordanem intelligitur libro.6.capitu.2. folio. 82.G & H
iuramentum caleph magis ſeruauit quam legem libro.6: ca. 13.fol.86.H
iuramentum aliquando præfertur legi.li.6.c.10.fol.87.A
iudices mali per iſmaelem intelliguntur libro.22.capitulo.6. fo.185.B
iudicis ſtatus deſcribitur li.24.c.6.fo:204.G
iulius ceſar confoſſus in ſenatu obijt libro .10. capitulo. 15. fol.117 D
iuſtitia diuina nemini parcit li.12.c.11.fol.135.C
iudex in omni arduo caſu Deum conſultorem habeat li. 4.c. 21.fol.71.A
iuſtus ſe iuſtum non putet li.9.c.15.fol.107.A
iulianus non permiſit chriſtianos artes liberales audire lib.9. ca.9.fo.102.H
iuſtus debet mala vincere li.9.c.13.fo.105.D

L

Lazarus a morte per Chriſtum ſuſcitatus li.32.capitul.6. fol.258.G
Laici in eodem genere peccati minus peccant quam clerici li.9.1.6.fo.100.H
lauabrum in ingreſſu tabernaculi erat de ſpeculis mulierum li.2.c.22.fo.42.H
Labium æneum quid ibidem.
Lauatoria tria erant ante tabernaculum.ibid.
Lachrymarum genere in eccleſia tria li.2.c.22.fol.43.A
Laurus li.3.c.4.fo.48.G
Lacerte immundum animal erat in lege libro. 3.capitulo.4. fol.49.B.
Leiunus bellioni comparatur.ibid:

Laban

Laban promiſit filiam ſuam Iacob pro ſeruitio lib.1.capitul.2. fol.13.A
¶Lepra multiplex in ſcriptura manifeſtatur libr.3.capitulo.6.fol.50.G
Lepræ ſigna li.3 c.6 fo.51.a & B
Lepræ veſtimenta li.3.ibid.B
Legem quomodo dedit Deus in monte ſinai lib.2.capitu.22. fol.24.F
Lepra in capillis li.3.c.6.fo.50.G
Lepra in cute.ibidem.
Lepra in carne ibidem.
Lepra in veſte ibidem.
Lepra in domo ibidem.
Lepra quomodo dicitur eſſe in domo moraliter exponitur li.3.c.6.fo.52.B
Lepræ apparentia vel ſuſpicio vñ oriebatur li.3.c.6.f.50. H
Lepra quomodo a ſacerdote iudicabatur.ibid.
Lepra aliquando oritur in caluicio.ibid.51.a.
Leproſus in lege mandabatur extra caſtra eijci li.3.capitu.9. fol 51.D
Leproſi os debebat in lege veteri contegi.ibid.
Leproſi caput debebat eſſe nudum li.3.ca.6.ibid.
Leproſi veſtimenta diſſuta.ibid.
Leproſum oportebat clamare ſeipſum ſordidum.ibi.
Lepræ macula parietibus ſignabatur.52.B
Leproſæ domus examinatio li.3.c.6.fol.ibi.F
Lepræ genera quatuor inueniebantur.ibid.F
Lepræ mundatio quomodo fiebat li.3.c.7.f.52.G
Ad leproſi mundationem requirebantur duo libro 3.capit.7. fol.52.G
leproſus mundatus ſacerdoti quid obtulit libro.3.capitul.7. fol.53.B
leuitarum conſecratio quomodo fiebat libro. 4. capitulo.5. fol.62.F
leæna beſtia luxurioſa li.14.c.6.f.103.D
¶lignum vitæ li 1.c.1.fo.1 H
lignum ſcientiæ.ibidem.
lignum vitæ eſt ſacra ſcriptura li.1.c.3.fo.10.C
lignum ſcientiæ eſt mundi ſcientia.ibid.
lilia ſignificant innocentiam & caſtitatem libro.2.capitu.17. fol.33.B
ligorius fluxum veneris ſtringit li.2.c.29.fo.41.D
libamen in omni animali ſacrificato offerebatur.li.3. capit.3. fol.47 B
libidinoſi ſolam delectationem quærunt libro.17.capitulo. 6. fol.170.F
liber ſacræ ſcripturæ quomodo ſcriptus li.13.c.1.f.188.G
lingua vnde ſumit originem li.13.c.10.fo.191.G
¶Loquacitas per euam intelligitur quæ ſermata eſt de coſtib. li.1.c.13.f.3.D
loth diuiſus ab Abraam li.1.c.10.fol.7.C
loth regionem circa iordanem elegit.ibid.
loth interpretatur declinans ibid.
loth ſodomitis obtulit ſuam ſororem & filias ad ſatiandam libidinem li.1.c.14.fo.9.B
loth dictum fuit quod cum vxore & filiabus ſodomæ ciuitatem exiret li.1.ca.15.fo.9.C
loth vxor in ſtatuam ſalis propter inobedientiam verſa eſt li.1.ca.15 ibid.
loth fugit de ſegor ciuitate li.1.c.17.f.9.H
¶lucis primordialis materia in ſolem ceſſit libro.1. capitul.1. fol.2.G
Per lucem intelligitur maria virgo.ibid.
Per lucem quomodo factus ſol iuſtitiæ li.1.c.1.ibi.
lux quæ præceſſit ſolem quid ſignat li.1.c.1.fo.1.G
lucernæ ſeptem ſunt ſeptem dona ſpiritusſancti li.2. capit.17. fo.22.H
luxuriæ peccatum intelligitur per vitulum libr.2.capitul.13. fol.43.D
luxuriæ famulans conuiuijs intendit. ibi.
luxurioſus laceræ comparatur li.3.c.4.f.43.F
lumina tria ſunt animæ neceſſaria li.2.c.19.f.36.D
luxurioſus per mulierem menſtruoſam intelligitur li.3.ca.8. fol.53.C
lucrum denotatur per Dan.li.4.c.1 f 61.A
luxurioſi per Amonites intelliguntur li.5.c.10.f.78.h
lunaticus qui iam Chriſto eſt præſentatus libro.19.capitulo.13. fol.227.B
luxurioſus per hircum fetidum intelligitur lib.14. capitul. 7. fol.105.C

M

MAria virgo quomodo per paradiſum intelligitur libro 1.c.2.fo.2.h
maria vnde dicatur, & quomodo peccatores per mariam intelliguntur li.1.c.2.f.4.D
Matrimonio copulati quomodo viuere debent li. 1.capit.13. fol.8.h
manna de cælo pluit filijs iſrael li. 2.c.10.22.C
Mali non continentur ſub numero li.2.c.21.fo.41.A
Malum minus tolerandum eſt pro maiori malo vitando li.1. c.14.fol.9 A
manna quid ſit li.2.c.10.f 22.h
manna eſt ſacra ſcriptura.ibid.
Mali per ſuperiores debent puniri li.3.ca.6. f. 50. h
Manaſſes obſeruabat ſomnia li. 3.c 15.f.55.B
maculam corporis qui habebat in lege prohibebatur non offerre panes Deo, nec accedere ad miniſterium eius li. 3.ca.13. fol.57.B
Mancipia Dei ſeruiana domino conſecratur libr.3.capitu.17. fol.60.G
Manicæs repulſam eccleſiæ Dei in lege patiebantur li. 5. ca. 10.fol.78.h
mali homines occulta Dei prouidentia puniuntur li.6.c. 10. fol.89.F
maria virgo dicitur thronus ſaphireus li.23.fo.188.F
Matathias cum filijs ſuis viros impios peremit lib.27. cap.2. fol.22.B
maledictio filiorum iſrael quæ fuit libro.5.c13.fo. 81. A
Mardocheus quis fuerit li.19.cap.2.fo.176B
mardocheus interpretatur mala contritio li.19.c.fo.183.ibid.
maria ſoror moyſi locuta eſt contra Moyſen.li.4.ca 9.fo.66.F
Maria ſoror Moyſi percuſſa eſt lepra.ibid.
Mathias loco iudæ electus fuit in apoſtolum li.33.c.1.f.260.c
Magdalenæ chriſtus in hortulani ſpecie apparuit lib.32. ca.7. fol.259 B
Mali ſub ſpecie boni innocentes perdere quærunt lib.19.ca. 1.fo.216.F
Maria virgo per vellus Gedeonis intelligitur.libro.7.capi. 5. fol.90.C
Maria virgo per thronum Salomonis intelligitur li.11. ca.8. fol.132.G
Martyres Chriſti quinque habuerunt li.7.c.6.fo.91.E
maria virgo diabolum ſuperauit li.7.c.8.f.92.G
Manue habuit vxorem ſterilem li.7.c.10.f.93.
Macharius petijt a ſaraceno mortuo, quis in inferno grauius puniretur li.9.c.6.f.100.b
Malorum mors magis quam bonorum eſt deflenda li.10.c. 15. fol.117.C
malis promiſſa fides non eſt ſeruanda li. 11. c 1.fo.121.D
Malus per malum punitur permittente deo, libro.11.cap.13. fol.136.G
Manaſſes rex iuda li.13.c.19 f.155.D
¶ Menſa quæ Chriſtum reficit quæ li.18.c.4.fo. 109.G
mens a vita non diſcordet li.2.c.10.fo.41.A
menſium duodecim deſcriptio & moralizatio li.34.capit.23. fol.295.A
Merhulus li.3.c.4.fo.48.G
¶Migale immundum animal erat in lege li.3.c.4.fo.49. B
Miſericordia dei magna li.1 5.fo.14.G
milites præſumptuoſi victoriam ſibi promittunt lib.17. ca. 3 2 fol.212 G & H
milites antiochi regis li.27.c.5.f.214.F.
Michol fuit filia regis li.9.c.12.f.87.A
miſertus eſt Chriſtus ſuper turbam famelicam li.29.capi. 12. fo.236.G
¶Moyſis legem ſpernere non debemus li.1.c.12.f.8.G
moyſes percuſſit petram oreb, & egreſſæ ſunt aquæ viuæ li.2. c.11 fo.23.C
moribus bonis vita concordare debet li.2.c.10.fo.40.E
Moyſi facies propter gloriam ex conſortio domini cornuta videbatur li.2.c.24.fo.44.F
moyſes velamen ante faciem poſuit.ibi.
Moyſen manum leproſam habuiſſe legitur lib.2. capitulo.24 fol.44.F

Morticinum quis comedit li.3.c.4 fo.49.A
Mortale peccatum faciẽs indignus eſt ad paradiſi gloriam libr. 3.cap.4.fo.49.A
Moyſes quomodo aquis a matre commiſſus libro.2.capitulo.2. fol.17.C
moyſes cur tarde linguæ fuit.ibid.D & a
Moriens duo debet attendere libr.2.c.13.f.25.B
moyſes quadraginta diebus & noctibus ieiunauit, & quare hoc fecit libr.2.ca.16.f.29 B
moabites repulſum eccleſiæ Dei in lege patiebantur li.5.cap.10. fol.60:A
Mola ſuperior quę farinam tenet, moraliter quid ſignificat li br: 5 c.11.f.80.F
Monachi (ſecundum opinionem aliquorum) habuerunt originem a iudęis li.22.cap.3.f.184.B
Mors dicitur gladius libr.23.c.10.f.192.G
Mors dicitur ferox vrſa libr.24.c 6.f 204.B
Moab rex vidit ciuitatem ſuam a tribus regibus impugnari libr. 12.cap.3.fo.145.
Modeſtia per columbam intelligitur li:4.cap.22.f.71.C
Mors apoſtolorum valde profuit nobis libr.33.c.12.f.265.B
mortuos tres Chriſtus ſuſcitauit libr.31.c.5.f.249.0
¶Murmuratio eſt magnum crimen libr.4.c 9.fo.64.F
Murmurantem populum dominus delere voluit libr.4.capi.11. folio.75.a
Murmurantes contra Moyſen incendium paſſi ſunt libr.4.c.13. folio.65.D
Pro murmure dominus miſit populum igniros ſerpentes libr.4. cap.18.fo.69.B
mundus dicitur Iudas proditor li.30.cap.7.fo.246.G
Mundana proſperitas probat hominem libr.7 f.6.c.91.C
mundi lętitia facit animam peccatricem libr.7.c.9.f.93.C
Mundus per labes ciuitatem intelligitur libro. 9.capitulo. 8. folio.1.1.D
Mundus per appollonium qui interpretatur mirabilis, intelligitur.libr.27 ca.3 fo,212.F
mulier facta eſt de viri latere, & moraliter quid ſignificat libr. 1.c.3.fo.3.C
Mundus candida oſtendit li.1.c.21.f.13.A
mundi proſperitas per quam intelligitur li.2.c.4 f.19.B
Mulier ornata vagari delectatur li.2.c.13.fo.26.B
Mulieres vagantes includi debent.ibid.
mundus quis iudicari debet li.3.c.4.f.48.E
Muſtella immundum animal erat in lege libro. 3. capitulo.4. fol.49.B
mundus biuius dicitur li.1.c.35.3.14.G
Mulierum fallacia deſcribitur li.1.c.25.f.14.H
Mundi rector per regem ægypti intelligitur libro. 2. capitulo. 2.fol.97:C
Mulier mala dicitur fouea li.2.c.15.fo.29.B
Mulier quæ peperit, immunda erat ſeptem diebus lib.3.capitul. 5.fol.50.F
Mundus dicitur leproſa domus li.3.c.6.fo.52.b
Mulier in lege veteri non poterat votum facere lib.4.capitu.23. fol.72.C
mundus habet tria genera ſerpentum, quid moraliter ſignificat li.5.c.12.fol.74.G
Mulieres viros regentes deſcribuntur li.5.c.9.fo.78.B
Mulieres perfidæ ingenium pedis ſupra caput pro ornatu portãt. ibidem.
mundus comparatur lunæ li.6.c.5 f.84.G
Mundus comparatur ſtatuę li.24.c.1.f.200.F
mundi rectores per Nabuchodonoſor regem intelliguntur lib. 23.c.3.fol 200.G
Mundus dicitur babylon li.24.c.7 fo.203.A
mundi fluxibilitas intelligitur per iordanem fluuium li 6. ca.2. fol.82.H
mundus intelligitur per ebron li.6:c.12:fol.86.H

O

NAcbor e ultra li.1.c.18 f.10.H
Nabuchodonoſor regis imperium quale erat li.18.capit.1. fol 171 A
Nabuchodonoſor ſolus deus haberi in terris optauit li.18.ca.2. fol.171.C & D
Nazarei qui, & eorum religio li.4 c.4 fo.61.D
Nabuchodonoſor ſubiugauit hieruſalem li.24.c.1 f.199.B
Nabuchodonoſor fuit beſtia ſine ſenſu li.24.c.4.fol.202.F
Nathan propheta li.11.c.1.f.121.B
Naaman leproſus ab Heliſeo curatus li 12.c.6.f.148.E
Nabuzardan princeps li.22.c.22.fo.157 A
¶Neomenia li.4.c.22.fo.71.C
Neomeniam quando celebramus.ibi.D
Neptalim ciuitas li.17.c.6.f.87.c
¶Nichanor dux antiochi li.27.c.4.f.213.a
¶Noe emiſit columbam de arca li.1 c.6.f.5.b
Noe moraliter eſt Deus pater.ibid.
noe fuit agricola li.1.c.7.f.6.F
noe fuit inebriatus vino.ibidem.
noe decimus ab adam, Chriſtum ſignificat li.1.c.7.f.6.G
noe vinea eſt domus iſrael.ibidem.
noctua li.3.c.4.f.48.G
nouitates diligentes celebrant neomeniam li 4 c.22.fo.71.b
¶nubes quæ præcedebat filios Iſrael in deſertu facta erat ad modum columnæ li.2.c.15.fo.31.A & a
numulari ſedebant in circuitu templi ſalomonis libr.11.capi.16. fol 128 B

O

OBſtinatus crocodilo comparatur li.3.c.4.f.49.B
Obedientia per vitulum intelligitur li.4.c.21.f.71.C
Obſtinati peccatores quomodo fieri debeant libr.33.cap. 18.fol.243.C
Ochozias rex Iſrael li.13.c.1.fo.143.C
Occiſio hominis cum caſu & ſine deliberatione, magis debet eſſe diuinæ prouidentiæ aſcribendum quam maliciæ occidentis li.2.c.13.fo.25.D
Occidere ſæpium antiquitus virtuoſius reputabatur, quam alium li.28.c.3 fol.225.A
Officiales principum & regum per Chriſti milites crucifixores intelliguntur li.30:c.5.fo.246 G
Officiales auari per quid intelliguntur li.1.c.28.f.15.C
Officiales per virgam Aaron intelliguntur.libro. 2. capitulo. 3: fol.18.H
Officiales principum dicuntur leones libro 32. capitulo. 9: fol 192.E
Og rex amorreorum libro.4.c.19.fo.69.D
Oleum in ſacra ſcriptura denotat eleemoſynam lib.2.capitul.19. fol.39.C
Onychinus imagines more ſpeculi repræſentant lib.2.capi.20. fol.41.D
Onias ſummus ſacerdos li.28.fo.225.A
Oniaa interpretatur merens domino li.28.c.1.fo:225 B
Opera quæ vera intentione non fiunt, durare non poſſunt lib. 33.c.4.fo.261.c
Ophni filius heli li.9.c.2.fo.98.F
Operatio bona per manum intelligitur libro. 2: capitulo .8. fol.18.G
Opera bona debent ad laudem Dei ordinari libro.2.capitul.14 fol.27.A
Opera bona quæ ex vana gloria fiunt, ſunt primogenita aſinina ibidem.B
Opus bonum mala intentione factum, Deo non placet ibidem
Opera noſtra non debent diuina gratia digna iudicari li.3.ca: 14.fo.59.A
Oppreſſoria puellarum pœna li.5.c.9.fo.78.G
Operarius dignus mercede li.5.c.12.fo.81.A
Opera plus ſunt conſideranda quam verba libro.29.capitul.16. fol 239.B
Oratione Moyſes amaritudinem aquæ in dulcedinem mutauit li.2.c 9.fo.23.F
Oratio prælati proficit ſubditis li.2.c.11.fo.24.E & f
Oratio iuſti multum valet.ibid.
Oratio intelligitur per incenſum li.2.c.22.43.E
Originale peccatum per adam tranſmiſſum libro.3.capitul. 4. fol.49.C
Orationa ad Deum clamare debemus libro.5.capitulo.1.folio 72.G
Oratione Elias multa impetrauit lib 21 c.1.fo.181.D
Oratione hieremias aſpides fugauit li.22.c.7 fo.281.C
Oratio vnius boni eſt cauſa ſalutis multorum lio.33.capitu.18. fo.267.
Orationibus ſanctus Gregorius paganum ab inferno ſuſcitauit li.33.c.7.fo.262.F

Oratio eſt ad fidem manuductiua li. 33. c. 6. f. 262. e
Oratio deum placat li. 9. c. 12. f. 105. b
Oratione helias ignem de cœlo protulit libro 11. capitulo: 15. fo. 138. h
Orationis magna eſt efficacia li. 12. c. 18. f. 155. b
Os dicitur immundum, ſi non per loquendi moderantiam ſit ligatum li. 44. c. 16. f. 3. b
Oſia lepra percuſſus in facie li. 3. c. 6. f. 51. b
Othoniel frater caleph li. 6 c. 12. f 88. h
Ozias multa bona fecit li. 13. c. 6 f. 159. b
Ozias lepra percuſſus ibid.

P

Paradiſus quid li. 1. c. 2. fo. 2. H
Paradiſi fons, & quomodo in quatuor flumina diuiditur li. 1. c. 2. f. 2. H
Pauperes vbique crudelitatem inueniunt li. 2. c. 4. f 19. B
paradiſus per ieſsen terram intelligitur li. 2. c. 5. f. 20. E
paſſio chriſti moraliter deſcribitur li. 2. c. 6. f. 20. f
Patres noui ac veteris teſtamenti tres fuerunt lib. 2. capitul. 17. fol. 33 a
Patres veteris teſtamenti fuerunt diuinæ legis ſuſte oratores li. 2. c. 18 fo. 16. G
Paxilli in tabernaculo neceſſarii li. 2. c. 19 fo. 39. b
Partus cum libidine concipitur & in immundicia naſcitur li. 3. c. 5. fo. 50. g
In paſſionis memoria conſiſtit vita animæ li. 3. c. 10. fo. 55. a
pauperibus eſt tribuendum li. 4. c. 11. fo. 56. c.
Patri male dicens morti adiudicatus fuit li. 3. c. 12 fo. 56. a
Panum tria genera apud iudæos li. 3. c. 14. f 57. d
Panes propoſitionis ibidem.
Panes oblati populo. f. 58. e
Paſchatis celebratio in lege quomodo fiebat libro 4. capitul. 6. fol. 62. h
Paſchæ feſtum quadruplex celebratum apud antiquos li. 4. c. 6. ibidem.
Paſcha in ęgypto ibid.
Paſcha in deſerto, ibid.
Paſcha in galgalis. ibid.
Paſcha in hieruſalem. ibid.
Pax a filijs iſrael ciuitati impugnandæ dabatur, lib. 5. capitul. 7. fol. 77. e
Panes quoque hordacei vetus teſtamentum ſignificant lib. 29. c. 10 fo. 234 G
In paradiſo obſeruatur varia genera perſonarum, li. 4. capi. 21. fol. 1. c
Patientia per manaſſen intelligitur li. 4. c. 1. fo. 64. A.
paſcha quando celebramus li. 4. c. 22. f. 71. d
Pauper ad diuitias aſcendens filius iſrael comparatur li. 5. c. 10. fo. 79. a
Paupertatis ſtatus per partem aquilonis frigidam intelligitur li. 23. c. 19. fo. 198.
Pathmos inſula li. 34 c. 1. f. 268. E
Paulus in ſeditione tuit captus li. 33. c. 16. f. 156. b
Paulus demones ab obſeſſis corporibus expellebat li. 33. ca. 34. fol. 265. d
Paulus circuncidit Timotheum li. 33. c. 12. f. 164. H
Paulus claudum pedibus ex vtero matris ſanauit li. 33. capi. 15. fol. ibid. f
Paulus apertis oculis ad terram proſtratus nihil vidit li. 33. c. 7. fol. 262. G
Pauli conuerſio mirabilis ibidem
Paralyticus a chriſto ſanatus li. 31. c. 4. fol. 249. a
Tymbra vnius terror multorum li. 4. c. 13. fo. 60. g
Perfectus vir plus debet facere quam promittere li. 4. capitu. 14. folio. 67. e
Pœnitentia per aquam expiationis in lege intelligitur li. 4. c. 16. fol. 67. D
Pœnitentia moritur in proſperitate humana libr. 4. capitul. 17. fol. 68. G
Pœnitentia proſperitatis interficit. ibid.
Peccator publicus publice debet culpari li. 4. c. 20. f. 70. G
Pœnitentia per hircum intelligitur li. 4. c. 22.
Peccator quo ipſe peccat, punietur li. 11. c. 13. f 136. H
Peccatores dicuntur putei abyſſi li. 31. c. 10. fo. 276. G
perfecti ſiunt mortui li. 34. c. 1. fo. 268. e
Petrus captus ab herode li. 33. c. 9. f. 263. c
Petrus claudum in nomine Ieſu ſanauit li. 33. c. 3. f. 191. b
Peccator mortuus quomodo ſeipſum reſuſcitare debeat li. 12. c. 1. fo. 147. c
Pentecoſtes die apoſtoli erant congregati in vnum li. 33. ca. 33 fol. 190. H
Peccator per contritionem mortis ſuſcitatur. li. 32. capitulo. 6. fo. 258. h
Pecuniæ obediunt omnia li. 19. c. 20. fo. 144. G
Peccatores ſunt ſurdi & muti li. 30. c. 1. fo. 245. A
Peccatum facit hominem ſurdum li. 30. c. 1. f. 145. B
Peccator obſtinatus & cæcus ſaceta quid debeat li. 30. capitu. 4. fol. 246 c
Peccatorum animus per paralyticum intelligitur li. 31. capitu. 4. fo. 249. a
Peccator eſt ſterilis ficulnea li. 31. ca 6. fo. 250. H
Peccatorum ſocietatem viri ſancti abhorrere non debent libr. 19. c. 6 f. 231.
Peccator debilis & cæcus per ſamſonem datur intelligi li. 7. c. 14. fol. 96. e
Peccatum iuxta conſcientiam ſtare non poteſt li. 9. capitulo. 4. fol. 99. c
Peccatores indigni ſacramenta tāgere nō debent li. 9. c. 5. f. 99. d
Peccata omnia ad tria vitia capitalia reducuntur libro. 9. capi. 9. fol. 103. a
Peccator poſt pœnitentiam non cito deo aſſociatur li. 10. ca. 18. fol. 115. c
peccator per adam & euam intelligitur li. 1. c. 3. fo. 4. e
Peccator veniam non petens, ſed ſe excuſans, gloriam paradiſi non ſortiabit li. 1. c. 3. ibid.
Perſona ſimplex per columbam intelligitur li. 1. c. 6. f. 5. d.
Peccanti prælatus miſericordiam concedere debet lib. 2. cap. 6. fol. 7. D
Peccatū contra naturam cæcitas li. 1. c. 14. fol. 9. b
Pœnitens facere quid debeat li. 1 c. 13. f. 9. c
Peccator per gratiam Dei & Mariam virginem a mundi fluuio liberatur li. 2. c. 1. f. 17. D
Pœnitens per Moyſen intelligitur li. 2. c. 1. fo. 17. a
Perſonæ iuſtæ terrena miniſtrantes crudeles aliquando efficiuntur li. 2. c. 2. fo. 18. F
pœnitentis conuerſio li. 2. c. 2. fo. 18. f
Pœnitentis ſacrificium li. 2. c. 4. fo. 19. c
Peccatores per ęgyptios intelliguntur li. 2. c. 5. fo. 19. D
Peccatores debent mortis æternæ ſubire periculum li. 2. capi. 6. fol. 20. e
Peccatores ſanguinis Chriſti immemores non ſaluantur. ibidē.
Peccator ad pœnitentiam conuerſus debet ſe a ſtrepitu mundi cauere li. 2. c. 7. fo. 23. G
peccata ſubiugant animas hominum li. 2. c. 8. f. 23. p
Peccatori via pœnitentię dura li. 2. c. 9. fol. 2a. f
Peccatum debet abſcondi, ne malum exemplum pariat li. 2. c. 13. fol. 26. E
Peccata ſpiritualia quæ li 2. c. 15. fol. 28. H
Pœnitentia per lauatorium tabernaculi denotatur li. 2. capi. 22. fol. 42. H
Perſona quæ domino vult offerri, in tria debet diuidi li. 3. c. 20. fol. 45. d
Perſeuerantia per caudam intelligitur li. 3. c. 2. ibid.
Pellis eſt ſcientia temporalis li. 3. c. 2. f. 46. h
peccatis redemptio quomodo debet fieri li. 3. c. 2. f. 46. F
Pœnitens magis debet timere tormenta quam ſperare præmia li. 3. c. 2. f. 46. H
Pœnitentis oblatio li. 3. c. 3. f. 47. C
Pennulæ piſcis denotant virtutem contemplationis li. 3. capi. 4. fo. 48. E
Peccatores ſunt in duplici differentia li. 3. c. 4. f. 48. e
Peccator eſt animal immundum li. 3. c. 4. f. 48. F
Pœnitentia debet correſpondere delicto li. 3. c. 5. fo. 50. G
Peccatores cæteris ſe præferunt li. 3. c. 6. f. 50. H
Peccatum eſt macula qua homo corrumpitur li. 3. c. 6. f. 51. F
Peccator debet a conſortio hominum ſeparari. 52. B
Peccator immundus a peccatis debet ſibiipſi timere ne ſe præſumat li. 3. c. 7. fo. 53 E
Pœnitentem iuſtum tria debent concomitare libr. 4. capitul. 9. fol. 54. H
Peccator dicitur peregrinus & pauper li 3. c. 12. fo. 56. E
pœnitentes debent eſſe humiles, & comparantur gabaonitis lib. 6. c. 9. f. 88. E
Pentecoſtes feſtū per annū iubileum intelligitur li. 3. c. 14. f. 59. a

Perſeuerantia ſanctitatem augmentat li.4.c.4.f.62.f
Perfectorum vita qualis debeat eſſe li.4.c.5.f.62.G
Perfectorum requies vbi & quando. ibid.
Pœnitentia tarda comparatur feſto propitiationis li.4.capitu.22. fol.72.B
Peccatoris mortem Deus non petit li.5.c.7.f.77.B
Pœnitentia eſt ſicut farina li.6.c.4.f.84.B
Peccatum vnius eſt aliquando ruina multorum libro.6.capi.6 fol.85.A
Peccatori magnum clementiæ ſignum oſtenditur quando virga correctionis ad eum extenditur li.19.c.4.f.177.D
Perfectus vir intelligitur per Iob li.20.c.1.f.179.C
Perfecti dicuntur arare in agro ſcripturarum libr.20. capitul.1. fol.180.H
Pœnitens quatuor conſiderare debet libro. 23. capitulo. 16. fol.196.H
Peccator per Iob intelligitur li.22.c.2.f.181.c
Peccator per hieremiam intelligitur li.22.c.5.f.184.h
Peccator per ſpem pœnitentiæ futuræ in æternum decipitur libr. 23.c.6.fol.191.d
Peccator beſtia fit li.24.c.4.f.202.e
¶Piſces qui li 1.c.1.fo.2.g
Pincerna pharaonis li.1.c.27.f.15.a
Piſtor pharaonis.ibid.
Piſcis pinnas & ſquamas qui non habebat immundus erat in lege li.3.c.4.f.48.e
¶Phariſeus contemnebat publicanum li.33.c.8.f.263.b
Pharao rex ægypti li.21.c.20.fol.156.e
Plinius philoſophus a fauilla ardentis montis conſumptus lib. 20.c.15.fo.17.d
Phinees filius heli ſacerdotis li.9.c.2.f.98.f
Philiſtei erant idolatræ li.9.c.6.f.100.r
Philoſophia eſt vilis eccleſiæ li.2.c.8.f.22.E
Pharaonis regis mandatum li.2.c.1.fo.17.c
Phialæ quid li.3.c.17.f.32.E
Phase eſt tranſitus domini li.4.c.6.fo.62.H
Phereſeus li.5.c.1.f.74.f
Philoſophica ſcientia non eſt ex toto repudianda libr.6. cap.5. fol.84.H
Philoſophica diſciplina intelligitur per ciuitatem capiendam li. 5.cap.7.f.76.h
¶Poteſtas hominis in paradiſo li.1.c.3 fo.3.B
Populus nec non ſeruiens dæmonibus committitur li.4.cap.19. f 169 b
Populus iudaicus intelligitur per vellus gedeonis li.7.capitul.5. fol.90 h
populus iudaicus a fide incarnationis fugitiuus libro.2.cap.2. fol 18 E
Populus debet ſe bono prælato conformare li.2.c.7.f.21.b
populus prælatum ſequitur li.2.c.7.f.21.g
Populus fidelium debet peccatorum conſortia fugere.ibi.
Pontifex ſummus periculum incurrebat,ſi ſonus non audiretur in tabernaculo cum intrabat li.3.c.1.fo.40.g
Pontifex ſummus habebat tria ſpecialia ornamenta ibidem.
porphyrio li.3.c.4.f.48.g
populus quomodo in veteri lege a peccatis expiabatur li.3.ca. 9.fol.53.d
pomorum germina ſunt bonorum initia lib.3.c.11.fo.56.e
pollutus immundus non debet ad ſacramentum accedere li.4. c.6.fol.62.h
populi ſeptem de terra promiſſionis ex præcepto domini fuerunt eiecti li.5.c.1.f.74.e
pollutio nocturna repulſam extra caſtra patiebatur li.5.cap.10. fol.79.a
populus iudæorum per Thobiam intelligitur libr.17.c.3.f.168 F
¶princeps intelligitur allegorice per adam libro.1. capitulo. 3. fol.3.d
prælatus dicitur angelus cui committitur eccleſia libro.1.c.2.3. fol.4.c
prælatus debet habere gladium ſeueritatis iuſtitiæ.ibi.g
prælatus delinquentem ex charitate corrigere debet.ibid.
prælatus malus per noe intelligitur li 1.c.7.f 6.r
prælatorum ſcelera ſubditi tegant li.1.c.5.f.6.g
prælatus intelligitur per ſaram vxorem abrahæ li.1.c.12.f.8.F
prælatus quomodo virtute excellere debet li.1.c.9 f.7.d
prælatus indoctus per iſaac ſenem intelligitur li.1.capitulo.19. fol.11.c
promiſſa non reddentes per laban intelliguntur li.1.c.21.f.13.a
prouidentia Dei diuerſos occultos modos habet ſua opera faciendi li.1.c.24 f.14.f
prælatus quomodo cognoſcere debet ſubditos ſuos li.1. ca. 29. fol.16.e
proſperitas a mundo datur li.1.c.30.f.16.g
principes mali intelliguntur per regem ægypti lib.2.capitul. 2. fol.16.H
principum malorum regimen deſcribitur.ibid.
prælati mali eccleſiæ per obſtetrices ægypti intelliguntur libro. 2.c.2.ibidem
primogenita filiorum Iſrael Deus intacta dimiſit li.2.capitul. 6. fol.20.f
prælatus intelligitur per nubem quæ præcedebat filios Iſrael in deſerto li.2.c.7.fo.21.b
Proſperitas mundi per mare rubrum intelligitur libro.2.c. 8. fol.22.d
Prouidentia Dei occulta mouet voluntatem hominis li.2.ca.8. fol.22.E
Primogenita noſtra ſunt bona opera li.2. c.14.f 27.b
Primogenita omnium animalium præcepit offerri deus.ibide.A
Prælati debent ſe deo offerre per bona opera & exempla li.2. c 14.ibi.
Prælati mali ſunt in eccleſia tolerandi,ne eccleſia miniſtris viduetur li.2.ca.15.f.28.H
Præmium eſſentiale eſt quatuor dignitatum, & habet quatuor genera principalia præmiorum li.2.c.17.f.31.g
Prædicatoris correctio qualis debeat eſſe libro. 2. capitulo. 17. fol.30 f.
Princeps malus intelligitur per altare holocauſtorum li.2.c.19. fol.37.d
prædeſtinatio intelligitur in ſcriptura per numerum quando in veteri lege populum numerari contingebat li.2.capit.22. fol.43.a
prælatorum bonorum abſentia reddit ſubditos ad peccandum procliuos li.2.c.23.f.43.d
prædicatores nulli omnino parcere debent libro.2.capitulo.23. fol.44.e
proditio per lepram ſignificatur li.3.c.6.f.52 c
prælatus debet eſſe Deo dicatus li.3.c.9.fo.54 F
proditoria falſitas intelligitur per veſtem lana & tela contextam li.3.c.11.fo.55.D
prælatus eſt pater noſter li.11.fo.56.g
prædicatio procedit a vita & doctrina li.3.c.14.fo.58.H
prædicator eſt tuba li.4.c.7 fo.63.a
prælatus de ſua patria eligi debet,ſi ſufficiens inuenitur li.5.c. 5.fol 75 e
prælatus tria debet fugere.ibid.
prælatus tria debet facere.76 e
propheta prophetizans non miſſus a deo interfici iubebatur li. 5.c.6.fo.76.e
prædicator comparatur toſori li.6.c.9.f.86 f
præmium iuſtorum quandoque differtur li.19.c.5.fo.178.g
prudens debet habere veritatem li.4.c.1 f 60.h
proſperitates mundi dicuntur maledictæ li.4.c.3.f 61.c.
propitiationis feſtum li.4.c.22.f 71.d
prælati multi ſubditis reguntur li.5.c.9.fo.78.e
princeps mundi per holofernem intelligitur libro.18.capitu.7. fol.175.
prælati duplici monitione debent vti li.19.c.4.fo.177 d
prælatus debet habere conditiones Iob li.20.c.1.f.179.d
principes tria genera perſonarum in amorem rapiunt li.20.c.1. fol.180.h
proſperitas mundana comparatur baculo harundineo li.23.c. 14.fo.195.e
principes mali ſunt vrſo ſimiles li.24.c.6.f.204.e
proditores aliquando occupant dignitates aliorum li.27.ca.12. fo.219.B
ptolemæus traditor diabolum ſignificat li.27.c.14.f.220.h
ptolemeus rex ægypti li.27.c.1.fo.209.B
¶purificatio mulieris li.3.c.5.f.50.f
purificatio pro partu fœmineo plus temporis requirebat quam pro puero maſculo.ibid.

R

RApto intelligitur per Adam li.1.c.3.f.4.e
Ranæ terram ægypti occupauerunt li.21.c.4.f.19.b
Raptor occultus eſt peior publico li.2.c.14.fol.26.G

Rationa

Rationale iudicij quid li.2.c.20.f.41.B
Raab meretrix li.9.c.1.f.82.B
Ramothaim vna dictio eſt ſecundum hieronymum & nomen ciuitatis li.9 c.1.f.97.C
Religioſorum animus li.1.c.15.f.9.C
Religioſorum ſtatus li.1.c.15.ibi.
Rebecca li.1.c.18 f.10.H
Religioſorum pœnitentia li.2.c.8.f.18 f
Religio per deſertum intelligitur li.2.c.4.f.10.c
Religio debet eſſe ſanctuarium ſanctitatis li.2.c.29 f.29.a
Religioſi ſemper habent aduerſarios li.20.c.1.f.180.F
Rechabitæ fuerunt quædam familiæ iudæorum li.22.capitu.3.fol.182.B
Religioſus bonus aliquando ſuperbus creditur lib.2.capitu.4.fol.48 G
Reptile ſuper terram abominabile erat in lege li.3.capitulo.4.fol 49 D
Religioſi debent obedientiæ ſubdi li.3.c.9.f.54.c
Religioſi nullum defectum debent habere libro.3.capitulo.14.fol 58 H
Religioſi per nazareos intelliguntur li.4.c.6.f.62.B
Religioſi non debent vinum deliratum bibere.ibid.
Rea nullus in capione indiæ inſula eligebatur patet li.5.cap.5.fol.75.D
Reges non debent vagari 76.E
Religionis ſtatus per iordanem fluuium interpretatur li.6.c.2.fol 82.G
Regis primi ſcilicet Chriſti, prime vxor fuit ſynagoga li.19.c.1.fol.175.C
Recidiuum hominis li.1.c.15 fo.9 C
Religioſi intelliguntur per populum qui exierat de ægypto ad terram promiſſionis li.4.c.8.fo.63.C
Reges ſuper populum ex ira Dei venerunt libro.9.capitulo.9.fol.102 F
Rex quidam pro filio ſuo in adulterio comprehenſo ſibi vnum oculum,& filio alterum erui fecit li.9 c.10.fo.104.E
Romani quamuis bello victi,ſed certare bello non ceſſantes,finaliter triumphabant li.11.c.17.fo.122.E
Romulus fratrem occidit propter edicti tranſgreſſum li.4.ca 12.fol.65.c
Romanorum potentia deſcribitur li.27.c 9 fo.217.B
Rubeo ardenti dominus Moyſi apparuit li.1.c.1.f.17 B
Ruben interpretatur videns filium li.4 c.1 f.60 H
Ruth mulier alienigenæ,viro iſrælitico fuit nupta li.8.capit.1.fo.97.B.

S

Sabbatum.li.4.c.12.fo.71.
Sabbatum quod celebramus moraliter Ibidem.D.
Sabbatum ſignificat requiē mortis.lib.2.c.10.fo.23.C.
Sacerdotes in lege iudicium populo dederunt.lib.5.c.5.fo.75.C
Sacerdotum conſilia non accipiens in negocijs emergentibus, interfici in lege mandabatur.ibid.
Sacerdotibus eſt obediendum.ibid.
Sara filia raguelis li.27.c 6 .f.170.F
Sacerdos ſanctam debet habere conuerſationem li.14.capi.18.fol.179.c
Sacra ſcripture ſignificatur propriē per manna lib.6.capitu.4.fol.81.D
Sacerdos debet habere ſcripturam & bonorum operum opulentiam li.6.c.7.fo.85.c
Sabei interpretantur eloquentes li.10.c.1.f.180.H
Sapientes mundi habent cor altum li.23.c.12.f.184.F
Sara vxor abrahæ li.1.c.10.f.7.d
Sacræ ſcripturæ difficultas li.1.c.20.f.12.G
Sacræ ſcripturæ mentem frequentare nemo dignus, niſi cuius caſtitas eſt probata li.2.c.12 f 24 G
Sacræ ſcripturæ commendatio li.1.c.17.f.19.d
Sacerdotes debent eſſe aurei per ſanctitatem libro.2.capitul.17.fol 83.c
Saga aſperam pœnitentiam ſignificant li.2.c.18.fo.35.a
Sacerdotio ſi qui fungi volunt probari debent. lib.2.capitu.20.fol.39.D
Sacerdotes minores in veteri lege quatuor ornamentis vtebantur.li.2 c.20.f.40.E
Sacerdotes debent habere fœminalia linea quid ſignificat li.2.c.20.ibidem.
Sacerdotes debent habere tunicam lineam,quid ſignificat. ibi.F
Sacerdos debet habere baltheum,quid ſignificat.ibidem.G
Sacerdotes debent habere quatuor ornamenta moraliter deſcribitur.ibidem.
Sacerdos ſummus multa habebat ornamenta.ibidem.
Sacerdos ſummus arabarchus dicitur.ibid.
Sacerdos dicitur habere ſcientiam & patientiam li.2.capit.20.fol 41 A
Sacerdos debet habere memoriam ſanctorum patrum.ibidem.
Sacerdos debet habere ſuorum ſubditorum memoriam.ibid.
Saphirus oſtia clauſa aperit li 2.c 21.fo 41.d
Satisfactio per iaſpidem intelligitur.ibi.
Stabilitas per achatem intelligitur.ibid.
Sacerdotes quomodo conſecrati ex præcepto domini.fol. 41: E
Sacerdotum conſecratio qualis erat in lege veteri li.2.capi.21.ibidem.
Sacerdotes quomodo debent conſecrari domino,& quid habere debeant.ibid.
Sacerdotis oblatio ad altare thymiamatis quę fuit.li.2.capi.22.fol.42.G
Sacerdotes ſacrificia oblaturi,manus & pedes ante tabernaculū lauabant li.2.c.32.f 42.H
Sacra ſcriptura ſignificatur per labium æneum.ibid.
Sacerdotes in veteri lege per Moyſen præcepto domini vnctionis oleum acceperunt li.2.c.22 f.43.a
Sacerdos pro peccato confitentis debet intercedere per orationes li.3.c.1 fo.46.s
Sacrificia votiua quomodo diuidebantur libro.3.capitulo.2.fol.45.C
Sacerdos peccatorem conuertens temporalia accipere debet.li.3 c.2.fo.46.E & F
Sacerdotis peccatoris immolatio.ibi.F
Sacerdotis peccatum faciliter a populo trahitur in exemplum li.3.capit.4.f.46.G
Sacerdos tenetur legem Dei ſcire li.3.c.1.f.46.G
Sapientia per barbam intelligitur li.3.c.6.fo.51.B
Sacrificium magnum fiebat in feſto expiationis li.3.capitul.9.fol.53.D
Sacerdos ſacra docens debet habere memoriam martyrum li.3.c.9 fol.54.G
Sacra ſcriptura comparatur fontibus li.3 c.4.f.50.E
Sacramentorum virtus dependet a Deo.ibi.
Sanguis Chriſti propitiatio noſtra li.3.c.9.f.54.E
Sanguis quis prohibitus in lege li.3.c.10.f.55.e
Sacerdoti in lege mortuum tangere prohibebatur li.3.capi.13.fol.26 G
Sacerdotem non accipere ſcortum,præceptum erat in lege li.3.c.13.fol 56 H
Sacerdotis officium ex præcepto quale erat in lege.li.3.capit.13.fol.57.A
Sacerdos & verbo & exemplo debet populum ducere.56. H
Sacerdotes debent ſanctitatem moribus obſeruare.ibi.
Sacerdos non debet publica officia petere li.3.c.13.f.57.B
Sacerdos non debet commiſcere ſtirpem generis ſui cum vulgo gentis ſuæ.ibid.
Sacerdotem impedientia li.3.c.13 fo.57.C
Sacerdotis filia in lege alieni nupta populo,non poterat comedere de ſanctificatis li.3.c.14.f.58.E
Sacrificium ex voto debet eſſe ſine macula li.3.c.14.f.58.G
Sacerdotes onera eccleſiæ proprijs humeris debent portare li.4.c.2.fo.61.B
Sacerdotes vnde dicuntur ibid.
Sabbato quidam ligna in lege colligebat,& carcere incluſus li.4.c.18.fo.65.B
Sabbatum violans lapidibus opprimebatur.ibid.
Sabbata non cuſtodiens,punietur.ibid.
Sabbatum eſt laus religionis.ibid.
Sacerdotium multi in lege ambiebant li.4.c.13.f.65.D
Sacerdotum iuſtitia quomodo probari debet lib.4.capitulo.14.fol.67.A
Sacrificium vaccæ rufæ li.4.c.17.fo.67.D
Sacerdotes aliquando alios mundos faciunt ſeipſos immundos reddentes li.4.c.16.f.68.a
Salphaad mortuus eſt in deſerto li.4.c.23.f.70.H
Sacrificia in veteri lege quæ fuerunt li.4 c.22.f.71.C
Sacramentorum miniſtratio non debet pro muneribus fieri li.12.c.6.fol 148.G
Sagar cum vomere ſexcentos homines interfecit li.7.c.2.f.88.g

Sacrificium

Sacrificium gedeonis quale erat li.7.c.5.fo.98.B
Samſon leonem occidit li.7.c.10.fo.93 C
Samſon leonem manibus lacerauit li.7.c.11.f.93.D
Samſon mandibula aſini mille viros interfecit libro.7.capitu.12. fol.94.B & G
Samſon per dalilam deceptus li.7.c.14.fo.95.D
Samſon a muliere deceptus, hoſtibus eſt traditus.ibi.D
Samſon plurimos moriens quam viuens occidit.f.96.F
Saul per ſamuelem in regem vnctus li.9.c.7.fo.101.A
Saul arreptus a diabolo iotrauit li.9.c.14.f.106.G
Saul vulneratus ſe occidi popoſcit ab armigero ſuo li.9.cap.24. fo.110.G
Sadoch ſacerdos li.11.c.2.fo.121.A
Salomon diuitijs & ſapientia præditus li.11.c.3.f.122.G
Salomon tres perſonas occidit li.11.c.2.f.122.F
Salomonis iudicium quod dedit duabus meretricibus li.11.c.3. fo.122.G
Salomon duodecim habuit duces qui cibaria menſę miniſtrabāt li.11.c.4.fo.123.C
Salomon ædificauit domum domini ſeptem annis li.11.capi.6. fol.131.A
Salomon ædificauit quatuor domos.ibid.
Salomon ſuper omnes reges terræ magnificatus libr.11.capit.7. fol.131.C
Salomonem vniuerſa terra deſiderabat videre lib.11.capitul.8. fo.131.C &.132.E
Salomon fecit thronum de ebore.ibi.132.G
Salomonis ciuitas ſcutis aureis munita erat li.11.c.8.f.133.B
Salomonem mulieres ſeduxerunt li.11.c.9.f.133.D
¶Sciētia gentium in bonis moribus eſt ſeruanda li.5.c.7.f. 76.h
Scientia eccleſiæ deſignatur per pluuiam li.5.c.14.fo.81.C & D
Scala iacob li.1.c.20.fol.11.F
Scala iacob eſt beata virgo.ibid.G
Scala iacob eſt crux Chriſti.ibid.
Scriptura ſacra dicitur mons li.2.c.12.fo.24.G
Scripturam ſacram non debet ſenex ſubditus per ſcrupuloſam indaginem tangere li.2.c.12.f.24.G
Scientia mundi ſignificatur per aquam li.2.c.23.fo.44.E
Scientiæ ſubtilitas intelligitur per capillos li.3.c.6.f.50.H
Scientiæ ſeculares ſunt panes alienigenæ li.3.c.14.f.58.G
Scientia intelligitur per ruben li.4.c.1.f.60.H
¶Senectutis opera debent eſſe meliora li.4.c.22.f.72.B
Serpentum tria genera filij iſrael in deſerto inuenerunt li.5.c. 2.fol.74.G
Seruitus anno ſeptimo remittebatur li.5.c.3.fo.74 H
Seruitus aliorum deorum morte puniturr li.5.c.5.f.75. C
Seculares qui religioſos ad peccādū trahunt punientur li. 27.H
Serpens decepit primos parentes li.1.c.3.f.3.B
Septenarius numerus quid denotat li.1.ca.28.f.15.C
Semine qui fluebat, immundus erat in lege li.3.c.8.f.53.C
Seueritas per gad intelligitur li.4.c.1 f.56.A
Seon rex amorreorum li.4.c.29 f.69 D
Seruorum duo genera conſtituit dominus li.31.c.5.f 249. D
Sedechias cęcus in babylonem ductus li.18.c.25.f.157.A
Seculares eccleſiaſtica officia exercentes peccant li.7.capitul.7. fol.91.F
Seneca ab apertione venæ in balneo defecit li.20.c.15.fa. 117.B
Sennacherib rex aſſyriorum li.18.c.18.f.155.B
¶Simoniaci per ſpurios intelliguntur li.5.c.10.f.78.H
Simoniacus clericus achan comparatur li.6.c.6.f.89.A
Simonia principes modernos infatuat li.18.c.7.f.174.B
Simon ſummus ſacerdos li.27.c.14.f.220.G
Simplices homines per oues intelliguntur li.1.c.22.f.13.C
Sichem.ibidem.
Simplicem hominem a bono opere ſeducens, in foro conſcientiæ ſatisfacere debet li.2.c.13.f.26.E
Siclus viginti obolos habet li.2.c.21.fo.43.A
Synagogę peccatricis immolatio oſtenditur li.3.capit. 2.f.46.G
Signa ſiue maculæ, quæ hominem reddebant indignum miniſterio ſacerdotalis officij ſunt tredecim li.3.c.14.f. 57.C
Sila trudus eſt in carcerem li.33.c. 12.f.265.B
Simon magus inuidebat apoſtolis propter miracula lib.33.c.6. fo.261.E
Simon leproſus ſuſcepit Chriſtum in domum ſuam li.29.c.18: fo.243.A
Simonis leproſi ſocrus magnis tenebatur febribus, & a Chriſto ſanata li.29.c.5.fo.229.C
Similes ſimilibus aſſociantur li.29.c.6.f.13.C
Synagoga dicta eſt phenenna li.9.c.1.f.97.D
¶Smaragdus viſum recreat li.23.c.13.f.194.H
¶Somnium nabuchodonoſor regis li.24.c.1.f.199.B
Sodomitæ populi peſſimi dicebantur li.1.c.14.fo.8.H
Sodomitæ non intrabunt regnum Dei li.1.c.14.f.9.B
Sodomitæ in extremo iudicio erunt muti.ibi.
Sodomę ciuitates mundum ſignificant li.1.c.15.fo.9.C
Somnium pharaonis deſcribitur li.1.c.28.fo.15.B
Societatis malę reprobatio li.3.c.4.fo.48.E
Somnia obſeruare prohibemur li.3 c.11.fo.55.B
Societas debet eſſe inter ſimiles li.3.c.11.f.51.C
Solitudo intelligitur per partem aquilonarem li.4.c.2.f. 61. A
Solennitates legales apud iudæos erāt ſeptem lib.4.c. 22.f.71.C
Societas mala vitiorum eſt occaſio li.4.c.20.f.70.G
Solitudo mala docuit, quomodo intelligitur li.29.c.3.fo.228.B
¶Spiritus vbi vult ſpirat li.4.c.8.fol.64.E
Spirituſſanctus debita peccatorum dimittit li.3.ca.16.fol.59.C
Spurij natura mali li. 3.c.15 fo.58.B
Spes omnibus conceditur li.3.c.14 fo.58.E
Spiritusſanctus ignem aquę tribulationis extinguere non potuerunt li.17.c.1.fo 221.B
Spes eſt ſpiritualis mola li.5.c.11.f.80.E
Spes tollit vitium deſperationis.ibidem.F
Spurij repulſum eccleſiæ Dei in lege patiebantur li.5.c.10.f.78.h
¶Squamæ piſcis patientiam ſignificant li.3.c.4.f.48.B
¶Struthio hypocritas ſignificat li.3.c.4.fo.48.G
Stacteo eſt myrrha electa li.2.c.22.f.43.C
¶Superiores primo corrigēdo nō dēt eſſe auſteri li.5.c.10.f. 79.D
Subditi rotę dicuntur li.23.c.1.f.177.C
Superbia nabuchodonoſor regis li.24.c.4.f. 202.B
Suſanna pomerium viri ingreſſa li.24.c.9.f.206.B
Superbi per gigantes intelliguntur li.1.c.3.f.7.A
ſubditi per vaccam iugo ſubditam intelliguntur li.1.c.11. fol.7.D
Subditus prælato quomodo viuere debet li.1.c.13.f.8.H
ſubditorum duplex conditio li.2.c.19.fo.11.C
ſubditus malus dicitur bos li.2.c.13.fol. 25.d
ſuperbus chamaleoni comparatur li.3 c.4.f.49.B
ſuperbia intelligitur per lepram li.3.c.6.fo.50.h
ſuperbus dici meretur, qui de mentis immunditia gloriatur li.3. c.6.fo.51.A
ſurdo maledicere prohibemur li.3.c.11.f 55.B
ſubditi nō dēt ſp ſuperiorum iniurias portare li.4.c.19. fo.56.G
ſudor Chriſti factus eſt vt guttæ ſanguinis libr.31.c.14.f.255.A
ſurdus miraculoſe chriſto auditum recepit li 30.c.2.f.245.A
ſuperbus ſeipſum iudicare neſcit li.7.c.4 f.89.C
ſuſpicio eſt cauſa multorum malorum li.10.c.7.f.114.E
ſuperior non debet eſſe nimis credulus li.10.c.13.fo 116.G

T

Taciturnitas per virū de terra factū intelligitur li.1.c.3.f.3.D
Tabernaculi candelabrum eſt fides noſtra li.2.c.17.f.32.G
Tabernaculū in deſerto factū eſt a filijs iſrael li.2.c.18.f.34.B
Tabernaculum ex quibus.ibid.
Tabernaculum in deſerto eſt eccleſia.ibid.
In tabernaculo quatuor erant principaliter li.2.c.18.ibid.
Tabernaculum eſt virgo maria.ibi.f.35.A
Tabernaculum eſt eccleſia vel religio.ibid.
Tabernaculi compoſitio qualis fuit, & quid per eam intelligitur.ibidem.
Tabernaculum eſt paradiſus.ibi.b
Tabernaculum fœderis duas habebat particulas ibid.
Tabernaculum regebatur variis rebus li.18.fo.34.G
Tabernaculi quatuor opertoria quid ſignificant.36.F
Tabernaculi tentorium quale erat li.2.c.18.ibi.
Tabernaculi tentorium eſt lex diuina.ibi.G
Tabernaculi atrium li.2.c.19.fo.38.B
Tabernaculi erectio quomodo facta li.2.c.25.f.44.G
Tardi per bouem intelliguntur li.3.c.2.fo.45.d
Per talentum quid intelligitur li.29.c.17.f.242.G
Terrenorum cura reddit aliquā deuotos carnales li.2.c.23.f.18.H
Tenebrę factæ in ægypto triduo quid denotant li.2.c.5 f.20.G
Tentatio fortis eſt amara aqua li.2.c.9.f.22.B
Terrena diligens immundus apud Deum li.3.c.4.fol.49.D
Terra in lege ad perpetuitatem non vendebatur li.3.c.16.f.59.d
Tpancia per partem occidentalem intelligitur li.4.c.1. fol. 61.A
Terribiles quo ad mundum, abominabiles ſunt quo ad Deum li.17.c.5.fo.170.E
Teſtamentorum executores reprobantur li.24.c.5.f.203.A
Temperantia per bouem intelligitur, li.4.c.22.f.71.C

Templi ſalomonis ædificatio li. 11.c.5.f.124.F
Templum Salomonis tria habebat cenacula ſeu interſtitia. li. 11. c.5.fol.125.c
Templum Salomonis duas partes habebat in longitudine li.11, c 20.f.126.F
Theologia ſacra non debet ſecularium negociorum vſibus damni li 29.c.18.f.236.G
Theologica ſcientia cõparatur mannæ in deſerto li.6.c.4.f 83.D
Thymiama ex quibus ſpeciebus aromaticis cõfectum li.2. c. 22,
Thamar meretrix li.1.c.25.f.14.G
Timor domini aliis virtutibus ſupereminet li.2.20.f.41. B
Timor eſt duplex.ibid.
Tyrannus ſeuit in ſubſtantiam temporalem & perſonam li. 5.c. 9.fo. 78 E
Timor eſt ſpiritualis mule li.5.11.f 80.E
Timor domini tollit vitium præſumptionis.ibi.
Tyranni huius mundi per regem Hay intelliguntur li.6.capi.12 fol.85.B
Tyrannorum ſuperbia moraliter explicatur li.18.c.2.fo.210.E
Tyrannis non ſufficit vna crudelitas li 19.c.5.f.178.H
Tyranni dicuntur gladii li.23.c 10 fo. 191.G
Timor domini expellit peccatum li.7.c.8.f.92.G
Tobias vnde natus li.17.c.1 f. 167.e
Tobias fugiebat conſortia hominum.ibid.
Tobias didicit filium ſuum timere Deum. ibid.
Topazius lunam ſequitur li 24.f. 194.G
Tramuth filia pharaonis li.2.c.1.f 17.C
Tribulatus & oppreſſos defendere quilibet debet li.2.c.1 ibid. B
Tribulationes per hoſtes intelliguntur li.2.c.15.f.28.G
Tribulatio viro iuſto vtilis.ibid. H
Tres calami tres partes pœnitentiæ li. 2.c.17.f.33.a
Tribus aliquæ iſrael reputabantur ignobiles li. 5.c.13.fo. 81.a
Triphon nitebatur dominum interficere quid ſignificat lib.19. c.13.fo.180.E
Triphon regis antiochi principes maior fo. 219.p
Tribulationum flagellum ad duo proficit peccatori li.28.cap.3. fo.212.G
Tunica ſaluatoris inconſutilis li. 30 c.5 fo.246 H.

V

Vana gloria aliquando ex operibus ſæpe prouenit li.3.c.5. fo.50.F
Vaniloquus habet tria genera verborum in ore li. 24.c.6. fol.204.F
Vanitas finaliter vincit li.1 c.14.fo.15.a
Veſtium curioſitas intelligitur per lepram in veſte li.3. capit.6. fol.52.E
Vel area fuerunt in tabernaculo li.2.c.15.f.38.H
Velum tabernaculi ſepties ſanguine fuit aſperſum li.3. capi. 2. fo.46.F
Veſper eſt finis vitæ li.3 c.4 f 49.a
Verba non ſemper ſecundum literam ſunt intelligenda, ſed ſm ſenſum quam habent li.5.c.9.f.78 F
Verba ſacra cantilenis mundanis non ſunt miſcenda li.5.ca.10. fol.79.D
Verboſus per ficum intelligitur li.29.c.16.fo.239.B
Verbi Dei auditor debet eſſe ſicut filia Caleb li.6.ca.12.fol.87.B
Vita hominis mali comparatur piſcibus maris li.1.capi.1.fol.2.E
Virtutes magiſtro indigent, vitia ſine magiſtro diſcuntur li.1.c.4. fol.4.H
Via perfectionis requirit quietem a mundi tumultu li.1.capi. 20. fol.12.F
Virgines iuuenculæ per Dinam intelliguntur li.1.c.23.f.13.D
Viri nimis mulieribus credentes deſcribuntur li.1.capi.26.f.15.a
Vita boni religioſi quomodo debet eſſe li.2.c.1.f.17.a
Vir perfectus dicitur eſſe lingua cardiaca li.2.c.4.fo.ibid.
Virga Moyſi verſa eſt in colubrum li.2.c.2.f.18.B
Virga Aaron percuſſit aquam, & in ſanguinem conuerſa eſt li. 2. c.3 fo.18.H
Viri iuſti per mare huius ſæculi ſine periculo tranſire poſſunt li. 2.c.8 fo.21.D
Vita præſens ſeptem diebus ſignificatur li.3.c.14.f.27.D
Virgo maria dicitur arca li.2.c.18.f.31.E
Vitiorum emunctoria quæ li.2.c 18.fo. 35.d
Viri iuſti conditiones moraliter deſcribuntur li.2.c.19 foll. 37.a
Vir iuſtus debet habere duplicem iuſtitiæ rectitudinem li.2. c.19. fo.ibidem.b
Virtus bene operandi deſignatur per humeros li.2.c.28.f 40. H
Vita bonis moribus debet concordare.ib.
Virtus generatiua conſiſtit in renibus li.3.c.8.f.46.E
Virtutes theologicæ ſunt tres li 3.c.3.fo.47.C
Virtutes cardinales ſunt quatuor mundi partes li.4.c 1.fo. 60.G
Vir iuſtus pugnat contra vitia li. 6.c.9.fo.86.F
Vinea domini eſt ecclesia li.19 c.6.fo.210.F
Viſiones danielis explicantur li.24.c.8.fo.203.C
Vir perfectus comparatur pardo li.24.c.6.f.204.G
Vir bonus per arietem intelligitur li.24.c.7.fo.205.B
Viſio zachariæ li. 26.c.1 f.207.D
Victoria dependet ab occulta Dei ordinatione li. 27 c.3.f. 212.G
Viribus propriis confidens decipitur li.4.c.11.fo.65.a
Viri iuſti per prædicationem demonia ab hominibus expellũt li.30.c.1.f.244.H
Vitæ æternæ ingreſſus fit per mandata Dei li.30.c.4 f.245.
Vitia debellare nemo poteſt nobis docentibus li.7.c.6 fol.91. C
Vir prudens vindictam non debet petere li.10.c.13.f.3.116.G
Virtutes propter vanam gloriam aſſumere non debemus li.12. c.12.fo.
Voluntas per Balaam intelligitur moraliter li.4.c.19.fo.70.F
Voluntatem domini ſcientes & non facientes damnabuntur li. 31.c.5 f.250 E
Vocatio peccatoris li.4.c.20.fo.80.a
Voluntas ſemper debet ſe in actus rationaliter moderare li.1.c.a. 13.fo. 8.H
Voluntaria peccata per ſe ſunt nociua le.5.c.4.fol.68.F
Votum a vouente debet impleri li.4.c.17.fo.60.F
Vrbs ciuitas chaldeorum li.1.c.9 fo.7.a
Vr mundum ſignificat.ibid.
Vxores viri propter duritiam cordis in lege dimittere potuerunt li.5.c.11.fo.79.a
Vxorem qui accipiens ad bellum ire prohibebatur liur.5.cap.11. fol.80.F

X

Xerxes malum iudicem excoriari fecit li.4.c.13.f 66 G

Z

Zareth torridus ſiccatus li.4.c.18.f.69.C
Zacheus princeps publicanorum deſiderabat videre Ieſum li.31.c.12.fo.254.a
Zacharias pater Ioannis Baptiſtæ li.31.c.1.f.247.d
Zedechias rex malus li.12.c.22.f.156.H
Zedechias fecit iuramentum regi Babylonis libr.12.capitu.22. fol.157.a
Zara princeps exercitus li.7.c.3 f.88.H
Zizania malitiam ſeminat.ibidem.

¶ Finit præcipuarum materiarum operis reductorii moralis ſuper totam Bibliam, Petri Berchorii ſummaria annotatio, quo tanquam certo tramite diligenti lectori ad ſingulas ſententias via pateat, illo fauente (qui eſt finis & principium) Deo benedicto in ſæcula.

F I N I S

OPVS REDVCTORII MORALIS SVPER TOTAM BIBLIAM

Fratris Petri Berchorij Pictauienſis.

ORDINIS DIVI PATRIS BENEDICTI VIRI diuinarum humanarumque litterarum eruditiſſimi.

PROEMIVM.

A CVm iam præopacam naturæ ſiluam flores proprietatum lecturus percurrerim, & ipſius rerũ naturæ maieſtate ſcrutata, poſt laborum & ſudorum moleſtias, iam appropinquem ad littus. Reſtat poſt moraliſatas proprietates creaturarum figuras, necnon ſuperadditas expoſitiones morales ænigmatum poetarum, moraliſare & exponere figuras & parabolas ſcripturarum. Quia .n. ſcriptum eſt ꝙ auditor ſapiens animaduertet parabolam & interpretationẽ. Verba ſapientum & ænigmata, eorũ occultaq; prouerbiorũ exquiret, & in abſconditis parabolarum conuerſabitur. Dignum mihi viſum eſt vnum tractatulum de moraliſatione aliquarum figurarũ Bibliæ huic operi meo inſerere, & paucas e multis eligere, & præter expoſitiones omnes quæ poſitæ ſunt à doctoribus & a glo. aliquam moralem expoſitionem, ad creatoris laudẽ & gloriam ordinare. Proteſtor igitur ꝙ non intendo me intromittere vel curare de vero & literali intellectu figurarum, hyſtoriarum & ænigmatum. Cũ re vera tenuitatem ingenij mei non deceat, ꝙ mittat ad tam ardua manũ ſuam, præſertim cum ſancti doctores nihil intactum voluerunt dimittere, nec iuſtum ſit ꝙ nitas ſolem facibus adiuuare. Solum ergo aliquas figuras magis notabiles eligere intendo, quas ſolum ſuperficialiter quantum ad ſimplicium informationem vtiles iudicauero, ad mores applicare propono. Nec omnia quæ ponã hic, mihi attribuo, qui immo multorum dicta me confiteor, & in multis paſſibus ipſorum me verbis vel ſententijs vti humiliter recognoſco. Nunquam .n. mihi placuit alienam gloriam mihi attribuere, nec aliorum ingenijs derogare. Scio .n. ꝙ vnuſquiſque in ſuo
B ſenſu abundat ſecundum Apoſtolum. Et ideo nõ ignoro ꝙ homini naturaliter diſplicet, ſi aliud eius labores & opera ſibi attribuat & aſcribat, & alieno pallio ſeſe tegat.

Libri Geneſis primum Capitulum textus. In principio creauit Deus cœlum & terram.

Autoris moraliſatum. Cap. 1.

DEus in mundi creatione ante omnia tanquam magis neceſſariam, primo dierum omnium lucem fecit virtute cuius tenebras effugauit. Tandem vero die ſecunda firmamentum in medio aquarum conſtituit quo aquas ſuperiores ab inferioribus diuiſit. Aquas enim die tertia in locum vnum coercuit, & aridam apparere mandauit. Et aridam vocauit terram, aquas autem quia congregatas, maria nominauit. Poſtea autem incepit terra herbam virentem, & ligna fructifera germinare, lignaq; & herbæ cœperunt fructus & ſemina procreare. Deinde die quarto Deus duo luminaria magna in firmamento poſuit Duoque luminaria magna, ſ. ſolem & lunã, vt alter diei, alter nocti præeſſet, formauit. Quinta vero die in aquis creauit piſces, qui in aqua C
remanſerunt, & volucres, qui ſurſum ad aera volauerunt. Sexta vero die Deus in terra iumenta reptilia & beſtias, & tandem hominem creauit, ipſumq; in paradiſo locauit, & ſic in ſex diebus ſua opera conſummauit, & mundum ſecundum creaturarum diſtinctionem formauit. In ſeptimo vero die legitur quieuiſſe & nihil præter illum diẽ, & eius ſanctificationem feciſſe. ¶ Rectè videtur quòd ſicut Deus ſe habuit in iſtius mundi maioris creatione, ſic quotidie ſe habet in minoris mundi, ſ. hominis creatione, & moralis hominis compoſitione. Dico ergo ꝙ lux eſt fides, firmamentum eſt ſpes. Aquæ ſuperiores ſunt à Deo immiſſæ tribulationes. Aquæ vero inferiores, ſunt a carne naſcentes tentationes. Terra eſt corpus, herbæ & arbores ſunt bona opera, fructus & ſemina ſunt virtutes & merita, luminaria ſignificant diſcretionem. Sol æternorum ſapientiam, luna, temporalium noticiam. Piſces qui ſemper ſunt in aqua, ſignificant deuotionem. Volucres vero cœleſtium contemplationem. Iumenta pauperum adiutorium & ſubuentionem. Reptilia aliorum dolorum compaſſionem. Beſtiæ ſignificant demonum & vitiorum conſiderationem. Homo vero ad imaginem Dei factus, deſignat moralis hominis compoſitionem, & mentis moralem præfectionem. Paradiſus vero denotat finalem beatificationem, & gloriæ conſecutionem. Dico ergo quòd ad hoc quòd, minor mundus, id eſt vir perfectus moraliter conſtituatur, primo neceſſaria eſt lux fidei, vt ſcilicet mentem illuminet, & veritatem oſtẽdat, & errorem, & tenebras diſſipet & confundat. Vnde dicitur. Act. 9. Circunfulſit eum lux de cœlo. Secundo debet in ipſo fieri firmamẽtum, id eſt ſpes, quæ ſcilicet firma & ſolida debet manere, & D
inter aquas ſuperiores tribulationum, & inter aquas inferiores tentationum immobilis perdurare. Spes enim in Deum vtrobique iuuat, quia ſicut dicitur. Eccleſ. 54. Qui timet dominum, nihil trepidabit, quoniam ipſe eſt ſpes eius. Sequitur. Protector ſapientiæ, firmamentum virtutis, regnũ ardoris, vmbraculum meridianum. Tertio ibi debet apparere arida, id eſt, pœnitentiæ ariditas, & aquarum, i. deliciarum carnalium debet cohiberi fluxibilitas, quia pro certo aquæ inferiores, i. carnis delectationes maria vocantur, pro eo ꝙ ipſas multæ amaritudines concomitantur, ſicut patet in luxurioſis, qui pro carnis delectationibus habendis multas moleſtias patiuntur. Vnde dicitur. Apoc. 8. Et multi hominum mortui ſunt ex aquis, quia amaræ factæ ſunt. Arida vero terra, quæ naturaliter & ſolida dicitur, pro eo quòd pœnitentiæ ariditas in mentis ſoliditatem mutatur inquantum ſcilicet vt communiter ille qui per abſtinentiam, & pœnitentiam à carnis voluptatibus eſt aridus, fortis eſt & ſtabilis. pſalm. 103. Fundauit terram ſuper ſtabilitatem ſuam. Quarto debent in iſto mundo ſcilicet homine, poni luminaria claræ & lucentis diſcretionis, quia ſcilicet ibi debet eſſe ſol, id eſt ſapientia de ſpiritualibus, luna, id eſt ſcientia de temporalibus, ſtellæ, i. ſcientiæ de naturalibus. Ad virũ perfectum pertinet, ꝙ ipſe ſit illuminatus & inſtructus in ſpũa-

E ſibus & temporalibus & naturalibus. Vnde dr̃. Aba. 3. Sol & luna ſteterunt in habitaculo ſuo. Quinto dico ꝙ ibi debent eſſe piſces, qui valde ſunt vigiles. i. diligentia vitæ actiuæ, aues volantes, i. ſublimitas contemplatiua, quia pro certo iſta debet eſſe diligens & mobilis quantum ad miniſtrationem virtuoſæ actionis, alias vero volucris & ſublimis, quãtum ad volatum contemplationis. Pſ. 8. Volucres cœli & piſces maris, qui perambulant ſemitas maris. i. perãbulare debent ſemitas conſcientiæ amaræ & deuotæ. Sexto debent eſſe iumenta, i. adiutria proximorum compaſſio, reptilia. i. vitiorum quæ in nobis repunt meditatio. beſtiæ, i. demonum crudelium timor, & conſideratio, vt ſic dicat homo illud pſ. 49 Meæ ſunt omnes feræ ſiluarum, iumenta in montib. & boues. Talib. etiam creaturis ſpiritualib. præambulis frequẽter creatur homo ad imaginem Dei, homo dico interior. i. interior ratio et moralis perfectio, chriſtiq; imago & imitatio, q̃ finaliter ponitur in paradiſo, i. eccleſię militantis ſtatu & officio, & finaliter in paradiſi cęleſtis gaudio & ſolatio. Vnde dr̃. Ge. 2. Plãtauerat dñs Deus paradiſum voluptatis á principio, in quę poſuit hoĩem quẽ formauerat. Et ſic ſequitur ſeptima dies, i. mentis tranquillitas, & quietatio, & etiam æterna requies & conſolatio. Sex. n. diebus, i. ſex perfectionis gradibus, omnia quæ ad minoris mũdi, i. interioris hominis cõſtitutionem ſpectant, poſſunt ſpiritualiter fieri. Et ſic dies ſeptima, i. quies mentis in hac via, vel æterna trãquillitas in patria poteſt ſequi. Vnde homini dr̃. Exo. 23. Sex diebus operaberis, ſeptimo autem die ceſſabis. Et ibidem dr. Sex annis ſeminabis terram, ſeptimo autem dimittas vt quieſcat. ¶ Vel dicamus ꝙ mundus eſt eccleſia, in cuius. ſ. compoſitione cõcurrunt multa genera creaturarum, i. perſonarum. Et primo quidem eſt ibi lux, i. natura angelica, quę habet homines illuminare, & errorum obſcuritatem fugare. Sunt ibi aquæ inferiores & ſuperiores, i. ſancti q ſunt in patria, & iuſti qui degunt in via. Eſt etiam ibi firmamentũ inter vtraſq; aquas medium i. ſtatus prælatorum & eccleſiaſticorũ, quæ. ſ. inter deũ & populum medius currit, & inter ſuperiora & inferiora firmus in fide & morib. perſiſtit. Item ibi ſunt herbę virentes, i. ſimplices populares, arbores fructificantes, i. boni actiui, & ſeculares ſtellæ lucentes, i. clerici atq; doctores, piſces natantes. i. viri deuoti. Aues volantes. i. viri contemplatiui. Ibi eſt ſol. i. Chriſtus, qui per charitatem calefacit, luna, i. beata virgo, quæ noctem. i. peccatores per pietatem humectat, & rigat, terra ſeu arida, i. viri ſicci ſeu abſtinentes, Maria, i. viri amari & pęnitentes. Ibi ſunt iumenta, i. illi qui per elemoſynas alios iuuant. Reptilia. i. illi qui circa terram repunt, i. illi qui agriculturæ vacant, beſtiæ & feræ, i. nobiles qui liberi ꝑ mũdi ſyluam perambulant, homo ad imaginem Dei factus . i. iuſti, qui perfectionem Chriſti, & mores in ſe & ſuis actibus repræſentant. Iſte eſt ergo ille mundus de quo dicit dominus. Io. 9. Quandiu ſum in mundo, lux ſum mũdi. Et illud. Io. 1. Mundus per ipſum factus eſt. ¶ Vel dic ꝙ firmamẽtum eſt bonus prælatus, qui. ſ. debet eſſe ſolidus, & firmus inter aquas ſuperiores, i. inter Deum, angelos & ſanctos, & aquas inferiores, i. fideles, & ſubditos eſt mediator, & medius, & duobus magnis luminarib. i. duabus ſpiritualib. virtutibus, ſ. ſole indeſectibili. i. iuſtitia, luna mutabili, i. clemẽtia, & ſtellis lucentibus, i. prudentia debet eſſe munitus. Iſte ergo debet eſſe firmamentum per conſtantiæ firmitatem, medius inter Deum & populum per orationum ſuffragium, & per prælationis auctoritatem, mediator vero inter alios per concordiam & charitatem illuminatus, & ſtellatus per ſapientiã, & ſagacitatem, per iuſtitiam & pietatem, necnon per multiplicitatem virtutum. Vnde. Fiant luminaria in firmamẽto cęli. ¶ Vel dic, ꝙ aquæ ſuperiores quę ſunt criſtallinę, ſolidę & lucidæ, ſunt viri iuſti, qui ſuper cęlos ſpe, & cõtemplatione morantur, & qui per ſapientiã lucidi, & per conſtantiã ſolidi dignoſcũtur. Pſal. 148. Benedicite aquæ q̃ ſuper cęlos ſunt dño. Da. 3. Aquæ aũt inferiores q̃ in vnũ ſunt cõgregatæ, & Maria ab amaritudine ſunt dictæ, & fluctuoſæ, & tumultuoſæ ſignificant pctõres, qui. ſ. ꝑ malã amicitiã inuicẽ congregati. ꝑ inuidia amaricãtur, per incõſtãtiã ſũt fluctuoſi, & ꝑ diſcordiã tumultuoſi. Vnde dr̃. Eſ. 57. Impij quaſi mare feruẽs, ꝙ quieſcere non valet. Firmamentum igitur. i. bonus ꝑlatus debet iſtos ab inuicem diuidere. & inter eos diiudicare & diſtinguere, & ab inuicem eos ſeparare. Vnde Matth. 25. Diuidet agnos ab hedis, & ponet agnos a dextris, hedos autem a ſiniſtris. G ¶ Vel dic ꝙ aquæ de quibus iam piſces q̃ volucres ſunt creati, ſignificant iſtã mortalẽ vitam, vel etiã illius ſeculi voluptatem, quæ. ſ. eſt principium & origo piſcium. i. malorũ, & volucrum. i. bonorũ, ſed pro certo piſces. i. voluptuoſi, in iſtis aquis per cõplacentiam remãſerunt, volucres vero. i. cõtemplatiui & iuſti, ſurſum ad bona ſpũalia & æterna per effectum euolauerunt, & aquas voluptatis ſeculi in quibus fuerant nati, reliquerunt. Mali. n. non ſolent locũ natiuitatis ſuæ. i. mũdum dimittere, ſed ibi gaũdent more piſcium enatare. Vnde dr̃ Aba. 1. Facies hoĩs ſicut piſces maris. Boni vero iſtũ locum ſolent fugere, & ad paradiſi gloriã euolari. Vnde canitur in hymno. Qui ex aquis ortum genus partim remittis gurgiti, partim leuas in aera. ¶ Vel ſi vis dic ꝙ illi q ſunt volucres. i. ſcientifici & ſpũales libenter relinquunt patriam ſuã & natiuitatis ſuæ locum, ſcientes illud, ꝙ nemo propheta acceptus eſt in patria ſua Luc. 4. Piſces autem. i. voluptuoſi, imbecilles & ignari, neſciunt patriam ſuam dimittere vel exire &c. ¶ Vel dic ꝙ Deus in principio fecit lucẽ primordialem, de quo dicit hiſtoria ſcholaſtica, ꝙ ipſius materia in ſolem ceſſit, itaq; de ea ſol poſtea factus fuit. Illa igitur quãuis ſole eſſet prior tẽpe, fuit tamen minor in opere quia licet non erat ita clara iſta lux primaria quę præceſſit, ſicut ſol poſtea qui ſucceſſit. Talis lux vr̃ eſſe beata virgo, quæ re vera fuit purisſima more lucis. Vnde dr̃. Vidit Deus lucem ꝙ eſſet bona. De iſta. n. fuit factus ſol iuſtitiæ Chriſtus, quia ab ipſa fuit humanitus incarnatus. Illa ergo quamuis in tempore ipſo ſole Chriſto homine fuit prior, in virtute tamen & efficacia fuit minor. Vnde de iſta poteſt dici. Heſt. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum, & in lucem ſolemq; conuerſus eſt. ¶ Vel dic ꝙ iſta lux, quæ præceſſit ſolem, & ante ſolis creationem vices ipſius exercebat, ſignificat legem ante gratiam. Ioannem ante Chriſtum, gratiam ante gloriam, initiũ ante perfectionem: Ioannem ante ſaluatorem, quia. ſ. iſta tanquam minora & imperfectiora præceſſerunt, iſta vero tanquam maiora & magis vtilia ſucceſſerũt. Vnde Auguſtinus in homelia, Prçmittitur inquit Ioannes ante Chriſtum, paranymphus ante ſponſum, ſeruus ante dominum &c. Senarius numerus in hoc videtur priuilegiatus, quia Deus omnia opera conſtitutionis & creationis mundi ſex diebus cõpleuit. In hoc etiam ꝙ Chriſtus ſexto die & ſexta hora diei mortuus fuit, & quia etiam homo ſexto die fuit creatus. Et quia dies illa ſeptimæ diei quæ ſignificat requiem, fuit coniunctus, per iſtum numerum poſſum intelligere laborem bonæ operationis. Vnde dicitur. Exo. 23. Sex dieb. operaberis, H quia pro certo iſte numerus. i. bonus labor bene numeratus & menſuratus nobis in hoc commẽdatur, quia Deus ipſum mundum creando ſacrauit, & ipſum recreando per ſuæ paſſionis miniſterium benedixit. Iſtum etiã dies ſeptimus. i. æterna requies immediate ſequitur, quia. ſ. poſt honeſtum laborẽ iuſtum eſt ꝙ cœli requies habeatur. Vnde dr̃. Apo. 14. Amodo iam dicit ſpiritus vt requieſcant a laboribus ſuis. Sexta ergo die fuit creatus homo, ad denotandum ꝙ ipſe debet eſſe labori bonorum operum deditus, quia dicitur. Luc. 13. Sex dies ſunt, in quibus operari oportet. Iob 5. Homo naſcitur ad laborem.

Capitulum ſecundum. Textus. Igitur perfecti ſunt cœli & terra. Moralitatum Cap. 2.

Sicut dr̃ in Ge. 2. Dominus a principio paradiſum voluptatis in orientali plaga plantauerat, & ibi poſuit hominem quem formauerat. Erat aũt paradiſus ille terreſtris locus amenisſimus prope globũ lunarem poſitus, & in ſecreta mundi parte locatus, diuerſis arborib. conſitus, fontib. & fluminib. irrigatus. Ibi. n. eſt fons qui aſcendebat de terra, irrigans ſuperficiẽ paradiſi, qui tandẽ in quattuor flumina diuiditur, q̃ ad diuerſas mũdi partes mittũtur. Ibi erat lignũ vitæ, de cuius eſu vita poterat continuari. Ibi ẽt erat lignũ ſciẽtiæ boni & mali per cuius eſum intellectus poterat illuminari, & mens ſcientija informari. Homo igĩ formatus ibi ponitur, & vt vr̃, paradiſum operetur & ſeruet, & ibi dñs deputetur, ¶ Paradiſus poteſt ſignificare virginem glorioſam, q̃ proculdubio in oriẽte lucis gra

tuæ

A tiæ fuit ſita, ſurſum ad cęleſtia per affectum & contéplationem erecta à mundo per contemptum diuiſa in ſe ſolitaria, & ſecreta, aquis gratiarum irrigata, & virtutum arboribus fęcundata. In ipſa.n.& in eius medio fuit lignum vitæ.i.charitas, lignum ſcientię.i.veritas, fons cuncta irrigans.i.pietas: quadruplex fluuius.i.ſuę pietatis quadruplex ꝓprietas. Fons .n.miſericordię virginis benedictæ in quattuor partes eſt diuiſus, & in quattuor flumina diſpertitus, quia.ſ.vnus de ſuis fluuiis vadit ad angelos, & ad ſanctos, vt lętificétur, alius ad miſeros vt in tribulationib. conſolentur, alius ad iuſtos, vt in bono fortificentur, alius ad peccatores, vt a criminib. releuentur. Bernardus.n.dicit ꝙ iſta omnib. omnia facta eſt, & ꝙ in ipſa inuenit angelus leticiam, iuſtus gratiam, miſer conſolationem, peccator veniã. Vnde legitur. Ezec.31. Flumina eius manebant in circuitu eius. In iſto ergo horto delitiarũ poſuit Deus pater hominem quem formauerat.i.Chriſtũ, & ipſius fecit ipſum principalem cuſtodem & dominum quod .ſ.factum eſt, cum verbum extitit incarnatum. Pſa.86. Homo natus eſt in ea, & ipſe fundauit eã altiſſimus. ¶ Vel dic ꝙ paradiſus eſt eccleſia ſancta & alta, & ſuper ſectas alias eleuata, & in oriente fidei conſtituta, vbi.ſ.eſt fons ſapientiæ, verbum Dei.ſ.Chriſtus, qui ꝑ quattuor flumina.i.quattuor euãgelia aquã ſuæ gratiæ nobis fundit, vbi lignum vitæ.i.crux q̃ viuificat peccatores, vbi lignum ſcientiæ.i.fides quæ ſcientiã ſignificat ignorantes. Ibi igitur ponitur homo.i.quilibet fidelis vt nutriatur, & viuat, quia alibi non eſt ſalus. Vel & ibi debet poni & præfici in prælatum & dominum homo.i. perſona rationabilis & iuſta, vt eum operetur & exerceat vt eum ſeruet & cuſtodiat. Homo.n.debet eſſe & non fera.i.rationalis, & humanus cui paradiſus cõmittitur cui cuſtodia & regnum eccleſiæ commendatur. ¶ Vel dic ꝙ paradiſus eſt conſcientia viri iuſti alta, ſecreta, illuminata, irrigata, ibi eſt fons.ſ.gratiæ, & quattuor flumina.i.quattuor virtutes cardinales lignum vitæ.i.memoria crucis, etiam lignum ſcientiæ .i.virtutis fidei, & diſcretionis, atq; ſic homo.i.Chriſtus, iſtũ paradiſum per gratiam libenter intrabit, ipſumq; cuſtodiet & ſeruauit. pſ.120. Dominus cuſtodit te, dominus protectio tua, ſuper manum dexteram tuam. ¶ Quattuor flumina fuerunt in paradiſo terreſtri, quę per diuerſas orbis partes ſe vndique diffundebant. Primum.n.flumen erat Phiſon, qui circuit terrã euilath, vbi eſt aurum optimũ, bdellium & onyB chinus. Secundum eſt Gion, qui circuit Aethiopiam. Tertium flumen eſt tigris, quod vadit contra aſſyrios. Quartũ aũt eſt Eufrates. Iſta quattuor flumina pñt ſignificare quattuor virtutes quæ in paradiſo cordis noſtri eſſe debent. Phiſon.n.qui interpretatur oris mutatio, ſignificat confeſſionẽ, quę.ſ.terram euilath.qui interpretatur dolens.i.contritionẽ debet circuire, vbi.ſ.aurum.i.ſapientia, bdellium ſtringẽs .i.abſtinentia, onychinus, qui oculos facit tremulos.i.timor & triſticia debet eſſe. Gion qui interpretatur luctatio.i.conſideratio, quæ.ſ.contra ſpirituales hoſtes debet luctari, quæ debet æthiopiam.i. vitiorum, & inferni caligiñẽ circuire. Tigris qui interpretatur velocitas, eſt diligentia quæ debet opera bona velociter exercere. Eufrates qui interpretatur frugifer, ex elemoſyna quæ fruge ſua debet pauperes enutrire. Iſta.n. quattuor flumina.i.iſtæ quattuor virtutes debent a fonte pœnitentię deriuari, vt inde poſſit paradiſus conſcientię irrigari. Vnde dicitur. Ecc.37. Ex corde quattuor oriunt.

Capitulum ſecundum Textus. Sed & ſerpens erat callidior. Moralitatum. Cap 3.

HOmo poſitus in paradiſo, omnia ligna habuit in ſua poteſtate, & ipſum lignum vitæ, quod erat in medio paradiſi, excepto tamen ligno & fructu ſciẽtiæ boni & mali, & quod ſolum ſibi Deus interdixit. Veruntamen ſic factum eſt ꝙ de nullo legitur comedиſſe niſi de illo quod fuerat ibi interdictum. ¶ Quod ad hoc poteſt applicari, ꝙ homo naturaliter nititur in vetitum. Minus.n.appetit homo illa quæ ſibi ſunt libera & conceſſa, licet plus valeant quam illa quæ fuerunt denegata, quinimo res eo ipſo concupiſcitur quo denegatur. Sicut narratur de quodam qui centenarius vixerat, nec vnquam ciuitatẽ ſuam exiuerat. Quod rex admirans, vocauit eum, & ſibi interdixit exitũ ciuitatis. Qui ſtatim exire tentatus fuit nec quieuit, quouſq; rex exeũ C di licẽtiam ſibi dedit. Vnde dr̃. Prou.1. Stulti ea quæ ſibi ſunt noxia cupiũt. Vnde apoſtolus Ro.7. Occaſione accepta peccatum per mandatum operatum eſt in me nẽm concupiſcẽtiam. ¶ Vel dic ꝙ lignum vitæ eſt diuina gr̃a, lignum ſciẽtiæ eſt rerum noticia, quæ.ſ.pro eo homini interdicitur, quia.ſ. non eſt bonum ꝙ circa ſcientias animus plus debito occupetur, quinimo neceſſe eſt ꝙ à nimio ſcientiæ appetitu ꝑ debitam prudentiam refrenetur. Apoſtolus. Ro.12. Non plus ſapere, & hoc quia ſcientia inflat, charitas aũt ædificat, ſicut dr̃ alibi.1.Co.8. Veruntamẽ quidam ſunt ſicut Adam, q plus diligunt ſcire q̃ viuere, & citius ad ſcientiam quam vitã vel gratiã currunt, & potius appetunt fieri docti q̃ boni eſſe, ſicut ſunt illi qui quærunt ſciẽtias curioſas & damnatas. Sicut etiam ſunt illi qui pro ſcientia dimittunt horas vel ſimilia, & propter hoc tales de paradiſo, i.de ſtatu ſalutis eiiciuntur, & à ligno vitæ quam contempſerunt.i.à vita æterna, gladio diuinæ ſcientiæ, & igne gehennę finaliter excluduntur. Apoſtolus. Ro.12. Non plus ſapere quam neceſſe eſt. ¶ Vel dic ꝙ lignum vitæ eſt ſacra ſcriptura, lignum vero ſcientiæ eſt mũdi ſcientia & doctrina, hoc eſt verum ꝙ Adam & Eua qui erãt in paradiſo & in ſtatu eccleſiæ militantis citius cucurrerunt ad lignum ſcientiæ mundanæ & lucratiuæ quám ad lignum vitæ ſacræ ſcripturæ, & gratiæ diuinæ: propter qđ digni fuerunt abinde eiici, & bonis eccleſiaſticis ſpoliari. Iuxta illud. Oze.4. Quia tu ſcientiã repuliſti, expellam te ne ſacerdotio fungaris mihi.c.2. ¶ Deus de vtero, i.de limo terræ ſine ſemine virili ſexta die formauit Adã, quem quia nolebat eſſe ſolum, decreuit ſibi dare ſimile adiutorium, & ideo in ipſum ſoporem miſit, & de coſta eius Euam formauit, quam vxorẽ & ſociam ſibi dedit. ¶ Terra iſta inuiolata eſt virgo immaculata, de qua.ſ.ſecundus. Adam Chriſtus ſine virili ſemine ſexta die.i.ſexta ętate fuit factus. Vnde illud Ezec. 35. Illa terra inculta eſt quaſi hortus voluptatis. Tãdem vero ſopor mortis in ipſo immittitur, & eua, i.ſancta mater oĩm fidelium eccleſia de eius coſta, i.de eius latere conſtituitur & formatur, quæ cum ipſo per fidem ſocialiter deſpõſatur. Vnde Oze.2. Sponſabo te mihi in fide. ¶ Vel dic ꝙ in hoc ꝙ mulier facta eſt de viri latere, non de capite vel de pede, datur intelligi ꝙ vir debet vxorẽ ſuam tanquam ſibi collateralem & ſociã diligere, & eam ſibi præficere, nec ei obedire, quia de viri capite non eſt facta, nec eam plus debito vilipẽdere debet, quia de pedib. non eſt creata, ſed eam debet quaſi ſibi ſimilem honorare, & eam ſociã reputare, quia de medio, ſ. de latere eſt D formata. Vnde dr̃. Ge.3. Mulier quam dediſti mihi ſociam, dedit &c. ¶ Vel ſi vis allega contra loquacitatem mulierum, ꝙ vir creatus eſt de terra, quæ eſt muta & non ſonora. Mulier vero facta eſt de oſſe, de re.ſ.quæ eſt ſonora & dura. Plenus n.ſaccus terræ non ſonat, plenus vero ſaccus oſſibus tumultuat, & inde ſit ꝙ mulieres quæ de oſſib. factæ ſunt, ſunt loquaces. Viri vero de terra formati ſunt taciturni.c.3. ¶ Cũ Adam & Eua eſſent in paradiſo poſiti, & ad producendum prolem inuicem coniugati, ſerpens qui erat ſapientior cunctis animantibus terræ, accepit de fructu ligni vetiti. Et primo decepit mulierem, promittens ei ſi comederet, ſcientiã & aliqualiter deitatem, dicens. Eritis inquit ſicut dij, ſciẽtes bonũ & malum. Mulier.n.decepta comedit, & viro ſuo pomum comedendum tradidit, quæ etiam ad mulieris vocem contra præceptum domini manducauit, propter quod vterque maledictionem incurrit, & de paradiſo eiectus fuit, & Deus etiam ante paradiſum angelũ & ignem.i. murũ igneũ & gladium verſatilem ad cuſtodiẽdum ianuam collocauit. ¶ Allegoricè per Adam principem vel prælatum magnum intelligo, per Euam vxorem eius aliquem conſiliariũ & collateralem ipſius aſſumo, ſerpens autem inferiores balliuos denotat, pomum vero vetitum ſubſtantiam deſignat. Dico ergo ꝙ Adam eſt quandoque in paradiſo.i.princeps vel prælatus in ſuo delitiarum palatio, vel ſuæ autoritatis faſtigio, vbi pro certo ſemper vt communiter habet Euam coniugẽ .i.aliquem magnum conſiliarium.i.collateralem, ſibi igitur & collaterali ſuo à Deo omnis rapina interdicitur, & ne comedant poma ligni ſcientiæ, i. ne deuorent vel rapiant bona ſubditorum, & maximè clericorum, religioſorũ, & ſcientificorum virorum, eidem denegatur. Vnde dicitur. Ezec.45. Sufficiat vobis principes Iſrael, iniqtatẽ & rapinas intermitte,

E tiæ, iudicium & iuſtitiam facite. Sed quid pro certo ſerpētes venenoſi.i. interiores ballini, lignum ſcientiæ cum fructu ſuo pulchro, & ad veſcendum ſuaui.i. diuites ſubditos cum ſuis diuitijs primo. Euæ, i. illi principali conſiliario magiſtri ſui deferunt, & ad poma.i. ad bona eorum rapienda eos inducunt, occaſionesq́ue faciendi exactiones & affligendi populum ipſis ſignificant, & oſtendunt illis dicentes ipſis illud ꝙ ibidem ſequitur. Si comederitis, nequaquam moriemini.i. ſi rapueritis bona talium, nequaquam peccabitis, quia.ſ. in hoc & in hoc deliquerunt, quia etiam bona ſubditorum in neceſſitate ſunt veſtra &c. Huiuſmodi vero inquiunt, ſi ſic feceritis, eritis ſicut dij.i. apparebitis aliorum domini & magiſtri. His ergo ablatis & delatis, Eua.i. malus conſiliarius Adæ viro ſuo.i. principi vel prælato, illud ipſum loquitur, & ſic de comedendo pomo vetito.i. de exigendo à ſubditis indebita ſubſidia, de imponendo falſo crimine inter eos cōferitur. Quapropter & ſerpens deferens, & Eua conſulens, & Adam conſentiens & autoritatem præſtans, id eſt ballivi, & conſiliarij, & magiſtri à Deo maledicuntur, erumnis culpæ, & pœnæ finaliter ſupponuntur, & a paradiſi gaudijs excluduntur. Et ſi vis, dilata etiam contra ſeculares officiales, & principes, qui conſilia facere non ceſſant, quomodo bona clericorum (quæ tamen ſunt eis vetita) comedant, & conſumant. ¶ Vel dic quòd Adam eſt ratio vel ſpiritus Eua ſibi coniuncta eſt caro, ſenſualitas ſiue corpus, pomum eſt temporalis delectatio, ſerpens vero eſt diabolus, & tentatio. Igitur dico quòd Adam & Eua.i. ſpiritus, & caro inuicem coniunguntur, vt prolem bonorum operum Eua.i. caro pariat, cum caro ſeu corpus ſit principium operandi, inuicem deſponſantur. Sed pro certo ſerpens.i. diabolus, pomum vetitum.i. malam delectationem, primo mulieri.i. carni præſentat, quæ viro ſuo.i. ſpiritui vt conſentiat ſtatim portat. Sic ergo Adam Eua mediante comedit, quando animus carne inſtigante malę delectationi conſentit, quapropter vterque paradiſum.i. ſalutis, & gratiæ ſtatum perdit, & maledictionem vterq; incurrit, quia & ſpiritus amaritudinem, caro vero miſeriā inde ſentit. Ignis vero & gladius.i. concupiſcentia & deſperatio ipſis opponitur, propter quæ ab ingreſſu paradiſi.i. a reditu ad gratiam ſecluduntur. Pſalm. 139. In ignem deijcies eos, & in miſerijs non ſubſiſtent. Conſtat.n. quòd Adam & Eua
F .i. anima & caro poſtquam ſerpenti diabolo conſentiunt, & pomum vetitum comedunt.i. opus prohibitum faciunt non ſolum paradiſum.i. ſtatum ſalutis, & gratiæ perdunt, imo miſeriam mentis, & corporis concupiſcentiam, & iracundiam tanquam ignem, & gladium incurrunt, necnon difficultatem pœnitendi, & ad paradiſum gratiæ reuertendi ſentiunt, ita quòd laboribus & miſerijs extra ſubſunt id eſt incurrūt. Geneſis. 22. Vnde Abraam autem portabat in manibus ſuis ignem & gladiū c. 3. ¶ Poſtquam Adam & Eua peccauerunt aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt ſe nudos, & ad vocem domini timuerunt, & ſe quia nudi erant, abſconderunt, & folijs ficus ſuas turpitudines abſconderūt. Reprehenſi autem a domino veniam non petierunt, ſed ſe excuſantes. Eua in ſerpentem, Adam vero in Euam, & etiam in Deum culpas ſuas retorſerunt, propter quę paradiſi palatium perdiderūt. ¶ Sic vero peccator videns ſe reprehenſum, & cunctis gratijs viduatum & nudatum vocem & conſortium bonorum metuit, quapropter quantum poteſt ſe excuſare contendit, & ſub diuerſarum palliationum folijs ſe abſcondit, nec vero dum redarguitur, veniam petit, ſed peccatum ſuum in aliū repercutit & refundit, quapropter veniam nō meretur, imo paradiſi gloriam perdit iuſte, quia procul dubio qui turpitudines ſuas occultat & cęlat, & de peccatis ſuis veniam nō petit, ſed ea potius operit & excuſat, iuſtum eſt ꝙ paradiſi gloriam amittat & perdat. Vnde dicitur Prou. 28. Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur a domino. Qui autem cōfeſſus fuerit & dimiſerit ea miſericordiam conſequetur. cap. 3. ¶ Angelus qui cuſtodiebat viam ligni vitæ & ianuam paradiſi, habebat gladium igneum & verſatilem, ad prohibendum ne Adam poſt peccatum de ligno vitæ ſumeret, & ne aliquis peccator paradiſum intraret. ¶ Sic vero angelus, id eſt prælatus cui committitur cuſtodia paradiſi terreſtris, id eſt eccleſiæ militantis, ſumme debet cauere ne Adam poſt peccatum, id eſt ne quicunque peccator aut indignus ingrediatur ibidem, & ne quocunque modo ſumat de ligno vitæ, id eſt de officijs vel beneficiis, quæ ſunt in paradiſo eccleſiæ, & G
propter hoc talis Angelus vel prælatus debet habere gladiū ſeueræ iuſtitiæ, quæ tamen debet eſſe ignea, id eſt charitatiua, & debet eſſe verſatilis, id eſt vertibilis, & diſcreta, vt ſcilicet poſſet indignos ab ingreſſu eccleſiæ cohibere, & ipſis lignum vitæ id eſt fructus eccleſiæ denegare. Gladius.n. iuſticiam ſignificat, qua delinquentes punit & truncat. Iſta tamē debet eſſe ignea per charitatem, verſatilis vero per mutationis diuerſitatem. Prælatus.n. quando iuſticiam vel ſeueritatem facit, vel quando aliquem gladio percutit, ſemper hoc debet ex charitate facere ipſumque gladium iuſticiæ non ſemper æqualiter infligere, imo vertibiliter, nunc vno modo, nunc alio, nunc interimendo, nunc remittendo, debet .n. variare, ſic quòd gladius iuſtitiæ verſatilis dicitur, quando ſecundum conditionem locorum temporum, cauſarum & perſonarū diuerſimodè variatur. 2. Re. 10. Varius eſt euentus belli, & nunc hunc, nunc illum conſumit gladius.

Capitulum quartum & ſextus. Adam vero cognouit vxorem ſuam Euam, quæ concepit & peperit Cain, dicens poſſēdit hominem per Deum. Moralitatum. Cap. 4.

ADam & Eua primo genuerunt Cain, qui fuit malus, poſtea Abel qui fuit bonus. Deus.n. munera Cain cōtempſit, ad Abel vero & ad eius munera reſpexit. Tādem vero Cain inuidia motus, Abel occidit, propter quod ipſum Deus maledixit, & ſignum.ſ. tremorem capitis in facie eius poſuit. Ipſe vero ex tunc vagus, & profugus factus fuit. ¶ Adam eſt pater noſter Deus. Eua eſt ſynagoga, quæ fuit primaria eius vxor. Cain primogenit' fuit populus iudæorū de quo dicitur. Exo. 4. Primogenitus meus Iſrael. Abel vero innocens fuit Chriſtus. ¶ Dico allegorice, ꝙ Adam id eſt Deus, primo Euam, id eſt ſynagogam habuit in vxorem, de qua dicitur. Ozeæ. 1. Accipe tibi vxorem fornicariam, & fac filios fornicationum. Et primo in illa vxore ſua peſſimum Cain filium, id eſt duriſſimum populum iudaicum genuit, tādem verò fratrē ipſius Cain ſcilicet Abel H
id eſt Chriſtum innocentiſſimum produxit ad cuius ſcilicet opera, ſacrificia & munera reſpexit Deum ipſaque pro redemptione humani generis acceptauit. Cain vero, id eſt ipſius populi iudaici munera, id eſt ſacrificia & opera, quæ neminem iuſtificabant, contempſit. Vnde Eſaias 1. Non offeratis mihi ſacrificium fruſtra, incenſum abominatio eſt mihi. Cain igitur, id eſt populus iudaicus, Abel fratri ſuo, i. Chriſto eiuſque ſanctitati, & miraculis inuidet, dum de Pilato ſcriptum eſt. Matth. 27. Sciebat enim quòd per inuidiam tradidiſſent eum, ipſumque per crucem occidit, & mordet. Quapropter iſte Cain iudaicus populus vagus & profugus ſuper terram ad litteram efficitur, & ſignum in eius facie ponitur, vt ab omnib. cognoſcatur. Iudæi enim ad litteram cognoſcuntur in facie, & propter peccatum mortis fratris ſui Chriſti vagi & profugi ſunt in orbe. Vnde dicitur per prophetam. Ozeæ. 9. Abiicit eos dominus Deus, quia non audierunt eum, & vagi, erunt in nationibus. ¶ Vel ſi vis, dic ꝙ Adam eſt ſpiritus, Eua caro. Iſti ergo ante Abel producunt Cain, quia ſcilicet prius faciunt mala opera, quam bona, & magis naturale eſt mala facere quàm boneſta. Vnde Seneca dicit quòd virtutes magiſtro indigent, ſine magiſtro vitia diſcuntur. ¶ Vel dic generaliter contra inuidos, qui.ſ. quandoque vident alios magis acceptos inuident eis & dolent, vnde quantum ad vitam, vel famam occidunt eos. ¶ Vel dic ꝙ Cain, qui interpretatur poſſeſſio, eſt auarus cuius caput eſt tremulum, quia.ſ. auarus ſemper eſt in timore. Iuxta illud Senecæ. Quantum acceſſimus ad ſucceſſum, tātum acceſſimus ad metum. Tales etiam ſunt vagi ſuper terram, quia nunquā ſunt ſolidi, nec in aliquo ſtatu fixi. ¶ Vel dic ꝙ Adā eſt Deus, primogenitus eius eſt Lucifer qui eſt principium viarū Dei. Iob 40. Iſte ergo inuidens, ſecundum filium, i. hominem occidit. Ipſe vero nunc vagus & profugus per hunc mundum diſcurrit.

Capi-

A *Capitulum ſextum. Textus. Cumque cepiſſent homines multiplicari ſuper terram & filias procreaſſent, videntes filij Dei filias. Moralitatum. Ca. 5.*

GEneſis ſexto dicitur q̃ videntes filij Dei filias hominum q̃ eſſent pulchræ, acceperunt vxores ex omnib. quas elegerant. Exinde aũt geniti, ſunt gigantes, qui in ſeculo fuerunt viri famoſi & potentes. ¶ Filij Dei ſunt viri eccleſiaſtici qui per ſpirituale vocationem a Deo ſunt in eccleſia generati. Iſti tamen quandoque vident filias hominum eſſe pulchras, & exinde accipiunt concubinas. filij autem ſui adulterini gigantes ſunt, inquãtum. ſ. patres eorum de bonis eccleſiæ aliquotiens ditant eos, ita q̃ in ſeculo magni fiunt. ¶ Vel dic q̃ filij Dei ſunt quicunq; fideles, filij hominum ſunt carnis delectationes, quas pro certo dum in vxores accipiunt gigantes. i. mala & monſtruoſa opera generant, & producunt, quia pro certo omnis filius. i. oẽ opus quod a carnis delectatiuue prouenit, naturam gygãteam. i. enormem & irrationabilẽ ſapit. c. 6. ¶ Cum diluuium immineret ſuper terram, pręcepit dominus Noe q̃ faceret arcam de lignis leuigatis, vt ſaluaretur vniuerſum ſemen in ea. Facta eſt ergo cum manſiunculis & triſtegis ſuis. Et habuit trecentos cubitos in longitudine quinquaginta cubitos in latitudine, & triginta in altitudine. Linita fuit bitumine intrinſecus & extrinſecus, oſtium fuit inferius in latere ſurſum vero fuit feneſtra criſtallina in ſummitate Arca etiã deorſum erat lata, ſurſum aũt ſtricta & in cubito cõſummata erat. De omni viuentium genere fructuum atq; ſeminum in arcã introducuntur. Veruntamen deorſum animalia, ſurſum vero volatilia ſtatuuntur, de iſtis etiam viuentib. poſita ſunt in arcam de mundis ſeptena, de immundis autem bina. ſ. maſculus & fęmina, tã de volucribus, reptilib. q̃ de iumentis. Eſcę autem congregatę ſunt in arcam pro animalib. nutriendis. Sicq; factum eſt q̃ animalia quæ in arca fuerunt, ſunt ſaluata, cuncta alia in aquis diluuij ſunt deleta. Tandem vero diluuium quod quadraginta diebus inceſſanter durauerat, omnemque carnem conſumpſerat, ceſſare incepit. Arca autem ſuper montes armeniæ requieuit, ſicut omnia ponuntur Gen. 7. cum explanatione, quam ponit magiſter in hiſtoria ſcholaſtica. ¶ Dicamus igitur allegoricè q̃ arca iſta ſigni-

B ficat eccleſiam militantẽ, quæ. ſ. de lignis leuigatis. i. de perſonis bonis dolatis, & à ſuperfluitatibus vitiorum abſterſis conſtituitur, & in qua Noæ. cum filiis. i. Chriſtus, vel aliquis bonus prælatus cum ſuis ſubditis dominatur, & ab ipſo prælato pro viribus ad ſaluationem efficitur fidelium & formatur, quæ procul dubio bitumine charitatis & gratię interius quantum ad affectionem, & exterius quantum ad operationem inungitur & linitur. Vnde dr̃. Exo. 25. Facies. n. arcam de lignis ſethim, Interius & exterius deaurabis eam. Iſta arca habet cęnacula, manſiunculas & triſtegam. i. diuerſas ſtatuum diſtinctiones. ſ. officia, beneficia, dignitates, conuẽtus, collegia, religiones &c. quia ſicut dr̃ Ioã. 14. in euangelio. In domo patris mei manſiones multæ ſunt. In iſtis tamen triſtegis poſiti ſunt ex omni genere animalium & volatilium. idẽ ex omni genere perſonarum, quia. ſ. ibi inueniuntur animalia munda & immunda. i. boni & mali. ſ. volatilia. i. viri cõtemplatiui. Iumenta. i. viri actiui, reptilia. i. peccatores & defectiui. Sed de iſtis iſtud eſt certum q̃ in triſtegis. i. in ſtatibus eccleſiæ animalia reptilia debent eſſe deorſum in ſtatu ſubiectionis, volatilia vero. i. viri ſpirituales & contemplatiui, debẽt eſſe ſurſum in ſtatu prælationis, quia re vera dignum eſt q̃ in gradibus eccleſiaſticis ille qui plus valet, ſit ſuperior, ille vero qui minus, ſit inferior. ¶ Vel etiam animalia ſunt actiui, qui occupantur deorſum circa terrena. volucres ſunt cõtemplatiui, qui occupantur circa cęleſtia & ſuprema, vnde in Prou. 25. Cœlum ſurſum & terra deorſum. Item iſta arca eccleſiæ habet oſtium inferius per quod intratur, hoc eſt fideles, & feneſtram ſuperius, per quam lux veritatis videtur, hæc eſt viſionis ſpecies. 1. co. 13. Hic. n. inferius ambulamus per fidem, ſurſum autem in patria ambulamus per ſpeciem, quia. ſ. nunc videmus per ſpeculum & in enigmate, tunc autem facie ad faciem in claritate, ſicut dicit apoſtolus. Item iſta arca habebat longitudinem fidei, quę habet trecẽtos cubitos propter trinitatem quam credit, altitudinem ſpei, quę C habet triginta cubitos propter fructum triceſimum, ſexageſimum & cẽteſimum, i. propter triplex cęleſte præmium q̃ exſpectat latitudinem charitatis, quæ habet quinquaginta cubitos, propter ſpiritumſanctum qui datus eſt die quinquageſima, qui eam inflammat. Apoſtolus. Eph. 3. Poſſitis intelligere quæ ſit longitudo, latitudo, ſublimitas & profunditas. Item iſta arca eccleſię inferius fuit lata, & ſurſum ſtricta, ibi notatur q̃ deorſum eſt lata in militãte, inquantũ multi ſunt vocati, ſurſum ſtricta in triumphante, inquantum pauci ſunt electi. ¶ Vel etiam dic quòd iſta deorſum eſt lata in militante, inquantum multi ſunt ſubditi, multi actiui, multi imperfecti. Surſum vero ſtricta inquantum pauci ſunt prælati contemplatiui, pauci perfecti. Eſaias 54. Multi filij deſerta magis quam eius quæ habet virum. Breuiter arca iſta eccleſiæ continet volucres contemplatiuos, animalia actiua, maſculos perfectos, fœminas imperfectas, & mundos bonos, Immundos malos. Cibum tamen bonorum temporalium, & ſcripturæ, & gratiæ habet pro omnibus nutriendis, & pro electis & reprobis educandis. Vnde dicitur Dan. 4. Eſca vniuerſorum in ea. Iſta eſt ergo quæ in cubito. i. in Chriſto conſummatur & perficitur, & quæ in diluuio tribulationum, & contemplationum per quadragenam vitę pręſentis fluctuat & concutitur, vbi etiam quicunque in futuro per fidẽ & gratiam inuentus fuerit, ſaluabitur, quicunq; vero per perfidiã vel peccatum extra manſerit, peribit & damnabitur, finaliter tamen ſuper montibus ſituabitur & quietabitur. ſ. in iudicio, quando præſens tribulationũ diluuium auferetur. Pſ. 86. Fundamenta eius in montibus ſanctis &c. ¶ Vel dic q̃ anima eſt arca, vel etiam vir perfectus, qui debet habere longitudinem fidei, altum ſpei, latũ charitatis &c. ſicut ſupra, quæ bitumine diuinæ gratiæ debet eſſe linita, intus in conſciẽtia, & exterius in apparentia, quæ de lignis leuigatis. i. de bonis affectionibus debet conſtitui, inferius quantum ad alios debet per eleemoſynam eſſe lata, ſurſum vero quantum ad ſe p̃ abſtinentiam debet ſtringi. Inferius debet habere oſtium hoſpitalitatis ad pauperes introducendos. Surſum vero debet habere feneſtram diſcretionis ad lucem veritatis ſpeculandã. D In hac ergo debent eſſe volucres. i. mundæ cogitationes, animalia. i. viuæ operationes, ſemina. ſ. ſcientię & virtutes, & ſic diluuium tribulationum & tentationum illam arcam nõ ſubuertet, ſed finaliter in ſupernis montibus requieſcit. Allegatur vt ſupra.

Capitulum octauum. Textus. Recordatus autem dominus Noe. Moralitatum. Cap. 6.

CVm diluuium quieuiſſet, dimiſit Noæ columbam, quæ cum ſit munda auis, & non inueniſſet vbi requieſceret pes eius, niſi ſuper fętentia cadauera, quæ. ſ. tãgere non volebat, reuerſa eſt ad Noæ iterũ, qui aperta feneſtra ipſam introduxit in arcam. Tandem emiſit coruum, qui inueniens humani generis cadauera, ad arcam redire noluit, ſed cum cadaueribus foris manſit. Noæ ſignificat Deum patrem, qui re vera columbam & coruum. i. bonos & malos per creationem emittit. Ipſoſque ad huius mũdi diluuium. i. ad fluctum tentationum vel tribulationum dirigit & tranſmittit, veruntamen, quia mediante iſto tentationum vel tribulationum diluuio, quaſi totus mundus plenus eſt cadaueribus, id eſt immundicijs, & carnalitatibus, ideo columba, id eſt perſona ſimplex, bona & columbina, non inueniens in mundo. i. in mundanis negociis & delitiis, vbi pes affectionis eius requieſcere debeat iuxta illud Michee. 2. Surgite, & ite, quia non habebitis hic requiem. Voluntarie redire ad patrem ſuum Deum, ſcilicet ad ſecreta conſcientiæ per compunctionem ad bona æterna, per contemplationem, affectionem & orationem refugiens delitiarum cadauera, negociorumque, & vitiorum diluuium vilipendens, dicens illud Ioannis 16. Exiui à patre, & veni in mundum, iterum relinquo mũdum & vado ad patrem. Sed re vera coruos. i. homines coruini, carnales & immundi, de

E reditu ad Deum vel ad conſcientiæ ſecretũ non curant,imo
exterius in cadauerib.i.in mundi immundicijs & carnalita-
tibus ſe delectant,quapropter in arcam ſalutis & paradiſi vñ
exiuerant, nunquã iotrant ad Noæ.i. ad Deum qui ipſos per
creationem emiſerat redire per pęnitentiã refutãt,dicẽtes il
lud Hier.5.Indurauerunt faciẽ ſuã ſuper petrã,noluerũt re-
uerti.Illi igitur arcã paradiſi ſeu ſtatum ſalutis intrare reſu-
tant,& in ſuis delectationib.& vitijs extrauagantur.Pſal.64.
Quibus iuraui in ira mea,ſi introibunt in requiem meã. Iſta
potiſſimè apparent de religioſis q de arca.i.de claustris emit
tuntur ad tpalia miniſtranda.Carnales vero & coruini,qui
.ſ.more corui ſp procraſtinant pniam dicentes.Cras,cras,ex
toto manẽt in mundo,boni vero in mundi negocijs aut deli
tijs requiẽ aut delectationẽ non inueniunt, qñq; redeunt ad
deuotionẽ & ad clauſtrũ, qui ſecum deferũt ramum oliuæ.i.
miæ bonum opus.Vel dic de apoſtatis,quorũ quidam ex to
to remanẽt circa cadauera.i.circa immundiciã luxuriæ. Alij
vero redeunt ad Noe.i.ad prælatum in arcam i.in eccleſiam
vel in clauſtrum.Tales igitur ramũ oliuę(qui miſericordia ſi
gnificat)ſecũ portare dñr pro eo q iſti qui ad pniam redeũt,
miſericordiam,& pacem merẽtur. Vnde dr Luc.15.Surgam
& ibo ad patrem meũ,& dicã.Pater peccaui in cęlum & co-
ram te.Et ideo dr q Noę extenſa manu apprehendit colum
bam pro eo q pręlatus debet tales miſericorditer recipere,
& ipſis concedere,veniam & tutelam, dicens illud Hiere.3.
reuertere & ego ſuſcipiam te.Et illud Cantic.2.Veni electa
mea &c.c.8.¶ Columba fuit emiſſa ante ad videndũ ſi ceſſaſ
ſent aquæ diluuij ſuper terram.Quæ veſpere redijt ad Noæ,
ferens ramum viridis oliuæ in ore ſuo , & diluuium ceſſaſſe
ſignans,& pacem redditam humano generi deſignãs.¶ Si ve
ro dudum cum iam diluuium peccati,& damnationis genꝰ
conſumpſiſſet humanum miſſus eſt à Noæ.i.à Deo patre de
ipſa arca paradiſi columba.i.Chriſtus benigniſſimus atq; mi
tis,qui.ſ.in hoc mundo ramum oliuæ virentis.i.portionẽ no
ſtræ humanitatis aſſumpſit,quam tãdem in aſcenſione in ar-
cam paradiſi ad Noæ.i.patrẽ detulit,& eius virtute ceſſaſſe,
& conſummatum fuiſſe vitiorum diluuium intimauit,dicẽs
illud Thob.12.Tempus eſt vt reuertar ad eum qui miſit me.
Ca.9.¶ Volẽs Deus inire pactum cum genere humano,q de
cætero non eſſet futurum diluuium, nec per diluuium con
ſummanda omnis caro, promiſit arcum ſuum ponere in nu
bibus,vt eſſet ſignum federis prælibati. Arcum inquit meũ
F ponã in nubibus , & erit ſignum fęderis inter me & terram.
pſ.7.¶ Sic Deus volens humanum genus aſſecurare , q dilu-
uium æternę damnationis nunquã amplius inuolueret mun
dum vniuerſum arcum ſuum tetendit, & parauit illum,i.fi-
lium benedictum, ipſumq; in nubibus.i.in puriſſimis Mariæ
viſceribus poſuit,ibiq; colores duos principales, rubeum.ſ.
& cęleſtem aſſumpſit.Rubeus vero color ſignificat carnem,
cęleſtis vero ſignificat animam.Sic ergo fuit Deus pater me
diante iſto arcu humano generi confœderatus,homo vero a
damnationis diluuio eſt liberatus.Vnde de Chriſto dicitur.
Eccleſ.50. q ipſe eſt quaſi arcus refulgens inter nebulas glo
riæ.Et ſicut arcus iſte deſignat pluuiam.Vide in titulo ſuo.

Capitulum nonum.Textus. Benedixitq; Deus Noæ & filijs eius. Moralitatum. Cap.7.

NOæ cępit eſſe vir agricola,& exercere terram, plan-
tauitq; vineam.bibit vinum & inebriatus eſt , & nu-
datus iacuit in tabernaculo ſuo,Quod cum vidiſſet.
Cham filius eius , verenda patris non cooperuit,ſed
deridens patrem nudatum,hoc Sem & Iaphet ſuis fratribus
nunciauit.Qui ſtatim palliũ humeris ſuis imponentes,auer
ſa facie vſque ad patrem retroceſſerunt,ipſumq; operuerũt,
& eius turpitudinem non viderunt.Propter quod cum eui-
gilaſſet,Cham cum poſteritate ſua ſeruitute & maledictio-
ne damnatus eſt ab ipſo.Sem vero, & Iaphet à Deo benedi-
ctionis gratiam meruerunt. ¶ Iſtud poteſt applicari,q vtile
eſt quandoque vitia & defectus hominum diſſimulare, peri
culum vero ipſa detegere vel videre. Quãdoq; vero Noæ.i.
aliquis prælatus vel princeps vino in quo eſt luxuria.i.vitijs
& carnalitatibus ebrius,in tabernaculo domus ſuæ requie-
ſcit,& delectatur turpitudinemque luxuriæ ſuæ, & aliorum
vitiorum ita omnibus manifeſtat , q nudus ſine velamento G
iacere videtur,&(quod deterius eſt)ab alijs ſe videri nulla-
tenus opinatur , cum tamen vitia eorum nuda ab omnibus
videantur. Hier. 13.Nudaui fœmora tua ante faciem tuam,
& apparuit ignominia tua. Sed pro certo tales nullo modo
volunt videri nec explorari , quinimo ſi ad noticiam ſuam
veniat quòd aliquis homo defectus ſuæ turpitudinis vide-
rit,ſolent dolere, & ipſis publicæ vel occultæ maledictionẽ
vel punitionem inferre, & maxime quando ſciunt quòd ille
qui videt,deridet talia facta ſua,& nititur alijs publicare.Vn
de dicitur.Eccl 3. Non eſt.n.neceſſe tibi ea quæ abſcondita
ſunt,videre oculis tuis . Et ideo qui ſunt ſapientes filij, tales
turpitudines & infamias de magnatibus, & maxime de ſuis
patribus.i.de ſuis prælatis & principibus audiãt, ipſas vide-
re vel explorare non quærant.Iuxta illud Micheæ.Non quę
ras iniquitatem in domo impii. Imo pallium diſſimulatio-
nis induunt,& ab inquiſitione retrocedunt, ipſosque quan-
tum poſſunt excuſant atque tegunt , ne appareant propter
quod tales à talibus defectuoſis magiſtratibus benedictio-
nes & glorias acquirunt. Mali.n.ſuperiores illos potiſſime
ſolent diligere, qui crimina ſua ſtudent abſcondere & cęla-
re & ſub diſſimulationis pallio tranſire,& ne appareant ex-
cuſare.¶ Vel dic q Noæ eſt pater & prælatus noſter,qui.ſ.ſi
in delitiis dormiat,ita q turpitudo ſuorum defectuum in ali
quo appareat,Sem & Iaphet.i.boni filii & ſubditi ipſum ope
rire & excuſare nituntur.Cham vero.i.mali & proterui ſub
diti ipſum deridere,& turpitudines defectuum ſuorum aliis
prodere,& eas in libellis & appellationib.reuelare conãtur,
quapropter tales ſeruitute & aduerſitate damnantur.Le.18.
Boni vero & pacifici proſperitate fruuntur , cum ſcriptum
ſit in leuitico, q qui reuelauerit turpitudines patris ſui,mor
te moriatur ¶ Vel dic q Noe decimus ab Adam(qui inter-
pretatur requies) Chriſtum ſignificat, qui decalogum legis
impleuit,& requiem paradiſi donauit. Vinea.n.quam plan-
tauit,domus Iſrael eſt,vt dicit Eſa.5. Iſta.n.eſt quæ expecta-
ta eſt,vt faceret vuas,fecit autem ſpinas,quia.ſ.iſta vinum cõ
ſolationis dño debuit offerre , ipſa tamẽ ipſum ſpinis voluit
coronare, & acetum mordacis tribulationis eidem ſtuduit
propinare,& eum in cruce aceto potare. Pſalm. 68. In ſiti
mea potauerũt me aceto.Quia pro certo iſta eſt quæ ipſum
creatorem & plantatorem ſuum Chriſtum vino turmento- H
rum inebriauit, ita q ipſum in lecto crucis per mortem nu-
dum dormire fecit, ita q Cham filius eius.i.malus populus
iudaicus videns turpitudinem eius.i. humanitatem eius mor
tuam,ipſum deriſit,cum dicitur.Mat.27.Vah qui deſtruis tẽ
plum dei ſalua temetipſum.Veruntamen boni filii eius,Sem
& Iaphet.i.apoſtoli & chriſtiani,verenda patris.i.mortẽ, &
mortalitatem ipſius operuerunt,inquãtum ipſam dignis ra-
tionibus eſſe neceſſariam monſtrauerunt,quapropter Cha-
naã filius Cham maledicitur, quia iudæorum poſteritas pro
pter Chriſti paſſionem maledictionem damnatur,ſicut ipſi-
met dixerunt.Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros.
Boni vero filii, ſ. chriſtiani & Apoſtoli, benedictione tam
temporali quàm perpetua perfruuntur . Ideo de iſta vinea
conqueritur dominus.Hie.2.Ego plantaui te vineam meam
electa omne ſemen verum , quomodo ergo conuerſa es in prauum
vinea aliena ?

Capitulum vndecimum : Textus. Erat autem terra labij vnius . Moralitatum. Cap. 8.

CVm gigantes eſſent ſuper terram,decreuerunt in cã-
po Sennaar ędificare turrim,cuius ſummitas cœlum
tangeret,vt.ſ.in cœlum aſcenderent,& nomen ſuum
inter homines celebrarent. Habuerunt ergo lateres
pro ſaxis & bitumen pro cemento. Igitur cum edificarẽt,&
iam turrim illam in ciuitate babylonica vſque ad duorum
miliariorũ extuliſſent altitudinem,ſm Oroſium & ſm Hie
ronymum ſuper Eſa.13.Indignatus dñs linguas eorum con
fudit, ita q alter alterius verba nullatenus intellexit . Qua-
propter ab inuicem ſeparati ſunt , & per mundum ſm lin-
guarum diſtinctiones ſe diuerſimode diuiſerunt . ¶ Tales
gigan-

A gigantes ſunt ſuperbi, qui turrim.i.faſtigioſum, & altum ſtatum in campo ſennaar, qui interpretatur fętor.i.in iſto mũdo fętido ædificare nituntur, ſurſumq; ad altitudinẽ cęli i.altos gradus & ſtatus vltra q̃ requirunt ipſorum merita, aſcẽdere moliuntur. Et hoc vt melius faciant, plures q̃nq; in eandem ſocietatem conueniunt, & ad hoc cõiter occupantur. Quapropter ſæpe fit ꝙ dñs contra eos indignatur, ipſorũq; malam cõcordiam rumpit. & ipſos per mortem vel per infortunia diuidit, & ſic occulte faciente dño opus malum ꝙ cęperant impeditur. Vnde Iob 5. Diſſipat conſilia malignorum, ne poſſint manus eorum implere quod cęperant.

Capitulum duodecimum. Textus. Dixit autẽ dominus ad Abraã. Egredere Moralitatũ. C. 9.

CVm Abraam eſſet in vr, quæ eſt ciuitas chaldeorum, apparuit ei dñs, dicens. Egredere de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram q̃ monſtrauero tibi, & faciam te in gẽtem magnam. Abraã igitur in terram Chanaã ducitur, vbi altare dño ædificauit, & vbi dilatatio ſui ſeminis, totiuſq; illius terræ poſſeſſio ſibi ꝓmittitur atq; datur. ¶ Vr dr̃ qui interpretatã ignis, ſignificat mundum, qui.ſ.vr chaldeorum dr̃, pro eo ꝙ igne cõcupiſcentiæ mundus continuè inflãmatur. Abraã aũt eſt homo, cuius terra eſt terrena poſſeſſio. Cognatio eſt carnalis delectatio. Domus patris ſiue parentũ eſt amicorum affectio. Terra vero q̃ Deus nobis oſtendit, eſt vita ſpũalis, religio & perfectio. Dico igitur ꝙ abrahæ.i.cuilibet pctõri, qui in vr chaldeorum.i.in mundo vel in igne concupiſcentiæ habitat, à Deo pręcipitur, ꝙ inde quantum ad affectum exeat, ꝙ terram.i.terrenorum amorẽ, cognationem.i. propriæ carnis delectationẽ, & decorẽ domus patris ſui.i.proprij gñis nobilitatẽ, & honorẽ contemnat penitus & dimittat, quodque ad terram quã ipſe Deus monſtrat.i.ad ſtatum pniæ vel ad vitã ſpũalem ſe trãſferat & tranſducat. Sic.n.ſibi promittitur dilatatio grãæ, promotio & exultatio glorię, & poſſeſſio cęleſtis patrię. Sicut ẽt pater Chriſto dicenre. Mat. 19. Vos qui reliquiſtis oĩa, & ſecuti eſtis me &c ¶ Vel dic allegorice, ꝙ Abraã eſt Chriſtus, terra eſt iudæa, cognatio eius fuit iudæorũ populus, domus ſua tẽplum & ſynagoga. Igitur prædicta verba potuerũt eſſe patris Dei ad Chriſtum dicẽtis. Egredere, quantum ad fidẽ, & quantũ ad credulitatẽ, de terra tua, cognatione, & domo .i. de ſynagoga, de tẽplo ſeu iudaico populo, & veni in terrã

B Chanaã.i.populum gentilem, q̃ monſtrauero tibi, vbi.ſ. altare tuum.i. eccleſiã ædificabis, & vbi per fidem dilataberis & volabis. Vnde dr̃. Ge. 3. In illo tpe erit altare dñi in ægypto. ¶ Vel vr̃ ꝙ talia verba dicit diabolus hoi, quẽ videt in ſtatu religionis vel grãæ. Monet.n.hoiem ꝙ terram ſuam i.ſtabilitatẽ ſuã deſerat, & ꝙ cognationẽ ſuã.i.bonorũ ſuorũ ſocietatẽ dimittat, & de domo patris ſui.i. de religione per apoſtaſiã fugia: & recedat, & ad terrã chanaan.i. ad mundũ mente, & corpore ſe deflectat, & ibi promittit ſibi diabolus per vanã ſpẽ, ꝙ faciet eum in gentẽ magnã.i.ꝙ faciet ipſum totaliter diuitẽ & potentẽ, quodq; ipſum in tpalib. dilatabit, & ꝙ terram chanaã.i.mundum in poſſeſſionib. continuo ſibi dabit, ſicut ſupra videbatur dixiſſe mulieri. Quacunq; die comederitis, eritis ſicut dij. ¶ Fame inualeſcente in terra chanaã deſcendit Abraam in ægyptum, vt peregrinaretur ibidẽ. Pharao aũt rex ſibi ſuam mulierem abſtulit, ſed tandem immunem ſibi eã reſtituit. Ipſe vero fame ceſſante in terram promiſſionis redijt. ¶ Sic vere cum quis vrgente fame auaritiæ, terram promiſſionis.i.clauſtrũ vel deuotionẽ dimittũt, & in ægyptum i.in mundum & mundi negocia deſcendit, ſtatim adeſt pharao rex ægypti i.diabolus princeps mundi, qui vxorem eius.i. diuinã grãm ſibi tollit. Veruntamen aliquẽ Deus ipſum ad pęnitentiam reducit, & vxorem ſuam, ſ. gratiã ſibi reddit, & ceſſante fame auariciæ, iterũ in terram promiſſionis.i.ſtatũ ſalutis vel religionis, vel ad clauſtrũ perducit? ita vt dicere poſſit illud prophetæ. Dominus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit.

Capitulũ decimũtertiũ Textus. Aſcendit ergo Abraam de ægypto. Moralitatum. Cap. 10.

LOth & Abraam quamuis eſſent amici & fratres nequibãt tñ habitare cõiter, quia erat poſſeſſio eorum nimia. Loth igitur diuiſus ab Abraã, regionẽ circa iordanem quæ irrigabatur, vt paradiſus elegit, vbi cito poſt cum alijs captus fuit. C c. 14. Quattuor.n.reges contra ſodomam vbi habitabat, venerunt qui ipſum cum populo captiuauerũt. Abraam tñ occurrens aduerſarijs obuiauit, & Loth de eorum manib. liberauit. ¶ Sic vero quotidie fit, ꝙ illi quorũ eſt poſſeſſio nimia .ſ. diuites huius mundi, ſimul ſeu concorditer habitare non pñt, imo ab inuicem per lites, & controuerſias diuiduntur. terrena.n. poſſeſſio ẽ diuiſionis occaſio. Sępe.n.fit ꝙ Loth q interpretatur declinans.i.aliquis qui ab Abraam.i.a bonorum vicinorum ſocietate declinat, & ex hoc circa Iordanẽ mundanæ proſperitatis poſſe habitare ſe putat, qui tñ ab hoſtibus.i.a vitijs & tribulationib. captiuatur, ita ꝙ oportet ꝙ ab Abraam quem dimiſerat.i.ab illo fratre, ſocio vel amico, cuius ſocietatẽ dereliquerat & cõtempſerat, adiuuetur. Igitur non eſt bonum, bonã ſocietatẽ, & concordiã dimittere, nec ſolũ ſeu ſolitariũ manere, nec mundi proſpera vltra debitũ affectare, ſed ſimul per concordiã quieſcere & manere. Vnde dr̃. Gen. 2. Non eſt bonum hominem eſſe ſolum.

Capitulum decimumquintum. Textus. His itaque tranſactis factus eſt ſermo domini. Moralitatum. Cap. 11.

DOminus præcepit abrahæ ꝙ ſacrificaret ſibi vaccã, capram & arietem triennes, columbamq; & turturem. Abraam ergo aialia diuiſit, volucres ſine diuiſione ad partẽ poſuit. Tandem aues cęli cadauera ſacrificij volebant comedere, ſed Abraã eas abegit. In ſero vero clibanus ardens apparuit, qui ſacrificiũ cõſumpſit. dñs vero multa bona abrahæ promiſit, & ſibi ſecreta plurima reuelauit. ¶ Re vera vr̃ ꝙ in iſtis ſacrificijs ſignificantur oẽs illi quos ſibi dñs vult ſpũaliter immolari. Ibi.n. ſunt aues.i.contemplatiui, aialia.i.actiui aues. igitur præcipiuntur non diuidi, pro eo ꝙ contemplatiui nec per mundi negocia, nec per affectiones varias ſunt diuiſi imo per contẽplationẽ in Deũ tendunt integri & perfecti. Vnde dr̃ Leu. 1. Auem non ſecabit, nec ferro diuidet. Iſtę ẽt aues.ſ. contemplatiui, dicuntur turtures ꝓp caſtitatem q̃ ſeruant, dicũtur columbæ ꝓp ſimplicitatem q̃ amant. Iſti etiam pro dño dicũtur oblati.i. par turturum aut duo pulli columbarum. Aialia aũt (ſicut dictũ D eſt) ſunt actiui, qui.ſ. circa terram.i. circa terrena negocia ſolẽt occupari & manere. In iſtis vero eſt vacca iugo ſubdita, quæ ſignificat ſubditos, aries dux gregis qui ſignificat prælatos, capra macilenta, quæ ſignificat pęnitẽtes laborioſos. Igitur quilibet iſtorum debet eſſe triennis, quia videlicet vacca .i. ſubditi, debent eſſe triennes per fidẽ trinitatis q̃ debẽt ſimpliciter credere. Vel per tria vota religionis obedientiam.ſ. paupertatem & caſtitatẽ, quę debent firmiter continere. De quo dr̃ Eccl. 4. Funiculus triplex difficile rumpitur. Aries.i. prælati dẽt eſſe triennes per tres virtutes theologicas, fidẽ, ſpem, & charitatẽ, quas debent habere veraciter de quibus apoſtolus. 1. Cor. 13. Nunc aũt manent fides, ſpes & charitas tria hæc. Capra vero.i. pęnitentes debent eſſe triennes, ſm tres partes pœnitentiæ.ſ. contritionem, confeſſionem & ſatisfactionem, quas debent veraciter implere, de quibus dr̃. Exo. 3. Viã triũ dierũ ibimus in ſolitudinẽ. Vt & ſic quilibet iſtorum dicat illud. Eccl. 25. In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo. Talia igitur ſacrificia.i.tales perſonæ ab auibus.i.a demonibus tentantibus impetuntur, ſed ab Abraam.i.a deo vel a bono prælato defenduntur. Clibanus etiam ardens id eſt charitas perfecta tales inflammat ipſoſque Deo immolat, & præſentat.

Capitulum decimumſextum. Textus. Igitur Sarai vxor Abraam. Moralitatum. Cap. 12.

CVm Sara vxor abrahæ ſterilem ſe videret tradidit ancillam ſuam abrahæ viro ſuo, vt ſibi in ea filiũ gñaret, q̃ tandẽ inter genua ſua pareret & aſcriberet ſibi partũ. Agar aũt concepiſſe ſe videns, contẽpſit dñam, q̃ cũ affligeret, fugã inijt agar, q̃ tñ in deſerto angelus vagantem, & fugientem inuenit, ſibique dixit. Agar ancilla Sarai, vnde venis, & quo vadis? Conſulit ergo Angelus quòd rediret,

E ret, & ꝙ ſub manu dominę ſuæ ceruicē ſupponeret, & ne amplius ſuperbiret cōtra eam. Filium etiā ea ea generandū prædixit, & ab ipſo duodecim duces proceſſuros promiſit. ¶ Iſtud pōt exponi moraliter, & dici ꝙ Abraam eſt homo, q re vera habet vxorem & ancillam: quia .ſ. Sara vxor ſua ſignificat animā. Agar vero ancilla ſignificat carnem. Sara ergo .i. aīa de ſe eſt ſterilis, quia .ſ. anima de ſe, nec per ſe nihil pōt operari vel facere, nec partum cuiuſcunq; boni operis generare, cum non habet organa, & ideo oportet ꝙ ancilla eius .ſ. caro, pariat filium .i. faciat bonum opus, quia licet à mente procedat boni operis ordinatio ſicut à domina, tamen à carne procedit executio boni operis ſicut ab ancilla. Verumtamen quia iſta ancilla .i. caro concepiſſe, & aliquid boni feciſſe ſe videns, quandoque in ſuperbiam erigitur, dominamq; ſuam contemnens, in deſerto mundi circa bona terrena vagatur, ideo angelus .i. Deus vel bonus prædicator, vel prælatus, ipſam reprehendit iam de contemptu dominę quam .ſ. de fuga. Dicit ergo ſic. Agar ancilla Sarai vnde venies, & quo vadis? ¶ O tu agar quę interpretaris ſomnium vigiliæ .i. o caro quæ ſemper ſomnias vigilias, & ludibria huius mundi, quæ es ancilla Sarai .i. animæ, rogo vnde veneris aduerte, & quo vadis. & qualis eſt natiuitas tua, & qualis mors vnde naſceris, qualiter morieris, quàm vilis ingrediendo, & quàm flebilis moriendo, & caue ꝙ de cætero aīam tuam dominā non contemnas, ſed ei ſeruias, obedias & intendas, quia .ſ. dr̄ in pſ. 122. Oculi ancillę debent eſſe in manibus dominæ ſuæ. ¶ Vel dic ꝙ quando domina anima laxat frenum ancillæ .i. carni, ita quòd ipſam dominam permittit concūbere carnaliter cum Abraam .i. aliqua carnali vel temporali voluptate, tunc ſtatim concipit Hiſmaelem .i. malum propoſitum quod .ſ. contra Iſaac .i. contra virtutes quotidie facit bellum, concipit etiam quandoque diuitias, delitias, & ſeculares & ſcientias, & alia mundi bona, ita ꝙ tunc illa ſuperba efficitur, intantum quòd dominæ ſuę animę nequaquam obedire dignatur, quinimo ſi domina anima ipſam velit a ſuperbia reprimere, & per abſtinentiam affligere, ſtatim ſolet ad deſertum vitiorum tranſire, & a iugo virtutum fugere & abire. Vnde dr̄. Hie. 2 A ſeculo confregiſti iugum, rupiſti vincula, dixiſti non ſeruiam. Iſta etiam per Angelum .i. prædicationem vel religionem vel confeſſionem eſt reducenda, & ſibi dicendū

F eſt. Agar ancilla &c. per omnia ſicut ſupra ¶ Vel dic rectè Sara ſignificat mihi aliquos magnos conſiliarios principū vel magnatum, qui quandoque habent aliquem ancillam .i. aliquam perſonam vilem & ſeruilem, ſ. de humili plebe natam, quam diligunt & ipſam Abraam viro ſuo ſupponunt, & in eius ſeruitio ponunt, & vt ipſi exinde filium ſuſcipiant .i. vt exinde lucrum, & obſequium habeant: ipſos cum magiſtris promouent & extollunt, qui tamen ſtatim vt ceperint per diuitias impręgnari, incipiunt ſuperbire: & Saram dominam ſuā & illum qui ipſam ad officia promouent, ingratæ ſolent contemnere, & de eo non curare, quapropter ſæpe fit ꝙ tales ſolent eos affligere, & propter ingratitudinem ad fugam .i. ad amiſſionem ſtatus. quem eis procurauerunt cōpellere & vrgere. Et ideo rectè poteſt talibus conſuli, ꝙ erga dominam .i. benefactorem humilientur, & contra ipſum inſurgere nō conētur. Vnde dr̄ Ecc. 4. Magnato humilia caput tuū. Vel dic ꝙ ſara ſignificat prælatum, qui ancillam ſuam .i. ſubditum ſuum permittit imo etiam procurat diuitijs, & beneficijs aliquoties impręgnari: quapropter ſæpe fit quòd talis concepiſſe ſe videns, & diuitias vel ſcientias acquiſiuiſſe, cōtra eum ſuperbit ipſum met & eius mandata contemnit: intantum quòd ſi Sara vel ipſum affligere vel corrigere nititur, ſtatim per apoſtaſiam. vel per appellationem ad deſertū mundi, & ad romanam curiam cito fugit, & vagabūdus per mundum perambulat, & incedit. Angelus igitur .i. quicunq; bonus debet talibus conſulere, quòd redeant, & quòd Saræ .i. prælato ſuo obtemperent, & quod humilitate præuia ipſius pacem quærant, dicendo illud Hiere. 31. Reuertere ad ciuitates tuas vſquequo delicijs ſolueris filia vaga. ¶ Vel dic quòd prima vxor Abraæ fuit ſynagoga, quę a principio fuit ſterilis, & in fine Iſaac .i. Chriſtum qui interpretatur gaudiū, generauit. Ancilla ſua eſt gentilitas vel eccleſia collecta de gentibus, quæ ſe concepiſſe ſpiritum ſalutis videns dominā ſuam .i. eccleſiam de Iudæis natam, pro eo quòd dominum crucifixerunt contemnebat, ſicut dicit Apoſtolus, illam ergo tanquam dominam alij honorare iubentur, & contra eā

G ſuperbire vetatur. Ro. 3. Vnde poſtq̄ apoſtolus dixit, qd̄ in eccleſia non eſt differentia græci, & iudæi, ſequitur, quid ergo habet iudæus græco amplius? multum per omnia. ¶ Vel dic quòd etiam nos qui ſumus ex gentibus, non debemus ſynagogam, quamuis induratam & ſterilem, vilipendere, ſed eam quadam reuerentia honorare, pro eo ꝙ ab illa ſcripturæ & fidei principia habuimus. Quæ etiam papa facere dicitur, quia .ſ. rotulam legis Moyſi a iudæis oblatam in die conſecrationis ſuæ oſculari nullatenus dedignatur.

Capitulum decimumſeptimum Textus. Poſtquam vero nonaginta & nouem annorum moralitatum. Cap. 13.

ABraam præceptum fuit ꝙ octaua die omne maſculinum circūcideretur, & ꝙ certa portio de ſui carne præputij auferretur, vt ſic populus Dei à gentibus diſtingueretur. ¶ Octaua dies eſt tempus gratiæ, quod poſt ſabbatū legis ſuccedit. Nos igitur qui ſumus in illo octonario .i. in ſtatu & tempore gratiæ, debemus eſſe a cunctis ſuperfluitatibus circuncisi, & maximè a præputio carnis noſtræ .i. a cōcupiſcentia carnali, & ſicut ſol. maſculi, non fęminæ circuncidebantur, ſic etiam hodie maſculi .ſ. perfecti, non fœminei .i. imperfecti ſe a vicijs circuncidunt, & ſicut in circuncisione nomen imponebatur, ſic boni qui a vitijs circuncisi ſunt, nomen bonę famæ præ alijs conſequuntur. Vnde dicitur Eccl 5. Nomine æterno hæreditabit illum dominus Deus noſter. ¶ Vel dic ꝙ octouarius eſt tempus futuræ reſurrectionis, vbi pro certo caro noſtra à cunctis ſuperfluis paſſionibus circuncidetur, a cunctis defectibus ſecludetur. Vnde Lucæ. 2. Octaua die venerunt circuncidere puerum. ca. 17. ¶ Anteq̄ Abraā & Sarai Iſaac generarent, pręcepit dominus, quòd nomen ſuum creſceret, & diceretur Abraam, Sarai quoque nomen ſuum minueret & diceretur Sara. ¶ Per Abraam intelligitur intellectus per Sarai autem vxorem intelligo voluntatem. Iſti .n. duo .ſ. Abraam & Sarai debent ſimul Iſaac .i. bonam prolem & bona opera parere, & fructum virtutum domino generare. Sed re vera ad hoc

H requiritur, ꝙ Abraā .i. intellectus creſcat veritatem cognoſcendo. Sarai .i. voluntas decreſcat, ſe à cōcupiſcentijs refrenando. Intellectus .n. quantum poteſt debet in actu ſuo .i. in concupiſcentia boni debet ſe rationabiliter moderare. Scriptum eſt .n. Poſt concupiſcentias tuas non eas, & a voluntate tua auertere. Eccl. 18. Si pſtas aīæ tuæ cōcupiſcētias ſuas, faciet te in gaudium inimicis tuis. Debet ergo dicere Sarai de Abraam .i. voluntas de intellectu, illud Ioannis. 3 Illum oportet creſcere, me autem minui. ¶ Vel dic de coniugibus. quòd quando uir creſcit per bonitatem, mulier vero decreſcit per humilitatem, tunc faciunt Iſaac .i. riſum, & gaudium per communem iocunditatem: tunc .n. coniugium proſperatur, quando mulier ſubijcitur, & homo dominatur &c. Qd̄ tamen eſt contra multas dominas hodiernas, quæ viris dominari nitunt. Vnde dr̄ Eſa. 3. Mulieres dn̄atę ſunt eis. ¶ Vel dic quòd vir eſt prælatus, quia debet creſcere virtute, & autoritate, mulier eſt ſubditus, quæ debet minui humilitate, vt ſic ſimul generent Iſaac .i. riſum, hoc eſt dictu, vt ſic perſeuerent in gaudio, & proſperitate. Debet .n. prælatus creſcere, & ſe magnum oſtendere, ne familiaritas pariat contemptū. Subditus vero debet humiliari. & minui, ne ſuperbia pariat deſpectum, vnde dicitur. Gen. 16. Humilia te ſub manu dn̄ę.

Capitulum decimum octauum. Textus. Apparuit autem ei dominus in conualle mambre. Moralitatum. Cap. 14.

SOdomitę populi peſſimi dicebantur, quę .ſ. per horribilem inſectionem luxuriæ, viris abutebātur, aduenas & pauperes recipere dedignabantur, & abūdātia panis, & vitæ ſupbia fruebant. Eze. 16. Propter ꝙ quia ipſos Deus delere decreuerat, locutus fuit dn̄s

Abraam,

A Abraam,dicens quod deſcendere volebat,vt videret ſi cri-
men illorum ſamę & clamori hominum reſpondebat. Abra
am autem audita domini voluntate,pro loth nepote ſuo qui
habitabat in ſodomis ſollicitus:cum domino allegare ince-
pit,quod non decebat Deum quod perderet iuſtum cum im
pio.Sibi vero dicit dominus, quod propter decem iuſtos ſi
inuenirẽtur ibi,ciuitati toti parceret: benignitatem iugiter
repromiſit.¶ Iſta autem poſſunt exemplariter allegari: quo
modo mundi proſperitas cauſa eſt multorum malorum:quę
ſicut dicit̃ in Eze.16.Hæc fuit iniquitas ſodomę ſororis tuæ,
abundantia panis,& ſuperbia vitæ : & manum pauperi non
porrigebant.¶ Item poteſt allegari:ꝙ iudex non debet ver-
bis credere,imo ad inquirendum veritatem criminis debet
pſonalr deſcendere:licet tanq̃ priuatã perſonã conſtaret ve
ritatem facti ipſum ſcire,ſicut.ſ.conſtat,ꝙ dñs crimen iſtorũ
ſciebat:& tñ velle deſcẽdere ꝑ veritatis ſcrutinio ſe dicebat.
¶ Itẽ pôt allegari:qđ qñ infortuniũ eſt futurum:quilibet de-
bet eſſe ſollicitus pro amicis:exemplo Abraam qui amo-
re Loth cum domino diſputabat.¶ Item poteſt allegari : qđ
iuſtus non debet orare pro iuſto quod liberetur a pœna, quã
quam ſit propinquus, quia Abraam non legitur oraſſe pro
loth nec pro eo allegaſſe : niſi inquantum ſupponebat eum
iuſtum.¶ Item poteſt allegari, quod pauci iuſti ſunt quãdo-
que cauſa ſaluationis magni populi: ſicut pater hic : vbi do-
minus promittit ſe ciuitati parcere,ſi decem iuſti inueniren
tur ibidẽ,iſta aliter exponere non oportet,¶ Tres angeli miſ
ſi a deo pro ſodoma deſtruenda,inuenti ſunt ab Abraam: &
ad conuiuiũ inuitati.c.18.Qui.ſ.ſub arbore queuerũt, pedes
lauerunt,& panes ſubcinericios & vitulum comederunt: q
tandem ſibi generationem Iſaac promiſerunt.¶ Sic vero qñ
Abraam.i.hõ offert Deo ſacrificiũ & cõuiuiũ ſpũale.ſ.loturã
pedum.i.confeſſionem mundificatiuam,vmbram arboris .i.
crucis memoriam refrigeratiuam,ſubcinericium panem .i.
mortis conſiderationem incineratiuam,lac .i. deuotionem,
vitulum.i.ſpiritualem cordis exultationem,tunc pro certo
Iſaac.i.riſus æternæ gloriæ ſibi promittitur,& ſibi a Deo &
angelis æternum gaudium & lætitia propinatur. Vñ dr̃ Eſa.
55.Lętitia ſempiterna erit eis gaudium & exultationem ob
tinebunt.¶ Vel dic quod Abraam eſt Deus pater vel præla-
tus,qui. ſ.inuitat angelos.i.viros angelicos & iuſtos ad con
feſſionis loturam,ad arboris.i.crucis memoriam ad lac de-
uotionis,ad recordationem futuræ incinerationis,& come
ſtionem vituli Chriſti in ſacramento altaris.Lauẽtur(inqt)
pedes veſtri,& requieſcite ſub arbore &c.¶ Cum duo ange
li in forma iuuenum,ſodomam aduenissent,& in platea man
ſiſſent.Loth recepit eos hoſpitio.Sed cum viri ciuitatis,vt ip
ſis iuuenib. abuterentur, fores domus irrumperẽt,Loth ve
B ro pro angelis quos credebat hoĩes tanta immundicia libe-
randis,vxorem & filias virgines ipſis malis hominibus ad ſa
tiandã ſuam libidinem obtulit,quas recipere non volebant,
immo fores ipſius confringebant , tandem percuſſi ſunt ab
angelis cecitate,ita quod oſtium inuenire non valebant . In
craſtino vero angeli ipſum Loth,vxorem & filias eduxerũt
ſed duo generi loth,ſubmerſionem vrbis futuræ credere no
luerunt,immo cum eis diceretur a Loth quod exirent: ipſũ
loqui delyratorie crediderunt, quapropter & ciuitas & ipſi
cum populo,igne & ſulphure in craſtino perierunt . ¶ Illud
enim poterit allegari ſine altera expoſitione ad tria videli-
cet quod in peccato contra naturam meus hois plus quam
aliis vitiis excæcatur.Tales enim homines dicuntur cæcita
te percuti,pro eo quod ſuper omnes homines hi ſunt cæci.
Illi etiã malefici oſtium non inueniunt , quia pro certo illi
oſtiũ paradiſi,vbi ſunt Loth & angeli,non intrabunt. Eſa.56.
Palpauimus quaſi cæci parietem.Et propter hoc zodoma be
ne interpretat̃ muta,quia.ſ.tales in iudicio erunt muti ꝑ eo
ꝙ excuſationem aliquã non habebunt.ps.30.Muta fiant labia
doloſa.Item allegari poteſt quod minus malum tolerandũ
eſt pro maiori malo vitando,ſicut Loth proſtitutionem vxo
ris & filiarum ſuſtinere volebat,vt crimen ſodomiti cum vi
taretur.Itẽ poteſt allegari quod impoſſibile eſt eum a morte
eripere,quem etiam occulta Dei prouidentia decreuerat pu
nire,ſicut patet de iſtis generis Loth,qui noluerunt credere
vt exirent diſponente domino,quod cum aliis cum quib.de
liquerant interirent. Vñ dr̃.Eccl.7.Nemo pôt corrigere quẽ
Deus deſpexerit.Hoc enim quotidie percipitur,quaſi .ſ. ho
voluntarius in fara ruit,ita quod non obſtante conſilio con- C
trario ad infortunia lætus currit,ſm quod occulta Dei inſti
tia ſeu prouidentia ipſum ducit.Vel allega iſta exemplariter
ad bonum hoſpitalitatis,quæ liberationem ſui & ſuorũ me
retur.Vnde apoſtolus hoſpitatem nolite obliuiſci,per hanc
quidam placuerunt angelis hoſpitio receptis.

Capitulum decimumnonum Textus Veneruntque duo angeli zodomam ueſpere. Moralitatum. Cap. 15.

CVm Deus ciuitatem zodomę cum aliis quatuor pro
pter horrenda crimina ſua igne & ſulphure delendas
decreuiſſet,dictum fuit Loth, quod vna cum vxore
& filiabus ciuitatem exiret,quod in omni circa regio
ne nullatenus remaneret,ſed in monte potius ſe ſaluaret.Di
ctum etiam fuit eis,quod non reſpicerent retro cum incede
rent,ſed quod ad montem recto itinere properarent: verun
tamen quum iam micarent fulgura, & audirentur tonitrua:
& ignis & ſulphur de cælo mitterentur in vrbem ſicut teſta
tur Solinus,qui de zodoma loquens dicit qđ ipſam de cęlo
tacta reſtat̃ humus nigra.Vxor Loth reuerſa retro reſpexit,
quapp quia inobediens fuit,ſtatim in ſalis ſtatuã verſa fuit.
¶ Ciuitates iſtę mundum deſignant, & etiam mundi ſtatus,
vbi quia plurima crimina abundare noſcuntur , propter quę
Deus ſubuerſiõem & ignem & damnationem eiſdẽ commi
natur,conſulit dominus deuotis omnibus ſuis, ꝙ inde quan
tum ad affectum exeant & in montem religionis & perfe-
ctionis & etiam contemplationis aſcendant,quodque in oĩ
circa regione.i.in mundi negociis & officiis & deliciis non
maneant,& recedant,& quod omnino caueant , ne retro ſe
reſpiciant,& quod.ſ.ad vitia quæ confeſſi fuerunt,per reci-
diuationem non redeãt,nec ad mundi bona quibus renũcia
uerunt,per deſideria retrocedant,nec per apoſtaſiam ſe ab
itinere ſalutis,quam profeſſi ſunt retrouertant. Quia ſicut
dr̃.Lu.9.Nemo mittẽs manũ ad aratrũ & reſpiciens retro,
aptus eſt regno Dei.Retro.n.non debet reſpicere pœnitens
recidiuando,religioſus apoſtatando,contemplatiuus in mũ
di ſe negociis implicando,quinimmo ipſe debet continuare
iter ſuũ in bonũ proficiendo.Sed pro certo quidã ſunt ſicut
vxor Loth,qui.ſ.tonitrua tentationũ audientes,ignẽ concu
piſcentiæ ſentientes ſulgura tribulationũ videntes retro re
ſpiciũt , ad vitia ſeu bona tẽpalia q̃ dimiſerãt ſe cõuertũt,iter
ꝙ inceperãt dimittunt, & ꝑ inconſtantiã vitæ retrocedunt.
Sicut ẽt de infidelib.amicis patet, q.ſ.audita modica tribu
latiõe vel difficultate,ab incepta fidelitate deſiliũt. Tales.n.
ſunt religioſi,q.ſ.ad bona mundi quib.renunciauerunt,libẽ
ti aĩo retrocedunt cõtẽpto religionis & contẽplationis mõ
re verſus vallem mũdi negociorum reſpiciunt & accedunt. D
Tales igitur in ſtatuam ſalis mutãtur,inquantum.ſ.peccato
res inſenſati,duri & obſtinati efficiuntur,& inquantum in vi
ros iniquos vertuntur.Ideo dicit dñs.Qui in agro eſt , nõ re
ſpiciat retro,memores eſtote vxoris loth.Lucæ.17. ¶ Cum
loth de ſodomis fugeret,ne igne & ſulphure deperiret, petĩ
it a domino quod liceret ſibi ciuitatem Segor paruulam in-
troire,ſed quia ibi fiebat creberrimus terræ motus neceſſe
habuit exinde fugere,& ad montem aſcendere et ibi ſe ſalua
re.¶ Zodoma eſt vita carnalis,quæ igne & ſulphure luxuriæ
fetet.Segor vita coniugalis,quæ terremotus multarum ſol-
licitudinum ſuſtinet,mons vero eſt vita contemplatiua et ec
cleſiaſtica vel clauſtralis,quæ ſtabilis & tuta manet . ps.36.
Loth igitur qui interpretatur declinans, eſt ille q iuxta pſal
miſtę cõſilium,declinat a malo vt faciat bonum , qui .ſ.ignẽ
& ſulphur carnalis vitæ fugit,& in Segor.i.in ſtatu coniuga
li tutus manere credit.Sed finaliter attento motu tentatio-
num,tribulationum & miſeriarum iſtius ciuitatis,ad mon-
tem religionis vel eccleſiæ aſcẽdit,& ſic a carnali inflamma
tione ſe liberat & euadit.Eſa.2.Venite ad montem domini.
¶ Loth in ſodomis legitur bonus fuiſſe,nec vnquam luxurię
& ebrietati vacauiſſe,in monte tamen vbi ꝑ ſe ſaluando fu
gam iniit legitur ſe inebriaſſe,& cum propriis filiab.inceſtũ
& adulterium commiſiſſe.¶ Sic vero hodie ſunt multi alii q
de valle ad mõtem.i.de mundo ad religionẽ vel de ſeculari

E ſtatu ad eccleſiaſticum aſcendunt & ſic periculum damnationis euadere, & ibidem ſe ſaluare credunt, qui tamen ibidem ebrietati & luxuriæ vacantes, deteriores fiunt, & damnationis periculum plus incurrunt. Hier. 1. De hoc conqueritur dominus Quid eſt (inquit) quod dilectus meus in domo mea facit ſcelera multa?

Capitulum vicesimumprimum Textus Viſitauit autem dominus Saram ſicut promiſerat & impleuit. Moralitatum Cap. 15.

Abraam duos filios habuit. ſ. Iſaac de libera, & Hiſmael de ancilla. Hiſmael autem fuit ferus homo: venator & ſagittarius, de quo dicitur ſupra. 15. quod manus eius contra omnes, & manus omniũ contra eũ, & è regione fratrum ſuorũ figet tabernacula. Ga. 4. Iſaac autẽ fuit bonus & manſuetus. Veruntamen Hiſmael (ſecundũ Paulum apoſtolum) ſemper fratrẽ ſuum Iſaac opprimebat, & eidem moleſtias magnas inferebat, quapropter cum Sara mater Iſaac hoc quadam die cerneret, dixit ad Abraam. Eijce ancillam & filium eius. Non. n. erit hæres filius ancillę cũ filio liberę. Igitur Agar cum filio hiſmael eijcitur, vter aquæ & panis ſibi ab Abraam in ſcapulis imponitur, & dimiſſa p deſerta, ſitienſq; vagatur aqua conſumpta. Angelus vero domini apparens oſtendit puteum ſitienti & ſic eam conſolať. ¶ Abraam ſignifica bonum prælatum, qui re vera in domo ſua. i. eccleſia habet duo genera filiorũ, quoſdã bonos more Iſaac, quos. ſ. diuina gratia generauit, quoſdam vero malos more Hiſmael, quos ſibi vxor ancilla. i. diabolus, vel ſimoniaca ambitio. vel carnalis affectio procreauit. Sed re uera inter iſtos ſemper ſolent eſſe iurgia, quia Hiſmael ſignificat malos & maxime diſcolos & peruerſus, qui re vera per contradictionem omnibus ſe obijciunt, & è regione fratrum ſuorũ tabernacula ſua figunt, inquantum omnium aliorum voluntatibus contradicunt, ita ꝙ manus eorum contra omnes &

F manus eorum eis obuiãt. Vnde apoſtolus Deum non amat, & cunctis hominibus aduerſantur. Iſti dico ſemper ſolent perſequi Iſaac, quæ. i. mali ſemper ſunt ſolliciti bonos offendere & eis inimicari. Ideo dř. Contra bonum malum eſt, & contra vitam mors, ſic & contra virum iuſtum peccator. Sed quid? pro certo iſti non debent eſſe hæredes in eccleſia, nec quantum ad beneficia temporalia, nec quantum ad bona ſpiritualia. Ideo Abraam. i. prælatus, debet eos eijcere, & vna cum matre ſua ſimonia vel affectione carnali ab eccleſia ſegregare, dicens illud Iud. 11. Hæres in domo noſtra eſſe nõ poteris, quę de adultera natus es. ¶ Vel dic etiam moraliter loquendo quod duæ iſtę mulieres, Sara libera, Agar ancilla ſignificant animam & carnem, & Iſaac filius ſignificat opera bona, quæ ab anima producuntur. Hiſmael autem filius ancillæ, ſignificat opera mala, quæ a carnis concupiſcentia procreatur. Iſaac igitur ab Hiſmaele impugnari dř, quæ conſtat quod carnis opera ſolent ſpiritualibus operibus inimicari, & contra ea præliari. Gal. 5. Vnde apoſtolus. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnẽ, hęc. n. ſibi inuicem contrariãtur. Sequitur manifeſta ſunt opera carnis. Abraam. i. homo quãdo videt iſtos duos filios. i. Hiſmael & Iſaac. i. malos affectus, cogitatus, & opera confligere contra bonos. & in domo cordis ſui viset ipſa opera carnis, opera ſpiritus moleſtare, its oportet ancillam & filium eius. i. carnem & opera carnalia eijcere & deprimere, & ad deſertum pœnitentiæ mittere, & panem & aquam per abſtinentiã ſibi imponere, & ſic ibi angelum teſtamenti Chriſtum poterit inuenire puteum miſericordiæ ſibi poterit demonſtrare.

Capitulum Vicesimumſecundum Textus. Quæ poſtquam geſta ſunt, tentauit Deus Moralitatum Cap. 17.

Volens Deus tentare Abraam præcepit ſibi quod filium ſuum quem diligebat Iſaac tolleret, ipſumque ſuper quendam montem quem ſibi, oſtenderet, occideret, & ei immolaret. Tulit ergo Abraam ſecum filium ſuum Iſaac vna cum duobus iuuenibus & aſino, quos. ſ. ad pedem mon- G tis dimiſit. Ipſe autem Abraam & filius eius, qui ligna quibus erat ſacrificandus portabat, montem aſcendit ignem & gladium in manibus tenuit, & ligna ſacrificio præparauit. Succenſis autem ignis, accepit Abraam filium ſuum, & proiecit ſuper aram. Cunque manum ad gladium extenderet ꝓ filio occidẽdo & domino immolando, ſtatim affuit angelus qui prohibuit, & qui arietem qui hærebat in monte inter vepres cornibus, loco pueri interficere ſibi iubet. Sic ergo fit quod dum aries occiditur, Iſaac liberatur ſanuſq; ad iuuenes reuertitur, a quibus inferius aduentus ipſius expectabatur. ¶ Abraã eſt Deus pater, Iſaac Dei filius, aries ipſius Dei filij corpus, ligna, vepres, & ara, crucem deſignant, gladius & lanceam, & clauos ignis. etiam paſſionis ardorem ſignificat, duo iuuenes remanentes, duos populos ſignificant non credẽtes, iudęos. ſ. & gentiles, aſinus autem qui eos comitatur, ſignificat ſtultitiam quæ increduli habebantur. Dico igitur quod Abraam qui interpretatur Deus pater, Iſaac filiũ ſuũ immolandum in ara crucis decreuit, ita quod gladium & ignem. i. ipſius paſſionis aſperitatem contra eum præparauit, accidit tamẽ quod Iſaac. i. filij deitas nil patitur, aries vero. i. Chriſti ſola humanitas immolatur, dum. ſ. cornua eius. i. manus ad modum cornuum extentę inter vepres. i. inter ligna crucis clauis ſ ligantur, & crucis cornibus aſtringuntur. Abs. 3. Vn di. Corona in manibus eius. Duo vero iuuenes. i. duo populi, iudæi vincẽt & gentiles, in infidelitate ſua pro maiori parte manſerunt, inquantum ad montem fidei non aſcenderunt, nec incarnationis aut paſſionis myſterium cognouerunt. Qui etiam aſinum. i. ſtultitiam habuiſſe dicuntur, pro eo quod iſti in ſua ſtultitia obſtinati leguntur, nec crediſſe quæ credenda fuerant probantur. Lucæ 24. Vnde. O ſtulti & tardi corde ad credendum in his quæ locuti ſunt prophetæ. Rom. 1. Apoſtolus Dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.

Capitulum vicesimumquartum Textus Erat autem Abraam ſenex dierumque multorum. Moralitatum Cap. 18. H

Poſtquam Abraam de Sara vxore ſua filium ſuum Iſaac genuiſſet ipſumque filium immolare tentaſſet, & in loco illij arietem occidiſſet, filius vero nihil mali paſſus fuiſſet, accidit quod Sara eius vxor mortua eſt. Ge. 24. Quod viuens Abraam ſicut dř hic. Seruũ ſuum eliazer mittit in meſopotamiam, terram. ſ. gentilium, vt & filio ſuo Iſaac ꝓcuraret vxorem Venit igitur in ciuitatem Nachor, vbi erat puella pulcherrima. ſ. rebecca, filia bathuelis quæ deſcendit ad fontem vt impleret hydriã ſuam. Ab illa igiť puella aquam ſibi dari petiit. Quæ non eum ſolum, ſed etiam & camelos ſuos adaquauit. Iſte ego ſeruus cãm legationis ſuę rebeccę præſentibus aperuit, & eam filio domini ſui tanquam procurator, ducit in coniugem, datiſq; ſibi armilis & ornamentis, ad domum dñi ſui ducit vbi Iſaac meditantẽ in agro reperit, q̃ viſo eo ſtatim de camelo deſcendit, & pallio ſe inuoluit, ipſe vero puellam factis nuptijs ſibi matrimonialiter copulauit, eãque in tabernaculo ſarę matris ſuæ introduxit & eam tm̃ dilexit, ꝙ amore eius mortem matris ſuæ obliuioni dedit, & tãdẽ duos filios, Eſau. ſ & Iacob generauit, quorum Eſau malus fuit. Iacob vero ſanctus & optimus homo fuit. ¶ Sic vero poſtquam abraam deus pater de vxore ſua ſara. i. de ſynagoga genuiſſet Iſaac. i. Chriſtum filium benedictum, arieteque. i. Chriſti humanitas immolata fuiſſet in cruce, ipſeque Iſaac. i. ipſa filij diuinitas nihil paſſa fuiſſet accidit quod vxor ſua ſynagoga per infidelitatem mortua fuit, inquantum tum. ſ. fidem incarnationis filij non recipit. Vnde dř. Io. 1. in propria venit, & ſui eum non receperunt. Et Eze. 24. Mortua eſt vxor veſpere, quapropter abraam deus mittit ſeruum ſuum. i. apoſtolorum & prædicatorum cetum ad terram & ciuitates gentiles, vt. ſ. puellam nobilẽ. ſ. ipſam eccleſiam de ipſa gentilitate natam, filio ſuo Chriſto in vxorem acciperet qui. ſ. hanc prædicant rogant vt de puteo & hydria naturalis philoſophiæ quam habebat, & de aqua ſcientiarũ

Aquã cõtinuè hauriebat vt camelos ſuos.i.fideles populos adaquaret,quia re uera eccleſia collecta de gẽtilibua puteo ſuo.i.ſcientijs phyſicis,multum adaquauit fideles,& multum ẽt fugauit hæreticos infideles ſicut in Auguſtino apparuit,qui etiam ante fidem clericos inter gentiles magnus fuit Igitur iſte ſeruus.i.prædicatorum cetus,iſti puellæ.i.eccleſiæ primitiuæ armillas & ornamenta gratiarum & virtutum donauerunt.Iſaac vero.i.Chriſtus qui iam ad meditandum in agro paradiſi per aſcenſionem aſcenderet ipſam puellam ſibi matrimonialiter copulauit,eamq; in tabernaculo matris ſuæ.i.per ſacram ſcripturam quæ fuit tabernaculum ſynagogæ,matrimonialiter introduxit,inquantum ſibi ſcripturarum dogmata reuelauit.Ipſa vero eccleſia.i puella,viſo Iſaac.i.cognita Chriſti maieſtate,de camelo.i.de ſuperbia gentilis factus ſe humiliando deſcendit,et pallio bonorum operum ſe inuoluit exemplo Heſt. 15.quæ viſo aſſuero dicebat.Vidi te dòmine ſicut angelum Dei,conturbatumq; eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ,valde es admirabilis domine & facies tua plena eſt gratiarum.Sic igĩ fit quod ab Iſaac & rebecca.i. a Chriſto & eccleſia plures filii.i.plures Chriſtiani gignuntur quorũ quidã Iacob,quia boni,alij vero Eſau , quia mali dici merentur,quia re uera filij Chriſti & eccleſiæ diuiduntur in duo,quia quidam ſunt iacob.i.boni & Deo amabiles . Alii vero ſunt Eſau.i.mali & Deo odibiles.Vnde Malac. 1.Iacob autem dilexi,Eſau vero odio habui.c.25.Cum Rebecca ſm quod dr̃ hic c.25.duos filios concepiſſet.ſ.Eſau malum & Iacob bonum,& tempus partus inſtaret, collidebant pueri in vtero ſuo,ac ſi inuicem dimicarent quis eorũ naſceret̃ prius, tamen factum eſt quod Eſau qui malus eſt,natus eſt primus. Iacob vero bonus,natus eſt vltimus.Fuit ergo Eſau venator,& ideo pater ipſum amabat,eo qd̃ de venationib.ſuis comedebat.Iacob vero qui erat ſimplex & agricola,qui venationes non portabat,a patre non tantum dilectus erat. ¶Pater iſte Iſaac eſt p̃latus,mater vero eſt eccleſia vxor ſua. Igĩ dico quod iſta mater eccleſia in vtero ſuo.i.in collegio vel in clauſtro quandoque concipit plures filios.i.plures ſubditos, quoſdam.ſ.Eſau.i.malos,& quoſdam vero ſimiles iacob.i.bonos.Sic ergo fit quod quando tempus appropinquat,vt pote quando vacat aliquod beneficium,ita quod aliquis promoueatur,& quod exterius pariatur,& p promotionem ad exterius beneficium emittatur incipiunt in lucem illi pueri.ſ. ſubditi collidere, & parentes alter alterum impugnare, & hoc quia vult quilibet primus ad promotionem exire . Sed quid;Pro certo Eſau qui fuit piloſus,primus exiſſe dr̃, quia.ſ.hodie illi qui priores exeunt,dum tñ ſint piloſi .i. diuites,

B primi ad beneficia promouentur.Illi vero qui ſunt iacob .i. boni & ſimplices,impromoti in clauſtri vtero dimittuntur, vel ſaltem alijs poſtponuntur.Breuiter.n.illud eſt verum hodie quod illi qui ſunt mali,dum tamen ſint venenatores & exactores,& de venationibus diuitiarum ſuarum ipſis ſuis magiſtris munerum oblatores ſunt ab eis prædilecti.Illi vero qui more Iacob ſunt ſimplices,& pilis diuitiarum nudi, nec venationi rapinarum dediti,ab eis ſunt neglecti. Prælati enim & principes nullum ſubditum & officialem vel familiarem diligunt niſi illum de cuius venatione comedunt vel a quo lucra vel munera ac emolumenta percipiunt,& de cuius rapina partem ſuam aſſumunt , nec alium in officiis ſuis libenter tenent,promouent vel extollunt. Vnde Miche.3.Si quis non dederit in ore eorum quippiam ſanctificant ſuper eum prælium. Vide ſupra c.16.de vipera. De quib.fit mentio. Ge.26.¶ De puteis quos Abraã & ſerui eiꝰ Iſaac & ſerui eius foderunt,quos cũ philiſtei pro virib. obſtruebant,Põt dici ꝙ Abraam eſt Deus pater,ſerui eius fuerunt prophetæ . Iſaac Dei filius,ſerui eius fuerunt apoſtoli & euangeliſtæ.¶ Igitur dico quod iſti puteos ſcripturarum fecerunt , quia.ſ.illi vetus teſtm̃,iſti vero nouũ cõpoſuerunt.Sed pro certo paleſtini.i.iudæi iſtos puteos noſtros nituntur terra obſtruere, dũ intellectum ſcripturarum per terrenum ſenſum & peruerſum exponendo conantur occupare.

Capitulũ.27.Textus. Genuit aũt Iſaac, & caligauerunt oculi eius.Moralitatum Cap. 19.

ISaac ſenex & cecutiẽs,dum duos filios haberet.ſ.Eſau primogenitum,& Iacob vltimo genitum,& primogenito ſuo benedicere decreuiſſet:vocauit eum,præcipiens ꝙ arcum & pharetram ſuam ſumeret,& quod in venationem iret,& cibos ſibi gratos pararet,de quibus comedens benedictionis gratiam ſibi daret.Igitur dum Eſau piloſus ad venationẽ foris properans iuſſa patris exequitur.Iacob frater eius iunior domi remanens , benedictionem ſuam ſurripit & furatur, de conſilio.n.matris rebeccæ duos hædos præparat,veſtibus optimis Eſau ſe ornat & manus ſuas vt videatur piloſus hædorum pelliculis circumligat,& ſic cibos nomine Eſau patri præſentat,qui tangens manus eius piloſas eſſe ſentiens, filium primogenitum ipſum putat dicens,quod licet haberet vocem Iacob, ꝙ tñ manus erant eſau,& cum cibum comediſſet paratum,benedictionem ſibi & ſuo ſemini ſtatim donat,primogenitus vero qui iuſſu patris venabatur in agro poſtea veniens nil reportat.Sic ergo factum eſt,quod virtute benedictionis iunior,primogenito eſt prælatus,& minori fratri primogenitus eſt ſubditus,quodq; pater cecutiens,dũ

C

minorẽ filium primogenitum credidit,vnum p alio benedixit & ſic iacob benedictionem eſau a patre habuit , virtute cuius in terra promiſſionis,quæ de iure debebatur primogẽnito,mox ſucceſſit,& ſic Iacob.i.ſupplantator dictus eſt, qa ſupplantauit frater taliter.Iuſte(inquit)vocatum eſt nomen eius Iacob . ¶ Per iſtum Iſaac cecutientem poſſum intelligere prælatum carnalẽ & ignorantem,& parum per rationẽ videntem,per vxorem.n.rebeccam quæ interpretat̃, multum accepit,intelligitur carnis affectio ſeu ambitio , quæ.ſ. hodie accipit vniuerſum. Vnde Abac.1.Totum in hamo ſubleuauit.Per duos vero filios intelligitur ſubditorum ſuorum duplex conditio,quia.ſ.quidam ſunt primogeniti .i. boni q ſunt filii eccleſiæ ſenes & maturi exterius venationi dediti.i.in negocijs eccleſiæ occupati.Quidam vero ſunt iuuenes & inſcij,ſicut ſunt cognati & nepotuli intus in domo eccleſiæ quieſcentes,& circa patrem & prælatum in aliquibus officiis commorantes.Igĩ dico quod quandoq; accidit quod Iſaac.i.malus prælatus per carnis affectionem,vel per ignorantiam cæcus factus vult aliquam benedictionem.i.promotionem impendere,& primogenitum filium.i.aliquem antiquum qui ſatis ſeruiuit eccleſiæ,intendit prima facie promouere , ita quod ſibi præcipit quod venationi & negociorum adminiſtrationi vacet,vt benedictionem.i. promotionẽ reportet,dicens illud apñ.2.Ti.2.Labora ſicut bonus miles Chriſti.Quia ſicut dicitur in libro Sap.3.Bonorum laborum glorioſus eſt fructus.Veruntamen ſæpe fit quod dum ta- D les primogeniti exterius iuſſa patris & vtilitatem eccleſiæ faciunt, tunc inſtigante matre ſua.i.carnali affectione & ambitione,iuuenes domi remanentes primogenitos eſſe dicũt, ingtũ.ſ ſibi debere dari pmotiones aſſerunt,quia cibos.i.munera ſimoniacè patri.i. p̃lato offerre oñdunt & manus.i.o pa obſeqq; & ſeruitia q̃ fecerat vna cũ pelle carnalis affectiois vel cõſanguineę coniunctionis q̃ ptendunt.Sic ergo fit ꝙ tales decipiũt patrẽ.i.p̃latũ qui ſe faciũt primogenitos.i.magis bene meritos credere & ſic ſolent benedictionem.i.promotionem quæ debebatur primogenitis & antiquioribus reportare.Sicq; iuniores antiquioribus præferũtur.Primogeniti vero boni & laborioſi,qui poſt venationis & laborum ſtudia pro remuneratione vertuntur ad patrem in ſubiectione remanent,& ſupplantatores & impii promouentur,& terram promiſſionis Eccl.10.Vidi ſeruos in equis,& principes ambulantes ſicut ſeruos ſuper terram.Mater.n.eorum.i.ambitio quæ optime parare cibos nouit quibus prælati libenter veſcuntur,duos hædos.i.munera duplicata & magna accipi mandat,veſteſq; optimas.i.exteriorem pompam recipi conſulit,& tandem manus pilis.i.diuitiis & muneribus circumuolui præcipit.Quibus tactis manualiter.i.appræhenſis,iſte pater.i.prælatus ipſum eſſe primogenitum aſſerit atque dicit.Nunquid tu es filius meus primogenitus Eſau?Tu es filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.Matt.3.Tactui.n.magis credidit quam auditui,quia illi plus volunt munera tangere,quam promiſſiones audire.Fili(inquit)accede ad me vt tangam te.Acceſſi &c.Statimque vt ſenſit veſtimẽtorum eius fragrantiam,benedicens illi ait . Ecce odor filii mei ſicut odor agri pleni cui benediait dominus . Seruiant tibi tribus,eſto dominus fratrum tuorum.Vide ibi . ¶ Vel dic quod Iſaac.i.malus prælatus quando vult dari benedictionem.i.beneficium vel præbendam,vocat primogenitũ

prædilectum

E prædilectum & ab eo prælectum & ſibi dicit, quod ad venationē vadat & ſibi cibos offerat. i. quod munera ſibi procuret & quærat vbi beneficium quod vacat, det ſibi benedictionem pro munere. Veruntamen ſæpe fit quod dum procurat venationem ſuam. i. munera quæ debet ſibi offerre, ab alio anticipetur, qui oblatis hędis. i. muneribus pro primogenito acceptatur, & alius ſpe fraudatur. Sicq; fit quod ille qui prius cibos offert, & qui prius munera ſimoniaca patri profert: benedictionem & promotionem ab eo prius refert. vt qui prior apportat, prior habeat, & qui prior offerat reliquias prior tangat. Solent ergo iſti mali & peſſimi ſuperiores alijs ſuperuenientibus ſe excuſare. Venit inquit germanus tuus fraudulēter, & abſtulit benedictionem tuā. Benedixi ei & erit benedictus. ¶ Vel dic quod ille pater eſt iudex, quia reuera illū nō vere cognoſcit quem mediante pilo. i. mediantibus muneribus vel affectione examinat atq; tangit, & ideo fit quod talis benedictionem alterius reportat, dum pro ipſo iudex iniuſte iudicat, & alterius iuſtitiam ſibi donat. Contra quod Eſai. 5. Væ qui iuſtificatis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti aufertis ab eo. ¶ Vel dic quod Iſaac eſt Deus qui. ſ. duos filios habuit, i. duos populos, ſ. iudaicum populum primogenitū. Oſeę. 11. Primogenitus meus Iſrael, & gentilem etiam iuniorem. Sed dum Eſau. i. populus iudaicus externus circa ſenſū literalem ſcripturæ remanet iunior gentilis domi remanēs. i. interius ſenſum ſcripturæ penetrans; patris benedictionē, ſ. fidem chriſtianam habet & cæli benedictionem percipiet. Iſte. n. dū patri ſuo de ad inſtinctū matris ſuę gratię cibū virtutum cum pellibus bonorum exemplorum præſentat, benedictionem fidei & gloriæ quæ fratri ſuo primogenito. i. populo iudaico debebatur, reportat. Vnde dr. Matthæ. 8. Multi venient ab oriente & occidente, & recumbēt cum Abraam, Iſaac & Iacob, filij autem regni eijcientur foras. Eſau autem perſequitur Iacob benedictum, & iudaicus populus odit et perſequitur chriſtianum. ¶ Vel iſtud poteſt allegari de occulta Dei prouidentia, quæ præter & contra voluntatem & ſpē hominum ſuum introducit effectum. Decreuerat. n. Deus ſe
F Iacob benedictionem daturum, quapropter ipſe fecit quod contra propriam intentionem ipſum Iſaac benediceret, & quod frater ſuus tunc temporis foris eſſet, quia. ſ. ſæpe fit qd Deus hominem præter intentionem tanquam inſtrumento ſuo vtitur, vt finis quem intendit efficaciter cōſequat. ¶ Vel allega contra hypocritas, qui ſimiles ſunt Iacob, quia. ſ. manus. i. opera ſua cooperiūt pellibus, i. fictis palliationib. quapropter ſępe fit quod benedictionem. i. promotionem reportant. Vel dic quod de hypocrita poteſt dici, quod vox inquit vox Iacob eſt, ſed manus ſunt Eſau, quia. ſ. vocem habent bonam & verba honeſta, ſicut Iacob qui fuit bonus, manus aūt impias habent & opera mala, ſicut Eſau qui fuit malus.

Capitulum vigeſimumoctauum Textus. Vocauit itaque Iſaac Iacob. Moralitatum Cap. 20.

SIcut dr Gen. 28. Iacob fugiens iram Eſau fratris ſui receſſit in Meſopotamiam ad Laban auūculum ſuum, vt ſic a fratris impetu ſaluaretur. Dum igitur eſſet in via ſuppoſito lapide capiti ſuo, obdormiuit, & in ſomnis ſcalam cælum tangentem aſpexit, & angelos per ſcalā aſcendentes & deſcendentes, dominumq; innixum ſcalę vidit. Tādem vero venit ad puteum, cuius os grandi lapide claudebatur, vbi oues & cameli adaquabantur, poſt hoc Lyam & Rachelem vxores accepit, & ipſi Labā multas diuitias acquiſiuit. ¶ Reuera ſic debet facere Iacob ſupplantator. i. quilibet qui vult diabolum ſupplantare. Si. n. videt quod Eſau frater ſuus. i. diabolus vel etiam corpus proprium ipſum ſequatur in patria patris, ſ. in mundo, & eum per diuerſa vitia conetur occidere, debet ſtatim patriam & mundum per contemptū exire, & ad Laban. i. ad Deum per orationem, & ad matris ſuæ. i. diuinæ gratiæ mandatum debet in terram alienam, ſ. ad religionem vel eccleſiam, vel ad morum perfectionē tranſire. Supra. 12. Egredere de terra tua & de cognatione tua, & veni in terram quam mōſtrauero tibi. Dum ergo talis viam perfectionis aggreditur, neceſſe eſt quod a mundi tumultibus quieſcere volēs, capiti ſuo ſupponat lapidem. i. Chriſtū, qui eſt petra firma, ſ. ipſi per ſpem & deſiderium innitatur, quod ſi fecerit in pace per mentis tranquillitatem quieſcet, ſcalam G plenam Deo & angelis per quam in cælum aſcenditur. i. viā virtutum qui Chriſtus eſt, vbi & viri angelici aſcēdunt in cælum, cognoſcet, tandem puteum ſacræ ſcripturæ, qui grandi lapide, i. grandi difficultate clauſus eſt, & qui pro adaquandis & potandis camelis & ouibus. i. magnis & pueris ordinatus eſt reperiet, et tandem duas filias Laban. ſ. Rachelem & Lyam. i. duas vitas filij Dei, contemplatiuam & actiuā in vxores accipiet, & ipſius Laban diuitias. i. virtutes & merita vel gloriam æternam a Deo percipiet & acquiret, & ſic poterit dicere illud Gen. 41. Creſcere me fecit dominus in terra paupertatis meæ. Sed ſicut videmus quod Iacob quamuis eſſet valde ditatus. Eſau tamen fratrem ſuum ſibi occurrentem timebat, nec ipſum habere voluit ſocium vel vicinum. Sic da eo quam homo virtutibus ſit ditatus, ſemper debet fratrem ſuum. i. corpus vel diabolum timere, & occurſum eius. ſ. tentationum ſuarum impetum formidare, propter quod debet dominum exorare dicens illud Gen. 32. Libera me domine deus de manibus fratris mei, quia valde ipſum timeo. ¶ Vel dic quod Iacob eſt Chriſtus, qui. ſ. ad inſtinctum & ad preces matris ſuæ. ſ. ſynagogæ, patriam ſuam. ſ. paradiſum dimiſit & ad Laban. i. ad mundum per incarnationem venit, vbi ſcalā quæ cælos tangit. i. crucem inuenit, & ibi ſuperpoſito lapide ſepulchri dormiuit. Factumque eſt quod duas filias mundi. ſ. animam & carnem ſibi copulauit, vxores, & duas turmas ouium. i. gentes duplicis populi acquiſiuit iudæos. ſ. & gentiles &c. Iſte eſt. n. qui dicit. In baculo meo tranſiui iordanē iſtum, & nunc cum duabus turmis regredior. Quia. ſ. Chriſtus iordanem mortis tranſiuit, & tandem cum duabus turmis. i. cum fidelib. vtriuſq; populi ad patrem in aſcēſione rediuit, dicens illud Lu. 15. Surgam & ibo per patrem meum. ¶ Vel dic quod ſcala quam vidit Iacob, eſt beata virgo, quæ ſtans in terra corporaliter, cælos tangebat cordialiter, per quam & qua mediante angeli ad nos deſcendere noſcūtur, & cui dominus per beatam incarnationem innixus fuiſſe cōprobatur. ¶ Vel dic quod ſcala illa eſt crux, cui. ſ. dñs perſonaliter fuit innixus, & quæ angelos. i. viros angelicos in ipſa per deuotionem deambulantes continet, & ſtans in terra cęlos virtualiter tangit & obtinet. ca. 32. Angelus volens dare conſtantiam Iacob, ne Eſau formidaret per noctem, cum eo luctatus eſt. Sed cum ipſum ſuperare non poſſet, ſicut ſacietenus prætendebat, tetigit angelus femur eius, & ſtatim emarcuit. ſ. neruus ſuus, ita quod ex tunc Iacob factus fuit claudus, et quia angelum viderat, de Iacob Iſrael fuit dictus & H ne timeret eſau, per angelum eſt monitus. Dictum eſt. n ſibi. Non vocaberis vltra Iacob ſed Iſrael erit nomen tuum, ſi enim contra Deum fortis fuiſti, quanto magis contra homines fortis eris. ¶ Iſrael qui interpretatur videns Deum, ſignificat illum qui habet contemplationem vel beatificam viſionem. Iacob vero illum qui adhuc habet præſentem luctam & huius vitæ tribulationes. Igitur dico quod quando Iacob id eſt homo mortalis & pœnitens, qui ſcilicet eſt ſollicitus de euadendo periculo & tentatione Eſau, id eſt diaboli fratris ſui, ab eodem patre geniti & creati plerunque accidit quod angelus, id eſt Deus luctatur cum eo, ſcilicet aliquas tribulationes immittit, & ſic dum neruum ſui femoris id eſt carnis eius potentiam marceſcere facit, ipſumque debilitat & reſtringit: & ita quantum ad corporis virtutem ipſum claudicare compellit fortitudinem ad reſiſtendum Eſau diabolo ſibi tradit, cumque finaliter de Iacob in Iſrael mutat, quando poſt luctam huius vitæ cœli viſionem ſibi donat vel inquantum per contemplationem ipſum ad Deum videndum eleuat & mutat. Tunc enim homo de Iacob Iſrael id eſt de viatore comprehenſor, vel de actiuo contemplator efficitur quando neruus femoris id eſt fortitudo carnis & voluptatis ipſius maceratur. Apoſtolus. 2. Corinth. 12. Cum enim infirmor, tunc fortis ſum. ¶ Vel dic quod angelus eſt animus, Iacob corpus, quæ inuicem pugnant. Galat. 5. Quia ſicut dicit apoſtolus, hæc ſibi inuicem contrariantur. Veruntamen angelus id eſt ſpiritus ſanctus carnem ſuperat, quando femur eius, id eſt carnis voluptatem debilitat, tunc etiā Iacob iſte Iſrael dicitur, & ad videndum Deum per fidem & contemplationem inſtruitur, quando neruus femoris, id eſt voluptas carnis ipſius maceratur. Apoſtolus. Romano. 8. Si ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.

Capitulum

A *Capitulum vigeſimumnonum Textus. Profectus ergo Iacob Venit in terram orientalem. Moralitatum. Cap. 21.*

CVm Laban promiſiſſet Iacob filiam ſuā pro ſeruitio ſeptem annorum quod fecerat, ſic factum eſt quod cum die nuptiarum cum Rachelem ſibi deberet reddere quæ erat pulcherrima, ſuppoſuit ſibi Lyam, q̄ erat turpis & lippa, in aliis etiam mercedibus.ſ.in quibus ſibi promiſſis fuit ſibi merces mutata, ita ꝙ Laban nunquam libenter volebat reddere quæ per ipſum fuerāt repromiſſa. Ge.31. Immutaſti.n. inquit mercedem meam decem vicibus. ¶ Laban qui interpretatur candidatio, ſignificat mundum, q̄ more rei candidæ viſum diſcretionis obtundit, vel etiam eſt diabolus qui per delectamenta dulcem & candidum ſe oſtēdit. Igitur iſti ſunt quidam domini, qui nunquam quod promiſerunt conſueuerunt reddere, immo ſeruitorum vel laboratorum ſuorū ſolent ſtipendia cōmutare, quia.ſ. pro Rachele reddunt Lyā ꝓ pmio pauā, ꝓ albis ouib. reddūt nigras, ꝓ virtutibus reddunt culpas. Et reuera quotidie percipitur ꝙ ille qui modo ſeruiuit, nunquam attingit ad bonum quod ab eo ſperabatur. Nulla.n. eſt in rebus fortunæ conſtantia, immo communiter fit quod vbi arridēdo bona promiſerit reddit mala. Ideo Tales mundi dilectores poſſunt dicere illud Eſa.59. Expectauimus lucē, & ecce tenebræ &c. Et alibi. Hie.11. quid redderur pro bono malum? Vel ſi vis iſtud allega cōtra modernos dominos, qui ſeruitoribus raro reddunt promiſſa, quia.ſ. cū homo ſeruierit pro Rachel.i. pro bono beneficio finaliter recipit Lyam.i. aliquod beneficium parum valens & quandoque quod eſt deterius, & quandoq; nihil hēt ita quod iam proprie poteſt dicere illud Eſa. 49. Inuacuum laboraui, ſine cauſa & vane conſumpſi fortitudinem meam. ¶ Cum Iacob primo ſeruiſſet pro Lya, & tandem pro Rachele, dicitur ibi quod amorem ſequentis priori prætulit. ¶ Sic vero hodie commune eſt cuiquam quod ſi habeat aliquam vxorem.i. aliquem amicum vel familiarem, & ſibi ſuperueniat alius magis nouus, primum quodam modo reſpectu alterius contemnet, & vltimum prædiliget atque volet. Apoſtolus. Heb.10. Auſert primum vt ſequens ſtatuat. Contra quos dr̄. Eccl.9. Ne derelinquas amicum antiquum, nouus.n. nō erit ſimilis illi. ¶ Vel dic quod lya lippa ſed fecunda, eſt vita actiua, quæ eſt fructuoſa Rachel pulchra eſt vita contemplatiua, quæ eſt precioſa. Igitur dico quod quando Iacob.i. mortalis homo qui eſt in hoc mundo, luctatur de lyę connubio, tranſit ad Rachelis amplexus.i. de vita actiua tranſit ad vitā contemplatiuam, & de ſæculi negociis ad cæleſtia cōtē-
B planda transfertur. Conſtat quod primam vxorem ideſt vitam actiuam & ſecularem parum reputat, quando ad Rachelem.i. ad vitæ contemplatiuę brachia ſe tranſportat parumque reputat terrena, quando guſtat quæ ſunt cęleſtia vilipenditque vitæ ſæcularis bona, quando per contemplationem cæleſtia guſtat dona. Vnde dicitur. Leuiti. 26. Nouis ſuperuenientibus vetera proiicietis &c.

Capitulum trigeſimum Textus. Cernens autem Rachel quod infæcunda eſſet. Moralitatum Cap. 22.

CVm Laban conceſſiſſet ſocero ſuo pro præmio ſui ſeruitij oues, quæ in grege ſuo quandoque naſcebantur nigrę quandoque naſcebantur albæ, quandoq; naſcebantur varię, ſicut dicitur. Geneſ.33. Iacob magna cautela vſus eſt, qui.ſ. cum oues ipſę prægnationis ad canales aquarū adaquare venirent ſi volebat quod fætus albos conciperent virgas ex toto decorticabat, ipſaſq; in canalib. ante oculos conſpicientium ponebat, & ſic ouis ad aſpectum albæ virgę fętum album concipiebat. Econtra quando volebat fętus nigros producere, tunc ſolebat virgas cum pelle in canalibus ponere. Si vero varias habere cupiebat, virgas partim decorticabat, & partim cum cortice dimittebat. Imaginatio enim animalis ad aſpectum virgę mouebatur & ſic qualis erat virga talis partus concipiebatur. ¶ Dic quod Iacob ſignificat Deum, virga qua mediante Deus paſtor regit mundum, ſignificat prælatum, oues vero ſignificant eccleſiam vel collegium, filii vero ouium deſignant ſubiectum populum. Ideo C
dico quod a qualitate virgarum.i. prælatorum ſequitur qualitas agnorum ſubiectorum. oues.n.i. eccleſiæ tales partus.i. tales ſubditos concipiunt, quales virgas.i. quales pręlatos cōſpiciunt, quia re uera agni.i. ſubditi tales efficiuntur quales virgæ.i. quales prælati vel ſuperiores vel eccleſiaſtici eorum aſpectibus offerūtur. Cum virgis.n. nigris ſunt nigri, cum albis albi, & cū variis varii, cū bonis boni, cū malis mali, cū mediocribus medii. pſ.17. Cum ſancto ſanctus eris. ¶ Vel dic ꝙ oues ſunt ſimplices, qui re uera dū ad canales.i. ad prædicatores ſacræ ſcripturæ veniunt, vtputa quando ad audiēdos ſermones accedunt, ſolent tales fætus.i. talia propoſita & opera concipere, quales virgas.i. quales exemplares regulas ibi ſolent videre, ſm̄ enim virgā.i. ſm̄ exemplum quod in canali.i. in prædicatore cernitur fætus operis vel propoſiti in auditoribus generatur. ¶ Vel dic quod ſi virga .i. p̄dicator vel prælatus ſit cortice bonorum temporalium, & oīs malæ cōuerſationis nudatus, & omni affectu terrenorum priuatus; ſolent oues.i. auditores ſimplices qui talem aſpiciunt, concipere albos fætus.i. facere bonos actus. Econtra vero quando prælati malæ conuerſationis cortice ſunt veſtiti, tunc fætus & actus ouium.i. ſimplicium ſubditorum, vitiorum nigredine ſunt fœdati. Vnde dicitur. Naum 2. Facies eorum ſicut nigredo ollę. ¶ Vel dic ꝙ virgę ſignificat opa & rigorē diuinæ gratiæ & iuſtitiæ, quibus vero erat filios peſtilentes. pſ.109. Virgam virtutis ſuæ emittet dominus ex ſyon. Iſtę .n. virgæ quandoque ſunt nudæ & decorticatæ, inquantum manifeſta eſt Dei iuſtitia, quandoque cortices ſunt opertæ, inquantum Dei iudicia ſunt occulta. Dico igitur quod ſolo aſpectu talium virgarum, i. ex ſola conſideratione iudiciorum Dei & ſuæ iuſtitiæ operum, oues.i. boni ſimplices, debent bonū propoſitum cōcipere, & bona opera parturire. ſolus .n. aſpectus iuſtitiæ & virgę rigoris ſui, & tribulationū quas immittit, facit hominem cōcipere ſpiritum ſalutis, & finaliter parere opera gratiæ & veritatis ſiue virtutis, quod etiam de bonis ſubditis apparet, quia.ſ. non debēt expectare quod a prælato virga percutientur, immo ſolo aſpectu bona operari tenentur. Eſa.26. Domine a timore tuo concepimus.

Capitulum trigeſimumquartum Textus Egreſſa eſt autem Dina filia Lyæ. Moralitatum Cap. 13.

DIna filia Iacob volens videre mulieres regionis chananeorum, exiuit ad videndum Quam cum vidiſſet ſichen filius emor principis terræ, adamauit eam, rapuitq; & dormiuit cum illa, vi opprimens virginem. ¶ Re uera dina filia Iacob ſignificat animam filiam Dei patris, regio iſta eſt mundus, vbi ſcilicet chananei gentiles, id eſt peccatores morantur. Sichē autem eſt diabolus, & emor eſt lucifer pater eius, qui in hoc ſæculo principatur. Vnde D
dicitur. Ioann.14. Venit enim princeps mundi huius & cæte. Igitur dico, quod quando filia Iacob, id eſt anima chriſtiana, vel etiam aliqua perſona religioſa cupit videre mulieres chananeorum, id eſt delectationes, ludibria & mollities peccatorum, & ſic de domo religionis, id eſt de ſecreto conſciētiæ ad mundi religionem per aliquam malam complacentiam tranſit. & in aliquibus mundi negociis, non credens malefacere, ſed bene, æſtimans ſuam ſeruare virginitatem, id eſt ſuæ conſcientiæ integritatem, ſe ingerit & immittit, ſtatim adeſt Sichen, id eſt diabolus, qui per malos conſenſus eam rapit, & per mala opera violat & corrumpit, & virginitatem ſpiritualis pudicitiæ ſibi tollit, eamq; ſecum ad domum patris ſui, ſcilicet ad infernum protrahit atque ducit. Vtile ergo eſt quod anima domum conſcientiæ non exeat, quodq; extarius ad mundi negocia non tranſeat, ne forte diabolus ipſam rapiat & corrumpat. Vnde Luc.9. In quancunque domum intraueritis, ibi manete, & inde non exeatis. ¶ Vel dic ad litteram contra iuuenculas, quæ domum patris exeunt ꝓ videndis mundi ludibriis, ad mundi feſta & cōuiuia vadūt, vbi.ſ.a iuuenib. luxurioſis facile decipiuntur, & mente vel corpore corrumpuntur. Idem vero eſt de monialibus, quæ plus volūt ꝑ mundū penes amicos circumire, q̄ in clauſtro manera. Vnde ſæpa fit quod corrumpuntur, & caſtitatis

pudore

E pudore priuantur. Apoſtolus .1. Timo.5. Diſcunt circumire domos, & cum luxuriatæ fuerint, quærunt nubere.

Capitulum trigeſimumſeptimum Textus. Joſeph cum ſedecim eſſet annorum. Moralitatum Cap. 24.

CVm Ioſeph filius Iacob iunior a patre plus aliis fratribus diligeretur: propter quod tunicam talarem ei fecerat, ipſumq; ſecum domi, cum fratres irent ad paſcua, detinebat. Et factum eſt quod ſomniauit, quod ſol et luna & ſtellæ vndecim ipſum venerabant, et q manipuli fratrũ ſuorũ ſuũ manipulum adorabant propter quod ipſi fratres ſibi quam plurimum inuidebant, quapropter cum pater ipſum in paſcuis ad fratres viſitandos miſiſſet, ipſumque de Sichẽ in dothaim tranſiuiſſe comperiſſe, ſtatim quando eum viderunt, in mortem ipſius conſpirare ceperũt. Ipſum ergo talari tunica exuerunt, & in ciſterna veteri eum incluſerunt, & tunicam eius in hedi ſanguine ſtatim tingunt, & eã ad patrem mittentes puerum a feris occiſum fingunt. Ipſum vero puerum hiſmaelitis mercatoribus vendunt, qui tandem ad ægyptum eum deferunt, ibi Deo operante dominus ægypti efficitur, ita quod pater & fratres propter famem ſuam releuandam, ad eũ finaliter deſcendunt, & vadunt, & iuxta ſomnii viſionem ſibi obediunt & ſeruiunt. ¶ Iſta allegorice exponuntur communiter de Chriſto. Iſte eſt Ioſeph filius Iacob, i. Dei patris ab ipſo ſuper omnia prædilectus. Vñ dicit Matt. 3. Hic eſt filius meus dilectus. Et tunica talari .i. humanitate veſtitus ab æterno ſomnians & præuidens quod a ſtellis & fratribus, i. ab angelis & hominibus erat merito adorandus Fratres igitur illius quos pater ad paſcẽdos greges miſerat, erant phariſei, quos .ſ. Deus ad ſimplices inſtruendos in ſcripturæ paſcuis ordinauerat. Iſti tñ de ſichen, q interpretat cã: in dothai q interpætaẽ defectio. tranſiuerant, inquantũ de bona cã in defectum, de lege in pctm̃ de, bono intellcti in malũ, improbe ſe mutarũt. Miſſus eſt Ioſeph, i. Chriſtus, in paſcua mundi huius, pro ſuis fratribus viſitandis, & pro hominibus redimendis, ipſos in dothaim reperit, inquãtum .ſ. in defectio

F ne plurium vitiorum eos immerſos inuenit. Vnde Deut. 32. Inuenit eos in terra deſerta, in loco horroris & vaſtę ſolitudinis. Iſti inuidentes ſibi tunica humanitatis ipſum exuũt occidendo, & eam ſanguine cruentant ipſum flagellando, in ciſterna eum ponunt corpus ſepeliendo, hiſmaelitę tamen, i. apoſtoli eum emunt ipſum per fidem recipiendo qui in ægyptum, i. in gentilitatis populum eum deferunt prædicando, vbi tandem dominus efficitur, fidem ſuam & eccleſiam dilatando, ita quod fratres ſui .ſ. iudæi, qui prius eum vendiderũt finaliter ad ipſum venient, ſe .ſ. ad eum conuertendo, & hoc quando fame .i. paupertate & in opia laborauerunt per mundum vagando. Pſa. 58. Famem patientur, vt canes, & circuibunt ciuitatem. Ipſi conuertentur ad manducandum. Vel al

G legari poſſunt exemplariter, quomodo prouidentia Dei habet diuerſos modos occultos ſua opera faciendi, & quomodo non eſt poſſibile quod poſſint per hominem immutari, quinimmo ſæpe fit quod per eaſdem vias quibus homo Dei ordinationem impedire nititur, ad plenum effectum ipſius peruenitur. Iſti .n. viſionem ſomnij ſui, ne adorarent eum impedire volentes, ipſum exteris vendiderunt. Vbi tandẽ poſt labores & carceres dominus ægypti factus eſt, ita quod ipſũ vbi non ſperabant, adorauerunt. Dominus .n. multas tribulationes & miſerias quandoq; immittit, nec curat ſi hominem vel ad peccatum laxari vel tribulationibus fatigari permittit, quia quid & qualis finis conſequi debeat, ipſe ſentit. Pſal. 137. Excelſus .n. dominus & humilia reſpicit, & alta a longe cognoſcit. Gen. 5l. Vnde etiam ipſe Ioſeph dicit fratrib. ſuis. Nolite timere inquit: nunquid poſſumus reſiſtere Dei volũtati, vos cogitaſtis de me malum & dominus vertit illud in bonum, vt exaltaret me. Duodecim fuerunt filii Iacob, duodecim fontes in helim, duodecim lapides precioſi in veſte Aaron. 12. lapides inſecti in altari. 12. panes propoſitiõis. 12. lapides de iordane ſumpti, & in ſignum poſiti. 12. boues ſub mari æneo conſiſtenti. 12. ſtellę in corona mulieris. 12. portę. 12. anguli. 12. fundamenta nouæ ciuitatis. 12. horæ diei. 12. menſes anni . 12. fructus ligni, 12. ligna cæli. ¶ Re vera per iſtum numerum. 12. poſſunt intelligi. 12. apoſtoli, vel etiam quicunq; fideles. 12. apoſtolis credentes, & .12. apoſtolos imi-

G tantes, quia pro certo iſti ſunt. 12. patriarchæ, qui alios ſpiritualiter generauerunt. Sunt. 12. fontes, qui alios gratia & doctrina irrigauerunt, Sunt. 12. precioſi lapides, qui veſtes ſacerdotis, i. eccleſiam ornauerunt. Sunt 12. inſecti altaris eccleſię lapides, qui ipſum altare .i. fidem eccleſiæ ſuſtinuerunt. Sũt. 12. panes, qui famelicos ſatiauerunt. Sunt. 12. boues, qui ſub mari ſacræ ſcripturæ triturauerunt. Sunt. 12. ſtellæ, quæ mundum illuminauerunt, & in corona mulieris .i. eccleſiæ reluxerunt. Sunt. 12. anguli, qui fundamenta ciuitatis eccleſię ſtabilierũt. Sunt. 12. fundamenta, quæ eccleſiam fortificauerũt. Sunt. 12. horę diei, quæ diem diuinę gratiæ diſtinxerũt. Sunt. 12. menſes, qui ſolem, i. Chriſtum per gratiam continuerunt. Sunt. 12. fructus, qui doctrina ſua ſana alios nutrierunt. Sũt. 12. ſigna, qui gloriam bonis, pœnam reprobis ſignificauerũt. Iſti ergo potuerunt dicere illud Gen. 42. Fratres ſumus filii viri vnius.

Capitulum trigeſimumoctauum Textus. Eodem tempore. Moralitatum Cap. 25.

CVm thamar in habitu meretricum ſederet in biuio accidit quod patriarcha iudas tranſiens cũ ea concubuit qui pro arrabone annulum & armillam & baculum proprium ſibi dedit, qui .ſ. duplicem prolem phares & ſaram in ea genuit. Et cum propter adulterium duceretur ad ignem: oſtendendo prædicta pignora quę ſibi iudas dederat, liberata fuit, de viro inquit cuius hæc ſunt concepi &c. vide plenius hiſtoriam Gen. 38. ¶ Iudas iſte ſignificat Chriſtum, qui leo de tribu iuda dr̃. Iſta vero mulier ſignificat animam, quæ cum habitu meretricis .i. cum multiplici peccato, & cum malę conuerſationis contagio in biuio mundi ſedet, qui mundus recte dicitur biuium, quia ibi homo facile deuiat. Sed quid? pro certo plerunque contigit quod verus noſter iudas .i. Chriſtus, illam per miſericordiam reſpicit & inuenit, ſecũque per gratiam cohabitat & cõcubit, annulumq; fidei & baculum ſpei, ſeu memorię crucis Chriſti & armillam charitatis ſibi pro arrabone concedit, dupliciq; fętu .ſ. bona affectione interius, & bona operatione exterius eam impregnat. Et vbi demones iſtam ad ignem pœnæ & culpæ nituntur trahere miſericorditer ipſam ſaluat, quia pro certo nunquam aĩa igne malæ concupiſcentiæ in præſenti comburitur, vel etiã igne gehennæ nunquam poſt mortem damnatur dum tamen prædictam arrabonem .i. annulum, armillam & baculũ oſtendere mereatur. Ita quod tunc poterit dicere illud. Ge.

H 32. In baculo iſto tranſiui iordanem &c. In baculo enim crucis vel ſpei, iordanis .i. fluxus mortalitatis noſtræ poteſt tute tranſire aĩa, & duplex partus dupleaq; turma bonorũ opũ .ſ. interiorum & exteriorum, poterit in ea parturiri. ¶ Vel dic quod, talis mulier eſt falſus conſiliarius vel hypocrita, qui ne cognoſcatur, pallio falſarum palliationum & fraudum ſe velat vt ſic concubitum iudæ .i. familiaritatem dominorum habeat, & vt diuitiis imprægnetur, & paſtorali baculo & annulo epiſcopali, armillaq; dignitatis ditetur. ¶ Vel dic quod hodie dato qđ aliqua perſona comburi meruerit, ſi tñ arrabonem oſtenderit .i. ſi bona munera iudicibus obtulerit, ſalua erit. Eſt .n. vnus lapis precioſus, qui comburi vel puniri hominem non permittens, dicit illud Eſa. 43. Cum ambulaueris per aquam, tecum erõ, cum pertranſieris per ignẽ, non combureris. ¶ Vel dic quod iudas eſt iniquus iudex, qui ſæpe alios punire nititur de eo crimine quo ipſemet innodatur. Veruntamen quando crimen in ipſum inflectitur, quamuis homo ſit culpabilis, ipſum conatur liberare.

Capitulum trigeſimumnonum Textus. Igitur Joſeph ductus eſt in ægyptum. Moralitatum Cap. 26.

LEgitur quod cum vxor phutiſaris oculos inieciſſet in ioſeph, ita quod ipſius petiiſſet concubitum: quod & ille negaſſet, & fugiens pallium dimiſiſſet. Illa vero ſe videns contemptam contrarium viro ſuo dixit qđ eam Ioſeph opprimere voluerat, accuſauit, & pallium dimiſſum in argumentum fidei oſtendiſſet, propter quod vir ille

Animis vxori credulus ioſeph carceri mancipaſſet, de quo tan dem dominus miraculoſe eum expediuiſſet. ¶ Poteſt allegari contra fallaciam mulieris, quæ non timet quandoq; impudice libidinem appetere, nec timet falſum crimen imponere, & argumento fidei multa fingere & prætendere, nec facit cōſciam innocētē dānare. Vnde dr. Eccl. 25. Non eſt malitia ſuper malitiā mulieris. ¶ Pōt ēt allegari contra viros modernos, qui. ſ. nimis ſuis credunt vxoribus & maxime vbi agitur de pudicitia coniugali. ¶ Poteſt etiam allegari, quod quicunque iuſtus exemplo Ioſeph ſe debet potius permittere diffamari & incarcerari quam legem domini præterire, & maxime quia dominus ſolet tales expedire, & ad maiorē gloriā promouere, ſicut apparuit in Suſanna & in iſto. ¶ Vel poteſt allegari pro veritate & pro innocentia, quæ quamuis aliquādo ſupprimitur, finaliter tamen vincit. Vnde dicitur. 3. Eſdr. 3. Super omnia vincit veritas.

Capitulum quadrageſimum Textus. His itaque geſtis accidit vt peccarent. Moralitatum Cap. 27.

Duo familiares Pharaonis regis ægypti in carcere regis poſiti cum Ioſeph. ſ. magiſter pincernarum, & magiſter piſtorum, viderunt ſomnium vna nocte. Magiſter enim pincernarum videbat coram ſe vitem, in qua erant tres propagines, in quibus vuę florebant et matureſcebant, ita quod ciphum Pharaonis accipiebat, & ibi vuas exprimebat, & poculum regi dabat. Magiſter vero piſtorum tria caniſtra farinæ portare ſe ſomniabat, & in ſuperiori q̄ omnes cibos qui fieri ſolent arte piſtoria continebat aliiſq; excelſius præminebat, aues cibos comedere conſpiciebat. Iſta ergo ſomnia fuerunt Ioſeph expoſita, taliter qđ pincerna infra tres dies debebat ad priſtinum officium reſtitui, & potum regi porrigere. Piſtor vero debebat ſuſpendi, & aues carnes eius comedere. ¶ Pharao rex ægypti Deum ſignificat cæli regem. Carcer autem eius ſignificat iſtum mundum, qui. ſ. continet pincernam & piſtorem. i. populum bonum & malum, pincernam propter defectum primi parentis boni & mali, de domo pharaonis. i. de paradiſo fuerunt eiecti, & in huius mundi carcere vinculati. Sed pro certo vterque ſomniat in carcere. i. vterque cogitat de futuris. Boni. n. qui in pincerna figurantur vident, vitam. i. Deum qui habet tres propagines. i. tres perſonas, quibus accipiunt vuas. i. fidē de qua. ſ. ipſi exprimunt vinum. i. bona opera, quæ infundunt in calice regis Chriſti, inquantum iſta lætificant regem Chriſtum.
B Pſal. 103. Vinum lætificat cor hominis. Mali vero q̄ per piſtorem deſignantur, vident quod ipſi habent tria caniſtra. i. triplicem concupiſcentiam & genus ciborum. i. carnis & oris ingluuiem, & aues deſuper volantes. i. & vanitatē & ſuperbiā. Vnde. Bar. 3. In auibus cæli ludunt. Quis ergo finis amborum? proculdubio ſm̄ expoſitionem Ioſeph. i. ſm̄ ſanctorum doctrinam boni ſunt præmiandi, quia. ſ. pincerna. i. cætus bonorum poſt tres dies. i. poſt tria tempora huius vitæ. i. in die iudicii ad gradum priſtinum. ſ. ad beatitudinem & immortalitatem reſtituentur, & in domo regis. i. in paradiſo recipientur, & ad propinandum vinum lætitiæ cum angelis admittentur. Econtra vero malis poſt eoſdem tres dies, ſcilicet in die iudicii in inferni patibulo ſuſpendentur, & eorum animæ ab auibus. i. a demonibus comedentur. Deute. 32. Vnde dicitur. Conſumentur fame & deuorabunt eos aues morſu amariſſimo.

Capitulum quadrageſimumprimum Textus. Poſt duos annos vidit Pharao ſomnium. Moralitatum Cap. 28.

Vidit pharao ſomnium, ſ. ſeptem vaccas pinguiſſimas, quæ paſcebantur in locis paluſtribus. Poſt quas erumpebant ſeptem aliæ macie confectæ, quæ conſumptis & deuoratis prioribus nullum ſaturitatis dedere veſtigiū, ſed ſimul macie & ſqualore torpebant. Vidit et q; ſeptē ſpicę pullulabāt ē culmo vno plenę atq; pulcherrimę. Aliæ vero ſeptē ptenuę vredine oriebant̄ ē ſtipula, quæ priorum pulchritudinem deuorabant. ¶ Primo ſciendum eſt qđ C numerus ſeptenarius vniuerſitatem ſignificat, ſecundū Greco quod vniuerſa tempora per ſeptenarium dierum currūt, & ſic dicam quod ſeptem vaccæ pingues ſignificant vniuerſos diuites. Septem vero ſpicę plenę ſignant vniuerſa eorum temporalia bona. Vaccæ vero ſignant demonum vniuerſitatem. Septem vero ſpicę ſqualidę deſignant illam quam & inferunt vniuerſalem aduerſitatem, & ſic igitur dico quod in ripa fluminis proſperitatis mundanæ inueniuntur hodie ſeptem vaccæ mundi diuites diuitiis imprægnati, qui ſeptem ſpicis. i. vniuerſitate bonorum temporaliū ſunt refecti. Sed re uera ex alia parte. ſ. poſt mortem, iſti inueniunt ſeptē vaccas macras. i. vniuerſitatem tormentorum, a quibus iſtæ vaccæ pingues cum ſpicis ſuis deuorabuntur, & æternaliter cōſumentur. Demones. n. diuites deuorabunt & ſequentes aduerſitates præcedentem proſperitatem vaſtabunt vnde ſequitur ibidem, venient ſeptem anni tātę ſterilitatis, ita quod obliuioni dētur cuncta retro Amos. 4. dicens, Audite verbum domini vaccæ pingues, quæ eſtis in monte ſamariæ, quæ calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes, dicentes afferte vt bibamus, quia ecce dies venient dicit dominus, & eleuabunt vos in contis, & reliquias veſtras in ollis feruentibus. ¶ Vel dic, quod iſtę vaccæ primo ſignificant aliquos homines pingues, diuites & ſibi ſufficientes, ſicut ſunt quidam qui in ripa huius mundi tenuerunt de ſuis reditibus bonos ſtatus. Septem vero macrę ſequentes, ſignificant malos eorum filios & ſucceſſores, qui. ſ. quinque ita ſunt pauperes, macri & infortunati quod pinguedinem prædeceſſorū ſuorum, & bona quæ acquiſierunt, conſumunt deuorant atque vendunt, & tamen nullam ſatietatem atque ſufficientiam p̄ inde recipiunt aut acquirunt, & ſic fit ſqualor & vredo macies & infortunium ipſorum vacuitaſque ſtipularum. i. paupertas & tenuitas bonorum ſuorum aliorum plenitudinem deuorat, & quicquid boni alii prædeceſſores ſui cumulauerunt, malorum ſucceſſorum infortunitas deuaſtat. Vnde dr̄. Ioh. 4. Alii laborauerunt, & vos in labores eorum introiſtis. ¶ Vel dic quod vaccæ iſtę macrę ſunt auari, balliui & officiales vel principes, raptores & voratores, qui. ſ. tantæ ſunt tenacitatis & paupertatis, tantarumq; expenſarum & inſatiabilitatis, quod nihil penitus ſufficit eis, quinimmo dato qđ omnes vaccas pingues patriæ. i. omnes diuites homines ſibi ſubiectos ſoleant rapinis & exactionibus deuorare & conſumere & vaſtare, nullum tamen ſaturitatis vel ſufficientiæ veſtigium in eis apparet, immo paupertate & miſeria ſemper ſunt repleti. Vnde dicitur. Prouerbior. 11. Alii diuidunt propria & ditiores ſunt, alii rapiunt non ſua & ſemper in egeſtate ſunt. D

Capitulum quadrageſimumtertium Textus. Interim fames omnem terram vehementer. Moralitatum Cap. 29.

Geneſ. 63. dicitur cum fratres Ioſeph ad ipſum in ægyptum vbi dominabat̄ veniſſent, ipſe ibi fratres ſuos cognoſcens, non eſt agnitus ab eis. Fecit ergo eis cōuiuium. Et quia ſciebat qui erant primogeniti, fecit eos ad menſam priores ſedere, ſecūdum quod erant antiquiores, & dato quod ibi eſſet Beniamin adoleſcentulus, ab eo p̄cipue prædilectus, eo quod frater erat ipſius vterinus ipſum tamen antiquiorib. fratribus non præpoſuit, immo quia erat iunior locum vltimum ſibi dedit. Talis Ioſeph eſt Chriſtus. Vnde dicitur. Gen. 49. Fratres ſui ſunt omnes Chriſtiani. Roman. 8. Apoſtolus. Primogenitus in multis fratribus. Vterini & magis dilecti ſunt religioſi & clerici, qui ſibi ſpiritualiter ſunt coniuncti. Dico igitur q̄ Ioſeph, i. Chriſtus quamuis hodie ſit a fratrib. i. a fidelibus abſconditus & ignotus, ipſos tñ inuicem diligit & cognoſcit & quæ ſit eorum ætas. i. eorum pfectio, optime iudicat & diſcernit. Aetas enim virtutem & perfectionem ſignificat, in qua quanto quis eſt perfectior tāto honore paradiſi eſt dignior. Vnde dicitur. Sapien. 4. Cani ſunt ſenſus hominis, & ętas ſenectutis vita immaculata. Quādo igitur iſti fratres Chriſti fideles in conuiuio Ioſeph, i. in paradiſum

E paradiſum ſunt locandi, optime cõſiderat ipſe Chriſtus ætatẽ, i. merita ſingulorũ, ipſoſq; ſm̃ primogenita ſua, i. ſm̃ virtutes quas hñt, ſolet ordinare, & primos vel vltimos collocare, & hoc ſine quacunq; acceptione pſonarũ, qa p certo fratres vterini, i. viri eccleſiaſtici nequaquam pferũt, quinimmo ſi in moribus ſuis cæteris minores, vltimiores ponunt. Illic n. non eſt acceptio ſeu diſtinctio iudæi & græci, quinimmo ſæpe fit, q gręci qui primi ſunt, ſunt nouiſſimi, & nouiſſimi primi. ¶ Vel dic q Ioſeph eſt platus q reuera ſumme debet cognoſcere ætates, i. merita ſubditorũ, & dato q ipſi eũ nõ cognouerunt, i. nõ viſitauerunt, nec obtulerũt munera, nec adulando applauſeret, ipſe tñ debet eos cognoſcere, & eorũ ſufficientias cogitare. Ergo qñ ipſe facit conuiuiũ, i. puiſionẽ aliquã ipſe dẽt in menſa bñficiorũ eccleſiæ ipſos collocare priores, qui in ætate, i. in virtutib. ſunt maiores, quia vere dato q beniamin, i. q illi habeãt aliquos fratres vterinos, i. aliquos conſanguineos, nepotes vel amicos, ſi tñ ſunt iuniores, i. moribus imperfectiores, nunq̃ debet eos bonis & puectis pponere, ſ. pmiſſis melioribus ipſis vltimũ locũ dare. Pſ. 7. Ibi beniamin adoleſcentulus &c. Vñ Heſt. 1. Bibebãt oẽs in aureis poculis &c. ¶ Dato q Ioſeph fratres ſuos ordinare ſm̃ ætates ſuas collocaſſet ad menſam & ſic beniamin pdilectus & vterinus eo q eſſet iunior vltimus locaretur nihil tñ pp hoc ſibi deperiit, immo portio ciborum quam ſibi Ioſeph dedit portionẽ aliorum fratrum in quinq; partib. exceſſit. ¶ Si vero cũ fratres Ioſeph, i. fideles eccleſiæ, nunc in locis graduũ & dignitatum diuerſimode ſunt locati, ita q ſæpe fit q illi qui ſunt vterini, i. Chriſto magis per charitatẽ coniuncti, & ab eo potiſſime prædilecti, in menſa bonorum eccleſiæ ſunt vltimi cõſtituti, quia vero hodie plerunq; accidit, q illos quos Chriſtus verus Ioſeph plus diligit & quos ſibi charitas ſeu ſanctitas magis iungit vltimos in eccleſia vel mundi dignitatibus ponit, dicens illud Lu. 14. Recũbe in nouiſſimo loco. Ea hoc tñ nihil ſibi deperit propter illa, quia pro certo poſt mortẽ qñ Chriſtus diſtribuet cibos gloriæ paradiſi, iſti aliis præficientur & portio gloriæ prætereretur, quia reuera Chriſtus
F illos qui ſunt mõ vltimi depreſſi & pauperes, aliis qui modo ſunt alti & diuites præferet, ita q gloria eis data aliorũ gloriam pcellet. Vñ dr̃. Mat. 21. Erunt nouiſſimi primi &c. ¶ Vel dic quod talis Ioſeph eſſe videtur defectuoſus prælatus, qui reuera de bonis eccleſiæ ſolet ſuis fratribus vterinis, i. filiis, nepotibus & cõpatriotis & familiarib. magis dare, dato qd' alii antiquiores & meliores noſcantur eſſe, ſicut dicit apls, q nemo vnquã carnẽ ſuã odio habuit, ſed nutrit & fouet eã. Ciph⁹. 5. Ioſeph inuẽt⁹ fuit i ſacco beniamin iunioris fratris & minoris ad denotandũ q ciphus diuinę ſapię in ſacco, i. in corde humiliũ inuenit, qa q̃to quis ẽ p humilitatẽ minor, & p puritatẽ iunior tãto calice ſapiẽ plus potãt. Exẽplũ de b. Ioãne, q erat apls iunior, & tñ intellectu fuit altior. Pſ. 67. Beniamin adoleſcẽtulus in mentis exceſſu. ¶ Sicut dr̃ in Ge. ca. 37. Ioſeph emit populũ ægypti in ſeruitutem regis, dando eis frumẽtũ regis. ¶ Sic vero pdicator qui eſt diſpenſator frumenti, i. ſcripturæ & ſciæ Chri regis populũ fideliũ in ipſius regis Chri acquirit ſeruitutẽ dũ frumẽtũ ſuũ, i. doctrinã ſuã vel ẽt euchariſtiã ei pãdit. Pſa. 80. Ex adipe frumẽti ſaturauit eos. ¶ Vel dic qd' populus pharaonis, i. diaboli ſeruus efficitur dum frumento eius, i. bonis temporalibus ſatiatur. Vñ de eo Proue. 22. Qui accipit mutuum, eſt fenerator.

Capitulum quadrageſimumoctauum Textus. Iis itaque tranſactis nunciatum eſt Moralitatum Cap. 36.

IAcob in breui moriturus, voluit benedicere duob. filiis Ioſeph, i. efraim & manaſſe, vñ cũ eſſet in lecto cecutiẽs, adduxit eos Ioſeph ſibi benedicẽdos ad lectum. Cũ ergo primogenitũ poſuiſſet ad dexterã, & ſecundogenitum ad ſiniſtrã pater manus ſuppoſiturus cancellauit, & dexteram genito ſecundo, qui erat ſiniſter antepoſuit. Siniſtram vero ſuper primogenitum aſſignauit, & ſic cancellando & mutãdo manus, dexter filiorum ſiniſter, ſiniſter vero dexter factus eſt & benedictionem primogeniti reportauit. ¶ Reuera iſte Iacob patriarcha poteſt mihi ſignificare Deum. Ioſeph vero ſignificat mundum, vel quencunq; qui habet alios promouere in principẽ vel platũ, per dexterã intelligit proſperitas, p
G ſiniſtram vero aduerſitas, ergo iſtud conſtat, quod Ioſeph, i. mundus aliquos ponit ad dexteram, aliquos conſtituit ad ſiniſtram, quia, ſ. diuites ponit in dextera proſperitatis, pauperes vero in ſiniſtra aduerſitatis. Sed reuera Iacob, i. Chriſt⁹ in die iudicii, quando benedictionẽ dabit, legiſlator, & ibũt de virtute in virtutem, & videbitur Deus Deorum in ſyon, tunc manus ſuæ munificentię cancellabit, & etiam eos permutabit. Sicq; fiet quod dexterãm proſperitatis illis dabit, qui nunc ſunt in aduerſitatis ſiniſtra. Siniſtrã vero aduerſitatis his dabit, q nũc ſunt i pſperitatis dextera, & ſic fiet q dexteri fiẽt ſiniſtri, & ẽcõuerſo, & quod primi erunt nouiſſimi, & nouiſſimi primi. Eſurientes impleuit bonis, & diuites dimiſit inanes. Ioſeph vero noluit ſepeliri in ægypto, immo rogauit fratres, quod in terram promiſſionis portarent, quod ſpiritualiter factum eſt. Sic vero nec nos debemus velle ſepeliri p malam conſuetudinem in peccato, immo debemus rogare fratres, i. religioſos & iuſtos, quod inde ſuis doctrinis exemplis & orationibus nos educant. Pſal. 141. Educ de carcere animam meam.

¶ Moralitatum ſuper Geneſim finis.

MORALITATVM liber ſecundus ſuper Exodum.

Capitulum primum Textus. Hæc ſunt nomina filiorum Iſrael. Moralitatum Cap. 1.

SVrrexit rex nouus ſuper ægyptum, qui non nouerat opera Ioſeph ſeu beneficia quæ ægypto contulerat, propter quod filios Iſrael per magiſtros operum quam plurimum opprimebat ipſoſque ſibi ſeruire in luto & latere & paleis, ad ædificationẽm ſuarum vrbium faciebat. Verumtamen ſic fiebat, quod quanto plus opprimebat, tãto plus eorum populus creſcebat. Quapropter aliud genus oppreſſionis cogitauit, quia ſcilicet vocatis obſtetricibus, omnes quot naſcebantur maſculini ſexus ſubmergi fecit, fœminas vero reſeruari mandauit. ¶ Tales videntur eſſe reges noſtri, prælati iudices & principes noui, de nouo promoti, vel nouiter iuuenes & inſcii, vel noui bonis prædeceſ- H ſoribus ſuis diſſimiles, & in vitiis innouati, quia reuera iſtorum tota cura eſt, filios Iſrael, i. bonos ſubditos ſuos rapinis & exactionibus & tributis & ſeruitoribus opprimere, & eos per ſuos iniquos magiſtros operum, ſ. balliuos & officiales affligere, & ſi quæ beneficia a Ioſeph, i. ab aliquibus eorum amicis ipſi vel eorum progenitores receperint ſolent per ingratitudinem cuncta obliuioni dare. Iſtud patet de multis principibus, qui ſi habuerint aliquem Ioſeph, i. aliquem magnum conſiliarium vel magiſtrum, a quo receperunt ſeruitia vel obſequia, bene ſolẽt dum viuit, ſuis amicis ab exactionibus parcere, ſed eo mortuo, ſolent illos de eis genere plus quã alios infeſtare. Et breuiter mali ſuperiores hodie in regno & iuriſdictione ſua maſculos filios, i. bonos & virtuoſos nituntur ſubmergere & extirpare. Fœminas vero, i. molles & defectuoſos, & ad bene operandum inhabiles ſolent ſeruare, & eos pluſquam alios ſupportare. Vnde dicitur. Numer. 31. Cur fœminas reſeruaſtis. ¶ Vel dic quod pharao eſt diabolus, qui ſ. iſrael, i. fideles quos per peccatum ſubiugat, in tribus ſpecialiter occupat, videlicet in luto inficiente, i. in luxuria, & in palea de leui volãte, i. ſuperbia, & in latere igne durante, i. in auaricia. Iſtos n. perfectos malorum operum, ideſt capitalia vitia vel per malos prælatos vel prædicatores hæreticos ſolet affligere, & fœtus maſculos, i. bona opera in eis deſtruere, ipſaq; in flumine carnalis voluptatis ſubmergere. Fœminas vero, i. molles actus & reprobos, ſolet in homine vegetare. Vult. n. diabolus quod mala opera in nobis pullulent & ſuccreſcant, bona vero deficiant & decreſcant. ¶ Vel dic ad litteram, quod pharao diabolus per obſtetrices ægypti, i. per malos prælatos de eccleſia hodie eradicat maſculos, i. homines virtuoſos. Ibi vero fouet, nutrit & plantat

C leminas, ideſt carnales & defectuoſos. vnde iſte videt̃ dicere illud Num 31. Interficite quicquid eſt generis maſculini.¶ Vel dic ꝙ pharao eſt diabolus, qui ſemper habet odio filios Iſrael, ideſt Chriſti fideles, potiſsimè maſculos, ideſt probos homines & virtuoſos, ipſos in primitiua eccleſia videns & inuidens multiplicari, per præfectos operum, ideſt mundi tyrãnos faciebat affligi, & ſic nomen Chriſti & fidem eius putabat poſſe deſtrui vel ſubuerti. verũtñ ſic fiebat, ꝙ quãto plures affligebanť, i. quãto plures ꝑ Chriſti martyrio moriebantur, tãto fidelium numerus amplius multiplicabatur, & ſtatus eccleſiæ in meli⁹ augebať. Sicut. n. dr̃ in Prouerbijs. Nõ eſt ſapiẽtia, nõ eſt ſciã, nõ eſt cõſiliũ cõtra deũ. Et in hiſtoria tripertita legitur, quod Iulianus apoſtata volẽs Chriſti ſectã deſtruere, ſciens quod conſueuerat in tribulationibus proficere, decreuit non tribulationibus, ſcilicet oblectationibus ſanctorum animos immutare.¶ Vel poſſet allegari pro generali prouerbio quod dicitur contra ruſticos, quia ſi premũtur, taliantur & ſuppeditantur, melius fructificant, & ad modum vineæ computantur &c. ¶ Cum Pharao rex ægypti mandaſſet omnes hebræorum filios ſubmergendos, accidit vt Moyſes naſceretur, quem cum mater iam tribus menſibus occultaſſet, & ipſum amplius ſeruare non poſſet, fiſcellam compoſuit, in qua vagientem ligauit ipſumque per fluuium fluctuare permiſit. Quem cum Tramuth filia Pharaonis, quæ ad flumen lauandi ſe gratia venerat, inueniſſet, & eum corpore elegantũ vidiſſet, matremq; pueri ſpectabat in littore, vocauit, ſibiq; paruulum nutriendum commiſit, ipſum Moyſen. ideſt de aquis aſſumptum vocauit quem tandem adultum in filium adoptauit.¶ Per regem ęgypti intelligitur rector mundi, qui ſcilicet a principio propter peccatum Adę decreuit cunctos filios humani generis originali vulnere perimendos. Per mulierem hæbream intelligo ſanctam eccleſiam matrem, quæ ſcilicet hæbrea, id eſt tranſiens dicitur pro eo quòd non habet illic manẽtem ciuitatem, ſed ad futuram mouetur. Igitur dico quòd quotiens iſta noſtra eccleſia parturit Moyſen ideſt aliquem nouerit natum, primo debet eum tribus menſi-
D bus tenere, ideſt in tribus virtutibus theologicis inſtruere tandem debet eum in fluuio baptiſmi mergere, & fiſcellę ſpei & diuinæ miſericordiæ cõmittere, & tũc proculdubio ſtatim adeſt filia regis. i. diuina gratia, quia. ſ. fluuium baptiſmi frequentat, quæ ipſum de periculo liberat & in filium recipit & adoptat, & matri ſuæ proprie, ſcilicet eccleſiæ, lacte doctrinæ nutriendum committit, et ſic Moyſen, ideſt de aquis aſſumptum, & per aquas baptiſmi ſaluatum merito ipſum vocat. ¶ Vel dic quòd mater ſignat carnalem concupiſcentiam, quæ filium ſuum peccatorem tribus menſibus ſeruat, in quantum peccatis ſuperbiæ, luxuriæ & auaritiæ ipſum ligat. Tandem verò ipſum in fluuium ponit, quando fluxui mundi negociorum, & temporalis ꝓſperitatis ipſum exponit. Filia vero regis. i. gratia vel etiam beata virgo, ipſum de fluuio mundi liberat, quando a mundi fluxu ipſum detrahit, & per pœnitentiam ipſum ſaluat, & in filium per charitatem adoptat, & lacte ſanę doctrinæ nutriendum procurat, & mulier hebreæ. i. pænitentiæ vel religioni, quæ tranſit de hoc mũdo ad patrem, nutriendum aſſignat, vt dicamus diuinæ gratiæ illud Io. 19. Mulier ecce fili⁹ tuus, & filio, ecce mater tua. ¶ Vel dic ꝙ paruul⁹ iſte ſignificat humiliũ vulgus ſubditorũ. Filia regis eccleſiã ſignificat quę ſ. in flumine diuinæ grĩæ vel piæ lachrymoſę ipſum balneare nõ ceſſat. Iſta ergo filiũ ſuũ. i. fidelium vulgus, matri eorum, ſ. rectoribus et curatis cæteris nutriendum, ſcilicet lacte doctrinæ et ſubuentionis terrenæ committit, & mercedem æternæ gloriæ promittit. Vnde iſta eſt quæ dicit ibidem. Accipe puerum ad nutriendum, ego reddam tibi mercedem. ¶ Secundum Ioſephum, cum filia pharaonis Moyſen inuentum in flumine, primo cuidam mulieri ægyptiæ dediſſet, puer de lacte ipſius bibere non volebat, quapropter vocata eſt mater eius hæbrea, quæ finem rei expectans, in litore reſidebat, ideo ſoror eius dixiſſe legitur. Exo. 2. Vis vt vocem mulierem hæbræam, quæ nutrire poſſit infantulum. Ponit etiam ibidem, ꝙ dum puer creuiſſet, pharao diadema ſuper caput Moyſi poſuit, qui ſtatim illud de capite proiecit, quod proditioſe factum rex conſiderans, ipſum occidere voluit. Sed ad probandum vtrum puer illud hoc feciſſet, carbonem ardentem ſibi dedit, qui nutu diuino ipſum in ore poſuit, & linguam ſibi combuſſit, & inde fa-
ctum eſt, quòd ſemper impeditionis, & tarde linguæ fuit, ſi- A
cut infra legitur. Exo. 4. Obſecro te dñe, non ſum eloquens. ¶ Sic vere debet facere bonus Moyſes. i. bonus religioſus, de aqua mundanæ fluxibilitatis aſſumptus, quia re vera lac ægyptiarum mulierum. i. dulcedines mundi ſcientiarum, delitiarũ, verborũ, adultorũ aut delectationũ nõ debet ſugere. Iuxta illud. Prou. 1. Fili ſi te lactauerint peccatores, ne acquieſcas eis. Secundum lac mulieris hæbreæ matris ſuæ. i. dulcedinem deuotionis, doctrinæ & gratiæ, quam ſibi dedit eccleſia vel religio mater ſua, debet ſugere & guſtare. Vnde dicitur. 1. Petr. 2. Lac concupiſcite rationabile &c. Diadema etiam. i. honorem & dignitatem quã Pharao ideſt mundus vel diabolus ſibi per vias iniuſtas vult imponere, debet ſimiliter refutare, & carbonem ideſt ardorem charitatis ſeu diuini timoris & pœnitentiæ debet eligere, & linguã ſuam cum eo debet temperare. Vnde de Moyſe legitur, ꝙ ipſe beatius reputauit improperium Chriſti theſauris ægyptiorum. Ideo ſecundum aliam lr̃am Eſa. 43. dicitur. habens carbones ignis ſede ſuper eos, & erunt tibi in refrigerio. Debet ergo talis vir ꝑfectus eſſe linguæ tardioris. Iuxta illud. Iac. 1. Sit oĩs homo velox ad audiendũ tardus autẽ ad loquẽdũ &c. Ca. 2. ¶ Cum Moyſes videret quadam die vnum ægyptium, q̃ vnũ hebreum percutiebat, & eidem iniuriam faciebat, occidit eum, & in ſabulo eum ſepeliuit, verum quia rumor exiuit in publicum, fugit in terram Madian. vbi Ietro ſacerdotis madian oues pauit, cuius filiam in vxorem accepit. Et dum iſto oues ſacerdotis de madian in deſerto paſceret, mirabiles viſiones ibidem vidit. ¶ Iſtud exponitur ſic, Moyſes qui interpretatur aſſumptus ex aquis, ſignificat hominem pœnitentem qui ſcilicet in aquis lachrimoſæ compunctionis debet iugiter inueniri, et ibi a matre ſua, ideſt pęnitentia, vt a filia regis, ideſt a diuina gratia recipiatur, debet conſtitui & imponi. Aegyptius ſignificat peccatum vel carnem. Hębreus vero ſignificat animam vel mentem. Igitur dico, ꝙ quando Moyſes ideſt pœnitens, videt ꝙ frater ſuus ſpiritus ſeu animus, qui debet dici hębreus id eſt tranſiens, ꝓ eo ꝙ ad Deũ & ad paradiſum debet tranſire feſtinus, opprimitur vel iniu-
riatur. ab aliquo ægyptio id eſt proprio corpore vel a pecca- B
to, ſtatim debet contra eum inſurgere, & ipſum per confeſſionem occidere, & per ſatiſfactionem ſub ſabulo & aſperitate pœnitentiæ abſcondere vel celare, & tunc poterit fugere ad Ietro ſacerdotem, id eſt ad Deum per deuotionem, & filiam eius in vxorem accipere, ſcilicet ſcientiam & diſcretionem ſeu gratiam, ſeu deuotionem & ſic poterit oues ideſt Chriſti fideles paſcere per prædicationem & eruditionẽ, & viſiones cœli videre per cęleſtium contemplationem. Vnde dicitur. Eze. 8. Eleuauit me ſpiritus, & duxit in hieruſalem in viſione Dei. ¶ Vel allega iſta generaliter, ꝙ de lege naturæ quilibet tenetur oppreſſos & tribulatos defendere, & eis contra impios ſubuenire. Vnde in Prou. 24. Eos qui ducuntur ad mortem, & eos qui ducuntur ad interitum liberare non ceſſes. cap. 3. ¶ Moyſes paſcens gregem, cum duxiſſet oues ad deſerti interiora, apparuit ſibi dñs in rubo ardẽte, vidit enim in monte Oreb rubum ardentem qui non comburebatur. qui cum appropinquare vellet, vt quid hoc eſſet videret, præcepit ſibi dominus ꝙ calciamenta de pedib. ſuis tolleret, eo ꝙ locus ille terra ſancta eſſet. ¶ Re uera ſic videtur feciſſe dominus pater, quia quando filios Iſrael id eſt fideles ſuos de imperio Pharaonis, ideſt diaboli, & de ægypto ideſt de inferno liberare decreuit ſignum mirabile primitus demonſtrauit ſcilicet ſignum beatiſſimæ incarnationis, quo mediante populum ſuum liberauit. Ipſe enim tunc in rubeo arbore ſpinoſa ideſt beata virgine ſpinis pœnitentiæ circunſepta, Moyſi. i. humano generi vel iudęorum populo apparuit, ipſamque arborem igne ſancti ſpiritus inflammauit, & mirabiliter impregnauit. Nunquam tamen iſta arbor beata virgo ab integritate virginitatis fuit audata, nec per incendium carnalitatis combuſta, ſemper virgo & integra reſeruata. Veruntamen ad hoc ꝙ Moyſes id eſt iudaicus populus mereatur iſtam viſionem cernere & incarnationis ſacramentum cognoſcere, neceſſe eſt vt de pedibus affectionum ſuarum calciamenta carnalis cognitionis, ſenſumque literalem auferat, & ꝙ inde ꝑ fidei cognitionẽ incedat. Qui. n. calciamento carnalis ſapientiæ inuoluitur tantam viſionẽ, & ad tanti ſacramenti cognitionem pertingere non meretur

E Neceſſe eſt ergo per fide calciamētum tale ſoluere, & omnē mundi ſapientiam amonere, quia ſcilicet, terra in qua ſumus, ſancta eſt. i. eccleſiā ſanctā catholicā cōſtat eſſe. Vñ dicit̄ Ioſ. 5. Solue calciamentum de pedibus tuis, locus enim in quo ſtas ſanctus eſt. ¶ Vel dic ſi vis, quod ad hoc q homo diuinas reuelationes videat, neceſſe eſt quod ad interiora deſerti, id eſt ad ſecreta conſcientiæ gregem affectionum ſuarum ducat, & q calciamenta terrenorum bonorum de pedibus affectionum ſuarum tollat.

Capitulum quartum textus. Reſpondens Moyſes ait non credent mihi. Moralitatum. Cap. 2.

INter ſignā quæ fiebāt coram Faraone pro liberatione populi iſraelitici, primū fuit de virga verſa ī colubrum. Vnde. Exo. 4. dicitur, quod virga quam tenebat Moyſes, proiecta in terram ſtatim verſa eſt in colubrum, ita vt timebat Moyſes non ſolum virgam illam recipere, ſed ēt hanc videre. Dñs tamen ſibi præcepit, quod caudam draconis acciperet, quod cum feciſſet in virgam iterū eſt conuerſa. ¶ Iſtud applicetur ad ſtatum populi iudęorum. Virga enim qua mundus regitur ſignificat filium Dei patris. Pſalm. 2. Reges eis in virga ferrea, & tanquam vas figuli cōfringes eos. Moyſes vero qui iſtam tenet populum iudaicum ſignificat, qui re vera in principio iſtam virgam, ſ. Deum, in manu ſua tenuit inquātum ipſum credidit & amauit. Per colubrum, qui eſt res corporalis & viua, intelligitur Chriſti humanitas quę. ſ. fuit corporea & mortalis, dico igitur q quādo virga quam tenebat Moyſes, i. Deus quem credebat populus iudæorum, in terrā miſſus fuit, tunc proculdubio in draconem. i. in mortalem hominem eſt conuerſus, ita q Moyſes iſta. ſ. populus iudæorum factus eſt tremebundus, & a fide incarnationis domini fugitiuus. Iudeus. n. virgam in colubrum mutauit dum Dei filij perſonam hominem factam abhorruit, & eam credere & accipere & recipere recuſauit. Vnde dr̄. Ioh. 1. Sui eum non receperunt, & verbum caro factum eſt. Veruntamen de diuinæ diſpenſationis mandato ſic fiet, q Moyſes iſte. i. iudaicus populus iſtū ſerpentem Chriſtum, cauda. i. in fine per credulitatem accipiet, & tunc ſibi vertetur in virgam inquantum ipſum finaliter Deum credet, ita q nunc proprie poteſt dici illud pſal. 109. Virgam virtutis tuæ emittet, dominus ex ſion, dominare in medio inimicorum tuorum. In medio inimicorum tuorum. i. in medio iudæorum, qui modo ſunt Chriſti & fidei inimici. ¶ Vel dic q Moyſes eſt Deus, qui quandoque in manu ſua tenet virgam. i. aliquam bonam perſonam, quam, ſ. in ſtatu gratiæ manutenet, & eū in bono retinet atq; fouet. Veruntamen ſępe accidit q Deus laxat manum ſuam, & ſecundum occulta ſuæ diſpenſationis iudicia ipſum peccare permittit & in terra eum proijciendum ad amorem terrenorum per auaritiam, vel apoſtaſiam cadere eum ſinit, qui re vera in draconem vertitur inquantum in virum peſſimum commutatur. Quod vtiq; ad literā videmus de multis hominibus, qui in eccleſia vel religione antequā ad terrena adminiſtranda promouerantur erant virgę. i. perſonæ iuſtæ & rectæ, ad regendum alios optimè diſpoſiti, qui tamen poſtquā ad terram. i. adminiſtrando terrena dimittuntur vtpote quādo ad aliquod officium vel dignitatem promouantur, tunc dracones. i. rapaces, & crudeles efficiuntur, & in malos homines commutantur. Quid refert (inquit Tullius) an quis in beluam ſe conuertat, aut per iniquitatem ferinos mores induat? Fit tamen de talibus quandoque q Moyſes. i. Deus ipſos in cauda. i. in ſenectute ad miſericordiam recipit, & eos p pœnitentiam ad ſtatū ſalutis reducit, & ſic in virgas. i. in viros iuſtos mutantur, & a draconina ſeuitia & nequitia conuertuntur. Vnde dicitur Thre. 1. Ipſa gemens conuerſa eſt retrorſum. ¶ Vel dic q Moyſes eſt pręlatus, de cuius manu quādoque virga. i. religioſus apoſtatando, & ad terram. i. ad ſeculum redeundo, fit draco venenoſus multiplicitar peccando, ita q Moiſes. i. prælatus, ipſum timet recipere, malam vitam ipſius abhorrendo, per caudam tamen in fine iſte per Moyſen. i. per prælatum capitur ab ipſoq; punitur Ita quòd ſępe fit quòd iterum in virgam. i. bonum virum mutatur. Vnde dicitur. 1. Re. 10. Mutatus eſt in virum alterum. ¶ Moyſes G faciens ſigna coram Pharaone, manum ſuam in ſinum mittebat, & quamdiu ibi ſtabat, ſana erat, quando autem ipſam coram Pharaone extrahebat, tunc leproſa fiebat. Si vero ipſam iterum in ſinum trahebat, ad ſanitatem priſtinam redibat. ¶ Manus in ſcriptura ſignificat bonam operationem, ſinus eſt conſcientiæ ſecretum & intentio, dico ergo quòd qñ Moyſes. i. vir iuſtus tenet manum ſuam. i. bona opera ſua in ſinu ſuo. i. in conſcientię ſecreto, ipſaque in abſcondito & occulto facit, tunc ipſa opera perſeuerant vtilia atque ſana. Si vero ipſa de ſinu ſecreti ſui per oſtentationem extrahat, & coram Pharaone, id eſt coram mundo demonſtrare ipſa gaudeat, tunc lepra inanis gloriæ polluuntur, & per iactantiam deprauantur. Quapropter neceſſe eſt q manus operationis noſtræ ad ſinum noſtrum. i. ad ſecretum redeat, alias in ſanitate & mundicia nūquam apud Deum perſeuerat, & ideo homo qui gaudet facere opera ſua bona coram hominibus, vt videant ab eis, reprehenditur in Pſalm. 73. vbi dicitur. Vt quid auertis manum tuam, & dexteram tuam, de medio ſinu tuo in finem. ¶ Vel dic quòd Moyſes eſt prælatus, ſinus eſt clauſtrum, & membrū eius eſt quilibet ſubditus. Igitur dico dato q Moyſes habeat manus ſuas. i. ſubditos ſuos & ſanctos ſpiritualiter ſanos, & mundos, quando tamen ipſos emittit de ſinu clauſtri ſui exterius ad terrenas miniſtrationes, vel inter ſeculares eos mittendo, faciliter ſolent lepram luxuriæ, & auaritiæ incurrere, & quamdiu extra fuerint, immundi & luxurioſi manere. Sed pro certo tunc iterum ſani efficiuntur, quando ad ſinum clauſtri per prælati induſtriam retrahuntur. Ideo dicat bonus religioſus foris in temporalibus occupatus illud Luc. 11. Reuertar in domum meam vnde exiui. ¶ Vel dic quòd iſta manus eſt homo, qui de ſinu diuinæ gratiæ, & charitatis emiſſus leproſus efficitur & peccator, qui tamen tunc temporis ſpiritualiter ſanatur, quando per pœnitentiam ad hunc ſinum reuertitur. Vnde dr̄. Hie. 47. Reuertere ad vaginā tuam o mucro. ¶ Vel dic de apoſtatis q tūc leproſi & peccatores fiūt, quādo de ſinu Moyſi. i. de clauſtro apoſtatando, vel in publico inter ſeculares prodeūt. Tunc vero econuerſo ſpiritualiter ſani efficiuntur, H quando ad clauſtrum vel ad Chriſti vel prelati ſui gremium reuertuntur. Sicut ad litteram patet de religioſis & ſanctimonialibus, qui quando nimis frequentant domus parentum, & etiam curias ſeculares, vel domus prælatorum, ſtatim ſolent lepram auaritiæ & adulationis, & ſuperbiæ incurrere. Ideo talib. dicitur. Hie. 31. Reuertere ad ciuitates tuas. Vſquequoque delitijs diſſolueris filia vaga.

Capitulum ſeptimum Textus. Dixitque dominus ad Moyſen. Ecce conſtitui te Deum Pharaonis, & frater tuus. Moralitatum. Cap. 3.

TErtium ſignum quod præcepit dominus per Moyſen fuit de aqua conuerſa in ſanguinem. Accepit. n. aquā de flumine, & fudit ſuper aridam, & facta eſt ſanguis. ¶ Sic vero loquendo ſpiritualiter ſæpe fit q dum aqua. i. aliqua ſimplex perſona de ſuo flumine. i. de ſtatu religionis, deuotionis, vel compunctionis extrahitur, & ſuper aridam effunditur. i. ad miniſtrationem terrenorum conſtituitur, tunc vero ſanguis. i. carnalis & luxurioſa efficitur, niſi cū diligentia præcaueat ne labatur Pſal. 104. Conuertit aquam eorum in ſanguinem. Vel expone ſicut Apocalypſis. 8. & 16. dicitur &c. ¶ Vel dic q talis aqua ſignificat vſurarios & auaros, males officiales & balliuos, qui ſuper terram dum effunduntur. i. qñ in terra vel patria dominantur in ſanguinem. i. in perſonas crudeles & ſanguineas commutantur. ¶ Poſtquā Aaron proiecit virgam ſuam in terram coram pharaone, et verſa eſt in colubrum, vocauit pharao incantatores & maleficos & ſapientes ſuos, & proiecerunt ſinguli virgas ſuas, & ſimiliter in colubros ſunt conuerſæ, virga tamen Aaron virgas deuorabat magorum. Iſtud allegari poteſt, q magi id eſt hypocritæ homines & ficti, quandoque ita bona opera in apparentia faciunt; ſicut Aaron ideſt ſicut boni. Veruntamen iſta eſt differentia quod virga Aaron ſuperſtat alijs deuorantia

A tis.i.opera iuſtorum perſeuerãt, operib. hypocritarum con ſumptis, quia re uera miracula, i. mirabilia & ſingularia opera quæ faciunt iuſti, ſunt mirabilia. Illa uero quæ faciunt hypocritę ſeu mali homines, ſunt deſectibilia. Vnde Seneca. Nihil quod fictum eſt, eſt diuturnum. Vel dic quòd Aaron ſummus ſacerdos ſignificat magnos dominos & prælatos. Magi uero ſignificant inferiores, balliuos, & uaſallos. Cum igitur uterque habeat uirgas uerſas in colubrum, i. in rapacem familiam, vel cum uterque uirgam iuriſdictionis ſuæ in colubrum, id eſt in rapacitatem conuertat, inquantum tam maior quam minor rapinis, & exactionibus uacat, uirga tamen Aaron uirgas magorum deuorare dicitur inquantum officiales maiorum, officialibus minorum inimicantur, & inquantum ad iuriſdictionem papę uel regis uaſallorum domina quotidie reprimuntur, & tunc proprie draconem deuorat quando unus malus alium malum grauat. Vnde illud. Ferrum ferro tollitur &c.

Ex Capitulo ſeptimo textus. c. Dominus Deus hæbreorum miſit me ad te. Moralitatum. Cap. 4.

PRæcepit dominus Aaron, dicens. Tolle uirgam tuam, & extende ſuper riuos, & lacus & paludes ægypti, & cõuertantur in ſanguinem, & fit cruor in omni terra ægypti, tam in ligneis uaſis quam in lapideis. Percuſſitque aquas, & uerſæ ſunt in ſanguinem, & computruit fluuius, & piſces qui erant in fluuio, mortui ſunt, & non poterant ægyptij bibere aquam fluminis, & foderunt ſibi aquam per circuitũ fluminis ad bibendum. ¶ Per aquam in ſcriptura poſſumus intelligere elemoſynam. Vnde dicitur Eccl. 3. Sicut aqua extinguit ignem, ſic elemoſyna extinguit peccatum. Deute. 32. Per cruorem intelligo crudelitatem, rapinãq; & aduerſitatem. Vnde. Inebriabo ſagittas meas ſanguine &c. Dicamus igitur quod hodie per totam ęgyptum. i. per totum mundum tota aqua pietatis conuerſa eſt in ſanguinẽ crudelitatis, & hoc non ſolum in lacubus, & paludibus. i. in ſtatibus ſecularibus, imo etiam in riuis & fluminibus. i. in eccleſiaſticis, & regularibus. Vaſa. n. lignea. i. prælati eccleſiaſtici, uaſa lapidea. i. prin

B cipes, ſeculares, & laici pleni ſunt crudelitatis cruore nihilque habent de cuiuſcunque pietatis aut benignitatis humore. Piſces enim. i. uiri fluxibiles, deuoti & pij qui erant in flumine eccleſiæ mortui ſunt, ipſumque flumen quaſi iam eſt factum putridum per peccatũ. Et ut breuius concludam, quocunque ſe uertant ægyptij. i. pauperes, ſiue ad clericos ſiue ad laicos, ſiue ad officiales principum ſiue prælatorum, totũ inueniunt crudelitate & cruore plenum, ita quod non inueniunt, quid poſſint bibere, i. à quo poſſint cuiuſcunque beneficij refrigerium reportare. Ideo omnibus talibus poteſt dici. Eſa. 1. Manus veſtrę plenæ ſanguine ſunt. ¶ Vel dic quod aqua ſignificat proſperitatem mundi, quæ fluit & defluit ſicut aqua, quia re vera in ſanguinem carnalis infectionis hodie vertitur, ita quod piſces huius fluminis, ſ. mundani diuites per peccatum luxurię moriuntur. ¶ Vel dic quòd quia fluuius religionis, vaſaque lignea & lapidea. i. eccleſiaſtici debiliores, & fortiores, ſunt pleni ſanguine. i. peccato, ita quod iam totum eſt putridum & corruptum, piſceſq;. i. viri pij, molles, & benigni, & deuoti iam penitus deficiunt. Ideo ægyptij. i. ſeculares iam nõ inueniunt quod ibi de aqua bonę doctrinæ, vel de bonitate exẽplaris vitæ ibidem poſſint bibere vel haurire, quapropter iã neceſſe eſt eos deficere vel perire, & propter mala exempla eccleſiaſticorum multipliciter eſurire. Sanguis. n. & nõ aqua . i. carnalis vita & non pura, mala doctrina & non bona exempla inutilia & non ſana poſſunt hodie in flumine eccleſiæ reperiri, & in vaſis. i. in conſcientijs hoim. Vnde Apo. 14. Et exiuit ſanguis de lacu vſq; ad frenos equorum. Aegyptij autẽ. i. religioſi & penitentes et iã non inueniuntur in flumine huius mundi qđ poſſent tute bibere quinimo neceſſe eſt eis terrã proprij corporis, per pœnitentia fodere, vt aquã viuam. i. gratiã diuinam valeant reperire. Ideo de diabolo põt dici illud pſ. 104. Qui cõuertit aquas eorum in ſanguinẽ, & imbres eorũ ne biberent. Scđa plaga fuit de ranis. Præceptum eſt. n. Aaron, quod extenderet manum ſuam ſuper flumina, & ſuper riuos & paludes Pharaonis, dicens. Sic ebuliet (inquit) fluuius ra- C nas, & aſcẽdent domũ tuam & cubiculum lecti tui, & ſuper ſtratum tuũ, ingredientur domos ſeruorũ tuorũ etc. & in populum tuum & in furnos tuos &c. Et in reliquias ciborum tuorũ. Sicq; factum eſt quod ranæ terrã ægypti occupauerunt, & vſq; ad lectos & cubilia hoim intrauerunt. ¶ Ranę loquaces ſignificant detractores, qui re vera hodie quaſi totũ occupant mundum. In domibus. n. regum, & ſuperiorũ, principum, prælatorum & maiorum etiam & minorum, imo in ipſis cubiculis, & ſecretis cameris eorundem hodie ebulliũt tales ranę. i. viri detractores, & garruloſi adulatores, magniloqui & verboſi. Fluuius. n. mundanæ proſperitatis ranas ꝓcreat, inquantum filios magniloquos, detractores, litigioſos & clamoroſos gñat. Ideo in lib. Sap. 19. dr̃ quod pro piſcibus eructauit fluuius ranarum multitudinẽ. ¶ De puluere terræ percuſſę nati ſunt cyniphes in tanta quantitate, quòd totam terram occupauerunt, & regem, & populum mirabiliter afflixerunt. Muſcę ẽt alia vice in ægypto in tanta quantitate natæ ſunt, quod domos ægyptij quaſi penitus impleuerunt. ¶ Sic vero de puluere ipſo terræ. i. de miſero ſtatu & humili plebe naſcuntur oñq; cyniphes & alię muſcæ. i. parui balliui & procuratores, qui quãuis nullius ſint valoris, ſolent tñ omne genus hoim infeſtare, & regem & populum. i. maiores & minores indebite flagellare. ¶ Viam trium dierum petebant filij Iſrael ire in deſertum vt ſacrificarent dño in ſolitudine, quia . ſ. ſacrificiũ non audebant in ægypto inter idolatras Deo immolare, & ideo ſe volebant pro deo digne ſacrificando in ſolitudine elongare. ¶ Sic vero ſi tute & digne volumus ſacrificare dño, & laudis & ſpũs contribulati eidẽ ſacrificium immolare ante oĩa debem⁹ appetere & de ęgypto. i. de pctõ vel mundo mentaliter exeamus, & quod per viam trium dierum. i. per cordis contritionem, oris confeſſionem, & operis ſatiſfactionem, deſertũ pniæ ſubintremus, & ibi deo per bona opa immolemus, homo. n. nunquam digne dño immolat, qui ſe Pharaonis. i. diaboli dñio per dierum iſtorum trium ſpaciũ non elongat, & qui deſertum pniæ non ſubintrat, dicendo illud pſa. 54. Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine &c. ¶ Vel dic quod ægyptus eſt mundus, deſertum religio, triũ dierum via, tria religionis vota, quia pro certo dum homo eſt in ægypto. i. in mundo, & mundi negocijs ęgyptijs peccatori- D bus ſociatus, vix põt per bona opera dño immolare, & iõ neceſſe eſt, quod ægyptũ, i. mundũ & ſua negocia fugiat, & quod ꝑ viã trium dierũ. i. per tria religionis vota per obedientiam cõtra ſuperbiam, per paupertatẽ cõtra auariciã, per caſtitatẽ cõtra luxuriã, ad religionis pniam, & ſolitudinẽ ſe cõuertat. Vñ dr̃. Ionę. 3. Cępit Ionas introire in ciuitatem itinere triũ dierũ.

Capitulum nonum textus. Dixit autem dominus ad Moyſen. Ingredere.

Capitulum decimum textus. Et dixit dominus ad Moyſen. Moralitatum. Cap. 5.

SIcut ponit Exo. 9. & 10. inter cęteras ęgypti plagas vna fuit animalium per tempeſtatem occiſio: altera fuit vlcerum & veſicarum per cineris aſperſionẽ inductio, alia tonitruum, & grandinum emiſſio, alia locuſtarum omne viride conſumentium introductio, alia tenebrarũ oculos excęcantium per triduum obſcuratio, alia tandem primogenitorum mors, & conſumptio. ¶ Sic vero ægyptij. i. peccatores plaga multiplicium vitiorũ læduntur, quia. ſ. ante oĩa tẽpeſtas tentationis occidit in eis aĩalia. i. animalitatem ſpũalem. ſ. diſcretionis ſenſum & motũ bonæ operationis Scđo cineris in ventũ ſparſio. i. bonorũ operũ ſi q̃ habent in ventũ elatio, ſeu ventoſa oſtẽtatio, efficit in eis veſicas tumoris. i. præſumptionis. Tertio accidit in eis tonitruorũ, ignũ & grandinũ. i. diſcordiarum, inuidiarũ, iniuriarũ turbatio. Tandẽ per locuſtas. i. ꝑ motus carnales, accidũt in eis oĩs rei viridis. i. oĩm virtutũ & viroris bonę cõuerſationis cõſumptiones. Quarto ſuccedunt tenebræ. i. mẽtis excęcationes & obſtinationes. Vltimo moriunt primogenita eorũ. i. aĩæ per ęternas dãnationes & afflictiones. Et ſic patet quod verũ eſt qđ in pſ. 31. ſcribit. Multa flagella pctõris ſperantes aũt &c. Sic dicit dominus, illud

B Hie.30. Plaga inimici percuſſi te caſtigatione crudeli. ¶ Vel dic ꝙ tenebræ factę ſunt in ægypto tribus diebus, ita vt nemo videret triduo fratrem ſuum. Triduum tenebrarum ſignificat triplicem mentis excęcationem, illam. ſ. qua homo non permittitur videre cęleſtium fęlicitatem, terreſtriũ vanitatem & inſtabilitatem, infernorum periculum & acerbitatem. Quando. n. in ægypto, i. in corde peccatoris, iſti tres dies tenebrarum. i. iſta triplex excęcatio mentis præcedit, reſtat ꝙ primogenit⁹ eius. i. anima per vitia moriatur, & ab angelo percutiente. i. a Dei ſententia æternaliter occidatur. In plagis ægypti vbi aqua cõuerſa eſt in ſanguinem, animalia mortua, tenebræ factæ, primogenita occiſa &c. ¶ Terra ieſſem vbi erant ſibi Iſrael, de his omnib. fuit immunis, quia ſ. ibi erat claritas, cum ægyptus obtenebraretur, ibi erat trãquillitas, cum ægyptus turbinibus premeretur, ibi erat ſanitas, cum primogeniti ægypti necarentur. ¶ Terra ieſſen põt ſignificare eccleſiam, vel ſtatum eccleſiæ, vel religionis, quæ re vera ab ęgypti. i. a mundi cladibus eſt immunis, quia propter filios Iſrael. i. propter iuſtos qui ibi ſunt, iſta terra non patitur tribulationes, & tentationes, excęcationes & cordis obtenebrationes, necnon primogenitorum. i. animarum mortem, & damnationes, quas patitur ægyptus. i. mundus, quinimo ſępe fit ꝙ iſti habent quietem, cum alii tribulantur ſciẽtiæ ſplendorem, cum alij habeant obſtinationem, & ignorãtiam, ſanitatem, & pacem cum alij tribulationib. infeſtãtur. ¶ Vel dic ꝙ per ægyptum infernus, & per Ieſſen intelligitur paradiſus, vbi ſunt filij. i. angeli & ſancti, qui Deum contemplantur, & vident, quæ. ſ. nulla ægypti tribulatione vel tentatione lęduntur, immo in luce & proſperitate perpetua conuerſantur, ideo ęgyptijs. i. mundanis peccatoribus, & damnatis videtur dominus dicere illud. Eſa. 65. Ecce ſerui mei comedẽt, & vos eſurietis, & ſerui mei bibent, & vos ſitietis, ſerui mei lætabuntur, & vos confundemini, ſerui mei laudabunt præ exultatione, & vos clamabitis præ dolore. Et breuiter, magna eſt diuiſio inter bonos & malos, inter ſaluos & damnatos. Vnde dicitur. Lucæ 16. Magnum chaos firmatum eſt inter nos & vos.

F *Capitulum duodecimum textus. Dixit quoque dominus ad Moyſen & Aaron in terra ægypti. Moralitatum. Cap. 6.*

CVm Deus decreuiſſet primogenita ægyptiorum tam hominum quam iumentorum occidere, primogenita vero filiorum Iſrael intacta dimittere, & a morte eripere, & ſaluare ipſosq; filios Iſrael de ægypto ad terram promiſſionis educere. præcepit agnum ſeu hędũ occidi, & domos ipſorum hæbreorum in ſuperliminaribus, & vtroque poſte ſignari. Sicque factum eſt ꝙ angelus domos ſignatas ſanguine, non tetigit, nec in eis primogenita occidit, imo populum ibi habitantẽ de pharaonis dominio per mare rubrum eduxit ad deſertum, domos vero ægyptiorum quæ ſanguine tactæ vel ſignatę non fuerant, angelus inuaſit, & ibi primo genita interfecit. Ipſos vero tandem ægyptios in mari rubro ſubmerſit. ¶ Sic vero cum à Deo ſit ordinatum, & decretũ, quod primogenita ægyptiorum. i. peccatores mortis æternæ debeant ſubire periculum, conſtat ꝙ ab hac ſententia illi ſolũ merèbuntur ſaluari. qui ſanguine agni immaculati Chriſti voluerunt per ſua paſſionis memoriam conſignari. Solæ enim perſonæ quæ domos cordium ſuorum ſanguine iſto cõſignauerunt, & per mortis Chriſti recordationẽ ſuper vtrunque poſtem cordis, & oris iſtum ſanguinem habuerunt, a percutiente angelo. i. à iudicante Chriſto, per damnationem nõ tangentur, ſed potius à mortis æternę periculo ſaluabuntur. Aegyptij vero, i. peccatores, qui nihil de iſto ſanguine habuerunt, & mortis, & ſanguinis Chriſti memoriam, & deuotionem, & conſignationem non acceperunt, ab iſto angelo. i. a dura Chriſti ſententia ferientur, & mortis æternæ periculo ſupponentur. Deus. n. illos ſolos à morte æterna ſaluabit, in quorum domibus. i. cordib. ſanguinẽ agni. i. ſanguinis Chriſti memoriam videbit. Vnde dicitur. Eze. 16. In ſanguine tuo viue, ipſorumq́ue de Pharaonis diaboli imperio liberabit, & ad terram promiſſionis. ſ. paradiſum per deſertum pœnitentiæ deſtinabit. Illos vero, qui iſto carent ſanguine, in mari rubro. i. in inferni amaritudine ſuffocabit. Vnde dicitur. 1. Pet. 1. Precioſo ſanguine agni redempti eſtis. ¶ Vel iſtud applica realiter ad paſſionem Chriſti, & dic ꝙ in ægypto. i. in mũdo agnus Chriſtus de Dei mandato, & ordinatione occiſus eſt, vt. ſ. virtute ſui ſanguinis hæbrei, qui interpretantur trãſeuntes, qui. ſ. manentem ciuitatem non habẽt, à percuſſione mortis æternæ ſaluarentur, & mediante mari rubro, id eſt amara compunctione deſertoque pœnitentiæ adiuuante, ad terrã promiſſionis. i. ad cœli gloriam ducerentur, ægyptij autem id eſt infideles, qui iſtius agni ſanguinem. i. Chriſti paſſionis fidem nolunt recipere, neceſſe habebunt æternæ damnationis, & percuſſionis periculum ſuſtinere. Vnde Ezec. 12. quod angelus omnes percuſſit quos non ſignatos inuenit. ¶ Vel dic quod ægyptij ſunt vitia, quæ tunc temporis ſubmerguntur, quando filij Iſrael, id eſt boni per mare rubrum, ideſt per memoriam dominicæ paſſionis, vel per amaritudinem pœnitentiæ tranſducuntur, filij Iſrael farinam de ægypto tulerunt, & inde panes azimos confecerunt, ſic vero catholici de farina, & gentilium ſcientia veram doctrinam conficiunt, & panes azimos theologiæ inde coquunt. ¶ Cum filij Iſrael mare rubrum deberent tranſire, & ad terram promiſſionis venire, præcepit dominus quòd domus, & familia inſimul conuenirent, quodque agnum paſchalem comederent. Erant tamen in comedendo agnum multæ cerimoniæ neceſſarię, quia ſcilicet non debebant comminui, nec aliquid vſque ad mane ſeruari. Igne debebat eſſe aſſatus, & cum lactucis agreſtibus accinctis renibus manducatur, calciamenta in pedibus, & baculi in manibus debebant haberi, poſtes domus ſanguine debebant iungi, & ipſe agnus cum inteſtinis, capite, & pedibus debebat fęſtinantiſſimè manducari. ¶ Iſta omnia poſſunt applicari ad eſum agni immaculati, id eſt ad receptionem corporis Ieſu Chriſti, quia re vera ad hoc, quòd nos qui debemus eſſe veri hæbrei, id eſt per mundum tranſeuntes, & non manentes, etiam debemus eſſe filij Iſrael, id eſt Deum per fidem, & contemplationem videntes, iuxta illud, quod ſcribitur in epiſtola, dudum nos huius mundi non ſumus incolæ, ſed aduenæ, ſed ad hoc in mundum venimus, vt nobis ibidem non liceat perſiſtere. Si tranſire poſſumus mare rubrum, id eſt mortis amaritudinem ſecuræ tranſire, & per deſertum purgatorij ad terram promiſſam, ſcilicet ad paradiſum pertingere, neceſſe eſt quod ſimul H per charitatem & vnitatem fidei communicemus, & quod agnum paſchalem Chriſtum in ſacramento altaris dignificè comedamus. Eſt igitur neceſſarium ad ipſius dignam ſumptionem, quòd oſſa ipſius non comminuantur, & quod nihil de eo ſuperfluum reſeruetur, & quod nihil credatur de eo ſuperfluum nec aliquid diminutum. Oſſa enim integra ſeruantur, quando quicquid eſt neceſſarium creditur, nihil vero ſuperfluum ſeruatur, quando nullus error ſupernacuus admiſcetur. Vnde dicitur. Eccleſiaſt. 42. Neque adiectum eſt, neque minuitur. Iſte igitur debet manducari aſſatus in igne per feruorem dilectionis cum lactucis agreſtibus, id eſt dolore contritionis, cum accinctis renibus, id eſt cum moderatione continentiæ, & luxuriæ reſtrictione, cum pedibus calciatis, i. cũ mortis meditatione, cum baculis in manibus, id eſt cum crucis ſpe, & deuotione, cum ſanguine in oſtio, ideſt mortis Chriſti, & ſuæ paſſionis, & ſanguinis recordatione, & compaſſione. Calciamenta autem quæ fiunt de pellibus animalium mortuorum, ſignificant mortis memoriam, baculus ſignificat crucem, ſanguis crucem dominicæ paſſionis. Manducari etiam, & recipi debet iſte agnus, id eſt ſacramentum cum capite, id eſt cum deitate. Vnde Apoſtolus. 1. Corinth. 11. Caput Chriſti Deus. Cum inteſtinis id eſt cum humanitate, & cum pedibus, id eſt cum ſacramentorum, & articulorum ſequela & vniuerſitate. Iſte enim agnus nunquam dignè recipitur, niſi humanitas, & articulorum veritas per fidem integre comedatur. Vnde. Eccleſiaſt. 36. Omnem eſcam manducabit venter. Feſtinanter autem debet comedi, ad denotandum quòd circa inquiſitionem iſtius ſacramenti non debet homo immorari, nec etiam circa miſſæ celebrationem, vel euchariſtiæ ſumptionem, ne forte vanæ cogitationes, vel dubitationes poſſint inſurgere, quibus poſſit, fidei veritas vacillare, ſicut nullus niſi eſſet circuncisus, debebat de iſto agno comedere, ſic nec

de ſacra-

A de ſacramento altaria debemus guſtare, niſi fuerimus per pœnitentiam à vitiorum ſuperfluis circumciſi. Vnde Iob. 2. Scindite corda veſtra &c.

Capitulum decimumquartum. Textus. Locutus eſt autem dominus ad Moyſem Moralitatum. Cap. 7.

Cum filij Iſrael mari tranſacto per deſertum tranſirēt, voluit eis dominus contra omnia incommoda de remedio prouidere, & quia affligebantur æſtu per diē, obſcuritate per noctē, & quia etiam viam neſciebant, & poterant errare, panem non habebāt, & poterant eſurire, aquas non inueniebant & oportebat ſitire. Cum.ſ.illa patria talis eſſet ꝓut cōiter dr̄, ꝙ nec panis ibi creſceret, nec aqua flueret, nec etiā arbor vireſceret, cū eſſet patria ſterilis atque ſicca, quattuor ſpecialia remedia conceſſiſſe vr̄, quia.ſ.iſte ꝓuidit eis de columna nubis per diem, qui æſtum obſcuritate ſua temperet, & de columna ignis per noctem quæ ſua claritate totum illuminaret. ſicut dr̄ Exo. 13. Item prouidit eis de manna, quæ famem releuaret, ſicut dr̄ infra. 15. de aqua à petra fluente, quæ ſitim temperaret, ſicut Exo. 17. Item de angelo, qui eos endūceret, & ne errarent caueret ſicut dr̄ Exo. 23. ¶ Sic vere cum filij Iſrael.i.ſancti, & probi viri in deſerto huius mundi, dum ad terram promiſſionis, i. ad paradiſum peregrinando percurrunt, & multa, & plura, & magna habeant incommoda.i.ardorem malæ cōcupiſcentiæ, tenebras aūt ignorantiæ, famem vero & ſitim auaritiæ, necnon ignorantiam viæ rectæ.i.iuſticiæ, & ergo prouidit eis dominus de remedijs opportunis, quia.ſ.ipſis miſit nubem.i.Chriſtū filium ſuum purum & nubeū, qui prædicando refrigerauit cōcupiſcentię ardorem Ignem.ſ.ſpiritum ſanctum, qui illuminauit errorem, & tenebrarum horrorem, manna.i.ſacramentum altaris quo ſatiauit deſideriorū amorem, aquam de petra ſacrę ſcripturę qua temperauit mali appetitus feruorem, angelum ducem.i.diuinā grām, qua demonſtrauit viæ veritatis ſplendorē. ¶ Vel dic moraliter ꝙ nubes eſt rorifluum pietatis, ignis incendium charitatis, māna dulcedo deuotionis, aqua lachrymoſæ cōpunctionis, angelus intellectus claræ cognitionis. Vnde dr̄ Mal. 3. Ecce ego mitto angelum meū qui præparabit viam ante faciem tuam. Nubes quæ præcedebat filios Iſrael in deſerto, facta erat ad modum columnæ, vñ iſta
B dicebatur columna nubis de die ad refrigerandum cōtra ardorem, columna ignis de nocte, ad illuminandum contra tenebrarum horrorem, ſicut dr̄ Exo. 13. Stabat autem iſta nubes ſuper populum, & quādiu ſtabat, immobilis populus fixis tentorijs quieſcebat. Cum aūt nubes iſta mouebatur & eleuabatur, & populus ſimiliter tentorijs motis nubes ſequens proficiſcebatur. Quo facto iterum vbi ipſam videbant ſtare, ipſi ſimiliter ſiſtebantur, ſicut dr̄. Nu. 9. Vnde ibidem dr̄, Ad imperium dn̄i figebant tentoria, & ad imperium dn̄i deponebantur &c. Per iſtam nubem poteſt intelligi prælatus, quia pro certo iſte datus eſt filijs Iſrael.i. fidelib. ſubditis & in principem & in ducem, qui.ſ. ipſos per deſertū huius mundi dirigat, & ad terram promiſſionis.i. ad paradiſum verbis, & exēplis conducat, quia pro certo iſte debet eſſe columna ratione ſtabilis firmitatis, nubes ratione rorifluæ pietatis, ignis illuminans ratione limpidiſſimæ ſcientiæ, & veritatis, quia columna debet alios ſpiritualiter & temporaliter ſuſtētare, quia nubes debet alios doctrinis & beneficijs irrigare, quia ignis debet alios per charitatem incendere, & per ſapientiam illuminare. Ideo de tali prælato dr̄ in pſal. 104. Expandit nubem in protectione eorū, & ignem vt luceret eis per noctē. Quid ergo, pro certo iſte debet populo.i.ſubditis ſuperſtare, & cū eis perſonaliter cōmanare, & per iuriſdictionis eminentiam præeminere, & per exemplorum dationem ſuper eos, & corā eis præſentialiter ſe monſtrare. Populus vero ſubditorum ſe debet conformare penitus illi nubi.i.bono prælato diſcreto, & ſpirituali, & ideo cū ipſo moto per bona opera debet moueri, cum ipſo eleuato debet leuari per cōtemplationem, cū proficiſcente debet virtutibus proficiſci, cum ipſo ſtante, & manente.i.in bono propoſito, debet ſimiliter populus in fide & moribus ſtabiliri. Vnde de ſanctis animalib.i.de prælatis, & de rotis.i.de ſubditis dr̄ Ezo. 1. Cumque [illegible] ibant cum

[library stamp, illegible]

C ſtantibus ſtabant, & cum eleuatis à terra pariter eleuabantur, & cum ambularent quæ prima erant, ſequebantur &c. ¶ Vel dic ꝙ columna eſt Chriſtus, qui.ſ.in die præſentis vitæ nubeus, pluuioſus & miſericors inuenitur. In nocte vero .i.in futuro iudicio vel in morte igneus.i.ſeruus, & iuſtus, & rigidus. In nocte.i.erga impios, & obſcuros. Ipſe eſt.n.q ſm diuerſas perſonas, & ſm diuerſa tempora diuerſificat ſeipſum, & ita eſt nunc nubes miſericordiam pluendo, nūc ignis iuſticiam exequendo, ita ꝙ ſibi proprie poteſt dici illud Eccleſ. 24. Ecce ego in altiſſimis habito, & thronus meus in columna nubis. De ipſo etiā dicitur. Deut. 4. Deus noſter ignis conſumēs eſt. ¶ Vel ſi vis dic in malo, quod nubes eſt malus qui dicitur columna nubea, propter inſtabilem vanitatē, columna nubea igne propter ardentem cupiditatem. Et dicitur ſequi à populo propter facilem malorum ſuorum exemplorum conformitatem, populus.n. nubem.i.prælatum qui ſibi præmium promittit, ſolet ſequi, & eius malis morib. cōformari. Quia ſicut dicitur. Eccl. 10. Qualis rector ciuitatis, talis populus qui habitat in ea. Tales.n. duces inueniūtur hodie multi, ſ. qui hodie tenent ꝑeminentiam huius mundi &c. c. 13. ¶ Cum populus dn̄i in ægyptum trans mare rubrū eductus, videlicet ad terram promiſſionis, Hieruſalem procederet, & vt per regionē philiſtinorum breuius & facilius, & plenius incedere poſſet, dn̄s noluit, ne forte populus philiſtinorum ſibi bella moueret, & tædio affectus iterum in ægyptū rediret. Duxit igitur eos dominus per deſertum, quāuis difficilis eſſet via, pro eo ꝙ ibi non erant hoſtes, non timebantur prælia ſeu bella. ¶ Sic vero populus nouitiorum, & nouiter de ægypto.i. de ſtatu infidelitatis vel de pctō ſeu de mundo egreſſorū, & ad fidem ſeu pœnitentiā conuerſorū, debet à uia philiſtinorum.i. à ſtrepitu mundanorum & peccatorū ſubmoueri, ne forte per malorum ipſorum exēpla, dicta, & facta, bella tentationum inſurgant, quæ iſtos faciant ad ægyptum.i.ad vitia retrouerti. Nouiter.n. ad fidem, ad religionē ſeu ēt ad pœnitentiam conuerſus, bellis tentationum inſurgentib. ad vomitum reuertitur, ſi philiſteis.i.peccatorib. & infidelib. miſceatur. Et ideo neceſſe eſt ꝙ tales ad inferiora deſerti ducātur.i.in clauſtris, & conuentib. necnō cum alijs bonis & fidelib. & in ipſis vijs pœnitentiæ difficilib. teneantur vt ad cœleſtem Hieruſalem ſine periculo perducantur. Et inde eſt ꝙ religioſi ſolent nouitios ſuos de via philiſtinorum.i.ſecularium & carnalium amicorū tollere, & eos quātū poſſunt ab eis abſcondere, & elongare ne forte ipſius contingat ad ægyptum.i.ad ſeculum retroire, ſcientes ꝙ ſm doctrinam Chriſti Luc. 9. Nemo mittens manum ſuam ad aratrum & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. ¶ Vel ſi vis dic ꝙ populus fidelium qui perſ mare rubrum.i. per baptiſmum, Pharaonis.i. diaboli euaſit, dominum debet philiſtinorum .i.mundanorum vel peccatorū conſortia fugere, & per deſertum religionis vel pœnitentiæ ad promiſſionem paradiſi venire, dicendo illud pſalm. 54. Elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine.

D

Capitulum decimum quartum textus. Perſequentesque ægyptij, ingreſſi ſunt poſt eos, & omnis æquitatus Pharaonis, currus eius & æquitas. Moralitatum. Cap. 8.

Aegyptij vt filij Iſrael intrauerunt. mare rubrum, et hoc quia ægyptij ꝑſequentes hæbreos ipſos occidere voluerunt. Veruntamen ſi actum eſt ꝙ hæbrei per mare ſine periculo apertis aquis, & ab vtroq; latere reſtrictis & diuiſis tranſierunt, ægypti vero remanſerunt. ¶ Dic moraliter ꝙ ægyptij q hebreos nitunt in ſeruitute tenere ſunt peccata q nituntanimas ſubiugare. Veruntā iſti hæbrei ad mare rubrum, i. ad pœnitentiæ amaritudinem tranſeunt ſic ꝙ illi liberi & ſalui euadunt, aquis veræ cōpunctionis mediantibus ægyptij, id eſt peccata ibidem pereunt, & ſuccumbunt. ¶ Vel dic quod mare rubrum eſt mundi proſperitas, vel etiam vita præſens vel mundus, qui dr̄ mare propter fluctuoſitatem, rubrum, propter carnalitatem, Hæbrei igitur.i.viri iuſti per iſtud mare poſſunt ſine periculo tranſire, quia, ſcilicet aqua voluptatum non ſolet iſtos quantū ad

E affectionē tangere,quinimmo iſti ſolent per ſiccitatē paupertatis & pniæ penetrare,& illæſi ad cæleſtē hierl̃m ſçlicitatis ptranſire. Vñ dr̃. Exo.15. Filii aũt Iſrael ambulauerũt per ſiccũ in medio mari, ægyptii aũt.i.mali non ſic,qa iſti mare rubrũ vitæ pñtis ſine periculo nõ tráſeũt, quia videlicet aquæ deliciarũ & voluptatũ ipſos inuoluunt,& ſic p diuerſa vitia ipſos deſtruũt & cõfundunt. ps.77. Inimicus aũt eor ũ dimerſit in mare,quia breuiter illud eſt verũ,ꝙ boni & diſcreti viri ſolēt aliq; per mũdi fluxũ,& tpalia negocia bene viendo illęſi tranſire,vbi tñ mali ꝙ bene proſperis vti neſciũt, ſolēt p vitia ſuccũbere & perire. Soli aũt filii Iſrael.i.diſcreti viri ſolũ Deũ videntes & p deuotionē & cõtēplationē ad Deum mentalr̃ tendentes,a mari fluctuoſi ſæculi nõ læduntr̃, vbi tñ alii naufragant in ipſo actu perſecutionis,quo ægyptii filios Iſrael cõpellebant exire,dicentes Oẽs moriemur.c.12. ¶ Immutauit dñs ægyptiorũ voluntatē,deditq; filiis Iſrael gratiã in cõſpectu eorũ,ita ꝙ vaſa aurea & argentea q̃ ab eis petierunt hæbrei,ipſis libenti aĩo ægyptii cõceſſerunt, & ſic vltra mare rubrũ,& ipſis ægyptiis cõpellentib.cũ ægyptiorũ ſpoliis receſſerunt. ¶ Iſtud põt exemplariter applicari ad occultã Dei prouidentiã,q̃ occulte põt voluntatē hoium mutare & ēt contra ꝓpoſitũ in cõtrariũ applicare,q̃ ēt bonos de bonis malorũ ſolet aliquotiens ditare,& mercedē quá meruerãt,ex alio latere quá ſperabãt eiſdē prouocare. Conſtat.n. ꝙ filii iſrael ſeruierãt ægyptiis multis tporib. nec receperãt aliquid ꝓ mercede,& iõ qñ receſſerunt, voluit dñs ꝙ per talē modũ ex vaſis ægyptiorũ fieret eis ſatisfactio,vt haberent mercedē de ſeruitio. Vñ dr̃. Sap.10. Iuſti tulerunt ſpolia impiorũ. ¶ Vel dic ꝙ idcirco voluit dñs ſpolia vt, poſſent exin de fabricari. Sic uero qñ ſpolia ægyptii.ſ.ſciæ mundi,philoſophia.ſ.& poetria & alia ſimilia ad compoſitionem eccleſiæ ſunt vtiles,iõ vult dominus quod a fidelibus ſtudeãtur & in animo reportentur. ¶ Vel dic de bonis temporalibus,quæ quia pro vita præſenti ſunt neceſſaria,ideo permittit dominus ꝙ a filiis Iſrael,i. religioſis & eccleſiaſticis requirantur.

Capitulum decimumquintum. Textus. d Tulit autem moyſes iſrael de mari rubro. Moralitatum Cap. 9.

F
EGreſſi filii Iſrael de mari rubro ambulauerunt p deſertum & venerunt in marath,vbi aquæ erant ita amaræ ꝙ ipſam bibere præ amaritudine nõ valebant, de quo cum populus murmuraret, orauit Moyſes ad dominum. Qui oſtendit eis lignum qđ cũ miſiſſet in aquas in dulcedinem ſunt mutatę. Exinde autem venerat helim vbi erãt duodecim ſontes & ſeptuaginta palmę. ¶ Sic vero cum qs de mari.i.de mundo vel de peccato egrediens,deſertum religionis vel pœnitentiæ perambulat conſtat quod ibi inuenit aquas amaras plurium tribulationum & diſplicẽtiarum, quæ.ſ.ſunt ſibi amarę i.difficiles atq; durę,ꝙ tpla. ſequit bibere.i.pœnitentiam ſuſtinere,propter quod ſolet de ſtatu illo conqueri,& quod deſertum huius intrauerunt murmurare. Talibus debet dari in cõſilio,quod lignum.ſ. crucis Chriſti per conſiderationem accipiant & quod tormenta & amaritudines tormentorum ipſius videant,ipſumq; in aqua amara ſuam bibunt i.in tribulationum amaritudine quã ſentiũt, miſceant,vnumque cum alio recompenſent,& ſic pro certo huius amaritudo in dulcedinem eis vertitur, & qcquid erat difficile,leue & facile reperitur. Vñ dr̃. Iud.5. A ligno obdulcata eſt aqua amara. Quia ſm Greg. Dulce eſt ꝙ toleramus, ſi conſideramus quid bibit ad patibulum Chriſtus. Quia.n. noſtræ amaritudines quas in deſerto pniæ vel religionis ſuſtinemus,reſpũ amaritudinis crucis & paſſiõis Chriſti nihil ſi hoc lignum apponitur,dulces ſiũt. ¶ Sic de nouitio legitur cui aſperitas ordinis dura fuit,volenti igitur recedere apparuit in cruce Chriſtus oñdens plagã lateris,& dicens Ex his falſa panē inũ hordaceũ quē comedere non potes. Ex tunc receſſit tentatio de receſſu. Benedictum ergo lignum per ꝙ fit iuſtitia. Sic ergo veniet hñ finaliter in helim, ꝙ interpretatur foris.i.ad fortitudinem & conſtantiam mentis,vbi ſcilicet duodecim fontes.ſ.duodecim apoſtolos,ſeptuagita palmas.i.ſeptuagita Chriſti diſcipulos poterat inuenire,quorũ virtus & ſoliditas ſuam inconſtantiam poterit ſtabilire. ¶ Vel ꝙ amara aqua eſt fortis tentatio vel generaliter quæcunque G tribulatio q̃ tunc facilius ſuſtinetur quando ad lignum ,i.ad crucis memoriam recorritur,& quando ad Chriſti paſſionē & deuotionem venitur.

Capitulum decimumſextum Textus. Profectique de helim, venit omnis multitudo. Moralitatum Cap. 10.

POpulus adhuc carnalis videns quod panes & carnes ad comedendum non habebat,cępit contra dominum murmurare,ęgyptiique quas iam dimiſerat delicias memorare dicens, Cur eduxiſti nos in ſolitudinem, vt interficeres nos fame. Vtinam mortui eſſemus in ægypto, qñ ſedebamus ſuper ollas carniũ,& comedebamus panes in ſaturitate. Quod audiens dñs,pluit illis & carnes & panes. Coturnices.n. ſuper caſtra eorum per multitudinē ceciderunt, de quib. ſinguli quantũ voluerunt,acceperunt, mãna ad modũ pruinę de cælo cecidit,ꝙ populus ꝓ pane habuit & collegit,& murmurare contra Deum ceſſauit. ¶ Sic vero plerũque contingit ꝙ poſt aggreſſionem alicuius ardui propoſiti , poſtquam ingreſſum deſerti religionis populus adhuc carnalis dolet de eſu carnium dimiſſo,& de panis de ſæu,id eſt de ſamis vel abſtinentię infortunio aliquotiens immiſſo, recordaturque carnem & panē,id eſt carnales delicias & tēporales,quas in ægypto mundi dimiſit, murmurat cõtra ſterilitatem paupertatem,& penuriam quam intrauit. Dñs igiť quandoque talibus ex ſua ineffabili gratia mittit volatilia pro carnibus.i. celſitudinem contemplationis,mittit etiam manna dulciſſimum per panib.i.dulcedinē deuotionis,& ſic H iſti filii Iſrael deſertum pœnitentiæ aſſueſcunt, deſideriaque carnium,i.deliciarum carnalium diſlueſcunt & contenti ſtatu ſuo,a deſerto pænitentiæ nullatenus reſipiſcunt,ſed ibidē pacifice ea tunc viuunt. Pſa.77. Pluit eis manna ad manducãdum,cibaria miſit eis in abundantia. Et ibidem. Pluit illis ſicut arenam maris volatilia pennata. ¶ Vel ſi uis dic quod carnes ſignificant euchariſtiam, mãna vero ſacram ſcripturam, quæ ſunt cibi viuentium in deſerto. Manna quod pluit dominus filiis in deſerto,erat quidam cibus q ad modũ pruinę albę terram operiebat. Eratq; quaſi ſemen coriandri album, guſtuſq́ue eius quaſi ſimile cum melle coloris videlicet bedellii,ſicut diciť hic,& ſicut dicitur. Num.11. Populus igitur iſtud colligens,in mortario conterebat, & panes vel cibos inde faciebat ſiue conficiebat. Erat autem cibus iſte dulciſſimus & mirabilis,quia ad quencunque ſaporem volebat hõ, conuertebatur. Sicut dicitur. Sapient.16. Erat etiam in hoc mirabilis,quia cum ſinguli certam menſuram gomor dicta, quandoque aliqui plus,aliqui minus colligerent, ne fiebat, quod nec qui magis parauerat magis reperir, nec qui minus collegerat reperir minus. Reſiduum igitur quod remanebat in campo,oriente ſole diſſoluebatur, quod vſque mane ſeruari non debebat,quicquid vero recollectum vſque mane ſeruabaẽ ſcaturiens vermibus putreſcebat. Præceptum eſt igitur Aaron, quod vrnam auream manna impleret , & quod eam ad perpetuę rei memoriam in tabernaculo ſeruaret. Sume inquit vas vnum & pone in mari . Iſtum igitur cibum in deſerto filii Iſrael habuerunt, ipſum vero quando in terram habitabilem eis promiſſam venerunt, & de terræ fructibus guſtauerunt,cõtinuo perdiderunt,ſicut patet hic, & etiam Ioſ.5. ¶ Sicut ſancti doctores exponunt, iſte cibus ſcilicet manna,ſignificat corpus Chriſti in ſacramento altaris,& hoc primo ratione nominis. Man enim ſeu mahu interpretatur quid eſt hoc,quia.ſ.ſicut dicitur hic,hebræi vidẽtes manna de cœlo deſcendere,dixerunt,mahu,i.quid eſt hoc, admiratiue loquendo. Sic vero quicunque bene conſiderat cibum,iſtum ſcilicet Chriſtum in ſacramento altaris, merito poteſt mirari & dicere,mahu,id eſt quid eſt hoc,quia ibi ſunt tot mirabilia, quod merito poteſt fieri quæſtio de eodem. Vnde in pſal.117. dicitur,quod a domino factum eſt iſtud,eſt mirabile in oculis noſtris. ¶ Item per mãna intelligiť euchariſtia rõne loci,qa ſurſum de loco venit a ptãte diuina

non

A non humana. Vnde dr̃. 10.6. Pater dat vobis panem de cęlo
verum. ¶ Item ratione modi, quia tantum babebat qui mul-
tum, ſicut qui parum colligebat, quia .ſ. in qualibet particula
eſt totum corpus Chriſti, & in omnibus non eſt niſi vnũ. Vn
de dr̃. Eccl. 18. Neque adiectum eſt, neq; minuitur, qui .n. plu
res hoſtias conſecratas recipit, non magis habet de Chriſto,
q̃ ille qui ſolummodo ſumit vnam. Vnus tantum recipit ſi-
cut centum, & ecõuerſo. Et ideo canitur. Sumit vnus ſumũt
mille, quantum vnus tm̃ ille. ¶ Itẽ ratione virtutis, quia .ſ. mã
na oẽm ſaporem habebat, & quicquid volebat comedens ſa
piebat. Sic euchariſtia oẽm habet virtutẽ, & ad oĩa quæcun
que homo voluerit põt valere, dũ tñ hõ ſciat ipſum debitæ,
& digne recipere, & tractare. Vnde dr̃. Sap. 7. Oẽm habẽs vir
tutem oĩa proſpiciẽs. Vnde eſt illud. Similia cum mille .i. ca
ro cũ diuinitate, vel panis ſpẽs cum Chriſti corpore, & hu-
manitate. Vnde Eze. 16. Similia, & mel, & oleum comediſti.
¶ Item rõne finis, quia tantum durauit quamdiu fuerunt in
via, .i. in deſerto, & defecit eis in termino. Sic etiã ſacramentũ
altaris eſt inſtitutum pro via huius vitæ .i. pro trãſitu deſerti
huius mundi, quia re vera qñ veniemus ad terminum huius
viæ .i. ad terminũ promiſſionis, & ad habitaculũ paradiſi, tũc
deficiet nobis nubes & manna, .i. ignorantiæ obſcuritas, & ſa
cramenti huius velata difficultas. Nã quia tunc comedemus
de fructib. terræ promiſſionis, .i. quia tunc guſtabimus ſuaui-
tatem gloriæ paradiſi, incipiemus videre per ſpẽm, quæ nũc
videmus per fidem, & tunc emittemus vmbrã, qñ plene vi-
demus veram lucem. Vnde Apoſtolus .1. Corin. 13. Videmus
nunc per ſpeculum & in enigmate, tunc aũt facie ad faciem.
¶ Item ratione ſimilitudinis, quia ſcilicet manna erat ſimile
ſemini coriandri, quod eſt mors canibus .i. malis, et medicina
hominibus, ideſt rationabilibus et bonis. Simile eſt de bdel-
lio, quod ẽ gutta amara, propter contritionis amaritudinẽ,
quam comedens debet habere, & ſimile pani oleatico, pro-
pter dei miſericordiam, quam recipiẽs debet habere, & ſpe-
rare. Quid igitur, Pro certo duo erant circa iſtud manna ne
ceſſaria ſcilicet ꝙ vſque mane nihil reſeruaretur, et ad perpe
tuam memoriã in vrna aurea poneretur. Sicq; vero de illo ſa
cramento neceſſe eſt, ꝙ ipſum vſq; mane ꝑ comedẽdo non
reſeruemus, ideſt ꝙ in ſpirituali maſticatione, diſputatione
B et perſcrutatione ipſius nõ nimium immoremur, ne forte ver
mes errorum et dubitationũ circa illud in noſtris cordibus
oriantur. Apoſtolus. Nõ plus ſapere quam oportet ſapere. Et
alibi. Non remanebit de eo qcquam vſq; mane. Debet igitur
veraciter comedi, ideſt ſimpliciter cõfiteri, et in vrna aurea.
.i. in corde mũdo et ſancto ꝑ fidem et deuotionẽ reponi. Vñ
dr̃. Mat. 27. Ioſeph aũt mercatus ſindonẽ, inuoluit eũ, et po-
ſuit in monumento. ¶ Vel ſi vis, dic ꝙ manna eſt deuotio, vel
cęleſtis gratia, quæ de cœlo venit, & q̃ ſi nimis ſine comeſtio
ne, ideſt ſine boni operis executione ſeruetur, & putreſcere,
et vermibus, ideſt vitijs & malis cogitationibus deficere cõ
ſueuit. ¶ Vel dic ꝙ tunc mãna deuotionis & cæleſtis dulcedi
nis filijs Iſrael .i. Chriſti fidelibus deficit, quando fructus ter
rę, ideſt quando bonorũ terrenorum ſuauitas eis ſapit ſtatim
que ſpũaliũ dulcedinẽ ꝑdũt, qñcũq; fruct⁹ terræ .i. terrenarũ
deliciarũ & diuitiarũ dulcedinẽ affectũ ꝑcipiũt et attingũt.
Vnde in Prouer. 28. Anima ſatiata calcabit fauũ. ¶ Vel dic ꝙ
Aaron .i. deus pater in vrna aurea, .i. in vtero virginis, manna
de cœlo miſſum, ideſt filium ſuum poſuit, ipſumq; i taberna-
culo eccleſiæ ꝑpetuo ꝑ fidem cuſtodiendũ mandauit. ¶ Vel
dic ꝙ manna eſt ſacra ſcriptura, q̃ ꝑ ſtudium terit, ꝑ diſputa
tionẽ et vera expoſitionem, ꝑ doctrinam in torculari expo-
nitur. Item iſta eſt ſimilis bdellio ꝑ aſperitatem et amaritudi
nem rephẽſionis, ſimilis pani oleatico propter dulcedinem
cõſolationis. Iſta eſt ſimilis coriandro: propter hoc ꝙ iſta eſt
mors iudæis & hæreticis ipſam male intelligẽtib. et eſt etiã
vita bonis, quia .ſ. ſemẽ coriãdri mors eſt canibus, & medici-
na hominibus. Iſta de cœlo deſcendit, inq̃tum .ſ. inſpirata eſt
a deo et ab angelis. Pſ. 77. Panẽ angelorum manducauit hõ.
¶ Cũ Deus conſtituiſſet ſabbatum cuſtodire, & in eo requie
ſcere decreuiſſet, voluit die veneris duplicẽ portionẽ filijs Iſ
rael mannę in deſerto mittere & pluere, & duplicem portio
nẽ mãdauit eis colligere, vt ſic poſſent in die ſabbati quieſce
re, & a quocunq; manuali exercitio ceſſare. Ipſa vero die
ſabbati manna deſcẽdere ceſſabat. Quapropter in die vene-
ris in duplo populus colligebat. Ipſa et die veneris quicquid
erat coquendũ, coquebãt, & q̃cquid fieri debuerat, faciebant
& poſt in die ſabbati penitus quieſcebant, ſicut ponitur hic. C
Põt illud applicari generaliter, ꝙ bonum eſt bonos labores
præoccupare, antequam veniat tempus quo laborandum nõ
eſt, & bono labore fortius inſudare. Quapp ante ſabbatum
.i. ante feſta debemus actus noſtros accelerare, & etiam ſi ſic
neceſſe duplicare labores, vt in feſto poſſimus quieſcere, &
tranquilliter Deo ſeruire. ¶ Vel dic ꝙ ſabbatum ſignificat la
borem & exercitium huius mundi. iuxta illud. Sex dieb. ope-
raberis. Igitur cum ſabbatum requiei mortis futuræ nõ ſit tẽ
pus merendi vel operandi, quia et tunc dñs ceſſabit manna, .i.
dulcedinem gr̃æ nobis mittere, nosq; extunc neceſſe habebi
mus ab omni opere meritorio quieſcere & ceſſare oportet ꝙ
cum durat iſta ſexta dies, .i. tempus vitæ præſentis, cibos du-
plices colligamus, .i. ꝙ gratiam pro præſenti, & gloriam pro
futuro nobis per bona opera acquiramus ſic vt in iſto ſabba
to, .i. in tp̃e poſt mortẽ habeamus quo in patria viuere valea
mus. Nunc enim ẽ tp̃s quo per contritionẽ et charitatem co
quamus delicta, & faciamus bona opera: colligamuſq; mã-
na deuotionis, .ſ. in duplici menſura præſentis & futuræ ſalua
tionis. Quia vero niſi manna cœleſtis dulcedinis nunc ꝑ bo
na opera, & merita colligatur, certẽ tunc cum ſabbatũ mor
tis venerit, non inuenietur. Ideo bene conſulitur. Eccleſi. 9.
Quodcunque poteſt manus tua, ante mortem operare, quia
nec opus, nec ratio eſt apud inferos quo tu properas.

Capitulum decimumſeptimum Textus. Igitur profectaomnis multitudo filiorum Iſrael. Moralitatum. Cap. 11.

CVm popul⁹ Iſrael per deſertũ vſq; in raphidim pene
traſſet, & ꝑ aquæ penuria murmurare cepiſſet. ꝑcuſ-
ſit Moyſes de præcepto dñi petram oreb, & egreſſa
ſunt aquæ viuæ. Simile ponitur in li. Nu. 20. ꝙ in de-
ſerto ſyn indigẽs aqua populus murmurabat cõtra Moyſen
dicens. Cur eduxiſti eccleſiam dñi in ſolitudinem, vt & nos
& iumenta nr̃a moriamur? Cur aſcendere feciſti nos de ægy
pto, & duxiſti nos in locum peſſimum iſtum, qui nec ſeri põt, D
nec ficum gignit, nec vineas, nec malogranata, nec inſuper a-
quã ad bibendũ habet? Quod videns dñs, ꝑcepit ꝙ loquere-
tur ad petrã, & populo daret aquam. Percuſſit igitur Moyſes
ſilicẽ, & egreſſæ ſunt aquæ largiſſimæ, ita vt populus biberet
& iumenta ¶ Per deſertum raphidim, qđ interpretatur ten-
tatio, & per deſertum ſyn quod interpretatur mendaciũ, põt
cõmode ſumi mundus, vbi .ſ. mendacia & tentationes abun-
dant, & vbi ficus charitatis & delectationis, vinea cõſola-
tionis, malogranata ſacræ ſcripturæ, & lectionis necnõ aqua
gr̃æ & deuotionis deficiunt atq; ceſſant. Vñ dr̃. Eze. 4. Adul-
terium, mendaciũ, furtum & periuriũ inundauerunt ſuꝑ ter
rã. Petra oreb, quod interpretat̃ ardor vel ſiccitas, & petra
ſyn, quod interpretatur odiũ, ſignificat Chriſtũ, qui re vera
fuit petra rõne firmitatis, ardor rõne charitatis, ſiccitas rõne
paupertatis: odium, .ſ. iudæorum rõne ſuæ inuidioſæ prauita
tis. Vnde apoſtolus. 1. Cor. 10. Petra aũt erat Chriſtus. Igitur
dico ꝙ ſi in deſerto huius mundi ſitis ardorũ malorũ & ten-
tationũ, penuriaq; bonorũ ſpũaliũ nos affligant, nõ reſtat ni
ſi ꝙ ad petrã oreb, .i. ad Chriſtum per deuotionem curramus,
ipſumq; cum virga rõnis, bis vel ter percutiamus, quia re ve
ra aquas gr̃æ & deuotionis, aquamq; beneficiorum tpalium,
& ſpũalium nobis fundet, ita ꝙ hões & iumenta .i. ſapientes
& ſimplices, donis & gratiis imbuet, & infundet. pſa. 77. Per-
cuſſit petram & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt.
¶ Vel dic ꝙ qñ tempus ſiccitatis & ſterilitatis, abundat illi q
volunt aquam aut pluuiam impetrare, debẽt ad petram, .i. ad
Chriſtum vel beatam virginem. recurrere, ipſoſque uirgis, .i.
orationibus percutere, & ſic ab ipſis poterimus aquam, &
pluuiam impetrare. Vnde dicitur. Iac. 5. Orauit & cęlum de-
dit pluuiam. ¶ Vel per petram intelligo beatum Petrum, vel
etiam quemlibet ſanctum, a quo pro certo aqua gratiæ ſpi-
ritualis & temporalis eatorquetur, quando cum virga affe-
ctionis, & orationis ſępius ſtimulatur. Vñ Act. 12. Percuſſoq;
latere petri, excitauit eum. ¶ Vel dic ꝙ petra eſt peccator du
rus & obſtinatus, quem quando Moyſes, .i. Deus, prælatus
vel prædicator, virga tribulationis & correctionis percutit

ipſam aquam lachrymoſæ cõpunctionis, vel elemoſynę vel ſubuentionis emittere cogit. Quandoque etiam eum aquã
E doctrinę & eruditiõis diſtillare cõpellit: ſicut apparuit ĩ Paulo: ita ꝙ hoĩes et iumẽta.i.bonos et malos inebriat & ꝓfundit. Cõſtat.n.ꝙ ꝑcuſſio tribulationis vel occultæ ĩſpirationis q̄tũ ad Deũ: ꝑcuſſio correctionis q̄tum ad p̄latum: ꝑcuſſio redargutionis et monitionis quãtum ad prædicatorem diſcretum: diſcretã facit petram.i.duros et obſtinatos peccatores aquis lacrymarum fluere aquis elemoſynarum emittere et aquis ſcientiarum aliquotiens diſtillare: et maxime quando bis idest pluries frequentatur percuſſio ante dicta: ita ꝙ ab ipſo tam homines q̄ iumenta portant.i.boni et mali diuites elemoſynis et ſcientijs recreantur. Pſalm. 105. Poſuit deſertum in ſtagna aquarum: terram ſine aqua in exitus aquarum. ¶ Vel dic ꝙ petra eſt ſacra ſcriptura: cuius difficultas et duritia non ſtatim conſueuit aquam doctrinæ fundere imo oportet bis vel pluries ſtudendo exponendo ſudare. Ibidem ſupra. ¶ Subiungitur hiſtoria quomodo Amalech venit ad pugnandum cõtra Iſrael ĩ raphidim. Moyſes aũt & Aarõ et Vr aſcẽderũt ſuper verticem collis ad dominum pro bellãtibus deprecandũ. Cũque leuaret manus Moyſes, vincebat Iſrael: ſi vero manũ paululũ remiſiſſet, tũc Iſrael vincebatur. Quapropter Moyſen ſuper lapidem ſedere fecerunt: Vr vero & Aaron manus eius (quia graues erãt) vſque ad veſperã ſuſtentauerunt. Sic factũ eſt victis amalechitis. filij Iſrael victoriam habuerunt. ¶ Amalech quæ interpretatur populus lambens ſanguinem: ſignificat demones: vel etiam quoſlibet homines malos: vel etiam quoſlibet motus carnis malos, et cordis: qui ſanguinem crudelitatis lambere, & affectare noſcuntur. Illi etiam contra Iſrael, id eſt contra populum, non ceſſant bellum facere. et ipſum in raphidim, quod interpretatur tentatio, id eſt in mundo tribulationis impugnare. Vnde dicitur Eccleſiaſt. 33. Contra malum bonum, et contra vitam mors, et contra virum iuſtũ peccator. Moyſes ſignificat bonũ p̄latum Vr & Aaron ſignificãt viros iuſtos: qui.ſ.verticem.i.celſitudinẽ cõtẽplationis aſcẽdũt, vt ꝓ fideli ppl'o deprecentur. Ideo iſtud eſt verũ, ꝙ multum ꝓficit oratio Moyſi Iſraeliticis.i.oratio prælati ſubditis, oratio iuſti pugnantib.
F deſolatis. Vnde dicitur, Iaco. 5. Multũ valet deprecatio iuſti aſſidua. Quia videlicet quamdiu prælatus et alij iuſti orãt tãdiu alij contra inimicos ſpirituales victorizant. Si vero orare remittunt, tunc aduerſarij ſuos vincunt. Sic igitur Moyſes, ideſt prælatus: ſuper lapidem, ideſt ſuꝑ boni ꝓpoſiti firmitatem. Iuuent eũ Vr et Aaron, ideſt viri iuſti ꝑ mutuã charitatẽ: et eleuẽt manus ĩceſſanter ꝑ orationis cõtinuitatem. Sic vincet populus eius hoſtium ſpiritualium vanitatẽ. Bene igitur dicitur. Orate ꝓ inuicẽ vt ſaluemini. ¶ Vel dic moraliter ꝙ q̄diu Moyſes.i.ratio et volũtas: ad verticem montis, ideſt ad deſiderium æternorum præparant, et manus per orationem ad Deum leuant: Iſrael, ideſt motus ſpirituales in corde carnales ſuperant. Si vero eleuationem manuum, id eſt orationẽ remittũt: tũc amalechite ideſt motus carnales ſpirituales ſuperant atque vincunt. In decimooctauo cap. non ponit niſi de ietro Moyſi cõſtitutione plurium iudicũ cõſulẽte: & hoc tamen talium qui timeant Deum, & oderint auaritiam &c. Quod magis videtur morale quam figurale. Ideo obmitto, et inde tranſeo.

Capitulum decimum nonum Textus. Menſe tertio egreſſionis iſrael de terra egypti. Moralitatum. Cap. 12.

Cum dñs vellet dare legem ſuo populo ſcilicet in monte ſynai ardente et fumante: vocibuſque et tonitruis et voce tubę paulatim creſcẽte: duo principaliter ſunt eis iniuncta ſcilicet ꝙ ſanctificarent, et veſtimenta ſua lauarent: et ꝙ terminos ipſis circa montem aſſignarẽt: quos nullatenus preterirent. Solis.n. Moyſi & Aarõ licitũ fuit aſcendere & in caligine cũ domino ſolum ſtare: populo vero in montis pede ſunt termini poſiti: quos tranſire nullatenus ſunt dimiſsi. Cõteſtare inq̃t ppl'm: ne velit trãſcẽdere terminos ad videndum dominum & pereat. Sacerdotes autem qui ad dominum accedũt ſctificent. Sequitur. Retrahe ſacerdotes & populos: ne trãſcẽdãt terminos. nec accedant ad dñm ne forte interficiat illos. ¶ Mons ſignificat ſacrã ſcripturã vel
G etiam eccleſiã ĩ qua.ſ.dñs dat nobis legẽ, ꝑ quã incedere nos debemus, De qua dicitur. Eſaia ſecundo, Venite aſcẽdamus in montem domini, & ad domum Dei Iacob & docebit nos vias ſuas. Iſte enĩ eſt mõs altus, ꝑ difficultate mõs caliginoſus, per obſcuritatẽ: mõs ardẽs, ꝑ aliorum inflammationẽ mõs fumãs, per lacrymarũ in oculis cordis inductionẽ; mõs tonãs, ꝑ cõminationem: mõs tubãs, per doctrinæ eruditionem. Igiẽ dico: ꝙ illi, q̄ de iſto mõte ſcripturæ volũt legere et eruditionẽ accipere, duo debẽt principaliter facere: ſcilicet veſtimenta cõſciẽtiæ lauare, & dato ſibi terminos nõ trãſire. Nõ eſt.n. dignus hõ mõtẽ diuinę ſcripturę frequẽtare niſi cuius mũditia & cui' caſtitas eſt ꝓbata. Vñ dr̃ Eſa. 1. Lauamini mundi eſtote. Et Pſalm. 23. Quis aſcendet in montem dñi, aut q̄s ſtabit in loco ſancto ei'. Innocens manibus & mundo corde: qui non accepit in vano &c. Sacerdotes igitur, id eſt viri eccleſiaſtici: qui aſcendunt ad dñm.i. ad montẽ eccleſiæ vel ſcripturę, debẽt ſanctificari: ne forte puniri poſſent vel aegni. Iſti ẽt terminos aſſignatos nõ debẽt trãſcẽdere; ne forte poſſint periculum reportare. Circa montem etiam eccleſię habet quilibet terminum certum ſibi datum, id eſt certum gradum, officium ſeu ſtatum. Iſtos igitur terminos non licet quemquam tranſire: quia nec eccleſiaſticus debet ad maiora ambire: nec ſimplex ſubdit' debet fidei & ſcripturę mõtẽ.i. arduitatẽ ꝑ ſcripuloſam indaginẽ tangere: nec ad vidẽdũ dominum.i. ad inquirẽdum ſecreta fidei plus debito ſe leuare: iuxta illud aplı. Ro. 12. Nõ plus ſapere q̄ oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatẽ. Alſq; præſumptuoſe volũt mõtẽ aſcendere.i. ſcripturę alta, ſecreta inquirere: faciliter poſſunt ꝑ horrorẽ, & hereſim deperire. Illi etiã q̄ ꝑ ambitionẽ terminos ſibi datos & gradus & ſtat' in mũdo ſibi cõceſſos aſcẽdere querũt: per mortẽ æternã pereũt & ſuccũbunt. Solũ enim Moyſi & Aarõ.i. ſolis viris ſcientificis, iuſtis & dignis licitũ eſt mõtẽ iſtũ aſcẽdere, ſcripturæ difficultates & eccleſiæ dignitates tãgere, & ſurſum cum deo poſsidẽdo vel cõtemplando ꝑſiſtere. Alij vero q̄ ad iſta ſunt indigni debent ad pedem montis.i. in infimis in ſtatu ſubiectionis, vel infra terminos ſimplicis credulitatis humiliter remanere. Bene igiẽ dicit. Prouerbi. 22. Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerũt patres tui. In Exo. 20. ponũtur decẽ mã-
H data. ſed iſta ꝓprie moralia ſunt: & ideo non ſunt moralizãda. ¶ In fine ẽt iſtius capituli: præcepit ſibi dñs altare de terra vel inſectis vel impollitis lapidib. fieri: q.ſ. ferreis inſtrumẽtis nõ ſũt ſecti. voluit ẽt ꝙ ad aſcẽdẽdũ ad altare nulli gradus cõſtituerent: ne forte turpitudo miniſtrantiũ.i. ſua genitalia viderent cũ iſti miniſtri: & forte ẽt alij tũc nullis femoralib. vterent. ¶ Per altare poſſum intelligere virũ eccleſiaſticũ & prelatũ in quo ſcilicet debet ſacrificium laudis & iuſticiæ ꝓ cæteris immolari, q̄a re uera iſte debet eſſe de terra per humilitatẽ: de lapide per cõſtantiæ firmitatem: inſectus & impolitus per geſtus, & habitus ruditatẽ & ꝑ bonẽ fidei ſimplicitatem: ſine gradibus factus per acceſſus facilitatem. Ferum enim crudelitatis nõ dnm iſtũ tãgere: nec multi gradus.i. multi intermedij familiares: ianitores vel cubicularij: debent acceſſum ipſius impedire: quinimo ſemper ſe debet ad audiendum comquerentes: & ad ſubueniẽdum indigentibus prõptũ & facilẽ hexibere. Nã turpitudo miniſtrantiũ, ſ. ſimonia & ſuperbia ꝑſonarumq; acceptio quotidiæ cõſpicit q̄n multi gradus ianue & diuerticula ſunt an altare.i. quando ad p̄latũ vel principẽ acceſſus difficilis inuenit. Quilibet enĩ iſtorũ ſolet ꝓ dando ingreſſu aliquid extorq̃re: & ſic ſolẽt ſimoniam vel auaritiam cõmittere, & ita neceſſe eſt miniſtrantiũ turpitudinẽ videre vel apparere. ¶ Vel allega hic quod altare de terra et de inſectis lapidibus & de impollitis lapidibus ſolet fieri: ad denotãdum quod Deus in electionibus vel aſſumptionibus ſuorũ ſeruitorum vel clericorum generis nobilitatem vel veſtium vetuſtatem; ſeu alicuius curioſitatem nullatenus vult attendere. Illos enim q̄ ſunt de terra.i. de infimo ſtatu & paupere, & illos qui ſunt impolliti, & inſecti id eſt rudes: ſimplices & ignari: quandoque ad altaria ſua id eſt in prælatos vult eligi, & alijs aſturioribus & nobilioribus anteponit. Sicut apparuit in apoſtolis & in eccleſiæ fundatoribus primitiuis. Illos etiam in paradiſo ſibi vendicat: quos mundus amplius vilipendit & calcat. Ideo dicit Apoſtolus. 1. co. 1. Videte fratres vocationẽ veſtrã quia nõ multi ſapientes ſecundum carnem: non multi potentes, non multi

nobiles

A nobiles,ſed q̄ ſtulta ſunt mundi,elegit dñs vt cōfundat ſapiē-tes,infirma elegit vt cōfundat ſortia cōtēptibilia,& ea q̄ non ſunt &c.Non.n.vult dominus quòd tale altare,ſ.prǽlatus gradus habeat.i. quòd gradus conſanguinitatis, vel mundanæ nobilitatis attendat,ſed ſine perſonarum acceptione & affectione, ad iuſtitiam & ad eccleſiæ promotiones omnes faciliter & indifferenter admittat.Vnde dicitur. Siue ciuis ſit ille ſiue peregrinus,nulla erit diſtinctio perſonarum.¶ Vel dic quòd altare ſignificat eccleſiaſticas dignitates, ad quas.ſ.non eſt per gradus cōſanguinitatis aſcendendū,nec per grad.nobilitatis,familiaritatis vel temporalis poteſtatis attendēdū, quamuis hodie multis magis placet canticum graduum quā quodcunque aliquod diuinum officium. Vel dic quòd altare ſignificat mentem humanam, vbi ſacrificium laudis & ſpiritus contribulati domino immolatur, lapides vero qui illud altare conſtituunt,ſunt opera. Sectio autem ſeu politio, quæ ſolum ad hoc fiunt vt videantur, cuius ſignum eſt quia fundamenti lapides qui videri non habent, nullatenus poliuntur,ſignificat appetitum humanæ laudis. Vult igitur dominus, quòd altare ſuum.i.conſcientia viri iuſti, lapides ſectos non habeat.i. quòd opera oculis hominum placentia non requirat, ſed potius de terra & de inſectis lapidibus, id de humilibus ſine curioſa vanitate operibus altare huiuſmodi ſibi fiat. Vnde Mat.6. Attendite ne iuſticiam veſtram faciatis coram hominibus,vt videamini ab eis. Vel dic quòd altare eſt fides, ad quam.ſ., non eſt per gradus aſcendendum, inquantum.ſ.gradus maioritatis, & minoritatis non ſunt in trinitate ponendi.Sicut fecit Arrius, qui poſuit patrem Deū & filium creaturam.Cuius.ſ.turpitudo apparuit inquantum .ſ.ſecundum hiſtoriam tripertitam, Conſtantinopolis in latrins venter eius crepuit.vel prorumpit. Vel cuius turpitudo talium,id eſt hæreſis manifeſtatur, & eorum vituperium comprobatur.

Cappitulum vicesimumprimum. Textus. Hæc ſunt iudicia quæ propones eis. Moralitatum. Cap13

B Receptum fuit in lege, q̄ ſerui poſtquam ſex annis ſeruiſſent,in ſeptimo liberi gratis dimitterentur, quodq; cum quali veſte intrauerant,cum tali remitterentur.Et ſicut alibi dicitur Deuter.15. Nequaquam vacuos,ſed cum viatico & benedictione domini eorum ipſos dimittere tenebantur. Vxorem autem ſi quam à principio habuerant,poterant ſecum ducere,& etiam liberos ſuos quos vxor ſua ante ſeruitutē poterat ſibi peperiſſe.In ſcriptura per numerum ſenarium intelligitur labor & opera.Vnde Exod.35. Sex diebus operaberis. Per ſeptenarium vero intelligitur quies & conſolatio.Vnde dicitur Geneſ.2.Requieuit Deus die ſeptimo ab omni opere. Per ſeruitutem vero aſſignatur vel culpæ vel miſeriæ ſubiugatio.Vnde Apoſt.Ro.8.Vanitati ſubiecta eſt omnis creatura. ¶ Dicamus igitur, q̄ ſeruus eſt homo in mortali miſeria cōſtitutus dominus igitur ſuus eſt mundus vel etiam proprium corpus, vel etiam temporalis dominus vel prælatus. Iſtud eſt igitur verum, q̄ ſex annis.i. quamdiu durat tempus laboris & operationis.i.quamdiu durat miſera vita præſens neceſſe eſt q̄ ſeruus.i. homo mortalis ſeruiat domino ſuo.i.prǽlato ſuo proprio corpori ſiue mundo,inquantum.ſ. neceſſe eſt q̄ corporis paſſionibus & mundi tribulationibus, prælatique temporalis iuriſdictionib. ſe ſubmittat. Veruntamen quando ſeptimus annus.i.quies mortis vel futuræ vitæ venerit tunc huiuſmodi ſeruitus ceſſabit, & ſpiritus & animus à cunctis paſſionib. carnis, & à cunctis mundi tribulationib.liber erit Apoſtolus. Ro.8.Creatura liberabitur a ſeruitute corruptionis. Talis igitur de ſeruitute mundi & corporis per mortem exiens duo debet attendere, vt.ſ.viaticum.i.diuinam gratiam ſeu euchariſtiam ſecum habeat,& vt veſtē qualem in mundo portauit poſt baptiſmum & attulit,ſ.innocentiam ſecum tollat.Cum quali.n. veſte innocentiæ mediante baptiſmo ipſum contigit ingredi, cum tali neceſſe eſt eum mediante pœnitentia egredi vt ſic egreſſus non deuiet ab ingreſſu, & vt ad baptiſmalem innocentiam q̄ in ingreſſu habebat,redeat per pœnitentiam in egreſſu. Vnde dr̄. Deu.28.Benedictus eris ingrediens & egrediēs. Vxor autem eius,i.gratia ſeu ēt culpa,ſ.cum filiſs.i.cū operib.quos C dum in hac vita ſeruiter,habuit, eum poſt mortem ſequantur,inquātum ꝑꝑ gratiam vel culpam, vel propter bona vel mala opera pœnā vel præmium aſſequentur. Vnde Apo.14. Opera.n.illorum ſequuntur illos.¶ Vel dic q̄ ſeptimus annus eſt ſtatus quietis & contemplationis.Sex vero anni deſignāt ſtatum actiuæ vitæ, & laboris ſeu operationis.Sic igitur fit q̄ hois mens de actiuæ ſeruitute eripitur,qſi ad cōtēplationis ſeptenarium peruenitur.Vxor tamen ſua ſecum remanet qſi priſtina gratia,& charitas cum ſuis filiſs.i. cum virtutibus & meritis ſecum manet.Seruus hæbreus debebat eſſe,liber anno ſeptimo,vt dictum eſt, vxoremq; ſuam quā habuerat, & liberos cum ſeruus factus fuerat,debebat ſecum ducere. Si vero dominus ſuus ſibi vxorem dederat illa cum ſuis liberis debebat domino remanere. Sic vero cum homo de mundi & diaboli ſeruitute.i.de ſtatu peccati anno ſeptimo,i.per ſeptem ſacramenta egreditur,debet primam vxorem quā ante ſeruitutem peccati habuerat.ſ.gratiam & charitatē, & eius liberos,ſ.bona opera ſecum trahere ad libertatē. Et illis qui per ſeruitutem peccati mortificata fuerant, reuiuificationis concedere dignitatem. Vxor ei quam habuerat, quæ libera erat id eſt gratia & bona opera,quæ habebat ante ſeruitutē peccati,mortificata fuerant non mortua,ſed quātum ad meritum.Et ideo iſta ſibi facto libero reſtituuntur inquatum ꝑ pœnitentiam reuiuiſcere comprobantur. Vxorem vero quā ſibi dedit dominus iſte ſcilicet diabolus ſeu mundus ſcilicet carnis concupiſcentiā cum operib.malis, debet iſtis dñs dimittere,& liber egredi & exire dicens diabolo vel mundo. Tolle quod tuum eſt & vade. ¶ Cum ſeruus hæbreus poſſit libere ſeptimo anno egredi ſi vellet, ſi ipſe diligēs dominum ſuum egredi nollet,ſed magis in ſeruitute manere vellet debebat ad oſtium tabernaculi corā dijs adduci, et debebat perforari auris eius ſubula, & ſic fiebat ſeruus eius ſempiternus. ¶ Sic vero cum religioſus qui in ſeruitutem domini intrauit:poſſit poſt annū ꝓbationis exire liber.& veſtes & vxorem quā prius habuerat id eſt libertatem & quęcunq; bona que ſecum apportauerat:reportare.Si tamen vult remanere in ſeruitio domini:nec velit ad mundum retruire:debet applicari ad deos,id eſt ſanctos patres & prælatos, qui debent eum ad oſtium tabernaculi.ſiſtere id eſt ad conſiderationem & affectionem ingreſſus paradiſi inuitare,aurēq;eius debent D ſubula diuini timoris ꝑ prædicationē ſuere,& ſic voto emiſſo ꝓfeſſionis, debet ſeruus ꝑpetuus dei eſſe. Vñ dr̄.Exo29.Erāt ſacerdotes domini in religione ꝑpetua. ¶ Hic videt̄ ſupponere,quod cum q̄s caſu vel ſine deliberatiōe occidit hoiem magis debet eſſe diuinę occultę ꝓuidentiæ aſcribendum, q̄ malicię occidentis.Si quis ꝑcuſſerit hominem volens occidere eū,morte moriatur.Si vero non ē inſidiatus ei,ſed deus tradidit eū in manibus eius cōſtituetur locū habebit vbi fugere debeat. Alij vero diceret, q̄ talis nō debet capitaliter puniri. Vñ videt̄ ſupponere,quod Deus vtitur tanquam inſtrumēto,quapropter iſte debet carere iniuria vel tormēto. ¶ Hic præcipit quod ſi furatus fuerit hoies cōuinctus noxe morte moriatur. Præcipitur etiam q̄ q̄ ꝑ induſtriam & per inſidias hoiem occiderit,ab altari debebit vt moreret̄ auelli. ¶ Sic vero heretici & increduli,qui ſimplices dño furantur, ꝓ eo quod in ſeruitutē pc̄ti deprimētur, quod etiam de alijs malis ſuggeſtoribus poſſit dici, quales ſunt vetulę ruffianę, quæ verbis & inductionibus furantur iuuencu las caſtitati,& ſubijciūt voluptati.Apoſt.Ro.16.Per blandos ſermones decipiūt mētes innocentiū. Et alibi. Io.10. Fur nō venit niſi vt furetur. Altare etiam id eſt ſtatus eccleſiaſticus, non debet a correctiōe ſeu a punitione hoiem eripere,q̄ fratrē ſuū.i. ꝓ priū ſpiritū vel ꝓximū per mala exempla conſueuit primere vel criminaliter necare. Criminoſi etiā debent ab altari.i. a ſtatu eccleſiæ eijci & euelli,& ab eccleſiaſticis bēeficijs deſtitui & deponi.Luc. 1. Depoſuit potētes de ſede,& exaltauit humiles. ¶ Si quis habebat bouē cornupetam debebat eum recludere alias ſi hoiem occideret tenebatur bos vero lapidibus obrui merebatur. ¶ Talis bos eſt malus ſubditus & diſcipulus ꝓteruus & ceruicoſus quē pro certo dominus ſuus .ſ.prælatus & iudex de recludere infra clauſtrum laqueis ſtatutorum regularium vel etiam ſi ſit neceſſe, in bono & forti carcere ne noceat coercere, alias ſi ſuis exemplis & factis alijs nocuerit vel ſpiritualiter vel temporaliter occiderit ſcandalizauerit vel læſerit,dominus eius .ſ. iudex vel prælatus

E latus, de pctõ tenebitur, & a Deo qua ipſum non recluſit aut manu tenuit, punietur. Ipſe vero bos cornupeta .i. malus ſubditus lapidibus obrui .i. temporaliter & æternaliter caſtigari nihilominus promeretur, exemplo .1. Heli, qui pro filiorum ſuorum criminibus eſt punitus. Vnde tali domino videtur dominus loqui. Ipſe iniquus ſi in iniquitate ſua moriatur, animam autẽ eius de manu tua requirã. ¶ Vel dic quod talis bos eſt mulier cornuta, ceruicoſa & ornata, quo vagari & diſcurrere delectatur, vt aſpicientes eius pulchritudinem, malis tẽtationibus & complacentijs feriãtur. Dum igitur talium parentes vel mariti debent tales recludere, & ne diſcurrant pro libito ad feſta & cõuiuia vicos & plateas, & ſpectacula coercere, alias ſi quos per ſuas tẽtationes ſpiritualiter occiderint apud deum tenebuntur. Ipſe vero bos mala aut latua mulier æternæ damnationis lapidibus obruetur. ¶ Si quis mulierem pregnantẽ percutiebat, & abortiri faciebat, tenebatur noaç quantũ maritus ipſius expetiſſet. ¶ Sic vero ſi quis verbis vel factis percuſſerit conſcientiã mulieris prægnantis .i. alicuius ſimplicis fœtum boni propoſiti impregnati, partumq; boni operis impediuerit, & aborſum peccati procurauerit, tenebitur de facto, & iuxta mariti .i. prælati vel ſuperioris arbitrium, iſte tenebitur in foro conſcientiæ ſoluere & ſatiſfacere per pœnitẽtiam de delicto. Magnum enim peccatum eſt ſimplices ſcandalizare, & fœtum boni propoſiti quod cõceperit enecare. Vnde dicitur. Ma. 18. Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis minimis qui in me credũt, expedit ei vt ſuſpẽdatur mola aſinaria in collo eius & ſubmergatur in mare, id eſt neceſſe eſt ei quod mola diuini timoris præmatur, & vt in mare .i. in amaritudine pœnitentiæ ſubmergatur. ¶ Si quis foderit foueam, vel aperuerit ciſternam, & nõ operuerit eam, ſi ceciderit bos vel aſinus in eã, reddet qui fecit foueam preciũ iumentorum. ¶ Ciſterna vel fouea eſt peccatum quod dato ꝙ nullus debeat facere, ſed cum fecerit ipſum debet abſcõdere & cęlare, & a conſpectu hoim ne ſcandalum vel malũ exemplum pariat, operire, quia ſi contrarium fecerit, foueãq; pro-

F prij p e. cati publicè reuelauerit, & ciſternã alterius delicti diffamãdo & detrahẽdo aperuerit, & ei⁹ occaſione, & ſui mali excẽpli oſtenſione aliquis bos vel aſinus .i. aliquis ſimplex inᵃ ceciderit, id eſt eius exemplo deliquerit, mortis & dãnationis ipſius reus erit. Ille .n. qui foueam apertã dimittit .i. qui peccatum publicè facit, non ſolũ tenetur de pctõ quod cõmittit, immo etiam de peccato quod exemplo & occaſione ipſius alius homo fecit. Vtile igitur eſt non ſolum peccatã nõ facere, ſed etiã ſi facta ſunt ipa a cõſpectu hoim, ne forte ſcãdalum pariãt, operire: Vnde dicitur. Apo. 16. Beatus qui cuſtodit veſtimẽta ſua, ne nud⁹ ambulet. Quod tamẽ nõ faciũt multi qui pctã ſua nũ ſolum non operiũt neq; cęlant, immo ipſa ex induſtria publicãt atq; iactant. Eſ. 3. Peccata ſua ſicut Zodoma prædicauerunt, ne abſconderunt. ¶ Vel dic ꝙ ciſterna eſt ſacra ſcriptura vel fides noſtra, cui⁹ .i. interiora ſecreta non debent bobus & aſinis .i. ſimplicibus manifeſtari & aperiri, ſed potius per ſimplicẽ expoſitionẽ aliqualiter operiri, alias ſi per ſcrupulum erroris ibi periclitentur atque cadant de morte et dãnatione earum tenebitur. qui .ſ. occaſionẽ delinquendi ipſis dediſſe videt. Prædicator igitur vel doctor debet ſm Pſal. 146. operire cœlũ nubibus, et dare terræ pluuiam. Non eſt enim tutum ciſternam fidei talibus aperire, et de ſecretis dei corã eis diſputare: imo neceſſe ẽ cum quodã operculo ſimplicis doctrinę talibus pdicare, iuxta illud Apoſtoli. 1. Co. 3. Tãquã paruulis in Xpo lac dedi vobis edere, nõ eſcam. ¶ Si bos alicuius bouem alterius occiderit, vendetur bos viuus et precium eius cum cadauere bouis mortui inter vtrũque dominum diuidetur. ¶ Sic vero ſi ſubditus vnius ſubditũ alterius offenderit, debẽt duo dñi ſine acceptione communiter ad faciendum iuſticiam intendere, cadauerq; .i. illum qui læſus eſt p cõpaſſionem inter ſe diuidere illum vero q̃ lęſit debẽt vendere, id ẽ punitioni ſubmittere, & etiam de comuni aſſenſu precium mortis vel læſionis alterius inter ſe partiri, et in executione iuſticiæ communiter conſentire, quia reuera duo domini principes vel prælati, vtrunque factum, ſcilicet compaſſionem a parte patientis iniuriam, et punitionem a parte facientis debent communiter proſequi, ad communem executionem iuſtitiæ communiter inclinari. Illeque cuius eſt bos cornupeta id eſt ſubditus qui fecit iniuria. non debet ipſum defendere, ſed venditioni et punitioni exponere, Vnde Auguſtinus dicit, ꝙ iuſticia communis eſt virtus &c.

Capitulum vigeſimum ſecundum Textus. Si quis furatus fuerit bouem aut ouem Moralitatum Capitulum 14.

CVm q̃s furari veniebat nocte, ſi deprehendebatur, & vulneratus moriebatur, percuſſor de homicidio non tenebatur. Si vero fur volebat de die furari, ſi quis eũ occideret, debebat tanquã homicidia puniri. Et ſic apparet ꝙ minus parcitur furi nocturno quam diurno, et ꝙ magis priuilegiatẽ latro publicus q̃ occultus. ¶ Sic vero etiã inter nos ſunt multi ſpirituales fures, ſcilicet detractores qui furantur famam, homicidæ qui furãtur perſonam, raptores q̃ furanĩ ſubſtantia, hæretici q̃ furantur fidem vel hominem. Iſtud eſt verum, ꝙ magis ſunt reprehenſibiles q̃ occulti ſunt quam, illi qui ſunt manifeſti. Et ſic dico, ꝙ magis ẽ vituperabilis detractor occultus quam iniuriator manifeſtus. Quia ſicut dr. Eccl. 10. Quemadmodũ ſi mordeat ſerpens in abſcondito, nihil eo minus habet qui occulte detrahit. Item raptor abſconditus, ſicut eſt vſurarius vel exactor, dominus vel prælatus, qui ſcilicet caute, id eſt ſub ſpecie iuſticiæ aliena rapit, magis eſt reprehenſibilis, quam raptor publicus. Item homicida ſecretus, ſicut eſt ille qui occidit veneno, quam alius apertus. Item occulte, ſcilicet nocens vt hæreticus quam quicunque infidelis vel peccator notorius. Item prædicator incognitus, quam quilibet notorius inimicus. Quia breuiter a q̃b. nõ põt caueri, & q .i. neſciunt eſſe inimici, & q̃ proprie de nocte furantur, nõ de die, .ſ. q̃ nocent abſcondite, non a pte, ſunt magis periculoſi, & ideo debent eẽ deo magis odioſi et hominib. Et ideo dr̃ de iſtis. Hie. 9. Pacẽ cum amico ſuo loquẽ, et occulte ponit ei inſidias. ¶ Item ibidem dicitur, ꝙ ſi quis voluerit ſpinas cõburere, & poſuerit ibi ignem. et ignis egreſſus ſegetes ſeu ſpicas cõbuſſerit, dãnum q̃ ignẽ poſuit, emendare debebat. ¶ Sic vero ſi prælatus vel iudex vult comburere ſpinas .i. peccatores, ſummẽ debet cauere, ne ignis correctionis metas iuſticiæ tranſcendat, et ꝙ ſegetes cum ſpinis .i. iuſtos cum peccatoribus inuoluat. Melius eſt .n. malis parcere, quam bonos cum malis inuoluere. Vnde dicitur Matth. 13. Ne forte colligentes zizania,
H eradicetis ſimul & triticum. ¶ Vel dic quòd ſpinæ ſunt vitia, quæ ſi comburere & euellere cum igne correctionis cupias caue vt correctionis terminos nõ excedas alias ſegetem virtutum poſſes in eo per deſperationem comburere, & ſic dominus eius, i. Deus, damnificationis ſuæ damnum poſſet à te repetere, & ſic te oporteret de damnatione eius per exceſſum correctionis tuæ factę in die iudicij reſpondere, quã nimo melius eſſet aliqua vitia in homine dimittere, quẽm ipſum nimis aſpere corrigendo ad deterius prouocare. Allega vt ſuprà. ¶ Si quis aliari mutuauerat vel commodauerat, vel precio conduxerat aliquid, & præſente domino rei debilitatum fuerat, vel aliqualiter peioratum, nõ tenebatur qui mutuo acceperat emendare. Si vero præſens non erat dominus dictæ rei, tunc reſarcire damnum mutuarius tenebatur. Iſtud poteſt allegari, quòd cuilibet poteſt eſſe cura de re ſua, & quòd magis punitur ille qui ſcienter & pręſentialiter permittit rem ſuam damnificari, quàm qui abſenter vel ignoranter. ¶ Vel poteſt allegari quòd plus quandoque valet abſentia quàm præſentia. ¶ Vel iſtud a quibuſdam exponitur moraliter. Sic enim Deus accommodat rem ſuam, ſcilicet hominem ſubditum cuilibet prælato ſub tali pacto. ꝙ eam debet cuſtodire, & de anima ipſius reſpondere, iuxta illud. 3. Corin. 20. Cuſtodi virum iſtum, qui ſi lapſus fuerit, erit anima tua pro anima eius. Veruntamen ſi iſte commodatarius, id eſt prælatus facit tantum quòd dominus ſit pręſens, vtpotẽ quia timorem domini incutit in cor ipſius peccatoris, & annunciat ei vitia, & virtutes, & etiam ipſum admunet ne delinquat, ſi tunc contingit ipſum ſubditum per vitia deteriorari, nõ tenebitur ille prælatus iſti præſenti domino, id eſt ipſi Deo ſic malo ſubdito præſentato de anima ipſius non tenebitur reſpondere. Si vero iſta res ſit commiſſa, id eſt ſubditi anima periclitatur per vitia domino non præſente, id eſt Deo ipſum prælatum ſubdito non præſentato, vel timore ipſius non incuſſo, vtpote quia prælatus cũ

non

A non docuit, redarguit, nec correxit, tunc re vera tenebitur, & ad emendandum, & ad penitendum vel hic vel in futuro cogetur. Vnde dicitur ſic. Eccleſiaſt. 33. Si dicente me impio morte morieris, non annunciaueris ei, ipſe in iniquitate ſua morietur, animam autem eius de manu tua requiram. Si vero annunciaueris ei, ipſe in iniquitate morietur, tu autē animam tuam liberaſti. ¶ Dominus præcepit quòd primitiæ & decimæ omnium fructnum noſtrorum eidem offerantur. Decimas tuas & primitias tuas non tardabis offerre. Decimam ergo partem debemus domino dare, nouem vero partes poſſumus nobis licitè retinere. ¶ Primitię ſignificant bonorum operum incboationem, denarius qui eſt numerus perfectus, deſignat operum complementum, & perfectionem. Nouenarius aūt qui denarium non atringit, ſignificat imperfectionem. Igitur dico quòd primitiæ & decimæ rerū noſtrarum. i. inchoatio & perfectio bonorum operum, Deo ſunt offerendæ, & eidem penitus aſcribēdæ, quia re vera nullus poteſt vel bene incipere vel bene perficere, niſi à Deo fuerit ſibi datum. Vnde apoſtolus. Phil. 2. Deus eſt qui operatur in nobis velle & perficere. Cuius contrarium credidit Pelagius, qui dicebat ꝙ homo poterat inchoare, & dominus conſummare, ita quòd ille qui credebat Deo decimas, & non primitias offerebat, cum tamen dicatur, quòd caput cum cauda hoſtię. i. principium, & finis operis Deo debetur offerri. Leu. 3. & Deo tribui & aſcribi, quia ſicut dicit apoſtolus. Rom. 9. Non eſt volentis neque currentis, ſed Dei miſerentis. Et alibi. Phil. 1. Qui cępit in nobis, opus bonum perficiet. Nouenarium numerum. i. imperfectionem noſtrorum nobis retineamus, & nobis aſcribamus. Decimam vero, id eſt complementum & perfectionem coram domino offeramus. Vnde dicitur. Deute. 12. Offereris holocauſtum domino decimas & primitias. ¶ Pręcepit dominus offerri ſibi omnia primogenita animalium, ſeptem tamen diebus debebāt eſſe cum matre ſua die autem octaua debebant domino offerri. Si vero eſſet animal immundum ſicut aſinus, debebat cum oue huiuſmodi primogenitum commutari. Si vero ille cuius eſt primogenitum aſini redimere vel cōmutare nolebat, ſtatim ipſum aſini primogenitum interfici vel necari debebat. Vnde ſupra. Exo. 34. Primogenitum aſini mutabis oue ſi non redimeris, interficies. ¶ Per primogenita noſtra

B poſſum intelligere bona opera, quæ pro ea primogenita noſtra dicuntur, quia hæreditas æternæ gloriæ talibus operib. ſicut veris & primogenitis hæredibus debetur. Talia ergo primogenita. i. bona opera noſtra deo offerri. i. ad Dei laudē & gloriam ordinari. Si autē contigerit quòd habeamus primogenitum aſini, id eſt aliquod bonū opus quod habet aliquam aſinitatem vel ſtoliditatem admixtam, vtpote quia factum eſt indiſcrete, vel cum alicuius vanæ gloriæ intentione proculdubio nos tenemur, ipſum cum oue, id eſt cū bono & ſimplici opere commutare, & bonam ouinam & ſimplicem intentionem ſibi apponere, & ſic poterit illud quod aſininum fuerat domino complacere. Si vero ipſum commutare noluerimus, ipſum pro certo interficere, id eſt penitus ſubmouere debemus. Verbi gratia. Si quis ieiunat vel aliud bonum opus facit ad vanam gloriam, illud eſt primogenitum aſininum, ſi vero mala, & inanis intentio ſubmouetur, tunc aſini primogenitum cum oue ſpiritualiter commutatur. Si vero malam intentionem tollere renuit, tunc ſuum aſinum primogenitum, id eſt bonum opus ſtolide & inaniter factum redimere non dignatur. Quapropter iſtud opus tanquam in nullo meritorium, & pęnitus nihil valens debet interfici, id eſt deſtrui, & confundi, & apud Deum & homines condemnari, quia re vera aſinus non eſt offerendus, niſi mutatus cum oue, nec bonum opus mala intētione vel ſine diſcretione factum, Deo placere dinoſcitur, niſi fulciatur bona & ſimplici voluntate, quæ. ſ. per ouem in ſacra pagina deſignatur. Vnde de amicis Iob dr̄. Dederunt ſibi vnuſquiſque ouem vnam. ¶ Vel dic quòd primogeniti prælatorum ſunt illi qui ſe debent per bona exempla, opera & documenta Deo offerre. Si vero habent aliquod primogenitū aſini, id eſt aliquem malum ſubditum ipſi pro certo debent eum pro vitib. pro oue mutare, id eſt bonum ſimplicem efficere. Quod ſi nequeant, debent eum interficere. i. dure corrigere & punire. Vel etiam ſi ſua crimina exigant, ipſum debent occidere, vel carceri mancipare. Vnde ſuper eodem. c. Maleficos non patieris viuere ſuper terram. Dignus eſt. n. C de medio tolli, qui ſua ſtulticia & malitia noluerit commutari, vt poſſit ſpiritualiter domino immolari, & digne ad ipſius ſeruitium applicari, ſicut de chananeis dicitur Sapi. 12. nequam eſt natio illorum, & naturalis malicia eorum, vt nō poſſit mutari in perpetuum. ¶ Vel dic quòd ſi aliquis prior vel religioſus habeat primogenitum aſini, id eſt aliquem malum ſubditum vel ſocium, debet ſi poteſt, ipſum mutare cū oue. i. cum aliquo ſimplici vel honeſto, quod ſi prælatus ſuperior noluerit facere, tunc poteſt ad eius interfectionem id eſt ad eius rigoroſam punitionem & correctionem vacare. Tutius. n. eſt ſi poteſt, quòd de eo ſe expediat. Quod ſi nō poſſit neceſſe eſt quòd ſuam aſinitatem confundat. ¶ Dominus præcepit non comedi carnem, quæ à beſtijs fuerit prægustata, ſed canibus relinquendam. Non comedetis (inquit) carnem quæ à beſtiis fuerit prægustata, ſed proiicietis canibus. ¶ Per comedere in ſcriptura intelligitur imitatio. Ille. n. alium comedere dicitur, qui vitam & exempla eius ſibi mētaliter incorporat, & qui etiam mores ipſius imitatur. Per beſtias intelligunt motus brutales & carnales. Per carnem vero intelligitur perſona luxurioſa. Igitur caro. i. carnalis, vel luxurioſa perſona, quam beſtiæ, i. motus carnales per luxuriam ſuffocauerunt, & ſpiritualiter occiderunt, non debet a nobis comedi. i. per imitationem recipi, & aſſumi, quinimo talis perſona debet canib. i. alijs peccatoribus comedenda & imitanda relinqui, & canibus etiam. i. inferni demonibus condemnari. Et re vera iſtud eſt verum, quòd tales ſic carnales & immundi non ſunt digni manducari. i. amari vel imitari ab hominibus, ſed potius a beſtijs & à canibus, quia. ſ. mores eorum non ſunt rationabiles aut humani, ſed potius beſtiales, inutiles & canini. Vnde dicitur. 3. Reg. 22. Canes comedet. Iezebel in agro Iſrael. ¶ Vel dic quòd beſtiæ ſunt hæretici vel alij peccatores, qui ſi quem attractauerit, & corruperint, non eſt dignus ab alijs manducari &c. ſicut ſupra. ¶ Cum omnia primogenita eſſent domini, conceſſit dominus quòd quodlibet animal primogenitum poſſit ſeptem diebus cum matre ſua eſſe, octaua die præcepit ipſum D ſibi adduci, & reddi. ¶ Septem dies ſignificant vitam præſentem, quæ. ſ. ſeptem dierū circulo voluitur, octaua vero dies eſt tempus futuri ſeculi, vbi. ſ. corporum reſurrectio celebratur, quæ in octaua ætate complebitur, ſicut & Chriſtus octaua die reſurrexiſſe probatur. Igitur cum omnia primogenita, i. omnes iuſti Deo debeant immolari, & ſibi ſpiritualiter dedicari, iſtud præcipuè fiet in octaua die in reſurrectione, quando. ſ. corpora & animæ ſimul glorificabuntur. Septem enim diebus. i. per decurſum ſeptem ætatum cum matre noſtra. i. cum mundo viuimus, in octaua vero die. i. in futura reſurrectione cum domino erimus. ¶ Vel dic ꝙ octaua dies ſignificat circuncisionem vitiorum, ſ. pœnitentiam in qua. ſ. homo Deo offertur & redditur, qui per ſeptem dies. i. per ſeptem peccata cum matre ſua. i. cum mundo morabatur, q. ſ. niſi homo ſeptem dies quibus fuit cum matre ſua. i. cum mundo. i. in vita præſenti, & ſeptem peccata mortalia tranſierit ad octauam diem. i. ad circuncisionem pœnitentiæ attigerit. offerri Deo tam in eccleſiaſticis promotionibus quam in cœli prælationibus non poterit nec debebit. Vnde dicitur. Leuit. 22. Septem. diebus erunt ſub vbere, octaua autem die offerri poterunt Deo. ¶ Vel dic cōtra nimis iuuenes, qui non ſunt promouendi, vel in ſtatu eccleſiæ quouſque ſeptenarium virtutum compleuerit, & octauam circuncisionem pœnitentiæ attigerint offerendi &c.

Capitulum vigeſimum tertium. Textus. Non ſuſcipies vocem mendacij. Moralitatum: *Cap. 15.*

PRæcepit dominus ꝙ ſi quis inueniat aſinum vel bouē inimici ſui errantem, debet eum reducere. Si vero ipſum in foueam cecidiſſe reperit, debet eum ſubleuare. Inimicus noſter eſt diabolus vel peccatum. Vnde dicitur. Mat. 13. Inimicus homo hoc fecit. ¶ Bos vel aſinus ſignificat peccatorem, qui. ſ. qūque dicitur errare quando per ignorantiam vel infidelitatem peccat. quādoque dicitur eſ-

ſe in

E le in fonea, quando.ſ. per profundam obſtinationem delin-
quit. Si quem ergo talem bouem vel aſinum. i. ſi quem dia-
boli ſeruũ vel peccatorem erroneũ vel in vitijs profundatũ
viderim⁹, ipſum pro certo eapedire ſubleuare & a vitiis li-
berare debemus, quia ſcilicet exẽplis, monitis et inductioni-
bus ipſum debemus de fouea vitiorum eruere, et adiuuare
monitis et inductionibus, & viam reducere veritatis. ¶ Vel
dic quod talis fouea ẽ mala mulier. Vnde dicitur. Proue. 22.
Fouea pro ſunda os alienæ, cui iratus eſt dominus, inci-
det in illam. Talibus ergo ſic infoueatis, & in peccato lu-
xuriæ cauernatis & obſtinatis, debemus compati, & eos iu-
uare pro viribus, ꝙ poſſint ad viam ſalutis reuerti. Vnde Pro
ue. 24. Erue eos q ducuntur ad mortem. Multa particularia
ꝑcepta iniuncta ſunt filijs iſrael, tam affirmatiue quam nega
tiue, & ideo hic dicit̃ ſic. ¶ Ter in anno apparebit omne ma-
ſculinũ tuum coram domino deo tuo, tribus vicibus ꝑ ſin-
gulos annos mihi feſta celebrabitis. Non immolabis ſuper
fermentum ſanguinem victimæ meæ, non coques hedum in
lacte matris ſuæ, non apparebis in conſpectu meo vacuus.
¶ Re vera talia mandata ſpiritualiter dantur nobis. Deus.n.
vult ꝙ ter in anno coram ipſo compareamus, ſ. in contritio-
ne cordis, in confeſſione oris, in ſatiſfactione operis, de quo
dr̃ ſupra. Exo. 5. Viã triũ dierum ibimus, vt ſacrificemus dño
Item quòd tribus vicibus ſibi feſta celebremus, ſcilicet in fi
dei ſinceritate, in charitatis veritate, & in ſpei iocunditate.
Vnde dr̃. Ecc. 25. In tribus beneplacitũ eſt ſpiritui meo. Itẽ
neceſſe eſt quod ab hoſtia dñi, ideſt ab immolatione bono
rum operum noſtrorum fermentum hæreſis, maliciæ et hy-
pocriſis deponamus, offeramuſque hedum, id eſt animum
noſtrum non in lacte matris ſuæ, ideſt in oblectatione car-
nis concupiſcentiæ non coquamus, quòd vacui virtutibus
coram domino non appareamus, ſed ꝙ ſemper pleni & opu
lenti virtutibus et meritis pſiſtamus. Vñ Ruth. 3. Nolo te va
cuam reuerti ad ſocrum tuam. ¶ Vel dic ꝙ hedus eſt Chri-
ſtus, qui.ſ. in lacte matris ſue, id eſt in iuuentute non debe-
bat decoqui vel occidi, ſed tempus virilis ætatis potius ex-
pectari. Vnde ipſemet dicit Nondum venit hora mea. ¶ Vel
F, dic ꝙ hedi.i. religioſi, nõ debent nimis iuuenes ad religionẽ
adduci, quouſque habeant diſcretionem. ¶ Promiſit dñs po-
pulo ſuo dare angelum doctorem, dicens ſic Ecce ego mit-
to Angelum meum, qui præcedet te & cuſtodiet, et introdu
cet ad locum quem paraui, obſerua eum, et audi vocem ei⁹.
Nec contemnendum putes, quia non dimittet te cum pec-
caueris, & eſt nomen meum in illo. Si autem audieris eum, et
feceris quę ego loquor, inimicus ero inimicis tuis, & affli-
gam affligentes te. ¶ Quamuis iſtud poſſit intelligi de Chri-
ſto qui eſt angelus teſtamenti, pro eo quòd a patre miſſus
in mundum fideles cuſtodit, et eos ad paradiſum præceſ-
ſit, & eos virtualiter ibi introducit, ad pręſens tamen per
Angelum intelligo prælatum angelicum et deuotum, quã
ſcilicet a Deo dat & mittit, vt per ipſum populus exem-
plariter præcedatur, virtualiter cuſtodiatur, & ad locum pa
ratum.i. ad paradiſum finaliter introducatur, quia re uera ta
lis debet eſſe a deo miſſus & datus, non affectione vel ſimo-
nia ꝓcreatus. Debet etiam populum præcedere in omnibus
virtuoſis operibus, & exemplariter anteire. Debet inſuper
populum ab aduerſatijs, i. a demonibus & hæreticis & tyran
nis defendere, & viam ſalutis omni populo ꝑparare, & ſic ip
ſos ad paradiſum introducere & ſuis monitis & ꝑdicationi-
bus nec non ſuis deuotis orationibus, cœleſte habitaculum
ꝓcurare. Vnde dicitur. Mal. 3. Ecce ego mitto angelum meũ
q ꝑparabit viam ante faciem tuam. Et ideo pro certo iſte an
gelus.i. prælatus angelicus debet a populo obſeruari, vox
eius cum reuerentia audiri, & nullo modo contemni, ſed ſi-
bi humiliter obediri. Nomen enim dei in ipſo eſſe dicitur in
quantum pſonam Dei repręſentat, & inquantum ob dei re-
uerentiam eidem obeditur, & inquantum cum quis peccat,
ad puniendum crimina ordinatur. Non dimittet inquit cũ
peccaueris. Illa eſt etiam concluſio ꝙ cum populus bene au
dit angelum iſtum ꝑceſſorem. i. cum qs bene obedit & re-
ueretur ſuum prælatum & rectorem, deus efficitur inimicis
ſuis inimicus, eumque ab afflictione liberat, & tuetur ab affli
gentibus & iniquis. Bene ergo dicit Apoſtolus. Col. 3. Filij
obedite parentibus.i. prælatis veſtris, hoc enim iuſtum eſt.
¶ Cũ filijs iſrael eẽt ꝓmiſſum ꝙ terras euei, gergezei & cha

nanei, & aliorum infidelium adire, & occupare poſſent, ſu- G
per omnia ꝑceptum eſt eis ꝙ deos eorum non colerent, et ꝙ
fędus cum eis non inirẽt, ꝙq; opera eorum nõ facerent, ſed
ꝙ lucos, deos & ſtatuas ipſorum chananeorum infidelium de
ſtruerent, & delerent. ¶ Sic re uera eũ contingit ꝙ filij Iſrael
.i. boni clerici vel religioſi ad terras chananeorum.i. malorũ
hominum peccatorum deſtinantur, vtpote quia aliquod
officium vel aliquod beneficium inter ſeculares promo-
uentur in quo neceſſe eſt cum ſecularibus viuere, & eorum
negocia gerere, & ipſorum conſortia frequentare, ſumme ca
uere debent, nę deos talium.i. vitia q̃ colunt, velint colere, ac
opera eorum facere vel fouere, & eis fœdera male ſocietatis
iungere vel ligare, quimmo iſti debent deos eorum.i. vitia
deſtruere, & eos mediante iuſticia ſubmouere. Quod tamẽ
eſt contra multos ꝑdicatores, q mittuntur ad chananeos.i.
ad peccatores dolendos, & conuertendos, & corrigendos,
qui tamen deos eorum adorant, id eſt vitia eorum diſsimu-
lant, opera eorum faciunt, ita quòd quantum ad auariciam
& adulationem ipſis ſecularibus deteriores fiunt. Fœ-
dus cum eis ineunt, inquantum nihil aliud quam diuitum fa
miliaritatem quærunt. Vnde dicitur Oze. 12. Fędus cũ aſſirijs
iniſt & oleũ in ęgypto ferebat. Item dic de prælatis qui non cu
rant chananeos & tyrannos eradicare, immo ſtudent ſe eis
confederare, & eiſdem in omnibus complacere, per ſuorum
nepotum matrimonia ſe cum eis familiariter colligare. ¶ Di
cit dominus populo Iſraelitico, ꝙ hoſtes eius non intende-
bãt ſtatim vno anno delere, ne ſuite terra in ſolitudinem re
digeretur, & beſtię contra eum multiplicarentur, ſicut etiam
dicitur, Iudic. 2. Dominus totum populum chananeum a fa-
cie filiorum Iſrael delere noluit, vt in ipſis filij Iſrael ad vſum
armorum exercitarentur, ſed tamen hoc præcepit vt ſub tri
buto viuere cogerentur. ¶ Per hoſtes tribulationes intelligo
quæ.ſ. continue nos moleſtat, per beſtias autem motus carna
les aſſumo q brutaliter nos infeſtant. Illud eſt ergo verum
ꝙ Deus de terra noſtra.ſ. de corpore hoſtes noſtros.ſ. mundi
tribulationes penitus & ſubito non euellit, quinimo ipſas no
biſcum viuere & manere ꝑmittit, quod vtique facit, ne be-
ſtiæ carnalium motuum & tentationum cõtra nos creſcant,
& ne virtutum ſolitudo & carentia in terra noſtri corporis
inualeſcant. Conſtat enim ꝙ cum quis ſine tribulatione in H
proſperitate viuit, terra ſua.i. perſona ſua ad ſolitudinem &
ſterilitatem virtutum faciliter rendit, & beſtia deuorans.i.
carnis tẽtatio ipſum faciliter corrumpit & inuadit, ita quòd
diabolus dicit illud Deutero. 32. Dentes beſtiarum im-
mittam in eos, cum furore trahentium ſuper terram at-
que ſerpentium. Vtile eſt ergo viro iuſto habere tales, ſci-
licet mundi tribulationes, vt in eis exerceatur & ne peiores
hoſtes.ſ. beſtiæ.i. carnis beſtialitates, & immundiciæ contra
eum augmentenrur. Ideo in pſalmo. 33. dicitur. Multæ tribu
lationes iuſtorum. ¶ Vel iſta poſſunt allegari ꝙ melius eſt ꝓ
moueri malos quam nullos in terra promiſſionis. i. in eccle-
ſia chananeos ideſt peccatores ad tempus dimittere, quam
beneficia vacua relinquere, quia ſcilicet beneficia in ſolitu-
dinem rediguntur, quando ſine cultore diutius dimittun-
tur. Paulatim et etiam ſucceſſiuè debent mali de eccleſia
eijci, quia ſcilicet melius eſt ibidem malos miniſtros ad tem
pus dimittere, & eorum vitia ſub diſſimilatione tranſire,
quam miniſtris eccleſiam totaliter viduari. Quod vti-
que eſt contra multos prælatos, qui ſcilicet beneficia va-
cantia diu dimittunt, pro eo vt aiunt, quia nullum dignum in
uenire poſſunt ita quod propter defectum rectoris ipſa bene
ficia deſtruuntur & pereunt. ¶ Vel dic ꝙ cum filij Iſrael ideſt
contemplatiui & viri iuſti vadunt ad occupandum terram
ſuam, ad domandum, & ſubiugandum carnem ſuam, domi-
nus hoſtes eorum ideſt carnis tentationes non ſtatim delere
vult, vt ſic poſſint cum humilitate viuere, et virtutem ſuæ cõ
ſtantiæ contra eos exercere, quia.ſ. nulla virtus ſine hoſte re-
gnat, ipſos tamen hoſtes ideſt carnis tentationes vult cum eis
ſub tributo et ſubiectione viuere & manere. Vnde dicitur.
Gen. 4. Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis ipſius.
Quia aliæ beſtiæ ideſt peccata ſpiritualia, ſicut eſt ſuperbia,
elatio, inanis gloria, contra tales multiplicarentur, & ſic in
ſolitudinem ſpiritualem redigerentur, & virtutum opulen-
tia priuarentur, quia re uera ſæpe fit, ꝙ illi qui carnis tribula
tiones non ſentiunt, de ſua caſtitate ſuperbiunt, & ſic mul-
tipli-

A tiplicatis in eis beſtijs.i.ſpiritualibus vitijs, noniſſima eorum peiora prioribus fiunt. Vtile eſt ergo hoſtes.i. tribulationes & tentationes ſentire, vt diſcamus humiles fieri, & nullatenus ſupbire iuxta illud Apoſt. He.5. Didicit ex bis q̃ paſſus obedientiam. Et alibi. Quos tradidi ſathane in interitum carnis ſuæ, vt ſpũs ſalu⁹ fiat. 1.Co.5. ¶ Vel dic ad litterã ꝙ diuina prouidentia nunquam dimittit hominem ſine hoſte, vt ſemper habeat quod timeat, & exercitatior & cautior inde fiat. Sicut etiam videmus de altis dominijs & regnis. q vt communiter ſemper habent aliquos perpetuos hoſtes, cum quibus quaſi perpetua gerunt bella. Sicut patet de hiſpanis, qui pugnant cum aphricis, de latinis, qui pugnant cum ſiculis de anglicis, qui pugnant cum ſcotis, de gallicis qui pugnant cũ flamingis, & ſic de alijs. Vidit enim diuina prouidentia ꝙ virtus torpeſceret, ſi populus hoſtes contra quos vires exerceat non haberet quapropter hoſtes hominibus occultę ſuſcitat, & hoc regnis & perſonis bonum & vtile putat fore, ſicut ponit Oroſius & Cartagine vrbe romanis rebelliſſima, quam cum romani poſt infinitas cedes et clades viciſſent & cepiſſent diu deliberatum eſt a ſenatu romano vtrũ illa vrbs deleri deberet, aſſerentibus plurimis non eſſe vtile ꝙ deleretur, vt in vrbe rebellionibus dedita, virtus romana in bellis exercitaretur, q alias ſi ſine hoſte & timore viueret, per torporẽ & deſidiam faciliter laxaretur. Quia ſicut dicit Vegetius. Sine exercitio ingenia in artibus, & brachia in corporibus irrigeſcunt. ¶ Hic præcipitur populo iſraelitico, ꝙ cum chananeis populis.ſ.peccatoribus & iniquis fœdus non ineat, & ꝙ in terra ſua eos manere nullatenus ſinat. Non habitent inquit in terra tua, ne forte peccare te faciant in me ſi ſeruieris dijs eorum. ¶ Sic vere & nos nunquam debemus infidelibus .ſ.iudeis, ſaracenis & hæreticis confederari, vel cum eis amicitias contrahere, vel nobiſcum morari permittere, ne forte contingat ſimplices erroribus eorum decipi, & ad adorandum deos eorumum.i.ad credendum eorum perfidiam inclinari. Idem dic de vſurarijs & alijs publicis peccatoribus. Pſal. 100. non habitabit in medio domus meę qui facit ſuperbiam.

Capitulum vigeſimumquartum Textus? Moyſi quoque dixit. Aſcende ad dominum. Moralitatum. Cap. 16.

B CVm Moyſes eſſet accepturus legem a domino, aſcendit in mõtem ipſe & Aarõ & Nadab & Abiu filij Aarõ ſacerdotes futuri, & ſeptuaginta ſeniores ex iſrael. Sicque factum eſt ꝙ Moyſes ſurſum ad montis verticem aſcendit, prædicti vero in montis latere manſerunt, vniuerſus vero Iſrael procul in pede montis Moyſes ergo ſolus aſcendit, vbi quadraginta diebus & noctibus ieiunauit, & in duabus tabulis legem ſcriptã dei digito reportauit. Prędicti aũt Aaron & filij & ſeniores Deum Iſrael viderunt, & ſub eius pedibus quaſi opus lapidis ſaphiri ad modum cœli dũ ſerenum eſt, aſpexerunt, ſuper populũ ẽt facta eſt manus dñi & viderũt dñi maieſtatẽ, & cum lętitia comederunt. ¶ Sic vero ad hoc ꝙ aliquis digne mereatur accipere legem dei, & fieri legifer, & prælatus, inter deum & populum ſequeſter & medius, multa ſunt neceſſaria, quia.ſ.ipſe debet dici Moyſes, aſſumptus ex aquis, quia debet eſſe de aquis fluxibilium delectationum abſtractus, & ꝑ ipſarũ abdicationem debet aſcendere in montem cœleſtium contemplationum, debet habere ſecum Aaron & ſeniores.i.virorum prudentium aſſociationem. Debet intrare caliginem nubis.i.cordis conſcientiæ contritionem, debet duas tabulas habere, intellectum, & voluntatẽ, ſeu rationem & affectionem, vt.ſ. poſſit ibi deus virtutes & ſcientias ſcribere per gratiam & inſpirationem. Debet quadraginta diebus & noctibus ieiunare, per propriẽ carnis macerationem. Sic enim faciens, legem domini ſuſcipiet, inquantum diuinam voluntatem agnoſcet Deũ etiam Iſrael videbit, & ſaphirum q ſub pedibus eius eſt. i.ſcabellum pedum ſuorum. ſ. humanitatem beatifice contemplabitur & guſtabit. Nullus enim videre deum in patria, nec cognoſceſe legem in via merebitur, niſi q abſtinentiam & contemplationem, & ſeniorum.i.bonarum perſonarum aſſociationem ſectetur. Ezec. 8. Sedebam in domo mea, & ſenes Iuda ſedebant coram me. C ¶ Vel ſi vis allega illud ꝙ tres ſunt principales gradus, & ſtatus eccleſia, ſcilicet ſupremus medius, & infimus. Supremus eſt prælatorum, qui figurantur in Moyſe ſurſum aſcendente. Medius eſt clericorum, & religioſorum qui figuratus eſt in Aaron in latere montis cum ſuis remanente. Infimus eſt laicorum, qui figuratus eſt in populo inferius reſidente. Vnuſquiſque enim ſecundum exigentiam debet, deo appropiuquare, & montẽ perfectionis aſcendere, & ſecundum magis & minus viſionem Dei Iſrael ꝑticipare & legis diuinæ noticiam acquirere & habere. Perfecti enim ſurſum ad verticem contemplationis nouerũt aſcendere. Mediocribus vero ſufficit lateraliter circumire. Infimis vero ſecularibus neceſſe eſt inferius circa temporalia reſidere, & parum de temporalibus deguſtare. Vnuſquiſque, tamen ſecundum gradum ſuum, ſolet conſolationem ſuam a domino percipere, et fidei notitiam poſſidere. Apoſt. 1.Co. 12. Diuiſiones gratiarum ſunt. ¶ Idem autem dic de ſacra ſcriptura ſicut ſumum apicem ſoli ſcientifici in ipſa caligine miſteriorum intrant. Alij autem in latere, i.literaliter circa corticem hiſtoriarum immorantur. Alij vero ſicut ſeculares de longe remanent & verſant, omnes tamen exinde conſolationes plurimas cõſequunt. Idẽ hic de mõte eccleſiæ dignitatũ, in quib.ſ.alij ſunt ſuperiores, alij medij, alij inferiores. ¶ Vel etiã idem dic de monte paradiſi, & de dignitatibus gloriæ ſempiternæ. Vnde dr̃. Io. 14. In domo patris mei manſiones multæ ſunt. ¶ Moyſes legem accepturus, fœdus inter Deum & populũ inire voluit, & ideo duodecim vitulos immolari fecit, eorumque ſanguine populum aſperſit, & ſic confœderatus eſt domino populus, et legem eius ſuſcepit, & quicquid dominus p̃ceperat, ſe facturum ꝓmiſit. Omnia inquit q̃ locutus eſt dominus faciemus. ¶ Sic vero in eccleſia primitiua, Moyſes.i. Chriſtus, volẽs legem a patre acceptam populo fidelium dare fęduſque cum eis facere duodecim vitulos.i. 12. Apoſtolos. vel generaliter multos Apoſtolicos viros occidi, & ꝑ martyrium immolari voluit, inquantum.ſ.ipſos duodecim apoſtolos loco Ioannis, Paulo ſubſtituto ꝑ martyrium ad ſe vocauit. Sic ergo factũ eſt ꝙ populus iſtorum ſanguine perfuſus.i. Apoſtolorum & martyrum morte & paſſione firmatus, fœdus & fidelitatem accepit, legem & fidelitatem credidit & ſuſcepit, & voluntati domini obediuit. Maximum enim fidei fundamentum fuit ſanguis apoſtolorum & martyrum, quia re uera ex hoc populus in fide firmatur, & Deo fęderatur, quando videt & conſiderat D ꝙ talium, tot & tantorum ſanguis pro fide domino immolat inquantum ſcilicet non eſt veri ſimile, immo nec poſſibile ꝙ tot homines ꝑ fide voluntarie morerentur, niſi ipſa fides & lex Chriſti ſuper veritatem ſolidam fundarentur. Vnde dicitur. Lu. 22. Hic eſt calix ſanguinis mei noui teſtamenti myſterium fidei, qui pro multis effundetur.

Capitulum vigeſimum quintum Textus. Locutuſque eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere filijs. Moralita. Cap. 17.

DOminus volens tabernaculum fœderis ædificare, primo voluit certas materias ꝓ ædificatione ſibi ſpiritualiter dedicari, præcepit ergo ꝙ filij Iſrael ſibi vltro & voluntariẽ offerrent aurum & argentum, es hyacinthum, purpuram, coccum bis tinctum, byſſum, pilos caprarum, pelles arietum, rubricatas pelles hyacinthinas, ligna ſetim, oleum ad luminaria, aromata in vnguenta, & thymiamata boni odoris, lapides autem onychinos & gemmas ad ornandum ephot & rationale & ſuperhumerale. De iſtis autem vltro oblatis ꝓmittit ſe dominus velle ſanctificationem ſibi ædificare vt ſic poſſit inter homines habitare. Exẽplar vero iſtius domus ædificandæ moyſi deus in monte ſinai oſtendit quando domini gloriam vidit. ¶ Sic vero ad ſpiritualem ædificationem tabernaculi animæ conſcientiæ vel eccleſiæ, in quo ſcilicet deus ſpiritualiter commoratur, neceſſe eſt plura concurrere ſcilicet plures virtutes quæ ipſi deo vltro & voluntariẽ debemus offerre, & ſpiritualiter dedicare. Iſte ergo a nobis petit aurũ ideſt ſapientiæ claritatem argentum ideſt eloquentiæ ſuauitatem, es id eſt prædicationis &

E nis & orationis ſonoritatem. Vel argentum quod dulciter ſonat ſuauitatem monitionis, ęs quod aſperè reſonat, duriciã ſeueræ reprehēſionis, hyacinthum.i. cœleſtis conuerſationis & apparentiæ venuſtatem, purpuram.i. verecundiæ groſſitatem, coccum bis tinctum.i. duplicem Dei & proximi charitatem, byſſum retortam ideſt cordis & carnis candidam caſtitatem. Item debemus habere capillos caprarum.i. exẽpla pœnitentium & hæremitarum, pelles rubricatas arietum ideſt exempla Chriſti martyrum p fide occiſorum, Pelles hyacinthinas, qui.ſ. coloris ſunt cœleſtis.i. exẽpla Chriſti confeſſorum & cęleſte viuentium. Item nos debemus habere ligna ſethim quæ erãt incremabilia & imputribilia.i. pſeuerantiæ ſtabilitatem, oleum oliuarum.i. ſuauitatem pietatis & clemẽtiæ, aromata.i. thimiamata fragrantia bonæ famæ & ſpiritualis redolentiæ, lapides onychinos, qui reſpecti oculos tremere faciuntur.i. conſiderationem mortis, in diuinæ iuſticiæ. His enim rebus & virtutibus tabernaculũ fæderis.i. ſancta & munda conſcientia conſtituitur, & inde rationale iudicij.i. vita rationalis ornatur, et ſic ibi deo gratiſſime immolatur, dum tamen iſta vltro & voluntariè a nobis dño offerantur, quia ſcilicet nihil eſt meritorium niſi quod eſt vltroneũ, & voluntarium. Ideo dicebat Dauid in pſal. 53. Voluntariè ſacrificabo tibi. ¶ Pręcepit dominus fieri arcam de lignis ſethim, quæ ſecundum ſanctos erant ligna ad ſimilitudinem albæ ſpinæ, quæ nec aqua poterant putreſieri, nec igne cremari quæ erant etiam alba & leuia, & albæ ſpinæ ſimilia. Erat iſta arca quadrangularis, & ſine pedibus intus & exterius deaurata, ſm Ioſephum, quadam corona ſeu quodã circulo ſeu labio aureo deſuper circũcincta quatuor circulos in quatuor angulis habebat in quib. mittebant, & vectes qñ eã aliquis deportabat, quãdã tabula aurea q̃ dicebatur propiciatorium, arcam tegebat, & hoc in longitudine duos cubitos cum dimidio, in latitudine cubitũ cum dimidio poſſidebat, & infra ſe tabulas legis, vrnam cum mãna, librum deuteronomij, virgam quę floruerat cõtinebat. duo vero cherubin deſuper ſedebant, quę alas alterius ad alterum extendebant, ſicut dicitur hic, & infra. 37. et Deut. 10. Et ſic patet ꝙ iſta arca quo ad materiam erat aurea & ſethi-

F nea, quo ad formam quadrangula, quadriarcula & coronata, quo ad concomitantia habebat ꝓpiciatorium & cherubin, quo ad contenta habebat tabulas, manna & librum & virgam. Iſta autem arca infra altare lateranenſe ſecundum quoſdam eſt incluſa. ¶ Allegoricè iſta arca eſt eccleſia, quæ pro tanto arca dicitur, ꝙ infra eam cuncta, q̃ ad ſalutem, ptinent, reponunt. Vnde dicitur. Gen. 6. Facies tibi arcam de lignis leuigatis, vt ſaluetur vniuerſum ſemẽ. Iſta igitur de lignis ſethim.i. de ſanctis hominibus, quos ſcilicet aqua voluptatum non corrumpat, & ignis cupiditatis nõ vrat, & quos albedo caſtitatis, leuitas paupertatis, & ſpinoſitas aſperitatis induat, debet eſſe conſtructa & intus & exterius.i. affectione & conuerſatione debet eſſe per ſapientiam & ſanctimoniam deaurata, quia perſonæ eccleſiã cõſtituentes dñt eſſe per ſapiẽtiã ſplẽdẽtes & aureę, p indefectibilẽ firmitatẽ debent eſſe ſethineæ, et habetur in Cantic. 3. Reclinatorium aureum fecit ſibi rex Salomon. Iſta igitur debet eſſe quadrata per conſtantiam immutabilem, quadrangula p quattuor virtutes cardinales, quattuor habet circulos.i. quattuor euangeliorum doctrinam, in quibus.ſ. vectes q erant de lignis ſethim & ſpinoſis, & q erant exterius deaurati.i. prædicatores & doctores, q doctrinam habent auream & correctionẽ ſpineam, perſeuerantiam ſethineam, igitur debent inſeri, inquantum.ſ. ipſi habent in euangeliorum doctrina continuè meditari. Iſtiſque mediantibus arca portabatur, ad denotandum ꝙ per ſanctos prædicatores eccleſia in fide & in moribus ſuſtentatur, quamuis de multis vectibus.i. modernis pdicatoribus poſſit hodie dici ꝙ ipſi non ſunt vectes fortes & ſethinei, ſed viles, debiles & ferrei. De quib. diabolus dicit. Eſa. 45. Portas ęreas cõteram.i. malos plātos, vectes ferreos cõfringã.i. prædicatores &c. Item arca dicitur habere triplicem dimenſionem.ſ. longitudinem fidei, altitudinem ſpei, & latitudinẽ charitatis. Veruntñ quilibet iſtarũ habet aliq̃d pfectũ & aliq̃d imperfectũ. Cubit⁹ pfectionẽ ſignificat, dimidius vero cubitus imperfectionem deſignat, quia re uera longitudo fidei duos habet cubitos.i. duplicem perfectionẽ inquantum.ſ. deitatem & humanitatem credit. vnam tamẽ dimidietatem.i. imperfectionem habet, inquantum.ſ. non fa-

G ciliter, ſed enigmatice cognoſcit. Charitatis etiam latitudo imperfectionẽ importat, inquantum toto corde & tota anima deum & proximum ſuum nunquam amat. Spes etiam cum ſua altitudine dimidium cubitum.i. imperfectionem patitur, inquantum ſcilicet ſpes noſtra ſemper cum aliquo timore miſcetur. Et breuiter non eſt aliqua menſura perfectionis quin habeat aliquem defectum imperfectionis. In paradiſo vero noſtra defectio ſupplebitur, quando per beatitudinem omnia complebuntur. Vnde Apoſtolus. 1. Co. 13. Ex parte cognoſcimus, & ex parte ꝓphetamus, cum autem venerit quod pfectum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt. Item iſta arca.i. eccleſia, habet ſupra ſe propiciatorium inquantum in ipſa inuenitur propiciatio et remiſſio peccatorum, habet etiam coronam auream inquantum in ipſa inuenitur corona meritorum, habet cherubin.i. ſocietatem ſanctorum & angelorum, & conſortium ſapientium & iuſtorum. Cherubin quę ſm Ioſephũ erant formę volatilium nulli alteri aſſimilantium, quas Moyſes in ſede dei vidit, quæ ſcientiæ plenitudo interpretantur, ſignificant viros iuſtos ſcientificos, diſcretos, volatiles & contemplatiuos, & in ſede Dei per cõtemplationem aſſuetos, quos re uera arca eccleſiæ et religionis debet ſuper ſe in ſtatu prælationis habere, & ſecum vt eorũ regatur cõſilio cõtinere. Vñ Ezec. 10. Eleuauerunt cherubin alas ſuas, & exaltata ſunt. Item iſta arca debet continere tabulas & librum.i. legem diuinam & ſcientiam, mãna dulciſſimum quod de cœlo pluerat.i. deuotionem & clementiam, virgam Aaron qui floruerat.i. ſeueram correctionem & iuſticiam, legem.ſ. ad ſimplices erudiendum. Vnde dicitur. Hie. 31. Dabo legẽ meam in viſceribus eorum. Manna dulcedinis ad delinquentibus compatiendum, & indigẽtibus dulciter ſubueniendum. Pſal. 77. Pluit illis manna ad manducandum. Virgam vero iuſticia ad proteruos corrigendũ, & ad oues diuinæ paſcuæ dirigendum. Pſa. 44. Virga directionis virga regni tui. ¶ Vel dic ꝙ arca iſta ſignificat animam bonam vel quamlibet bonam perſonam, & maxime eccleſiaſticum vel prælatum, quia ſcilicet talis debet eſſe ſethineus, vel imputribilis per conſtantiam & patientiã, H
debet eſſe aureus intus per diuinam ſapientiã, & extra p honeſtatem & per bonam apparentiam. Iſti debẽt habere quattuor angulos.i. quattuor affectiones ponas.ſ. dolorẽ de præſentibus malis commiſſis gaudium in ſpiritu ſancto de præſentib. bonis factis, ſpẽ in Deo de futuris pmiis, timorẽ de futuris pęnis. Vñ dr̃. Ecc. 37. Ex corde quattuor oriũtur.ſ. bonũ & malũ, & vita & mors. Bonũ inquit & malum & virtus & vitium, in præſenti quantum ad gaudium & dolorem, vita & mors.i. præmium & tormentum, quantum ad ſpem & timorem. Item iſte debet habere quattuor circulos.i. quadruplicem cardinalem virtutem. Debet habere duos vectes deauratos ideſt duplicem fortitudinem & firmitatem.ſ. in corde contra tentationes, & in corpore contra tribulationes. Etiam debet habere labium aureum ideſt verbum cõtinens mundiciam & veritatem, debet habere propiciatorium aureum.i. clementiam & pietatem, & debet habere cherubin aurea.i. virorum ſapientum ſocietatem. Vel cherubin, qui interpretatur plenitudo ſcientiæ.i. ſcientiam & ſubtilitatem. Iſta enim omnia pertinent ad prelatum, vel etiam ad quemlibet virum eccleſiaſticum ſiue iuſtum videlicet ad pœnitẽtibus faciliter propicietur Pſal. 129. Apud te propiciatio eſt. Quod cherubin.i. viris contemplatiuis & ſcientificis concomitetur. Vnde Eccl. 9. Cum ſapientibus ambula. Quod a quattuor virtutibus cardinalibus dotetur. Ezec. 1. Quattuor facies vni. Et duobus vectibus.i. duobus lateribus fortitudinis.ſ. a dextris & a ſiniſtris.i. in proſperis & in aſperis roboretur. Vnde dicitur. Nu. 13. Palmitem portauerunt in vecte duo viri. Item iſta arca prælatus debet continere tria.ſ. tabulas cum libro.i. diuinæ legis eruditionem, manna dulce.i. eleemoſinam et ſubuentionem, vel benignitatem & cõſolationem & compaſſionem, virgam floridam.i. iuſticiam & correctionẽ. Iuxta illud Apo. 1. Th. 5. Corripite inquietos, cõſolamini puſillanimes, ſuſcipite infirmos, quia ſcilicet prælatus debet rudes informare, inquietos corripere, puſillanimes conſolari, & afflictorum miſereri. ¶ Vel ſi vis, allega de hoc ſicut ſupra eodem. Debet etiam habere triplicem dimẽſionem id eſt tres virtutes theologicas, ſcilicet longitudi

nem

Anem fidei, altitudinē ſpei, & latitudinem charitatis, quia dicit Apoſtolus. 1. Corin. 13. Nunc autem manent tria hæc, fides ſpes & charitas &c. Dilata vt ſupra. ¶ Vel dic ꝙ arca eſt Chriſtus, qui ex auro & ligno. i. ex deitate & humanitate cōſtat, qui. ſ. ſecum habet cherubin. i. angelos quibus dominatur. Vnde dicitur. Lu. 2. Facta eſt cum eo multitudo cœleſtis exercitus &c. Propiciatorium pietatis cum dixit adulteræ. Ioh. 8. Dimittuntur tibi peccata tua. Quattuor circuli. i. quattuor euangeliſtæ, duo vectes, i. duo populi pendentes in circulis. i. in euangelijs continuè commorantes &c. Expone omnia alia vt ſupra. ¶ Vel dic ꝙ arca eſt beata virgo, cuius lignum. i. anima fuit imputribilis naturæ inquantum nullam peccati ſenſit corruptelam, quæ. ſ. in ſe continuit tria. i. Chriſtum. Nam ſcilicet ibi fuit manna de cœlo veniens. i. deitas, tabula legem continens. i. anima, virga de terra naſcens idest corpus. Iſta ergo fuit aurea. i. ſancta intus & extra. i. in corde & corpore &c. Dic per omnia ſicut ſupra.

¶ Præcepit domin⁹ fieri duos cherubin aureos ꝑductiles, nō fuſiles, ſed malleo factos, qui iuxta arcam tegentes propiciatorium ex vtroque latere ponerentur, & ꝙ duæ alæ ſingulorum alterius ad alterum iungerentur. ita ꝙ ipſis ſe mutuo tāgentibus arca & propiciatorium tangerentur, præcipiebatur etiā ꝙ iſti mutuo ſe reciperent, & ꝙ vultus ſuos ad ꝓpiciatorium verterent, quod ſcilicet alijs duabus (vt dictum eſt) operient. Alias vero duas alas exterius extenderent et leuarent. Prout vero dicit Ioſephus, cherubin erant animalia quædam quarum figura nūquam erat viſa, ſed a Moyſe in ſede agni conſpecta fuerat. ¶ Per cherubin prælatos vel viros eccleſiaſticos poſſumus intelligere, qui. ſ. duo debent eſſe ꝑ charitatem & ſanctitatem ſplendidi, perductiles. i. malleis tribulationum ꝑducti, ad malleationem per correctionem, & patientiam aſſueti, & iuxta arcam. i. iuxta religionem vel eccleſiam ad eius protectionem & regimen conſtituti. Vnde dicitur. 3. Reg. 6. in libro Regum. fecit in oraculo duos cherubin de lignis oliuarum decem cubitorum altitudinis, texit quoque auro, quia re uera tales debent eſſe in oraculo. ſcilicet in eccleſia ꝑ deuotionē, duo ꝑ dilectionē cherubin, qui interpretatur plenitudo ſcientię ꝑ ſcientiā, & diſcretionē, de lignis oliuarum per pietatem, & compaſſionem decem cubitorum per decem mandatorum impletionem, cooperti auro per ſplendentem, & lucidam conuerſationem. Quid vltra, Re uera dic ꝙ iſti cherubin videlicet viri eccleſiaſtici ſeu iuſti, debent eſſe animalibus. i. alijs hominibus diſſimiles ꝑ ſanctæ vitæ ſingularitatem ipſorumque ſimilitudo in ſede debet inſpici & inueniri ꝑ Dei exemplarem ſimilitudinem & conformitatem. Alæ. i. affectiones iſtorum ſe debent in uicem tangere ꝑ amicitiā & ſocietatē, & alter alterū debet reſpicere ꝑ mutuam dilectionem & charitatem, vultuſque mentis ſuæ debent ad propiciatorium. i. ad Dei propiciationem & miſericordiam vertere ꝑ ſpem & intentionē bonam, & ordinatam ad dei volūtatem. Apoſtolus. Heb. 12. Reſpiciamus in autorem fidei & conſummatorē Ieſum. Ezechie. 1. Duo alæ ſingulorum iungebantur. Pſalm. 24. Oculi mei ſemper ad dominum quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos. Iſti ergo quaſdam alas affectionum ſuarum ad propiciatorium. i. ad deum, & ad cooperiendum. i. ad protegendum arcam eccleſiæ debent extendere. Alas etiam ad exteriora. i. ad regimen exteriorum negotiorum, nec non ad amorem & vtilitatem proximorum debent ſimiliter dilatare, quia re uera tales cherubin, id eſt viri ſcientifici & contemplatiui non debent ſolum propiciatorium. i. deum per contemplationem reſpicere, non ſolum debet alter alterum per dilectionem tangere, nec non ad tangendū ipſum oraculum protendere, immo etiam ipſi debent alas ſuæ diſcretionis et affectionis exterius ad proximorum vtilitatem extendere, et ad amorem ſubditorum, nec non ad tēporalium negociorum regimen dilatare, & ſic cuilibet dicetur illud Ezech. 28. Tu cherub extentus et protegens, plenus ſapientia & perfectus decore, in delicijs paradiſi dei fuiſti &c. ¶ Dic etiam ſi vis, ꝙ iſta duo cherubin poſſunt ſignificare Petrum & Paulum, vel alios quoſcunque duos ſanctos qui ductiles propter martyrium poſſunt dici. Vel dic quod iſti cherubin, i. plení ſcientia poſſunt dici, quia re uera iſti alas contemplationis ſuæ ſuper propiciatorium, id eſt ſuper ipſum Deum eleuant, ipſaſque alas mutuo iungunt, inquantum ad contemplationem deitatis ſimul conueniunt et intendunt. Alas vero exterius dicuntur extendere, inquantum ad nos & ad exteriorum Dei iudiciorum regimen operationes ſuas ꝓtendunt. C Vultus ſuæ cognitionis & affectionis in propiciatorium. i. in deum vertunt, & ſe mutuo reſpiciunt, diligunt atq; volant. ¶ Vel dic ſi vis, ꝙ propiciatoriū fuit Chriſtus, qui ſecundū Pſa. 102. Propiciatur omnibus iniquitatibus tuis, & ſanat omnes infirmitates tuas qui ſcilicet circa et ſupra ſe cherubin. i. angelos habuit, quos. ſ. deus in cuſtodiam & miniſterium deputauit. Pſ. 90. Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. ¶ Præcepit dominus ꝙ fieret menſa in tabernaculo, dicens ſic. Facies mēſam de lignis ſethim habentē duos cubitos longitudinis, & in latitudine cubitū & ī altitudine cubitū ac ſemiſſem, & ī aurabis eā auro puriſſimo, facieſq; illi labiū aureū ꝑ circuitū & ipſi labio coronā interraſilem. i. intercellatam quattuor digitorum, & ſuper illam aliam coronam dictam aureolam, & in quattuor circulos præcepit in angulis pedibus fieri, vt vectibus impoſitis poſſet menſa portari, vectes vero de lignis ſethim fieri voluit, quos auro puriſſimo deaurari mandauit. Poni autem voluit, menſa in tabernaculo ad aquilonē & panes propoſitionis cum thure imponi mandauit. In ſuper & vaſa libaminum. ſ. acceptacula, phialas, thuribula & cyatos ordinauit, & menſæ ſimiliter ſupponi. ¶ Per menſam ſecundum doctores intelligitur ſacra ſcriptura, quæ ſcilicet in tabernaculo eccleſiæ ad aquilonem idest contra frigus tribulationum ponitur, vt ſcilicet mundi tribulationes & miſeriæ per contemplationem & conuerſationem ſcripturarum temperetur. Pſal. 22. Paraſti in conſpectu meo menſam, aduerſus eos qui tribulant me. Iſta ergo eſt de lignis ſethim, quia eſt imputribilis per perpetuam durationem. Pſal. 118. In æternum domine permanet verbum tuum. Auro puriſſimo dicitur deaurata, propter excellentem conditionem quia ſcilicet aurum artium liberalium eſt purum, aurum ethicæ ſeu moralis ſcientiæ eſt purius, aurum vero ſacræ ſcripturæ eſt puriſſimum. Vnde dicitur Prou. 3. Primi & puriſſimi fructus eius. Labio aureo, id eſt munda doctorum & prædicatorum eloquentia dicitur circuncincta. Et alibi. Labia mea deteſtabuntur impium. Quattuor angulis, & quattuor pedibus, id eſt quatuor exponendi generibus dicitur D adornata, ſcilicet hiſtorico, myſtico, allegorico, & tropologico. Ezec. 1. Quattuor facies vni. Et quattuor circulis, ideſt quattuor doctrinæ partibus inuenitur diſtincta, quæ ſcilicet ſunt docere, quod pertinet ad veritatem, erudire, quod pertinet ad vtilitatem, arguere, quod eſt male dictum, corrigere, quod eſt male factum. 2. Tim. 3. Vnde Apoſtolus dicit, ꝙ omnis doctrina diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendum, ad arguendum ad erudiēdum & ad corrigendum. ſed quid vltra, Re uera iſta debet habere coronam auream, inquantum ipſa ſcientibus promittitur præmium eſſentiale. Dicitur etiam habere coronam aureolam inquantum ipſam docentibus promittitur vltra hoc præmium accidentale. Vnde Pſal. 20. dicit. Corona aurea ſuper caput eius. Corona tñ iſta aurea, ideſt præmium eſſentiale & dignitas gloriæ paradiſi quattuor eſt digitorum inquantum ſcilicet iſta habet quattuor genera principalia præmiorum, quæ ſcilicet ſunt viſio, fruitio, teotio, & humanitatis Chriſti contemplatio. Vnde Ezec. 1. Quattuor pennę vni. Et iterum. Per quattuor partes euntes ibant. Quid vltra, Re uera iſta menſa diuinæ ſcripturæ habet, ſuam menſuram, ſcilicet longitudinem duorum cubitorum, ideſt ſcientiam noui & veteris teſtamenti, & latitudinem vnius cubiti & ſemiſſem, id eſt deuotionem ſanctorum quæ, ſ. cubitum habet inquantum veraciter credit. ſemiſſem tenet inquantum ſcilicet de bonis futuris aliquid vlterius ſentit, quod tamen non eſt completum, ſed imperfectum exiſtit. Vnde Apoſtolus primo Corinthiorum decimo tertio. Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Iſta eſt igitur quæ continet duodecim panes duodecim articulorum fidei, q pro vita fidelium ſunt neceſſarij. Habet etiam libamina ſcientiarum & ſacramentorum, vaſa vero ſubſeruientia habet multa, ideſt multitudinem doctorum, ſcilicet ad libamina ſacramentorum miniſtranda, & ad libamina doctrinarum fundenda, q a deo ſunt ordinata, dū etiam ibi erant acetabula, q̃ dicuntur vaſa pro aceto ſeruando, & iſti ſunt qui docent cum acredine correctionis. Cyathi

qui

E qui ſunt vaſa ruſticorum, & iſti ſignificant illos qui docent infirmos cum quadam ſupportatione compaſſionis, phialę, qui erant vaſa vitrea, dicta a philim quod eſt vitrum, & iuſti ſunt illi qui conſolantur puſillanimes, qui ſunt fragilis, et vitreæ conditionis, thuribula quæ erant ad thurificandum aptata, & ſunt illi qui docent alios, monendo ad officium orationis, & deuotionis. Ideo de iſtis quatuor generibus vaſorum, id eſt doctorum, videtur Apoſtolus dicere. primo Theſalonicenſis quinto. Rogamus vos fratres, corripite inquietos, ſuſcipite infirmos, conſolamini puſillanimes. Patientes eſtote ad omnes, ſemper gaudete, ſine intermiſſione orate & cætera. Et ſic eſt menſa domini vbi deuoti nutriuntur. Vnde dicitur. Matthei decimoſeptimo. Quia catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum, vbi ſuperbi iudæi eſuriem patiuntur. Pſalmiſta ſexageſimo octauo. Fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum. ¶ Vel ſi vis dic quod menſa iſta ſignificat quattuor genera vaſorū .i. quatuor genera doctrinarum & cætera ſicut ſupra. ¶ Vel dic quod in iſta menſa quattuor vaſa. id eſt libri prophetarum minorum, quattuor pedes, id eſt quattuor propheta maiores. Duę coronæ, id eſt Iob, & pſalmiſta ſeu lex, & hyſtoriarum libri. ¶ Vel dic quod eſt fides noſtra, quæ eſt ſethinea, & incorruptibilis, quia nunquam deficiet. Vnde dicitur Lucæ vigeſimo ſecundo. Nō deficiet fides tua. Deaurata, quia ſemper miraculis ſplendet. Quatuor habet circulos, quia quattuor euangelia continet cum vectib. impoſitis .i. cum fortiſſimis cultoribus quos habet. Iſta etiam duodecim habet panes .i. vniuerſitatem articulorum fidei, vaſa libaminum .i. vniuerſitatē ſacramentorum, coronam intercellatam multitudinem virtutum & meritorum, coronulam reſplēdentem .i. certitudinem præmiorum. Vnde etiā homini fideli dicitur Apocalip. ſecundo Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. ¶ Vel dic quòd menſa tabernaculi ſignificat pietatem quam debent habere viri Chriſti, & viri eccleſiaſtici, quia ſcilicet iſti debent habere panes ad eſurientes cibandum vaſa libaminum ad ſitientes potandum, thus odoriferum, id eſt verba odorifera & dulcia ad triſtes conſolandum, coronam auream, id eſt beneficentiam ad dignos præmiandum, quæ ſcilicet in parte aquilonari, id eſt in frigore tribulationis & in ſterilitate paupertatis debet principaliter inueniri ad indigentibus ſubueniendum. Vnde in pſalmis 77. Nunquid poterit parare menſam in deſer-

F to: Vel dic, quod talis menſa eſt homo pius, & miſericors & cætera ſicut ſupra. ¶ Sicut præcipitur hic & Leuiticor. 24. Duodecim panes de ſimila puriſſima, de duabus decimis debebat fieri, qui igne cocti ſuper menſam puriſſimam ſex, & ſex altrinſecus debebant ſtatui, & patena aurea cum thure limpidiſſimo ſuper quemlibet debebat poni, qualibet vero die ſabbati debebant mutari, & nouis ſubſtitutis panibus, & incenſo priores panes a ſacerdotibus in loco ſancto debebant comedi, thus vero ſuper altare debebat incendi. ¶ Duodecim panes ſunt duodecim apoſtoli, qui ſcilicet fuerunt de ſimila, quæ eſt flos farinæ frumenti, inquantum ipſi fuerunt flos, & electio totius mundi. Vnde in Canticorum ſecundo. Flores apparuerunt in terra noſtra. Et iterum. Io. 15. Ego elegi vos de mundo. Igne tribulationum cocti ſunt, inquantum tormenta, & ſupplicia ſuſtulerunt. Vnde dicitur. Eſaia 44. Calefactus ſum, & coxi panes. In menſa etiam eccleſiæ ſex & ſex alternatim ſunt poſiti, inquantum per charitatem ſemper erant coniuncti, & nunquam per hereſim aut ſciſmata ab inuicem ſunt diſiuncti. Vnde canitur. Hæc eſt vera fraternitas, quæ nullo potuit ſeparari certamine & c. Igitur iſti ſunt qui thus deuotionis & orationis habuerunt, & in menſa legis diuinæ continuè perſeuerauerunt, quouſque adueniente ſabbato, id eſt æternæ requiei præmio exinde per mortem ſubtrahi meruerunt, quando ſcilicet ſacerdotes, id eſt ſancti angeli, in loco, id eſt in paradiſo per charitatem eos comederunt, & ſibi victimauerunt, ipſoſque in ſuum beatum collegium receperunt. Alij vero panes, id eſt alij viri ſancti Martyres, & confeſſores, poſt eorum deceſſum loco eorum in menſa eccleſiæ vel fidei ſucceſſerunt. Vnde apoſtolus. Hebreor. 10. Aufert primum vt ſequens ſtatuat. ¶ Vel dic quòd duodecim panes fuerunt patres veteris teſtamenti, qui duodecim pariarcharum ſucceſſores fuerunt. Alij vero, qui ſubſtituebantur, ſignificant ſanctos noui teſtamenti, qui duodecim

G dicti ſunt, quia duodecim apoſtolis ſucceſſerunt, vel quia duodecim articulos fidei crediderunt. Igitur illud eſt verum, quod in menſa ſacræ ſcripturæ, legis diuinæ, & fidei orthodoxæ primo fuerunt duodecim primi panes, id eſt patres veteris teſtamenti, qui ſcilicet ibi ſteterunt, & vſque ad ſabbatum, id eſt ad requiem & libertatem nouæ legis Chriſti inibi permanſerunt, & thus orationis habuerunt igneque deſideriorum cocti & cauſti fuerunt. Sed vere adueniente ſabbato nouæ legis vel libertate gratiæ tunc iſti panes, & eorum ſecta deficit, & aliorum nouorum panum, id eſt noui teſtamenti appoſitio & ordinatio noua ſucceſſit, quorum ſcilicet ſecta, & traditio vſque ad aliud ſabbatum, id eſt vſque ad paradiſi requiem eſt duratura, & tunc vmbris ſublatis eſt gloriæ claritas ſucceſſiua. Pſalmiſta. 44. Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij. Et Leuiticor. vigeſimo ſexto Nouis ſuperuenientibus vetera proijcietis. ¶ Vel ſi vis dic quod iſti panes erant de ſimila excocti cum thure &c. ſic iſti & cætera ſicut ſupra. Vel ſi vis dic quod panes primi ſunt doctrinæ, & ceremoniæ primorum patrum qui duodecim dicuntur, quia a duodecim patriarchis nati, ſcilicet à iudæis obſeruatæ, & eiſdem datę fuerunt, & alij duodecim ſunt doctrinæ & traditiones apoſtolorum & ſuorum ſequacium, qui ſcilicet loco priorum ſucceſſerunt, & menſam ſacræ ſcripturæ & fidei impleuerunt &c. ¶ Præcepit dominus fieri candelabrum ad tabernaculum illuminandum productile de auro puriſſimo, cuius ſcilicet figura erat erecta in parte auſtrali tabernaculi, & habebat vnum haſtile in medio, & à quolibet latere tria brachia ſurſum tenſa quæ a Moyſe calami ſunt vocata, eo quòd de calamis aureis concauis ſimul iunctis erant prædicta brachia fabricata. In quolibet vero brachio in tribus ſui partibus ciphi erant ad nucis modum, & ſpherulæ volubiles, & lilia quæ in iuncturis calamorum ad ornatum, & pulchritudinem erant poſita. In ipſo vero haſtili in quattuor locis ciphi ſpherulæ, & lilia ſimiliter erant ſita. Iſtud ergo candelabrum ſeptem lucernas ſeu lampades deſuper habebat, in quibus oleum continue ardebat. Habebat etiam emunctoria, & vaſa ad extinguendum emuncta, quæ omnia ex auro puriſſimo erāt facta. ¶ Iſtud candelabrum quod tabernaculum illuminat, ſignificat fidem, quæ eccleſiam ſeu mentem lumine veritatis illuſtrat, quæ ſcilicet de auro puriſſimo facta dicitur, eo quod nihil inquinatum aut erroneum in ea reperitur. Ad

H auſtrum etiam poſita dicitur vbi eſt claritas, pro eo quod in hac nihil eſt præterquam veritas. ſecundo Paralipom. 13. Et apud nos candelabrum luminis & lucerna eius. Iſta enim duas habet partes, ſcilicet diuinitatem, & humanitatem, & ideo ab vtraque parte tres habet calamos ſeu brachia in haſtili poſita, quia ſcilicet dextera diuinitatis habet tres perſonas in vna natura, ſiniſtra vero humanitatis habet tres naturas in vna perſona. Et ſic bene dicitur. primo Ioannis quinto. Tres ſunt qui teſtimonium dant in cœlo, id eſt in diuinitate. Pater verbum & ſpiritusſanctus, & hi tres vnum ſunt. Et tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, id eſt in Chriſti humanitate. Spiritus aqua & ſanguis. Spiritus dico, id eſt deitas, aqua ſpeculans, id eſt anima, ſanguis, id eſt corpus, quia ſcilicet in Chriſto ſunt in vna perſona filij tres naturæ ſuppoſiti, ſcilicet diuinitas, anima & corpus. Iſta eſt etiam quæ habet haſtile in medio, id eſt certitudinem, & rectitudinem veritatis, habet ciphos in omni ſua parte, id eſt plenitudinem iuſticiæ, & bonitatis, habet ſpherulas, id eſt circulos aureos, id eſt ſpem futuræ æternitatis, qui ſcilicet in circulo carente fine, & principio deſignantur. Habet etiam lilia, id eſt candorem innocetiæ, & puritatis, habet etiam ſeptem lampades, id eſt ſeptem eccleſiaſtica ſacramenta. Habet ſeptem lucernas, id eſt ſeptem ſpiritusſancti dona, habet oleum diuinæ gratiæ, habet emunctoria, id eſt doctores qui ſuperfluitates errorum, & dubiorum, quæ poſſunt occurrere ſolent abſtergere, habet etiam vaſa plena aqua ſcientiæ, id eſt ſanctos Apoſtolos, & prophetas, vel eorum libros in quibus ſuperfluitates iſtas errorum poſſumus extinguere, inquantum in ipſis poſſumus veritatem omnium reperire. Iſtud eſt ergo candelabrū de quo dicitur Zac. 4. Ecce candelabrū eorum totū

& lam-

A & lampas eius ſuper caput eius.& ſeptem lucernę ſup illud. ¶ Vel dic quod candelabrum illud ſignificat Chriſtum quantum ad ſuum corpus myſticum,ſ.eccleſiam militantem. Et ſic dico quod iſtud caodelabrum habet haſtile.i.ipſam perſonam Chriſti tanquam fundamentum & caput eccleſiæ,quia ſm apoſtolum.Caput eccleſię Chriſtus.Habet duas partes,ſ.tempus ante legem,& poſt Et ſic dico ꝙ iſtę habet tria brachia ab vtraqꝫ parte.i.patres & fideles veteris & noui teſtamenti,quæ ſcilicet tres dicuntur,pro eo quod fidem trinitatis habere noſcuntur,uel pro eo quod tribus virtutib. theologicis,ſ.fide,ſpe & charitate ſuffulti fuerunt.Eze.14.Vel ꝓ eo ꝙ de triplici ſtatu eccleſiæ doctorum.ſ.cõtinentium & ouibentium qui.ſ.figurant in Noe:Daniel & Iob conſtitiſſe merentur.Et alibi.Ge.6.Noe genuit tres filios. Et ſic dico qđ ab vtraqꝫ parte.ſ.& ante incarnationem & poſt tres calami ſicut tria brachia.i.fidelium tria genera ab iſto,haſtili,ſcilicet a Chriſto per fidem proceſſerunt,qui ſorſum per ſpem & deſiderium erecti ſe ad ipſum Chriſtum per charitatẽ iterũ reflexerunt,& ſic ſinguli calami.i.ſancti fidẽ,ſpẽ & charitatem ex ſuæ diſpoſitionis ordine habuerunt.Ideo de iſta reflexione qua.ſ.ſancti ad haſtile ſuum Chriſtum vnde ꝑ creationẽ exierunt reuertuntur,& per deuotionem & charitatem reflectuntur.põt dici illud Eccl.1.Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur,vt iterum fluant.Ezec.1.Animalia ibant & reuertebantur.De iſtis brachiis candelabri.i.de iſtis fidelibus & ſanctis aduertamus,quod iſti dicuntur tribus calamis confecti,tribus ciphis ornati. tribus ſpherulis volubilibus circuncincti,& in qualiber iunctura repanſis liliis vallati.¶ Circa quod ſciendum,ꝙ iſti tres calami qui erantꝗ concaui,reſonantes & ſolidi,vtpote quia aurei ſignificant tres partes pœnitentiæ,ſcilicet concauitatem interioris contritionis,hæc eſt enim quæ cauat & perforat cor humanum,reſonantiam confeſſionis,& duriciam aſperę ſatiſfactionis.Iſti enim ſunt illi tres dies,de quib.dr̃.2.Para.10. Poſt tres dies reuertimini.Itẽ tres ciphi,qui de ſua natura habent capere liquores & effundere,ſignificant tres partes ſalutaris doctrinæ philoſophicæ,moralis & theologicæ. Iſti enim ſunt tres ciphi quibus boni ſtudendo inebriant,& ſimplices inebriant dum loquitur.Pſal 22.Calix meus iocbrians quam præclarus eſt.Ciphus.n.doctrinam ſignificat, quæ ſcilicet inebriat

B atqne potat.Vnde iſti ſunt illi tres panes, de quibus dicitur in perſona ſimplicis indigentis.Lucæ.11.Amicę,accommoda mihi tres panes.Tres ſpherulę anuli ſeu circuli,principio & fine carentes,& volubiliter calamos ambientes, ſignificãt tres partes beatæ ſpei quæ ſcilicet verſatur erga æternitatem principio & fine carentem,ſcilicet ſpem beatæ viſionis,ſpem beatæ fruitionis, ſpem beatæ tentionis. Iſta enim ſunt tria ſperanda,& in corde voluenda,& continue meditanda.Ezechiel.10.Ipſas rotas coram me vocauit volubiles. Lilia quæ ſunt pura & candida ſignificant innocentiam & caſtitatem quam ſcilicet debent viri iuſti io cunctis ſuis partibus habere,vt in oĩb. quæ dicunt,aut faciunt, poſſitꝗ caſtitas ſeu mundicia q̃tũ ad ſe innocentia q̃tũ ad ꝓximũ relucere.Vñ Cã.2. Ego dilectus meus paſcitur inter lilia.Et ſic ergo dico, quod brachia candelabri noſtri,id eſt fideles tam veteris quam noui teſtamenti debent habere tres calamos,ideſt tres partes pœnitẽtiæ,tres ciphos,ideſt tres ſcientias ſalutares,tres ſpherulas,id eſt tres ſpecies triplicis fœlicitatis,lilia ideſt candorem omnimode puritatis.Iſta debent habere iuſti exemplo ſui haſtilis Chriſti,qui etiam calamos ciphos,ſpherulas,ideſt prædictas virtutes habuit exemplariter ſicut iſti, dicens illud.Ioan.13.Exemplum enim dedi vobis vt quemadmodũ ego feci ita & vos faciatis.Quid plura?Proculdubio dico ꝙ iſtud candelabrum ideſt eccleſia cum brachiis,ideſt cum perſonis & fidelibus ſuis debet lampades bonorum exemplorum,oleum compaſſionis pietatis & elemoſynarum & beneficiorum lucernas bonorum documentorum habere, quibus poſſint tabernaculum eccleſiæ ſpiritualiter illuſtrare. Vnde dicitur.Matth.25.Prudentes virgines acceperũt oleũ in vaſis ſuis cum lãpadibus.Iſti etiam debent habere emunctoria,ideſt largitatis & miſericordiæ opera,q̃ ſcilicet emundant & abſtergunt ſuperflua diuitiarum ſuarum, necnon vaſa aurea plena aqua,ideſt bonos pauperes plenos miſericordia ſecum debent habere in quibus extinguantur & expendantur diuitiarum ſuperflua ſic emuncta, ne ſi inextincta & inexpenſa ſeruentur poſſint coram Deo & hominibus fœ- C tere,& cunctis hoc videntibus diſplicere,quia re uera ſuperfluitas lucernarum iſtius candelabri & ſuperfluæ diuitiæ eccleſiaſticorum fœtere in mentibus hominum noſcuntur, quando in aqua miſeriarum pauperum nullatenus extinguũtur. Vnde illud Io.12.Pauperes ſemper habebetis vobiſcum & cum volueritis,poteſtis eis benefacere,quamuis pro certo eccleſiaſtici multi habeant hodie ſuarum ſuperfluitatum & diuitiarum alios emunctores, ſcilicet malos officiales & familiares,quæ ſcilicet a ſuis dominis ideſt ab eorum ſubditis emunguntur,& rapiunt quicquid poſſunt.Salomon.Qui vehementer emungit elicit ſanguinem.Prou.30. Qui ẽt hnc hodie alia vaſa quam pauperes,in quibus ſua ſuperflua extinguantur,ſcilicet nepotulos & carnales amicos,malas etiam mulieres & cætera ſimilia in quibus bona ſua expenduntur. Sed non ſic bonæ lucernæ candelabri noſtri Chriſti ſeu eccleſiæ corporis ſui myſtici. Ideo illud eſt cãdelabrum luminis,de quo ſupra dictum eſt.¶ Vel dic quod candelabrum eccleſia eſt pro eo quod ductilis dicitur,quia diuerſis & concuſſionibus verberatur & ducitur,& ſic perficitur & formatur,cuius ſcilicet haſtile,ideſt prælatus debet eſſe in medio per iuſtitiam & æquitatem,& concordiam & communitatẽ,cuius ẽt diuerſa brachia ſunt diuerſa beneficia dignitates & officia,quia ſicut dicitur.Iob.14.In domo patris ſui manſiones multę ſunt.Et iſta pro certo habere debent calamos, ideſt viros prudentes aliorum merita menſurantes. Ezechi.40.Calamus menſurę manu eius. Ciphos ſcilicet doctores, alios doctrinis inebriantes.Pſalm.22.Calix meus inebrians quam præclarus eſt. Spherulas volubiles,ideſt viros diligentes & obedientes.Eſa.11.Filii amon obedientes.Lilia,id eſt viros caſtos & continentes.Vnde dicitur.Eccle.50. Quaſi lilia quæ ſunt in tranſitu aquæ. Oleum,ideſt viros pios & patientes.Eccleſiaſt.9.Oleum de capite tuo non deficiat. Lucernas.ideſt viros doctrinis & exemplis alios illuminantes. Lucas.12.Lucernæ ardentes in manibus veſtris. Emunctoria,ideſt viros aliorum vitia & ſuperfluitates morales & emungentes & corrigentes.Vnde apoſtolus.1.Theſſa.5.Corripite inquietos & cætera. Vaſa extinctoria,ideſt ſacerdotes aliorum vitia in confeſſione extinguentes,& in aquis lachrymarum omnia ſubmergentes.Omnes autem iſti debent eſſe aurei per ſanctitatem,& ad auſtrum claritatis poſiti ꝑ ſcientiam.Auſter enim eſt pars mundi clarior, & ſignificat luminis gratiæ & ſcientiæ ſinceritatem. Vnde Ezechiel 40. Vidi ædificium ciuitatis vergentis ad auſtrum. ¶ Vel dic quod cãdelabrum loquendo moraliter ſignificat virum iuſtum, & D maxime eccleſiaſticum vel prælatum,quia reuera iſte debet per prudentiæ luminoſitatem eſſe ad auſtrum poſitus, quia auſtralis pars eſt regio luminoſa,& aureus per ſanctitatem, ductilis per patientiæ firmitatem,& per tribulationem aduerſitatem,habens haſtile in medio,ideſt fidei ſtabilitatem, a dextris & a ſiniſtris ideſt in proſperis & aduerſis, debet habere brachia,hoc eſt bonorum operum probitatem,quæ.ſ. ab vtraque parte debent eſſe tria,inquantum debet tres virtutes theologicas habere,ſcilicet fidem,ſpem & charitatem, Item iſte debet habere ciphos,ideſt ſacræ ſcientiæ libros ad alios per doctrinam inebriandum. Debet habere ſpherulas volubiles.ideſt diligẽtiam ad iniunctum officium ſedulitet exercendum,& ad obedientiæ obſequium exequendum, calamos quibus ſcilicet canitur,ideſt laudes diuinas ad gratias peragendum:lilia,ideſt innocentiæ candorem & continentiæ ad caſtæ & honeſtę cõuerſandum oleum pietatis ad indigentibus compatiendum lucernas ſapientiæ & veritatis ad alios illuminandum,emunctoria prudentiæ, pœnitentiæ & largitatis ad ſuperflua vitiorum & diuitiarum abſtergendum & emungendum, vaſa extinctoria emunctorum.i. temperantiam paupertatem vel confeſſionem ad ſuperfluitates huiuſmodi conſumendum. Confeſſio enim Extinguit vitia quæ a contritione ſeu pęnitentia emũguntur, paupertas extinguit diuitias ſuperfluas,quæ ꝑ largitatem ſtringuntur.Temperantia vero extinguit ſuperfluos mores, qui ꝑ prudentiã auelluntur. Vel etiam dic quod emunctoria vitiorum ideſt ſuperbiæ & auaritiæ & luxuriæ ſunt auctoritates ſcripturæ,vaſa vero vbi emuncta extinguuntur,ſunt corpora noſtra fragilia conſiderata, quia.ſ. quicquid ſcriptura emũgit & redarguit, cõſideratio nrę fragilitatis extinguit,

E vitiumq; ſuperbiæ & luxuriæ quod a ſcriptura redarguitur, in conſideratione illius vaſis fictilis emnugitur, extinguitur & aufertur. Sic igitur erit homo candelabrum perfectionis, vbi lucerna gratiæ & gloriæ conſtituetur, vt ſic in templo domini, & in cæleſtis regis conuiuio collocetur. Exo. 40. Poſuit candelabrũ in tabernaculo teſtimonij, & è regione mẽſę in parte auſtrali, locatis per ordinem lucernis iuxta præceptum domini. Et bene dixit candelabrum ſtabat è regiõe, & hoc in textu dr̃, vt luceat ea aduerſo, ad denotandum quod vir iuſtus maximeq; prælatus vel prędicator, debet ſtare ex aduerſo aliorũ, ſ. vitia eorum corrigendo & arguendo, vel palpando, vel adulando. Vnde dr̃. Gene. 16. E regione fratrum ſuorum figet tabernacula. ¶ Vel ſi vis dic, quod ſeptem lucernæ ſunt ſeptem ſpiritusſancti dona, vel ſeptem virtutes &cæ. ſicut ſupra.

Capitulum vice ſimumſextum. Textus. Tabernaculum vero ita facies. Decem cortinas. Moralitatum. Cap. 18.

Tabernaculum præceptum eſt fieri a filiis Iſrael in deſerto, in quo pcipue dñs coleretur. Factum eſt autem iſtud tabernaculũ de tabulis de lignis ſethim factis, laminis aureis coopertis, ſurſum ſtantibus & erectis, duobus vaſis argenteis ſingulis ſuſtentatis in lateribusq; iuncta ſtratis, & acſi eſſet vnus paries ſimul iunctis, & vectibus immiſſis per longum tabernaculi, per anulus aureos quos habebat, fortiſſime roboratis. Et habebat tabula in longitudine decem cubitos in latitudine cubitum & ſemiſſem, in ſpiſſitudine quatuor digitos. Erant autem illæ tabulę viginti a parte meridiei, & viginti a parte aquilonaris, & ſex a parte occidentis. Et ſic tabernaculum a meridie & aquilone, & ab occidente erat clauſum. Ab oriente vero vbi lux ſub intrabat, apertum. Erat ergo longitudo tabernaculi cubitorũ
F. triginta, & latitudo & altitudo cubitorum decem. ¶ Chariſſimi, per tabernaculum in deſerto intelligitur eccleſia, quæ militat in hoc mundo. Cuius. ſ. longitudo, fidei habet triginta cubitos, propter fidem trinitatis quã credit, latitudo charitatis eſt decem cubitorum, propter decem mandata q̃ perficit. Altitudo ſpei decem cubitorum, propter pmia pro cõplemento decem mandatorum quæ expectat & ſentit. Iſta etiam debet eſſe clauſa, obſtructa & obfirmata a parte auſtri .i. contra proſperitates. A parte aquilonaris contra aduerſitates. A parte occidẽtis cõtra iniquitates. Aperta vero debet eſſe a parte oriẽtis, .i. ad diuinas gratias virtutes, & ad affectãdas æternæ gloriæ firmitates. Illud autem potiſſime habuit eccleſia in principio ſui ſtatus, quia ſ. tunc proſpera contemnebat, tunc occaſum virtutum & ſtatum vitiorum pœnitus neſciebat, ſed reſpectu iſtorum omnium clauſa erat. Eze. 44. Vidi portam in domo domini clauſam. Supple, ne intraret terror aduerſitatum, dulcor proſperitatum, & fœtor iniquitatũ. A parte vero orientis. i. ad bona ſpiritualia & ad ipſum ſolem iuſticiæ per deſiderium operiebatur, & ad ſolũ amorem cœleſtium pandebatur. Ezechiel. Porta hæc aperta erit principi. Igitur dico quod taberbaculum eccleſię vel religionis debet conſtitui de tabulis imputribilibus & ſethineis, .i. de perſonis ſufficientibus atq; iuſtis, quæ. ſ. debent eſſe ſethineæ propter imputribilitatem perſeuerantiæ, & incremabilitatem patientiæ, deauratæ propter claritatem ſapientiæ, erectę propter eleuationem conſcientiæ. ſtantes propter fortitudinem permanentiæ, ſubtiliter incaſtratę & iunctæ propter ligamen charitatis & amicitiæ, & inuicem in vnum parietẽ ligatæ, pp vnitatem pacis amoris & concordiæ &c. Vñ dicit, Eze. 1. Duę pennę ſingulorum iungebantur. Apoſtolus. Multa membra unum corpus ſumus in Chriſto. Item iſtę tabulæ. i. eccleſiaſticæ vel religioſę perſonę debent habere ſingulæ duas baſes. i. duo teſtamenta, quæ. ſ. per doctrinã & eloquẽtiam ſunt argentea pro fundamento, debent habere anulos aureos. i. ſpem æternę retributionis pro ſupplemento vectes idest viros fortes conſtantiæ pro complemẽto. Anulus. n. aurea æternam retributionem ſignificat caret enim principio & fine, & ſic ſignificat ęternitatem, quia enim dicitur aureus ſignificat precioſitatem, & quia conſiſtit in anima & corpore, ideo continet duplicitatem. Et ideo tabulæ tabernaculi, ideſt bonæ perſonæ, fortes contra impulſum tentationis & tribulationis redduntur, quando baſibus ſacræ ſcripturæ fulciuntur, & quando vectibus, ideſt ſanctorum & doctorum exemplis & auctoritatibus & anulis impoſitis, ideſt de æterna retributione mentionem facientibus ſtatuuntur, qui ſcilicet vectes, ideſt ſancti doctores, de lignis ſethim, ideſt ſpinoſi reprehendendo, alibi caſte viuendo, & imputribiles perſeuerando debent eſſe, & auro tecti inquantum per ſapiẽtiam reſplendere noſcuntur. Supra dicitur. Exodi. 25. Facies & vectes de lignis ſethim, & cooperies eos auro, debent ergo iſtæ tabulæ, id eſt viri iuſti habere decem cubitos in lõgitudine, ideſt perſeuerantiam in decem mandatorum operibus, quatuor digitos in ſpiſſitudine, ideſt quatuor cardinales virtutes. In latitudine vero charitatis debent habere cubitum, ideſt puram & ſimplicem affectionem, & ſemiſſem ideſt aliquem cœleſtium quanquam imperfectam degustationem. Debent etiam ab vtraque parte viginti, qui conſtat ex quinario quaternario, id eſt quatuor euangeliorum & quinque librorum legis habere ſpiritualis adimpletionem, ſuperaddendo ſex tabulas, qui eſt numerus perfectus, ideſt bonorum operum pfectione. Vñ de talibus tabulis dr̃. Exodi. 36. Fecit tabulas tabernaculi de lignis ſethim. ¶ Tabernaculum fęderis quod factum fuit a filiis Iſrael in deſerto quantum ad formam erat oblõgum, ab oriente apertum, & ab omnibus aliis partibus circuncluſum, & deſuper coopertum, in duas partes, ſcilicet in ſanctũ & in ſanctã ſanctorum diſtinctum. Materia iſtius tabernaculi fuerunt tabulæ deauratę, quæ ſurſum erigebantur, cortinæ mundiſſimę, quæ circunquaque ducebantur pelles arietum rubricatæ & hyacinthinę, quibus tabernaculum operiebat, & deſuper ſaga cilicina vndecim, quibus tabernaculum tegebatur. Quatuor enim habebat operimenta ſcilicet cortinas byſſinas, pelles rubeas & hyacinthinas & ſaga vndecim. In tabernaculo vero quatuor erant principaliter, ſcilicet arca cum ſuis adiacentibus, ſcilicet propitiatorio, cherubin & contentis in ea altare thymiamatis, quæ erant in ſancta ſanctorum in- H
terius, menſa cum propoſitionis panibus & candelabris, quæ erant in ſanctã exterius, velum vero quatuor colorum, quod a ſummo vſque deorſum pendebat, & ſancta ſanctorum tanquam ſecretiorem cameram a ſanctis, ideſt a parte alia tabernaculi diuidebat, ita quod ſpacium ſancti ſanctorum in latum & in longum, & in altum decem cubitorum erat. Altera vero pars viginti cubitos in longitudine continebat. ¶ Exponamus iſta primo moraliter, & dicamus quod iſtud tabernaculum ſignificat animam virtuoſam, vel generaliter quemlibet virum iuſtum ad habitationem Dei quæ fit per gratiam virtualiter ordinatam. Apocalypſis. 21. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & ipſi populus eius erunt. Debet igitur tabernaculũ interioris hominis, ſcilicet mens vel conſcientia eſſe oblonga p pariẽtiã longanimitatem, ad orientem, ideſt ad Deum & ad bona æterna, luminoſa & clara, aperta per affectionem & charitatem. Aliunde vero vndiq; clauſum per diſcretam cuſtodiã & ſedulitatẽ. Quia. ſ. a meridie, .ſ. a parte carnaliũ amicorũ, ab aquilone, .i. a parte tpaliũ bonorũ, ab occidẽte. i. a pte carnaliũ vitiorũ ſe debet claudere p contẽptũ, a parte vero orientis, ideſt ad bona ſpiritualia & æterna debet aperiri p deſiderium & affectum. Pſalmiſta. 118. Os meum aperui & attraxi ſpiritum, quia mandata tua deſiderabam. Eſaias. 26. Intra cubiculum tuum, & claude oſtia tua ſuper te. Coopertum debet etiam eſſe quadruplici operimento, ſcilicet cortinis byſſinis, id eſt caſtitatis candore, pellibus rubricatis. id eſt charitatis ardore, quia ſcilicet charitas operit multitudinem peccatorum. 1. Petr. 4. Pellibus cœleſtis coloris, ſcilicet pellibus hyacinthinis, ideſt honeſtę conuerſationis ſplendoribus. Vnde Hierem. 10. Hyacinthus & purpura indumentum eorum. Sagis de pilis caprarum ſeu ciliciois. i. pœnitentiæ duricia vel rigore. Vnde Iob. 16. Saccum conſui ſuper cutem meam. Saga enim vndecim pęnitentiam, quæ fit transgreſſione decem mandatorum ſignificant, eo quod decẽ legis decalogum, vndecim vero tranſgreſſionẽ ſignificat ipſi⁹.

Saga

A Saga vero aſperam pœnitentiam ſignificant. Tali ergo quadruplici opimento, ſ. caſtitatis, honeſtatis, charitatis & aſperitatis, ſe debet homo tegere ne ventus elationis poluis terrenæ affectionis, & pluuia carnalis delectationis poſſit in eũ ſubintrare. Ezechiel. 27. Byſſus uaria de ægypto texta eſt tibi in velũ. Hyacinthus & purpura de inſulis eliſa facta ſunt cooperimentum ſuum. Byſſus. n. ſignificat caſtitatem, purpura ſignificat charitatem, hyacinthus cœleſtem conuerſationem vel honeſtatem. Inſola quæ mari circundatur, pœnitentiæ amaritudinem & aſperitatem. Dico ergo quod ad conſtitutionem moralis tabernaculi. i. conſcientiæ viri iuſti dñt concurrere multa. Aurum, id eſt ſapientiæ limpitudo, ligna ſethim imputribilia, id eſt patientiç fortitudo, tabulæ ſurſum erectæ. i. contemplationis altitudo, vectes recti fortes & longi, id eſt iuſtitiæ rectitudo velum byſſinum interius, id eſt innocentiæ puritas & ſanctitudo, cortinæ ſeu tentoria variata exterius. i. conſcientiæ mundicia & pulchritudo, quæ ſcilicet debet eſſe quatuor colorum. i. in quantum ibi debet apparere quatuor virtutum cardinalium multitudo, & ĩõ aĩæ ſic compoſitæ poteſt dici illud in pſona domini dicentis ſic. Eze. 16. Indui te byſſo, calciaui te hyacintho. Indui te ſubtilibus, veſtiui te diſcoloribus, ſimilam & mel & oleum comediſti, & decora facta es vehementer. Item intus in corde ſuo debet eſſe arca cum cherubin. i. Dei angelorum ſpecies memoria & deuotio altare incenſi. i. feruens apud Deum oratio, candelabrum luminis. i. ſcientia & diſcretio, menſa cum panib. i. pietatis elemoſyna & cõpaſſio, vt ſic de Deo & de tali tabernaculo dicatur illud ꝙ dr Exo. 4. Cũ intuliſſet arcã in tabernaculum, appendit ante ipſam velum, poſuit & menſam & candelabrum & altare aureũ ſub tecto. ¶ Vel ſi vis dic quod tabernaculum eſt beata virgo, quæ arcam teſti. i. Chriſtum continuit, & candelabrum cum ſeptem lucernis, i. ſpiritũſcm̃ cum ſeptẽ donis habuit, altare deuotionis, menſamq; compaſſionis &c. ſicut ſupra habetur. Vel dic allegorice, qđ iſtud tabernaculum eſt eccleſia vel religio, quod debet eſſe retro clauſum ante apertum, de tabulis deauratis factũ pellibus & ſagis opertum. Vide textum in capitulo præcedenti. ¶ In huius ergo compoſitione debent concurrere multa genera rerum. i. ſpiritualium perſonarum, ſ. tabulæ planæ rectæ & deauratç. Iſti ſunt illi qui in rectitudine iuſtitiæ & in

B fulgore ſapientiæ ſunt ſplendentes. Item velum de byſſo retorta. Iſti ſunt illi qui honeſta cõuerſatione & exemplis ſunt aliis placentes. Aliud coopertorium de pellib. rubricatis. Iſti ſunt martyres ſeipſos proprio ſanguine rubricantes. Aliud opertorium de pellibus hyacinthinis, id eſt confeſſores cœleſtia tantummodo appetentes. Aliud de ſagis, id eſt de pilis caprinis. Iſti ſunt illi, qui de ſœtore ſuorum peccatorum ſunt pœnitentes. Item iſti debent eſſe arca. i. viri cœleſtis gratiæ contentiui. Cherubin, id eſt viri cœleſtium contemplatiui. Altare incenſi, id eſt viri orationum emiſſiui. Candelabrum, i. viri lucẽtes & aliorũ eruditiui. Mẽſa. i. viri pii & aliorũ nutritiui. Tales igitur res. i. tales perſonæ debent tabernaculũ eccleſiæ conſtituere, & in eo habitare. Pſalmiſta. 14. Quis habitabit domine in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? Qui ingreditur ſine macula, & operatur iuſtitiam. ¶ Vel dic quod tabernaculum eſt paradiſus, vbi ſunt tabulæ dolatç. i. martyres, vela & tentoria. i. virginẽs quatuor opertoria, id eſt multimodi confeſſores, ſ. byſſini. i. propriç carnis mortificatores, rubricati, id eſt charitatiui, hyacinthini, id eſt cçleſtes & contemplatiui, de pilis caprarũ id eſt pœnitentiæ perpeſſiui. Ibi eſt arca, id eſt æterni theſauri infinitas, cherubin, id eſt angelorum ſocietas, altare id eſt deuotionis ſanctitas candelabrum, id eſt beatæ viſionis claritas, menſa. id eſt beatæ fruitionis ſatietas, & ligna ſethim imputribilia, id eſt in omnibus indefectibilibus æternitas, & ideo iſtud eſt illud tabernaculum, de quo dicit apoſtolus, ꝙ illud eſt peramplius & perfectius tabernaculum non manufactum, id eſt non huius creationis. Tabernaculum fœderis duas habebat particulas, quandam. ſ. vltimam & interiorem a parte occidentis, quæ decem cubitos habebat in longum, & totidem in latum, & totidem in altum, & ſic quadrata eſſe noſcebatur, & iſta ſctã ſanctorum communiter vocabatˀ. In qua. ſ. arca cum cherubin & propitiatorio manna & virga cum tabulis legis continebantur. Iuxta quam etiam altare incenſi ſtatuebatur, ad quod ſolus ſummus ſacerdos & in

datus, & non ſine thure vel ſanguine ingredi videbatur. Exterior vero & prima pars, quæ in duplo longior erat quã illa C omnibus ſacerdotibus erat peruia, & per velũ intermedium erat a ſanctiſſanctorum diſtincta. Ibique erat cãdelabrũ, cũ ſuis lucernis meridie, menſa vero cum ſuis panib. ab aquilone. ¶ Per iſtud tabernaculũ, poteſt ẽt intelligi ſancta Dei eccleſia, quæ proculdubio duas habet partes, ſ. militantem, q̃ eſt in ingreſſu & oriente quæ ſancta debet dici & eſſe, triumphantem vero quæ eſt in egreſſu & occidente. i. poſt mortẽ, quæ ſcilicet ſancta ſanctorum per excellentiam poteſt dici. Iſtç enim ſunt duæ partes diſtinctæ, quarum prima in duplo maior eſt quam ſecunda, pluribuſque licitum erit ingredi eccleſiam militantem quam eccleſiam triumphantem, quia. ſ. boni & mali nunc intrant ſimul, ibi vero ſoli intrabunt boni, qui ſacerdotes, i. ſacri duces dici poſſunt, & qui virtutib. cruore ornati, id eſt ſanguine. i. Chriſti paſſionis memoria, & thure, id eſt orationis fragrantia præmuniti, & ideo omnes ſacerdotes ſancta poterant intrare, vnus vero ſolus ſine ſocio in ſancta ſanctorum poterat introire, ad denotandum ꝙ multi ſunt vocati, pauci, vero electi. Mat. 20. Iſtas enim duas habitationes velum depictum; id eſt cœlum ſtellatum diuidit, illucque nullus penetrat, niſi qui iſtud velum tranſcendit, cõtinet ergo illa interior, id eſt domus paradiſi altare aureum, id eſt diuinitatem, arcam teſtamenti, id eſt humanitatem, & duos cherubin, id eſt angelorum & ſanctorum ſocietatem, propitiatorium, i. peccatorum remiſſionem. Iſtud autem anterius oraculum continet candelabrum fidei cum ſeptem lucernis donorũ ſpũſſancti, menſam ſcripturæ cum duodecim panib. i. cum duodecim apoſtolorum & articulorum fidei doctrinis, cum vaſis libaminum. i. cum omnib. eccleſiaſticis ſacramentis. Propitiatorium autẽ interius & nõ exterius ſeruatur, ad denotandum quod peccatorum propitiatio & remiſſio ab ecclã triumphante, quæ eſt interius inter velum principaliter deriuatur. Quia ſicut in ps. 129. dicitur. Apud dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio. ¶ Vel dic quod tabernaculum eſt bonus diues. q. quantũ ad duas partes. i. ad duos ſtatus poteſt conſiderari videlicet quantum ad meridiem proſperitatis, vel quantum ad aquilonem aduerſitatis. Illud eſt verum quod iſtud tabernaculum. i. bonus diues debet habere ad meridiem. i. quãdo viget proſperitatis & opulentiæ tempus, candelabrum. i. virtutem prudentiæ, ad aquilonẽ vero, quãdo viget frigus paupertatis communis & cariſtiæ tẽpus debet habere menſam cum panibus, i. virtutem pietatis & clementiæ, vt ſic p prudentiam regatur in proſperis per clementiam vero ſuſtentet alios in aduerſis, vt ſic de pietate taliũ dicat pauper iſtud Pſalm. 22. Paraſti in conſpectu meo menſam, aduerſus eos qui tribulant me. ¶ Velum inter ſancta ſanctorum & ſancta appenſum, factum eſt de quatuor precioſis coloribus, ſcilicet byſſo retorta purpura, hyacintho & cocco bis tincto & contexto, & ſecundum Ioſephum, cunctis florum & herbarum generibus, nullorumq; tamen animalium imaginib. pictuatum ¶ Velum iſtud ſignificat virum iuſtum & maxime eccleſiaſticum vel prælatum, qui. ſ. quatuor coloribus, id eſt de quatuor cardinalibus virtutibus, videlicet byſſo temperãtiæ, purpura iuſtitiæ, & cocco bis tincto fortitudinis hyacintho cœleſtis prudentiæ debet eſſe compoſitus & ornatus, inter celũ & terrã p cçleſtiũ contẽplationem ſuſpenſus, inter ſanctuarium & ſancta. i. inter eccleſiam triumphantẽ & eccleſiam militantem, vel inter Deum & populum medius, inquantum ſcilicet licet iſte corporaliter ſit in terris, tamen mentaliter eſt in cœlis. Vnde dicitur. Sap. 18. Vſque ad cœlos attingebat ſtans in terra. Et Deuteronom. Ego aũt ſequeſter & medius fui & cæter. Acubus id eſt compunctionibus timoris diuini, vel cum mundi tribulationibus debet eſſe picturatus, quia ſicut in pſalmiſt. 33. dicitur. Multæ tribulationes iuſtorum. Byſſus enim ſeu linum qui de terra naſcitur, & cuius uiror, id eſt cruditas per artificium temperatur, ſignificat temperantiam purpura quæ decet reges ſignificat iuſtitiam, coccus coloris ignei, qui fortiſſimum eſt elementum, ſignificat fortitudinem. Hyacinthus vero coloris cœleſtis ſignificat prudentiam, quæ ſcilicet inter alias uirtutes magis appropinquat ad cœleſtem & ſpiritualem naturam. Tales ergo colores debent velum tabernaculi, prçlatum vel quẽlibet iuſtum cõponere, acus diuini timoris vel

mundanæ tribulationis debet eum pungere & depingere & in ipſo flores virtutum inſerere, animalia vero .i. beſtialia & carnalia vitia abdicare, contemplatio debet eum in altum ſuſpendere, charitas vero & concordia debent eum medium inter Deum & populum collocare, & ſic eccleſiæ poterit dicere illud Ezech. 27. vbi dominus, loquens eccleſiæ dicit ſic. Byſſus varia de ægypto texta eſt tibi in velum vt poneretur in malo. Hiacinthus & purpura de inſulis, eliſa, facta ſunt opertimentum tuum. Velum .n. hyacinthinum & byſſinum in malo nauis ponitur, quã iuſtus ad prælationem erigitur, vel per contemplationem leuatur. ¶ Vel ſi vis, dic quod byſſus candida eſt caſtitas, coccum bis tinctum eſt charitas quæ .ſ. debet eſſe bis tincta, inquantũ ad Deũ & proximũ eſt extẽta. Purpura roſacea eſt patientia, quæ more roſę quanto plus teritur tanto magis fragrat. Hyacinthus cæleſtis coloris eſt cęleſtis cõuerſatio ſeu honeſta apparentia, & cætera per omnia ſicut ſupra. Cortinæ quæ & tentoria quãque dicuntur ſunt decem factæ de quatuor dictis coloribus, quæ .ſ. ſimul cum anſulis hyacinthinis & anulis aureis inuicem iunctæ erant, ita quod ſe immediate contingebant. Iſta autem ſaga cilicina vndecim immediate ſuppoſita ſequebantur, a quibus ſimul iunctis tabernaculum iterum tegebatur. Sed quia de modo tegendi varie inter doctores ſcribitur, igitur omitto, hoc ſolum addens quod cortinæ quæ decem ſimul erant, quælibet fuit mẽſuræ decemocto cubitorum in longitudine, & quatuor in latitudine. Saga vero quæ erant vndecim numero triginta cubitos longitudinis habebant, quatuor vero in latitudine continebant. Iſta duo, ſcilicet cortinæ & ſaga, ſignificant vel ſignificare poſſunt duos ſtatus hominum, qui ſunt in tabernaculo eccleſiæ militantis, videlicet perfectos & imperfectos. Viri autem perfecti ſunt quaſi cortinæ, qui ſcilicet de quatuor coloribus, id eſt quatuor prædictis virtutibus componuntur. Vide ſupra capitulo pręcedenti. Qui ſcilicet decem dicũtur, eo quod decem mandatorum aperta proſequuntur. Dicuntur etiam habere octodecim cubitos longitudinis, qui numerus conſtat ex duodecim & ſex, ad denotandum quod duodecim articulos fidei debent credere, & ſex miſericordiæ opera facere. Quatuor etiam cubitos habent latitudinis, inquantum, iſti ſolent quatuor euangeliorum conſilia adimplere. Iſti etiam anſulas hyacinthinas id eſt bonas & cœleſtes affectiones habere noſcuntur, quibus anulis aureis, ideſt deſideriis charitatiuis mediantibus ſibiinuicem per pacem & concordiam vniuntur, & per perfectam amicitiam coniunguntur. Vnde Iob. 41. Vna uni coniungitur, & nec ſpiraculum quidem incedit per eas. Viri autem imperfecti, rudes & incompoſiti deſignantur per ſaga hiſpida atque groſſa qui bene per numerum qui tranſgreditur decalogum, id eſt per vndenarium deſignantur, pro eo quod iſti mandata plerunque tranſgrediuntur, triginta tamen habent cubitos longitudinis, pro eo quod fidem credunt ſimpliciter trinitatis, quatuor vero cubitos in latitudine habuiſſe dicunt, pro eo quod quatuor euangeliorum doctrinam ſimpliciter profitentur. Illi ergo erant exterius opertorium, quod plus quam cortinæ ventis & pluuiis erat expoſitum, pro eo quod tales ſimplices agriculturis & laboribus exterius exponuntur. Cortinæ vero, id eſt perfecti viri ſcilicet religioſi & clerici, intus ad contemplationis officium retinentur. Iſta aũt ſaga ſimul iuncta dicũtur eſſe, pro eo quod tales per charitatis iuncturam debent ſe inuicem colligare. Quia breuiter ſiue ſit cortina ſiue ſagum, id eſt ſiue ſit quis perfectus ſiue imperfectus, vel laicus vel religioſus vel ſæcularis, contemplatiuus vel actiuus, per charitatem debet ſimul iungi, & per pacem & concordiam copulari. Vnde dicitur. Luc. 11. Pueri mei mecum ſunt in cubili. ¶ Vel dic quod quatuor opertoria tabernaculi, ſcilicet cortinæ ſaga, pelles rubeę, pelles hyacinthinę, ſignificant quatuor fidelium ſtatus. Cortinæ .n. ſignificant virgines & innocentes. Saga deſignant pænitentes & hæremitas, pelles rubeę martyres & pro Chriſto ſanguinem fundentes, pelles vero hiacinthinæ confeſſores & doctores & cæleſtia contemplantes. ¶ Præcepit dominus fieri tentorium in introitu tabernaculi a parte orientis, ideſt velum aliud de quatuor prædictis coloribus, ſcilicet purpura, cocco bis tincto hiacintho & byſſo retorta, præcepitque fieri quinque columnas de lignis ſethim, ipſaſque auro veſtiri præcepit, ipſarum capita mandauit fieri aurea, baſes æneas velumque ante columnas appendi & duci præcepit. ¶ Dic quod per iſtud tentorium intelligitur lex diuina vel etiam ſacra ſcriptura, quæ ſcilicet ex quatuor conſtat coloribus, eo quod quatuor exponitur intellectibus, quinq; vero columnæ patres veteris teſtĩ, & omnes iudæos deſignant, qui quinque librorum Moyſi doctrinam confitentur, & tenent, qui ſcilicet de lignis ſethim, id eſt fortes & imputribiles fuerunt, & auro tecti dicuntur, pro eo quod per ſapientiam ſplenduerunt. Iſti ergo ſunt qui in introitu tabernaculi, id eſt in principio eccleſiæ militantis fuerunt tentoria, ideſt legis diuinæ ſuſtentatores; ſed pro certo modo ſunt ipſius improbi deſertores, quia ſcilicet iudæi primitus fuerunt boni, nunc vero mali & obſtinati ſunt facti, & propter hoc bene dicitur quod iſtæ columnæ habuerunt capita aurea, id eſt bonum principium & ingreſſum, baſes autem habuerunt æneas, inquantum habent reprobum terminum & egreſſum. Caput enim aureum in baſes æneas terminatur, quũ qui bñ incipit, minus bene finitur. Ideo iudęis poteſt dici illud apoſtoli. Sic ſtulti eſtis inſenſati. Gal. 3. vt cũ ſpiritu cæperitis carne conſummamini. ¶ Vel dic quod quinque columnæ ſignificant prælatos vel prædicatores, qui ſcilicet quinque ſenſus corporales bene cohibent & regunt quinque libros Moyſi ſpiritualiter intelligunt & exponunt, Chriſti quinq; vulnera deuote meditantur & recolunt. Vnde de Mathathia qui Chriſtum deſignabat, dicitur quod ipſe habebat quinque filios. 1. Machab. 2. Iſti etiam columnæ dicuntur, pro eo quod ipſi ad modum columnæ per ſtabilitatem firmi, per veritatem pleni, per iuſtitiam recti, per patientiam tribulationum ſcripti, per exempla ſanctorum imaginibus picti eſſe tenentur, vt per eos alii in fide & moribus firmiter ſuſtententur. Pſalm. 74. Ego confirmaui columnas eius. Igitur dico quod ante tabernaculum eccleſiæ debent quinque columnæ, id eſt prælati & prædicatores ſtare, & tẽtorium ſcripturæ legis vel etiam Dei ſuſtinere, ita quod capita earum, ideſt principia debẽt eſſe aurea, ſcilicet per ſapientiam, baſes vero, ideſt fines debent eſſe ærei, per doctrinam & eloquentiam In principio enim eſt ſapientia colligenda, tandem vero doctrina & eloquentia eſt habenda. Aurum .n. ſapientiam ſignificat, æs vero quod ſonorum eſt, eloquẽtiam ſignificat, ſicut de ſtatua Nabuchodonoſor in Daniel. 2. dicitur quod caput habuerat aureum, ventrem vero habebat æreum. Velum ergo in talibus columnis debet pendere, ideſt innocentia & mundicia. pro eo ſcilicet quia prędicator & prælatus tenentur præ aliis mundi, caſti & innocentes eſſe. Vnde Ezechiel. 27. Byſſus varia de ægypto texta eſt tibi in velum. Contrarium tamen proh dolor poteſt hodie dici de multis iuxta illud Mat. 27. Velum templi, ideſt caſtitas, ſciſſum eſt a ſummo vſque deorſum.

G

H

Capitulum viceſimumſeptimum Textus. Facies & altare de lignis ſethim. Moralitatum. Cap. 19.

PRæcepit dominus fieri altare holocauſtorum, ſcilicet prope ingreſſum tabernaculi ad orientem intantum prout dicit Comeſtor, quod ſacrificantes poterant videre ad interiora tabernaculi, ſcilicet vſque ad velum. Erat enim illud altare ad modum unius arcæ quadratæ factum, & quatuor ligneis parietibus, ſcilicet de lignis ſethim compoſitum laminis æreis circunquaque veſtitum. Erat etiam quinque cubitorum in longum, & quinque cubitorum in latum, trium vero cubitorum interius concauum inane & vacuum & non ſolidum, in quatuor angulis quatuor recuruis cornibus ex ipſo procedentibus inſignitum, & quatuor circulis æreis ex vtraque parte, quibus vectibus impoſitis portaretur, ornatum. Intra vero erat craticula ferrea quæ in medio pendebat. A parte vero orientis erat in altari feneſtrula per quam ligna imponebãtur & ignis fiebat: quæ ſcilicet ſacrificia, ideſt carnes impoſitas comburebat. Ignis etiam ibi iugiter ardebat. Et ſicut dicitur Leuitic. 6. Sacerdos ipſum de lignis impoſitis per dies ſingulos nutriebat. ¶ Igitur dicamus moraliter, quod altare ſignificat virum iuſtum, vel ẽt cor & mentem ſeu conſciam, viri iuſti.

Et

A Et primo q dē illud debet eſſe ante tabernaculū paradiſi p contemplationem & affectionē. Debet eſſe de lignis ſethim incremabilibus & imputribilibus per patientiam p pſeuerantia & per durationem. Debet eſſe factus ad modum arcę per charitatem, capacitatem & contentionem, q a. ſ. charitas cōtinet infra ſe Deū & proximū. Debet eſſe cōcauū p pfundā humilitatē & ſubiectionē. Debet eſſe vacuū p ſpūalē paupertatē & terrenorū abdicationē. Debet eſſe non ſolidū p ſcītatis pſumptionē, ſed potius inane per timorē & p ſuſpſius iudiciū, ſ. quantū ad propriā reputationē. Debet eſſe laminis æreis veſtitū per ſonorā aliorū reprahenſionē, ad bonorum vocationē & pdicationem. Io. 1. Ad iſtud .n. ſonare ptinet alios ad iuſtitiā prædicando trahere & vocare, exēplo philippi, qui vocauit nathanaelē, & Marthę quæ vocauit Mariam. Io. 11. Vn̄ illud Hie. 48. Cor meum ad moab quaſi fiſtula grīs ſonabit. Iſtud altare quatuor debet hēre cornua .i. quatuor virtutū cardinaliū laudē & glām, quæ. ſ. ca eo debent eſſe ꝓcedentia, inquantū cornua ſuæ virtutis & gloriæ inſunt ei ꝓpter propriā iuſticiam, non ꝑ hypocriſim aut fallaciā. Recurua debent eſſe. i. in ſe reflexa per ſui reductionē ad ꝓpriā conſciam. i. p oīs elationis reprēſionē & ſpātiā. Quatuor debet habere anulos. i. quatuor euāgeliorū doctrinā & ſciētiam, & ſic quadratum debet eſſe per ſtabilitatē & conſtantiam, quia te meta cornua iuſtorū. i. gloria & honor eorū, de quib. in ps. 74. dr̄. Exaltabuntur cornua iuſti, debent ab ipſo & a propria virtute & iuſtitia procedere, & nunquā ad mundi laude ſe extēdere, ſed in ſe ipſam ad conſciam reflectere, & in ſeipſo quieſcere, & abſcōdendo ſuā iuſtitiā ſe curuare, decor. n. tabernaculi erat ſub ſagis, & oīs glā filiæ regis ab intus. Vn̄ dicit Pſa. 117. Conſtituite diem ſolennem in condenſis, vſq; ad cornu altaris. Vnde illud Aug. in ſermo. Tūc vnuſquiſque tantum in ſeipſo habebit gloriam, & non in altero. Item iſtud altare debet habere craticulam ferream ad modum retis. i. dolorem contritionis, quæ tamen debet ſuſpendi catenulis ſpei, veniæ & remiſſionis. Debet habere feneſtrā ab oriente. i. apertuaram fidei & diſcretionis, vt. ſ. ibi recipiantur ligna bonæ doctrinæ & exēplaris alienę conuerſationis, & vt ſic ibi accēdat ignis diuinæ charitatis & dilectiōis, & vt ſic ibi crementur & caſtigentur carnes cuiuſcunq; carnalis delectationis, homoq; in altari proprii cordis de ſeipſo faciat holocauſtum ſpiritualis oblationis, de quo in pſa. 50. dr̄. Sacrificium Deo, ſpūs contribulatus. Craticula .n. ſupra q̄ carnes aſſantur, dolorē contritionis deſignat, q̄ ad modum retis oculata dicit, eo q purgata quaſi ſpuales feras inuoluit, & diſtricte venatur & ligat. Hanc catenæ ſpei & diuinæ miſericordiæ ſuſtinent, ne per deſperationem cadat, exemplo Laurentii qui dicebat. In craticula Deum non negaui. Item neceſſe eſt quod iſtud altare cordis habeat debitas dimenſiones virtutum, vt. ſ. habeat quinque cubitos in longitudine. i. quinque plagarum Chriſti memoriam & compaſſionē, quinque cubitos in latitudine. i. quinq; ſenſuum corporaliū debitum regimen & cohibitionem, tres vero cubitos in latitudine. i. ſanctæ trinitatis fidem vel trium virtutum theologicarum ordinem & perfectionem. Talib. ergo circunſtantiis debet eſſe ædificatum altare cordis noſtri & talibus virtutib. ꝑperatum, vt ibi fiat ſacrificium bonorum operum Deo gratum. Vnde in Gen. 35. Ædificauit Iacob altare ibi domino, appellauit nomen loci illius domus Dei. In iſto ergo altari. i. in corde & conſcientia viri iuſti debet ignis charitatis perpetuo viuere, & nunquam ibi deficere. Quod ut melius fiat, ſacerdotes & prælati & prædicatores debent ligna. i. exempla & documēta, vel etiam ſubuentionis & eleemoſynarum beneficia continue miniſtrare, vt. ſ. poſſint illum charitatis ignem in maiorū cordibus enutrire. Leuiti. 6. Ignis in altari meo ſp ardebit, quem nutriet ſacerdos ſubiiciens ligna per ſingulos dies. Et ſicut vectes recti immittebantur ab vtraq; parte in angulis alteris quib. portabat altare, ſic vere iuſtus debet habere duplicē vectem. i. duplicē iuſtitiæ rectitudinē, vnam. ſ. ad præmiandum bonos, aliam ad puniendum malos & hoc a dextris & a ſiniſtris. i. indifferenter reſpectu diuitū & reſpectu pauperum, ſine acceptione perſonarum vt ſic a miniſtris. i. angelis in cælū facilius deferatur, quia re vera iſti duo vectes. i. duplex iuſtitia quādo in anulis affectiōum cordis inſeritur & radicatur, facit hominem in cælum portari, & coram deo ab angelis præſentari, & etiam in pſentia principum & magnatum per famam & opinionem deferri, & in ſtatu ſuo debito ſine offendiculo ſuſtineri. Pſal. 90. In manibus portabunt te, ne vnquā offendas ad lapidem pedem tuū. Lapidem dico. i. ad damnationis duriciam. ¶ Circa altare holocauſtorum erant multa inſtrumenta neceſſaria, ſ. vectes ad altare portandum, forcipes ad ignem præparandum & faciēdum ignium receptacula ad ignem ad altare thymiamatis deferendum, lebetes ad cineres colligendum, fuſcinulę ſeu tridentes ad carnes ſacrificiorum ſuper ignem regēdum & ordinandum, necnon ad eas de caldario extrahendum. ¶ Sic vero circa altare cordis noſtri multa inſtrumenta ſpiritualia, id eſt multæ virtutes neceſſariæ eſſe probantur. Et primo quidem forcipes quæ ſignificant dolorem contritionis, quę. ſ. duo habet more forcipis brachia, inquantum dolet de cōmiſſione mali & de omiſſione boni. Vnum ergo clauum in medio, id eſt ſpem veniæ ſeu propoſitum non reiterandi. Hierem. 17. Duplici contritione contere eos domine. Secundo debent ibi eſſe receptacula ignium quę ſignificant memoriam charitatis ſanctorum martyrum, & maxime Laurentii, & aliorum igne pro Deo cōbuſtorum. Vel ēt memoriā ignis. i. paſſionis Chriſti & aliorum. Dicitur ibi tertio, fuſcinulæ ſeu tridentes, quæ ſignificant virtutem diuini timoris, & etiē exterioris carnis afflictionem, quia. ſ. timor & pœnitentia carnes, id eſt carnis voluptates ſolent pungere, & eas de caldario concupiſcentiæ extrahere, & in ignem ſpiritualis contritionis concremare. Et etiam tres dētes habere dicitur, inquantum pœnitentiæ tres partes tenere probatur, ſcilicet contritionem confeſſionem, & ſatisfactionem, quib. ſicut quibuſdam dentibus carnes. i. carnales de caldario diaboli extrahuntur. Quarto neceſſarię ſunt lebetes, quæ ſignificāt memoriam mortis, quia ſcilicet cineres noſtrę reſolutionis debent per memoriam recolligi, & in loco mundo, id eſt munda conſcientia reponi. Quinto ibi ſunt neceſſarii vectes ad ipſum portandum, ſcilicet ſpes æternæ ſaluationis, quæ ſ. duplex eſt, inquantum. ſ. neceſſe eſt ſperare euaſionem pœnæ inferni, & acquiſitionem gloriæ paradiſi. Et ſic ſi altare cordis noſtri habet iſta quinque inſtrumenta ſcilicet dolorem & contritionem paſſionis Chriſti, & ſanctorum recordationē, pœnitentiam ſeu carnis macerationem, mortis noſtræ conſiderationem, ſalutis futuræ ſpem & affectionem, digne poterunt ibi ſacrificia ſpiritus contribulati offerri, & bone ope- D ſe domino immolari, & igne charitatis & ſancti ſpiritus concremari. Ita q tunc poterimus domino dicere illud Pſa. 25. Lauabo inter innocentes manus meas, & circundabo altare tuum domine. ¶ Vel ſi vis dic quod altare eſt vir iuſtus, ad immolationem bonorum operum ſpiritualiter domino dedicatus, & cætera per omnia ſicut ſupra. ¶ Vel ſi vis dic in malo, quod altare poteſt ſignificare malum principem vel prælatum, in quo vel per quem carnes aliorum crementur, & pœnis & afflictionibus affligantur. Iſti ergo habent multos ſubſeruientes ſibi, & primo quidem forcipes, id eſt paruos balliuos qui non conantur niſi ignem rapinarum, id eſt exactionum & accuſationū ſuccendere. Alii vero ſunt igniū receptacula, id eſt iudices vel maiores, qui accuſationes acceptas ſolent audire & recipere, & ad maiores referre. Alii vero ſunt ſicut fuſcinulæ. i. mali determinatores, qui carnem id eſt ſubditorum ſubſtantiæ habent extrahere & rapere. Alii ſunt ſicut lebetes, ſcilicet notarii vel conſiliarii, qui cineres habent ſeruare, id eſt memoriam accuſationum habēt inregiſtrare, vt non obſtante punitione iam facta poſſint alios ſi neceſſe ſit, ipſos propter hoc iterum impugnare. Finaliter autem veniunt illi qui ſunt ſicut vectes qui portant eos, id eſt adulatores & mali confeſſores, qui ſcilicet iſtos non ſolent corrigere, ſed potius ſupportare, & mala facta eorum vel diſſimulare vel commendare, & ſic ſolent eos ſuauiter tranſducere ad infernum & reportare. Vnde Zacharia. 5. Quo iſtæ deferunt amphoram? Et dixit ad me, vt ædificetur ei locus in terra ſennaar. Et ſic igitur iſtud altare diaboli multis malis inſtrumentis inſtruitur, & a multis ac malis familiaribus frequentatur. Iſtud eſt ergo altare cornutum per ſuperbiam, inane per vanam gloriam, vacuum par virtutum carentiam, æreum & ſonorum per iactantiam & per impatientiam, igne repletum per auaritiam, carnibus comburendis aptatum per carnalem luxuriam & cæ. Vide textum c. præcedenti. Ideo de templo & altaribus, i. de

E moderna eccleſia & moltis malis principibus poteſt dici illud. Mach. 6. Templum luxuria plenum erat & comeſſationibus, & altare illicitis quæ lege prohibebantur plenū erat. ¶ Vel dic quod altare ſignificat eccleſiam, quæ debet habere quatuor angulos, quatuor cornua &c. Pone omnia quæ ſunt ſupra capitulo pcedenti. Et circa ſe debet habere inſtrumenta, id eſt multarum perſonarum genera, ſcilicet forcipes, id eſt prædicatores, qui igneo charitatis habent facere in aliis ardere & lucere, quæ habent duo brachia, id eſt ſcientiam vtriuſque teſtamenti cum vno clauo, id eſt conſonantiam vtriuſque. Ignium receptacula ſunt illi, qui ignem tribulationis Chriſti & martyrum, ignemque infernalium tormentorum recolunt. Lebetes ſunt illi qui cineres propriæ mortis accedunt. Fuſcinulæ ſunt boni iudices, qui carnes, id eſt carnales pungunt & extrahuntur de caldario peccati. Vectes vero qui omnia ſupportant, ſunt prælati, qui altare eccleſiæ ſuſtinent atque portant. Omnes autem illi debent ęneæ eſſe, id eſt firmi & ſolidi, inquantum in bono ſemper perſeuerare debent. Vnde Iob. 27. Nunquid tum eo fabricatus es cœlos, qui ſolidiſſimo quaſi ære fundati ſunt. Talia ergo inſtrumenta, id eſt tales perſonæ debent altare domini, id eſt eccleſiam frequentare, dicentes illud. Pſalm. 42. Introibo ad altare Dei, ad Deum qui lætificat iuuentutem meam. ¶ Cum dominus duo altaria fieri mandaſſet, ſ. altare holocauſti & thymiamatis, primū exterius vbi carnes immolabant & cremabantur. Secūdum ſ. infra tabernaculum, vbi incēſum thymiamata adolebantur, ſic tamen fiebant & de altari exteriori portabatur ignis ad interius, vt ibidem adoleretur inceſum. ¶ Sic vero cū dominus ordinauerit duo altaria. i. duplicem eccleſiam, ſ. militantem; vbi carnes noſtras habemus p pœnitentiam cōburere & affligere, & interiorē quæ eſt in tabernaculo paradiſi, i. eccleſiā triumphātem, vbi thus orationis & thymiama odore deuotionis domino offerunt. Iſtud tamen verum eſt, quod ignis charitatis & dilectionis de exteriori transfertur ad interiorem, & de altari holocauſtorū ad altare thymiamatum & odoroſorum: quia ſ. charitas ſm apoſtolum. 1. Cor. 13. nunquam excidit, immo illa eadem quæ hic in cordibus fidelium incipitur, ibi durat & pficit; & q in eccleſia militante naſcitur, in triomphante compłetur. Et nota ſi vis, quod multa fuerunt quæ illam duplicē eccleſiam

F ſignificabant, ſ. Primo deſertum & terræ promiſſionis. Secundo tabernaculum in deſerto laboris, & templum tandem factum in loco pacis & quietis. Tertio ipſum tabernaculum ſignificat vtranque, videlicet quantum ad duas ſuas partes ſcilicet ſancta & ſancta ſanctorum. Quarto duo altaria, ſicut hic. Quinto atrium exterius, & tabernaculum interius, ſicut hic patebit, & multa alia valde &c. ¶ Vel dic quod talis dualitas ſignificat duplicem ſtatum eccleſiæ militantis, ſcilicet ſtatum laicorum, qui eſt exterius, & ſtatum clericorum, q eſt interius. Vel etiam duplicem clericorum ſtatum, ſ. clericos ſæculares, & clericos regulares. ¶ Vel dic quod illa ſunt duo mandata charitatis, vel etiam duo teſtamenta quorum ſcilicet vnum eſt altero præſtantius. & vnum ſe habet proximo ſicut exterius, aliud ad Deum ſicut interius. De teſtamento etiam vetus ſe habet ſicut exterius & præcedens, quantum ad ſenſum litteralem. Nouum vero ſicut interius & dignius & ſuccedens, quantum ad intelligētiam ſpiritualem. Illa ſunt etiam duo cherubin &c. Et breuiter ſicut dicitur. Mat. 22. In his duobus pendet tota lex & prophetæ. ¶ Præcepit dominus fieri atrium iuxta tabernaculum ad meridiem centum cubitorum in longitudine. 40. cubitorum in latitudine compoſitum. ſ. de tentoriis & colūnis. Erat autem tētoria p circuitū de byſſo retorta, quæ. ſ. per circuitū ſuper colūnas ſtabant, & a ſummoque quinque cubitis dependebant. In circūitu vero, ab vtroque latere cētū cubitis, & ab vtroque capite quinquaginta circuibant. Ab vtroque latere viginti columnæ laminis argenteis coopertæ capitibus argēteis cū cælaturis variis adornatæ, baſibus autem æreis ſuſtentatæ, & in altum quinque cubitis menſuratæ. In latum vero decem columnæ ſtatuebantur, quatuor in introitu orientali cæteris præeminebant, in quibus quoddam velum de prædictis quatuor coloribus ponebatur. ¶ Dic ſi vis, quod atrium iuxta tabernaculum ſignificat religionem iuxta eccleſiæ ſanctæ ſedem. Columnæ eius ſignificant prælatos. Cortinæ vero ſeu tentoria, ſignificant ſubditos. Debent ergo illæ cortinæ eſſe de byſſo retorta, propter candorē & nitorē duplicis caſtitatis. Debent circunda- G re atrium religionis per officium bonæ ſedulitatis. Debent dependere a columnis, i. a prælato per ſubiectionem oīs humilitatis. Dnt habere qnqꝫ cubitos in altū p quinque ſenſuum cuſtodiā. Dnt habere centū cubitos in lōgū. i. perfectā perſeuerantiā: Dnt hēre qnquaginta cubitos in altū. i. in iubilei ſeu æternæ gētis ſpē & latitudine. Ante vero inter eos debet eſſe velū depictū. i. pictura totius honeſtatis, q quatuor colorum. i. quatuor virtutū cardinaliū habet pulchritudinē & decētiā, quod de illis religioſis poſſit dici illud ſupra c. pcedenti vbi dr. Facies cortinas de byſſo retorta, hyacintho & purpura, coccoque bis tincto variatas. Colūnæ aūt illæ. ſ. prælati, vel p ſpeciliores & firmiores religioſi debent eſſe vt ſint lamina argentea per puræ intentionis nitorē baſi vero ærea per conſtantis firmitatis vigorem, quinque cubitorū altitudinis per quinque ſenſuum cuſtodiam & tenorem, cælaturas etiam virtutum debent habere per bonorum exemplorum oſtēſionem & ſplendorem. Inter ipſos etiam prælatos debent eſſe quatuor altiores, i. aliqui alii eminentiores & perfectiores. In quibus. ſ. velum variarum diuerſarum virtutum. i. regula, lex vel diſciplinæ obſeruantia debet principaliter pendere per omnimodam iuſtitiam & rigorem, vt ſic cuilibet tali columnæ, id eſt cuilibet prælato vel eccleſiaſtico ſolido vel firmo, dicatur illud Hiere. 1. Dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æreum ſuper omnem terrā, & præliabuntur aduerſus te, & non præualebunt potc-rūt. In tabernaculo erant columnæ in tribus locis. i. quatuor interius in ſanctuario, quæ ſuſtinebant velum. Item quinque exterius in tabernaculi oſtio, quæ ſuſtinebant tentorium. Item ſexaginta foris in atrio, quæ ſuſtinebant cortinarum byſſinarum ambitum. Iſtud tamen aduerte, quod primæ quatuor columnæ ſanctuarii quæ erant quatuor, erant deauratæ, cum capitibus aureis, & baſes habebant argenteas. Secundæ quæ erant columnæ tabernaculi quæ erant quinque, erāt deauratæ cum capitibus aureis, & baſes habebant æreas. Tertiæ columnæ atrii erant æreæ indutæ cum capitibus æreis, & baſes habebant æreas. Vbi aduertendum, quod columnæ quanto erant in loco digniori & ſecretiori, tanto erant numero pauciores, ſed tanto erant numero preciosiores quod patet, quia primæ columnæ ſanctuarii non fuerunt plus quā quatuor, tabernaculi quinque atrii ſexaginta. Primæ etiam baſes habebant argenteas. Secundæ æreas. Tertiæ tot[illegible] ęreæ

H vel æreæ fuerunt. Igitur dicamus quod columnæ ſignificant viros iuſtos. Vnde Apocal. 3. Qui vicerit faciam illum columnam in templo Dei mei. Sed pro certo ſm quod ſunt tres locorum diſtinctiones, ſm hoc ſunt ſtatuum columnarū, ſanctorum diuerſæ conditiones, & ideo cū tria ſunt pcipue iuſtorū loca, ſ. ſanctuarium, paradiſus, tabernaculū exterius, i. religio, atriū. i. eccleſia ſecularis, conſtat q pauciores ſunt in primo quam in ſecundo & tertio, & in ſcdo quā in tertio, quia ſ. in ſanctuario paradiſi nō ſunt niſi quatuor. i. niſi illi, qui quatuor euangeliorū doctrinam tenuerunt, q quatuor virtutes cardinales habuerunt, & qui quatuor dotes corporis meruerūt. In tabernaculo perfectionis ſeu perfectæ religionis ſunt plures, ſ. quinque. i. omnes illi qui quinque ſenſus debite cohibere nouerunt, vel qui quinque libros moyſi ſpiritualiter impleuerunt. Vel qui Chriſti quinque vulnera in memoria tenuerunt. In atrio autem eccleſiæ ſunt ſexaginta. i. generaliter omnes illi qui ſexies decem habent. i. qui ſex pietatis opera habent. Vel qui ſex diebus bonos labores ſuſtinent, & qui decatium decalogi bene viuendo complēt. Iſtud igitur eſt verum, quod primi ſunt preciosiores ſecundis & tertiis, & ſecundi tertiis, licet plures ſint tertii quam ſecundi, & ſecundi etiam quam primi, quia ſcilicet plures continet eccleſia q̄ continet patria, & plures habet ſæcularium cōditio ēt quā perfectionis religio. Eſ. 54. Multi filii deſertæ magis quam eius quæ habet virum. Et alibi. Mat. 20. Multi ſunt vocati pauci vero electi. Ca. 26. & 27. ¶ Sicut patet hic & in capitulo præcedenti, fuerunt tria vela de quatuor coloribus precioſis facta, ſ. byſſo retorta, cocco bis tincto, purpura & hyacintho ſcilicet, vnum quod pendebat ante arcam ſanctuarii. Secundum, quod pendebat retro menſam & candelabrum, ſcilicet ad tabernaculi introitum. Tertium pendebat ſuper quatuor altas columnas ad atrii exterioris ingreſſum. ¶ Sic vero cum eccleſia militans habeat

tres

Atrii partes, ſcilicet ſanctuarium, tabernaculum, & atrium .i. religionem, quæ debet eſſe ſanctuarium ſanctitatis cum arca clauſæ humilitatis & altari diuini cultus, orationis & bonitatis. Item eccleſiam quę debet eſſe tabernaculum, quę debet continere menſam pietatis & candelabrum doctrinæ & veritatis. Item ſecularium ſtatum, qui debet eſſe atrium exterius, qui .ſ. debet habere columnam, .i. fidei firmitatem, & tentoria byſſina, .i. conſcientiæ & mundiciæ puritatem. Illud tamen eſt verum, quod in vtroque ſtatu, gradu & loco inueniuntur vela picta & coloribus precioſis conſcripta, id eſt viri perfecti, quatuor cardinalibus virtutibus adornati, quia ſcilicet & apud religioſos & apud clericos, & apud laicos poſſunt vela quadricoloria reperiri, & viri virtuoſi honeſti quotidie intueri ſicut patet, quia de quolibet ſtatu fuerunt martyres & etiam confeſſores ſicut dicit apoſtolus. Roman. 3. Nũquid iudæorum tantum eſt Deus? Nõne & gentilium? Immo etiam gentilium quaſi diceret non poteſt vnus ſtatus contra alium præſumere, quia vbique potens eſt Deus ſuam gratiam influere, & ſua vela quadricoloria ſeminare. ¶ Vel dic quod iſta tria ſignificant tres ſaluandorum ſtatus ſcilicet continentes prælatos & coniugatos vel religioſos, doctores & laicos & cæter. ſicut ſupra. ¶ Vel dic quod iſta tria, ſcilicet tabernaculum ſancta & ſancta ſanctorum, ſignificant tres ſaluandorum ſtatus, ſcilicet ſtatum pœnitentię, ſtatum iuſtitię, & ſtatum gloriæ exemplo ciuitatis hieruſalem, quæ primo fuit dicta iebus, id eſt conculcatio quo ad eccleſiæ pœnitentes, tandem ſalem, id eſt pax eccleſiæ quo ad iuſtos tandem Hieruſalem idest viſio pacis eccleſiæ quo ad beatos. Et ſic quo ad iſta tria ſumunt aliqui illud Eſai. 30. Si reuertamini & quieſcatis ſalui eritis. Reuerti enim ſignificat pœnitentiã quieſcere iuſtitiam in qua, ſcilicet homo quieſcit a vitiis in conſcientiæ tranquillitate, ſaluatio autem ſignificat gloriam ſalui inquit eritis. Et ſi vis dilata ſicut ſupra eodem modo. ¶ Vel dic quod iſta vela quæ in egreſſu ſuper columnas ſtabant, ſignificant prælatos qui cuſtodiunt eccleſiarum ingreſſum inquantum ſcire debent qui ingreditur vel qui exit. Iſti ergo ſiue in religione ſiue in mundo ſiue eccleſia debent eſſe virtutibus cardinalibus decorati. ¶ Nota quod tabernaculum nullum habebat oſtium, immo ab oriente erat apertum vbi pẽdebat vnum coloratum velum. ¶ Sic vero eccleſia quæ non claudit gremium pœnitenti, ſemper ſe debet & intrantibus & redeuntibus & indigentibus aperire, & nulli beneficium vel miſericordiam denegare ¶ Vel dic quod iuſtus debet eſſe apertus ſacerdoti per confeſſionem, & pauper per elemoſynam, hoſpitalitatem & compaſſionem, omnib. dans per nullam ficticiam inuolutionem, dicens illud Iob. 31. Foris non manſit peregrinus, viatori oſtium meum manifeſtẽ patuit. ¶ Hic dicitur quod in atrio quantus erat paries aquilonaris, tantus erat auſtralia, in quo notatur quod in eccleſia debet eſſe nulla perſonarum acceptio, & quod tantum debet reputari, & ita bene promoueri pauper vt diues, ruſticus vt nobilis & cæt. Item ſicut omnes columnæ atrii eiuſdẽ erãt fabricæ vel ſchematis etiam omnes tabulæ vel cortinæ, quia ſcilicet omnia quæ erant in tabernaculo, inter ſe erant ſimilia & conformia in genere ſuo. Sic vere in tabernaculo eccleſiæ illi qui ſunt eiuſdem profeſſionis & gradus, debent eſſe eiuſdem conformitatis & ſtatus, vt .ſ. in moribus & habitib. inter ſe conueniant, & omnia in vnum concurrant. Vnde in capitulo præcedenti dicitur quod vna menſura erat ſagorũ omnium. Et in Apocal. 21. dicitur quod latera ciuitatis erãt æqualia, quod tamen eſt hodie contra multos, qui .ſ. tam in eccleſia quam in religione aliis non curant eſſe in bono ſimiles, ſed magis & in moribus ꝗ in geſtib. ſunt ipſis diſſimiles & difformes & potiſſime bonis perſonis quæ eos in ſuis ſtatibus præceſſerunt. Contra quos dicitur. Dan. 7. Beſtia quam vidi, diſſimilis erat beſtijs quas ante videram. ¶ Paxilli & oia vaſa altaris erant ærea, dr hic. In quo & oẽs paxilli qui tabernaculum eccleſiæ mediantibus charitatis funibus per ſtabilitatem firmant, .i. prælati valaq; alia .i. religioſi vel clerici debent eſſe ærei .i. per confeſſionem, prædicationem, & gratiarum actionem ſonori &c. ¶ Et nota quod paxilli in tabernaculo erant neceſſarii ad ſuſpendendum & dilatandum ſeu extendendũ, ad ſtabiliendũ ſeu figendum. Sic vero pdicatores vel plati dñt alios per contemplationẽ & ſpem cæleſtiũ ſurſum ſuſpendere dicentes illud apoſtoli Colloſ. 3. Quæ ſurſum ſunt quærite, eccleſiam augere & extendere, & etiam p charitatem dilatare & diffundere, dicentes illud Eſa. 54. Dilata locum tentorij tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende. Debent etiam & eccleſiam & perſonam figere, & in fide & in moribus confirmare, & ſtatum eorum ſpiritualiter & temporaliter ſolidare, dicentes illud. Longos fac funiculos tuos, & clauos tuos conſolida. Et de tali paxillo dicitur illud. Eſai. 22. Figatur paxillus in loco fideli, quaſi diceret, talis paxillus debet eſſe in fide & in fidelitate fixus, vt alios melius figat & firmet. ¶ Per dominum dictum eſt moyſi ſic. Præcipe filiis Iſrael vt afferant mihi oleum oliuarum puriſſimum, piloque contonſum, & ardeat lucerna in tabernaculo meo iugiter extra velum, & collocabunt eam Aaron & filii eius per dies ſingulos vſque mane. In veſpere autem accendebatur lucerna in tabernaculo, & per totam noctem ardebat & tabernaculum illuſtrabat. In mane vero adueniente lumine extinguebatur. ¶ Per oleum in ſacra ſcriptura intelligitur eleemoſyna vel quodlibet opus pietatis, quia ſicut oleum aliis liquoribus ſupernatat, lapſos confortat; eſurientes cibat lumini pabulum præſtat, tumores ſedat pugnatores inungit, & ea amara radice oliuæ ſorgit. Sic eleemoſyna aliis bonis operibus ſupernatat, & præualet, lapſos & eſurientes reficit & refouet, lumen boni exempli alijs præbet tumorem, alienæ ſuperbiæ contra ſe ſedat, & ad pugnandum contra diabolum ſumme iuuat: dum tamen ex radice amaræ, idest ex cordis dolore & compaſſione procedat, vt ſic homo prius mentem ſuper pauperem effundat quàm manum ad ſubueniendum extendat. Dico igitur quod moyſes, id eſt prælatus vel prædicator debet præcipẽre filijs Iſrael, id eſt Chriſti fidelibus quod ipſi offerant oleum domino, id eſt opera pietatis, & quòd inde fiat lucerna bonorum exemplorum in tabernaculo eccleſiæ militantis, quàm ſcilicet Aaron & ſubditi eius, id eſt eccleſiaſtici viri debent præcipuè aſcendere, & per elæmoſinarum ſubuentionem quam faciant, debent totum tabernaculum eccleſiæ, lumine bonorum exemplorum decorare & aliorum oculos illuſtrare, quia ſcilicet tempore nocturno, id eſt in tempore tribulationis & paupertatis debet præcipuè fieri, quia ſcilicet quando dies proſperitatis vel fertilitatis euenit, tunc poteſt illa lucerna intercipi & ſecludi, quouſque iterum noctem, idest tempus neceſſitatis contigerit ſubinferri, quia ſcilicet iuſti debent in nocte id eſt in neceſſitaria tempore eleemoſynas facere; de die vero, id eſt quando non eſt neceſſe poſſunt ſine periculo abſtinere. Vnde. Prouerbior. 31. Non extinguetur in nocte lucerna eius. ¶ Vel dic quod lucerna eius ſignificat fidem, quæ vero ſole oriente extinguitur, quia fides euacuabitur lumine pateſcente, & a ſplendore veritatis quæ erit in gloria abſorbebitur. In nocte enim huius vitæ neceſſaria eſt lucerna fidei. Tunc enim cum æterna dies effulſerit; non erit neceſſe credere, ſed cuncta clara luce poterimus cognoſcere & videre. Eſai. 60. Non erit tibi ſol amplius ad lucendum, nec ſplendor ignis illuminabit te, ſed erit tibi dominus in lucem ſempiternam & cætera. Non occidet vltra ſol tuus, & luna tua non minuetur. ¶ Hic inuenit notatum quod mons olíueti antiquitus monatrium luminum vocabatur, pro eo quod ibi naſcebantur oleum quo luminaria nutriuntur, & pro eo quod ibi reſulgent luminaria templi, & pro eo quod ille mons ratione altitudinis a ſole plus cæteris illuminabatur. Sic vere tria lumina ſunt animæ neceſſaria, ſcilicet lux ſcientiæ, quæ per oleum, lux gratiæ, q lumen templi, lux gloriæ, quæ, per lumen loci notantur.

Capitulum vigeſimumoctauum Textus. Præceptum eſt moyſi quod applicaret ad ſe Aaron. Moralitatum Cap. 20.

PRæceptum eſt moyſi quod applicaret ad ſe Aaron & filios eius de medio filiorũ Iſrael vt ſacerdotio fungerẽtur. In lib. Num. 6. præcipitur, vt leuitæ de medio aliorum ſeparentur & oblati dño conſecrentur. ¶ Sic aliqui ſacerdotio habent fungi, & in ſtatu religionis vel ecclæ dño

E conſecrari,& ſibi ſpecialiter dedicari, ſicut eſt Aaron & filii eius,& etiam omnes leuitę. Hoc eſt dictũ q̃d epiſcopi & clerici & quicunq; religioſi & eccleſiaſtici, debent ante omnia ſeparari de medio aliorum, per ſanctæ vitæ ſingularitatem,& per præſtantiorem ſanctitatem & bonitatem, & etiã ad litteram per ſtatus & morum & ẽt per habitus & geſtus & ſocietatis difformitatem, quia ſ. iſti debent aliis meliores eſſe,& ſic ſe debent a cõi via & vita aliorum ſuperare. Vnde petro dictũ eſt. Io. 1. Diligis me plus his. Mat. 5. Apoſtolis ẽt dictum eſt. Niſi abundauerit iuſtitia veſtra plus quã ſcribarũ & phariſeorum, non intrabitis in regnum cælorũ. Munera aũt q̃ miſit iacob leguntur fuiſſe de optimis frugib. terrę. Cã. 6. Lectulũ ẽt Salomonis ambiiſſe leguntur fortiſſimi de fortibus. Sic & iſti ſicut ſeparẽtur de ſecularibus in ſtatus profeſſione, ita q̃ ſeparentur in morũ perfectione. Vñ dr̃. Nũ. 16. Separamini de medio multitudinis. Iſti debent ad moyſen. i. ad prælatum ſuperiorem applicari per examinatiõem, vt. ſ. cognoſcat iſtorũ ſciam, vitã & diſcretionẽ,& ſi digni ſunt aſcendere ad hmõi prælationẽ, q̃a. ſ. illi ſi eſſent luſci, mutilati & male formati a ſacerdotio repellebantur,& ideo applicabãtur & examinabantur. Sic viri eccleſiaſtici ſi ſunt in morib. male formati, a miniſterio beneficiorum & officiorum eccleſiaſticorũ debent repelli,& iõ neceſſe eſt eos ad ſuperiores applicari,& diligenter examinari. Exo. 29. Vnde Aarõ & filios eius applica ad tabernaculi oſtiũ. Hic. n. agitur de veſtibus ſacerdotum. ¶ Verontamen ſicut dicit Comeſtor,& ſicut elicitur ab hoc loco, minores ſacerdotes & maiores, quædam habebant communia,& quædam differentia veſtimenta. Vnde aũt generaliter q̃ omnes ſacerdotes quatuor veſtimentis vtebãt. Quicunq; n. ſacerdos primo & añ oĩa aqua manus lauabat, deinde femoralia linea induebat, quib. immiſſis pedib. & ſtrictis circa renes pudibũda celabat, q̃ qdẽ indumẽtum ſolũ vſq; ad genua deſcẽdebat. Tandẽ vero induebatur tunica linea lõga vſq; ad talos ꝓtenſa,& corpore & brachiis adaptata. Poſtea vero habebat baltheũ ſeu cingulũ quatuor digitis latum floribus purpureis, coccineis & hyacinthinis intextum, quo. ſ. ſacerdos cingebatur,& quo tunica linea ne deflueret ſtringebatur. Quartum vero indumentum erat tiara, quæ quaſi medietatem capitis operiens, vittis erat vndique circumligata,& quodam byſſino velamine vſq; ad barbam deſuper cooperta. Iſtis ergo quatuor ornamentis ſacerdotes minores induebantur,& qñ miniſtrabãt in tabernaculo parabantur. ¶ Re vera illi poſſunt cõitatem ſacerdotum noſtrorum & generaliter oim eccleſiaſticorum ſignificare, quia ꝓ certo illi debent & ante omnia fœminalia linea q̃bus genitalia tegebantur. i. virtutem puriſſimæ caſtitatis habere, quæ. ſ. & renes & genua & omnes actus venereos debet tegere &

F ſtringere,& ne turpitudo alicuius in honeſtatis appareat, añ oĩa debet caſtitas operire. Itẽ iſti debent habere tunicam lineam lõgã exterioris honeſtatis, q̃ vſq; ad pedes. i. vſq; ad finẽ vitę attingat ꝑ perſeuerantiam continentiæ & longanimitatis vt ſic de illa duplici veſte linea, femoralib. & tunica. i. interiori caſtitate & exteriori honeſtate & mundicia dicatur illud Leu. 6. Tunica linea veſtietur ſacerdos, femoralibus lineis verenda celabit. Item iſti debent habere balthcum ſeu cingulum pictoratum de quatuor precioſis colorib. factum, & quatuor virtutum cardinalium ligaturam, quibus. ſ. tota morum compago cingitur & ornatur, & inde quicquid eſt ſuperfluum cohibetur, ſicut patet. Iuſtitia ſtringit iniquitatem,& fortitudo ſtringit laxitatem, prudentia ſtringit leuitatem, temperantia ſtringit voluptatem. Et vide ſupra aurũ quare applicabatur ad quatuor colores. Vñ dr̃. Exo. 29. Indues lineis tunicis, cingeſq; baltheo Aaron & liberos eius. Iſte etiam balthcus quatuor virtutũ dr̃ eſſe mẽſura quatuor digitorum inquantum debet inniti veritati quatuor euangeliorum, vel inquantum per iſtas virtutes quatuor menſurantur & ſtringuntur ſuperfluitates quatuor affectionum. Tãdẽ mitra linea, illis omnib. ſuperemmens. i. tremor Dei in capite cordis & intentionis ponit, ibique vittis charitatis ſtringitur, vt ſit timor filialis, non ſeruilis,& velamento byſſino. ſ. innocentia ſeu cordis mundicia deſuper premuntur, a quo ipſum caput intentionis ornatur. Timor. n. aliis virtutibus ſupereminet & ipſum caput cum ſenſibus. i. eſt ipſam mentem cum affectibus velat & cohibet, capilloſq; & cogitatiões ne ſuperfluant, manu tenet. Vnde dicitur Eccl. 25. Timor domini ſuper omnia ſe ſuppoſuit. Et Prou. 15. Et ſic ergo dico q̃d

G eccleſiaſtici debent habere quatuor ornamenta, ſcilicet caſtitatem pro fœminalibus, honeſtatem pro tunica, quatuor virtutes pro zona, timorem domini pro mitra. Vnde dicit Exod. 29. Impones eis mitras, eruntque ſacerdotes mei in religione perpetua. ¶ Vltra indumenta præmiſſa, ſcilicet fœminalia tunicam lineam & baltheum, anabarchus id eſt ſummus ſacerdos plura habebat alia ornamenta, ſcilicet tunicam hyacinthinam, quæ corpus vſque ad pedes tegebat, quæque deſuper capitium & in fine limbum ſeu oram fortem & contextam quemadmodum (vt ait textus) fieri ſolet in extremis partibus, ne facile rumpatur habebat, vbi ſcilicet tintinabula aurea cum malis punicis ſuto, quatuor coloribus contextis vndique dependebant, quæ pontifice tabernaculum intrante & domino miniſtrante ſonitum dare debebant. Pontifex enim mortis periculum incurrebat, ſi ſonus non audiretur in tabernaculo cum intrabat. ¶ Sic vero dico quod epiſcopus vel ſacerdos, vel quicunque in gradu eccleſiaſtico conſtitutus, vltra fœminalia caſtitatis tunicam lineam innocentiæ & puritatis, baltheum ſeu cingulum charitatis, tiaram diuini timoris & humilitatis debet habere, vnam tunicam hyacinthinam, id eſt colore fulgidam & cœleſtem conuerſationem habere curet, quæ ſcilicet cœleſtem colorem habeat, vt inter homines cœlicam vitam ducat. Apoſtolus Philip. 3. Conuerſatio noſtra in cœlis. Quam ſcilicet tunicam conuerſationis honeſtæ plura debent concomitare, ſcilicet ora ſeu limbus fortiter contextus in extremitate. Hæc eſt virtus perſeuerantiæ, quę ſcilicet debet eſſe fortis & ſolida, & vſque ad extremum vitæ protenſa, ne, ſcilicet rumpatur noſtræ perfectionis tunica. Vnde dicitur. Sapient. 8. Attingit a fine vſque ad finem fortiter. Item in iſta tunica bonæ conuerſationis, debent eſſe malogranata, id eſt bona opera & exempla, auro ſapientiæ & quatuor coloribus, id eſt quatuor virtutibus cardinalibus circunſtantionata & picta, vt ſic iſte ſit illa terra frumenti, vini & olei, in qua ficus & malogranata naſcuntur, Deuteronom. 8. Item debent eſſe aurea tintinabula, id eſt aurea documenta & verba ad eruditionem aliorum ſonum per prædicationem dantia, & ad Dei laudem & gratiarum actionem dulciter modulantia, quia pro certo quicunq; eccleſiaſticus & maxime prælatus indigne tabernaculum eccleſiæ ingreditur, niſi ſonitus diuinæ laudis & prædicationis apud eum audiat, quinimmo neceſſe eſt quod mortem culpæ & pœnæ incurrat, qui ſine tali ſonitu iudicium Dei conſpectib. hoium adminiſtrat. Pſa. 25. H Vt audiã vocem laudis tuæ, & enarrem vniuerſa mirabilia tua. Igitur patet quod tunica hyacinthina conuerſationis cęleſtis debet habere limbum perſeuerantiæ & durationis malogranata ſeu fructus bonæ operationis, ſonitum diuinæ laudis & prædicationis. ¶ Vltra præmiſſa habebat ſummus pontifex tria ſpecialia ornamenta, ſcilicet ſuperhumerale, rationale iudicii, & cidarim ſeu mitram. Erat autem ſuperhumerale quoddam paramentum humerorum pontificis de auro byſſo retorta, cocco bis tincto, purpura & hyacintho contextum, anulis & catenulis aureis circunquaque munitum, & cum rationali iudicii quod erat ornamentum pectoris colligatum. In illo ergo ſuperhumerali duo erant lapides onychini, in quibus duodecim filiorum Iſrael nomina erant ſculpta, & ibi ſm ordinem primogenituræ ſuę appoſita & conſcripta. Hoc autem fiebat, vt ſummus pontifex memoriam filiorum iſrael ſecum ſemper gereret, & vt patriarcharum exempla imitari ſtuderet, & oĩs populus videns patrum ſuorum noĩa in humeris pontificis, ad ipſorum virtutes imitandas totis virib. inhiaret. Rõnale vero iudicii erat pannus quadratus ad ornamentum pectoris ordinatus, quatuor colorib. ꝑdictis & auro textus, & duodecim ꝑcioſis lapidibus inſignitus, in quibus per quatuor ordines noĩa duodecim filiorum iſrael erant ſculpta. Illud ẽt iſta duo vocabula iudicium & veritas continebat, & cum ſuperhumerali q̃d erat retro ſuper humeros, cum catenis & anulis aureis iunctum erat. ¶ Chariſſimi, per humeros in ſcriptura (pro eo q̃d ab eis dependet fortitudo brachiorum, ſignificatur fortitudo & virtus bñ operandi. Pectus vbi eſt cor, ſignificat ſolicitudinẽ bñ cogitãdi. Igit ꝑ humerale ornamentũ humerorũ poteſt intelligi bona vita, & patientia, per rationale vero poteſt

A teſt intelligi bona ſcientia & doctrina, quia pro certo ſacerdos ſeu põtifex vel eccleſiaſticus debet habere principaliter iſta duo ornamenta.ſ. patientiam ad ſuſtinendum, ſeu virtutem ad bene operandum: & ſcientiam ad bene iudicandum. vt ſic in pectore ſit ſcientia, iudicium.ſeu rõ: in humeris vero patientia, & bonorum operum executio. Vnde dicitur numero.7. Onera portent in proprijs humeris. Igitur iſta duo debent conſtare de quinque.ſ. de auro diuinæ ſapientiæ, de purpura iuſticiæ, de byſſo temperantiæ, de cocco, vel igne fortitudinis, & de hyacintho veræ prudentiæ, quia re vera iſtis quinque virtutibus debet ornari pectus, id eſt ſacerdotis vita & patientia. Debent etiam iſta duo catenis & annulis ſibi iungi ideſt communi conſonantia & cõcordia, quia ſcilicet tunc rõnale pectoris cum ſuper humerali iungitur: quando conſcientia & vita, cogitatio & operatio, ſenſus & actus inuicẽ cõcordant, & qñ tale bonũ quod ſcilicet ſcitur & docetur, opere perficitur. Iuxta illud quod canitur. Mens a vita nõ diſcordet: nam ſi vitam mens remordet, non eſt conſonantia. Et procul dubio ĩ ſup humerali ſunt duo lapides onychini: quia ſcilicet bona vita conſiſtit in duobus. ſcilicet in declinando a malo & faciendo bonum. Onychinus autem lapis eſt ad modum vnguis qui eſt corporum extremitas, habens viuacẽ colorem: ad denotandum ꝙ iſta duo ad extremitatem vitæ per perſeuerantiam debẽt durare: et nunquam deſiſtere vel ceſſare. Vel etiam ad denotandum ꝙ ad vnguẽ & diſtinctẽ debent iſta duo ſeruari ſcilicet bonum fieri, a malo caueri aduertendum etiã ꝙ iſti duo lapides debebãt includi auro & auro mediãte cũ ſuperhumerali firmiter ſtabiliri: qa auſũ diuinę ſcripturę debet iſta duo tenaciter conſtringere: ne poſſint p peccatũ cadere vel perire. Pſ.33. Declina a malo & fac bonũ: inqre pacẽ & perſequere eam Pacẽ dico.i. perſeuerantiæ ſtabilitatem. In rõnali ſeu in ornamento pectoris duodecim erant lapides p̃cioſi: quia ſcilicet in mente & ratione pontificis debẽt inueniri duodecim articuli fidei: ibidẽ ſcilicet ſculpti & tenaciter incluſi. Vnde in Apocal.12. In capite eius.i. in corde corona ſtellarum duodecim. Et ſic fiet ꝙ ſacerdos vel prælatus debet ſecum in pectore ſeu in corde portare nomina patriarcharum, & memoriam ſanctorum patrum vt eos imitetur, nominaque filiorum Iſrael, id eſt ſubditorum, vt de eorum regimine curet:
B & pro eis ad deum inclinetur. In humeris etiam ſuis ideſt in vita & conuerſatione debet patriarcharũ portare nomina ſcilicet ſanctorum opera & exẽpla: vt ſic populo ſubito exẽplariter demõſtrent: & imitãda etiã pręſentetur. Vñ dr̃ Apo. 21. Habebat portas duodecim & duodecim noĩa inſcripta, q̃ ſunt noĩa duodecim tribuũ filiorũ Iſrael. Iſte enim in ſuo pectore ſeu in ſui pectoris rõne: debet habere iſta duo noĩa ſcripta.ſ. iudicium & veritas: vt ſcilicet ſemper habeat in corde iudicium quantum ad proximum: veritatem quantum ad ſe ipſum: Iudicium iuſtẽ iudicando: veritatẽ rectẽ diſcernẽdo. Iudicium quo malum puniat: veritatẽ, qua bonum eligat: vt ſic de tali põtifice poſſit dici illud. Pſ.110. Opera manuũ ei^9 veritas & iudiciũ. Et ſic ergo breuiter recapitula, ꝙ ſacerdos põtifex vel prelatus debet habere rõnale iudicii.i. rõnẽ & diſcretionẽ: vt ibi ſcripta veritas & iudicium, ꝙ etiã duodecim lapides habeat.i. duodecim articulorum fidem veritatem & cognitionẽ: q̃ & quattuor ordinibus, & quattuor coloribus incluſa ſunt ideſt vt habeat quattuor virtutũ cardinaliũ pfectionem, quod etiam annulos & catenã.i. charitatem & dilectionẽ habeat. Item iſte debet habere ſuperhumerale.i. on^9 bonę vitæ, quod ſuper humeros portat: & vbi ſunt duo onychini.i. boni factio, & mali declinatio: quę principaliter mãdantur cum nominibus filiorũ iſrael.i. cum bonis ſanctorũ patrũ exemplis, quę imitanda alijs demonſtrantur. Et ſic de iſta dicet illud Sap.18. ꝙ in veſte poderis ſcriptus erat totus orbis terrarũ & parẽtũ magnalia in quattuor ordinibus lapidũ erant ſculpta. ¶ Vel dic ꝙ onychinus qui facit oculos tremulos eſt timor vel conſideratio: quę ſcilicet duplex eẽ percipitur: vt ſcilicet de amiſſione gloriæ, in curſioneq; miſeriæ timeatur. Rationale etiam diſcretionẽ ſignificat, quę ſcilicet duplex eſſe debet, pro eo quod prælatus diſcretus in ſpiritualibus & temporalibus debet eſſe. ¶ Rationale iudicij quod ornabat ſacerdotis pectus, duodecim lapides p̃cioſos habebat: quattuor diſtinguebant ordinibus ſcilicet vt i primo verſu h̃ret ſardium, topazum & ſmaragdũ: in ſecundo carbũculũ, iaſpidem & ſapphirũ: in tertio ligurũ, achatẽ & amethyſtũ: i quarto chryſolithũ, onychinũ & beryllũ. In iſtis ergo lapidibus nomina duodecim filiorum iſrael ſculpebant: et ibi ordinatę ſecundum ętatis ſuę ordinem ponebant: ita ꝙ primogẽiti ĩ primo verſu et ĩ priorib. lapidib. p ordinem locabantur. ¶ Sacerdos iſte põt ſignificare plãtũ: q re uera tot habet p̃cioſorum lapidum genera, quot habet officia vel beneficia, & tot habet ſecum filios iſrael quot habet bonos ſubditos, et perfectos. ¶ Igitur cum iſte habet in veſtimento poſſeſſionum ſuarum iſtos ſuos lapides præcioſos.i. iſta ſua beneficia diuerſimode diſtincta, quòd in quattuor verſibus.i. varijs ordinib. ſint diuiſa. Verũtamẽ illud debet eſſe verũ, ꝙ primogeniti.i. ſeniores, prudẽtiores et meliores filiorum Iſrael.i. ſubditorũ debẽt in ipſo pectore et affectione prælati primi ſedere & in primis lapidibus ſculpi: et primis officijs et beneficijs aſſignari: & in primis honorũ et dignitatũ verſibus & gradibus collocari. ibique ſm ordinem ętatis et perfectionis et virtutis quam habẽt prius vel poſterius collocari. Heſter primo. Bibebant omnes in aureis populis, vnuſquiſque ſecundum ordinem ætatis ſuæ ſcilicet, quia illud debet eſſe verũ ꝙ prelatus i. affectiõe et mẽte ſua debet primo et principaliter habere et pponere meliores: & eos etiã in dignitatib. & gradibus cõſtituere priores, et facere potẽtiores. ¶ Vel dic quòd quattuor ordines ſeu verſus in rationali ſeu in pontificis pectore ſunt quattuor affectiones in quolibet iuſti corde, videlicet, gaudium: de p̃ſenti merito ſeu bono: & dolor de p̃ſenti vitio ſeu malo: ſpes de futuro tormẽto. Duodecim lapides p̃cioſi, ſunt duodecim virtutes: q̃ ſcilicet in pectore & in mente cuiuſlibet debent eſſe: quæ ſecundum dictos quattuor verſus.i. ſecundum quattuor affectiones p̃dictas abinuicem ſunt diſtinctę. Igitur prim^9 verſus, ſcilicet gaudium & lęticia ſpiritualis habet tres lapides, id eſt tres theologicas virtutes: ſcilicet ſardium q̃ eſt ſpes: quia ſardius pellit timorẽ. Smaragdũ q̃ eſt fides, quia ſcilicet ſmaragdus acuit viſus ſplẽdorẽ: topazion q̃ eſt charitas, quia topazion excedit omnem valorem. Pſal. 118. Dilexi mandata tua ſuper aurum & topazion. Quaſi diceret. Nihil i theſauris regum (ſm Plinium) p̃cioſius reperitur. De charitate ẽt dicit Apoſt. 1. Co. 13. ꝙ charitas oĩa põt. Secundus verſus ſcilicet dolor vel triſticia pœnitẽtialis ſimiliter hẽt tres p̃cioſos particulares lapides vel virtutes, videlicet carbũculũ, q̃ igneum habet colorẽm, hæc eſt contritio. Saphirum qui (ſm Dioſcoridem) oſtia clauſa aperit, hæc eſt confeſſio. Iaſpidẽ q̃ ſanguinẽ, hoc eſt voluptatem ſtringit. hæc eſt ſatiſfactio ſeu abſtinentiæ maceratio. Contritio .n. ſicut ignis vrit: cõfeſſio oſtium oris & cordis apit: & ſatiſfactio vel afflictio voluptatem cõſtringit: Tertius verſus.ſ. ſpes: habet ſimiliter tres virtutes ſcilicet ligurũ: ꝙ fluxum vẽris ſtringit: hæc eſt caſtitas ſeu mũdicia. Achatẽ qui tempeſtatẽ auertit & pericula vincit & hæc eſt ſtabilitas vel patientia. Amethiſthũ, q̃ hominẽ vigilẽ facit, & malam cogitationẽ tollit: hæc eſt cõtemplationis ſublimitas. & cæleſtiũ ſapientia, qa re uera virtutẽ ſpei debẽt cõcomitari cordis mũdicia, patiẽtia & cœleſtium cõtemplatio & noticia. Quartus verſus ſcilicet timor tormentorum, debet ſimiliter habere tres virtutes, videlicet cryſolithum qui demones terret, hæc ẽ humilitas. Onychimũ, quæ imagines more ſpeculi repræſentet, hæc eſt veritas. Berillum, qui quanto plus pallet tanto eſt melior, hæc eſt abſtinentiæ ſobrietas. Iſtos ergo duodecim lapides, id eſt illas duodecim virtutes debet continere veſtis pontificis, id eſt conuerſatio, & perfectio cuiuſlibet ſacerdotis. Iſtoſque debet in ſuo pectore gerere. vt poſſit exemplariter relucere. Et ſi vis applica nomina patriarcharum ſecundum interpretationes ſuas ad nomina lapidum & virtutum. Ideo de talibus duodecim lapidibus dicitur in Apo. 21. ꝙ murus ciuitatis.i. vir iuſtus habeat duodecim fundamenta. Cidaris erat ornamentum capitis pontificis, & erat facta de byſſo ad modum pyramidis ſurſũ erecta, in fronte aũt erat lamina aurea ad modum lunæ mediæ figurata, cuius corona erant ſuperius eleuata, quæ ſcilicet ſuper frontem pontificis pendebat, & nomen dei tetragãmaton continebat. Illud põt allegari ꝙ q̃cũq; eccleſiaſticus põtifex vel ſacerdos debet ĩ capite cordis ſui habere duo ſpiritualia ornamẽta. ſ. vittam byſſinã.i. conſcientiæ puritatẽ, & laminã aureã.i. ſapientiæ claritatẽ: C D

Iſta

E Iſta vero mitra mundicię ſurſum debet per contemplationem intendere,& ab ipſo debet ipſa diuinę ſapientiæ lamina depēdere, q̄ videlicet nomē Dei.i.reuerētiā & timorē ipſius debet ꝑpetuo continere, cornuaq; elationis et gloriæ ſiqua habet, debet ſurſum in deum reducere et leuare; Pſa.74.Exaltabuntur cornua iuſti.

Capitulum vicesimum nonum Textus. Sed & hoc facies vt mihi in ſacerdotio conſecrentur. Moralitatum Cap. 21.

Quando ſacerdotes conſecrari debuerūt præceptū eſt quod ad Moiſen applicarentur, aqua lauarentur prędictis indumentis oīb.veſtirent &c. Noīa veſtimēta, ſicut ſupra ſicut patet hic &. Leui.8.Si via dic ad litterā vel hiſtoriā. ¶Sic vero viri eccleſiaſtici ſi volunt dño conſecrari, debent primo ad tabernaculum applicari per maiorum examinationem, debent lauari per lachrimationem, debeat tonica linea indui per innocētiā interiorem, debent habere feminalia per continentiam exteriorē, debent habere baltheū & tenulas & vittas.i.concordiam & vnionem, & charitatem & dilectionem, & debent habere tunica hyacinthinam, id eſt celeſtem conuerſationem, qui ſcilicet habet tintinabula, id eſt diuinam laudem & orationē confeſsionem & gratiarum actionem. Item habere debent rationale ideſt prudentiam & diſcretionem ſcilicet ꝙ habeant quinque colores, id eſt quinque ſenſuum coertionem, & ſit duplex per ſpiritualium, & temporalium circunſpectionem, & quadrata ſit per iuſticiam, & æqualem ſui, & aliorum menſuram communem, & habeat duodecim lapides ꝓcioſos.i.duodecim articulorum fidem & cognitionem,& nomina filiorum iſraël ideſt ſanctorum patrum exempla & dicta & imitationem,& contineant iudicium,& veritatem & rationem. Item debent habere ſuperhumerale.i.virtutem fortitudinis & conſtantiæ cum duplici onychino, qui facit oculos tremere, id eſt cum duplici timore culpæ ſ. & miſeriæ, & cum nominibus filiorum iſrael ideſt cum recordatione & cōpaſsione alienę & fraternę indigentiæ. Tandem vngatur oleo lętitiæ & vnguēto diuinę gratiæ per lęnitatem & deuotionem, aſpergatur q̄ vituli ſanguine per Chriſti paſſionis recordationem,& ſic erit dño conF ſecratus per ſanctitatem & pfectionē,& ſic erit dignus portare mitram.i.habere honorem & prælationem,& laminam nomen dei continentem.i.ſpiritualem dedicationem. Poſt q̄ poterit dominus dicere illud Ezech.16.Laui te aqua,emxi te biſſo,calciaui te hyacinto,indui te ſubtilibus,veſtiui te diſcoloribus &c.Oleum etiam gratiæ, lęticiæ & miſericordiæ ſup iſtorum capita debebat poni. & hoc ritu debebant conſecrari domino, & ad miniſtrandum in tabernaculo,id eſt in officijs eccleſiæ offerendumque carnem, & ſanguinem.ſ.in ſacramento altaris poterunt domino dedicari, nūc per ſacramentorum miniſtrationem, & poſt in cœlum prælatum fruitionis & longum tentionis.¶ Item ideo benedicitur Exo.Cū laueris eos aqua,indues eos veſtimētis ſuis, oleumq; ſanctū infundes ſuper caput eius, et hoc ritu cōſecrabuntur. Volens dñs dedicare & cōſecrare ſibi ſacerdotes ſuos pcepit occidi vnū vitulum & duos arietes,et altaris cornua ipſorū ſanguinē tingi Aarōq; & filiorū aurē dexterā pollicemq; pedis & manus dextrę ſanguine perfundi, & veſtes eorū ſanguine aſpergi, & reliquū ſanguinem iuxta baſim altaris effundi:ipſe vero vitulus foris extra caſtra debebat cremari.¶ Sic vero deus pater qñ voluit ſacerdotes.i.fideles ſpecialiter dedicari,fecit occidi Chriſtū per Moyſen.i.per popu lum iudęorum,qui.ſ. Chriſtus dicitur vitulus ſingulariter, ꝓpter vnitatem perſonæ. Dicitur etiam duplex aries propter biformitatem naturæ. Iſtum etiam voluit dñs corporaliter occidi,et extra caſtra.i.extra hieruſalem immolari. Igitur ſi domino conſecrari ſpiritualiter voluerimus, neceſſe ē ꝙ ſanguine paſſionis ſuę per compaſsionem tingamur, et ꝙ pollex pedis.i.affectio,pollex manus.i.operatio,extremū auris,id eſt attentio, veſtis exterior, id eſt.conuerſatio inde ſpiritualiter aſpergantur; et quod ille ſanguis, id eſt iſta ſanguinis compaſſio, ſuper cornua altaris.i.ſuper affectiones et deſideria cordis,vel ſuper cornua.i.ſuper baſim ip G ſius.i.ſuper ſubditos et inferiores generaliter effundatur. Sic enim erimus domino conſecrari, et ad miniſtrandum ſibi in eccleſia, ſeu ad immolationem bonorum operum digni facti. Hebr.9.Ideo bene ſcribitur, quòd ſanguis Chriſti emundauit conſcientias noſtras ab operibus mortuis.

Capitulum triceſimum.textus . Facies quoque altare ad adolendum thimiama. Moralitatum. Cap. 22.

Præcepit dominus fieri altare thymiamatis ſeu incenſi de lignis ſethim ex auro mūdiſſimo:vno cubito longū latūq;,& ſic in omnem partem quadratum,in altitudinē tamen duobus cubitis mēſuratū. Habebat illud altare quattuor cornua,craticulam auream in medio,& in circuitu coronā auream ſeu labium poſſidebat. Illudq; in ſanctuario latebat & de ſup ſacerdos thymiama ſeu thus ſingulis diebus mane & veſpere offerebat, quandoq; etiam cum ſanguine ad hoc altare intrabat et cornua eius ſanguine cōtingebat,ſ.ſemel in anno, ſicut dicitur Leuit. ¶ Dic ꝙ iſtud altare ē homo iuſtus,& maximē religioſus, qui de lignis ſethim.i.imputribilis per perſeuerantiā debet eſſe,& auro ſapientiæ coopertus,ſanctitateq; & ſapientia totus clarus. Igitur iſte debet eſſe, quadratus per conſtantiam, longus per fidem, latus per charitatem, & altus per ſpem, & quattuor habens cornua, ſcilicet quattuor virtutum cardinalium opulentiam aureolam, ſcilicet in medio, id eſt inflammatam, et ardentem conſcientiam, coronam deſuper id eſt futuræ retributionis confidentiam. Iſte ergo debet eſſe in ſanctuario paradiſi per bonam affectionem & cōtemplationem,in ſeipſo debet offerre thymiama & thus id eſt deuotionē & orationē,et quandoq; etiam ſanguinem id eſt diuini ſanguinis compaſsionem,et ſuæ paſſionis recordationem. Sic enim erit altare domini et ara ſpiritualis domini dei noſtri. Si vis dilatare vide ſupra de altari holocauſti cap.26.et dic ſi vis ꝙ altare ſignificat cor &c.vide ibi. ¶ Vel H dic ꝙ iſtud altare quod erat abſconditū in ſanctuario,ſignificat beatos qui ſunt in paradiſo:qui,ſcilicet ſunt aurei, clari & ſpectabiles,lethiuei,impotribiles,immortales, qui, ſcilicet triplicem dimenſionem,ſcilicet tres animæ dotes,ſcilicet altum viſionis altum fruitionis, longum tentionis habent. Item quattuor cornua,id eſt quattuor corporis dotes .ſ.agilitatem claritatem,ſubtilitatem,impaſſibilitatem. Illud ergo altare thymiamatis dicitur q̄a ſancti æternę gloriæ odoribus recreantur Exo.c.¶ Præcepit dñs fieri lauachrum ſeu lauatorium in ingreſſu tabernaculi de ſpeculis mulierum qui ante fores tabernaculi excubabant, quod intellexit comeſtor, quòd ſpecula circunquaque illi lauatori ęreo erant inſertà,vt dum ſacerdotes ſe lauarent, poſſent videre ſi forte haberent in facie aliquid inhoneſtum. Erat ergo illud labium ęreum,in quo ſcilicet ſacerdotes manus.ſ.ſacrificia oblaturi,et manus pedeſq; ante tabernaculum fœderis ingreſſum lauabant. ¶ Re uera illud labiū ſacram ſcripturā ſignificat,q.ſ.de ſpeculis mulierum ante tabernaculum excubantiū.ſ.de ſententijs ſanctarū animarum ſeu pſonarū nunc in paradiſo quieſcētium cōſtat: quia pro certo iſta eſt quoddam lauatorium, vbi qlibet poteſt maculas defectuū ſuorū ſpeculariter cognoſcere,et eas mundare & abſtergere, nullatenuſq; debet de altari accedere, nec ī eccleſiæ tabernaculo ſubintrare, niſi primo ibi ſtuduerit ſe lauare.¶ Vel dic ꝙ iſtud lauatorium ſignificat pœnitentiā ſeu etiam lachrymationem,ſeu cordis cōpunctionem,quia ſ.quando quis intrare vult ad altare dei, ſeu ad ſacramentum altaris, ſeu etiam ad ſecretarium cordis ſui per deuotionem vel etiam ad tabernaculum paradiſi per contemplationem, vel ad tabernaculum eccleſię per promotionem, pro certo lauachro lachrymarum ante omnia ſe debet lauare, & ſpeculis bonorum exemplorum ſe debet videre per compunctionem, et ſuiipſius conſiderationem. Iuxta illud Pſalmiſta 25. Lauabo inter innocentes manus meas, & circundabo altare tuum domine. Et ſicut ſm Comeſtorem tria erāt lauatoria ante tabernaculū ſcilicet vnum ſacerdotum, & aliud

viroium

virorum, & aliud mulierum ſic vero etiam in eccleſia tria A ſunt genera lachrymarum, ſ. vnum quod ē mulierum .i. imperfectorum & incipientiū: quod fit ex timore pœnę. Aliud quod eſt virorum .i. proficientium, quod fit ex culpę commiſſę dolore. Aliud quod eſt ſacerdotum .i. hominum perfectorum, quod fit ex ſponſi amore & ex præmij deſiderio & ardore, nec non ex incolatus plōgatione & languore. Pſa. 115. Heu mihi quia incolatus meus plōgatus eſt. Sicut etiam ponit iſte ſacerdos tabernaculum ingrediens nudis & lotis pedibus ſubintrabat, ad denotandum q eccleſiaſtici debent calciamenta tpalium bonorum de pedibus affectionum deponere, & ſe per pœnitentiam abluere vt ſic poſſint in iſto tabernaculo digne eſſe. Vnde Ioſeph. 5. Tolle calciamentū de pedibus tuis, locus enim in quo ſtas terra ſancta eſt. ¶ Dñs pcepit populum (quando ipſum numerari contingebant) dare præcium pro animabus ſuis .i. medium ſicli pro populo q ad nomen tranſibat, & ſic ipſos a plaga ſaluandos pmittebat. Nu. 28. Quod quia nō fecit David, magna pars populi numerati perijt. ¶ Per numerum in ſcriptura intelligitur pdeſtinatio diuina, & ſuæ diſpoſitio volūtatis. Vnde dicitur. Mat. 10. Capilli capitis veſtri omnes numerati ſunt. Et vide q in ſcriptura mali non dicuntur in numero contenti. Pſal. 39. Multiplicati ſunt ſup numerum. Eccl. 1. Stultorū infinitus eſt numerus. Econtra de iuſtis dicitur. Sap. 5. Ecce quomodo computati ſunt: i. nominati inter filios dei. Igitur dico q omnes illi qui a deo ſunt nominati .i. electi & pdeſtinati, debēt præcium bonorum operum p aīabus ſuis ſoluere & dimidium ſicli, quod conſtat ex decem obolis, quia ſiclus viginti obulos habet, decem mandatorum legis impletionem debet p præcio animę ſuę dare: vt ſic ipſum velit dominus a plaga damnationis perpetuę liberare & ſaluare. ¶ Sicut hic dicitur, Dominus præcepit Moyſi, oleum vnctionis fieri ad ſacerdotes vngendum & tabernaculum conſecrandum. ſ. de myrra prima & electa calamo, cinamomo, caſſia & oleo oliuarum, & voluit q nullus alius tale vnguentum faceret, q caro humana ſe tali vnguento non vngeret, ſed p tabernaculo, arca vel altari. Aaron et filijs ſuis vngendis et conſecrandis ipſum attentius cuſtodiret. ¶ Reuera tale vnguentum eſt deuotio, qui ſci-B licet conſtat ex myrrha amarę contritionis, ex calamo affabilis orationis. Pſalmus. 44. Lingua mea calamus ſcribæ. Ex cinnamomo odoroſę, & famoſæ vaporationis, & opinionis, Vnde dicitur Eccleſiaſtic. 24. Sicut cinnamomum aromatizans odorem dedi. Ex caſſia q ſecundum Plinium confert pectori, ardore charitatis & dilectionis, et oleo pietatis & compaſsionis. Pſa. 44. Myrrha et gutta & caſſia a veſtimentis tuis, a domibus eburneis. Qui enim iſtas quandoque ſpecies, habuerit. ſ. compaſsionem, dilectionem, & famoſam opinionem, orationem et amaram contritionem, ipſe p certo poterit in corde ſuo vnguentum deuotionis conficere, quo tabernaculum mentis poterit inungere, et ſacerdotem cum ſuis filijs .i. orationem cum operibus ſuis bonis poterit domino cōſecrare. vnde dr. pſ. 27. Vnguento & varijs odoribus delectatur cor. ¶ Vel dic q vnguentum illud ſignificat pfectionem diuinę doctrinę, qua pro certo caro humana .i. carnalium vel ſecularium vita non eſt per adulationem vngēda, immo in vſus tabernaculi, & in vtilitatem eccleſiæ & laudem dei & ſanctorum eſt ſolummodo exponēda. ¶ Vel dic q vnguentum deuotionis & diuinæ gratiæ non eſt cuiuſlibet volentis, ſed quibus datum fuerit deſuper. Sacerdotes enim, tabernaculum & vaſa .i. viri ſancti tali vnguento vnguntur, alij vero ad hoc nullatenus admittunt. ¶ Præcepit dñs fieri thymiama odoris ſuauiſſimi de diuerſis aromaticis ſpeciebus, ſcilicet ſtacten, rhuie, onicha, galbano mandans omnia in puluerem redigi, et exinde incenſum ſibi fieri, ipſumque ſibi ſuper altare aureum in ſanctuario offerri, & noluit quod talis incenſatio, talis puluis, in vſus humanos cederet, quinimmo præcepit, quod quicunque tali odore ſe delectari vellet de ſuo populo deperire. ¶ Per incenſum intelligitur oratio, vel diuini cultus exhibitio, quam ſcilicet ſibi dominus ſpecialiter vult reſeruari, & nulli alteri communicari. Eſai. 42. Gloriam meam alteri non dabo, nec laudem meam ſculptilibus. Non vult ergo q humana caro, ideſt qcūque homo mortalis tali incenſo .i. cultu diuino ſibi exhibito vtatur nec in eo quolibet delectetur, quemadmodum fecit Alexander, qui fecit ſe ſicut deū adorari, & Gaius ceſar q ſtatuæ ſuæ ſu-

ſupra

cit thurificari, quia reuera omnis talis merito petit, ipſum- E que deus deſtruit & confundit, & exemplo herodis de quo dicitur Act. 12. q cōtinuante populo, & ſibi voces dei & non hoīs acclamante .i. laudes diuinas ſibi dicente, & eo in talibus gloriante percuſsit eum angelus domini & conſumptus a vermibus expirauit. Aduerte autem q illud incenſum orationis & latriæ conſtare habet ex thure cuius fumus ſurſum aſcendit .i. ex contemplatione, ex galbano, cuius gutta igneæ eſt naturę .i. ex feruenti delectatione, ex ſtacten, q idem eſt quod mirrha electa .i. ex amara conſideratione & contritione, & onica, q ſecundum Comeſtorem eſt oſtreola modica ad ſimilitudinem humani vnguis, quæ ſcilicet eſt corporis extremitas .i. ex perſeuerantiæ cōtinuatione, iuxta illud apo. Teſ. 5. Semper & ſine intermiſſione orate. Et ſic de tali thymiamate dicet illud Eccle. 38. Vnguētarius faciet pigmenta ſuauitatis et bene dicitur ſuauitatis, quia verè talis oratio domino eſt ſuauis.

Capitulum trigeſimum ſecundum. Textus. Videns autem populus quod moram faceret Moiſes. Moralitatum. Cap. 23.

CVm Moyſes eſſet in monte cum domino legem accepturus, ibique quadraginta diebus & noctib. ieiunaſſet, videns populus, q non redibat, petijt ab Aaron, q faceret ſibi deos, q ſcilicet eos præcederent in deſerto. Acceptis ergo in auribus mulierum & liberorum proiecit in ignem, & ſecundum quoſdam opere diabolico vitulus conflatilis vel ſaltem caput vituli in igne formabatur. Quod videns populus ipſum adorat & lætatur, & luſibus & conuiuijs delectatur. Sedit inquit populus manducare & bibere & ſurrexerunt ludere. Moyſes ergo populum videns idolatraſſe, & ſuis veſtibus nudatum eſſe, vitulum in puluerem cōminuit, & in aqs impoſitum populum bibere præcepit. Et ſecundum Comeſtorem, ſtatim in barbis virorum qui principalius rei erant, ſignum ſuæ idolatriæ apparuit pp̄ter quod Moyſes vocatis leuitis, ipſos ad occidendos fratres ſuos, ſcilicet iſtos q miraculoſe ſignum idolatriæ ſuæ portabant miſit: ponat inquit vir gladium ſuper femur et tranſeat per medium caſtrorum, & occidat fratrem & amicum ſuum & c. Iſti D ergo proprijs amicis & fratribus non parcentes, eos occiderunt, & ſic crimen idolatriæ vindicauerunt. ¶ Per iſtum vitulum moraliter loquando intelligitur peccatum luxuriæ, qa ſcilicet vitulus animal eſt laſciuum, Per Moyſen intelligitur prælatus ſuperior, per fornacem intelligitur diabolica tentatio, per in aures mulierum intelliguntur imaginationes et oblectamina fœminarum. Et ergo dico q cum Moyſes ideſt prælatus bonus eſt abſens, ita q per quadraginta dies ideſt magna tempora moratur q non viſitat plebem ſuam, reuera ſæpe fit q populus ſubditorum conuertit ſe ad Deos alienos, ideſt vitia & peccata, ipſoſque adorat & diligit, & cultum domini dereliquit Conſtat enim q abſentia bonorum prælatorum, dato q ex cauſa legitima ſint abſentes, tamen eſt ſæpiſſime cauſa criminis ſubditorum, quia nec iſte populus vitulum adoraſſet, ſi ſemper Moyſes præſens fuiſſet. Tunc enim maximè diabolus in fornace tentationis ex in auribus .i. mulierum tentationibus, vitulum .i. peccatum luxuriæ eis conflat, quem ſcilicet populus libenter adorat, ita q ludis & conuiuijs vacat & virtutum veſtibus ſe denudat. Quia reuera q luxuriæ famulatur & ſeruit, libenter conuiuijs & ludis intendit, et virtutum & honeſtatis veſtimenta relinquit ſuaſque ignominias propalat, faciliter etiam oſtendit, vnde ipſa luxuria poteſt ipſi dicere luxurioſo illud Hier. 13. Nudaui fœmora tua contra faciem tuam, & apparuit ignominia tua, adulteria tua, & hinnitus tuus, et ſcelus fornicationis tuæ. Moyſes ergo ideſt prælatus rediens, & ſubditum populum in abſentia deliquiſſe videns, ſolet vitulum ideſt peccatum luxuriæ vilipendere, puluerizare, & etiam vilius puluere demonſtrare, populumque debet ad aquam .i. ad potum lachrymarum inuitare, & ſic facere, quod in barbis eorum .i. ad aſt in exteriori apparentia poſſit eorum peccatum ſcilicet per pœnitentiam, & diſplicentiam apparere, & ſic debet lænitas

B uitas.i.prædicatores mittere,qui fratres ſuos qui deliquerunt,debẽt gladio verbi dei pcutere,& carnem ideſt carnalitatem in eis occidere,vt poſſint ſpiritum ſuſci are.Iſti etiã leuitę.i.prædicatores,nulli omnino debent parcere,nec fratrem aut amicum palpare.ſed omnes in quibus ſignum peccati viderunt debent arguere vel punire.Vnde Ezech.9.Trãſite per ciuitatem ſequentes eũ et percutite,non parcat oculus veſter neque miſereamini.Senem, adoleſcentem, virginem,paruulum,& mulieres interficite. ¶ Vel dic quòd vbi de fide agitur, nullus etiam debet propinquis indulgere, ſed pro fide zelare,et pro iuſticia dimicare. ¶ Vel dic quòd aqua ſignificat mundi ſcientias, quæ ſcilicet puluerem vituli, id eſt auaritiam, & elationem ſuperbiæ ſecum portant. ¶ Puluis enim auariciam vitulus vero ſuperbiam ſignificat.Illi ergo qui talibus aquis,ideſt mundi ſcientijs inebriantur ſtatim eorum barba, ideſt eorum prudentia ſigno ſuperbiæ conſignantur,quapropter a fratrib.ſuis,ideſt ab angelis in iudicio finaliter occidentur.

Capitulum trigeſimumquartum. Textus, Ac deinceps,præcide ait tibi duas tabulas. Moralitatum. Cap.24.

CVm Moyſes aſcendiſſet in montem ad dominum,& legem ab eo ſuſcepiſſet,& tandem ad populũ deſcẽderet,tãta gloria in vultu ſuo apparuit,quòd popul⁹ ipſum reſpicere non valebat, quinimmo facies ei⁹ cornuta erat ex conſortio domini, quod tamẽ ipſe Moiſes ignorabat. Radij enim ſplendoris de vultu ipſius emicabant, qui cornuũ ſimilitudinẽ prætendebant. Quapropter Moyſes velamẽ ante faciẽ ſuam poſuit, cũ populo loquebatur,ne .ſ. ſua mirabili claritate intuentium facies læderet,ſicut dicitur Exo.34 ¶ Si vis dic q accidit quãdoq; loquẽdo ſpiritualiter Moſi,qui interpretatur aſſumptus de aqua.i.illis qui de aqua mundanę fluxibilitatis ad religionẽ vel eccleſiam aſſumuntur, ſcilicet viris pfectis & religioſis.Quia re uera ſępe fit q ad montẽ cõtemplationis aſcẽdunt,& cum deo conſortium & familiaritatẽ contrahunt.& quendam ſplendorem altę & honeſtę conuerſationis exinde ſuſcipiunt & acquirũt,propter q ita fit,quod populi .i.ſeculares in valle ſeculi remanẽtes, talem ſplendorem inſolitæ conuerſationis reſpicere non

F poſſunt,ſed potius ipſos cornutos.i.ſuperbos & elatos,hypocritas & ſuperſtitioſos eſſe credunt,quamuis in veritate ipſi coronã ſuperbię nõ habeãt,nec ſe cornutos æſtiment ſeu credant,imo ſine ſuperbia radios virtutum de ſe eijciãt & emittãt.Quia pro certo illud eſt verum,quod bonus religioſus & humilis quandoq; ſuperb⁹ creditur, quãdo virtuoſe & ſingulariter cõuerſãt,ſicut de Iohãne ba.dicebat,vbi dr.Mat.11. Venit Iohãnes non manducans neq; bibens,& dicũt,demonium habet. Quid ergo. Pro certo talis Moyſes.i.talis vir perfectus ad euitandum mala,& malorum iudicia,debet ſplẽdorẽ conuerſationis & virtutum ſuarum abſcondere, & pallio cuiuſdã affabilis exterioris vitæ induere,vt ſic poſſit ſe alijs conformare, & ſplẽdorem ſuæ ſanctitatis abſcondere vel velare,dicens de talibus malę iudicantibus illud Deutero.32. Abſcondã faciem meam ab eis,& conſiderabo eorũ nouiſſima. ¶ Vel dic quod multi ſunt ſicut Moyſes,qui.ſ.quando aſcẽdunt in montẽ cõtemplationis,& diuinum conſortium ſe ſeotiuns per deuotionẽ habuiſſe,ſoleos cornuti effici & ſuperbi.intantum quod alios ſolent contemnere,& ſe ſanctos præ alijs reputare, & pallio pompæ exterioris vultum ſuum operire. Alij igitur tales nõ ſolũt libenter reſpicere, ſed eos, potius abhorrere. ¶ Vel dic quod Moyſes ſignificat legem quæ ſcilicet duo cornua.i. duo teſtamẽta cõtinet,quæ tamen populus iudęorũ non videt,quinimmo gloriã & miniſteriũ legis videre nõ potuit, ſed potius incredulitatis velamine ſe veſtiuit. Vnde apoſtolus. Vſq; in hodiernũ diẽ cum legit Moyſes,velamen eſt poſitum ſuper corda eorum 2.Co.3.Moyſes legitur habuiſſe faciem ſplẽdidam & præ ſplendore cornutã manum et legit habuiſſe leproſam. Exo.4. ¶ Sic vero hypocritę faciem conuerſationis habent ſplendidã & honeſtam, & præ ſplẽdore conuerſationis quã habent cornua ſuperbiæ prætendentem,& alios etiam ſuperbe contemnentẽ, & alios proterue cornibus ferientẽ, & tamen cõſtat quod manũ operationis habent leproſam,& impiam,& immũdã,ſicut patet

G ad litteram de multis malis eccleſiaſticis & alijs,qui quanto ſunt in facie.i. in apparentia pulchriores, ve. in mente quo ad conſcientiã clariores,tanto ſunt in manibus id eſt in operationibus turpiores. Vnde dicitur.Gene.27. Vox quidem vox Iacob eſt,ſed manus,manus ſunt Eſau.

Capitulum quadrageſimum Textus. Locutuſque eſt dominus ad Moyſen, dicens Menſe primo. Moralitatum. Cap. 25.

EXodi.40.dicitur, q tabernaculum erigeretur, & quod vnctionis oleo vngeretur. Poſuit ergo Moyſes in erecto tabernaculo arcam cum propiciatorio et duobus cherubin,et altare incẽſi, velum & candelabrum luminis et menſam propoſitionis. Ant tabernaculum vero poſuit labium cũ aqua: altare cum igne,atrium cum tentorijs & colũnis Quibus factis,operuit nubes tabernaculum,& gloria dñi impleuit illud. ¶ Dic q tabernaculum eſt anima beata,q ſcilicet poſtquam ẽ completa virtutibus.Moyſes.i. deus ipſam in cœlo erigit, & oleo perpetuæ conſolationis inungit.Pſa. 18. In ſole poſuit tabernaculum ſuum. Igitur iſti adiungitur altare, id eſt Chriſtus: arca,id eſt beata virgo: cherubin.i. angeli: propiciatorium, id eſt Dei miſeratio: velum ideſt Dei protectio,candelabrum,ideſt Dei cognitio, menſa,ideſt beata fruitio, lauatoriũ ideſt perpetua refrigeratio, altare cum igne,id eſt feruens dilectio, tentorium ſeu atriũ, ideſt ęterna manſio & habitatio. Vel dic q tabernaculum eſt homo iuſtus,vbi eſt arca profundę humilitatis, propiciatorium pietatis, altare incenſi orationis, cherubin contemplationis,candelabrum diſcretionis,menſa elemoſynę & fraternę compaſſionis, lauatorium contritionis & confeſſionis atrium hoſpitalitatis,columna conſtantiæ & firmitatis &c.ſicut ſupra ¶ Vel dic quòd tabernaculum eſt eccleſia, vbi ſcilicet eſt arca,ideſt boni prælati,tabulæ legis, virga iuſticiæ,& manna deuotionis repleti: & propiciatorio miſerationis

H operti. Altare incenſi, homines deuoti: cherubin homines ſcientifici,candelabrum viri luminoſi: & menſa viri pij pauperum nutritiui: lauatorium,ideſt confeſſores,altare holocauſti vbi carnes cremabantur,ideſt penitẽtes, atrium,id eſt alios hoſpitantes. Tale ergo tabernaculum, ideſt talis perſona ſancta & perfecta,a Moyſe,ideſt a Deo vel prælato meretur per promotionem temporalem & æternã erigi, & oleo conſolationis vngi,& per honorem & reuerentiam coli, ita q gloria domini talem implebit, & iſta mediante alijs apparebit,ita q de eodem dici poterit illud Apoca. 21. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus.

¶ Libri Exodi moralitatum finis.

MORALITATVM Liber tertius ſuper Leuiticum.

Capitulum primum Textus. Vocauit autem Moyſen,& locutus eſt ei dominus de tabernaculo teſtimonij,dicens, Loquere filijs Iſrael & dices ad eos, Homo qui obtulerit ex vobis hoſtiam domino de pecoribus. Moralitatum Cap. 1.

LIber leuiticus agit de ſacrificijs & holocauſtis. Holocauſtum autem dicebatur antiquitus ſacrificium illud quod totum offerebatur, ita q nihil ſacerdotibus relinquebatur aut diuidebatur. Debebat ergo eſſe animal mundum & ſine macula corporis qualicunque,quia ſcilicet non cęcum,non fractum,non impetiginoſum &c.ſicut infra. Debebatque

A hatque ante omnia ſacerdoti offerri, pelle ſua excoriari, per membra debebat diuidi, & ipſa membra cum capite, pedibus cauda & inteſtinis debebant lauari, & tandem ſup altari cremari. ¶ Per tale holocauſtum quod dicitur ab holo quod eſt totum, & cauma incendium, quaſi totum incēſum, poſſunt intelligi illi qui ſe deo totos offerunt, & qui de propria volūtate ſua nihil ſibi retinēt, ſed totū cor et corpus Deo tribuūt & committunt, ſicut ad litterā ſunt boni religioſi & perfecti, qui re vera primo debent eſſe mundi per purā intentionem nullā prorſus ſub vellere conuerſationis habentes maculam .i. hypocriſim vel infectionē, & tales debēt offerri ſacerdoti per peccatorum ſuorum cōfeſsionem. Pellem debēt deponere .i. omnem malā præcedētem conuerſationē, & membra ſua .i. membra ſuæ vitæ debent concidere & diuidere p conſiderationem & contritionē, & per omnium mēbrorum ſuorum occupationem, omnia debēt lauare, & purificare per lachrymoſam cōpūctionem, caput cogitationis, pedes affectionis, inteſtina delectationis, caudā mali propoſiti & durationis debent adiungere, & omnia a peccati ſorde lauare & abſtergere, & cūcta ſuper cordis altare per charitatem domino cōcremare. Holocauſtū .n. domino in odorem ſuauitatis redditur, quādo tota vita hominis in altari religionis p pœnitētiam domino dedicatur, & quādo ſibi nihil retinet p manū ſacerdotis .i. prælati, ſed deo totaliter dedicat. Pſal. 65. Holocauſta medulata offerā tibi cum incenſo arietum, offerā tibi boues cum hircis. ¶ Vel dic ſicut hic dicitur, oblato animali ſacerdotibus, ipſi ſacerdotes debent manum ſuper caput hoſtiæ imponere, ſanguinem fundere, pellem detrahere, artus ī fruſta concidere, & ſuper ſtruē lignorum omnia domino cōcremare &c. ſicut ſupra. Sic vere quando quis ſe offert ſacerdoti, vt manum per abſolutionē ſibi imponat, vtpote quādo venit ad confeſsionem, proculdubio ſacerdos āte omnia debet facere, quod ſanguis .i. peccatum per confeſsionē fundatur, ꝙ pellis .i. omnis excuſatio tollatur, quod omnia mēbra peccati ſcindant & diuidātur, & diſtinctim inueſtigent. quod ſuper ligna .i. ſup crucis memoriā, vel ſuper ſanctorū exēpla homo conſtituatur, & quod caput intentionis, pedes affectionis, inteſtinū interiora delectationis emūdetur, & hic totus domino totaliter offeratur, & per charitatis incendium cōburatur. ¶ Vel dic quod ſacerdos ſanguinē hoſtiæ debet ſup altare fundere, inquantum pro peccato cōfitentis debet coram altari per deuotionē & orationē intercedere & iſtare.
B Infra quarto. Hauriet ſacerdos de ſanguine, inferens illum in tabernaculum, quomodo de capris et ouibus fiebat holocauſtum, neceſſe erat ꝙ fiebat de animali maſculo et anniculo. Sic vero quando ſimplices in religione ſe holocauſtū deo volunt facere, ipſi debent anniculi .i. iuuenculi ſe domino offerre, et religionem intrare, vel ad quæcunque bona opera ab iuuentutis primordijs ſe donare. Vnde Eccleſiaſ. 11. Mane ſemina ſemen tuum, & veſpere ne ceſſet manus tua. ¶ Quando dē auibus fiebat oblatio ſeu holocauſtum domino, ſemp debebat fieri vel de turturibus vel de pullis columbarum, quæ ſunt aues gemebundæ. Nulla, enim altera auis diuinis ſacrificijs erat apta, nullaque alia inter ſacrificia nominatur. ¶ Sic vero nulla auis volans, id eſt nulla perſona in altitudine ſcientiæ vel mundi eminentia eſt Deo grata, nec ſibi offerri ſeu præſentari digna, niſi ſit columba per ſimplicitatem, turtur per caſtitatem, gemebunda per contritionis & timoris acerbitatem. Solę enim aues gemebūdæ domino ſunt acceptæ, quia .ſ. ſoli illi q de peccatis libenter gemūt, domino ſiunt grati. Pſa. 5. Sacrificium deo ſpiritus contribulatus &c. Eze. 9. Signa thau ſuper frontem virorum gementium &c. ¶ Qn̄ de auibus fiebat holocauſtū, ſeu etiam quodcunque ſacrificium, ſacerdos debebat auē ad altare referre, caput ad collum retorquere, pellem p parte rumpere, & ſanguinem ſupra crepidinē altaris effundere, & plumas & veſicam extra pijcere, & in loco vbi reponebātur cineres iuxta altare reponere. Aſcellas etiā auia debebat cōfringere & caſſare, ferumque ſuper auem non debebat leuare nec eam diuidere vel ſecare, ſed magis integram domino immolare. ¶ Per aues chariſsimi intelliguntur viri ſpirituales, ſurſum per contemplationem volantes, quia pro certo in oblatione, qua ipſi ſeipſos offerunt domino, multa ſunt attendenda, quia videlicet iſti primo caput cordis ſui retorquent, & reflectunt per ſuſpius conſiderationem, & diſcuſsionem, pellem corporis ſui rumpūt p pœnitentiam & afflictionem, ſan- C
guinem deliciarum, & peccati deſluere faciunt per abſtinētiam vel per compaſsionem, plumas diuitiarum deponunt p eleemoſynam & affectionem, vel per contemptum & abdicationem. Veſiculam ſuperbiæ pijciunt & per humilitatem & ſubiectionem. Et hæc omnia in loco cineris deponunt p ſuæ mortis et incinerationis meditationem, aſcella et brachia affectuum ſuorum confringunt p temperantiam & modificationem, ſeipſos non diuidunt p affectionum ſuorum ad diuerſa appetibilia diſperſionem, nec per amoris ſui ad mundum, carnem et amicos diſperſionem. ſed magis ſemet ipſos integros immolant p totalem ſui deo oblationem, & per generalem cordis & corporis ad diuinum ſeruitium dedicationem. Pſa. 53. Voluntarie ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo domine, quoniam bonum eſt

Capitulum tertium textus. Quod ſi hoſtia paſſicorum fuerit eius oblatio, & de bobus voluerit offerre marem ſiue fœminam, immaculata offeret coram domino.

Moralitatum.

Cap. 2.

De ſacrificijs votiuis quædam domino dabantur, quædam ſacerdotibus aſſignabantur, quædam vero ipſis ſacrificantibus dimittebantur, dominus habebat renes ſanguinem, & adipem, ſacerdos habebat armum, & pectuſculum, ſacrificans vero pro ſe, & ſuis habebat reſiduum, ſicut patet Leui. 3. & 7. ¶ Sic vero de omnibus bonis noſtris debemus generaliter facere tres partes, quia. ſ. vnam partem debemus deo offerre & in viſua altaris ſui ſeu paupertatem ſuorum expendere. Partem debemus ſacerdotibus tribuere, & Chriſti miniſtris decimas & primitias erogare Partem vero debemus nobis retinere, & noſtris D
& famulis noſtris reſeruare. ¶ Vel dic ꝙ iſta hoſtia .i. illa perſona quę domino vult offerri et ſpecialiter dedicari debet in tria diuidi, quia .ſ. Deus debet habere renes ipſius per caſtitatem, & ſanguinem crudelitatis ſuæ per benignitatem, & pinguedinem delectationis & voluptatis ſuæ per abſtinentiam & macerationem. Sacerdotes vero & miniſtri dei debent de eo habere armum dextrum .i. ſubſidium et ſuſtentationem, & pectuſculum vbi eſt cor, .i. amorem et dilectionē, Reſiduum debent habere domini & amici ſui per ſeruitium et ſubuentionem, quia pro certo quilibet bō debet ſe in tria diuidere, .i. labores, & obſequia ſua in tria diſtinguere, & de ſeipſo dēt partē deo, partē ſacerdoti .i. plato & partē ſibi vel pximo erogare. Vn̄ de talib. dr̄. Ecc. 2. In trib. beneplacitum eſt ſpiritui meo. ¶ Cauda non præcipitur efferri, niſi quando de ouibus erat hoſtia. Nō enim ſit mentio ꝙ deberet offerri cauda bouum vel hircorum ſed ſolūmodo arietum vel agnorū, ſicut apparet Leui. 3. ¶ Boues poſſunt ſignificare tardos et negligentes, hirci vero fœtidos et peccatores. Oues vero ſimplices ſignificant et innocentes. Item dicas, ꝙ cauda quæ eſt finis, communiter ſignificat pſeuerantiam operis, quæ pro certo tunc a domino acceptatur, quando circa opus virtuoſum verſatur, & propter hoc caudam bouis et hirci, id eſt perſeuerantiam negligentium et immundorum reprobat. Ouium vero, id eſt ſimplicium et innocentium perſeuerantiam approbat et acceptat, quia videlicet deus perſeuerantiam in bono diligit, perſeuerantiam vero in malo odit, ¶ Vel dic quōd bos ſignificat negligentiam, hircus immundiciam, quorum perſeuerantiæ non ſunt bonæ, ouis vero ſignificat innocentiam, cuius perſeuerantia eſt optima. Vnde Exod. 25. Tolles de ariete adipem & caudam & armum. ¶ Deus ſpecialiter omnem adipem hiſtoriarum ſibi voluit, retinere, & potiſsime tria genera adipum. ſ. adipem vitalium, adipem iecorum, & renum. Iſtos enim adipes voluit deus de ſacrificio omni ſibi dari, & in ignem ſuum in altari nutriri. Renes etiam illa & ſanguinem ſibi renuit, & hæc omnia ſibi concremari mandauit cuncta

E cuę inſecta vero alta alijs dereliquit. Et ſic patet q deus in ſacrificio eligebat hoſtiarũ interiora, & alija dimittebat exteriora. ¶ Sic re vera deus in homine interiora eligit, exteriora vero faciliter prætermittit, quia ſi interiora noſtra domino concedimus, ſatis de exterioribus noſtris voluntatem noſtrã facere poſſumus. Nec indignatur dominus ſi exterius recipimus aliquam conſolationem, dum tamen ordinemus ad deũ omnem interiorem affectionem. Iſte ergo vult, q illi offeramus omnem adipem vitalium, ideſt amorem vitæ propriæ, adipem renum, ideſt amorem filiorum a nobis generatorum Virtus enim generatiua conſiſtit in renibus, adipem iecoris, quod. ſ. mate cogit, ideſt affectionem et amorem ſuorum amicorum Et breuiter quicquid interius amamus, totum domino offerre, & ad eum ordinare debemus. Renes etiam id eſt carnis delectatio, ſanguis inſuper ideſt quicunque iracundiæ motus et inflammatio, debent pœnitentiam cremari, et igne diuini timoris, & contritionis et doloris, ac ardore diuinæ dilectionis comburi, & domino offerri, & ad eum ordinari. Adeps enim bonæ affectionis ignem charitatis in altari cordis ſolet nutrire, & ideo ipſum ſibi vult dominus specialiter reſeruare: Vnde ibidẽ dicitur in libro Leuit. 3. Omnis adeps domini erit iure perpetuo in generationibus & cunctis habitaculis veſtris, nec ſanguinem nec adipem comedetis. ¶ Vel dic q triplex pinguedo triplicem concupiſcentiam denotat quam ſcilicet dominus immolat quicunque eam amore dei dimittit, & inde p charitatis incendium ſeſe priuat. Leuitici ſexto et alijs pluribus locis dicitur, q ſacerdos q offert ſacrificium, debet habere pellem eius. Et infra etiam dicitur, q panes qui offeruntur, ſiue fuerint in ſartagine, ſiue in craticula ſiue in clibano cocti, ſacerdotis erunt a quo offeruntur. Pellis eſt ſubſtantia temporalis. Vnde dicitur. Mich. 3. Violenter tollitis pelles eorum deſuper eis & carnem eorum deſuper oſſibus eorum. Qui comederunt carnem populi mei, et pellem eorum confregerunt & conciderũt ſicut in lebete, & quaſi carnem in medio ollæ. Ergo quando aliquis ſacerdos ideſt aliquis ſacra dans, ſuis prędicationibus & inductionibus, deo offert aliquod ſacrificium. i. conuertit ad deum aliquem peccatorem, re uera ipſe debet habere & ab eo percipe-
F re pellẽ ſubſtantię temporalis, quia ſecundũ apoſtolũ. 1. Co. 9. Qui ſpiritualia ſeminat non eſt magnum q pro ſuſtentatione ſua temporalia metat. Ca 4. ¶ Cum ſacerdos peccabat, & deum placare volebat, accipiebat vitulũ ac eum immolabat ſanguinem eius intincto digito velum ſepties aſpergebat, & cadem cornua altaris incenſi interius intingebat, reliquum vero ſanguinis ſuper altare holocauſti fundebat, & vna cum renibus et adipibus comburebat, carnem vero cum pelle & fimo extra caſtra portabat et ea ibi in loco mundo vbi infundebantur cineres incendebat. Idem autem per omnia fiebat quando ſynagoga vel populus delinquebat, & ſic quotiens ſanguis hoſtiæ in ſanctuarium inferebatur, nihil de hoſtia relinquebatur, ſed totum domino cremabatur. ¶ Allegorice per ſacerdotem poteſt intelligi Adam, per ſynagogam populus ab eo deriuatus, per vitulum vero intelligitur Chriſtus. Iſtud igitur certum eſt, q pro tollendo peccato ſacerdotis et ſynagogę. i. adę et populi neceſſe fuit occidi vitulum. i. Chriſtum ſanguinemque eius ſuper altare crucis fundi, & ibi adipẽ & renes ſuæ interioris affectionis igne charitatis accendi Nulla enim charitas fuit maior quam q voluit pati deus pro homine, innocens p peccatore, iuſtus p iniuſtis, bonus pro malis. Vnde dicitur Ioh. 15. Maiorem charitatem nemo habet, quam vt animam ſuam ponat q s p amicis ſuis. Velum etiam tabernaculi. i. ipſum tabernaculum paradiſi iſto ſanguine ſepties fuit aſperſum, inquantum ipſum cœlum per Chriſti ſanguinem mediante ſpiritu ſeptem plici fuit a ruina angelica reparatum. Inde etiam altare incenſi. i. Deus pater tangitur inquantum iſto mediante ſanguine peccatoribus complacatur. Vnde dicit apoſtolus. Col. 1. Pacificans per ſanguinem crucis eius, ſiue quæ in terris ſunt, ſiue q in cœlis. Iſte ergo extra caſtra. i. extra ciuitatem fuit per paſſionem crematus, & ibi igne. i. ſole fuit aſſatus. Et quia in omnibus membris paſſus eſt, ideo dicitur fuiſſe totus incenſus, & combuſtus. Vnde dicit Eſa. 1. A planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas. ¶ Vel dic moraliter, quòd quando quis vult peccatum ſuum redimere, & dominum placare, ipſe pro certo debet vitulum, i. abſtinẽtiam carnis ſuę deo per pœnitentiam immolare, ſanguinem ſuum. i. peccatum per G confeſſionem fundere, i. Deum, ſepties, i. per ſeptem miſericordiæ opera, iſto ſanguine. i. pro iſto peccato aſpergere, & altare incenſi. i. orationem iſto ſanguine inquantum debet, p ſuo peccato orationis locum, & officium frequentare, quia. ſ. iſte altare incenſi pro ſanguine tangit, qui pro peccato ſuo ad altare accedit, & orationem facit, Igitur talis debet renes totius voluptatis, adipem totius affectionis, & ſanguinẽ peccati, & infectionis ſuper altare holocauſti. i. ſuper cor ſuum per conſiderationem ponere. i. totum ibi per contritionem incendere. Pellem vero fimum & carnes. i. malam priorem conuerſationem, quæ eſt pellis, malam primam infamiam, quę eſt fimus, malam primam vitam, quæ eſt caro, debet extra caſtra eccleſiæ proijcere, & totum igne pœnitentię ibi cõcremare, & ſic peccatum ſuum poterit expiare & ſe domino cõcordare. ¶ Vel dic q tunc ſacerdos peccatum ſuum & populi expiat, quando ſanguinem vituli. i. memoriam ſanguinis & paſſionis dominicæ. i. ſacramentum euchariſtiæ domino immolat, & in altari cordis ſui per compaſſionem cremat & quando carnem, & pelles extra caſtra portat. i. quando ipſum extra ciuitatem fuiſſe paſſum memorat. Apoſtolus. Hebr. 13. Exeamus ad Deum extra caſtra, improperium eius portantes. Vbi ſit mentio de peccato ſacerdotis. Dicitur ſi ſic ſacerdos qui unctus eſt peccauerit, faciens delinquere populum &c. Itẽ ibidẽ nõ ponitur ſi peccauerit per ignorantiam, ſicut fit quando agitur de peccato ſynagogæ. Item ibi nõ ponitur quando aliquis pro eo orare debeat, de ſynagoga vero dicitur, q ſacerdos pro eo orare debeat. In iſtis ergo notatur grauitas peccati ſacerdotis. Primo quia peccare facit populum, inquantum peccatum ſacerdotum a populo faciliter trahitur in exemplum. Secundo quia ignorantia non poteſt eum excuſare, inquantum. ſ. iſte tenetur legem Dei ſcire, & inter lepram diſtinguere, quod tamen non eſt ſic de populo, quem quandoque poteſt ignorantia excuſare. Tertio, quia p ipſo non eſt qui orationem vel oblationem faciat, quando ipſe qui pro alijs orare debebat peccat. Vnde Eccleſi. 12. Quis medicabitur incantatori a ſerpente percuſſo? Notandum videtur hic ſupponere, quòd in hoſtia pro peccato non debebat poni nec thus nec oleum: Sic vero ipſe qui ſeipſum Deo pro H peccatis immolat, id eſt ille qui pœniter pro peccato nõ debet habere oleum, ideſt lætitiam, ſed magis dolorem, & contritionem, nec thus, id eſt ſpem ſuauitatis æternæ, ſed potius tormenti timorem, & conſiderationem, videlicet quòd pœnitens magis debet triſtari quàm lætari. i. magis timere tormenta, quam ſperare præmia. Vnde dicitur. Rom. 13. Si malefeceris, time: vnum ſatis notabile ſcribitur hic, & etiam infra capite ſexto, quia, ſcilicet vbi holocauſtum ſolebat immolari, potuit etiam immolari victima pro delicto. Holocauſtũ autem totum combuſtum, iuſtum ſignificat, hoſtia vero pro peccato pœnitentes deſignat. Idem ergo dicitur eſſe locus immolationis amborum ad denotandum, quòd ad eundem gradum gratiæ vel gloriæ poteſt pœnitens poſt pium attingere ſicut iuſtus qui nunquam inuẽtus eſt enormiter peccaſſe. Et iſta eſt expoſitio interlinearis. De peccato autẽ principis, & animæ dimitto propter prolixitatem. ¶ Hic ponitur quòd vas vbi coquitur hoſtia pro peccato, ſcilicet pars, quæ ſacerdotibus debebatur, ſi erat fictile, debebat confringi, ſi vero erat æreum, debebat lauari, & fricari. ¶ Sic vero cum carnes quæ ſunt pro peccato, id eſt carnis delectationem, duo genera vaſorum, id eſt duo genera hominum contineãt, & per concupiſcentiam decoquãt, vt quidam fictilis, hoc eſt dictu, malus, obſtinatus, fragilis, alius ęreus. ſ. ille qui eſt magis fortis, & ad cadẽdum difficilis illud debet fieri, quòd fictilis, id eſt ille qui per fragilitatem ſolet quotidie recidiuare debet frangi per tribulationem, & aſpere caſtigari, æreus vero, id eſt bonus, ſi ipſum extra conſuetudinem peccare cõtingat, debet lauari per confeſſionem, & fricari per moderationem & correctionem. Plus enim eſt puniendus fictilis, id eſt aſſuetus quam æreus, qui eſt alias ſolidus, & poſt lotionem pœnitentiæ erit fortis, & bonus.

Capi.

A *Capitulum ſextum Textus. Locutus que eſt dominus ad Moyſen, dicens, Anima quæ peccauerit. Moralitatum Capitulum. 3.*

DOminus volẽs habere in altari ſuo ignem perpetuũ præcepit ſic. ignis in altari meo ſemper ardebit, quẽ nutriet ſacerdos ligna ſubijciẽs per ſingulos dies. Ipſe etiam ignis de altari debebat eſſe, non aliunde venire, ſed ſemper de illo continuari debebat, (qui de cœlo debebat eis dari, ſicut ponitur infra). Nam in miniſterio altaris nullus ignis poni debebat, niſi qui deſuper datus erat. Vnde Nadab & Abiu filij Aaron, quia ignem alienum .i. ignem cõmunẽ in thorribulo continuè poſſederunt ſtatim percuſſi fuerunt, et igne egrediente a domino perierunt. ¶ Ignis de cœlo datus eſt charitas. Altare vero eſt cor hominis ſeu eccleſiæ integritas, quia re vera dominus vult quod in altari ſuo idest in eccleſia, vel in hominis conſcientia, ſemper iſte ignis ardeat, et quod ſacerdos idest prælatus vel prædicator ipſum lignis, i. exemplis et documentis foueat. Alienum vero ignem mundanum, qui magis venit de inferno quam de cœlo, hoc eſt dictu, ardorem auariciæ, iracundiæ, diſcordiæ, inuidiæ et luxuriæ, nõ vult in hoc altari poni, ſed potius inde penitus abdicari, qua propter ſacerdos, i. eccleſiaſtici, qui in thuribolo cordis ſui vel in altari eccleſiæ, ſtudẽt ignem alienum prædictum, ſ. mundi & carnis cõcupiſcentias ponere, neceſſe habent a domino puniri, et mala morte finaliter per ignis infernalis incẽdium perire. Eze. 15. De igne egredientur, et ignis conſumet eos. Ignis enim inferni egreſſus a domino, ideſt a diuina ſententia, illum deuorat qui in thuribulo cordis ſui ignem alienum portat, et quem ignis concupiſcentiarum inflammat. ¶ Qñ cineres in altari abundabant vnus de ſacerdotibus ſe ſacris veſtib. induebat, et cineribus recollectis prædictas veſtes deponebat, & extra caſtra cineres deportabat, ipſoſque in loco mundo reponebat. ¶ Dic quod ligna quæ in altari cordis cremabantur in pabulum igne charitatis, ſunt bona opera cuius, cinis eſt ipſorum memoria. Sacerdos, ideſt quicunque iuſtus, ſe debet veſtibus ſacris, ideſt virtutibus induere, & de altari cordis ſui cineres ideſt bonorum operum ſuorũ memoriam recolligere, & ne inde ſuperbiat, depoſitis ſanctis veſtibus, id eſt amota omni exhibitione ſanctitatis ſuæ, debet tales cineres, id eſt talem bonorum operum ſuorum memoriam extra ferre, & de corde pœnitus abdicare. Iuxta illud Luc. 17. Cum omnia benefeceritis, dicite inutiles ſerui ſumus. ¶ Si ſanguis hoſtiæ ceciderit ſuper veſtem ſacerdotis, debebat eam lauare, & a tactu & immundicia ſanguinis depurare. ¶ Sic vero quando hoſtia, id eſt peccator corã ſacerdote fundit, & confitetur ſanguinem ſuum .i. peccatum ſuum, quandoque contingit, quod veſtis ſuæ conſcientiæ, id eſt affectionis, tali ſanguine per aliquam malam delectationem imaginationẽ tangitur & inficitur, quapropter ipſe ſe lauare per confeſſionem tenetur. Hic facit mentionem de libo mentis ſacrificiorum. Circa quod nota quod in omni animali ſacrificato offerebatur libamen. i. aliquid liquidum cum eodem. ſ. oleum & farina & vinum vel farina oleo diſtemperata, & in ſartagine durata, ſicut etiam ſupra ſecundo. In omni ſacrificio erat ponendum ſal, thus etiam quandoque cum ſacrificio offerebatur. Nunquam autem fermentum aut mel in dei ſacrificio ponebatur, ſed inde amoueri penitus iubebatur. Quia etiam ſicut dicitur Exo. 12. Quando comedebatur agnus paſchalis, per ſeptem dies fermentum non debebat in hæbreorum tabernaculis inueniri, ſed ſolum de pane azimo debebat populus tunc nutriri. Re vera ſic debet eſſe in omni ſacrificio boni operis quod patramus, vel quando nos ipſos in eccleſia vel in religione domino immolamus multa nos debent concomitari. ſ. ſal dilectionis, oleum charitatis et dilectionis, farina diuinæ legis et ſuæ meditationis, vinũ ſpiritualis gaudij et conſolationis, nec non thus orationis et deuotionis. Sacrificium enim cuiuſq; boni operis ineptum redditur et inacceptũ efficitur, niſi cum ſale, id eſt cum diſcretione, et ſapientia condiatur, et niſi oleo charitatis vngatur, quinimo omne opus, quamuis de ſe ſit bonum et virtuoſum ſi tamen ſal et oleum. i. diſcretio & charitas defecerint, efficitur inſipidum et inſulſum. Vnde dicitur. Si ſal euanuerit C in quo ſalietur, ad nihil ſi valet vltra &c. Duo autem principaliter nobis interdicuntur, ſcilicet fermentum maliciæ, & mel adulationis & blandiciæ, quia re uera quicquid boni fecerimus, ab iſtis duobus præcauere debemus, vt ſcilicet ſacrificio, id eſt operi noſtro fermentum maliciæ, interius vel adulationis mel exterius nullatenus miſceamus, ſed vere & ſimpliciter & ſine adulatione & mala intentione quicquid fecerimus faciamus. Vñ Apoſtolus. 1. Co. 5. Nõ in fermẽto maliciæ et nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis & veritatis. ¶ Vel dic quod mel ſignificat dulcedinem fauoris humani, fermentum intentionem alicuius mali erroris. Iſta enim duo ſunt ab omni opere bono propellenda &c. ¶ Vel dic, quòd quando quis ſeipſum deo offert in altari per pœnitentiam concremandum, debet adiungere ſal mordacis contritionis ſimilam bonæ et mundæ affectionis, oleum compaſſionis & thus orationis. Sicut hic patet, hæc tria gña panum dño præcipiebant offerri, ſ. cocti in clibano, cocti in ſartagine, cocti in craticula. ¶ Dic ſi vis quod tres iſti panes ſunt tres theologicæ virtutes, ſcilicet fides, quæ eſt panis coctus in craticula, quia ibi ſunt multi oculi, id eſt multi articuli, ſpes quæ eſt panis coctus in ſartagine, quia ſcilicet ibi eſt ardor deſiderij, et oleum conſolationis, charitas quæ eſt panis coctus in clibano, quia, ſ. ibi eſt ardor perfectæ, et generalis dilectionis, et ſic iſti ſunt tres panes, de quibus dominus dicit cuilibet noſtrum illud. Lucæ vndecimo. Amice accommoda mihi tres panes. ¶ Vel dic quod panis in clibano eſt doloroſa contritio, in craticula vbi ſunt foramina et aperture, eſt adaperiens vulnera confeſſionis, ſartago vero vbi eſt oleum operum pietatis, eſt ſatiſfactio. Iſtos ergo tres panes deo offerimus. Allega vt ſupra. ¶ Volens dominus conſecrare Aaron & filios eius præcepit eos lauari, indui &c. vide Exod. 29. vbi inueniuntur omnia poſita a deo mandata et competenter expoſita, que hic Leui. 8. & 9. fuerunt per Moyſen executa. De Nadab et Abiu in combuſtis vide capitulo ſexto.

Capitulum vndecimum Textus. Locutus eſt dominus ad Moyſen et Aaron dicens. Moralitatum Cap. 4. D

ANimal non reputabatur immundum in lege Moyſi niſi ruminabat, et vngulam diuidebat, Animalia vero quæ non ruminabant nec vngulas ſciſſas habebant non debebant a filijs Iſrael comedi, nec eorum cadauera tangi, ſicut ſus & lepus erant immunda, pro eo quod vnum licet ruminet, vngulas tamen non diuidit, aliud vero quia dato quod etiam vngulas ſcindat, ruminare tamen non nouit. ¶ Chariſſimi per ruminationem intelligitur circunſpectio, deliberatio peccatorum contritio, vngula autem qua ornatus eſt & extremitas pedum et manuum, eſt bona operatio & affectio. Diuiſio vero ipſius operatio ſagax diſcretio et diſtinctio, Igitur iſtud eſt verum, quod nullus debet reputari mundus, nec ab alio comedi per imitationem, vel tangi per aſſociationem eſt dignus, niſi qui per deliberationem poſſet ruminare, & per diſcretionem opera ſua diuidere, diſtinguere et tractare. Ad hoc enim quod quis a filijs Iſrael ideſt a perſonis bonis comedi, incorporari, imitari, tangi & frequentari dignus habeatur, neceſſe eſt quod ſit homo deliberatiuus et ruminans, & quod vngues ſui .i. opera per diſcretionem diſtinguantur debitam, Alias ſi vnum iſtorum duorum deficiat, dignum eſt quod ipſum homo ſpiritualiter non comedat nec tangat, ſcilicet tanquam immundum fugiat et dimittat, et talis pro certo debet reputari ſicut ſeu porcus .i. quilibet luxurioſus et immundus, et lepus & cuniculus .i. quilibet timidus, et in terris per auariciam tumulatus. Vnde Apoſtolus. 1. Co. 15. Si quis inter vos nominatur fornicator, aut auarus, aut idolis ſeruiens, maledicus, ebrioſus, cum huiuſmodi nec cibum ſumere &c. ¶ Vel dic quod ruminatio ſignificat cõtritionem, & propter peccati maſticationem, vngulæ vero diuiſio, apertio & diſtinctio ſignificant malorum operum confeſſionem, & diſtinctam ſacerdoti reuelationem, quia re uera quod in iſtis duobus tacuerit, nunquam mundus apud deũ erit & c. ſicut ſupra. ¶ Vel dic quod vngula quæ eſt extremitas, & per

mas non

E ſeueritatem ſignificat &c. ſicut ſupra. ¶ Piſcis q pinnas & ſquamas non habebat, immundus erat in lege reputatus, & ſic tanquam immundus nec tagi nec comedi merebatur. Piſces vero viſcoſi & longi ſicut ſunt anguillæ & congri, erant ꝓhibiti, ita q nullo modo debebant comedi. Morticinum vero eorum non debebat tangi, ſed magis abominabile & tanquam execrandum haberi. ¶ Pennulæ chariſſimi quibus ſcilicet piſcis vel ſaltat vel natat, ſignificant virtutem contemplationis, quæ ſ. animam ꝑ quietem mentis facit natare, & ipſam ſpiritualiter ſaltare, & vſque ad cœleſtem celſitudinẽ tranſuolare. Squamæ q duriciam & fortitudinem maiorem habere videntur, & qbus mediantibus corpus defenditur & fouetur, patiẽtiam poſſunt ſignificare, quia ſ. corpus interioris animi hominis, ne lædatur a tribulationibus ſolet defenſare, quia ſecundum Senecam. Doloris remedium eſt patientia. Piſces igitur .i. homines, qui in aqua dulcis deuotionis, vel in mari amare contritionis vel religionis habent viuere, tunc propriè iudicantur mundi, quando pennulis contemplationis & ſquamis patientiæ ſunt muniti, vt ſcilicet poſſint ad cœleſtia interius volare, & aduerſa terreſtria exterius fortiter ac tranquillo corde tolerare, quia re uera piſces, id eſt religioſi vel clerici, qui per voluptatem ſunt viſcoſi, fragiles, flexibiles & ignaui, qui pennulis contemplationis et ſquamis fortitudinis & patientiæ ſunt priuati, non debent ab alijs ꝑ imitationem comedi, nec per frequentationem tangi & ideo de ſquamis fortitudinis, & patientiæ boni religioſi, poteſt exponi illud Iob. 41. Corpus eius quaſi ſcuta fuſilia cõpactum ſquamis præmentibus. Hic videtur ſupponere, q animalia immunda ſiue eſſent greſſibilia, ſiue natalia, ſiue volatilia, quia dicitur q non debebant comedi, nec morticinia eorum tangi dupliciter conſiderant, inquantum viua, vel inquantum mortua, quòd dum viua erant tangi quidem poterant, manducari vero non debebant, immo etiam nec manu tangi. Iſta poſſunt applicari ad virum in-

F iuſtum, quia, ſ. animal ſignificat hominẽ, qui debet eſſe per gratiam animatus, per bonam actionem greſſibilis, per contemplationem volatilis, per deuotionem natatilis. Et ſic dico q animal immundum ſignificat peccatorem, animal vero mundum ſignificat virum iuſtum. Veruntamen animalia immunda, ſcilicet peccatores in duplici ſunt differẽtia, quia ſcilicet aliqui adhuc uiuunt, qui ſ. communione fidelium adhuc cõiuncti ſunt, & vitam id eſt eccleſiaſtica ſacramẽta participare poſſunt. Alij vero iam ſunt mortui .i. per excõmunicationẽ a corpore eccleſiæ diuiſi, & a ſacramentorum vita ꝑ cenſurã eccleſiaſticam ſeparati. Igitur illud ꝑcipitur nobis, q ſcilicet animalia immunda, viua tamen .i. peccatores fideles tñ & eccleſiæ participes, bene tangere .i. aſſociare & cum eis participare poſſumus, ipſos tamen comedere .i. eorum vitam nobis per malam complacentiam & imitationem incorporare aliqualiter non debemus. Ex quo tamen nobis conſtat q mortui ſunt, ipſos omnino debemus fugere, ipſoſque per aſſociationem aut frequentationem, præterquam in caſibus licitis declinare, eos viles & abominabiles reputare. Vñ dr̃. Num. 16. Separamini de tabernaculis hominum impiorum. ¶ Vel dic q animal immundum viuens eſt peccator, adhuc vitam id eſt, famam ſuam retinens. Animal vero immundum mortuũ ſignificat peccatorem, iam vita .i. bona fama priuatum. A primis ergo non ꝓhibemur tactum .i. ſocietatem vitare, ipſos tñ iubemur non comedere .i. ab eorum imitatione cauere, nec colloquium aut conſortium ſine iniuria denegare, a ſecundis vero debemus & vitam fugere, & colloquia & conſortia declinare. ¶ Vel dic q morticinium quod per ſe erat mortuũ ſignificat illos qui voluntarie & quaſi ex propoſito peccant, qui .ſ. ſumme ſunt cauẽdi. Alij vero q aliter moriuntur, & q per violentiam tentationis vel tribulationis vita gratiæ ſpoliantur, non ſunt ita execrandi, ſed potius ſupportãdi. Vnde Apoſtolus. Galath. 6. Si præoccupatus fuerit frater tuus in aliquo delicto, ſupportare debes & cætera. Sequitur, conſiderans temetipſum ne & tu tenteris. ¶ Volatilia omnia erant munda præter has viginti ſpecies, ſcilicet præter aquilam, gryphonem, halietum, miluum vulturem, iuxta genus ſuum, q omne animal coruini generis, ſtruthionem, noctuam, larum & accipitrem in genere ſuo, bubonem, mergulum, ibim pauonem onocrotalum, porphyrionem, herodionem, caladrion, iuxta genus ſuum, vpupam & veſpertilionẽ.

et nota q multæ ponuntur hic ſpecies auium vbi ſubiungit G iuxta genus ſuum in quo notatur, quòd in vno eodemque auium genere multæ ſunt ſpecies ſubalternæ, ſicut exemplificat Plinius de accipitre, vulture, q tamen omnes generaliter ſunt immundæ. ¶ Dic ſiuis, q per iſtas viginti auium ſpecies intelliguntur diuerſæ conditiones hominum peccatorum. Aquilæ enim qui alte volant, & gryphones q homines deuorant, ſunt mali reges & ſuperiores, qui ſcilicet altiori præminent dignitate, etiam excellũt in ſuperbia & crudelitate. Halietus q alaudas rapit, & miluus q pullos inuadit, ſignificant malos balliuos & raptores inferiores, qui ſcilicet magnos non audent inuadere, pullos tamen, id eſt innocentes, & pauperes ſolent continuè laceſcere. Accipiter, q columbas odit, herodius, q pectore lædit, onocrotalus, qui roſtro corrodit, ſignificant inuidos atque detractores, qui ſcilicet pectore .i. animo ſolent alios lædere, columbas .i. ſimplices odire, & omnes dẽtibus & labijs comedere. Vultur, qui cadauera ſentit. Vpupa, qui in ſtercoribus nidum facit, ſignificat luxuriæ & immundicis ſectatores. Bubo, noctua & veſpertilio, qui de nocte volant, ſignificant hæreticos & latrones, & occultos criminum operatores. Ibis, larus & mergulus, qui aquas frequentant, ſignificant delitiarum, & gaſtrimargiæ ꝓfeſſores, cuius exempla extra candida, intus nigra. Et ſtruthio alas habens, & nunquam uolans, ſignificat hypocritas & ſimulatores. Et omne quod eſt coruini generis, quod ſemper dicit cras, ſignificat pigros procraſtinantes, & pœnitentiæ dilatores. Porphyrio .i. pellicanus, qui pro filijs ſuis ſe vulnerat, ſignificat nepotum, filiorum & amicorum carnalium immoderatos dilectores. Caladrion quæ ad ſanandum ducta, homini non morituro faciem vertit, a morituro uero uultum auertit ſignificat falſos homines, qui in proſperitate ſunt hoĩm amatores, ſed in aduerſitatibus deſertores. Omnes igitur tales aues ſunt immundæ, quæ tangi, & imitari a ſanctis hoibus non ſunt dignæ. ¶ Omne uolatile quod quatuor pedibus graditur immundum erat, niſi forte pedes poſteriores per quos ſalit, eſſent anterioribus longiores, ſicut habet locuſta, tunc enim erat animal comeſtibile, & nõ abo-minabile. ¶ Quattuor pedes, quattuor ſunt cordis affectio- H nes, ſcilicet dolor & gaudium, & ſunt anteriores, quia concernunt præſentia. Spes & timor, qui ſunt poſteriores, quia concernunt futura. Apoſtolus. 1. Corin. 15. Prius quod animale, deinde quod ſpirituale eſt. Igitur dico quod omne volatile, .i. omnis homo contemplationi datus, & ad uolandũ mentaliter ad cœleſtia electus, ſicut eſt religioſus uel clericus immundus debet iudicari qui quattuor pedibus graditur .i. quattuor cordis affectionibus circa terram uidetur occupari. Non debet in religioſis, & clericis magis abundare pedes quam alæ .i. affectio quam contemplatio, nec debent circa terram, & terrena negocia currere, ſicut ſurſum circa cœleſtia uolitare, & ideo illi clerici immũdi merito iudicantur, qui plus gradiuntur quàm uolant, & plus in terrenis negocijs quam in cœleſtibus deſiderijs occupantur. Veruntamen ne omnino contemnamus actiuos, & circa terrena negocia occupatos, ſciendum quod ſi pedes .i. affectiones poſteriores, & deſideria futurorum anterioribus pedibus .i. præſentium terrenorum affectionibus præferuntur, & amplius per perſeuerantiam prolongantur, & per excellentiam exaltantur, tunc iſti immundi non iudicabuntur, ſed apud deum & homines comeſtibiles .i. imitabiles & tangibiles, .i. frequentabiles decernentur, quia re vera animus circa terrena gradiens, tunc bonus, & mundus exiſtit, quando in eo amor futurorum amorem præſentium ſuperat, & quando ſaliendo ſuperius per deſiderium æternorum ratio ſenſualitatem præcedit. Apo. 1. Nouiſſima tua peiora priorib. ¶ Vel dic q pars prior ſignificat ſenſualitatem poſterior rõnem. Iſta eſt ergo quæ debet præcellere ad hoc quod homo mundus poſſit apud Deum eſſe. Maiora .n. debent eſſe in nobis poſteriora prioribus, & ſpiritualia temporalib. Apo. 2. Poſteriora tua peiora prioribus. ¶ Vel dic quod poſteriora ſignificant ſenectutem, anteriora ſignificant iuuentutem, quia ſi volumus mundi eſſe, bona opera ſenectutis debent iuuentutis operibus præpollere. ¶ Omne animal quadrupedes qđ ſuper manus ambulat immundum erit. Vbi nota quod ille qui ſuper manus vult ambulare, neceſſe habet ſe ad terram incuruare, & manus ad terram inferius inclinare. ¶ Sic ergo dic mora-

liter,

ſiter, quod ille qui manus.i.operationes ſuas ad terram,id eſt ſolum ad mutum terrenum applicat, & qui terram, id eſt terrena amplexatur, diligit ſeu tractat, & ad terrena ſe extendit totaliter & inclinat,immundus apud Deum dicit̃ & bonorum tactu & cõſortio indignus iudicat̃. ¶ Qui tangebat aĩalia immunda,vel qui ea mortua deportabat &cę. immundus erat,& extra caſtra ire debebat.¶ Chariſſimi, iſte vẽ immũdus ſeu morticinũ comedit,qui ipſum,& ipſius vitã ſibi incorporat imitãdo.Ille vero tangit,qui talẽ frequẽtat ſibi aſſociando. Illũ portat,q ipſum ſuſtinet defendẽdo vel qui ſibi fauet ſeu eũ fouet,ipſius iniquitatẽ nõ rep̃bãdo. vel excuſando,vel non puniendo vel arguẽdo.Sicut ad literã faciunt adulatores,qui malos & morticinos diuites portãt.Sicut ẽt faciũt mali iudices & ſuperiores, qui ſuos morticinos familiares & amicos defendũt cõtra iuſtitiã. & adiuuant,ipſoſq; non puniunt,ſed iniquitatẽ eorum ſupportant,exẽplo heli,qui filios ſuos non corrigebat, ſed eos potius ſuſtinebat. 1.Re.2.Oẽs ergo tales comeſtores,tactores ſeu portatores immundorũ & iniquorũ,ſunt immundi , & bonorũ tactu,frequentia & conſortio ſunt indigni.Vñ Nu. 19.Quicquid tetigerit immundũ,immundũ fiet. Talis igit̃ qui tactu alienæ ſocietatis vel alieni mali,verbi & exẽpli immundus & peccator factus eſt,debet extra caſtra,i.extra ciuitatẽ ſpei aliquandiu manere,& aqua lachrymarũ.i. pniæ ſe lauare,& ſic in veſpere.i.in obſcuritate timoris poterit caſtra,ſ.per ſecuritatem intrare,& conſcientiæ mundiciam rehabere. Nullus.n.qui immundus exiſtit per morticinum. i.per peccatum mortale perpetratum, vel per malũ & morticinũ conſortium,debet ſtatim caſtra intrare.i.ſe dignum intrandi caſtra paradiſi ſperare,immo prius ſe tenet̃ per cõfeſſionẽ lauare,& ſic manere vſq; in veſperũ.i.in aliqua timoris & contritionis caligine antequã ad caſtra.i.ad cæleſtium ſpem audeat ſe transferre. Eze.12.Perfode tibi parietem. In humeris portaberis,in caligine effereris. ¶ Vel dic q; veſper ſignificat finem vitæ,quia.ſ.vſque ad veſperã debemus immundi eſſe.i.vſq; ad mortẽ debemus nos immundos reputare, & intrandi tabernacula paradiſi indignos eſſe. Quod contingit quoties nos immundum comedere.i. aliquam immundiciam facere,vel morticinum pc̃ti mortalis tangere conſueuit.¶ Vel iſta poſſunt applicari ad excõicationem maiorem vel minorẽ. Aĩal immundum vel morticinum ſignificat illum,qui maiori excommunicatione ligatur: & vita gratiæ & ſacramentorum cõione priuat̃. Ille vero q eſt cũ talib.in participatione immundus.i.excõicatus minori excõicatione efficit̃,& vna cũ alio extra caſtra. i.extra cõionẽ fideliũ iudicatur. Quia iſtud eſt verũ, q imũdi ſe tangentes immũdos faciũt,& q excõicati alios excõicatos reddunt. Idõ bene dr̃ hic. Ne tangatis quicquã eorum, ne immundi ſitis.¶ Aliqua aĩalia immũda numerant̃ hic ,ſ. muſtella,mus,crocodillus,migale,chameleon,ſtellio,lacerta,talpa. Iſta.n.immunda erãt,& morticina eorũ immũda: intm̃ q quicquid morticinũ de iſtis aĩalib.ſup q̃d cũq; vas ligneum vel fictile,ſiue etiam ſuper veſtem vel pelles vel cilicia cadebat,totum immundum faciebat,quinimmo etiã quicunque liquor vel cibus in talibus vaſis ponebatur, antequam aqua lota vſque ad veſperam ſtetiſſet,totum immundum reddebatur. Terrea autem vaſa vbi talia cadebant,frangi & deſtrui iubebant̃. Illa vero quæ erant lignea vna cũ veſtib.dictis & pellibus,aqua lauari mandabatur,& ſic munda ad veſperam reddebantur.¶ Sic vero dico , q̃d in hoc mundo inueniuntur multa aĩalia immunda.i. multa genera peccatorum, videlicet, muſtela,quæ valde flexibilis eſt naturæ,& fraudulenter rapit,q̃ ſignificat doloſos. Mus qui ſemper comedit,ſignificat guloſos. Crocodilus quem iaculum non lædit,ſignificat obſtinatos & ceruicoſos. Migale q̃d eſt crudele, & mite ſe fingit, ſignificat fallaces & proditioſos, Chameleõ qui vento viuit,ſignificat ſuperbos & inaniter glorioſos. Stellio q pellem habet pictam,ſignificat laſciuos & curioſos. Lacerta,quæ ſepulchra inhabitat ſignificat immundos & luxurioſos. Talpa quæ ſub terra manet, ſignificat auaros & terrenorum ambitioſos . Omnes iſti ſunt immundi & ab hominibus execrandi & mores eorum vilipendendi & fugiendi. Quia breuiter qui tales imitãdo comedit,vel morticinum eorum,i.eorum vitam mortiferã per aſſociationem vel per affectionem tangit, ſtatim

eorum immundiciam in ſe ſentit,& immundum & peccatorem eorũ exemplo & verbo faciliter ſeſe facit. Igitur ſiue ſit vas ligneum.i.ſpiritualiter leuis per voluntariam paupertatem , ſiue ſit vas terreum.i.ſpiritualiter grauis per timorem & humilitatem ſiue ſit veſtis.i.hõ alios veſtiens, vel pellis.i.homo alios calciãs per elemoſynam & pietatem,ſiue ſit cilicium,i.homo alios pungens per iuſtitiam & ſeueritatem,vel ſeipſum aculeans per pœnitentiæ auſteritatem, eum tamen tangit morticinum,& frequentat peccatorem corruptum & infectum & maxime hæreticum, faciliter immundus efficitur. Et quamuis a principio bonus eſſet, eius tamen tactu ſocietate & auditu de facili maculatur. Ec c.13. Qui tetigerit picẽ,inquinabit̃ ab ea. Quinetiam liquor inferioris affectionis ſeu ſcientiæ vel locutionis talium vaſorũ .i.talium hominum qui ſimili tactu morticinorum.i.hæreticorum & peccatorum qñq; corrupti fuerint tam immũdi fiunt,ita q non eſt dignum a nobis recipi,nec audiendo guſtari.¶ Morticinum enim vas quod tangit fœdat , vas vero liquor poſtea potatorem , & ſic talis immundicia per multas ſucceſſiones & , de vno ad aliud transfunditur, & de vno immundo multi alii immundi conſtituuntur . ¶ Sic vnus infectus hæreticus vel peccator corruptus multos alios corrumpit, & immunditiam ſucceſſiue ad plurimos tranſmittit. Vnde apoſtolus. Roman. 5. Ex vno homine pc̃tores conſtituti ſunt multi. ¶ Iſtud etiam poteſt applicari ad peccatum originale,quod.ſ.de Adam in alios ſucceſſiue tranſmittitur,ita q natura filii per tactum naturæ patrenæ,& per ſucceſſionem gñris vitiatur. Iſta debent ergo lauari per compunctionem & lachrymationem ſi contraxerint immundiciam pc̃ti actualis,& etiam per baptiſmi ablutionem,ſi ſit tm̃ immundicia pc̃ti originalis,& ſic in veſpere mortis munda reputabunt , & in caſtris paradiſi in vſus filiorum Iſrael.i.ſanctorum & angelorum purificata prædicabuntur.¶ Vel dic quod liquor vel cibus immundi vaſis, ſignificat ſcientiam vel eloquentiam peccatoris, quæ.ſ.immunda,& abhominabilis redditur,quando ab immundo vaſe profertur. Quia ſm̃ Greg. Cuius vita deſpicitur,reſtat vt eius prædicatio contẽnatur &c.¶ Vas fictile in q̃d morticinum cadebat polluebatur,& ideo frangi quam cito iubebatur. Vas vero ligneum lauabatur, & mundum efficiebatur,& in vſus filiorum Iſrael iterũ vertebatur. ¶ Vas terreũ q̃d eſt ſine humore & firmitate,ſignificat hoĩem i pc̃tõ obſtinatum,nullo humore cõpunctionis contritũ,ſed i clibano cõcupiſcentiarũ decoctũ,fragilitati obnoxiũ & ſubiectũ. Vas vero ligneũ ſignificat hoĩem magis firmũ , quendã D naturali humore humectũ. Igit̃ ſi in vas terreũ.i.hoĩe obſtinato & impenitente cadat morticinũ pc̃ti alicuius mortalis,& maxime hæreſis,illud proculdubio debet frãgi,& per punitionẽ de medio tolli,vel ẽt fortiter caſtigari . Si vero iſtud vas ligneũ.i.pænitens,ẽt ſi contritus fuerit tũc p cõfeſſionẽ,eruditionẽ,& lachrymationẽ purificari,debebit, & facta pniã iterato ſicut prius mũdus erit.¶ Oẽ.n.q reptat ſup terrã,abominabile erit,nec aſſumet̃ in cibũ. Quicquid ẽt ſup pectus quadrupes gradit̃, & multos habet pedes,ſiue p humeros trahitur,nõ comedet̃,ſed abhominabile erit vobis. ¶ Talia reptilia ſignificant auaros qui.ſ.& corpore & pectore tangunt terram,terrenaque tractant & diligũt tam corpore quam affectu . Quia re uera tales qui non ceſſant per auaritiam circa terram,i.circa terrena repere , & pectore cordis & affectu terrã & ipſa terrena tangere,& per humũ terrenæ cupiditatis pedes ſuos multiplices .i. ſuos filios & famulos poſt ſe ducere,erudire & trahere,non ſunt comeſtibiles & tangibiles,i.imitabiles & frequentabiles , ſed p certo ipſius debent eſſe abhominabiles & deteſtabiles,ſicut ad literam patet de vſurariis & auaris , quos quilibet abhominatur,& quos Deus & populus deteſtatur. Vt habetur in Prou.8. Labia mea deteſtabuntur impium. ¶ Quãdo morticinum cadebat ſuper ſementem,ſi erat ſementis, non polluebatur ea morticino. Si vero aqua erat madida, tunc ea tactu morticini efficiebatur immundum.¶ Sic vero ſi ſemen affectionis noſtræ humore deliciarum aſpergitur & imbibitur,reſtat ſi morticinum,id eſt aliqua mortifera tentatio,locutio vel exempli mali datio,vel alicuius malæ perſonæ ſocietatis delectatio ipſum tetigerit, quod per malum cõſenſum faciliter polluatur. Si vero iſta humecta-

Et.o deficiat & ſiccitas abſtinentiæ vel paupertatis abuodat tunc immundicia tentationis & mali conſenſus ita faciliter non ſubintrat ſed mundum & ſine macula perſeuerat. Conſtat enim quod ille qui diuitijs aſpergit, tactu mortuæ tentationis facilius inficitur, quam ille qui in ſiccitate paupertatis & abſtinentiæ commoratur. ¶ Vel dic quod morticinũ ſignificat peccatum, aqua vero ſignificat delectationem io peccato, quis ſcilicet morticinum, ideſt actus peccati mentem non inficit niſi aqua, ideſt delectatio cooſeoſus & complacentia ſubſit. Peccatum enim adeo eſt voluntarium, qđ ſi non eſt voluntarium, non eſt peccatum ſecundum Aug. ¶ Vel dic ſecundum glo. quod aqua eſt baptiſmus, quia ſi illi q aqua baptiſmatis non ſunt loti, ſ. infideles, tanguot morticina. i. ſi committunt peccata mortalia, non tantum polluuntur, nec ita profuode delinquunt ſeu tanto peccato inficiuntur ſicut illi qui aqua baptiſmatis abluuntur, quia ſcilicet io eodem pctī genere plus peccat fidelis q̃ infidelis, baptizatus quã geotilis, quia. ſ. infideles ꝑ parte excuſat igoorantia, fideles vero excuſat conſcientia. ¶ Fontes & ciſternę & oĩs aquarũ congregatio non polluebat̃, dato ꝙ a morticinio tangeretur. Sic vero ſontes ſacræ ſcripturæ, ciſternæ philoſophiæ, aquarũ coogregatio moralis ſapientiæ nõ inficitur, nec mala aut immunda redditur, ſi a morticino .i. a malo doctore vel prędicatore tangatur. Conſtat enim quod iſte ſons ſapientiæ & ſacrarum ſcriptorarum quaotum de ſe eſt, non poteſt pollui vel infici quamnis contiogat eam per hæreticum male exponi, vel per malum hominem prædicari. ¶ Vel dic quod ſons talis ſignificat graciam ſacramentalem, quam proculdubio morticinium tangens, ideſt malus miniſter adminiſtrans, nũquam poteſt inficere, quinimmo ſolet ſemper munda & ſyncera manere. Virtus enim ſacramentorum dependet a Deo, non a miniſtro, & ideo nunquam minuitur, aut inficitur miniſtri immundicia vel delicto.

Capitulum duodecimum. Textus. Locutusq́ue eſt dominus ad Moyſen dicens, loquere. Moralitatum: Cap. 5.

F Mulier quæ peperit, ſeptem diebus immunda manebat, & ſi fuit partus maſcolus, ipſum in die octaua circuncidebat, & ꝑ quadraginta dies in domo ſtãs tandem ex toto ad communionẽ redibat, & atriũ cum aliis ſubintrabat, & pro purificatione ſua ſacrificium. ſcilicet agnum aut columbarum pullos aut turtures offerebat ¶ Sic vere quando mulier, ideſt anima peperit aliquod bonum opus, exinde ſolet immundiciam ſuperbiæ vel inanis gloriæ contrahere, quapropter non ſtatim eſt mooda. i. non ſtatim debet ſe mundã. i. ſctãm reputare, ſicut phariſæ', dicens Lu. 18. Ieiuoo bis in ſabbato &c. quinimmo ipſa debet partum ſuum circuncidere & examinare, & omnẽ inanem gloriam abinde præſcindere vel fugare. & ſic per ſeptem dies, ideſt per totius huius vitæ circulum, vel per ſeptem peccata mortalia ſemper ſe debet vilem .i. immundũ reputare, iuxta illud. Cũ oia bñ feceritis, dicite Lu. 17. Serui inutiles ſumus, quouſq; .ſ. per quadraginta dies, i. per ſtatum pniæ in domo propriç conſcientiæ recluſa, agnum ionocẽtiæ, turturem caſtimoniæ, columbam ſimplicitatis & modeſtiæ Deo poterit immolare. Quod cum fecerit, tunc purificata & munda poterit atriũ paradiſi fæliciter intrare. Ideo dr̃. Iac. 4. Purificate corda duplices aio. ¶ Vel dic qđ partus poteſt ſignificare malorum operum facinora, a qoo ſi purificari volumus quadraginta dies, ſ. per tempus pænitentiæ vel quadrageſimæ nos recludere in domo conſcientiæ, & tandem oblatis agno turture & columba, ideſt ionocentia & caſtitate & ſimplicitate, mundi & purificati eſſe poterimus, & templum ſeu atrium paradiſi cum mundis ideſt ſanctis & angelis intraire. ¶ Per tantum ſpacium ſtabat mulier antequam porificaretur, per quantum partus in ventre ſteterat antequam viuificaretur, ſcilicet ſi eſſet maſculus per quadraginta dies, & ſi eſſet fœmina, per octoginta dies. Maiuſque tempos requirebatur ad purificandum G pro partu fœmineo qoam pro puero maſculo. ¶ Partus qui cum libidine cooeipitur & cum immundicia naſcitur, ſignificat peccatum, quod ſcilicet facit concipi libido delectationis, & quod facit compleri & perfici immundicia operationis. Igitur iſtud eſt verum quod quanto ſteterit iſte fætus in ventre voluntatis & malæ complacentiæ diutius, tanto pro certo purgatio pœnitentiæ debet durare longius. Et quanto mater, ideſt anima plus voluit fætũ peccati ſecum retinere tanto debet diutius per pœnitentiam affligere, & purgationem pœnitentiæ diutius tolerare, quia re uera quanto maior eſt mora & obſtinatio, tarditoque confeſſionis parturitio, tanto difficilior eſt purgatio & mũdatio, vt ſic de proportione culpæ & pœnæ dicatur de aoĩma pænitente illud Apocaly. 18. Quantum glorificauit ſe & in deliciis fuit, tantum date ei tormentum & luctum. de viuificatione & tardiore & citiore, vide ſupra hic tertio capitolo de pueto. ¶ Vel dic quod puer hic eſt homo, q octo dierum, ideſt in tempore reſurrectionis vltimæ a cũctis mortalitatis defectibus circuncidetur & mundabitur & ſic quadragenario inde tranſacto ad templum paradiſi perducetur, vbi immundus non offertur.

Capitulum decimumtertium Textus. Locutuſque eſt dominus ad Moyſen & Aaron, dicens. Homo in cuius cute. Moralitatum Cap. 6.

Lepra moltiplex nobis in ſcriptora manifeſtatur, ſcilicet lepra in capillis, lepra in cute, lepra io carne, lepra in ueſte, lepra io domo. Quælibet iſtarum leprarũm erat immunda, & a tactu, & a frequentia hominum euitanda. ¶ Poteſt lepra ſigoificare quodcunque peccatum, & maxiore peccatum luxuriæ, quæ quidem luxuria, inficit noo ſolum proprium ſubiectom, immo etiam alios circunſtantes. Sed re uera lepra luxuriæ peccati vel infamiæ quandoque in capillis, ideſt in cogitatione quandoq; in carne, ideſt in delectatione, quandoque in cute, id eſt in exteriori operatione inuenitur. Quandoque inficit veſtem, ideſt exteriorem conuerſatiooem, quandoque etiam corrumpit domum, ideſt totum vicinum & regionẽ. ¶ Tũc H enim lepra noſtra eſſe in veſte vel in domo dicitur quãdo luxuria noſtra vel auaritia vel peccatum in exteriori conuerſatiooe manifeſtatur, & quando io domo religionis vel eccleſiæ per infamiam diuulgatur, & per mali exempli dationem in alios dilatatur. ¶ Vel dic quod lepra eſt ſupbia quæ ad modum lepræ tumorem, & mentis indignatiooem i. inflaturã parit. Iſta ergo quandoq; in capillis, qñ. ſ. hõ ſuperbit & gloriatur in crinib. qñq; in carne, qñ gloriatur in deliciis carnalib. qñq; in cute, qñ gloriatur in cutis pulchritudine, qñq; in veſte, qñ gloriat̃ in gũris valore. ¶ Vel dic ꝙ capilli ſigoificant ſciæ ſubtilitatẽ, caro ſanguinis nobilitatẽ cutis corporis formoſitatem, veſtes virtutũ amenitatẽ, ſeu ẽt bonorum tpalium fæcunditatem, domos ſtatus ſeu dignitatis quã obtinet ſublimitatẽ. In iſtis. n. oĩbus pôt lepra creſcere, & pro his oĩb pôt ſuperbia vel inanis gloria prouenire, & mentem inficere & fædare. Proceſſus qui fit contra hæreticos, videtur habuiſſe ortum a proceſſu q fiebat antiquitus cõtra leproſus. Dr̃. n. ꝙ ſi ſuſpitio lepræ appareat io aliquo forte quia eſt ſcabioſus, vel qoia cutis apparebat humilior, & pilus albior debebat eũ ſacerdos recludere ſeptem diebus, & ſi videret ꝙ hmõi lepra oon creſceret, ſed etiam quod poſt incluſionem aliis ſeptem diebus ſeſe nullatenus augmentaret, debebat eũ dimittere & mundũ bonamq; carnẽ habere ꝑdicare. Lauabit inquit hõ veſtimẽta ſua & muodus erit, quia ſcabies eſt. Quod ſi forte lepra creſcebat, ipſom leproſum & eum extra caſtra pellere tuoc debebat. ¶ Sic oero aodita ſuſpitione lepræ .i. hæreſis contra aliqoem, debet eum ſacerdos. i. iudex diligẽter inueſtigare & etiam ſi ſit neceſſe capere & inclodere. Si vero videt, qđ oon perſeuerat, ſed ceſſat ipſum tanquam muodum debet abſoluere, & inde liberare, & eſſe potius ſcabiem quam

A lepram, ideſt aliquem leuẽ errorem quã hæreſim iudicare. Quemlibet.n.ſcabies nõ facit leproſum, nec quilibet error facit hæreticum. Sed proculdubio ſi viderit hmõi maculam creſcere ipſamq; in errorem perſiſtere, tunc debet cũ leproſum vel hæreticum iudicare, & a conſortio fideliũ ſegregare. Vñ dĩ. Mat. 25. Separabit malos de medio iuſtorũ. ¶ Vel dic q̃ ſcabies vel lepra ſunt duę ſpẽs excõicationis. ſ. minor & maior. Propter ſcabiẽ ergo. i. ꝓp minorẽ excommunicationem, non debet quis a canonica fidelium communione ſegregari, ſed tantum veſtem conſcientiæ ſuæ debet lauare per confeſſionẽ, & a ſacerdote mundari. Per leprã vero. i. per maiorẽ excommunicationem, hõ debet ab aliorũ cõſortio diuidi, & ab ipſis tanquam leproſus neceſſario reputari. Eſa. 53. Nos aũt reputauimus eũ quaſi leproſum. ¶ Vir de cuius capite pili fluunt caluus, & mundus eſt, & ſi etiam a fronte ceciderunt, mundus & recaluaſter eſt. Si vero in caluitio lepra oritur, immundus iudicabitur. ¶ Caluitium quod nihil aliud eſt quam caſus & nuditas capillorum, poteſt ſignificare voluntariam paupertatem quam pro certo qui debite amplectitur, mundus & ſanctus apud Deum efficitur, intantum quod quanto quis plus capillos diuitiarum ſuarũ pauperibus per eleemoſynas dimittit fluere, ita quod caluitium paupertatis ipſum ex hoc contingit incurrere nunquã propter hoc debet vilis & immundus reputari, ſed magis mundus & honorabilis apud Deum & homines credi. Veruntamen quandoque contingit quod in caluitio oritur lepra, quia ſcilicet de paupertate quandoq; oritur ſuperbia & inanis ſuperbia, quia illi qui diuitias dimittendo vel pauperibus erogãdo ſunt pauperes exinde quandoque ſuperbiũt & fiunt arrogantes & alios contemnentes, & perperam iudicantes, contra illud apoſtoli. Roman. 14. Is qui non manducat manducantem non iudicet. Et ſic in caluitio eorum lepra naſcitur, inquãtum de paupertate ſua gloriari & alios contemnere comprobantur. Eccleſiaſtic. 25. Et tamen ſicut apparet Pauper ſuperbus inter ea quæ Deo diſplicent, numeratur. ¶ Vel dic ſi vis quod caluitium eſt fluxus & abraſio vitiorum, qui ſcilicet per confeſſionem & pœnitentiam efficitur, ita quod homo mundus & ſanctus creditur & habetur. Veruntamen quia quandoque de tali mundicia ſuperbit & gloriatur, ideo leproſus dici meretur, ſuaque mundicia in lepram, & ſua ſanctitas in culpam cõuertitur. Vnde dicitur. Numer. 12. Maria apparuit candens lepra quaſi nix. ¶ Sicut hic ſupponitur, lepræ ſigna erant color rufus & albus, ꝓ corpus diſſulus, & cutis humilior, in capillis flauus. Vnde etiam

B ſicut hic patet in capite, & in barba & in fronte lepra generabatur, & ibi cognoſcibilis videbatur. ¶ Sic vero quãdo in homine apparet albedo fictę caſtitatis, rubedo malitioſę voluntatis, flauedo duplicitatis, & depreſſio exceſſiuę humilitatis, ſignum eſt quod ille qui habet talia non eſt bonus, ſed magis eſt leproſus ſpiritualiter & corruptus, quia re uera illi qui ſunt leproſi, aut peccatores & corrupti, vt communiter fingunt ſe eſſe cæteris magis humiles atque caſtos, & amplius apparent ſubtiles, ſcientifici & aſtuti. Vnde dicitur. Eccleſiaſtic. 19. Eſt qui nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo. Et ſic dico quod iſti habent lepram fictę humilitatis in capite, inquantum aliis inchoant lepram malitiæ in barba, inquantum ſe habere diuinam ſapientiam ſimulant. Barba enim ſapientiam ſignificat, lepram fictę caſtitatis in fronte, ideſt in apparentia honeſta quam omnibus manifeſtant, ſicut de Oſia, de quo dicitur 2. Paralipom. 26. quod ſtatim orta eſt lepra in facie eius. ¶ De iſtis ſicut hic dicitur, veſtis ſiue pellis ſupponebatur ſubire lepram, & erat talis lepra quędam alba macula vel rufa in humili ſuperficie cætera corrodens, vel inficiens ipſam veſtem. Iſta ergo ſi manifeſta erat ſacerdos debebat eam videre, & ipſam veſtem comburere. Si vero dubia eſſet lepra, debebat eam includere, & ſi non creſceret dimittere. Si vero creuiſſe reputabatur ipſam quam cito concremare. ¶ Sic vero ſi aliqua veſtis, ideſt aliqua perſona lepra hæreſis incurrerit, & clarum perſpicuumque fuerit, proculdubio per ſententiam ſacerdotis, id eſt prælati vel iudicis concremari debet. Si vero fuerit aliquod dubium debet intra clauſuram abiurationis recludi, & ſi vltra non creuerit, ſic dimitti. Sic vero poſt recluſionem, ideſt poſt hæreſis abiurationem inuenta eſt lepra creuiſſe, & talis veſtis, id eſt talis perſona in hæreſim relapſa fuiſſe, tunc vero debet comburi & ſæculari poteſtati demandari vel committi. Vnde dicitur. Matthæ. 3. Paleas comburet igni inextinguibili. ¶ Vel dic de punitione malorum, quia iudex vel prælatus ſi videt aliquam veſtem, ideſt aliquã perſonam vitioſam, ſi ſit talis lepra, ideſt tale crimen quod non poſſit nec celari nec emendari, debet iſtam veſtem comburere, ideſt perſonam ipſam per aliquam pœnam corporis condemnare. Si vero ſit non adeo euidens lepra criminis, vtpote quia nullum ſcãdalum fuit ibi, vel quia ſpes eſt quod delinquens ſe corriget, & quod lepra ipſius criminis ad deterius non procedet debet in loco pœnitentiæ vel in bono carcere eum recludere, & vſque ad tempus præfinitum ab eo, ipſum debet pœnitentiæ vinculis alligare, ita quod ſi videt lepram ipſius criminis non procedere, ſed ceſſare, debet talem patientem mundum iudicare, & de clauſura carceris liberare. Si vero videt quod talis clauſura ſeu talis iniuncta pœnitentia non proficit, tunc ipſum comburere, ideſt ſententialiter condemnare debet. Iſtum etiam modũ ſeruat Deus quia illos qui ex toto ſunt leproſi obſtinati, incorrigibiles atque mali, de quorum ſalute deſperat ſæpe per mortem ſubitaniam interficit, & in inferno cõburit, aliis vero de quorum ſalute ſperat, ſolet in carcere tribulationum includere, & eos caſtigando mundare, & mundi proſperitati reſtituere. Si vero ipſos per clauſuram tribulationum videt nõ poſſe corrigi ſolet eos finaliter in inferno cremare, vt ſic de quolibet tali dicatur. Ioann. 15. Omnem palmitem non afferentem fructum, tollet eum, & omnem qui fert fructũ, purgabit eum & cætera. ¶ Si lepra apparebat in aliqua parte veſtis, debebat illa veſtis includi & ſi non creſceret debebat aqua lauari. Si vero locus ipſius maculę adhuc obſcurior apparebat, debebat ipſa macula a ſoliditate veſtis abrumpi. Quod ſi tunc adhuc in aliqua parte veſtis alia ſimilis macula naſcebatur, tunc quia lepra volatilis, tota veſtis ignib⁹ mãcipari iubebatur. ¶ Veſtis eſt peccator, qua ſcilicet diabolus ſe induit, quando ipſum ſibi conglutinat & adiungit, macula eſt peccatum quod lepra dicitur, pro eo q̃ per ipſum homo corrumpitur & fœdatur. Igitur ſi contingit lepram ſeu maculam peccati in aliqua perſona generari & naſci, proculdubio ſacerdos, ideſt prælatus debet ipſum primo benigniter corrigere, & in clauſuram & in ſtatutorum obedientiam ponere, & per confeſſionem & pœnitentiam emendare. Si vero poſt loturam pœnitentiæ adhuc appareat in iſta

D veſte, ideſt in iſta perſona veſtigium maculæ præcedentis in aliqua mala conſuetudine, vel aliqua mala conditione, & reliquiis præmiſſorum criminum, ſtatim debet ſacerdos illam maculam abrumpere, & illud vitium pœnitus ab eo ſeparare. Sed ſi iſte recidiuando talem maculam iterat, ita quod iterum ſimilis culpa in eo appareat, ita quod ſpem correctionis de ipſo amplius non habeat, tunc vere igne tribulationis & aſperę punitionis debet comburi. Vel etiam ad literam ſi crimen hoc requiſierit, debet ignibus concremari, ſicut ſi eſt hæreticus & relapſus, quia reuera qui per benignam locutionem, monitionem & caſtigationem non corrigitur, ſed recidiuat ſeu quotidie in ſimilia relabitur, neceſſe eſt vt aſperius corrigatur, quia vbi non proficit correctio in facto fidei ignis incendium apponatur. Vnde dicit dominus. Ioanni. 15. Si quis in me non manſerit, mittetur foras ſicut palmes & areſcet, & in ignem mittetur & ardet. ¶ Leproſus mandabatur extra caſtra eiici, & a mundorum conſortio ad ſacerdotis arbitrium ſeparari. Os eius debebat veſte contegi, ne ipſius anhelitu poſſent alii infici vel corrumpi, caput eius debebat eſſe nudum veſtimentum eius diſſutum, & ipſe ſeipſum debebat clamare vilem ſordidum & immundum. Solus extra ſolebat manere, & a mundorum conſortio iubebatur pœnitus abſtinere. ¶ Reuera talis leproſus videtur eſſe peccator, & maxime ille qui maioribus criminibus eſt infectus, & fœtoribus infamię maculatus, & potiſſime hæreticus & excommunicatus, quia re uera talis a conſortio charitatis diuiditur per inuidiam, ſolus & ſine bonæ ſocietatis copula ſeiungitur per diſcordiam, caput ſuę intentionis nudum efficitur per iactantiam, veſtis conuerſationis tota diſſuitur per inſolentiam. Os vero ſuæ locutionis eſt ita fetidum & immundum, quod alios corrũpit & inficit ꝑ detractoriam infamiam, quare ꝓp hoc contegi mereri & reprimi, ne anhelitus ſuarum malarum locutionum

E alios corrumpat per nequitiam. Vilem ergo & immundum ſe poteſt dicere per vniuerſalem corruptionem & ſpurcitiam, dicens illud quod ſcribitur. Leu. 14. Quaſi plaga lepræ videtur eſſe in domo. Quia vero leproſi, ideſt peccatores ſolent ſingularitatis ſolitudinem diligere, & ſocietates bonorum fugere, intentionis caput per iactantiam nudare, os ſuum per verſutias locutionis contegere, & veſtes conuerſationis ꝓpriȩ laniare, cõtra illud ſupra. 10. Capita veſtra nolite nudare, & veſtimẽta veſtra nolite ſcidere. ¶ In domo qñ oriebatur lepra? Erat aũt macula corroſiua lapidi vel parieti impreſſa cæteris partib. parietis magis ꝓſſa. Igit̃ ſi talis lepra apparebat in domo q̃b. adhærebat, debebãt lapides de pariete ſubmoueri, tota dom⁹ debebat radi, & domus alio luto liniri: lapideſq; & puluis abraſus debebat extra ciuitatẽ proiici & portari. Quod ſi talis lepra in aliqua parte dom⁹ oriebat̃, alia lepra perſeuerans iudicabat̃, & iõ tota domus deſtruebatur & ligna & lapides extra oppidum in locum immundum ilico portabantur. ¶ Sic vero ſi lepra alicuius hæreſis vel proditionis in aliqua domo vel in aliqua villa vel collegio naſcitur, ſtatim ſubmouendi & è medio tollendi ſunt lapides, ideſt perſonæ quæ macula huiuſmodi corroduntur, ne forte per alios aliũ lapſu temporis macula ſimili corrumpantur. Secundum enim beatum Bernardum. Melius eſt q᷑ pereat vnus quam vnitas tota. Et domus iſta debet per correptionem radi, & puluis malę & hæreticę doctrinæ abinde eiici, & luto alio, ideſt alia bona doctrina ipſa domus inſtrui vel liniri. Aliique lapides, ideſt aliæ bonæ perſonæ loco priorum, ſcilicet in officiis, dignitatibus & beneficiis ſubſtitui & reponi. Vnde Iob. 34. Conteret multos & innumerabiles & regnare faciet alios pro eis. Quod ſi talis lepra nec ſic velit ceſſare, immo ad alios inueniatur tranſire, & iterũ in aliis lapidibus, ideſt perſonis ſubcreſcere & venire, tunc non pigeat ſacerdotem vel prælatum talem domum, ideſt talem villam vel collegium de medio tollere, & extra oppidum, id eſt extra communionem fidelium excommunicando deiicere, & etiam ex toto ſi ſit neceſſe, inuocato brachio ſæculari ſubuertere & delere, ſicut factum eſt de ordine templariorum. ¶ Vel ſi vis dic, quod lepra eſt vitium proditionis, quã ſi iudex aliqua in domo vel villa reperit, ſtatim ipſos lapides quibus adhæret, ideſt ipſos proditores deſtruere & euellere, & in loco & officio quod tenebant alios ſubſtituere debet, & alio luto ſcilicet cemento charitatis, reconciliationis & amoris debet talem domum ſeu patriam vngere, vt ſic in fidelitate domini ſui poſſit decętero permanere. Quod ſi cõtingat talem domum, villam vel patriam ex toto corruptam eſſe, & lepram iſtam ſcilicet proditionem per omnes partes eius venire, tunc tota ipſa domus ſeu villa ruinę ſeu periculo debet penitus ſubiicere, vt ſic quos aliorum pœna non terruit, poſſit propria pœna ſua coercere. Lepra enim, ideſt hæreſis vel proditio perſeuerans alio modo non tollitur, niſi tota domus leproſa, ideſt tota villa vel patria proditrix vel hæretica deſtruatur. ¶ Quando domus leproſa examinabatur, ſolebat claudi, & introitus habitatoribus denegari, quam qui tunc temporis intrabat vel ibi dormiebat immundus efficiebatur, & lauare veſtimenta ſua tenebatur. ¶ Domus leproſa & infecta eſt mundus qui tunc temporis a domino fuit clauſus, quando eius ingreſſus & amor fuit nobis per dominum interdictus. Vnde dicit. Ioh. 2. Nolite diligere mundum & cætera. Qui ergo in iſta domo leproſa, id eſt in mundo per malam complacentiam intrat, & ibi dormit, & temporaliter ſe delectat, pro certo faciliter immunditiam culpæ, & maxime auaritiæ & luxuriæ ſolet incurrere, quapropter neceſſe habet per confeſſionem & pœnitentiam ſe lauare. Vnde Eſa. 1. Lauamini, & mundi eſtote. ¶ Vel dic quod iſta domus ſignificat excommunicatum, qui tunc aliis clauditur, quando occaſione iſtius lepræ communicatio eius aliis denegatur. Si igitur tunc aliquis talem domum introierit, & cum tali participauerit immundus, ideſt excommunicatus, ſcilicet minori excommunicatione & ipſe erit. Vnde dicitur. Numer. 19. Quicunque tetigerit immundum, immundus fiet. ¶ Vel dic quod ſicut patet ex præmiſſis, quatuor genera lepræ inueniebantur, videlicet lepra in veſte, lepra in cute, lepra in carne & lepra in domo ſeu in ędе. Sic vero dico in hominibus inueniuntur quatuor genera vitiorum, ſcilicet lepra in veſte, hoc eſt curioſitas veſtium ſeu laſciuioſitas, lepra in cute, hoc eſt gulæ ingluuies ſeu gaſtrimargia, lepra in carne, hoc eſt carnalis delectatio ſeu luxuria, lepra in domo ſeu in ęde, hoc eſt rumor malus ſeu infamia, quæ ſcilicet apparet in domo & in lapidibus, ideſt in exteriori vicinia. Vnde videtur quod iſtæ quatuor lepræ poſſunt ſignificari in iſtis leproſis, de quibus dicitur in libro 4. Regum. 7. Quatuor viri erant leproſi iuxta introitum portæ. G

Capitulum decimum quartum. Textus. Locutuſque eſt dominus ad Moyſen, dicens, Hic eſt ritus. Moralitatum. Cap. 7.

QVando leproſus cum aliquo mundabatur, ad reſtitutionem ipſi na multa requirebantur. Debebant enim ante omnia ad oſtia caſtrorum venire & ſacerdoti ſe oſtendere, ſacrificia offerre, & ſanguine paſſeris occiſi debebat eum ſacerdos aſpergere, extra proprium tabernaculum debebat aliquandiu manere, omnes pilos corporis & barbam & ſupercilia radere, veſtes & corpus lauare, & ſic oblatis duobus agnis poterat mundus caſtra mundorum intrare. ¶ Sic vero peccator quando vult a lepra mundari, & fidelium reſtitui communioni, tunc debet ante omnia per confeſſionem ſacerdotibus oſtendi. Vnde Lucas. 17. Ite oſtendite vos ſacerdotibus. Et oblato ſacrificio ſpiritus contribulati ſanguinem paſſeris, id eſt Chriſti, debet per ſuæ paſſionis memoriam aſpergi, capillos malarum cogitationum & affectionũ a ſe radere & euellere, barbam fatuę ſapientiæ & ſupercilia ſuperbiæ deponere, & lachrymis contritionis ſe lauare & abſtergere extra propriũ domicilium aliquandiu peregrinando manere, & tandem duos agnos, ideſt duplicem ignorantiam cordis & corporis domino offerre, & ſic mundus poterit fieri, & ad ſanitatem gratiæ reuenire. Ideo dicitur. Matthæ. 11. Cæci vident, H ſurdi audiunt, claudi ambulant, leproſi mundantur. ¶ Ad mundationem leproſi requirebantur duo paſſeres in aqua viua in vaſe fictili, lignum cedrinum, hyſopus, vermiculus, ideſt filum coccineus. Vnus ergo iſtorum paſſerum occidebatur, & ſanguis eius ſuper illas aquas in vaſe illo fictili ſtillare permittebatur & tandem paſſer alius viuus & hyſopus in ligno cedrino cum filo coccineo per modum aſperſorij ligabatur. quibus in aquis rubricatis intinctus, leproſus ſepties intingebatur, & ſic paſſer ille viuus abire in campum permittebatur, raſiſque pilis & lotis corpore, & veſtibus, homo etiam per ſeptem dies extra proprium tabernaculum morabat̃. Octaua vero die duos agnos ſacerdotib. offerebat, & mundus effectus caſtra ingrediebatur. ¶ Leproſus ſignificat genus humanum quod ſcilicet in Adam fuit infectum de caſtris ideſt de paradiſo eiectum, ita quod veſtimentum ſuæ mortalitatis fuit diſſutum. Caput vero ſui cordis fuit crinibus virtutum nudatum. Vnde Iob. 1. Nudus egreſſus ſum de vtero matris. Ad hoc ergo quod ille leproſus mundaretur & in caſtra paradiſi reduceretur, plura neceſſaria concurrerunt. Neceſſe enim fuit quod interuenirent duo paſſeres, ideſt duplices Chriſti naturæ vnitas & veritas. Aqua viua, ideſt baptiſmi puritas. Vas fictile, id eſt Chriſti naturæ mortalitas. Hyſopus qui tumores ſedat, ideſt ipſius Chriſti humilitas. Coccus ſeu vermiculus, filum ſcilicet ignei coloris, Ideſt ipſius Chriſti ardens amor & charitas. Lignum cedrinum, ideſt ipſius Chriſti crux & ſuæ paſſionis auſteritas. Sanguis paſſeris occiſi .i. ſanguinis effuſi vtilitas. Iſta enim omnia humanũ genus leproſum purificauerunt & caſtrorũ paradiſi eidem aditum reddiderunt. De iſtis. n. duobus paſſeribus, i. de iſta duplici Chriſti natura humana & diuina vna ſola fuit occiſa, ſ. natura humana in vaſe fictili humanæ mortalitatis mortua. Nihil paſſus fuit homo ſecundum diuinitatem. In deſertum euolare dictus eſt, inquantũ ſ. illæſus permãſit, & inquantum paſſionis acerbitas ipſum aliqualiter non afflixit. Diuinitas tamen iſta in ſanguine paſſeris mortui intincta dicitur fuiſſe inquantum per paſſionem ipſius Chriſti hominis noſcitur eius diuinitas conſenſiſſe.

Aſſic. Cedro etiam cum coccino charitatis & hyſopo humilitatis alligata dicitur, inquantum ipſius deitatis charitas & humilitas in ipſo cedro, ideſt in ipſo ligno crucis ſummę apparuiſſe monſtratur. Ideo apoſtolus dicit quod propter nimiam charitatem qua dilexit nos Deus filium ſuum tradidit. Et alibi dicit quod humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. Omnia tamen iſta, ſcilicet paſſer viuus, & ſanguis paſſeris occiſi, & lignum cedrinum, in aqua immerſa dicuntur, inquantum ſcilicet ipſę aquæ baptiſmi a ſanguine & paſſione Chriſti & ipſius deitate & cruce virtutem propriam ſortiuntur. Iſtæ ergo aquæ miatę cum ſanguine, ideſt baptiſmus & Chriſti paſſio iunctę ſimul, ſepties, id eſt mediantibus ſeptem donis ſpiritusſancti, leproſum iſtum, ſcilicet genus humanum aſperſerunt, & a lepra peccati lauerunt, ſic vt poſt ſeptem dies, ideſt curriculum vitæ huius ſcilicet in octaua futuræ reſurrectionis ex toto mundus efficitur, quando raſis & abſterſis omnibus mortalitatis ſuperfluitatibus caſtra paradiſi ingreditur, & ad illos de quorum ſocietate ceciderat, ideſt ad filios Iſrael, ideſt ad beatos angelos adiungetur. Poſt mundationem enim leproſi, & ipſius mundificationem præmiſſam, ſeptem diebus debebat extra ꝓpriũ tabernaculum manere, quia ſcilicet dato quod humanum genus per Chriſti paſſionem, baptiſmum, & crucem a lepra peccati originalis mundetur, non tamen propter hoc ſtatim tabernaculum paradiſi ingreditur, immo extra ſcilicet in hac valle miſeriæ ſeptem diebus, ideſt per totam vitam iſtã, quæ per ſeptenarium dierum fluit, permanere iubetur, vſq; quo veniat octaua, ideſt futura reſurrectio, vbi inter mundos (vt præmiſſum eſt) in corpore & anima cœleſte habitaculum ſortietur, & ſic de homine videatur dictum illud Exo. 22. Septem dieb. ſit cum matre ſua, ideſt cum mortali vita, die vero octaua dabit eum domino. ¶ Vel ſi vis, dic qđ ad hoc quod leproſus, ideſt homo peccator mundetur, neceſſe eſt quod ſacerdoti per confeſſionem ſe oſtendat, & qđ Deo duos paſſeres, ſcilicet corpus & animam offerat, & qđ lignum cedrinum, ideſt crucis memoriam, coccum charitatis, & hyſopum humilitatis, necnon vas fictile, cum aqua, id eſt cor contritum cum lachrymis ſecum ferat, vt ſic dum vnus paſſerum ſuorum, ſcilicet corpus per pœnitentiam immolatur, alius paſſer, ſcilicet anima, liber euolet & recedat. Nam cum ſanguis, ideſt peccatum in aqua viua lachrymarum, etiam vaſe fictili, ideſt corde humili per confeſſionem funditur, & tali lachrymarum delictis proprijs rubricata, mediante humilitatis hyſopo leproſus peccator aſpergitur & lauatur, ab omni contagio mundatur, & ad caſtra Chriſti, ſcilicet ad gratiam in præſenti, & gloriam in futuro tan-

B quam mundus & innocens acceptatur. Pſalmiſt. 50. Aſperges me domine hyſopo & mundabor lauabis me & cætera. ¶ Hic ponitur quod leproſus mundatus debebat duos agnos offerre ſacerdoti, qui de ſanguine debebat auream dexteram, pollices; manus & pedes dextri ipſius leproſi tingere & cætera. ¶ Et ſimile habes. Exod. 30. Vide & expone ſicut ibi. ¶ Hic ponitur de illo qui a lepra, & infra capitulo ſequenti de illo qui a fluxu immundi ſeminis mundabatur, qđ ingredi ſtatim non debebat præſumere, ſed per ſeptem dies indignum ſe propter præcedentem immundiciam reputare, & a caſtrorum ingreſſu ceſſare. ¶ In quo figuratiue notatur; quod quando notabilem immunditiam & infamiam incurrit, dato ꝙ inde mundetur & emendetur, & ad gratiam ſeu mundiciam priſtinam reparetur, ſemper debet quadam naturali verecundia ſibiipſi timere, & non præſumptuoſe in caſtra, ideſt in ſocietates mundorum ſeu maiorum ſe iungere, ſed inde aliquandiu ſe trahere quouſque perfecta mundicia ſeu fama ipſum permittat ſubintrare, exemplo illius publicani, qui non audebat oculos ad cælum leuare, ſed percutiebat pectus ſuum, & dicebat. Lucæ. 18. Domine propitius eſto mihi peccatori. Dato enim quod lepra culpæ tollatur, tęſa tamen opinio neceſſe eſt quod aliquandiu retrahatur, & præſumptio & audacia reprimatur. ¶ Vel dic contra infames qui dato quod culpa tranſierit, remanet tamen infamia, qui ipſos caſtra eccleſiæ, beneficia, dignitates eccleſiæ ſiue ampliori ſacrificio, id eſt ſine ſpeciali diſpenſatione egredi non permittat. Vnde in canone dicitur quod portę dignitatum infamibus non patebunt.

Capitulum decimum quintum Textus. Locutuſque eſt dominus ad Moyſen & Aaron, dicens. Moralitatum Cap. 8.

C

ILle qui fluebat ſemine immundus erat, & extra caſtra eijci debebat, omnia quæcunque cõtingebat immonda erãt, quinimmo omnes qui carnem eius, ſaliuam eius, veſtimenta eius, ſagma ſuper quod ſederat, & lectum eius tangebãt, protinus immundiciam contrahebant, & ideo ſe lauare debebant. Si etiam tangebat vas fictile, frangebatur. Si vero vas ligneum, lauabatur talis erat fluens ſemine. Idem iudicium per omnia erat de muliere quæ menſtrua patiebatur. ¶ Talis ſemine fluẽs ſignificat luxurioſum & de ſe vilem, abhominabilem & immundum, per menſtruualam etiam mulierem intelligo fæminam luxurioſam, quia vere talium carnes. i. carnalis vita, ſaliua defluẽs. i. carnalis ſecta, lectos. i. carnalis delectatio, veſtis. i. inhoneſta conuerſatio penitus ſunt immunda intantum quod qui talia tangunt. i. qui talia frequentant & imitantur, immunditiam luxuriæ & infamię cõtrahere dinoſcuntur. Quapropter lotura confeſſionis & pœnitentię ſe abluere tenebuntur, & ideo tutum eſt quod tales viles perſonæ non tangantur aut frequententur, ſed potius de aliorum conſortiis expellantur. Vnde dr̃. Geneſ. 21. Ejice ancillam & filios eius. 4. Re. 5. Et alibi. Vade lauare ſepties in iordane &c. De vaſe vero ligneo & fictili dic vt ſupra. ca. 4. ¶ Vel ſi vis dic quod ſemine fluens eſt hereticus qui quia ſemen immundum. i. malam doctrinam ſeminat, ideo ſancta eccleſia ipſum repudiat, & de ſocietatibus aliorum fugat. Igitur caro. i. carnalis vita, ſaliua. i. immũda doctrina, lectus. ideſt iniqua ſecta talium non debet tangi, nec aliqualiter frequẽtari, ſed magis effugi & vitari. Vnde apoſtolus ad. Titũ. 3. Hereticum hominem poſt tertiam monitionẽ deuita, ſciẽs quoniam corruptus eſt. ¶ Talis immundus quando mundabatur debebat ſeptem diebus expectare, tandem ſeipſum in aquis viuis lauare, & poſtea turtures & pullos columbarũ offerre, & ſic caſtra in veſpere poterat ſubintrare. ¶ Sic vero ille qui a fedo humore carnalitatis ſanatur, debet ſeptẽ diebus expectare, i. de ſeptem peccatis mortalibus ſe deliberare per contritionem, ſe totum lauare per confeſſionem, columbas offerre. i. ſimplicitatem, turtures. i. caſtitatem, & ſic D mundus erit per ſanctitatem, & tabernaculum paradiſi intrare poterit per beatam fælicitatem.

Capitulum decimumſextum. Textus. Locutuſque eſt dominus ad Moyſen poſt mortem duorum. Moralitatum. Cap. 9.

INter cætera ſacrificia vnum magnum & ſolenne fiebat in feſto expiationis, in quo. ſ. cineres fiebant, de quibus aquam expiationis faciebãt, & per totum annum immũdos purificabant, accipiebantur enim quatuor animalia. ſ. vnus aries, vna vitula triẽnis rufa, & duo hirci, qui omnia ad oſtium tabernaculi offerebantur, & ritu mirabili immolabantur. Mittebantur. n. ſortes ſuper hircos, vt. ſ. vnus Deo alius populo aſſignaretur, & ꝙ ille qui in ſortem dño cadebat, immolabatur. Ille vero q̃ populo aſſignabatur, in ꝓſcriptis ois populi ſuper caput eius per nũciũ ad hoc deputatũ in deſertũ emittebãt, & ibi liber abire ꝑmittebãt & lupis, & leonib. exponebãt. Alius vero hircus vna cũ vitula rufa mandabãt ꝑ ſacerdotẽ occidi, & ſanguine ipſius ipſum tabernaculũ interius & exterius expiari, & hoc. ſ. per ſacerdotem linea tunica fæminalibus lineis, Zona linea & cidari linea indutum, & tam propitiatorium quam altare aureum, quam & velũ cum digito tincto ſanguine ſepties aſpergi, cornu altaris ſanguine tangi, & vtrunq; pauimentũ interius & exterius iubebatur ſanguine cum digito aſpergi. Sacerdos enim illa die cum ſanguine ſolus ſancta ſanctorum intrabat, & ne viſa maieſtate domini moreretur, magnam copiam thuris in thuribulo ſecum portabat, quo totum ſanctuarium

E obnubilabat. Quibus completis ſacerdos egrediebatur, & depoſitis dictis veſtibus, veſtimentis ſacerdotalibus induebatur, arietemque cum adipibus, ſanguine & renunculis hirci occiſi & vituli domino, ſuper altare immolabat, & ſic ipſum altare ab immundiciis filiorum Iſrael expiabat, vitulę vero & hirci carnes, fimus & pelles extra portari faciebat, & vſque ad cineres comburebat, & in ignem lignum cedrinũ, hyſopum & coccum bis tinctum comburenda cum carnib. immittebat. Et ſic populus a ſuis peccatis expiabatur, tabernaculum emundabatur, cinis pro facienda aqua expiationis efficiebatur, quæ per totum annum ſeruabatur. ¶ Dicamus allegorice quod iſta animalia Chriſtum figurare videtur, qa ſcilicet hircus emiſſarius q illęſus dimittebatur, deitatem ſignificat, quæ ſcilicet impaſſibilis perſeuerat, alia vero tria animalia denotant ipſius humanitatem, pro eo ſcilicet quod tres naturas continet, ſcilicet animam, ſanguinem & carnem vnde etiam & iſte dicitur aries ductor gregis. Dicitur hircus propterea, quia in ſimilitudinem carnis fuit factus. Dicitur vitula rufa triennis, inquantum fragilitas mortalitatis ſuæ, qua ſexus fœmineus deſignat triginta annis prius vixit, & poſt tribus annis & amplius prædicauit. Coloſſ. 1. Sanguis igitur iſtius effuſus, ideſt virtus ſui ſanguinis & paſſiõis, interioris, ideſt cœleſtis, exteriora, ideſt terreſtria tetigit & expiauit, inquantum ſecundum apoſtolum, illa quæ in cœlis ſunt & in terris per ſanguinem ſuum pacificauit, quando ſcilicet ſecundum apoſtolum ipſe qui eſt ſacerdos & hoſtia, p proprium ſanguinem ſemel in ſancta intrauit. Hebræ. 9. Propitiatorium enim, ideſt diuina propiciatio & miſericordia iſto ſanguine aſpergitur, inquantum Ipſe Deus per Chriſti ſanguinem humano generi placatur. Altare etiam, ideſt ipſe amor patris, in iſto ſanguine fuit tactus, inquantum ad pacem humani generi inclinatos. Velum enim, ideſt ipſum cœlum, ſanguine iſto videtur tactum, inquantum eius virtute hominibus fuit apertum Pauimentum interius, ideſt natura humana, iſto ſanguine fuit tacta, inquantum vna natura fuit alteri reconciliata, & mediante Chriſti ſanguine concordata, & ruina angelica per homines reformata. Vnde Apoſto-
F lus. Epheſ. 2. Vos qui eratis aliquando longe facti eſtis prope in ſanguine Chriſti. Ipſe enim eſt pax noſtra qui fecit vtraque vnum. Iſta enim aſperſio menſe ſeptimo facta dicitur, pro eo quod ipſam ſpiritus ſeptuplex nobis impartitur. Igitur iſtud eſt verum quod corpus iſtius hirci atque vitulę ſcilicet Chriſti, extra caſtra, ideſt extra ciuitatem hieruſalem fuit poſitum, & ibi cum appoſitione ligni cedrini, ideſt crucis paſſione crematum, ideſt afflictum, & vſque ad cinerem, ideſt vſque ad ſummam humilitatem ſeu corporis deformitatem redactum. Eſa. 53. vidimus eum & non eſt ei aſpectus, in ipſo enim paſſionis igne interuenit cedrus, ideſt crucis Chriſti aſperitas hyſopus, id eſt humilitas, coccus bis tinctus, id eſt ipſius Chriſti clementia & perfecta charitas. Cinis ergo, ideſt paſſionis Chriſti virtus cum aqua baptiſmi miſcetur, & ſic in eccleſia ſeruatur, & inde quotidie populus purificatur & ab originali crimine expiatur. Vnde Apoſtolus. Hebr. 9. Sanguis taurorum aut hircorum & cinis vitulæ aſperſus, inquinatos mundificat. ¶ Vel dic quod aliter, quod iſtę tres ſpecies animalium, ſignificare poſſunt tria genera perſonarum. Aries enim dux gregis ſignificat prælatos. Vitula iugo ſubdita ſignificat religioſos & clericos. Duo hirci ſignificant ſęculares bonos & malos. Iſte enim aries in holocauſtũ oblatus dicitur, quia ſcilicet prælati toti Deo offerri tenentur. Holocauſtum enim erat illa ſpecies ſacrificii de quo nõ licebat retinere aliquid, ſed totum oportebat Deo offerre, nec populus nec ſacerdos poterant ſibi aliquid retinere vel reſeruare. Et ideo dicitur ab holon quod eſt totum, cauſtos quod eſt incendium, pro eo quod totum domino cremabatur. Quia re uera prælatus debet eſſe ita Deo dedicatus, qđ totus debet eſſe per charitatem domino aſſociatus, & nulli alteri, ſcilicet nec carni, nec mũdo, nec diabolo mancipatus. Vitula vero, ideſt clerici & religioſi, iugo obedientiæ debẽt more vitulę ſubijci, & Deo per pœnitentiam concremari. Et dato quod corpus eorum extra caſtra. ſ. exterius in mundi negociis crematur aliquotiens per vitam actiuam, adeps tamen & renunculus ſuæ interioris affectionis in tabernaculo, ſcilicet ſuper altare paradiſi crematur & incenditur per contemplationem, quia ſcilicet tam de vitula quam de hirco bono Deo retento. i. tam de bonis eccleſiaſticis quam lai- G cis, illud debet eſſe verum, quod interiora Deus per affectionem & contemplationem habeat, dato quod carnes pellem & fimum. i. dato quod corpora mundus exterius in negociis detinebat. Hirci vero, i. Chriſtiani ſæculares in duo diuidũtur, quia ſecundum ſortem occultæ Dei diſpoſitionis aliquĩ Deo reſeruantur, & ſibi per pœnitentiam concremantur, alii vero cum peccatis & iniquitatibus ſuis & aliorum per deſertum mundi vagari permittuntur. i. aliqui vti præſentibus ſinuntur, & lupis & canibus exponuntur. pſal. 80. Dimiſi eos ſecundum deſideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus ſuis. Quia breuiter iſta eſt ſors occultę Dei iuſtitię, vt de hircis. i. de mundi fœtentibus peccatoribus aliquos habeat Deus, qui. ſ. ſe per pœnitentiam ſibi offerunt, alios habeat populus ſiue mundus, qui. ſ. mundi deſerta circumeũt, & præſentibus æterna prætermittunt. Vnde dicitur. Luc. 17. Erũt duo in lecto vno, vnus aſſumetur & alter relinquetur. Igitur ſiue agamus de hirco. i. de pœnitente, vel de vitula. i. de religioſo & clerico ſæ diuino iugo ſubiugante iſtud eſt verum quod ſanguis. i. pœna, ſudor & labor, vel etiam martyrium talium vſque ad interiora velaminis, & vſque ad paradiſum tranſit, velum cœli penetrat & tranſcendit, pauimentum eccleſiæ ornat & colorat, & aſpergit ipſum altare diuinæ charitatis, & ipſum propiciatorium diuinæ pietatis tangit, inquantum pro ſe & pro aliis veniam impetrat, & attingit, ſicut ad literam apparuit) in ſanguine martyrum, qui. ſ. Deo placuit, & ipſos & alios a criminibus expiauit. Apoſtolus. Heb. 9. Omnia pene in ſanguine mundantur. Quicunqꝫ ergo ſacerdos. i. quicunque iuſtus ſacra doctus intrare vult tabernaculum mentis ſuæ & penetrare ſicut per contemplationem vſq; ad ſanctuarium paradiſi, ſemper debet talẽ ſanguinem. i. memoriam pœnæ martyrum & ſanctorum ſecum habere, vt ſic poſſit ſibi & populo Deum placare Thus etiã orationis portare tenetur, vt ſic propitiatorium diuinæ miſericordiæ obnubiletur, & adoretur, & quicquid petitur impetretur. Apoſtolus. Tabernaculum non ſine ſanguine dedicatum eſt, & abſque effuſione ſanguinis nõ fit remiſſio. ¶ Ad H vnum tamen aduertendum eſt, quia quando animalia iſta ſcilicet vitula & hircus extra caſtra comburebantur lignũ cedri coccus bis tinctus, & hyſopus in igne ponebant. ¶ Ad denotandum quod quando iuſti in pœnitentiæ vel tribulatiõis cremantur incendio, tria principaliter debent eos concomitare, ſcilicet cedrus alta, ideſt ſpei celſitudo, coccus coloris ignei. i. charitatis feruor & amplitudo, & hyſopus mundificans, i. fidei certitudo. Iſta. n. tria. ſ. fides ſpes & charitas ſunt illis qui cremantur per tribulationem & pœnitentiam neceſſaria, vt ſcilicet per fidem fortius, per ſpem facilius & p charitatem libentius ſuſtinent pro Chriſto grauia, quibus factis, cinis. i. memoria vitæ, talũ erit mũdificatiuus, & ſi aqua lachrymarum affuerit, totius immũditiæ abſterſiuus. pſ. 50. Aſperges me domine hyſopo & mundabor lauabis me & ſuper niuem dealbabor. ¶ Vel dic qđ cinis eſt memoria mortis, qui. ſ. ſi aquæ lachrymarum adiungitur, mens immunda & peccatrix expiatur, & ab omni reatus macula liberatur. ¶ Vel dic qđ ſacerdos facilius populum expiat quando ſanguinem Chriſti in altari per miſſæ celebrationem ibat. Oĩa tamen veſtimenta linea debet habere, ad denotandum qđ puritatem in capite intentionis, in tunica conuerſationis, & femoribus carnis, & in zona iuſticiæ ſummæ profiteri iubetur. ¶ Vel dic quod dominus nebulam in ſanctuario ſuo vult abundare, ne maieſtas ſua nuda poſſit homini apparere, ne. ſ. præ terrore ipſum oporteret perire, ſicut etiam ſupra Exod. 9 &. 33. & in multis aliis locis oſtenditur dominus in caligine apparuiſſe, & in fumo gloriæ & nebula legem dediſſe, ad denotandum ꝙ Deus vult & in ſanctuario mentis ſemper aliquam nebulam ignorantiæ habeamus. Nec vulli tempore huius vitæ maieſtatẽ eius intuitiue videamus, aut ꝙ ſecreta deitatis & rerũ plenarie cognoſcamus, quia. ſ. tunc fides noſtra meriti nõ haberet, & mens noſtra p pſumptionẽ forſitan interiret. Dñs ergo & in nebula loqui & in nebula habitare dẽ, pro eo ꝙ dñs mentem ſanctam contritam & obſcuram diligit, & ibi habitare ſpiritualiter delectaẽ. 3. Re. 8. Vñ dñs dixit quod habitaret in nebula. pſ. 17. Caligo ſub pedibus eius. Illa quæ ad ſalutem pertinent, in tali nebula cordis contriti melius a Deo reuelantur. Vnde dicitur. Exodi. 24.

Vocauit

A Vocauit dominus Moyſen de medio caliginis &cætera. De modo vero purificandi eum cinere, vide in libr. Numer. 18.

Capitulum decimumſeptimum textus. Et locutus eſt dominus ad Moyſen dicens, Loquere Aaron. Moralitatum. Cap. 10.

Hic ſupponit Moyſes animam omnis carnis in ſanguine eſſe, & ideo ſanguinis eſum omnino ꝓhibet, ſed ipſum domino mandat offerri, vt ſic anima quæ uiuit in ſanguine, poſſit a peccatis ſuis per ſanguinem expiari. ¶ Dic quod ſanguis ſpiritualis eſt affectio ſeu amor, quia reuera talis ſanguis eſt propriȩ animæ noſtræ vita. Auguſtinus. Scio anima mea quam amo eſt vita. Ideo ſanguinem nō debemus comedere, id eſt amorem & affectionem noſtram non debemus in noſipſos reducere, nec ad nutrimentum carnis noſtræ conuertere, ſed ſoli Deo offerre, & ad Deum ordinare, quia re uera ſanguis affectionis animā naturaliter viuificat & delectat, & ideo ſi Deo offeratur, ipſam ſpiritualiter purificat atque mundat. Vnde Ezechie. 16. In ſanguine tuo viue. ¶ Vel dic quod ſanguis iſte eſt ſanguis Chriſti in ſacramento altaris, vel etiam memoria & compaſſio paſſionis & ſanguinis Ieſu Chriſti, quia reuera in iſto & ex illo conſtat ſpiritualis vita animȩ noſtrȩ, & ideo talem ſanguinem non debemus comedere, ideſt non recolendo abſorbere & abſcōdere ſed ipſum miſſas celebrando, & paſſionem eius recordando offerre, vt ſic poſſimus animas noſtras expiare. Vñ Iob. 16. Terra nō operies ſanguinē meum.

Capitulum decimumnonum textus, Locutus eſt dominus ad Moyſen dicens. Loquere ad omnem. Moralitatum. Ca. 11.

B

Hic præcipiuntur homini multa ꝓcepta, & dicit Non maledices ſurdo, & coram cæco non pones offendiculum. Non obſeruabitis ſomnia. Non facietis vobis figuras aut ſtigmata. Non radetis barbam, nec in rotundo attondebitis comam, nec ſuper mortuo incidetis carnem. Non proſtitues filiam tuam &cæter. ¶ Iſta nobis omnia ſpiritualiter inhibentur. Et primo quidem ſurdos & cæcos, ideſt perſonas ſimplices & ignorantes, quia ſcilicet verbum Dei nec audiunt, nec intelligunt, non debemus maledicere vel contemnere, vel offendiculum alicuius mali ſcandali vel exempli coram eis ponere vel facere, ne forte occaſione accepta poſſint ruinam peccati incurrere. Tales enim ſimplices qui neſciunt præcauere, facilime cadunt, quando offendiculum, id eſt occaſionem mali in verbis aut factis noſtris inueniunt. Ideo bene dicitur. Matth. 18. Quia qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei quod ſubmergatur in mare. Item ſomnia, i. falſas opiniones non debemus credere nec friuola ꝓ veris recipere, nec ariolis nec diuinis, i. hæreticis aut adulatorib. fidē dare, nec ēt ad auguria ſeu garritus auiū, ideſt ad verba & garrulationes perſonarum attendere vel vacare, ſicut fecit Manaſſes, de quo dicitur, quod obſeruabat ſomnia & ſectabatur auguria &cæ. 4. Re. 21. Item non debemus barbam, ideſt virilitatem animi radere, nec comam capitis, ideſt virtutem cordis aliqualiter decurtare, quia ſcilicet virilitas animi quam barba ſignificat, non eſt abiicienda, nec coma virtutum aliqualiter detondenda. Vnde dicitur. Num. 6. Nouacula nō aſcēdet ſuper caput eius. Rotunditas autem quæ figura eſt valde mobilis, inſtabilitatem mentis denotat, quia tunc coma in rotundum tondetur, cum inconſtantia mentis virtutum cæſariem in nobis truncat. Item figuras & ſtigmata nō debemus nobis facere, ideſt malas malorum imagines & exempla non debemus accipere, nec in noſtris cordibus aut morib. per imitationē imprimere, nec per retinentiam aut complacentiam adorare. ¶ Vel dic ēt, ꝙ iſta dicunt contra quoſdam familiares conſtituunt, ſic ꝙ eos quaſi pro diis colunt inquantum eis plus debito credunt. Tales ergo figuras ſtatuere vt ſtigmata nobis prohibentur, & eorum odorationes vetātur. Item carnem noſtram non debemus ſuper mortuo. i. ſuper peccato luxuriæ vili & fætido incidere & diuidere, nec de ſanguine delectatiōis carnalis aliquid ſibi dare. Nec filiam noſtrā. i. aīam diabolo proſtituere, nec ſibi eam per diuerſa vitia maculandā offerre. Caro. n. per luxuriam non eſt incidenda, ſed integra & caſta ſeruanda. Aīa ēt non debet ꝓſtitui nec per pct̄m diabolo ſubiugari, ne forte poſſim⁹ de ea illud dicere. Matth. 15. Filia mea male vexatur a demonio. ¶ Hic præcipitur quod animalia diuerſi generis ſimul cōuenire vel cohabitare non faciēt, & ꝙ veſtimenta ex lana & lino non texant, & quod agrum ſuum diuerſo ſemine non ſeminent ſeu ſerant, quod etiam præcipitur. Deut. 22. ¶ In verbis iſtis chariſſimi videtur tangi, quod illi qui eiuſdem conditionis ſunt & ſtatus, ſicut pauperes & diuites, ſicut clerici vel laici debent ſimul cohabitare, & ſocietatem alter alterius frequentare, copulam vero & ſocietatem perſonarum diſſimilium fugere, & iſtorum qui ſunt diuerſȩ conditionis & ſtatus, conſortia non amare. Vnde dicit ſapiens. Eccl. 13. Quia pōdus ſuper ſe tollit qui altiori ſe communicat. Quid communicabit cacabus ad ollam, quoniam ſi ſe colliſerint, confringentur. Sequitur. Oē animal diligit ſibi ſimile. Iſtud potiſſime debet ſeruari ſi in coniugiis, vbi pro certo paritas conditionum ſumme debet attendi, quia. ſ. diuerſæ conditionis animalia non debent inuicem copulari, nec ruſticus nobili mulieri nec ruſtica cum nobili coniugari. Facile eſt. n. quod quando ager, ideſt lectus tali diuerſo ſemine ſerit, qđ alter ab altero faciliter contemnatur. Vnde ibidem. Quæ communicatio homini ſancto ad canem, aut quæ pars bona diuiti ad pauperem? Et ad idem per omnia poteſt applicari illud quod dicitur. Deutero. 2. Non arabis in boue & aſino. ¶ Vel ſi vis applica contra quoſdam, qui ita fidem euangelicam aſſumebat, quod cerimonias legis nullatenus relinquebant, ſed vtrunq; ſeruare volebant. Bos enim iugo ſubdita ſignificat legem, aſinus vero quem Chriſtus æquitauit, ſignificat euangelicam diſciplinam. Talis ergo combinatio repellitur & duplex ritus a Deo reꝓbatur. Allega vt infra. ¶ Vel dic quod boni non debent cum malis, fideles cum infidelib. & hæreticis, religioſi cum laicis communicare, ne eos contingat malos eorum mores diſcere vel habere. ꝑs. 17. Cum ſancto ſanctus eris &cæ. ¶ Vel dic quod ager eſt cor, quod. ſ. D diuerſo ſemine ſeritur, quando diuerſis contrariis negociis occupatur, & quando Deo & mundo vacare conatur, quod vtique prohibitum eſt, Deus enim in corde noſtro non vult habere participem, nec ſocium, ſed in ſolidum poſſidere. Tāti emit vt ſolus poſſideret, quia ſcilicet ſicut dicitur in euangelio. Matthæ. 6. Nemo poteſt duobus dominis ſeruire &cætera. Ideo de tali cordis diuiſione dicitur. Eccleſiaſtic. 11. Fili mi, non in multis ſint actus tui. Et alibi. Eccleſiaſtic. 2. de duplici corde, & homini ingredēti terram duabus viis. Igitur in hoc reprobatur omnis duplicitas, commendatur vnitas & ſimplicitas, quod quando ſcilicet agitur cor diuerſo ſemine, ideſt duplici vel multiplici intētione vel fictione, vna, ſcilicet apparenti & alia exiſtenti ſeritur, tunc iſtud mādatum præteritur. ¶ Vel dic quod veſtis lana & lino contexta, ſignificat proditoriam & hypocritam falſitatem, quæ ſcilicet lanam. i. ſimplicitatem oſtēdit exterius, linum vero ſubtile, ideſt malitiam, interius celat. Tali ergo veſte, ideſt talis hypocriſis duplicitate nō debemus indui, ſed potius vel corporali vno vel alio debemus veſtiri. Melius. n. eſt vel qđ ſimus ex toto lanei, vel ex toto linei, i. ex toto boni vel ex toto mali, q̄ ꝙ per hypocriſim boni exterius appareamus, & interius mali ſimus. Sicut enim dicit Comeſtor, Simulata ȩquitas non eſt ȩquitas, ſed duplex iniquitas. Vnde Chryſoſtomus. Hypocrita appare quod es, aut eſto quod appares ¶ Domino fuit maxima cura de peregrinis & aduenis fouendis, & non vituperandis, aut non contriſtandis, & ideo præcipit quod. ſ. ſegetes vſq; ad ſolum non tonderentur, nec grana racemorum decidentia colligerentur, ſed peregrinis & aduenis dimitterentur. Præcipitur etiam ipſis non exprobrari, ſed ſicut ſeipſos diligi & foueri. Quod ſcilicet potiſſime præcipitur filiis Iſrael, quia aduenæ & peregrini in ægypto fuerunt, ideo aduenarum miſerias cognoſcebant. Quare concludit quod amplius miſereri debebant.

E ¶ Iſta omnia poſſunt exemplariter adduci ad inducendum ad pietatem & miſerationem egenorum & pauperum & peregrinorum, quia.ſ.iſtis eſt compatiendum & de ſuis bonis tribuendum. Et maxime hoc debent facere illi qui quandoque pauperes fuerunt, & qui alienas terras perambulauerũt & qui per experientiam quid patiantur alii, didicerunt. Vnde dicitur. Exo.23. Peregrinis moleſtus non eris, ſcitis enim aduenarũ animas, nam & ipſi peregrini fuiſtis in terra ægypti. Quod tamen eſt contra multos diuites, qui quamuis aliquando fuerunt egeni & pauperes, ipſi tamen peregrinis & pauperibus præ cæteris ſunt crudeles. ¶ Vel dic quod pauper vel peregrinus eſt peccator, cui pro certo non eſt detrahendum, ſed potius miſerendum. Quandoq;.n.a Deo peregrini, i. peccatores fuimus, & ideo humanam fragilitatem cogitare debemus, iuxta illud. Eccl.31. Diſce ex teipſo quæ ſunt proximi tui. Quod tamen eſt contra multos, quia .ſ. illi qui præ aliis fuerunt pauperes & peregrini, & qui aliunde fuerunt nati, vel qui etiam per peccatum a Deo fuerũt alieni, ſolent quando ad proſperitatem veniunt, eſſe aduenis & alienis magis duri, & contra delinquentes plus ſeueri. ¶ Itẽ ibidẽ præcipitur ſic. Quando ingreſſi fueritis terram, & plãtaueritis ligna pomifera, & auferetis præputia eorum: poma quæ germinant immunda erunt vobis nec comedetis ex eis. Nam vt dicit ſcholaſtica hiſtoria, omnes fructus qui in primis trib. annis creſcebant, immundi erant, fructus vero quarti anni & deinde, domino conſecrabant, & fructus quinti anni & deinceps, ad vſus proprios reſeruabant. ¶ Arbor pomifera ſignificat hominem qui poma bonorũ operum, germina boni propoſiti producit. Vnde proprie pomorum præputia ſeu germina, ſunt bonorum operum initia, q̃ pro certo immunda cenſere debemus, eo quod bona noſtra initia non ſtatim approbare, ſed potius vilipendere, & immunda eſſe & inutilia reputare tenemur. In vſus.n. noſtros non debent ſtatim cedere, nec ea quouſque ſolida & vinificata ſint debemus noſtris viſibus, i. noſtris approbationibus applicare. Primo.n. ſunt omnia quaſi immunda vilipendenda, & tã-

F dem ſi perſeuerant in bono, domino cõſecranda & attribuẽda, & finaliter in noſtros vſus. i. in noſtram complacentiam ſunt vertenda. Nimia.n. participatio reprobatur, & iõ multi ſunt doctores iuuenes & etiã nouitii, qui in bonis ſuis primordiis plus debito gloriantur, ita quod ſe magis ſcire vel plus bonorum operum poſſe facere quam cæteri arbitrantur, contra illud. Prou.20. Subſtãtia ad quã feſtinatur in principio, in fine benedictione carebit. Vel aduerte, quod vt dicit ſcholaſtica hiſtoria ſuper Leuitic.20. Quod poma trium annorum vineæ immunda erant, pro eo quod natura minus præceps vim videbatur feciſſe. Quod ad hoc poteſt applicari, quod poma. i. opera neophytorum & nouitiorum, q. ſ. indiſcrete contra naturam quandoque aggrediũtur opera valde ardua & miranda, debent immunda reputari, i. non approbari, quia. ſ. faciliter ſolent perire, & apud Deum & homines reprobari. Sicut.n. dicit philoſophus, Acres in principio franguntur in fine. Tales.n. vineæ. i. tales perſonæ quæ in iuuentute alios vituperare in bonis operibus videntur, ante tempus deſiſtere & deficere comprobãtur. Vñ dr̃. Lu.14. Iſte homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare. Et iõ talia poma .i. talia iuuenum opera non ſunt multum approbãda, ſed potius immunda & inutilia reputanda.

Capitulum Vigeſimum Textus. Locutusq́ue eſt dominus ad Moyſen, dicens. Hæc loqueris. Moralitatum: Cap. 12.

Præcepit dominus ſupra.18.cap. multa genera immunditiarum vitari, hic autem ſub pœna mortis illa mandat totaliter declinari. Dicitur enim quod homo non debebat turpitudinem patris aut matris, fratris aut ſororis reuelare, alios merebatur mortem incurrere & ſubire. Qui etiã patri & matri maledicebat, ſine remedio mori debebat. Aliæ etiam carnis immundiciæ multiplices reprobãtur, & ſub mortis periculo prohibentur. Vide ſi vis textum, & allega contra diuerſas ſpecies luxuriæ. ¶ Vel dic quod pa- G ter noſter eſt prælatus, mater noſtra eſt eccleſia vel religio, fratres & ſorores ſunt ſocii & vicini, & maxime illi qui nobis per pfeſſionem & familiaritatem ſunt iuncti, quia rerum talium turpitudines, i. vilitatẽs, infamias vel enormia crimina, ſi quæ ſcimus, nullo modo detrahendo reuelare debemus, quia pro certo qui tales amicos ſuos, quibus. ſ. fidelitatem & reuerentiam exhibere tenetur, diffamauerit, & eorũ turpitudines reuelauerit mortis æternæ periculum ſuſtinere debebit. Non debet enim eccleſiaſticus patri vel matri maledicere ſeu detrahere, vel turpitudines prælati vel eccleſiæ ſuæ, necnõ ſociorum ſuorum apud laicos reuelare, nec ſecreta ſuorum aliis publicare, ſed potius ipſa tenet abſcondere & celare, niſi forte propter correctionem ſit neceſſe ipſa maioribus declarare. Vnde dicitur. Prou.25. Quæ viderunt oculi tui, ne cito proferas in iurgio, ne emendare nõ poſſis cum dehoneſtaueris amicum tuum.

Capitulum Vigeſimum primum Textus. Dixit quoque dominus ad Moyſen. Loquere ad ſacerdotes. Moralitatum Cap. 13.

Sacerdos nullum mortuum debebat tangere, nec in alicuius mortui exequiis, intereſſe etiam, datum quod eſſet princeps populi ſui niſi duntaxat eſſet pater vel mater, filius vel ſoror virgo. Et adhuc iſta conceſſio non fiebat niſi ſacerdotibus minoribus, quia ſcilicet ſacerdos qui mundus erat, ad nullum pſus mortuum accedere, nec alicuius exequiis intereſſe debebat. ¶ Ex iſto poſſumus oſtẽdere quãto quis eſt maior in eccleſia, tantomagis debet mortuos, i. excommunicatores, & peccatores & tactum & ſocietatem malorum ſummopere declinare. Soli enim coniuncti & conſanguinei excipiuntur, quia. ſ. viri Chriſtiani & eccleſiaſtici tangere & ſociare ſe permittunt. Summi vero ſacerdotes. i. illi qui ſpecialiter Deo ſũt iuncti & conſecrati, ſicut ſunt viri religioſi & perfecti, ex toto debent mortuos. i. peccatores imperfectos excommunicatos & hæreticos abhorrere, & dato quod ſint principes ſeu magni & conſanguinei, etiam & propinqui, ipſos tamen debent fugere & vitare, quamuis talis tactus & acceſſus ſit generaliter omnibus prohibitus, iſte tamen ſtrictus eſt ſacerdotib. i. eccleſiaſticis & maxime ſum- H mis ſacerdotibus. i. prælatis maioribus interdictus & maxime hoc debet eſſe in religioſis & perfectis, qui de parentib. carnalibus maxime quando ſunt peccatores, non debent curare, ſed eos pro Chriſto dimittere & horrere. Quod tamẽ eſt contra multos eccleſiaſticos, qui plus debito diligunt cõſanguineos & amicos quibus dicitur in euangelio. Lucæ.14. Qui non odit patrem & matrem aut vxorem & filium & fratres, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Multi ſunt eccleſiaſtici qui dum malos parentes plus debito dilexerunt proprias animas perdiderunt. Ideo dicitur ſupra. Leuitic. 11. Nolite contaminare animas veſtras, nec tangatis quicquam eorum, ne immũdi ſitis. ¶ Sacerdos non debet accipere aliquã vilem aut inhoneſtam vxorem ſcortum, captiuam ancillam, viduam, repudiatam ſordidam aut meretricem, ſed potius virginem aut puellam de populo ſuo natã. Quia breuiter ſicut hic dr̃, ſacerdos ſeu põtifex ſuper cui⁹ caput fuſum eſt oleum vnctionis, & cuius manus in ſacerdotium conſecratæ ſunt, veſtituſque eſt ſanctis veſtibus, non debet caput ſuum diſcooperire, veſtimenta ſua ſcindere, ad mortuum intrare, & inhoneſtam mulierem in vxorem accipere, ſed puellæ virgini de ſuo populo nubere, & ſtirpem generis ſui vulgo gentis ſuæ non miſcere. ¶ Sacerdos dux & pontifex ſeu pontem faciens, eſt prælatus, qui. ſ. pontem ad cælum debet facere, & illuc ſubditos verbo & exemplo docere. Vxor ipſius eſt vita ſua & morum, ſuorum compago, quia. ſ. iſte tunc alicui vxori ſpiritualiter nubit, quando aliquam vitam ſpiritualem accipit & cuſtodit Igitur ſicut hic dicitur, ſacerdos. i. prælati & clerici, ſumme debent dici ſancti, & ſanctitatem moribus obſeruare. Sancti inquit erunt Deo ſuo, & non polluent nomen eius. Galla.6. Et iſti quorum manus ſacratæ & ordinatæ ſunt ad actua bonæ operationis, & qui induti ſunt

veſtibus

A veſtibus ſacris honeſtæ conuerſationis,non debent barbam radere.i.dimittere animi virilitatem caput mentis diſcooperire,i.deponere humilitatē,humilitas.n.velat & celat īteriores virtutes,mētis veſtimenta ſcindere,i.deſtruere exteriorē humilitatem,ad mortuum intrare,i.frequentare malā ſocietatem.vilē vxorem ducere.i.profiteri vel ſectari alicuius malæ vitę ſordidam vilitatem.Vxor enim ſua,ideſt uita & conditio ſtatus ſui debet eſſe virgo,ideſt pura & munda , quæ ſcilicet non ſit vidua,nec a populo repudiata aut cōtempta nec captiuitati timoris ſeruilis ſubiecta,ſeruituti peccati aliqualiter ſubiugata,nec in ſe vilis meretrix aut immunda,nec etiam de alieno populo,i.per nimiam ſingularitem ſubditis taliter aliena.Sic.n.erit ſanctus & mundus & ſancto Dei ſeruitio ſancte & munde deditus & ſacratus, ſupra eodem ca. Incenſum & panes offerunt Deo ſuo , & ideo ſancti erunt. ¶Vel dic allegorice quod ſacerdos eſt Chriſtus ſpiritu lætitiæ vnctus,& ſacra veſte.i.puriſſima humanitate veſtitus,qa re uera iſte pro ſpeciali coniuge,cum.ſ.in beata incarnatione ſe nobis coniunxit,non accepit mulierem vilem,ſed nobilem,non corruptam ſed virginem,non hominum ancillā ſed virtutum dominam,non ſub peccato captiuam,ſed liberam elegit virginem glorioſam,cui ſe carnē aſſumendo coniunxit,quæ etiam de populo Dei iſraelitico nata fuit. ¶Vel dic quod vxor,i.mens vbi eſt anima,quam.ſ.ſi ſit virgo,i.pura,ſancta & immaculata de populo ſuo,i.de chriſtianitate & fidei nata libenter Chriſtus ducit. Si vero uilis, reproba & immunda fuerit,ipſam non accipit,ſed contemnit.¶Vel dic q̄d vxor hominis eſt dignitas , officium vel beneficium ſeu dioceſis vel eccleſia cui coniungitur,& ad quod in hoc ſæculo promouetur,ſiue ſit eccleſiaſtica ſiue ſæcularis. Sed vere de talibus vxoribus aliquæ ſunt virgines. i.illæ eccleſiaſticę dignitates quæ mundæ & ſanctæ, nullo ſimoniæ vitio vel nullo carnali affectu vitiatę vel corruptæ. Aliquæ vero ſunt corruptæ & immundæ,& ſemper aliquo adiūcto vitio maculante fedatę ſicut ſunt multæ ſeculi dignitates quarū quædam ſunt quæ magis danti annuatim venduntur,aliæ ſūt ſicut repudiatæ,quia.ſ.ab omnibus bonis hominibus refutātur. Aliæ ſunt ſicut captiuæ vel ancillæ,quæ.ſ.ſeruituti & periculo ſubmittuntur ſicut ſunt generaliter illæ quæ hodie ſunt Baltinres &c. Igitur iſtud eſt verum quod ſacerdos ideſt quicunque eccleſiaſticus bonus nūquam talia publica officia debet petere, nec tales immundas, & immundiciæ vitiorū permixtas vxores ſeu ſæculi dignitates diligere , ſed magis virginem,i.aliquam mundam,quamuis pauperem & ſterilē præeligere, cum qua poſſit munde & ſancte viuere & manere. Vnde dicitur.3.Eſd.9.Diſcedite a gentibus terræ, & ab vxoribus quandoque alienigenis,quamuis aliqui hodie non curant qualem vxorem habeant,quinimmo vxorem fornicariam, ideſt beneficium Dei dignitatem fornicarie, ideſt ſimoniace acquiſitum libenter accipiunt & procurant Ideo dicitur. Oſeæ .1. Accipe tibi vxorem fornicariam,& fac filios fornicationum.¶Vel dic quod non licet alicui eccleſiaſtico vxorem alterius gentis, ideſt dignitatem vel beneficium alterius ſectę vel eccleſiæ aſſumere vel concupiſcere,ſed de populo ſuo,ideſt de papa, eccleſia vel patriarcha debet ſibi vxorem ſeu beneficium procurare. Vnde dicitur. Mar.6.Non licet vxor aliena eſt dignitates ſeu officium ſęculare quam.ſ.non licet ſacerdoti & eccleſiaſtico accipere vel ad eam anhelare,ſed ſolum de populo ſuo.i.de ſtatu eccleſiaſtico vxorem & promotionem acquirere vel habere, contra multos clericos in curiis regum & ſæcularibus officiis conſtitutos,de quibus dicitur. Inueni iudæos ducentes vxores moabitidas.¶Vel dic quod ſacerdos non debet commiſcere ſtirpem generis ſui cum vulgo gentis ſuæ,quia illos qui ſunt de genere ſuo,patria & conſanguinitate non debet ſibi commiſcere,nec in beneficiis nec officiis eccleſiæ ſuę ponere,nec etiam eos ibidem cum diuitibus & nobilibus patrię coniugare ſicut quotidie faciunt multi prælati,qui aliunde venientes totam eccleſiam ſuam & patriam ſibi commiſſam de ſuis conſanguineis implent & ſtirpem generis ſui cum vulgo populi ſui miſcent.Item dicitur quod omnis qui habuerit maculam , non offeret panes Deo nec accedet ad miniſterium eius:oportet ergo vt non ſit cæcus,nec claudus ſi habuerit paruum naſum vel grandem,vel fractam manū, ſi gibboſus,ſi lippus,ſi albuginem habens in oculo,ſi iugem ſcabiem , ſi impetiginem habens in corpore, ſi hernioſus. C

Iſtæ enim ſunt tredecim maculę ſeu impedimenta, quæ hominem reddebant indignum , ne miniſtraret in tabernaculo in ſacerdotali officio . Veruntamen dato quod panes & incenſum non permitteretur offerre , de panibus tamen qui offerebātur in ſacrificio,permittebātur comedere.¶Sic vero moderni ſacerdotes & clerici a Dei miniſterio redduntur indigni qn̄ ſpūalibus maculis ſunt fœdati . Teſte.n. beato Gregorio.Iſtę tredecim maculę peccata deſignant. Vnde dico q̄ cæcus eſt qui non videt p̄ contemplationē. Claudus q vacillando incedit, & per maliciam & cauillationem. Parui naſi ,qui naſum id eſt ſenſum diminutum habet per ſublatam debitam diſcretionem.Naſi grandis, qui ſenſu nimis abundant p̄ præſumptionē. Apoſt.Ro.12 Non plus ſapere,quam oportet ſapere.Torti naſi,tortum & peruerſum ſenſum per hereſim vel per inuidiæ machinationem. Cōtra quos Apoſt.1.Cor.14.Nolite pueri effici ſenſibus,quantum ad naſum paruum,ſed malitia paruuli eſtote quantū ad naſum tortum & magnum.Pedē etiam habet fractum ille,qui debilem & fragilem habet affectionem.Fractam vero manum ille,qui habet remiſſam & laxam operationem , vt ſic de tali ſic excæcato,claudo & pedibus manibuſq; contracto,dicatur illud Mat.22.Ligatis manibus & pedibus mittite eum in tenebras exteriores &cæ.Itē lippus eſt ille, qui licet claruā perſciētiam & diſcretionem videat,oculis tamē cordis ſui infectus eſt per immundiciā ſimonię.Albuginem habet ille qui mente & effectu habet candorem mundanæ gloriæ.Gibbus eſt qui patitur tumorem ſeu gibbum ſuperbiæ. Scabiem habet iugem qui quotidie verſatur in immundicia luxuriæ.Impetiginem patitur,qui pruritum & ardorem ſuſtinet libidinis.Hernioſus ſeu pōderoſus eſt cuius humor interioris affectionis ad genitalia fluit per deſideria carnis. Breuiter ergo iſtud eſt verum,quod illi qui talia patiuntur, indigni ſacerdotio vel quocunq; eccleſiæ miniſterio reputātur. Homines enim bene formatos,i. bonis moribus inſtructos,nō vitioſos vel maculatos vult dominus miniſtros ſuos habere,malos vero informes,vitioſos & incompoſitos ſolet abiicere & horrere. Vnde dicitur. Leui.22.Animal cicatricem,papulas ſcabiem aut impetiginem habens,non offeretis domino. D Sed quia pro certo vnum reſtat de iſto capitulo: quia.ſ.dato quod iſti propter indignitatem non debebāt panes offerre vel in eccleſia miniſtrare,tamen oblatos non vetabantur cum aliis manducare . Sic vere proh dolor hodie multos videmus eccleſiaſticos,qui.ſ.licet eccleſiæ non deſeruiant aut miniſtrent,nec digni ſunt etiam miniſtrare p̄p vitiorum maculas quas continent , panes tamen oblatos ab aliis.i.fructus eccleſiaſticorum beneficiorum & aliorum labores percipere,nunquam ceſſant,quinimmo tales habent abundantius eccleſiæ panes , quam illi qui quotidie in Dei ſeruitio & miniſterio offerunt,& laborant,ita quod iſtis p̄prie poteſt dici iſtud Io.4. Alii laborauerunt, & vos in labores eorum introiſtis.¶Vel dic quod ille qui habet maculam, eſt ille qui non debet ad altare accedere , nec in ſacerdotis officio miniſtrare quouſq; a tali macula uoluerit per pœnitentiam ſe purgare, quandoque ſe ſentit talibus vitiis ſeu vinculis irretitum.Et maxime quando ſe ſcit per excommunicationem maculatum,tunc debet ſe ab introitu tabernaculi.i.eccleſiæ retrahere,& in officiis eccleſiaſticis nullatenus miniſtrare,ſed indignum ſe reputans,debet & a miniſterio ceſſare. Vnde Leuit.2.Omnis homo in quo fuerit immundicia & acceſſerit ad ea quæ ſanctificata ſunt peribit de populo ſuo.

Capitulum vigeſimum ſecundum Textus . Locutus quoque eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere. Moralitatum Cap.14.

TRia genera panum erant apud iudæos.ſ.panes propoſitionis,quos ſoli ſacerdotes qui erant ſine macula, debebāt comedere,& in loco ſancto.Item panes alii quã populo offerebantur,& in ſacerdotum partem cedebant,& de iſtis licebat comedere omnibus qui erant leuitici generis,etiam ſi haberent maculam,etiam ſi eſſet filia

ſacerdotis

E ſacerdoris vidua vel repudiata,& ad domum patris reuerſa.
Veruntamen quicunque alienigena,vel etiam filia ſacerdo-
tis,dum tamen adhuc alicui alieno de populo actualiter eſ-
ſet nupta, de talib.panibus non comedebant, ſed tanquam
extranei à talibus abſtinebant.Item panes laici, qui populo
& clero communes erant, & de quibus omnes generaliter
comedebant. ¶ Per iſtas tres ſpecies panum poſſunt intelli-
gi tria genera bonorum eccleſiaſticorum,ſ. panes propoſi-
tionis,& iſta ſunt bona ſpiritualia,ſ. virtutes & merita . quæ
.ſ.nullus poteſt accipere maculoſus.Item panes oblati a po
pulo,& iſti ſignificant beneficia eccleſiaſtica,quæ etiam mul
ti maculati,& repudiati, id eſt multæ malæ perſonæ poſſunt
habere,dum tamen de genere ſacerdotali,i. perſonas eccle-
ſiaſticas contigerit eas eſſe.Item panes laici,i.bona munda-
na & ſecularia,qui.ſ.bonis & malis,mundis, laicis & clericis
cóes eẽ cenſentur.inquantum ab ipſorum pceptiorum nul-
la generatio hominum impeditur.¶ Vel dic ꝙ dato ꝙ homi
nes habeant maculas diuerſorum vitiorum ,& nomina eos
ſi vis ſicut in capitulo præcedenti.dato ẽt ꝙ ſint perſonę re
pudiatę a Deo & a mundo nihilominus ſi ſint de genere ſa-
cerdotali idest ſi ſint de conſanguinitate prælatorum , non
ſolent a comeſtione panum.i.a perceptione eccleſiaſticarũ
præbendarum & beneficiorum repelli,ſcilicet inde amplius
ſatiari.Pſal.72. Ecce ipſi peccatores et abundantes in ſecu-
lo,obtinuerunt diuitias . Dato etiam ꝙ ipſi non miniſtrent
nec ſeruiant,bona tamen eccleſię participiant,& abundant.
¶ Vel tres panum ſpecies ſunt tres virtutes theologicæ. Vn-
de dicitur Lu.11.Amice accomoda mihi tres panes. Sed de
iſtis vnus eſt ſolis bonis perſonis cõceſſus, ſcilicet charitas,
Nullus enim maculoſus aut peccator poteſt comedere pa-
nem iſtum.Charitas enim eſt fons viuus,quem non partici-
pat alienus,ſecundum Auguſt.Alius enim eſt non ſolum mũ
dis et immaculatis , immo etiam maculoſis conceſſus & re
pudiatis,dum tamen ſint de genere ſacerdotũ,i.chriſtiano-
rum,& ille eſt fides quæ.ſ.bonis & malis conceditur,dum ta
men ſacerdotum , idest chriſtianorum propago habeatur.
F Alius autem omnibus eſt communis generaliter,ſ.ſpes,quia
fideles et infideles,boni & mali aliquid ſperant poſt hanc vi
tam.Et ſic dico ꝙ charitas ſola eſt bonorum chriſtianorum,
bonorum tamen et maculatorum eſt fides, ſpes vero eſt cõ-
munis vniuerſorum.¶ Vel dic ꝙ primi ſunt virtutes, ſecun-
di ſunt ſcię,tertij ſunt tpalia.¶ Vel dic ꝙ tres panes ſunt tres
ſciæ,moralis,phyſica et ciuilis &c. Dilata ſi vis.¶ Hic ponit
ꝙ filia ſacerdotis nupta alteri populo, non poterat comede
re de ſanctificatis, quandiu extra maneret , & quandiu cum
viro eſſet. Verum quando repudiabatur,vel viro mortuo vi
duabatur, & ad domum patris reuertebatur , tunc poterat
ſanctificatos comedere vt prius.¶ Sacerdos eſt Chriſtus,filia
eius eſt anima,de qua ſcilicet ſupra præcipitur , ꝙ ſacerdo-
tis filia ſi deprehẽſa fuerit in ſtupro,flammis exuret Leu.21.
quia ſcilicet anima filia Dei,ſi in morte depræhenſa fuerit in
peccato,flammis perpetuis incendetur. Vnde Ezech.18.Ani
ma,quę peccauerit , ipſa morietur. Iſta ergo quandoque
exit domum patris ſui.i.Chriſti eccleſiam vel ſtatum gratiæ,
et nubit p deſiderium & amorem vni extraneo de populo,
ſcilicet diabolo,carni vel mundo, Vnde dicit.Lu.16.Adhæ-
ſit vni de ciuibus regionis . Et tunc pro certo quamdiu ſtat
tale nefandum matrimonium,iſta filia nõ debet comedere
de ſantificatis,& non eſt digna percipere bona ſpiritualia &
æterna,ſed terrena.Si vero tale matrimonium ceſſauerit, &
iſta vidua facta, vel a mundo & eius proſperitate per infor-
tunium ita repudiata , ꝙ ad domum patris .i.ad gratiam vel
eccleſiam per pœnitentiam redierit , tunc vero cibus cœle-
ſtibus & ſpiritualibus digna erit . Filia ergo idest anima vel
fragilis perſona,quæ a viro ſuo.i a mundo repudiatur,vt po
te quia per paupertatem & infortunia omni proſperitate pri
uatur,debet in domum patris ſui,idest ad conſcientiam ſeu
eccleſiam reuenire fortunæ inſtabilitatem cognoſcere,& ſe
patri ſuo Chriſto reddere , vt ſic de ſanctificatis .i.de bonis
ſpiritualibus & æternis partem ſuam poſſit percipere & ha-
bere,exemplo filij prodigi qui a mundo repudiatus,et infor
tunijs compulſus ad patrem redijt,et vitulum ſaginatum co
medit. Et ideo tali filiæ loquitur dominus in Cantic . 6.Re-
uertere reuertere,ſunamitis,reuertere reuertere, vt intuea-
mur te. Et illud Hiere.3 a.Reuertere ad ciuitates tuas . Vſ-
quequo delicijs diſſolueris filia vaga . ¶ Alienigena nunquã G
debebat comedere de ſanctificatis,dato ꝙ in domo ſacerdo
tis maneret , niſi forte eſſet ſeruus perpetuus ſacerdotis &
eius vernaculus emptitius conſtitutus. De manu etiam alie
nigenę non debebant ſacrificia accipi & domino immolari,
ſed omnia corrupta & inutilia iudicari . De manu inquam
alienigenę non offeretis panes domino deo veſtro, nec quic
quam aliud quod dare volueris , quia corrupta & macula-
ta ſunt omnia. ¶ Alienigena ſignificat hæreticum vel quem
libet infidelem a fide Chriſti alienum . Iſte ergo non debet
de ſanctificatis comedere,id eſt eccleſiaſtica ſacramenta pci
pere, niſi forte vernaculum ſeu perpetuum eccleſiæ ſeruum
ipſum per fidem & pœnitentiam contingerit ſactum eſſe.
Panes etiam,idest doctrinæ & alia opera et exempla quæ ta
les offerunt,a fidelibus non debent recipi neque credi , ſed
magis omnia debent hæretica & corrupta reputari. Et ſim-
plices etiam ſumme debent cauere ab illis quæ ab hæreticis
& infidelibus prædicantur & offeruntur , ne forte per erro-
rem aliquem corrumpantur . Vnde Leuiti.11. Non tangatis
quicquam eorum, ne immundi ſitis. ¶ Vel ſi vis , dic ꝙ panes
alienigenę ſunt ſcientiæ ſeculares , quæ ſcilicet a ſacerdoti-
bus non debent recipi vel ſectari,& maximè leges & medi-
cina,&c.¶ Animalia quæ offerebantur deo, debebant eſſe in
tegra,ſana,et nulla macula vitiata,alias a ſacerdote debebãt
repudiari,& nunquam domino immolari.Vnde hic dicitur
Leuitico.22. quòd omnis macula non erit in eo.ſi cecum , ſi
fractum , ſi cicatricem habens , ſi papulas , ſcabiem vel
impetiginem,non offeretis eum, ſed repudiabitur. Etiam ani
mal quod teſticulos tonſos,& fractos , ſectos et ablatos ha-
beret,ſi lingua careret, et ſi aurem vel caudam eidem aliqs
amputaſſet.¶ Sic vero illi qui offeruntur domino ,& eidem
in ipſius ſeruitio,ſcilicet in ſtatu eccleſiaſtico præſentantur.
mundi, ſancti & immaculati eſſe iubentur . Igitur non de-
bent eſſe cœci per ignorantiam, non fracti per inconſtantiã,
non cicatricem malorum exemplorum & malorum mo-
rum habentes per inſolentiam, non papulas, ſcabiem ſeu im
petiginem idest pruritum & immundiciam carnis ſentientes
per luxuriam,& non ſciſſis veſtibus ſeu teſticulis p virilita- H
tis amiſsionem, ſeu per mentis effeminationem, non perdita
lingua per bonę locutionis laudem & confeſsionis pditio-
nem non truncata cauda , per finalis perſeuerantiæ depoſi-
tionem, quia pro certo viri eccleſiaſtici debent per diſcre-
tionem clare videre,debent per conſtantiam & fortitudinẽ
integre manere, debent ſine cicatrice, idest ſine malę conſue
tudinis vulnere, vel ſine inuidiæ vlcere mentem habere, de-
bent in ſuæ conuerſationis pelle ſcabie , idest vitijs maiori-
bus, et impetigine ſeu papulis idest vitijs minoribus ſemper
carere , teſticulos , idest virtutem bonorum generatiuam.
Aurem, idest promptitudinem auditiuam & obedientiam.
Caudam, id eſt virtutem perſeueratiuam & completiuam
Linguam, idest prædicatiuam vel diuinæ laudis & confeſſio
nis depromptiuam, debent iugiter continere. Si vero omni-
bus iſtis vel aliquibus iſtorum caruerint , non ſunt digni co
ram dño comparere , nec in eccleſia triumphante locũ dñe
aliqualiter obtinere. Vñ dr.Mat.22. Qui vocati fuerant, nõ
erant digni.Lu.14. De illis enim qui teſticulos,i.gñatione bo
norũ oper vel etiã generationem fidelium quæ per prædica
tionem efficitur, quæ ſcilicet a duobus teſticulis prædicato-
rum procedit,ſcilicet a vita & doctrina, poteſt dici illud De
ut.23. Nõ intrabit eunuch⁹ amputatis teſticulis abſciſſo ver
retro in eccleſiam Dei. De alijs uero dicitur.Mal.1. Si offer-
etis domino claudum & languidum nonnẽ malũ eſt, quia bre-
uiter illi qui domino offeruntur, ſine peccati macula, eſſe te
nentur. Apocalip.14. Sine macula ſunt ante thronum dei .
Vnde Deuteron. 17. Non immolabis domino bouem , &
ouem in quo eſt macula aut quippiam vitij . Vel ſi vis ,
allega hæc omnia contra ſeculares qui filios cœcos, claudos ,
& male morigeratos & formatos offerunt deo, faciẽdo eos
religioſos,& clericos, bene autem formatos retinent ſibi, vt
ſeruiant mundo, & vt eos faciant cupidos , & mundanos
Contra quos dicitur. Malach. 1. Maledictus doloſus qui ha-
bet in grege ſuo maſculum , et votum faciens immolat de-
bilem domino. Aduerte hic, ꝙ quãdo quis offerebat ſacrifi
cium ex voto oblatum debebat eſſe ſine quacunque ma-
cula , ſicut præmittitur in capitulo præcedenti . Quan-
do

A do vero quis offerebat voluntarie, ſcilicet oblationem pacificorum, vel huiuſmodi, tūc potuit offerre animal, dato quòd haberet aliquam de maculis ſupradictis. ſ. & maxime aurem vel caudam amputatam. ¶ Vnde ibidem dicitur ſic Quem & bouem aure & cauda amputatis, voluntarie offerre quis po. teſt. ¶ Sic cum in mondo ſunt duo genera perſonarum, quæ Deo offeruntur, ſ. boni eccleſiaſtici qui tenentur ex voto, vel tacito vel expreſſo, & boni laici qui videntur tantum voluntarie teneri, iſtud eſt verum, quia illa animalia, i. iſtæ perſonæ quæ pro voto ſoluendo, & complendo domino immolantur, & in eius ſeruitium deputantur, ſicut ſunt religioſi, & clerici, debent eſſe perfectiores, & ab omni macula criminum mundiores, quam illi qui voluntariè offeruntur, i. quàm ſeculares, qui ſupererogationis opera voluntariè exequūtur. In iſtis. n. multæ maculæ, & multi defectus ſolent ſuſtineri, quæ in religioſis, & clericis eſſet neceſſarium reprobari. Et multa ſunt vitia, quæ apud Deum religioſos, & clericos indignos facerent, quæ ſecularibus non nocerent, quia. ſ. illi tenentur eſſe perfecti ex voto & neceſſitate, iſti autem ex voluntate. Ideo clericis dicitur. Matth. 5. Niſi abundauerit iuſticia veſtra plus quam ſcribarum, & phariſeorum, non intrabitis in regnum cœlorum. ¶ Hic præcipitur quòd nullum animal ſibi offerri debeat, quouſque ſeptem dierum in ætate tranſeat ſpacium &c. hic præcipit dominus, quòd ſine ille bos ſit, ſine illa ouis, non immolabitur vna cum fetibus ſuis. ¶ Iſtud exponunt aliqui ſic, quòd mater eſt miſericordia, fœtus eius ſunt bona opera. Iſta ergo mater, & fœtus ſui non debent domino offerri, inquantum, ſ. ſtatim, quòd à pœnitentia incipitur, opera eius non debent perfecta putari, nec digna gratia diuina adhuc putari, nec ante conſpectum domini offerenda tanquam perfecta, & digna iudicare debemus. ¶ Vel iſtud expone allegorice de Chriſto, qui eſt mater miſericordiæ, de quo dicitur quòd propter nimiā charitatem qua diligit vniuerſos, paſſus eſt &c. Vnde dicitur 2. Reg. 1. Sicut mater vnicum amat filium, ita te diligebam. Principales ergo fœtus iſtius matris fuerunt Apoſtoli. Igitur iſtud fuit verum, quòd eadem die non fuerunt imo lati nec paſſi mater & filij, i. Chriſtus, & diſcipuli. Quinimmo iudęis, quando, & diſcipulos cum Chriſto apprehendere voluerūt, ipſe dixiſſe legitur. Io. 18. Si me quæritis, ſinite hos abire.

B *Capitulum vigeſimum tertium. textus. Locutusque eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos. Moralitatum. Cap. 15.*

Hic ponuntur feſtiuitates legis, ſed ad præſens omitto, quia forte Numerorum libro aliquid de his dicam. c. 24. Mulier iſraelitica conceperat filium de viro ægyptio, qui iurgatus cū viro iſraelitico, blaſphemauit nomen domini, maledicēs ei, ergo ipſe incluſus à Moyſe, fuit à populo lapidatus. ¶ Allega exemplariter contra ſpurios, qui nati de ægypto. i. de adulterio vel fornicatione, fiunt quandoque blaſphemi, & rixoſi & male morigerati, & iniuriſti, quapropter aliquando incarcerantur, & etiam ſupplicijs exponuntur. ¶ Vel dic moraliter, quòd mulier hæbrea eſt voluntas vel anima, vir ægyptius eſt corpus, à quo tunc pro certo blaſphemum concipit, qū malum animum ſeu malum deſiderium per corporis ſuggeſtionem & tentationem incurrit, malus enim affectus deum videtur maledicere, inquantum ſemper nititur ſuis iuſſionib. contraire, & ideo talis blaſphemus, ideſt talis malus affectus debet in carcere timoris includi, & lapidibus eſt diuinæ ſcripturæ ſententijs & reprehēſionibus reprehendi. Vnde ſupra Leu. 22. Lapidib. obruetur et mechus et adultera.

Capitulum vigeſimum quintum. textus. Locutuſque eſt dominus ad Moyſen in monte ſinai. Moralitatum. Cap. 16.

Annus iubileus apud hæbreos præcipitur obſeruari. Erat autem iſte annus quinquageſimus ab egreſſu filiorum Iſrael ex ægypto, & ex tunc de quinquageſimo in quinquageſimum obſeruabatur, quia ſcilicet iudæi omnia ſeptenaria obſeruare voluerunt, & ſic ſeptimum diem & ſeptimum annū ſeruauerunt, & tandem iubileum tāquam vltimum annum in fine ſeptem hebdomadarū annorum. Erat ergo ille annus valde priuilegiatus, quia ſcilicet tunc omnis ſeruus liber efficiebatur, omne debitum tunc dimittebatur, & omnis hæreditas vendita ad priſtinum dominum reuertebatur, & idō iſte annus iubileus a iubilando dicebatur, pro eo q ibi tubis canebatur, ſummiſque lætitijs annus huiuſmodi celebratur. ¶ Per iſtum annum poteſt intelligi tempus gloriæ paradiſi, quod ſcilicet per numerum quinquageſimum intelligitur, pro eo q in fine ſeptem hebdomadarum annorum ideſt in fine huius vitę, quæ fluit per ſeptenarium dierum & ętatū, annus iſte iubileus, id eſt æterna gloria cum ſuis æternis iubilis celebratur. Pſal. 99. Iubilate deo oīs terra, ſeruite domino in lætitia. In iſto enim anno & tempore, ſcilicet in paradiſo omnia debita humanæ naturæ, ſ. timor, languor et mors & cætera ſimilia erunt ſoluta, ſeruitus corruptionis erit dimiſſa, & hæreditas gloriæ qui dudum per Adam vendita & perdita fuerat, erit plenarie humano generi reſtituta. Pſal. 5. Dominus pars hæreditatis meæ & cætera. In iſto ergo anno et in iſto feſto ſumma iubilatio, ſumma laudatio, gratiarum actionis exultatio. Vnde cuilibet animæ dicitur. Zachar. nono. Exulta ſatis filia hieruſalem, iubila filia ſyon. ¶ Vel dic q iſte annus ſignificat feſtum penthecoſtes, quod, ſ. a tempore quo nos exiuimus de ægypto, ſ. a tempore paſchæ quo ſancti patres ſunt egreſſi de inferno, die quinquageſimo celebratur, quia re uera iſtud eſt tempus & feſtum valde priuilegiatum, quia, ſ. ibi eſt remiſſio debitorum. i. peccatorum, ibi eſt hæreditatis reſtitutio, ideſt reparatio gratiarum & meritorum, ibi ſeruitutis abolitio, ibi libertas ſpiritualis charismatum & donorū, ibi eſt iubilationis decantatio. i. exultatio laudis vel prædicationis & confeſſionis, & quorumcunque ſpiritualium canticorum. Sanctus enim ſpiritus qui iſto die fuit emiſſus, habet debita peccatorum dimittere hæreditatē virtutum reſtituere, libertatem donorum diſtribuere, & iubilū laudis, pdicatiōis et grarū actionis iſpirare & influere. Iſte eſt ergo iubile⁹, a iubilādo dict⁹, q̄a. ſ. iſts die debem⁹ iubilare, & laudes dn̄o decātare. Pſ. 80. Iubilate in neomenia tuba in inſigni die ſolennitatis veſtræ. ¶ Vel ſi vis dic omnia de pę D nitentia, vel diuina miſericordia, vel de Chriſti paſſione, ſeu etiam de gratia quia. ſ. quælibet iſtarum peccata ſoluit, libertatem animæ concedit, & hereditatem gratiæ, & gloriæ reſtituit &c. ¶ Quia dominus pcepit q hæbrei anno ſeptimo requieſcerent, & quòd non ſeminarent, nec etiam ſponte naſcentia colligerent, ordinauit q anno ſexto fructus duplices prouenirent, de quibus anno ſeptimo & octauo viuere poſſent. Voluit etiam, quòd veteres fruges comederent, vſque quo anno 9. fruges nouæ procederent & prouenirent. Exod. 16. Donec inquam noua naſcantur, edetis vetera. ¶ Iſta expone ſicut ſupra de manna, cuius duplex portio ſexta die deſcendebat. ¶ Vel ſi vis, dic q fruges veteres ſunt præcepta & cerimoniæ veteris legis, quæ edi, recipi, & teneri debebant, quouſque nouæ fruges, i. noua lex, & noua præcepta venirent. Et quia iam nouum teſtamentum veniſſe videmus, ideo vetuſtatem legis abijcere, & antiquas fruges non comedere ſeu recipere, ſed abdicare debemus. Vnde dicitur. Leuit. 26. Nouis ſuperuenientibus vetera proijcietis. Et Apoſtolus dicit. Roma. 7. Non ambulemus in vetuſtate litteræ, ſed in nouitate ſpiritus. ¶ Hic præcipitur quòd terra nō vendatur ad perpetuitatē. Terra inquit nō vēdet in perpetuū, q̄a mea eſt. Item ſi aliquis vendebat poſſeſſionem ſuam, ſemper vel ipſe vel proximus eius poterat ipſam infra annū redimere. Alioquin ſi nequiret, oportebat quòd tandem in iubileo, & vna cum liberis ſuis liber exiret. Sic igitur erat quòd gentiles hæreditatem ſuam & ſeipſos abſolute, & ſine conditione vendebant, filij vero Iſrael annexam conditionem habebant, & nec ſe nec hæreditatem ſuam ad perpetuitatem vendere poterant aut debebant. Vide ſupra Exo. 21. ¶ Vel dic quòd iſte annus ſignificat vitam præſentem, in qua quamdiu durat, licitum eſt cuilibet ſi peccando ſe ante diabolo vendiderat, ſeipſum per pœnitentiam redimere, & hæreditatem paradiſi vel gratiæ quam perdiderat, vel obligauerat recuperare. Quod ſi ipſe facere noluerit, pximus eius. ſ. prælatus vel prę

dicator

C

E dicator; quilibet homo iuſtus debet ipſum prædicando vel orando redimere, & a peccati ſeruitio liberare, exẽplo Chriſti, qui quia proximus noſter erat per incarnationem, ideo nos redemit, & hæreditatẽ paradiſi nobis reſtituit, & emit. Pſalm. 15. Tu es qui reſtitues hæreditatem meam mihi. ¶ Et ſi vis, dic ꝙ hæbrei ſignificant bonos, gentiles vero ſignificãt malos, hæreditas eſt gratia ſeu gloria, venditio eſt peccati commiſſio ſeu culpa. Igitur illud eſt verum quòd & hæbrei, & pagani, i. boni & mali quandoque hæreditatem gratiæ, & gloriæ, i. illud ius quod ad illam hæreditatem habebant, diabolo peccando vendunt, & a ſe alienant atque perdunt. Dinero tamen diuerſimode, quia. ſ. hæbrei. i. boni, ſi eos quandoque peccare, & huiuſmodi venditionem celebrare contingat, illud non ſit ad perpetuitatem, quia. ſ. iſti non deſperant, ſed potius de reſtitutione, & de pœnitentia cogitare ſperent. Terra. n. cordis humani domini eſt, & ideo ipſam ad perpetuitatem non debemus deſperãdo vendere, ſed quicquid acciderit, ſemper debemus de iubileo, i. de diuina miſericordia ſperare, & de pœnitentia cogitare, dicentes illud 1. Re. 21. Abſit à me vt vendam tibi hæreditatem patrum meorũ. Sed re vera contrarium eſt de malis, quia. ſ. illi quando uendunt, i. quando delinquunt ſine conditione ad perpetuitatẽ ſolent vendere, quia. ſ. per deſperationem ſolent ſe ex toto diabolo exponere, & de reſtitutione pœnitentiæ nullatenus cogitare, & ideo hæreditatem iſtã nullo modo pñt amplius rehabere. Vnde dicitur Ezec. 7. Vnuſquiſque ad illud quod vendidit, non reuertetur amplius. ¶ Vel ſi vis, dic quòd chriſtiani & infideles in hoc differunt, quia chriſtiani ſi peccant, ſpem certam quòd reſtitui poterunt per pœnitentiam ſemper gerunt, infideles autem nõ ſic, quia iſti hæreditatem gratiæ, & gloriæ continuè delinquendo vendunt, & perdunt, & cum ratione infidelitatis in qua ſunt ipſam recuperare non poſſunt. Iſti. n. ſine conditione, & abſolute videntur paradiſum perdere, mali vero chriſtiani ſemper dum ſunt in via habent conditionem annexam, inquantum poſſunt per pœnitentiam ad ſtatum gratiæ reuenire.

Capitulum vigeſimum ſeptimum textus. Locutus eſt dominus ad Moyſen, dicens. Moralitatum. Cap. 27.

F

DE maledictionibus, & benedictionibus quæ ponuntur hic c. 27. omitto gratia breuitatis, qa forte Deuter. 28. aliquid de his dicam. In iſto vltimo c. agitur de decimis. Et dicitur hic ꝙ decimum animal eo ordine quo venit, pro decima debet dari, ita quòd illud ſiue eſſet bonum ſiue malum non poterat cum alio commutari. Idem autem fiebat de voto, quia. ſ. ſi quis domino aliquod animal vel rem aliam deuouerat ſine mutatione, illud cum alio ſiue deteriori ſiue meliori permutari nequibat, ſed illud idem quod vouerat, ſine mutatione reddebat, quinimo ſicut ibidem dicitur, quicquid vel de votis domino conſecrabatur, ſi offerens id cum alio mutare vellet, vtrunque domino dedicabatur, & illud. ſ. quod mutatum eſt, & illud cum quo mutabatur. Et ideo ſubdit. Omne inquit quod conſecratur, ſiue homo ſiue animal ſiue ager fuerit, non vendetur, nec redimi poterit. quicquid ſemel fuerit conſecratum, ſanctum ſanctorum erit domino. ¶ Illud ſi vis applica ad litteram de illis animalibus, i. de illis perſonis, quæ per votum obedientiæ in religione Deo deuouentur, & conſecrantur, quia. ſ. neceſſe eſt ꝙ ipſi in proprijs perſonis, non autem per ſubſtitutos domino famulentur. Qui. n. domino ad religionem vel ad ſacerdotium eſt aſtrictus, non poteſt alium loco ſui vt communiter ſubſtituere, ſed ipſe in propria perſona tenetur beneficio deſeruire. Homo. n. ſiue debilis ſiue fortis fuerit, non debet mutari, ſed vnuſquiſque ſecundum vires ſuas debet domino famulari, iuxta illud Apoſtoli. Galat. 6. Vnuſquiſque onus ſuum portabit. Qui ergo conſecratus eſt domino, & in ordine vel religione deuotus, non poteſt amplius non conſecratus fieri, nec ad mundum redire, ſeu a clericali ſtatu retrahi, ſed ibi debet perpetuo, ex quo ſemel deuouerit, vel tacite vel expreſſe, & profeſſionẽ fecerit, Deo conſecrari. ¶ Vel dic quod quicquid eſt decimũ. i. quicunque ſeruat decem mandata, domino conſecratur, & ſibi ſpiritualiter dedicatur. G Quando aliquis agrum vel aliquid aliud deuouerat Deo ſi illud volebat redimere quintam partem extra commune precium adhibere debebat. Vnde ad finem, ꝙ offerens rei oblatæ affectionem deponeret, & ne pœnitentia ductus à promiſſione quam ſpoponderat reſiliret, ordinauit dominus quòd extraneus in emendo præferretur, & ꝙ amplius ſoluerat ipſe qui obtulerat, quam alius teneretur. Hoc poteſt allegari contra illos qui faciliter de illis quæ domino facere promittunt, ſolent penitere, vtpote quando pœnitentiam vel peregrinationem promittunt facere, ſe ſi redimere vel mutare oportuerit, debent aliquid amplius addere, & votum non in deterius ſed in melius commutare.

Moralitatum ſuper Leuiticum Finis.

MORALITATVM
Liber quartus libri Numerorum.

Capitulum ſecundum Textus. Locutusque eſt dominus ad Moyſen & Aaron dicens. Singuli per turmas. Moralitatum. Cap. 1.

CIrca ordinationem tabernaculi ſciendũ, quòd tabernaculum in deſerto conſtitutum, præcepit dominus quòd populus in quattuor partibus circumiret, & quod circa ipſum excubaret. Vnde præcepit, ꝙ tribus Iuda Iſacar, & Zabulon excubaret ad orientem. Ruben, Symeon & Gad ad meridiem. Dan, Aſer & Neptalim ad aquilonem. Ephraim, Beniamin & Manaſſe ad occidentem. ¶ Sicut iam multoties dixi per tabernaculum moraliter intelligitur cor humanũ. Quattuor vero mundi partes ſignificant quattuor cardinales virtutes, quia. ſ. oriens lucens eſt prudentia, meridies ſeruens eſt iuſtitia, occidens humidus eſt tẽperantia, aquilo gelidus ſeu ſolidus eſt fortitudo & conſtantia. Igitur dico ꝙ H circa tabernaculum cordis debent excubare, & vigilare ꝑ iſtas quattuor partes duodecim trib. Iſrael. i. duodecim ſpeciales virtutes, quia ſ. pars orientalis. i. prudentia; debet habere ſecum Iudam, Iſachar, & Zabulon. i. veritatem in affectu, memoriam in intellectu, firmitatem in opere vel in actu. Iudas. n. interpretatur confeſſio, & ſignificat verbi veritatẽ. Iſachar interpretatur memorans vel memoratio, & ſignificat illorum quę ad ſalutem pertinent, noticiam & ſagacitatem. Zabulon interpretatur habitaculum fortitudinis, & ſignificat operum firmitatem, & promiſſorum ſtabilitatem. Quia proculdubio oriens. i. homo prudẽs debet habere veritatem in ore, memoriam ſeu noticiam in mente, ſtabilitatem & firmitatem in opere, & ſic de iſta claritate orientali. i. de prudentia cum ſua triplicitate, poterimus dicere illud, Matth. 2. Et vidimus ſtellam eius in orientẽ. Item dico quòd pars meridionalis, i. ferueus iuſtitia, debet ſimiliter haberẽ tres aliquos patriarchas ſeu trium patriarcharum tribus. ſ. Ruben, Simeon, & Gad, & iſti nihil aliud ſignificant niſi tres ſpeciales virtutes, quæ debent iuſtitiam concomitare. i. ſciẽtia in examinando, benignitas in audiendo, ſeueritas in exequendo. Scientia. n. intelligitur per ruben, qui interpretatur videns per medium, quia. ſ. iuſtus iudex debet ſe in ſine iudicij ſectus ſui per medium negociorum fingere, vt ſic poſſet veritatem, & merita cauſarum ſentire. Interpretatur etiam Ruben videns filium, quia ſemper debet iudex filium Dei præ oculis habere, & ad ipſum ſicut ad iuſtitiæ regulam reſpicere & videre, & timor eius ab infantia debet in eo ſemper eſſe. Vnde Iob. 31. Semper. n. quaſi tumentes ſuper me fluctus Deum timui, & pondus eius ferre non potui. Interpretatur etiam videns in medio, quia. ſ. iuſtus iudex debet in medio ꝑ æquitatem ſedere, & non plus ad vnam partem quàm ad aliã pendere, & ſe etiam medium, & mediatorem inter Deum & populum cognoſcere, & inter partes debet ſicut mediator

concor-

A concordiam generare dicens illud. Luc.22. Ego aũt ĩ medio veſtrum ſum. Benignitas per ſymeonem intelligitur, qui.ſ. audiens merorẽ ſeu auditio interpretatur, quia videlicet ad iuſticiam pertinet ꝙ & quirimoniæ partium audiantur, & ꝙ iudex ad audiendum cauſas & negocia benignus & affabilis habeatur. Pſal.2. Audite omnes qui iudicatis terram. Vnde tam de ſcientia quam de audientia ipſorum dicitur. Sap.6. Audite reges, & intelligite iudices finium terrę. præbete aures vos qui continetis multitudines. Seueritas per Gad ſignificatur, quia.ſ. gad interpretatur accinctus, ſignificans iuſtum iudicem, qui ſe debet armare, & accingere, vt malos poſſit punire, & innocentes liberare. Vnde dicitur. Gene. 49. Gad accinctus præliabitur. Item dico ꝙ pars occidentis eſt temperantia. Occidens enim temperatus eſt in frigore & calore. Et iſta pars ſimiliter debet habere tres patriarchas, ſcilicet Ephraim, Beniamin, & Manaſſen, & iſti ſunt, pietas pauperes nutriendo, humilitas a faſtu abſtinendo, patientia quæ fit iniurias remitendo. Ephraim enim qui interpretatur fertilitas, ſignificat clementiã, cuius fertilitas pauperes habet nutrire. Beniamin interpretatur filius aſininus ſignificans humilitatem, quæ more aſini ſolet obedire. Manaſſes interpretatur obliuioſus, & ſignificat patientiam, quæ aliorum iniurias ſolet obliuiſci, & non ſeruare. Virtus enim temperantiæ ſolet non ſolum a ſuperfluitatibus abſtinere, vt pauperibus prouideat, ſed etiam humilitatem, & patientiam tenere, vt a ſuperbia & ab ira temperet, & ſe reſtringat. Vnde de iſto occidente dicitur Eze.48. Ad plagã occidentalem partes tres. Item dico ꝙ pars aquilonaris quæ dura eſt & ſolida, ſignificat ſolitudinem, quæ etiam habet tres patriarchas, ſ. Dam & Aſſer, & Neptalim, qui.ſ. ſignificant tria quæ fortitudinem noſtram iuuant. ſ. cauſæ rectitudo, lucri magnitudo, & amoris amplitudo. In dan, qui interpretatur Can, lucrum denotatur. In Aſer, qui interpretatur beatitudo eius, ſ. ſpes quæ facit hominem magis fortẽ, amor deſignatur. In Neptalim qui dilatatio interpretatur, quia.ſ. latitudo charitatis fortificat propugnantem. Iſti ergo duodecim patriarchæ per iſtas partes quattuor debent tabernaculum cordis circuire, & circa ipſum fortiter excubare. Vnde dicitur. Per quattuor, partes erant oſtiarij.

B *Capitulum quartum Textus. Locutuſque eſt dominus ad Moyſen & Aaron, dicens Tolle ſummam filiorum. Moralitatum. Capitulum. 2.*

PRęcepit dominus ꝙ populus leuitarum portare onera tabernaculi deberet &c. Veruntamen ſic erat, ꝙ præter ſacerdotes nullus audebat illa quæ erant infra velum in ſanctuario videre, & ideo ſacerdos omnia quæ erant in ſanctuario, i. arcam, propiciatorium, cherubin & altare, velo & pallijs inuoluebat, & ſic leuitæ proprijs humeris deferebant. Nullus ergo præter ſacerdotes iſta nuda videre debebat, quinimo ſi antequam inuoluerentur, ab aliquo non ſacerdote videbantur, mortem quam citius incurrebat. Igitur leuitæ omnia onera tabernaculi transferebant, alia in humeris, alia, in vehiculis tranſigebant. ¶ Iſta ſi vis applica ꝙ nos qui ſumus leuitę. i. viri eccleſiaſtici, & in eccleſiæ beneficijs & officijs conſtituti, debemus onera tabernaculi, ideſt onera eccleſiæ officiorumque & beneficiorum noſtrorum in proprijs humeris portare, & in proprijs perſonis noſtris principaliter exercere, & non ſubſtitutis aut vicarijs commendare. Vñ Apoſtolus Gal.6. Vnuſquiſque onus ſuum portabit. ¶ Vel dic ꝙ illa quæ in ſanctuario erant abſcõdita, ſignificãt chriſtianæ fidei ſecreta ſcripturæ ſacræ ſeu deitatis ſacramenta. Sacerdotes q di cuntur quaſi ſacri duces, vel quaſi ſacra docentes, ſignificant viros ſcientificos. Alij vero leuitæ vel populares, ſignificant hoïes ſimplces & indoctos. Iſtud ergo verum eſt, ꝙ ſacerdotib. ſolis. i. ſolis viris ſcientificis & ſapientibus licitũ eſt vaſa ſanctuarij interioris fidei noſtræ ſecreta inueſtigare, tractare, tangere vel videre. Alijs autem non licet iſta nude conſiderare, nec perſcrutando cernere, ne forte errores & hæreſes incurrant, & ſic mori habeant neceſſe ſpiritualiter. C Sacerdotes ergo. i. ſacri doctores & prædicatores ſemper debent iſta fidei miniſteria pallio & velo alicuius figuræ vel verbi diſſimulatiui inuoluere, & nunquam nuda ſimplicibus portanda vel credenda tradere alioquin immo ſæpe fit ꝙ conceptis erroribus, morte culpæ & penæ ſolent faciliter deperire, & ideo hic dicitur, ꝙ alij nulla curioſitate videant qui ſunt in ſanctuario, prius quam inuoluantur alioquin morientur. ¶ Vel dic ꝙ iſta ſignificant eccleſiæ ſacramẽta vel etiã beneficia, quia. ſ. horum tractatio & adminiſtratio ſolis ſacerdotibus, i. ſolis ſacris ducib. dignis. ſ. perſonis & ſufficiẽtibus debet committi, alijs, vero indignis & ignorantibus interdici, quia. ſ. boni, illa adminiſtrando nõ lęduntur, mali vero & indigni iſta tractãdo, mortis, æternæ periculum conſequentur. Vnde ſupra dicitur. ꝙ extraneus qui ad miniſtrandum acceſſerit, morietur.

Capitulum quintum Textus. Locutuſque eſt dominus ad Moyſen, dicens Præcipe filijs Iſrael. Moralitatum. Capitulum. 3.

HIc ponitur ꝙ vxor hębrea ſi culpabilis erat de adulterio & bibebat aquas maledictas & amaras, vbi puluis pauimenti miſcebatur, & ſcriptura nominis domini delebatur, venter eius tumeſcebat, & femur ipſius putreſcebat, & ſic ipſius adulteriũ clarum erat, Si autem adulterij rea non erat, tunc potus ipſius aquæ eidem pœnitus non nocebat. ¶ Aquæ iſtæ maledictæ ſignificant mundi ſcientias, delicias et ꝓſperitates, quę dicuntur maledictę, quia maledictionem æternæ damnationis procurãt. Dicuntur amaræ, quia plura amara quam dulcia continent. Dicuntur puluerem pauimenti continere, quia tranſitoria bona & puluerem ſolum habent, ſcripturam vero nominis domini, & ipſius dei memoriam de arca cordis deſtruunt atque delent. Et breuiter iſtæ ſunt aquæ de quibus dicitur Apo.8. Homines mortui ſunt ex aquis, quia amaræ factæ ſunt. Igitur dico, ꝙ mulier. i. anima quæ erga virum ſuum, erga Chriſtum fidelis eſt & caſta, nec cum adultero diabolo per mortale peccatum adulterata, ſi contingat ipſam aquas huius mundi, ideſt diuitias, delicias & alias proſperitates guſtare & bibere, ipſa pro certo cum ipſis bene vti D ſciat, nocere ei non poterunt. Si vero peccatrix, & adultera eſt, tunc ſi tales aquas biberit, & mundi proſpera, i. delicias corporales, diuitias temporales, eminentias mũdanas & ſcientias ſeculares habuerit & obtinuerit, tunc vere culpæ & pœnæ periculum mox ſubibit, quia ſanctæ perſonæ ex mundi proſperis non læduntur pro eo. ſ. quòd ipſis diſcrete & temperate vtuntur vt habetur in Cantic.8. Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem. Mali vero cum ipſis temperatè vti neſciant, per ea ſpiritualiter occiduntur, quia. ſ. ventres ſuorum cordium per ſuperbiam tumeſcunt, & fæmora eorum per luxuriam faciliter corrumpuntur. Vnde Prouer.1. Proſperitas ſtultorum perdet eos. Vnde recte iſtæ ſunt aquæ, quibus boni & mali probantur, quia, ſ. mali ibidem pereunt, boni vero immunes & liberi permittuntur. Vnde dicitur. Iudic.7. Duc populum ad aquas vt probem eos &c.

Capitulum ſextum. textus. Locutuſque eſt dominus ad Moiſen dicens. Loquere. Moralitatum. Ca. 4.

APud iudæos antiquitus erat quædam religio virorum, & mulierum, qui nazaræi vocabantur, & erat quando vir vel mulier ſe domino deuouebant, & perpetuo vel ad tempus ſe a communi ritu, & vita populi ſeparabant, & domino conſecrabant, erat enim ritus deuotionis ſeu conſecrationis, quia. ſ. quamdiu ad tempus durabat ſtatutum, non debebat nouacula ſuper eius

capita

E capita abſcēdere, nec barbam radere, vinum, acetum aut ſyceram, aut omne quod inebriare poteſt non bibere, vuas recentes ſeu etiam ſiccas non comedere, nec aliquid quod de vua naſcitur, deguſtare. Non debebat tāgere mortuum, nec ad patrem vel matrem, fratrem aut ſororem ſi moriebantur accedere, & ſic vſq; ad tempus finitum debebat ſanctificationem ſuam ſeruare, & ſe domino conſecrare, & à cunctis quæ ſupra diximus abſtinere, & tandem finito tempore raſis capillis, oblato ſacrificio templum poterat introire. ¶ Re vera tales nazarei poſſunt mihi ſignificare religioſos & quoslibet viros perfectos, qui. ſ. Deo ſunt conſecrati & deuoti, & eidem ſpecialiter dedicati, quia pro certo iſti nunquam debent de capite mentis ſuæ capillos bonarum cogitationum vel affectionum radere, nec barbam virilitatis, & virtutis perdere nec nouaculam fraudis & doli in capite mentis admittere vel habere. Et hoc ne forte dicatur nobis illud. Pſal. 51. Sicut nouacula acuta feciſti dolum. Item iſti non debēt mortuos i. peccatores & homines corruptos & luxurioſos, hæreticos & infectos ſibi aſſociare vel tangere, quinimo dato, q̄ ſint parentes, amici & conſanguinei, non debent ſe ſuper eos inquinare, nec eorū malam vitam diligere, nec eorum conſortium frequentare. Vnde dicitur. Leuit. 21. Non contaminetur ſacerdos in mortibus ciuium ſuorum. Cōſtat. n. q̄ multi nazarei. i. multi viri ſancti, & iuſti, immundi & peccatores efficiuntur, qñ mortuorum, & peccatorum tactus & ſocietates ſectantur. Vnde Eccl. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Itē iſti non debent comedere uel bibere. i. ſibi per complacentiā incorporare aliquid quod poſſit inebriare, i. quod poſſit ſenſum, rationem, & diſcretionem auferre. Et ideo iſti non debent diligere vinum deliciarum corporalium & ſyceram ſcientiarum ſecularium, vuas ſeu grana diuitiarum temporalium. Iſti. n. ſunt qui ſenſum, & diſcretionem tollunt, & ebrietatem obliuionis & inſipiētia inducunt. Quapropter viri ſpirituales debent ita fugere, & a cunctis mundi bonis quæ huiuſmodi ebrietatemq; poſſunt inducere, ſe abſcindere. Ideo dicitur, Luc. 1. Vinum & ſycerā non bibet, ſed nazareus erit oībus diebus vitæ ſuæ. Iſta igitur ſi vſque ad ſtatutum tempus i. vſq; ad mortem ſeruauerit, mox templum paradiſi ſanctificatus intrare poterit ei dicens

F illud pſal. 5. Introibo in domum tuam, adorabo ad templū ſanctum tuum. ¶ Vel dic q̄ nouacula eſt adulator, qui inſenſibiliter pilos diuitiarum ſecum rapit. Pſ. 51. Sicut nouacula acuta feciſti dolum. A quo. ſ. vir iuſtus debet abſtinere, ſi verus nazareus, i. ſanctus & florid9 cupit eſſe. Vnde dr̄. Iud. 13. Nouacula non aſcendet ſuper caput eius. c. 6. ¶ Quando nazareus erat in abſtinentia, in voto & conſecratione ſua, ſi cōtingebat coram eo aliquem mori, vel ipſum aliquem mortuū tangere, tota ſua ſanctificatio polluebatur, & ideo pilos ſuos radere, & ſanctificationem reincipere denuo tenebatur. ¶ Sic vero cum quis eſt in ſua abſtinentia, voto, religio vel pnia, ſi mortuū tangit. i. pctm̄ mortale faciat vel ipſum per complacentiā videat, conſtat q̄ tota ſua ſanctificatio præcedens. i. oīs virtus & bona operatio mortificatur, & polluitur & apud Deū inutilis reputatur. Vnde dr̄ Ezec. 18. Si conuerſus iuſtus fecerit iniquitatē, oim iuſticiarum quas fecerat non recordabor. Tales ergo tenetur de nouo reincidere, pilos veteres. i. ſuperfluitates & pcta per confeſſionē radere. & alios pilos nouos. ſ. virtutes, naſci procurare, & permittere. Et ſic poterit, ſi ſine interruptione continuauerit, tēplum paradiſi intrare, & ſacrificiū laudis dño offerre, & ſanctus & conſecratus dño ſemper eſſe. Interruptio. n. bonorum operum quādo per peccatum fit, virtutes vitia mortificant. Perſeuerantia vero ſanctitatē augmentat. Vnde dicitur Matt. 24. Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit &c.

Capitulum octauum. textus. Locutusque eſt dominus ad Moyſen, dicens loquere. Moralitatum. Cap. 5.

A Leuitarum conſecratio ſic fiebat, Aſpergebātur. n. aqua expiationis, radebant corporis ſui pilos, lauabant veſtimenta ſua, offerebantur in conſpectu domini Aaron ſacerdoti. Ipſi vero offerebant bouem cum oleo in farina, & ſic

G fiebant domino conſecrati, & in tabernaculo a vigintiquinque annis vſq; ad quinquageſimum annum ſeruiebant, & tandem completo quinquagenario quieſcebant. ¶ Re uera talis conſecratio ſpiritualiter intellecta, debet eſſe in omnibus leuitis. i. in viris omnibus eccleſiaſticis & perfectis quotidie fieri & compleri. Igitur dico q̄ ante omnia aqua expiationis, i. compunctionis, nos debemus aſpergere per cōpunctionem, & poſt pilos noſtros, i. ſuperfluitates, & vitia debemus radere per contritionem ſeu diſcuſſionem. Tandem veſtes noſtras debemus lauare & mundare per confeſſionem, & coram Deo. i. in confeſſionis ſecreto, ſacerdoti nos præſentare & oſtendere, etiam per vitiorum noſtrorū reuelationem. Vnde dicitur. Luc. 17. Ite & oſtendite vos ſacerdotibus. Et tandem debemus offerre Deo bouem, i. carnem noſtram per pœnitentiæ macerationem, & adhibere oleum & farinam, i. elemoſynam & compaſſionē, & ſic erimus domino conſecrati per ſanctitatem, & perfectionem, & in tabernaculo eccleſiæ miniſtrare poterimus per prælationem. Vnde Leui. 26. Hoc ritu conſecrabitur Aaron. Tales igitur perſonę ſic conſecratæ, & ſic ſanctificatæ, cum vigintiquinq; annos, qui conſtant ex quinario quinquies ducto, id eſt quinq; ſenſuum cohibitionē & cuſtodiam habent digni ſunt domino miniſtrare, & per alios viginti quinque annos, id eſt per librorum legis ſpiritualem adimpletionē domino deſeruire. Quod cum fecerint, digni ſunt ad quinquagenarium numerū, & ad iubileum perpetuę quietis attingere, & a cunctis huius mūdi laboribus in paradiſo quieſcere & ceſſare. Apo. 14. Amodo enim iam dicit ſpiritus, vt requieſcant a laboribus ſuis.

Capitulum nonum. Textus. Locutus eſt dominus Moyſi in deſerto ſynai. Moralitatum. Cap. 6.

Hic dicitur q̄ cum paſcha celebraretur, inuenti ſunt plures qui fuerant immundi, nec ita cito poterant mundari, quia. ſ. in eorum mundatione tempus ſeptem dierum aliquotiens requirebatur. Igitur cum iſti pp immundiciam paſcha celebrare nequirent, & illis

H tunc caſtra ingredi non liceret, mandatum eſt eis ex parte domini, q̄ tunc quidem à celebratione paſchatis abſtinerent, ſed quòd ipſum in ſequenti menſe ritu ſuo celebrarēt. ¶ Iſta poſſunt applicari q̄ quando quis ſe ſentit immundū. i. in aliquo peccato pollutum, non debet ad celebrationē paſchæ. i. ad ſacramentum altaris accedere, ſed niſi ſit ſcandalum, poteſt diſſimulare & differre, & tandem recuperata mundicia per confeſſionem & pœnitentiam debet iſtum agnum paſchalem digne manducare. Quod etiam de immunditia pollutionis nocturnæ poteſt intelligi, propter q̄ celebratio miſſę poteſt aliqñ differri. Vnde Iob. 14. Expecto donec veniat immutatio mea. ¶ Hic inueni notatum per quendam doctorem, quòd filij Iſrael leguntur paſcha quadruplex celebraſſe. Exod. 12. Vnum in ægypto aliud in deſerto, aliud in galgalis in deſerti exitu, aliud in Hieruſalem tempore. Ioſi. 5. quod fuit ſolenniſſimum paſcha. 3. Eſd. 1. ¶ Sic vere cum paſcha ſeu phaſe interpretatur tranſitus, ſciendum eſt quòd iuſti quadruplicem tranſitum celebrare noſcuntur. Eſt. n. paſcha in ægypto, & iſte eſt tranſitus de vitijs ad pœnitentiam. Eſt paſcha in deſerto. i. in pœnitentiæ ſtato, quod fit cum tranſitur de virtute in virtutem, vel de bono in melius. Eſt paſcha in galgalis, quæ interpretatur releuatio, & eſt tranſitus de vita hac ad ſtolam animæ, quod fit in morte. Eſt paſcha in Hieruſalem, quæ interpretatur viſio pacis, & eſt tranſitus qui fiet ad ſtolam corporis, & de morte ad vitam in reſurrectione. In ægypto, i. in peccati ſtatu peccati ſtatum dimittimus. In ſecundo per deſertum. i. per profectionis & pœnitentiæ ſtatum proficiſcimur & incedimus. In tertio æterna beatitudo nobis reuelatur, & deum facie ad faciem cernimus. In quarto iā reſumpto corpore, in cęleſti hieruſalem pacifice quieſcim9. Itaq; tranſeamus vſque in bethleem. Exod. 12. Phaſe enim eſt tranſitus domini. Hic ponitur quomodo nube mota taber-

A tabernaculum mouebantur & populus proficiſcebatur &c. Exo.14.ſed de hoc vide ſupra vbi poſui.

Capitulum decimum. textus. Locutusque eſt dominus ad Moyſem, dicens. Fac tibi duas tubas. Moralitatum. Capitulum. 7.

PRæceptum eſt moyſi vt faceret duas tubas albas argẽteas.& ductiles quibus conuocaret multitudinem. Et erat vſus tubarum(ſicut hic dicitur)ad populum conuocandum ad bella,& ad conuiuia & ad feſta domini. Tubis enim populi conuocabantur,bellantes excitabantur feſta domini denunciabantur,conuiuę lętificabant. ¶ Tubę iſtę ſignificant prædicatores,qui ideo duo dicũtur,quia duo teſtamenta ſcire debere noſcuntur,vel quia duplici charitate inuicem combinantur.Iſti ergo debent eſſe argentei per eloquentiam. Ductiles,hoc eſt malleis facti per patientiam vel per malleorum.i.tribulationum tolerantiam. Qui.ſ.ad quatuor dicuntur in eccleſia valere,videlicet ad populum ad fidem conuocandum ad feſtum paradiſi nunciãdum, ad bella contra vitia præparandum, ſeu ad bellatores contra vitia excitandum, & ad conuiuas.i.fideles eccleſiæ per ſpẽ conſolandum,& lætificandum: Tubę.n.noſtræ.i.prędicatores populum ad fidem & ad iuſtitiam conuocant. Vnde dicitur.Iohel.2.Vocate populum, coadunate cętum, canite tuba in ſyon &c. Item milites.i.fideles ad bellandum contra vitia & cõtra tribulationes excitant. Vnde Amos 2. Morietur in ſonitu Moab in clangore tubæ. Item feſtum præparari prænunciat. Pſa.80.Buccinate in neomenia tuba.Itẽ conuiuas eccleſiæ per ſpem & conſolationem lætificant. 3. Eſdræ 5. Clamauerunt multi cum tubis & gaudio magno. Vide ſupra li.14.vltimo c.1.vbi multa inuenies. ¶ Hic aduerte B vnum notabile ꝙ quando principes & capita multitudinis erant conuocãdi,tubæ vnico ſonitu pulſabantur. Quando populus conuocabat vel ad proficiſcẽdum excitabatur, tunc tubarum ſonitus in longum protendebatur quandoq; planus,quandoque interciſus fieri iubebatur. ¶ In quo poteſt notari,ꝙ principes & capita multitudinum.ſ.principes iudices & prælati facilius debent tubis,i.prędicationib.obedire quam alij,quia.ſ.vnica vox debet ſufficere ad tales vocandum, vbi tamẽ vox prolixior ſeu prædicatio vel monitio interceſſior, & grauior, & diuturnior eſt neceſſaria ad populum excitandum, vel ad virtutes, vel ad bona opera prouocandum. Quia re vera boni ſuperiores cito & faciliter obediunt, vbi populus.i.duri & ruſtici ac rurales difficilius & tardius ad bona opera ire velint. Et de Petro, & Andrea Apoſtolis & prælatis dicitur.Matth.4.quod cum a Chriſto vocati eſſent,ꝙ ſtatim relictis retibus,& patre ſecuti ſunt eum.De difficultate conuerſionis popularium dicitur.Prouerb.1.Vocaui,& renuiſtis,extendi manus meas,& non fuit qui aſpiceret.

Capitulum vndecimum textus. Inter ea ortũ eſt murmur populi. Moralitatum. Capitulum. 8.

ORtum eſt murmur populi quaſi dolentium pro labore cõtra.Quod cum audiſſet dominus,iratus eſt, & accenſus eſt in eos ignis domini,& deuorauit extremam partem caſtrorum. Sed orante Moyſe abſorptus eſt ignis. ¶ Illud poteſt allegari quod Deus ſumme odit vitium impatientiæ, & murmurationis, & maximè quando quis de labore quem pro Deo ſuſtinet,murmurat, & triſtatur,nam ignem, id eſt maiorem tribulationem ſolet in talibus accendere,& eos temporaliter, & æternaliter concremare.& ſic de dolore murmurationis ad ignem tribulationis neceſſe eſt eos pertranſire.Vnde dicitur Ezech.15. De igne egredientur,& ignis conſumet eos. ¶ Vel ſi vis allega quomodo oratio iuſti proficit tribulatis. Vnde dicitur Iacob.5.Multum valet deprecatio iuſti aſſidua. ¶ Vel dic ꝙ C illi qui erant in caſtris vltimi vel extremi, ſunt tunc igne accenſi.In quo poteſt notari, ꝙ ignes.i.tribulationes non inuadunt hodie illos qui in exitu eccleſiæ ſunt primi.i.principales domini,& magiſtri,ſed ſolum illos qui ſunt extremi,i. pauperes,miſerabiles & mendici,quia hodie mundi tribulationes illos ſolent inuoluere, quos extremos in mundi gradibus vident eſſe.Primi vero,i.ſuperiores,& diuites tribulationum ignibus non tanguntur, ſed potius honoribus & diuitijs extolluntur,ita ꝙ generaliter miſeriæ & tribulationes ad illos qui ſunt tribulati & miſeri deuoluuntur. Vnde dicitur.Pepercerunt pinguioribus Amalec,quicquid vero vile,& reprobum fuit,demoliti ſunt. ¶ Vel dic quod extremi ſunt negligentes,qui.ſ.in omnibus ſuis factis tardi, & vltimi volunt eſſe.Iſtos ergo ſolet ignis tribulationis inuadere. Primos vero.i.diligentes & celeres ſolet non tangere. ¶ Vulgus promiſcuum dicitur flagrare deſiderio carnium,cepitq; manna cibum dulciſſimum abhorrere & ægypti cibos appetere,& præ aliorum ciborum deſiderijs taliter proclamare. Quis dabit(inquiunt)nobis carnes? Recordamur piſcium quos comedebamus in ægypto. In mentem nobis veniunt cucumeres & pepones & porri,& cæpe & allia. Anima noſtra arida eſt,oculi noſtri non vident niſi manna. ¶ Re vera charissimi, iſte populus qui erat in deſerto, & exierat de ægypto ad terram promiſſionis,& in tabernaculis habitabat,& de cœlo manna dulciſſimum manducabat, ſignificat viros religioſos & perfectos,qui.ſ.ægyptum,ideſt mundum vel peccatum exierunt,& vt terram promiſſionis .i.paradiſum haberent deſertum pœnitentiæ vel religionis ſubintrarunt, & vbi.ſ. manna deuotionis & ſcripturæ poſſunt comedere,& vbi ſiunt peregrini & hoſpites,cum hic manentem ciuitatem non habebant,debent in iſto ſeculo tranſitorie habitare. Sed quid eſt? Pro certo multi ſunt qui iſtã vitam contemnunt,& ægypti.i.mundi quem dimiſerant recordãtes carnes.i.carnis delicias concupiſcunt. In mentem enim eis veniunt carnes & piſces.i. deliciæ carnales, cucumeres & pepones,qui frigiditatem indeuotionis inducunt, D .i.eminentiæ ſeculares,porri, cępe & allia quæ choleram.i. auaritiæ ardorem generat, & quæ lachrymari faciunt,curæ ſeculi ſeu negocia, & diuitiæ temporales. Et breuiter iſti animas ſuas aridas.i.conſumptas reprę́ſentant,manna ſacrę ſcripturæ & deuotionis,dulcedinem bonorum ſpiritualiũ abominantur & refutant, & illa quæ nihil valent.ſ. mundi bona deſiderant & affectant. Vnde Sap.27. Anima ſatiata calcabit fauum. Et Iob.30. Et eſſe ſub ſentibus delicias computabant. ¶ Cum filij Iſrael in deſerto manna contẽnerent, & ægypti carnes & cibos appeterent.iratus dominus dedit eis carnes multas,& eorum ingluuiẽ ſatiauit. Fecit.n.volare coturnices circa eorũ caſtra ad duos cubitos prope terram in tanta abundantia, ꝙ populus per menſem de ipſis quantum volebat accipiebat,& in abundantia manducabat. Sed dum adhuc carnes eſſent in dentib. eorum, pcuſſit eos dominus plaga magna,& vocatus eſt locus ille, ſepultura concupiſcentiæ. Ibi.n.ſepelierunt populum qui deſiderauerunt carnes. ¶ Iſta poſſunt applicari quòd interdum dominus in malum hominis malam eius petitionem exaudit, & malis eius deſiderijs condeſcendit. Vnde ſæpe fit quòd cum videt hominem manna.i. cibos ſpirituales contemnere,& carnes & ægypti fructus.i.carnis delicias & mundi diuitias appetere,ſolet ei omnia ad votum cõcedere,& eum in mundi proſperis ampliare,omniaq; mala ſua deſideria ſolent pro ſibito prouenire Pſal.80. Dimiſit eos ſecundum deſideria cordis eorum ibunt in adinuentionibus ſuis, & eiſdem talia cõmodare. Quia re vera dum iſti adhuc carnibus vtuntur,i. delitijs, & proſperis ſibi conceſſis a domino delectantur, ſæpe accidit quod ſubito a Deo per mortem & infortunia percutiuntur, & plaga damnationis perpetuæ feriuntur,& ſic mũdus ſepultura concupiſcentiæ dicitur,pro eo.ſ.quòd ibi carnes.i. deliciæ carnales cõncupiſcuntur, propter quas homines finaliter ſepulturæ traduntur Pſalm.105. Concupierunt concupiſcentias in deſerto,pluit eis ſicut puluerem carnes. Adhuc eſcæ erant in ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos. ¶ Ad finem quod Moyſes poſſet melius onera populi ſupportare, elegit dominus ſeptuaginta viros ſeniores de populo, quibus dedit de ſpiritu ſuo, vt poſſent

adgu-

A qui dictam terram promiſsionis ingredi vel videre, ſed potius temporaliter neceſſe habent ex diuino indicio deperire. Vnde hic dicitur Matt. 22. Non videbunt terram pro qua iuraui patribus eorum, nec, quiſque ex illis qui detraxerunt mihi, intuebitur eam. Et alibi. Nuptię quidem paratę ſunt, ſed qui inuitati fuerant non fuerunt digni &cæt. vt patet ibidem.

Capitulum decimumquartum. Textus. Igitur vociferans omnis turba fleuit nocte illa. Moralitatum. Capitulum. 11.

VIdens dominus populum murmurantem voluit ipſum delere & percutere, Moyſen vero diuitem & potentem facere, & alteri populo maiori præficere, Moyſes vero noluit, ſed fuſa oratione, pro populo intercelſit, & iram Dei ne deleret populum, temperauit. ¶ Sic vero prælátus non debet populum propter quodcumque delictum dimittere, nec in eorum damnatione conſentire, ſed potius pro ipſis dominum exorare, quinimmo quamcumque vtilitatem temporalem debet contemnere, vt poſſit ſalutem populo procurare, populique ſalutem & vtilitatem debet proprię & priuatæ ſuæ vtilitati præponere & præferre. Vnde iſte debet dicere illud Apoſtoli. 1. Corinth. 10. Omnibus per omnia placeo non quærens quod mihi vtile eſt, ſed quod multis &cęt. ¶ Filij Iſrael contenebrati voluerunt contra voluntatem Moyſi chananeum innadere, dato quòd Moyſes diceret eis quòd dominus cum eis nunquam eſſet, & ideo quia tunc proprijs viribus confidere videbantur, victi fuerunt & multi ex eis ceciderunt. ¶ Quod ad hoc allegari poteſt, quòd ille qui in proprijs viribus plus debito confidit, & ſe contra hoſtes ſuos diabolum & carnem præualere credit, faciliter attentationibus vincitur, & ab hoſtibus ſpiritualibus ſuperatur, maxime quando dominus non eſt cum eo, id eſt quando ipſum diuina gratia nullatenus comitatur, Vnde dicitur Iohan. 15. Sine me nihil poteſtis facere. Et Apoſtolus. 2. Cor. 3. Non ſumus ſufficien-
B tes aliquid cogitare a nobis tanquam ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt &cęt.

Capitulum decimumquintum. textus. Locutus eſt dominus ad Moyſen, dicens. Loquere ad filios, Moralitatum. Capitulum. 12.

HIc ponitur quòd quidam inuentus eſt qui ſabbato ligna cedabat & colligebat, qui incluſus eſt in carcere quouſque ſciretur de eo quid dominus imperaret. Præcepit ergo dominus quòd lapidaretur, & quòd propter violationem ſabbati lapidibus opprimeretur. ¶ Iſtud applica contra illos qui ſabbata & feſta non cuſtodiunt ſed in eis opera ſeruilia, & maxime peccata faciunt & committunt, & errant, tales enim in inferno lapidabuntur, & lapidibus duris id eſt perpetuis tribulationibus obruentur. ¶ Vel dic quòd ſabbatum ſignificat ſtatum religionis vbi debet eſſe quies, id eſt tranquillitas affectionis & tribulationis. Qui igitur tale ſabbatum, id eſt religionis ſtatum violauerit & ibi ligna collegerit, id eſt mundana negocia tractare præſumpſerit lapidibus duræ Dei ſententiæ finaliter cæſus erit Vnde dicitur. Exo. 20. Memento ergo vt diem ſabbati ſanctifices. ¶ Vel ſi vis iſtud allega, ad oſtendendum quòd legis tranſgreſſores acrius in principio puniuntur, vt ſic

C ipſa lex obſeruari diſcatur, ſicut etiam plurimis antiquorum exemplis patet, ſcilicet de Romulo, qui fratrem ſuum occidit, pro eo quòd contra edictum ipſe muros vrbis tranſilijt, & de illo qui filium proprium peremit, pro eo quòd contra hoſtes pugnaſſet, licet victor extitiſſet. ¶ Iſtud etiam poteſt allegari, ad probandum quòd Deus antiquitus erat valde rigoroſus & punitiuus, qui tamen modo in tempore legis nouę eſt pius, patiens & benignus, quia lex antiqua dicitur lex rigoris & timoris Lex autem noui teſtamenti dicitur lex gratiæ & amoris. ¶ Præcepit dominus quòd filij Iſrael ex quattuor angulis palliorum ſuorum faciant ſibi fimbriam de vittis hyacinthinis, vt cum eas viderint (inquit) recordentur mandatorum domini, & non ſequantur cogitationes ſuas, & oculos per res varias fornicantes, ſed recordentur præceptorum domini, & faciant ea, ſintque ſancti Deo. Quod ſecundum Comeſtorem ita ſtrictè ſeruauerunt Phariſæi, quòd in angulis palliorum ſpinas ponebant, vt eorum punctionibus legem domini memorarent. Et adhuc in pallio quo vtuntur in ſynagoga in quattuor angulis vittæ ſunt hyacinthinæ qui quidem pannus coloris cœleſtis eſt, ad recordationem legis, quæ de cœlo eis extitit data. ¶ Per pallium intelligitur conuerſatio, per quadraturam intelligitur quattuor virtutum cardinalium perfectio, per vittam hyacinthinam intelligitur cœlorum vel cœleſtium Dei mandatorum adimpletio, per extremitatem pallij intelligitur perſeuerantia ſanctæ conuerſationis, & continuatio, per ſpinas intelligitur diuini timoris punitio & ſtimulatio. Igitur dico quòd quilibet debet in pallio conuerſationis ſuę habere quattuor angulos, id eſt quattuor virtutes cardinales, necnon cū extremitate perſeuerātiæ, cum vittis hyacinthinis, id eſt cum conſideratione cœleſtis vitæ & manſionis, & cum ſpinis, id eſt cum timore, & compunctione æternalis damnationis. His enim mandatis Dei recordamur & ea perficimus, & cogitationes malas & vagas non ſequimur, ſed reprimimus, & oculos cordis ne per res varias diuerſis deſiderijs fornicentur, cohibemus, & reprimimus. Sic etiam Deo noſtro ſancti ſumus atque viuimus. Conſtat enim quòd per ſpinas diuini timoris, & per hyacinthum cœleſtis amoris, ſenſus noſtros a malis appetitibus cohibemus, & mandata Dei recordamur facilius, & implemus,

D

Capitulum decimumſextum. textus Ecce autem Chore filius Iſnar, filij Caath. Moralitatum. Capitulum. 13.

CHore quidē magnus leuitici generis, adiunctis ſibi ducentis quinquaginta viris, cum dathan & abiron qui erāt inter rubenitas maiores, murmurauerunt cōtra Moyſen, & Aaron contribules, & fratres ſuos, & inuidentes quòd Aaron per ſacerdotium, Moyſes propter ducatū, plus ceteris honorābātur, ſe & dictos complices ſuos leuitas dignos ſacerdotio aiebant. Dathan vero & Abiron quia erant de genere Ruben primogeniti duces debere fieri prætendebant. Igitur dathan, & abiron ad Moyſen venire contempſerunt vocati, ſed potius ad reſiſtendum ſibi, ſe & affines ſuos contribules parauerunt, quapropter orante & flente Moyſe, & eorum inuidiam puniri poſtulante, factus eſt vehemens terremotus. Præcepit itaque Moyſes populo, quòd ſepararent ſe a tabernaculis hominum impiorum, ſtatimque aperta eſt terra, & ipſos cum vniuerſo ſupellectili, & familia, & congregatione deuorauit, & abſorbuit, & tandem iterum ipſa vorago patula ſe recluſit. Tunc etiam Chore, & illi ducenti, qui ſacerdotium ambiebant a Moyſe vocati fuerunt, hauſto igne in thuribulo ſuo, Aaron ſimiliter in

E ſuo, coram domino ſtabant, & quem eligeret dominus in ſacerdotem, expectabat. Reprahenderat enim eos Moyſes de huiuſmodi ambitione dicens. Multum erigimini filij leui. Nunquid parum vobis eſt ꝙ ſeparauit vos dominus ab omni populo, & iunxit ſibi & ordinauerit, quòd quilibet cum thuribulo ſuo coram domino ſtaret, & voluntatem domini vtrum iſti vel ipſorum aliquis vel Aaron eligi deberet ad ſacerdotium, expectaret? Tunc ergo cum terra dathan & abiron abſorbuiſſet, & iſti cum ſuis thuribulis ſtabant, igne ab ipſis thuribulis exeunte, ſunt coram domino deuorati, Aaron vero inter ignes illęſus permanſit. ¶ Iſta poſſunt allegari literaliter, ꝙ in quo peccat quis, in hoc etiam punitur, iſti enim peccabant appetendo rem ſpiritualem, ſcilicet ſacerdotium, ideo igne tanquam re magis ſpirituali conſumpti ſunt. Dathan vero & abiron peccauerunt appetendo rem terrenam & ſpiritualem, ſcilicet populi ducatum, & ideo a terra puniti & abſorpti fuerunt. ¶ Vel dic generaliter contra inuidiam, quæ non poteſt pati proſperitatem alterius et bonorum vel meliorum, vel a Deo ſpecialiter electorum, quamquam in nullo eos lędentium vel nocentium, ſicut etiā hic Moyſes legitur dixiſſe. Ne reſpicias (inquit) ſacrificium ipſorum, tu domine ſcis, ꝙ nec aſellum quidem acceperim ab eis, nec affixerim quempiam ipſorum. Vnde Seneca dicit, ꝙ ſi nullos inimicos facit iniuria, multos tamen facit inuidia. Iſti ergo igne proprij thuribuli, id eſt dolore proprij cordis & corroſione inuidiæ comburuntur in hac uita, finaliter vero abſorbentur in infernali miſeria. Vel dic quòd illæ duæ ſectę ſignificant duo genera ambitioſorum, quidam enim ambiunt ad ſacerdotium, id eſt ad eccleſiaſticum ſtatum, ſicut ſunt religioſi, & clerici, & iſti figurantur in Chore & ſuis ſequacibus, qui erant leuitæ. Alij ambiunt ad ducatum, id eſt ad iudicaturas præpoſituras & ſingularem principatum, & iſti figurantur in Dathan, & ſuis complicibus. Omnes enim tales de ſuis ſufficientijs præſumunt & ſe dignos talibus officijs, & ſtatibus eſſe credunt. Illos vero qui talia officia ex Dei voluntate tenent, deſpiciunt, & contemnunt, & ſe eis pręficere, ipſoſque de ſuis ſtatibus abijcere conantur, ſatagunt & contendunt, & eos habere dominos vilipendunt. Tales ergo præſumptuoſi & rebelles & inuiti ac ambitioſi, qui etiam vocati a Moyſe, id eſt a ſuperioribus, venire nolunt, ſed potius murmurant, rebellant & contradicunt, ſolet dominus terribiliter punire. Ignisque rixæ, & diſcordia de ſuis proprijs thuribulis, id eſt de ſuis cordibus, & domibus, inter ſe ſolet aliquotiens exire, & ipſos & eorum ſtatum ſolet conſumere lædere & vorare. Terra finaliter eos deuorat, & infernus eos deglutiuit, deſtruit atque damnat. Et non ſolum ipſos ſed & eorum ſequaces, & complices ſic caſtigat. Pſalm. 105. Aperta eſt terra, & deglutiuit Dathan, & operuit ſuper congregationem Abiron. Quia igitur ſequaces talium cum talibus pereunt, præcepit dominus vt talium conſortia fugiamus, & quòd ab eorum tabernaculis & familiaritatibus recedamus, ne forte cum eis pereamus, quia reuera quando videmus conſpiratores vel detractores contra Moyſen, & Aaron, id eſt contra bonos prælatos, & Principes congregatos & ad detrahendum, & machinandum compoſitos, non eſt tutum talibus ſe adiungere, quia ſcilicet prælatis vel principibus præualentibus contra tales, ſolent eorum ſequaces & complices pęnas ſimiles luere vel doluere. Bene ergo dicit. Recedite a tabernaculis impiorum hominum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini cum eis. ¶ Vel dic quòd terra quæ Dathan, & ſuos ſuſcipiebat, ſignificat ambitioſorum terrenam proſperitatem & ſtatum, vel etiam illam terram, vel patriam quam occupant, quæ pro certo ipſos quandoque deuorat, inquantum ſcilicet damnationis, & tribulationis eorum materiam adminiſtrat. Quod quidem videmus ſpiritualiter in multis, qui eſſent boni & virtuoſi, niſi terra id eſt terræ proſperitas & fluctus negociorum ipſos per vitia deuoraret, & ſenſum eorum & ingenium abſorberet. Vnde Seneca in epiſtola. 19. Ingenioſus fuit Mecœnas magnum exemplum eloquentiæ daturus, niſi eum fęlicitas inuoluiſſet. Quod etiam temporaliter videmus in alijs. Conſtat enim quòd de tyrannis, & malis dicimus quòd propria terra in qua ſtant G propria ciuitas vel patria quam occupant, ipſos finaliter occidit & deuorat, & eos quandoq; cum ſuis ſequacibus ita tollit de medio, quòd nullum ueſtigium reſtat. Supra. 13. Terra quam vidimus, deuorat habitatores ſuos. ¶ Vel iſtud allega ſi uis, contra aliquas abbatias, vel etiam ciuitates, quę ſcilicet prælatum, vel iudicem ſuſtinere nequeunt, ſed omnes qui ibi ſtant, etiam cum afflictionibus deuorare contendunt, ſicut patet de cultoribus vineæ, qui ſeruos patrisfamilias vnum poſt alium occiderunt &c. ¶ Vel dic quòd Chore, & ſui ſequaces ſacerdotium ambientes, ignem & thuribula habuiſſe leguntur ad denotandum, quòd ambitioſi pro habendis dignitatibus, thuribulis & ſuffragiis, id eſt adulationibus & igne, id eſt muneribus, & alios per auariciam inflammantibus vtuntur, & in eis confidere dinoſcuntur. Cum Chore ſuique ſequaces ſacerdotium ambientes, & ante Deum Thurificare volentes, iuſto & mirabili Dei iudicio igne de ſuis proprijs thuribulis exeunte fuiſſent combuſti, & propter ambitionem puniti. ¶ Præcepit dominus, quòd illa thuribula in laminas fabricarentur, & altari holocauſtorum affigerentur, vt ſic quicunque ſacrificantes & uidentes laminas terrerentur ex punitione dicti criminis, & a ſimili ambitione metu ſimilis ſupplicij retraherentur. ¶ Iſta autem poſſunt applicari, quòd pœna vnius debet eſſe terror multorum. ¶ Poteſt etiam allegari pro conſuetudine illorum, qui ſceleratos in locis publicis ſuſpendunt, vel in locis eorum aliquod ſignum ſuæ punitionis & nequitiæ conſtituunt, vt omnes qui talia ſigna vident, timeant, & a ſimili delicto caueant. Et inde etiam eſt, quòd hiſtorię antiquæ malorum hominum depinguntur: pro eo quòd ex eorum aſpectu homines a criminibus coerceantur. Vnde etiam de Xerxe rege legimus quòd quendam malum iudicem fecit excoriari, & pelle eius ſedem iudicialem cooperiri: filiumque eius loco eius iudicem conſtituit, & vt in dicta ſede ſuper corium patris ſedendo, iuſta iudicia redderet, imperauit. Hoc ergo fecit, vt quotiens aliquam ſententiam daret, punitionis patris ſui memoriam haberet, & ſic ab iniuſticia deuiaret. Igitur dico, quòd in altari eccleſiæ debent malorum & ambitioſorum pęnę ſcribi & depingi, vt terrore ſuppliciorum poſſint alij a ſimilibus nequitijs retardari, Quod etiam de altari ſacræ ſcripturæ dici poteſt in quo pro certo multorum malorum hominum, & ſuarum punitionum ſigna & hiſtorię recitantur, vt omnes qui in tali altari ſacrificant, i. qui in ſacra ſcriptura ſtudent, dum hęc aſpiciant, terreantur, id eſt a ſimilibus arceantur. Apoca. 18. Qui in mari operantur, H longe ſteterunt & clamauerunt, videntes locũ incendij eius. Aaron qui erat iuſte promotus & a Deo electus quamuis eſſet in medio eorum qui propter ſuam ambitionem incendio periclitabantur, tamen non legitur eſſe lęſus. Sic vero iuſti quamuis ſint in medio malorum igne ſuæ cupiditatis & auariciæ, tamen nullatenus læduntur, ſed ſeipſos bonos & ſynceros ſeruantes, innocenter viuere comprobantur. ¶ Hic dicitur quòd cum populus propter mortem Chore, Dathan & Abirō & ſuorum, vellent Moyſen & Aaron lapidare ſtatim apparuit gloria domini, quæ ipſos fugientes ad tabernaculum, cooperuit & protexit, populum vero murmurantem & ad ſeditionem mouentem, ira Dei puniuit, ipſoſque incendium mox inuaſit Numer. 14. Simile ponitur ſupra, vbi cum populus vellet lapidare Moyſen, apparuit gloria domini, quæ & populum terruit, & Moyſen de manibus populi liberauit, ¶ Iſtud etiam allega, quòd tunc ſumma apparet Dei benignitas, quando magis inſtat periculum & neceſſitas, tuncque magis ſolet auxiliari, quando videt bonos ab impijs moleſtari. Solet enim quandoque in ipſo actu perſecutionis bonos protegere, & malos incendio, tribulatione, & infortunio moleſtare. Vnde Apoſtolus. Facit cum tentatione prouentum. Quod 1. Cor. 10. ſcilicet in paſſionibus martyrum comprobatur pluries accidiſſe. Vnde dicitur. Pro. 11. Iuſtus de anguſtia liberabitur, & tradetur impius pro eo. ¶ Cũ populus combureretur, & incendium pateretur, pro eo quòd contra Moyſen murmurauerunt. Aaron ex præcepto Moyſi ad locum incendij cucurrit, & ſtans inter mortuos, & viuentes thymiama Deo obtulit, & orans pro populo incendium diminuit, & extinxit. ¶ Sic vero quando in-

A do incendium vitiorum vel ſimulationum vaſtat populũ ſubditorum, ſtatim debet adeſſe Aaron. i. prælatus vel eccleſiaſticorum populus, qui pro certo debet contra huiuſmodi incendium concurrere, & ſe inter mortuos & viuentes. i. inter peccatores & iuſtos medium ponere, vt. ſ. mortuos poſſit ad gratiam reſuſcitare, viuos vero. i. iuſtos ne tali incendio pereant, liberare. Debet ergo thyamama orationis pro populo domino offerre, & ſic poterit vitiorum vel infortuniorũ incendiũ ſuperare. Et ſic de bonis prælatis põt dici illud Apoſtoli. Obturauerũt ora leonũ extinxerunt impetum ignis, effugauerunt gladij aciem.

Capitulum decimumſeptimum. textus. Et locutus eſt dominus ad Moyſen, dicens Loquere ad fi. Moralitatum. Capitulum. 14.

VOlens dominus ſacerdotium Aaron confirmare, & murmur populi ſedare, & volens oſtendere ipſum Aaron ſpecialiſſimum electum ſuũ eſſe. Pręcepit ꝙ ſingulas virgas aridas ſingulę tribus cum ſuperſcriptione ſingulorum nominum tribuum in tabernaculum ponerent. Aaron autem ſuam virgam ſiccam cum inſcriptione proprij nominis ſuæ tribus poneret cum eiſdem. Cumque omnes illę virgę coram domino per noctem fuiſſent dimiſſę, & in craſtinum productę, inuenta eſt virga Aaron germinaſſe, nec non frondes et flores & fructus, ſ. amygdala protuliſſe, quo ſigno ſacerdotium Aaron fuit a domino confirmatum. Virga quoque ſicca quæ floruit eſt in tabernaculo, & in arca ad perpetuum monimentum repoſita. ¶ Sic vero ſi tu vis ſcire qui ſacerdotes, id eſt ſuperiores & prælati debent eſſe a Deo prælecti, reſpice virgas eorum id eſt iuſticiam vel iuriſdictiones quibus regunt populum, ille cuius virga. i. iuſticia erit arida ſine humore carnalis affectionis, recta ſine curuitate vel declinatione perſonalis acceptionis, germinans per bonam cogitationem, frondens per latam dilectionem, florens per bonam conuerſationem, fructificans per, bonam operationem. Talis pro certo erit Aaron Dei electus, id eſt prælatus iuſtus & bonus, dignus ſufficiens, & acceptus. Alij vero quorum virga ſeu iuſticia remanet ſicca, & a germine, fronde, flore, fructu prædictis ſterilis & vacua, digni ſunt repudiari a ſacerdo-
B tio prælatione & promotione vel officio retropelli, & ſic poterit illis dici illud: Virga æquitatis virga regni tui &c. Et dic ꝙ Aaron interpretatur mons fortis, ad denotandum ꝙ prælatus qui tali virga iudicat, eſt vt communiter mons. i. altus & honoratus, & fortis, id eſt ſolidus & confirmatus, quia. ſ. tales quorum iuſticia talis eſt, vt præmiſi, ſunt apud homines alti & honorati & in ſtatu ſuo timere debet, qui ſcit & vult iuſticiam exercere, & virgam floridam & fructiferã domino præſentare. Vnde dr̃. Factæ ſunt ex eo virgę ſolidæ ſceptrum dominantium. ¶ Vel dic ꝙ Aaron ſignificat populum iudaicum. Virga ſicca ſignificat virginem benedictam. Mariam, ab omni humore carnalis voluptatis pœnitus alienam. Iſta ergo ſicca germinauit, floruit, fronduit, fructificauit. i. virgo cõcepit peperit & generauit illum qui eſt germen gratiæ, fons lętitiæ, flos mundiciæ, fructus iuſticiæ. i. Dei filium benedictum Chriſtum. Chriſtus amigdalum poteſt dici, qui eſt fructus medicinalis, pro eo ꝙ ille mundum ſanat & redimit a morbo peccati, nequitiæ. Et breuiter alus virgis, id eſt aliis virginibus ſiccis & ſterilibus manentibus, iſta ſola floruit, & ſine ſemine viri Deum, & hominem parturiuit. Vnde dicitur. Eſa. 11. Egredietur virga de radice Ieſſę, & flos de radice eius aſcendet, & requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini. Iſta enim ad litteram fuit de radice, id eſt de genere Ieſſę, qui fuit pater Dauid, & de radice, id eſt de corpore huius virgę aſcendit flos iuſticiæ Dei filius, ſuper quem requieuit Spiritus ſanctus. ¶ Aduerte hic ſi vis, quod dixit dominus Moyſi. Illius quem elegero germinabit virga, & tamen ipſe plus reddidit, quam promiſit, quia ſcilicet virga illa non ſolum germinauit, immo frondruit, floruit & fructificauit,
ad denotandum, quòd Deus ſuperabundantius præmiat, C
quàm promittit, ſicut apparuit in Salumone, qui ſolum petebat ſapientiam, ſed Dominus non ſolum ſapientiam, immo etiam diuitias, & gloriam ſibi dedit. 2. Reg. 3. Vnde dicitur, quòd ipſe dat omnibus affluenter, & non improperat. Iaco. 1. Vel dic quòd exemplo eius quilibet vir perfectus plus debet facere, quàm promittere, & abundantius bene facere quam auſus fuit dicere, uel aſſerere. Quod eſt contra multos, qui multa promittunt, & pauca reddunt, de quibus dicitur. Eccl. 20. Exigua dabit, & multa improperabit. Et alibi. Pro. 14. Vbi verba ſunt plurima, ibi frequeg eget teſtas.

Capitulum decimumoctauum. textus. Dixit dominus ad Aaron. Tu & filij tui, & domus patris tui, Moralitatum. Capitulum. 15.

DIctum eſt Aaron. Tu & filii tui cuſtodite ſacerdotium veſtrum, & omnia quæ ad cultum altaria pertinent ſacerdotes illud miniſtrabunt. Si quis extraneus acceſſerit, occidetur. Ponitur etiam hic, quòd leuitæ debebant habere decimas de omnibus bonis filiorum Iſrael. Ipſi verò leuitæ de decimis perceptis debebant percipere decimam partem, & dare ſacerdotibus: nihilque debebant hæreditatis habere in populo, decimarum oblatione contenti. ¶ Sic vero ſacerdotes, id eſt ſacri duces, ſcilicet boni & ſancti viri, debebant circa altare domini ſcilicet in officiis eccleſiaſticis miniſtrare, nullusque extraneus, id eſt nullus peccator Simoniacus, vel indignus, ſed debet ad hoc ingerere quoquo modo. Leuitæ etiam & clerici, & religioſi non debent mundanas hæreditates & opes quærere, ſed decimarum oblatione, id eſt ſuorum prouentuum eccleſiaſticorum perceptione debent contenti eſſe. & ad hæc de illis debent ſuis ſacerdotibus, id eſt ſuis maioribus, primitias, id eſt ſubuentiones, & ſeruitia debita miniſtrare, quod tamen eſt contra mul-
tos ambitioſos clericos quibus decimæ, id eſt beneficia ec D
cleſiaſtica non ſufficiunt immo temporales dignitates, regumque officia ambiunt atque cupiunt, & terrenas poſſeſſiones pro ſe, & ſuis accumulant, & acquirunt. Contra quos dicitur. Luc. 3. Contenti eſtote ſtipendiis veſtris. Et hic dicitur etiam ſic, in terram eorum, ſcilicet ſæcularium, nihil poſſidebitis, nec habebitis partem inter eos. Ego enim hæreditas veſtra ſum in medio filiorum Iſrael. ¶ Hic dicitur quòd omnia quæ offerebantur Domino vel miniſtris eius, ſiue eſſent decimę ſiue donaria, debebant eſſe optima electa Deo. Et debebant meliora dare, & non egregia & pinguia reſeruare. ¶ Quod tamen eſt contra illos, qui Deo & religioni dant filios deformes, fatuos & proteruos. Dic etiam contra illos, qui deteriores fructus pro decima ſoluũt deteriorem denarium offerunt, & de veſtibus ac victualibus deteriora pauperibus pro Chriſto tribuunt, & quicquid eſt egregium vel electum, ſibi retinent & aſſumunt. Debent tamen iſti attendere illud Malach. 1. Maledictus qui habet in grege ſuo maſculum & offert Domino debile.

Capitulum decimumnonum textus: Locutuſque eſt dominus ad Moyſen & Aaron dicens Iſta eſt religio. Moralitatum. Cap. 16.

HIc ponitur & replicatur de ſacrificio vaccę ruffę, ſed de hoc vide Leui. 16. Hic vero attende vnum mirabile. Dicitur enim hic, quòd de cineribus vaccę cõbuſtę fiebat aqua expiationis, ex qua ſcilicet omnes immun-

A di purificabantur, & cum tali aqua mundare immondos a Domino iubebatur. Veruntamen ſic fiebat, quòd vir mundus qui carnes comburi faciebat, & ille qui collectos & mūdificatiuos cineres in loco mundo reponebat, vel qui immundum aqua mundificatiua aſpergendo mundabat, immundus fiebat, & rem mundam & mundificantem tangendo, & immundo mundiciam dando etiam immundiciā cōtrahebat. Propter ꝙ vt mund⁹ fieret, ī vcſpere ſaluabat. ¶ Per cineres mundificatiuos qui erant de cineribus vitulę combuſtæ intelligo myſterium paſſionis Chriſti, vel altaris ſacramentum, vel alia ſacramenta, quæ mixta cum aqua lachrymarum mundant immundos, id eſt de peccatoribus faciunt iuſtos. Cinis enim remanet poſt combuſtionem. Sic & memoria poſt paſſionem, & ſacramentum Euchariſtię, & alia ſacramenta poſt Chriſti mortem, & reſurrectionem. Igitur illi qui tractant illos cineres, id eſt ſcraments eccleſiæ, & qui iſtis mediantibus immundos peccatores mundificant, qui vitulam comburunt, id eſt qui Chriſti combuſtionem & paſſionem conſiderant, & qui cineres iſtos cum aqua ſacræ ſcripturę & doctrinæ in alios aſpergunt, & prędicant: & immundi efficiuntur ad tactum mundiciæ, quam miniſtrant, indignos, & immundos ſe putant, quicunque quanquam mundus & ſanctus ſacramenta eccleſiæ adminiſtrat, ſeu qui onus mundificandi alios in confeſſione portat, ſeu quæ ſacram ſcientiam aliis prædicat, & inde aſpergit alios atque rigat, proculdubio in ſua exercitatione debet immundiciam contrahere, inquantum ſe non digne adminiſtraſſe ſemper debet credere & timere, & ideo pro immundicia, id eſt pro tali indignitate ſe debet per confeſſionem abſtergere & lauare. Vnde. Luc. 17. Cum omnia bene feceritis, dicite: ſerui inutiles ſumus. ¶ Vel dic contra malos ſacerdotes, qui dum alios prædicando, & ſacramenta miniſtrando mundificant a peccatis, ipſi immundi peccatores efficiuntur, inquantum ſcilicet indigne ſuum miniſterium exequuntur. Conſtat enim quòd multi ſimplices ex ſimplicitate ſua mundi & boni ſunt, qui tamen ſi cineres tangere, id eſt ſacramenta eccleſiæ miniſtrare præſumpſerint, vel officium eccleſiaſticum, & potiſſime officium prælaturæ cum ad hoc indigni ſunt, immundi & peccatores fiunt, & ſic fit quòd ille qui in minoribus erat mundus, dum ad maiora vehitur, fit immundus. Allega ſicut vis. ¶ Hic dicitur quòd quicunque tangebat mortuum vel domum eius intrabat, vel aliquid de domo ſua tangere præſumebat, immundus erat, & tertio, & ſeptimo die abſtergere ſe debebat. Qui enim tertio die non aſpergebatur, nunquam in die ſeptima mundabatur. ¶ Numerus ternarius ſignificat fidem trinitatis. Septenarius vero numerus ſignificat ſeptē ſacramenta, vel etiam ſeptem virtutes vel ſeptem opera miſericordiæ. Aqua expiationis quæ habebatur, ſignificat pę

B nitentiam, & mortis memoriam lachrymoſam. Igitur illud eſt verum, quòd illi qui ex tactu mortui, id eſt ex conſenſu & operatione mortalis peccati efficiuntur immundi, nunquam per aquam expiationis, id eſt per pœnitentiam mundantur, niſi die tertio, id eſt in fide trinitatis, & in die ſeptimo, id eſt ſeptenario ſacramentorum, virtutum & operum, iſta expiatio & ablutio, id eſt mundificatio peragatur. Nihil enim valet ternarius ſine ſeptenario, & econuerſo. Quia ſcilicet nihil valet ad ſalutem fides, niſi habeat opera, nec etiam ſacramenta, vel opera valent aliquid ſine fide. Vnde dicitur. Iac. 2. Fides ſine operibus mortua eſt. Et apoſtolus. Hebr. 11. Sine fide impoſſibile eſt placere Deo. ¶ Itē hic dicitur ſic. Vas quod non habuerit operculū vel ligaturam deſuper, immundum erit. ¶ Sic vere vas cordis reputatur immundum, quando per cuſtodiam vel charitatem non eſt ligatum, nec per timorem domini cōopertum, vel per timorem domini abſconditum vel velatum, & ideo illi qui cor ſuum omnibus manifeſtant, qui per iactantiam vel per vanam gloriam, vel per iracundiam interiora ſua dilatant: & affectus ſuos cohibent, nec moderant immundi merito dicendi ſunt. ¶ Vel dic etiam quòd vas iſtud ſignificat os, quod. ſ. ꝑ loquendi moderantiā non fuerit ligatum, vel per verecundiæ reuerentiam non fuerit coopertum, dici debet pro certo quòd eſt fętidum & immundum. Os enim quod ſemper eſt ad loquendum apertum & deligatum, id eſt a termino temperantiæ ſolutum, neceſſe habet eſſe in multis immundum & diſſolutum. Vnde dicitur. C Sicut vrbs patens, & abſque murorum ambitu, ſic homo, qui neſcit in loquendo ſpiritum ſuum cohibere. Pſal. 5. Sepulchrum patens eſt guttur eorum &c.

Capitulum Vigeſimum. Textus. Veneruntq́; filij Iſrael, & omnis multitudo in deſertum ſin. Moralitatum. Capitulum. 17.

CVm populus veniſſet in cades, mortua eſt ibi Maria, & defecit aqua populo, & contra Deum murmurauit. ¶ Cades interpretatur commutata, vel mare tollens, & ſignificat mundi proſperitatem, quæ mare, id eſt mortis amaritudinem de mente tollit, & faciliter mutatur & deperit. Maria interpretatur amara, quæ ſignificat pœnitentiam, quæ per contritionem amaricat atque rodit. Igitur illud eſt verum, quòd quando homo venit ad cades, id eſt ad ſtatum mundanæ, & mutabilis proſperitatis, pro certo ſtatim Maria, id eſt pœnitentia ſibi moritur, quia nunquam pœnitentiæ amaritudinem amplexatur, & propter hoc aqua diuinæ gratiæ tunc deficit, propter quod murmur & contentio ſæpe venit. Proſperitas enim pœnitentiam interficit, & per mortem pœnitentię aqua gratiæ deficit, & propter eius defectum murmur, & diſcordia in populo vel in mente naſcitur atque creſcit. Et ideo de Maria matre Ieſu dicitur, quòd in nuptiis vbi ipſa fuit, aqua non defuit, immo etiam in vinum mutata fuit. ¶ Hic ponitur quomodo aqua de petra producitur, vt biberent homines & iumenta, ſed vide Exodi. 17. vbi ſimile ponitur, quod ibi expoſui. Populus Iſrael volens tranſire per compendium ad terram promiſſionis, rogauit regem Edom, quòd ipſum per terram ſuam tranſire permitteret, promittens quòd per viam tritam, publicam & regiam pergeret, nec ad dexteram nec ad ſiniſtram diuerteret, aquam de ſuis puteis non biberet, agros, & vineas non intraret. Quod ſi de bonis terræ ſuæ accipere ipſum aliquid contingeret, non iuſtum precium ſibi daret. Rex autem Edom hæc omnia denegauit, & dare tranſitum fratri ſuo Iſrael noluit, ſed ad præliandum contra eum ſe parauit. Propter quod Iſrael ab eo ſe diuertit, & per viam aliam magis longam ad terram Hieruſalem properauit. ¶ Iſrael & Edom, Iacob & Eſau, qui fuerunt fratres, poſſunt ſignificare animam, & carnem, quæ ſicut fratres, inuicem ſunt coniunctæ. Iſrael enim videns Deum, Edom D autem ſanguineus interpretatur, quia ſcilicet anima poteſt Deum cognoſcere, caro vero ex ſanguine dinoſcitur viuere & conſtare. Cum ergo Iſrael, id eſt anima habeat ire in terram promiſſionis, id eſt in paradiſum, vel etiam in perfectionis ſtatum, & neceſſe habeat per terram fratris ſui, ſcilicet corporis ſiue carnis tranſire, valde timet quòd ab eo impediatur, & quòd a carne a virtutum itinere retardetur. Iſte ergo Iſrael, id eſt ſpiritus, per viam rectę pœnitentiæ, vel per viam publicæ miſericordiæ, vel eleemoſynæ, per viam regiam ſolliciæ proponit ire. Aquas deliciarum non proponit bibere, per agros et vineas, id eſt per carnalia negocia non intendit incedere, nec per aliquam iniuſticiam proponit ad ſiniſtram ſeu ad dexteram declinare. Quod ſi aliquid de bonis ipſius terræ, id eſt de mundi deliciis guſtauerit, promittit ſatisfacere, & per pœnitentiam emendare. Sed quid? Re uera iſte Edom, id eſt caro cum populo ſuo, id eſt cum gula, & vitiis carnalibus, talia pacta renuit, & Iſrael, id eſt animæ ſeu menti contemplatiuę tranſitum præſtare contradicit, immo ad eī obuiandum ſe continue ꝑparat & præmunit. Non tranſibis inquit per me, alioquin armatos occuram tibi. Inde ergo ſępe fit, quòd mens ſeu anima neceſſe habet aliam viam magis latam & communem quęrere, & ipſe Edom, id eſt carnis impugnationes, a via compēdij, id eſt a ſtatu & vita perfectionis & abſtinentiæ retro ire. Ideo bene dicit Apoſtolus, Galat. 5. quòd caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus concupiſcit aduerſus carnē. ¶ Hic ꝓcepit dn̄s, ꝙ Aarō vadat ad pa

tres

A tres luos, & quod ſanctis veſtibus denudetur, & ipſis filius eius Eleazar induatur in monte hor. Eleazar igitur a Moyſe ducitur, & ibi ſactis veſtibus induitur, & ſummus ſacerdos conſtituitur. Aaron autem ibidem moritur, qui triginta diebus a populo deploratur. ¶ Sic vere cum quis ad ſacerdotium ſumendus eſt, & loco patris, id eſt prælati ſubſtituendus debet ſupercilium montis, id eſt mentis contemplationem aſcendere, veſtes ſacras, id eſt virtutes induere, & ſic mediante Moyſe, id eſt adiuuante diuina lege digne poterit ſacerdotium & eccleſiaſticum gradum ſeu officiũ obtinere. Hor enim interpretatur lumen ſeu mons, quia pro certo iſte lumen contemplationis & montem perfectionis aſcendit, q̃ digne Aaron, id eſt ſancto prælato vel epiſcopo prædeceſſori ſuccedere quærit. Bene ergo dicitur. Circunda tibi decorem & in ſublimi erigere, & eſto glorioſus, & ſpecioſis induere veſtibus. Aaron mortuus eſt, & per triginta dies eſt a populo deploratus. Sic & nos in religione terrena pro mortuis facimus & per triginta dies miſſas pro mortuis facimus & decantamus.

Capitulum vigeſimumprimum. textus. Quod cum audiſſet chananeus rex Arad qui habitabat ad meridiẽ, veniſſe ſcilicet Iſrael per exprolatorum viam. Moralitatum. Capitulum. 18.

Populum circumeuntem terram edẽ, cepit tedere itineris & laboris, dicebatq; Moyſi. Cur eduxiſti nos de egypto, vt moreremur in ſolitudine: Deeſt panis, non eſt aqua. Anima noſtra nauſeat ſuper cibo iſto leuiſſimo, ſicut ante fecerat iſte populus ſimilem murmurationem dicens. Nu. 20. Quare nos aſcendere feciſti de ægypto, & adduxiſti in hunc locum peſſimum qui ſeri non põt, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec malo granata, inſuper et aquam non habet ad bibendum. Igitur indignatus dominus, pro murmure miſit in populum ignitos ſerpentes, ad quorũ plagas morteſq; plurimorum venit, populus ad Moyſen dicẽs. Peccauimus, quapropter pro ipſis ſanãdis præcepit domin⁹ fieri ſerpentem eneum, & eum in palo ſuſpendi, vt percuſſi
B a ſerpentibus dum in iſtum ſerpentem aſpicerent, ſanarẽtur. Sic ergo fiebat quod illos quos aliquis ſerpẽs viuus & venenoſus mordebat, ſerpens innocuus mortuus & æreus in palo ſuſpẽſus, dum reſpiciebatur ſanabat. ¶ Iſte populus murmurans genus humanum deſignat, qui ſcilicet in ſolitudine huius mundi, qui re vera eſt locus peſſimus, qui per prædicationem non ſeritur, pane verbi non reficitur, aqua gratiæ nõ bibitur, ficubus malogranatis, id eſt bonis ſpiritualibus & virtutibus non ditatur, a principio non ceſſauit contra dominũ murmurare, & eidem per mala opera repugnare. Quapropter ignitis ſerpentibus, id eſt a demonibus & vitijs ipſum permiſit dominus percuti, qui non ceſſauerunt eos ab Adam vſque ad Chriſtũ miſerabiliter mordere, & ſpiritualiter necare, tamen propter plagas tribulationum & vitiorũ, cum antiqui populares plãgerent & clamarent, voluit dominus quod ſerpẽs æneus, id eſt Chriſtus, qui more æris prædicando reſonaret, in virginis vtero ſicut in quadã fornace conflaretur, & quod per Moyſen, id eſt per populum iudaicum, in palo, id eſt in cruce ſuſpenderet, etiam inſuper moreretur, & quod percuſſi a ſerpentibus, id eſt demonibus vitiis & tentationibus, per aſpectum & per fidem ipſius ſanarẽtur. Iſte etiam ſerpens mortuus viſus & creditus humanum genus ab illis plagis ſanauit, quibus antiquus ſerpens, id eſt luciter, in perſona Adę, totum genus humanum lethaliter vulnerauit. Et quod loquendo moraliter quotidie efficit, quod illi qui ab ignitis ſerpẽtibus, ſcilicet a mundo, carne & a diabolo igni triplicis concupiſcentiæ inflamantur, ſi ſerpentẽ in palo pendentem, id eſt Chriſtum & eius humanitatem in cruce morientem, per compaſſionem & deuotionem aſpiciũt ſani & liberi ſtatim fiũt. Ideo Heb. 12. Apoſtolus monet nos ad hunc aſpectum dicens. Aſpicientes in auctorem fidei & C
conſummatorum Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem confuſione contempta. Conſiderate eum &c. ¶ Sicut hic innuitur, filijs Iſrael terram edom circumeuntibus iuxta terminos Moab duo mirabilia contigerunt. Vnum de flumine ſeu de torrente zareth, qui ante eos eſt ſiccatus, & ſicut mare rubrum coram euntibus eſt diuiſus. Aliud iuxta arnon de quibuſdam rupibus & ſcopulis qui ad eorum aduentum geſtierunt, & ſignum lætitiæ dantes, ſeipſos inclinauerunt, & tranſeundi ſpacium præbuerunt, & ideo ſecundum ſcholaſticam hiſtoriam, & ſecundum iudeos hic dicitur, ſcopuli torrentium. Et in Pſalm. 113. dicitur. Montes exultauerunt vt arietes, & colles ſicut agni ouium. ¶ Iſta poſſunt exponi myſtice, & dic quòd filij Iſrael ſignificant religioſos, qui ſcilicet per ſolitudinem religionis circueundo terram edom, id eſt mundum, probarent ad terram futuræ promiſſionis. Sed pro certo iſti duo inuenerunt nocumenta, ſcilicet fluuium zareth, qui ſignificant carnis fragilitatem, & montes arnon, qui ſignificant pœnitentiæ difficultatem. Et re vera iſta duo, ſolent nos a progreſſu bonorum operum impedire ſcilicet fragilitas, & voluptatis fluxibilitas ex parte noſtra, & aſperitas & difficultas ex parte rei. Sed quod: Pro certo ſi fuerim & veri filij Iſrael, id eſt veri contemplatiui & iuſti, iſta duo impedimenta tollentur quia ſcilicet fluuius noſtræ fragilitatis ſiccabitur & ſolidabitur. Scopulus vero aſperitatis & difficultatis nobis geſtiet & lętabitur, & facilis & meabilis efficietur, quia re vera boni inueniunt in ſolitudine religionis & pœnitentię difficilia eſſe leuia, & facilia eſſe fortiſſima Vnde dicitur. Mat. 11. Iugum enim meum ſuaue, eſt, & onus meum leue.

Capitulum viceſimumſecundum. Textus, Profectique, & caſtrametati ſunt in campeſtribus moab. Moralitatum. Cap. 19.

Hic ponitur de morte Og & Seon regis amorreorum ſed nihil ibi notabile iudicaui. Videns Balach rex D
Moab, quod victi & deſtructi fuerunt amorrei, timuit populum Iſrael, & ideo pro maledicendo ſibi, Balaam ariolum adiuit. Dum ergo Balaam ad balach properat, ſpe munerum (vt dicunt aliqui) & contra Dei voluntatem prædictum populum maledicere proponeret, occurrit ſibi angelus in via euaginato gladio contra eum. Quem videns aſina, diuertit ab itinere, & fuſte ceſa angelo cum gladio occurente, & in ſtricto quodam loco quòd declinare nequibat aſſiſtente, tantum adhæſit parieti, quòd pedem ſedentis attriuit. Aſina vero angelum cum gladio videbat, ipſe vero Balaam non videbat angelum. Incepit ergo aſina loqui, aperuit enim dominus os illius, & cepit Prophetam reprehendere, & de hoc quod ipſam fuſte percuſſerat vituperare. Quare me percutis ecce iam tertio, Ex tunc etiam dominus oculos prophetæ aperuit, & angelum cum gladio vidit. Qui viam ipſius reprehendit, & ne populum Domini malediceret, imperauit. ¶ Iſta allegorice poſſunt dici de iudęis & gentilibus. Balaam enim prophæta poteſt ſignificare iudęos, qui legem & prophætas habuerunt. Aſina vero ſignificat gentiles, qui beſtialiter & brutaliter vixerunt. Angelus ſignificat Chriſtum vel etiam eius fidem qui gladium ſuæ ſeueritatis & iuſticiæ ſecum portat. Iſta ergo eſt veritas, quòd aſina prius vidit angelum quam Prophæta, id eſt gentiles primo crediderunt Chriſto & ipſum citius per fidem viderunt, quam Iudęi, quia ſcilicet gentiles ipſum per fidem viderunt, & iudei in perfidia remanſerunt, qui prius erant beſtiales & cæci, fuerunt illuminati, & illi qui prius clare viderant, ſunt excæcati, iuxta illud quod dicitur. Ioan. 9. Ego in hunc mũdũ veni, vt qui nõ vident videant, & q̃ vidẽt cęci fiant. In fine tamen balaam angelum videt, quia iudaicus populus finaliter conuertetur, & credet in Chriſtum, & eius fidem percipiet & cognoſcet. Vnde Eſaia. 60. Tunc videbis, & affiues. ¶ Vel dic quod Balaam prophæta, qui interpræta-

E præturatur turbans eos, vel deuorans populum, ſine ſubſtantiá eorum; ſignificat mundi ſuperiores, id eſt prælatos principes, & etiam clericos vel diuites, quia ſcilicet iſti licet ſint Prophetę. id eſt ſapientes, & ſcientifici reſpectu aliorum, ipſi tamen per diſcordias populum turbant. Patet de aduocatis, qui nutriunt omnes lites, propter rapinas populum deuorant, & tamen ſine ſubſtantia eorum ſunt finaliter, inquantum ſcilicet tales rapinarum diuitię nunquam diu apud eos perſeuerant, ſicut patet tales vt communiter ſunt pauperes, aduocati vero & alii fraudulenti, quanquam de ſubſtantia populi ſint diuites, tamen apud hæredes eorum minime diu reſtant. Quia ſecundum Prouer. 22. Alii congregant non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt. Aſina vero poteſt populum ſubditum, beſtialem & ſimplicem ſignificare, quam ſcilicet Balaam, id eſt ſuperiores nō ceſſant equitare contemnere & calcare. Igitur dico, quòd aſina hodie melius videt angelum quàm Propheta, quia pro certo hodie inferiores & ſubditi melius vident Deum, & melius conſiderant gladium ſuę ſententię quàm ipſi ſui equitatores, id eſt quam clerici, Prophetæ & religioſi, principes & quicunque ſuperiores. Gladius enim diuinæ ſententiæ hodie preterquam a ſimplicibus non timetur & angelus teſtamenti Chriſtus ab ipſis, non a mundi ſapientibus, & potentibus contemplatur. Vnde Eſaiæ. 38. Non videbo dominum Deum in terra viuentium. Aſinę ergo, id eſt ſimplices per aſpectum gladij diuinæ ſententiæ, quando ſcilicet in arcto loco mortis inter parietes finalis neceſſitatis, a quo declinare non poſſunt Chriſtum cum gladio expectare comminantem conſpiciunt, a mala via iniuſticiæ diuertunt, & verberari tribulationibus citius ſe permittunt quam peccare iuxta illud Iob 19. Fugite ergo a facie gladij, quoniam vltor iniquitatum gladius eſt, & ſcitote eſſe iudicium. Mali vero prohetæ id eſt mali clerici, & ſuperiores, quia Deum non vident neque cogitant, audacter contra ipſum peccando properant, & gladium ſuæ ſententiæ non formidant. Sic ergo fit quòd aſinæ prophetas reprehendunt, dum ſimplices melius quàm literati, laici melius quàm clerici, ſubditi melius quàm prælati operantur, & viuunt. Vnde iſti hodie contra naturam loqui, Deum laudando videntur, vbi maiores tacere noſcuntur. Vnde de beato Antonio legitur, ꝙ cum per deſerta videre paulum pergeret; & homuncionem ſecum loquacem reperiſſet dixiſſe fertur. Ve tibi alexandria, quia beſtiæ Chriſtum loquuntur, homines vero ipſum ignorant. ¶ Vel ſi vis, dic ꝙ ſi homo ducit aſinam ſuam, i. aliquē familiarem vel ſubditum ad aliquod malum opus, ſcilicet ad maledicendum populo domini, ſcilicet ad pauperes moleſtandum, ſi videt
F angelum cum gladio, id eſt Chriſtum cum ſua dura ſententia contra ſe ſtare, & viam illam ſeu opus illud angelo, id eſt Deo diſplicere cognoſcat ſibi rebellem & contrarium eſſe Deum ſtatim debet a tali itinere vel opere reſilire, nec propter domini ſui minas aut pœnas debet vltra procedere, immo debet pedem, id eſt affectum, & uoluntatem domini ſui atterere & aſtricare, & eidem potius diſplicere, dicens illud. Obedire oportet Deo magis quàm hominibus. ¶ Vel dic quòd aſina ſignificat hominem humilem, & patientem, qui licet habeat ſuſtinere a ſuperiore, tamen cum nimis prouocatur, & per iniurias a ſeſſore ſuo, id eſt a ſuperiore vel prælato plus debito ſtimulamur, non eſt mirum ſi eius patientia dirumpatur, & ſi contra dominum ſuum murmuret, & loquatur. Subditi enim quamquam patientes non tamen poſſunt ſemper iniurias ſuperiorum tolerare, immo quando nimis conuiciantur, neceſſe habent contra eos reclamare. Quare inquit me percutis ecce iam tertio, Vnde iſti dicunt illud Iob. 6. Quæ eſt enim fortitudo mea vt ſuſtineam aut quis finis meus, vt patiens agam? Nec enim fortitudo mea, vt fortitudo lapidis nec caro mea eſt. ¶ Vel ſi vis dic moraliter quòd balaam eſt voluntas, quæ eſt potentia libera, & tamen cæca. Aſina vero eſt potentia cognitiua, & tamē ſubdita & ſerua. Quæ ſcilicet videns quòd angelus id eſt Deus, gladio infirmitatum vel infortuniorum ipſam perſequitur, ipſam vexat, & ad mundi proſpera tranſire deprehendit. Balaam, id eſt voluntatem ad iſtum gladium non attendentem, ſed ad ſuas concupiſcentias properantem monet, vt declinet a via mala. Vnde dicitur. Infirmitas grauis ſobriam facit animam. & cætera. G

Capitulum vigeſimumquintum. textus. Morabatur autem eo tempore Iſrael in ſethim. Moralitatum Capitulum. 20.

Filijs Iſrael exiſtentibus in ſetim, venerunt in caſtra mulieres mediante ſeu filiæ moab, cum quibus fornicatus eſt populus, & vocauerunt eos ad ſacrificia ſua, & adorauerunt etiam deos ſuos, propter quod iratus dominus, præcepit quod quilibet fratrem ſuum occideret, & idolatriam vindicaret. Principes etiam populi qui populum non punierant, præcepit dominus ſuſpendi, & contra ſolem in patibulis poni. ¶ Allega exemplariter ſi vis, ꝙ vnum peccatum ad aliud trahit. Mala enim ſocietas & cohabitatio malorum, vitiorum eſt occaſio. Luxuria enim traxit iſtos ad fornicationem, fornicatio ad idolatriā, idolatria vero traxit ad mortē. Quia ſm Grego. Peccatum quod per pęnitentiam non diluitur, mox ſuo pondere ad aliud trahit. ¶ Vel allegari poteſt contra prælatos, principes ſiue iudices negligentes, qui reuera populum non puniunt cum delinquit, etſi peccare ipſum non impediunt, quando poſſent in inferno ſuſpendi merentur & ibi ad ſolem, id eſt ad ardorem perpetuum exponentur. ¶ Vel poteſt illud allegari, quòd vbi de fide agitur, quilibet zelare iubetur, intantum ꝙ nulli parenti vel amico parcere tunc tenetur. Amicus enim amicum, & frater fratrem debet occidere, quando videt eum in Deum impie agere, & per idolatriam vel hæreſim ſibi in via morum & fidei obuiare. Vnde Deut. 13. Si tibi perſuaſerit frater tuus vt ſeruias diis alienis non acquieſcas ei, ſed ſtatim interficias eum. Quæ tamē intelligo cum iudicis auctoritate, vel quando eſt bellū cōmune contra hæreticos vel infideles. ¶ Hic ponitur de illo filio Iſrael, qui coram Moyſem & alijs tabernaculū ingrediēs, vna cum meretrice cohabitauit. Quem phinees ſubſecutus gladio confodit, & ideo ſacerdotium ſempiternum a Deo ſibi pollicitum eſt. ¶ Quod vtique ad hoc allegari poteſt, quòd viri chriſtiani & fideles, & maximè eccleſiaſtici & ſacerdotes, pro fide & moribus debent zelare, & publicè fornicantes, vel quoslibet in ſcandalum publicè delinquentes debent redarguere & punire. Et ſic pro certo H poterunt ſacerdotium perpetuum, id eſt honorem æternum, & hoc in alio ſæculo poſſidere. Pſalm. 109. Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem melchiſedech. Nihil enim ita perpetuat ſacerdotia, id eſt dignitates eccleſiaſticas & mundanas ſicut zelus iuſticiæ & fidei cum habentur. Zelo ergo iſtius fuit dominus placatus, & populus ab vlteriori plaga liberatus, quia reuera zelus & iuſtitia etiam malos punit. Pſalm. 105. Stetit phinees & placauit, & ceſſauit quaſſatio &c.

Capitulum vigeſimumſeptimum. textus. acceſſerunt autem filiæ Salphaad. Moralitatum. Capitulum. 21.

Salphaad mortuus eſt in deſerto, & cum non haberet filios, qui ſibi poſſent ſuccedere, præcepit dominus quòd filiæ ſuæ ſuccederent loco eius. Vnde etiam legem ſuper hoc dominus promulgauit dicens, quòd homo cum mortuus fuerit abſque filio, ad filiam tranſibit ſucceſſio. ¶ Filij ſignificant viros perfectos, fęminæ ſignificant imperfectos. Igitur quando pater, id eſt aliquis prælatus moritur, tunc ſi habet aliquem filium, id eſt aliquem ſubditum perfectum, prouidum & diſcretum hæreditas ſua, id eſt prælatio vel dignitas, debet ſibi diſtribui & concedi, & ad illam debet talis eligi & aſſumi. Veruntamen ſi talis filius, id eſt talis perfectus deficiat, tunc neceſſa-

A neceſſarium eſt qđ in hæreditate vel prælatura, filia, id eſt ſubditus ſimplex & imperfectus ſuccedat. Melius eſt enim filiam, id eſt minus ſufficientem, imperfectum ſeu ſimplicem eligere, quam hæreditatem eccleſiæ, beneficii vel officii ſine gubernatore diu dimittere. Quod tamen eſt contra illos qui hæreditates eccleſiaſticas etiam viris, id eſt perfectis & ſufficientibus committere nolunt, ſed ipſas vacantes diuturnis temporibus permittunt. Quod eſt etiam contra illos, qui dato quod filios, id eſt viros ſufficientes perfectos habeant, fœminas tamen id eſt ignorantes & imperfectos, ſcilicet nepotes ſuos & amicos promouent & exaltant, & hæreditatem quæ debebatur non filiabus ſed filiis, eis donant, cum tamen ſcriptum ſit, & quod non eſt bonum dare panem filiorum canibus ad manducandum. ¶ Vel dic quod ſic in bonis magis debet eligi mulier, dum tamen ſit filia, quam quicunque maſculus alienus. Sic vere in beneficiis eccleſiæ quandoque debet mulier, id eſt minus perfectus eligi, dum tamen ſit filius eccleſiæ, id eſt de diœceſi vel patria, quam maſculus, id eſt quicunque magis perfectus de alia gente natus. ¶ Vel iſta poſſunt allegari quod nullus poteſt eſſe ita mirabilis perſona, quæ a bonis paternis debet exhæredari & cætera. Aduerte hic quod Moyſes in omnibus arduis cauſis conſulebat dominum, ſicut patet hic de ſucceſſione iſtarum filiarum, de blaſphemo, & ſupra de colligente ligna & cætera. Leuitic. 24. In quo notari poteſt, quod iudex vel prælatus in omni facto arduo debet ad Deum mentaliter recurrere, & ſibi ante omnia negotium commendare, & ſic poterit tutius iudicare. ¶ Moyſi morituro dictū fuit a domino quod montem altum aſcenderet, & quod terram promiſſionis cōtemplaretur & cerneret quodque loco ſuo Ioſue filiū nūc ducē populi ſubſtitueret, & quod ad patres ſuos relicto corpore tranſmearet. ¶ Sic vere prælatus vel vir iuſtus, in monte, ſcilicet in perfectionis ſtatu moritur, inquantum a valle, id eſt a populi moribus ſegregatur. Moriturus tamen ſumme debet terram promiſſionis paradiſi cōtemplari & reſpicere, eam totis niſibus affectare, de ſubſtituendo etiam Ioſue, id eſt bono ſucceſſore, ſi ſit tibi poſſibile debet curare, & pro hoc dominum exorare, dicendo cum iſto Moyſe illud quod dicitur. Prouideat dominus Deus ſpirituum omnis carnis hominem, qui ſit ſuper multitudinem hanc, vt poſſit exire & intrare ante eos. ¶ Item aduerte hic quod quia Moyſes & Aaron in dominum peccauerunt ad aquas contradictionis, inquantum ipſum ſanctificare coram populo noluerunt, ideo ne intrarent terram promiſſionis, & ne inducerent illum populum, cōdemnati fuerunt. Ioſue ergo qui non peccauerat electus fuit, &

B ibi populum introduxit. ¶ Dic ſi vis allegorice, quod Moyſes & Aaron ſignificant veterem legem, vel generaliter omnes patres veteres. Ioſue vero qui interpretatur ſaluator ſignificat gratiam vel etiam Chriſtum, quia pro certo illi primi omnes peccatores fuerunt, & omnes in dominum deliquerunt, & ideo populum Dei in terram promiſſionis, id eſt in paradiſum, ſeu etiam in perfectionis ſtatum intromittere nequiuerunt. Hebræ. 3. Omnes enim peccauerunt, & egent gratia Dei. Apoſtolus. Hebræ. 7. Nihil enim ad perfectum adduxit lex. Neceſſe ergo fuit iſtos in deſerto i. in inferno remanere, quia propter adæ peccatum ad terram paradiſi nequiuerat penetrare. Pſalmiſt. 94. Quibus iuraui in ira mea, ſi introibūt in requiem meam. Quid ergo. Proculdubio neceſſe fuit hominem innocentem ſcilicet Ioſuæ, ſaluatorem, id eſt Chriſtum vel dei gratiam quærere, qui populum poſſet in paradiſum intromittere, ſeu introducere & ſaluare. Chriſtus enim, non Moyſes, gratia, non lex, nouitas, non vetuſtas, eccleſia, non ſynagoga, nos introducit ad gloriam & ad vitam. Apoſtolus. Roman. 3. Non ex operibus legis iuſtificabitur omnis caro. Et alibi ad Titum. 3. Iuſtificati gratia ipſius hæredes ſimus. ¶ Vel dic generaliter quod peccatores etiam ſufficientes, & maxime illi qui peccauerunt ad aquas contradictionis, diſcordes (dyſcoli & rebelles, non debent, populi duces fieri & prælati, domini vel rectores, ſed potius Ioſuæ, id eſt innocentes, prouidi & fideles. Apoſtolus. Hebræ. 7. Talis decebat vt nobis eſſet pontifex ſanctus, innocens & impollutus, ſegregatus a peccatoribus, & excelſior cœlis factus. Hic nota ſi vis quod Moyſes non rogauit pro aliquo in ſpeciali, nec de conſanguineis, nec amicis curauit, ſed in genere pro ſufficienti ſucceſſore rogauit. C

Capitulum vigeſimumoctauum. Textus. Dixit quoque dominus ad Moyſen.

Præcipe filijs Iſrael.

Capitulum vigeſimumnonum. Textus. Menſis etiam ſeptimi prima dies venerabilis.

Moralitatum. Cap. 22.

IN. 28. & 29. capitulis agitur generaliter de feſtis & ſacrificiis eorundem, & de libamentis. Circa quod nota, quod ſecundum quod poſſumus colligere, domino offerebatur de animalibus, agnus, aries, vitulus, bos, hircus, vacca, capra, agna, turtur, columba, & paſſer. Item de rebus nō liquidis offerebant ſimilam, panem, thus, ſal. De rebus vero liquidis oleum & vinum. ¶ Reuera iſta ſacrificia poſſunt ſignificare diuerſas virtutes, quæ ſunt a nobis domino offerendæ. Debemus enim ſibi offerre agnum. i. innocentiam, bouem qui tarde incedit, id eſt temperantiam, hedum qui libenter ludit, id eſt bonam lætitiam, hircum & caprā quorum pilus pungit, id eſt pœnitentiam, vaccam & agnum, quarum fimus ſterilibus agris proficit, id eſt eleemoſynam, vitulum qui iugo ſe ſubiicit, id eſt obedientiam, turturem quæ eſt auis caſta, i. mundiciam, columbam quæ eſt auis ſimplex, id eſt modeſtiam. Item debemus ſibi offerre farinam, id eſt mundam cogitationem, panem id eſt euchariſtiæ deuotionem, ſal, id eſt ſapientiam & diſcretionem, thus id eſt charitatem & orationem, oleum. i. miſericordiam & compaſſionem, vinum. i. ſpiritualem ſpem & conſolationem. Et breuiter iſta debent eſſe ſacrificium Deo ſpiritus contribulatus, quæ a Deo ſunt acceptibilia atque grata. Homo.n. de ſeipſo facit agnum bouem, & arietem, & ſimilia, quando ipſe offert Deo innocentiam, fortitudinem, iuſticiam. & bona ſpiritualia Pſal. 59. Sacrificium laudis honorificabit me. ¶ Vel dic quod in paradiſo domino offeruntur variæ res, id eſt varia genera perſonarum, ſcilicet agnus, id eſt homines innocentes, aries, id eſt homines iuſticiam diligentes, vitulus id eſt ſpiritualibus gaudentes &c. Dic & refert omnia ad perſonas. ¶ Nota hic, quod apud iudæos erant ſeptem ſolennitates legales. ſ. Sabbatum vbi ab operibus ceſſabatur. Neomenia, vbi principium menſis & nouæ lunæ principium celebrabatur. Et dicebatur, a neo quod eſt noua & mene D quod eſt luna, quaſi nouilunium. Phaſe id eſt paſcha, in quo agnus paſchalis comedebatur, & dicitur phaſe. i. tranſitus dñi. Pentecoſtes, a die quinquageſima poſt paſcha, dicta a pētecon quod eſt quinquaginta in qua de frugib. nouis primitiæ offerebant. Feſtū clangoris in principio menſis ſeptimi, in quo cū cornib. pecorū buccinabat. Feſtū propiciationis, decima die menſis ſeptimi, in quo vitula rufa concremabatur, & cinis pro immundis expiandis ad totum annum reſeruabatur. Et feſtum tabernaculorum, quintadecima menſis huius, quo populus ſeptem diebus in tabernaculis morabatur. Et aduerte quod iſta ſeptem feſta ſuas rationes habebant. Nā celebrabatur ſabbatum, quia dominus requieuerat. Neomenia, quia tunc menſis legalis incipiebat. Paſcha, quia tunc populus mare rubrum tranſierat. Pentecoſtes, quia tunc ſcilicet die quinquageſima ab exitu de ægypto populus legem acceperat. Feſtum clangoris, quia ea die Iſaac liberatus fuerat & ideo cum cornibus arietinis clangebant propter arietem quem pater loco eius immolauerat. Feſtū propiciationis, quia ea die poſt vitulum conflatilem Moyſes de monte deſcendens propiciatum eius dominum nunciauerat. Feſtum tabernaculorum, pro eo quod populus in deſerto in tabernaculis habitauerat. ¶ Dic moraliter loquendo quod talia ſeptem feſta celebrabant ſpiritualiter fideles in eccleſia. Et ſic dicamus quod & ſabbatum celebramus, quando a malis operibus quieſcimus & ceſſamus. Neomeniam, id eſt lunæ nouitatem colimus, cum noſtram conuerſationem in bonis moribus innouamus. Paſcha facimus cum de mundo ad religionem; de ægypto in hieruſalem de peccato ad gratiam, de amaro ſæculo ad cœli amicitiam pertranſimus. Pentecoſtem celebramus cum

A legem Dei, ſcientiam & fidem accepimus, cum primitias bonorum operum ſibi damus. Feſtum clangoris agimus cum Deum pura mente laudamus, & cum de arietis immolatione & Iſaac liberatione.i. de Chriſti paſſione & reſurrectione eidem gratias agimus. Feſtum propiciationis recolimus quando de venia impetrata per vaccæ rufæ combuſtionem.i. Chriſti paſſionem gaudemus. Feſtum vero tabernaculorum perficimus, quãdo nos eſſe in hoc mũdo peregrinos & aduenas cogitamus, & quando nos non habere hic manentem ciuitatem cernimus, & ad futuram patriam mentaliter properamus. Iſta ſunt ergo feſta, quę nos debemus ſpiritualiter colere, & in templo cordis noſtri mentaliter celebrare. Vnde Nau.1. Celebra iuda feſtiuitates tuas, redde altiſſimo vota tua, quamuis hodie lamẽtando poſſet dici illud Treno.2. Obliuioni tradidit dominus in ſyon feſtiuitatem & ſabbatum. ¶ Vel dic ꝙ multi ſunt mali qui videntur adhuc iudaizare, feſta iudaica ſpiritualiter celebrare. Quidam enim celebrant ſabbatum, & iſti ſunt illi qui ſemper volunt quieſcere, & nullum opus bonum facere, nec ſunt in aliquo labore. De quibus dicit Pſa. 72. In labore hominum non ſunt, & cum hominib. non flagellabuntur. Ideo tenuit eos ſuperbia &c. Alij ſunt qui celebrant neomeniam.i. nouam lunam, & iſti ſunt illi qui ſolent nouitates diligere, nouos ritus, mores & ſtatuta introducere, noua & curioſa quærere, & ſemper aliquid nouitatis appetere, dicere vel facere. Vnde dr̃. Act. 17. Nouorũ demoniorum denunciator videtur eſſe. Alij celebrant feſtũ paſchę, quod interpretatur tranſitus, & ſunt illi qui inſtabilitatis vitio ſolent laborare nec vnquam in aliquo propoſito perſiſtere, ſed de bono ad malũ de malo vero ad deterius continuè pertranſire. Vnde Hie. 50. Tranſierunt de mõte in collem, obliti ſunt cubilis ſui. Alij celebrant feſtum pẽtecoſtes, dictum a pente quod eſt quinque, & iſti ſunt illi quinque qui ſuperfluis deſiderijs obediunt, & qui legem carnis ſuſpiciunt, & primitias ſuæ iuuentutis ſibi luxuriando offerunt, dicentes illud Lu. 14. Iuga boum emi quin
B que. Alij celebrant feſtum clangoris, & iſti ſunt illi qui non ceſſant tubicinare & clangere, & cum canticis & cithara mundi lætitiam frequẽtare, & tales ſunt etiam prælatores & venatores, qui tubis & clamoribus vtuntur &c. Vnde Iob vigeſimo primo. Tenent tympanum, & citharam, & gaudent ad ſonitum organi. Alij celebrant feſtum propitiationis quod etiam dicitur feſtum afflictionis & expiationis, & iſti ſunt illi qui ſperant in fine pœnitere, & Dei miſericordiam habere, & ſeipſos per pœnitentiam affligere, & peccatorum ſuorum expiationem & veniam obtinere. Propter quod non ceſſant quamdiu viuunt peccare, dicentes ꝙ ſatis eſt de tempore quo poſſint veniam impetrare, dicentes illud Eccle. 7. Miſericordia domini magna, delictorum meorum non recordabitur altiſſimus. Alij celebrant feſtum tabernaculorum, & iſti ſunt illi qui in nullo ſtatu vel beneficio figunt pedem, ſicut ſunt ambitioſi, qui.ſ. in nullo officio vel beneficio quod habeant, limites greſſuum & affectuum ſuorum firmant, immo in omni beneficio tanquam peregrini, & etiam tanquam in tabernaculis habitant, & ſemper ad aliquid aliud ambiunt & anhelant. Vnde dicitur. 4. Regum. 13. Habitauerunt filij Iſrael in tabernaculis. Iſta ſunt ergo feſta mala malorum, quibus in hoc mundo tripudiant & feſtiuãt, de quibus dicitur Eſa. 1. Solennitates veſtras odiuit anima mea. Et iterum. Neomeniam et ſabbatum & feſtiuitates alias non feram. Amos. 5. Et Alibi. Odini & proieci feſtiuitates veſtras. Cum omni die deberet fieri iuge ſacrificium, ſcilicet vous agaus mane, & alius veſpere cum libamẽtis ſuis, iſtud erat verum, quod in diebus feſtiuis & ſolennibus plura & maiora fiebant ſacrificia, quam in diebus communibus. Sic vere licet omni die debemus iuge ſacrificium, id eſt iuge bonorum operum exercitium facere, & mane, & veſpera, id eſt iuuentute, & ſenectute agnum immaculatum, id eſt vitam puram & immaculatam offerre, in diebus tamen feſtiuis debemus pura & meliora ſacrificia.i. opera bona, & pręcipua exercere. In quantum.n. feſtum eſt ſolẽnius debet ſacrificiũ bonorum operum eſſe maius. Vnde Ioann. 13. Eme ea quæ opus ſunt ad diem feſtum. Quod tamen eſt contra multos, qui diebus feſtiuis non plura bona, ſed potius faciunt plura mala. Vnde dicitur 1. Machab. 1. Conuerſi ſunt dies feſti C
eius in luctum. ¶ Sicut ponit hic ſcholaſtica hyſtoria. Iuge ſacrificium veſpertinum pinguius erat quàm matutinũ. Cuius cauſa erat (vt ait) quia multi ponebant de die ſacrificia in altari, vnde ſacrificium pinguius reddebatur. ¶ Sic etiam ſacrificium noſtrum veſpertinum.i. bona opera ſenectutis debent eſſe meliora, & per elemoſynas pinguiora quã opera mal'utina iuuentutis. Quia.ſ. quanto plus ad veſperam ſenectutis properamus, tanto meliora opera exercere debemus, vt in nocte mortis odore virtutum noſtrarum dominum delectemus, & ipſe cremationem noſtræ pœnitentiæ ſpiritualiter odoretur. Pſal. 140. Eleuatio manuũ mearum ſacrificium veſpertinum.

Capitulum trigeſimum. Textus. Narrauitque Moyſes filijs Iſrael omnia quæ ei dominus imperarat. Moralitatum. Capitulum. 23.

MVlier non poterat votum facere. Si vero ipſa ſiue filiafamilias votum faceret, ſtatim quãdo vir vel pater votum audiebat, cõtradicere poterat, & ſic votum quod fecerat non tenebat. Si vero vir vel pater ſtatim non contradiceret ſed taceret, & quaſi vota aſſociando aliquantulum expectabat, ipſum amplius tollere nõ valebat. Filia vero vidua vel repudiata quæ in patris poteſtate non erat, ſi votum vouebat, neceſſario obligata manebat, & ipſum votũ pater ſuus nullo modo tollebat. ¶ Iſtud ſi vis allega moraliter, & dic ꝙ pater & mater eſt animus rationalis; filia vero & vxor eius ſenſualitas carnalis. Igitur dico, ꝙ quando talis filia ſeu vxor.ſ. caro vel ſenſualitas, vult aliquod votum facere, i. vult ex voluntate ſua agere, neceſſe habet viri ſeu patris ſui.ſ. animi rationalis conſenſum, & conſilium requirere, & ſi eũ radicat, debet quieſcere, & ceſſare. Iſte etiam vir vel pater, qñ filiam iſtam.ſ. carnem, videt D
votum emittere, i. aliquid mali concupiſcere, poteſt in principio ſibi reſiſtere, & votum ipſius refrenare. Quod ſi aliquantulum tardauerit, & contradicendo & carnali appetitu repugnando paulatim ſemper ceſſauerit, ipſam amplius a tali voto.i. a tali malo deſiderio retardare non poterit, quia.ſ. mala carnis vota & deſideria, dum adhuc ſunt in principio.i. in cogitatione poſſunt per rationem reprimi, & auferri. Si aũt conualeſcere permittuntur, vix aut nunquam poſſunt deſtrui vel auelli. Vnde dicitur. Niſi pueneris eos, paulatim maiora his facient, & non poteris obtinere eos. ¶ Vel dic ꝙ vir vel pater eſt Deus, filia vel coniunx eſt anima, quã pro certo a fatuis votis ſuis reprimit, & tribulando vel inſpirando ipſam a malo cuſtodit. Iſtud tamen fallit in repudiata vel vidua.i. in anima reprobata & damnata, quia talẽ ſolet pater ſuus.ſ. Deus, & à malis votis ſuis nõ trahere, ſed eam propriæ voluntati dimittere, & tãquam correctione indignam ſibi in ſuis malis deſiderijs nullatenus obuiare. Vnde Ozee. 4. Non viſitabo filias veſtras cum fuerint fornicatę. ¶ Vel dic ſi vis de prælato, qui bonos ſubditos corrigit, & eorum malis deſiderijs contradicit, repudiatos vero & proteruos tanquam incorrigibiles ſuæ voluntati dimittit. Pſal. 80. Dimiſit eos ſecundum deſideria cordis eorum ibunt in adinuentionibus ſuis.

Capitulum trigeſimum primum. textus. Locutusque eſt dominus ad Moyſen, dicens. Vlciſcere prius filios Iſrael. Moralitatum. Cap. 24.

CVm filij Iſrael de madianitis triumphaſſent, & quinque eorum reges occidiſſent, mulieres, & viros captiuos, ad caſtra duxerunt. Quibus ait Moyſes per hęc verba. Cur mulieres reſeruaſtis? Nonne iſtę ſunt quæ peccare fecerunt Iſrael. Viros igitur & mulieres corruptas occidit, & ſolum virgines reſeruauit. ¶ Per madian

quod

A quod interpretatur contradictio, intelligitur caro, quę ſemper contradicit ſpiritui. Et p quinque reges eius intelligo quinque ſenſus, per mulieres corruptas, intelligo malas delectationes. Per virgines vero intelligo puras, & ſanctas affectiones. Igitur moraliter loquendo ſæpe contingit q filij Iſrael .i. filij ſpirituales contra madian .i. contra propriam carnem militant, & ipſam cum quinque ſuis regibus .i. cum quinque carnalibus ſenſibus vincunt, ſuperant & expuguant, mulieres vero cuſtodiunt & reſeruant. Iſtos vero dominus reprehendit, & tales corruptas mulieres .i. cogitationes, & delectationes occidi, & deſtrui præcipit, ſolas vero virgines .i. puras & mundas affectiones reſeruari permittit. Nonne inquit illæ ſunt quæ peccare fecerũt Iſrael, quia pro certo malæ cogitationes ſunt illæ, quæ Iſrael .i. virum iuſtum vel etiã rationalem animam faciunt peccare, quia peruerſæ cogitationes ſeparant a Deo, & propterea ipſas oportet deſtruere. ¶ Prædam quam filij Iſrael madianitis tulerant, præcepit Moyſes purgare, aurum & omnia talia quæ ignem ſuſtinere poterant igne præcepit purificari. Illa vero quę ignem ſuſtinere non poterant ſicut veſtes, & ſimilia, præcepit aqua expiationis mundari. ¶ Præda iſta ſignificat animas, quæ a madian .i. a diabolo per pœnitentiam ſubtrahũtur, & quotidie per dominum & eius pręlatos, & prędicatores ſpiritualiter rapiuntur. Sed re vera de iſtis ſic raptis, & ad fidem vel pœnitentiam conuerſis, duo ſunt genera, quia .ſ. quidã ſunt infirmi, & debiles, qui ignem tribulationis nequeunt ſuſtinere, quidam vero ſunt fortes, & ignem iſtum competẽter tolerare poſſunt. Et ideo Moyſes .i. Deus, illos quos fortes & perfectos videt, per ignem durę tribulationis probat, purificat & exercet. Pſal. 17. Igne me examinaſti &c. Et Ecc. 1. In igne probatur aurum &c. Illos vero quos debiles & infirmos videt, aqua expiationis, i. dulcedine ſuæ miſericordiæ lauat, & cum ipſis miſericorditer agendo, eos ab igne tribulationum præſeruat, ſicut patet in quibuſdam quos per martyrium ſicut per ignem ad ſe vocat, & in alijs quos per ſimplicem confeſſionem ſicut per aquam expiat atque purgat. Pſalm. 65. Tranſiuimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. ¶ Vel ſi vis dic quod aqua expiationis eſt lachrymoſa compunctio &c. ſicut ſupra. ¶ Vel dic quod ignis

B & aqua ſignificant duplicem baptiſmum, ſ. flaminis & fluminis, quorum .ſ. altero neceſſe eſt animam purgari & purificari, priuſquam a madiam .i. a diabolo abſtrahi vel auferri poſſit. Allega vt ſupra.

Capitulum trigeſimum ſecundum. textus. Filij autem Ruben & Gad habebant pecora multa. Moralitatum. Capitulum. 25.

TRibus Gad & Ruben & Manaſſe, videntes terram Syon regis ammorreorum, & Og regis baſan, quæ erat circa iordanem, q ipſa paſcuis abundabat, & q ipſi multa pecora poſſidebant, illam terram pro hæreditate pro alendis ſuis gregibus a Moyſe petierunt, & totam aliam quæ erat vltra Iordanem penitus quitauerunt. ¶ Sic vere tres tribus .i. tria genera hominum .ſ. Ruben, qui patris cubile fœdauit .i. luxurioſi, Gad qui interpretatur accinctus .i. auari, qui ad laborandum pro mundo ſemper ſunt accincti. Manaſſes qui interpretatur obliuio .i. ſuperbi, qui dei & ſui proximi & ſuijpſius ſunt obliti, non curant vltra Iordanem .i. vltra fluuium iudicij .i. vltra mortem .ſ. in paradiſo poſſeſſionem accipere, immo ſumme curant hic habere citra Iordanem .ſ. in hoc mundo, diuitias & poſſeſſiones, quibus poſſint pecora ſua ideſt vxores ſuas & filios alere & ditare. Iſtam ergo terram a Moyſe .i. a Deo videntur per portionem & hæreditatem accipere, & terrã promiſſionis .i. paradiſum, qui vltra Iordanem mortis latitat, prorſus dimittere & quittare, & contẽti præſentibus, de perpetuis temporibus non curare.

Capitulum trigeſimumquintum. Textus. Hæc C *quoque locutus eſt dominus in campeſtribus moab. Moralitatum. Capitulum. 26.*

ORdinauit dominus q certę vrbes leuitarum pro refugio illorum qui hominem occiderant ordinarentur & q ibi transfugę ab occiſi amicis ſaluarentur, quouſque ſummus ſacerdos moreretur, & tunc liberi penitus efficiebantur, ſi tamen non voluntariè, ſed a caſu hominem occidiſſe reperiebantur. ¶ Sic vero ſi quis hominem .i. rationem, vel etiam Chriſtum, vel etiam gratiam in ſeipſo occiderit per peccatum, conſtitutę ſunt ſibi ciuitates refugij .i. diuerſi pœnitentiæ & religionis ſtatus, ad quos fugiens liberatur, ne ab amicis occiſi (ideſt a Deo & ab angelis perenniter occidatur. ¶ Vel dic q ciuitas refugij eſt eccleſia, quia .ſ. ille qui eſt homicida ſuiipſius per peccatum, non habet remedium niſi ad ciuitatem refugij .i. eccleſiæ fidem & diſciplinam, & ad mortem ſummi pontificis .i. Chriſti paſſionem & mortem. Pſalm. 45. Domine refugium factus es nobis. ¶ Vel dic q homicida non habebat niſi tria remedia .ſ. pacem cum amicis, ciuitatem refugij, & mortem pontificis. Sic vere peccator qui ſuiipſius (vt dictum eſt) eſt homicida, non habet remedium niſi tria .ſ. ciuitatem refugij hoc eſt beata virgo, mortem pontificis .i. Chriſti paſſio, pacem cum amicis, hoc eſt pœnitentiæ ſatisfactio, & Chriſti, & ſanctorum per pœnitentiam placatio. Pœnitentia .ſ. iudicem placat, paſſio ſemper ſaluat, Maria transfugam protegit atque ſeruat. Vnde canitur. Sub tuum præſidium confugimus ſancta Dei genitrix &c.

Capitulum trigeſimum ſextum. textus. Acceſſerunt autem & principes familiarum. Galaad. Moralitatum. Cap. 27. D

AD finem quod ſortium diſtributio non confunderetur, præcepit dominus occaſione filiarũ Salphaad, quod quilibet de tribu ſua vxorem acciperet, & quęlibet mulier in tribu ſua nuberet, & ſicut diſtincta tribus, ſic & hæreditas in ſuis familijs permaneret. ¶ Hoc ſi vis applica contra illos qui in alijs tribubus .i. in alienis eccleſijs, vxores .i. beneficia cupiunt accipere, & non cõtenti propria tribu, i. propria diocęſi, religione vel collegio, vxorem .i. beneficium alibi vendicare non verentur. Pręcepit ergo dominus quod nemo aliunde coniugem accipiat, & quod per ambitionem ad aliam tribum, i. ad aliam eccleſiam vel collegium ſe ſine cauſa non transferat ſeu vxorem vel beneficium ibi quærat. Vnde dicitur. 4. Reg. 15. Contentus eſto gloriæ tuæ, & ſede in loco tuo. De vxoribus etiam ideſt de dignitatibus, officijs & beneficijs vult, q de tribu ſua .i. de gremio proprio vir vel prælatus vel rector ipſis aſſignetur, & q de aliena patria vel eccleſia ipſis nullatenus ordinetur. Quod tamen hodie male ſeruatur, quia .ſ. illi qui ſunt de propria tribu .i. de collegio vel de patria, & qui ſunt proprij filij eccleſiæ, hodie repelluntur. Alij vero qui aliunde veniunt .ſ. nepotes & familiares prælatorum, talibus vacantibus vxoribus .i. beneficijs dotantur. Vnde illi de patria poſſunt dicere illud Eſaiæ. 1. Hereditates noſtras corã oculis noſtris alieni deuorãt. Quia re uera ſicut dicitur Mat. 8. in euãgelio. Multi veniunt ab oriente & occidente .i. aliunde, & recumbunt cum Abraam, Iſaac & Iacob .i. cum principibus & prælatis, filij autem regni eijciuntur foras. Quod eſt contra multos principes noſtros, qui in domibus ſuis, ſeruitijs & officijs, alienos de alienis terris & tribubus aduocant, filios autem regni .i. homines terræ & patriæ ſuæ eijciunt & repudiant, & non amant. De hiſtoria Deuteronomij pauca pono, pro eo q pro maiori parte non facit niſi quæ ſupra poſita ſunt recapitulare, & pro eo q communiter nõ ſolẽt verba ſua inductiue vel litteraliter recitari &c.

¶ Moralitatum ſuper librum Numerorum finis.

ORA-

E *MORALITATVM Liber quintus libri Deuteronomij.*

Capitulum ſeptimum. Textus. Cum vero introduxerit te dominus Deus tuus in terram. Moralitatum. Cap. 1.

PRæcepit dominus filijs Iſrael, ꝙ ſeptem populos de terra promiſſionis eijciat & ſubuertant, ſ. Etheum Iebuſeum, Amorreum & Phereſeum Chananeum Eueũ & Gergezeum, & ꝙ ipſos penitus interimant & confundant, & ꝙ nec cum eis pacta non teneant, nec coniugia ſimul faciãt nec non ꝙ filijs ſuis illorum filias non accipiant & ꝙ filios ſuos cũ eorũ filiabus nubere nõ pmittant, ſed potius ꝙ aras eorũ deſtruãt, & ꝙ lucos eorũ ſuccidãt, & idola cõterãt & ſubuertãt. Et cãm ſubiũgit ibidẽ. Populus (inqt) ſanctus es dño Deo tuo te elegit dñs deus tuus. ¶ Moraliter loquẽdo iſti ſeptẽ populi ſeptem vitia. Sz vis interpretationes infra, & applica ſingulos populos ſingulis vitijs. Filij iſtorum malorum populorum ſignificant malos actus & operationes. Filiæ uero ſignificant malas cogitationes, populi autem Iſrael ſunt viri iuſti. Filij eorũ ſũt boni affectus. Filiæ autem ſunt bonę ſpirituales delectationes & conſenſus, iſtud eſt verum ꝙ populus iſraeliticus id eſt populus fidelis, & eccleſiaſticus, debet de terra promiſſionis id eſt de mente ſua, ſeptem populos id eſt ſeptem genera vitiorum mortalium eijcere, & cum eis familiaritatem ſeu coniugium malæ conſuetudinis non debet contrahere nec filias eorum. i. malas delectationes debet filijs ſuis. i. interioribus affectibus copulare, nec etiam ecõtra filias ſuas. i. mentis ſpirituales delectationes debet cum iſtorum filijs. i. cum malis vitiorum operibus maritare, quinimo aras eorum. i. malas cogitationes idola, eorum, i. malas operationes, lucos vmbroſos. i. malas excuſationes debet totaliter extirpare. Vnde dicitur. Gen. 35. Abijcite deos alienos qui ſunt in medio veſtri, & mundamini, & veſtimenta veſtra mutate. Quia enim chriſtiani ſancti ſunt & electi, ideo debent eſſe a talibus cõſortijs alieni. ¶ Vel dic ꝙ terra promiſſionis eſt eccleſia vel religio a qua. ſ. eijciẽdi ſunt ſeptẽ ppli. i. ſeptẽ genera hominum peccatorum. Etheus enim qui interpretatur ſtupidus, ſignificat imbecilles & timoroſos, de quibus dicitur ꝙ trepidauerunt timore vbi non erat timor. Gergezeus qui interpretatur colonum eijciens ſignificat raptores & vſurarios, qui pauperes eijciunt de domibus & poſſeſſionibus eorum. Vnde Iob 24. Vulgũ pauperẽ ſpoliauerunt &c. Amorreus qui amara loquens interpretatur, ſeu amaricans ſignificat iniudos, qui de proſperitate aliorum amaricantur, & contra alios libenter eloquuntur. Vnde dicitur. Iob. 10. Loquar in amaritudine animæ meæ. Chananeus qui interpretatur poſſidens vel negociator, ſignificat auaros, qui poſſident male ſeruando, & negociantur male acquirẽdo. Ezec. 28. In multitudine negociationis tuæ impleta ſunt interiora tua iniquitate. Pherezeus qui interpretatur ſeparans, ſignificat detractores, qui ſeparant amicitias aliorum. Prouerb. 16. Vir verboſus ſeparat principes. Iebuſeus qui interpretatur præſepia vel conculcati, ſignificat luxurioſos & guloſos, qui. ſ. beſtijs. i. motibus & delectationibus carnis ſunt pabulum & præſepe. Vnde zach. 11. Paſce pecora occiſionis. Eueus qui interpretatur ferus vel peſſimus, ſignificat crudeles & ſuperbos, de quibus dicitur Gen. 16. Hic erit ferus & figet tabernacula e regione fratrum ſuorum. Iſta ergo eſt veritas ꝙ populus Iſrael. i. viri iuſti, non debent talibus malis populis. i. peccatoribus confederari, nec eorum conſortia, familiaritates vel connubia diligere vel ſectari, ſed potius tales debet de terra promiſſionis. i. de eccleſia eijci, & ara & idola. i. vitia eorundẽ deſtrui & ſubuerti, & vt ſic ipſi filij Iſrael. i. viri eccleſiaſtici ſint ſancti domino & electi. Vnde dicitur Leui. 19. Sancti eſtote, quoniã ego ſanctus ſum. Vel dic quod etheus eſt timor, gergezeus eſt rapina, amor eus eſt inuidia, chananeus eſt auaricia, phereſeus eſt ira vel detractio, iebuſeus eſt luxuria, eueus eſt ſuperbia, qui. ſ. populi ſunt de terra promiſſionis mentis noſtræ eijciendi, & ibidem filij Iſrael, ideſt virtutes & merita ſubſtituenda.

Capitulum octauum Textus. Omne mandatum quod ego præcipio tibi Moralitatum Capitulum. 2. G

SIcut dicitur Deute. 8. filiorum Iſrael non fuerunt veſtimenta conſumpta, & calciamenta non ſunt attrita. Et dicitur ꝙ terra promiſſionis eſt terra frumenti, olei & mellis & vinearum in cuius campis fluunt fluuiorum abyſſi, cuius lapides ferrei ſunt, & de cuius montibus ęris metalla ſodiuntur, in qua abſque penuria viuitur, & rerum omnium abundantia cumulatur. ¶ Dic ſi vis, ꝙ talis debet eſſe eccleſia vel religio; quia videlicet ibi debent eſſe fluuij gratiarum, oleum miſericordiarum, hordeum domini, & gloſſarum pro ſimplicibus doctrinarum, frumenta ſubtilium & vtilium ſcientiarum, mella deuotionis, vina conſolationis. Item ibi debet eſſe ferrum per conſtantiæ firmitatem, debet eſſe ibi ęs. i. viri prædicatores, qui tamen ibi non debent atterere veſtimenta ſua, quia. ſ. cultores iſtius terræ debent habere exteriorem honeſtatem & decentiæ perpetuitatem, nec etiam calciamenta, quæ. ſ. ſunt de pellibus animalium mortuorum, quia iſti etiam debent habere perpetuam mortis cõſiderationem & humilitatem. Ideo iſta eſt terra quæ a filijs Iſrael ideſt viris contemplatiuis. i. Deum videntibus, debet inhabitari, quæ a chananeis. i. malis hominibus dẽt purgari. Breuiter ergo iſta debet eſſe terra, de qua dr̃ ſupra Exo. 4. Vos tranſibitis & poſſidebitis terrã egregiam. ¶ Hic dicitur ꝙ in deſerto per quod filij Iſrael ad terram promiſſionis ibant tria genera ſerpentum inuenerunt, quæ ipſos filios Iſrael multipliciter infeſtauerunt, & vulnerauerunt, ſ. ſerpens flatu vrens, ſcorpio & dipſas, qui. ſ. ſiti interficit quem percuſſerit. Ibi etiam (vt ait) nulla penitus erat aqua. ¶ Sic uere etiam in deſerto huius mũdi, per quod ad æternæ promiſſionis habitaculum properamus, ſunt ſpecialiter tria mala. ſ. ſcorpio (faciem virgini habens ſimilem) capite blandiens, & cauda pungens hoc eſt carnis fallacia, ſerpens flatu vrens hoc eſt hoſtis malitia diſpas ſiti occidens, hoc eſt mundi auaritia & auiditas, aquam non habens, hoc eſt diuinæ gratiæ carentia. Caro enim in primo blanditur, ſed in fine pungit & damnat. Diabolus ſuggerendo, & tentando ad peccatum urit & inflammat. Mundus vero cum diuitijs ſuis, flatum auariciæ prouocat, & utique aquam diuinæ gratiæ deſtruit & deſiccat. Vnde Eſa. 5. Nobiles interierunt famæ, multitudo eorum exaruit ſiti. ¶ Vel dic ꝙ deſertum eſt religio, in qua pro certo hodie inueniuntur aquæ. i. diuinæ gratiæ penuria, ſerpentum uero id eſt malorum hominum abundantia. Ibi enim abundant ſerpentes, qui flatu verborum alios vrunt. i. detractores ſcorpiones qui retro lædunt, & ante blandimenta faciunt. i. adulatores Dipſades qui ſiti interficiunt. i. mali familiares alienæ auaritiæ incitatores Ideo bene dictũ eſt illud Eze. 2. Fili (inquit) homines impij, & ſubuerſores ſunt tecum, & cum ſcorpionibus habitas. H

Capitulum decimumquintum, textus. Septimo anno facies remiſſionem quæ hoc ordine celebrabitur. Moralitatum Capitulum. 3.

DEuteronomij 15. fit mẽbro de anno ſeptimo remiſſionis, & de ſeruis libertati donãdis. Sed de hoc vide in Exo. 21. Vnũ aũt dr̃ hic. Non operaberis (inquit) in primogenito bouis, nec tondebis primogenitum ouis in conſpectu dñi Dei tui, ſed comedes ea per annos ſingulos in loco quem elegerit. ¶ In ſcriptura ſacra loquendo moraliter, per ouem intelligitur ſimplex & infirma innocentia

A centia. Per bouem vero intelligitur fortitudo vel iuſticia. Primogenita autem iſtorum, bona opera ſunt, quæ q̃nque a ſimplicitate, quandoque a fortitudine mentis procedunt. Sed reuera ſic debet eſſe ꝙ iſta primogenita.i.iſta bona opa nõ debent in publicum deduci, nec per inanem gloriã manifeſtari, nec velamine ſecretæ humilitatis priuari, coram domino enim debent talia primogenita, ideſt talia bona opera noſtra comedi.i.ad ſolam Dei gloriam ordinari, & nulla vana gloria quæri quomodolibet vel ſeparari. Vnde dicitur. Attendite ne iuſticiam veſtram faciatis corã hominibus. &c. Vnde dicit, Grego. In primogenito bonis operari prohibemur, & a primogenitis ouium detondendis compeſcimur. Quia ſi quid robuſtum exercere incipimus, in aperto oſtendere citius non debemus, ſed & cum vita noſtra ſimplex quid & innocuum inchoat, dignum eſt vt ſecreti ſui velamina non relinquat, nec non nudum humanis oculis quaſi ſubducto vellere ſe oſtendat. ¶ Vel dic ꝙ primogenita ſignificant viros religioſos & clericos, tanquam inter cæteros magis dignos, ſed iſtorum quidam ſunt primogeniti bouis.i.viri fortes atque perfecti, quidam primogeniti ouis.i. viri ſimplices & infirmi. Iſta eſt ergo veritas ꝙ non eſt in talibus operandum, quia.ſ.perfecti viri ad publica mundi opera & negocia non ſunt trahendi, nec in eis occupandi. Primogenita vero ouis.i. ſimplices non ſunt tondendi nec vellere bonorum temporalium pœnitus denudandi, quia breuiter iſtud eſt verum, ꝙ lana bonorum temporalium debet ſimplicibus, & imperfectis pro ſuſtentatione dimitti & quòd viri perfecti, & ſancti nunquam debent in temporalibus negocijs occupari, ſed coram domino comedi id eſt in ſolo Dei ſeruitio mancipari. Apoſtolus. Prætio magno empti eſtis, nolite fieri ſerui hominum ideſt ad Dei ſeruitium ordinati eſtis, nolite appetere mundi ſeruitium & officium. ¶ Hic dicitur ꝙ anno ſeptimo debita non repetebantur ſed eorum repetitio ad ſequentem annum differebatur, vt exponit Comeſtor. Et ſic iſta erat differentia inter annum remiſſionis ſeptimum, & annum iubileum quinquageſimum, quia ſeptimus annus debita non tollebat, ſed differebat, iubileus vero omnia remittebat. ¶ Iſti duo anni ſignificant duos ſtatus, ſcilicet gratiam, & gloriam. Septimus vero gratiã deſignat propter ſeptiformem ſpiritum quem miniſtrat. Iubileus autem gloriam, propter hæreditatem paradiſi perditam quam reſtaurat. Iſtud eſt ve

B rum, ꝙ debita.i.peccata ſeptimo anno.i.per gratiam non ex toto tolluntur, quia.ſ.adhuc reatus & obligatio ad pœnã remanet, qui anno ſequenti, ſ.poſt mortẽ in purgatorio repetitur. Sed reuera iubileus, ideſt gloriæ ſtatus omnia debita totaliter, etiam quantum ad pœnam dimittit, & hominem liberum prorſus reddit. ¶ Et ſi vis adhuc dic ꝙ in anno ſeptimo ſeruitus ex toto remittebatur, & homo liber efficiebatur, Debitum tamen ex toto non quitabatur, ſed vſq; ad annum ſequentem differebatur. Sic verè per ſeptenariũ gratiæ & ſacramentorum remittitur ſeruitus, ideſt culpa, non remittitur debitum.i.pœna, immo ſi ipſum homo pro anno iſtiꝰ pſentis vitæ ſoluere differt, neceſſe eſt ꝙ ſoluat in alio & tunc dicetur ſibi illud Matthei. 18. Redde quod debes &cæt.

Capitulum decimumſextum. Textus. Obſerua menſem nouarum frugum. Moralitatum. Capitulum 4.

HIc præcipitur de luco.ſ.i. de nemore circa altare non plantando, ad tollendum ritum gentiliũ, qui lucos dijs ſuis dedicabant, & ideo dicitur ſic. Non plantabis lucum, & omnem arborem iuxta altare. ¶ Altare eſt eccleſia vel religio, lucus ſeu arbor vmbroſa vitiorum excuſatio. Statua quę dicitur a ſtãdo, & quæ erant imago facta ad laudem & culturam diaboli, eſt peccati obſtinatio & confirmatio & diaboli imitatio. Iſta ergo ab altari eccleſiæ debent remoueri, quia.ſ.lucus.i. vitiorum ſtatus & obſtinatio, nunquam debent in religioſis & eccleſiaſticis inueniri, ſed potius ſi peccare contingat, omnia debent a prælato reſecari, & a ſtatua, ideſt obſtinatione immutari, vnde ſupra dicitur. Confringite ſtatuas, lucoſque ſuccidite, C ¶ Vel dic ꝙ ſtatua eſt diaboli imago, lucus id eſt ignorantia, & veritatis obumbratio ſunt ab altari eccleſiæ repellenda. Vel dic ꝙ altare eſt cor, vt ſupra.

Capitulum decimumſeptimum. Textus. Non immolabis domino deo tuo bouẽ & ouem. Moralitatum Capitulum. 5.

IVdices præcipiuntur in portis ſedere. Quod ſi ambiguũ aut aliquod negocium emergeret, debebat ad ſacerdotes recurrere, & eorum iudicium quærere, & tenere. Quod ſi quis ſuperbiens tenere dedignabatur, ſtatim interfici iubebatur. Cunctus (inquit) populus audiens timebit vt nullus deinceps intumeſcat ſuperbia. ¶ Allega hoc ꝙ habes hic exemplum de appellando de minori iudice ad maiorem, ſeu etiam ad eum recurrendo quando de negocio vel de ſententia dubitatur. Item hic allega exemplariter quomodo ſacerdotibus.i.prælatis eſt obediendum & quomodo obedire dedignans & ſuperbiens grauiter puniebatur, & allega ſimiliter &c. ¶ Vel ſi vis dic quomodo pęna vnius eſt terror multorum. ¶ Hic ponitur quòd ſi quis alium ad ſeruiendum dijs alienis induceret: interfici & obrui deberet lapidibus, & quod etiam ſicut ſupra ponitur, hoc non ſolum erat de extraneis, immo etiam de fratribus, vxoribus & propinquis. Sit (inquit) manus tua primum ſuper eũ, & poſt te omnis populus mittat manum. ¶ Iſtud poteſt allegari, ꝙ pietas fidei eſt pietati parentum præferenda, & ꝙ conſanguinitatis vinculum ſoluitur, vbi quis in idolatriã vel hęreſim labitur intantum ꝙ frater a fratre & filius a patre occidi iubebatur. Et allega generaliter contra hæreticos q alios mouent ad idolatrandum et ad male credendũ, quia.ſ.ſtatim debent de medio tolli & lapidari. i.duris ſententiis caſtigari. ¶ Doctrinam regis eligendi ponit hic dominus dicens. Non poteris alterius generis hominem regem facere qui non ſit frater tuus. Cunque cõſtitutus fuerit rex, non multiplicabit ſibi equos: nec reducet populum in ægyptum æquitatus numero ſubleuatus. Non habebit vxores plurima quæ illiciant cor eius, neque argenti, neque auri immenſa pondera. Legat Deut. leges. Non eleuetur cor ſuum ſuper fratres ſuos per ſuperbiam nec declinet ad dexteram ſiue ad ſiniſtram. ¶ Iſta omnia competunt vel principi vel prælato, quia reuera iſte ſemper debet effici, eligi & aſſumi de gremio, de ſecta vel de patria, dum tamen ſufficiens inueniatur. Non enim debet præfici hæreticus orthodoxis, laicus clericis, ſecularis clericus religioſis, D extraneus domeſticis, ſed de collegio & de gremio debet aſſumi cuius vita, & mores melius poſſunt aliis conformari. Vnde dicitur. Nu. 35. Cunctę fęminæ.i.cunctæ eccleſiæ maritos de eadem tribu accipiant, vt hæreditas permaneat in familijs. Et benè dicit, vt hæreditas permaneat in familijs: quia pro certo quando rex vel prælatus de aliena tribu.i. de aliena patria ſumitur, hæreditas beneficiorum non remanet in familijs ſuis, immo etiam ad illos qui ſunt de illius prælati partibus deriuati, quia ſcilicet illi beneficiantur & promouentur, filij vero eccleſiæ dimittuntur. Ideo poſſunt dicere illud Tre. 5. Hæreditas noſtra verſa eſt ad alienos, domus noſtrę ad extraneos. Talis ergo rex iudex vel prælatus debet generaliter tria fugere & tria facere. Fugere debet dico tria.ſ.pompam & elationem, & hoc eſt quod dicitur. Non multiplicabit ſibi equos. Item auariciam, & ambitionem, & hoc eſt quod dicitur, quòd non congregabit ſibi auri & argenti immenſa pondera. Item amicorum carnalium affectionem, & hoc eſt quod dicitur. Non multiplicabit ſibi vxores.i.carnales parentes, de quibus.ſ.filios & nepotulos concipiant, propter quorum affectionem iuſticiam derelinquat. Conſtat aũt ꝙ iſta tria deſtruunt reges hodie.i.prælatos & ſuperiores noſtros.ſ.pompa in qua expendunt plusq̃ liceat, auaricia per quam congregant plus quã deceat carnalis affectus, p quẽ nepotulos aggregant & diligunt plus quã oporteat. Et iõ dicit Solinus ꝙ in capio-ſtea in die inſulanos fuit nullum regem eligere qui pater

eſſet

B eſſet quinimmo ſi liberos educare vellet, excubatur regia poteſtate. Hoc autem per prudentiam (vt ait) fiebat, ne regnum fieret hæreditarium. Item alea tria debet facere.i. ſtudere prudentiam, humilitatem ſeruare, iuſticiam cuſtodire. Decet enim regem vel ſuperiorem ꝙ habeat prudentiam & ſcientiam, & ideo bene dicit ꝙ ipſe debet legere librum legis. Item decet ꝙ habeat humilitatem & modeſtiã. Ideo dicitur, ꝙ non eleuetur per ſuperbiam ſuper fratres ſuos. Item decet ꝙ ſeruet æquitatem, vel iuſticiam. Ideo dicitur ꝙ per acceptionem perſonarum aut munerum, non debet declinare ad dexteram vel ad ſiniſtram.i. ad vnam partem plus quàm ad aliam, iuxta illud. Hæc eſt via ambulate in ea, & non declinetis neque ad dexteram neque ad ſiniſtram. & alibi. Regnabit rex & ſapiens erit, & faciet iudiciũ & iuſticiam in terra. ¶ Et aduerte ꝙ hic dicitur, ꝙ poſtquã ſederit in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi volumen legis & accipiens exemplar &c. ¶ In quo notatur ꝙ regis & ſuperioris eſt ſedere & in vno loco ſtare, non vagari. Et etiam dum ſedet.i. dum eſt in ocio & quiete in libris debet legere & ſtudere, exemplo antiquorum regum, qui communiter fuerunt philoſophi literati. Exemplo etiam. Karoli magni q̃ tabulas portabat, & in ocio ſcribere non ceſſabat. Vnde dicitur. Luc. 16. Sede cito & ſcribo quinquaginta &c. ¶ Vel dic ꝙ rex Iſrael eſt iuſſua, ꝙ uxores plurimas.i. delectationes carnales vel ſollicitudines temporales non debet habere, ne forte animum eius poſſint allicere vel turbare &c.

Capitulum decimumoctauum textus. Non habebunt ſacerdotes & leuitæ et omnes qui de eadem tribu. Morali. Capitulum. 6

VNum notabile ponitur hic in Deuter. ꝙ ſi quis fingens ſe prophetam, non miſſus a Domino, & tamẽ voluerit loqui i nomine domini & ſine præcepto ipſius aliquid dicere, interfici iubebatur. ¶ Quod allegari poteſt contra malos officiales & balliuos dominorum qui ſine mandato maiorum faciunt multa mala, &
F nomine eorũ præcipiunt, & loquuntur & exequuntur multa iniuſta, quæ tamen ab ipſis dominis non fuerunt præcepta vel dicta. Vnde dicitur. Hier. 23. Nõ mittebam prophetas, & ipſi currebant, non loquebar eis, & ipſi prophetabãt. Tales ergo merẽtur puniri, quinimmo ſæpius uidemus eos interfici & ſuſpendi. ¶ Vel allega cõtra hæreticos qui in nomine domini, & ſub umbra & titulo veræ fidei loquuntur, & prędicant multa falſa, propter quæ merentur incurrere multa ſupplicia & tormenta. Vnde dicitur. Sap. 1. Os qđ mentitur, occidit animam &c.

Capitulum vigeſimum. Textus. Si exieris ad bellum contra hoſtes tuos. Moralitatum. Capitulum .7.

DOminus mandat proceſſuros ad bellum fortiter agere, hoſtes non timere, ſed in domino ſolum ſperare. Veruntamen quatuor genera perſonarum remittuntur a bello.i. qui ædificauerũt domum, ſed necdum eam dedicauerunt ſeu initiauerunt, qui deſponſauerunt vxorem, ſed eam necdum duxerant qui plantauerunt vineam, & necdum ipſam cõmunem fecerant, qui corde pauidi erant & formidinem incurrerant. Omnes.n. iſti deſiderio reuertendi poterant corda aliorum diſſoluere, & ideo melius erat eis ante pugnam redire, quàm a pugna fugere, & alios eneruare. ¶ Iſta poſſunt generaliter applicare, ꝙ melius eſt in minoribus agere, quàm in maioribus aggredi, & ſuccumbere, meliusque eſt in actiua viuere, quã in contemplatiua deficere. Meliusque eſt in ſæculo ſub laxiori diſciplina manere, quàm ad religionem aſcendere, & per inconſtantiam retroire. Per bellum.n. in ſcriptura ſtatus religionis, cõtemplationis & perfectionis ſignificatur, in quo.ſ. contra vitia magis ardua dimicatur. Vnde Iob. 7. G
Militia eſt vita hominis ſuper terram. Per locum propriũ ſeu patriam intelligitur mundi ſtatus, vel cõis conditio ſeu gradus. Illud igitur eſt verum ꝙ a bello contemplatiuę, & perfectæ vitæ quattuor genera hoium imperfectorum remittuntur ipſisq́; conſulitẽ ꝙ in ſæculo remaneant, & ꝙ arduam, bellandi contra vicia vitam nullatenus aggrediantẽ, & iſti ſunt illi qui domum ſuam quę oia continet.i. charitatem, necdum ꝑ executionem bonorum operum initiauerũt, qui vxorẽ.ſ. gratiam necdum ꝑfecte duxerunt, nec ſibi eam ꝑ perſeuerantis perfectionis propoſitum acceperũt, q̃ vineam ſuam.i. bona ſua tpalia necdũ cõem per eleemoſynam fecerunt, qui formidinem aggrediendi difficilia, & ſuſtinendi grauia, necdũ totaliter dimiſerũt Domus.n. noſtra eſt charitas quæ bonis affectibus ædificat, & bonis operibus initiatur. Quia ſm Gregorium Probatio dilectionis exhibitio eſt operis. Vxor eſt gratia quæ ꝑ bonum propoſitum deſponſatur, & ꝑ perfectam conſtantiam accipitur, & nobis matrimonialiter copulat. Vnde dr̃. Ioſeph Mat. 1. fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugẽ tuã. Illa eſt vxor qua mediante bonos filios.i. bona opera generamus, quia ſicut dicitur in Pſal. 127. Vxor tua ſicut vitis abundãs in lateribus domus tuæ. Vinea noſtra eſt bonorum tpaliũ vbertas, q̃ ſ. ꝑ acquiſitionem plantatur, & eleemoſynam, & aliorum miſericordiæ operum exercitium efficitur cõis, & ad vſus hoium applicatur. Oportet ergo ꝙ domus noſtra.i. charitas ꝑ bona opera dedicetẽ, ꝙ vxor nr̃a.i. gratia per firmitatem propoſiti vedicetur, ꝙ vinea noſtra.i. tpalitas alus ꝑ eleemoſynam cõicetur, & ꝙ et timor.i. imbecillitas a nobis penitus abdicetur, ſi ad ſpũale præmium contra vitia, & ardua contẽplationis opera volumus ſufficientes habeiẽ, & a retroceſſione inconſtantiæ eſſe tuti. Aĺs.n. poſſemus faciliter deficere, & ab aſſumpto bono propoſito retroire, & ſic poſſemus fugere, & præterea alijs hoc videntibus, peccati cauſam dare, quia pro certo ſm doctrinam ſancti Petri: Melius eſt ardua non aggredi, q̃ poſt cognitionem retrouerti. Veruntã ex quo bellũ iſtud aggreſſi ſumus & ex quo ſtatum perfectionis accepimus, neceſſe eſt ꝙ fortiter dimicemus, & ſperantes in domino nunq̃ de noſtris viribus pręſumamus. Pſal. 30. Viriliter agite, & cõfortetur cor veſtrũ.
¶ Vel ſi vis dic ꝙ vinea noſtra eſt ſcientia q̃ per prædicationem alijs debet cõicari ſicut ſupra. ¶ Vel dic ꝙ bellum ſignificat diſputationem & pugnam contra hæreticos, quæ non eſt aggredienda homini imperfecto, necdum in ſcientia dotificato, coniugato vel adhuc inhabituato, ga.ſ. vinceretẽ & ſuccumberet, fuga ſua alijs ſimplicibus ſcandalum faceret, & eorum incredulitatis aut periculi cauſa eſſet. ¶ Dominꝰ H
præcepit ꝙ dum aliqua ciuitas expugnatur, fructuoſæ arbores quæ ſunt circa eam, nullatenus ſuccidantur, ſed ſteriles ſylueſtres pro machinis ſuccidi iubentur. Ciuitas eſt peccator, qui tunc tpis expugnatur, quando a prælato redarguitur & iurgatur. Arbores fructuoſæ ſunt aliqua bona quæ ſunt in ipſo, infructuoſę vero ſunt ipſius vitia & mala. Iſta ergo eſt veritas ꝙ plarus vel quicunq; correctór qui vult aliquã ciuitatem.i. aliq̃ ꝑſonam impugnare & corrigere, ſumme cauere debet in ipſa, ſuccidat arbores fructuoſas.i. conditiones virtuoſas, ſed ſolum ſteriles, ſylueſtres & vitioſas, quia.ſ. multum debet cauere correctór, ne ꝑ incautam correctionem & auſteram punitionem, hominem ad deterius prouocet, & ſic in eo virtutes & non vitia eradicet. Vnde dr̃. Ne forte colligentes zizaniã, eradicetis ſimul & triticum. Ex proprijs ſuis arboribus ſylueſtribus.i. ex iſtorum malorum iniquitatibus fiunt contra eos machine ad eos deſtruendos, qñ mala ipſorum teſtimonia ſunt cauſa ad eos puniendum. Vnde. Prou. 5. Iniquitates ſuæ capiunt impiũ, & funibus peccatorum ſuorum trahitur. ¶ Vel illud allega ad diabolum, qui peccatorem confundit cum proprijs ſuis malis. ¶ Vel dic ꝙ ciuitas capienda eſt ſciẽntia gentium, & doctrina philoſophica ad vſus catholicos conuertenda. In iſta ergo arbores fructiferę, ideſt bona documenta & bona dicta ſunt ſeruanda. Arbores vero ſylueſtres, eſt mala & erronea dicta ſunt pœnitus extirpanda. Vnde dr̃. Mat. 13. Elegerunt bonos in vaſa ſua, malos aũt foras miſerunt. Veruntamen ſi eſt poſſibile de ipſis arboribus ſylueſtribus ipſius ciuitatis, i. de ipſis malis documentis & ſentẽtijs ipſius philoſophiæ

E loſophiæ vel gentilis vel ſectę, licitum eſt facere machinas & argumenta ad eum confundendum, quia ſcilicet nunquam error infidelium melius confunditur, quam quando ex proprijs ſuis libris & erroribus contra eum machinę eriguntur, & ipſius ſcripto conuincuntur. Ita quòd tunc poteſt illi dici illud. Mat. 19. Ex ore tuo te iudico ſerue nequã. ¶ Hic ponitur quòd quando populus Iſrael ibat ad impugnandum aliquam ciuitatem, ante omnia debebat ſibi pacem offerre, quæ pacem recipiebat & portas aperiebat, ipſam ſub tributo viuere dimittere debebat, ſi autem nolebat obedire, ſed bellum potius parare moliebatur, tunc impugnari, ſpoliari ac deſtrui iubebatur. ¶ Sic vere chariſſimi, ſi quis prælatus vel corrector contra aliquam ciuitatem .i. contra aliquam perſonã puniendam properat, iuſtum eſt quod ante omnia pacem ſibi offerat, & quod miſericorditer ipſum inducat, & quod ſi poteſt, per manſuetudinem ipſum trahat. Vnde dr̃ ad. Primum Mat. 10. dicite Pax huic domui. Quod ſi pacem recipiat, & ſe emendare promittat, ſub tributo .i. ſub obedientia & diſciplina ipſum viuere tũc dimittat, & ab auſtera impugnatione & correctione manum ſuam cõpeſcat & hoc ſicut dicitur in Ezechie. 18. Nõ vult Deus mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat. Si vero nolit pacem recipere, nec ſub tributo & obedientia quod iuſtum eſt facere, tunc neceſſe eſt ipſum ſeueriter caſtigare, & ſi ſit neceſſe, deſtruere vel grauare, vt ſic illum qui verbo non vult corrigi, poſſint verbera frangere vel domare. Vnde dicitur. Eccl. 33. Seruo maliuolo tortura & compedes. Tali modo videtur etiam dominus contra impios procedere, quia quotidie non ceſſat ipſis pacem & miſericordiam per ſcripturas offerre, ſed qui recipere non curant, illos ſolet perpetuo condemnare.

Capitulum vigeſimumprimum. Textus. Quãdo inuentum fuerit in terra, quam dominus Deus tuus daturus eſt tibi. Moralitatum. Capitulum. 8.

CVm quis mulierem pulchram gẽtilem captiuam ſuã in vxorem volebat accipere, ipſam primo in domum ſuam debebat introducere, quæ ad hoc quod vxor Iſraelitici poſſet fieri, iſta per ordinem debebat facere, quia ſcilicet primo debebat ceſariem capillorum ſuorum radere, deinde debebat vngues ſuos circuncidere, tandem debebat veſtimenta ſua in quibus capta erat deponere,
F & finaliter in domo ſedens, debebat patrem ſuum per vnum mẽſem deflerer, & ſic poterat ab Iſraelitico accipi, & viri ipſius vxor eſſe. ¶ Dic allegorice, quòd talis mulier gentilis & captiua ſignificat ſcientias gentilium & philoſophicam diſciplinam, quæ ſcilicet a nobis captiua ducitur, quando per ſubtilitatem itellectus in vtilitatẽ eccleſiæ vertitur, ita quod quaſi compulſa fidei famulatur. Igitur ſi aliquis filius Iſrael videns Deũ .id eſt aliquis theologus viderit huiuſmodi vxorem, id eſt philoſophicam diſciplinam delectabilem & pulchram, placueritq; ſibi ipſam legere, ſtudere vel ſcire, ante omnia neceſſe habet ſuperfluitatem ipſius, id eſt ipſos errores gentilium immixtos eidem penitus amouere, & vngues, capillos & veſtes, & quicquid exterius gentile & hæreticum ſapere videbatur, Deo. ſ. ſacræ ſcripturæ & fidei contrarium debet totaliter refutare. Et ſic erit licitum iſtam vxorem ſibi ſumere, & ipſam ſcientiam gentilium poterit Iſraeliticam facere, & ad vſum veritatis & fidei applicare. Vnde dicit. Gen. 12. Ecce vxor tua, vtere ea vt libet. ¶ Vel dic quòd iſta mulier eſt anima peccatrix, quæ ſcilicet pulchra dicitur, pro eo quòd in pulchritudinem naturalem a Deo conſtituitur & creatur. Per capillos, vngues & veſtes, quæ ſunt quædam res quaſi non naturales, ſed accidentales, non viuæ, ſed mortuę, non neceſſarię, ſed ſuperfluę, intelliguntur ipſius mali mores, & peccata mortalia, quæ tunc habet. Vnde capilli ſignificant malas cogitationes, vngues manuum ſignificant malas operationes, veſtimenta cum quibus capta eſt, ſignificant malę conuerſationis mores & conditiones. Igitur quãdo de muliere gentili debet fieri iſraelitica, de ancilla vxor, de ſerua libera, de aĩa peccatrice aĩa ſancta, & quã ad Chriſti G connubium, quod fit in præſenti per gratiam, & in futuro ꝑ gloriam, eſt admittenda, quatuor ſunt ſibi neceſſaria, ſ. ꝙ ꝑ pœnitentiam & confeſſionem radat capillos capitis ſui, id eſt omnem cordis immundam cogitationẽ, circuncidat vngues, id eſt omnem ſuperbiam & mortuam operationem, mutet gentilitatis veſtes, id eſt omnem malam conuerſationem, ſedeat in domo conſcientiæ per ſuiipſius conſiderationem, & defleat patrem & matrem, id eſt mundum & carnẽ, & omnem quam exinde contraxit maculam & infectionẽ, dicendo illud Hiere. 15. Vę mihi mater mea, quia genuiſti me &c. Et ſic poſt triginta dies, qui conſtant ex denario ter ducto, id eſt poſt completionem decem mandatorum & trinitatis fidem, vir ille qui in crucis prælio eam ceperat & acquiſiuerat, ſ. Chriſtus, tunc ſibi eam ꝑ gratiam deſponſabit, & corpori ſuo myſtico ſpiritualiter adiungens, vxorem & ſponſam ſpiritualiter conſecrauit. Vnde. Vade & accipe vxorem fornicariam Et alibi. Sponſabo te mihi in fide. ¶ Vel dic ꝙ iſtud poteſt dici ad literam de anima gentili per prædicatorem conuerſa, quia ad hoc ꝙ corpori noſtro .i. eccleſiæ cõiungatur, neceſſe eſt ꝙ quatuor faciat quæ ſuperius exponũtur &c. ſicut ſupra habetur. ¶ Homo qui habet duas vxores, vnam prædilectam, & alteram odioſam, & fuerit filius odioſę primogenitus, & voluerit diuidere hæreditatem inter filios ſuos, non poterit filium prædilectę primogenitum facere, ſed filium odioſę primogenitum faciet, dabitq; ſibi de omnibus quæ poſſidet cuncta duplicia. Ipſe enim eſt principium liberorum eius, & ei debentur primogenita. ¶ Dic ꝙ homo poteſt ſignificare prælatum. Duæ vxores eius ſunt carnalis affectio prædilecta & propria, eccleſia odioſa, primogeniti filij ſunt eccleſiæ, & illi qui ſunt de eccleſia vel patria ꝓcreati, qui videntur hodie filij odioſi, ſecundo geniti ſunt carnales amici, quos. ſ. vxor eorum prædilecta, ſ. carnis affectio generauit. Igitur iſtud eſt verum, ꝙ quando hõ iſte, id eſt ꝓlatus vult inter filios ſuos & ſubditos bona ſua .i. beneficia diuidere, non debet primogenitos, id eſt eccleſiæ filios poſtponere, nec carnaliter dilectos iſtis primogenitis anteferre .i. principales facere, nec primogenita .i. beneficia pinguiora quæ debebantur alijs, eis debet tribuere ſed iſtis primogenitis filijs .i. viris ſufficientibus & bonis ab eccleſia procreatis, cuncta duplicia .i. in duplo meliora alijs debet dare. Iſti. n. ſunt principium liberorum eius, id eſt iſti ſunt proprię filij eccleſiæ .i. prælati, & iõ primogenita & pinguia, id eſt principalia beneficia talibus debent dari. Cuius tamen contrariũ modo faciunt multi, qui filios corporales ſpiritualibus anteponunt. Ita ꝙ ipſi plangendo poſſunt dicere illud. Gen. 27. Hæreditas noſtra conuerſa eſt in alienos. Et illud. Primogenita mea ante tulit. nunc etiam ſurripuit benedictionem meam. ¶ Vel dic ꝙ duę vxores ſunt anima quæ oditur, & caro quæ diligitur. Vir tamen ſapiens non debet filios, id eſt affectus & opera carnis, filijs, id eſt animę affectibus & operi- H bus anteferre &c. ¶ Si genuerit quis filium proteruum & cõtumacem, qui non audiat patris & matris imperium, debebant pater & mater eum appræhẽdere, & ad ſe morum iudicium ducere, & dicere. Filius iſte noſter proteruus et contumax, mandata noſtra audire contemnit, comeſſationibus vacat, & luxurię atque conuiuijs, lapidibus obruet eum vniuerſa multitudo. ¶ Iſtud allega contra malos & proteruos ſubditos, qui. ſ. patri ſuo, i. eccleſiæ obedire nolunt, ſed proterui, contumaces ludis & comeſſationibus intendunt, quare. ſ. parẽtes .i. prælati eorum lapidibus, id eſt duris correctionibus merito ipſos obruunt & confundunt. Iſta enim eſt veritas, ꝙ omnes debent eum lapidare & obruere, & caſtigare & corrigere increpare & arguere, qui parentibus ſuis, ſ. tam carnalibus quam ſpiritualibus, in iuſtis & licitis dedignantur obedire, & magis ſtudent comeſſationibus & luxuriæ intendere & vacare quod potiſſime de apoſtatis dici debet, quia re uera qui in iugo obedientię ſe ſubtrahunt, pro merentur ab omnibus lapidari. ¶ Hic præcipitur ꝙ ille qui captiuam duxit vxorem, ſi ſibi tandem diſpliceret, poterat eam dimittere, non tamen poterat in ſeruitutem reducere, nec per potentiam opprimere, ſed liberam permittebat abire. ¶ Sic etiam vere ſi quis habeat aliquem amicum ſibi coniugio .i. familiaritate & amicitia coniunctũ, nullo modo ipſum debet opprimere vel turbare nec eum per potentiam lędere vel

B. re vel grauare, ſed potius ſi ſibi nõ placet, debet eum gratis dimittere & ſe ab eius conſortio ſegregare, quia ſicut dicit Seneca, Turpe eſt cum illo bellum gerere, cum quo familiariter vixeris ante.

Capitulum vigeſimumſecundum. Textus. Nõ videbis bouem fratris tui aut ouem errantem. Moralitatum. Cap. 9.

MOyſes nolens quòd mixta inuicem ſint rerum negocia, fecit prohibitionem generalem, quòd vir non vteretur veſte muliebri. ¶ Quod ad hoc allegari poteſt, quòd nullus debet alterius officium vſurpare, quia .ſ. inter coniuges viri non debent muliebria officia facere, nec taliter effeminari aut emolliri, quòd ſe velint in rebus femineis occupare, iuxta illud Seõ. Si te maritum & virum habere contigerit, cogita. Mulier nunquam in tanta velamiam debet irrumpere, vt viro contempto nitatur exteriora negocia pertractare, quinimmo fœminę in domeſticis muliebribus, viri vero in arduis & virilibus debent ſe iugiter exercere. Quod tamen eſt contra viros effeminatos, & contra fęminas pręſumptuoſas, qua veſtem virilem nituntur induere, inquantum omnia negocia & regimen etiam domus, & alia quæ viros concernũt volunt viris poſtpoſitis ordinare. Vnde prouerbium gallicum eſt de talibus dominabus, quòd ipſę portant brachas domus. Itaque de talibus dominabus quæ viros regunt, & virorum negocia facere volunt, poteſt dici illud Hiere 31. Faciet dominus nouum ſuper terram, fęmina circundabit virum contra illud Apoſtoli a. Mulierem docere in eccleſia non permitto nec dñari in virum. Et merito, quia fęmina non debet eſſe viri domina ſed ancilla. In cuius ſignum mulieres perſide ſignum pedis ſupra caput pro ornatu portant, quod etiam & precioſis lapidibus ornant. Hoc autem faciunt vt eſſe ſubiectas, ſub virorum pedibus ſe oſtendant, iuxta illud Geneſis. 3. Sub viri ptãte eris, & ipſe dominabitur tui. Verba ſunt Dei ad mulierem. ¶ Vel dic quòd illud ſpiritualiter pertinet ad prælatos, qui viri nomine continentur, quia .ſ. multi ſunt ita hebetes & effeminati, quòd a fœminabus .i. a ſuis ſubditis ſe permittunt gubernari & regi. Ecõtra multę fęminæ .i. multi ſubditi tantis ſuperbijs induuntur, quòd viros ſuos .i. prælatos gubernare nituntur, & ſic viri fęmineis, fęminæ vero virorum veſtibus induuntur. Vnde dicitur. Eſa. 3. Mulieres dominantes ſunt eis. ¶ Si quis per viam incedens auiculam ſuper pullos inueniret cubantem non debebat vtcunque ſimul capere, ſed matrem captis filijs debebat liberam permittere. ¶ Iſtud exponunt doctores ſic. Aiunt enim ꝙ mater iſta ſi-
F gnificat, litteram ſacræ ſcripturæ, quæ in multis paſſibus habet ſub ſe occultos pullos .i. ſenſus & intellectus ſpirituales abſconditos. Igitur nos de matre iſta, i. eſt de hiſtoria vel littera non debemus curare, ſed pullos qui ſubtus latitant, i. intelligentias ſpirituales debemus aſſumere & tenere, quia ſ. non eſt magna vis de litterali hiſtoria, dum tamen habeatur ſpiritualis intelligentia. Aliqui autem litteram ſectantur, & ſic filios dimittere, & matrem retinere conantur, contra illud Apoſtoli. Rom. 7. Non ambulemus in vetuſtate litterę, ſed in nouitate ſpiritus ¶ Vel illud poteſt allegari cõtra duros & crudeles, qui non ſolum ſeuiunt in perſonis, ſed etiam in rebus. Sufficere debet eis ſi pullos noſtros, .i. bona poſſent habere, & ſic matrem .i. perſonam liberam deberent dimittere, & eam captis huiuſmodi filijs non curare. Cuius tamẽ contrarium multi faciunt, qui .ſ. & bona rapiunt & perſonas premunt vel affligunt, Vnde Iob. 24. Nudos dimiſerunt homines veſtimenta tollentes. Sequitur. De ciuitatibus fecerũt viros gemere & anima vulneratorum clamauit, & deus abire inultum nõ patitur. ¶ Vel ſecundum aliquos dic, ꝙ mater iſta eſt carnalis concupiſcentia, pulli eius ſunt carnales affectus & actus. Illa ergo eſt quæ omnino teneri & eradicari nõ poteſt Veruntamen pulli eius .ſ. mali affectus & conſenſus tenendi ſunt & reprimendi, & ne ad effectum veniant compeſcendi. Iſta enim eſt auicula, quæ in nido carnis noſtræ cubat. Iſta eſt quæ abrahę ſacrificium fedat, & quæ oculos tobiæ excecat & offuſcat. Iſtam neceſſe eſt ꝙ nõ permittamus in carne noſtra viuere, ſufficit tamen ꝙ pullos eius poſſimus per G
temperantiã retinere. Ad hoc videtur facere illud Leui. 16. ꝙ mater & filius non debebant in die eadem immolari .i. ꝙ concupiſcentia carnis & ipſius mali actus, nõ poſſunt ſimul per hominem eneruari. Hic ponitur Le. 19. illud. Non arabis in boue & aſino. Item. Non indueris veſtimento lino lanaq; contexto, ſed de hoc habetur ſupra. ¶ Hic dicitur ꝙ ſi quis oppreſſerit puellam & clamauerit, dato ꝙ non audita fuerit ipſa, nullatenus punietur. Si vero non clamauerit, dato ꝙ audita non fuerit, tunc cum ſuo oppreſſore occidetur. ¶ Dic ꝙ clamor eſt confeſſio, quæ quandoque non auditur, quando conſtat in ſola cordis contritione, quando autem auditur, conſtat in verborũ prolatione, illud eſt ergo verum, ꝙ quãdo cunque diabolus aliquam puellam .i. aliquam perſonam per peccatum opprimit, tunc vera ſi per confeſſionem clamauerit, dato ꝙ ſacerdotem aliquem qui eam audiat non inuenerit, mortem perpetuam nõ incurrit. Sufficit enim animæ peccatrici clamor cordis, ſi non ſit ſacerdos qui audiat verbum oris. Pſal. 106. Clamauerunt ad Dominum cum tribularentur, & de neceſſitatibus eorum eripuit eos. Veruntamen ſi ſit peccato oppreſſa, & non clamauerit, nec vocem cordis aut oris contra diabolum oppreſſorem emiſerit, tũc vna cum dicto ſuo oppreſſore in æternum peribit &c. ¶ Vel dic ꝙ clamor orationem ſignificat. Quotiés ergo diabolus, caro vel mundus per tentationem vel tribulationem nos nititur opprimere, & per malum conſenſum corrumpere, totiens debemus ad Deum per orationem clamare. Et tunc ſi deuote clamauerimus & Dei auxilium iplorauerimus, dato ꝙ nos non exaudiat, & in peccatum labi, & a diabolo corrumpi permittat punitionem tamen ſeu damnationem nõ incurrimus, quia ſ. quod in nobis erat fecimus, ſed qui nos exaudiret nõ inuenimus. Sæpe.n. occulta Dei diſpenſatione agitur, ꝙ hõ clamans & repugnas in peccatũ collabi permittatur, vt dum fragilitatem ſuam experimento diſcit, humilior habeat. Vnde Apoſtolus. Hæ. 5. Cũ eſſet filius Dei, didicit ex his quæ paſſus eſt obedientiam. Ac ſi diceret. ꝙ filius Dei .i. iuſtus & prædeſtinatus quandoque tentationem vel peccatum patitur, vt humilis & obediens effici mereatur.

Capitulum vigeſimumtertium. textus: Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis teſticulis. Moralita. Cap. 10.

IN iſto. 23. capitulo ponunt quattuor genera perſonarum, quibus ingreſſus in eccleſiam Dei vel perpetuo vel ad tempus negabatur. primi ſunt qui in membris generatiuis erant vel attriti vel truncati, ſeu eunuchus vel conciſus. Secundi erant illi qui defectum natalium patiebãtur. H
ſ. manzeres ſpurij, & alij de illegitimo matrimonio procreati. Tertij erant amonites, qui interpretantur populus turbidus. qui .ſ. de ſtirpe amon filij loth fuit genitus, Et moabites, qui interpretantur populus meroris, qui .ſ. de genere moab alterius filii loth fuit natus. Illi enim duo populi filijs Iſrael de ægypto venientibus & fame & ſiti pereuntibus, vel occurrere, vel panem & aquam concedere noluerunt, ſeu potius ad maledicendum eis balaam conduxerunt. ¶ Dicamus ergo allegorice, ꝙ illi primi ſignificant homines ignorantes & ſcientificos, qui .ſ. neſciunt alios prædicando conuertere ſeu ſpiritualiter generare. Secundi ſignificant ſimoniacos, quos non legitimus vir eccleſiæ Chriſtus vel bonus prælatus genuit vel produxit, ſed potius quos adulter diabolus, carnis affectus vel malus prælatus illegitimus voluit introducere vel creare. Tertij ſunt luxurioſi, qui turbidi ſunt populi, inquantum res fœdas & turbidas ſolent præ cæteris exercere. Quarti vero ſunt auari, qui populi ſunt meroris, inquantum per ſollicitudinem & timorem ſemper ſolent in amaritudine cordis præ cæteris peccatoribus viuere & manere. Igitur iſta eſt veritas ꝙ eccleſiam Dei, ſtatum eccleſiaſticum, officia & beneficia eccleſiæ non debent habere illa quattuor genera peccatorum, ſ. eunuchi, qui non generant per prædicationem. Illegitime nati, ſ. ſimoniaci, qui adulterina procedunt ad promotionem. Amonites .ſ. luxurioſi, qui ſunt populi turbidi per carnis infectionem. Moabites populus

A pulus merori.i.auari,qui ſemper habent ſollicitudinem,me
rorem & deſolationem. Tales ergo non debent ſtatum ec-
cleſiæ ingredi nec ad beneficia eccleſiaſtica promoueri.
Pſalm.94. Quibus iuraui in ira mea ſi introibunt in requiē
meam.Iſti enim auari.i.filijs Iſrael .i.pauperibus in deſerto
huius mundi eſurientibus,cum pane & aqua .i.cum elemo-
ſynis non occurrūt, ſed potius balaam malum Prophætam
& ariolum.i.aduocatos & balliuos contra eos,& ad eorum
exhæredationem prouocant & inducunt. Contra quos di-
citur.Eſa.21.Qui habitatis terram auſtri,occurrite cum pa
nibus fugienti ¶ Moyſes præcepit populo Iſrael,ꝙ ipſe non
abominetur ægyptum, in qua fuit aduena vel colonus, nec
etiam idumeum, qui de Eſau fratre. Iacob fuit natus, quia,
inquit ipſe eſt frater tuus.Alios vero populos.ſ.moabites &
amonites præcepit abominari,& nullum fedus voluit cum
eis iniri.¶ Per filios Iſrael qui de ſeruitute ad libertatem ve
nerant, intelligo eos qui de paupertate ad diuitias aſcen-
dunt.Per ægyptios vero intelligo eos, qui ipſos dum erant
pauperes aliquotiens nutrierunt. Per idumeum vero fra-
trem ſuum, intelligo eos qui de eorum propria parente-
la ad paupertatem veniunt. Igitur o tu popule Iſrael .i.po-
pulus diuitum,qui de ſeruitute miſeriæ ad ſtatum proſperi-
tatis veniſti,caue ne abomineris ægyptum.i.illum ruſticum
apud quem aduena aliquando fuiſti,& a quo nutritus & be
neficiatus dum eras pauper, aliquotiens extitiſti,ſed potius
ipſum recognoſcere & diligere debes,& ne habeas verecū-
diā,quia pauperiem habuiſti,ſed potius, reputa tibi ad glo-
riam,ꝙ pauperem habes conſanguineum,& noli eum con-
tēnere vel fugere, quamuis nunc ſit pauperior quam prius
eum vidiſti. Cuius tamen, ſæpe fit contrarium, quia multi
ſunt qui dum ad proſperitatem veniūt, nunquam amplius
aliquem pauperem parentem videre volunt, & illos apud
quos aliquando egeni fuerant vilipendunt. Vnde dicitur.
Prouerbiorum.19.Fratres pauperis hominis oderunt eum.
¶ Vel dic ꝙ filij Iſrael ſunt religioſi. Idumei vero & ægyptij
ſunt ſeculares & laici,qui .ſ.ab ipſis non debent abominari,
ſed potius in charitate & beniuolentia ſupportari. Vnde
Apoſtolus Ro.14.Infirmum in fide ſuſcipite,Amonites vero
& moabites,peccatores & hæretici dicuntur, & debent per
petuo deteſtari, nec eorum conſortiū aliquo modo debet
frequentari. ¶ Cum quis nocturno polluebatur ſomno, vel
aliquam immunditiam contrahebat ſtatim extra caſtra exi
B re debebat, & in veſpere lotus aqua iterū redibat, ſicut hic
& ſupra in multis locis & paſſibus continetur, ¶ Sic etiam
ſtatim quādo quis aliquo peccato mortali polluitur, caſtra
paradiſi exire per conſiderationem tenetur, quia ſtatim de
bet ſe immundum reputare, & a cohabitatione ſanctorū in
dignum ſe eſſe iudicare, & a tabernaculis paradiſi dignum
expelli & eijci cogitare,quouſque.ſ.aqua compunctionis &
confeſſionis ſit lotus, & quouſque in ipſo veſpere venit.i.
quouſque ardor concupiſcentiæ ſit in eo diminutus, tunc
enim poteſt caſtra mundatus intrare,& de ingreſſu paradiſi
ſperare. Pſalm.114. Ingredere in requiem meam,quia do-
minus benefecit tibi.¶ Hic præcipitur ꝙ filij Iſrael cum eſ-
ſent in caſtris deberent habere locum deputatum ad requi
ſita naturæ,.ſ.ad purgandum ventres. Veruntamen ſemper
vnum paxillum debebant in baltheo portare, quo debebāt
terram fodere & ſtercus quod egeſſerant operire, ne forte
poſſet dominum ,qui caſtra Iſraelis circuibat,feditas offē
dere & grauare.¶ Sic vero loquendo moraliter, homo pec-
cator debet extra caſtra,id eſt extra communionem ſanctorū
ſe reputans,certo loco vel coram ſacerdote feditatem ſuo-
rum vitiorum per confeſſionem egerere, & paxillo acutæ
compunctionis terram humilitatis fodere & terre nitētem
vilitatis propriæ cogitare,& ſic per ſatiſfactionem immun-
ditiam vitiorū debet a Dei oculis, qui caſtra cordis noſtri
circuit & conſiderat contegere, & ea a punitione ſuæ iuſti
ciæ celare. Tunc enim feditas peccatorum noſtrorum a Dei
conſpectu tegitur quando quod per confeſſionem egeſtum
eſt per terram, .i.per mortis memoriam vel per ſatiſfactiuā
pœnitentiam operitur. Terra enim eſt ſubiacens humili-
tas vel pœnitentiæ grauitas, vel noſtra conſiderata terre-
ſtreitas,quæ .ſ.omnia Dei oculis de noſtris peccatis ſatiſfa-
ciunt,& ipſam ne amplius videantur,ſepeliunt atque tegūt.
Pſalm.13.Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates,& quorū
&c. Et ſic exponit Stephanus de longotono in ſuā poſtilla. C
¶ Item adhibetūr mādatū,vbi dicit ſic. Non tradas ſeruū
domino ſuo qui ad te confugit, ſed habitabit tecum, & in
vna vrbium tuarum requieſcet, nec contriſtes eum.Nec of
feres mercedem proſtibuli, nec precium canis i domo Dei
tui.Vineam proximi tui ingreſſus, tolle de vuis quantum ti
bi placuerit,foras autem portare non licebit. Segetem etiā
amici tui,ſi intraueris,manu etiam potes terere & comede
re,falce autem non poteris aliquid diſcerpere vel auferre.
¶ Iſta poſſunt applicari ad multa,.i.ꝙ cum quis ſeruus diabo
li vel mundi,.ſ.ſecularis vel infidelis, ad religioſum vel fide-
lem,vel ad fidem religionem confugerit, vtpote quia reli-
cta gentilitate fidelis, vel relicto mundo religioſus factus
fuerit,proculdubio talis ſic nouiter conuerſus aut fugiens
non exaſperandus, nec ſcandalis aut iniurijs moleſtandus
vel per turbationem vel ſcandalum iterum ad manus domi
ni ſui mundi vel diaboli reducendus, ſed potius ſupportan-
dus eſt in vna vrbium noſtrarum,.i. in eccleſia vel religione
pacifice viuere permittendus. Cuius tamen contrariū mul-
ti faciunt auſteri prælati in religione,qui ſubditos ſuos com
pellūt præ ſuſteritate ſua ad primos dominos ſuos,.ſ.ad mū
dum vel diabolum per apoſtaſiam retroire. Quod etiam fa
ciunt mali chriſtiani,quia.ſ.per ſua mala exempla ſcandala
q̄nque faciunt nouiter conuerſos ad fidem,iterum ad viam
gentilitatis redire. Cum tamē dicit dominus. Quod ſi quis
ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt,ex
pedit ei ꝙ ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius &c. Quā
tum ad illud præceptum de mercede meretricis, vel de pre
cio carnis non offerendo,poteſt dici ,ꝙ in hoc videtur dn̄s
dona iniquorum pœnitus reprobare. Canis. n.rapinam ſi-
gnificat, meretrix vero luxuriam deſignat. Ne igitur mala
mulier poſſet dicere ſe velle meretricari,vt de lucro obla-
tionem faciat, & ne dicat homo ſe velle rapere, vt exinde
Deum honoret,vel pauperem enutriat,reprobat dn̄s vtrun
que,.i.mercedem meretricis, & precium rapacitatis vel ca-
nis,Acſi diceret,ꝙ ſibi non erat accepta elemoſyna vel obla
tio quæ fiebat lucro vel conuitio. Non enim ſunt facienda
mala, vt inde veniant bona: ſequitur . Dona iniquorum
non probat altiſſimus. De vinea vero intus comedenda &
non extra portanda,poteſt dici ꝙ vinea fratris noſtri Chri-
ſti eſt ſacra ſcriptura, de cuius vuis id eſt de cuius ſententijs
& doctrinis licitum eſt cuilibet ſe ſatiare & delectari. Verū
tamen non extra portare, hoc eſt dictū, iſtas vuas diuinarū
ſcripturarum ad exteriora mundi negocia applicare nulli D
eſt licitum vel conceſſum. Non vult enim dn̄s, ꝙ illa qui ad
ſalutem animarum ordinantur, in ſecularium negociorum
vſibus expendātur, vel ob mundi vanitatem ſtudeantur vel
addiſcantur ,quod eſt contra illos qui in mundanis cantile-
nis & alijs dictaminibus vtuntur ſacris verbis. Contra illos
ēt qui ad mundi laudem & temporalem vtilitatem theolo-
giam prædicant ſeu docent. ¶ De ſegete vero vicini manu
terenda , nō falce trūcanda, poſſumus dicere ꝙ ſegetes vici
ni eſt conditio vel conuerſatio proximi, quam tunc præla-
tus dicitur intrare,quando ipſam incipit viſitare,examina-
re,corrigere vel punire. Sed reuera ipſe non debet falcem
dure & auſtere punitionis ſtatim apponere, immo,per dul-
ces monitiones ipſe debet manu terere vel fricare, quaſi
blandiendo & non exacerbando proximum caſtigare.Hoc
autem intendo in illis qui pœnitent, de quorum emenda-
tione prælati ſperant, quia alias ſi eſſet obſtinatus vel pro-
teruus,poſſet auſtere punire, & falce iuſticiæ ſegetes vitio-
rum truncare. Iuxta illud Apoc.14.Mitte falcem tuam &
mete,quoniam maturauit meſſis.

Capitulum vigeſimumquartum.Textus.Si ac-
ceperit homo vxorem. & habuerit
eam.Moralitatum. Cap. II.

HIc ponitur,ꝙ ſi quis habeat vxorem &c. quæ pro-
pter aliquam fœditatē oculis ipſius diſpliceret,po
terat libellum repudij ſibi dare, & ipſam viro alte
ri dimittere ei & aliā loco eius pulchriorem accipe
re.Veruntamen ſic erat, ꝙ ipſam ſic repudiatam, & ſic co-
ram dn̄o vilem factam non poterat amplius rehabere. Nec
ſi vellet,iterum eam recipere licebat, nec ſibi eam amplius
copulare.

E copulare. ¶ Vxor leda eſt ſecularis vita, vel etiam carnis cõcupiſcentia. Vxor vero pulchra eſt vita contemplatiua vel pœnitentia. Quia iſtud eſt verum quòd quia vxor noſtra prima, ſcilicet vita ſecularis vel cõcupiſcentia carnalis, multas continet in ſe feditates, quapropter viris ſpiritualibus diſplicet, & eorum offendit multipliciter voluntates. Iſtis ideo licitum eſt talem vxorem repudiare & dimittere, & ad pulchriorem vxorem, i. ad vitam religioſam & contemplatiuã euolare. Et Lya lippa & fedoſa omiſſa, ad rachelis connubia tranſmeare, & iſtam fœdam vxorem, i. carnis cõcupiſcẽtiam & ſecularem vitam, alijs viris, ſ. ſecularibus dimittere & quittare. Veruntñ ſi ſit ſic ꝙ ipſe poſtea pœniteat, & ꝙ ſecunda vxor. ſ. pœnitentia vel religio quam aſſumpſit, ſibi diſpliceat, & ad primam vxorem & vitam dimiſſam redire ſtudeat, non poterit, quia nullus illi vitæ quam dimiſit, & q̃ coram Deo & hoĩbus apparuit ſibi læda, iterato coniungere ſe valebit, quia. ſ. homini non licet retrocedere, nec ab aſſumpto arduo ꝓpoſito retroire, quia ſicut dr̃ Luc. 9. Nemo mittens manum ad aratrum & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. ¶ Vel dic ꝙ vxor fœda eſt culpa, & pulchra eſt gratiã. Si igitur ꝑ gratia culpam dimiſeris, ipſam amplius recuꝑerare non debes &c. ſicut ſupra. ¶ Dominus præcepit, ꝙ cum quis vxorem accipiebat, ire ad prælium non debebat ſed cum vxore ſua libere quieſcebat. ¶ Quod ad hoc poteſt allegari, ꝙ ille qui nouam vxorem. i. gratiam vel religionẽ accipit, a bello, id eſt a ſecularium negociorum tumultu debet ceſſare, & quieti contemplationis vacare. ¶ Vel dic ecõtra, ꝙ illi qui vxores accipiunt, & qui in carnis operibus ſe ingerunt, nunquam ad bellandum contra vitia utiles ſunt. ¶ Vel dic ꝙ vxor eſt mundi proſperitas, vel etiam carnalis affectio &c. Sicut dicit Apoſtolus. 1. Cor. 7. Qui cum vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mundi &c. ¶ Item hic ponitur vnum aliud mandatum prohibitiuum, vbi dicitur. Non accipies loco pignoris inferiorem & ſuperiorem molam: Animam enim ſuam appoſuit tibi. ¶ Illud cõiter exponitur ꝑ doctores de timore & ſpe. Timor. n. & ſpes ſunt duę ſpũales molę. Timor mola inferior conſiderans infernum, quæ eſt pigra & immobilis. Spes vero ſuperior conſiderans paradiſum, quæ eſt mobilis, leuis & agilis. Inter iſtas enim molas mens noſtra voluitur & molitur, & a furfure. i. a ſuperfluitate criminum expurgatur. Iſta ergo duplex mola, ſ. ſpes & timor, non debet impignorari, nec per peccatum vſurario diabolo obligari, quia. ſ. ſine timore mens præſumeret, & ſine ſpe pœnitus deſperaret. Et ſic dico ꝙ vtilis eſt timor qui tollit vitium præſumptionis, & vtilis eſt ſpes quæ tol-
F lit vitium deſperationis. Prædicatori ergo vel prælato videtur iſta ſcriptura dicere, ꝙ neutrã velit a peccatore tollere, ſed potius ꝙ vtráque ſtudeat in eo conſeruare. Vnde dicitur. Iudic. 1. Dedit ei pater ſuus irriguum ſuperius & irriguum inferius. ¶ Vel dic ꝙ mola ſuperior quæ tenet farinam ne ſurſum euolet, ſignificat timorem, qui tenet mentẽ ne volet præſumendo. Mola vero inferior quæ tenet farinã ne inferius cadat, eſt ſpes quæ tenet mentem, ne in infernum corruat deſperando. Neutra ergo iſtarum molarum eſt ab homine tollenda ſed vtraque in quolibet conſeruanda, cuius tamen contrarium faciunt adulatores, qui auferunt homini molam timoris dum promittunt impunitatem. Et etiam quidam hæretici deſolatores, qui tollunt ab homine molam ſpei, dum prędicant ſalutis impoſſibilitatem, quales etiam fuerunt nouatiani, qui dicebant impoſſibile eſſe lapſum poſt baptiſmum per pœnitentiam ad eandem gratia reſurgere. ¶ Vel dic, q̃d mola ſuperior eſt nouũ teſtamentum, inferior antiquum, cuius. ſ. vtrumq; eſt neceſſarium, & neutrum per ſe ſufficiens & firmum. ¶ Præcepit dominus ꝙ cum quis pignus pauperis habebat accipere, domum eius non debebat intrare, ſed quod ſibi offeretur pignus debebat expectare. ¶ Illud inueni ſic expoſitum, quia ſcilicet per pignus confeſſorum confeſſio, intelligitur delictorum, quam cum ſacerdos vult accipere, non debet peccatori violentiam facere, ſed potius ꝙ voluntarie pignus offerat expectare, domum conſcientiæ ſuæ non debet intrare, de peccatis nimis profunde inquirendo, nec circunſtantias ignotas inueſtigare, nec ſcilicet ipſum ad ſimilia moueat peccata quę non nouerat perſcrutando. Melius ergo eſt quod illud quod quis nobis offert expectemus quam ꝙ nimis profunde indagemus. Vnde dicitur. Prouer. G 24. Non quæras iniquitatem in domo iuſti. Multa alia ponuntur hic. ſed vide ca. Leui. 19. & alibi ſupra tacta &c.

Capitulum vigeſimumquintum. textus. Si fuerit cauſa inter aliquos, & interpellauerit iudices. Moralitatum.

Capitulum. 12.

CVm aliquis ſine liberis decedebat, frater ipſius debebat vxorem eius accipere, & ſemen fratris ſui mortui ſuſcitare, Vxor enim ipſa quod generabat, non ſibi, ſed mortuo fratri ſuo attribuebatur, ipſiúſque adoptiuus filius dicebatur, qui in hæreditate ipſius ſuccedebat. Si vero ipſe frater nolebat vxorem fratris ſui accipere, vel ſemen ipſius ſuſcitare, tunc ipſa mulier calciamenta ipſius debebat ſoluere, & in faciem eius ſpuere, & ſic licebat ipſi ad viri alterius copulam euolare. ¶ Dic ſi vis allegorice, ꝙ iſte vir primus eſt prælatus. Vxor eius eſt prælatio, ſemen eius ſunt ſubditi, fratres eius ſunt boni fratres & ſocij. Iſta ergo eſt veritas, ꝙ quando aliquis vir, id eſt aliquis prælatus vel beneficiatus moritur, tunc neceſſe eſt ꝙ vxor eius viduata eccleſia vel prælatio fratri vel propinquo ipſius, id eſt alicui, qui ſit de gremio, & confraternitate ipſius ipſi adiungatur, & quod non extraneus ſed magis compatriota, confrater, concanonicus vel vicinus ad iſtius vxoris regimen & connubium aſſumatur, a quo. ſ. ſemen fratris. i. ſubditi & defuncti, qui cum mortuo commortui erant, in fide & moribus ſuſcitentur. Quia. ſ. ſicut dicitur in Prouerb. 18. Frater qui adiuuatur a fratre, quaſi ciuitas firma. Nunquam enim debet extraneus ad aliquam eccleſiam, promoueri, dum tamen in gremio & confraternitate collegij poſſit aliquis idoneus reperiri. Si vero frater huiuſmodi videlicet bonus ſubditus noluerit vxorem ducere, nec ad prælaturam promoueri, ſi forte non poſſit tunc ibidem aliquis idoneus reperiri, tunc alius remotior poterit eligi & aſſumi. Veruntamen ipſa mulier, id eſt eccleſia, talem ſe refutantem merito debet contemnere & conſpuere, & eum calciamento priuilegiorum nudare, qui. ſ. ſemen fratris, id eſt ſubditos defuncti prælati noluerit ſuſcitare. ¶ Vel dic ꝙ vir mortuus eſt malus prælatus, frater eius viuus eſt bonus & gnarus, qui videns fratrem ſuum. i. prælatum eſſe mortuũ. i. iniciũ & ignarum & propter defectum generationis. i. prædicationis ſemine denudatum, debet vxorem eius, id eſt eccleſiam, parrochiam vel diœceſim ipſius ibidem prædicando accipere, & negocium pro ſuo fratre ſumere, & ſemen filiorum bonorum ipſi fratri ſuo mortuo ſpiritualiter generare. Quod ſi facere noluerit, calciamenta bonorum H temporalium, & ſubuentionem eleemoſynarum iuſte poterit ipſa vxor tali fratri vel proximo. i. tali doctori vel prædicatori ſubtrahere, & in ipſius faciem conſpuere. i. ipſum publice poterit increpare. ¶ Vel dic ꝙ primus vir eſt Moyſes, qui de vxore ſeu ſynagoga, ſeu lege antiqua, liberos. i. homines in gratia conſtitutos generare non potuit, immo ſine tali ſemine diſceſſit, quia ſicut dicit Apoſtolus. Heb. 7. Nihil ad perfectum adduxit lex. Quapropter frater eius Chriſtus vxorem eius. i. ſynagogam ſeu antiquam legem duxit, tenuit, tradidit, expoſuit & accepit, dicẽs illud euange. Mat. 5. Nõ veni ſoluere legem, ſed adimplere. Et iſtam vxorem antiquam in nouam nuptam ſuam, id eſt in eccleſiam commutauit & ſic fratri ſuo Moyſi ſemen. i. filios ſuſcitauit, inquantum multos filios Iſrael filijs gratiæ conformauit, & fideles & catholicos eſſe fecit. Vnde dr̃. Potens eſt enim Deus de lapidibus ſuſcitare filios abrahæ &c. ¶ Vel dic ꝙ Chriſtus fuit primus vir, qui ſine liberis, id eſt fidelibus dr̃ diſceſſiſſe, eo ꝙ paucos fideles legitur dum viueret conuertiſſe. Sed re vera fratres eius Apoſtoli & prædicatores, vxorem eius, id eſt eccleſiam et eius regimen acceperunt, & ipſi fratri ſuo mortuo, id eſt Chriſto, plurimos genuerunt, illos. ſ. quos ad fidẽ & ad iuſticiã cõuerterunt. ¶ In iſto capitulo præcepit dominus, ꝙ os bouis triturãtis in area meſſis alicuius nõ debebat alligari. Non alligabis inquit os bouis triturantis in area. Vnde videtur ex ſcriptura ſupponere,

A ꝙ in illis partib. non cum flagellis, ſed cũ aialib. ſegetes triturabant. ¶ Iſta vr̃ apoſtolus de prędicatorib. exponere, qui .ſ. eſt quaſi bos in area dñi pro ſegete fidelium triturãda, & verbis & increpationib. corrigenda, & à paleis, i. à vitijs ſegreganda, quia re vera talis nó debet os alligatũ habere, ne aliquid comedat. Sed potiꝰ licitũ eſt & iuſtum, vt os liberũ habeat, i. vt ab illis quib. prædicat, victum & ſtipendia vitæ (teſte Paulo apoſtolo) ſumat, q dicit. 1. Ti. 5. Dignus eſt operarius mercede ſua. 1. Co. 9. Nullus tenetur proprijs ſtipendijs militare. Et. Qui ſeruit altari, debet viuere de altari. Et. Non magnum eſt, ſi is qui ſpũalia ſeminat tpalia & neceſſaria ſibi metat. ¶ Vel iſtud pôt generaliter allegari de quolibet ſeruitore vel operario, cui. ſ. eſt in neceſſarijs prouidendũ, & in rationabilib. ſtipendijs cõpenſandum. ¶ Hic ét ponitur, ꝙ cum quis per iudicẽ ad verbera cõdẽnandus erat, numerus plagarũ ad quadragenariũ numerũ attingere nó debebat. 2. Co. 11. De quo ét dicit apoſtolus, ꝙ quinquies quadragenas plagas, vna tñ minus acceperat, quia. ſ. ꝙ vna de quadraginta ſola deficeret, ſufficiebat. Qđ allegari pôt, ꝙ nunquam eſt crudeliter contra hominem procedendũ, ſed ꝙ ſemper conſideranda eſt natura, & ei compatiendũ.

Capitulum vigeſimumoctauum. textus. Si autem audieris vocem domini Dei tui. Moralitatum. Cap. 13.

HIc conſequenter ponitur de altari de lapidib. informib. ædificãdo, de hoc vide in li. Ioſ. 8. Itẽ de benedictionib. & maledictionib. imprecandis. Circa hoc aduerte, ꝙ hic imprecãtur aliquę benedictiones legem ſeruantib: & aliquę maledictiones legẽ non ſeruantib. Item ſciendũ, ꝙ aliquæ tribus Iſrael reputabantur ignobiles, quia deſcenderant de ancillis &c. Veruntñ (vt ponit ſco meſtor) & Ruben & Zabulon quãquã erant de liberis vxorib. ét tñ quoq; inter ignobiles habebantur. Ruben aũt quia cubile patris fędauerat, & Zabulõ quia vltimus Lyæ fuerat. Iſta igitur fuit veritas, ꝙ tribus nobiliores conſtitutæ ſunt ſuper montem garizim, quod interpretatur diuiſio, vt factiones legis benedicerent. Ignobiles ſteterunt ſuper montem ebal, vt legis tranſgreſſores maledicerent. ¶ In quibus moraliter notari poteſt, ꝙ nobilius officium eſt benedice-
B re q̃ maledicere & ꝙ viri ſpũales, & nobiles & ꝑdicatores, & qui ſunt ſpũales iudices, magis ſtudent ſubditos ſuos ad obſeruantiam diuinæ legis inducere promittendo, & alliciendo amore, & ſpe præmij, q̃ comminando timore ſupplicij. Ecõtra vero ignobiles tribus. i. iudices tpales magis ad hoc nituntur ſubditos compellere & à malo coercere maledictione q̃ benedictione, pœna q̃ gratia, timore q̃ amore. Boni ergo ſtant in monte garizim, qui interpretatur diuiſio, quia. ſ. iſti à mundi tumultib. vitijs & concupiſcentijs ſe diuidunt. Mali vero ſtant in monte ebal, qui interpretatur vorago, quia per auariciam omnia vorant, & conſumunt, quia iſti. ſ. balliui, & iudices ſeculares, qui alios compellunt ad bonum, hoc ſolum faciunt ad deuorandum, & ad emendas & ad lucra temporalia emungendum. Deut. 32. Vnde. Deuorabunt eum morſu amariſſimo.

Et Capitulo. vigeſimooctauo. Textus. Percutiat te dominus egeſtate, febri & frigore. Moralitatum. Cap. 14.

INter malas imprecationes ſeu maledictiones quæ filijs Iſrael niſi legem ſeruauerint promittuntur, dicitur ſic. Percutiat te dñs egeſtate, frigore, febri & ardore, corrupto aere & rubigine. Sit cęlum quod ſupra te eſt æneũ, & terra q̃ calcas ferrea. Det dñs terræ tuæ imbrem puluerem de cœlo, deſcendat ſuper te cinis, tradat te dñs corruẽtem ante hoſtes tuos. Per viam vnam ingredieris ad eos, & per ſeptem fugias, omni tpe calumniã ſuſtineas, nec habeas qui liberet te. Vxorem accipias, & alius dormiat cũ ea. Domum ædifices & alius habitet in ea. Vineam plantes, & non vindemies eam, ſementem multum iacies in terra, & modi- C
cum congregabis. Oliuas habebis, & nó vngeris oleo. Aduena qui tecum verſatur in terra, aſcendet ſuper te, & erit ſublimior, tu aũt deſcendes, & eris inferior. Iſtæ & multæ aliæ maledictiones imprecantur hic male ſeruantib. legem Dei. ¶ Sic re vera hodie partim ſpiritualiter, partim litteraliter intellectæ, iſtæ maledictiones imprecantur illis q mãdata dñi vilipendunt, quia pro certo ſicut videmus iſti percutiuntur egeſtate, & fame auariciæ, febre malæ concupiſcentiæ, frigore indeuotionis & deſidiæ, ardore immunditiæ & iracundiæ, rubigine inuidiæ, & ideo ipſum cœlum ęreum, & terram ferream, & pluuiam puluercam habẽt, q a cęlũ efficitur eis ęreum. i. durũ, & nullius influentiæ emiſſiuum, & terra etiã ipſis efficitur ferrea & inutilis, ſterilis atque ſicca. Aer etiam efficitur puluereus, id eſt ſiccus, turbineus & vẽtoſus, & ſic hñt puluerem pro pluuia, ſiccitatẽ ꝓ humiditate, paupertatem pro opulẽtia. Quia pro certo dũ peccatores ab obſeruantia legis, & mandatorum ſe retrahunt oia bona temporalia eis deficiunt. Nec à cœlo influẽtia, nec ab aere pluuia, nec à terra fructuũ copia ſicut eſſet neceſſe proueniunt. Vnde Hie. 3. Polluiſti terram in fornicationib. tuis. Ideo prohibitæ ſunt ſtellæ pluuiarum, & ſerotinus imber non fuit, & ſic ſequitur ꝙ illi qui habẽt oliuas, non vnguntur oleo, illi qui multum frumentum in terra iaciunt, parum recolligunt. Illi qui habent vanres, vituperia incurrunt. Sic etiam fit ꝙ tales à ſuis hoſtib. ad litteram ſuppeditãtur, & ipſis depauperatis, aduenę qui ſunt cum eis, i. vſurarij & extranei de bonis eorũ ditantur. Quia breuiter cõcludendo, peccata noſtra cauſa ſunt quare paupertates, lites, guerras, & vituperia incurrimus, & totum fit pro eo, ꝙ diuinę legis mandata non cuſtodimus. Hie. 5. Iniquitates veſtræ declinauerunt hic, & peccata veſtra prohibuerunt bonum à vobis, quia inuẽti ſunt in populo meo impij. ¶ Iſta poſſunt moraliter & allegorice allegari contra illos malos eccleſiaſticus, qui cum ſunt filij Iſrael, i. Deum per fidem & ſcientiam clare videntes, & hæreditatem eccleſiæ tanquam filij legitimi poſſidentes, ipſi tñ legem & mandata Dei non cuſtodiunt, quapropter multa mala temporalia, & ſpũalia incurrunt. Et inde eſt ꝙ illi hodie patiuntur eſuriem auariciæ, febrem concupiſcentiæ &c. ſicut ſupra. Et ideo fit ꝙ cęlum quod ſuper ipſos eſt, eſt ęreum, i. ſuperiores ſui. ſ. principes & prælati, ſunt eis duri & crudeles, & clamoroſi pari- D
ter & litigoſi. Terra etiam quãm calcant eſt ferrea, quia. ſ. inferior populus qui per terram intelligitur, eſt eis durus, indeuotus, ferreus, & auſterus, & quod plus eſt, iſti recipiũt puluerem pro pluuia, i. temporalia quæ ſunt hic puluis ante faciem venti, recipiunt pro cęleſti gratia, terrena expectant vel acceptant pro ſpũali influentia & pro æterna gloria. Finaliter de cœlo deſcendet ſuper eos cinis. i. inferni ardor & incendium. Iſta n. prohdolor ſe habent per ordinem, quia. ſ. legem Dei non cuſtodimus, Ideo multa vitia incurrimus, crudeles & malos ſuperiores, & rebelles inferiores inuenimus, & quòd deterius eſt, ſpiritualia cũ terrenis, æternalia cum temporalibus commutamus. Ecce igitur ꝙ iam ante hoſtes noſtros. ſ. diabolum, carnem, & mundum, ſpiritualiter corruimus, & quãquam per vnam viam .ſ. per gratiam, vel baptiſmum, vel per pœnitentiam contra eos veniamus; ipſos tamen non vincimus, imo eos per ſeptem vias. i. per ſeptem mortalia vitia fugientes, coram eis ſuccumbimus & perimus. Ita ꝙ iam de nobis poteſt diabolo dici illud quod ponitur in capitulo præcedenti. Per viã vnam venient contra te, & per ſeptem fugient à facie tua. Et breuiter omni die patimur calumniam, & a ſpiritualib. & tẽporalib. inimicis, & nullus eſt qui liberet nos. Quia ad litteram, domos noſtros, vineas & armenta, & boues, & aſinos ſeculares rapiunt, vxores noſtras. i. eccleſiam & beneficia alieni, i. ambitioſi & ſimoniaci auferunt a nobis, & cum eis dormiunt, & aduenæ qui nobiſcum conuerſantur, i. laici minoris ſtatus homines ſuper caput noſtrum aſcendunt, & nos ſibi ſubijciũt & ſubmittunt, quæ. ſ. omnia peccata noſtra faciunt. Vnde Eze. 23. Scelus tuum & fornicationes tuę fecerunt tibi hoc. ¶ Vel dic alio modo quòd iam in eccleſia cętum. i. Deus noſter eſt ęreus. i. durus & ſiccus per ſuę gratiæ ſubtractionem. Terra. i. populi ſubditi videntur ferrei, per obſtinationem & indeuotionem. Pluuia, id eſt doctrina

E videtur pulueꝛea & cinerea, per auariciæ finalem intentionem. Scientiæ.n.& doctrinæ eccleſiæ quæ per pluuiam deſignantur, pulucreæ ſunt, inquantum.ſ. ad aggregandū puluerem diuitiarum ordinantur, vt patet de ſcientijs ciuilib. & mundanis. Ita ꝙ eccleſia iam poteſt dicere illud. Iob.7. Ecce nunc in puluere dormio. ¶ Vel etiam per puluerē accipere poſſumus bona temporalia, quia.ſ.ita eſt ꝙ tota pluuia, i.tota conſolatio noſtra eſt in puluere acquirēdo, & terrenorum cinere colligendo. Eſa. 56. Serpenti puluis panis eius. Quid plura? Iam videmus ꝙ in eccleſia prædicatores multum ſemen bonæ doctrinæ ſeminant, parum tamen de fructu ſalutis animarum reportant. Multas habet eccleſia oliuas & vineas.i.multos diuites pingues, qui tamē oleum elemoſynarum.& vinum conſolationum alijs non diſtillāt. Vnde Abac.3. Non erit germen in vineis. Mentietur opus oliuæ, & arua non afferent cibum.

¶ Moralitatum libri Deuteronomij Finis.

MORALITATVM

Liber ſextus ſuper Ioſuæ.

Capitulum ſecundum. Textus. Miſit igitur Joſue filius Nun de ſethim duos viros explora. Moralitatum. Cap. 1.

CVm mortuo Moyſe, Ioſue factus princeps populi iſraelitici populum per iordanem vellet traducere in terrā promiſſionis, & ante omnia proponeret ciuitatem hiericho deſtruere, miſit illuc certos exploratores. Qui cum à rege ciuitatis quærerentur ad mortem, Raab meretrix ipſos in domo recepit, & ſub ſtipula lini ipſos in ſolario abſcondit, & ſic inueſtigātes illuſit, & ipſos fugiſſe diſſimulans, ipſos perſequi perſuaſit. Quibus factis exploratores montana aſcenderunt, & ibi triduo ſteterunt, & tandem re-
F deuntibus alijs perſecutorib. & non inuenietib. eos, ipſi ad Ioſuæ ſine periculo redierunt. Vnde quia Raab iſtos ſaluauerat, ſignum ſibi dederunt, ꝙ qñ caperetur ciuitas, funiculum coccineum in feneſtra domus ſuæ poneret, & ſecū familiam & amicos aggregaret, & ſic ſe & ſuos à periculo liberaret. Quod vtiq; factum eſt. Quia ſicut dr.Ioſ.6. Cum caperetur ciuitas, viſo fune ad feneſtrā eius pendente, nō fuit cōbuſta, ſed ipſa cū amicis fuit liberata, & ad dei populum in perpetuum aggregata. ¶ Allegorice Moyſes ſignificat legem, Ioſue Ieſum. Hiericho qui interpretatur luna, ſignificat defectibilē mundum, exploratores prædicatores. Iordanis baptiſmum. Terra ꝓmiſſionis paradiſum. Raab vero meretrix eſt aīa vel gentilitas peccatrix. Funis vero coccineus ſignificat paſſionē Chrī vel eius ſanguinē rubicundū. Dico ergo ꝙ Moyſe mortuo.i. lege ceſſante. Ioſue filius Nun.i. Ieſus filius dei patris regimen populi iſraelitici.i. populi fidelium aſſumſit. Quē.ſ.per fluuium iordanis.i.per baptiſmum in terram promiſſionis.i.in paradiſum traducere deſtinauit. Veruntamen quia prophana ciuitas Hiericho.i. mundus & malorum hoim congeries, iſti fideli populo debat impedimētum, voluit ante omnia ciuitatē iſtā tollere, congeriē malorum deſtruere. & ſic eius quātum ad eſſe infidelitatis & pcti penitus extirpare. Vnde in Prou.12. Verte impios & non erunt. Et ideo exploratores iſtius ciuitatis.i. apoſtolos & prædicatores miſit, quos Raab meretrix.i.gentilitas per credulitatem, & fidem ſuſcepit, & eos.i.ipſorum doctrinā ſub ſtipula lini.i.ſub cordis humilitate celauit, & tandem quia iſtos receperat, & eis dederat funem rubeū.i. memoriā ſanguinis, & paſſionis Chriſti in feneſtra cordis ſui ſuſpendens, ſe & ſuos ab æternæ damnationis interitu liberauit. Exo.12. Non ſine percuſſorē ingredi viſo ſanguine in ſuperliminari domos lædere. Iſti tres exploratores.i. ſancti prædicatores, a ſpiculatorib.i.à demonib. & tyrannis liberati & ſaluati fuerunt, dum montana.i.vitæ contemplatiuæ eminentiam aſcenderunt, & dum ibi per tres dies.i.ꝑ tria religionis vota contra triplicem mundi concupiſcen-
tiam permanſerunt, quia re vera prædicator vel religioſus G
ab hoſtib. ſpiritualibus eripitur, cum per tria vota religionis ad montem perfectionis eleuatur. Ideo bene dr̄ Ge.19. Non maneas in omni circa regione, ſed in monte ſaluum te fac. ¶ Vel dic moraliter, ꝙ dum Ieſus ſaluator noſter ciuitatem diaboli, & congeriem vitiorum vult in nobis deſtruere, & per iordanem.i.per fluuium lachrymarū nos ad terram promiſſionis.i.ad cōtemplationē paradiſi traducere, ſolet prius exploratores ſuos.i.bonas inſpirationes ad ciuitatem cordis mittere. Hos ergo qñ Raab meretrix.i.voluntas peccatrix recipit, & ſub ſtipula lini.i.ſub humilitate, & puritate cuſtodit, & ad montana contemplationis tranſmittit. & ibi per tres dies.i.in fide, ſpe & charitate ipſus manere præcipit, ſatellites regis hiericho.i.motus malos, & tētationes qui iſtos bonos exploratores.i.bonas affectiones, & inſpirationes occidere quærunt, cautela ſalubri deludit. Quapropter illa tandem oſtenſo fune coccineo ſeu rubeo.i.recordato diuinæ paſſionis myſterio, ſeipſam à morte pœnæ & culpæ defendit, & ciuitas hierico in qua ipſa māſerat.i.vitiorum congeries, Dei virtute deſtruitur atque perit. Vnde Apoſtolus. Heb.11. Fide Raab meretrix non periſt ſuſcipiens exploratores cum pace &c.

Capitulum tertium. Textus. Igitur Joſue de nocte conſurgens mouit caſtra. Moralitatum. Cap. 2.

AD hoc ꝙ filij Iſrael terrā promiſſionis intrarent, iordanem fluuium neceſſario tranſire habuerūt, ſed ſic virtute diuino factum eſt ꝙ dum ſacerdotes qui portabant arcam fœderis, pedes ſuna merſerunt in alueo, ipſa aqua ſiccata eſt per tranſuerſum, retro ceſſeruntq; aquæ ſuperiores, & à fluxu ſteterunt. Aquæ vero inferiores in mare mortuum deſcenderūt. ¶ Fluuius iordanis qui interpretatur riuus iudicij, ſignificat religionis vel eccleſiæ ſtatum, in quo quilibet tenetur ſeipſum tanquā in riuo purificare, & tanquam in iudicio examinare, & ad pœnitentiam condemnare. Apoſtolus.1.Cor.11 Si nosmetipſos diiudicaremus nō vtiq; iudicaremur. Sic ergo ſit ꝙ filij Iſrael religioſi & clerici, qui Dei patris ſpirituales sūt filij, H
qui in terram promiſſionis, i.in paradiſum tranſire volunt, & ideo per iordanē religionis tranſeunt, & per ſiccitatem pniæ, veſtigia ſacerdotum, i.ſanctorum patrum, qui arcam fidei catholicę detulerunt ſequentes, diuinæ prouidentiæ ſe committunt. Sed pro certo iſta eſt veritas, quód cum in iſto flumine, id eſt eccleſia vel religione ſint multæ aquæ, id eſt multæ perſonæ, quia ſicut dicitur in Apocal.p. 18. aquæ multæ ſunt populi multi, quidam.ſ.ſuperiores, i.boni & iuſti, quidam inferiores, i.mali, ſic ſit ꝙ ſuperiores & iuſti dum in iſto flumine, in fluxu.ſ.mortalis vitæ ſtant in ſeipſis retrocedunt, & manent, & fluxum malorum ſuorum appetituum cohibent, & refrenant, & ſic in dulcedine deuotionis, & gratiæ ſemper manent. Pſalm. 113. Iordanis conuerſus eſt retrorſum. Inferiores vero aquæ, id eſt mali, & carnales, religioſi & clerici non ſolent ſtare, ſed fluere, & fluxui ſuorum deſideriorum non reſiſtere, ſed obedire, & ideo ad mare mortuum, id eſt ad amaritudinem peccati, & inferni ſolent deſcendere, & ibidem corde, & corpore declinare. Vnde Ezech.47. Aquæ iſtæ quæ egrediuntur ad riuulos Zabuli orientalis, & aſcendunt ad plana deſerti intrabunt mare. ¶ Vel dic ꝙ iordanis ſignificat fluxibilitatem huius mortalis vitæ, vel etiam iſtum mūdum in quo ſunt duo genera aquarum, i.ſecularium populorum, quidam videlicet ſuperiores boni. Alij inferiores carnales & mali. Primi igitur ſunt boni actiui, qui ſtant, & in bono perſeuerant, & gratiæ dulcedinem in ſe ſeruant. Secundi ſunt carnales, & mali, qui ad mare peccati, & tandem inferni defluunt, & declinant. Sed pro certo ſacerdotes virtute arcę fœderis quam portant, id eſt ſancti patres virtute ſanctæ fidei, & regulæ quam obſeruant, necnon filij Iſrael, id eſt boni religioſi & clerici, qui poſt eos ſub eadem profeſſione perambulant, inter illas duas aquas, id eſt inter bonos, & malos ſeculares mirabili diſtinctione, per ſiccitatem religio-

A religionis vel pœnitentiæ ſeu etiam paupertatis ſiccitatem tráſeunt, & pedes ſuarum affectionum in iſto mundi flumine per aquam.i.malam complacentiam non immergũt, ſed ad terrã promiſſionis.i.ad vitã ſpũalem, & ęternã, ſic eo veſtigio vltra protendunt. Vnde dr̃. Exo. 14. Diuiſa eſt aqua, & ingreſſi ſunt filij Iſrael per mediũ ſicci maris, erat q; aqua quaſi murus à dextris & à ſiniſtris. ¶ Vel dic ꝙ iordanis riuus diẽ iudicij ſignificat, vbi pro certo arca teſtamẽti Chriſtus mirabilem diuiſionem faciet, & diſtinctionem inter aquas ſuperiores & inferiores.i.inter bonos, & malos, quia alios faciet ſurſum cum angelus in gloria ſtare, alios vero faciet in amaritudinem inferni deſcendere. Et bonos ſeruabit ne defluant, malos vero compellet vt corruant. Vnde tunc poterit dominus dicere populo iuſto, & populo peccatori illud Deu 28. Ipſe aſcendet ſuper te, & erit ſuperior, tu aũt deſcendes, & eris inferior. ¶ Vel dic ꝙ iordanis ſignificat baptiſmum, per quem.ſ.neceſſe habent tranſire qui terram paradiſi cupiunt poſſidere. Sed vere de aquis fluminis ..de iſtis qui baptizantur in baptiſmi flumine, boni & electi, dulcedinem gratiæ cuſtodient, reprobi vero in amaritudinem peccati tranſeunt, ita ꝙ illi tanquam ſuperiores ſtant in gratia, mali vero ſicut inferiores deſcendunt ad maris naufragia, hoc eſt ad mundi delectabilis, & ad vitiorum flagitia, & finaliter ad inferni amaritudinem, & ſupplicia. Allega vt ſupra. ¶ Vel ſi vis dic ꝙ dum ſacerdotes.i.viri eccleſiaſtici, & prælati ſub arca teſtamenti Chriſto per deuotionem, & orationem aſſiſtunt, populi ſubditorum aquarum fluxus, & ſeculi periculũ non incurrunt. Sed dum iſti de fluuio exeunt, tunc aquæ iſtæ ad curſum communem, & ſolitum reuertuntur, quæ per eorum pœnitentiam arcebantur. Multum.n.proficit præſentia bonorum in ſtatu periculi. Ipſorum enim meritis quandoque prohibentur aquæ tentationum, & tribulationum qui ſi præſentes non fuerint, ſtatim fluent.

B

Capitulum quartum textus. Quibus transgreſſis, dixit dominus Joſue. Elige duodecim viros. Moralitatum. Capitulum. 3.

Filij Iſrael tranſacto iordane ad terram promiſſionis procedentes, Ruben, Gad. & Manaſſes ſicut promiſerant præceſſerunt, ipſi vero filij Iſrael duodecim lapides de medio aluei per duodecim viros ſingulorũ tribuum ſuſtulerunt, & in loco caſtrorum depoſuerunt, & ibi in ſignum ſiccati iordanis, & facti miraculi conſtituerunt, & alios duodecim lapides loco iſtorum in loco vbi ſacerdotes cum arca ſteterant, tranſeunte populo ad perpetuam rei memoriam poſuerunt. Tandem vero ſicut hic dicitur cap. ſequenti, lapideis cultris circuncisi fuerunt, & paſcha celebrauerũt. Omnes.n.qui in deſerto nati fuerant, incircuncisi erant, & propter hoc ante terræ promiſſionis obtentum, & poſt iordanis tranſitum à Ioſuæ circuncisi fuerunt. ¶ Iſta ponuntur à ſanctis doctorib. allegoricè ſic. Ruben qui interpretatur videns filium. Gad qui interpretatur accinctus. Manaſſes qui interpretatur obliuio ſignificat patres ſanctos noui teſtamenti, & veteris, qui.ſ. viderunt filium Dei per fidem & contemplationem, accincti fuerunt per obedientiam & boni operis executionem, obliti.ſ.mũdi per temporalium contemptum & abdicationem. Pſ. 44. Obliuiſcere populum tuum & domũ patris tui. Iſti ſunt igitur qui armati virtutib. filios Iſrael.i.fideles chriſtianos ad terram promiſſionis.i.ad cœli gloriam præceſſerunt, & viã ſalutis alijs oſtenderunt. Vnde iſti ſunt qui dixerunt. Nu. 32. Nos etiam armati, & accincti pergemus ad bellum ante filios Iſrael, donec introducamus eos in loca ſua. Duodecim vero lapides ſignificant duodecim fidei articulos de alueo ſacræ ſcripturæ aſſumptos, qui pro tanto lapides dicũtur, quia ipſis tota fidei machina fabricatur, & ſuper ipſis ſtructura virtutum omnium tanquam ſuper fundamenta ſolida ſtruat. Vnde iſta eſt ciuitas quæ habebat duodecim portas, quę conſtant ex duodecim lapidibus præcioſis, & nomina duodecim apoſtolorum in eis ſcripta erãt, vt dicitur in Apoc. 21. Lapides alij duodecim loco iſtorum in fluuio repoſiti, ſignificant doctorum fidelium expoſitiones, & libros ſacræ ſcripturæ fluuio fidei additos, & adiunctos. Dico igitur, quòd tranſacto iordane.i. recepto baptiſmo, ſi terram promiſſionis, id eſt paradiſum acquirere volumus, neceſſe eſt quòd ruben, Gad & Manaſſes.i.patres ſanctos, & bonos prælatos prædeceſſores habeamus, & quòd eorum exempla, vitam, & veſtigia retineamus, necnon quòd duodecim lapides, id eſt duodecim fidei articulos, quos.ſ. duodecim viri.i. duodecim apoſtoli de ſcripturarum alueo extraxerunt, fide & opera aſſumamus, & quòd nosipſos cultris lapideis, id eſt duris pœnitentiæ operibus à vitijs circuncidamus, & oportet quòd paſcha euchariſtiæ, id eſt corporis Chriſti aſſumptionem loco, & tempore celebremus. Sic enim terram iſtam obtinere poterimus, & à Ioſuæ, id eſt à Ieſu ſaluatore poſſeſſionem, cœleſtis gloriæ capere. Deu. 3. Iordanem vos tranſibitis, & poſſidebitis terram egregiam. ¶ Vel dic moraliter, quòd ad hoc quod homo ad terram promiſſionis, id eſt ad vitam ſpiritualem tranſacto iordane, id eſt contempto ſeculo perueniat, neceſſe eſt quòd duodecim articulos fidei credat, & quòd per continentiam carnem circuncidat, & paſcha.i. ſacramenta altaris celebret & aſſumat.

Capitulum quintum. Textus. Poſtquam ergo audierunt omnes reges amorreorum. Moralitatum. Capitulum. 4.

De populo quomodo, vbi de fructibus terræ comederunt, manna eiſdem defecit &c. Vide ſupra Exo. 16. vbi expoſui. Et quod hic agitur de celebratione paſche vide ſupra Num. 9. vbi de quadruplici paſcha inuenies. Hic habes quòd cum Ioſuæ vidiſſet angelum, euaginato gladio, ipſum eſſe angelum non recognouit ſtatim, immo an noſter, an aduerſariorum eſſet, primitus inquiſiuit. Qui ſtatim ſe eſſe principem exercitus domini aſſeruit, & calciamenta de pedibus ſolui iuſſit, dicens. Solue (inquit) calciamenta de pedibus tuis, locus in quo ſtas, ſanctus eſt. ¶ Sic vere quando aliquis angelus.i.aliqua affectio, D cogitatio vel inſpiratio nobis de nouo apparet, non ſtatim debemus ſibi credere, nec ipſam recipere, ſed potius ipſam debemus examinare, & diſcutere, ne forte angelus ſathan in angelum lucis, i.ne forte mala imaginatio in bonam ſe ſtuduerit transformare. Sibi igitur dicendum eſt an noſter es an aduerſariorum &c. Et ſi nobis innotuerit, quòd angelus domini fuerit, & ſancta cogitatio vel ſanctum propoſitum, ſic ſtatim debemus eis obedire, & calciamenta vitiorum & carnalium affectionum a pedibus abdicare, vnde dicitur. 1. Ioan. 4. Nolite credere omni ſpiritui, ſed probate ſpiritus an ex Deo ſunt. ¶ Vel dic, quòd angelus eſt noſter amicus, qui pro certo ſtatim non eſt ad amicitiam recipiendus, ſed ante omnia examinandus, & probandus, & ne forte aduerſarius ſub amici ſpecie recipiatur, ante omnia eſt perſcrutandus, vnde dicitur. Eccleſiaſtic. 9. Si habes amicum in tentatione poſſide eum, & non facile credas te ipſum ſibi. ¶ Hic vir dicitur, quòd cum guſtaſſent filij Iſrael de fructibus terræ, manna defecit, ſunt oratum per magiſtrum Stephanum de longotono, quòd filij Iſrael triplici cibo vſi ſunt, ſ. farina conſperſa in exitu de ægypto. Exo. 12. Item manna de cœlo deſcendente. Exod. 16. Item de fructibus terræ promiſſionis in deſerti termino, de quo hic. ¶ Sic vero boni generaliter vtuntur triplici cibo ſcientiæ, & primo farina ſublata de ægypto. hoc eſt ſcientia philoſophica, quæ ab ipſis ægyptijs, id eſt ab ipſis paganis philoſophicis eſt inuenta, & de ægypto, id eſt de mundo ad nos tranſlata. Manna in deſerto, hoc eſt ſcientia theologica, quæ de cœlo fuit deriuata & inſpirata. Item fructus terræ promiſſionis, hoc eſt ſcientia beatifica, quæ ſcilicet habetur in terra promiſſionis, id eſt paradiſo. Iſti ergo ſunt tres panes, de quibus dicere poſſumus amico noſtro Chriſto illud. Lucæ. 11. Amice, accommoda mihi tres panes. Manna enim prout ait, propriè ſacram ſcripturam ſignificat, quia ſicut ille cibus omnem ſaporem habebat

E vt dicitur in li. Sap. 16. ſic ſcriptura omnem virtutem cõtra peccatum continet atque ſeruat. Vnde ſi auarus es, lege ibi. Prou. 3. De ſubſtantia tua da pauperibus. Si luxurioſus, lege ibi. Lu. 12. Sint lumbi veſtri præcincti. Si iracundus es, lege ibi. Pſ. 36. Deſine ab ira, & dimitte furorem. Si mẽdax, lege ibi. Eccl. 7. Noli mentiri omni mẽdacium. Si ſuperbus, lege ibi. Eccl. 3. Quanto maior es, humilia te in omnibus. Et ſic de alijs, quia breuiter illud manna in omnem ſaporem vertitur, inquantum in ipſa contra omnia peccata remedium inuenitur. Vnde dicitur. Sap. 7. Habens omnem virtutem, & omnia proſpiciens. Vel dic q̃ iſti tres ſibi ſignificant pœnitentiam gratiam, & gloriam. Pœnitentia. n. eſt ſicut farina quæ aqua lachrymarum aſpergitur quando primum de ægypto. i. de peccato exitur. Pſalm. 41. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes diu ac nocte. Gratia vero eſt manna quę de cœlo mittitur, dum in hoc deſerto viuimus. Vnde. Sap. 16. Panem de cœlo præſtitiſti eis &c. Gloria vero eſt fructus terræ, qui in terra promiſſionis. i. in paradiſo guſtatur, & comeditur, de quo dicitur. Luc. 14. Beatus qui manducat panem in regno cœlorum.

Capitulum ſextum. Textus. Hiericho autem clauſa erat timore filiorum iſrael.

Moralitatum. Cap. 5.

DOminus volẽs ciuitatem hiericho deſtruere, præcepit Ioſuæ quòd arca domini tolleretur, ſacerdotibusque eam portantibus ciuitas ſeptem diebus & voce ſubmiſſa; & tacitè à populo circumiretur. In die vero ſeptimo ciuitatem ſeptem vicibus circumirent, & ſeptem tubis fortiter clangerent, & alta voce omnes pariter vlularent, & promiſit quod ſic muri hiericho funditus corruerent, & ciuitatem delerent, & ipſam igne comburerent, & in cinerem commutarent; Præcepit etiam dominus, quòd nullus aliquid de bonis ciuitatis ſibi acciperet, ſed potius omnia anathematizaret, & reſpueret, ſed aurum, & argentum, & æs illius ciuitatis in theſau-
F ros domini conſecraret, quæ tamen prius igne detegeret, & purgaret. Mandauit etiam, q̃ illa ciuitas amplius non reędificaretur, atque maledictionem ſubiungens, nũciauit q̃ ſi quis eam reędificare præſumeret, in primogenito ſuo fundamenta eius iaceret; & in nouiſſimo liberorum portę ipſius complerentur. 3. Reg. 16. Quod ad litteram factũ eſt, quia dum Achiel ciuitatem iſtam reędificauit, fundamentũ eius ponendo primogenitum ſuum perdidit, & dum valuã in portis poneret, nouiſſimum liberorum amiſit. ¶ Moraliter hiericho quæ interpretatur luna, ſignificat illam diaboli ciuitatem, & ipſius habitaculum ſpirituale, quod ſibi cõſtruitur in conſcientia peccatorum, hoc eſt dictu congeriẽ vitiorũ in qua. ſ. diabolus ponit vitia ſicut ciues, ponit malas excuſationes ſicut muros. Ponit malos appetitus ſenſuum ſicut portas, quæ. ſ. proprie hiericho dicitur, eo quod ad modum lunæ eclipſim & defectum luminis gratiæ ſæpe patitur, & eo quod per ignorantiam multotiens obſcuratur. Vnde dicitur. Ezec. 24. Ve ciuitati ſanguinum ollæ, cuius rubigo in ea. Iſta eſt igitur neſanda ciuitas, quam dominus mandat omnino deleri; & quam non vult perpetuo reędificari. Et ideo ante omnia neceſſe eſt, ſi ipſam volumus deſtruere, & eam per ſeptem dies circumeamus. i. q̃ per iordanem ſeptem mortalium peccatorum, ipſam conſcientiæ vel animæ ciuitatem conſiderando ſecretæ videamus, & q̃ in iſto circuitu noſtro arcam domini. i. charitatem vel gratiam vel etiam ſpem veniæ deferamus. Vnde Eſa. 23. Surge circumi ciuitatẽ meretrix obliuioni tradita. Quod cum factum fuerit, neceſſe eſt vt ſeptemplici tuba. i. ſeptẽplici gemitu pro ipſis ſeptem mortalibus peccatis perſonemus, & quòd per confeſſionem vocaliter vlulemus, & q̃ tandem muris. i. omnibus excuſationibus vitiorum corruentibus, & ceſſantibus, ipſam ciuitatem impie voluntatis, per ſatisfactionem penitus deſtruamus, & igne pœnitentiæ comburamus, & in cineribus redigamus. i. q̃ nos cõuertendo in cinerem cogitemus. Vnde Iob. 42. Ipſe me reprehendo, & ago pœnitentiam in fauilla & cinere. Et q̃ etiam per recidiuum peccati ipſam nunquam amplius reparemus. Qui. n. iſtam ciuitatem. i. ipſam vitiorum cõgeriem in ſeipſo recidiuando reparat, graue ſalarium inde reportat, quod videlicet primogenitum ſuum, id eſt corpus, & vltimogenitum. ſ. ſpiritum damnat. Vnde Eſaię. 25. Non ſit vltra ciuitas, & in æternum non reædificetur. ¶ Vel dic q̃ primogenitus eſt gratia baptiſmalis, vltimogenitus eſt vltimum remedium. i. pœnitentia, vtranq; igitur homo perdit, dum ciuitatem hiericho. i. vitiorum congeriem reędificare intendit. ¶ Vel dic quòd illius ciuitatis diabolicæ. ſ. congeries vitiorum vel conuerſationis mundanæ fundamentum eſt mala intentio, vel mali operis inceptio, ædificatio vero portarum eſt operis cõſummatio. Cum igitur homo habeat duos liberos. i. gratiam primogenitum, & pœnitentiam vltimum, conſtat q̃ gratia tunc amittitur, quando ciuitas diaboli. i. congeries vitiorum concipitur, vltimogenitus vero. i. pœnitentia tunc moritur, qñ cum obſtinatione vitia conſummantur. ¶ Vel dic allegorice, q̃ hiericho eſt mũdus qui ſluit & refluit ſicut luna. Iſtum igitur voluit dñs quantum ad malas ſuas conditiones deſtruere, & ideo populum cum arca. i. ſubditos & prælatos præcepit per conſiderationem circa ciuitatem iſtam & malas conditiones ipſius circumire. Vnde in Cant. 3. Surgam, & circuibo ciuitatem. Et tubicinea etiam. i. prædicatores & ſanctos ordinauit contra eam proclamare, quorum clamor, oratio & prędicatio muros. i. philoſophos, & mundi defenſores facit, quandoque corruere, & eos conuertendo cadere, & ſic facit populos ſubditorum contra ciuitatem iſtam. i. contra mundum & mundi vitia præualere. Iſta igitur eſt ciuitas cuius bona non ſunt concupiſcenda, nec à filijs Iſrael. i. a viris eccleſiaſticis & chriſtianis affectanda, ſed potius anathematizanda & deteſtanda, nec etiam ipſa ciuitas. i. ipſa mũdana vita, cum deſtructa eſt, amplius reparanda. Pſa. 28. Deſtrues illos, & non ædificabis eos. Qui. n. ciuitatem hiericho. i. ſecularem cultum in eccleſia reædificat, primogenitum. ſ. natu- G ram & nouiſſimum liberorum ſuorum. i. gratiam perdit ſpiritualiter & necat. ¶ Aduerte tamen q̃ aurum, & argentum, ferrum & æs quæ inuenta ſunt in ciuitate non ſunt repudiata, ſed in theſauris domini conſecrata, quia. ſ. aurum philoſophicæ ſapientiæ, argentum eloquentię, ferrum & æs ciuilis ſeu terrenæ ſcientię, non ex toto repudiantur Verũtamen in theſauris domini conſecrari iubentur, quod fit, qñ H iſtæ ſcientiæ ad Dei laudem & gloriam ordinatur, & ad regimen eccleſiæ vel ad animarum ſalutem ſpiritualiter reducuntur, & quando à vanitate & inani gloria, quæ talibus annexa eſt, igne ſpiritusſancti expiantur. Vnde Eccl. 28. Argẽtum tuum & aurum tuum conſla. De Raab aũt liberata vide ſupra c. 2. ¶ Vel dic q̃ ciuitas huius mundi totaliter corruet, quando in ſeptimo die. i. in ſeptima ætate tubarum angelicarum ſonitus inualeſcit. ¶ Vel dic q̃ dum tuba prædicationis ſeptemplicis. i. contra ſeptem vitia auditur, tunc hiericho. i. peccator cõcutitur, & muri excuſationis ſuorum vitiorum ſoluuntur, & ſic filij Iſrael, i. bonæ affectiones & virtutes ingrediuntur, & aurum & argentum. i. ipſius peccatoris ſapientia, & eloquentia a domino conſecrantur, & ad laudem fidei ordinatur, ſicut apparuit de Dionyſio & alijs philoſophis conuerſis, quorum ſapientia & eloquentia proficit chriſtianis, ideo de tali tuba & talium conuerſione dicit apoſtolus. 1. Corint. 15. Canet enim tuba, & mortui reſurgent incorrupti.

Capitulum ſeptimum. textus. Filij autem iſrael prauaricati ſunt mandatum.

Moralitatum. Cap. 6.

CVm dominus præcepiſſet, quòd nullus de bonis hiericho aliquid caperet, ſed potius omnia tanquam anathematizata & execrata reſutaret, Achan quidam de filijs Iſrael cupiditate ductus, regulam auream, & pallium coccineum retinuit, & abſcondit propter quod peccatum populus Iſrael contra Hay pugnaturus, ſuccubuit, & fugiens retroceſſit, quapropter idem Achan cum ſortibus deprehenſus fuiſſet, ea Dei

mandato·

A mandato lapidatus fuit, bona vero eius omnia voraa flāma conſumpſit. ¶ Sic cum dominus filijs iſrael.i.religioſis & ec cleſiaſticis prohibuerit ne bona hierico.i.mūdi diuitias, & vitia concupiſcant, ſed potius, ꝙ ipſa tanquam interdicta repudient & contemnant, ſemper eſt ibi Achan qui interpretatur conuerſio.i.ſemper ſunt ibi aliqui impij, & peruerſi, qui.ſ.auream regulam.i.mundi diuitias, & poſſeſſioem per auariciam furantur, & pallium mundanę cōuerſationis per luxuriam aſſequuntur, ſicut ad litteram patet de proprietarijs religioſis & luxurioſis, qui,i.auariciā, & luxuriā ſuā abſcondere conantur, cum tñ dicat ſcriptura. Prou.28. Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur in terra. Sępe igiſt ꝓ ꝓpeccatum talium, qui hodie cōtra mandatum dñi mundi bona & vitia retinent, & auaricię & luxurię ſtudēt, oēs filij Iſrael.i.oēs eccleſiaſtici multa damna ſuſtinent. Et viri Hay,i.ſeculares contra eos prævalent, quapropter pro certo iſti in valle inferni lapidari merentur, & oīa bona eorum.i.corpus & aīa igne perpetuo cōndemnantur. Vnde Eccleſ.7. Vindicta carnis impij ignis & vermis. ¶ Vel dic ꝙ Achan qui interpretatur tētatio eſt ſimoniacus clericus vel religioſus, ſicut dr̄ in Prou.15. Conturbat domum ſuam, q ſectatur auariciam. Iſte.n.qſque furatur, & ſimoniaee, & ocultę acquirit regulam auream.i.aliquam diuitem abbatiam regularē, & pallium coccineum.i. aliquā dignitatem epiſcopalem archiepiſcopalem vel eccleſiam pro qua tamē poſt mortē in valle inferni merito lapidetur. ¶ Vel ſi vis allega illud, ꝙ peccatum vnius eſt qſque ruina multarū, quia .ſ.ꝓ peccatum Achan multi de filijs Iſrael ceciderunt.

Capitulum octauum. textus. Dixit autem dominus ad Joſuæ. Moralitatum. Capitulum. 7.

IOſuæ volens ſuperare regem ciuitatis Hay, & capere ciuitatem poſuit certos milites in inſidijs, & aggreſſus eſt ciuitatē. Cum autē rex cum exercitu ſuo ſibi obuiam occurriſſet, diſſimulauit ſe fugere, & ſic ipſum regem cū populo ſuo longe ab vrbe diſtraxit. Tandem vero clypeū erigens, ſignum inſidijs fecit, quibus ciuitatem intrantibus, & ſe inter regem & ciuitatem ponentib. ipſum cum ſuo populo trucidauerunt. ¶ Hoc inueni allegorice ſic expoſitum. Ioſuæ qui interpretatur ſaluator, i. Chriſtus, à principio regem Hay.i.principem mundi diabolum debellare propoſuit.i.prophetas cum ſuis occultis enigmatib. ordinauit. Tādem vero carnem aſſumendo, ſe infirmum, & fugitiuum diſſimulauit, & ſe ab iſto rege diabolo, & membris eius inuadi & crucifigi permiſit, ſed tandem per reſurrectionem reuertens, & fidei ſcutum erigens ſuis fidelib. ſignum fecit, & ſic de iſto rege diabolo triumphauit, & ciuitatē ſuam, ſcilicet igne charitatis ſuccendit, & ipſam per fidem ſpiritualiter occupauit. ¶ Vel dic ꝙ iſte rex ſignificat mundi tyrannos qui nunc contra Ioſuæ.i.contra Chriſtum, & bonorum exercitū audacter progrediuntur, quos Chriſtus nunc fugere, & peccata eorum diſſimulare videtur, & ipſe etiam ſio eiiam, & bonorum exercitus tunc ab eis ſuperatur. Sed pro certo iſti non aduertunt de cauda.i.non cogitāt de inſidijs quæ latitāt poſt ſe, ſ. de morte, iudicio vel inferno, ꝗ .ſ. finaliter Ioſuæ.i. Chriſtus ſcutum pœnitentię ſuæ contra eos erigit, & dictas inſidias quæ prius latuerunt, in publicū venire facit, & ipſe magno impetu contra eos proſilienſ tēporaliter & æternaliter eos punit, & eorum ciuitatem, ſtatum & magnificentiam deſtruit & confundit. Vnde dominus contra tales videtur dicere illud Eſai.42. Silui, patiens fui, quaſi parturiens loquar diſſipabo, & abſorbebo ſimul. ¶ Ioſue ædificauit altare domino de lapidibus impolitis, quos ferrum non tetigit, etiam ſuper illud deuteronomiū legis ſcripſit, & ſuper illud holocauſta & pacifica immolauit, & benedicendum legiſfactoribus, & maledicendum legis tranſgreſſorib. & tribus nobiles & ignobiles ſuper montes ebal & garizim altrinſecus ordinauit, ſed omnia iſta iā ſuperius ſunt moraliżata, ſc̄. de altari faciendo de lapidibus impolitis, & de benedictionibus & maledictionib. & c Deu. 16. Hoc ſolum addē hic ꝙ altarę illud cōtinebat dno. ſcrītē pturam interius ſculptam, & ſacrificia exterius oblata, ſignificans ꝙ prælatus vel eccleſiaſticus qui per altare intelligiē, debet habere interius ſcripturam.i.diuinæ legis ſcientiam, & noticiam, exterius vero debet habere ſacrificia, i. bonorum operum opulentiam. Vnde Ezech. ſecundo. Erat liber ſcriptus intus, & foris & c.

Capitulum nonum. Textus. Quibus auditis, cunctis re. Moralitatum. Capitulum. 8.

GAbaonitæ audientes quomodo Ioſuæ duas ciuitates deſtruxerat, & ꝙ ex Dei mandato nulli perſonæ vel ſexui parcebat, & quod ipſi erant de populo quē dominus occidi mandauerat, cogitauerūt quomodo callide confœderarent ſe ſibi. Acceperūt igitur vtres veteres, & pannis veteribus, & antiquis calciamētis ſe induerunt, panem cōminutum & ſiccum in ſuis ciſtarcijs habuerunt, & ſic de terra longinqua ſe veniſſe, pacem cum ipſis quærere ex his præſumptionibus cōfinxerunt. Quapropter pactum cum eis de ipſis non occidendis Ioſuę, & filij Iſrael fecerunt, & iurauerunt. Veruntamen cautela cognita de pacto, & iuramento, pęnituerūt, quapropter non ipſos ſocios, ſed ſeruos habere voluerunt, & ad cędenda ligna pro ſacrificijs, necnon & ad aquam portandum ipſos perpetuo ordinauerunt, & eos nathinneos appellauerunt, & ſic ſub iugo ſuo viuere permiſerunt. ¶ Iſti Gabaonitæ ſignificant hypocritas, qui re vera ſunt de illis qui à domino exterminari mandantur, & qui cum filijs Iſrael.i.cum bonis in eccleſia vel paradiſo pacem habere & hæreditatem vetantur, & qui à Ioſuæ.i.à bono prælato recipi vel diligi prohibentur. Vnde Iob. 17. Innocens contra hypocritam ſuſcitabitur. Sed quid? Pro certo iſti inueniunt modum mirabilem ſe cum Ioſuæ, id eſt cum prælatis, & filijs Iſrael, id eſt cum viris iuſtis cooſederandi. Vadunt enim ad eos adulando, dicentes. De terra longinqua venimus ſerui tui, pacem vobiſcum facientes, & facere cupientes. Aſſumunt enim veſtes veteres, id eſt prætendunt humilitatem in conuerſatione. Calciamenta, iſt eſt prætendunt mauritatem in pedibus, id eſt in interiori affectione. Panes ſiccos, id eſt prætendunt abſtinentiam in cibo, & in refectione. Vtres veteres, id eſt prætendunt prudentiam, id eſt ſcientiarum exuberationem. Quibus factis, ita fit quòd in Ioſuæ & aliorum id eſt prælati, & maiorum amicitiam recipiuntur, & quòd à punitione liberi efficiuntur, dum boni ab omnibus exiſtimentur? Per tales enim fictitias.i.diſſimulationes, acquirunt ſibi amicitias principum, & populorum, & ideo bene dicuntur Gabaonitæ, qui interpretantur valles meſtitiæ, pro eo ſcilicet, quia iſti meſtos, & contritos ſe fingunt, & quia valles, id eſt humiles ſe prætendunt. Veruntamen Ioſuæ, id eſt bonus prælatus, quando ipſos, id eſt fictiones eorum deprehendit, debet ipſos ad ſeruiendum alijs condemnare, & ne ſint aliorum ſocij, ſeu ne hæreditatem bonorum eccleſiaſticorum cum filijs præcipiant, præſeruare, vt & ſic qui dominari alijs mediante hypocriſi quærunt, cogantur alijs ſubiacere. Vnde Iob octauo. Spes hypocritæ peribit & cætera.

Capitulum decimum. Textus. Quæ cum audiſſet adoniſodech rex hieruſalem. Moralitatum. Capitulum. 9.

GAbaonitæ filijs Iſrael confœderati, & tabernaculi vſibus deputati, & a morte præſeruati fuerunt, pro pter quod quinque reges gentiles contra eos ſurrexerunt, & eos deſtruere, & debellare eum ſuis exercitibus tentauerunt. Quod timentes Gabaonitæ, auxilium à Ioſuæ, & à filijs Iſrael inuocant. Qui ſtatim accurrentes, aduerſarios exterminant, & ipſos quinque reges in ſpelunca occultari compellunt, vbi cum ſuis ingentibus ad os ſpeluncæ deuolutis, ipſos, vt non exeant

E Exeant inclu dentes, maoe in patibulis ſuſpendnntur, & ſic gabaonitas liberant, & deſeoduot: veruntamen hic accidit valde mirabile, quia.ſ.dum filij Iſrael io prælio cõtra reges eſſeot, & ſol ad occaſum appropinquaret, ꝑꝑ quod ne oo-ᵭe ſuperueniente hoſtes euaderent Ioſuæ dubitaret, rogauit domiunm ne ſol ad occaſum tranſiret, ſol inquit cõtra Gabaoo ne mouearis, & luna contra vallem Haaloo, quod & factum eſt, quia.ſ.ſol & luna in locis ſuis in cęli medio ꝑ voius diei ſpaciom ſteteruot, & ſic obediẽte Deo voci hois vindicandi in hoſtes ſpacium habueruot, quapropter diei lumine prolongato, hoſtes totaliter deſtruxerunt. Dñs etiã lapidib. grandiois multos boſtium ioterfecit, & ſic noo ſolum lumen ſuis fidelibus præbuit, ſed etiam ipſos iuuit mirabiliter, & etiam proteait. ¶ Dic ꝙ iſti Gabaonitæ, qui interpretantur valles meſticię, ſignificant pęnitẽtes, qui.ſ.debeot eſſe valles.i.humiles atq; depreſſi necnoo cootriti flebiles atq; meſti, qoia re vera vbi iſti de nouo confederãtur cum Ioſuæ, & cum filijs Iſrael.i.com Chriſto & angelis ſtatim aſſunt quioque reges gentiles, i.quioq; corporis ſenſus, qui cum exercitibus diuerſorum malorum appetituum ipſos debellare oituotur. Quod videotes iſti, ſtatim debent ad Ioſuæ & ad filios Iſrael.i.Chriſtũ, & ad ſanctos per orationem recurrere, & eorũ auxilium implorare. Qui re vera ſtatim aderunt & venient, & iſtos quinq; reges.i. qninq; corporum appetitus in ſpelunca humiliatis & proprię conſiderationis recludent & os ſpeluocæ.i.cor cum ſaxis.i. cum conſideratione duræ Dei ſententiæ & iuſtitiæ obſtruent & tandem eos per contemplatiooem ſuſpeodent, & ſolẽ diuinæ gr̃æ, & lunã diuioæ miſericordiæ cõtiouè aſtare facient, & ſic exercitib. vitiorum & tentationum deuictis, gabaonitis.i.ipſis penitentib. pacẽ reddẽt. Bonum eſt igitur à Ioſuę, qui ioterpretatur ſaluator.i.a Chriſto ſaluatore nr̃o, & filijs Iſrael.i.a ſanctis auxilium petere, quia re vera alias nõ poſſum⁹ ab hoſtib. ſpũalib. ſalui eſſe. Vnde dr̃. Pro.18. Turris for-

F tiſſima nomen dñi, & ad ipſam currit iuſtus, & exaltabitur. Vel dic ꝙ Ioſuæ qui pugnat cõtra chanaoeos, eſt vir iuſtus qui pugnat cõtra vitia, & cõtra malignos ſpũs, qui re uera ſumme debet curare ꝙ ſol & lona.i.Chriſt⁹ & beata virgo ſibi velint aſtare, & ſuæ gr̃æ lumen ſibi miniſtrare, vt ſic poſſint quinq; reges.i.qoinq; ſcoſuum coocupiſcentiã cũ exercitu vitiorũ & demonũ ſuperare, ne forte ſi nox pc̃ti ſuperuenerit, & lux gr̃æ defecerit, non poſſit contra eos ꝓualere. Iſti igitur innocati & deuote exorati, ſtatim voci hois obediunt, & ad occaſum procedere renuentes, ſibi aſtant benigniter, & inteoduot, & lumeo ſuæ gr̃æ ſibi ooo deoegãt, ſed impcodunt, & ſic iſtis ſtaotib. & aſtaotib. iſti boſtes.ſ.tentationes, vitia & muodus, caro & demonia, neceſſario pereũt & ſuccumbuut, & maximè qñ lapides de cœlo mittuntur.i. qñ ſpecialia adiutoria à Deo veniuot & deſceoduot. Vnde Abac. Sol & luna ſteteruot io habitaculo ſuo, io luce ſagittarum tuarum ibuot, io ſplendore ſolguranris haſtæ tuæ. ¶ Vel dic ꝙ Ioſuæ eſt prædicator, qui tunc cõtra boſtes pugnat, qñ contra eos prædicat, ſed quia noctem ignorantiæ, & culpæ ſumme debet timere, & ideo ſolem & luoã.i.Chriſtom & beatam virgioem mariam debet ante omnia exorare, vt ſibi veliot aſtare, & vt illa duo quæ prædicatori ſunt neceſſaria, ſ.lucem ſcieotiæ & ſolem gratię, velit ipſe ſol intelligentiæ Chriſtus, & ipſa luna roriſluæ miſeriæ beata virgo ſibi beniguiter miniſtrare. Vnde in Gen.37. Videbã ſolem & luoam & ſtellas vndecim adorare me &c.

Capitulum vndecimum. textus. Quæ cum audiſſet Iabin rex Aſor, miſit ad Jobab regem madan. Moralitatum. Capitulum. 10.

IOſuæ ſimili ſortuna vigintiquatuor reges contra ipſum cógregatos in prælium, cum eorũ exercitib. interfecit, & terras eorum obtiouit & poſſedit. Et dr̃ ibidẽ, ꝙ dñi ſententia ſuerat, vt indurarentur corda eorũ, & pugoarent & cadereot, & non mererentur vllam clementiã accipere. ¶ Illud põt allegari qũo occulta Dei prouidentia operatur in reb. & quomodo corda hoim interius ab ipſo mo-

G uentur, & ſecuodum ſua demerita & inſortunia deducuntur, vt ſic ſecuodum ſua demerita puoiantur. Meruerant enim iſti cum eſſent peſſimi, iuterfici, & ideo cum iuſtum ſit veniã petẽtib. iodulgere, iuſto Dei iudicio & occulto factum eſt, ꝙ dum iſti de virib. & multitudine ꝓſumerent, ꝙ cõtra Iſrael dimicãtes ipſorum gladijs ioterirent vt ſic miſericordiam qnã oon quæſierant nullatenus inueoirẽt. Forte.n.timore ducti veniã petiuiſſent, oiſi iuſto Dei iudicio iodurati fuiſſeut. Iſta.enim continue perpendimus, qò hominem obſtinatum & iodu;atum ad damnum ſuum currere cernimus, quod proculdubio ab occulta Dei iuſticia fieri oullatenus dubitamus. Vnde legitur. Exod. 10. Indurauit aotem dominus cor Pharaonis, & noo dimiſit populũ &c.

Capitulum duodecimum, textus. Hi ſunt reges quos percuſſerunt filij iſrael & poſſederũt terram eorum. Moralitatum. Cap. 11.

IOſuæ terram acquiſitam filijs Iſrael diſtribuit, & in omoibus tribubus iſrael vrbes leuitis aſſigoauit, ſicut ioſra dr̃. Poſtquam vero omnia diſpenſaſſet, vltimo poſſeſſionem ſibi elegit. ¶ Sic vere boous prælatus vel diſpenſator, debet booa ſibi commiſſa boois ꝑſonis ſingulis ſm̃ ſtatuum ſuorũ exigentiã diuidere, & nõ io primis, ſed vltimis partem ſuã & ſuorũ accipere, ne forte videatur infideliter diſpenſare, & ſibi maius vel mious ꝙ̃ deceat retinere. In oĩ autem tribu.i.in omoi laicorum patria vel cetu debet leuitis & eccleſiaſticis habitationẽ aſſignare, vt qui ſpũalia tribuunt poſſint de laicorum tꝑalib. vtcunq; nutriri, & vt ẽt ipſi laici vbicunque ſpirituales viros iouenîunt, ab eis poſſint inſtrui & doceri. Vnde Apoſtolus. 1.Co.9. Si oos ſpũalia vobis ſeminauimus, non magnum eſt ſi veſtra tempora ſia metamus. ¶ Vel dic ꝙ terras cordis noſtri ſimilis Iſrael .i. virtutibus habitanda traditur, quando chanaoei.i. vitia exiode penitus expelluntur. H

Capitulum decimumquintum. textus. Igitur ſors filiorum iudæ per cognationes ſuas. Moralitatum. Cap. 12.

CAleph vero volens accipere ciuitatẽ Hebron, ꝙ̃ tres gigaotes.ſ.filij enachim iohabitabãt, edictũ & iuramẽtũ propoſuit, ꝙ qui prius vrbẽ percuterer & caperet, filiã eius Axã in vxorẽ haberet. Cepit ergo vrbẽ Othoniel frater Caleph, & ſic filiã eius iu vxorem accepit. In quo patet ꝙ Caleph magis iuramentũ ꝙ̃ legẽ ſeruari voluit. Cum igitur Caleph ciuitatẽ ꝑcuſſis trib. gigaotib. filijs Enacbim poſſediſſet, & filiam ſuã Axã proximo fratri ſuo maritaſſet, ſuggeſta à viro ſuo, & ſedens in aſino ſuſpirauit, & terrã irriguã à calepb poſtulauit dicens. Terrã arentem dediſti mihi, iunge & irriguã. Pater aũt eius ſuſpirijs anouens, ſibi dedit irriguũ ſuperius & inferius. ¶ Caleph qui interpretatur quaſi omoe, Deũ patrẽ ſignificat, cui oẽ cor patet & oĩs lingua loquitur. Othooiel frater eius, qui ioterpretatur ſignũ Dei ſignificat Dei filium, qui etiã io ſcriptura dr̃ Dei ſigoũ. Eſa.7. Dabit dominus vobis ſigoum. Ecce virgo coocipiet filium, qui vocabitur emanuel. Axa quæ ioterpretatur ſuribuoda, ſignificat animam rationalem, cui oaturaliter ineſt furor iracuodiæ & concupiſceotiæ, oihilominns iſta eſt ratione imagiois filia Dei patris. Hebroo qui interpretatur incaotatio ſignificat moodom, qui.ſ.iocaotat, & decipit cor bumaoum. Enacbim qui ioterpretatur terribilis ſigoificat diabolum, cuios tres gigantes filij Eoachim ſignificãt triplicem coocupiſcentiæ appetitom. Aſious vero laboribus deditus. ſignificat corpus bomanum. Dico igitur quòd Caleph Deus pater à principio ſtatuit & propoſuit, quód qui ciuitatem mundi caperet, & qui eam luæ fidei ſubiugaret, & tres filios Enachim diaboli, id eſt tria peccata principalia, ſ.luxuriæ, ſuperbiæ & aoariciæ exiode tolleret, & deleret. Veruotamen, quia ooo iouenicbatur aliquis conueniens ad illud opus, tam arduum faciendum,

necad

A nec ad ſalutem humani generis procurandam, oportuit ꝙ pꝛoprius fili⁹ ſuus, ſ. Ieſus Chriſtus filius Dei illud faceret, ciuitatemque mundi per fidem caperet, & deſtructis trib. bus prædictis gigantibus, ipſam patris dominio ſubiugare. Qui quia carnem aſſumendo & crucem ſubeundo compleuit, ideo axam filiam Dei patris, i. animam humanam in vxorem accepit, & eam bellando contra gigantes hebron. i. cõtra mundum, & demones acquiſiuit. Vnde dicitur. Oſeæ. 2. Sponſabo te mihi in fide. Et alibi. Michol deſpondi mihi centum præputijs philiſtiim. 2. Re. 30. Michol aũt filia regis erat. Quid ergo? Pro certo iſta axa. i. anima, ſedẽs modo in aſino corporis dũ hic viuit, ad inſtinctũ viri ſui Chriſti debet à patre ſuo Deo ſpirituale irriguum poſtulare, dicens. Terram arentem. i. cor indeuotum & ſiccum dediſti mihi, iunge & irriguum, i. da mihi mentem humilem, & deuotã, & ſic ipſe pater ſuus Deus dabit ſibi irriguum ſuperius & inferius. i. deuotas lacbrimas pro dilatione patriæ ſuperioris, & proĩcolatu miſeriæ inferioris vel pro bonis omiſſis, & pro malis commiſſis vel pro amiſſione gloriæ, & acquiſitione infernalis pœnæ. ¶ Vel illud duplex irriguum, ſignificat dulcedinem cogitationis in intellectu, dulcedinem dilectionis in affectu. Vel duplex irriguum, i. duplex gratia, ſ. ſuperius, quod eſt amor Dei, & inferius, quod eſt amor pꝛoximi. Vel iſta ſunt viſio deitatis, & viſio humanitatis. Iſta. n. ſunt quędam irrigua pro quibus habendis deuota Dei filia gemebunda ſuſpirat, & ipſa toto corde deſiderat. & affectatur. Vnde Iob. 3. Antequam comedam ſuſpiro, & quaſi inũdantis aquæ rugitus meus, &c. Et ſic de iſta filia, ſ. de anima & de ſuis irriguis, poterit dici illud. Hie. 31. Erit anima eorum quaſi hortus irriguus, & vltra non eſuriet. ¶ Vel poſſunt iſta allegari, ꝙ iuramentum quandoque præfertur legi, & tolerabilius eſt quandoque frangere legis ordinationem, quàm proprij iuramenti fidem, ut patet, quia lex prohibuit ne frater filiam fratris acciperet in vxorem, Deus etiam mandauerat quòd totus populus chananeorum deleretur. Et tamen hic habes ꝙ propter reuerentiam iuramenti caleph filiam ſuã fratri ſuo deſponſauit. Ioſ. 9. Et ſicut ſupra dictum eſt, populus Iſrael gabaonitis pepercit, & Iepte

B etiam ſicut dr̃, Iud. 11. propriam filiam immolauit propter ipſius iuramenti reuerentiam. ¶ Vel dic ꝙ quilibet auditor verbi Dei debet eſſe ſicut illa filia Caleph, quæ ad vocẽ, & exhortationem viri ſui. i. prædicatoris, debet per confeſſionem gemere, & à patre ſuo duplex irriguum poſtulare, ſuperius. ſ. gratiam pro prædicatore vt bene loquatur, & irriguum inferius. i. gratiam pro quolibet auditore, vt bene recipiat bonum quod ei prædicatur, & ideo pro iſto duplo irriguo habendo rogabimus &c.

Capitulum decimum ſextum. textus. Cecidit quoque ſors filiorum Ioſeph ab iordane contra hiericho. Moralitatum. Capitulum. 13.

HIc in iſto capitulo, & Iudicum fit mentio, quòd filij Iſrael ex toto chananeos non interfecerunt, ſed eos ſecum viuere permiſerunt, ipſos tamen ſibi ſubiecerunt, & tributarios fecerunt, & ſibi ſeruire coegerunt. ¶ Sic vere cum filij Iſrael. i. viri iuſti de terra mẽtis ſuæ eliminare habeant omnes populos gẽtiles. i. omnes actus vitioſos & mortales, & ſæpe fit ꝙ omnes nõ poſſunt penitus extinguere, immo principalioribus vitijs interfectis, neceſſe eſt aliquos chananeos. i. aliqua vitia in homine remanere. Conſtat autem ꝙ motus corporum. i. iracũdiam cordis, leuitatem operis, quæ quaſi ſunt connaturalia homini, nõ poteſt homo penitus abijcere ipſa, debet tamen rationis ſerulæ ſubiugare, & ipſa ſibi ſeruire, compellere, & tributum vtilitatis impendere ſeu dare. Vitia. n. quę in nobis ſentim⁹, nobis tributum, & vtilitatem impendunt, quando humilitatem & noſtræ proprię fragilitatis cõſiderationẽ in nobis generant, & inducunt, & quando de proprio caſu nos eſſe timidos faciunt, & ſic ab elatione & ſuperbia nos compeſcunt, vt ſic iuxta doctrinam Greg. homo de virtutibus nõ ſuperbiat, qui adhuc viuere in ſe hoſtes conſpicit, a quibus vinci formidat. Et ſic concludi poteſt ꝙ Deus iſtos hoſtes D nobiſcum permittit viuere, vt diſcamus de proprijs virib. non præſumere, ſed potius in humilitate & timore manere. Pſalm. 58. Ne occidas illos, ne quando obliuiſcantur populi mei. & cætera.

¶ Moralitatum libri Ioſuæ finis.

MORALITATVM Liber ſeptimus libri Iudicum.

Capitulum primum textus. Poſt mortem Ioſue, conſuluerunt filij iſrael dominum dicentes. Moralitatum. Cap. 1.

FIlij iuda comprehenderunt adoni beſech regem, abſciderunt ſummitatem pedum & manuum eius, & captum in Iſrael deduxerunt. Qui ſtatim dixit, ꝙ illud merito ſuſtinebat quia hoc ipſum fecerat ſeptuaginta regibus, qui colligebant ſub menſa eius ciborum reliquias, ¶ Iſtud allega exemplariter, ꝙ in quo peccat quis, in hoc punitur, quia. ſ. ſæpe diuino iudicio fit, ꝙ homo idẽ malum ſuſcipiat ab aliquo quod iniuſte alijs impetrauit, iuxta illud. Sap. 11. Sicut fecit, facite ei. Hie. 50. ¶ Vel illud põt allegari, qñ quilibet aliquid patitur, debet ſua propria delicta recognoſcere, & ſe iuſte pati aduertere, & dicere illud. Ge. 24. Merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrẽ noſtrũ. Eſt. n. cõſolatio patienti qñ cogitat ſe digne pati. ¶ Vel dic ꝙ multi tales reges videntur eſſe hodie in mundo, qui. ſ. de menſa diaboli reliquias. i. diuitias recolligunt, & ideo ſummitatem pedum & manuum. i. rectitudinem affectionũ & operum perdunt. Et etiam dic ꝙ iudas eſt prædicator, vel prælatus, qui quando vult Adonibech regem. i. peccatorem cõprehendere, punire & corrigere, debet ipſum in ex- D tremitate manuum & pedum lædere, & præſcindere, inquãtum finem & extremitatem malorum ſuorum affectuum & operum debet ei oſtendere, nec vitare, & extremitatem ẽt pœnæ æternæ, quæ ipſum expectat, verbaliter declarare, dicens illud. Prou. 14. Extrema gaudij luctus occupat, & poterit ipſum in hieruſalem. i. in ſtatu grẽ captiuare. ¶ Vel dic ꝙ extremitas eſt vana ſpes, q̃ de pedib. & manib. i. affectionib. & operib. ſperamus reportare, quam quidem vanã extremitatem debet prædicator hoĩ præſcindere, & vanitatẽ pꝛæſumptionis ab affectib. & actib. ſuis reſecare, vt ipſum poſſit in hieruſalẽ. i. in paradiſum humilẽ & obediẽtẽ habere.

Capitulum ſecundum. Textus. Aſcenditq; angelus domini de galgalis ad locum flentium. Moralitatum. Cap. 2.

DE iebuzeis & alijs infidelib. non interfectis, ſed ſub tributo redactis, vide Ioſ. 17. De hoc ꝙ arguente angelo populum pro eo ꝙ chananeos non exſtirpauerunt, inceperunt flere vt ponitur hic. ¶ Quod vtiq; ad hoc põt applicari, ꝙ cũ angelus. i. pꝛædicator loquitur, & pctã nr̃a nobis improperat, peccator flere & penitere tenetur, trãſeo illud ꝙ dñs ẽt multos chananeos delendos relinquit, vt in ipſis filij Iſrael exercitarentur, vt factũ armorũ experirent, cũ ſm Senecã, miſerrima ſit fortuna q̃ inimico caret. ¶ Vel ad hoc põt applicari, ꝙ vtile eſt quoq; hoĩ inimicos habere, vt dum habeat quid timere debeat, diſcat ſe cautius cuſtodire, & vt virtutem ſuam poſſit contra eos exercere. Similiter prætermitto, ſed vide in Exo. 14. vbi de hoc & Ioſuæ. 8. ¶ Eglõ rex Moab pinguiſſimus opprimebat populum Iſrael violenter. Nam quia domino peccauerant, tradiderat eos dñs iſti regi, quia per Aioth filium gera qui vtraque manu vtebatur pro dextera, volens liberare populum, fecit gladium ancipitem, & captis muneribus ad regem acceſſit, vt ſic ſub amicitiæ ſpecie facilius ipſum regem occideret. Offert igitur regi munera, & ab eo gratioſe recedit,

E ſed cito poſt dimiſſis ſocijs ſolus reuertens, regem in æſti-
uo cubiculo reperit. Cui cũ verbum ſecretum ſe velle ei di
cere aſſ ereret, rex vniuerſos emiſit. Quem aioth ſolum in-
tuens, ipſum gladio ancipiti transfixis, & occidit, & clauſis
fortiter oſtijs per poſteriorem partem domus fugit, & tan
dẽ clangens buccina, moabitas plurimos interfecit. ¶ Iſtud
poteſt allegari exemplariter, ꝙ valde ſatuum eſt cum ini-
mico ſolum remanere, & illum amicũ credere quem vio-
lenter afflixeris. Quãque.n. potuerit & voluerit damna tibi
dare, dato ꝙ ipſum videas munera tibi offerre, & amicitiã
ſimulare. Conſtat.n. ꝙ ſi locum & tẽpus opportunum inue
nerit, contra te ſtatim ſurget, & inimicitiam tibi oſtendet.
Ideo bene dicit ille. Veruntñ cui maleſeceris non credas.
Vnde Sen. in prouerbijs. Cum inimico nemo tutus in gra-
tiam redit. Et Eccl. 12. Non credas inimico tuo in æternũ.
In oculis ſuis lachrymabitur inimic⁹ & ſi inuenerit tẽpus,
non ſatiabitur ſanguine tuo. Illud male audiuerat ille rex ꝑ
ſarum, qui dato ꝙ cuidam principi proprium filium come
dendum dediſſet, ipſum tñ ducem exercitus ſui fecit, qui ꝑ-
ſuadens militib. tyrum in regem conſtitui, deſtitui regem
alium procurauit. ¶ Vel dic ſpiritualiter, qđ eglon qui in-
terpretatur feſtiuitas inutilis, eſt caro eius, cuius.ſ. feſtum &
delectatio nõ valet, qui tñ filios Iſrael.i. Chriſtianos & fide
les ſibi ſubiugat, & eos ſuis immundis ſuggeſtionib. oppri-
mit iugiter atq; grauat. Aioth q interpretatur laudabilis, ſi
gnificat virum iuſtum & maxime bonum eccleſiaſticũ vel
prælatum. Gere qui incola interpretatur, filius dr̃, pro eo ꝙ
iſte peregrinum & incolam ſe reputans in hoc mundo, nõ
tanquam poſſeſſor, ſed tanquam incola cõuerſatur, propte
rea à domino laudabilis iudicatur. Vnde dr̃ Eccl. 44. Laude
mus viros glorioſos parentes noſtros. Ille.o. vtraq; manu
debet vti pro dextera, quia.ſ. nulla debet in eo inueniri ſini
ſtra vel vitioſa operatio, ſed cuncta dextera & virtuoſæ. Da
to n. ꝙ vir perfectus vtranque manum habeat, tam dexterã
quam ſiniſtram.i. dato ꝙ vtranq; diſcretionẽ habeat, ſ. ad
miniſtrandum ſpiritualia & terrena, vel dato etiam ꝙ duo
F opera exerceat, ſ. contemplationis & actionis. Vel dato ꝙ
duplici ſcientia polleat, ſ. ſpeculatiua & practica, nihilomi-
nus tñ vtraq; debet vti pro dextera, inquantum etiã opera
ſua quæ ſiniſtra.i. minus idonea videbãtur, ad Dei laudem
& animæ ſalutẽ ordinat, & ſic ipſa facit eſſe dextera atque
ſancta. Apoſtolus Ro. 2. Si præputium iuſticias legis cuſto
diat, nõne præputium illius in circumciſione reputabitur?
& ſic fit de illis de quibus dr̃. Iud. 20. ꝙ in Gabaa erant ſe-
ptingenti viri ita ſiniſtra, vt dextera præliantes. Gladius an-
ceps quem iſte habet, ſignificat pniam, quæ eſt anceps per
quos interius per contritionẽ ſcindit, & exterius per ſatisfa
ctionem lædit. Et etiã iſte gladius eſt oratio, quæ pro eo dr̃
biceps, quia Deum reconciliat, hoſtes vero ſpũales impu-
gnat. ¶ Dico igitur ꝙ qñ Aioth.i. vir perfectus qui poteſt di
ci laudabilis & peregrinus, & qui vtraque manu.i. in omni
ſuo opere inuenitur dexter, & virtuoſus, vult ſuperare
eglon.i. inutilem feſtiuitatem, & gloriam carnis ſuæ, & de
eius poteſtate filios Iſrael.i. affectiones, & motus animi li-
berare, debet ipſum ſecrete percutere & afficere gladio an
cipiti orationis vel pniæ, ita ꝙ pinguedinem delitiarũ ſua-
rum debet reſtringere, & ſtercora diuitiarum extra proijce
re & horrere, & tandẽ oſtia ſenſuum à mundi delectabilib.
claudere & ipſum mortuum.i. ipſam carnẽ mortificatã di-
mittere & abire. Tali.n. gladio caro mortificatur & ſpũali
ter occiditur, & Iſrael.i. mẽs à pcti ſeruitutib. liberatur. Vñ
Apoſtolus. Liberati à pctõ, ſerui aũt facti Deo. ¶ Vel dic ꝙ
rex iſte eſt prælatus, Aioth.n. eſt ambitioſus qui regem ſuũ
i. prælatum occidere & capere cupiens, gladium ancipitẽ
.i. linguã adulatricem ſibi acuit, ipſamq; ad vtranq; partẽ
nunc pro primo, nunc contra ẽm, quod magis credit place
re ſcindere, & loqui inſtruit, vtráque manum ad diligendũ,
obſequendum in dexterã conuertit, & ẽt ſe eſſe totum dex
trum & virtuoſum, & nihil habere ſiniſtrum vel vitioſum
diſſimulat & prætendit, munera etiam ꝑparat, quæ ante oĩa
præmittere non poſtponit, tãdẽ vero oblatis munerib. iſte
ſolet ſecretum colloquium petere, & tunc ſolet regem.i. ꝑ-
latum gladio linguæ ancipitis & adulatricis percutere, &
ipſum gladium in cor ipſius infigere, & ita ſolet eum deci-
pere, & ſpiritualiter occidere, & ſe libertati (obtẽto benefi
cio vel dignitate) reſtituere vel ambire. Vnde Tob. 1. Occi- G
derunt regem filij eius. Videmus.n. hodie multos reges.i.
multos magnates & prælatos mortuos effeminatos iacen-
tes, & per gladios ancipites linguam adulatorum & malo-
rum conſiliatorum ſuorum, miſeros & languentes & nulla
virtute pollentes, ſed in vitijs mortuos & lœrentes. Cõſtat
enim hodie, quod tales gladij ſunt cauſa mortis, & perdi-
tionis omnium ſuperiorum. Vnde in pſalm. 149. Gladij an
cipites in manibus eorum, ſ. adulatorum. Ad alligandos
reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis
ferreis. ¶ Vel dic ꝙ Aioth eſt laudabilis prædicator, qui cũ
gladio ancipiti verbi Dei præliatur contra eglon, id eſt cõ-
tra peccatorem, vt eum occidat ſpiritualiter & conuertat,
primo tamen debet vti muneribus, vt ipſum ad gloriam
alliciendo tandẽ gladio aſperę correctionis ipſum per tor
menta inferni deterrendo. Vnde Apſtolus. Heb. 4. Viuus eſt
ſermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipi-
ti. ¶ Vel dic quòd ille rex eſt diabolus, qui dicitur Iob. 41.
rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. Contra quem pugnat præ
dicator gladio verbi Dei. & etiam iuſtus cum gladio pniç
& orationis &c. Cant. 3. ¶ Sicut hic patet ſamgar, qui iudi-
cabat Iſrael, non legitur cum gladio aliquem hominem oc
cidiſſe, & tamen cum vno vomere quod eſt inſtrumentum
hebes, rude & non acutum, dicitur ſexcentos homines pe-
remiſſe. ¶ Et hoc ad hoc poteſt applicari, quòd quandoque
in correctione vel prædicatione plus proficit ad alios oc-
cidendum i. corrigendum vel conuertendum hebes ver-
borum ruditas, quàm acuta ſcientiarum ſubtilitas, & plus
iuuat benignitas reſecata, quàm ſeueritas exacuata. Ita ꝙ
plerumque vtile immo neceſſarium eſt excommunicatio-
nis vel aſperę correctionis gladium recondere, & cum vo-
mere dulcis & blandientis exhortationis hoſtes, id eſt vi-
tia & demones, ac etiam ipſos peccatores & impios impu
gnare. Ideo Petro paſtori eccleſiæ dictum eſt Matt. 26. Po
ne gladium tuum &c.

Capitulum quartum. textus. Addideruntque H
filij Iſrael facere malum in conſpe-
ctu do Moralitatum. Cap. 3.

DElbora propheti ſſa vxor lapidoth iudicabat po-
pulum Iſrael ſedens ſub palma. Cum igitur Iabin
rex Chanaan miſiſſet Zizaram principem exer-
citus ſui contra populum domini vocauit delbo- I
ra Barach filium Abinoem & cõſtituit eum principem po
puli vt contra zizaram dimicaret. Adiecit tamen & dixit
ſibi quòd victoria ſibi non aſcriberetur ſed quòd mulier
de zizara triumpharet. Quod.ſ. factum eſt, quia tandem
commiſſo prælio zizara pedes fugiebat. Iahel autem vxor
Aber cinei ipſum recepit, aquam petenti lac dedit & dor-
mientem occidit & caput eius clauo tabernaculi cum mal
leo perforauit. ¶ Illud quidam exponunt allegorice. Dicũe
.n. ꝙ delbora q̃ interpretatur loquens ſeu apex, ſignificat le
gem diuinã, quæ de fidei & virtutum apicẽ loquitur. Quæ
propheti ſſa dr̃ pro eo, ꝙ de futuris prophetare dinoſcitur,
& ſub palma ſedet eo ꝙ palmam cęleſtis glorię repromit-
tere comprobatur. Vxor etiam dicitur lapidoth, quæ inter-
pretatur fulguratio, pro eo ꝙ in ea fulgor & ſplendor fi-
dei reuelatur. Per Barach qui interpretatur coruſcatio ac-
cipitur populus iudæorum, qui tn vera ad modicum virtu-
tibus corruſcauit, quia ſubito euanuit & defecit. Per ziza-
ram qui interpretatur excluſio gaudij intelligitur diabol⁹,
qui.ſ. a gaudio paradiſi fuit excluſus, & hic in triſticia poſi-
tus & incluſus. Iſte.n. cum exercitu ſuo.i. vitiorum non ceſ
ſat contra filios Iſrael.i. iuſtos cõtinuẽ debellare, vt ſic eos
poſſit à paradiſi gaudio excludere. Per Iahel vero mulierẽ
gentilem Iſraelitici a confederatam & adiunctam, intelli-
gitur eccleſia de gentilitate aſſumpta. Quia pro certo iſta
eſt veritas, quòd a principio delbora propheti ſſa.i. lex di-
uina, vel etiam ipſe Deus legis factor, vel etiam ipſe Moy-
ſes legislator, miſit contra zizaram, & exercitum ſuum.i.
contra diabolum & vitia qui filios Iſrael.i. patriarchas gra
uabat, Barach, id eſt populum iudaicum, vt.ſ. contra ipſum
pugnaret,

A pugnaret, & vt eius potentiam eneruaret. Sed quid? Pro
certo illi non fuit victoria data, nec victi diaboli gloria at
tributa, quia re uera non populus iudaicus, nec ipsius ſyna
goga diabolum ſuperauit, ſed iahel gentilis mulier, ideſt
eccleſia christiana ex gentilitate pro maiori parte ſumpta
contra ipſum præualuit, & cum malleo ligneo & clauo ta-
bernaculi. i. mediãte ligno crucis & clauis quibus fuit dñs
conclauatus: necnon lacte quo fuit ſecundum carnem nu-
tritus hoc eſt dictu, mediante fide, quem de Chriſti incar-
natione & paſſione credit, & tenet, ipſum turpiter pſtrauit
& virtutem ipſius eneruabit, & filios Iſrael, i. fideles de ip-
ſius manibus liberauit. Iud. 9. Ecce vna mulier fragmentũ
molę deſuper iaciens, illi ſit capiti abimelech, & confregit
cerebrũ eius. ¶ Vel dic q talis mulier eſt beata virgo, quę
reuera iahel. i. Dei aſcenſio dicitur, pro eo q in ipſa Deus
carnem aſſumendo aſcendiſſe probatur. Eſai. 19. Aſcendit
dominus ſup nubem leuem, & ingredietur ægyptum. Iſta
enim lacte ſuo mediante, quo ſcilicet nutriuit Chriſtum, in
ligno crucis cum clauis & lancea ſuffragante, quibus ipſe
Chriſti mortem ſuſtinuit, ipſum zizaram, id eſt diabolũ ſu
perauit, & ideo victoriam contra ipſum ſibi ſob ſancta ma
ter eccleſia attribuit. Iud. 14. Vna mulier hebrea fecit con-
fuſionem in domo Nabuchodonoſor regis. ¶ Vel illud alle
ga, quod quandoque melius vincit zizaram coruſcantem.
i. diabolum, carnem vel mundum, in ſatuorum cordib. ru-
tilantem & prælium diuerſarum tentationum contra nos
ſuſcitantem, iahel, quam zizara fœmina, quã vir ſimplex,
quam litteratus, laicus, quam clericus, ſæcularis, quam reli
gioſus, quia re uera ſæpe ſit quod illi ſimplices cum lacte
elemoſynarum quas faciunt, & cum malleo crucis cuius
memoriam, i. deuotionem referunt, & cum clauo dominĩ
timoris, qui ad litteram totum mentis tabernaculum reti
net ne labatur, quo cor ſuum perforant atque pungunt, ip
ſum zizaram, i. diabolum, carnem vel mundum taliter per
cutiunt, quod ipſum ſuperant atque proſternũt. Barach ve
ro dux exercitus. i. ſuperiores & clerici ipſum ita non ver
berant aut deuincunt. Ideo bene dicitur. Iohe. 3. Infirmus
dicat quod ego fortis ſum. ¶ Iahel vxor aber cinei videns
zizaram principem ſitibundum & prælio fatigatum, voca
uit eum in tabernaculo dicens. Intra ad me domine, ne ti-
meas. Quę ſtatim aperuit vtrem lactis & dato quod aquam
petijſſet, ſibi tamen lac dedit vt dormiret. Iſto igitur forti-
ter dormientem, cœpit iſta mulier clauum tabernaculi ſui
& cum malleo tempora eius transfixit, ipſumq́ue in terra
poſuit & interfecit, & ſic ſoporem morti ſocians, miſerabi
B liter obijt & defecit. ¶ Illa etiã aliter poſſunt exponi quam
in præcedenti capitulo, ſ. quod per illum zizaram intelligo
aliquem in tribulationibus fatigatum, & per diuitiarũ ino
piam ſitibundum, vel aliquem nobilem & clericum paupe
rem beneficiatum vel patrimoniatum. Per iahel vero vſu
rarium, intelligo aliquem qui lacte temporalis ſubſtan-
tiæ abundat multipliciter in hoc mundo, quia reuera
quando iſta deceptrix mulier, ſcilicet vſurarius videt iſtũ
zizaram, i. pauperem ſitire. i. bonis temporalibus indigere,
ſolet eum in tabernaculum domus ſuæ ſecrete introduce-
re, & vtrem lactis. i. arcam ſuæ auaritiæ aperire. Et dato qđ
non petat niſi aquam. i. aliquid modicum pro tempore trã
ſeundo, ipſe tamen largiſſiue lac bonorum ſuorum ſ. bladũ
vel pecuniam, ſolet ſibi ad vſuram concedere, & eum ad tẽ
pus ſatiare, & ſomnum delectationis & complacentiæ in
ipſo generare. Quia pro certo illi vſurarij etiam plus quã
homo indigent, liberaliter tribuunt, quando ſibi bonã hæ-
reditatẽ ſentiunt. Vñ Exo. 36. Plus offert populus q̃ neceſſa
riũ ſit. Sed quid eſt? Pro certo dũ dormit, i. dum non aduer
tit, contra eum ſolet inſurgere, & malleum ſuæ crudelita-
tis in ipſum inuehere, & clauo crudelis punitionis & vſura
riæ capacitatis ipſum tranſfigere, & per exhæredationẽm
ipſum mortuum & depauperatum, & ad terram. i. ad miſe-
riam confoſſum & infixum dimittere & abire Prouer. 16.
Vir iniquus lactat amicum ſuum, & ducit eum per viã nõ
bonam. ¶ Vel dic quod talis mulier eſt blandus adulator,
vel malus conſiliatius ſeu ſaltor, qui re uera zizare princi
pi militię regis iabin. i. mundi principibus & ſuperioribus
lac pro aqua, i. dulcedinem adulationis pro veritate offe-
runt. Et ſic dum eos in malis dormire & delectari faciunt,
ipſos ſpiritualiter interficiunt, & clauis diuerſorum vitiorũ C
transfigũt. Iudi. 5. Aquam petenti lac dedit atque in phiala
principum obtulit butyrum. ¶ Vel dic quod talis mulier
eſt diabolus, vel caro, vel mala mulier, ſed de hoc vide ſu-
pra lib. 12. cap. de aſpide.

Capitulum quintum textus. Cecineruntq́ue delbora & Barach filius abinoem. Moralitatum. Cap. 4.

DElbora prophetiſſa cum Barach ad prælium miſiſ-
ſet contra zizarã procedentẽ, multi de filiis Iſrael
cum eo non fuerunt, quapropter iſtos hic in ſuo car
mine repræhendit, & iſti fuerunt ruben qui inter
duos terminos habitans, gregum ſibilos audiebat. Galaad
qui trans iordanem quieſcebat, & dam qui in nauibus vo
cabat, & aſer qui in portibus morabatur & in littore ma-
ris habitabat. Econtra vero aliqui cum eo ad prælium ac-
ceſſerunt. Et ideo commendatur Iſachar, cuius principes
fuerunt cum Delbora & Zabulon & neptalim, qui animas
ſuas dederunt diſcrimini. Et ſicut hic dicitur, de cęlo dimi
catum eſt pro iſtis & ſtellę manẽtes in ordine & curſu ſuo,
aduerſus zizaram pugnauerunt. ¶ Sic vero multi ſunt ho-
die qui cum prophetiſſa. i. cum ſanctis perſonis non curãt
contra zizaram, i. contra hoſtes ſpirituales pugnare, & po
tiſſime tales ſunt quatuor genera perſonarum. Primus iſto
rum eſt ruben videns per medium, qui ſignificat ſubtiles
clericos & aduocatos. Qui cum aſtute quid ſit faciendum
videant, ipſi tñ ad bella contra vitia non properant, ſed in-
ter duos terminos, ſcilicet deliciarum & bonorum habi-
tant, vbi ſibilos gręgum, ideſt verba adulatorum & voces
blandas, eorumque fauores dominorum maiorum liben-
ter audiunt & auſcultant. Vnde ipſi poſſunt dicere de adu-
latoribus illud Iob. Stetit quidam cuius non cognoſcebam
vultum imago coram oculis meis & vocem quaſi auræ le-
nis audiui. Adulator enim imago dicitur, quia habet amici
ſimilitudinem, non veritatem, cuius licet audimus vocem
lenem & blandam loquacitatem, non propter hoc cogno
ſcimus vultum eius ideſt interiorem voluntatem. Secũdus
iſtorum eſt galaad, qui interpretatur cumulus teſtis, qui ſi
gnificat ſuperbos, qui directe cumulus teſtis dicuntur, pro
eo quod cumulus & tumor præſumptionis & inflatę ela-
tionis ſuæ interiorem ſuperbiam atteſtantur. Et ibi trans
iordanem qui interpretatur riuus iudicij, dicuntur quie-
ſcere, quia ſeipſos neſciunt iudicare. Sed vltra ſuijpſius ve-
ram cognitionem ſolent quieſcere & manere, cum tamen
dicat Apoſtolus. 1. Cori. 11. Si uoſmetipſos diiudicaremus D
non vtique iudicaremur. Tertius illorum eſt dam, qui inter
pretatur cauſa, & qui in nauibus dicitur vacare, & ſignifi-
cat illos qui in cauſis & litigijs necnon in nauibus, ideſt in
fluctuoſis mundi negocijs ſe ſolent plus quam deceat oc-
cupare. Vnde dicitur. Matth. 14. Nauicula in medio mari ia
ctabatur fluctibus. Quartus iſtorum eſt azer, qui interpræ-
tatur diuitię ſeu beatus & ſignificat mundi diuites & in lit-
tore maris huius mundi per affectum manantes, & tempo-
rali beatitudine præ cæteris gaudentes. Vnde Abac. 2. Viã
feciſti in mari equis tuis. Illa igitur quatuor genera perſo-
narum, ſcilicet illi qui in diuitiis amplianturt, iſti qui in liti-
giis & negociis occupantur illi qui per ſuperbiam inflantur
& iſti qui per vanam ſapientiam illuſtrant, non curant ho-
die ſpiritualiter pugnare, nec contra diabolũ aut vitia bel-
lare, nec Delboram ſeu Barach, ideſt ſanctos viros & mulie
res properantes ad illud prælium comitari. Eccle. 7. Vnde
de populo modernæ eccleſiæ dicit ſcriptura. Non eſt q va-
dit ad prælium. Ira enim in eo & ſuper populum eius. Sed
re uera ad illud prælium vadunt tria genera pſonarum bo
narum, i. Iſachar q interpretatur dominum memorans. Ne
ptalim qui interpretatur conuerſatio vel dilatatio, zabu-
lon, qui interpretatur habitaculum fortitudinis, quia pro
certo illi qui habent Dei memoriam & cognitionem, iſti
qui habent charitatiuam dilatationem & honeſtam con
uerſationem, illi qui habent fortitudinem & mentis robo-
rationem, quales. ſ. fuerunt ſancti doctores, confeſſores, &
martyres,

E martyres, tales dico contra diabolum prælianter & vitas ſuas diſcrimini & laboribus exponentes, de cælo & per ſtellas. i. a Deo & ab angelis adiuuari merentur. Vnde iſti ſunt illi de quibus dicitur. Baruch. 3. Ibi fuerunt gigaotes, viri nominati a principio ſtatura magna, ſcientes bellum &cæ.

Capitulum ſextum textus. Fecerunt autem filij Jſrael malum in conſpectu domini. Moralitatum Cap. 5.

Peccantibus filiis Iſrael tradidit eos dominus in manũ madian ſeptem annis, qui quolibet anno cũ ſuis gregibus in terram Iſrael venientes, ſata more locuſtarũ vaſtabant. Cum igitur gedeon triticum in torculari virga excuteret, apparuit ſibi angelns domini, promittens quod in fortitudine ſua populum domini liberaret. Cui cũ gedeon ſacrificium, i. azymos panes, & agni carnes, & ius carnium offerret, angelus ſupra petram omnia fundi iuſſit. quo facto angelus carnes cum virga tetigit, & ſtatim de petra flamma prorupit, quæ ſacrificium conſumpſit. ¶ Angelus vero in flamma aſcendit cælum. ¶ Iſta ſequendo beatũ Gregorium expone moraliter ſic, quod cum quis in torculari cordis cum virga rectę diſcretionis triticum a paleis, id eſt virtutes a vitiis ſegregat, & præ timore madianitarum idest demoonum, qui cum gregibus tentatioonum ſuarũ cuncta viridia. i. cuncta honeſta & virtuoſa cõſumunt in homine in cordis ſui latebris ſe occultat, vt ſibi triticum interiorum affectionum diſcutiat atq; terat, ſtatim ſolet adeſſe angelus. i. diuina reuelatio & inſpiratio, quæ re uera promittit madian. i. diaboli exercituſq; ſui ſuperationem, & populi Dei. i. bonorũ aiæ motuũ liberatione. Et iõ quid debet facere talis gedeon, qui interpretatẽ circũiens in vtero. i. hõ
F talis ſe diſcutiens & circũiens in vtero, qñ videt talẽ angelũ ſibi aſtare & inſpirare? Reuera ad monitionẽ eius ipſe debet agnũ ſuũ. i. propriã carnẽ per piam & contritionẽ coquere, panes azymos. i. bona opera ſine fermento inanis glorię facere, & ius carninm. i. ipſas carnales cogitationes fundere, & hæc omnia ſupra petram. i. Chriſtum per bonam intẽtionem & deuotionem & per ipſius imitationem ponere, & omnia ad ipſnm mentaliter ordinare. Quod ſi omnia fecerimus, & ius & carnes & panes. i. cogitationem, delectationem & bonum opus Deo obtulerimus & decoxerimus, ſtatim flamma ſpiritus. ſ. charitatis & dilectionis de petra. i. de Chriſto prærumpet, quæ huiuſmodi ſacrificium acceptabit & aſſumet & oĩa carnalia in nobis excitabit & vret. Et ſic madian diabolus a facie noſtra ſuccumbet, & angelus noſtræ deuotionis in cælum per contemplationẽ aſcendet. Eccl. 38. Vapor ignis vret carnes eius &c. ¶ Vel dic q̃d cum angelus. i. prælatus vel prædicator, virga correctionis vel monitionis petram cum carnibus. i. cor peccatorum durum, petrinum & carnale tangit, in ipſo flamma contritionis & dilectionis incendit, quæ carnes & ius. i. carnales cogitationes & actus attenuat & conſumit. Et ſic ipſum gedeonem, i. peccatorem, madian. i. diabolum ſuperare fecit, ipſe angelus prædicator vel prælatus, & hic aſcendit in quantum cæleſte meritum hic acquirit. ¶ Vel dic quod cum angelus ad literam vel etiam Chriſtus, petram. i. cor dorum per inſpirationem tangit &c. ſicut ſupra proximũ vel vide ſupra li. 14. c. 49. de miraculis ignium. c. 5. ¶ Dominus gedeoni promiſit quod p manum eius filios Iſrael de madian liberaret. Quod vt facilius crederet & ſperaret, vnum ſignũ mirabile dedit, quia. ſ. vellus de nocte in area dimiſit roſq; de cęlo deſcendens vellus infudit, & area ſicca manſit, ita quod expreſſo vellere concham rore impleuit. Econtra vero gedeon aliud ſignum petiit, quia vellus ſiccum eſſe voluit, cadente celitus rore totam aream quę primo ſicca fuerat irrorari popoſcit. Quod cum per ordinem factum fuiſſet, madianitas fortiter expugnauit. Tale ſignum noſtræ ſalutis & liberationis demonibus, & vitiis qui madianitę inguit & contradicentes dicuntur, factum fuit & nobis datũ in Chriſti incarnatiõe. Vellus. n. q̃ de carne naſcẽs neſcit paſſiones carnis, beatã virginẽ ſignificat, q̃ quãuis a carne nata fuerit, carnis tñ paſſiones & vitia ignorauit, & in carne præter carnem virginaliter ſemper vixit. G
Illa eſt igitur in area ſicca huius mundi poſita, rorem cęleſtem. i. Chriſtum concepit, & eo expreſſo & parturito & in concha. i. in corde fidelium per fidem recepto, iſta ſicca, id eſt virgo ſicut ante fuit, permãſit, ſicut vellus prius ſiccum factũ eſt roridũ, & ſcđo ſigno illud vellus roridũ inuentũ eſt ſiccum. Sic vero maria quæ prius erat virgo, & a carnalitate ſicca, facta fuit prægnans & rorida, quia. ſ. Chriſtus deſcendit in ea ſicut pluuia in vellus, & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. ps. 71. Tamẽ ſecundario iterum apparuit virgo integra atque ſicca. Et ſicut etiam factum eſt, quod area mundi quæ prius ſicca fuerat & gratia nuda, virtute ſiccitatis iſtius velleris. i. virtute virginitatis iſtius matris fuit per gratiam rorida & humectata, quia p certo ros iſte Chriſtus de iſto vellere, i. de vtero matris expreſſus & ĩ cõcha eccleſiæ receptus, per aream mundi. i. per fidem & gratiam eſt diſperſus, & ſic totus mundus eſt ſpiritualiter madefactus. Vnde ipſe dicit Ozeæ. Ero quaſi ros. Et Iſrael, id eſt beata virgo germinabit quaſi lilium, vt etiam de iſto ſigno ſalutis dicatẽ illud. Eſa. 7. Propter hoc dabit dominus ipſe vobis ſignum. Ecce vero concipiet &c. ¶ Vel dic aliter quod per vellus & aream intelligũtur duo genera matrũ, ſ. maria p vellus, & aliæ matres per aream. Sed re uera iſta ſic ſe habent, quia vellere rorefacto area ſicca manſit, hoc eſt quod ſecundum modum quo beata virgo cõcepit, nulla alia concipere potuit. ſed omnis maternitas quo ad hoc ſterilis & ſicca fuit, quia ſecundum iſtum modum, montes gelboe nec ros nec pluuia veniet ſuper vos. Econtra vero quando area fuit humectata, vellus fuit ſiccum, quod. ſ. ſecundum illum modum quo cæterę matres concipiunt. ſ. p carnalem copulam beata virgo fuit ſicca, & ab illo conceptionis genere ſemper ſalua, quia ſecundum iſtum carnis modum ſicut ſcriptum eſt. Prohibiti ſunt cæli ne darent rorem ſuũ. Agget. 1. Iſtę ergo duę matres quãq̃ in roris fuſione. i. conceptione conueniant, in modo tamen concipiendi H
variantur, & nunquam ſimul. i. in ſimili modo generant, immo alternatim modum partus & ſeriẽ in ſe mutant. ¶ Vel dic allegorice, aliter quod vellus ſignificat populum iudaicum qui in principio per fidem adhæſit Deo. Vnde dicitur. Hierem. 13. Sicut adhæret lumbare ad lumbos viri, ſic agglutinaui mihi domum Iſrael. Per aream autem gentilitatem, quę. ſ. ad modum areę totam mundi ſuperficiem continebat. Hierem. 51. Filia babylonis quaſi area manens ſicca. Quia. ſ. proles iudaica primo fuit rore diuinæ gratiæ perfuſa, gentilitas vero fuit ſterilis & mala. Sed re uera modo cõuerſus eſt ordo, quia. ſ. vellus eſt ſiccum, & area rorida, inq̃tum ros, i. fides & gratia a iudæis defecit, & gentilibus populis eſt conceſſa, & inquãtum populus iudaicus ſiccus, infidelis & incredulus factus eſt, fide in gentibus ſuſcitata. Vnde dicitur. Ioh. 9. Chriſtus ad hoc venit in mundum, vt qui non vident, videant, & qui vident, cæci fiant. ¶ Vel expone de clericis & laicis, quia re uera eccleſiaſtici qui more velleris domino ſunt coniuncti & eſſe debent molles, humiles & benigni, ſolebant eſſe rore diuinæ gratiæ p̃ cæteris madefacti. Area vero. i. populi ſæculares reſpectu ipſorum erant indeuoti aridi & duri. Sed vere hodie videmus contrarium. Signum enim iſtud retrouerſum eſt, q. a. ſ. area magis eſt rorida quam vellus, ſæculares deuotiores ſunt q̃ regulares, laici quam clerici, ſubditi quam prælati, vt compertũ eſt. Vñ Gregorius exponens illud. Apli: 1. Co. 9. Qui ſtat videat, ne cadat dicit. Timendum (inquit) nobis ſtantibus irridetur. Quotidie enim fit ſicut ſenſibiliter videmus, quod boni efficiuntur mali, & mali econtrario fiant boni. ¶ Vel dic quod vellus & area ſignificant animam & carnẽ, quæ pro certo viceuerſa ſe habent, quia ſ. quãdo anima eſt rore ſuo. i. cæleſti gratia & deuotione plena, tunc neceſſe eſt quod area, i. caro rore ſuo. i. carnalitate, voluptate & aſperitate ſit vacua atque ſicca, & econtra quando area. i. caro, rore ſuo. i. carnali & temporali voluptate humectatur, tunc neceſſario vellus. i. anima, rore ſuo. i. diuina gratia deſiccatur, & in ſiccitatem ſuæ indeuotionis & incõpaſſionis mutatur. Vnde videtur quod caro & anima poſſunt ſibi dicere mutuo illud Geneſ. 13. Si ad ſiniſtram ieris, ego dexteram tenebo Si dexteram elegeris, ego ad ſiniſtram pergam. Verbum fuit abrahę ad Loth, quia re uera caro deſignatẽ

per

A per loth, qui interpretatur declinans, pro eo q quando ab
iſta via virtutum faciliter declinet, & teneat ſiniſtram ad-
uerſitatis in hac vita, & careat rore proſperitatis, tunc aīa
ad ſiniſtrā vitiorum & turmentorum mutatur, & ſiccitaté
& ſterilitatem virtutum ſortitur. ¶ Vel dic quod iſta duo ſi
gna primum, ſ. & ſecundum, ſignificant duo tempora, præ-
ſens. l. & futurum. Iſta etiam duo ſignificant duo genera p
ſonarum, vellus roratum diuites, area nuda pauperes. Illi
igitur ſunt qui contrario modo ſe habent, quia. ſ. vellus. i. ip
ſi diuites in primo ſigno. i. in præſenti tempore, rore proſpe
ritatis & diuitiarū ſunt pleni, area vero. i. pauperes ab iſto
rore ſunt ſicci, & per bonorum tenuitatem ſunt aridi atq;
macri, Sed vero quando venit ſecundum ſignum. i. tempus
futurum, tunc mutabitur ordo rerum, quia. ſ. area erit ro-
rida, & vellus ſiccum. i. pauperes erunt bonis omnibus hu-
mectati, mali vero diuites omnibus deſiccati. Tunc. n. qui
modo ſunt diuites erunt pauperes, illi vero qui nunc ſunt
pauperes, erunt diuites. Vnde dicitur Leuit. 1. Depoſuit po
tentes de ſede, & exaltauit humiles. Eſurientes impleuit bo
nis, & diuites dimiſit inanes. Et ſic quando loth pergit in
dexteram, Abraam tenet ſiniſtram, & econtra, quia videli
cet loth peccator eſt nunc in dextera proſperitatis, & ecō
tra Abraam iuſtus in ſiniſtra paupertatis & aduerſitatis.
Econtra vero in alio ſæculo erit, vt patet in euangelio vbi
dicitur, quod illis qui erunt ad dexteram dicetur. Mat. 25.
Venite, & illis ad ſiniſtram. Ite &c.

Capitulum ſeptimum. Textus. Igitur Hieroboal qui & gedeon, de nocte conſurgens. Moralitatum. Cap. 6.

CVm gedeon ad prælium contra madianitas ire decer
neret, & ad hoc magnum populum congregaret, no-
luit dominus quod haberet pliatores plures, ſed pau-
cos & electos. Multus (inquit) eſt populus tecum, non tra-
detur madian in manus eius, ne forte glorietur Iſrael, & di
cat, Meis viribus liberatus ſum. Præcepit ergo quod mili-
B tes ſic probaret, quod. ſ. omnes ipſos ad aquam duceret, &
quod illos qui flexo poplite aquam inclinati biberent, repu
diaret. Illos vero qui genua flectere non dedignarētur ſed
manu aquam ad os proiectam ſicut canes lambendo bibe
rent, eligeret. Sic igitur factum eſt quod de decem milibus
trecēti ſolum fuerāt, qui aquam manu & lingua biberant,
qui cum eo ad prælium iuerunt & madian deuicerūt, alii
vero tanquam reprobi ad propria receſſerunt. ¶ Gedeon q
interpretatur circumiens in vtero, ſignificat Chriſtum, qui
. ſ. in vtero virginis nouem menſibus circumiuit. Ille igitur
cum exercitu fidelium contra madian. i. contra diabolum
præliatur, & maxime ad illud prælium faciendum, vniuerſi
tatem præliatorum, prędicatorum eccleſiaſticorum aduo-
cat & hortatur, ita quod ad ipſum iam infiniti confluere in
ceperunt, ſed ad ſtatum perfectionis nunc pauci venire cō
probantur. Sed quid? Re uera Deus non delectatur in iſta
multitudine bellatorum, quia ſicut dicitur in libro. 1. Ma-
chabeorum nō in multitudine exercitus victoria belli, ſed
de cælo fortitudo eſt. Eſa. 9. Multiplicaſti gentem non ma-
gnificaſti lætitiā. Quia pro certo dato quod Chriſtus mul
tos habeat hodie in eccleſia bellatores, multos religioſos,
clericos & prædicatores, pauci tamen inueniuntur ſufficiē
tes ad madian, ſ. ad diabolum debellādum & ad ipſum ver
bis & operibus impugnandum, quia ſicut dicitur. Mat. 20.
Multi ſunt vocati, pauci vero electi, Si igitur bonos a ma-
lis, & vtiles a vanis cognoſcere volueris oportet reſpicere
qualiter in aquis ſcripturarum lachrymarum & miſericor
diarum ſe habeant, & inuenies quod ad faciendum & im-
plendum illa quæ prædicant, aquas lachrymarum & pœni
tentiæ, compaſſionis & miſericordiæ, ſolum cum lingua
tangunt, inquantum ſcripturarum verba libenter & diuinę
legis mādata lingua pdicant & dicūt, & inquantū de aquis
lachrymarū, compaſſionis & deuotionis multa loquuntur
& differunt, quinimmo etiam, ſicut ea eorum verbis videt
genua cordis & affectionis ſuæ ad iſtas aquas deprimūt &
C q flectunt. Sed pro certo ſi ipſorum manus. i. opera reſpi-
cis, tu inuenies quod ad faciendum vel implendum illa q
prædicant ſeu dicunt manum apponere nunquam volunt,
& ſic nunquam cum manu, ſed lingua ſolum aquas tangūt.
De quibus dicitur. Matth. 23. Dicunt enim & non faciunt.
Alligant enim onera grauia & importabilia & imponunt
ea humeris hominum, digito enim ſuo nolunt ea mouere.
Quapropter iſti omnes a domino reprobantur, & ad præ
liandum contra diabolum & vitia indigni & inutiles repu
tantur. Sed re uera aliqui pauci ſunt ibi. ſ. trecenti inter de
cem milia, qui non ſolum cum lingua, ſed etiam cum manu
tangunt huiuſmodi aquas, illi. ſ. qui non ſolum prædicādo
loquuntur, ſed etiam quæ prędicant manualiter operātur,
& ad modum canum, qui non ſolum cum lingua, ſed im-
mo etiam opere cuſtodiunt gregem, & pro fidelium cuſto-
dia quod verbaliter docent, exemplariter exequuntur. Iux
ta illud. Ore locutus es, & opere perfeciſti. Et iſti pro certo
ad dictum ſpirituale prælium approbantur, & ipſis mediā
tibus madian cum exercitu ſuo, ideſt diabolus cum vitiis
ſuperatur. ¶ Vel dic quod aqua qua probantur Chriſti mi
lites eſt mundana proſperitas, vel terrena temporalitas,
quia, ſcilicet iſta temporalia fluunt & refluunt ſicut aqua,
quia re uera mali toto affectu iſtas aquas appetunt, & ge-
nua cordis ſui. i. mentis affectionem ad eas deprimūt & de
flectūt. Et ideo iſti a diuino prælio reprobi ſunt, quia in ſta
tu eccleſiæ vbi eſt locus ſpiritualis prælii indigne remanēt
& perſiſtunt. Boni vero econtra genua affectionis & cor-
dis ad aquas mundi delectationum non deflectunt, ſed ſtā
tes & ad cœleſtia erecti, lambendo ſicut canes. i. ſicut fece-
runt ſancti apoſtoli & prædicatores, ſolum quod neceſſa-
rium eſt, inde ſumunt, & propter hoc iſti ſunt digni & ele-
cti, quamuis ſint pauci. Ad prælia Chriſti vadunt, & hoſtes
animæ deſtruunt & confundunt, quia nullus eccleſiaſticus
qui ad mūdi diuitias & delitias genua cordis flectit, dignus
eſt contra vitia præliare, ſed ſolum ille qui ſolum ad neceſ-
ſitatem de illis aſſumit, ita quod de tali probatione facta
in aqua pōt dominus dicere illud ps. 80. In abſcondito tem
peſtatis pbaui te apud aquas cōtradictionis. i. apud aquas
temporalium, quæ cauſa ſunt contradictionis & litis. ¶ Vel
ſi vis dic iſta ad litteram, quod in bellis melius eſt habere
paucos milites & electos & bonos, q multos icōpoſitos &
D indoctos. exemplo Xerxis. Vnde ponit Oroſius de quo di-
cit, quod cum infinitam haberet multitudinem, ipſum ta-
men pauci ſpartani deuicerunt. Ideo bene dicit Seneca in
lib. de morib. non multis placeas, ſed qualiter ſtude. ¶ Ge
deone cum madian cum trecentis electis qui aquas manu
& lingua lamberant properante, non legitur eis alia arma
contuliſſe quam tubas, lagenas vacuas & lampades. Iſti. n.
de gedeonis mandato lagenas vacuas & infra ardentes fro
gerūt, & tubis clamauerunt, & lampadibus lucentibus ho
ſtes taliter terruerunt, quod ipſis fugientibus eos fortiter
deuicerunt. ¶ Sic vere dico quod trecenti Chriſti milites.
i. eccleſiaſtici boni & fideles, qui. ſ. trecenti dicuntur, quia ſi
dem trinitatis credunt, aquam manu & lingua tangunt, q a
manu operantur quod dicunt, arma ſpiritualia contra ma
dian diabolum debent aſſumere, ſi volunt de eo triumpha
re. Vnde Apoſtolus. 2. Cor. 10. In carne ambulantes non ſe
cundum carnem militamus. Arma enim militię noſtrę non
ſunt carnalia. Habere debent igitur lagenas terrenas va-
cuas. i. corpora ſua vacua per abſtinentiam ciborum, vt ha
beant interius lampades ardentes. i. ſplendorem virtutum
& exemplorum, & etiam miraculorum, habeant tubas. i. p
dicationem & doctrinam diuinæ legis & mandatorum, &
ſic pro certo ſi lagenas corporum ſuorum abſtinentia &
pœnitentia, vel etiam morte pro Chriſto fregerint, ſi ſplen
dore bonorum exemplorum emicuerint, ſi tubas oratio-
nis, prædicationis diuinæ laudis confeſſionis vel gratiarū
actionis perſonuerint, hoſtes animæ proculdubio terrebū
tur, & ab eorum aſpectibus fugabuntur, vt dicatur de ſan-
ctis qui tubis prædicationis corpora ſua pœnitentia frege
rint & abſtinentia, & ea etiam morti tradiderint ſeu expo
ſuerint, & tunc poſt mortem virtutibus & miraculis claue
rint, & ideo demones terruerint, ſicut habet in li. 2. Re. 20.
Cecinit tuba & receſſeret ab vrbe. i. demones ab eccleſia
vel

E vel animæ. Et etiam ipſi, tyranni & crudeles qui eos occiderant, vel impugnauerant, viſis tantis miraculorum ſplendoribus, crediderunt. Iſta enim fuerunt in martyribus quinq; per ordinem, ſ. tuba, fidei confeſſio, & prædicatio poſtea mors. i. lagenę corporum fractio poſtea lux. i. miraculorum coruſcatio, poſtea hoſtium. i. demonum fugatio, & tyrannorum ſuperatio, & ad fidem conuerſio. Iſta enim expoſuit ſic Stephanus de longo tono, & etiam multi alii doctores. Illi qui cum gedeone cum lagenis & tubis ad prælium contra madian ibant lagenas in ſiniſtris, tubas vero in dextris portabāt. In quo notatur quod Chriſti prædicatores de tubis. i. de prædicationis gratia, quando ipſam ſe habere vident & exercere ſciunt multum debent curare, de lagenis vero. i. de corporibus parum debet eis eſſe, & inde eſt qd' tubas in dextera, lagenas vero in ſiniſtra, tanquam illa de quibus minus curatur, dicebantur tenere. Item ſi vis dic de doctoribus & doctrina. ¶ Hic ſomniauit quidam quod panis ſubcinericius & bordeaceus caſtra madian intrabat, & caſtra & exercitum deſtruebat, per quod dictū fuit gedeonem ſignificari, q quāquam ſubcinericius. i. vilis & ruſticus eſſet, madianitas tamen deuicit. ¶ Et hoc ſi vis allega, quod quandoque & in bellis corporalibus & in factis ſæcularibus, nec non in prœliis ſpiritualibus, ſ. in peccatorum & demonum & vitiorum impugnationibus, magna & ardua p ruſticos & ſimplices fiunt, quia dato quod ſint ſubcinericij & hordeacei. i. rudes, ſimplices, & indocti. & de humili plebe nati, ſpiritus tamen domini induit gedeonem, ſicut dicitur Iudic. 6. ſupra, & quandoque maiora faciunt quam illi qui genere & ſcientia ſunt prouecti. Vnde Apoſtolus. 2. Corinth. 1. Et infirma mundi elegit Deus vt confundat fortia.

Capitulum octauum textus. Dixeruntque ad eum viri ephraim. Quid eſt hoc quod facere voluiſti. Moralitatum. Cap. 1.

GEdeon petiit a populo inaures Iud. 8. aures quas tulerat de præda madianitarum, de quo fecit ephoth grauiter peccans, quia fornicatus eſt in eo oīs populus Iſrael. Erat. n. indumentum ſacerdotale, quo mediante dominus interrogabatur. cuius vſus leuitis & ſacerdotibus ſolummodo concedebatur. ¶ In quo poteſt notari quod ſeculares qui eccleſiaſtica officia volūt exercere, pec
F cant, dato quod bona intentione illud faciant. ¶ Vel poteſt allegari quod aurum gentilium non debet fieri ephoth eccleſiaſticum, i. ſapiens ſæcularis non debet propter mundanam ſapientiam fieri prælatus eccleſiaſticus vel regularis. ¶ Vel poteſt allegari contra illos religioſos qui ſub ſpecie faciendi ephoth i. aliquod ſpirituale, vt pote elemoſynam vel eccleſiam vel conſimile, accumulant aurum gentilium exigunt diuitias ſæcularium vel rapinas pauperum ſubditorum. Et ſicut dicitur. Eccl. 38. Immolantis ex iniquo oblatio eſt maculata. Et Apoſtolus Ro. 3. dicit, quod non ſunt facienda mala, vt veniant bona.

Capitulum nonum textus. Abiit autem abimelech filius hieroboal in ſychem Moralitatum. Cap. 2.

HIc ponitur quomodo abimelech filius ſpurius gedeonis factus eſt rex a viris ſichimitis, qui ſtatim cōtra fratres ſuos filios Gedeōis inrrexit, & tot de eis ſuper lapidem vnum occidit, ita quod vnus solummodo remanſit, poſtea vero illoſmet qui ipſum regem fecerant interfecit, & ciuitatem eorum combuſſit & deſtruxit. Ipſum tamen finaliter dum quandam turrim capere niteretur, & ignem imponere moliretur, quædam mulier fragmentum molę iaciens, in capite percuſſit, & eum ad mortem vulneratum deiecit, qui mori ſe ſentiens, ne a muliere diceretur occiſus, per armigerum interfici ſe fecit. ¶ Per iſtū abimelech intelligitur diabolus, qui re vera gedeōis. i. Dei G
patris filius ſpurius, & etiam creatura peſtifera poteſt dici. Ille eſt. n. qui filios patris ſui legitimos, & viros ſanctos & iuſtos, qui ſunt filij Dei patris, & maxime ſanctos martyres ſupra lapidem vnum. i. ſupra Chriſtum in quem credebant occidit & ſuper ſichem qui interpretatur robur, id eſt ſuper mundum regnum accipit, & ipſos ſuper quibus regnat ſcilicet ſuper peccatores & mundanos diuerſis vitiis interficit, & ipſius mundi ciuitatem flamma concupiſcentiæ ſuccendit, ita quod ille eſt rex de quo dicitur. Prouerbio. 28. Regnantibus impiis ruinæ hominum. Finaliter ille malus rex iſtam ſuam ciuitatem & plebem igne perpetuo in inferno ſuccendet, & ſic ipſis qui illum regem faciunt præmium triſte reddet. Vnde Eccl. 10. Rex inſipiens perdet populum ſuum. Sed ſi quæris quomodo iſte malus rex ſuperatur? Ecce continue. n. accidit, quod ille turrem thebes. i. arcam mētis noſtræ inuidię & auaritiæ ignem in ea accendere molitur, & tunc pro certo non reſtat niſi quod mulier quę eſt in iſta turri. i. voluntas benedocta fragmen molę. i. pondus diuini timoris cōtra eum iaciat, & quod in capite. i. in principio, dum. ſ. eſt adhuc tentatio in cogitatione, ipſum percutiat, quia vere ſic erit, quod victus deficiat atque cadat. Eccleſ. 1. Timor. n. domini expellit pctm. Si. n. iſta mulier. ſ. voluntas debitum ſuum fecerit, & ſi timor Dei illum repercuſſerit, ſtatim armiger. i. Chriſtus aderit q ipſum in conſpectu noſtro proſternet. ¶ Vel dic quod mulier eſt beata virgo cum lapide quem enixit. i. cum Chriſto lapide angulari quē peperit, abimelech diabolum ſuperauit, & quod armiger. i. Paulus vel quilibet ſanctus ſibi quotidie auxilium facit, qui tamen diabolus fratres ſuos legitimos, i. ſanctos patres occiderat, & per magna tempora ſupra modum regnauerat. Vnde Iudith. 14. Quædam mulier hebræa fecit confuſionem in domo Nabuchodonoſor regis. ¶ Vel dic quod iſte ſignificat ambitioſum, qui pro certo ſtatim vt ad regnum & regimen ciuitatis. i. temporalis officii vel eccleſiæ dignitatem promotus fuerit, primum quod facere nititur eſt, quod fratres ſuos legitimos. i. bonos confratres & ſocios deſtruere, & quantum ad mundi proſperitatem perdere & occidere, impugnare & deponere, & ſuper lapidē ſuæ crudelitatis per rapinam & auariciam bonis eorū acquiſitis conatur. Non ſufficit ſibi quod ciuitatem . i. eccleſiam habeat immo pro certo turrim. i. aliam aliquam altiorem dignitatem & pinguius beneficium, ſeu ditiorem eccleſiā omnimode acquirere ſtudet, & ideo cum exercito omniū amicorum ſuorum ad acquiſitionem eius laborat, & ignē auariciæ per oblationem munerum ad oſtium turris. i. pro H
ingreſſu illius dignitatis offert & præſentat. Sed quid? pro certo mala mulier fortunaque turres ſæculi dignitatū tenet & regit, ipſumque intrare talem turrim, hoc eſt talem dignitatem, aliquando non ſinit, immo ſubito fragmē molę. i. fractionem & pondus mortis, vel etiam pondus infortuniorum & tribulationum immittit, & eum ad terram detrahit & proſternit. Cui ſtatim adeſt armiger ſuus diabolus, qui. ſ. ſibi hactenus fauerat & ſeruierat, qui ipſum poſt percuſſionem molę, i. poſt mortem corporis gladio æternæ damnationis interficit, & ſic antequam attingit ad ſtatum quem optabat, mediante muliere, mola & armigero. i. mediante fortuna, morte & diabolo deſtructionem corporis & animæ incurrit. Illud enim eſt verū quod iſta mulier fortuna, quando videt quod homo non eſt contentus ſtatu ſuo, ſed ad maiorem inceſſanter anhelat, mola tribulationum temporalium, vel mola mortis infirmitatumque corporalium, aliquando percutit, & ipſum vel temporaliter vel corporaliter proſternit. Armiger autem diabolus ipſum ſpiritualiter vel æternaliter occidit. Vnde breuiter de iſta muliere. ſ. de fortuna dici poteſt illud Eccleſia. 25. Plaga mortis mulier nequam. Et ideo alibi monet a tali muliere cauendum, dicens. Eccleſiaſtic. 9. Auerte faciem tuam a muliere compta. Et ideo ſubditur. Quia inquit ſpeciem mulieris admirati multi, reprobi facti ſunt. ¶ Hic ponitur parabola de arboribus volentibus eligere regem, a quorum regimine ficus vitis & oliua ſe excuſauerunt; ramnus vero acceptauit & cætera. Vide etiam ſupra. li. 12. capit. de ramno.

Capitulum

Capitulum vndecimum textus. Fuit itaque illo in Jepte Galaadites vir fortiſſimus atque pugnator, Moralitatum Cap. 9.

IEpte filius galaad a concubina vir fortiſſimus fuit, quē fratres ſui litimi eiecerunt ſibiq; talia verba dixerūt. Hæres ī domo noſtra eſſe non poteris, quia de adultera nata es. Quo audito iepte a fratrib. ſuis fugit, & in thob habitauit, & cōgregati ſunt ad eū viri inopes & latrones, & quaſi principem eum ſequebātur. Tandem vero ſic factum eſt, quod cum filii amon pugnabant contra Iſrael, quapropter maiores natu de galaad, iepte quem prius eiecerant, In auxilium ſuum conuocauerunt, & eum principem ſuū conſtituerunt. Iepte igitur vadens ad prælium, Deo vouit, ſi victoriam ſibi daret, quicquid primum de domo ſua ſibi poſt victoriam occurreret eidem immolaret. Illi igitur obtēta victoriā, redeūti vnica filia ſua cum tympanis & organis gaudens occurrit, qua viſa ſtatim ſciſſis veſtibus votum quod vouerat, ſibi dixit. Filia mea decepiſti me, & ipſa decepta es. Quæ mortis conditionem libenter ſuſcipiens, duos mēſes plorandi ſuam virginitatem cum ſuis ſocialibus poſtulauit. Quibus concesſis .i. expletis Deo pater virginem immolauit. ¶ Iſta poſſunt allegari exemplariter ad multa, & primo contra mundanos, qui cōſanguineos & amicos deſpiciunt, ipſoſque ſecum hæredes vel bonorum ſuorum participes eſſe nolunt. Sed quando ipſis contingit aliqua neceſſitas, tunc ſolent ipſos quos prius contemnebant, libenter recipere & diligere, & maxime quando vident eos temporali proſperitate, & fortuna præpollere, iuxta illud Pro. 14. Etiam proximo ſuo odioſus erit pauper. Amici vero diuitum multi. ¶ Vel poteſt allegari pro baſtardis, quod .i. illi qui illegitimo matrimonio procreantur, fiunt aliquando fortes & boni milites, qui etiam ita virtuoſe & ſtrennue ſe habent quod inter amicos & notos honorem & ſtatum merentur & obtinent. Vel poteſt allegari de iuramento qualiter eſt obſeruandum, quando eſt licitum ex quo vir iſte tanto damno ſeruauit illicitum. ¶ Vel exponamus allegorice de Chriſto, dicamus itaq; quod iſte Iepte ſignificat Chriſtum, qui re uera quaſi ex concubina naſcitur, pro eo quod
B ex Deo patre & virgine matre, quæ erat alterius thori & fori generatus videtur. Iſtum igitur proprii fratres .i. iudæi repudiant, & velut de adulterio natum abominantur & fugant. Vnde dicitur. Prouerb. 19. Fratres pauperis hominis oderunt eum. Inopes vero & latrones .i. piſcatores publicani & peccatores ipſum tanquam ducem ſequuntur, & fidē eius recipiunt & affectant. Vnde. Matth. 19. Non enim veni vocare iuſtos, ſed peccatores. Iſte igitur quamuis repudiatus a iudæis tñ contra amon .i. diabolū, princeps & dux filiorum Iſrael .i. fidelium conſtituitur, & pro victoria obtinenda propriam filiam .i. humanitatem Deo patri immolauit, & ipſa ꝓ ſalute humani generis & pro victoria mortē patitur, & amō & populus ſuus .i. diabolus & vitia ſuperantur, & filii Iſrael .i. fideles populi liberantur. Vnde tunc iſta poteſt dicere illud Matth. 9. Filia mea non defuncta eſt. ¶ Vel dic quod Iepte eſt homo, cuius filia eſt propria caro, quam .i. Deo debet vouere, & per pœnitentiam Deo immolandam promittere, vt contra amon .i. cōtra diabolum & peccata poſſit obtinere victoriam. Quando igitur contingit ꝙ homo victoriam contra vitia vel contra tribulationes habuit vel quod a Deo donum ſpirituale reportauit, & videt filiam .i. propriam carnem cum tympanis & organis .i. cum deliciis & delectationibus occurrere, & ſibi in via morom obuiare. ſtatim pro certo debet dicere & clamare. Filia mea decepiſti me, & ipſa decepta es. Decepiſti me dico, vitia ſuggerendo, ſed tuipſa decepta es, per peccatum & pœnitentiam promendo. Iſtam igitur ſtatim debet Deo per pœnitentiam immolare, & ſibi fletum propriæ virginitatis .i. compunctionem & virtutum ſterilitatem iniungere, & tandem virginitate ſeu ſterilitate deplorata, debet eam per charitatem comburere, & per laborū fatigationem & pœnitentiam deo ſacrificare vel offerre, dicens illud quod ſupra dictum eſt, decepiſti me filia .ſ. mihi occurrendo & congratulando, & cum tuis organis & mundanis lætitiis obuiando, tu vero decepta ſis, pœnam debitam ſuſtinendo. Pſalm. 136. Filia babylonis miſera beatus qui retribuet tibi retributionem quam tribuiſti nobis. ¶ Vel dic quod filia eſt aīa peccatrix, quæ .ſ. cum inani mundi lætitia tunc videtur applaudere, & feſtum facere diabolo patri ſuo, qui tamen ex hoc ſibi non parcit immo ipſam in inferno immolat & occidit. Hierem. 31. Vſquequo deliciis diſſolueris filia vaga. Hierem. 46. Et iterum. Confuſa eſt filia ægypti & cætera.

Capitulum decimumtertium. textus. Rurſumque filii Iſrael fecerunt malum in conſpectu domini. Moralitatum. Cap. 10.

QVidam vir nomine manue, vxorem habuit ſterilē, cui quadam die angelus domini apparuit ſibique nunciauit quod filium pareret qui ab vtero matris nazareus eſſet, & ſuper caput eius nouacula non aſcenderet, nec vinum nec aliquod immundum comederet aut guſtaret, qui etiam populum Iſrael de manib. philiſtinorum liberaret & in flamma ſacrificii angelus in cęlum aſcendit. Puer vero natus Sanſon appellatus fuit qui leonē tandem occidit, fauum mellis de ore eius accepit, vxorem alienigenam, .ſ. dalilam duxit, portas gazę in montem portauit, mille viros cum mandibula aſini interfecit, & tādem plures philiſtinorum moriens quam viuens occidit. ¶ Allegorice per Sanſonem qui interpretatur ſol eorum, intelligitur ſol iuſtitiæ Chriſtus Deus noſter, qui pro certo matri ſuæ quæ erat ſterilis .i. virgo fuit per angelum nunciatus, & ad literam quod nazareus .i. ſanctus debebat eſſe, & quod omni immundo .i. peccato ſicut ſanctus & mundus haberet ſe cauere, & quod vinum & ſiceram .i. carnis delicias ꝙ inebriant, non erat guſtaturus, & quod nouacula .i. adulationes non eſſet admiſſurus, ſed populum ſuum ſanctificaturus, & a philiſteis .i. demonibus liberaturus, eidem matri extitit prænūciatus, vt paret in verbis angelicis. Erit inquit puer magnus coram domino. Luc. 1. Quod enim naſcetur ex te, ſanctum. Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum &c. vide ibi. Iſte eſt qui leonem diabolum ſuperauit, fauum mellis .i. humanum genus, de faucibus eius .i. de inferno accepit & liberauit, vxorem alienigenam .i. eccleſiam de gentibus deſponſauit. Segetes philiſtinorum .i. ſectas infidelium D
& hæreticorum conſumpſit, & igne vera fidei inflammauit & mediante mādibula aſini .i. ipſa Chriſti humanitate multos ſpūales inimicos ꝓſtrauit, portas ciuitatis inferni aſportans & frangēs, in montem gazę .i. paradiſi aſcendit, & plures hoſtium .i. infidelium, moriens quam viuens ſpiritualiter occidit, inquantum poſt Chriſti paſſionem & mortem mediantibus apoſtolis plures quam ante conuertit. Vt dicitur. Eccleſiaſtic. 48. In vita ſua fecit monſtra, & in morte mirabilia operatus eſt.

Capitulum decimumquartum. textus. Deſcendit ergo Sanſon in thaannata. videnſque ibi mulierem. Moralitatum. Capit. 11.

SAnſon deſcendens in thaannata philiſtinorum, vidit ibi mulierem quæ placuit oculis eius, ad quam deſpōſandam deſcendens, catulum leonis rugientem & ſeuū obuiam habuit, & irruēte in ſe ſpiritu domini, leonem manibus, cum omnino careret gladio, lacerauit. Poſt aliquos vero dies deſcendens, vt duceret mulierem quam deſponſauerat, declinauit vt videret cadauer leonis, & ecce examen apum in ore eius erat, & etiam fauus mellis, & accipiēs comedit, & patri & matri ſuæ partem dedit, & tamē vnde mel habuerat non oſtendit. Tandem vero conuiuus

nū pſtarum

E nuptiarum problema de hoc fecit. De comedente inquit ti bus, & de forti dulcedo exiuit. ¶ Iſta poſſunt applicari ad Chriſtum. Catulus vero leonis ſeuus & rugiens ſpirans mi narum & cedis in diſcipulos domini fuit Paulus qui te uo ta quandu Sanſon.i.ſol iuſtitiæ Chriſtus vxorem alienige nam.i. eccleſiam de gentibus per fidem deſponſare voluit & propter hoc perſonaliter in thannata.i.in mundum deſcēdit, catulus leonis ſeuus.i.paulus, ſibi fortiter re ſiſtit & occurrit, quapropter iſtū ante omnia proſtrauit conuertendo, & ipſum ſpiritualiter lacerauit & occidit, inquātum in ipſo vitam carnalē & vitia interfecit. Quo.ſ.mortuo.i. mortificato & conuerſo examen apum.i. laborum ſedulitatem fauum mellis.i.ſcientiæ dulcedinem & fidei ſynceritatem in ore ſuo eloquentiæ & prædicationis inuenit, ita quod ꝓprie dicitur. De comedente exiuit cibus & de forti dulcedo prorupit, quia.ſ.iſte qui ante conuerſionem eccleſiā comedebat & deuorabat ipſam poſt conuerſionem melle doctrinæ refecit. Vnde de iſto exponitur illud Gen. 49. Beniamin lupus rapax. Mane comedet prædam, & veſpere diuidet eſcas. ¶ Vel ſi vis, iſta dic de Dionyſio vel Auguſtino, vel de quolibet philoſopho doctore ad fidem conuerſo. ¶ Vel dic quod Sanſon eſt filius Dei pro vxore alienigena.i.ꝓ humanitate vel eccleſia de gentibus deſpōſanda, deſcendēs, leonem diabolum proſtrauit, & examē apum.i. collegium ſanctorum patrum cum melle deuotionis & ſpei quam in aduentu eius habebant in ore iſtius leonis.i.in inferno reperit, quos patri ſuo Deo rediens præſentauit. ¶ Vel dic de comedente diabolo vel inferno dulcedo quam abſorbuerat tūc exiuit. Vnde Iob.20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de ventre eius extrahet eas Deus. ¶ Vel dic quod Sāſon eſt religioſus, qui quando vult vxorem.i.gratiam & gloriā accipere, neceſſe habet patrem & matrem.i.omnem affectū carnalem dimittere a via communi .i. a mundi communi vita, & ad religionis ſemitā declinare. Quod ſi fecerit leonem mortuum.i.Chriſtum inueniet, & in ore eius .i. in verbis eius mel dulcedinis & conſolationis reperiet, examen etiam apum.i .communitatem bonorum & ſanctorum collegas & ſocios habebit, & ſic vxorem illam.i.Dei gratiam & gloriam ſibi deſponſabit. ¶ Vel dic quod quando homo patre & matre relictis, & parentibus & mundo ſpretis, ſemitam religionis ingreditur, leonem ſibi obuium .i. propriam carnem occidere, i.ieiuniis macerare tenetur. Quod ſi fecerit, in ore eius mel inueniet, inquantum in ſua tribulatione vel pœnitentia dulcedinem & conſolationem per-

F pendet. Vel leo ſignificat ferocitatem alicuius tribulationis. In cuius ore mel inuenitur, quando in ipſo tormento diuina conſolatio ſentitur. Et ſic ad literam de comedente cibus, & de forti dulcedo recipitur, vt habetur ſicut apparet in martyribus, qui dicebant illud Pſalmiſtæ. 93. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam. ¶ Vel dic qđ leo ſignificat aliquem diuitem tyrannum, vel officialem rapacem, vſurarium vel crudelem, qui re uera quando a Sanſone.i.a Deo per mortem corporalem occiditur, fauus mellis.i.diuitiarum copia in ore eius .i. in ſuis ſubditis reperitur, a quo ſaltem ipſe Sanſon.i.Chriſtus in perſona pauperum recreatur. Vt communiter enim tales nunquam proficiūt aliis, niſi quando moriuntur, & tūc ſaltem neceſſe eſt quod de bonis quæ dimittunt, alii recreentur. Et ſic de comedente cibus exit, inquantum de iſtis deuoratoribus morientibus aliqualis vtilitas reportatur, & inquantum multi clerici pauperes de eorum beneficiis ditantur, & alii de eorum diuitiis recreantur. Vnde Seneca in prouerbiis. Auarus niſi cum moritur, nihil recte facit.

Capitulum decimumquintum. textus. Poſt aliquantulum autem temporis, cum dies criticæ. Moralitatum Cap. 12.

CVm exercitus philiſtinorum pro ligando Sanſone veniſſet, & filii iuda vt philiſteis traderetur duobus nouis funibus eum alligaſſent, irruit in ipſum ſpiritus domini, & diruptis funibus apprehendit mandibulam aſini quæ in terra iacebat, & occidit cū ea mille viros, & phi- G liſtinorum exercitum conuertit in fugam. Poſt quod maxillam in terram proiecit, & cum ſupra modum ſitiret, clamauit ad Deum ne ſiti inter incircunciſos periret. Tunc dominus miſertus eſt, molarem dentem de mandibula proiecta aperuit, & inde in abundantia aqua exiuit, quæ ſpiritū eius refocillauit, & vires defecti corporis reparauit. ¶ Illud exponit Greg. de Chriſto & prædicatoribus. Cōſtat enim ꝙ prædicatores ſunt maxilla aſini, quia.ſ.maxilla quæ eſt pars oris, ipſorū eloquentiam ſignificat, aſinus vero animal oneriferum ipſorum laborem denotat, & qđ ipſa iacebat mortua, ipſorum humilitatem & mortificationem deſignat. ps. 43. Propter te mortificamur tota die. Dico igitur quod cū philiſtei.i.demones, Sanſonem.i.Chriſtum ligare, ipſiuſque prædicationem & miracula, virtuteſq; & opera impedire vellent, filii iuda.i.ipſi iudæi in hoc philiſteis.i. demonibus conſentientes, ipſumq; primitus ligauerunt, eiuſq; prædicationem impediuerunt, duoſq; funes.i.tribulationem atque mortem adhibuerunt. Sed vere iſte Sanſon, Chriſtus, ſpiritu domini ſuper eum irruente, illos duos funes reſurgendo dirupit, poſtquam maxillam aſini mortui.i. prædicatores eloquentes, patientes & mortificatos accepit, & ipſis mediantib. mille viros.i.multiplices populos philiſtinorum & infideles ſpiritualiter occidit, & in eis vitam carnalē gladio ſpiritus interfecit inquantum ipſos ad veritatem fidei conuertit. Vnde dicitur. Pro. 12. Verte impios & non erūt. Tandem vero iſtam maxillam i.ſanctos ꝓdicatores & apoſtolos in terram proiecit inquantum pro ipſis non curare eſt viſus, & in mortem eos & tyrannorum perſecutionem tradidit & dimiſit. Sed re uera cum ſalutem infidelium ſitiret, in iſtis ſic proiectis dentem molarem.i.virtutem & potentiam miraculorum aperuit, & ab ipſis fontem aquæ viuæ.i.beneficiorum copiam effluere fecit, quæ ex tunc fidelibus concedere nō ceſſauit. Iſta maxime apparuerūt in Paulo quo mediāte multi conuerſi ſunt, & quo proiecto & moriente, de dente molari aquæ eloquentiæ ſuæ, ſcientiarum & doctrinæ effluere non ceſſauerunt, quæ Chriſtum ſitibundum in perſona fidelium refecerunt, quia re uera aqua doctrinæ quæ adhuc de iſta maxilla.i.de beato Paulo & Dionyſio, & aliis ſimilibus emanat, Chriſtum ſitientem reficit & confortat, inquantum membra eius.i.fideles huiuſmodi doctrina recreat ſpiritualiter & delectat. Vnde Zachar. 13. Erit fons patens domui Iacob &c. Eſa. 55. Omnes ſitientes venite ad aquas. ¶ Vel dic quod Sanſon ſignificat aliquē tyrannum impium & proteruum, qui cum aliqua maxilla aſini mortui.i.aliqua vili mala & iniqua perſona & humili aſi- H nina ſeu ruſtica plebe nata, vtpote aliquo malo conſiliario vel balliuo vtitur, ad philiſteos.i.ad pauperes ſubditos occidendū & dānandū & moleſtādū, ſed pro certo ſæpe fit ꝙ talis Sanſon.i.talis princeps ſeu tyrānus talem maxillā ſuā .i.talem balliuum officialem vel conſiliarium de officio vel ſtatu ſuo deponit & proiicit, & ipſum exhæredat & depauperat, atque punit, & fontem aquæ viuæ.i.diuitiarum copiā apud eum inuenit, qua ſitim auaritiæ ſuæ temperat, dum ipſum ebibit atque rapit. Iſtud enim eſt commune quod ad hoc tales proiiciuntur & deponuntur, vt ab ipſis ſitibūdis & auaris principibus fons diuitiarum ſuarum poſtmodum ebibatur. Vnde dicitur. Iob. 5. Cuius meſſem famelicus comedet, & ipſum rapiet armatus & bibent alieni diuitias eius & cætera.

Ex eodem capitulo decimoquinto. textus. Poſt aliquantulum autem temporis. Moralitatum Cap. 13.

VXor alienigena quam duxit Sanſon in thaānata inuito patre, qui ipſum arguerat de hoc quod dimiſſis filiabus populi ſui, vxorem alienigenam accipiebat, ſtatim poſtquam rediit ad paternam domū, duxit alium virum.ſ.vnū de pronubis, de quo Sāſon ad ipſam viſitandam iterum veniens, & hedum ſibi de grege offerēs: & cubiculum eius intrare volens, niſi.ſ.pater & mater eius impediuiſſent, ſumme iratus fuit, quapꝑ trecentas vulpes

cœpit,

Accepit,& ipſas vulpes per caudas ligauit ſimul, & faces ardentes ad caudas earum accendit,& ipſis per ſegetes philiſtinorum dimiſſis,eas ſuccẽdit pœnitus & vaſtauit,¶ Illud .n.poteſt allegari exemplariter,quod non eſt tutum contrahere aliquam magnã familiaritatem cum alienis, proprijs dimiſſis compatriotis & vicinis. Iſti.n. facili occaſione hominem dimittunt,& ad aliud ſe conuertunt ſicut de ſtipendiarijs cernimus continue.Sicut etiam accidit de quodam rege Franciç,qui non proprijs hominibus,ſed alienis militibus pecunias dabat, & eos ſibi verbis & promiſſionibus alligabat.Sed cum ſurrexiſſet tribulatio,omnes eum reliquerunt,& inimicis ipſius adhæſerunt,& ſoli compatriotę quos prius contemnere videbatur,ipſum viriliter adiuuerunt.Talis igitur vxor.i.talis extraneus amicus,hominem perfectè nõ diligit,& ad alios faciliter ſe cõuertit. De quo Eccl.6. Eſt amicus ſecundum tempus ſuum,& non permanebit in tempore neceſſitatis.¶ Vel dic generaliter contra falſos amicos qui ad modum illius vxoris non diligunt hominem niſi ſit præſens.i.niſi benefaciẽdo ſe exhibeat pñtẽ, quia talis ſtatim vertit dorſum, & ad domum ſuam vel ad alia negocia redit, ipſum obliuiſcitur,& cum alio maritatur.i.alium amicũ quærere molitur. ¶ Vel dic contra malas mulieres,quæ re uera de abſentibus parum curant, ſed ſtatim alios eligunt ſibi & procurant. ¶ Vel dic quod talis vxor alienigena dicitur eſſe eccleſia Chriſti, quæ vxor de gentibus pro maiori parte eſt aſſumpta, & Sanſoni Chriſto per fidem deſponſata.Iſta eſt enim quæ poſt aſcenſionẽ & receſſum viri ſui Chriſti ad domum patris,i.ad paradiſum.vnde in thannata.i.in mundum apud gentiles peccatores promiſſa accipienda deſcenderat, parum in amore eius ſtetit,quinimmo potius cito alteri viro.ſ.mundo,carni vel diabolo p diuerſa vitia ſe tradidit,& iſtius copulã & amorem dimiſit.Quapropter iſte Sanſon Chriſtus contra eam indignatus,iam vulpes cum facibus, ideſt tyrannos cum crudelitatis ignibus in eius ſegetes,ideſt in eius bona temporalia currere pmiſit & populum iſtius vxoris ſuæ adulteræ,ideſt clericos philiſteos poculo vtentes,ideſt poculis & ebrietati vacantes,mediantibus huiuſmodi vulpib.malis ſæcularibus contra eos colligatis,vaſtat, depauperat & confundit.ps.105.Tradidit eos in manus gentium,& dominati ſunt eorum qui oderunt eos.¶ Vel ad litterã illud põt
B allegari contra eccleſiaſticos ſchiſmaticos,qui quia virum ſuum Chriſtum,quantum ad veram eius fidem reliquerũt, & diabolo per hæreſes & ſchiſmata adhæſerunt, ergo tradidit eos ipſe Sanſon Chriſtus vulpibus.i. hæreticis & falſis doctoribus,facibus malę doctrinæ eos illuminantibus, & ſegetes virtutum poculorum ſuorum calice exterminãtibus.Vnde in Cant.2.Capite nobis vulpes paruulas q demoliuntur vineas. ¶ Vel dic quod prout communiter iſtę adulterę eccleſiæ ſeu ſectæ & eorum populi vniuerſi a vulpibus.i.a tartaris & paganis infeſtantur,& ſegetes & bona eorum ab ipſis infidelibus,quibus vt communiter ſubiectę ſunt, deprædantur.Patet in grecis,qui moleſtantur a turcis In armenicis & georgianis,qui ſubijciuntur parthis.In ruthenis,qui obediunt romanis.In neſtorianis,qui captiui tenentur ab Indis.In ſurianis & iacobinis,qui violenter ſeruiunt ægyptiis.In nubianis,qui iniurias patiuntur ab ęthiopibus conuicinis.Ecce ergo quõ adultera Chriſti vxor,cũ philiſteis,i.cum ſuis infidelibus Chriſtianis a vulpibus infeſtatur,& quomodo ab infidelibus ſubiugatur,quia re uera ſicut in.ps.62.dicitur.Tradẽtur in manus gladii,partes vulpium erunt.Econtra autem videmus de vxore legitima, q̃ thorum Chriſti non fregit, ſed fidem inuiolatam ſeruauit, ſ.de romana eccleſia vel latina,quæ cum populis ſibĩ ſubiectis,quã nulla vulpes ſeu infidelis ſuppeditat,quin potius ipſa eas quotidie ſubijcit atque calcat,ſicut ad litteram videmus de polonis,vngaris & hiſpanis,qui quamuis infideles habeant conuicinos illis tamen non obediunt, ſed diuino munere ipſos quotidie ſubijciunt atque vincunt. ¶ Vel dic quod iſta vxor eſt anima,quam Chriſtus fide & gratia ſibi copulat,quæ tamen per peccatum alteri viro,ſ. diabolo ſe donat,ita quod dato quod vir ſuus Sanſon,i. Chriſtus fidelium ſoſ,hedum ſibi offerat.i. fœtorem ſui peccati ad memoriam reducat & cubiculum cordis eius per gratiam intrare cupiat,pater tamen & mater vxoris illius.i. mundus & caro,introitum iſtum vetant, quo indignatus vulpib.i. C demonibus & vitiis vniuerſis,nocendi ſibi & populo ſuo licentiam adminiſtrat.¶ Vel dic quod vulpes iſtæ ſunt vſurarij, & alii fraudulenti,& hæretici,& falſi ſocii, & amici, quos .ſ. Sanſon diabolus per caudas ligat,& eos inuicem aſſociat,& faces ardentes auaritiæ eis adminiſtrat,& ſic ſegetes,ideſt ſubſtantias philiſtinorum.i.pauperum per iſtos deuorat & deuaſtat,vt patet ad litteram de ſocietatib. vſurariorum,quamuis mali diuerſas faces,i.varios nocẽdi colores habeant,in cauda tamen,ideſt in fine & in intentione illis conueniunt,& ad nocendum philiſteis.i. pauperibus ſimul volãt,vt etiam patet de balliuis & aduocatis, qui ignẽ rapinę contra ſubditos & pauperes ſimul portant. Vnde de talibus ſic ligatis poteſt dici illud Tren.5.Propter montem ſion quia diſperiit,vulpes ambulauerunt in eo. ¶ Vel dic quod iſtę vulpes ſunt auari.Vnde dicitur.Matth.8.Vulpes foueas habent.Iſti igitur in caudis faces habere dicuntur,pro eo quod circa finem vitę,quæ in cauda intelligitur magis ardentes & amplius auari eſſe noſcuntur, & philiſteos,ideſt pauperes & eorum ſegetes, ideſt eorum temporales ſubſtantias amplius comburere & lædere comprobantur.Vnde Seneca dicit,quod cum cætera vitia ſeneſcunt,ſola auaritia iuueneſcit.Vnde Apocal.9.Aculei erãt in caudis eorum.¶ Vel dic quod poſtquam Sanſon Chriſtus alienigenam vxorem ſuam aſſumpſit,vulpes.i. aſtutos prædicatores accepit,qualis.ſ.erat Paulus,qui dicebat. 2. Cor.12.Cum eſſem aſtutus,dolo cœpi vos.Ipſoſq; ſimul p charitatem ligauit,& caudas ad caudas.i.eorum intentiones ſimul iunxit,& ſic philiſtinorum,ideſt demonum ſegetes & poſſeſſiones,i.infideles & peccatores igne ſancti ſpiritus & fidei inflammauit,dicens illud.Lu. 12. Ignem veni mittere in terram,& quid volo niſi vt ardeat.

Capitulum decimumſextum.textus. Abijt quoque in gazam, & vidit ibi mulierem meretricem. Moralitatum. Capitul. 14.

Samſon in gazam philiſtinorum ciuitatem deſcendẽs, D ad quandam mulierem meretricem intrauit,quem ſtatim detinere & occidere philiſthijm voluerunt. Ipſe vero portas ciuitatis fregit,& aperuit,& exiens ſecum in mõtem portauit.¶ Sic vero cum Chriſtus in ciuitatem philiſtinorum.i.in infernum ciuitatem demonum deſcendiſſet,& mulierem meretricem,i.naturam humanam peccatricem ibidem viſitaſſet, philiſtei,i.dæmones ipſum ibidem detinere nequiuerunt,quia.ſ.fractis & apertis ianuis illius ciuitatis,in montem paradiſi receſſit Pſalm.106.Quia contriuit portas æreas,& vectes ferreos cõfregit. ¶ Sãſon amauit mulierem quę morabatur in valle ſereth,quæ dalila vocabatur.Ad quam philiſtei venientes ſuggeſſerunt ei quod Samſonem deciperet,& vbi eſſet fortitudo eius diſceret,ipſumq; ipſis traderet,promittentes quod ab eiſdem pmium reportaret.Iſtum igitur dalila primo ſeptem funibus, tandem aliis nouioribus ligauit,& poſtea ſeptem crines cum liciatorio in terram infixit.Quæ omnia cum clamaret, philiſthijm ſuper te Samſon,faciliter dirupit.Cui tandem finaliter cum gemere,non ceſſaret fortitudinem in ſuis crinib. eſſe dixit.Hęc igitur Samſonem ſuper genua ſua dormire fecit,& vocato tonſore ſeptem crines ſibi abraſit. Quo facto fortitudo eius defecit,& dominus ab eodem receſſit. Nazareus enim erat Samſon,& nouacula ſuper caput eius non aſcenderat,& ideo ſummam fortitudinem obtinebat. Vbi igitur ſeptem capillos amiſit, fortitudinẽ & perdidit: & in philiſtinorum manibus vxoris ſuæ fraudulentia datus eſt.¶ Samſon moraliter eſt ſpiritus.Dalila vero quæ interp̃tatur ſitula,habitans in valle ſoret,quæ interpretatur optima vinea,eſt caro,quæ.ſ.delicias ſitire cognoſcitur,& in vinea ebrietatis habitare vt communiter delectatur. Quãdo igitur accidit quod Samſon,i.ſpiritus,adamat iſtam mulierem meretricem,i.carnem propriam, & in eius conſentit laſciuiam,ſtatim aſſunt philiſtei,i.demones ſuggerentes iſti meretrici,

E meretrici, quòd ipſum ſuum virum, id eſt ſpiritum decipiat, & quod ad delectationes ſuas ipſum taliter trahat quod ſpiritualem fortitudinē ſibi tollat. Quib. libenter iſta meretrix obediens ſtatim nititur ipſum ſeptē funib. ligare. i. vniuerſis malis cōplacentijs obleĉtare, tandē ſtudet nouos funes. i. no uas delectationes & cōplacentias adhibere, & poſtea crines. i. affectiões & cogitatiões ipſius in terra. i. io ter eenorū conatur affectione infigere. Qn tñ oia Saſon. i. fortis ſpūs ſolet rūpere, & ſe de malis cogitationib. delectationib. & affectionib. facilr liberare. ps. Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus. Quia pro certo quandiu cæſaries capillorū. i. multitudo virtutū & donorū in hoie pleuerat tā diu ēt durat ipſius fortitudo, ita φ nullus lunis alicuius malæ concupiſcētiæ vel cōplacētiæ ipſum tenet aut ligat. Vñ Iob. 39. Nunquid ligabis rhinocerontē ad arādū loco tuo? Et iō iſta mulier caro, in tm facit finaliter φ Sanſon. i. ſpūs cōſentiendo in pctō, ſuper genua ſua dormit & delectat, & ſic ſeptē crines. i. ſeptē dona ſpirituſſancti ſibi ſubtrahit & furatur. Quo facto ſtatim dūs ab eo recedit, & reſiſtēdi fortitudinē perdit & a philiſteis. i. demonib. capit & ligatur, & ſic vaoris ſuæ meretricis. i. carnis fraudulētia decipitur & dānatur. Vñ dr. Eccl. 35. Breuis oīs malitia ſuper malitiā mulierū. ¶ Hic habeš φ poſtā Saſon mediante mala muliere Dalila fuit cæſarie tonſus, & per conſequens fortitudine priuatus, ſtatim philiſtei ipſum ceperūt, & captū excæcauerunt, & excæcatum in carcere poſuerunt, & incarceratum molere, & corā ſe ludere fecerunt, ſed tamen poſt hoc factū eſt φ Saſon a philiſteis excæcatus qui ipſum excæcauerant, ſimul in domo ſui cōuiuij ruina domicilij facta ſuper eū, oēs perierunt. ¶ Sic vere qn Saſon, i. aliquis fortis & virtuoſus hō mediante mala muliere, ſcilicet carne propria, cæſariem virtutum, & per conſequens reſiſtendi fortitudinem perdit, ſtatim a philiſteis. i. a demonib. per diuerſa peccata capitur, & oculis diſcretionis orbatur, & ſic excæcat⁹, obſtinatus & hebetatus in carcere malæ conſuetudinis includit, & tandē molere, i. ad mundi labores & negocia circuire cōpellitur, & ſic corā philiſteis. i. demonib. ipſorū voluntati obediens, ludere & ludos diuerſorū pctōrum facere cōprobatur. Finalr tñ in eorū conuiuio, i. in inferno, vna cū ipſis moritur & damnatur, & ſic hō per fraudulentiam mulieris q̃ amabat, i. propriæ carnis, non ſolū excæcat, imo ēt vita ſpūali & æterna priuatur. Vñ dr. 3. Re. 21. Concitauit Achab regem Ieſabel vxor ſua & abhominabilis factus eſt.

F ¶ Hic habes φ Samſon mediante dalilæ fraudulentia factus cæcus, dū coram philiſteis luderet, a puero qui ipſum regebat, petijt φ paulilper quieſcendo, ipſum ad colūnas domus inniti permitteret. Quod cū factū eſſet columnas fortiter concuſſit, & totā domū q̃ columnis innitebatur, ſuper ſe & ſuper philiſteos qui ibi conuenebant excuſſit, & ſic ſe ſimul & eos oppreſſit, capillis. n. ſuis excreſcentib. fortitudo eius recreuerat, & iō faciliter colunas ſtrauit, & ſic plures moriens quam viuens occidit. ¶ Si vis dic φ Saſon eſt pctōr debilis & cæcus, qui tūc tpis fortis efficitur, qñ per potiam cæſaries virtutū in eo recreſcere cōprobat, quia . i. ho puſt lapſum magis q̃ ante roborat, ita quod columnas principalium vitiorū concutiens, philiſteos. i. demones vincere cōprobatur, & ad maiorem triūphū poſt caſum reſeruatur. Apſ. 2. Cor. 12. Cū. n. infirmor, tunc fortis ſum. Vide de dalila quō excæcauit ſamſonē, expoſitū ſupra. li. 12. c. de aranea. ¶ Vel, ſi vis applica iſta allegorice ad Chriſtum, qui moriendo vicit aduerſarium noſtrum diabolum & cæter.

Capitulum decimumſeptimum. Textus. Fuitque eo tempore vir quidam de monte ephraim. Moralitatum. Capitul. 15.

Sicut in multis paſſib. huius libri læpiſſime replicatur illud verbū. In dieb. illis non erat rex in Iſrael, ſed vnuſquiſq; faciebat quod ſibi rectē videbatur. Et ſubdit in multis locis, quod filij Iſrael Deum dimittebāt, & idola adorabant & ſe diuerſis vitijs implicabant. Hic autē in primo. 17. & 18. c. fit ſpecialiter mētio de quodam micha noīe ephratheo, qui de pecunia ſua fecit idolum, & in domo ſua conſtituit ſacerdotium, & quendam leuitā fecit ſacerdotē, & poſtea a filijs dan extitit ſpoliatus, dic ſimiliter, φ qñ in Iſrael. i. in eccleſia vel patria vel collegio vel clauſtro, officio vel beneficio non eſt rex. i. dux vel plaius vel rector, ſed quilibet permittitur facere pro libito voluntatis ſuæ, tunc re uera filij Iſrael. i. ſubditi ipſi faciliter Deum obliuiſcuntur et deſerunt, et ad idola. i. ad mundi bona ficticia appetenda et adoranda, vel ad idola. i. ad mulieres, et ad luxuriam ſe conuertunt, multaque peccata committūt et faciunt. Regulariter. n. eſt verum, quod abſentia iudicis boni vel prelati multorum malorum eſt cauſa, et ideo plati vel ſuperiores non bene faciunt, quando propter defectum prouiſionis officia et beneficia dimittunt vacare, et quando ipſorum rectores alibi quam in locis ſuis ſine cauſa permittunt vagari vel vacare. Hie. 6. Paſcat vnuſquiſque eos qui ſub manu ſua ſūnt.

Capitulum decimumnonum. textus. Fuit quidam vir leuites habitans in latere. Moralitatum. Cap. 16.

Fuit vir vnus leuites de mōte Ephraim habens vxorē de bethleem, quæ ad domum recedente ſecutus eſt vir ſuus vt reduceret, poſſet eam. Cum igitur reuerteret eam et iuxta Iebus ciuitatem gētilium nō ſibi adueſperaſcente tranſiret, inde remanere noluit. Sed ad ciuitate gabaa quæ erat ſiſ ad filiorum. Filiorum beniamin hoſpitatum tranſiuit, vbi tamē male ſibi ſucceſſit, quia mali viri ciuitatis illius, vxore ius noctē taliter ſunt abuſi, qd dum tandē ad virum ſuum rediret, ante hoſpitis ianuam expirauit. Tā dem tantum facinus videns vxorem. ſuam taliter mortuā ipſam in duodecim partes diuidens, per vniuerſos filios Iſrael miſit, et ad vindictam criminis omnes filios Iſrael contra gabaa etiam inuitauit. ¶ Illud allega qd quiq; eſt virtua ſtare in ſtatu et gra. in ſeculari vel inferiori ſtatu aſcendere ad maiorē, et ad vita elegit et dimittere coem. i. e. vxorē ſua, id eſt carnem ſeu voluptatem ad vitam reducere volens, & ob hoc gentilem ciuitatem dimittens, ad iſraeliticam ciuitatem aſcendens, ibidem deluſionem accepit, ab huius ciuitatis inhabitatoribus ſummam iniuriam incurrit, quia pro certo ſæpe fit, quod homo in ſtatu laicali publico vel gentili, non dignatur manere, ſed ad iſraeliticam, id eſt ſpiritualem gentem. i. eccleſiam vel religionem intrat aſcendere, & ab inhabitatoribus illius ciuitatis, i. religioſis: tot & tanta ſuſtinet, quod melius ſibi fuiſſet quod in inferiori ſtatu & gradu manſiſſet. Loth enim nec in Sodomis nec in ſegor inuenitur peccaſſe, & tamen in monte in quo ſaluare ſe credidit, legitur cū proprijs filiabus inceſtum turpiter commiſiſſe. Sic vere multi ſunt qui mūdum deſerunt & in monte religionis ſe ſaluare credunt. Verum tamen tot filios belial. i. tot hoſtes ſpirituales inueniunt, φ ibi grauius delinquunt. Ideo bene dicitur. Eccleſiaſtic. 3. Altiora te ne quæſieris. ¶ Vel dic quod iſte leuites ſignificat ſpiritum, & vxor eius carnem, quæ re uera ſpiritus diſciplinam fugiens, libenter redit ad domum patris, id eſt in mundum ad mundi diuitias & ad ſeculi dignitates & voluptates. Ad hanc igitur quandoque vir ſuus, id eſt ſpiritus vxorem, id eſt carnem reducere quærit, & de mundo ad domum gratiæ per pœnitentiam ipſam trahit, ſed re uera filij belial, id eſt demones quandoque ſibi occurrunt, & eam p diuerſa crimina proſternunt, & erga eam abominationem faciunt & committunt. Sic igitur fit quod fatigata vitijs, ad virum, i. ſpiritū vel ad Chriſtum redire q̃rit, cui vir ille cōpatiens, mortuam, id eſt peccatricem inuenit, quapropter ipſam per fruſta, id eſt per diuerſas ſatisfactionum partes diuidit, & p oēs fines Iſrael. i. ad oēs ſanctos, & ad omnia ſatiſfactionis opa ipſam mittit, vt ſcilicet quot in ſe habuit carnalia delectamenta, tot de ſe faciat holocauſta ſicut de magdalena dicit Greg. Iuxta illud Apo. 18. Quātū glorificauit ſe & in delicijs fuit tantum date ei de tormentis.

Capitu-

Capitulum viceſimum. textus. Egreſſi itaq; ſunt omnes filij Iſrael. Moralitatum. Capitulum. 17.

CVm filij Iſrael eſſent congregati contra gabaa pro ipſa deſtruenda, & propter crimen adulterij puniendū, de mandato domini iudas fuit dux eorum. Sed cū plures iuiſſent ad bellū cōtra gabaa, ſic factū eſt ꝙ prima vice non leguntur fleuiſſe, & victi ſunt, & ſecunda vice fleuerūt & coniuncti ſunt, tertia vero vice ſederunt, fleuerunt & ieiunauerunt & ſacrificauerunt, & tunc vicerunt. ¶ Iſtud ſic exponit ꝙ ad hoc quod hoſtes ſpirituales debellare poſſumus, tria ſunt neceſſaria, ſ. quod iudas qui interpretat̄ confeſſio, præcedat ꝙ luctus & cōtritio ſuccedat, & ꝙ ieiuniū & ſatisfactio accedat Non. n. ſufficit iudas ſolus. i. cōfeſſio: nec luctus ſuperadditus, id eſt contritio, ſed neceſſe eſt q̄ interſit ieiunium & carnis maceratio ↄ̄feſſio, id eſt mentis quies & perſeuerans ſtatio, ſacrificium, id eſt bonorū operum executio, tunc enim ſi omnia illa aſſint, ciuitas gabaon ideſt mala conſcientia deſtruitur, & ab hoſtibus ſpiritualibus triumphatur. ¶ Vel ſecundum gloſſam Gregorij, ſupponit enim quod iſti qui volebant alios pro delicto punire, peccatores erant, & ideo quouſque ſe correxiſſent & delicta ſua aquis lacbrymarum lauiſſent alios vincere vel corrigere non poſſent. Nec ad hoc digni inuenti ſunt quouſq; fleuerunt, & de propriis criminibus penituerunt. Vnde dicitur. Ioh. 8. Qui ſine peccato eſt, prius in ipſam lapidē mittat. Vnde Greg. idem dicit. Reuocentur ad conſciētiam vt prius corrigant propria, & tunc reprehendant aliena.

¶ Moralitatum libri Iudicum Finis.

MORALITATVM Liber octauus libri Ruth.

Capitulum primum. textus. In diebus vnius iudicis. Moralitatum. Capitulum Unicum.

B RVth mulier alienigena viro Iſraelitico fuit nupta, ſed eo mortuo inter propinquos viri mortui ſermo habitus eſt de ruth in vxorem accipienda. Vnus igit̄ ꝓpinquorum agrū defuncti mariti ipſius Ruth bene poſſidere volebat, ſed vxoré accipere non curabat, quapꝓp quia vnū ſine altero hēre non potuit, iure agri & mulieris ceſſit. Quapropter ſecundū legem ipſa mulier calciamenta eius ſoluit & in faciem eius ſpuit, & domus eius domus diſcalciati dicta fuit, quia ſemen fratris ſui mortui ſuſcitare noluit. Alius autem propinquus Booz nomine, ipſam in vxorem accepit, & ſic agrum defuncti poſſedit, ¶ Iſta gentilis mulier eſt de gentibus ſumpta eccleſia, quæ viro Iſraelitico Noemi, quæ interpretat̄ pulchra, ideſt Chriſto filio virginis quæ pulcberrima eſt & formoſa, extitit deſponſata. Sed re uera poſt mortem ipſius viri ſui iam videmus duos propinquos, ideſt duo genera prælatorum, de iſta vxore, id eſt de eccleſia ducenda obtinenda ad inuicem deſceptare. Sunt enim quidam mali prælati, qui bene volunt babere agrū, ſed vxoré non curant, id eſt qui bene quærunt emolimentum & lucrum, ſed de eccleſia vel ipſius ſpirituali regimine parum tractant. De quibus dicit Apoſtolus. Philip. 2. Omnes quæ ſua ſunt quærunt, nō quæ. Ieſu Chriſti Et ideo tales qui magis quærunt temporalia quam ſpiritualia ſunt diſcalciandi & conſpuendi, id eſt calciamentis beneficiorum eccleſiaſticorum priuandi & vituperandi, & alii loco eorum ſubſtituendi. Apoſtolus. Hebr. 10. Aufert primum vt ſequens ſtatuat. Tales enim qui ſuſcitare ſemen fratris ſui mortui, ſcilicet Chriſti, id eſt fa- C cere vtilitatem animarum ſuarum renuunt, ſed ſolum tēporalia lucra quærunt repudiari, conſpui & vituperari merērur, & alii ſubſtitui & ſubrogari iubētur. Alii autem ſunt boni prelati ſignati Booz, qui interpretatur, in quo virtus, ſeu in quo fortitudo, quia, ſcilicet iſti primo vxorem, id eſt, eccleſiam quærunt, & ſecundario agrum, id eſt temporale commodum habere volunt & ſic vtrunque babere digni ſunt, quapropter vxorem iſtam recipiunt atque ducunt. Dignum enim eſt quod illi qui principaliter quærunt ſpiritualia, habeant ſecundario temporalia & terrena, & quod qui ſemen fratris ſui, id eſt Chriſti prædicando & peccatores conuertendo ſuſcitāt, etiam agrum, id eſt temporalium ſubuentionem, vel etiam agrum, id eſt beneficiorum prouiſiōem habeant & acquirant. Apoſtolus. 1. Corinth. 9. Si ſpiritualia ſeminauimus vobis, non magnum eſt ſi carnalia veſtra metamus.

¶ Moralitatum libri Ruth Finis.

MORALITATVM Liber nonus libri primi Regum.

Capitulum primum. textus. Fuit vir vnus de Ramathaim ſophim de monte Ephraim. Moralitatum. Capit. 1.

FVit vir quidam de Ramathaim ſophim helchana noīe, q̄ habuit duas vxore anna, ſ. phenēnā, quarū vna erat ſterilis. ſ. anna, phenēna aūt fœcūda, & iſta fœcūda ſterili imꝓperabat, quapꝓ iſta anna triſtis & flebilis prolem a domino petebat, primogenitum ſuum ſi maſculus eſſet, offerre domino promittebat. Sic igitur factum eſt ꝙ iſta prius ſterilis peperit & poſt hoc multos filios parturiuit. Illa vero emula quæ fœcunda fuerat, ſterilis facta fuit, ſicut infra dicitur. 3. Reg. 2. Donec ſterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios, infirmata eſt. ¶ Helchana qui interpretat̄ poſſeſſio, eſt Chriſtus filius Dei patris, qui vir vnus pro eo dicitur, ꝙ vna perſona vnus D Deus in natura duplici, vnus Chriſtus cenſetur & creditur de ramatha etiam quod excelſum interpretatur, dicitur eſſe, pro eo quod iſte de excelſo cælorum habitaculo noſcit̄ aduenisse. Vñ ipſe dicit. Ioh. 8. Ego de ſurſum ſum. Vnde in Deut. 33. Habitaculum eius ſurſum. Iſte igitur in hoc mundo duas habuit vxores. i. duas ſectas fidem tenentes & confitētes & per fidem & gratiam ipſius mr̄imoniū affectātes. Prima fuit ſynagoga, quæ in principio non fuit ſterilis, ſed multorum ſanctorum genitrix atque mater. Secunda fuit eccleſia de gentib. quæ. ſ. ante ſui conuerſionem ſterilis erat & nullum virum ſanctum penitus generabat. Synagoga igitur dicta eſt pheneuna, quæ interpretat̄ conuerſio, quia iſta finaliter conuerſata eſt in arcum prauum. Eccleſia vero dicitur Anne, quæ interpretatur gratia ſaluatoris, quæ eſt in tempore gratię, quia ſcilicet illa meruit gratiā ſaluatoris. Quid igitur dicam? Pro certo dicam quod iſta prima vxor quæ primo fœcunda virtutibus & ſanctis hominibus erat, & quæ ſocię ſuę, ideſt gentilitati primitus tanquam vili peccatrici & ſterili illudebat, facta eſt igitur modo peccatrix & ſterilis. Vnde Eſa. 47. Venerunt tibi duo hæc ſimul, ſterilitas & viduitas. Gentilitas vero poſtquam per pœnitentiā flens & lugens ad fidem fuit conuerſa facta eſt fertilis, & in bonis perſonis & virtutibus & meritis abundans copioſa & pinguis. Vnde ipſa eſt quæ poteſt dicere illud Apoc. 18. Sedeo vt regina, & vidua non ſum, & ſterilitatem ignorabo. ¶ Vel dic quod duæ vxores Chriſti ſunt duæ ſectę clericorum & laicorum. Prima igitur vita eccleſiaſtica primo fuit virtutibus abundans & fertilis, ſed pro certo modo facta eſt ſterilis & inanis. Econtra vero ſæcularium vita modo

Eeſt in virtutibus fertilior, quæ antiquitus fuit ſterilior, quia vt communiter plures inueoiuntur cæteris paribus booi ſeculares quam boni eccleſiaſtici vel boni regulares. Vñ Grego. dicebat in perſona eccleſiaſticorum Timendum eſt ne nobis cadentibus iurgat, qui oobis ſtantibus irridet. ¶ Vel dic ꝙ iſtę duæ vxores ſignificaot duo genera perſonarum, ſ. quoſdam fructeoſos & fertiles, de ſua tamen virtute præſumẽtes, & alijs irridentes, qualis fuit phariſeus ille qui ſeipſum commendabat, & publicanum cõdemnabat. Itẽ alios ſteriles & peccatores, flentes tamen & pęnitentes, & de ſterilitate ſua dolentes & pro partu bonorum operum deum exorantes & ſpiritum contribulatum ſacrificantes. Iſta eſt ergo veritas ꝙ tales præſumptuoſi faciliter in peccatum cadunt & ita ſteriles ſunt, flebiles vero & pęnitẽtes a vitiis reſurgũt, & ſic fructuoſi & virtuoſi exiſtũt. Allega illud Grego. ſupra dictum. ¶ Vel dic quod helchana eſt prælatus, qui dicitur vir a virtute, vnus a ſimplicitate, de ramatha a vitæ & ſciæ ſublimitate, cuius. ſ. duplex eſt vxor, ſ. actiua & contemplatiua &c. ¶ Vel dic quod aona ſterilis eſt beata virgo, quæ ſamuelem. i. Chriſtum miraculoſe peperit, quem ablactatum in templo obtulit, qui etiam tandem magnus prophera factus fuit in Iſrael. ¶ Vel dic quod anna q̇ nõ prius ſamuelem domino reddidit ſeu etiam in tẽplo obtulit, quouſq; ablactatus fuit, ſicut dicitur hic eſt eccleſia, quæ ſamuelem. i. quencunque ſubditum non debet adminiſtrandum in templo. i. in aliqua prælatura vel officio adducere vel ꝑficere quouſq; ipſum ablactatum. i. a lacte volupratis carnalis abſtractum viderit eſſe. Vnde Comeſtor videtur innuere ſuper Geneſi. 21. vbi de ablàctatione Iſaac loquit: vbi & Abraam conuiuium feciſſe legitur ꝙ puer non prius ad mẽſam patris ſedebat, quouſque ablactatus erat, & tunc ſibi cõuiuium parabatur, & ad menſam patris admittebat, ad denotandum quod nullus ad menſam patris Chriſti. i. ad beneficia eccleſiaſtica debet admitti, donec a lacte carnalitatis contigerit ipſum ablactari. Quia ſicut dicit Apoſtolus. Hebr. 5. Omnis qui lactis eſt particeps, expers eſt ſermonũ iuſtitiæ. ¶ Vel dic quod lac ſignificat verba adulatoris, a quo pro certo ſumme debet ablactari & recedere, qui in tẽplo

F dñi vult viuere vel manere, & ibi in aliquo officio vel bñficio miniſtrare, vel in mẽſa eccleſiaſticę dignitatis aſcẽdere vel ſedere. Vñ dr. Gen. 21. Creuit puer & ablactat' eſt &c.

Capitulum ſecundum. textus. Exultauit cor meum in domino. Moralitatum. Cap. 2.

HEli ſacerdos habebat duos filios peſtiferos. ſ. Ophni & phinees, qui in templo in ſacerdotis officio miniſtrabant, & tamen dominum neſciebant, & ſacerdotis officium igoorabant, qui cum mulierib. dormiebant & cum fuſcinula carnes coctas de ſacrificantium lebetibus capiebant, & nihilominus carnes crudas ab ipſis petebant, & ipſos ad dandum etiam compellebant, & ſic populum a ſacrificio retrahebant. Quæ quamuis ſciret Heli pater eorum, ipſos tamen propter hoc non caſtigauit nec ab officio amouit. Et quamuis verbis ipſos legatur reprehendiſſe, ipſos tamen actualiter nõ correxit, quapropter ipſe pater & filii vna die perieruot, quia. ſ. pater ſenex & cecutiens, de ſella cecidit, & confractis ceruicib. expirauit, duo vero filii eius in prælio ceciderunt, quando arca domini q̄ portabant a philiſtiinis capta fuit. ¶ Iſte Heli qui interpretatur extraneus a domino, de quo dictum eſt. Erat ſenex & cecutiens, & tamen ſummus ſacerdos, ſignificat malos ſuperiores, dominos & prælatos. Iſti enim a domino ſunt extranei, & ſenes, i. negligentes & pigri, & per ignorãtiam cecutientes & obſcuri. Filii iſtius ſignificant malos inferiores eccleſiaſticos, ad miniſtrandum in tabernaculo eccleſiæ cõſtitutos. Iſti enim dicuntur ophni, quod interpretatur inſania conuerſationis, & phinees qui interpretatur oris obturatio, quia ſcilicet iſti hodie habent cor inſanum & in concupiſcentijs effrenatum, & os ad Deum laudandum mutũ & obturatum. Eſa. 56. Vniuerſi canes muti, non valentes latrare. Et breuiter iſti ſunt qui dominum videntur neſcire,

& officium ſacerdotis videntur poenitus ignorare. Hiere. 2. Sacerdotes non dixerunt, vbi eſt dominus, & tenentes legem neſcierunt me. Et illud patet, quia iſti cum mulieribus luxurioſe dormiunt, cibos alienos per auaritiam rapiunt, & cum fuſcinula rapinæ illud quod ad ſe non pertinet, eleuant & tollunt violenter. Vnde Iob. 24. Agrum ſuum non demetunt &c. Carnes etiam crudas, id eſt malas mulieres habere volunt, necnon etiam carnes crudas, id eſt perſonas iuuenes & carnales ſecum habere eligunt, coctas vero, id eſt eruditas & maturas repudiant & dimittunt. Exemplo roboam qui reiectis ſenibus iuuenes eſt ſecutus. Et ſic ſuis malis ſcandalis ſæculares a ſacrificando. i. a collatione bonorum temporalium eccleſiis impediunt, & etiam eos a ſacrificio bonorum operum ſuis malis exemplis repellunt. Vnde beatus Gregorius dicit in paſtorali. Nemo amplius in eccleſia nocet quam qui peruerſe agens ordinem ſanctitatis habet. Heli igitur, id eſt ſuperior prælatus, iſtos non caſtigat, ſed quia ſunt nepoiuti vel amici eius, vitia eorum diſſimulat, quapropter omnes ſimul mors æternæ damnationis arripit, & diuinum iudicium eos damnat, quia re uera non ſolum ille qui peccat puniri meretur, immo etiam prælatus vel pater, vel quicunque alius ad quem ſpectat correctio, ſi non correxit, reus criminis iudicatur, propter talium enim culpam arca teſtamenti quam portabant, i. eccleſiaſticus miniſter, a philiſteis, ideſt a gentibus ſæcularibus capitur & deprimitur, ipſi vero qui delinquũt, & pater eorum, ideſt ſuperior qui non punit, caſu mortis æternæ damnantur. Vnde Auguſtinus ad macedonium epiſtola. 44. Sicut ſemper eſt miſericorditer puniendum, ita nec ſemper crudeliter parcendum.

G

Capitulum tertium. textus. Puer autem Samuel miniſtrabat domino coram Heli. Moralitatum Capitulum 3.

SEnuerat Heli ſacerdos & caligauerũt oculi eius intantum quod non poterat videre lucernã domini antequam extingueretur. ¶ Quãuis iſtud poſſet intelligi litteraliter, quod ſcilicet iſte erat cecutiens quod nõ poterat videre lucernam domini, etiam antequam extingueretur, ſuperficialiter tamen videtur textus dicere, quod ipſe melius videbat lucernã extinctam quam accenſam, quod etiam poſſibile fuit propter viſus debilitatem ſicut patet in noctua, quæ non poteſt videre lumen ſolare, ſed lunare. Igitur dicam myſtice, quod iſte Heli qui interpretatur extraneus a domino poteſt ſignificare malos principes mũdi & prælatos, qui a domino ſunt remoti, quia re uera oculi, ſcilicet iudicij talium principũ & prælatorum, ita hodie per carnalem affectionem a domino per gratiam ſunt remoti, & non vident bonos, iotantum quod valet dici, quod eorum oculi caligant ita quod lucernas ardentes, ideſt bonas & honeſtas & ſcientificas perſonas non conſiderat neque vident. Lucernas vero extinctas, ideſt ignaras & inſufficientes perſonas, ſcilicet nepotulos vel familiares ſuos ſolent miſericorditer videre, & de eorum promotione ſubtiliter cogitare. Lumen enim clarum, ideſt bonarum perſonarum claritas videtur talibus odioſa, lumen vero lunare vel obſcurum id eſt conditio inſufficientium perſonarum, talibus eſt amabilis & accepta: vnde de tali viſu poteſt dici illud Exod. 14. Filii Iſrael viderunt ægyptios mortuos ſuper littus maris. ¶ Vel dic quod lucerna accẽſa ſignificat Chriſtum viuum, lucerna vero extincta ſignificat Chriſtum mortuum. Lucerna vero dicitur quaſi lux inteſta, quia ſcilicet Chriſtus habuit lucem diuinitatis in teſta humanitatis. Lucerna igitur extincta ſignificat Chriſtum mortuum Heli ſignificat populum iudaicum, & ſacerdotum & phariſeorum ſtatum, qui re uera fuerunt cecutientes & parum diſcrete videntes, quia pro certo quandiu lucerna noſtra Chriſtus fuit accenſus & viuus, ipſum videre aut agnoſcere nequerũt. Vñ Ioh. 1. Mũdus ꝑ ipſum factus eſt, & mũdus eũ nõ cognouit.

H

Tandem

A Tandē vero ipſo ex tioſto.i.mortuo,ſ.viſis miraculis in paſſione factis,& tādem per manus apoſtolorum perpetratis: inceperunt ipſum videre,& in ipſo credere, virtutem ſuæ fidei agnoſcere & ſeotire,ſicut apparuit in illo centurione: qui videns eclipſim ſolis & alia mirabilia & paſſiōis dixit. Vere filius Dei erat iſte.Iſta etiam ad ſanctos & martyres applicari poſſunt,quorum virtutem & ſanctitatem dū viuerent,populi cognoſcere nequiuerunt. Vnde dicitur. Lu.24. Oculi eorum tenebantur ne eum agnoſcerent.Poſt mortē vero eorum apparentib.miraculis fuerunt viſi & cogniti, & etiam per fidem & deuotionem conſpecti.

Capitulum quartum.textus. Et factum eſt in diebus illis conuenerunt philiſtijm. Moralitatum Cap. 4.

CVm arca teſtamenti ſub Heli ſummo ſacerdote cecutiente & caligante,ab ophni & phinees malis ipſius filiis regeretur,& vt ſaluarent populum, in prælīū contra philiſteos duceretur,ab ipſis philiſteis infidelibus fuit capta,& in eorum iuriſdictiōe in azotum adducta, & in loco Dagon ipſorum Dei fuit in templo iuxta eum conſtituta.Sicque factum eſt,ſicut dicitur in capitulo ſequenti, qđ virtute arcę idolon dagon cecidit,& pronum de mane ante arcam repertum fuit,& iterum reuera altero mane ſuper limen oſtii templi truncatus capite & manibus iacens apparuit.¶ Iſtud exponunt aliqui ſic per arcam teſtamenti intelligitur lex diuina ſeu etiam fides catholica . Per Heli vero & filios Iſrael,itelligit popul' iudaicus.Per philiſteos vero intelligit populus gentilis,quibus dagon, qui interpretat piſcis triſtitiæ,idest diabolus,erat dominus atque Deus. Iſta ergo fuit veritas,quod cum bellum & cōtrouerſia fuit ſemper inter iſrael & philiſteos.i.inter iudæos & gentiles: ita quod ipſi iudæi in arca teſtamenti,i.in lege & fide gloriarentur,& eius virtute ſe eſſe ſaluandos & liberandos opinarentur,nutu Dei factum eſt quod illa arca,ſ.lex & fides ad philiſteos,i.gentiles tranſiuit,inquantum,ſ.iſti fidē Chriſti quam iudæi abnegauerant,ſuſceperunt , & in loco Dei ſui poſuerunt,inquantum loco ſuæ perfidiæ fidem catholicam habuerunt,& Chriſto loco dagon,i.loco diaboli crediderunt. Dagon.n.diabolus tunc apud gentes,i.apud eccleſiam ſumptam de gentibus,occubuit quando arca teſtamenti,quæ eſt fides catholica,ad ipſos trāſlata fuit.Et dato quandoque quod fuit reuelatus etiam cultus idolorum in terpolaris temporibus apud chriſtianos eſt reſtitutus, ſicut apparuit ſub Iuliano imperatore, finaliter tamen ſtante arca,& perſeuerante fide catholica,apud eos fractus eſt &

B pœnitus deſtitutus dagon,i.diabolus,capite, i. intentione, & manib.i.idolatrię operatione priuatus. Eſa.19. Dominus ingredietur ægyptum,& mouebunt ſimulachra eius.¶ Vel dic quod arca eſt eccleſia,quæ reuera tunc temporis a philiſteis capitur,i.a ſæcularibus deprimitur, & a tyrannis & principibus affligitur,quando ab Heli ſene & cecutiente, qui lucernā extinctam videt melius quam accenſam,regit, i.quando a plato ſene,negligente,cecutiente & ignorante, affectuque etiam malos melius quam bonos vidente & promouente,gubernatur,& quando a malis ſuis filiis,i.a malis ſacerdotibus & clericis,& aliis eccleſiæ ſubditis conducitur & tractatur,quia reuera credo,quod nulla eſt hodie cā quare eccleſia a tyrannis & ſæcularibus opprimitur,niſi qa Heli & filii ſui,i.prælati & ſubditi eccleſiaſtici erga Deum delinquere comprobantur. Et ſi vis de iſtis malis filiis , & de illo malo patre ſuo qui non corrigebat illos, pone illud quod ſupra eſt poſitum c.2. Et allega de preſſione eccleſiæ & eccleſiaſticorum. Pſal.105. Tradidit eos in manus gētiū, & dominati ſunt eis qui oderunt illos.¶ Vel dic quod Dagon,i.diabolus ſedens in templo honorifice iuxta arcam,ſignificat malum eccleſiaſticum vel prælatum,qui.ſ. in templo eccleſiæ ad aliquod altum beneficium erigitur & ibi honoratur,& iuxta arcam colitur,i.iuxta Chriſtum & ſanctos in eccleſia comoratur.Tales ergo dicuntur idolum Dagō, qui interpretatur piſcis inutilis,piſcis iniquus,piſcis mœroris. Quia vere iſti proprie ſunt idolum propter fictionē hypocritam. Apoſtolus.1.Co.8.Idolum nihil eſt.Sunt piſces C propter carnalitatis remollitionem. Abac.1.Facies hominis ſicut piſces maris,& quaſi reptile non habens principē. Sunt piſces inutiles,propter omnimodam imꝑfectionem. Sunt piſces mœroris , propter triſtitiam & detractionem. Sunt piſces iniqui propter iuſticiam & ęquitatis ſuffocationem,& propter rapinam,incredulitatem & exactionem. Vnde Ion.2.Præparauit Deus piſcem grandem vt deglutiret Ionam.i.pauperem.Iſti ergo ſunt qui inueniuntur hodie ad terram,ideſt ad bona terrena per auaritiam cecidiſſe,& caput rectę intentionis,necnon & manua bonæ operationis pœnitus perdidiſſe.Iuxta illud Iudith.14. Ecce Holofernus iacet in terra,& caput eius in eo non eſt.¶ Vel dic quod arca teſtamenti nunquam patitur Dagon iuxta ſe,quare vera Chriſtus nunquam poteſt pati iuxta ſe in tēplo vel in ſtatu gradu vel prælatura idolum Dagon,i.malum eccleſiaſticum vel prælatū. Dic de Dagō ſicut ſupra immediate. Neceſſe enim eſt,quod per infortunium a ſtatu ſuo cadat, vel quod poſt per apoſtaſiam a religione recedat , vel etiā quod per mortem corruat & ſuccumbat. Quinimmo non videmus quod dato,quod iſti quandoque a ſuis caſibus releuantur,& per adiutorium amicorum ad gradum priſtinum reſtituuntur. Sap.13. Imago enim eius eſt, & opus eſt illi adiutorium,oportet tamen,quod finaliter decidant, & quod per infortunia vel per mortem a loco iſto ſublimi deſtituantur,& a conſortio arcę finaliter deponantur , quia breuiter nullum idolum ideſt nullus fictus poteſt diu iuxta arcam.i.chriſtum in ſtatu religionis vel eccleſiæ perſiſtere, quinimo neceſſe eſt ipſum cito a tali ficta pfectione, vel a tali obtenta prælatione deficere & cadere,& ipſius nequitiam apparere. Et iterū. Spirituſſanctus diſciplinę effugiet, fictum. Et Seneca dicit ſic. Nihil quod ſimulatum eſt & fictum,poteſt eſſe diuturnum. Vnde Eſa.19. Dominus ingredietur ægyptum,& corruent ſimulachra eius. Vnde etiam dicit Seneca in lib.de moribus,quod bonæ honeſtatis nunquam eſt longa ſimulatio. Vel dic quod Dagon iuxta arcā eſt in tēplo,quando in corde noſtro eſt auaritia iuxta ſciētiam,inanis gloria iuxta bonam operationem,ſæcularis negociatio iuxta religionem,diabolus iuxta animam peccatum iuxta conſcientiam. Iſta enim in ſimul ſtare non poſſunt,quinimmo ſi arca ſtat.i.bonum in corde perſeuerat, neceſſe eſt Dagon.i.vitium cadere & ceſſare. Fatui ſunt igitur quidam religioſi & clerici,qui ſeruire Deo & mundo volunt,& ſacram ſcripturā ad lucrum temporale conuertunt,& bona opera ad mundi gloriam faciunt,& ſic diuerſimode Dagō iuxta arcam, diabolum iuxta Chriſtum,malum iuxta bonum,idolatriam hæreſim vel ſortilegium iuxta fidē, iuxta delicias pniā crucē,ſcias ciuiles iuxta theologicā,vitiū iuxta virtutem ponunt,& tñ conſtat quod iſta ſimul habitare non poſſunt,& dominus conqueritur p Eſa. 57.dicens. Iuxta me diſcooperuiſti te, & ſuſcepiſti adulterum,pepigiſti cum eis fœdus. Et iterum Eſa.28. Coangſtatum ſtratum ita vt alter decidat,& pallium breue vtrunque operire non poteſt. D

Capitulum quintum. textus. Philiſtijm autem tulerunt arcam Dei , & aſportauerunt. Moralitatum. Cap. 5.

POſt Dagon de iuxta arcam depoſitum,& capite & manibus detruncatum,vt ſupra viſum eſt philiſtei arcā domini,detinebant,& tamen ipſam habere(cum eſſent idolatræ)nullatenus digni erant percuſſit eos dominus in poſteriora ita quod oportuit vt pelliceas facerēt ſibi ſedes,eruperunt ēt mures inter eos in maxima quantitate,ita vt ebullirent villæ & agri in medio regiōis, & quocunque arca ducebatur,populus grauiſſima plaga percutiebatur.¶ Iſtud poteſt allegari,quod gētiles,i. indigni peccatores nō dnt ſctā Dei ſacra vel ēt eccłaſtica bñficia detinere. Seu ēt cōtra ſæculares,ꝙ nō dnt decimas vel eccleſiarū poſſeſſiōes & iura tāgere,nec ipſa apud ſe poſſidere,ſed poti' ipſa filiis Iſrael.i.eccłaſticis remittere,& ēt bonis pſonis & ſufficiētib.aſſignare. Tales igiť detētores arcę,& decimarū,& ecclę iuriū,& ēt beneficiorū ecclæ,duplici malo pcutiuntur,ſ. malo culpæ,& malo pœnæ. Malo dico culpę:

E quia circa poſteriora putreſcant, quod facit peccatum luxuriæ quo inficiuntur, & per quod gratia & fama priuantur. Pſalm. 77. Percuſſit inimicos ſuos in poſteriora, & opprobrium ſempiternū dedit illis. Malo etiam pœnæ, quia mures id eſt raptores, tyranni & principes ſeculares mali etiā prælati vel officiales contra iſtos debacchant, & apud eos quādiu eccleſiæ iura vel beneficia iniuſte retinent, ebullire noſcuntur, a quibus quaſi omnes talium ſubſtantiæ deuorantur, vnde dicitur. 2. Mach. 1. Anthiochus. n. ebullire fecit de perſide eos qui pugnauerunt contra nos. Sicut ad litteram videmus de ruſticis, qui iniuſte decimas & iura eccleſiæ detinent, quos tandem officiales & principales depauperant atq; grauant, vñ Iudith. 14. Egreſſi mures de cauernis ſuis auſi ſunt ad prælium nos vocare. Bene ergo ſequitur, quod qa percuſſi ſunt in poſteriora, & quia luxurioſi facti ſunt & immundi, ideo ſedes pellicaas ſibi faciunt, quia. ſ. viri carnales molliter & ſuauiter ſedere & viuere ſemper quærunt, vnde Ezech. 23. Sediſti in lecto pulcherrimo, & menſa ornata eſt ante te. ¶ Vel dic quod talis arca vocatur terra ſancta, quæ ſuos poſſeſſores & detentores indignos, ſcilicet tam iudæos quam chriſtianos quando peccabant flagellabat, & ſe ab eorum manibus ſubtrahebat vnde Numeri. 13. Terra quam vidimus, deuorat habitatores ſuos. ¶ Cum quinque ciuitates philiſtinorū a Deo pp arcæ detētionē plaga ignominioſa circa poſteriora fuiſſent ſic percuſſę & per mures etiam quamplurimum infeſtatę, illud remedium inuenerūt quod ſcilicet arcam domini non vacuam remitterent, ſed quod quinq; annulos aureos ſibi darent, quod cū feciſſent, plagæ huiuſmodi ceſſauerunt. ¶ Sic vero quando peccatores quinque ciuitatum, ſ. quinque concupiſcentiis ſubditi volunt placare arcam fœderis. i. Deum, neceſſe eſt quod quinque anuos & quinq; mures. i. corporum ſenſus in aurū conuertant, & de corporalibus ſpūales faciant, & qp per pœniam ipſa Deo offerāt. Quinq. n. ſenſus anni dicūtur & mures, pro eo qp vitiorum ſeces in ipſis reperiunt, & quia mens & cōſciētia ab iſtorum concupiſcentijs ſicut a muribus corroduntur, ideo iſta aurea & ſancta domino offeramus & ſic plagā vitiorum & tormentorum ſalubriter inuademus. ¶ Hic habes quod philiſtei percuſſi & tribulati dicebant: Non maneat arca Dei apud nos, quoniā dura eſt manus eius apud nos & ſuper nos. ¶ Iſta videtur vox quorundam peccatorū qui. ſ. arcam Dei Iſrael, i. bonum prælatum vel quemlibet virum ſanctum prædicatorem vel correctorem ſeuerū nolunt apud ſe manere, quia vident per ipſum corrigi, & iuxta damenta ſuſtinere, vñ in Prou. 15. Non amat peſtilens eū qui ſe corripit. Iſtud dic contra quoſdā nautas & eorū ſimi-
F les, de quibus audiui quod inſurgente tempeſtate, duos religioſos quos habuerunt in naui, voluerunt in mare proijcere dicentes quod demones ſolent magis bonos quam ma-
C los impugnare, & qp propter illorum religioſorum odium credebant naufragium imminere.

Capitulum ſextum. textus. Fuit ergo arca domini in regione philiſtinorum ſeptem menſibus. Moralitatum Cap. 6.

HIc habemus quod philiſtini tollentes duas vaccas quæ lactabant vitulos, iunxerunt eas ad plauſtrum nouum, ſupra qp arca domini poſita erat. Vituloſque earundem domi recluſerunt, & arcam apud bethſames ducere decreuerunt. Ibāt ergo in directum vaccæ per viam quæ ducit bethſames, & itinera vno pergebāt, nec ad dexteram nec ad ſiniſtrā declinabāt, nec pp vitulos qui domi remanſerāt, a cepto itinere deuiabant, ſed ſolum ꝓpter eos mugiebant, & plauſtrū cum arca dñi rectū itinere deferebant. ¶ Par bethſamea quæ interpretatur dies ſolis, intelligo paradiſum, vbi ſol iuſtitiæ Chriſtus regnat. Eſa. 19. Ciuitas ſolis vocabit. Per iſtas vaccas religioſos & catholicos accipio, q. iugo dñi ſunt ſuppoſiti & ad plauſtrum religionis & eccleſię corrigiis votorū & ſtatutorū ligati. Per vitulos iſtorum parentes aſſumo, qui. ſ. in domo, i. in ſæculo remāſerūt, & ab iſtis dum erāt cū ipſis lactari & ſatiari cōſue-Q uerat. Igit̄ fit veritas, qp poſtquā vaccæ. i. religioſi & clerici ad plauſtrū religiōis ſunt ligati, & ad Dei ſeruitiū ordinati, & ad deferendum arcam Dei. i. fidem & regulam deputati, necnon ad eundem in bethſames. i. in domum ſolis iuſtitiæ paradiſum ſpecialiter cobinati, directe & iuſte per viā iuſtitiæ dūt ad iſtā eūtarē incedere, nec ad dexterā per amorē delectabilium nec ad ſiniſtrā ꝑ amorē terribiliū dūt de via hmōi diuertere, ſed iter ſuū per bona opera continuare vt in bethſames. i. in domum ſolis. ſ. paradiſum poſſit ſe feliciter applicare. ps. 25. Pes meus ſtetit in directo, in eccleſiis tuis benedicam te domine. Et dato quòd in domib. paternis, vitulos quos lactabant. i. parētes vel cōſanguineos quos nutriebant dimiſerunt, ob illorum tamen nunquā ꝓpter eos dūt a cepto itinere virtutum retrocedere, quinimmo ſufficit eis compaſſionis mugitum emittere, & de ipſis alias nō curare. Iſtud potiſſime debet eſſe verum de prælatis, qui re uera vitulos, ſ. nepotulos, qui remanſerunt in domo paterna, nō debent per carnalem affectum aliquid in mente gerere, nec propter eius amorem & charitatis ſemita declinare ps. 44. Obliuiſcere populum tuum & domū patris tui. ¶ Vel dic qp philiſtei ſunt mali ſuperiores, qui re uera ad trahendū plauſtrum arcæ domini, i. ſū regendum eccleſiam Dei ſeu obtinendum eccleſiaſtica beneficia, non alligant nec promouēt homine niſi vaccas, ſ. niſi perſonas carnales & luxurioſas, quæ. ſ. vitulos. i. filios & concubinarios domi habēt, propter quorum affectum mugire, loqui & curam gerere nunquam ceſſant. Pſal. 50. Imponent ſuper altare tuum vitulos. Vituli. n. ſuper altare domini ponuntur, qñ a malis eccleſiaſticis ſpurii in eccleſia generantur, & quando ignorātes perſonę ad ſtatum eccleſiaſticum generantur, vel quando ignorantes pſonæ ad ſtatū eccſaſticū ꝓmouentur. Et ideo contra tales vaccas trahentes arcam domini videtur loqui ſcriptura, dicens. Audite verbum domini vaccæ pingues q̄ eſtis in mōte ſamariæ, quæ calumniam facitis egenis, & dictis dominis veſtris afferte & bibamus. Sequitur propter quod eleuabunt vos in cunctis, & reliquias veſtras in ollis feruentib. per apertus as exibitis y altera contra alterā. Expone ſi vis quomodo iſti in olla inferni finaliter ponentur, & quomodo nunc alter contra alterum debacchatur. ¶ Hic dicitur quod cum philiſtei ſucerent & reſtituerent arcam domini quam ceperāt, viri bethſamitæ qui erāt de filijs Iſrael metebant triticum in valle, & eleuantes oculos viderunt arcam dñi, & gauiſi ſunt cum vidiſſent, & ſacrificia etiam ei obtulerunt. Veruntamē quia prohibitum erat quod populus nullatenus arcā domini videret, percuſſi ſunt a dño plaga magna, & mortui ſunt de populo ſeptuaginta viri, de H plebe vero quinquaginta milia. Hoc vr̄ ibi mirabile, quod philiſtei cū eſſent idolatrę, nec arcæ, nec veri Dei cultores, videndo arcam non fuerunt mortui: filii vero Iſrael viſiōe eius perierunt. Cuius cauſa potuit eſſe, quia videre arcam gentilibus non erat prohibitum, ſed filiis iſrael (niſi eſſent ſacerdotes) fuit ſpecialiter denegatum vt patet ſupra. ¶ Iſtud igitur poteſt applicari quod ille qui facit contra ꝓhibitionem, peccat multo plus quam alius dato, quod ſit eadem ſpecies delicti. ¶ Poteſt etiam allegari quod gētiles minus peccant in eodem genere peccati quam filij Iſrael, iudæi quam chriſtiani, laici quam clerici & religioſi, minuſq; debet homini diſplicere delictum extranei quam propinqui. Pſalm. 54. Quid ſi inimicus meus malediciſſet mihi? ſuſtinuiſſem vtique. Tu vero homo vnanimis dux meus & notus meus, qui ſimul mecum dulces capiebas cibos & cæter. Etiam ſicut de facto legitur, quod a ſaraceno mortuo petijt macharius quis in inferno grauius puniebatur, qui reſpondit, quod mali chriſtiani, quia ſcilicet illi veram legem habebant, & ergo contra voluntatē domini facientes, grauius delinquebant ac per hoc grauiores pœnas ſuſtinebant. Vnde Lucæ. 12. Seruus ſciens voluntatem domini & nō faciens, plagis vapulabit multis. ¶ Vel dic quod iſta arca ſignificat terram ſanctam, quæ re uera magis videtur ſecum diligere malos gentiles quam malos chriſtianos, quod patet, quia illos non occidit, ſed nutrit, iſtos vero ſtatim vt mali fiunt, affligit flagellationibus & expellit. Grauius enim offenditur deus quando proprii filii contra prohibitionem & legē in terra & domo ſua peccant, quando alieni populi

ipſum

A ipſum vituperant atque turbant. Vnde Hier.11. Quid eſt ꝙ
dilectus meus in domo mea ſcelera multa facit? ¶ Vel dic ꝙ
populus non debet videre arcam nudam. ſicut Numeri
quarto vbi exponitur.

Capitulum nonum textus. Et erat vir de Beniamin nomine is filius abiel. Moralitatum. Cap. 7.

SAul miſſus à patre quærere aſinas perditas, venit
ad Samuelem, qui eum vnxit in regem ſuꝑ Iſrael.
¶ Saul eſt Chriſtus, quē Deus pater miſit in mū-
dum quærere aſinas.i. ſaluare animas peccatorū,
quem Samuel propheta in regem vnxit, inquātum prophe-
tarum cetus ipſum regem futurum prædixit. Vnde Hie.23.
Regnabit rex & ſapiens erit. Dic ꝙ Saul eſt prędicator, quē
pater ſuus Chriſtus miſit aſinas quærere. i. aīas peccatrices
conuertere & ſaluare, quia pro certo quādo diligenter exe
quitur, iungi prius per gratiam in animo, & ad regem prę
lationis in mundo, & ad regimen paradiſi in futuro promo
ueri meretur. ¶ Iuxta prophetiam Samuelis, antequā Saul
in regem inunctus ad regnum pertingeret, plura leguntur
ei contigiſſe. Primo ꝙ inuenit duos homines magnas fo-
ueas ſalientes. Secundū ꝙ ad quercum thabor inuenit tres
viros, quorum vnus portabat tres hædos, alius tres panes,
alius vini lagenam, qui etiam duos panes eidem cōtulerūt.
Tertio quia poſt hoc obuium habuit cuneum prophetarū,
& ſtatim dedit eis dominus cor aliud, & mutatus eſt in virū
alterum, & inſiliente in eo ſpiritu domini cum eis prophe-
tauit. His igitur factis congregatus eſt populus in maſphat,
& quia in Iſrael quis melior iſto non erat, quia etiam ab hu
mero ſurſum toti populo præeminebat, ideo ſorte ſuper eū
cadente, ſuper populum rex factus eſt, & ex præcepto dn̄s
eſt electus. ¶ Dic moraliter ꝙ Saul qui interpretatur abu-
tens. i. quilibet peccator & Dei miſericordiæ abuſor, rea. i.
ſuſpſius diſcretus rector ſi efficiatur, vel ꝙ ad eccleſiæ regi
men promoueatur, vel ad hoc ꝙ ad temporalis curę vel p-
B laturæ regimen eligatur, plura neceſſario requiruntur. De-
bet. n. ante omnia de oleo diuinæ gratiæ interius vnctionē
recipere. Debet ſecundo duos viros ſalientes foueas. i. du-
plicem charitatem, Dei. ſ. & proximi, quæ ſola foueā infer-
ni tranſilit, & euadit, obuiam uenire. Poſt hoc iuxta quer
cum thabor. i. iuxta memoriam crucis tres viros. i. tres pœ-
nitentiæ partes, ſ. contritionem, confeſſionem & ſatisfactiō
nē ſimiliter reperire. Cōtritio. n. portat vinū, quia inebriat
per cōpunctionem. Vnde Eſa. 16. Super hoc plorabo in fle-
tu iazer vineam ſabama, inebriabo te lachryma mea. Con-
feſſio portat tres hædos, per quos fętoris peccati triplex cō
feſſio denotatur, ſ. qn̄ confitetur homo peccatū cordis, pec
catum oris, peccatum operis. Vnde de iſtis tribus partibus
confeſſionis, poteſt dici illud. 2. Par. 10. Poſt tres dies reuer
timini. Satisfactio vero portat tres panes. i. tria opera ſatiſ-
factoria ſ. elemoſynam, orationem, & ieiunium, etiam cor-
poris afflictionem, de quo dr̄. Luc. 11. Amice, accommoda
mihi tres panes. Iſti igitur tres viri. ſ. contritio, confeſſio &
ſatisfactio, quos penitens inuenit, duos panes ſolent ſibi cō
cedere, inquantum. ſ. deuotionem, & compunctionem ſibi
ſolent conferre. pſ. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die
ac nocte. Et ſic ſequitur reſiduum, ſ. ꝙ iſte nouū cora Deo
recipiens mutabitur in virum alterum, & prophetarum, i.
bonarum perſonarum conſortio ſe coniungens, ſpiritu dn̄i
dotabitur, & prophetare incipiet inquātum de occultis, &
futuris prædicabit & meditabitur, & ſic pro certo iam cæ-
teris maior effectus, & alijs etiam in virtutibus præeminēs
ad regnum temporale, morale & æternale eligi promerebi
tur, & ad ſeipſum debitè regendum, & ad temporalem di-
gnitatem iuſte gubernandam, & ad cœleſtis regni gloriam
obtinendam digne & meritoriè aſſumetur, & de ipſo dice
tur illud. Exo. 1. Surrexit rex nouus ſuper ægyptum. ¶ Vel
dic ꝙ ſumme proficit bona ſocietas, quia re vera Saul abu
tens, i. peccator non faciliter in virum alterum mutatur, &
de malo in bonum conuertitur, ſpirituq; diuino cœlitus
ſuſpiratus, & propheta, i. vir ſpiritualis & contemplatiuus,
& futurorum meditatiuus efficitur, quando prophetarū, ſ. C
bonarum, & ſanctarum perſonarum ſocietatem ſectatur.
Pſal. 17. Cum ſancto ſanctus eris. Mutatus eſt in virum alte
rum. Apoſtolus Gal. 2. Viuo iam non ego. Ita ꝙ facilius po
teſt homo ad regnum ſeu regni apicem eligi. Alij videntes
Saul ſubito mutatum in prophetam, inuidendo & deridē-
do dicebāt. 1. Re. 10. Num & Saul inter prophetas. Sic vero
ſtatim quādo aliquis diuina gratia imbuitur, vel ad aliquē
bonum ſtatum Deo mediante erigitur nunquam deſinunt
mundi detractores, immo iuſtum deridere conantur. ¶ Vel
ſi vis vide formam electionis, quia electus debet eſſe Saul,
qui interpretatur expeditus, quia non ſolum ſe non debet
ingerere, ſed expectare quod ab alijs expectatur. Apoſtolꝰ.
Hebre. 5. Nemo aſſumat ſibi honorem, niſi qui vocatur à
Deo &c. Item debet eſſe alijs in virtutibus maior, & in to-
to populo nullus debet eſſe melior. Et ſicut Saul ſe abſcon
dit ita ꝙ à Samuele fuit requiſitus, ita iſte debet honorem
fugere, & inuitus trahi, & aſſumi. Vnde Greg. Sicut indigni
ſe ingerentes ſunt repellendi, ita & digni qui fugiunt, inui-
ti ad regimen ſunt trahendi. Dic ꝙ Saul prius intelligitur
prophetaſſe quam ad regimen electus fuiſſet, ad denotan-
dum quòd ad regimen prælaturæ non debet eligi, niſi quē
propheta. i. vir ſcientificus, & in futuris meditandis prudēs
& circunſpectus poterit inueniri, & tamen hodie poteſt di
ci illud pſalmiſt. 73. Signa veſtra non vidimus, iam non eſt
propheta & cætera.

Capitulum vndecimum. textus. Et factum eſt poſt menſem, aſcendit Naas. Moralitatum. Capitulum. 8.

NAas princeps amonitarum venit ad obſidendum ia
bes Galaad, populus autem ciuitatis voluit ipſi ſer D
uire, dum tamen cū ipſis vellet fœdus inire. Sed iſte
cum illis nullum fędus facere, nec eorum ſeruitium
recipere voluit, niſi oculos dextros eis erueret, & ſic eos vi
uere permitteret, ac in ſeruos reciperet & haberet. Iſti igi-
tur conditionem huiuſmodi formidantes, auxilium à Saul,
qui nouiter in regē electus fuerat, petierunt, qui tunc actua
liter de agro ſequens boues veniebat, quique dictos boues
occidit, & in fruſta diuiſit, & per totum Iſrael ſub intima-
tione quòd ſic fieret bobus ſingulorum, niſi venirent ad ꝑ-
lium, per nuncios fruſta miſit. Congregati igitur trecenta
& triginta milia virorum ad Saul & ad Samuelē venerūt,
qui in tres partes populum diuidentes. Naas & amonitas
debellauerunt, & populum iabes Galaad liberauerunt.
Vnde iſtorum fuit illud verbum. Cras erit vobis ſalus, cū
incaluerit ſol. ¶ Ciuitas Iabes, quæ interpretatur dolens
ſeu ſiccitas, ſignificat mundum Naas qui interpretatur ſer-
pens, ſignificat diabolum. Saul vero qui interpretatur ex-
peditus, ſignificat Chriſtum, boues eius ſignificant marty-
res, & filij Iſrael ſignificant omnes fideles; oculus dexter
animam, ſiniſter carnem denotat. Amon qui interpreta-
tur populus meroris, peccatores & damnatos ſignificat.
Cum igitur Naas ſerpens antiquus diabolus, princeps
amonitarum, id eſt populi meroris omnium peccatorum,
qui ſcilicet eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ, a prin-
cipio obſederit Iabes ciuitatem huius mundi, quæ re-
uera dolens, ſicca vel ſterilis poteſt dici, non ſufficiebat ſibi
quòd ei in diuerſis peccatis ſeruiret, quinimo habitatorū
omnium iſtius ciuitatis, ſcilicet omnium mortalium ocu-
los dextros, id eſt animas volebat eruere, & ad damnatio-
nem æternam ſecum in inferno portare. Vnde dicitur. Nu.
16. Nunquid oculos noſtros vis eruere. Illud enim erat hor
rendum pactum, quod in iſta ciuitate pepigerat, quòd ſci-
licet omnes ciues ipſius oculos dexteros, id eſt animas per
dere oportebat dicens diabolo illud Geneſis. 14. Da mi-
hi animas, cætera tolle tibi. Sed re uera Saul expeditus, &
expectatus a Deo, id eſt Dei filius. benedictus, boues
ſuos. i. Apoſtolos & martyres martyrio, & occiſioni ſup-
poſuit, ipſiſque, & eorum prædicatione mediantibus

E populum fidelium ad fidem & ad pœnitentiã conuocauit, cũ eſſent trecenta & triginta milia, ideſt cum ad fidem trinitatis eſſent conuerſi, ipſos in tres partes ideſt in tres eccleſiæ ſtatus, ſ. in prælatos, continentes & coniugatos conſtituit & diuiſit. Sicq; factum eſt quod cum iſto triplici ordine militum & fidelium ſuorum, ſaul naas. i. diabolũ ſuperauit, & iugum idolatriæ ſuæ de iabes. i. de mũdo abſtulit, & populum qui in periculo ſeruitutis & damnatiõis & perditionis oculorum dexterorum. i. aïarũ erat, de iſtius manibus liberauit. Vnde dr̃. 1. Mach. 5. Venit iudas cum trib. ordinib. poſt eos. Sic igitur fuit eis ſalus cũ ſol incaluit. i. cum charitas immenſa ſolẽ iuſtitiæ Chr̃m pro redemptione humani generis inflãmauit, inquantũ pſonaliter pro liberatione deſcẽdit. Vñ Mal. 4. Orieť vobis ſol iuſtitiæ. ¶ Vel dic ꝙ ciuitas iabes ſignificat eccleſiã militantẽ, quia ꝓ certo iſta eſt hodie ſicca quãtũ ad bonorũ ſpũaliũ fertilitatẽ, dolens vero & triſtis ꝑꝑ tribulationũ tꝑaliũ immenſitatẽ. Vñ illud Tre. 1. Quõ ſedet ſola ciuitas plena populo, ſedet in triſticia dña gentium. Iſta. n. ciuitas tyraonis & vitijs ſeruit, & iõ merito dolet & gemit. Vnde ſequitur. Iſta aũt gemẽs cõuerſa eſt retrorſum. Serpẽs igiť antiquus, naas princeps populi maioris. i. peccatorũ diabolus, iſtam ciuitatem hodie obſidet, & cũ populo ſuo. i. cũ viris eccleſiaſticis pactũ vult facere, dum iñ eis oculos dextros. i. verum iudicium eruat & quod oculos ſiniſtros. i. carnalem affectum vel iudicium ipſis ſolum dimittat. Vnde Iob. 10. Nunquid oculi carnei tibi ſunt, aut ſicut videt hõ, & tu videbis? Etiam re uera iã multi ſunt in ciuitate eccleſiæ, ꝗ iſtud pactum cum diabolo iam videntur feciſſe, quia. ſ. verum iudiciũ rationis & diſcretionis videntur perdidiſſe, & ſiniſtrum oculũ. i. carnis affectionem & malitiæ ſubtilitatem & iuſtitiæ iniquitatem videntur ſolummodo retinuiſſe, quod patet quia nõ vidẽt nec conſiderant ſpũalia bona, ſufficientes perſonas, iuſtitiã partium, &c. hmõi, quæ omnia ſunt dextera, immo ſolũ videntur conſiderare & videre bona temporalia carnis parẽtes, dona & munera, iniquorum pro iniuria ſubuertenda, q̃ oĩa peſſima & ſiniſtra ſunt. Vnde de illo pacto cum diabolo carne & mundo inito, pñt dicere tam mali iudices quã mali eccleſiaſtici illud Eſa. 28. Pepegimus fœdus cum morte, et cum inferno fecimus pactũ. Vnde Zach. 11. Brachium eius dexterũ ariditate ſiccabitur & oculus eius dexter tenebreſcens obſcurabitur. Et dic generaliter de oĩb. Duo. n. oculi F dati ſunt hoĩ, ſ. duplex conſideratio & diſcretio, ſ. ad temporalia & ad æterna. Spiritualem igitur & dextrum perdidimus temporalem & ſiniſtrum pluſquam deceat retinemus.

Capitulum duodecimum. textus. Dixit autem ſamuel ad vniuerſum Iſrael. Ecce audiui vocem veſtram. Moralitatum Cap. 9.

CVm populus regem ſupra ſe petiſſet, & dominus eis ſaul in regem dediſſet, voluit illis oſtendere, quod ſibi non placebat quod regem poſtulaſſent, & quod ipſis regem in ira & non in beniuolentia contuliſſet. Fecit igitur dominus fieri tonitrua, voces, pluuias & tempeſtates, & timuit populus vehementer. ¶ Illud poteſt allegari. quod regimen mundi & iuriſdictio quã alij ſuper alios reges principes ſunt adepti, a principio deo non placuit, immo propter peccata hominum hoc euenire permiſit, & potius tale ſuperioritatis regimen magis ex tyrannide quam ex iuſticia venit, & magis ex Dei quam miſericordia proceſſit. Vnde Ozeę. 13. Dabo tibi regẽ in furore meo. Ca. 13. ¶ Cũ populus philiſtinorũ congregatus eſſet contra filios iſrael in prælium, non ſunt inuenti in vniuerſo populo domini q in die belli haberent gladium, præter ſaul & ionathas. Vnde ẽt aliqui timentes fugerunt. Alij ad hoſtes trãsfugerũt, & alij in ſpeluncis ſe abſconderunt, ita quod cum ſaul pauciſſimi remanſerunt. Philiſtini aũt qui dominabantur filijs iſrael, cauerant ne arma ſibi facerent, & ideo nullum fabrũ in terra dimiſerant, quinimmo oportebat quod filii iſrael G pro ferramentis exacuendis & pro ſtimulo, vomere vel ſecuri, ſarculo vel ligone quando hebetabantur, ad philiſteos cõdeſcenderẽt, quapp in die belli gladios & lanceas nõ habebant. ¶ Per philiſteos qui infideles erant, demones ſeu hęretici dicuntur, per filios vero iſrael catholici: continuũ enim prælium ſeu cõtrouerſia eſt inter iſtos, quia re uera filij Iſrael, i. chriſtiani ita hodie per iſtos hoſtes ſpirituales diuerſis tẽtationibus impugnantur, quod quidam eis cõſentientes ad eos transfugiunt, alij per auaritiam in cauernis terræ. i. in bonis temporalibus ſe abſcondunt, ita qd' in die belli & tentationis cum Chriſto rege pauci remaneant aut ſubſiſtunt. Pſal. 77. Filij effrem intendentes arcum, conuerſi ſunt in die belli. Si etiam contra hęreticos diſputando bellare oporteat pauci inueniuntur cum gladio verbi Dei, immo proh dolor quaſi omnes muti & inermes exiſtunt. Et ſi quæratur, quare hoc? Pro certo in toto exercitu fidelium pauciſſimi ſunt qui gladijs aut lanceis. i. virtutibus & operibus bonis, ſeu ſanctorum patrum doctrinis & ſcientijs ſunt muniti, ideo ad ſtandum in prælio tribulationis, tentatiõis vel diſputationis contra demones vel hæreticos, non ſunt apti. Iſti enim philiſtei. i. demones vel hæretici, ſumme cauent ne fabri qui arma fabricant. i. boni doctores vel pdicatores, qui doctrinis ſuis alios armant, & arma virtutũ & fidei documentorum propinant, inueniantur in iſrael, i. in eccleſia, ſed eos quantum poſſunt impediunt & retardant, & ꝙ oẽs ad fabros ſuos proprios. i. ad hæreticos doctores, diuinos aut arioloſ, vel etiam ad legiſtas. i. mundi ſapientes recurrere, & eorum conſilijs ſe regere velint, quantum poſſunt procurant, & quod quando ferramẽta ſua. i. intellectus eorum eſt per ignorantiam duplex vel hebetatus, ab ipſis cõſiliũ petere, & fabros iſrael. i. theologos dimittere, ſcientiãq; euangelicam contemnere, & ſcientiam poeticã commendare ſumme captant, vt ſic in bello tentationum propter defectum armorum ſpiritualium deficiat & ſuccombant. Et breuiter propter defectum fabrorum. i. bonorum prædicatorum, doctorũ vel prælatorum, multi ſunt hodie chriſtiani qui ad fabros philiſtinorum. i. ad hæreticos recurrunt, propter quod ſchiſmatici & mali fiunt, ſicut ad literam patet de gręcis, ſclauis, ruthenis & iacobinis, & nubianis, & cęteris ſchiſmaticis Chriſtianis, q b. ꝓ certo defectus fabrorũ & bonorũ doctorum fuit cauſa recurſus ad doctrinas hæreticorum, & fabros demonum philiſtinorum, & ꝑ conſequens eſt eis cauſa damnationis & periculorum, & ideo propter defectum verorum fabrorum dicitur. Tranſtulit nabuchodonoſor fabrum & incluſorem de hieruſalem, & H adduxit eos in babyloniam. Et ad hoc facit quod legitur in hiſtoria tripertita quod. ſ. pagani cum Iuliano apoſtata impetrauerunt ꝙ chriſtiani no audirent artes liberales ſeu philoſophiam, vt ſic dum arma ſciæ non haberent non poſſunt contra eos diſputando ſe defendere. Arriani ẽt epiſcopos catholicos mitti in exilium procurabant, vt ſic dum fabri deficerent, populum, armis carentem liberius debellarent. Ad hoc enim facit exemplum de ciuitate athenarum, quam quidam rex obſederat, & pactum cum ciuibus volebat facere, dum tamen ſeptem philoſophos qui erant in ciuitate, in obſides ſibi darent. Cui parabolice quidam philoſophorum reſpondit ꝙ lupi gregem ouium obſidentes, cũ paſtorib. pactũ et pacẽ facere promittebant, ſed ante oĩa canes gregis ſibi dari petebant. Paſtores vero videntes, quod ſi canes deficerent lupi libere oues comedere poſſent, pactum huiuſmodi reſpuerunt. Ciues etiam ciuitatis eadem de cauſa dare hoſti philoſophos, ne populus ſublatis rectoribus faciliter deperiret, dare noluerunt, ¶ Sic vere diabolus & hæretici gregem & ciuitatem eccleſiæ impugnantes canes philoſophos. i. doctores prædicatores & viros ſcientificos, bonos iudices & prę latos ante omnia nituntur tollere, vt ſic tentationibus & erroribus poſſint fideles leuius debellare, dum non ſit qui poſſit ipſos inſtruere vel iuuare. Vnde Daniel. 2. Rex nabuchodonoſor in furorem & iram magnam verſus, præcepit vt perirent omnes ſapientes babylonis. ¶ Vel dic quod quod in ciuitate animæ faber eſt diſcretio quam philiſtei, ideſt demones ante omnia tollunt & ſic populi illius ciuitatis i. motus & affectus ſibi penitus ſeruiunt & obediunt. Vñ in Pro. 11. Vbi non eſt gubernator, populus

A populus corruet: ſalua autem vbi multa conſilia. ¶ Hic ponitur quod contra filios Iſrael venerunt tres cunei philiſtinorum, ſ. vnus qui ibat contra viam ephraim, alius qui ibat betheron, alius qui ibat ad iter termini. ¶ Sic vere dico qđ philiſtini .i. peccata quæ contra filios iſrael, .i. fideles pugnãt ad tres cuneos .i. ad tria peccata capitalia & vitia generaliter reducuntur. Vnum enim eorum eſt auaritia, & illa tendit ad ephraim, qui interpretatur frugifer .i. ad mundi fructus. Et ſecundus cuneus eſt ſuperbia, & illa tendit ad betheron, quod interpretatur domus vanitatis, ſignificans mũdi, diuitias, honores atque glorias. Tertius cuneus eſt luxuria, & iſta tendit ad iter termini .i. ad carnis delectationes & delicias. Caro enim iter termini dicitur, pro eo quod iſta ad modum terræ quæ eſt in terra & confiniis aliorum, difficilius cuſtoditur. Ideo de iſtis tribus cuneis poſſumus dicere illud Danie. 7. quod beſtia illa, ideſt diabolus habebat tres ordines dentium in ore ſuo.

Capitulum decimumquartum. Textus. Et accidit in quadam die vt diceret ionathas. Moralitatum.

Cap. 10.

Hic ponitur quod ionathas & armiger ſuus videntes ſtationem philiſtinorum: ſortem periculi ſui vel ſalutis in dictis hoſtium poſuerunt, proponentes, ſ. qđ ſi hoſtes dicerent. Aſcendite, quod aſcendere debebant, & vincere. Si vero hoſtes dicerẽt, expectate, tunc nec vincere nec aſcendere proponebant, & illud quaſi ſignum in ſortem a Deo ſibi dari credebant. Sicut igitur dixit factũ eſt: quod philiſtini dixerunt, aſcẽdite, qui ſtatim aſcenderũt, & manibus & pedibus reptando, prius ionathas, poſtea armiger contra eos pertexerũt, & hoſtes fortiter inuaſerũt: & in fugam conuerſos, & ſe mutuis cedibus occidentes mirabiliter occiderunt. Quod videntes filii Iſrael, qui prius ad hoſtes fugerant & tranſierant, contra eos, & ſurrexerũt ionatham & iuuenem adiuuerunt. Alii etiam qui ante fugerant, & ſe abſconderant, audita victoria redierunt, & manibus & pedibus reptando, prius ionathas, poſt armiger contra eos perrexerunt, & ſe cum perſequẽtibus fugientes philiſtinos adiunxerunt. ¶ Iſta poſſunt allegari exemplariter, quod quandoque per ſortem inquiritur voluntas Dei, & veritas caſus futuri, quodque occulta Dei prouidentia quãdo videt quod homo ſibi committit, & veritatem alicuius negocij ab eo deuote quærit, ipſam quandoque ſibi oſtendit, Ioſuæ. 7. ſicut habentur exempla infinita de achan per
B ſortem deprehenſo, de ſaul per ſortem manifeſtato, 1. Regum. 10. de matthia per ſortem electo, & de aliis infinitis. Actuum. 1. Non deficit enim occulta Dei prouidentia homini maxime in arcto conſtituto, & ideo multi mirant̃ quare voluntas domini hodie etiam per ſortes non requiritur ſicut tunc fiebat, quia ſorte ita reſponderet hodie ſicut tũc. Non enim abbreuiata eſt manus domini vt ſaluare non poſſit, ſed iſta ſunt hodie prohibita, ne aliqua ſuperſtitioſa miſcerentur, & ne ſimplices ad idolatriam traherentur. Hic etiam aduerte, quod tunc quilibet poterat pro voto conſtituere ſibi ſortem, & ſignum rei fiendę & non fiendę ad libitum ordinare. ¶ Vel illud poteſt allegari, quod in factis bellicis audaces fortuna iuuat, & ꝙ melius eſt inuadere quam expectare. Hic enim aſcenſus & inuaſio ſignum fuit victoriæ & ſalutis expectare ſignum erat perditionis. ¶ Vel dic quod diuina prouidentia libentius iuuat hominem prouocatum quam illum qui prouocat quia. ſ. illi fuit dictũ. Aſcẽdite, & ideo prouocatus aſcendit & vincit, ꝓuocantes vero victi ſunt & fugerunt. Quia re uera ad virum iuſtum pertinet, quod ex leuitate bellum non gerat, nec lites, nec controuerſias ſibi foueat, ſed potius quod prouocatus & neceſſitate cõpulſus ad talia procedat, quia vt communiter tũc ad talia ipſe præualet & triumphat, exemplo iepte, qui prouocatus contra amon obtinuit victoriam, dicens illud Iud. 11. Igitur ego non pecco in te, ſed tu in me inducens mihi bella iniuſta, iu. licet dominus. ¶ Vel dic quod ita eſt facile Deo iuuare in paucis ſicut in multis, & occulta Dei proui- C dentia operante pauci aliquotiens vincunt multos debiles fortes, nudi armatos. Exemplum de iuda machabeo duce, qui contra xerxen qui cum quatuor milibus venit, ſexcenta milia debellauit ſecundum Oroſium. Vnde dicitur. 1. Machabeo. 3. Facile eſt includi multos in manibus paucorum: & non eſt differentia in conſpectu Dei cœli liberare in multis an in paucis, quia non in fortitudine exercitus victoria belli, ſed de cœlo fortitudo eſt. ¶ Vel dic quod non eſt tutum in hoſte cõfidere, quia dato quod victus tibi obediat, & ſe amicum tuum fingat, & ad te tranſfugiat, ſi tamen viderit locum ſuum ſtatim nocere nititur atque tentat, vt patet hic de trãſfugis, qui viſa ſuorum victoria, contra philiſteũ ſurrexerunt, & filios Iſrael iuuerunt. Ideo dicebant principes philiſtinorum de Dauid. 1. Reg. 29. Reuertatur vir in locum ſuum, non deſcendat nobiſcum ad prælium, ne fiat nobis aduerſarius cum præliari ceperimus. ¶ Vel allega vltimum quod reſtat, ſcilicet de illis qui primo fugerant, & videntes victoriam, ſe ionathe adiunxerunt, contra multos qui re vera optime ſciunt ſe homini tempore victoriæ, ſed non tempore fugæ adiungere, & aduerſitatis tempore latere, cum vero hoſtes ſuperati fuerint, acſi fortiter aliquid feceriṅt ſolent ad amicos redire, & victoribus ſe ſociare. Vnde dicitur. 2. Regum. 23. Populus qui fugerat, reuerſus eſt ad cæſorum ſpolia detrahenda. ¶ Vel dic allegorice, quod ionathas qui interpretatur columba, ſignificat virum religioſum vel catholicum chriſtianum, qui aſperam & artam viam pœnitentiæ, & per arduam virtutum viam debet contra philiſteos .i. contra demones & hæreticos aſcendere, & niſi prouocatus non debet contra eos diſputare, & ſic mediante armigero ſuo, .i. fide vel gratia de ipſis poterit triumphare. ¶ Saul ſequens philiſteos fugientes, adiurauit populum ne quis vſq; ad noctem comederet, & ſic in hoſtes vindicare valeret, dicens. Maledictus vir qui comedit panem vſque ad veſperam. Populus igitur veniens ad ſaltũ in quo erat fluens mel ſuper faciem agri, non applicuit manum ad os. De melle enim comedere noluit, timens adiurationem: ſed proſequendo hoſtes vlterius intacto melle trãſiuit. De iſto autem melle credo quod erat manna, ſ. impreſſio aeris dulcis, pinguis & alba, qualis nuper circa auinionem cadebat. Iſta enim in regno georgionico dicitur in tanta quantitate ſuper herbas, arbores & lapides in æſtate cadere, qđ multas ſarcinas ſolent quotidie colligere. Qualecunq; igitur fuerit mel, ionathas adiurationem patris ignorans & ſummitatem virgæ, vel intingens comedit, & illuminati ſunt oculi eius, quapropter quia contra adiurationem patris fecerat, cum dominus ad tranſgreſſionem iuramẽti re- D ſpondiſſe nollet ſorte deprehẽſus a patre adiudicatus morti fuit ipſumque pater occidere voluit, ſed eum populus liberauit. ¶ Per mel intelligitur dulcedo proſperitatis mũdanæ, quia re uera illi qui philiſteos .i. demones & vitia perſequuntur, a tali melle abſtinere iubentur, & per abſtinentiã cũ rege ſuo Chriſto hoſtes morũ & fidei perſequunt̃, q nimmo ſæpe fit ꝙ ionathas filius regis qui cauſa victoriæ fuerat .i. aliquis religioſus vel deuotus qui alios multa bona fecerat, ad comedendum de tali melle ad guſtandum de mundi dulcedine reperitur a patre ſuo rege Chriſto, morti adiudicabitur, niſi meritis & precib. populi exigentibus .i. ſanctorũ precib. liberet̃. Illi. n. qui mundi delitias guſtãt, & maxime illas quas pater eorũ Chr̃s prohibuit, carnales delectationes amant, quia. ſ. proprie deſignant̃ in melle, quia fauus diſtillãs labia meretricis. Prou. 5. Niſi ſctõrũ precib. adiuuent̃, & niſi ipſis alia opa bonorũ ſuffragent̃, mortuis ꝑpetuę pęnã portant. Vñ Apoc. 10. Erat in ore meo tanq̃ mel dulce, & cũ comediſſem, amaricatus eſt venter meus. ¶ Vel dic ꝙ mel eſt ſacra ſcriptura, in qua qñ virga intellectus intingitur, & per ſtudium comeditur, oculi mentis ꝑ diſcretionẽ illuminantur. Idem dic de melle deuotionis & compaſſionis &c. Vel allega quõ reges inuiolabiliter debẽt ſeruare verbum ſuum, & quõ in caſu iuſticię nõ debent parcere cuicunq;, ẽt filio delinquẽti, ſicut ille qui ꝑ ꝑ tranſgreſſionẽ filiũ volebat occidere, & maxime quia iurauerat. Simile habetur in Daniel. 6. Scito rex, quia decretum medorum eſt atque perſarum, vt omne illud quod conſtituerit rex, nõ liceat mutari. Exẽplo regis iulii qui pro filio ſuo in

E adulterio depreheſo ſibi vnum oculum,& filio alium fecit erui,ne legem quam contra adulteros fecerat, de perdendis duobus oculis contingeret immotari, & ne delictum impunitum aliquo modo maneret. Hic habet quòd quemcunque viderat Saul virum fortem & aptum ad præliandū ſociabat eum ſibi. ¶ Sic vere prælatus ſibi debet aſſociare conſiliatores ſuos,ſocios & familiares facere, & in beneficijs & officijs & dignitatibus conſtituere & præferre,quos ad præliandum cōtra demones,vitia atq; hæreticos cognouerit fortes eſſe,& quos in ſciētijs,& moribus viderit alijs præpollere. Vnde Iud. De vniuerſis autem vrbibus accepit ſibi adiutores viros fortes ad bellum.

Capitulum decimumquintum. textus. Et dixit Samuel ad Saul. Me miſit dominus. Moralitatum Cap. 12.

DOminus mandanit(vt hic habetur)populū amalechitarum deſtrui,& omnia ipſorum bona,oues & boues, ſuppellectilia anathematizari, omnia demoliri, & nihil prorſus ad vitā ſeruari, nec de bouis eius aliquid cuſtodiri. Nocuerat.n.populus amalechitarum filijs Iſrael aſcendentibus de ægypto,& ideo dixerat q̄ deleret Amalech de ſub cœlo,vt patet. Exod. 17. Saul ergo recenſito populo contra Amalech properauit, populumque eius in ore gladij interfecit,& agag regem ipſius viuum cœpit. Pepercit.n. Saul & populus Agag regi Amalech,& optimis gregibus ouium & armentis,& omnibus quæ pulchra erunt nec voluerunt diſperdere ea, ſed quicquid vile & reprobum fuit,demoliti ſunt. Reprehenſi igitur ſunt Saul & populus,q̄ iſta non conſumpſerant, ſed reſeruauerant,auariciam ſuam palliare volentes, dixerunt q̄ iſta meliora ad ſacrificandum domino cuſtodierāt. Quo dominus indignatus Saul ad perdendum regnum eundem dānit,& obedientiam eſſe meliorem victimis dixit. Melior eſt obedientia quàm victima,& auſcultare magis quam offerre adipem arietum. ¶ Saul rex ſignificat mundi principes & prælatos, populus vero ſuus ſignificat inferiores iudices, & balliuos, quia re uera dominus vult, q̄ populus Amalech, qui interpretatur lambens ſanguinem.i.populus peccatorum, ſanguinem.i.delitias carnales lambentiū,
F vel etiam in ſanguine crudelitatis ſe delectantium qui filijs Iſrael,i. hominibus in deſerto huius vitæ, quo de ægypto tendunt in hieruſalem & de mundo ad patrem,non ceſſant officere vel nocere,vel alias in virtutum itinere impedire, deſtruatur, & ordinauit q̄ Saul & populus ſuus.i.principes,prælati,iudices & officiales,illos malos extirpent,& q̄ mediante iuſticia ipſos de medio iuſtorum tollant,& quòd eos puniant, corrigant & caſtigent, quodque de bonis ipſorum nihil penitus concupiſcant,& q̄ iuſticiam faciendo, ad bona punitorum per auaritiam non reſpiciant aut attendant. Matth.13. Exibunt angeli,& ſeparabunt malos de medio iuſtorum,& mittent eos in caminum ignis ardētis. Sed re vera iſte Saul & populus ſuus, quibus facta eſt iſta commiſſio.i.ſuperiores & iudices inter iſtos malos puniendos, diſtinctionem faciunt,quia.ſ.pinguioribus,& ditiorib. parcunt,quicquid vero vile & reprobum eſt.i.pauperes & viles perſonas demoliuntur,conſumunt & puniunt. Propter quod proculdubio regnum ſpirituale,& æternale amittūt. Quia breuiter illud eſt verum.q̄ noſtri ſuperiores, & iudices pauperes impotentes qui ſe defendere nequeunt deprecando,demoliuntur.pingues vero,& diuites ſuſtinēt,& eis etiam delinquentibus parcunt. Vnde Innocentius. Pauperum cauſas cum mora negligitis,diuitum cū inſtantia promouetis,& illis rigorem oſtenditis,in iſtis ex manſuetudine diſpenſatis &c. Vide ſi vis in manipulo curatorum,c.de ambitione. Nec valet excuſatio iſtorum quæ ſequitur, quia.ſ.iſti non debent vt ſacrificent domino,ſibi ſpolia amalech reſeruare, & vt dent elemoſynas, pauperum diuitias congregare,quia re vera Deus non approbat iſta. Non.n. ſunt facienda mala vt eueniant bona, nec ſub colore iuſticiæ,nec vult q̄ quis inobediens ſibi fiat, vt acquiſitis diuitijs ſe velle elemoſynas facere dicat. Cuius tamen contrarium quaſi omnes faciunt,'qui pro bona cauſa ſe aggrega- G re diuitias dicunt,vt patet in religioſis,'qui.ſ.velle ædificare monaſteria ſe dicunt,in vſurarijs, & cupidis qui ſe velle elemoſynas dare aſſerunt,& prætendunt,cum tamen dicatur in illis. Ecc.34. Qui offert ſacrificium de ſubſtantia pauperis,quaſi qui immolat filium in conſpectu patris. ¶ Si vis allega de ſeueritate.i.de ſeua veritate Dei,quæ quandoque punit peccata patrum in filios vſque in tertiam,& quartam generationem. Tranſierant.n. plus quàm quatuor generationes,ex quo patres amalechitarum nocuerant filijs Iſrael in deſerto, quorum tamen nequitiam illi eorum filij nunc planxerunt,iuxta illud Thren.5. Patres noſtri peccauerunt & non ſunt & iniquitates eorum portauimus. Veruntamen ſupponendum eſt q̄,illa ſunt vera,q̄ iſti filij fuerunt imitatores nequitiæ patrum,vt patet de iſto Agag,cui dixit Samuel.2. Reg.15. Sicut gladius tuus matres abſque filijs fecit,ita fiat ſine liberis mater tua.

Capitulum decimumſextum. textus. Dixitque dominus ad Samuelem. vſquequo tu luges Saul cum ego proiecerim. Moralitatum. Capitulum. 12.

HIc habes q̄ Dauid fuit minor fratrum, de quo non ſperauit pater,quod patet, quia fratres ſuos omnes per ordinem Samueli obtulit,qui & in paſcuis erat, vbi oues paſcebat qui inſuper percutere citharam, & propulſare demonem nouerat,& qui fortis robore, vir bellicoſus, prudens in verbis, & pulcher viſu,decoruſque facie erat,in regem fuit electus & vnctus,& ad regnum Iſrael per dominum ordinatus, ad regis Saulis ſeruitium aſſumptus,& eidem poſtea ſubſtitutus. Sauli.n.cithariſtam petenti fuit dictum de Dauid. Vidi bethleemitem virum fortem,bellicoſum prudentē verbis & pulchrum viſu & ſcientem pſallere,& dominus eſt cum eo, quapropter eum accerſiens rex aduocauit,& armigerum ſuum fecit. ¶ Sic vero dico, quòd illi qui ſunt cæteris minores per humilita- H tem,& qui a patre.i. a parentibus carnalibus non præponūtur per carnis affectuoſam ſedulitatem,ſed qui greges pauperum ſtudent paſcere per pietatem,& per elemoſynæ largitatem, qui ſciunt citharam ſcripturæ pulſare per prædicationem,qui ſciunt demones.i.peccata ſeu vitia de cordibus hominum expellere,per conuerſionem ad pœnitentiā, qui ſunt fortes ad reſiſtendum, qui ſunt bellicoſi ad hæreticos & impios,necnon contra demones & vitia propugnandum,qui ſunt prudentes verbis ad diſcrete loquendum,cū quibus.ſ.eſt dominus per gratiam ad eos adiuuandum, & qui ſunt pulchri viſu ad honeſte conuerſandum. Tales dico digni ſunt ad ſeruitium regis Chriſti aſſumi, illius ſubſtituti & vicarij in eccleſiæ dignitatibus, & beneficiis fieri, & in reges,& prælatos eligi,& inungi. Dan.1. Vnde mandatum fuit eunucho per regem Nabuchodonoſor,q̄ introduceret de filijs Iſrael pueros de ſemine regio, decora facie, eruditos ſapientia,cautos ſciētia,doctos diſciplina, qui ſtarent in palatio. ¶ Vel ſi vis allega quòd ille qui eſt minor & contemptibilior, & de quo minus ſperatur, quandoque in regem, vel prælatum eligitur, vel ad aliquam dignitatem vel gradum erigitur, & illi qui digniores, & meliores eſſe credunt, & qui à parte ſuo mundo tanquam primogeniti præferuntur,in electionibus repudiantur,& à Deo poſtponuntur. Eccl.11. Multi tyranni ſederunt in throno,& inſuſpicabilis portauit diadema. Multi potentes oppreſſi ſunt valide &c. ¶ Spiritus domini receſſit à Saul, & exagitabat eum ſpiritus nequam,quapropter Dauid qui ſciebat pſallere, quæ ſeruoc, pro percutiente citharam refocillabatur, Saul & melius habebat, & ſpiritus malignus ab eo fugiebar. ¶ Dauid eſt prædicator,cithara eſt ſacra ſcriptura. Pſal. 56. Exurge pſalterium & cithara. Quia re vera ſi Saul qui interpretatur abutens, i.ſi aliquis propter abuſum rerum temporalium efficiatur furibundus vel propter malā concupiſcētiam, vel exagitetur ſpiritu nequam per ſuperbiam

vel

A vel inuidiam,vel per aliquam malam complacentiam,ſpi-
ritusque domini.i.ſpiritusſanctus , vel Dei gratia ab eo re-
cedat propter iniquitatem & maliciam ſæpe fit ꝙ dum Da
uid,i.prædicator citharam ſcripturę tangit & dicit,& ſonũ
bonæ inſtructionis emittit,ipſum Saulem,i.peccatorem cõ
uertit,ita quod ſpiritus malus,i. mala voluntas ab eo rece-
dit,& morbus ſui peccati alleuiatur & ſiſtit. Et idem dic de
ſono orationis, cuius melodia ſi à Dauid.i.à viro iuſto fiat,
diabolus ſuſtinere non poteſt,dicens illud Gene.3. Vocem
tuam domine audiui in paradiſo.i. orationem tuam quam
facis ad dominum tuum. ¶ Vel dic quòd citharę ſonus ſi-
gnificat memoriam paſſionis Chriſti &c.vt ſupra diabolus
enim valde odit talem ſonum,ideo viro ſancto ſolet dici il-
lud Amos 6 Aufer à me tumultum carminum tuorum,can
tica lyræ tuæ non audiam. ¶ Vel dic ꝙ dauid eſt Chriſtus,
qui.ſ.mediante cithara crucis ſpiritum malignum,ſ.lucife-
rum fugauit,& Saulem.i. Adam,quem propter abuſum po
mi vetiti obleſerat,liberauit. ¶ Vel dic ꝙ cithara eſt caro
noſtra,quam dum per pęnitentiam tangimus ſpiritum ma-
lignum.i. peccatum ſeu etiam malam voluntatem à Saule
abutente.i.anima peccatrice fugamus. Vnde Iob 30. Verſa
eſt in luctum cithara mea. Vel dic ꝙ cithara eſt plectum lin
guæ,quam pro certo ſi per confeſſionem ſonuerimus, ſta-
tim abutens anima ſana erit. Et ideo bene dicitur. Eſai.23.
Sume citharam,circumi ciuitatem meretrix obliuioni tra-
dita,bene cane,frequenta canticum. ¶ Vel dic ꝙ Saul inſa-
niens ſignificat aliquem diuitem ſeu principem iracũdum.
Quem pro certo ſi furentem , & prouocatum viderimus,
neceſſe eſt , ꝙ ipſum cum cithara.i. cum dulcis locutionis
melodia leuiamus, & ſpiritum malignum iracundiæ ab ip-
ſo fugere faciamus. Vnde in Prouer. 25. Patientia lenietur
princeps. Illud.n.generaliter dic,quia pro certo quãdo ho
mo eſt plenus maligno ſpiritu & voluntate, & quando inſa
nit,vel per concupiſcentiam ſpiritualem vel per iracundiã
actualiter melius vt communiter alleuiatur,ſanatur & cor
rigitur,quando prælatus vel prædicator ſeu quæcunq; ca-
ſtigatio cum melodia.i.cum verborum dulcedine,cum dul
ciq; inductione circa eum modulatur. Vnde in Prou.15.Re
B ſponſio mollis frangit iram, ſermo durus excitat furorem.
quia ſicut dr.Eccl.6. Verbum dulce multiplicat amicos,&
mitigat inimicos. Iſta autem potiſſime pertinent ad Dauid
reſpectu Saulis,i. ad ſubditũ reſpectu dñi,prælati ſeu regis.
Vel ad alium reſpectu patris,quia.ſ.iram talium debet mul
cere,& cum humilitate & patiẽtia pertranſire. ¶ Vel dic ꝙ
Saul rex Iſrael,Deum videntium eſt Deus, qui pro certo ſi
contra nos pp peccata inſaniat,cithara noſtra.i.crucis me
moria,orationq; vel cõfeſſio ipſum placat,vt ſupra. Hic in-
ueni notatum,ꝙ licet aſinus ſonum citharę libẽter audiat,
ſi tñ ipſam in via inueniat,cum pedib.frangit,& calcat. Sic
multi ſunt qui verbum Dei libenter audiunt,ipſum tñ trãſ-
grediendo frangunt,& vilipendendo calcant & præmunt.
1.Re.18. Vide infra quõ Saul ſuum citharistam voluit cõfo
dere &c. ¶ In hoc capitulo ponitur ꝙ qñ Dauid ad ſeruitiũ
Saulis regis Iſrael ſe tranſtulit,ſibi vnum aſinum plenũ pa-
nibus præſentauit. ¶ Sic vere religioſus qui ſeruitium regis
Chriſti.i.ſtatum religionis digne cupit intrare,debet ſibi il
lum aſinum.i.corpus ſuum proprium laborib. pœnitentiæ
deditum,cum panibus.i.cum bonis operibus vel cum ele-
moſynarum ſubuentione ſeu lachrymoſis ſingultibus præ
ſentare,dicens illud pſalmus.41. Fuerunt mihi lachrymæ
meæ panes die ac nocte.

Capitulum decimumſeptimum. textus: Congregantes autem philiſtijm agmina ſua in prælium. Moralitatum: Cap.13.

PHiliſtijm contra filios Iſrael congregati , goliam ge-
theum principaliorem , & fortiorem in ſuo exercitu
habuerunt,qui.ſ.in altitudine ſex cubitos cum palma
habebat,& armis ęreis ármatus erat. Cum igitur iſte
populum Dei moleſtaret,accidit quod Iſai filium ſuum Da
uid ad viſitandum fratres ſuos qui erãt in exercitu mitte-
ret,vt.ſ.illis ephi pulentę,ephi circu.i.tres modios,decemq; C
panes & decem formulas caſei deportaret. Dauid igitur vi
dens gigantem continuo populo Dei maledicere,accenſus
zelo,baculum ſuum ſumpſit,& quinque limpidiſſimos lapi
des de flumine eligens in pera ſua repoſuit,& tres ipſorum
contra goliam iaciens , ipſum in fronte percuſſit , & tertio
ictu proſtrauit , propriumque gladium eius extrahens,ca-
put eius abſcidit. ¶ Allegorice iſta exponuntur de Chriſto
& diabolo. Sic.n.eſt ꝙ a principio philiſtijm.i.demones pu
gnauerunt contra filios Iſrael.i. contra homines habentes
goliam,qui interpretatur robuſtus.i. luciferum ductorem,
qui.ſ.ita robuſtus erat & fortis,quia ſicut dr.Iob.41. Non
eſt poteſtas ſuper terram quæ comparetur ei. Factus eſt.n.
vt nullum timeret. Iſte enim eſt qui populum domini.i.ſan
ctos patres,& totum humanum genus grauauit,& ideoq; con
tinuo inſultauit, quapropter ſic accidit quòd Dauid manu
fortis.i. Chriſtus,fuit in locum certaminis,i. in mundum à
Deo patre ſuo deſtinatus,& miſſus,vt fratres ſuos.i.fideles,
tam præſentes quam futuros perſonaliter viſitaret , & tres
modios polentę.i.fidem ſanctę trinitatis,necnon decem pa
nes,& decem formulas caſei.i.præcepta legis, quæ.ſ.panes
vitæ , & morum formulæ poſſunt dici, eiſdem concederet
atque daret. Vnde dicitur. Luc.19. Homo quidam abijt in
regionem longinquam accipere ſibi regnum. Et ſequitur.
Et ſeruis ſuis tradidit decem mnas. Iſte igitur zelo ſalutis
populi ſui & animarum contra gloriam i.diabolum,bacu-
lum crucis accepit,& quinque lapides.i. quinque præcioſa
vulnera in torrente paſſionis recepit quorum virtute go-
lias iſte percuſſus eſt & proſtratus , & populus fidelium li-
beratus. Ideo dicitur. Lucæ.1. In quibus viſitauit nos oriens
ex alto,vt de manu inimicorum noſtrorum liberati,ſerui a
mus illi. Tandem vero iſte diabolus gladio proprio occidi
tur,inquantum mundi philoſophi , & hæretici quibus me-
diantibus diabolus animas occidit,Chriſti inſpiratione cõ
uerſi ſunt,ita ꝙ in caput primi magiſtri ſui diaboli, ſeipſos
retorſerunt,inquantum contra eum prædicauerũt, & eius
malitias detexerunt,& eum capite,i.intentione ſua frauda
uerunt,qualis,ſ.gladius fuit Dionyſius Auguſtinus. Pſalm.
36. Gladius eorum intret in corda ipſorum. Et ſi vis dic de
armis eius gloriæ.i.de malis clericis , & religioſis, qui ſunt D
arma diaboli. Dic ꝙ omnia erant ęrea , quia ęs habet ſonũ
bonę locutionis, ſed non habet ſenſum deuotionis vel cõ-
paſſionis. ¶ Vel etiam mali qui ſunt diaboli arma ęrei, poſ-
ſunt dici,qui ſunt detractores,& clamoroſi & brigoſi. Vn-
de Iob,40. Oſſa behemoth ſicut fiſtulę æris. ¶ Hic habes ꝙ
Dauid ante victoriam goliæ, dixit ſe viciſſe leonem & vr-
ſum & gigantem(ſicut dicitur hic)ipſe Dauid vicit. Sic ve-
re vir iuſtus debet vincere ſpiritualiter tria,i. goliam ma-
gnum ruſticum.i.mundum , vrſum qui diligit dulcia.i.car-
nem,leonem.i.ſuperbum diabolum. Iſtud potiſſime debet
eſſe in religioſo , qui mundum vicit per votum pauperta-
tis,carnem per votum caſtitatis,diabolum per votum obe
dientiæ & humilitatis. Vel gigas cum magno ventre eſt in-
ſatiabilis auaricia,vrſus lambens eſt luxuria,leo erecto col
lo incedens eſt ſuperbia,etiam vt ſupra. ¶ Vel dic quod Da
uid.i.prælatus quando videt ꝙ leo & vrſus vel diabolus ve
niunt ad gregem fidelium ſubditorum deuorãdum,ſtatim
debet occurrere prædicando. Idem de philiſtino &c.quia
.ſ.prælatus iſta tria.i.leonem.i.diabolum, vrſum lambentẽ
.i.hæreticos , goliam armatum i. tyrannos debet vincere,
ipſiſq; ſe opponere , ne gregem vel populum domini poſ-
ſint per vitia deuorare. Vel iſti ſignificant tyrannos &c.ſi-
cut ſupra. ¶ Cum Dauid contra goliam gigantem ſingu-
lare certamen intrare vellet, Saul armis ſuis,ſ.galea,lorica,
& alijs veſtimentis ſuis ipſum induit,ſed quia non habebat
conſuetudinem portandi arma,iſta ſtatim depoſuit,& ba-
culum & peram,necnon quinque lapides de torrente acce
pit,quorum tribus proiectis , in tertio ictu goliam in fron-
te percuſſum proſtrauit. ¶ Sic vere ſi contra goliam.i.dia-
bolum qui continuè per tentationes nobis inſultat,pręua-
lere volumus,neceſſe eſt ꝙ arma & veſtes Saulis.i.bona tẽ
poralia huius mundi,qui.ſ.Saul.i.abutens dicitur, mentali-
ter dimittamus,quodque baculum,i.crucis memoriam aſ-
ſumamus,& quinque lapides torrentis,i. quinque Chriſti
vulnera de ſuæ paſſionis torrente in pera conſcientiæ repo
namus.

E namus. Quia re vera ſi ipſum cũ iſtis.i.cum paſſionis Chriſti memoria in fronte, hoc eſt dictu, in principio, quando.ſ. tentare incipit, vtpote qñ tẽtatio adhuc eſt in cogitatione percutimus, contra ipſum.ſ.præualemus, quia pro certo qñ homo in principio tentationis, Chriſti paſſionem crucemque ipſius & vulnera adducit ad memoriam faciliter de hoſte reportat triumphũ & victoriẽ. Ideo bene dicitur. Hebr. 10. Deponẽtes omne pondus, & circunſtans nos peccatũ, per patientiam curramus ad propoſitum nobis certamen, aſpicientes in autorem fidei & conſummatorem Ieſum, q propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem. ¶ Vel dic ꝙ tres lapides quibus diabolus ſeu eius tentatio proſternitur tres partes pœnitentiæ ſignificant.ſ.contritionem, quę diabolũ & peccatum in capite percutit, confeſſionem quę ipſum in eodem veniens loco, ictum alium ſibi addit, ſatisfactionẽ, quæ tertio ſuccedens, ipſum ex toto proſternit, dum tamẽ in fronte.i. in principio iuuentutis vel tentationis iſta veniant &c. vt ſupra. Ipſe etiam diabolus cum gladio proprio occiditur, quando peccatum vel tentatio qua ipſe credit hominem occidere, facit hominem magis humilem, inquantum ipſe ſe videt ſuccumbentem & fragilem, & ſic proprium telum ſuum in caput ipſius retorquetur. pſa. 36. gladius eorum intret corda eorum. ¶ Vel dic ꝙ iſti tres lapides ſunt fides, ſpes & charitas, quia.ſ. fides percutit fortiter, ſpes fortius, charitas fortiſſime. ¶ Vel dic quomodo ꝓuidentia Dei facit ita bene vincere inermem ſicut armatũ. ¶ Vel dic contra illos qui excuſant ſe de armis portãdis, i. de actibus virtuoſis faciendis propter inconſuetudinem, ſicut Dauid. Nõ poſſum (inquit) ſic incedere, quia nec vſum habeo. Vel dic ꝙ religioſus qui vult præualere contra carnem & diabolum, arma carnalia debet dimittere, & ſpiritualia accipere, ſ. crucis memoriam &c. dicens illud Apoſtoli. 1. Cor. 10. In carne ambulantes, non ſecundum carnẽ militemus. Arma.n. militiæ noſtræ non ſunt carnalia. ¶ Vel dic quo ad hoc moraliter ꝙ Dauid manu fortis, & vultu deſiderabilis, eſt prælatus qui debet eſſe fortis bene operando, & vultu deſiderabilis, amicabiliter conuiuendo, & honeſte conuerſando. Iſte igitur ad prælium contra philiſtijm.i. contra demones vitia, & hæreticos debet currere,
F fratres ſuos ſubditos, i. conſocios debet viſitare, & victualia ſpiritualia & temporalia eiſdem portare, arma Saulis.i. ſeculi pompam debet dimittere, baculum paſtoralem debet accipere, & de torrente ſacræ ſcripturæ debet quinque lapides, i. continentiam quinque ſenſuum vel etiam diuinæ legis doctrinam eligere, & ſic poterit contra gloriam .i. contra diabolum vel contra carnem, hæreticos vel tyrannos viriliter triumphare ¶ Hic dicitur quòd Dauid poſuit arma gloriæ quem occiderat, in tabernaculo ſuo. In quo notatur quòd quando quis de carne vel diabolo præualuit, arma eius.i. peccata à quibus impugnatus extiterat, in tabernaculo cordis ſui debet reponere, vt.ſ. peccata ſtudeat perpetuæ memoriæ commendare, & recidiuum continuè formidare, vel adeptam victoriam ad gloriam Dei ordinare. Vnde Eccleſiaſtici. 5. De propiciatu peccatorum Noli eſſe ſine metu.

Capitulum decimumoctauum. Textus. Et factum eſt cum compleſſet loqui ad Saul. Moralitatum. Cap. 14.

CVm vidiſſet Ionathas ꝙ Dauid victoriam habuerat contra hoſtes, conglutinata eſt anima eius cum aĩa Dauid, expoliauitq; ſe tunica ſua & veſtimenta ſua vſq; ad gladiũ arcum & baltheũ, & dedit ſibi. ¶ Sic vere bonus religioſus debet per perfectam charitatem Dauid.i. Chriſto conglutinari, & ideo veſtimentis bonorũ tẽporalium ſe debet per contemptum & abdicationem ſpoliare, gladium oĩs crudelitatis dimittere, arcum potẽtiæ, & iuriſdictionis ſecularis cõtemnere, baltheum gloriæ, & magnificentiæ tpalis totaliter abdicare, & oĩa Chriſto dare, ſ. amore ipſius de ipſis non curare, & ſic Ionathas.i. columba ſimplex, & humilis Dauid, qui fecit victoriam in Iſrael.i. Chriſto poterit i ſtatu religionis vel eccleſiæ dignifice ad-

hęrere, maximè qñ conſiderat ꝙ iſte eſt qui gloriam, i. diabolũ voluit vincere, & populum liberare, dicens cũ Petro. G
Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te &c. Hic dr̃ ꝙ cum Saul arreptus à diabolo inſaniret Dauid citharã ꝑcutiebat, vt eum de demonio liberaret. Qui lãceã arripiens, voluit Dauid ad parietem trãsfigere, ſed Dauid ſciuit prudenter lanceam declinare. Audierat.n. Saul ꝙ mulieres ſibã Dauid ꝓtulerant, qñ redeũti de prælio acclamauerunt. Saul percuſſit mille, & Dauid decem millia. A die aũt illa non rectis oculis ipſum aſpiciebat, ſed ipſum omnino occidere proponebat, dato ꝙ ipſe Dauid hoſtes ipſius continue vincebat. ¶ Illud allega, ꝙ inuidia ꝓprio benefactori non parcit, & maxime qñ in laude ſibi præfertur, & qñ virtus eius pullulat atq; creſcit. Non põt.n. inuidus talem hoiem reſpicere, dato ꝙ ab ipſo plurima beneficia recipiat, quinimmo dato ꝙ in præſentia eius citharam melodioſe tangat.i. dato ꝙ dulciter tangat, hoc eſt, loquatur & reſpondeat, & ad votum ſibi ſeruire ſtudeat, lancea tñ ipſum perforare.i. tribulationibus & iniurijs fatigare nititur & tentat. Vnde Sen. Si nullos inimicos facit iniuria, multos tñ facit inuidia. ¶ Vel dic ꝙ Saul inſanieus eſt peccator, qui.ſ. cithariſtam qui eũ à diabolo liberare nititur.i. prædicatorem qui citharã verbi Dei ſibi tangit, & pro ipſo ſanando, & à poteſtate diaboli.i. vitiorum ſaluando eidem prædicat, & affatur, qñq; trãſfigere, diffamare atq; iniuriari, & ſibi etiam inuidere conatur. Vnde dr̃ in Prou. 15. Non amat peſtilẽs eum qui ſe corripit. ¶ Vel dic ꝙ Saul eſt diabolus, qui.ſ. cithariſtas.i. prædicatores, ſumme nititur, ad parietem.i. ad carnem per luxuriam cum lancea tentationis transfigere, ne officium prędicandi & ſpiritualiter citharizandi valeat impedire: quapropter iſte debet à tali lancea quantum poterit præcauere, & ideo tam diabolus quam homo durus & obſtinatus, vidẽtur dicere illud Amos. Aufer a me tumultũ canticorũ tuorum, carmina lyræ tuæ non audiam. ¶ Vel dic ꝙ Dauid q erat pulcherrimus & rufus, ſignificat hiſtriones, quorũ.ſ. cãtus rex Iſrael.i. prælatus vel religioſus non debet eligere, ſed eos & oẽm inanem lætitiam abdicare. ¶ Vel dic ꝙ iſte ſignificat adulatores, qui in aurib. hoim citharizant, & ſemper verba melodioſa & placentia eis cantant, Iſtos igĩt debet rex Iſrael, i. bonus princeps vel prælatus lancea repræhenſionis percutere, & à ſe penitus ſubmouere, eicẽs illud. H
aufer à me &c. Saul maligno ſpiritu exagitatus, ꝓphetauit in medio domus ſuæ. ¶ Illud exponũt quidam ſic, quod alii qui ſunt prædicatores, qui prophetant, i. ꝓdicant amore terrenorum, in medio domus ſuæ.i. propter commodum priuatum, non ſicut iuſtus de quo dr̃, Eccl. 5. ꝙ in medio eccleſiæ apperuit os ſuum. Iſti igitur à ſpiritu maligno exagitantur, qui.ſ. de ſpirituali negocio lucrum terrenum adipiſci conantur. Apoſtolus Philipen. 2. Omnes quæ ſua ſunt, quęrunt, non quæ Ieſu Chriſti.

Capitulum decimumnonum. Textus. Locutus eſt autem Saul ad Jonatham filium ſuum. Moralitatum: Capitulum. 15.

DAuid maritus michol filię regis, de lecto in quo credebat eſſe, aufugit, vt irã Saul declinaret. Vxor vero eius ſtatuã in lecto Dauid loco ipſius poſuit, pelle mq; caprarum poſuit ſuper caput ipſius, & ipſam operuit veſtimentis. Cum igitur rex mandauit pro Dauid, venientes apparitores eius crediderunt inuenire dauid in lecto, & loco eius ſtatuã cum veſtibus & pellib. inuenerũt. ¶ Per illã regis filiã intelligĩt eccleſia, q̃ eſt filia regis Chriſti, per Dauid vero bonus eccleſiaſticus & ꝓlatus. Per lectũ Dauid ſpũalem prælaturam & beneficium intelligo, in quibus Dauid.i. bonus pręlatus quieſcit. Iſta eſt igitur veritas, ꝙ recedente & fugiente Dauid.i. bono ꝓlato de hoc mundo ad patrẽ, & lectum ſuum.i. ꝓlaturam vel beneficium vacuum dimittẽre, ſæpe fit, ꝙ vxor eius.i. eccleſia ponit ſtatuã .i. præfert aliquã ſtatualẽ perſonam in loco & lecto.i. in ſtatu, gradu & officio ipſius qui receſſit. Qui.ſ. ad modum ſtatuæ nec motum bonę operationis, nec ſenſum diſcretionis habet, ſed potius qui circa caput mentis pellib. carnalis affectionis

A ſectionis tegatur, et veſtib. tpalis poſſeſſionis per auariciã iouoluatur. Et ideo breuiter hodie fit, ꝙ illi qui in lecto ecclesiæ Dauid.i.illi, qui bonum & prudentem prælatũ inuenire credũt, ibi pro certo ſtatuam cum pellib. caprinis & veſtib.i.perſonam ignorantẽ plenã carnali affectione & lolnm inuolutã aliquali honeſtę conuerſationis veſte, vel aliquali poſſeſſione inueniunt, quia hodie plati circumeũt in melotis qui ſunt pelles viliſſimę, ſignificantes diuitias & in pellib. caprinis, quæ ſunt pelles fętidiſſimę, ſignificantes carnis delitias & delectationes.¶ Vel dic ꝙ ſm aliquos moraliter, ꝙ Dauid.i. vir iuſtus debet à lecto conſcientiæ & imaginationis ſuæ recedere, inquantum. ſ. e non debet inſtum reputare. Vxor.n. ſua prudentia debet in lecto cordis ponere ſtatuã cũ pellib. caprinis, quod fit qñ facit hoiem ſe peccatora ignorãtem caſuum & fętidum exiſtimare, & ſic qñ lictores.i. demones veniunt, vt Dauid.i. virum iuſtum de pſumptione tenent, mirantur qñ loco Dauid ſtatuam inueniunt, & qñ loco peccatorum, virtutis timorem, & peccatorum conſiderationem attendunt, & ſic illuſi ſine dãno recedunt.¶ Videns Dauid conſummatam maliciã ſaulis contra ſe, fugit ad Samuelẽ. Ad quem cũ miſiſſet Saul nuncios, vt Dauid raperent & adducerent, miſit illi veoieotes in naioth, Dauid cum Samuele & etiã propheiarum cuneum cum eis inuenerunt. Sicq; factum eſt, ꝙ qñ ipſi lictores qui ad rapiendum Dauid ſuerant miſſi, irruente in ſe ſpũ ad pphetandum cum alijs ſunt conuerſi, quibus moram trahentibus, Saul alios lictores miſit, qui & ipſi prophetare ceperunt, quod etiam tertij ſimiliter fecerunt, ita ꝙ nulli ad ſuũ dñm redierunt, ſed cum Samuele & Dauid prophetando remanſerunt. Ad vltimum vero & ipſe Saul perſonaliter venit, & ſtatim facto ſuper ſe ſpiritu domini, veſtimentis ſuis ſe expoliauit, & nudus tota die & nocte cũ alijs prophetauit.¶ Illud põt allegari, quo valde proficit ſocietas bonorũ religioſorum, & illos videre & frequentare, & verba eorũ attendere, & audire, quia te vera ſæpe accidit, ꝙ etiam ipſe Saul & lictores, i. ipſi mali mundi principes & tyranni in ipſo actu malæ voluntatis ſuę, qñ bonos religioſos & ſanctos proſpiciunt & vitam & mores eorum attendunt, & eorum

B prophetias & laudes & doctrinas & prędicationes audiũt, ſtatim ſpiritu Dei tanguntur, & in alios viros ſe cõuertũt, ita ꝙ ſæpe fit ꝙ ipſi cum prophetis prophetare. i. cum eis religiole viuere volunt, & depoſitis veſtimentis bonorũ temporalium, & etiam habitus ſecularis, Chriſto nudi, & pauperes laudes reddunt. Sicut de quodam rege frãcorum legitur, ꝙ cum romam ad peregrinandum iuiſſet, per montẽ caſſinum tranſiuit, & viſa conuerſatione ſanctorum monachorum, ſpiritus dñi in eũ inſiluit, & depoſito regio cultu, ſumptoq; monachico habitu, ibi cum ipſis religioſe vixit. Quod etiam de lictoribus tyrannoru miſſis pro martyrib. capiendis quotidie fiebat, quia.l. audiũs cis conuertebanẽ, & cum eis martyrium patiebantur. Iob.7. Vnde de Chriſto legitur, ꝙ miniſtri miſſi vt eum comprehenderent cũ hoc facere auſi non fuiſſent, phariſæis increpantib. ꝙ eum non adduxerunt, reſponderunt dicentes. Nunquam ſic locutus eſt homo. Vnde & ipſi phariſæi dixerunt. Ioh.3. Nunquid et vos ſeducti eſtis ¶ Vel iſta poſſunt etiam allegari, ꝙ ſpiritus vbi vult ſpirat, quia etiam quandoq; in ipſo actu malæ voluntatis homo conuertitur, & propheta dũ efficitur, vt de Paulo exemplariter inuenitur. Lu.3. Poteſt eſt.n. Deus de lapidib. ſuſcitare filios Abraæ.¶ Ad finem, ꝙ Dauid poſſet ſcire voluntatem Saulis vtrum erat contra le confirmata Ionathas amicus ſuus certum ſuper hoc dedit ſignum, hoc. ſ. ꝙ Dauid in agro tuata lapidem fecit abſcondi, ordinans ꝙ poſt prandium ipſe ad ſpacium ad muros aſcenderet, & tres ſagittas verſus illam partem traijceret, & puerũ ad quærendum ſagittas mitteret, & ſi cognoſceret patrem ſibi placatum, puero diceret. Intra te ſunt. Si vero patris videret conſummatam maliciam, tunc diceret, vltra te ſunt. Videns autem Ionathas Saulem in prandio contra Dauid furientem, ſtatim poſt prandium ad muros iuit, & ſagittas duas in agrum, vbi Dauid latebat proiecit, & puerum ignorantem ad quærendum ſagittas miſit, & cum diceret, non ſunt ibi ſagittæ, vltra te ſunt, faciendi ſignum, & recedendi lpacium Dauid dedit.¶ Illud inueni expoſitum allegorice ſic. Per Ionathan intelligitur Deus pater, per Dauid eius filius Chriſtus, Saul vero rex qui inter epulas Dauid mortẽ C deſiderabat, cętum ſacerdotum, & principum iudęorũ ſignificat, qui in epulis paſcalib. Chriſti mortem tractabant. Puer vero Ionathæ iudaici populi in ætate puerili & ignorãtię ſignificat. Ionathas igitur.i. Deus pater duas ſagittas.i. duo genera diuinorum alloquiorum ad Dauid abſconditũ in agro, i. ad Chriſtum latentem ſub littera legis. ſ. pſalmos & prophetas noſcitur dixiſſe, & ad ſagittas hmõi colligendas puerum ſuum, i. puerum iudaicum trãſmiſiſſe, qui.i. ſagittas diuinorum alloquiorum receperunt, & ſcripſerunt, & in auariciã ſinagogæ reduxerunt. Veruntamen Dauid, i. Chriſtum, qui ſub lapide tabularũ legis latitabat, & in agro huius mundi occultus venerat. Eſa.45. Vere tu es abſconditus, non potuerunt cognoſcere, nec etiam quem ſagittæ huiuſmodi, i. litteræ ſcripturarum quas colligebant, ſignificabant Dauid, i. Chriſtum ſciuerunt animaduertere, immo abſque eo ꝙ in ipſum per fidem caperent atque crederent, dimiſerunt abire. Vnde dr Ioan.1. In propria venit, & ſui eum non receperunt. In mundo erat, & mundus eum non cognouit.¶ Vel dic ꝙ Dauid eſt peccator qui fugit ab ira Chriſti, ſaluatur etiam à lapide.i. a cordis duritia in qua la tuerat, & per pœnitentiam egreditur, quando Ionathas.i. columbinus prædicator, & ſimplex, ſagittas diuinorũ eloquiorum ad ipſum dirigit, & quando verbis, & reprehenſionibus ipſam ſagittat, arguit atque ferit.¶ Hic habes, ꝙ Dauid fugiens Saulem, venit in nobe ad Achimelech ſacerdotem, petitque ab eo panes pro ſe, & pueris ſecum ductis. Cui cum dixiſſet ſacerdos non habeo panes laicos ad manum, ſed tantum panem ſanctum, ſi mundi ſunt pueri comedant, maximè à mulieribus. Dixit Dauid, quòd vaſa puerorum ſancta ſunt, porro via polluta, ſed dante domino ſanctificabit. Sibi ergo dedit ſacerdos panem ſanctificatũ, gladiũq; goliæ, q inuolutus pallio in tabernaculo à die quo goliam occiderat, ſemper fuerat reſeruatus.¶ Sic vere quando Dauid & pueri ſui, i. chriſtiani veniunt ad ſacerdotem in paſchate pro pane euchariſtiæ ſumendo, ante omnia ſacerdos debet curare ſi ſunt mundi atque caſti, debet eis dicere quòd iſte panis non eſt laicus, immo ſanctus, & ſolum à ſanctis, & mundis hominibus aſſumendus. Quos cum ſanctos, & mundos, & bene confeſſos eſſe cognoverit, debet eis panem ſanctum tradere, necnon, & gladium D timoris domini, & etiam memoriam crucis, quo ſcilicet golias, id eſt diabolus iugulatus extitit debet eis aſſignare, quia pro certo ſicut puerò datur panis, & baculus vt panem à cane defendat, ſic etiam chriſtiano gladius crucis vel diuini timoris cum pallio humilitatis traditur, vt panem ſibi ſeu etiam ſacramentum, & eius virtutem, diabolus ab eo nunquam tollat. Iſti tamen quamquam ſancti ſint, viam ſuam pollutam dicere, inquantum reſpectu tanti ſacramenti ſemper ſe debent immundos, & inutiles exiſtimare. Vnde Iac.3. In multis.n. offendimus omnes.¶ Vel dic (ſicut allegat ſaluator) quòd iſtos panes ſanctos quos non licebat laicis comedere, ſicut patet in libro 2. Regum.21. Dauid laicus famelicus comedit, quia neceſſitas non habet legem.¶ Vel dic quòd gladius goliæ eſt detractos, qui eſt gladius diaboli, ſecundum quòd in Pſalm.56. dicitur. Lingua eorum gladius acutus nuncupatur. Iſti ſunt igitur qui in rẽ plo religionis habitant, & inuoluti pallio.i. habitu religioſo vel diſſimulato humilitatis, & charitatis zelo homines feriunt & cruentãt. Iſte enim eſt gladius qui proprium dominum occidit, & detractor eſt ille qui proprio domino. ſ. proprio prælato non parcit. pſalm.36. Gladius eorum intret in corda ipſorum.¶ Doech idumeus fortiſſimus paſtorum Saulis, de quo non cauebatur, erat in tabernaculo qñ ſacerdos panes & gladium dedit Dauid, qui cum Sauli hęc retuliſſet, interfecti ſunt ſacerdotes. Ex hoc nota ꝙ ſemper ab inſidijs eſt prçcauendum, & maxime quando negocia tangunt principes vel magnates, vbi. ſ. nõ aduertitur, adeſt aliquis qui loquitur, propter quod multa mala ſequuntur. Ideo bene dicitur Eccleſiaſ.10. In cogitatione tua non detrahes regi. Aues.n. cœli deferunt illi. Quilibet enim gaudet referre prælatis, & principibus quicquid videt. Ideo bene dicitur. Eccl.8. Coram extraneo ne facias conſilium, neſcis enim quid pariet &c.

Capi-

B *Capitulum vigeſimumprimum. Textus. Venit autem David in nobe ad Achimelech ſacerdotem. Moralitatum. Cap. 16.*

DAuid ſugiens achis regem Geth, cum pẽdiſſet ſe eſſe cognitum, timens ne quidã Philiſteis, q inimici erant filiorum Iſrael, pateretur, finxit ſe in regis præſentia furioſum, mutauitq; os ſuum, & impingebat in oſtia parte clauſa, & defluebãt ſaliuę de ore eius. Quæ videns achis, ipſum fore Dauid nullatenus credidit, ſed ipſum tanquam furioſum expulit, & ſic ſub colore inſanię periculum euaſit, & in ſpeluncã odollam fugit atq; venit, vbi. ſ. fratres eius ad eum congregati ſunt, & illi qui erant in anguſtia & amaro aĩo, & qui præmebant ęre alieno ad eum conuenerunt, & factus eſt eorum princeps eiq; adhęſerunt. ¶ Dic allegorice, ꝙ Dauid eſt Chriſtus, achis vero deſignat populũ iudęorum, quia re vera Dauid Dei filius in Geth, quæ interpretatur torcular vel opprimens, in oppreſſionem mundi, & miſerię veniens, ſe in aliã perſonam. i. in hoĩem carnem aſſumendo mutauit, in torculari paſſionis more inſani, voluntariè. ſ. mortem aſſumendo apparuit, pp quod & hærodes eum tanquã inſanum veſte alba illuſit, quapropter achis iudaicus populus ipſum eſſe Deũ. i. Dei filium ſeu meſſiã non credidit, ſed ipſum & eius fidem expulit, & eum expellendo occidit dicendo. ſ. illud Lu. 19. Nolumus hunc regnare ſuper nos. Et illud. Ioã. 19. Tolle eum &c. Ita ꝙ iſte in ſpeluncã ſepulchri deſcendit. Fratres igitur eius. i. apoſtoli & diſcipuli ad eum per fidem deſcenderũt, & omnes qui erant ęre alieno preſſi. i. debitis peccatorum cõſtricti. Oẽs illi ẽt qui in anguſtia tribulationis, & in amaro aĩo tribulationis & contritionis erant poſiti, ſ. gentiles & alij peccatores plurimi ad eum cõuenerũt

F fidemq; eius ſuſceperunt, & factus eſt eorum princeps, eũ tanquam Deum & dñm crediderunt, dicentes illud Eſa. 3. Veſtimẽtum tibi eſt, princeps eſto noſter. ¶ Vel dic ꝙ qñq; expedit ſtulticiam ſimulare. Vnde Cato. Stulticiam ſimulare loco, prudentia ſumma eſt. Et in Prouę. 26. Reſpondeas ſtulto iuxta ſtulticiam ſuam, ne ſibi ſapiens videatur. ¶ Vel dic ꝙ hodie ſolum illi qui ſunt inopes, anguſtiati & tribulati, ad Dauid. i. ad Chriſtum, vel ad ſpeluncã odollã. i. ad religionis ſtatum conueniunt, ipſumq; pro duce eligunt. Diuites vero nec de Dauid. i. de Deo, nec de religione ſua contendunt, vnde Iaco. 2. Pauperes elegit Deus Apoſtolos. 1. Cor. 1. Videte fratres vocationem veſtram, qm̃ nõ multi potentes, non multi nobiles ſm̃ carnẽ, ſed infirma mundi elegit Deus. ¶ Vel dic ꝙ pro certo illi qui ſunt fratres Dauid charitatem ſectando, & fraternitatem diligendo, & illi qui ſunt inopes, ſ. voluntarię diuitias contemnendo, & illi qui ſunt in amaro aĩo, de peccatis pęnitendo, & illi qui ſunt in anguſtia, tribulationes ſuſtinendo, & illi qui ſunt prę ſſi ęre alieno. i. qui ſunt boni diuites, mundi era & diuitias, onus & preſſuram reputando, ad Dauid. i. ad Chriſtum per gratiam veniunt, & in ſpelunca paradiſi diſcipuli eius fiunt, taliumq; perſonarum dux & rex efficitur, & ipſi ſibi tãquam principi perpetuo famulantur, vnde ipſe eſt qui dicit. Eſai. 66. Ad quem reſpiciam niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu & timentem ſermones meos?

Capitulum vigeſimumſecundum textus. Abijt ergo Dauid inde & fugit in ſpeluncam. Moralitatum. Cap. 17.

HIc habes quomodo doech interfecit ſacerdotes domini. ſ. octogintaquinq; viros indutos ephot lineo, & ꝙ ſolum abiathar aufugit & euaſit. ¶ Sic vere doech qui interpretatur mortuus. i. peccatum carnis quod ſętet, vel doech qui interpretatur ſollicitus. i. diabolus qui circumiens quærit quem deuoret, ſacerdotes. i. viros eccleſiaſticos qui lino continentiæ ſunt induti, ſumme

G nititur occidere, a cuius occiſione ſolũm abiathas, qui interpretatur ros. i. ſolũ illos qui diuinæ gratiæ rore ſunt imbuti, contingit mirabiliter ſe ſaluare.

Capitulum vigeſimumtertium. textus. Et annunciauerunt Dauid dicentes. Ecce philiſtijm. Moralitatum. Capitulum. 18.

HIc iterum habes, ꝙ Ionathas cum Dauid in deſerto fœdus iniuit, & ſic legitur cum Dauid ter iniſſe fœdus. ſ. & ſemel in domo, ſecundo in agro, tertio hic. ſ. in deſerto. ¶ Sic vere Deus cum iuſto homine tripliciter fœdus facit, ſ. in domo conſcientiæ per contritionem, in agro eloquentiæ per confeſſionem, in deſerto pęnitẽtiæ per ſatisfactionem. ¶ Vel dic ꝙ Ionathas cum Dauid viro iuſto confœderatur & iungitur, quando ipſum inuenit in domo cordis & cogitationis per ſuiipſius conſiderationem. Quandoque in agro opulento per actiuæ vitæ ſecundam operationem. Quandoq; in deſerta religionis vel vitæ contemplatiuę per ſecretam ſeculi abdicationẽ. ¶ Vel dic ꝙ primum pactum fit per fidem in domo cordis & cogitationis. Secundum per charitatem bonæ operationis. Tertium per ſpem in deſerto tribulationis. Quando enim homo cum Deo illi triplici modo iungitur, conſtat quòd ſibi firmiter copulatur, vnde dicitur. Eccleſiaſ. 4. Funiculus triplex difficile rumpitur &c.

Capitulum vigeſimumquartum. textus. Aſcendit ergo Dauid inde & habitauit in locis. Moralitatum. Cap. 19.

CVm Saul actualiter perſequeretur Dauid accidit ꝙ pro ventre purgando ſpeluncam intraret, in cuius H profundiori parte Dauid cum viris ſuis ſugerat, & latebat. Dauid igitur ſibi quamquã perſecutori miſertus, ipſum occidere noluit, ſed oram clamydis eius præſcindens, & de hoc cor ſuum percutiens, penituit ipſum. Abſit inquit vt extendam manum meam in Chriſtum dñi. Quo facto ipſe inimicum ſuum Saulem ad fletum prouocauit. ¶ Illud poteſt allegari quõ homo nobilis corde nõ debet occulte vel periculoſe aliquem percutere, ſed potius publice debellare, qm̃ nemo ſi hoſtem in poteſtate ſua inuenit, debet ſibi parcere, & maxime qa videt ea caſu, & a fortuna, & ex Dei prouidentia, & non ex proprijs virib. ſ. ſubiectionẽ hmõi factam eſſe. Quia ſicut dicit Sen. Sufficere debet victori, vindicare potuiſſe. Et idem de Morib. Magnarum virium eſt lędentem negligere. Tali. n. modo inimicus melius vincitur, & ad fletum & dolorem prouocatur. Ideo dicit Seneca, ꝙ parcendo melius vinces. Sicut poteſt haberi exemplum de Iulio & anthonio, de beneficijs Sene. vnde in Prouę. 25. Si ſitierit inimicus tuus, potũ da illi &c. Sic. n. faciens, carbones congeres ſuper caput eius. ¶ Vel dic ꝙ in ſpelunca religionis vel eccleſiæ qñq; inuenitur Saul malus rex. i. malus prælatus, qui ſolum quærit ventrem ſuum purgare. i. malam voluntatem implere, & ſtercora diuerſorũ vitiorum & criminum per operis executionẽ exterius reuelare. Sicut ad litteram patet de multis, qui ſolum ad hoc ſpeluncã religionis vel eccleſiæ intrare quęrunt, & ad hoc ibi dominantur & præſunt, vt fętorem diuerſorum vitiorũ emittant, & vt ſuperbiam, luxuriam, vindictam & auariciã exerceant & committant. Quandoque etiam in iſta inuenitur Dauid. i. bonus ſubditus, qui ſolum ibi quærit latere, & à mundi tumultu ſe abſcondere, & orationi, & deuotioni vacare. vnde Mat. 6. Intra cubilum tuum, & ora patrem tuum in abſcondito. Quid igitur? Pro certo talis Dauid. i. bonus ſubditus, licet videat regem. ſ. ſuperiorem ſuum talia facientem, & mala opera ſic exequentem, dato ꝙ etiam ſit inimicus & perſecutor ſuus & ſuorum, non debet tamẽ in eum manum mittere, nec eum impugnare vel diffamare, & ſpiritualiter occidere, ſed potius in patientia diſſimu-

A lare, & defectus ſons benignius quo poterit ſopportare, quinimo ſi quid de chlamide famæ ſoæ détrahendo præſcideɾit, & ſi obloquendo de prelato linguam ſuam laxauerit, ſeipſum redarguere, & cor ſuũ percutere debet. vnde. Exo. 22. Dijs non detrahes, & principi populi tui non maledices. 2. Re. 6. Sicut etiam de oza dr̃, ꝙ morte percuſſus interiit, quia manum ad arcam vacillantem miſit, ad denotádũ ꝙ ſubditos non debet ét prælatom vacillantem vel delinquentem detrahendo tangere, cum ad ipſom non pertineat de maiorib. iudicare. Exéplo Conſtantini imperatoris, qui in cõcilio generali libellos epiſcoporum, vbi eorum crimina vel accuſationes continebantur, concremari mandauit, dicens ꝙ maiorum vitia non ſunt à minorib. iudicáda.

Capitulum vigeſimumquintum. Textus. Mortuus eſt autem Samuel, & congregatus eſt vniuerſus Iſrael. Moralitatum. Cap. 20.

NAbal diues & magnus, cuius poſſeſſio erat magna, morabatur in camelo. Iſte tñ erat peſſimus & malicioſus. Vxor vero eius abigail erat prudétiſſima, & pulchra. Factum eſt igitur ꝙ cum iſte oues ſuas tonderet, & tonſorib. conuiuium faceret, miſit ad eum Dauid qui latebat tunc temporis in deſerto, pro ſe & ſocijs ſuis benedictionem & gratiam. i. cibos ſeu viaticũ petiturus. Ille autem non ſolum noluit ipſis dare aliquid, ſed incepit obloqui ipſo Dauid & iniurias dicere, & ipſum ſeruum fugitiuum vocare. Quo audito Dauid iratus, ſtatim ipſum cum omnibus ſuis quæ habebat voluit perdere, niſi ſapiẽs vxor eius abigail occurriſſet. Iſta. n. audita fatua reſponſione viri ſui ſtatim munera parauit, & in occurſum Dauid euenrit, & verbis prudentiſſimis ſimulq; muneribus ante miſſis, irá eius placauit. Iſta igitur tunc viro ſuo ebrio iudicare noluit, ſed in craſtino periculum in quo fuerat iudicauit ſibi, & dixit propter quod emortuum eſt cor eius intrinſecus, & factum eſt quaſi lapis, & poſt decem dies defecit, & mor-

B tuus eſt. ¶ Iſte Nabal qui interpretatur ſtultus, ſignificat aliquem malum diuitem, & maxime prelatum, principem vel ſuperiorem, qui in deſerto huius mundi, licet ſit malicioſus & peſſimus, diuitijs tamen abundans. Pſalm. 72. Ecce ipſi peccatores & abundantes in ſeculo, obtinuerũt, diuitias. Iſti igitur ad tondendas oues. i. ad excoriandos ſimplices & pauperes continuè vacant, & etiam tonſoribus ſuis. i. balliuis & familiaribus ſuis, ad iſtam rapinæ tonſionem ſeruientibus conuiuia, & feſta præparant, & ipſis beneficia, & officia, & alia lucra temporalia ſubminiſtrant, & inde Dauid, i. Chriſto, qui in perſona pauperum clamat & petit pro elemoſynis, nihil damnat, ſed potius ipſos ſeruos Dauid. i. ipſos pauperes vituperant atq; moleſtant, & murmurando & maledicendo ipſum Dauid. i. Chriſtum blaſphemant. Vnde dicitur. Inter epulas maledicebant Abimelech. Quid igitur? Procerto non reſtat, niſi ꝙ Dauid, & viri ſui. i. Chriſtus cum Angelis ſuis contra tales irruat, niſi forte vxor eorum ſapiens. i. prudentia ipſos arguat, & dona, & elemoſynas Chriſto, & pauperibus eius tribuat, & per humilitatem & patientiam ipſi Dauid, Chriſto obuiat, & occurrat, quæ iram eius impediat, & compeſcat. Ideo bene dicitur. Eccl. 26. Mulieris bonæ beatus vir. ¶ Vel illud allega quòd Nabal. i. prælatus tunc debet magnum cõuiuium facere & magnum gaudium habere, quando oues ſuas. i. ſubditos poteſt tondere, & nudos & pauperes mentaliter & ſpiritualiter facere, & vellus bonorum temporalium de affectione ipſorum auferre, exemplo abrahæ, qui tunc magnum conuiuium fecit, quando filium ſuum Iſaam ablactauit, i. à lacte bonorum terrenorum per contemptum abſtraxit. Vel econtra dicitur de malis prælatis, & dominis, qui tunc téporis ſumme gaudent, quando ſubditos ſuos excoriare, & bonorum temporalium vellere priuare poſſunt, & quando ſufficientem occaſionem excoriandi, & depredandi eos inueniunt. Iob. 3. Gaudentq́ue vehementer cum inueniunt ſepulchrũ Et loquitur de illis qui fodiunt aurum. ¶ Vel illud allega,

quòd quandiu homo eſt ebrius, & in ipſo feruore malę volunt- C tatis, non debet exaſperari vel corrigi, ſed potius diſſimulari & ſupportari, ſed in craſtino cum ira aut ebrietas ceſſauerit debet tangi. Vnde. Eccl. 31. In conuiuio ne proximum arguas. Et ſequitur. Non premas eum in repetendo. Non ſolet enim homo ebrius vel iratus obiurgationi acquieſcere, qui tamen refrigerátus ſolet patienter cum corrigitur ſuſtinere. ¶ Vel dic quòd Nabal qui interpretatur ſtultus, eſt peccator, qui eſt peſſimus, & malicioſus, immiſericors, iniurioſus, ingratus, obliuioſus, obſtinatus, & ceruicoſus. Dauid. n. paſtores eius, & greges eius defenderat, & ideo fuit ingratus &c. Talis igitur cuius cor emoritur & lapidificatur per obſtinationem, poſt decem dies. i. decem mandatorum tranſgreſſionem moritur, & morti tẽporali, & perpetuæ condemnatur. Vnde Ezech. 18. Animá quæ peccauerit, ipſa morietur.

Capitulum vigeſimumſextum. Textus. Et venerunt Ziphei ad Saul in Gabáa dicentes. Moralitatum. Capitulum. 21.

CVm Saul perſequeretur Dauid, & in medio exarcitús ſui in tabernaculo quieſceret, & dormiret, ciphumque aquæ, & haſtam ad caput ſuum haberet, & dauid de monte deſcendaret, caute tabernaculum regis intrauit, ipſumq́ue dormientem inueniens, haſtam & ciphum abſtulit, & rediens in montem iterum aſcẽdit, & clamare incipiens huiuſmodi verba dixit. Nonne reſpondebitis verbum? Ingreſſus eſt vnus de turba, vt interficeret regem. Viuit dominus, quia filij mortis eſtis vos, qui non cuſtodiſtis dominum veſtrum Chriſtum. Vbi inquit eſt haſta regis, & vbi ciphus, &c. Abner igitur merito reprehenditur, qui dominum ſuum non coſtodiuit, ſed dormiens ipſum in periculo dimiſiſſe probatur. ¶ Per Dauid qui in montibus morabatur, & interpretatur manu fortis in hoc loco poſſumus diabolum intelligere, qui. ſ. valde eſt fortis, & in hoc loco in montibus, id eſt in ſuperbis vel in elatione ſuperbiæ ſem pdinoſcitur habitare. Vnde Iob. 41. D Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. Et ibi. Iob. 40. Huic montes herbas ferunt. Per regem Iſrael Chriſtum intelligo, per abner vero qui interpretatur patris lucerna, intelligit ratio. Iſta eſt igitur veritas, quòd rex Iſrael Chriſtus contra Dauid manu fortem, i. contra diabolum ſuperbum & montolum militans, quandoque in ſacramento altaris, vel etiam ſpiritualiter per gratiam in tabernaculo cordis humani recipitur, vt ibi quieſcat, habitet & moretur. In nullo enim loco Chriſtus dulcius dormit, quam quando in mundo corde per gratiam requieſcit. Vnde in Cantic. 1. Dum eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuũ Sed re vera ad hoc quod rex iſte in corde humano poſsit ſuauiter requieſcere, tria debent eum lociare, ſcilicet Abner princeps exercitus virtutum, id eſt lucerna rationis quæ vigilet, haſta id eſt memoria crucis quæ ſuſtentet, ciphus aquæ, id eſt humor deuotionis, compaſſionis & compunctionis qui irriget. Sed re vera quandoque fit quòd iſte vigil, id eſt ratio ita mundi delicijs delectatur, quòd a cura diligentiæ ſepelçit, ita quod dormiens hebetatur. Et tunc procul dubio venit vnus de terra, ſcilicet diabolus, qui in tabernaculum per tentationes ſe ingerit, & haſtam & aquam, ſcilicet crucis memoriam ſeu diuini timoris lanceam deuotionemq́ue, & compunctionem tollit, & clamoribus malarum cogitationum regem inquietat, & in corde quieſcere non permittit. Quis es tu inquit qui clamas, & inquietas regem? Concludi igitur poteſt quòd Abner, id eſt ratio quæ non vigilat, ſed ad regem latronem diabolum intrare, & ipſum ſpoliare permittit, merito debet redargui, & mortis filia nuncupari. Matthe. 24. Vigilate igitur, quia ſi ſciret pater familias qua hora fur veniret, vigilaret vtique.

Capi-

B *Capitulum vigeſimumoctauum. Textus. Factum eſt autem in diebus illis, congregauerunt philiſtijm. Moralitatum. Capitulum. 22.*

Hic ponitur, cum Dauid ad achis regē geth fugiſſet, & omni die à conuicinis gentilib. multas raperet p̄das, & cum ipſius regi gentili p̄dicaret q̄ dictas prædas non à gentilib. ſed à filijs Iſrael apportaret, de quo idem rex ſumme gaudebat, idem Dauid tali vtebatur cautela, quia. ſ. nec viro nec mulieri parcebat, ſed ne contra eum loquerētur, omnes generaliter occidebat. Iſta cautela generaliter vtuntur multi latrones, quia. ſ. eo ſolo quia timent reuelari poſtquam rapuerunt occidunt, & qui alias parcerent, nulli parcunt. Mortuo Samuele cum philiſtini congregarentur & inſurgerant contra Saul, & dominus ſibi reſpondere nollet per ſomnia, nec per ſacerdotes, nec p̄ prophetas, mulierem phitoniſſam adijt, & Samuelem ſuſcitare popoſcit. Qui ſtatim phitonice per ſcientiā ſuſcitatus, euentem belli ſibi prædixit, & q̄ in craſtino cum filiis ſuis moriturus eſſet, ſibi certiſſime reuelauit. Quod etiam euentus rei poſtea comprobauit. De iſta ſuſcitatione, ſ. vtrū fuerit vera anima Samuelis, quod ponit Aug. & Eccl. 46. Inſuper vtrum fuerit ſpiritus malignus. vt ponit Beda in gloſſa Actu. 16. non eſt præſentis negocij diſputare. ¶ Hic ſolum moraliter dico, q̄ Saul ſignificat rumorum inueſtigatores, qui. ſ. multotiens ſolent audire illud quod nunquam voluiſſent euenire, quia pro certo ſæpe fit q̄ dum ſuſpicioſus diligenter inquirit, & à viuis & à mortuis perſcrutari contendit, ſæpe infortunium inuenit, propter quod diſplicentiam mox incurrit. Ideo dicitur. Eccl. 3. Non eſt neceſſarium ea quæ abſcōdita ſunt videre oculis tuis, in ſuperuacuis rebus noli ſcrutari. ¶ Vel dic q̄ Samuel propheta, & tamen mortuus, ſignificat virum ſcientificum, & peccatorem, qui re vera multa vera, & bona ſolet dicere, & prædicare, licet non faciat, ita quòd non reſtat niſi hoc quod dicitur. Matt.
F 23. Quod dicunt facite &c.

Capitulum trigeſimum. textus. Cumque veniſſent Dauid, & viri eius in ſicelech. Moralitatum. Capitulum. 23.

Dauid ſequens Amalechitas, pro eo q̄ ſicelech ſuccenderant, & viros & mulieres captiuos ducebāt, puerum ægyptium quem infirmātem & lapſum dominus ſuus dimiſerat, inuenit. Quem in ductorem eligens, amalechitas diſcumbentes & edentes, & bibentes, & quaſi feſtum facientes inuenit, quos occidens, prædam quam tulerant reportauit, & captiuatum populum liberauit, & etiam de bonis acquiſitis in illo bello æquam portionem illis qui in bellum deſcenderant, & illis qui lapſi ad ſarcinas remanſerant, diſpenſauit. ¶ Iſte puer ægyptius quem dominus ſuus lapſum & infirmū dimiſerat, ſignificat quoſdam pauperes homines tenebris, tribulationū, & miſeriarum obtectos, quia. ſ. ægyptus interpretatur tenebrā, infirmitatibus, & miſerijs fatigatos. ſ. à domino ſuo, ſ. à mundo contemptos, & prætermiſſos, quia re vera ſæpe fit, quòd cum Dauid. i. Deus amalechitas qui interpretantur terrā lambentes. i. homines terrena diligentes, vult comprehendere & conuertere, quandoque de vno paupere homine ſolet ductorem. i. prælatum vel prædicatorem facere, quo. ſ. tandem mediante, & cooperante ſolet tales mundanos, carnales & auaros capere, & eos per pœnitentiam mortificare, & vitam carnalem in eis occidere, & eos virtutibus, & fi dei ſubiugare. Vel pone q̄ ſicut ægyptius cooperatur Dauid ad amalechitas vincendos, & inueniendos ſic mali cooperantur quandoque bonis ad demones vincendos, vel ad malos alios puniendos, vt patet de bonis prælatis, & principibus, qui malis officialibus, & ſtipendiarijs vtuntur ad iuſticiam exequendam. Apoſtolus Ro. 8. Diligentibus G
Deum omnia cooperantur in bonum. ¶ Vel dic exēplariter de liberalitate, & curialitate boni principis, qui. ſ. lapſis, & remanentibus debet compati, & omnibus æqualiter condiuidere & partiri. Vnde dicitur. Leu. 6. Cunctis filijs Aaron æqualiter per ſingulos diuidetur. ¶ Vel ſi vis allega contra malos tyrannos, qui nunc lætantur & luxuriantur in prædis, quas à filijs Iſrael. i. à bonis Chriſti fidelibus rapuerunt Sed Dauid, i. Chriſtus ſubito quandoque dum non aduertunt irruit ſuper eos, & eos per mortem & infortunia interficit, & illa quæ rapuerunt mundo bona, ipſis ſubtrahit. Vnde Lucæ. 12. Stulte hac nocte repetent animam tuam a te, quæ autem paraſti, cuius erunt, &c.

Capitulum trigeſimumprimum. textus. Philiſtijm autem pugnabant aduerſum Jſrael. Moralitatum. Capitulum. 24.

Saul vulneratus à Sagittarijs, pro eo. ſ. totum pondus prælij verſum fuit ad Saul, ab armigero ſuo ſe occidi popoſcit, timens q̄ philiſtini venientes ipſum occiderent illudentes. Cum igitur armiger ipſum occidere nollet, ipſe Saul ſuper gladium ſuum incubuit, quod & armiger ſuus ſimiliter ſtatim fecit, & ſic vterque proprio gladio interijt & defecit. ¶ Saul rex ſignificat ſuperiorem, & rectorem, in quem pro certo totum pondus prælij. i. tota ſarcina tentationum vertitur, inquantum diabolus debellare ſuperiores præ cæteris conatur, vt. ſ. eorum exemplo alij faciliter deuincantur. Sæpe igitur fit, q̄ poſtquam iſte ſuperior a ſagittarijs. i. a demonibus per tentationes eſt vulneratus, proprio gladio. i. proprio conſenſu ſeipſum interficit, inquantum peccato voluntariè coſentit, & in præ H
ſentia armigeri. i. in cōſpectu ſubditorum ſuorum ſeipſum per vitia tranſuerberat, & transfigit, cuius exemplo procul dubio armiger ille. i. ſubditus quicunque ſtatim ad ſimile prouocatur, & etiam morte ſimili per vitia iugulatur. Sicut. n. dicit Greg. Vitium rectoris facile trahitur à ſubditis in exemplum. ¶ Vel dic quòd illi qui proprijs gladijs, tranſfixi ſunt, inuidos & detractores deſignant, qui re vera proprio gladio, id eſt propria inuidia vel odio ſeipſos ante omnia vulnerant, & doloris ſui iaculo ſe cruentant. Pſalm. 36. Gladius eorum intret in corda eorum. ¶ Vel dic quòd armiger Saulis eſt adulator principis, qui ſcilicet magiſtrum ſuum noluit interficere, quia iſti dominos ſuos nolunt corrigere, vel gladio veri percutere, & ideo iſti domini proprio gladio, id eſt propria vindicta, & poteſtate, quam habent, ſeipſos occidunt inquantum ſeducti a ſuis armigeris, & adulatoribus, officialibus, & balliuis, dicto gladio ſeu dominio abutuntur. Ipſi tamen armigeri. ſ. adulatores ſeu mali conſiliarij, immunes non euadunt, quia ſ. ipſi proprijs gladijs pereunt, inquantum propter abuſum poteſtatis ſibi commiſſę, ſpiritualiter & æternaliter ſe occidunt. Iſtud etiam dici poteſt contra confeſſores, & prædicatores frequentantes curias principum, qui. ſ. libentius ſolent adulari quam verum dicere, qui nec audent magnates reprehendere, & ſic vterque ſolet perire, ſicut bene patet in Ezec. 3. Ipſe impius in iniquitate ſua quam operatꝰ eſt morietur, ſanguinem autem eius de manu tua requiram. Et ideo talibus ſuperioribus loquitur ſcriptura. Popule meus, qui te beatum dicunt, ipſi te decipiunt. Et ſequitur ibidem. Eſa. 9. Et erunt qui beatificant ſeducentes & qui beatificantur p̄cipitati. ¶ Mortuis Saule, & filijs eius ſuper montē gelboe, venerunt philiſtini ad ſpoliandum mortuos, & inuenerunt Saulem, & tres filios eius mortuos, & interfectos, iacentes in monte gelboe, & præciderunt caput Saul, & ſpoliauerunt eum armis ſuis, & miſerunt per terram philiſtinorum per circuitum, vt annunciaretur in templis idolorum, & in populis. Et poſuerūt arma eius in templo aſtaroth, & ſuſpenderunt corpus eius in templo betſan. Sed viri iabes galaad de nocte venientes, cadauera Saulis, & filiorum eius mortuorum de muro tulerunt, & ſuccenſa ciuitate ſecum

appor-

A apportauerunt, & iuxta iabes ciuitatem propriam ſepelierunt. ¶ Philiſtini qui interpretant poculo ruentes, ſunt demones, qui. ſ. poculo ſuperbiæ inebriati, de empyreo cœlo corruerunt. Poſtquam igitur iſti ſuper montem gelboe, vbi nec ros nec pluuia deſcēdit. i. ſuper mundi altas dignitates & excelentias, Saul & tres filios eius. i. animam, & tres potentias eius, gladijs tentationum percuſſerunt, vtpote, quia primum filium. ſ. intellectum, occiderunt per ignorantiam. Secundum vero filium, ſ. affectum per concupiſcentiā. Tertium filium. ſ. memoriam, per ingratitudinis obliuiſcentiā, ita ꝙ iſte cum filijs ſuis in bello iam mortuis iacet in terra per terrenorum affectū, & auariciam, ſtatim proculdubio conuertuntur ad caput rectę intentionis ſibi tollendum, & ad eos armis. i. virtutib. alijs ſpoliendos, & ad eorum mortem. i. peccata denunciandum publicandum & diffamandum, ipſos quoque in muro betſan. i. in mundo per affectionem affigunt, & per elationem ſuſpendunt. Bethſan. n. interpretatur domus dormiētis, domus ſecuritatis, domus abūdantię & fertilitatis, ſignificans ſatis propriè mundum iſtū, qui re vera eſt domus dormientium, i. delitioſorum, dom⁹ ſecurorum. i. ſuperborum obſtinatorum domus abundantiæ. i. diuitum & opulentorum. In iſta igitur ciuitate. i. mundo, mortui peccatores ſuſpenduntur, & ibi per affectionē nimiam affiguntur. Vnde dr̄. Iud. 14. Suſpendite caput holofernis ſuper muros. Viri vero iabes Galaad. i. iuſti, cadauera talium tollunt inquantum. ſ. malā maiorum vitā, & mortem memoriter recipiunt, & in corde ſuo ſepeliunt, & abſcondunt, & ſic ex conſideratione malorū ſeipſos corrigūt & conuertunt. Vnde in prou. 24. Per agrum pigri hoīs tranſiui & ecce totum operuerant vepres, & ſpinæ. Quod cū vidi, adhibui cor, & exemplo didici diſciplinam. ¶ Vel etiam de cadauere. ſ. de morte pœnæ poteſt intelligi, quia re vera quando aliquis tyrannus à demonibus occiditur, ſuſpenditur, & in inferno necatur, à iuſti corde ſepeliendus eſt, vt pœna tali caueatur. pſ. 57. Lętabitur iuſtus cum viderit vindictam manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris.

¶ Moralitatum primi libri Regum finis.

B

MORALITATVM Liber decimus ſecundi libri Regum.

Capitulum primum. textus. Factum eſt autem poſtquam mortuus eſt Saul. Moralitatum. Capitulum. 1.

PRætermitto adulationem amalechitæ q̄ Saulis coronam portabat, & armillam, q̄ etiam Saulem ſe occidiſſe iactabar, ex q̄bus Dauid gratiam ſe adipiſci ſperabat, ſed tñ Dauid ipſum protinus interfecit. ¶ In quo notari pōt, ꝙ rex, princeps vel prælatus nō debet adulatores audire vel recipere, nec eos etiā ſi munera offerant, & ſi etiā inimicos ſuos ſe grauaſſe aſſerant, diligere, ſed potius corrigere vel punire. ¶ Vel dic ꝙ qn̄que homo credit reportare præmia, vnde reportat damnum vel vituperiō. Vnde Hie. 14. Expectauimus pacem, & ecce turbatio. Prætermitto ēt de planctu Dauid & maledictione montium gelboe, necnō de aduentu Dauid in hebron cum duabus vxorib. per quod deſignant quidam Chriſtum ad eccleſiā cum duob. populis venientem, & ibi ēi regnantē &c. Et etiā tranſeo de morte azachelis curſoris velociſſimi. Veruntamen ſterilitas per montes, vbi nec ros nec pluuia cadebat. Poſt imprecationē iſtā ſm aliquos accidit, quinimo extunc ſteriles fuerunt qui ante fertiles fuerant, cæteri vero montes a domino fuerunt viſitati. Iſti vero a viſitatione dñi deſtituti poſſunt intelligi quidam obſtinati incorrigibiles peccatores, in quibus. ſ. nec ros deuotionis, nec pluuia miſæ aut compaſſionis pōt cadere, quinimo ſemꝑ ſicci, indeuoti, & quo ad bona opera ſteriles permanere volunt, cæteriſq; vicinis & ſocijs proſperantib. & lætantibus, & virtutum & operum copia exuberantibus, iſti ſoli conſueuerunt ſteriles permanere, ita. ſ. C ꝙ eos dñs quaſi deſperans de ipſorum ſalute, non viſitat. ſ. inſpirando vel corrigendo, imo ipſos in propria ſterilitate dimittit, de eorum ſalute vt apparet prima facie non curādo. Vnde iſtis videtur dicere illud. Oze. 4. Non viſitabo ſuper filias veſtras cum fuerint fornicatæ. Iſta etiam quātum ad quoſdam miſeros poſſunt applicari, qui. ſ. in temporalibus ſunt infortunati, ꝙ nullum bonum poteſt eis euenire. Vnde talib. poteſt dici illud. Eze. 35. Lætatę vniuerſa terra, in ſolitudinem te redigam. ¶ Dicitur in iſto ſecundo cap. 2. Azahel erat curſor velociſſimus, ſicut vnus ex capreis, qui eſt in campis. Iſte igitur perſequebatur Abner principem exercitus Iſrael, & quamuis ipſum Abner dulcib. verbis à perſecutione retraheret, ceſſare tñ noluit, nec ad dexteram nec ad ſiniſtram declinauit. Quo viſo Abner auerſa haſta ipſum in inguine percuſſit, & ſtatim mortu⁹ cecidit. ¶ Iſtud exponitur moraliter de pręlatis & ſubditis quia abner dux qui interpretatur patris lucerna intelligitur bonus prælatus, per Azahel vero curſorem intelligitur inſtabilis, ſubditus & proteruus vel aliquis malus princeps, quia pro certo quandoque contingit ꝙ Azahel, i. aliquis malus & proteruus ſubditus principem & ducem eccleſiæ prælatum ꝑſequitur, & tunc primo debet ipſum dulciter mouere, & a cepto malo propoſito benigniter refrenare. Qui ſi ceſſare noluerit tunc haſta ſeueræ ſententiæ debet adhiberi, vtpote quia tunc debet excommunicari vel acrius caſtigari. Veruntamen iſta haſta dr̄ auerſa fuiſſe, quia re vera prælatus debet caute quanto plus poteſt, & quaſi haſtam virium aduertens, peccatorem, ex obliquo percutere vel arguęre, vt ſic poſſit à ſuperbia ſua cadere, & à furore malorum operū ceſſare. Qui ſi ex directo percuteretur, poſſet faciliter amplius inſanire. Quod potiſſime in correctione principum debet eſſe, quia pro certo niſi iſti ex obliquo & ex indirecto percutiantur, ſed potius aperte, & euidenter aggrauentur, ſtatim in furiam conuertuntur, & ſic nullatenus ſuperātur. lignum. n. & non ferrum debet ad iſtos verti, & obtuſa correctione, non aſpera debent percuti, & ſic ſolent facilius ꝑ humilitatem cadere, & per pœnitentiam mortificari, & ꝑ D diſciplinam debitam ſuperari. Vnde Seneca dicit, Parcēdo melius vinces quàm puniendo. ¶ Vel dic ꝙ Abner eſt diabolus, qui patris lucerna pro eo dr̄, quia luce limpidi intellectus vigere dinoſcitur. Azahel aūt qui interpretatur vidēs Deum, virum iuſtū ſignificat, qui Deum per contēplationem videt, & contra diabolum diligenter currit, & pugnat. Igitur ſæpe fit ꝙ Azael iſte. i. homo iuſtus propriā fragilitatem nō attendens, ſed de curſu bonorum operū ſuorum plus debito præſumens Abner. i. diabolū nimis ardenter inſequitur, & ex viribus proprijs contra ipſum præualere conatur. Quod videns diabolus, ſtatim auerſa haſta, i. aliqua tentatione indirecta ipſum percutit, vtpote quia præteritas carnis delicias ſibi ad mētem reducit, & in inguine, i. in genitalibus per luxuriam ipſum lædit, & ſic ſpiritualiter occiditur, qui indiſcrete, & vltra vires diabolum impugnare ſe credit, & qui de proprijs viribus vltra poſſe confidit. Quod potiſſime ad nouitios religioſos & conuerſos pertinet, qui in principio plus debito ſunt feruentes, quapropter faciliter delinquunt, & maximè per luxuriam in aquā cadunt. Ideo docet bene Apoſtolus. 1. Cor. 9. Sic currite vt comprehendatis. ¶ Vel dic ꝙ diabolus hominem auerſa haſta in inguine percutit, quando de peccato contra naturam ipſum tentat & lædit.

Capitulum tertium. textus. facta eſt ergo longa concertatio inter domum Dauid & inter domum Saulis. Moralitatum. Capitulum. 3.

ABner q̄ interpretat̄ patris lucerna, ad Dauid vxorē ſuā michol reducens quā vir ſuus ſequebatur plorans ꝑ Ioab ad mediū portę reducitur, à quo in dolo loquēte, ꝑcuſſus in inguine occiditur. ¶ Sic vere dum lucerna fidei, i. prędicator nititur ad Dauid, i. ad Chriſtum

E ſtum, vxorem ſuam, i. eccleſiam reducere, & a viro carnali. i. a mundo & a mundi amore ſeiungere, & omnes tribus Iſrael, & omnia genera hominum cum ipſo confederare: ſępe fit q̃ Ioab diabolus ipſum doloſe per tentationem ad ſe reducit, & in inguine ipſum per luxuriam percutit, & ſic eum in medio portę ſpiritualiter occidit, dum medietatē virtutum ſuarum, ſ. bonam vitam ſibi ſubtrahit, aliam vero medietatem. ſ. doctrinam ſolum dimittit ſibi, ita q̃ ille ſic dimidiatus & in medio poſitus poteſt dicere illud Eſa. 38. Ego dixi in medio dierum meorum, vadam ad portas inferi. Iuſtus ex duobus conſtat, ex vita, ſ. & doctrina, ſed quando vnum illorum tollitur, tunc in medio conſtituitur, & ſpiritualiter mediatur.

Capitulum quartum. Textus. Audiuit autem Isboſeth filius Saul, quòd cecidiſſet Abner in Hebron. Moralitatum. Cap. 3.

ISboſeth rex Iſrael dormiebat ſuper lectum ſuū in meridie. Oſtiaria autem domus purgans triticum obdormiebat dum purgabat. Habebat autem idem duos viros principes latronum, techab & banaa fratres, qui tollentes ſpicas, & videntes dormire regem, domum eius latenter intrauerunt, ſpicas tritici aſſumentes, & in inguine percuſſerunt, & eum impie iugulantes, caput eius in hebrō ad Dauid detulerunt, & exinde reportare præmium credideūt. Veruntamen Dauid iuſte ipſorū facinus abhorruit, & quia innocentem occiderant, ipſos ſtatim interfici fecit. ¶ Iſta exponunt ſancti moraliter ſic. Dicunt. n. q̃ Isboſeth rex Iſrael ſignificat ſpiritum ſeu animam, quia pro certo ille ſemper habet in cuſtodia ſui virum & mulierem. i. rationem feruidam vel inertem. Iſta igitur eſt veritas, q̃ qñ Isboſeth. i. animus noſter conſtituit ſibi cuſtodē oſtiorum, i. ſenſuum, non virum, ſed mulierem. i. non rōnem virilem, & diſcretam, ſed magis tepidam atque mollem. Re vera ſępe fit, q̃ dum illa ancilla oſtiaria. i. tepida ratio triticū debet pur-
F gare, i. virtutes à vitijs ſeparare, ipſa in delectationib. dormit, & curam ſollicitudinis, & vigilantiæ per negligentiā derelinquit, & ſtatim veniunt latrones. i. demones vel tentationes, quæ ſpicas, i. virtutes deprędantur, & domum mētis, i. ianuas ſenſuum ingrediuntur, & regem iſtum. ſ. animā lapſam, dormientem & remollitam, per calorem meridianum, & per concupiſcentiæ feruorem inuenientes, ſtatim contra eum debacchantur. Et quia homo citius inclinatur ad luxuriam quàm ad alia vitia, ideo ipſum dicūtur primo in inguine, i. in carne per luxuriam percutere, & ſic p̄ cōſenſum caput. i. mētem ſolent ſibi ſubtrahere, & per diuerſa vitia ipſum capere, & grauare. Et ſic Isboſeth qui interpretatur vir confuſionis, cuſtode fœmina moritur, quando anima, qui ad ſui cuſtodiam non virum, ſed fœminam. i. non virtutem, ſed molliciem poſuerat, à ſpūalib. hoſtibus iugulatur: Fortis. n. & vigil ſenſus vigilans, nō dormiens, nec negligēs ſeu mulierib. apponi debet, vt fores cordis cuſtodiat, quē. ſ. nec negligentiæ ſomnus opprimat, nec ignorantiæ error fallat ſm Gregorium. Mat. 13. Vnde Ianitori præcipit, vt vigilet. ¶ Vel dic q̃ rex eſt prælatus malus, vir confuſionis, & vanus, qui. ſ. in domo ſua, & in ſtatu ſuo dormiens, & in honore ſuſcepto plus debito ſe delectans, in portis domus ſuę. i. in curiis & negocijs hoſpitij ſui necnon in beneficijs eccleſiæ vel in iudicijs quæ antiquitus ſiebant in portis, quandoq; ponit, & aſſignat mulieres, & non viros, perſonas molles, & non homines virtuoſos, qui etiā in delitijs dormiūt, nec ad opera ſibi iniūcta inuigilant per diligētiam aut attendunt. Sic ergo fit q̃ latrones. & tyranni, & eorum officiales & balliui, illorum domos. i. eccleſiarum poſſeſſiones intrant, & ſpicas. i. diuitias eorū rapiunt, & deuaſtant caputq; . i. capitalia iſtius regia auferunt, & detractāt. Et quiā ſic dormientes & negligentes inueniunt, ideo bona ipſorum tam prælatorum quàm ſubditorum rapiunt & deuaſtant. Non debet ergo ſuperior negligenter dormire, nec in eccleſiarum ianuis officiis, & beneficijs muliebres, & ſomnolentos & deſides inſtituere & etiam locare, ſed potius viros. i. vir- G
tuoſos & vigiles ibi ordinare. Bene ergo dicitur. Luc. 2. q̃ paſtores erant in regione eadem vigilantes, & cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuum. ¶ Vel dic ad litteram, q̃ multi ſunt hodie eccleſiaſtici vel prælati, qui ad cuſtodiā camerarum ſuarum non habēt viros, ſed mulieres, quapropter latrones, i. vitia iſtos opprimunt, & etiam latrones mūdi, id eſt ſeculares principes eos per rapinas confundunt. ¶ Vel dic contra proditores, quos. ſ. Dauid. i. bonus prælatus nō debet diligere, immo dato etiam quòd in fauorem eius proditionem faciant, debet tamen eorum facinus abhorrere, & eos ſeueriter caſtigare. Exemplo Alexandri magni, qui duos principes darii, qui ipſum fugientem occiderant, & inde gloriam ab Alexandro ſperabant, ſuper ſepulchrum ipſius Darij fecit ſuſpendi, ſicut ſcribitur in libro philoſophorum moralium cap. de Alexandro. ¶ Vel ſi vis allega contra eos qui tenent ſecum malos homines, homicidas, & latrones, quia illi quandoque in ſuum proprium magiſtrum inſurgunt, & eum deprędantur, vel perimunt, & occidunt. Exemplum de Athron, quem canes ſui comederunt. Exemplum etiam nostris temporibus de duce athenarum, quem ſui proprij ſtipendiarij proditorie occiderunt. Iſte enim niſi ſecum latrones tenuiſſet, nunquam per eos occiſus fuiſſet. Bene ergo docetur. Eccleſ. 9. Iuſti viri ſint tibi conuiuæ.

Capitulum quintum. textus. Et venerunt vniuerſæ tribus Iſrael ad Dauid. Moralitatum. Cap. 4.

DAuid cum iret debellare populum hiebuzeum qui habitabat in hieruſalem, dictum eſt ſibi ſic. Nō ingredieris huc, niſi abſtuleris cęcos & clau- H
dos. Promiſit ergo Dauid ducatum ſeu principatum illi qui prius hiebuzeum percuteret, & qui fiſtulas domarum tangeret, & qui cæcos & claudos qui obieban animam Dauid abſtuliſſet. Quæ omnia Ioab feciſſe legitur, & &
ideo exiunc exercitus princeps factus fuit, ſicut hic & alibi reperitur. 1. pa. 11. Cępit igitur Dauid arcem ſion, & eā ædificauit, & in ea habitauit. ¶ Dic ſi vis myſtice, q̃ Dauid eſt prælatus ſuperior, cuius. ſ. cura debet eſſe hieruſalem. i. eccleſiam vendicare, & eam de manu hiebuzeorū, & tyrannorum vel vitioſorū penitus liberare, & exinde claudos. i. vacillantes in fide & moribus, & cęcos, & ignorantes, & obſtinatos penitus abdicare, & ab eccleſiæ promotionibus effugare. Vnde hic dicitur. 2. Reg. 15. Cęcus, & claudus non ingrediantur in templum domini. Quid ergo debet facere ille Dauid, ſ. prælatus ſuperior. Pro certo ipſe debet edictū proponere, quòd ille ſubditorum ſuorum in exercitu eccleſiæ erit dux, & pręlatus & beneficiatus, & pręmiatus, qui ad huiuſmodi opera erit primus, ipſumq; debet ducem. i. prælatum, officialē vel beneficiatum in eccleſia facere, qui hiebuzeos. i. tyrannos, & peccatores ſciuerit per prædicationem percutere, fiſtulas & aquęductus malarum ſcientiarū reprehendere & tāgere, cęcos & claudos. i. malas perſonas obſtinatas, & malicioſas, quæ. ſ. animam Dauid. i. bonum p̄latum vt communiter odiūt, eradicare penitus & auferre, & ſic iſte talis poterit Ioab, qui interpretatur pater, comparari, quia. ſ. pater, & ſuperior merebitur ab aliis appellari, & tanquam paſtor & pater maior præ aliis ordinari. Eſa. 9. Pater futuri ſeculi, princeps pacis. Patrem vocabis me, & poſt me ingredi non ceſſabit. ¶ Si vis dic moraliter q̃ Dauid eſt Deus qui hieruſalem. i. animam à hiebuzeis. i. a malis cogitationibus mundat, & fiſtulis malæ doctrinæ eā euacuat, claudos, i. claudicationem maliciæ vel inconſtantiæ, cęcos. i. cęcitatem ignorantiæ inde fugat, & ipſam virtutib. ædificat, & in arce ſion. i. in ſpelunca mentis ſpiritualiter habitat, & ibi per gratiam perſeuerat. Pſalm. 124 Non commouebitur in æternum, qui habitat in hieruſalem. ¶ Vel dic de Chriſto, qui vt habitaret in arce ſion. i. in vtero virginis glorioſæ, voluit inde hiebuzeum & cęcos, & claudos auferre &c. vt ſupra ¶ Vel dic allegorice, quòd hieruſalem eſt eccleſia, a qua Chriſtus hiebuzeum, id eſt gentilitatem

percu-

A percuſſit & deſtruxit, cæcos & claudos .i. phariſeos & ſcribas abſtulit, fiſtulas omnis falſę ſcientiæ & malę doctrinæ fregit, & eam virtutibus & bonis perſonis ędificauit, & ibi per fidem & gratiam habitauit, & Ioab .i. patres ſpirituales, prælatos & prædicatores eſſe maiores in eccleſiæ exercitu ordinauit. Vnde. Apoca 2. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum illis, & ipſi populus eius erunt. ¶ Vel arx ſion eſt religio, quæ magis eſt alta & ſpeculatrix æternorum, quæ interpretatur ſpecula. Iſtam igitur. Chriſtus in hieruſalem .i. in eccleſiam ædificauit, & eam habitationi propriæ deputauit. Dicens illud Pſalm. 131. Hęc requies mea in ſeculum ſeculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. ¶ Hic habes quomodo Dauid fuit inunctus ſuper totum Iſrael, & dico quòd legitur Dauid ter inunctus fuiſſe. Primo .1. Re. 16. In bethleem, in ſignum regis futuri, ſicut hic patet. Secundo in hebron ſupra iudam. Tertio. 2. Re. 2. ſuper totum Iſrael etiam in hebron, ſicut hic patet. ¶ Sic di co uere, quòd electi tripliciter a Deo oleo conſolationis vnguntur. Primo per gratiam, ſecundo per animæ gloriam tertio in reſurrectione per corporis ſtolam. Pſalm. 44. Vnxit te Deus Deus tuus oleo leticiæ præ conſortibus tuis.

Capitulum ſextum. Textus. Congregauit autem rurſum Dauid omnes electos ex Iſrael. Mora. Cap. 5

DAuid ducente arcam domini in hieruſalem & eam cum vniuerſo populo & inſtrumentis muſicis inducente, contigit quod boues calcitrarent, & arcam plus debito declinarent. Quod videns Oza ſacerdos, manum ad tenendum appoſuit, & ſtatim indignatus dominus ipſum in temeritate ſua percuſſit, qui continuo mortuus perijt & defecit. Cauſas autem iſtius percuſſionis aſſignat ſcholaſtica hiſtoria, dicens, quod aliqui dicunt quod illud accidit ſibi, quia tetigerat arcam cum non eſſet ſacerdos. Alij dicunt quia poſuerat arcam ſuper plauſtrum, cum ipſam humeris portare deberet. Alij dicunt quod nocte illa dormierat cum vxore ſua, & ideo a tactu arcę debuerat abſtinere. Videns igitur Dauid Ozam percuſſum, introducere arcam in domum ſuam timuit, quapropter ipſam in domũ obededom declinauit, quapropter quia illi dominus benedixit, ipſam poſtea Dauid in propriam domum introduxit.

B ¶ Allegoricæ arca iſta Chriſtum & eius fidem ſignificat. Dauid vero populum iudaicum deſignat, quia vero dato quod Dauid .i. populus iudaicus arcam iſtam .i. Dei filium in principio deduceret, & cum iubilis & canticis in ipſo crederet & ſperaret, & de aduentu ipſius congauderet. Veruntamen ſic factum eſt quod Dauid .i. populus iudaicus, quando iſtam arcam .i. Dei filium ſuper plauſtrum nouum .i. in pura humanitate portatum vidit poſitum, & Deum factum hominem prædicari audiuit, ſtatim huiuſmodi arcam .i. Chriſti incarnati fidem recipere formidauit, quapropter ad alienam domum id eſt ad gentilem populum iſta arca .i. Chriſtus cum fide ſua tranſijt, propter quod ipſe dominus continue benedicit ipſum finaliter tamen Dauid .i. iudaicus populus, iſtam arcam .i. Chriſtum & eius fidem recipiet, & eum in domum ſuam introducet, cum .ſ. iuxta verbum Apoſtoli, intrauerit plenitudo gentium, tunc omnis Iſrael ſaluus erit. Ro. 11. ¶ Vel ſi vis allega hic cõtra mundanos amicos, qui .ſ. amici ſunt quamdiu vident proſpera, dimittũt vero hominem quando inſtant pericula & aduerſa. Iſtud potiſſime eſt contra eccleſiaſticos, qui .ſ. more Dauid videntes quod arca in eccleſia, homines occidebat, .ſ. in principio, quando .ſ. quaſi omnes epiſcopi & clerici martyrizabãtur, ipſam dimittebant, & de eius ſtatu & beneficio non curabant, & eam obededõ, id eſt veris martyribus relinquebant. Nunc autem quia vident quod iſta arca .ſ. eccleſia non occidit homines, ſed potius eos in temporalibus benedicit. Ideo quilibet eam exemplo Dauid habere contendit, ipſamque & eius dignitates iocunde recipit & admittit. Breuiter ergo, multi ſunt qui onera & pericula ſolent alijs dimittere, lucra vero & commoda quando accidunt, ſolent pro viribus vendicare. ¶ Vel iſta allegãtur de corpore Chriſti quod ſignificatur in arca, quia .ſ. quando ab indignis recipitur, ſæpe fit quod mortem animæ & corporis ſortiuntur. Vnde Apoſtolus .1. Cor. 11. Qui manducat & bibit corpus & ſanguinem domini indigne, iudicium ſibi manducat & bibit. Indignus autem reputatur ille, qui per carnis delectationem ſe maculat, & ille qui ſacerdotis .i. ſacri ducis mores & ſanctitatem repudiat, & ille qui onus pœnitẽtiæ impoſitum quod portare debuerat, non per ſe, ſed per alium circumportat, qui .ſ. alijs pœnitentiæ onus imponit, & illud mouere cum digito nunquã curat. Tales igitur ſuper temeritate & indignitate ſua a Deo percutiuntur, & a tactu Sacramenti Corporis Domini indigni reputantur, & quandoque miraculoſe occiduntur. Quod conſiderans Dauid .i. iuſtus, debet timere, & quandoque ex reuerentia a receptione arcę .i. a perceptione ſacramenti ceſſare, & pœnas indigne recipientium vltra formidare. Celebrare enim quotidie nec laudo nec vitupero, dicit Auguſtinus. Vnde de tali timore poteſt dici illud. Pſal. 57. Iuſtus cum viderit vindictam, manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. ¶ Vel dic quod arca ſignificat prælatũ, vt viſum eſt Exo. 25. Boues qui trahunt arcam carnales parentes ſignificant, ſeu quemcunque carnalem affectum. Plauſtrum vero nouũ deſignat ipſius prælati dignitatem & ſtatum, & maxime nouiter ſibi datum, Oza qui ſacerdos non erat, & cum vxore dormierat, ſignificat carnalem ſubditum & inſufficientem & imperfectum, a ſacerdotio, .i. a ſacerdotum moribus alienum & a ſacerdotali dignitate ſemotum. Si igitur contingat arcam ſuper plauſtrum nouum poſitam .i. prælatum ſuper nouam dignitatem conſtitutum in moribus vacillare, per recalcitrationem boum interiorum, id eſt motuum carnalium & boum exteriorum id eſt amicorum carnalium & ſecularium a rectitudine iuſticiæ declinare, non intereſt ozæ primo .i. cuilibet ſubdito, & maxime qui non eſt ſacerdos .i. homo ſcientificus vel perfectus, ſed potius qui cum vxore iacuit .i. quando eſt carnalis, luxurioſus vel inlectus, in iſtam arcam .i. in prælatum manum mittere .i. ipſum corrigere vel arguere, vel obloquendo de eius vacillatione ſe intromittere, quinimmo magis debet ſub diſſimulationis diuerticulo pertranſire. Alias ſi irreuerenter illam arcam tãgeret, mortem æternam pro temeritate præſumptionis ſuæ facile poterit reportare. Ad quod facit illud de hiſtoria tripertita, q. .1. Conſtantinus Imperator de criminibus epiſcoporum noluit iudicare, ſed potius libellos contra eos oblatos voluit concremare. Cuilibet igitur oblocutori poteſt D
dici illud ſupra. Quare non timuiſti manum mittere in Chriſtum domini .2. Reg. 1. Similiter etiam habes ſupra. 2. Re. 26. Et ſicut ibi dicitur, 2. Reg. 1. quod Dauid fecit illum occidi qui manum in regẽ ſaulem iactauerat ſe miſiſſe, ad denotandum quod illi ſubditi digni ſunt pœna, qui per rebelliones & diffamationes contra prælatos proprios mouent bella. Iſta tamen ſunt contra multos ſubditos, qui quamuis ſint peſſimi, non ceſſant tamen prælatos ſuos tangere, & obloquendo ſeu moleſtando vexare, cum dicatur in Exod. 28. Dijs non detrahes. & principi populi tui non maledices.

Ex eodem capitulo ſexto c. Textus. Nunciatumque eſt regi Dauid quod benedixit dominus obededom. Mor. Cap. 6.

CVm Dauid duceret arcã dñi in domum ſuam mira exultatione gaudebat, & accinctus ephot lineo, organa manu tãgebat, & cũ choris, & buccinis corã dño ſaltabat, & ad quoſlibet ſex paſſus bouẽ & ouẽ Deo immolabat, & ſic honorẽ regiũ humilitate puri in laudem domini captiuabat. Quem vxor ſua Michol filia regis Saul vilipendens cœpit redarguere, & iſtis verbis læticiam eius increpare. Quam (inquit) glorioſus fuit rex Iſrael diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum, & nudatus eſt quaſi nudetur vnus de ſcurris. Cui Dauid legitur reſpõdiſſe dicens. Ludam et vilior fiam, & humilis ero in oculis meis & in conſpectu domini qui elegit me. ¶ Iſta poſſunt allegari exẽplariter, quõ nulla põt eſſe tanta potentia, tanta maieſtas, tãta ſublimitas tantaq; felicitas vel proſperitas, quin quando de rebus diuinis agitur, & quando ad cultum Dei & eius honorem venitur, ſtatim debet humiliari, veſtibus proſperitatis mundialis exui, & per compaſſionem & cõtritionẽ mũdari, ephot lineo id eſt mũdicia cordis indui, & læticia mẽtis repleri, ſaltus bonorũ affectuũ face re. &

E re, & ſacrificia bonorum operum adimplere, ouemque innocentiæ, & bouem fortitudinis & cōſtantiæ per ſingulos ſex paſſus, id eſt per ſenatorium operum miſericordiæ domino offerre & immolare. Et dato ꝙ Michol filia regis .i. quæcunque nobiles perſonæ actus & humilitatem ipſius reprehendant, non debet tamen propter hoc ceſſare, ſed gloriam ſibi datam Deo attribuens, debet deuotionem & humilitatem mundi .ſ. ſollicitudinibus anteferre, & ſic in eo verificabitur illud Eccl. 3. Quanto maior es, humilia te in omnibus. Conſtat enim ꝙ ſuperbi humiles vilipendunt. Michol Dauid in corde ſuo deſpicit, quando ſtultum ſuperbiæ pmittit. Iob 12. Deridetur iuſti ſimplicitas. ¶ Vel dic ꝙ mulieres quandoque uiros ſuos qui ſunt deuoti & humiles, deſpiciunt, & eos quādo ſunt ſuperbi & faſtidioſi, amplius diligunt. Vide hic ſi vis pulchram gloſſam Gregorij de humilitate Dauid.

Capitulum decimum. textus. Factum eſt autem poſt hæc vt moreretur rex filiorū Amō Moralitatum. Capit. 7.

Dauid cum miſiſſet ſeruos ſuos ad conſolandum Amon regem ſuper mortem patris ſui qui de nouo deceſſerat. Ille credens ꝙ ad explorandū veniſſent, nūcios illos valde vituperauit. Barbas enim medias raſit, et veſtes medias vſque ad nates præſcidit, & ſic eos ad Dauid dominum eorum remiſit. Quod Dauid cognoſcens, miſit eis obuiam, & quouſque barbę eorum recreuiſſent manerent in hierico ipſis mandauit, quos tamen ſeueriter poſtea vindicauit, quia .ſ. Amon regē occidit, ciuitatem eius rabath deſtruxit, & ſibi ſuum populum ſubiugauit. ¶ Illud poteſt allegari exemplariter, ꝙ vitium ingratitudinis duriſſime vindicatur. Ille enim conſolatorem deriſit, & ſeruos ipſius confudit, quapropter ipſe, & populus ſuus finaliter periit. ¶ Vel dic quomodo mala ſuſpitio multotiens eſt cauſa multorum malorum, quia ſcilicet iſte propter malam ſuſpitionem, exploratores iſtos ſeruos Dauid legitur dehonoraſſe, & ex hoc
F damnum; non præmium reportaſſe. ¶ Vel dic quòd mali conſiliarij ſunt quandoque cām multorum malorū, principes enim iſtius leguntur ſibi conſilium illud dediſſe, propter quod ipſe & principes ſui leguntur penas lugubres perſoluiſſe. ¶ Vel dic moraliter quòd Dauid eſt Chriſtus, ſerui ſui ſunt eccleſiaſtici, vel etiam quilibet chriſtiani, amon autem qui interpratatur dolor, diabolum ſignificat, & populus amonitarum qui interpratatur populus meroris & malorum ſpirituum, peccatores ſignificat. Iſta igitur eſt veritas, quòd amon rex filiorum amon .i. diabolus rex omnium malignorum, meroris ęternæ triſtitiæ damnatorum ſpirituū, ſeruos Dauid, i. eccleſiaſticos vel fideles ſummè nititur ſpiritualiter deturpare, & in perſona eorum ipſum Dauid .i. Chriſtum offendere & grauare. Cum enim ſeruorum Chriſti formoſitas in duobus conſiſtat, ſ. in barba prudentiæ & virilitatis, & in veſtibus honeſtæ apparentiæ & honeſtatis, diabolus in iſtis duobus ipſos detrūcare ſatagit, & eos per tentationes & delectationes in virilitate & honeſtate dimittit. Sic enim fit quòd illos a virilitate effæminat, & a ſapientia hebetat & ſic barbam dimidiam eis truncat. Quod potiſſime fit, quando diſcretionem quæ per barbam intelligitur, eis dimidiat, vtpote quia diſcretionem temporalem eis dimittit, & ſpiritualē eis penitus cecat. Eſa. 15. Omnis barba radetur in tertij. Vltra hoc etiam veſtes honeſtatis multis præſcindit, & eos per luxuriam inficiens, nates eorum .i. ipſas partes verecundas, hoc eſt dictu, quòd ipſa opera ſuæ luxuriç denudat omnibus & oſtendit, & ſic hodie diabolus ſeruos Dauid .i. multos viros eccleſiaſticos vituperat & cōfundit, & vituperabiles eos reddit inquantum barbam prudentiæ, & veſtes decentiæ eis tollit. Vnde Eſaias. 2. Ambulauit ſeruus meus Eſaias nudus & diſcalciatus Et ibidem, & diſcoopertis natibus. Iſta potiſſime dici poſſunt de hypocritis, qui .ſ. barbas & veſtes medias perdiderunt, inquantum virilitatem & honeſtatem exterius retinent, illam vero quæ intus in cōſcientia debet eſſe, penitus amiſerunt, ita ꝙ iſti ſic dimidiati poſſunt dicere illud. Eſa. 38. Ego dixi in di- G
midio dierum meorum &c. Quia igitur pro certo tales ſic denudati, non ſunt digni coram Dauid, i. coram Chriſto, nec in eccleſia militante nec triumphante apparere, ideo in hierico quæ interpratatur odor eius, i. in penitentia (qua nihil ſuauius redolet Deo) debent manere, vt ſic barbam amiſſam, i. virilitatem & virtutem poſſint acquirere, & ſic ſe digne Deo præſentare, & coram Deo in paradiſo, vel etiam in beneficijs eccleſiaſticis miniſtrare. Vnde. Exodi 23. Nō apparebis in conſpectu meo vacuus. Ille autem Dauid, .i. Chriſtus finaliter contra illum regem amon .i. diabolum in iudicio dimicabit, & ciuitatem .i. reproborum congeriē igne perpetuo concremabit, & eum interficiet & dānabit, & ſic electorum ſuorum caſus & iniurias quas diabolus nūc attente perſequitur, vindicabit. ¶ Vel dic quòd iſti ſemiberbes ſignificant proditores & fallaces, qui .ſ. mediam barbam non habent, inquātum bona intentione carent. ¶ Vel dic contra inconſtantes qui .ſ. pro media parte ſunt feminei & imbecilles, inquantum ſunt nunc debiles, nunc viriles. Iſtam figuram credo me expoſuiſſe in ſermone. Lętare hieruſalem. ¶ Vel dic quòd barba .i. virilitas ſeruorum Dauid .i. virorum eccleſiaſticorū duas partes debet habere .ſ. ſanctam vitam, & bonam doctrinam. Sed pro certo diabolus vnam iſtarum partium multis ſolet auferre, in quantum .ſ. bonam vitam ſolet ab eis tollere, ſanam vero doctrinam ſolet eis dimittere, & ſic iſti valde a diabolo deturpati dicuntur, quia pro certo nihil eccleſiaſtico turpius quam quòd male viuat, & prudenter & ſcientifice prædicet, & loquatur. Non eſt enim ita turpe nihil ſcire & male viuere, & multa ſcire. Ideo dicitur. Iaco. 4. quòd ſcienti bonum facere & non facienti, peccatum eſt illi. ¶ In iſto capitulo habes quòd multæ nationes quibus filij. Iſrael aliquando ſeruierant .i. philiſtini, edom & amon ipſis ſubiectę factę fuerunt, & eis verſa vice ſeruierunt. ¶ Hoc ad fortunam rerum poteſt applicari, quæ .ſ. voluitur, quód illi qui aliquando dñati fuerant ſubiugantur, & qui ſeruierant dominātur, ſicut in mundi nationibus plurimis inuenitur. Vnde. Hiere. 49. Poſſidebit Iſrael poſſeſſores ſuos. ¶ Vel dic moraliter quod virtute Dauid .i. gratia Chriſti accidit, quòd homo qui aliquando aliquibus malis nationibus & varijs peccatis ſeruierat, ipſis ſubiectis ſuperior efficitur, ita quod ſibi ſpiritualiter famulantur, inquantum recordatio ipſorum ipſius humilitatem perficit, & ſic ad bonum ipſius ordinantur. Eſa. 14. Erūt H
capientes eos qui ſe ceperant, & ſubijcient exactores ſuos.

Capitulum vndecimum. Textus. Factum eſt autem vertente anno eo tempore quo ſolent reges ad bella procedere. Moralitatum. Cap. 8.

Hic habes de peccatorum Dauid gradibus. Deambulabat enim in ſolario domus. Ecce ocioſitas. Vidit balneantem ſe berſabee. Ecce curioſitas. Cupiuit. ecce maleconſentiens voluntas. Impręgnauit. Ecce luxuriç voluptas. Virum eius reuocans, ipſum ad dormiendum cum ea inducit. Ecce excuſationis fallacias. Tandem ipſum proprias litteras meroris ſui deferentem interfici iuſſit. Ecce proditionis & homicidij temeritas. Sic igitur patet, quomodo vnū peccatum ad aliud trahit, & quomodo de modico ad maius pertranſitur. Hiere 9. De malo ad malū egreſſi ſunt. Vrias occiſus eſt propter litteras quas portauit, ſic Chriſtus & ſancti propter doctrinam euangelicam quam docebant. ¶ Vel dic quod diabolus illum per tētationes libenter occidit, quem cum litteris vel ſcientijs eſſe cognoſcit. ¶ Vel dic quód vrias ſignificat iudeos, vel etiā malos ſcientificos, qui .ſ. portant litteras mortis ſuæ, inquantum .ſ. ex litteris quas nouerunt, mors illis ſempiterna ducatur. Sicut patet in malis prælatis vel prædicatoribus, qui ſemper ſolent contra ſe prædicare. Vel etiam de iudeis qui nolunt credere quòd ſcriptura ſua docet. Et ſic mortem ęternam merebuntur ex ſuis litteris reportare. Apoſtolus. 2. Cor. 3. Littera occidit. Vide ſupra lib. 7. de columba.

Capi-

A *Capitulum duodecimum. Textus. Miſit ergo dominus natham ad Dauid. Qui cum veniſſet ad eum. Moralitatum. Capitulum. 9.*

Hic habes quomodo Dauid fuit a nathan reprehenſus ſub figura ouis ſubreptę. Peccatum ſuum humiliter recognouit, & propriatum ſuarum vxorum ſibi futura adulteria indicauit, dicẽs. Vxores tuas in oculis tuis dabo proximo tuo, & dormiet cum eis in conſpectu ſolis huius. ¶ Illud allega exemplariter, quod nullus quamquam ſit rex vel magnus, debet eẽ ita proteruus, quin quando peccaſſe ſe cognoſcit, & ſuper hoc a nathan propheta, id eſt ab aliquo prædicatore vel prælato, vel alio bono viro redarguitur, debeat ſe humiliter habere, & peccatum ſuum recognoſcere, & emendationem promittens veniam poſtulare. Vnde dicitur. Eccle. 3. Quanto maior es, humilia te in omnibus. ¶ Vel dic contra adulteros, quibus iuſto Dei iudicio ſæpe contingit, quod ſicut aliorũ vxores maculant, ſic & alii vxores eorum lædant, iuxta illud Sap. 11. In quo peccat quis, in hoc punietur. ¶ Illud quod punitur hic, ſcilicet ꝙ Ioab vidẽs quod capienda erat vrbs aquarum. ſ. rabath, mandauit Dauid ꝙ veniret, & ne ſibi victoria aſcriberetur, ciuitatem caperet & deleret. ¶ Ad hoc poteſt allegari quod Ioab miles, id eſt quicunque iuſtus nunquam debet ſibi victoriam contra diabolum aſcribere, ſed totum Dauid, ideſt Deo attribuere, & dato quod per ſe poſſit tentationem, vincere, debet tamen Dauid. i. Chriſti auxilium implorare, & ei, non ſibi victoriæ laudẽ dare. Ad quod etiam applicant aliqui illud Apocalip. 4. Vigintiquatuor ſeniores coronas ſuas accipiebant, & in conſpectu throni ponebant, ad denotandum ꝙ corona noſtra. i. gloria victoriæ noſtræ ſi quam habemus, Deo eſt attribuenda, & in conſpectu throni maieſtatis ſuæ per humilitatem proprio capiti tanquam non habita ex proprio capite deponenda, & ei qui eam dedit reddenda, & per gratiarum actionem aſcribenda, quia ſcilicet ipſe eſt qui dat coronam gloriæ triumphanti. Pſal. 20. Poſuiſti in capite eius coronam de lapide precioſo

Capitulum decimumtertium. textus. Factum eſt autem poſt hæc vt abſalon filij Dauid ſororem. Moralitatum. Cap. 10.

B AMon primogenitus Dauid thamar ſororem ſuam fingens ſe infirmum, pro faciendis ſibi ſorbitiunculis a patre petijt. Quam repertam de concubitu requiſiuit, & renuentem oppreſſit. Qui tandem poſt concubitum, ipſam mirabiliter odiuit & a ſe corruptã & violatam eiecit. ¶ Talis amor qui ex corruptione naſcitur, faciliter in odium vertitur, & nunquam perſeuerare probatur, vt ſæpe videmus, ꝙ matrimonia quæ ex tali amore ꝓueniunt, malo fine multotiens terminantur, vnde dicitur. Mat. 15. Omnis plantatio quam non plantauit pater meus cœleſtis eradicabitur. ¶ Vel dic quod iſte primogenitus Dauid eſt lucifer, qui fuit principiũ viarum Dei. Iob. 40. Quia pro certo ſororem ſuam. i. animam rationalem libenter per peccatũ mortale corrumpit, & concubitum maledictionis & conſenſus ab ea petit, & ſub ſpe fraternitatis. i. ſub colore boni ipſam opprimit & confundit. Qua cum vſus ad diuerſa vitia pro libito fuerit, ipſam de domo ſua, ideſt de mũdo per mortem eijcit & excludit, & ita fallo amore quem prætendit, in perpetuum odium commutato, ipſam vilem in infernum expellit. Ideo bene dicitur ꝙ maius fuit odium quo oderat eam, amore quo ante diligebat. ¶ Iſta igitur per ianitorem expulſa, talarem tunicam quæ erat veſtis filiarũ regia legitur conſcidiſſe, & poſitis manibus ſuper caput cinere conſperſum clamans & eiulans receſſiſſe. ¶ Sic miſera aia peccatrix & corrupta, nunquam de cetero digna dici regis Chriſti filia virgo, talarem tunicam. i. gratiam & charitatem ſcindit, cinerem. i. acerbitatem perpetui remorſus induit, clamans & eiulans. i. dolens & deſperans de hoc mundo recedit. Eſa. 47. Deſcende, ſede in puluere virgo filia babylonis, non eſt ſolium filiæ chaldeorum. ¶ Vel dic ꝙ thamar. i. anima peccatrix a diabolo corrupta, quando ad domum abſalon, id eſt ad Chriſti gratiam per pœnitentiam reuertitur, tunicam talarem. i. malam perſeuerantiam, quæ talium. i. ad finem attingit, debet per contritionem rumpere cinerem. i. mortis memoriam capiti mentis imponere, & per confeſſionem clamare & rugire. Vel vide iſtam figuram contra ambitioſos aliter expoſitam in repertorio morali, titulo de accumbere, in litera. f. ¶ Dauid audito facinore filij ſui amodo ſuper violatione ſororis, non corripuit eum, ſuper hoc nolens eum contriſtare, cum ſupra modum eum diligeret, eo quia primogenitus ſuus erat. Quod quia punire noluit ipſum amon abſalon frater thamar ſatis cito poſt interfecit. ¶ Sic vero ſæpe fit, ꝙ dum parentes ſeu prælati ſubditorum, nepotulorum, & filiorum ſcelera nõ corrigũt, perditionis ipſorum cauſa ſunt, quia Deo ordinante quibus impie parcitur, in aliquod magnum infortuniũ cadũt, & ſic tam ipſi quam parentes triſtitiam maiorem incurrunt. Ideo bene dicitur. Prou. 13. Qui parcit virgę, odit filium.

Capitulum decimumquartum. textus. Intelligens autem Ioab filius ſaruie quòd cor regis verſum eſſet. Moralitatum. Capitulum. 11.

ABſalon qui propter mortem fratris ad terram alienigenarum fugerat, per ſolertiam ioab & mulieris thecue reuocatus a patre dauid, manſit in hieruſalem, faciem tamen patris vſque ad duos annos nõ vidit. Ait autẽ hic ſcriptura de eius pulchritudine, l. ꝙ a plãta pedis vſq; ad verticẽ nõ erat in eo aliqua macula, quodque quia grauabat eum cæſaries, ſingulis annis capillos tondebat, & eos ducentis ſiclis ponderis publice põderabat. Poſt hoc autem fuit abſalon ad patrem introductus, & dato ſibi oſculo, ad gradum priſtinum reſtitutus. ¶ Sic vere dico, quando peccator de terra longinqua. i. de ſtatu peccati, ioab. i. prædicatore vel prælato procurante, & muliere thecuite, id eſt beata virgine vel diuina gratia ſuffragante, per pœnitentiam redit ad patrem, non tamen propter hoc ſtatim faciem patris videt, nec ſtatim Deus arridet, ſed adhuc contemplationi, ſpirituali prægustationi diſſuetus, a Deo aliqualiter longe manet. Poſt hoc tamen lapſu temporis, ſua hebetudo acuitur, & ad ſpiritualia paulatim aſſueſcens, ad oſculum charitatis admittitur, & ad ſpeculationem & viſionem paternæ gloriæ ſubleuatur, & ſic verificatur illud Eccle. 10. Si hebetatum fuerit ferrum. Et hoc non vt prius mul- D
to labore acuetur. Sicut etiam de illo cæco dicitur. Mar. 8. ꝙ ſtatim clare non vidit, immo ipſe dicebat. Video homines ſicut arbores ſed tandem reſtitutus eſt ita vt videret clare omnia, quia pro certo viſus mentis non ſtatim ex toto illuminatur, immo per gradus & paulatim ad perfectionem iſtam peruenitur, & ſic poſt lapſum & reditum abſalonis. i. poſt pœnitentiam peccatorum eius pulchritudo deſcribitur, vt ſic homo poſt peccatum poſſet fieri formoſus & pulcher diceretur in moribus. Dicitur igitur eſſe abſalon, qui interpretatur pater pacis. i. peccator Deo per baptiſmum & pœnitentiam pacificatus habere pulchritudinem virtualem, ꝙ a planta pedis vſque ad verticem capitis. i. ab affectu ad rationem, vel a principio vſque ad finem, non debet in ipſo aliqua peccati macula reperiri, & quia cæſaries cogitationum, quæ. ſ. capiti. i. menti adhæret, ipſum quandoq; poſſet grauare & in capite mentis colorem concupiſcentiæ generare, dẽt ſingulis annis ad minus ipsã per confeſſionẽ tondere & ipſos pilos vitiorum & malarum cogitationum per diſcretionem menſurare ſeu ponderare, & ſic ſpiritualem pulchritudinẽ retinere vel cõſeruare, & capitis ſeu mẽtis mũdiciã ꝓcurare. vñ. Dan. 5. Appẽſus es ĩ ſtatera, & inuentus es mi

nus habens. Eccl. 42. Et alibi. Quodcunque dederis. i. quicquid confiteberis munera appende. ¶ Volens Abſalon vocare ad ſe Ioab amicum ſuum, cum venire recuſaret: præcepit ſegetes eius comburi, quo facto ſtatim Ioab ad eum venit, & q præcepit abſalon adimpleuit. ¶ Abſalon qui interpretatur pater pacis, eſt Deus, qui. ſ. amicum ſuum. i. hominem ad ſe melius aduocat & imitat qñ ſegetes eius concremat. i. qñ tẽpalia ſibi ſubtrahit, & tribulationibus ipſum grauat. Pſalm. 15. Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum, poſtea accelerauerunt. ¶ Vel dic q abſalon vſus eſt vna cautela, qua plerunque aliqui vtuntur, quia. ſ. qñque alteri ex certo propoſito non malo animo iniuriantur, vt ſaltem ſub titulo factæ iniurię eius colloquio ſeu noticia perſuerentur: ſicut Iob. 23. de ſeipſo & de Deo dicit. Os meum implebo increpatiõibus, vt ſciã verba quę reſpondeat mihi: Ioab vero ad Abſalon non veniſſet, nec eius negocium feciſſet, niſi prius ipſum Abſalõ offendiſſet. ¶ Vel dic q Ioab princeps, i. Deus qñque ad abſalon, i. ad peccatorem poſtquam multum offendit eum, & ſegetem fidelium igne tribulationis afflixit vel ſegetem virtutem in ſeipſo igne concupiſcentiæ conſumpſit, libentius quandoque venit, & eum miſericorditer conuertendo negocium ſalutis, & expeditionis ſuæ procurat efficacius. Et facit exemplum de paulo, & magdalena. Ideo bene dicitur. Rom. 5. Vbi ſuperabundauit delictum ſuperabundat, & gratia.

Capitulum decimumquintum. Textus. Igitur poſt hæc fecit ſibi Abſalon currus, & equites. Moralitatum. Capitulum. 12.

ABſalon filius Dauid fecit ſibi currus, & equites, & quinquaginta viros qui præcederent eum, & quia ambiebat ad regnum, ideo in porta palatij ſtabat, & cunctis de longe ad iudicia venientibus applaudebat, & patri ſuo detrahens ſe iuſte iudicaturum iactabat & extenſa manu ſua, illos qui ipſum ad ſalutandum venerant, appræhendebat, & oſculum eis dabat, & dicebat. Videntur ſermones tui recti, ſed non eſt qui te audiat conſtitutus a rege. Quis me conſtituat iudicem ſuper terram, vt recte iudicem. Sic igitur ipſe abſalon cor populi ad ſe traxit, & inuenta opportunitate regnum inuaſit, & proprium genitorem a regno depulit, concubinas eius fędauit, & ipſum occidere attentauit. ¶ Reuera ſic faciunt ambitioſi in collegijs & in clauſtris. Currus enim & equites, q mũdi põpam ſibi aggregant, iuſtos iudices ſe eſſe ſimulant, omnium F ſociorum ſuorũ ſibi amicitias applaudendo & adulando, oſculando & familiaritatem oſtendendo procurant, & ſic cõtra patrem. i. contra prælatum vel ſuperiorem coniurationem ſeu conſpirationem facientes, ipſum litibus & accuſationibus impugnant, ita q quandoque de propria ſede & dignitate ipſum eijciunt atque fugant. Concubinas eius. i. amicos & familiares eius vituperant atque grauãt, & quod deterius eſt, quandoque mortem illius machinantur & tractant, & ſic finaliter loco ipſius imperant atque regnant. Vnde dicitur. 3. Reg. 16. Irruens zambri percuſſit, & occidit hela regem Iſrael, & regnauit pro eo. Ideo bene dicitur. Filius contumeliam facit patri. Michee. 7. Sequitur. Et inimici hominis domeſtici eius.

Capitulum decimumſextum. Textus. Cumq; Dauid tranſiſſet paululum montis verticem, apparuit ſiba. Moralitatum Cap. 13.

HIc habes, q ſiba videns Dauid regem fugitiuum, & in deſerto peregrinum, panes, vinum & alia encenia attulit, & Miphiboſeth magiſtrum ſuum accuſauit, & ſic rex poſſeſſiones Miphiboſeth ſibi dedit. Semei autem de genere Saul regi maledicebat, & decreſidine montis lapides in eum iaciebat, & multis iniurijs laceſſens ipſum virum ſanguinis appellabat. ¶ Iſtud poteſt allegari contra quoſdam adulatores, qui quando vident punctum ſuum, & maxime quando vident principem vel prælatum in aliqua neceſſitate conſtitutum, ſolent ſibi adulari, & G per ſe ei munera pſentare & offerre, & ſic regẽ vel ſuperiorẽ amicũ ſibi facere & placare, tandem vero ſolent detrahẽdo alios accuſare, & eos deponi, & grauari p viribus procurare, & ſic hæreditatem innocentis. i. beneficium vel officium abſentis ſolent quandoque cum fraudulentia reportare. Vnde in Gene. 27. Venit germanus tuus fraudulenter, & ſurripuit benedictionem tuam. Malum igitur & periculoſum eſt, q rex vel ſuperior ſit nimis credulus, & maxime niſi præſens ſit accuſatus, ſicut in illa ciuitate antiqua antiquitus ſcribebatur, vbi iudicia reddebantur. Audi alteram partem. Si enim Dauid miphiboſeth prius audiuiſſet, hæreditatem ſuam ſibi non abſtuliſſet, nec eius aduerſario credidiſſet. ¶ Aliud de ſemei poteſt allegari contra malicioſos qui. ſ. odium, inuidiam & maliciam quã habent contra aliquem quamdiu ipſum viderint proſperari, diſſimulare, quẽ tandem cum in tribulatione viderint poſitum ſolent cõtra eum inſurgere, & ipſum iniurijs verbalibus & realibus impugnare & ideo bene dicitur in li. Eccl. 12. In oculis ſuis lachrymabitur inimicus, & ſi inuenerit tempus, non ſatiabitur ſanguine. Si incurrerint tibi mala, inuenies eum illic priorem. ¶ Vel ſi vis, dic illud q Dauid impediuit occidi ſemei maledicentem ſibi, dicens. Quid ſi dominus præcepit ſibi, vade & maledic Dauid &c. poteſt allegari q vir prudens quando infortunijs videt ſe tribulatum, non debet ſtatim ad vindictam contra iniuriantes prorumpere, ſed potius conſiderare q talis tribulatio ex Dei prouidentia prouenit, & q propter ſua demerita a Domino hęc procedit. Vnde Amos. 3. Non eſt malum in ciuitate quod non facit dominus. ¶ Vel poſſẽt iſta de Semei & Dauid allegoricæ applicari ad Chriſtum, qui exiens hieruſalem & portans crucem, contumelijs, iniurijs, opprobrijs, verberibus &c. laceſſitus, & ſatiatus, nudis pedibus ad locum paſſionis & mortis properauit &c.

Capitulum decimumſeptimum. Textus. Dixit ergo Achitophel ad Abſalon. Eligam mihi duodecim millia virorum. Moralitatum. Cap. 14.

AChitophel ſummus conſiliarius Dauid, cuius conſilium in illo tpe erat, quaſi ſi quis cõſuluerit dñm H fuit primus, qui dñm ſuum negauit, & qui abſalon adhæſit, & qui intrare ad patris concubinas ſibi cõſuluit, & qui Dauid occidere voluit & promiſit. Cuius conſilium ſuper oppreſſione Dauid, cuſi arachites impediuit, quare idem achitophel dolore & inuidia ſtimulatus, abiẽs laqueo ſe ſuſpendit. vt dr̃ in cap ſequenti. ¶ Illud poteſt allegorice dici de iuda, qui. ſ. per iſtũ achitophel figuratur, qui interpretatur frater meus irruens, frater meus tractans, frater meus deuorari cogitans. Ille enim iudas cum Dauid. i. cũ Chriſto familiarior conſiliarius fuit ſeu Apoſtolus, & tamen quia mortem eius excogitauit & tractauit & cũ turbis iudæorum ſuper ipſum irruit, ideo a ſocietate ipſius & a gratia & a gloria cecidit & receſſit. Iſtę enim abſalon peſſimo Dauid filio. i. populo Iudaico noſcitur adhæſiſſe, & Dauid. i. magiſtrum ſuum Chriſtum negaſſe, & de eo occidendo conſilium præbuiſſe, & finaliter ad litteram laqueo ſe ſuſpendiſſe. Vnde dr̃. Act. 1. Suſpenſus crepuit medius. ¶ Vel iſta pñt allagari q illi qui in domo familiaritate & cõſilio alicuius ſunt maiores, & qui ſibi videntur propinquiores & fideliores, fama & reputatiõe apud populũ potiores, ſunt qñqz in ſuo amore inconſtantiores & ſi in fortunia ſibi accidũt ad recedẽdũ ab eo prõptiores, & ad perſecutionẽ ipſius acriores ſiunt. Pſal. 40. Qui edebat panes meos, magnificauit ſuper me ſupplantationem. ¶ Vel iſtud dic cõtra ſuperbiam vel inuidiam, quæ. ſ. iſtum tantu dolore affecerunt, q qñ vidit conſilium ſuum repudiari, & alterius approbari, q ipſum ad ſuſpenſionis laqueũ attraxerũt. ¶ Vel dic moraliter contra malos eccleſiaſticos vel plãtos, q. ſ. in domo Dauid Chriſti quę eſt eccleſia alijs pponunt, & i ſenſu, & cõſilio & mundana ſapientia apud hoies exaltatur, & ſicut ad litterã videmus de multis aduocatis & clericis, & de multis prælatis & ſcientificis, quorũ dicta & conſilia Dei p

ſagia

A lagiā eſſe reputantur, qui tamen in moribus ſunt ipſi magiſtro ſuo Chriſto infideles & ad perſecutionem ipſius, quæ fit per vitia & peccata, alijs proniores, inquantum ſcilicet iſti vt communiter alijs ſunt peiores. Iſti enim dicūtur achitophel, ideſt fratres cogitātes. Vnde dicitur. Sopho. 3. Diluculo ſurgentes corruperunt omnes cogitationes ſuas, caduca & terrena tractantes per negociorum mundialium diligentiam, quia ſcilicet omnia tractamenta & mundi negocia tranſeunt per manus eorum. Vnde Eze. 11. Fili hominis hi viri qui cogitant iniquitatem & tractant conſilium peſſimū in vrbe hac. Item fratres irruentes per rapinam & ſeuitiam ſic patet, quia iſti nemini parcunt, ſed per exactiones contra pauperes & ſubditos irruunt atque currunt. Vñ Iob. 6. Super pupillum irruitis, & ſubuertere nitimini amicum veſtrum. Item dicuntur fratres cadentes, quia. ſ. iſti cadunt a ſtatu ſecularis eminentiæ, quando in infortunia temporaliter cadunt a ſtatu huius vitæ, per mortem corporaliter & finaliter, cadunt ab obtentu æternæ gloriæ in infernum æternaliter, vbi. ſ. ad patibulum inferni ſuſpenduntur, & ad extremum ſupplicium condemnantur crudeliter & perenniter. Vnde Eſa. 24. Qui fugit a voce fortitudinis, cadet in foueam, & qui ſe explicuerit a fouea, tenebitur laqueo.

Capitulum decimumoctauum. Textus. Igitur conſiderato dauid populo ſuo conſtituit ſuper eos tribunos. Moralitum. Capitulum. 15.

ABſalon cōtra patrem inſurrexerat, in prælio victus fuerat. Nam cum in mulo ſederet & ſub quercu frōdoſa tranſiret, caput eius ſicut dictum eſt cuius cæſaries erat magna, adhæſit quercui, & in illo ſuſpēſus eſt inter cœlum & terram, mulus autem cui inſederat, pertranſiuit. Quod videns ioab, tres lanceas in corde abſalon infixit, quem adhuc palpitantem decem iuuenes armigeri dauid occiderunt, & tandem ipſum in foueam magnam proiecerunt, & magnam lapidum congeriem deſuper portauerunt. ¶ Per abſalon intelligitur ambitioſus vel quicunque peccator, qui. ſ. regnum tēporale & mundi ꝓſperitatem deſiderat, contra patrē ſuum Deum, & contra prælatum præliatur & certat, & in mulo carnalis voluptatis & hebetate mentis equitat, cæſariem capillorum. i. cogitationum & curarum ſollicitudinem multam habet; quercui. ſ. mundanæ dignitati & gloriæ ſecularium per deſiderium adhæret, & ex toto conatu mentaliter ibi pendet. Et bene
B inter cœlum & terram pendere dicitur, quia. ſ. ambitioſus nec in terra. i. in inferiori ſtatu manere eſt contentus, nec ad cœlum. i. ad altitudinem quam appetit venire poteſt, nec eam conſequitur, immo ſemper in vana ſpe & in pendulo commoratur. Vnde Zach. 5. Eleuauerunt amphoram inter cœlum & terram. Ioab igitur qui interpretatur inimicus, id eſt diabolus inueniens hominem ſic pendentem, & inſtabiliter manentem, & ad illa quæ conſequi nequit carnaliter anhelantem, ipſum tribus lanceis, id eſt tribus principalibus vitijs, ſ. luxuria, ſuperbia & auaricia, ſolet confodere, & poſtquam mulus. i. corpus ſuum per mortem tranſierit & eum dimiſerit, ſolet eum diabolus in manus decem iuuenum, id eſt in manus omnium demonum tradere, qui. ſ. decē dicuntur, pro eo ꝙ ſuper tranſgreſſores decem mandatorū machinantur, vt patet de beſtia abyſſi, quæ decem habebat cornua. Apoc. 13. Quem. ſ. palpitantem & dolentem ipſum in inferno ſolent occidere & punire, & ſic ſolet Abſalon. i. peccator ambitioſus de rebellione & ambitione ſua, quam ſcilicet contra Deum patrem ſuum vel prælatum facere nititur, triſte ſalarium reportare. Vnde dicitur. Eccl. 46. Contra dominum pugnare non eſt facile. ¶ Vel dic moraliter, ꝙ Abſalon qui inſurgit contra patrem, eſt caro quę inſurgit contra ſpiritum, vel peccator qui inſurgit per inobedientiā contra Deum, quia pro certo iſte debet adhærere quercui. i. cruci per pœnitentiam & per paſſionis deuotionem, debet ab eo mula, id eſt carnalitas fugari per abſtinentiæ macerationem, debet in altum ſuſpendi, per ſpem & contemplationem, debet a Ioab. i. a prælato, tribus lanceis, id eſt tri- C
plici reprehenſione contra tria principalia vitia transfigi per correctionem & redargutionem, & ſic debet decem iuuenibus, id eſt decem mādatis legis tradi per executionem, & ab eis interfici & occidi per carnalis vitæ interruptionē & deſtructionem, & in foueam mortis vel inferni debet ꝓijci per futurorum tormētorum conſiderationem, & cumulus lapidum, id eſt congeries bonorum documentorum debet ſuper eum aggregari per prædicationem. Vnde illud Tren. 3. Lapſa eſt in lacum vita mea poſuerunt lapidem ſupra me &c. ¶ De duobus nūcijs qui regi victoriam & mortem abſalon nunciauerunt chuſi. ſ. & achimaas, dicitur ꝙ achimaas qui vltimus cucurrit, quia per viam compēdij ſciuit ire, prius ad regem peruenit. ¶ Sic vere multi ſunt qui tardius incipiunt, & tamen per compendium religionis, paupertatis vel pœnitentiæ tranſeunt, & ſic alios qui vadūt per viam mundi communem præcedunt, & ad regem Chriſtum primi perueniūt. Ideo bene de ipſis dicitur. Mat. 26. Erunt nouiſſimi primi, & primi nouiſſimi. Hic aduerte, ꝙ dato ꝙ Abſalon actualiter patrem impugnaret, mortemq; eius pro viribus appeteret, ipſe tamen Dauid caput paternæ miſericordiæ non eſt oblitus, immo ipſum peſſimum filium ſuum diligebat, & mortem illius prohibebat. Vnde & de ipſo mortuo ſumme doluit, & ipſum etiam miſerabiliter fleuit dicens. Abſalon fili mi, fili mi abſalon quis mihi det vt moriar pro te. In hoc notari poteſt, ꝙ quando prælatus videt filium. i. ſubditum ſuum errantem & ſe etiam aliquotiens impugnantem, non debet ad vindictam moueri ſed potius ſibi compati, & de morte ſpirituali & æternali ipſius flere pariter & cōtriſtari. Dolendo enim & compatiendo debet ipſum punire, & puniendo deflere, & pro eo dolere. Eze. 18. Quod etiam facit dñs, qui. ſ. non vult mortē peccatoris, ſed vt magis conuertatur & viuat &c. quia. ſ. ſibi nō placet ꝙ oportet eum hominem in æternum punire. Vnde dicitur. Sap. 1. Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum. Quod etiam ad primum factum applicari poteſt, dato ꝙ a filio iniurietur, ſibi tamen compatitur, & de eius infortunio contriſtatur. Pſal. 102. Quomodo miſeretur pater filiorum miſertus eſt dominus timentibus ſe. Recordatus eſt quoniam puluis ſumus & homo ſicut fœnum & flos agri. 2. Reg. 12. ¶ Hic nota ꝙ Dauid fleuit pro iniquo filio mortuo, & tamen non fleuit pro innocente filio defuncto, vt patet ſupra. ¶ Hic notatur ꝙ magis eſt flenda mors malorum quam bonorum, quia. ſ. illi mortui vadunt ad æternam gloriam, iſti vero tendunt ad æternam miſeriam. Ideo bene
dicitur. Eccle. 22. Modicum plora ſuper mortuum, quoniā D
requieuit, nequiſſimi autem nequiſſima vita ſuper mortem fatui. ¶ Quamuis abſalon fuit pulcherrimus, fuit tamen nequiſſimus & morte turpiſſima conſummatus. Hoc etiā non ſolum in ipſo videtur, immo etiam in omnibus qui magis gratijs præ cæteris præfulſerunt, qui. ſ. vt communiter præ cæteris deliquerunt, vel morte magis miſera deceſſerunt ſicut apparuit de primo angelo qui cecidit, de primo homine qui peccauit, de ſalomone qui idolatrauit, de dauid qui adulterium & homicidium commiſit, de iſto abſalone qui contra patrē ambiuit, de ſanſone, qui cæcus in ruina domus defecit, de iulio cæſare, qui confoſſus in ſenatu perijt. de milone qui a beſtijs deuoratus fuit, de Seneca qui ab apertiōe venę in balneo defecit: de plinio phico quem fauilla ardentis mōtis conſumpſit, de illo philoſopho dicto, quem turma canum comedit, de eſculapio patre medicorū qui fulmine perijt, de alexandro magno veneno percēpto, de iulio in cōcilio gladijs cōfoſſo, de cyro gladio truncato capite eius in ſanguine voluto. Et tñ conſtat ꝙ lucifer fuit ſubtiliſſimus, Adā in ſcientijs perfectiſſimus, Salomō ſapientiſſimus, dauid propheta maximus & virtutibus ſanctiſſimus, abſalon pulcherrimus, ſanſon fortiſſimus, milo robuſtiſſimus, ſeneca moraliſſimus, plinius ſtudioſiſſimus, & iulius imperator ſtrenuiſſimus, alexander magnus potentiſſimus &c. In iſtis igitur notari pōt, ꝙ non eſt bonum gratijs & glorijs, viribus & virtutibus pcæteris aliquotiēs abūdare, quia. ſ. tales dū exinde ſuperbiunt, ſolent dies ſuos miſerabiliter conſummare. Melius eſt igitur mediocrē ꝗ ſummum in gratijs naturalibus tenere ſtatum, infimum quam ſupremum. Vnde dicit. 4. Reg. 14. Cōtētus igit eſto gloria tua, & ſede in domo tua.

E *Capitulum decimumnonum. Textus. Nunciatum eſt autem Joab, quòd rex fleret & lugeret filium ſuum. Moralitatum Capitulum. 16.*

CVm David reducceretur a populo, miphiboſeth filius Ionathę, qui ſcilicet cum eſſet infans & de manibus nutricis ſuæ ceciderat, & ideo claudus erat propter quod rege fugiente non iuerat, quia ſeruus ſuus ipſum contempſerat, & ſibi ſternere aſinum noluerat, regi reuertenti obuiam venit, & ſibi illotis manibus & intonſa barba occurrit, veſteſque ſuas non lauerat poſtquam fuerat rex reiectus. Iſte igitur cum ſe excuſaret, & ſeruum ſuum qui ſe contempſerat, accuſaret, rex qui hæreditatem eius eidem ſeruo dederat, ſicut prius dictum eſt ſupra, eandem hæreditatem inter eos dimidiauit, & dimidietatem hæreditatis dicto miphiboſet reliquit, aliam vero medietatem dedit ſeruo ſuo, dicens. Fixum eſt quod locutus ſum, tu, & Siba diuidite poſſeſſiones. ¶ Miphiboſeth qui interpretatur os confuſum, ſignificat peccatorem, qui bene dicitur os confuſum, quia os eius confiteri peccata ſua nolens cōfunditur. Ille eſt igitur qui ſemper in moribus claudificat, & per inconſtantiam nunquam in rectitudine ſtat, immo ſemper per inconſtantiam vacillat, & per maliciam nunc ad vnam partem, nunc ad aliam ſe dilatat. Vnde dicitur. 3. Reg. 18. Vſquequo claudicatis in duas partes? Quando enim nutrix noſtra, ſ. beata virgo vel diuina gratia, hominem in peccato cadere permittit, ſtatim diabolus in eo claudicationem incōſtantiæ & maliciæ introducit. Nullus enim in rectitudine iuſticiæ perſeuerat, niſi nutrix ſua id eſt diuina gratia ipſum manuteneat & conducat. Ille etiam toto tempore vitæ ſuæ claudus, inconſtans & delitioſus in moribus efficitur, qui tempore infantiæ, & iuuentutis de manibus nutricis ſuę, ſcilicet diuinæ gratiæ per peccatum cadit, vel de manibus nutricis, i. de manutenentia prælati per apoſtaſiā vel obſtinationem recedit. Vnde in Prou. 22. Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit non recedet ab ea. Iſte eſt igitur cui ſeruus. ſ. corpus proprium obedire recuſat, ſed potius per carnales motus contra ipſum murmurat & rebellat, & aſinum humilitatis ſibi non ſternit nec præparat, ſed potius hæreditatem ſuam, ſcilicet æternam gloriam ſibi ſubtrahit, & apud regem Chriſtum eum odibilem reddit. Quia igitur iſte miphiboſeth, id eſt peccator cum rege Chriſto per immutationem non
F iuit, ſed potius ipſe peccator indigne & in pannis vilibus regi Chriſto ad eum in altaris ſacramento in paſchate reuertenti, vel in iudicio ad mundum vt omnes iudicet redeunti occurrit, ita q pedes affectionis non lauit, barbam mundanę ſapientię vel pilos temporalis opulentiæ non raſit, veſteſque exterioris conuerſationis & apparentiæ non mundauit. Ideo a rege repræhenditur, & hęreditas ſeu proſperitas ſua dimidiatur ſibi, inquantum ſcilicet vna pars, hoc eſt corporalis opulentia ſeu corporalis vita ſibi dimittitur. Alia vero pars, ſcilicet æterna vita, & gloria ſibi pœnitus denegatur, quia reuera qui Chriſto ad futurum iudicium venienti, vel ſacramento altaris appropinquanti, vel etiam in ramis palmarum in Hieruſalem intranti, vel inſuper in Incarnatione, & natiuitate, vel aduentu impurus, & illaqueatus & immundus Deo occurrerit, medietatem bonorum ſuorum, ſcilicet bona animæ, gratiam & gloriam ſibi tollit, portionemque ſuam ſibi trūcat, dimidiat & pręſcindit. Vnde Dan. 5. Diuiſum eſt regnum tuum, & datum eſt perſis & medis. Et ideo dicitur. 4. Reg. 8. Tolle tecum munera, & vade in occurſum viri Dei, munera inquit ibidem, id eſt virtutes. ¶ Illud quoque quòd miphiboſeth commēſalis regis David cum rege fugitiuo ſeu in tribulatione poſito non iuit, ſibi tamen ad priſtinam gloriam reſtituto obuiam venit. ¶ Ad hoc poteſt allegari quòd mundani amici dato quòd ſint alicuius commenſales & domeſtici, & dato quòd in menſa ſua conſueuerunt aſſiſtere, & tanquam ſpeciales amici conſtituti, ſi tamen ipſum ad tribulationem venire conſpiciunt, ſtatim eum fugiunt & dimittunt, & cū eo ire renuunt. Sed pro certo quando ad priſtinum ſtatum ſeu gradum reſtituuntur, tunc ſibi occurrere, & applau G
dere prohibentur, acſi in vera permanſiſſent amicitia, ipſum in proſperitate repoſitum comitantur, & de ingratitudine & inconſtantia ſe excuſare pro viribus moliuntur. Eccle. 6. De iſtis igitur & benedicitur. Eſt amicus ſocius in menſa, & non permanebit in tempore tribulationis. ¶ Itē quod hic dicitur, quòd Semei qui primo regi fugienti inſultauit, & maledixit, ipſe prius de domo ſua occurrit, cū ipſum in priſtinam gloriam reſtitui vidit. ¶ Hoc pōt allegari, quòd qui homini in tribulatione poſito iniuriantur, ſi rurſum ad ſtatum promotionis venerit, ipſi occurrunt, applaudant & adulantur.

Capitulum vigeſimum. textus. Accidit quoque vt ibi eſſet vir Belial nomine Siba Moralitatum. cap. 17.

POpulus Iſrael qui prius a David ſequendo peſſimum ſed pulcherrimo filium eius Abſalon receſſerat, finaliter victo abſalon ad David eſt reductus, ſed cum altercatio eſſet inter populum quis eſſet propinquus ipſi David regi, contigit quód Siba filius Bochri tuba cecinit, & populum Iſrael ad ſequendum david diuertit, & magnam populi multitudinem ad ſe traxit dicens. Non eſt nobis pars in David, nec hæreditas in filio Iſai. Reuertere ad tabernacula tua Iſrael. Poſt illum autem miſit David milites, ſcilicet Ioab & Abiſai, qui Siba interfecerunt, & caput ei abſtulerunt, & vniuerſum populum Iſraeliticum ad David reduxerunt. ¶ Sic vere quando vniuerſus mundi populus in principio a David, id eſt a Deo receſſit, & pulchrum eius filium, licet peſſimum, ſ. luciferum per idolatriam diuturnis temporibus ſecutus fuit, iuxta illud Iob. 21. Qui dixerunt Deo, recede a nobis ſcientiam viarum tuarum nolumus. Tandem abſalon, id eſt lucifero in arbore ſuſpenſo, id eſt in cruce victo, ad regem ſuum Deum per fidem rediit, & ipſum recepit & credidit. Verum quia in principio fuit inter iſtos redeuntes quædam controuerſia, quia ſcilicet aliqui ſe alijs præferebant, & apud regem, id eſt apud Deum ſe digniores dicebant, vt patet quia iudęi græcos contemnebant & græci iudæos, id eſt ex iudęis conuerſis inuidebant, vt dicitur in Act. 6. Apoſtolorum, q factus eſt murmur grecorum aduerſus hebręos. Ita q aliqui dicebat. 1. Cor. 1. Ego ſum pauli, alij autem, & ego apollo, & ſic inter eos diuiſus erat Chriſtus. Ideo occaſione huius diſſenſionis, ſiba filius bochri, id eſt cetus hæreticorum, tuba ſuæ prædicationis incępit canere, & ſequela veri David id eſt a fide Chriſti populum retrahere. Siba egreſſio, bochri primogenitus interpretatur, quia qui ſunt hæretici, a Deo recedunt & egrediuntur & eſſe filij Bochri, id eſt luciferi, qui Dei fuit primogenitus, creatura noſcuntur. Iſti igitur inter cæteros fuerunt arrius, neſtorius, donatus, mahometus, & alij ſimiles, qui tanquam filij diaboli populum peruerterunt, nouas ſectas & hæreſes inuenerunt, & magnam partem mundi ad ſe, & ad ſuos errores traxerunt, & ad litteram patet de gręcis, ſclauis, vngaris, ruthenis, georgianis, armenijs, neſtorianis, nubianis, & alijs ſchiſmaticis Chriſtianis, qui ſcilicet Sibe, id eſt hæreticorum buccinas audientes, a vera fide Chriſti, & a ſua eccleſia receſſerunt, vt David regem ſuum Chriſtum, & eccleſiam dimiſerunt. Vnde iſti hæretici bene æquiparantur illi draconi, de quo in Apo. 12. dicitur, quód cauda eius traxit ſecum tertiam partem ſtellarum & miſit eos in terram. Et dicit Hiere. 2. Dixit populus meus. Receſſimus, non veniemus vltra ad te. David igitur noſter Chriſtus, milites ſuos Auguſtinum, Gregorium, Ambroſium, & alios Doctores & prædicatores poſt illos miſit, ita quòd iſtis mediantibus capita erroris eorum in magna parte abſtulit, & ad veram fidem multos conuertit, quia ſcilicet per iſtos & ipſorum doctrinam plurimi ſchiſmatici quotidie conuertuntur. Vnde dicitur. Ioſ. 4. Reuerſæ ſunt aquæ in alueum ſuum.

A *Ex capitulo vigeſimo. Textus. c. Dixit itaque Ioab ad amaſam, ſalue mi frater. Moraliſatum Cap. 18.*

ILlud autem quod hic ponitur, qui interrogant interrogent in abele, in quo datur intelligi quòd illa ciuitas erat antiquitus locus conſilij, quia ſcilicet abela lugens ſeu miſerabilis interpretatur. ¶ Igitur locus conſilij dicitur quia pro certo conſilium & ſapientia apud lugentes & triſtes. i. apud homines cõſiderationi, & ſollicitudini deditos, a mundi delicijs abſtractos, melius quam apud cæteros inuenitur. Eccl. 7. Vnde dicitur. Cor ſapientium vbi eſt triſtitia. ¶ De amaſa autem proditioſe a Ioab interfecto pro eo ꝙ Dauid promiſerat ſibi ducatum populi, quẽ Ioab amittere metuebat, ad hoc poteſt adduci quomodo ambitio hominis aliquotiens eſt ſibi cauſa mortis. Iſte nequaquam occiſus fuiſſet, nec Ioab eum vnquam occidiſſet, niſi officium ſuum. ſ. populi principatum propter eum amittere timuiſſet. Non ambiat igitur homo aliis imperare, & maxime aliorum officia vſurpare, & præcipuè ſi propter ſuam promotionem neceſſe eſt alium a ſtatu proprio declinare, quia ille qui videt ſtatum ſuum propter eum deficere, ſolet quandoque contra eum inſanire dicens. Qui noſtra tollit, inimicus eſt. Apoſtolus. 2. Co. 5. Nolumus expoliari, ſed ſuperueſtiri.

Capitulum vigeſimumprimum. textus. Facta eſt quoque fames in diebus Dauid tribus annis iugiter. Moraliſatum. Capitulum, 19.

CVm fames triennio in terra Iſrael perſeueraſſet, Dauid conſuluit dominum, quæ poterat eſſe cauſa famis. Qui reſpondit. Propter Saul & Domum eius, qui iniuſte Gabaonitas occiderat, & ſub fictione zeli ſidei, pro eo ſcilicet quòd gabaonitę non erant de populo Iſraelitico, iuſiurandum Ioſue 9. & pactum irritum fecerat, de quibus omnibus habetur ſupra; fames huiuſmodi facta erat, & ideo Dauid cum gabaonitas qui remanſerãt, quid pro ſatisfactione peterent interrogaſſet, & ipſi ſeptem viros crucifigendos de ſtirpe Saul poſtulaſſent, ſeptem viros ipſius ſaulis nepotes, vel filios ipſius tradidit, quos gabaonitarum populus illico crucifixerunt, & ſic fames in terra ceſſauit, & fertilitas ſuperuenit. Reſpha vero mater aliquorum ipſorum, iuxta cruces lectulum ſupra petram ſibi ſtrauit, & aues & beſtias de cadaueribus abigens diebus pluribus ſociauit quos tandem Dauid de crucibus deponi iubens, honorifice ſepelinit. Attende tamen quòd dicit hiſtoria quòd iſti filii ſaul fuerant in culpa de gabaonitis occidendis. ¶ Allega iſta ꝙ quãdoque peccato vnius B puniuntur multi. Solum enim ſaul peccauerat, & domus eius peccauerat, & tamen fames totum populũ affligebat. ¶ Vel allega illud, quòd quando aliqua pars eſt iniuriata, tunc iudex poteſt remittere pęnam, quando ipſi parti iniuriatę videt factam competentem ſatiſfactionem, nullo tamen modo debet relaxare ſupplicium, quouſq; parti lęſæ fuerit ſatiſfactum, ſicut hic videmus. quòd Deus famem non legitur relaxaſſe, quouſque gabaonitis conſtitit ſatiſfactum fuiſſe. ¶ Vel allega illud, quòd pietas prouocat pietatem. Pietas enim matris prouocat pietatem regis ad ipſa cadauera deponenda & ſepelienda. ¶ Vel dic quòd Saul ſignificat adã propter cuius culpam fames. i. carentia diuinæ gratiæ erat in mundo. Ad placandum igitur Deum, & ad fertilitatem gratiæ & virtutum impetrandam, neceſſe fuit, quòd ſeptẽ viri de ſtirpe ſua. i. Chriſtus & vniuerſitas martyrum crucifigerentur, & per martyrium & in ſatisfactionem huius delicti vel malefacti occiderentur, vt ſic Dei patris iuſticia placaretur, & virtutum & bonorum copia redderetur. Mater igitur iſtorum crucifixorum & martyrum. ſ. ſancta mater eccleſia, ipſos debet per compaſſionem deflere. Rex vero Deus pater ipſos ſolet in cœli cemiterio ſepelire. ¶ Dauid nominatur hic adeo datus, filius ſaltus, polimitarius, bethleemites. Et infra. 2. Reg. 23. Egregius pſaltes Iſrael tenerrimus ligni vermiculus. Et dicitur primo adeo datus, quia a Deo fuit electus, filius ſaltus, quia de ſaltu vbi cuſtodiebat oues aſſumptus fuit, polimitarius, quia in aſpectu fuit pulcher atque politus, bethleemites, quia in ciuitate bethleem fuit natus, egregius pſaltes, quia ad pſallendũ in organo, cithara, & pſalterio fuit edoctus, tenerrimus ligni vermiculus, quia ſuper omnes fuit tener, mitis & miſericors & tamẽ ad modum illius vermis qui teredo dicitur, dinoſcitur fuiſſe durus. vnde licet in ſe tenerrimus, tamen ad perforandum ligna durus. i. ad impugnandum contra proteruos homines fuit fortis & durus. ¶ Omnia iſta nomina poſſunt competere prælato, quia reuera iſte debet eſſe a Deo datus, non a carnali affectione, nec prece, nec munorum oblatione, ſed per ſpecialem vocationem & canonicã electionem. Eſa. 9. Paruulus datus eſt nobis, & erit principatus eius ſuper humerum eius &c. Debet eſſe filius ſaltus per altam & eleuatam contemplationem, & per omnium ſubditorum diſcretam gubernationem, ſaltus enim ſunt loca alta, & prærupta in deſertis & ſyluis, in quibus animalia ſolent paſci. Vnde Eſa. 29. Charmel in ſaltum reputabitur. Debet eſſe polimitarius, id eſt ſeipſum poliens per honeſtã conuerſationem. Vnde Gen. 37. Fecerat ſibi Iacob tunicã polimitam. Debet eſſe bethleemites, quod interpretatur domus panum & refectionum, quia ipſe debet alios reficere per doctrinæ & elemoſynarum ſubuentionem vt poſſint ſic alij dicere de ipſo illud Luc. 2. Tranſeamus vſq; ad bethleem & videamus hoc uerbum &c. Debet eſſe egregius pſaltes per melodioſam Dei laudem & prædicationem. Pſ. 100. Pſallam & intelligam in via immaculata. Debet eſſe tenerrimus ligni vermiculus quia ſcilicet quantum ad ſe, ipſe debet habere piam & benignam affectionem, quãtum vero ad proteruos, debet eſſe durus per ſeueram iuſticiam & correctionem. Vermiculo enim nihil mollius dum tangitur, & nihil durius dum tangit, quia etiam fortia ligna perforat & corrodit. Sic prælatus quando tangitur. i. quãdo requiritur, debet inueniri pius, benignus & mollis, quãdo vero neceſſe eſt quòd aliquem per correctionem tangat, debet inueniri durus, rigidus atque fortis. Vnde dicit. Elegit eum dñs adhuc puerum & tenellum. Et ſic iſte proprie dr̃ Dauid, quæ interpretatur manu fortis, & uultu deſiderabilis, quia. ſ. ipſe debet ſe exhibere amicabilem, & deſiderabilem, benigniter & liberaliter ſe habendo. Pſ. 131. Memento dñe Dauid, & oĩs manſuetudinis eius. Et fortem atque ſtabilem & virilem tribulationibus & tentationibus reſiſtendo, & demones. i. hæreticos tyrãnos, malos ſubditos potenter & ſeueriter reprimendo. Hiere. 23. Suſcitabo Dauid germen iuſtum, & regnabit rex & ſapiens erit. Par. 11. D ¶ Banaias vnus de fortibus Dauid, inueniens leonem in ciſternam cecidiſſe, & ne ratione niuis cito exire poſſit ad ipſum cum baculo potenter proſilijt, & eum in fouea interfecit. ¶ Sic vere Chriſtus cũ baculo crucis inuaſit & interfecit leonem diabolum, & in ciſterna niuis tempore, . i. in tempore frigoris & paſſionis perſonaliter deſcẽdit, vbi ipſum ligauit, proſtrauit & vicit. ¶ Vel dic quòd ſi quis vult euincere leonem diabolũ, debet per conſideratione in ciſternam inferni deſcendere, & baculũ crucis per ſpem & deuotionẽ ſecum habere, & contra eum per bona opera inſurgere, & ſic in niue . i. in diuini timoris frigore de ipſo poterit triumphare. Vnde ipſe tunc dicere poteſt illud. 1. Regũ. 17. Nunquid ego canis ſum, quia tu uenis ad me cũ baculo. Ca. 23. ¶ Cũ philiſtiini eſſent cum exercitu ſuo circa bethleem, deſiderauit Dauid de aqua ciſternæ, quæ erat ad portam bethleem. Si quis (inquit) mihi daret potũ de aqua ciſternæ quæ eſt ad portam bethleem &c. Quod audientes tres robuſtiſſimi viri. ſ. Ionathas, Abiſai & Sobeth, per caſtra philiſtinorum irruperunt, & aquam hauſtam de ciſterna obtulerunt regi. Qui. ſ. audaciam eorum admirans, aquam bibere noluit, ſed fundens eam ſuper terram, Domino libauit. Nõ (inquit) ſanguinem iſtorũ hoiũ qui profecti ſunt in aiarũ periculũ, bibã. Iſtud allega qđ ſerui magnorũ dñorũ ſęquq ſe magnis exponunt piculis, vt faciant voluntatẽ dñorũ ſuorũ. ¶ Vel allega, quo audaces fortuna iuuat. ¶ Vel dic moraliter ꝙ dato ꝙ dauid. i. qcũq; ſuperiorum qñq; deſideret aquã i. pðiũ diuitiarũ, ſi tñ cõtingat ꝙ aliq̃ fortes ſui. i. aliq̃ ipſi' o. nerales & balliui i piculũ aiaru ſuaru talẽ aquã diui-

Etiarum per rapinas & cexactiones de ciſterna quæ eſt in medio philiſtinorum, de burſa pauperum ſubditorum abſtrahant & auferant regi, principi vel prælato domino ſuo, pro certo ipſe non debet bibere, nec recipere talem aquam .i. talem temporalem ſubſtantiam, cum mortis & æternæ dānationis periculo a ſuis malis familiaribus raptam vel acquiſitam, non debet aliqualiter degnſtare. Abſit (inquit) a me ut ſanguinē, id eſt ſanguinolentam rapinam, & animarum periculum iſtorum hominum bibam. Debet igitur talis dicere ſuis malis officialibus, qui ſcilicet non timent periculo æternæ damnationis ſe exponere, vt poſſint magiſtris ſuis pecuniam congregare, quando talia ſibi valent offerre. Pſal. 49. Nunquid manducabo carnes taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo? Acſi dicat non debeo comedere carnes .i. diuitias pauperum ſubditorum, nec debeo potare ſanguinem .i. peccatum veſtrorum fœtidorum hircorum. Cuius tamen contrarium faciunt multi, quia nō curant cum quanto peccato vel periculo diuitiæ a ſuis malis judicibus & exactoribus acquirantur, dum tamen eis offerantur, ipſās non refutant, ſed potius amplexantur, & ſic de raptis & male acquiſitis libenter comedunt, & neſcuntur, juxta doctrinam Apoſtoli, vbi dicitur. 1. Cor. 10. Omne quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conſcientiam. Quinimmo quando ipſi ſciunt q͂ talia ſunt male acquiſita, ipſi videntur dicere ipſis qui talia offerunt, illud quod iudei dixerunt indē dicentes. Peccaui, tradens ſanguinem iuſtum. Quid ad nos? tu videris. Vel dic q͂ dauid .i. homo quando appetit aquam ciſternæ bethleem .i. gratiam & gloriam paradiſi, quæ proprie dicitur bethlē id eſt domus panis, ſtatim tres fortes ſui ſ. contritio, confeſſio & ſatisfactio .i. fides, ſpes & charitas, debent exercitum vitiorum irrumpere, & talem aquam fortiter procurare. Vnde hic dicunt. Hoc fecerunt tres robuſtiſſimi.

Capitulum vigeſimumquartum. Textus. Et addidit furor domini iraſci contra Iſrael. Moralitatum. Capitulum. 20.

ADdidit foror domini iraſci contra Iſrael. Factum eſt q͂ dauid tumens, & glorians de multitudine ſubditorum præciperet populum numerari. Qđ dum Ioab exequitur iratus, dominus octoginta milia plebis occidit, ita quòd Dauid angelum percutientē
F euaginato gladio, vt extenderet manum in Hierulalem vidit. Cui per hæc verba flebiliter dixit. Ego ſum (inquit) qui peccaui, ego qui inique ingreſſi, iſti qui oues ſunt, quid fecerunt? Vertatur obſecro manus tuā contra me. Quibus verbis dominus placatus angelum ceſſare fecit, & de eius mandato ibidem altare conſtruxit, in quo etiam loco Abraam prius filium ſuum immolare voluerat. Salomon poſtea etiam ibi templum fecit. ¶ Quod tractat Gregorius latius diffuſe, & ſupponit quòd pro qualitatibus ſubditorum diſponatur vita regentium, vt ſcilicet ſæpe pro malo gregis delinquat etiam vita paſtoris, & ſecundum merita plebium, diſponantur corda rectorum. Vide ibi gloſſam. Sic igitur ſupponit Gregorius, quòd populus iſte meruerat, quòd Dauid rector eorum peccaret, vt ſic ex peccato eius non ipſe, ſed populus qui alias meruerat pœnam portaret. ¶ Ad hue poteſt illud allegari, quòd non ſolum malitia ſuperiorum ſubditos inficit, immo etiam peccatum ſubditorum ſuperiores lędit. Et hoc quidem mirum, quomodo occulta Dei iuſticia ad hoc ſe poſſit extendere, quòd peccatum ſubditi populi poſſit apud Dei iuſticiam taliter demereri, quòd ex hoc prælati bonitas poſſit ad culpam laxari, vt occaſione dilecti prælati, poſſit delinquens populus caſtigari. Magna igitur apud Deum videtur eſſe inter prælatos & ſubditos connexio, quando vnius in alterum redundat iniquitas.
¶ Vel allega iſta, quò princeps vel prælatus ſi videt populū ſuum propter eius peccata puniri, debet ſumme dolere, & pro ouibus ſuis velle pœnam ſubire, & potius in perſona ſua, quæ delinquit, pęnam appetere & ſuſtinere, cum pœna ſuos exactores debeat tenere. ¶ Vel dic moraliter, q͂ in lege præceptū erat. Exo. 30. Qđ quotiens populus numeraretur G
quòd quilibet ſolueret certum cenſum ſcilicet dimidium ſicli, qui quidem cenſus Domino applicaretur, & in vſus tabernaculi poneretur, quo facto nulla plaga in populo ſequeretur. Nu. 1. ¶ Duo igitur inueniunt populū numeraſſe. ſ. Moyſes. Sed quia cēſum ſoluit, plaga in populo nulla fuit. Item Dauid hic, ſed quia ex ſuperbia numerauit, & cēſum Domino non ſoluit, ideo plaga ſecuta eſt quæ populum minorauit. ¶ Sic vere quotiens aliquis numerat & recogitat ſuum interiorem populum .i. ſuarum gratiarum & virtutū cumulum, ſtatim debet cenſum. ſ. gratiarum actiones Deo offerre, & cum Moyſe pro qualibet perſona .i. pro qualibet virtute & gratia debet ſpecialem cenſum .i. ſpecialē regratiationem offerre, & ſic non continget per iſtum ſuum populum diminui vel perire. Si vero homo in ſuperbia & præſumptionem euectus populum ſuum meritorum ſuorum numerat & conſiderat, ſi cenſum gratiarum actionis non ſoluat, nec totum tribuat Deo, ſed ſicut dauid ex hoc gloriam ſibi quærat, neceſſe eſt vt contra eum plaga diuinę punitionis veniat in illum populum ſuum. ſ. virtutum ſuarum cumulum diminuat. Neceſſe igitur eſt cenſum gratiarū actionis ſoluere, alias non licet homini numerare ſua merita. Exemplo Iob. 31. & Pauli, quòd ſua merita numerant, ſed ex hoc non ſuperbiunt, ſed potius actiones gratiarum propinant, ſicut de Paulo patet vbi dicit. 2. Co. 12. Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid a nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficiētia nſa ex Deo eſt. ¶ Vel dic q͂ rēc angelus .i. diuina ſnia gladiū tribulationis repōit, qñ David .i. peccator ſe humiliat, & ſe dignum puniri recognoſcit, & ſe percutiendū iudicat & exponit, & maxime quando in loco temporali .i. in eccleſia, vota & ſacrificia .i. orōnes & bona opa ſoluit.
¶ Moralitatum libri Regum ſecundi finis.

MORALITATVM Liber vndecimus libri Regum tertij.

Capitulum primum. Textus. Et rex Dauid ſenuerat: habebatque ætatis plurimos dies. Moralitatum. Capitulum. 50.

REX Dauid ſenuerat: habebatque ætatis plurimos dies. Cumque cooperiretur veſtibus, non calefiebat: quapropter ſerui eius quandam ſunamitem Abiſac nomine adoleſcentulam, virginem pulcherrimam de cunctis filiabus Iſrael quęſiuerūt ad hoc vt ſtaret corā eo, & foueret eum dormiretque cum eo & calefaceret: ipſe vero rex in ſinu puellæ dormiret, ipſa autem eidem per omnia miniſtraret ſibi, & eam adduxerunt. Adducta igitur ad regem, omnia præmiſſa fecit, & quamuis ipſam rex diligeret, ipſam tamē carnaliter non cognouit. ¶ Rex iſte ſignificat Chriſtum, qui ſcilicet ætatis habebat plurimos dies, quia ſicut dicitur. Egreſſus eius a diebus æternitatis, qui tamen dato, q͂ multis veſtibus, id eſt multis ſanctorum bonis operibus a principio operiretur, nunquam tamen adhuc per charitatis incendium ad aſſumptionem carnis calefiebat, quouſque per omnes fines Iſrael virgo cæteris pulchrior, & mundior ſcilicet Abiſac, quæ interpretatur patris incendium, ſunamitis quę interpretatur mortificata & beneficiata, id eſt virgo Maria, quæ ſcilicet iſtum dominum patrem, & creatorem ſuum per charitatem incendit, & ſe per pœnitētiam, & humilitatem mortificauit, quæ ſibi diuinitus fuit quæſita, & ad eius obſequium ordinata. Illa enim coram eo ſtetit per orationem, ſibi miniſtrauit per ſubiectionem: ipſum fouit per deuotionem, cum ipſo dormiuit per contemplationem, & ſic eum calefecit per dilectionem, & hoc intantum quòd eum inclinauit ad beatam incarnationem. Illa igitur proprie Abiſac, id eſt patris incēdium dicta fuit, quia patrem ſuum Deum per amoris incendium intantum calefecit,

A calefecit, ꝙ ipſum regem cœli & Dei filium in ſinu ſuo, id
eſt vtero virginali per beatam incarnationem dormire &
reclinare coegit, & abſque hoc quòd carnaliter cognoſce-
retur, in ſeipſa Deum hominem, & hominem Deum fecit.
Ideo bene dicit Pſalm. 44. Audi filia & vide &c. Et infra.
Cõcupiuit rex decorem tuum, quoniam ipſe eſt dominus
Deus tuus. ¶ Vel applica ad quamlibet virginem, vel quã-
libet aiam, quæ ſ. ad Dei miniſterium & ſeruitiũ eligitur,
& ad ſtandum coram eo in religione vel in eccleſia ordina-
tur, quia ſ. illa debet eum per deuotionem fouere, & per
charitatem calefacere, & ad dormiendum, & quieſcen-
dum per gratiam in ſinu conſcientiæ debet eum per bona
opera inchoare. Virgo tamen integra mente & corpore ſem
per debet manere, & caſtitatem perpetuam ſeruare & cu-
ſtodire. Vnde Apoſtolus. 2. Cor. 11. Deſpondi vos vni viro,
virginem caſtam exhibere Chriſto. ¶ Adonias ſenior inter
filios dauid eleuabatur dicẽs. Ego regnabo, fecitq; ſibi cur
rus, & equites, & confoederatus eſt cum ioab principe, &
abiathar ſacerdote, victimas immolauit, filios regis & mul-
tos de populo ad conuiuium vocauit, & ſe regem eſſe &
vocari abſq; mandato & ſcientia patris ſui tunc temporis
ordinauit. Deo tamen ordinante contrarium factum eſt,
quia ſ. ipſo cum ſuis conuiuium celebrante, frater ſuus ſalo
mon iunior, qui ab ipſo vocatus nõ fuerat, mediante inter-
ceſſione matris ſuæ bethſabee, & nathan prophetę, & ſa-
doch ſacerdotis, quos etiam contempſerat adonias, per ip
ſum dauid in regem fuit ſublimatus, & ſuper mulam regis
poſitus, & in lyon in regem per ſadoch ſacerdotem inun-
ctus in throno dauid cum magno gaudio conſtitutus. Salo
mon enim matrem ſuam, ſadoch & nathan, & totum robur
exercitus ſecum habuit, & ideo regnum a patre citius im-
petrauit. Adonias vero & conuiuę ſui audito ꝙ alius regna
bat, fugerunt, & ſic regni ambitio & conuiuij lætitia in tri-
ſtitiam verſę fuerunt. ¶ Illud poteſt applicari exemplariter
contra ambitioſos, qui ſ. contra voluntatem dauid Dei re-
gna. i. prælaturas, officia & beneficia ambiunt, & ad finem
ꝙ ipſa citius obtineant, ioab, abiathar. i. principes & præla-
tos ſibi confoederant & adiungunt. Feſta & conuiuia cele-
brant, & ſe regnum & regimen obtenturos opinantur &
credunt. De Salomone vero ſapientes, & de nathan prophe
ta & de ſadoch ſacerdote, & de perſonis ſapientibus & ſan
ctis prophetis ad Deum colentibus non curantes, ipſos nõ
aduocant, ſed repellunt. Verum ſępe fit, ꝙ ſalomon pacifi-
cus filius dauid iunior. i. aliqua ſimplex perſona inter alias
iunior, de qua ſ. non ſperabatur, & quæ ad regnum & præ-
laturam non machinabatur, qui ſ. habet pro ſe matrem. i.
virginem glorioſam, robur exercitus. i. martyres, nathan
prophetam & ſadoch ſacerdotem. i. prophetas & confeſſo
res. Iſtis mediantibus a patre dauid Deo ſuo, in regem, præ
latum & ſuperiorem eligitur, gratia Dei inungitur, & in
throno ſeu cathedra. i. in dignitate, officio vel beneficio col
B locatur. Alius vero qui omnino ſuperabat, repellitur ita ꝙ
eius feſta & conuiuia in triſtitiam conuertuntur. Id bene
dicitur. Eccl. 11. Quod multi potentes oppreſſi ſunt valide,
& inſuſpicabilis portabat diadema. Illud enim quandoque
fit, ꝙ qui minus ſuperbit & ambit, & minus ſperat obti-
net, magis vero ſperans & ambiens ſuperſedet. ¶ Vel illud
allega ſic, ꝙ adonias qui præoccupauit regnare, fuit priua-
tus regno, ſalomon vero, qui expectabat ad regnum fuit aſ
ſumptus, bonos & malos ſignificant. Quia ſ. mali qui nunc
regnare volunt & intendunt, cito poſt mortem mundi re-
gno priuantur, boni vero qui patienter expectant, ad cœli
regna poſtea promouẽtur. Bene igitur dicit. Tren. 3. Quod
bonum eſt præſtolari cum ſilentio ſalutare Dei. ¶ Vel dic ꝙ ſa
lomon iunior ſignificat perſonas ſimplices & ignorantes,
quia reuera ſæpe fit ꝙ licet regnum & regimẽ eccleſiæ ſeu
beneficium debeatur primogenito filio, ſ. adoniæ. i. perſo-
nis antiquioribus & prouectis, nihilominus ſæpe fit ꝙ iuue
nis & inſcius ad patrem & ad prælatũ ſuperiorem mittit do
minam matrem ſuam. i. carnalem affectionem, vel ad ſitte-
ſam, aliquam ipſius concubinam, quæ bene bethſabee, i. pu
teus ſatians dicitur pro eo ꝙ tales prælati oblectamentis
talium ſatiantur, mittit etiam ad eum prophetas & ſacerdo
tes aliquos maiores dominos cum quibus ante fecerat pa-
ctum ſuum. Sic ergo fit ꝙ talibus fautoribus intercedenti-
bus mulaq; carnalis amoris ſcriptum ferente, iſtę in regem. C
i. prælatum vel beneficiatum eligitur vel inungitur. Ado-
nias vero qui interpretatur dominus. i. iuſtus & prudens
ſubditus, cui de iure debebatur dominium, reprobatur. Vn
de dicitur. Eccl. 61. Vidi ſtultum in dignitate ſublimi, & diui
tes ſedere deorſum. Vidi ſeruos in equis, & principes
ambulantes quaſi ſeruos ſuper terram. ¶ Vel dic, quòd
dauid. i. bonus prælatus non debet curare de iuuenili æta-
te, dum tamen præcedat alios in ſenſus maturitate, debetq;
in promotionibus iuuenem præferre antiquis, dum tamen
ipſe iuuenis ſit ſalomon id eſt ſapiens pacificus & mitis.

Capitulum ſecundum. Textus. Appropinquauerunt autem dies Dauid vt moreretur. Moralitatum. Cap. 2.

DAuid conſtituto ſalomone in regno, cum videret
diem mortis ſuæ appropinquare voluit facere ſuũ
teſtamẽtum præcepitq; ſalomoni filio ſuo, ꝙ ioab
quamuis ſibi ſemper fuerit fideliſsimus, cognatuſ-
que ſuus germanus, & pro eo ꝙ duos principes Iſrael, ab
ner, ſ. & amaſan proditorię occiderat faceret occidi ſ. ſemei
qui ſibi maledixerat, a facie abſalon fugienti præcepit puni
ri, filios vero berzellai galaaditæ, qui ſibi cum victualibus
occurrerant in deſerto, mandauit præmiari, & conuiuas
menſę ſalomonis in antea ordinari. ¶ Per dauid intelligiẽ
Deus pater. Per ſalomonem vero Dei filius, ab ipſo rex Iſ-
rael. i. rex fidelium conſtitutus. Igitur illi ſalomoni punitio-
nem malorum & præmiationem iuſtorum mandauit, quia
pro certo Deus pater Chriſto filio ſuo omne iudicium de-
dit, ad puniendum malos, promouendumq; bonos ordina
uit. Vnde dicitur. Iob. 5. Pater non iudicat quemquã, ſed om
ne iudicium dedit filio. ¶ Vel dic ꝙ dauid bonus prælatus
qui reuera propter familiaritatem quamcunque vel con-
ſanguinitatem quam habebat cum ioab. i. cum aliquo ſcele
rato, non debet ipſum impunitum dimittere, quinimo cum
ſalomone quem regem conſtituit. i. cum iudicibus ſuis quos
alijs præfecit, debet de punitione ipſius ordinare, dicens
illud Exo. 22. Maleficos non patieris viuere. ¶ Vel iſta alle-
ga contra teſtamentum vſurariorum & raptorum, qui ſ. quã
diu viuũt iuſticiam facere nec de bonis nec malis reſtituen
do quod debent volunt, ſed hæredibus & ſucceſſoribus ſuis
ſolent omnia demandare. Iſti enim ſunt qui imponunt one-
ra grauia ſuper humeros filiorum: digito autem ſuo nolunt
ea mouere. Ma. 23. Vn quidẽ ougatorie ꝗ vſurarijs dicebat, ꝙ
in tota vna parentela non poterit damnari, niſi vnus, & hoc
quia pater committit emendas ſuas filio & ille onus teſta-
menti ſuſpiciens, & pro tempore vitæ ſuæ nihil inde faciẽs,
cum ad mortem venit, mandat etiam filio, & ille ſimiliter
filios ſuos, & ſic deinceps. Et ſic (vt dicebat) ſolus vltimus
qui non habet cui mandat damnabitur. Alij vero qui ſuc-
ceſſores habuerant, ſaluabuntur. ¶ Adonias abiſac ſunamitem
in vxorem appetens, ex hoc caute ad regnum ambiens, qua D
quam ſuper hoc mater regis intercederet, & quam-
quam rex petitionem matris in genere conceſſiſſet quod
petebat, tamen non conſequitur, ſed occaſione ambitionis
a ſalomone occidi mandatur. ¶ Hoc allegatur ꝙ nulla per
ſona ita propinqua nobis, ſiue mater fuerit, ſiue frater, ſi ta
men petat a nobis vel malicioſe vel ſimpliciter, rem nobis
inutilem vel nociuam quin eam refutare debeamus, & da
to ꝙ prius in genere conceſſerimus, quin adhuc illud de-
beamus reſcindere, & quinetiam quemcunque fratrem vel
amicum contra ſtatum noſtrum ambientem debeamus cor
rigere vel punire. Iuxta illud. In male promiſſis reſcinde fi
dem. ¶ Volens adonias abiſac ſibi dari a rege in vxorem,
primo ad berſabee matrem ſalomonis recurrit, ad interce-
dendum pro ſe ad proprium filium ſuum ipſam miſit. Bene
(inquit) ita loquar pro te regi. Venit igitur berſabee ad
ſalomonem regem vt loqueretur ei pro adonia, & ſurrexit
rex in occurſum eius, ſeditq; ſuper thronum ſuum, poſitus-
que eſt thronus matri regis quæ ſedit ad dexteram eius. Di
xitque ei rex ſalomon. Pete mater mea. Neq; fas eſt vt auer
tam faciem tuam. Quæ ait. Detur obſecro Abiſac ſunamitis
adoniæ fratri tuo vxor. ¶ Adonias de regno excluſus mora-
liter deſignat peccatorem aut genus humanum, quod a pa-
radiſo

E radiſo fuit expulſum ſunamitis ſignificat diuinam gratiam. Rex vero ſalomon ſignificat Chriſtum, mater vero eius berſabee ſignificat benedictam virginem Mariam. Illa igitur eſt veritas, ꝙ ſi adonias.i.peccator vult ſunamitem.i. diuinam gratiam, vxorem & amicã a rege Chriſto impetrare, ante omnia ipſe debet matrem regis id eſt beatam virginẽ per orationem & deuotionem adire, & eã inter ſe & Deũ interceſſricem & intermediam ponere, & pro certo rex Chriſtus petitionem matris neſcit denegare. ¶ Vel allega de aſſumptione beatæ Mariæ virginis, quia.ſ.tunc mater regis,i.beata virgo venit ad ipſum in cœlum, qui ſibi aſſurgens ſtatim iuxta ſe conſtituit ſibi thronum, & ad dexterã ſuam conſedit dulciter qui ibi ipſam ordinauit honorifice. Illa igitur pro adonia,i.pro humano genere quod regnum ſuum.i.paradiſum amiſerat, pro eo ꝙ ante tempus regnare voluerat, continue poſtulat Cui.ſ.rex Chriſtus petitionem ſuam exaudit dulciter, & cõfirmat. Pete (inquit) mater mea, nec fas eſt vt auertam faciem meam. ¶ Hic habemus ꝙ cum ioab propter homicidia quæ commiſerat, ſemei vero propter maledictionem quam in dauid intulerat, ex ordinatione dauid occidendi eſſent, voluit occulta Dei prouidentia alias cauſas exhibere extrinſecas, vt ſub colore alio poſſet illos iniquos de his criminibus caſtigare. Ioab enim cõtra ſalomonem cum adonia ſe poſuit, cuius occaſione metuẽs ad tabernaculum fugit, & cornu altaris tenens, ex mandato ſalomonis occiſus fuit. Semei vero a ſalomone conceſſum fuerat, ꝙ domum in hieruſalem ſibi faceret, & ꝙ in illa manens viuere poſſet, & ꝙ quacunque die exiret hieruſalẽ interiret, ſed poſt triduum annorum cum dictam ſententiã obliuioni dediſſet, audito ꝙ ſerui eius fugerent ad achis regem geth, ad reducendos ſeruos ſuos iuit & hieruſalem exiuit. Sed cum rediret ad ſalomonem ſtatim occiſus eſt. Et ſic diuina prouidentia viam & occaſionem præbuit, ꝙ ipſum per ſalomonem iuſte puniuit & ꝙ maledicendo dauid meruit, ſibi dedit. Hoc exemplariter, patet quomodo iuſticia Dei occulta, ſub occaſione vnius peccati quandoque punit aliud, & quomodo dato ꝙ aliquod crimen videbatur alicui dimiſiſſe, Deus ſcit loco & tempore cauſas alias ſubiungere quarum occaſione, & illud quod alias deliquerat, ſcit punire. Vnde Iob.24. Deus inultum abire non patitur. ¶ Vel dic ꝙ hieruſalem eſt religio vel eccleſia, in qua dum per fidem manemus, per gratiam viuere poſſumus. Si autẽ inde per peccatum vel apoſtaſiam exImus, mortis culpæ & gehennæ nos periculo ſubiugamus. ¶ Vel dic ſecundum ſtephanum de longorono contra illos qui in hieruſalem.i.in

F clauſtris vel in eccleſijs vel beneficijs ſuis perſonaliter reſidere nolunt, ſed in geth.i.in mundo vagantur & incedunt, quia.ſ.iſti mortem culpæ pœnæ multotiens incurrunt, exẽplo. Gen.34. Dinæ, quæ domum patris egrediens corrupta fuit. Gene.27. Et de eſau, qui ad venationem exiens, benedictionem amiſit ¶ Vel dic ꝙ ſemei eſt diſcretus prælatus qui cum immoderato zelo ſeruos & ſubditos ſuos a hieruſalẽ.

G i.a ſtatu gratiæ fugitiuos quandoque reducere nititur, ſed dum ipſe etiam de hieruſalem per immoderatum zelum & per auſteritatem egreditur morte æterna mulctatur, & ſic ſæpe fit ꝙ dum ſemei.i.prælatus ſeruos fugientes.i.ſubditos delinquentes per nimiam auſteritatem reducit, ipſe.ſ.quantum ad animam mortem vitiorum incurrit. Melius eſt ergo ꝙ tales impuniti dimittantur, quam ꝙ eos nimis indiſcrete reducendo in hieruſalem exeatur, & mors perpetua incurratur. Vnde dicitẽ Mat.8. Sinite mortuos ſepelire mortuos ſuos. ¶ Vel dic ꝙ ille ſeruis ſuis hieruſalem fugientibus, eos in geth ſequitur, qui malorum ſubditorum vitam imitatur, propter quod mors perpetua reportatur. ¶ Vel dic ꝙ ſalomon tres perſonas occidit in quo.ſ. notatur, ꝙ bonus rex & rector ſui ipſius debet in ſeipſo tria vitia.ſ.peccatum voluptatis, quod ſignificatur in adonia, qui cum ſunamite contrahere voluit, peccatum oris, quod ſignificatur in ſemei, qui ore ſuo dauid maledixit, peccatum operis, quod deſignatur in ioab, qui manualiter duos innoxios fecit occidere.

Capitulum tertium. textus. confirmatum eſt igitur regnum in manu ſalomonis.

Moralitatum Cap. 3.

DEus apparens ſalomoni in excelſo gabaon, conceſſit ſibi ꝙ peteret quicquid vellet. Et quia non petijt diuitias nec longam vitam, aut inimicorum vindictam, ſed ſapientiam. Ideo dominus non ſolum ſapientiam ſibi dedit, immo etiam diuitias, & gloriam ſibi ſuperaddidit, & adiunxit. ¶ In quo notari poteſt, quòd qui petit iuſta & neceſſaria, eſt dignus obtinere & recipere, non ſolum illa, ſed etiam ſuperabundantia. ¶ Vel dic ꝙ ſapientia diuitijs antefertur, quod patet, quia ſalomon de eius poſtulatione magis quam diuitiarum cõmendatur a domino. Vnde dicitur. Prou.3. Pretioſior eſt cunctis opibus &c. ¶ Duæ mulieres meretrices venerunt ad ſalomonem, petentes iudicium, pepererat ambæ in eadem domo, ſed cum nocte vna illarum dormiens proprium filium oppreſſiſſet caute puerum mortuum alteri meretrici dormienti ſuppoſuit, & infantẽ eius viuum cœpit. Quæ randem euigilans, & infantem mortuum clara luce intuẽs, ſuum non eſſe comperit, quapropter viuentem puerum a ſalomone ſibi reddi popoſcit. Salomon igitur volens probare quæ viui mater eſſet, afferri ſibi gladium imperauit, & infantem viuum per medium ſcindi, & matrum cuilibet dari partẽ ordinauit ac mandauit. Matris igitur pueri viui ſuper filium diuidendum ac occidendum ſtatim viſcera ſunt commota, & incepit a rege petere ꝙ non occideretur, ſed potius alteri matri daretur. Obſecro (inquit) domine mi rex date huic infantem viuum, & non occidatur. Altera autem econtrario clamabat. Nec mihi, nec tibi ſit, ſed diuidatur. Ex his igitur cognitum eſt matrem pueri eſſe illam quæ ipſum nolebat occidi, quapropter ſalomon præcepit filium ei reddi. ¶ Iſta exponunt quidam allegorice de ſynagoga & gentilitate, quæ,ſ.ambæ mulieres meretrices dici potuerunt pro eo ꝙ ambæ idola aliquotiens coluerunt, & virum ſuum legitimum.ſ. Deum & fidem ipſius aliquotiens dimiſerunt. Vnde Ezech.23. Fili hominis. Duæ mulieres filiæ matris vnius fuerunt, quæ fornicatæ ſunt in ægypto. Illæ igitur ambæ ad ſalomonem,i.ad Deum per fidem venerunt, & in vna domo quæ eſt eccleſia, per bona opera pepererunt, ſed re vera de iſtis matribus vna.i.ſynagoga filium.i.populum ſuum per errorem & incredulitatem ſuffocat, & filium alterius.i.populum gentilem ad Chriſtum conuerſum, vel ſibi attribui vel occidi proclamat, inquantum totum mundum iſtum vel ad fidem ſuam debere conuerti vel alias damnari exiſtimat, & nullam gentem propter ſe ſaluari ſperat. Sed.ſ. gladius ſalomonis.i. Dei ſententia contrarium inuenit, quæ viuentem filium.i.ſaluandum populum alteri.ſ. gentilitati credenti & non ſibi aſſignat. ¶ Vel dic ꝙ iſta verba quæ hic ponuntur, poſſunt eſſe verba gentilitatis conuerſæ. Ego & mulier iſta habitabamus in domo vna.ſ.in hieruſalẽ, vbi.ſ.gẽtilitas primo credidit quam alibi, ſicut patet in centurione qui dixit. Vere filius Dei erat iſte. Cunque peperiſſem peperit & hæc, quia.ſ.poſt credulitatem gentilitatis in centurione multi de hieruſalem crediderunt. Sed iſta dormiens in lege,i.filium ſuum,i.credentes ſuos,ſ.Iacobum & Stephanum morti tradidit, filium vero meum.ſ.conuerſos ex gentibus per errores furari & occidere contendit. ¶ Vel dic melius ꝙ duæ mulieres quæ ad Salomonem veniunt, ſunt duæ ſectæ hominum quæ ſunt catholica & ſchiſmatica, quæ Chriſtum credunt, & maxime prima iſtarum ſignificat eccleſiã græcam & orientalem, apud quã alia mulier.i.latina & occidentalis eccleſia dicitur peperiſſe, inquantum iſta mediante Chriſto noſcitur crediſſe, & fidem ab ea ſuſcepiſſe. Sed pro certo iſta prima mulier.i.primitiua & orientalis eccleſia, & illa quæ primo credidit græcia, iam effecta hæretica & ſchiſmatica, filium ſuum.i.populum ſuum per errores ſuffocat, filium vero viuentem.i.populum alterius mulieris, ſeu eccleſiæ occidentalis ſane credentem, ſubtrahere & ad errores ſuos conuertere tentat, filiumque ſuum mortuum, ideſt populum ſuum hæreticum, & damnatum, ad vbera alterius matris, id eſt ad prouincias & terras eccleſiæ chatholicæ

A tholicæ inquantum poteſt apponit & dilatat. Salomon ta-
men, id eſt Chriſtus, gladio ſuæ occultę iuſticiæ iſtud impe-
dit, quia viuentem populum eſſe filium occidentalis ec-
cleſiæ oſtendit, & gręcię ſuum mortuum derelinquit. Vnde
dicitur. Mat. 8. Sinite mortuos ſepelire mortuos ſuos. ¶ Vel
dic, ꝙ iſta mulier quæ mortuum filium alteri voluit attri-
buere, & viuentem infantem ſibi aſcribere, ſynagogam vel
ſchiſmaticam eccleſiam deſignat, quarum vtraque. ſ. filiũ, i.
populum ſuum, qui in veritate eſt mortuus, dicit viuum, &
in vita gratiæ conſtitutum, filium vero ſeu populum alte-
rius, ſ. eccleſiæ chatolicæ, q in veritate eſt viuus & ſanctus,
dicit eſſe mortuum, i. incredulum & damnatum. Ezech. 13.
Interficiunt animas quæ non moriuntur, & viuificant ani
mas quæ non viuunt. ¶ Vel dic ſecundum Gregorium, ꝙ ma
ter iſta quæ filium quem lactabat occidit, malum prædica-
torem ſignificat, qui. ſ. ſubditos quos per doctrinam lactaue
rat, in delicijs torpens & dormiens, per malam vitam occi-
dit & necat. ¶ Vel illud applica contra quoſdam, qui ſcelera
ſua alijs imponunt, & aliorum bona ſibi attribuunt & aſcri
bunt, & ſic filium ſuum mortuum alijs tradunt, & alterius
filium viuentem furantur & ſurripiunt. Dicunt enim, filius
tuus mortuus eſt, meus autem viuit. ¶ Vel dic ꝙ illę duę mu
lieres ſunt mundus & religio, quia. ſ. mundus filios ſuos p
vitia ſuffocat, religio vero viuentes & iuſtos ſeruat, mun
dus tamen ad vbera eccleſiæ, id eſt ad beneficia religionis,
filios ſuos mortuos, id eſt peccatores & malas perſonas nõ
ceſſat apponere, & ab ipſis vberibus viuẽtes filios, id eſt bo
nas perſonas nõ ceſſat ſubtrahere, & ipſas ad ſe, id eſt ad mũ
dana vitia pro poſſe attrahere. Quos quando habere non
poteſt, ſolet eos Salomonis gladio, id eſt cunctis tribulatio
nibus eſſe dignos dicere. ¶ Vel dic ꝙ ad ſalomonem, id eſt
ad ꝓlatum veniunt hodie duę mulieres, vna. ſ. eccleſia bona
quæ quandoque filios & ſubditos ſuos vt communiter ha-
bet viuentes & bonos. Alia eſt carnalis affectio ſeu etiam
carnalis parentela quæ vt communiter habet filios mortu-
os, id eſt ignorantes & imperfectos. Inter iſtas ergo magna
eſt apud Salomonem, id eſt apud prælatum altercatio, qua
quælibet dicit filium ſuum viuere, & alterius filium mor-
tuum eſſe, quia quęlibet allegat illos quos præponit eſſe me
liores, & alios deteriores, ſicut patet quia carnalis parente
la prælatorum illos quos ſibi offert, aſſerit ſufficientes eſſe
& dignos illos vero quos eccleſia vel capitulum promoue
re nititur, aſſerit mortuos & ineptos. Iſta ergo mala muli-
er, carnis. ſ. affectio, vel carnalis parentela, Salomonis id eſt
prælati, omnino ab vberibus matris alterius id eſt a bonis
beneficijs eccleſiæ viuentes filios ſuos, id eſt bonas perſo-
nas ipſius elongat & ſubtrahit, & ſuos malos mortuos. ſ.
ignorantes nepotulos, ibi ponit. Salomon tamen, id eſt ſa-
piens prælatus mediante gladio iuſticiæ, debet alteri mu-
lieri, ſ. eccleſiæ, filium viuentem, ſ. bonas perſonas tribuere,
B & ad ipſius beneficia ſeu vbera apponere, malæ vero mulie
ri, ſ. carnali parentelę vel affectioni, debet paruulos mortu-
os aſſignare, & eos ipſi nutriendos dimittere, vel de eis nõ
curare, dicens. ſ. quod ſequitur. Date huic infantem viuum
Mat. 8. Hęc. n. eſt mater eius. Iuxta illud. Dimittite mortu
os ſepelire mortuos ſuos. ¶ Vel dic ꝙ iſta mulier mala ẽ ſdia
bolus, de quo. ſ. poteſt dici illud. Eccl. 25. Breuis omnis ma-
licia ſuper maliciam mulieris. Iſta enim eſt quæ omnes fili
os ſuos per culpam & pœnam occidit. Tren. 2. Vnde dici-
tur. Nunquid comedunt mulieres paruulos ſuos ad menſu
ram palmæ. Filios vero viuentes, id eſt ſanctos viros, qui
ſunt filij alterius matris, ſ. eccleſiæ vel Chriſti, ſibi ſubtrahe
re nititur, & eos per peccatum in filios adoptare, & vberib⁹
mundanę delectationis lactare conatur, ſuos vero mortu-
os peccatores, id eſt filios ſceleratos, ad vbera alterius ma
tris, i. ad dignitates & beneficia eccleſiæ furtiue & ſymonia-
ce introducit, & ſic de filijs ſuis filios eccleſiæ facit, & de bo
nis filijs Dei & eccleſiæ, filios ſuos, i. peccatores facere niti-
tur & contendit, dicens eccleſiæ illud qđ ſcriptũ eſt. Ru. 1. Po
pulus meus & tuus vnum ſunt. Quos quando ſuos facere ne
quit tunc ſaltem ipſos diuidendos per diſcordiam, inuidi-
am & ſollicitudinem procurat, & gladio Salomonis. i. tri-
bulationibus ipſos detruncandos & affligẽdos proclamat.
dicit igitur. Nec mihi nec tibi ſit, ſed diuidatur. Ac ſi diceret
tur. Ex quo non poteſt mala mulier totum habere, nec ex to
to ad peccatum conuertere, ipſum tamen poteſt per ſollici C
tudinem diuidere, vt quod poteſt, ſibi profecto valeat pro-
curare, vt patet de religioſis & clericis in temporalibus im
plicatis, qui quia diuiſi ſunt, partim Dei & partim diaboli
ſunt. Vnde dicit. 2. Reg. 19. Tu & ſiba diuidite poſſeſſiones.
¶ Vel dic ꝙ mulieres ſignificant religiones mendicantes,
quæ. ſ. coram deo contendunt, & alię alijs ſe præferunt, &
ſuos filios viuentes, & aliorum mortuos eſſe dicunt. Cuius
ſ. veritatem gladius Salomonis. i. diuina ſententia in iudi-
cio comperiet, quando ſingulorum meritum patefiet &c.
¶ Vel dic ꝙ talis altercatio videtur eſſe inter mundum &
religionem, quia. ſ. religio dicit filios mundi eſſe mortuos,
& ſuos ſolos eſſe viuos, vt patet de multis præſumptuoſis
religioſis, qui omnes alios præter ſuos exiſtimant per pec-
catum mortuos & defectos eſſe. Econtra vero mundus fili-
os religionis perditos & mortuos temporaliter reputat, &
ſuos ſolos in proſperitate viuere gloriatur & clamat. ¶ Vel
dic ꝙ duę mulieres ſunt veritas & hypocriſis, quarum vna
. ſ. hypocriſis, habet filium mortuum. i. opera vitioſa, & tamẽ
dicit & fingit ſe habere filium viuum. i. opera virtuoſa. Et
econtra de veritate & iuſticia, quorum. ſ. filius viuit. i. quo-
rum ſunt opera bona, ſæpe dicitur ab ipſis quod hic dici-
tur, filius tuus mortuus eſt. i. ꝙ alia habeat opera inutilia, ſ.
ſ. nulla debeant conſequi præmia. Iſta igitur altercatio mo
do non bene deprehenditur, quia quicquid ſit viuum, quid
mortuum, & quæ hypocriſis quæ veritas, nunc neſcitur, in
fine tamen. ſ. in iudicio, gladius diuinæ ſententiæ iſtud inue-
niet, quãdo merita & demerita ſingulorum vniuerſis Deus
oſtendet. Vnde Apoſtol. 1. Cor. 3. In igne declarabitur vni-
cuiuſque opus quale ſit &c.

Capitulum quartum. textus. Erat autem rex Salomon regnans ſuper omnem Iſrael.

Moralitatum. Capitulum. 4.

DVodecim duces habuit Salomon, qui per ſingulos
menſes adminiſtrabant cibaria menſæ ſuæ & ha-
bebat Salomon, equorum curriculum, et equeſtrium
& onera portantium infinitam multitudinem, &
præcedebat ſapientia omnes orientales, fecitque tria milia
parabolarum, & quinque millia carminum, & diſpo-
tauit de natura arborum, & herbarum, de naturis e-
tiam piſcium, auium & beſtiarum, vt dicitur in capitu-
lo iſto. Et Salomon cum vellet ædificare domum domi-
ni, miſit ſibi Hyram rex ſidoniorum cedros, & abietes de
libano, præparaueruntque biblij & artifices ligna & lapides
ad ædificandum domum domini, ita ꝙ in monte dolaban-
tur, quadrabantur & præparabantur, & deinde in Hieruſa-
lem portabantur, ſicut hic dicitur. 3. Reg. 5. Et ſic actum eſt,
ꝙ dum templum in hieruſalẽ ædificaretur, vox ſecuris vel D
mallei non eſt audita, & hoc quia materia antea fuerat præ
parata. ¶ Re vera talis Salomon fuit Chriſtus, qui. ſ. fuit rex
ſapiens & pacificus, & ſuper omnes homines ſapientia inſi-
gnitus. Apoſtolus Coloſ. 2. In quo ſunt omnes theſauri ſa-
pientiæ & ſciẽtiæ abſconditi. Et alibi. Eccl. 1. Fons ſapien-
tiæ verbum Dei. Iſte igitur duodecim præfectos. i. duode-
cim Apoſtolos habuit, qui ſibi fide & opere ſeruierunt, vt
menſę ſuæ, id eſt fidei vel eccleſiæ cibos, i. fideles multipli-
ces miniſtrarent. Pſal. 127. Filij tui ſicut nouellę oliuarum,
in circuitu menſę tuæ. Tria etiam genera equorum, i. bono
rum ſubditorum habet, ſ. equos curules. i. religioſos, qui
currui, id eſt regulę ſunt aſtricti, equeſtres, id eſt prælatos &
clericos, qui ſpirituali militiæ ſunt dedicandi, onera portan
tes, id eſt ſeculares, qui oneribus negociorum mundialium
ſunt ſubiecti. Vnde Abacuh. 3. Feciſti viam equis tuis. Hyrã
igitur rex gentilis gentilitatem deſignat, quæ. ſ. cedros &
abietes, i. altos & ſublimes philoſophos ad Salomonem, id
eſt ad Chriſtum & ad fidem ipſius, de libano, id eſt de mun-
do miſit, de quibus pro magna parte domus Dei, id eſt ec
cleſia ædificata fuit, vt patet in Cant. 3. Ferculum fecit ſibi
rex Salomon de lignis libani &c. Serui etiam ipſius regis
Hyram, ligna & lapides, id eſt ſanctos viros per martyria do
lauerunt, & in monte huius mundi præparauerunt, & ad

Salomon

E Salomonem regem, id eſt ad Chriſtum, in Hieruſalem, id eſt in paradiſum cœleſtem miſerunt, & ſic ſibi ad ædificationem cœleſtis templi materiam præparauerunt, & eidem obſequiū pbuerunt. 1. par. 22. Vñ cōſtituit lathomos ad cædendos lapides. Et in euangelio. Io. 16. Erit (inquit) vt omnis qui interficit vos, arbitretur obſequium ſe præſtare Deo. In Hieruſalem igitur cœleſti, vbi Chriſtus ædificat templum ſuū, vox ſecuris vel mallei non auditur, nec pœna vel tribulatio ſentitur, quia pro certo lapides, id eſt ſancti qui ſunt materia huius templi prius in hoc mundo per tribulationes dolantur, & per virtutes quadrantur & ſculpuntur. Igitur quā du ibi aſcendunt nequaquam amplius turbabuntur, ſed in tranquillitate in Dei ſanctuario collocantur. Vnde Apoc. 7. Non eſurient neque ſitient amplius, neque cadet ſuper eos ſol neq; vllus æſtus, quoniam priora tranſierunt. ¶ Vel iſta allega contra litigioſos clericos, qui. ſ. dum templum eccleſiæ in præſenti ædificatur & regitur nulla vox murmurationis aut querelæ diſſenſionis aut diſcordiæ debet audiri, ſed omnia tranquille & pacifice fieri, & quilibet lapis. i. quęlibet perſona patienter in loco & gradu ſibi debito collocari. Eſa. 10. Non fuit qui moueret pœnnam & aperiet os & ganniret. ¶ Vel dic q̧ ſecuris & malleus ſignificāt miniſtros crudeles. Ictus vero iſtorum ſignificāt illatas tribulationes voces vero talium denotant terrores & comminationes. Quando igitur Salomon, id eſt prælatus ædificat & regit templum eccleſiæ ſibi ſubiectę valde debet curare q̧ omnia tranquille peragantur, & q̧ ſecuris & malleus id eſt crudelis miniſter & officialis procul tollatur, & q̧ vox & ictus omnis tribulationis & turbationis & talium ibi nullatenus audiatur, nec aliqua crudelis exactio ſimplicibus inferatur. Vnde Iob. 3. Vincti pariter ſine moleſtia, non audierunt vocem exactoris. Cap. 5. ¶ Hyram rex gentilis adminiſtrauit materiam ſalomoni ad templum ædificandum, ſalomon vero oleum & triticum ſibi dabat, & domū ipſius nutriebat, ſerui etiam Hyram cum ſeruis Salomonis templum ædificauerunt, ligna & lapides parauerūt. ¶ Hyram eſt mundus. Salomon eſt Chriſtus quia vere mundus adminiſtrat Chriſto materiam id eſt perſonas de quibus templum eccleſiæ conſtituitur. Salomon vero, id eſt Chriſtus, adminiſtrat mūdo cibaria id eſt triticum doctrinæ, & oleum gratiæ & miſericordiæ, quibus mundus ſpiritualiter alimentatur, ſerui vero Hyram & ſalomonis. i. ſerui mundi & Chriſti. i. homines boni & mali paſſim templum ædificant eccleſiæ, inquātum cum ſeruis Chriſti multi hypocritæ & mali verbum Dei pdicant atq; docēt. Vnde Apoſt. Phil. 1. Quid īquit dū omni modo ſiue per occaſionem ſiue per veritatem Chriſtus annunciat. Vñ 2 Tim. 2. idē dicit, q̧ in domo magna nō ſolum ſunt vaſa aurea & argentea, ſed etiam lignea & fictilia.

F

Capitulum ſextum textus. Factum eſt ergo quadringenteſimo, & octogeſimo anno egreſſionis filiorum Iſrael Moralitatum. Capitulum. 1.

EDificauit Salomon domum domini de dolatis lignis & ſectis lapidibus, & diſtinxit eam in tres diſtinctiones, in altum quarum inferior domus in duo diuidebatur, ſ. in interiori oraculo & exteriori domo. Sic igitur factum eſt, q̧ omnes parietes templi inferioris tabulis cedrinis, pauimentum vero abietinis operiebatur; & deſuper tabulas laminis aureis omnia per circuitum tegebātur, nihilque erat in templo quod non auro vndique tegeretur. Fecit quoque Salomon anaglipha, id eſt cælaturas & tornatoras in tabularum iuncturis, vt nec quidem aliqua rima ſeu diſtinctio deprehendi poſſet. In medio vero tabularum ſculpſit imagines prominentes, ſ. cherubin atque palmę. ¶ Sic vere quando verus Salomon Deus templum eccleſiæ facere voluit, ipſumque de lapidibus ſectis & quadratis, id eſt de perſonis ſanctis, fortibus & ſolidis ædificauit. Templum enim illud de quadruplici materia conſtabat, ſ. de lapidibus ſectis & tabulis cedrinis, abietinis & laminis aureis. Sic vere eccleſia Chriſti habuit viros, ſcilicet martyres, qui per martiria fuerunt ſecti, tabulas cedrinas, id eſt cōfeſſores, qui per contemplationem fuerunt alti, & qui per virtutes fuerunt ſcūlpti, tabulas abietinas, quæ minoris ſunt valoris, id eſt bonos ſeculares, qui in pauimento, id eſt in infimis in mundo fuerunt poſiti, laminas aureas. i. doctores, qui ſplendore ſapientiæ fuerunt lucidi, in quibus. ſ. omnibus erant virtutum imagines, picturæ & ſcientiarum characteres, ſcripturæ & concordiæ, ligamina & iuncturæ, quia. ſ. inter tabulas templi, & inter perſonas eccleſiæ anaglipha, id eſt tornaturæ erant charitatis, quæ nullam rimam diſſenſionis aut diſcordiæ apparere permittebant. Vnde Iob. 41. Vna vni coniungitur, & nec ſpiraculum quidem incedit per eas. In ipſis etiam debent ſculpi inter cætera duæ ſpeciales figuræ, ſ. palma, quæ ſignificat victoriam, & cherubin, quod ſignificat ſcientiam, quia. ſ. cherubin interpretatur ſcientiæ plenitudo, ad denotandum q̧ omnes perſonæ eccleſiæ & fideles debent habere palmam, id eſt vitæ perſeuerantiam & victoriam, diſcretionem, ſcientiam & ſapientiam. Vnde Apoc. 7. Amicti ſtolis albis, & palmę in manibus eorum. Et breuiter in templo iſto non debet eſſe aliquid quin auro charitatis & ſapientiæ veſtiatur, vt ſic tam tectum, quam parietes & pauimentum, id eſt tam ſuperiores quam mediocres, quam ēt inferiores fide & moribus ſplendere videantur. Apoc. 21. Ipſa ciuitas aurum mūdum. Tres autem partes habuit illud templum, quia eccleſia tres ſpeciales habuit ſtatus, prælatorum. ſ. coniugatorum & continentium ſeu eccleſiaſticorum, qui ēt in duos ſtatus ſubdiuiditur, ſ. in ſancta ſanctorū & in ſancta, id eſt in eccleſiam regularem & ſecularem. Iſti enim ſunt tres ſtatus ſaluandorum, qui in Noe prælato, Ezec. 14. Iob coniugato, & Daniele continente ſignificatur. Ideo bene poteſt dici illud Gen. 29. Vidit puteum in agro, tresque greges ouium accubantes. Quod autem templum in monte fuit factum, fuit ad denotandum q̧ eccleſia Chriſti ſurſum in monte paradiſi debet mentaliter manere, & manentem ciuitatem hic non quęrere, ſed de futura potius cogitare, dicens illud Apoſtoli. Phi. 3. Noſtra conuerſatio in cœlis eſt. ¶ Vel dic q̧ templum eſt anima, cuius tres partes ſunt tres potentiæ, ſ. ratio, memoria & voluntas: Vna vero iſtarum. ſ. ratio, duplex eſt, quia ſcilicet eſt dare rationem ſuperiorem & inferiorem, & intellectum ſpeculatiuum & practicum. Componi igitur debet illud templum conſcientiæ vel animę ex lapidibus quadratis, id eſt ex conſtantiæ ſtabilitate conſtare. Vnde Eſa. 54. Sternem per ordinem lapides tuos & tabulas ex cedrinis; id eſt ex contemplationis ſublimitate, quia cedrus alta libani. Vnde dicit Ezech. 27. Cedrum de libano tulerunt, vt facerent tibi malum. Malus enim nauis, altitudinem contemplationis deſignat, ex tabu H lis abietinis. i. ex iuſticiæ rectitudine ſeu æquitate, abies enim arbor eſt rectiſſima. Vnde Ezec. 28. Abietes de ſanir dolauerunt in remos tuos. Ex laminis aureis, id eſt ex ſapientiæ claritate. Idem. Aurum opus decoris tui. Debet etiam eſſe in monte, id eſt in paradiſo per affectionem. Pſa. 23. Quis aſcēdet in montem domini. Debet habere celaturas & ſculpturas, id eſt multiplicitatem virtutum & perfectionem, inter quas. ſ. ſpiritualiter debet habere imaginem cherubin, id eſt ſcientiam & diſcretionem & imaginem palmæ, id eſt perſeuerantiam & conſummationem. Et breuiter nihil in ea debet eſſe, quin totum auro tegatur per ſplendidam conuerſationem, & ſic dicetur de ea illud Apoſtoli. 1. Cor. 3. Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Qui igitur templum Dei violauerit, deſtruet illum Deus. In interiori oraculo facta ſunt duo oſtia de lignis oliuarum, & ſculpta erant in eis cherubin & palmę, quæ omnia auro cooperta erant. Poſtea autem oſtiorum quinque angulos habebant. Quia per templum eccleſia intelligitur, bene videtur q̧ per domum exteriorem quæ erat maior, intelligitur ſtatus laicorum, per interius vero oraculum deſignatur ſtatus & congregatio clericorum. Oſtia igitur iſtius oraculi, prælatos ſignificant, per quos alii ad fidem & ad eccleſiam, necnon ad eccleſiaſtica beneficia intrant. Vnde dr̄. Ioh. 10. Ego ſum oſtiū. Qui nō intrat per oſtium in ouile ouium, ſed aſcendit aliunde (ſicut faciunt ſymoniaci & intruſi) ille fur eſt & latro. Videamus igitur qualia debeant eſſe oſtia domus Dei, ſ. prælati. Dico igitur q̧ debent eſſe duo, quia debent eſſe cōbinati p charitatem,

Atharitatem, debent eſſe de lignis oliuarum, quia oleum eleemoſynarum debent fundere per pietatem, habere poſtes cum quinque angulis, id eſt virtutes, quæ faciunt quinque ſenſuum diſcretam ſagacitatem, & continentiam, debent habere cherubin, id eſt ſcientiæ plenitudinem, debent habere palmas, id eſt victoriæ, & perſeuerantiæ longitudinẽ, debent habere anaglipha ſeu cælaturas, id eſt virtutum pulchritudinem, debentque ad modum oſtij eſſe volubiles ꝑ diligentiæ ſolicitudinem, & per omnia debent eſſe cooperti ſpirituali auro per ſplendidam conuerſationis ſanctitatẽ, quamuis prohdolor hodie multi magis conentur ſe cooperire auro naturali per auariciæ turpitudinem. Vnde ſupra ibidem dicitur, ꝙ nihil erat in tẽplo quod nõ auro tectum erat. Ideo de talibus eccleſiæ oſtijs ſeu prælatis poteſt dici illud Ezec. 41. Bina oſtia erant in templo: & in ipſis oſtijs cælatura erat cherubin & ſculpturæ palmarum. ¶ Vel ſi vis, omnia iſta expone de prædicatoribus, quibus mediantibus ad mores & ad fidem intratur, & de ſacerdotibus & rectoribus, per quos laici ad ſacramenta eccleſiæ admittũtur. Domus etiam exterior templi duo habebat oſtia de lignis abietinis, quæ habebant poſtes de lignis oliuarum cum quattuor angulis, quodlibet vero illorum oſtiorum erat duplex, & ſe inuicem tenens aperiebatur; ipſaque oſtia auro opere quadrato ad regulam operiebantur, & palmæ & cherubin in eis ſculpebantur. Quia ſicut dictum eſt, domus templi exterior ſtatum laicorum deſignat, ideo bene poſſunt per oſtia domus huius ſeculares principes & iudices denotari, quia re uera iſti debent eſſe duo per communem ſui & aliorum diligentiam, quia. ſ. nõ debent eſſe vnus, ſ. toti ſui, ꝑ proprij lucri auariciã, & per ſingularitatã parſimoniam. Debet etiam eſſe quilibet duplex, per Dei & per Chriſti charitatem binariam, & debent ſe inuicem tenere per pacem, amorem & concordiam & ad ſe inuicem conuerti & applicari per mutui adiutorij conuenientiam. Vnde Ezech. 41. Ab vtraque parte bina erant oſtiaria, quæ in ſe inuicem applicabantur. Iſti igitur debent eſſe de lignis abietinis, quæ ſunt recta, quia debent in ſe habere poſtes oliuarũ, quæ ſignificant pietatis & miſericordiæ dulcedinẽ quæ quattuor debent habere angulos, id eſt conſtantiæ & ſtabilitatis quadraturam & fortitudinem. Res enim quadrata non faciliter voluitur, ſic vere nec prudens homo faciliter a verbo vel a propoſito ſuo mutatur, nec prece nec precio, aduerſitate vel proſperitate, adulatione vel detractione a rectitudine variatur. Et ideo tale oſtium, i. talis ſuperior opere quadrato ad regulam dicitur formatus, ad denotandum ꝙ ipſe debet eſſe per conſtantiam quadratus, & per temperantiam regulatus. Vnde Apoca. 21. Ciuitas in quadro poſita eſt. Operiantur iſti auro, id eſt honeſtæ conuerſationis fulgore ſculpantur imagine Cherubin, id eſt ſcientiæ ſplendore, & decorentur pictura palmę id eſt perſeuerantiæ ſeu victoriæ potentia vel vigore. Apo. 7. Palmę in manibus eorum. ¶ Vel omnia iſta potes allegare de quolibet viro regu-
B laro charitate, pro iuſto ad alta dilata, vt ſupra. ¶ Hic dicitur ꝙ in templo erant feneſtrę obliquę, quæ exterius erant ſtrictę, interius vero latę, propter palmę interius receptum dilatabatur, & multo plus quam videretur, intus de lumine fundebatur. ¶ Sic vero dico, ꝙ in templo eccleſiæ illi qui ſunt prælati ſuperiores, vel illi qui ſunt feneſtræ ꝑ quas templũ illuminatur, vt prædicatores, doctores, & cæteri, debent exterius quo ad aſpectum exteriorem eſſe ſtricti interius vero quo ad aſpectum bonorum ſpiritualium debent eſſe lati & obliqui. i. occaſionaliter lux bonorum exemplorum ſuorum templum eccleſiæ illuminabit, & oblique. i. inductiue & circunſtabiliter lux ſuorum documentorum alios ſpiritualiter illuſtrabit. Mat. 7. ¶ Vel dic ꝙ feneſtra. i. ingreſſus ĩ tẽplũ paradiſi primo eſt arctus, deinde latus, q̃a arcta eſt via quæ ducit ad vitam, & iõ obliquus poteſt dici, pro eo ꝙ cum difficultate poteſt intrari. ¶ Vel dic ꝙ ingreſſus in templum eccleſiæ, vel ad eccleſiaſtica beneficia, ſtrictus & difficilis eſt in principio. Poſtquam autem homo ĩtroierit gaudioſus eſt & latus, & ideo obliquus dicitur, quia per multas circumuolutiones & circunſtantias ibi ſubintratur. ¶ Vel dic de feneſtra cordis, quæ dẽt eẽ ſtricta ad exteriora, lata vero ad exteriora, quia parum & ſtricte debet exteriora diligere, & de ipſis accipere, late vero & humiliter debet ad cõſiderationem ſuorum interiorum ſe dilatare & oblique C
circuire. i. per conſiderationes diuerſas debet lucem gratiæ in templum conſciẽtiæ introducere, & plus quam appareat debet de iſto lumine poſſidere. ¶ Vel dic ꝙ feneſtrę illę ſunt religioſi, qui. ſ. a parte exteriorum & mundanorum ſe debẽt ſtrictificare, a parte autem interiorum, ſ. quantum ad illa q̃ ad religionem & Dei cultum pertinent, ſe debent ſpiritualiter dilatare. Pſal. 17. Eduxit me in latitudinem ſaluum me fecit, quoniam voluit me. ¶ Vel dic ꝙ tales feneſtrę ſunt malicioſi & iniuſti iudices, quia pro certo iſti a parte commodi exteriorum ſubditorum ſunt ſtricti, quia. ſ. de illis parum curant, a parte tamen interiorum, id eſt quãtum ad propriã vtilitatem lati ſunt, quia. ſ. ad omnia deuoranda per rapinã & auariciam ſe dilatant. Vnde Abac. 2. Quia dilatauit quaſi infernus animam ſuam, & ipſe quaſi mors, & non adimpletur. ¶ Trabes templi exceptis ſolis capitibus exterius non apparebant, latebant enim interius infra domum, & auro vndique tectę erant, parietes etiam tabulis cædrinis tegebãtur, ita ꝙ de lapidibus parietum nullus penitus videbatur. ¶ Trabes quæ ſurſum in ædificio ſunt ſuſpenſæ, & de pariete in parietem protenſę, ſignificant viros contemplatiuos in altum. i. in paradiſum per affectionem ſuſpenſos per charitatem ad vtrumque parietem & ad Deum & ad proximum extenſos. Vnde dicitur. Sap. 8. Attingit ad finẽ vſque ad finem fortiter &c. Parietes vero ſignificant bonos ſubditos vel actiuos quia re uera tam de iſtis parietibus quam trabibus id eſt de iſtis contemplatiuis vel actiuis, religioſis vel clericis, ſuperioribus vel ſubditis, nullus debet bona ſua exterius per inanem gloriam propalare, ſed potius virtutes ſuas, ſanctamque affectionem ſuam debet ab aliorum viſibus abſcondere. Vnde Apocalip. 16. Beatus qui cuſtodit pallium ſuum ne nudus ambulet. Sola enim capita. i. bona exteriora, eorum opera, & tabulę cedrinę quæ ſunt imputribiles. i. verba indefectibilia & honeſta debent apparere, lapides vero. i. interiores & fortiores virtutes, quæ magis ſunt ſpeciales, debent oculos hominum fugere & latere. Vnde dr̃. Mat. 6. Attendite ne iuſticiam veſtram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. ¶ Cum templum habeat tria cenacula ſeu interſtitia, ſic ſiebat ꝙ per cochleam aſcendebatur de inferiori ad medium & de medio ad tertium vel ad ſupremũ. Eſt autem cochlea via vel ſcala gradualis circumuoluta & tortuoſa, quæ, ſ. vitis dicitur, quæ occulta erat in parietibus, & ſolum oſtium videbatur. ¶ Sic vere cum templum & eccleſia in ſuo vniuerſo habeat tres ſtatus. ſ. inferiorem qui eſt vita præſens, medium q̃ eſt ſtatus animæ ſeparatę, poſt mortem vltimum & ſuperiorem qui eſt ſtatus hominum, poſt re- D
ſurrectionem id eſt poſt reſumptam corporum ſtolam, ſic eſt ꝙ per cochleam purgatorij, cuius. ſ. ſola ianua, videlicet mors per quam ibi ſubintratur eſt nobis nota. Ipſa vero via qualis eſt, dubitamus & ambigimus, circumuoluta eſt nobis penitus & ignota, & iuncta de inferiori ad medium. i. de ſtatu moralitatis ad ſtatum beatitudinis animarum aſcenditur, & tandem per reſurrectionem corporum de iſto medio ad tertium peruenitur. Vnde Hier. 50. De monte in collem tranſierunt, obliti ſunt cubilis ſui. i. mundi. ¶ Vel dic ꝙ cum iſtud templum eccleſiæ militantis tres habeat partes. ſ. ſtatũ incipientium, proficientium & perfectorum, conſtat quod mediante cochlea virtutum & bonorum operum, cuius. ſ. ianua eſt baptiſmus vel pœnitentia, quæ cunctis patet, de vno ad alium aſcendimus, & de inceptione ad perfectionis cumulum peruenimus. Pſal. 83. Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lachrymarum. ¶ Vel dic ꝙ cum eccleſia habeat tres partes, ſ. illos qui hic ſunt in miſeria, & illos qui ſunt in purgatorij anguſtia, & illos qui ſunt ſuperius in cœleſti lætitia, ſic eſt ꝙ per cochleam perfectionis, vbi. ſ. ſunt multę reuolutiones, multi gradus, multę virtutes, quæ tamẽ ab oculis aliorum debent eſſe abſconditę & ignotæ, de iſto infimo ad medium, de mundo ad purgatorium, de purgatorio ad paradiſum debet quilibet peruenire. Pſalm. 83. Ibunt de virtute ad virtutem, videbitur Deus Deorũ in ſion. ¶ Vel dic quod cochlea ſignificat Dei prouidentiam, quæ re uera multis circũuolutionibus nobis eſt ambigua, & aſpectibus humanæ noticiæ multum incognita & ignota. Apoſtolus. Ro. 11. O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei quã incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ

E eius. Solum enim oſtium illius cochleæ, .i. ſolum quadã exte
riores cāę, vel occaſiones diuinorũ iudiciorũ nobis apparẽt.
Quæ ſint aũt interiores viæ vel cauſæ vel quot & quantis
circunſtantijs illud agatur de templo eccleſiæ militantis,
quantum ad interſtitia ſeu gradus promotionum, ſiue aga
tur de templo conſcientiæ, quãtum ad gradus virtutum &
perfectionum, ſiue agatur de templo cœleſtis patrię quantũ
ad gradus ſaluationum, iſtud eſt verum ꝙ ſola cochlea .i. ſo-
la diuina prouidentia & gratia eſt via per quam aſcendit.
Et queritur quomodo de vno ſtatu ad alium & de imo ad
ſupremum venitur, quia .ſ. nullus eſt qui temporaliter ſiue
ſpiritualiter, poſſit aſcendere, niſi inquantum occulta Dei
prouidentia decreuerit viam dare. Vnde dicitur. Io. 14. Ego
ſum via, veritas & vita. Cap. 7. ¶ In templo facta ſunt tria ta
bulata ſeu deambulatoria circunquaque, & in quolibet fa-
ctæ ſunt luriculæ. .i. appodiatoria, in quibus poſſent ioiti in-
ferius reſpicientes, ſicque erat ſecũdum Bedam, ꝙ inferius
medio & ſupremo erat latius, ſupremum vero ceteris erat
ſtrictius & breuius. ¶ Sic vere cum in eccleſia ſint plures p
fectionis gradus, vt pote inferior, in quo ſignificatur mun-
dus. Medius in quo deſignatur ſtatus eccleſiæ. Et ſuperior,
in quo deſignatur ſtatus religioſorum. Iſtud debet eſſe, ꝙ
quanto ſtatus eſt ſuperior, tãto debet eſſe ſtrictior & arctior,
quanto homo vult ad ſuperiorem perfectionis ſtatum aſcen
dere, tanto debet arctiorem vitam ducere & tenere. Quod
etiam ad illos qui ad gradus honoris aſcendunt, referri po
teſt, quia pro certo quanto altiorem gradum in eccleſia ob
tinent, tanto per ſtrictius deambulatorium .i. per artiorem
pœnitentiæ viam deambulare debent, vt ſic in mundo qui
inferior eſt ſit vita latior in eccleſia ſtrictior in religione ve
ro & in prælatura artior. In quocunque deambulatorio ſeu
ſtatu debent eſſe luriculę .i. appodiamẽta ſpei & fiducię, qui
bus homo innitaṫ, ne per peccatum & deſperationem cor
ruere compellatur. Sed pro certo videtur ꝙ templum mo-
dernum in contrarium verſum eſt, quia .ſ. inferiora ſunt ſtri
ctiora quam media, & media quam ſuperiora, laici plus quã
clerici, clerici plus quam religioſi vel prælati. Quinimmo
quanto in eccleſia aſcenditur altius, tanto ibi viuitur lau-
tius et lętius. Vnde illud eſt hodie templum illud quod vi-
dit. Ezechiel. 41. Itaque in ſuperioribus latius erat templũ.
¶ Vel dic ꝙ de illo templo. Ezechiel, poteſt dici quòd tem-
plum eccleſiæ ſtrictum ſit hic in hac vita per tribulationes,
ſurſum vero in patria latum erit per conſolationes. ¶ Mal-
leus & ſecuris, non ſunt audita in templo cum ędificaretur
F &c. Vnde ſupra. Pauimentum & parietes de triplici conſta-
bant materia, .ſ. de lapidibus, tabulis ligneis, & auro. ¶ Sic
vero iuſti ex tribus conſtare debent, .ſ. ex lapide .i. ex fidei ſo
liditate, ex tabulis, .i. ex ſpei ſublimitate, ex auro, .i. ex chari-
tatis precioſitate. Apoſtolus. 1. Cor. 13. Nunc autem ma-
nent tria hæc, fides, ſpes, & charitas maior enim horum eſt
charitas. ¶ Templum in longitudine duas partes habebat, .ſ.
priorem & communiorem, quæ erat ad orientem, poſterio-
rem & ſecretiorem, quæ erat ad occidentem. Per partem
enim orientalem in primam domum egrediebatur, & dein
de in ſanctuarium, .i. in domum occidentalem vbi erat arca,
altare, Cherubin, & vbi propitiatorium accedebatur, & vna
domus ab alia per quendam ligneum parietem diuideba-
tur. ¶ Sic vero dum eccleſia habeat duas partes, .ſ. militan-
tem & triumphantem, illud eſt verum quòd in oriente, .i.
pro tempore huius vitæ eſt prima domus, .ſ. eccleſia mili-
tans, tandem vero in occidente, .i. in tempore, poſt mortem
ſuccedit precioſum ſanctuarium paradiſi, .ſ. eccleſia trium-
phans. Ideo de illis duabus materiebus poteſt intelligi il-
lud Pſalm. 41. In. Die mandauit dominus miſericordiam
ſuam, & nocte canticum eius. Ac ſi dicat. In Die præſentis
vitæ debet acquiri miſericordia & gratia in eccleſia mili-
tante. In nocte vero vel in occidente mortis percipietur cã
ticum & gloria in eccleſia triumphante. ¶ Fecit Salomon in
oraculo duo Cherubin de lignis oliuarum, quæ habebant
decẽ cubitos in altitudine, & decem in latitudine. Quęlibet
enim ala cuiuſlibet quinque cubitos habebat, & ſic alarum
extenſi decem cubitorum erat. Poſuit igitur Cherubin in
medio oraculi, ita quod quilibet Cherubin vnam alam vſ-
que ad parietem oraculi protendebat. Alia vero ala alter al
terum contingebat. Opus autem vnum in duobus Cheru-
bin, ita quod quilibet in omnibus alteri ſimilis erat, & vnuſ- G
quiſque faciem ſuam ad domum alterius vertebat. ¶ Illa
poſſunt applicari ad viros ſcientificos ac perfectos a Salo-
mone, .i. a Deo & oraculo eccleſiæ conſtitutos, & maxime
ad eccleſiaſticos & prælatos. Cherubin enim interpretatur
plenitudo ſcientiæ. Dico igitur quòd illi debẽt duo eſſe per
mutuam charitatem, de lignis oliuarum, per dulciſſimam
pietatem, alter alteri ſimilis, per morum conformitatem, &
per abdicatam omnem cerimonicam ſingularitatem, debet
alter alterum attingere, per concordiam & vnitatem. Parie
tes, .i. ſocios & vicinos debent contingere, per amicitiam
& liberalitatem, & vultum ſuum, .i. conſiderationem & cu-
ram ſuam debent ad exteriorem domum, .i. ad populum
vertere per boni regiminis executionẽ, ſeu orationem, ſeu
prædicationem. Auro vero debẽt eſſe cooperti, per bonam
& fulgentem conuerſationem, & ſic habebunt in latitudine
decem cubitos, .i. decem præceptorum complementum &
perfectionem. In altitudine vero æternæ ſublimitatis ſimi-
liter habebunt decem cubitos, .i. denarium retributionis
ſupernæ, & ita iſti cherub dicetur illud. Plenus. Eze. 28. ſa-
pientia & perfectus decore in delitijs paradiſi Dei fuiſti. Se
quitur. Aurum opus decoris tui, Cherub extentus & prote
gens poſui te in monte ſancto Dei. ¶ Vel dic quòd duę alę
viri perfecti, maxime boni & ſcientifici prælati, ſunt vita cõ
templatiua & actiua. Ala que contingit parietem, .i. Deum
eſt contemplatio, quæ .ſ. quinque habet cubitos, quia .ſ.
contemplatio ſeu conſyderatio conſiſtit in quinque, .ſ. in
meditatione ſui, mundi, iudicij, inferni & paradiſi. Sui, quã
vilis in ingreſſu, quam miſer in progreſſu, quam flebilis in
egreſſu. Item quam impugnatus a demonibus, quam laceſſi-
tus tentationibus, quam allectus delectationibus, deiectus
tribulationibus, quam implicatus criminibus, de paupera-
tus virtutibus, irretitus malis conſuetudinibus. Mundi etiã,
.ſ. quam fallax, quam vanus quam inſtabilis, quam inſanus,
iudicij, qua terribilis inferni, quam triſtabilis, paradiſi, quã
conſolabilis &c. Dic de quolibet circũſtantias, vt ſic de illis
quinque cubitis, .ſ. quinque pennis illius ale poſſet dici il-
lud. Exodi. 38. Facies altare holocauſti quinque cubitorum.
Holocauſtum quaſi totum incenſum, ſignificat contempla H
tionem ſeu contemplatiuam vitam, in qua .ſ. homo totum
ſeipſum offert. Ala autem qua Cherubin cõtingit aliud che
rubin ſocium ſuum, ſignificat vitam actiuam, qua .ſ. alius al-
terum perficit, & qua alter cum altero iuſte viuit, & qua ho-
mo proximum ſuum ſpiritualiter & temporaliter diligit ac
que tangit, & illa quinque habet cubitos ſeu pennas. Prima
eſt docere. Secunda eſt corrigere. Tertia nutrire. Quarta cõ
ſolari. Quinta ſupportare. Ala igitur actiuę vitæ ſeu etiam
ſuperni amoris cum illis pennis ad proximum debet vola-
re, & ipſum quintupliciter tangere & iuuare. Vnde bene di
citur Ioan. 6. Eſt puer hic qui habet quinque panes hordea-
ceos. ¶ Vel dic quod duplex ala eſt duplex charitas, Dei .ſ.
& proximi, quia .ſ. ala qua diligimus Deum, habet quinque
pennas, inquantum .ſ. Deus a nobis diligitur propter quin-
que, .ſ. propter vulnera quinque quæ propter nos tulit. ¶ Vel
propter quinque beneficia quæ nobis cõtulit, quæ ſunt crea
tio, redemptio, a peccato conuerſio, culpæ remiſſio, gloriæ
conceſſio. Ala vero charitatis ſupernæ habet alia quinque,
quæ ſuperius ſunt dicta &c. Et ſic vide de Cherubi. Exo. 25.
vbi multa dixi. ¶ Hic ponitur Comeſtor quòd latomi quen
dam lapidem quem habebant multotiens voluerant pone-
re in diuerſis locis templi, ſed virtute diuina ſic fiebat, quod
lapis ille in nullo loco poterat adaptari, qa cõtingebat illũ
lapidẽ maiorẽ, vel minorẽ vel incõpoſitiorẽ inueniri, qua-
propter ad partem fuerat reiectus, & ab ędificatoribus re-
probatus. In fine tamen cum murus & paries templi perfi-
ceretur & in ſuperiori angulo deficeret lapis vnus, tentaue-
runt magiſtri, ſi forte ille lapis qui toties fuerat reprobatus,
ibidem aliqualiter conueniret. Quod vtique cum grandi
omnium admiratione contingit, quia ſcilicet ille lapis con
uenientiſſime fuit ſitus, ac ſi factus fuiſſet ex certo propoſi-
to, in illo ſuperiori angulo poſitus & adaptatus. ¶ Illud ex-
ponitur de Chriſto tam hiſtorice quam prophetice. Hiſto-
rice enim Chriſtus exponit hoc de ſeipſo impletum fuiſ-
ſe, vbi dixit iudeis, ſe eſſe lapidem reprobatum, & tamen in
angulo conſtitutum, quia pro certo iſti qui tunc erant arti-
fices

A ſices templi, ſynagogæ .ſ. phariſei & principes iudeorum, quando viderunt illum lapidem viuum, ſ. Chriſtum Deum & hominem, ipſum ſtatim repudiauerunt & ad nullum bonum opus vtilem iudicauerunt, ſed ipſum & fidem eius penitus reprobauerunt, & tamen ille contra ſpem omnium, nutu Dei factus eſt lapis angularis, conſummator templi eccleſiæ Dei, duos parietes in vnum angulum .i. duos populos in vnam fidem colligans, & ipſum templum eccleſiæ cui ꝑ fidem ornans, perficiens & conſumans. Crediderunt enim iudei, ꝙ quando Chriſtum repudiauerunt & occiderunt, quod de ipſo amplius mentio non fieret, & ꝙ nomen eius eo mortuo deperiret, & tamen in capite eccleſiæ ipſe poſitus, & totius religionis & gratiæ caput factus eſt. Vnde dicitur. Pſalm. 117. A domino factum eſt illud, & eſt mirabile in oculis noſtris. Lapidem quem reprobauerunt ædificãtes &c. ¶ Vel dic myſtice ꝙ artifices ſeu ædificatores templi eccleſiæ vel patriæ, ſignificant prælatos, principes, iudices & magiſtros, quia re vera ſæpe fit ꝙ quando aliquis lapis alicubi eſt locandus, vtpote quando vacat aliquod beneficium vel officium, ad manus eorum venit, aliquis lapis .i. aliqua perſona bona quæ eis præſentatur, vel de qua fit eis mentio ſpecialis, pro certo locum pro ipſo nunquam reperire potuerunt, ipſoſque nunquam congruos vel vtiles pro aliquo beneficio reputabant, ſed potius poſtponunt & reprobant, & alios minus idoneos promouebunt, & in ædificatione eccleſiæ collocabunt, quamuis illud ex malicia faciant, Deus tamen occulte illud vult & permittit fieri, quia ordinat talem ſic reiectum ad melius tempus reſeruari, iuxta illud Iob. 12. Deridetur iuſti ſimplicitas, lãpas contempta apud cogitationes diuitum parata ad tempus ſtatutum. Quid ergo. Proculdubio ſæpe fit ꝙ tandem contra ſpem omniũ ſolo nutu diuinæ prouidentiæ locus illius lapidis ſic reiecti aduenit, & ꝙ in angulo ſuperiori .i. officio vel beneficio excellentiori, ab ædificatoribus, id eſt electoribus & promotoribus, pro lapide angulari .i. pro prælato conſtituitur, & tunc magna admiratione omnium ad ſtatum arduũ promouetur, & qui ab omnibus contemptus & reiectus fuerat, ſuper omnes ſublimatur. Pſal. 112. Suſcitans a terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem. Vt ſedeat cum principibus. Fatui igitur ſunt qui bonas perſonas nituntur reijcere & contemnere, quia neſciunt quid de ipſis deus decreuit ordinare. Et ſæpe fit ꝙ ille qui amplius calcatur & reprobatur, magiſter reprobantium ſæpe efficitur, & ſuper eos dñs exaltatur. Vñ dicitur. Eccl. 11. Oculus Dei reſpexit pauperem, & erexit eum ab humilitate ipſius, & exaltauit caput eius & mirati ſunt multi, & honorificauerunt Deum. ¶ Vel ſi vis dic ꝙ aliqui lapides .i. aliqui homines ſunt ita proterui in principio ꝙ ad nullum bonum ſunt vtiles, nec

B ad aliquod officium vel beneficiũ ſunt habiles, quinimmo neceſſe eſt ꝙ ab artificibus .i. a prælatis reprobentur, & pro nihilo inter alios computentur, qui tamen quandoque nutu Dei taliter conuertuntur, quod finaliter in templo religionis vel eccleſiæ in angularem lapidem .i. in prælatum vel dominũ promouentur, vel ſaltem ꝙ perſona bona & ſolennis efficitur, ita ꝙ lapis angularis apud alios reputetur. Allega vt. ſup.

Capitulum ſeptimum. textus. Domum autem ſuam ædificauit Salomon tredecim annis. Moralitatum Cap. 6.

FEcit Salomon porticum ante faciem templi ſuper columnas æreas conſtitutum, inter quas duæ erant columnæ æteæ cæteris eminentiores, quæ in altitudine vigintiocto cubitis protendebantur, & inferius baſibus æreis ſuſtentabant. Habebant deſuper ærea epiſtilia, a quibus per gyrum dependebant ducenta malogranata, ſuper epiſtilia vero ærea capitella quinque cubitorum collocabantur, quæ vndique lilijs æreis coronabantur. Latera autem columnarum & epiſtiliorum retibus & catenulis æreis vndique dependentibus ad ornatum cingebantur & linea duodecim cubitorum columna quælibet ambiebat, & altera columna alteri ſimilis in omnibus habebatur. Vna

C autem earum Iachim .i. firmitas, altera vero Booz .i. robur appellabatur, & iter duas iſtas in porticum ſeu in atrium ingrabatur. In quolibet autem capitello columnæ ſeptem verſus ſcripturarum in circuitu ſculpti erant, quæ columnæ cacumen ornabant. ¶ Templum ſignificat eccleſiam triumphãtem. Porticus vero qui ante eſt, ſignificat eccleſiam militantem. Cum enim in iſto porticu fuerint multæ columnæ .i. multe bonæ perſonæ ad ſuſtentandum eccleſiam cõſtitutæ, inter cæteras fuerunt duæ principales, petrus .ſ. & paulus, vel ſimon & iudas, vel quicunque duo ſancti, de quibus inſimul prædicetur vel ſolennizetur. Vel etiam generaliter, quicunque boni prælati & præfecti qui .ſ. duo fuerunt per binariã charitatem inuicem ſimiles per morum communem conformitatem, qui .ſ. baſes & fundamẽta ſanctæ & ſolidæ fidei, haſtile ſpei, epiſtilium charitatis, & capitellum quinque cubitorum .i. diſcretam cuſtodiam quinque ſenſuum habuerunt, ſeptem verſus ſcripturarum .i. virtutes vel ſeptem dona ſpiritusſancti, in capite columnæ .i. mente iuſtorum fuerunt quibus præ cæteris claruerunt. In iſtis etiam fuerunt malogranata, quem ſub duro cortice grana continent & liquorem .i. virtutum & gratiarum vbertatẽ. Lilia .i. caſtitatis munditia & puritas. Retia ſeu catenulæ .i. bona amicitiæ & concordiæ confœderata colligatio. Linea tota ambiens, eſt diuinæ legis meditatio, quæ etiam duodecim habebat cubitos, inquantum in ipſa refulgebat duodecim articulorum vera credulitas & agnitio. Et ſic iſti bene dicunt iachim & Booz id eſt infirmitas, & robur, inquantum ad tollendum mala ſunt infirmi, ad faciendum bona robuſti, & ſic ad ſuſtinendum eccleſiam, columnæ .i. viri ſtabiles ſunt inuenti, Omnia iſta ex ære dicũtur facta, pro eo quod in omnibus moribus & actibus eorum, ſonus diuinæ laudis & gratiarum actionis, confeſſionis & prædicationis fuit inuentus, & ad eruditionem fraternam in omnem terram probatus. Ideo breuiter cuilibet tali columnæ poteſt dici illud Hiere. 1. Ecce dedi, & in columnam ferream & in murum æreum & præliabuntur aduerſus te, & præualere non poterunt. Si vis dilata melius, quia tranſeo. ¶ Circa templum plura facta ſunt domicilia ſeu atria, ſ. atrium interius vndique circa templum, in quo erat altare æreum, & in quo ſacrificabatur, & in quo pſallebant cantores, & ad populum loquebantur. Cuius .ſ. formula quadrangula templum ex omni latere ambiebat, & ipſum atrium murus circunquaque cingebat, qui tres or-

D dines lapidum diuerſorum colorũ, & tres in altitudine cubitos continebat, qui columnas ædificij per circuitum ſuſtentabant. Pauimentum autem huius atrij marmoribus erat ſtructum, & diuerſis imaginibus picturatum. Illud igitur atrium populus non intrabat, ſed per quattuordecim gradus aſcendens, ſacrificia ſua ad oſtium atrij ſacerdotibus offerebant, ſicut per omnia dicit liber Regum & Paral. & expoſuit Comeſtor extra illud atrium, ſed circa templũ vndique deſcendendo per decliuum collis tria alia erant, talia videlicet, atrium mundorum hominum exterius, quod multo maius erat atrio interiori, poſtea atrium mulierum, poſtea vero in parte inferioris montis atrium omnium immundorum in quo .ſ. immundi tam homines quam mulieres & gentiles adorabant, & tamen omnes illi qui erant in omnibus atrijs, licet muros haberent altiſſimos, templum quod erat in montis cacumine videre poterant, & etiam illos qui miniſtrabant in interiori atrio. ¶ Si volumus iſta exponere myſtice, poſſumus dicere ꝙ templum ſignificat eccleſiam triumphantem, atria vero quæ ſunt extra templum paradiſi in decliuo huius vallis miſeriæ, deſignant eccleſiam militantẽ per ſpem & deuotionem, ipſum templum paradiſi circunſtãtẽ, & i tria atria, ſ. interius & exterius & inferius. ſ. in ſtatũ clericorum, bonorum ſecularium ſeu actiuorum carnalium etiam & malorum generaliter ſubſtinctum. Status enim clericorum ſignificatur per atrium exterius, quod erat miniſtrorũ. Status bonorũ actiuorũ ſignificat ꝑ atriũ exterius ꝙ erat mũdorũ. Status. n. oĩum malorũ ſignificat per atrium inferius, quod erat immundorum. Igitur dico ꝙ atrium interius .i. ſtatus eccleſiaſticus continet altare .i. cultum religionis chriſtianæ vbi adoratur, cõtinet ad litteram miniſtros, a quibus ſacrificium euchariſtiæ quotidie immolatur, continet doctores a quibus populus eruditur. De

bet

E bet ergo atrium religionis vel eccleſiæ ꝑ quattuor virtutes
cardinales quadratum & muro regularis obſeruantiæ eſſe
circunſpectum, vbi.ſ. tres ordines lapidum.i. tria religionis
vota, vel tres theologicæ virtutes, vel tres pœnitentiæ par-
tes vel ſanctæ trinitatis fides reluceant, & ſuper quem murũ
columnæ atrij.i. bonæ perſonæ eccleſiæ ſtare & perſeuerare
debent. Pauimentum autem iſtius atrij inferiores eccleſia
ſticos ſignificat, quia pro certo debent per conſtantiam eſſe
marmorei, & ad reſiſtendum vitijs fortes, necnon ad labo-
res pœnitentiæ tolerandos ſtabiles atque firmi, & imagini
bus & picturis virtutum & conuerſationis honeſtæ vndi-
que venuſtati. Iſtud ergo atrium.i. ſtatum eccleſiaſticum
nullus niſi eſſet de genere leuitarum.i. nullus niſi eſſet bo
nus & ſanctus debet intrare, ſed ſufficere debet populo lai-
corum, ꝙ per quattuordecim gradus.i. per ſeptem virtutes
& ꝑ ſeptẽ ſpiritus ſancti dona poſſint ad perfectionem aſcẽ-
dere, & ſacrificia & oblationes ſuas ſacerdotibus & eccle ſia
ſticis offerre, & per eos domino miniſtrare. Igitur de iſto
atrio dicitur illud Pſal. 133. Qui ſtatis in domo domini, in
atrijs domus Dei noſtri. In noctibus extollite manus ve-
ſtras in ſancta. ¶ Vel dic moraliter ꝙ atrium interius ſignifi-
cat cor, quod.ſ. debet eſſe per quattuor virtutes cardinales
quadratum, tribus ordinibus lapidum.i. tribus virtutibus
theologicis circuncinctum, columnis.i. virtutibus robora
tum, pauimento marmoreo.i. humilitate ſtabili & firmaſtra
tum, & imaginibus.i. honeſtis exemplis pictum, & circa tẽ-
plum paradiſi per deuotionem & deſiderium conſtitutum.
In ipſo enim debet eſſe altare.i. oratio miniſtri.i. ſubiectio,
cantores.i. gratiarum actio, doctores.i. diſcretio. ſacrificiũ.
i. contritio, quia ſacrificium Deo ſpiritus contribulatus, &
Pſal. 50. in eo nullus de populo debet intrare.i. ꝙ ab eo de-
beat excludi omnium malarum cogitationum contentio,
& ſic dicetur atrium ſacerdotum, quia ſacerdotes & viri ec
cleſiaſtici debent habere talia atria.i. talia corda, & conſciẽ
tias. Vnde dicitur. 2. Pa. 7. Sanctificauit ſalomon medium
atrij ante templum. ¶ Atrium exterius erat quædam maxi-
ma baſilica ſeu domus in circuitu templi, in qua viri mun-
di ad orandum conueniebant, in cuius aliqua parte num-
mularij ſedebant, & in alia parte animalia volatilia pro ſa-
crificijs vendebantur. Erant etiam iuxta illud atrium circa
porticum gazophylacia.i. domus in quibus ſacrificanda re
ponebantur, circa latera erant paſtoforia.i. domus in qua
ſacrificantes de ſacrificiorum partibus corã domino come
debant, erant etiam ibi cathedræ in quibus ſedebant docto
res, ſicut in gymnaſiu ſuedre, in quibus ſedebant auditores,
ſicut in conſiſtorio, exedræ in quibus ſedebant acceſſores
ſeu iudices, vt in locutorio ſeu iudicio. ¶ Si vis tu dic ꝙ il-
lud atrium ſtatum bonorum laicorum deſignat, in quibus
F ſunt nummularij & mercatores animalium.i. iuſtę & licitę
negociationes, paſtoforia.i. hoſpitales refectiones, gazophi
lacia.i. ſacrificiorum bonorum repoſitiones, cathedræ.i. ſtu
dia doctrinæ lectiones ſuedre.i. auditorum obedientia &
ſubiectio, exedre.i. iudicia, conſilia & bonę ciuiles ordina-
tiones &c. tranſeo. ¶ Atriũ mulierum ſecundum Comeſto-
rem, erat ſub atrio virorum.ſ. in decliui montis, quod ab oc
cidente clauſum erat, quod etiam ab aquilone & meridiẽ
& oriente tres portas habebat, per quas intrabatur & mu-
ro alto vndique cingebatur, & ibi mulieres mundę & non
aliæ, adorare & ingredi permittebantur. ¶ Sic vere circa
templum ſanctæ eccleſiæ ſunt atria mulierum.i. ſtatus reli-
gionis & collegia ſanctimonialium fœminarum. Talia enim
atria, debent eſſe in decliui & deſcenſu, per humilitatem &
ſubiectionem, debent circuire templum.ſ. paradiſi, per af-
fectionem & deuotionem, debent habere murum altum.i.
regularem obſeruantiam & profeſſionem debent habere
tres portas.i. triũ votorum ianuas, per quas intrare habent
ad perfectionem & ſaluationem. Clauſæ debent eſſe, in occi
dente.i. a parte mundanorum bonorum per terrenorum
cõtemptum & abdicationem. A parte vero auſtri.i. a parte
bonorum ſpiritualium, debent eſſe apertę per bonorum af
fectionem, & a parte aquilonis.i. a parte infernalium tor-
mentorum, per timorem & meditationem & a parte orien
tis.i. a parte ſpiritualium gaudiorum, per amorem & con-
templationem. Mundę igitur mulieres,ſ. caſtę & virgines,
debent in tali atrio id eſt in tali religione eſſe. Alię vero im
mundæ & indignæ ibidem ingredi non debent. Tren. 4. Re- G
cedite polluti clamauerunt eis, recedite, abite, nolite tan-
gere. ¶ Vel allega hic, ꝙ atrium fœminarum erat ſub atrio
virorum ad denotandum ꝙ mulieres debent eſſe ſubiectę
viris. Apoſtolus. Col. 3. Mulieres ſubiectę ſint viris ſuis. Et
illud. Sub viri poteſtate eris & ipſe dominabitur tui. Gen. 3.
Inter atria templi erat vnum, quod erat atrium immundo-
rum, in quo.ſ. immundi tam viri quam mulieres, quam etiã
gentiles conueniebãt, & ibi dominum adorabant. ¶ Sic ve
ro ante tẽplum eccleſiæ videmus quædam atria pro immũ
dis id eſt ſectis chriſtianorum, ſchiſmaticorum peccatorũ
& hæreticorum, qui omnes ſe dicunt de corpore eccleſiæ
eſſe, & ibi nituntur ſecundum ſectam ſuam domino adora
re. Per quod atrium ſtatus peccatorum qui ſunt in eccleſia,
poſſunt intelligi, qui ſunt abominabiles & immundi. Vnde
Apoca. 11. Atrium autem quod eſt foris templum, eijce fo
ras, & ne metiaris illud, quoniam datum eſt gentibus, & ci
uitatem ſanctam calcabunt &c. quia.ſ. illi inter fideles qui
magis calcant (quando poſſunt) eccleſiam, ſunt iſti qui ſunt
in illo atrio, ſchiſmatici chriſtiani vel domeſtici, impij vel
tyranni. De altari holocauſti quod fecit Salomõ in interio-
ri atrio, & de candelabris ac mẽſa, & multis alijs ſimilibus
tranſeo, quia ſupra Exodo fuit dictum. Eiuſdem enim for-
mę erant illa ſicut & iſta, excepto ꝙ iſta fuerunt maioris
quantitatis quam illa. ¶ Sed aduerte hic, ꝙ in atrio interiori
fecit Salomon mare ſeu lauatorium ęneum fuſile, quod.ſ.
decem cubitos habebat in latitudine, quinq; in profundita
te ſeu in altitudine, tres vero digitos in ſpiſſitudine. Erat
autem in parte inferiori ſtrictum, a parte vero ſuperiori la
tius. Vnde ſuperius circa labium quod erat in latum diffu-
ſum, quod & erat ad modum calicis ſeu repandi lilij factũ,
reſticula triginta cubitorum ipſum cingebant, in fundo ve
ro reſticula decem cubitorum ſufficiebant. Superius igitur
circa labium ſeu limbum erant duo hiſtoricarum ſcriptu-
rarum ordines, ſub ipſa vero erat baſis ęrea, quæ duodecim
ęreos ſeu fuſiles habebat boues, bões enim duodecim ęnei
& fuſiles mare portabant, quorum tres ad orientem tres ad
occidentem, tres ad meridiem, tres ad aquilonem, & ſic per
quattuor mũdi partes vultus ſuos conuertebant, poſteriora
vero totus ſub mare mittebant, facies vero eorum per quat
tuor ternaria exterius apparebant. In illo igitur mari mini-
ſtri altaris pedes & manus lauabant, & ſic puri & mundi
domino ſacrificium offerebant. ¶ Iſta multipliciter poſſunt
exponi, & primo quædam moraliter placet exponere. Nam
quia ſuperius per atrium interius cor ſeu conſcientiam in-
tellexi, ideo per illud mare ſeu lauatorium quod erat in
atrio, volo pœnitentiam ſeu cordis amaram compunctio-
nem vel lachrymarum lauatorium deſignare. Neceſſe eſt
enim ꝙ cor bonum lauatorium habeat vt ſacerdos noſter, H
ſ. affectus per lachrymas purificatus & lotus, ad altare di-
gnus immolaturus accedat. Pſal. 25. Lauabo inter innocen
tes manus meas &c. Dico igitur ꝙ illud mare.i. amara & la
chrymoſa contritio, debet habere decem cubitos in latitu
dine, inquantum debet dolere de decem legis mandatis nõ
adimpletis. Item quinque cubitos in altitudine, inquantũ
debet triſtari de quinque ſenſibus non diſcreto cuſtoditis.
Item tres digitos in ſpiſſitudine, inquantum debet plorare
de tribus virtutibus theologicis, non habitis vel obtentis.
Item labium ſeu limbus eius ſuperior, debet eſſe ad modũ
calicis vel lilij, inquantum debet dolere de calice.i. diuina
paſſione non recordata, de lilio.i. de caſtitatis mundicia nõ
reſeruata, & ibi etiam debent eſſe ſculptę imagines hiſto-
rice, inquantum & ipſe debet dolere de vita & hiſtoria ſan
ctorum nullatenus imitata. Et ſic dẽt eſſe in vna parte ſtri-
ctum, & in alia latum, inquantum de ſterilitate parſimonię
& de lata rapacitate auariciæ plus debito frequentata. Duo
decim etiam boues trinitates diuiſas debet habere, inquan
tum debet lugere de fide ſanctæ trinitatis, quam debito mo
do non habuit, & fide duodecim articulorum perfectæ nõ
credita vel retenta cum reſticula triginta cubitorum, &
decem ipſum cingere debent, inquantum triſtari debet de
fructu triceſimo & de denario perditis, id eſt de æterna mer
cede pro peccatis amiſſa. Si igitur lauatorium noſtrum la-
chrymoſę compunctionis omnes iſtas compunctiones ha
beat, bene poteſt ibi homo & pedes & manus lauare.i.
affectus

A affectus & opera mũdificare, & ſic poteſt digne ſacrificia ſua ſeu euchariſtiam, vel bona opera immolare. Bene igitur dicitur. Ioan. 9. Vade lauare in natatorio Siloe. Et alibi. 4 Regum. 5. Vade lauare ſepties in Iordane, & recipies ſanitatem. ¶ Vel dic ſi vis, quòd lauatorium illud eſt pœnitentia, quæ homines mundificat, quæ ſcilicet dicitur mare, quia eſt amara per contritionem, & dicitur eſſe fuſilis, quia funditur, & diſſoluitur per compunctionem. dicitur ænea, quia ſonat, & clamat per confeſſionem. Dicitur decem cubitorum, quia decem mandata facit adimplere per ſatisfactionem. ¶ Item iſta habet in profundis quinque cubitos, quia iſta reparat quinq; ſenſus ſpirituales, ſcilicet viſum diſcretionis, auditum ſubiectionis, tactum compaſſionis, guſtum deuotionis, odoratum conſiderationis, tres digitos habet in ſpiſſum, inquantum, ſ. iſta delet tres culpas principales, ſ. peccatum cordis, oris & operis. Dic ſicut ſupra ex toto, quòd illud de quo contritio dicitur dolere pœnitentia facit in illo durare, & hoc recuperare & habere. 2 Par. 4. Porro in mari ſacerdotes lauabantur, & tamen hodie videtur poſſe dici illud quod de chaldæis, id eſt de vitijs dicitur Hierem quòd mare æneum, quod erat in domo domini, confregerunt. ¶ Vel dic quòd mare eſt vir perfectus, per pœnitentiam amarus, per prædicationem æneus, & ſonorus, aquis ſcientiarum plenus, obſeruantia decem mandatorum, continentia quinque ſenſuum efficacia trium virtutum, vel trium religionis votorum menſuratus, hiſtorijs bonorum exemplorum pictus. decimo, & triceſimo reticulo, id eſt denario æternæ retributionis, & fructus triceſimo. & ſpe triplicis dotis animæ fretus, & duodecim bobus id eſt duodecim apoſtolis, & eorum vitæ, fidei & doctrinæ per imitationem innixus. Si quis autem talis fuerit, mare ſeu lauatorium dici poterit, quia ad lauandum, ſeu purificandum alios documentis, & exemplis merito dignus erit, vt ſic de viris iuſtis exponatur illud. Ezech. primo aſpectus rotarum & opus earum quaſi viſio maris. ¶ Vel dic quòd mare ſignificat ſacram ſcripturam, quæ in atrio eccleſiæ ad oſtenſionem criminum ponitur, vt ibi ſacerdotes, id eſt viri eccleſiaſtici a ſuis maculis expientur. Eſt igitur illud mare fuſile, quia à Deo ſuit fuſum, id eſt in igne ſpiritusſancti conflatum per inſpirationem. Æreum quod eſt durum metallum & forte. quia æternam ſortem, veram & immutabilem habet durationem. Decem cubitorum in

B latitudine, propter decem mandatorum quæ continet inſtitutionem. Quinque cubitorum in profundo propter quinque ſenſuum exhibitionem. Duorum ordinum hiſtoriam, id eſt duorum teſtamentorum narrationem. Tres digitos in ſpiſſum, inquantum continet trinitatis fidem. Triginta cubitos habet in ſuperiorem, & decem in inferiorem ambitum, inquantum æternæ gloriæ, quæ conſiſtit in denario perfectionis, & in ternario viſionis, fruitionis, & tentionis continet repromiſſionem. Labium habet ad formam calicis inquantum iſta potat, & inebriat in ſe ſtudentes per diuinam eruditionem. Et eſt illud labium admodum repãdi lilij, quia habet puram, & caſtam locutionem, Pſalm. 18. Eloquia domini, eloquia caſta. Strictum eſt inferius latum ſuperius, inquantum hic inferius pro tempore huius vitæ ſtrictam habet, & obſcuram expoſitionem. Surſum vero in patria claram habebit ſuorum ſecretorum cogitationem. Duodecim boues per ternaria copulatos ſub ſe continet, inquantum duodecim patriarchas vel duodecim apoſtolos ſub ſe habet, qui per quattuor mundi partes portauerunt trinitatis fidem, & deuotionem. Boues. n. id eſt apoſtoli & viri apoſtolici per ternarium copulati dicuntur, inquantum in fide trinitatis conueniunt, quam per quattuor mundi partes prædicare noſcuntur. Iſti autem partim latent, & partim apparent, quia ſcilicet viri ſancti partim per virtutum ſuarum occultationem latitãt, & partim per bonorum exteriorum & documentorum oſtenſionem ſe monſtrant, & ſic ſub mari ſacræ ſcripturæ ſtudẽdo, & eam implendo continuè perſeuerant, & ipſam pro viribus ſuſtinent atque portant. Pſalm. 76. In mari via tua &c. ¶ Vel etiam iſti quo ad faciem, id eſt quo ad exteriora opera nobis apparent, ſed quo ad futura & poſteriora præmia, a nobis abſconduntur & latent. Pſalm. 30. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ domine &c. Iſti autem boues bo-

ues ærei dicuntur, quia ſicut fortiſſimi boues terram coluerunt, & tandem per martyrium immolati fuerũt, & admodum æris ſonum prædicationis emiſerunt, quia ſicut in Pſ. 18. dicitur. In omnem terram exiuit ſonus eorũ &c. ¶ Vel C
ſi vis dic quòd iſti boues ærei qui ſonum habebant, & non ſenſum, ſunt carnales prædicatores, qui ſub mari ſacræ ſcripturæ perambulant, & eam ſe portare gloriantes, ſonum bonorum virorum prædicando emittunt, ſenſum tamen deuotionis non habent. Vnde Ezech. 17. Nerui & carnes aſcenderunt, & extenſa eſt ſuper eos cutis, & ſpiritum non habebant. Iſti. n. ſunt qui poſteriora ſua cœlant, & facies oſtendunt, & poſteriora. i. carnalia ſua opera membris poſterioribus dependentia pro viribus celant & contegunt, faciem vero ſuam. i. exteriorem conuerſationis pulchritudinem, ſ. quam habent, libẽter manifeſtant, & ſe etiam pro ternario colligant inquantum ſub triplici voto, vel ſub fide trinitatis, vel in tribus virtutibus theologicis ſe viuere diſſimulant & fingunt. Vt communiter. n. ſiue hypocritæ, ſiue vſurarij, ſiue proditores, vel falſi amici faciẽ non dorſum nituntur oſtendere, inquantum exteriorem applauſum (qui per faciem innuitur) conantur alijs oſtendere. Immunda vero poſteriora ſua i. malam intẽtionẽ, & turpium operum ſuorum vilitatem, à viſibus aliorum ſemper vellẽt latere, ſimiles illis ſepulchris dealbatis, quæ (ſicut dicitur) Matth. 23. apparent hominibus ſpecioſa, intus autem ſunt plena oſſibus mortuorum. Et ſicut iſti boues ab inuicem auerſi erant, ita quòd dorſa ſibijnuicem, non facies conuertebant. Sic & tales mali homines non ſolent per dilectionẽ ſe reſpicere, ſed facies cordis ab inuicẽ diuertere, dorſum vero obliuionis, deſpectus, & odij alter ad alterum applicare, inquantum, ſ. alter ſolet alterum fugere, & odire. Vnde Hierem 18. Verterunt dorſum & non faciem. ¶ Vel dic quòd mare illud ſignificat baptiſmum, quod dicitur eſſe rotundum, quia quemadmodum orbis in eo debet ablui. Fuſile, quia diuina gratia ibidem ſolet infundi. Aereum, quia per ſonum prædicationis debet virtus ipſius vndique circumfundi. Liliatum etiam labium, quia per iſtum ſolent animæ ad modum lilij dealbari. Calicis etiam habet formam. i. inquantum virtus paſſionis Chriſti, quæ calix eſt ab eodẽ dicta ſolet in eo monſtrari. Ille ergo decem cubitos in latum, quinq; in altum, tres digitos in ſpiſſum dicitur habere, in- D
quantum quicquid contra decem mandata committitur, vel per abuſum quinq; ſenſuum delinquitur, quicquid per tria principalia vitia. ſ. ſuperbiam, auariciam, luxuriam incurritur, totum in baptiſmi lauatorio deportatur. Funiculo vero vel reticulo triginta cubitorum ſuperius, & decẽ inferius cingebatur, inquantum in baptiſmo ſpes ęternæ retributionis, & denarij promittitur. Denarius enim numerus ter ductus triginta conſtituit, quia pro certo denarius perfectæ, & æternæ retributionis qui datur in vinea domini laborantibus, in tribus. ſ. in fruitione, viſione, & tẽtione conſiſtit. Duodecim etiam boues, i. quattuor ternaria diuiſim iſti mari ſubſunt, inquantum duodecim articuli in fide ſanctæ trinitatis per quattuor mundi plagas diffuſi baptiſmalis gratiæ annexi ſunt, & inquantum baptizati per vniuerſa mundi climata fidem ſanctę trinitatis credunt. In iſto igitur mari ſacerdotes lauabantur, quia pro certo omnes qui baptiſmo purificantur, ſacerdotes. i. ſacri duces efficiuntur, ſicut bene patet vbi petrus loquens fidelibus dicebat. 1. Petri. 2. Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis. Illud eſt enim mare in quo omnes maculę vitiorum ſtringuntur, & in quo omnia peccata ſubmerguntur, & obliuioni traduntur. Pſalmus. 155. Submerſit Pharaonem, & exercitum eius in mari rubro.

¶ Fecit Salomon tres luteres ſeu vrnas æreas, rotundas, & fuſiles, quarum orificia erant ſtricta. Venter vero, & fundum aliquantulum magis lata, eratque latitudo interior vnius cubiti, & dimidij, altitudo vero quattuor cubitorum, habebat autem quilibet luter baſem æream ſibi deputatam, miro artificio fabricatam, erant autem iſti luteres in atrio ſacerdotum ante portam poſiti, quinque à dextris, & quinque à ſiniſtris depoſiti, & ad intingendos, & laudandos pedes, inteſtinaque lauanda, & ſacrificanda erant ſpecialiter deputati. ¶ Sic vere dico, quòd in atrio eccleſiæ militantis ad finem, vt ho-

Eſtiæ immolandæ, id eſt penitentes ſeipſos domino in altari pœnitentiæ ſacrificantes haberent, vbi à ſuis ſordibus ſeu criminibus lauarentur, neceſſe fuit ibidem lateres, id eſt ſacerdotes ſeu confeſſores conſtituere, & ipſos in publico à dextris, & à ſiniſtris, id eſt diuitibus, & pauperibus aſſignare, vt ſic quicunque eis indigeret, quòd poſſit eos pro libito reperire, & culpam ſuam confitendo abſtergere vel lauare. Vnde dicitur. Zachar. 13. Erat fons patens domui Dauid, & habitatoribus Hieruſalem, in ablutionem peccatoris, & menſtruatę. Et pro certo ille debet habere ventrem latum, & os ſtrictum. Venter enim illius eſt voluntas vel affectus, quia. ſ. affectio ſua debet eſſe lata per charitatem, & largitatem. Os tamen ipſius debet eſſe ſtrictum per abſtinentiæ parcitatem, & per ſecreti abſconſionem, & loquendi raritatem, & maturitatem. Illud enim ſumme confeſſorem decet, & etiam quemlibet virum perfectum, os paruum, & ſtrictum habere, & verba pauca, & matura dicere, & ſecretum ſcire abſcondere, & cœlare. Vnde Eccleſiaſt. 28. Ori tuo facito oſtia, & ſeras auribus tuis. Tales igitur lateres, id eſt ſacerdotes, & confeſſores, debent eſſe decem, inquantum ſub decalogo mandatorum debent viuere. Vnde dicitur. Lucæ. 17. Ecce decem mundati ſunt. Debent eſſe quinque hinc, & quinque inde, inquantum diſcretionem quinque ſenſuum ad dexteram, & ſiniſtram in proſperis, & aduerſis debent habere, & quattuor cubitos in profundo, inquantum quattuor cardinales virtutes debent interius poſſidere, vnum vero cubitum latitudinis in ſomno, inquantum vnum Deum debent credere, latitudini tamen illi medius cubitus adiungitur inquantum fidei de diuinitate, fidem etiam de humanitate debent ſuperaddere, & ſic ſuper baſem locandi ſunt, inquantum per fidei, & ſpei firmitatem ſuper Chriſtum debent tanquam ſuper ſolidum firmamentum ſiſtere, & ſedere. Vnde Apoſtolus. 1. Corinth. 3. Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter illud, quod poſitum eſt, quod eſt Ieſus Chriſtus. ¶ Baſes ęreę ſuper quibus ponebantur luteres, mirabilis fuiſſe ſchematis deſcribuntur. ¶ Sicut enim hic ſcribitur, & comeſtor exponendo declarat, baſes iſtę ex quattuor tabulis ad inuicem adunatis conſtabant, quæ quattuor in latum faciebant, tres vero cubitos in altum ſe eleuabant, & ſic formam quadratam

F poſſidebant baſis huius. Harum vero tabularum anguli eminentes, quattuor columnas quadratas conſtruebant, quæ columnę in ſummitate ſui quoſdam humeros habebant, quæ ſimilitudinem manus hominis, & pedis aquilæ prætendebant, ſuper quos collocatę erant tabulæ tranſuerſales, in quibus luteres inſidebant. In parte vero inferiori, & in quattuor angulis baſis, quattuor rotę fuſiles inferebantur, quæ axes, canthos, radios, & modiolos habebant, & vndique proprias ſculpturas habentes, ſibiinuicem in omnibus aſſimilabantur. Igitur quælibet baſis proprias ſculpturas habebat, quia in columnis figuras auium, hominum & arborum, in lateribus vero tabularum formas boum, leonum, coronarum, ſeu etiam plectarum, & cherubin continebat. Iſti tamen leones, & boues ſunt ſculpti, lora ſeu cathedras ac ſi eſſent ligati ad tabulas, & ad colla habebant, quæ inferius dependebant. Iſtę baſes poſſunt diuerſos ſtatus eccleſiæ, id eſt diuerſarum perfectionum ordines ſignificare, quæ ſcilicet plures luteres plenas aquæ, id eſt lauacrum ſcientiarum, gratiarum, & lachrymarum ſuſtinent, quibus hoſtiæ, id eſt ſeculares ſe balneant atque mundant. Dico igitur quòd quælibet talis baſis, id eſt quælibet religio vel quilibet eccleſiæ ſtatus debet habere quattuor cubitos in longum, id eſt obſeruantiam quattuor euangeliorum, quattuor cubitos in latum, id eſt continentiam quattuor virtutum cardinalium, tres cubitos in altum, id eſt poſſeſſionem trium virtutum theologicarum. Igitur talis baſis conſtabat ex quattuor rotis, ex quattuor tabulis, ex quattuor columnis, & ex ſuperiori tabula tranſuerſali cum ſuis quattuor angulis, & multiplicibus figuris, imaginibus, & ſculpturis. Columnę igitur illæ ſignificant in eccleſia prælatos, & ſuperiores tabulæ deſignant collaterales, & mediocres. Rotæ vero quæ inferius ſunt, denotãt ſubditos, & inferiores. Columnæ igitur, id eſt prælati debent eſſe quadrati per conſtantiam, eleuati per vitæ eminentiam, humeros debent habere, id eſt fortitudinem, & patientiam, quæ

ſcilicet continuant manus hominis, id eſt actiuam bonorum operum efficaciam. Pedes aquilæ, id eſt contemplatiuam ſcientiam. Manus enim operationem denotat, quæ pertinet ad actiuam vitam. Pes vero aquilæ quæ clariſſime videt ſapientiam deſignat, quæ pertinet ad contemplatiuam vitam, quæ duo ſcilicet debent eſſe in prælato. Iſtæ etiam columnæ, id eſt prælati, debent habere ſculpturas virtutum, & morum, quia pro certo in eis debent inueniri ſubuentio, & nutritio. Figuræ auium, id eſt ſuperiorum eleuatum deſiderium, & affectio. Figura hominis, id eſt rationis, & ſcientia dijudicans diſcretos. Iſtę enim ſunt ſex ſculpturæ, id eſt ſex virtutes, quæ columnas noſtras, id eſt prælatos ſumme decent, ſcilicet patientia, fortitudo bona operatio, contemplatio, eleemoſynarum largitio, cęleſtium affectio, & diſcretio, quæ videlicet manus hominis, pedes aquilæ arbores, aues, homines ſignificant, quæ etiam quattuor debent eſſe, inquantum in quadruplicitate virtutum cardinalium manere debent, & ſic de talibus columnis poterit dici illud Hierem. 1. Dedi te in columnam ferreã &c. Et illud Exod. 36. Fecit columnas de lignis ſethim. ¶ Vel dic quòd baſis iſta poteſt ſignificare virum perfectum, qui (vt ſupra dictum eſt) debet conſtare ex multis, ſcilicet ex quattuor columnis, ex quattuor tabulis, ex quattuor rotis, & ex quattuor humerulis, ex multiplicibus imaginibus, & ſculpturis, ex multiplicib. dimenſionibus, & menſuris. Habeat igitur quattuor columnas, id eſt quattuor virtutes cardinales, quæ ſcilicet in ædificio morum ſunt primæ, & principales columnæ, ſcilicet iuſticiam, fortitudinem, temperantiam, & prudentiam. Vnde Exod. 36. Columnas habebit quattuor cum baſibus totidem. ¶ Item habebant quattuor rotas, id eſt quattuor bonas affectiones, gaudium de bono, dolorem de malo, ſpem de præmio, timoré de ſupplicio. Ezech. primo. Apparuit rota vna ſuper terram habens quattuor facies. Iſti enim ſicut in axe cordis debent voluere, & diſcutere, modulos tamen, id eſt modum, & temperantiam, radios, id eſt claritatem, & prudentiam, canthos qui curui ſunt, id eſt humilitatem, & reuerentiam, debent habere, vt ſic gaudium a diſſolutione, timorem a deſperatione, dolorem ab impatientia, & murmuratione ſpem a præſumptione poſſint defendere, & ſeruare. Ezechie. 10. Ecce quattuor rotę iuxta cherubin. Item habent quattuor tabulas, id eſt quattuor charitatis latitudines, ſcilicet amorem Dei, amorem ſui, amorem amici, & dilectionem inimici. Vnde ſupra eodem. Fecit Salomon quattuor deambulatoria inter columnas cedrinas. Sequitur. Tabulatis cedrinis veſtiuit totam cameram. Item habebant quattuor rotas, id eſt quattuor humeros ad ſimilitudinem manus hominis, & pedis. Aquilæ, id eſt quadruplicis gratiæ ſoliditates, ſcilicet gratiam præuenientem, gratiam adiuuantem, gratiam perficientem, & gratiam conſummantem. Iſtę enim quattuor gratiæ dicuntur humeri, quia portant onera. Manus, quia faciunt opera. Pedes aquilæ, quia rapiunt æterna munera, & ideo de iſta quadruplici gratia operatiua poteſt exponi illud Ezech. 1. Quattuor manus ſub pennis eorum in quattuor partibus. Item habebant imagines, & ſculpturas, & ſic pro certo dico, quòd debent habere leonem, id eſt ſeueritatem aſpere punientem, bouem, id eſt maturitatem dulciter corrigentem, cherubin, qui ſcilicet habeat alas, id eſt contemplationem ſublimiter volitanté, coronam, id eſt perſeuerantiam, præmium, & victoriam reportantem, formam hominis, id eſt diſcretionem, & ſapientiam, formam arboris, id eſt vigorem honeſtatis, & bonam apparentiam, formam auis, quæ. ſ. non cogitat de craſtino, id eſt terrenorum contemptum, & diſplicentiam, lora dependentia, i. charitatis vinculum & colligantiam. Vnde de talibus virtutum ſculpturis poteſt dici illud. Sculptura ſubtus labium ambiebat illud. 3. Re. 7. Duos ordines ſculpturarum hiſtoriatarum, vt de vitiis eccleſiaſticis dicat ſcriptura illud. Eſaiæ. 53. Ponam in iaſpidem propugnacula tua, & omnes lapides tuos in lapides ſculptos. ¶ De menſuris vero quattuor, & trium cubitorum, dic vt ſupra. ¶ Vel ſi vis dic quòd in baſi eccleſiæ tam leones, quam boues, id eſt tam prælati quàm ſubditi, loris diſciplinę debent ligari, & eiſdem ſubiacere, & humiliter ſe ſubiugare. Vnde Eccleſi. Iugum & lorum curuant collum durum.

¶ Sicut

A ¶Sicut hic in principio huius cap. dicitur, Salomon ante omnia ædificauit domum domini ſeptem annis, & octauo anno compleuit. poſtea ad ędificandum domum ſibi, domũ vxori, domum ſaltus quaſi communitati ſe conuertit, & domum ſuam annis tredecim conſummauit. Minore igitur tẽpore ædificata eſt domus domini, & antequam aliæ domus ſeculares, quamuis difficilioris & ſumptuoſioris fabricę in omnibus extitiſſet. Et hoc (vt dicit comeſtor) quia in ædificatione domus domini tam rex quàm populus ſeruebat, & in ædificatione aliarum remiſſius laborabat. ¶ Iſta poſſunt exemplariter allegari, ꝙ illa quæ pertinent ad Deũ, & Dei cultum, ſunt omnino facienda, quamuis ſint difficiliora, ꝙ̃ noſtra negocia. Hier. 48 Maledictus qui facit opus domini fraudulenter. Alia litera habet, negligẽter. Rex .n. Salomõ. i. quicunque diſcretè & pacifice ſeipſũ regens, prius & ante omnia debet ædificare in ſeipſo domum Deo per gratias, & virtutes. Poſtea vero ſibi, & vxori, & populo pot eſt licite prouidere, & de vtilitate tam ſui, quam aliorum attẽtius cogitare. Chriſtus .n. valde eſt feſtinus, vult .n. ꝙ ſibi antequam nobis ſeruiamus, & quòd honorem ipſius ſpiritualem noſtris temporalibus commodis pręferamus. Vnde ipſius videtur eſſe illa vox. Fac mihi primum ſubcinericios panes, tibi autem, & filio tuo facies poſtea, quia pro certo proſperius noſtra facimus, quando de illis primo quæ ad Deum pertinent cogitamus. Vnde. Mat. 6. Primum quærite regnum Dei & hæc omnia adijcientur vobis. ¶ Salomõ ædificauit quattuor domos, ſ. domum Deo domũ filię pharaonis, domum ſibi, & domum ſaltus. ¶ Sic vere homo in ſe debet moraliter ædificare per deuotionem, & iugem memoriam domum Deo, ipſum per gratiam hoſpitando, domum reginæ. i. beatæ virginis, ipſam per deuotionẽ in mente habendo domum ſibiipſi, de ſalute propria cogitando, domum ſaltus. i. pœnitentiam per eam de mundo ad patrẽ ſaltando. ¶ Vel dic ꝙ quilibet debet in Hieruſalem, i. in mẽte ſua quattuor domos ædificare, & eas ſibi per magnam memoriam complanare, ſ. domum Dei, paradiſum, domũ ſaltus ſeu præcipitij. i. infernum, domum reginę, ſ. animæ. i. corpus proprium, domum ſuam. i. mũdum. Habe igitur in mente, & conſidera quanta ſit domus paradiſi fęlicitas. Vnde Baruch. 3. O Iſrael quam magna eſt domus Dei. Quanta eſt domus inferni periculoſitas. Iſta eſt .n. domus ſaltus in qua qui præcipitantur, rumpunt ſibi collum, vnde Iob.

B 30. Scio ꝙ morti trades me, vbi conſtituta eſt domus omnis viuentis. Quanta ſit domus animæ i. proprij corporis fragilitas, dicitur Iob. 4. Qui habitant domos luteas, & terrenum habent fundamentum. Quanta ſit domus ſuæ, ſ. mũdi vanitas, & ruinoſa debilitas, dicitur. Mat. 7. Deſcẽdit pluuia, & venerunt venti, & ruerunt ſuper domum illam.

Capitulum nonum. Textus. Factus eſt autem cum perfeciſſet Salomon ædificium domus domini. Moralitatum. Capitulum. 7.

Hic dicitur ꝙ Salomon populum, qui remãſit de chananeis, quod filii Iſrael ſubiugare nequierant, ſubiugauit, & tributarios fecit, de filijs vero Iſrael neminem ſeruire coegit, ſed eos bellatores, & duces, & miniſtros ſuos fecit. ¶ Sic vero noſter Salomon Chriſtus, non vult quòd aliquis filius Iſrael. i. aliquis chriſtianus fidelis ſeruitute peccati prematur, ſed potius quòd in nobilibus officijs, ſ. in virtutum, & bonorum exercitijs eidem famuletur. gentiles vero. i. malos, & peccatores ſibi tributarios & ſeruos efficit, inquantum Dei prouidentia ipſos ad ſeruiendum, & proficiendum bonis compellit, & inquantum eorum malicijs ad ſalutem fidelium vtitur, & ipſorum nequitias ad bonum electorum ordinat, & diſponit. Hier. 25. Et inde eſt quòd dominus Nabuchodonoſor peſſimum ſeruum ſuum vocat, pro eo quòd ipſe contra ſeruos peſtilentes eo tanquã pro baculo vſus fuit, vnde dicitur. 2. Re. 8. Facta eſt ſyria ſeruiens Dauid &c. Vnde & dominus dicit. Ezech. 29. Nabuchodonoſor ſeruitute ſeruiuit mihi aduerſus tyrum. ¶ Vel dic quòd filij Iſrael ſunt viri eccleſiaſtici, qui pro certo non debent ſeruire, nec opera ſeruilia facere, nec ſe in ſeruilibus mundi officijs occupare, ſed duces aliorum, ſ. per ſcientiam, & eruditionem, & bellatores contra vitia, & miniſtri quantum ad ſpiritualia obſequia debent eſſe. Seruitium vero huiuſmodi debent chananeis, id eſt ſecularib. dimittere, qui regi Salomoni Chriſto debent in huiuſmodi officijs, negocijs, & litigijs deſeruire, vnde bene dicit apoſtolus. 1. Cor. 7. Precio magno empti eſtis, nolite fieri hominum ſerui. Ideo bene dicit idem apoſtolus. 1. Cor. 6. Secularia iudicia ſi habueritis, contemptibiles qui ſunt in eccleſia, illos conſtituite ad iudicandum. Cuius tamen contrarium faciunt hodie filij noſtri Iſrael, id eſt clerici religioſi, & prælati, qui ſcilicet ſeruire principibus, & officijs, & negocijs ſecularibus gloriantur, & libertatem ſpiritualem qua ſeruirę Deo deberent, dedignantur, qui tamen deberent attendere illud Actuum. 6. Non eſt equum nos dimittere verbum Dei, & miniſtrare menſis. ¶ Hic dicitur quòd rex Salomon fecit claſſem in aſiongaber, qui eſt portus maris rubri, & adiunctis ſeruis hyram regis tyri viris vtique nauticis, & gnaris maris cum ſeruis ſuis, miſit eos in ophir, quæ eſt inſula maris indici, vt inde afferrẽt ſibi aurum. Qui. ſ. primo anno quadraginta viginti auri talenta, ſicut hic dicitur capitulo ſequenti, ſemper illic de termino in terminum deferentes redibant, & Salomoni aurum, & argentum, dentes elephantorum, pauones & ſimias deferebant. Magnificatuſque eſt rex Salomon diuitijs, & ſapientia ſuper omnes reges terræ, & vniuerſa terra deſiderabat videre faciem Salomonis, & audire ſapientiam eius, & ſinguli deferebant ei munera, vaſa. ſ. argentea & aurea, veſtes & arma bellorum, equos & mulos, ſicut hic dicitur. 2. Paral. 9. In diebus eius tantum fuit argenti in hieruſalem, ſicut & lapidum & cedrorum, ſicut etiam ſycomorum. Ita quòd argentum in Hieruſalem tunc temporis nullius valoris reputabatur, cum auri ſumma copia haberet. ¶ Iſta poſſunt exponi allegorice de Chriſto. Conſtat enim quòd Salomon, id eſt Chriſtus claſſem ſeu nauium multitudinem, i. diuerſorum ſtatuum eccleſiæ turbam in mari pœnitentię ſtatuit, & ibi cum ſeruis ſuis. i. cum ſanctis, & ca- D
tholicis viris ſeruos hyram regis gentilis, id eſt ſeruos mũdi videlicet philoſophos viros, & nauticos, & maris, id eſt naturæ rerũ fluxibilis ſapientes, & gnaros, qualis fuit Dionyſius adiunxit, inquantum ipſos ad fidem conuertens ſuis fidelibus ſociauit. Iſti igitur per mare pœnitentiæ nauigantes de ophir, id eſt de mundo ad ipſum Salomonem, id eſt Chriſtum multas diuitias ſpirituales ad ipſum detulerunt, & ipſum, & ciuitatem Hieruſalem, i. eccleſiam tam militantem quàm triumphantem multipliciter bonis perſonis, virtutibus, & ſcientijs ditauerunt. Conſtat enim quòd iſti nautæ tam hyram quàm alij adiuncti attulerunt ad Chriſtum aurum, i. ſapientiam, & argentum, i. eloquentiam, dentes elephantorum, hoc eſt ebur. i. caſtimoniam, pauones, ſ. aues pictas. i. honeſtam apparentiam, ſimias, beſtias ſummo agiles, i. laborum, & operum diligentiam. ¶ Vel alio modo iſti nautæ attulerunt Chriſto, inquantum, ſ. eos ad fidẽ conuerterunt, aurum. i. philoſophos, & ſapientes, argentum. i. poetas, & eloquentes, dentes elephantorum, id eſt crudeles tyrannos, & principes omnia deuorantes, pauones curioſos, & in pennis, id eſt in exteriori pulchritudine ſeu proſperitate gloriantes, ſimias, i. hypocritas, hoc eſt hominum rationabilium, & ſanctarum perſonarum non rem ſed effigiem. i. ſimilitudinem prætendentes. Sic igitur Salomon noſter fuit in eccleſia ditatꝰ, & ſuper omnes reges. i. ſuper omnes Deos magnificatus Pſalm. 96. Nimis exaltatus eſt ſuper omnes Deos. Sibi enim quotidie offeruntur munera, i. boni religioſi, qui voluntarie Deo donantur. Veſtes, i. viri miſericordes, qui alios fouere, & calefacere dinoſcuntur, arma bellica, id eſt viri ſcientifici qui corpus eccleſiæ a iaculis hæreticorum protegere comprobantur, equi id eſt boni obedientes, qui ſupernæ diſciplinæ ſubijciuntur, & muli, id eſt boni ruſtici, & laici, qui omnibus laboribus ſecularibus exponuntur vaſa etiam argentea, & aurea, id eſt viri qui ſapientiam, & eloquentiam profitentur. Talibus igitur muneribus Chriſtus ditatur, & in Hieruſalem, id eſt eccleſia ſpiritualiter fœcundatur, & ſic verificatum eſt illud

E Pſal.71.Reges tharſis & inſulę munera offerent &c. ¶ Vel dic q̃ quando Salomon,i.ſapiens prælatus regnat in Hieruſalem,i.in eccleſia, tunc vere ab hominibus honoratur, & diligitur,& à regibus & nautis.i.a maioribus, & minorib. donis & diuitijs fecundatur. Vnde Iob.41. Sternet ſibi aurum quaſi lutũ. ¶ Vel dic q̃ quamdiu Salomon.i. Chriſtus, in Hieruſalem,i.in regione vel eccleſia per deuotionem regnauit,ſ.in eccleſia primitiua,tanta copia auri.i. bonorum ſpiritualium ibi fuit,q̃ argentum ardens gentem.i. diuitiæ mũdanæ nihil ibidem reputabantur,& à viris eccleſiaſticis pro nihilo habebantur. Quapropter tunc reges terræ, & nautæ.i.principes, & populares ipſi Chriſto, & ciuitati ſuę Hieruſalem,i.eccleſiæ vndique munera offerebant,redditus & prouentus dabant,& ſic eccleſiam diuitijs cumulabant eo.ſ.quòd ipſas non amare nec reputare diuitias tunc videbantur. Nunc vero econtrario, quia apud nos argentum diuitiarum diligitur,ideo à regibus,& à nautis,i.ab ipſis ſecularibus non ſolum nihil nobis offertur,immo etiam quod prædeceſſores ſui nobis dederunt, per eos ſurripitur. Eccleſia.n.diuitijs quando ipſas non diligebat, ſolebat abundare,nunc autem cum ipſas appetit, ad ſufficientiam non poteſt de eis inuenire. Vnde Eccl.11. Si ſecutus fuerit, non apprehendes &c. ¶ Vel dic q̃ Salomon cum eſſet ditiſſimus,omnes offerebãt ſibi. Sic vere hodie illis qui plus habent vt communiter magis datur. Ideo dicitur Mat.25. Habenti dabitur,& abundabit &c.

Capitulum decimum. Textus. Sed & regina Saba audita fama Salomonis. Moralitatum. Cap. 8.

HIc dicitur q̃ cum Salomon eſſet ſapientiſſimus, vniuerſa terra deſiderabat videre faciem eius,& audire ſapientiam eius. Vnde,& regina Saba venit in nomine dominĩ audita fama ipſius,tẽtare eum in enigmatibus ſuis. Intrauitque Hieruſalem cum comitatu multo,& cum infinito auro & lapidibus præcioſis,aromatibus F & camelis. Et inſtructa à rege ſuper omnibus quæ petiuit, videns ſapientiam eius cibos menſę ſuæ,habitacula ſeruorum ordinem miniſtrãtium,veſteſq; eorum,& pincernas, domumq; quã ædificauerat, & holocauſta quæ offerebat, non habebat vltra ſpiritum præ ſtupore,quapropter admirando dixit ad regem. Verus eſt ſermo quem audiui. Non credebã narrantib.mihi Ipſa veni & vidi. Maiora ſunt opera tua,quam rumor quem audiui. Beati ſunt ſerui tui,qui ſtant coram te,& audiunt ſapientiam tuam. Deditq; Salomoni aurum,& aromata & lapides præcioſos. ¶ Illud exponunt doctores de eccleſia de gentilitate collecta.quia.ſ.regina Sabba quę gentilis erat.i.ipſa gentilitas,vbi per fidem venit ad Salomonem Chriſtum,cum comitatu plurimo,& multitudine conuerſorum,& fidei ſecreta cognouit quamplurimum mirata eſt de ſapientia eius.i.de verbo incarnato,quod eſt ſapientia Dei patris,vel de ſapientia,& ſcientia ſacrę ſcripturæ, & doctorum eccleſiæ ſagacitate præclara mirata eſt,& de cibis menſę ſuæ,i. de ſacramento euchariſtiæ,de veſtibus ſeruorum,i.de honeſtate virtualis apparẽtię,de habitaculis ſeruorum,i.de diuerſis ſtatibus eccleſiarum,de ordine miniſtrorum,i. diuerſis eccleſiaſticorũ gradibus,de pincernis,qui vina ſcientiarum propinẽt.i.de eccleſiæ doctoribus, de domo ædificata.i.fidelium congregatione,de ſacrificijs oblatis.i.de bonorum operum executione. Hoc enim videns,& conſiderans hæc gẽtilitas,id eſt populos de gentilitate conuerſos, obſtupuit, & ſtatim in Dei laudem exultando prorupit. Non credebam inquit narrantibus mihi,donec ipſa veni, & vidi,quia ad litteram gentiles non poſſunt credere bonas virtutes, & perfectiones quæ ſunt apud Chriſti fideles,donec veniant, credant, & videant vniuerſa,& tunc pro certo Chriſto dicunt. Beati ſerui tui qui ſtant coram te. Tunc etiam iſta regina,i.gentilitas, per fidem,a Salomone Chriſto edocta, aurum philoſophiæ ei obtulit, & lapides præcioſos diuerſarum virtutum ſibi contulit, & aromata ſanctitatis, & bonæ famæ in hieruſalem.i.in eccleſia militante protulit, & diffudit,ſiue etiam ab ipſo vice reciproca dona,& munera gratię,& glo G riæ reportauit. Vnde dicitur Lucæ.6. Date & dabitur vobis. ¶ Vel dic quòd iſta regina eſt anima,quæ à vitijs purgata,ad Salomonem Chriſtum in Hieruſalem cœleſtem cum comitatu multo.ſ.angelorum,necnon cum auro,& lapidibus præcioſis diuerſarum virtutum finaliter ingreditur,& regis Chriſti ſapientiam ac miniſtrorum.i.ſanctorũ, & angelorum ordinem,ciborũ menſę.i.æternæ refectionis plenitudinem,& dulcedinem, veſtium.i.corporum glorificationem,pulchritudinem domus.i.cœli magnitudinem,ædificiorum.i.Dei laudum multitudinem nõ immerito admiratur,ſe non potuiſſe credere quod oculus vidit aſſerit, & ſeruos Dei,qui.ſ.faciem eius vident,& coram ipſo p im mortalitatem ſtant,& manent beatos, & glorioſos prædicat,& fatetur. Beati inquit ſerui tui.i.ſancti qui ſtãt corã te, & vident faciem tuam & audiunt ſapientiam tuam, quia ſicut dr̃.Pſ.143.Beatum dixerunt populum cui hęc ſunt,beatus populus cuius dominus Deus &c. ¶ Fecit Salomon rex thronum de ebore,& veſtiuit ipſum auro fuluo nimis,& fecit ſublimitatem throni rotũdã à parte poſteriori, & duas manꝰ hincinde tenẽtes ſedile, & duo leones iuxta ſingulas manus ſtabant,ſex quoque gradibus aſcẽdebat ad thronũ, & duodecim leunculi ſuper gradus; & ſex hinc & ſex inde ſedebant. ¶ Per iſtum thronum poteſt intelligi beata virgo, quam ſola, non pacificus Dei filius ſibi ædificauit, & in ea perſonaliter habitauit,& ſedit. Vnde Eze.1. Super ſimilitudinem throni ſimilitudo hominis deſuper. Iſta.n.dicitur eſſe de ebore qui ſignificat caſtitatis cãdorem, operta fuit auro,quod ſignificat ſanctitatis ſplendorem,vnum ſedile in ſe habuit,quod ſignificat humilitatis decorem,quia.ſ.humilitas fuit proprium ſedile,quo mediãte Dei filius ſedit in virgine. Pſ.Deus ſedet ſuper ſedẽ ſanctam ſuam. Habuit igitur iſtas duas manus.ſ.timorẽ & amorem,quæ ſedile humilitatis tenuerunt,habuit duos leones,ſ.Ioſeph, & Ioannẽ, qui iſtum thronũ cuſtodierunt, habuit duodecim leunculos.i. duodecim apoſtolos,qui ſibi obſequendo ſubſeruierũt, habuit ſex gradus.i.ſex pietatis opera,quæ ipſam in altum per perfectionis ſanctitudinẽ eleuauerunt. In poſteriori vero H parte,ſ.poſt hanc vitã,rotunditatẽ.i.coronã æternæ gloriæ, q̃ ſibi angeli præparauerunt,accepit. 1.Corin.9. Vnde fecit rex ſolium eburneum grande, & veſtiuit illud auro mũdiſſimo. ¶ Vel dic q̃ iſte thronus ſignificat celſitudinẽ eccleſiaſticæ dignitatis,vel ſublimitatem cuiuſlibet iuridicę poteſtatis,in quo.ſ.Salomon rex.i.prẽlatus,princeps vel iudex habet ſedem & iuſtitiã facere & tenere. Pſa.9. Sediſti ſuper thronũ qui iudicas ęquitatem. Igitur dico q̃ in throno multa debent concurrere,ſ.ebur mundi,& candidũ,hoc eſt mũda intentio vel innocẽtia. Aurũ,hoc eſt clara diſcretio vel ſapientia. Sedile.i.mentis tranquillitas,& temperantia. Manus hę ſunt,porrecta largitas,& munificẽtia. Leones hi sũt fortis ſeueritas,& iuſticia. Sex gradus hi ſunt operum ſex pietatis,benignitas atque clementia. Duodecim leũculi hi ſunt,bonorum officialium conſiliariorum ſocietas, & concomitantia. Poſterior vero rotunditas hæc eſt,finalis, breuis & rotunda expeditionis cęleritas,& feſtinantia. Omnia iſta debent in throno prælaturæ ſeu poteſtatis iudiciariæ concurrere, & ille qui in throno ſedet, debet his omnibus præpollere, & ſic de tali iudice vel prælato dicet dominus illud. Pſ.88. Thronus eius ſicut ſol in conſpectu meo, & ſicut luna perfecta in æternum,& teſtis in cœlo fidelis. Et ſi vis dic q̃ manus illius dicantur eſſe duę,quia.ſ.munificẽtia prælati ad duo ſe extendit,ſ.ad indulgendum, & ad tribuẽdum. Leones aũt iſti dicuntur duo,quia iuſticia prælati in duobus conſiſtit,ſ.in abſoluendo,& condemnando. Duodecim leunculi eſſe feruntur,quia.ſ.officiales, & aduocati, qui ante thronum.i. in curia dominorũ in diuerſis officijs ſedent,debent duodecim articulos credere, & doctrinam duodecim apoſtolorum tenere,duodecim fructus ſpiritus portare,& coronam duodecim ſtellarum promereri,& expectare,quia.ſ.de eis debet dici illud. Apoca.14. Sine macula ſunt ante thronũ dei. ¶ Vel ſi vis,dic q̃ duo leones magni ſunt duo acceſſores,leunculi vero iudices inferiores. Vel ſi ſtis dic in malo,q̃ thronus curiæ,& ſtatus prælatorum, iudicum,& principum modernorum, eſt hodie deauratus per diuitiarum cumulationem, quia.ſ.hodie non quæritur

ni ſi

Aniſi aurum. Eſt etiam ibi ſedile vbi ſedet Salomon manibus ſuſtentatum per multiplicem adulatorum obſecutionem, Eſt a duobus leonibus aſſociatum, per crudelem conſiliatorum atq; acceſſorum ambitionem. Ibi ſunt diuerſi gradus & oſtia multa intermedia per quæ tranſire oportet, qui faciunt aditus difficultatem, & hoc quia ibi ſedent leunculi. i. officiales ballíui, qui auariciam diligunt, & rapacitatem. ¶ Vel etiam diuerſi gradus ſunt diuerſa inferiora officia huius curiæ, in quibus. i. leunculi ſedent, i. crudeles iudices, qui omnimodam ſectantur iniquitatem. Pſ. 103. Catuli leonum rugientes vt rapiát, & quærant à Deo eſcam. Quia breuiter circa thronos & curias dominorum, tria genera perſonarum in diuerſis gradib. & officijs habitare noſcuntur, ſ. manus, Leones & leunculi, i. adulatores filium ſuſtentátes, magni conſiliarij cuncta leonice deuorantes, inferiores & maiores ballíui & leunculi, quicquid poſſunt crudeliter rapientes, vt ſic de tali iudice in tali throno ſedéte, vel de tali malo prælato in prælationis culmine præſidente exponatur illud Ezec. 19. Mater tua leena cubat inter leones, in medio leunculorum nutriuit catulos ſuos. Vnde ét talis prælatus ſic aſſociatus poteſt dicere illud Dan. 14. Qui ſedebat in medio leonum, i. in medio crudelium ſeruitorũ. Iudea. n. vel prælatus deberet dici pater iſte, cũ mater hodie ſit leena &c ¶ Vel dic ꝙ thron⁹ in quo ſedet rex noſter Chriſtus, eſt eccleſia, quæ debet habere ebur, ſ. viros caſtitate nitentes, aurum i. viros ſanctitate fulgentes, ſedile. i. viros æquitate pollentes, manus, & viros bonis operib. abundantes leones, i. viros virtute gratia præeminentes, & gradus, i. ſtatus ſuos cuſtodientes & eccleſiam defendẽtes. Vnde dicitur. 3. Re. 7. Sculpſit inter coronas & plectas, leones, boues, & Cherubin. ¶ Vel dic ꝙ thronus iſte ſignificat ęternæ gloriæ ſedem & dignitatem, ad quam. ſ. per gradus ſex

H operum miſericordiæ aſcenditur & in quo in auro æternæ ſcientiæ & ebore mundiciæ ſedetur, & cũ leonibus & leunculis. i. cum ſanctis maioribus, & minorib. habitatur. ¶ Vel dic quòd ad thronum prælaturę non cito quis prouehendus eſt, ſed per gradus diuerſorum officiorũ ſuperi⁹ eſt trahendus. ¶ Vel dic ꝙ thronus Dei eſt viri iuſti conſcientia, q̃ pro certo debet habere ebur continentiæ, aurum ſapiẽtiæ, ſedile iuſticiæ, leones fortitudinis & conſtantiæ, manus bo

B nę operationis, gradus prudentiæ & ordinationis, leũculos obedientiæ, & ſubiectionis rotunditaté ſimplicitatis. & virtutis ſeu carentiam omnis anguloſitatis, & deceptionis, & ſic de tali ſolio ſiue ſede poteſt dici illud Apoc. 21. ꝙ ſedes Dei & agni eſt in illa, ſ. in anima viri iuſti. Quia ſicut dicit ſapiens. Alia iuſti ſedes eſt ſapientiæ. Ita ꝙ tunc dicet dominus illud Eſa. 66. Cœlum mihi ſedes eſt, terra autem ſcabellum pedum meorum. ¶ Vel ſi vis dic, ꝙ ad altare domẽni prohibebatur aſcenſus per gradus ad thronum tamẽ Salomonis regis habebatur aſcenſus. ¶ Sic vere dico ꝙ licet ad promotiones, & dignitates ſecularium principum per gradus conſanguinitatis, & affinitatis, i. per acceptionem perſonarum habeatur acceſſus, ad altare tñ Chriſti. i. ad dignitates eccleſiæ, non debent inueniri tales gradus, ſed nulla conſanguinitatis affectione ſeruata, omnibus iuſtis indifferenter facilis debet patere ingreſſus. ¶ Fecit Salomon ad magnificentiam regni ſtatus arma aurea, & vaſa aurea, & ſuppellectilem auream. In domo enim ſaltus fecit ducenta aurea, ſcuta & vaſa aurea, & quodlibet ſiclorum ſexcentoſum, trecentas plectas aureas ponderum laminarum aurẽ per ſingulas, & ducentas lanceas aureas, vt dicitur in lib. 2. Para. 9. Iuuenes igitur ſlaui iſta arma flaua atque aurea ante regem quando equitabát, ad decorem portabant, & poſt in domo ſaltus ipſa ponebant. Scutis igitur aureis Salomon ſuam ciuitatem muniuit, ſed ſicut infra dicitur 3. Re. 11. Filius eius Roboam iuuenis, & fatuus poſt ipſum regnauit, contra quẽ aſcendit rex ægypti Seſach & depopulatus theſauris domus domini, etiã ſcuta aurea inde tulit, loco quorum Roboam ſcuta ęrea fabricauit, peccauerat. n. populus Iuda domino, & fecerat ſibi ſtatuas, lucos effęminatos, & cultores cybele qui erant in terra, propter quod Deus aduerſus eos Seſach ſuſcitauit, qui in hieruſalem intrans cuncta diripuit & vaſtauit, Etiam vt ponit Comeſtor ſicut aiũt hæbrei (auis per quinquaginta annos ſuper hieruſalem nõ volauit, ita ꝙ fere populus iudaicus deſperauit. ¶ Salomon

eſt bonus prælatus, ſapiens & fidelis, & pacificus, qui re vera q̃ſi in Hieruſalem. i. in eccleſia ſancta Dei, ipſam ſolet in omnibus bonis temporalib. & ſpiritualib. ditare, & vaſa aurea & veſtes aureas. i. ſcientias, & virtutes ibi fabricare, & arma aurea. i. ſanctos & fortes virtuoſos viros ibidem conſtituere, & locare. Vnde dr̃. 1. Par. 9. Cuncta vaſa domus ſaltus libani erant ex auro puriſsimo. Sed pro certo ſæpe ſit, ꝙ populus Iuda. i. populus eccleſiaſticus cõtra Deum peccat, & ſtatus & mundi bona per auariciam lucos ſeu alta nemora, hoc eſt mundi honores per ſuperbiam adorant, & ſe per luxuriam effeminant, & eneruant, quapropter Deus Salomonem. i. bono prælato ipſos priuat, & loco eius Roboã, qui interpretatur ineptus vel diſſipans populos. i. malũ vel impernoſum prælatũ eorum peccatis creat. Vnde. Iob 34. Regnare facit hominem hypochritam propter peccata populi. Talia igitur videns deus, manum ſuam ſolet laxare, & regem, populum & ciuitatem hieruſalem, i. prælatos, ſubditos, & totam eccleſię ciuitatem ſolet in manu ſeſach regia ægypti qui interpretatur tenebræ, i. manus regis tenebrarũ, i. diaboli ſolet dimittere, quia. ſ. mediante exercitu vitiorum, & tyrãnorum theſauros domus domini, i. virtutes ſpeciales & diuitias temporales eccleſię ſolent diripere, arma aurea. i. bonas & aureas perſonas, quæ re vera arma eccleſiæ ſunt, ſole⁹ ſurripere, & auferre, ita ꝙ iã ceſſat auis, i. vir contemplatiuus, & ſpiritualis ſuper hieruſalem, i. totam eccleſiam volitare. Vnde Hier. 4. Omne volatile cœli iam receſſit. Vnde de Antiocho dicitur, quòd ipſe accepit altare, vaſa aurea, & ornatũ aureum & theſauros occultos de domo domini Quid igitur? Pro certo quia diabolus arma aurea, id eſt viros ſanctos de eccleſia ſuſtulit, iam videmus, ꝙ Roboam, id eſt mali prælati arma non aurea, ſed ęrea faciunt, id eſt malas perſonas inſufficientes, non gnaros in eccleſia conſtituunt atque ponunt, & loco bonorum hominum æreos, id eſt imbecilles, clamoroſos, litigioſos, vt impatientes, rubiginoſos in Hieruſalem, i. in officijs, & dignitatibus eccleſiæ promouent & extollunt. Et breuiter (ſicut

D actum eſt) quòd diabolus, & vicia pro magna parte bonas perſonas de eccleſia ſuſtulerunt, etiam prælati loco bonorum impias ſubſtituerũt perſonas. Quod etiam apud principes cernimus, quia ſcilicet de eorum officijs, & curijs boni quotidie euelluntur, mali vero conſtituuntur, & pro eis in officijs eriguntur. Vnde dicit. Pſalmus. 34. Retribuebant mihi mala pro bonis, ſterilitatem animæ meæ. ¶ Vel dic, quòd Roboam, id eſt malus eccleſiaſticus, ſi contigerit, quòd Seſach, id eſt diabolus arma aurea, id eſt virtutes, & ſcientias, quæ ſcilicet arma Salomon, id eſt boni prælati antiquitus in eccleſia fabricabant, & eam talibus armis cõtra hoſtes ſpirituales muniebant (dicentes illud Apoſtoli. 2. Corinth. 10. Non ſecundum carnem militamus, ſed ſecundum ſpiritum. Arma enim militiæ noſtræ non ſunt carnãlia) ſibi auferat, & inde ipſum euacuet, & Hieruſalem, id eſt eccleſiam ſuam talibus ſpoliet, & denudet, non ſtudet nec curat talia arma, ſcilicet virtutes, & ſcientias reficere, nec eas in ſua eccleſia reſtituere, ſed potius ſtudet arma ærea, id eſt æs pecuniarum recolligere, & oblitis ſpiritualibus temporalia congregare. Et ſic pro ſine dubio hodie videmus in Hieruſalem, id eſt in eccleſia ęs pro auro, bona terrena pro ſpiritualibus, diuitias pro virtutibus abundare. Vnde dicitur. Eſaia. 3. Et erit pro ſuaui odore fetor &c. Ideo bene dicit hodie ſapiens illud Eccleſiaſtes. tertio. Vidi in locó iudicij impietatem, & in loco iuſticiæ iniquitatem.

Capitulum vndecimum. textus. Rex autem Salomon adamauit mulieres alienigenas. Moralitatum. Capitulum. 9.

CVm Salomon in ſumma proſperitate vixiſſet, & iam ad ſenium declinaſſet adamauit mulieres alienigenas, q̃ traxerunt eum ad deos ſuos, & auerterunt cor eius cũ iã ſenex eſſet, & adorauit Deos alienos, & facit eis

E Phana,& altaria in excelſis,ſ.altare deę ſidoniorũ,quæ interpretatur præſepe:Chamos Deo amonitarum,qui interpretatur congregans,& Moloch Deo moabitarum,qui interpretatur rex. Quapropter ipſo ad huc viuente, hoſtes ſibi dominus ſuſcitauit,& poſt mortem eius regnum eius diuiſit,& filios eius ſolam decimam partem dedit.¶ Sic vere ſæpe ſit hodie, quòd illi qui maiori proſperitate fruuntur, & ampliori mundi ſapientia dotantur, quandoque facilius p luxuriam decipiuntur, & per mulieres ad mala plurima trahuntur. Quod etiam facilius accidit quando homines ſenectute corporali premuntur, vel ſenectute ſpirituali, id eſt mala conſuetudine ac diſcretionis hebetatione grauantur, quia ſcilicet tunc ad adorandum altare dee ſidoniorum,ideſt præſepe luxuriæ,chamos,id eſt congregationem auariciæ, moloch id eſt regnum ſuperbiæ facilius inclinantur.Bene igitur dicit ipſemet in prouerbio.6.Mulier præcioſam viri animam capit. ¶ Vel iſta allega,quòd nullus pro tẽpore vitæ huius de propria ſanctitate debet præſumere, ſed potius occulta Dei iudicia debet formidare, quando ſcilicet videt Salomonem poſt inluſam ſapientiam à Deo,poſt executam cõtra malos iuſticiam, poſt domum Dei ædificatam, & poſt diuini cultus latriam dilatatam, tam enormiter cadere, vt etiam contra legem alienigenas diligens,Deos eorum non abhorruit adorare. Ita ꝙ tam propter peccatum quod commiſiſſe legitur, & contra proſperitatem quam habuit viuens, tam abundanter affluxiſſe dinoſcitur, & pro eo quòd de eius pœnitentia nihil penitus inuenitur, neceſſe ſit de damnatione ipſios dubitare. bene igitur dicit apoſtolus.1.Corin.10. Qui ſtat videat ne cadat.¶ Abias propheta indutus pallio nouo, Hieroboam de hieruſalem exeunti obuians coram eo pallium ſuum ſcidit in duodecim partes, diuidens decimam partem hieroboam dedit,& regnum Iſrael diuidendum, & decem tribus ſibi dandos ex parte domini nunciauit. Quod vtique factum eſt, quia poſt mortem Salomonis decem tribus à Roboam Salomonis filio receſſerunt,& Hieroboam adhęſerunt. Nam cum populus conueniſſet mortuo Salomone, ipſumque regem conſtituere vellet, & ſibi paululum relaxari de iugo per Salomonem impoſito poſceret, & Roboam ſenum ſpreto conſilio, qui ſibi conſulebant populo
F acquieſcere,& iuuenum qui ſecum nutriti fuerant conſilio vſus, petitionem populi non audiret, ſed grauius iugum comminatus verba vera potius reſponderet. Pater meus inquiens cecidit vos flagellis, ego autem vos cedam ſcorpionib. Minor digitus meus groſſior eſt dorſo patris mei. Populus decem tribuum indignatus ab eo receſſit,& æmulum eius Hieroboam regem ſuper ſe conſtituit, & elegit. Quæ inquiunt nobis pars in Dauid, aut quæ hæreditas in filio Iſai? Nunc vade in tabernacula tua Iſrael, ſicut infra cap.ſequenti requiritur.¶ Iſta poſſunt allegari, quòd iuuenes principes atque reges magis diligunt iuuenes quàm ſenes,& illos qui ſecum ſunt nutriti,quàm prouectiores, qui ſeorſu, & fide à ſuis principibus ſunt probati, quapropter quandoque talibus male accidit, ita quòd propter tale iuuenile conſilium, populus contra eos inſurgit, & ab ipſis fugit, & recedit. A ſenibus igitur, non à iuuenibus conſilium eſt petendum, & ab ipſis qui ſteterant coram Dauid, id eſt ab illis qui ſapientibus adhærent, & quos patres noſtri fideles & prudentes cõpererunt, eſt conſilium & auxilium inquirendum. Vnde Tob.4. Conſilium à ſapiente require.¶ Vel illud allegari poteſt contra duriciam,& crudelitatem principis vel prælati,& contra minas, & iactantiam eorundem,quæ quandoque odium populi generat,& contra ſe populum ſubditorum excitat,ita quòd ad eum dimittendum, & deponendum, & ad alium ſubſtituendum anhelat, ſicut videmus quotidie ad litteram fieri contra crudeles iudices,& prælatos,qui tamen ſi mitius agerent, & de rigore ſuo aliquid prætermitterent,pacifice viuerent,& honorifice imperarent. Ideo bene dicitur.Prouer.13.Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem.

Capitulum duodecimum. textus. Venit Roboã in ſichem, illuc enim congregatus erat. Moralitatum. Capitulum. 10. G

HIc dicitur ꝙ cum Roboam miſiſſet ad adurã principem tributorum ad populum reducendum,occiderũt eum. Lapidauit.n.eum omnis populus Iſrael & mortuus eſt.¶ Illud poteſt allegari de beato Stephano, qui fuit princeps, i. primo incipiens, quia primus martyr. Qui cũ vellet filios Iſrael,ſ.iudæos,qui à rege Chriſto receſſerant,prædicando & diſputando ad ipſum reducere,& conuertere,ab ipſis fuit crudeliter lapidatus.Ipſe vero iſraelitarum.i.iudeorum populus à ſuo rege Chriſto penitus ſegregatus,& alteri regi,ſ.Hieroboam,qui interpretatur diuiſio populi.i.diabolo eſt colligatus. Vnde dicitur. 2.Par.10.Lapidauerunt aduram filij Iſrael, & mortuus eſt. ¶ Vel expone aliter vt ad propoſitum.1.Io.4.Noli credere omni ſpiritui,ſed ꝓbate ſpiritus ſi ex Deo ſint.¶ Vel expone aliter ſicut c.10.de lapidibus &c.¶ Hic dicitur ꝙ cum filij Iſrael recedentes à domo Dauid, Hieroboam iunxiſſent in regem,timuit ipſe rex ne occaſione templi populus orationis, & oblationis cauſa in hieruſalem reuerteretur, & ab eius dominio dilaberetur.Facit ergo duos vitulos aureos,& conflauit, & ipſos in bethel facto altari conſtituit, & conuocato populo dixit. Nolite inquit in hieruſalem aſcendere,ecce dij tui Iſrael qui eduxerunt te de terra ęgypti.Et facta ſolennitate,hoſtias immolauit, & ſic populum ad idolatriam traxit, & ne regnum amitteret, ſe & ſubditos ſuos demonibus ſubdidit & à vero Deo & templi frequentia deuiauit.¶ Iſtud allega quomodo domini pro terrenis regnis,& diuitijs acquirendis vel ſeruandis,quandoque non verentur horrenda crimina committere, & Deo dimiſſo demonibus obedire.Epheſ.5.Ideo bene dicit apoſtolus quòd eſt idolorum ſeruitus.¶ Vel ſi vis dic ꝙ Hieroboam ſignificat demones vel hæreticos, qui.ſ.de pallio nouo,ſeu de regno Iſrael, id eſt de eccleſia decem tribus ſeu decem ſciſſuras tollunt,quando cultores decalogi a domino ſuo.ſ.a Deo peruertũt, vna vero ſola pars regi remanet, pro eo ꝙ electorum modicus numerus cum Chriſto remanet,& adheret. Vnde dicitur. Matth.20. Multi ſunt vocati,pauci vero electi. H

Capitulum decimumtertium. textus. Et ecce vir Dei venit de Juda in ſermone domini in bethel Moralitatum. Capitulum.11.

CVm Hieroboam in bethel ſuper altare nouum vitulis aureis ſacrificaret, ecce vir Dei venit de Iuda,& clamauit in ſermone domini contra altare dicẽs, ꝙ de domo Dauid filius Ioſias nomine naſceretur, ꝙ ſacerdotes excelſorum ſuper eum immolaret,& oſſa humana combureret.In ſignum etiam dixit,ꝙ ſtatim altare frangeretur,& cinis de ipſo caderet,quod & factum eſt.Rex vero extenſa manu contra prophetam ipſum capi iuſſit, manus vero eius extenſa ſtatim aruit, ſed per preces viri Dei ad ſanitatem priſtinam rediјt. Tandem vero lapſu temporis,omnia iſta completa fuerunt, quia ſicut dicitur infra, oſſa ſacerdotum Baal & excelſorum, deſuper iſtud altare combuſta per Ioſiam regem Iuda fuerunt.¶ Iſtud poteſt allegari,quòd in quo peccat quis,in hoc & punitur. Quia.n. ſacerdotes in altari per idolatriam peccauerunt, ideo in eodem per Ioſiæ iuſticiam perierunt. ¶ Vel dic quòd altare iſtud ſignificat curiam principũ vel prælatorum, in quo, ſcilicet vituli aurei.i.ipſi laſciuientes diuites adorantur, & ab omnibus honorantur,ſacerdotes qui iſta idola in altari iſto colunt ſunt talium officiales & ſeruitores, qui.ſ. in altari & curia idoli ſui.i.mali domini ſui hoſtias, id eſt pauperes immolant, & eorum carnes ſeu ſubſtantiam temporalem

A poralem ſuis idolis.i.ſuis malis dñis offerunt & præſentāt,
& de rapinis ſubditorum oblationes largas, & conuiuia ſu
perflua eis parant. Vnde iſti ſunt de quibus dr̃. Eccl. 34. Qui
offert ſacrificiū de ſubſtantia pauperis, quaſi qui offert filiū
in cōſpectu patris. Et bene dicit, filium in conſpectu patris,
quia mali officiales offerunt patrib. deuorandos filios, qñ
magiſtris ſuis exhibent ſubditos deprędandos, carneſque
propriorum filiorum eis offerunt, qñ de ſubſtantijs ſubdi-
torum ſuorum quę rapiunt eos paſcunt. Sed quid? Pro cer-
to ſæpe occulto Dei iudicio, & Ioſiæ.i.alicui⁹ boni viri mi
niſterio, quandoque fit ꝙ iſti verſa vice in eodem altari in
quo pecudes immolauerunt, ꝙ etiam ibidem eorum oſſa.i.
eorum fortitudo & diuitiæ per rapinam poſtea concremē-
tur. Iſtud.n. quotidie videmus, ꝙ ſacerdotes vitulorum, &
idolorum.i.mali officiales, & balliui malorum principum,
& dominorum, poſtquam in ipſorum altari.i. in eorum of
ficio & curia cui præſidebāt multas pecudes.i.multos pau
peres occiderint, & depreſſerint, & vaſtauerint, & per fal-
ſas accuſationes, & actiones deuorandos, & exhęredādos
magiſtris ſuis obtulerint, ipſi ſimili cā ab alijs poſtmodum
immolentur, quia.ſ. quandoq; ſimili caſu venit aliquis Io-
ſias.i.aliquis iuſtus iudex, qui ipſorum iniquitates reperit,
& ſic ipſos deponi, depredari & tribulari in eodem altari.
i.in eodem officio & curia vbi alios moleſtauerunt procu-
rat. Ideo bene dicit Eſai. 33. Væ qui prædaris nonne, & ipſe
prædaberis? quia cum cōſummaueris depredationem, de-
predaberis. ¶ Hic habes ꝙ propheta qui venit de Iuda ad
increpādum Hieroboam, fuerat à domino prohibitum, ꝙ
illic non comederet, nec aquam biberet, nec per viam qua
venerat rediret. Cum igitur per aliam viam in hieruſalem
recederet, audiuit quidam falſus propheta qui in bethel ſe-
nex in lecto iacebat, quæ vir Dei dixiſſet, & qualiter oſſa ꝓ
phetarum, & ſacerdotum concremanda prędixiſſet, & quō
altare fractum eſſet decidentib. cinerib. manus vero regis
exaruiſſet, & ad pręces eius ſanaſfacta eſſet. Aſinum ſibi ſter
ni fecit, vadens poſt virum Dei, ipſum ſubter terebinthum
inuenit, & ad conuertendum, & comedendum in domum
B propriam inuitauit. Cui cum reſponderet ſe non poſſe, cū
à domino ſibi eſſet prohibitum ſuperaddidit propheta, di-
cens. Et ego propheta ſum ſicut & tu, & præcepit mihi do-
minus ꝙ comedendi gratia te reducam. Igitur vir Dei de-
ceptus poſt eū rediit. Et dū comederet, apud eū ſermo Dei
ad ipſum malum prophetam factus eſt, & viro Dei ſic intu
lit ac dixit. Quid inquit inobediens fuiſti verbo domini, &
reuerſus panem in hoc loco comediſti? Ecce non inferetur
cadauer tuum in ſepulchrum patrum tuorum. Quod, & fa-
ctum eſt, quia.ſ. dum poſt prandium recederet, & leone oc
ciſus fuit, & in bethel delatus extitit, & ſepult⁹. ¶ In his poſ-
ſunt multa notari. Et primo quidem, ꝙ nulli eſt cito conſen
tiendum, maxime illi quantumcunq; propheta vel ſanctus
appareat, contra Dei præcepta, & prohibitiones credēdū,
cuius tñ contrarium faciunt illi, qui hypocritis, & hæreti-
cis credunt, & ſimpliciter Dei mādata propter eorum ſug
geſtiones prætereunt, & à veritatis itinere retrocedunt, &
ipſis credunt factue, quando ſeipſos eſſe prophetas dñi.i.iu
ſtos & catholicos eſſe dicunt, quapropter ſæpe fit ꝙ proin-
de à leone.i.a diabolo deuorantur, & ꝙ triſte præmiū inde
recipiunt, & acquirunt. Ideo bene dicitur. 1. Ioan. 4. Nolite
credere omni ſpiritui, ſed probate ſpirit⁹ ſi ex Deo ſint. Sic
enim videtur decepti ſciſmatici per hæreticos, quia.ſ. ipſos
eſſe prophetas & Dei nuncios æſtimauerunt, propter quod
ipſis ſimpliciter crediderunt. Sic etiam quotidie decipiun-
tur ſimplices per hypocritas & innocentes &c. ¶ Vel dic ꝙ
iſte vir Dei ſignificat prędicatorem, qui ad redarguendum
idolatras, i. peccatores, & ad oſtendendum eis pœnam fu-
turam mittitur, & ꝙ hic non comedat ſeu bibat.i. de mun-
di diuitijs & delitijs nihil cupiat, quodq; per viam qua ve-
nit, non redeat.i. ꝙ à via ſumptæ profeſſionis, & pœniten-
tiæ nullatenus retrocedat, ſibi in ſcriptura a domino prohi
betur, dicente. Qui in agro eſt, non reſpiciat retro. Luc. 17.
Memores eſtote vxoris Loth. Sed quid? Pro certo talis bo-
nus propheta, & prædicator quandoq; inuenit falſos pro-
phetas, & prædicatores, bonorum huius ſeculi amatores,
qui.ſ. comedere, & bibere.i. bona temporalia diligere ſibi
ſuggerunt, & ſic à via perfectionis ipſum retrocedere fa-
ciunt & peruertunt, & ſic in manus leonis diaboli finaliter C
ipſum tradunt, & a ſepulchris patrum ſuorum.i.a gloria pa
radiſi ipſum priuant occaſionaliter & repellunt. Igitur tali
modo ſuggeſtori non eſt credendum. Vnde. Deut. 13. Non
audies verba illius prophetæ aut ſomniatoris. Vel iſta alle
ga ad oſtendēdum quanta eſt ſeueritas diuinæ iuſticiæ, quę
iſti prophetæ propter ſimplicitatem non pepercit, ſed pro-
pter inobedientiam ipſum leoni occidendū cōceſſit. Quid
ergo, vbi nō ex tentatione vel ex ſimplicitate delinquitur,
ſed ſcienter mādatum domini præteritur. Si.n. in viridi hoc
faciunt, in arido quid fiet? ¶ Vel iſtud allega, ꝙ ſpiritūſſan-
ctus quandoque per os malorum, ſicut hic patet per iſtum
malum prophetam, pœna viri Dei prophetatur, vt.ſ. qui ꝑ
os eius deceptus fuerat, per os eius etiam puniretur. ¶ Vel
iſtud allega ſm gloſſam Gregorij, ꝙ iſte vir de inobedien
do grauiter peccauit, quod ſubſecuta pęna monſtrauit. In-
obedientia tamen eiuſdem prophetæ in morte eius purga-
ta fuit, quod ex hoc apparet vt ait, quia poſt mortē leo non
comedit de cadauere, nec aſinum læſit. ¶ Vel iſtud allega,
quòd modica ſunt apud Deum mors vel afflictio iuſtorum
in vita iſta, dum tamē ſpirituale commodum ſubſequatur,
quando.ſ. propter vnam inobedientiam Dei, virum leoni
occidendum voluit tradere, vt ipſum poſſet a reatu com-
miſſa inobedientiæ, quæ etiam non ex malicia cōmiſſa fue
rat, extirpare. Heb. 10. Bene ergo dicitur, ꝙ horrendum eſt
incidere in manus Dei viuentis. 1. Co. 5. Tradidi eum ſatha
nę in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat. ¶ Vel illud alle
ga contra inanem gloriam, quia.ſ. ſm quoſdam iſte videns
miracula ꝑ ſe facta, inani gloria intumuit, quapropter deus
manuum ſuam laxauit vt inobediens fieret, & ſic ipſum po
ſtea puniuit. ¶ Vir Dei recedens de bethel ſuper aſinū leo-
nem in itinere obuiam habuit, qui in eum irruens mox oc
cidit, poſtquam vero occidiſſet, eum cadauer eius non te-
tigit, imo iuxta corpus ſedens, nec de eo comedit, nec etiā
aſinum læſit. Quod videns malus propheta qui eum dece-
perat, vt prędictum eſt, & qui ſm Ioſephum princeps ſacer
dotum idolorum erat cadauer eius in ſepulchro ſuo ſepe-
liuit, & filijs ſuis ꝙ ſecum morerētur in eodem ſepelirent,
diſtrictius imperauit. Cum mortuus inquit fuero, in ſepul- D
chro in quo vir Dei ſepultus eſt me ſepelite. Prædixerat.n.
vir Dei, ꝙ oſſa ſacerdotū idolorum de ſepulchris ſuis ex-
tracta ſuper altare comburerētur finaliter per Ioſiam, ſicut
ꝓdictū eſt. 4. Re. 23. Cōtra qđ ille malus propheta voluit ſi-
bi prouidere. Quod & factum eſt, quia ſicut dicitur. Infra.
Ioſias oſſa malorum prophetarum, & ſacerdotum in altari
bethel in quo idolis ſacrificauerant, combuſſit. Veruntamē
ē oſſibus iſtius mali prophetæ, pro eo quòd cum oſſibus
viri Dei ſepulta erant pepercit, ipſaque nec tetigit nec com
buſſit. ¶ Iſte vir Dei qui propter leuem culpam inobedien-
tiæ ſeu vanæ gloriæ fuit leoni tradit⁹, ſignificat proprie ſan
ctos martyres, qui.ſ. vel ad maiorem cumulum meritorum
vel ad purgationem aliquorum quæ præceſſerant delicto-
rum, leoni.i. mundi tyrannis occidendi a Domino traditi
ſunt. Sed in multis ſic factum eſt, ꝙ poſt mortem eius viſis
miraculis, ipſi leones & tyranni ipſos perſequi ceſſauerūt,
quinimmo iuxta eos per fidem ſederunt, & quos viuentes
perſecuti ſunt, mortuos honorauerunt, & eiſdem a ſe oc-
ciſis, necnon eorum aſinis.i. ipſorum deuotis & ſeruitori-
bus obſequium, & cuſtodiam præbuerunt, ſicut patuit de
multis, qui ad honorem eorum eccleſias ædificauerunt, &
religiones etiam dotauerunt. ¶ Vel iſtud allega ad cōmen-
dationem animi generoſi, qui.ſ. non dignatur ſæuire in ho-
minē mortuum, ſed in viuum.i. in inimicum ſuum pauperē
& depreſſum, ſed potius quamdiu videt eū viuū.i. potentē
ſe defendere vel robuſtū, quinimmo ſic debet eſſe, ꝙ poſtq̄
leo.i. aliquis generoſus homo aliquē dum viuit.i. dum in-
uenit ipſum potentem & rebellem & recalcitrantem, im-
pugnauerit, ſi contigit quod eū occidat.i. quod cū ſuperet
atque vincat, ſtatim debet ab impugnatione ceſſare, & in
ipſum amplius non ſæuire. Quod eſt contra multos, qui nō
ſolum ſæuiunt in viuos, imo etiā in mortuos inimicos. Et
hoc quia cadauer eorum.i. filios & ſuperſtites eorumdem,
& aſinum.i. bona eorum temporalia, vel ſeruitores & fa-
miliares deuorant.i. eos rapinis & moleſtijs lacerant at-
que grauāt. Vñ dicitur. 1. Re. 24. Quē pſequeris rex Iſrael,

E quem perſequeris? Canem mortuum, & pulicem vnum? Quaſi diceret. Non eſt gloria perſequi hominem impotentem. ¶ Vel ſi vis dic, quod leo eſt bonus princeps vel prælatus, qui re vera non debet de cadauere vel de aſino comedere vel lædere, i. non debet pauperes rapiendo lædere vel grauare, ſed potius iuxta eos ſedere & eos defendere, regere, & iuuare. Vnde Eſaia. 11. Leo & agnus ſimul morabuntur. Quia breuiter, dato quòd leo id eſt princeps leoninus inuadat viuos, id eſt diuites & potentes, cadauera tamen, & aſinos, id eſt depreſſos, & pauperes miſeros nunquã debet grauare, ſed potius defendere, & facere liberos, & immunes. Quod tamen eſt contra ignaros principes, qui. ſ. ſunt ad inuadendum hoſtes ſuos viuos & potentes deſides, contra tñ miſeros ſubditos ſunt rapaces. ¶ Vel ſi vis allega iſta de bona ſocietate, qualiter proficit. Sæpe. n. fit quod Deus propter bonorum ſocietatem malis parcit, & Ioſias oſſa mali prophetæ non tetigit, quia ipſum cum ſancto viro cumulatum inuenit. Gen. 18. Sicut etiam patet, vbi propter decem bonos ſi inuenirentur in ſodoma, toti ciuitati is dominus ſe parcere promittit. Act. 27. Sicut etiam in paulo apparuit, propter quẽ dominus omnes animas quæ erant in naui, a ſubmerſione ſaluauit. Bonum eſt igitur bonis aſſociari, & cum ipſis perſonaliter copulari, quia. ſ. exinde homo bonus efficitur, & eorum orationibus adiuuatur. Pſ. 17. Cum ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo peruerteris &c. ¶ Vel etiã de ſepulchris allega, quia. ſ. bonũ eſt in eccleſijs, & cemiterijs vbi ſancti homines ſepulti ſunt ſepeliri, vt cum Ioſias rex. i. Chriſtus iniquos in iudicio combureret, ſibi ex ſocietate ſanctorũ, & precibus poſcit parci. Vnde dicitur. 4. Re. 13. Proiecerunt mortuũ in ſepulchrum Heliſei. At vbi tetigit corpus prophetæ, reuixit homo & ſtetit ſupra pedes ſuos.

Capitulum decimumquartum. Textus. In illo tempore ægrotauit Abia filius Hieroboam. Moralitatum. Cap. 12.

F HIc c. 14. & 15. ponitur quomodo Seſach rex ægypti cõtra roboam aſcendit, & ſcuta aurea abſtulit, loco quorum roboã ęrea fabricauit. 3. Re. 14. Sed de hoc vide ſupra, vbi plene de hoc dixi. ¶ Hic ponitur de vxore hieroboam, quæ habitum cõmutauit, & de filio moribundo abiam prophetam interrogauit. Qui quamuis videre nequiret, ipſam tamen in ſpiritu ſtatim cognouit, & ſibi filij mortem, & domus deſtructionem prædixit. Ingredere inquit vxor Hieroboã. Quare te alienam ſimulas? Ego autem ad te miſſus ſum durus nuncius. Iſtud poteſt allegari contra hypocritas, qui. ſ. habitum conuerſationis ſuę mutant, & alios quam ſunt ſe eſſe ſimulant, vt alios decipiant, & ſeducãt, prophetam tamen Chriſtum decipere nequeũt, quia. ſ. non ad veſtes, ſed ad perſonam, i. non ad conuerſationem, ſed ad conſcientiam, non ad famam, ſed ad vitam ſolet aſpicere, & ideo ipſos aperte cognoſcit ipſiſque durum mortis æternæ nuncium ſolet finaliter reportare. Nihil. n. valet apud eum diſſimulatio qualiſcunque, quia ſicut dicit Apoſtolus. Hebr. 4 Omnia nuda & aperta ſunt oculis eius. ¶ Hic. c. 15. fit mentio de bello abię regis Iuda contra Hieroboam, ſed de hoc plenius vide. 2. Paralip. 13. Ibi etiam dicitur quòd Hieroboam octoginta milia hominum contra Abiam congregauit, ſed abia ad dominum recurrens, etiam de cultu diuino qui in templo fiebat, & de candelabro altari, & miniſtris glorians, & ipſum Hieroboã, & populum eius qui à Deo receſſerat vilipendens, bellum commiſit, & octoginta milia interfecit. ¶ Quod ad hoc allegari poteſt, quod illi qui in multitudine exercitus gloriantur, facilitèr ab illis, qui confidunt in domino quamuis pauci ſint ſuperantur. ¶ Ibidem & hic ſupra. 44. c. dicitur. 2. paral. 13. quod quicunque ipſi Hieroboã regi Iſrael munera approbat, ſacerdos idolorum fiebat. ¶ Sic vero hodie apud malos reges, id eſt apud malos prælatos, iſti qui manus ſuas implent, id eſt qui manibus plenis non vacuis ad eos veniunt, ac munera offerunt, & promittũt ſacerdotes, & beneficiati ab eis fiunt. Vnde Lucæ. 6. Date, & dabitur vobis. Vnde ſimoniaci prælati videntur dicere illud apoſtoli. 2. Cor. 9. Si ſpiritualia ſeminauimus vobis, non magnum eſt, ſi G veſtra carnalia metamus, id eſt ſi beneficia, officia ſpiritualia, & eccleſiaſtica conferimus, etiam munera carnalia vel temporalia habeamus.

Capitulum decimum ſextum. textus: Factus eſt autem ſermo domini ad Iehu filium Anani. Moralitatum. Capitulum. 13.

BAaſa occidit Nadab filium Hieroboam regẽ Iſrael, & omnem domum Hieroboam vſque ad mingentẽ ad parietem, & regnauit pro eo. Tandem vero, quia iſte peſſimus fuit, & quendam prophetam ſibi comminantem occidit. Ideo zambri filium eius Hela qui poſt ipſum regnauit, ebrium & temulentum occidit, & pro eo in Iſrael imperauit, & totam parentelam Baaſa interfecit. Veruntamen ſatis cito poſt cum populus propter occaſionem necis domini ſui contra eum inſurgeret, ad palacium fugit, & ſe cum palacio concremauit. ¶ Iſta poſſunt allegari, quomodo Deus punit malos per malos, & quomodo Deus vtitur miniſterio malorum hominum ad malos alios puniendos quinimmo, & Deus vt communiter iudicia ſua rationabilia per malos angelos exequitur, & ſic homo malus per malum angelum punitur. Ideo de punitione ægyptiorum dicitur in pſalm. 77. quod dominus miſit in eos iram indignationis ſuæ, immiſſionem & iram per angelos malos, ſicut etiam hic patet, vbi domum Hieroboam fuiſſe deſtructam, & Deus domum Baaſa per zambri deſtruxit. ¶ Vel allega quod iuſticia Dei quandoque punit filios pro peccato patrum, & maxime quando ſunt paternorum criminum ſucceſſores, ſicut patet de Hieroboam, & Baaſa, quibus domus comminatus eſt, & tamen non ipſos, ſed eorum filios diſſipauit. Patres noſtri peccauerunt, & non ſunt, & nos iniquitates eorum portauimus. ¶ Vel dic quod H dato quòd Deus aliquem puniendum decernat, & ex hoc in manus alicuius peſſimi ipſum tradat, ipſe tamen malus, qui eum occidit propter hoc non minus punitur, quia ſcilicet Deus malam voluntatem occidendi ſibi non dedit, cũ Deus non ſit autor mali, ſed malę voluntati ſuæ ipſum occidendum applicat atque tradit, ſicut patet quod dato quod ex Dei iudicio hela ceciderit, & à zambri occiſus fuerit, tñ ipſe zambri ex hoc non excuſatur, quia. ſ. ad dominũ ſuum occidendũ non amor diuinæ iuſticiæ, ſed regni ambitio ipſum mouit, Deus vero malicia, & proditione ipſius ad occidendũ alium vſus fuit, & ideo iſte in tali regno proſperitatẽ nõ inuenit, ſed turpiter perijt & deceſſit. Et ſic duo in iſto actu concurrunt, ſ. Dei iuſticia, quæ occultæ ordinat iſti mortẽ, & mala volũtas alterius, quæ vlterius aliã inuenit ſibi cãm. Vnde dr. Lu. 17. Erunt duo molentes in mola vna, ſ. Deus & homicida, vnus aſſumetur. i. excuſabitur, & alter relinquetur in culpa, ſ. homo malus. Sap. 11. ¶ Vel dic quod iſta poſſunt allegari, quod in quo peccat quis in hoc & punitur, quia videlicet ſæpe fit quod ille qui aliũ lædit, eodem gladio læſionis per alium tandem perit, ſicut patet hic quod Baaſa domum Hieroboam deſtruxerat, & multos iniuſte occiderat. Ideo iuſto factum eſt, vt alter domũ eius deſtrueret, & amicos, & filios enecaret. Ideo bene dr Mar. 7. Eodem iudicio quo menſi fueritis, remetietur vobis. Vnde quotidie videm⁹ quod ambitioſi qui contra regem Iſrael. i. cõtra aliquem prælatum vel beneficiarum inſurgunt, vt regnẽt loco eius, & vt obtineant ſtatũ eius, ipſumq; occidũt. i. accuſant, infamant & deponi procurant, & ſic locum eorum malicioſe occupant, & vſurpãt, ſicut fecit Baaſa de Nadab. Tandem inueniunt in ſe vel in ſuis qui ſimile eis faciant, & qui de regno vel officio eos expellant & inſurgant, vt patet hic de zambri qui regnũ Baaſa ipſo occiſo poſſedit. Ideo bene dicit Seneca in prouerb. Ab altero expecta quod alteri feceris. ¶ Vel iſta contra ambitioſos generaliter, qui. ſ. non ceſſant. i. more zambri contra regem Iſrael. i. cõtra aliquem bonum prælatum inſurgere, vt ſic poſſint regnum & prælationẽ ipſius obtinere. Qd cũ obtinere poſſint, ſ. regnũ & prælationẽ ipſius, tñ vix aut nunquã

ibi

A ibi proſpere viuunt,quinimmo palacium ſuum eccleſiam vel officium vel cellarium ſibi commiſſum,rapinis & exactionibus comburunt,ſeipſos per auaritiam & luxuriam in præſenti,& per gehennam perpetuam in futuro ſuccedũt. Et etiam ad litteram quandoq; fit quod talis populus ſubditorum contra tales inſurgit,propter quod etiam temporales pœnas habent. Vnde dicitur.4.Re.9.Nunquid pax poteſt eſſe zambri,qui interficit dominum ſuum: Dieſq; ſuos in triſticia & dolore finiunt & conſumunt.Cum.n.in populo Iſraelitico agereť de rege eligẽdo populus diuiſus eſt in duas partes & vna pars ſequebať zãbri alia uero ſequebať Thebin,finalr tñ zãbri qui interpretať amaricans,ꝑualuit, thebin vero qui interpretať bonus mihi,ſuccubuit.¶ Sic vero quotidie fit in electionibus prælatorum, quia videlicet populus eligens in duas partes diuiditur,& vna pars vnum alia alium ſequitur.Ita quod vix aut nunquam in vnum cõſentire videntur.Vnde.2.Regu.11.Diſperſi ſunt, ita ꝙ nõ inuenirentur duo pariter.Veruntamen ſic fit finaliter quod amaricans.i.ille qui eſt amarus & malus præualet,thebin vero.i.ille qui bonus eſt aliis dimittitur impromotus, quia ꝓ certo ſæpe fit quod deteriores plures pro parte ſua reperiunt,meliores vero deficiunt & ſuccumbunt.Vnde in Gene.25.Maior ſeruiet minori.4.Re.16.Hic agitur de reædificatione hierico, ſed hoc quomodo factum eſt vide.

Capitulum decimumſeptimum. Textus.
Et dixit Helias thesbites de habitatoribus Galaad ad Achab. Moralitatum. Ca.14.

CVm Iezabel vxor Achab prophetas domini occidiſſet & ipſe Achab rex Iſrael idolum baal feciſſet,propter quod Helias ſiccitatem trium annorũ futuram in terra Iſrael prædixit,& dñs volens eum ab impietate Acbab & Iezabel ſeruare,verba talia ſibi dixit.Recede hinc(inqt) & vada contra orientem,& abſcondere in torrente carith,
H qui eſt contra iordanẽ,& de torrente ibi bibas,coruiſq; ꝓcepit vt paſcant te.Quod factum eſt.Quia.ſ.cũ illic abſcon-
B ditos moraretur,corui offerebant ſibi panem & carnes mane & veſpere,& bibebat de torrente. Poſtea vero ſiccatus eſt torrens,non enim pluerat dominus ſuper terram, & ideo neceſſe habuit de loco illo recedere,& in ſareptam ſydoniorum vt ibi nutriretur a muliere vidua pertranſire.Quã .ſ.colligentem duo ligna inuenit, quæ ipſum in domo ſua recepit & de mandato domini ipſum pauit. Vade(inquit dominus)in ſareptam ſydoniorum,ibi enim præcepi mulieri viduę vt paſcat te.¶ Iſtud exponunt aliqui allegorice. Dicunt enim quod Helias eſt Chriſtus,torrẽs carith qui interpretatur conciſio,diuiſio vel cognitio,Chriſti paſſionẽ deſignat,in qua etiam trans torrentem legitur acceſſiſſe, & in qua caro ſua fuit conciſa,& ſynagoga ab eo diuiſa & charitas eius ad nos,quanta fuerit cognita eſt & viſa. Igitur Chriſtus verus helias,ſub iſta mundo receſſit,& ad torrentem, i.ad fluctus paſſionis,& ad fluxum noſtræ mortalitatis acceſſit,vbi.ſ.abſconditus extitit,inquãtum diuinitatis ſuę potentia ibidem ſub mortalitatis imagine latitauit. Abach.3. Ibi abſcondita eſt fortitudo eius.Et ibi etiam de torrẽte noſtræ mortalitatis & fluxibilitatis guſtauit.Pſal.109.De torrente in via bibet.Tunc vero corui peccatores ad eum per fidem venerunt,& eum pane & carnibus,i.proprijs eleemoſynis & bonis operibus,necnõ euchariſtiæ fide & ſacrificio pauerunt & recreauerunt,& ipſum per deuotionẽ propriã nutriunt. Qualis coruus vtiq; fuit paulus,qui prius carnes martyrum deuorauit,& poſtea ipſas prædicando aliis per fidem comedẽdas tradidit,& Deo carnes immaculati agni obtulit. Vel carnes.i.carnales,panes,i. iuſtos ad fidem eius conuertit,& ſic pane & carnibus iſte coruus heliam Chriſtum pauit. Quod etiam ad eleemoſynarios referri poteſt per quos in perſona pauperum dominus ſe nutriri dicit. Vñ

Eſa.28.Reficite laſſum,& hoc meum refrigerium.Iſtum& C
alius coruus.ſ.æthiops,qui per philippum credidit ſicut dicitur in Act.8. Apoſtolo.Proprijs carnib. ipſum pauit,inquantum propriã vitam carnalem eius fidei & ſeruitio ſubiugauit.Vnde Iob.31.Quis det de carnibus ſuis vt ſaturemur?Vel de alienis carnibus.ſ.carnalibus peccatorib.quos tandem idem æthiops ad fidem dicitur conuertiſſe.Finaliter tamen iſte Helias Chriſtus,ſiccato torrente mortalitatis per reſurrectionem ad viduam gẽtilem.i.ad gentilitatẽ iam diu a gratia Dei viduatam,ſicut dicitur.2.Regum. 14. Heu,mulier vidua ego ſum,mortuus eſt enim vir meus ꝑ fidem trãſiuit,qui ipſum & fidem eius recepit,& duo ligna, i.crucem & paſſionem collegit & credit,& eum fide & operib.in domo.i.in conſcientia vel patria aluit & refecit.Matthæ.15.Vnde iſta ſydoniſſa videtur fuiſſe illa quæ a finibus tyri & ſydonis egreſſa clamabat(& intellige mulierem de illa progenie) Miſerere mei filij Dauid.Dic qđ iſta mulier gentilis eſt anima peccatrix,quam pro certo cum verus Helias Chriſtus colligentem ligna.i.habentem memoriam & deuotionem ad crucem & pſſionem reperit, libenter ad eam per gratiã venit,& de farina ſuæ deuotionis,& de oleo ſuæ compaſſionis comedit,& ipſam in lecytho cordis multiplicat & cuſtodit,quouſque Deus pater pluuiam æternæ conſolationis eidem tribuit atque mittit. Hydria inquit farinæ non deficiet,nec lecythus olei minuetur quouſque deſuper detur pluuia.¶ Vel iſta exponatur myſtice,& dicatur quod Helias propheta qui ſe ſtare in conſpectu domini dicebat.4.Regum 3.Viuit inquit dominus in cuius conſpectu ſto,ſignificat eccleſiaſticum bonum vel religioſum, qui ſcilicet Achab peſſimum regem diabolum,& Ieſabel peſſimam mulierem.ſ.carnem vel mundi proſperitatem, quæ.ſ. prophetas domini,i.ſanctos viros nõ ceſſat ſpiritualiter occidere,formidans & metuens,ex domini mandato ad torrentem deuotionis & religionis in clauſtro vel cauerna humilitatis latibulo ſe abſcondit,& a mundi gloria & turba negociorum ſæcularium ſe ſubtrahit & ſubtollit,vbi procul dubio ex diuina prouidentia ſibi non deficit aliquid, quia ſcilicet per ipſos coruos, ideſt per ipſos ſæculares & peccatores,& per ipſos etiam crudeles principes aliquotiens eos Deus nutrit inquantum ſcilicet ipſos malos homines ad prouidendum & compatiendum ſuis ſanctis ſeruitorib. occulte inſpirat & inducit.Ad ꝙ facit exemplum de ægyptijs,qui filijs Iſrael nutu Dei vaſa aurea accõmodauerũt, D
& eos de theſauris proprijs ditauerunt.Exo.3.Et in li.Sap. 10.Iuſti tulerũt ſpolia impiorum.Multa.n. Monaſteria fundauerunt multi peſſimi vſurarij,eleemoſynas & lautas pitãtias religioſis dederunt,& corui Heliam latitantem in Dei nutu ſpiritualiter nutriuerunt. Non timeat igitur aliquis ꝓpter inopiã in religione ſe abſcondere,quia potẽs eſt Deus & per coruos & per viduam ſareptanam.i.per malus & bonos eidem neceſſaria miniſtrare.Ideo de abſcontione noſtra a mundi gloria dicitur.Ruth.3.Lauare igitur & vngere,& induere cultioribus veſtimentis & deſcende in aream booz non te videat homo.¶ Sicut dicitur hic, vidua ſareptana cui præceperat dominus quod Heliam nutriret,non habebat niſi modicum farinæ in hydria, & modicum olei in lecytho,quinimmo ſicut in textu dr̃,ipſa duo ligna colligebat,vt panẽ ſubcinericiũ faceret,& inde vna cũ filio mãducaret.En inquit colligo duo ligna vt faciam illudce mihi & filio meo,vt comedamus & moriamur,quaſi diceret. Neceſſe erit mori iſtis conſumptis,cum nõ habeamus amplius quod comedamus.Igitur Helias quando venit & inuenit ipſam primitus aquam petijt.Da mihi inquit paululum aquæ vt bibam.Ad quam apportandam vidua properante,clamans poſt eam ſubiunxit.Affer mihi inquit & bucellam panis in manu tua.A quo cum ipſa ſe excuſaret, ꝙ illud quod habebat.ſibi & filio ſuo non ſufficiebat.Reſpõdit.Primum inquit mihi de ipſa farina fac ſubcinericium panem,tibi autem & filio tuo poſt ea.Hoc enim dicit dominus,quod hydria farinæ non deficiet,& lecythus olei nõ minuetur,quouſque dederit dominus pluuiam ſuper terram.Quo audito vidua ſubcinericium panem prophetæ fecit,& ex tunc quandiu durauit ſterilitas, tam farina quam oleum non defecit.¶ Iſta poſſunt allegari exemplariter & myſtice ad plura.Et primo exẽplariter ad hoc põt induci,

quòd

Equò d ſi facis ſtulto aliquam gratiam, non contentus ipſe, ſtatim importune petit aliá. Sic hic fecit Helias, cui nó ſuffecit impetraſſe ſolam aquam quam petierat, immo & bucellam panis protinus poſtulauit. Ideo inter ruſticos eſt ꝓuerbium. Si datis ſtulto caſeum, quærit a vobis pané. Et in hoc etiam quod ſequitur, tales importunui Heliæ æquiparátur, quia.ſ. non curant quantum homini remaneat, dum tamen ſibi ante omnia quod appetunt, concedatur. Fac mihi primum inquiunt, tibi autem & filio tuo poſtea facies, cum tamen nullus ab alio debet petere illud quod neceſſarium videt ſibi eſſe, quinimmo in omni gratia ſemper eſt ratio, ne egeat attendenda. Contra quos importunos dicit Sene. Nihil peras quod negaturus fuiſti. ¶ Vel etiam iſta exemplariter poſſunt allegari, quod quando aliqua vidua.i. aliqua perſona Heliam.i. bonos religioſos & ſanctos viros, ſeu Chriſtum in perſona pauperum nutrit, & in vſo pietatis bona ſua farinam, & oleum.i. cibos & victualia libéter expendit & quamuis parum habeat, manum tamen ad miſerandum, aliis pſonis clementer extendit. Et ergo diuina prouidentia ſibi nó deficit, ſed potius bona ſua ex hoc multiplicat. Ideo bene dicitur. Luc. 5. Date & dabitur vobis. Et Pro. 28. Qui dat pauperi non indigebit. Sicut de Ioanne elemoſynario legitur, quod cum omnia pauperibus tribuiſſet, ita quod nihil in arcis remanſiſſet ſibi, nihilominus ſperans in Deum, in craſtinum ad arcas rediit, & ipſas plenas frumentis inuenit, & ideo nunquam debet virum miſericordem penuria bonorum terrere, ſed potius debet pauperibus largiter dare, quia potens eſt Deus & ipſi bona ſua modica multipliciter facere abundare. Vnde Pro. 11. dicitur. Quia alii diuidunt propria & ditiores fiunt, alii vero rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt. Vnde Apoſtolus. 2. Cor. 9. Potens eſt enim Deus omnem gratiam abundare facere in uobis &cæ. Et iterum. Hilarem datorem diligit Deus. ¶ Vel dic myſtice, quod iſta vidua eſt eccleſia vel anima, quæ.ſ. duo ligna.i. crucem Chriſti, quæ conſiſtit ad minus ex duobus lignis, per deuotionem colligit farinã ſacræ ſcripturæ, oleũque diuinæ gratiæ habet in hydria & in lecytho cordis, cuſtodit & filiũ ſuum.i. fidelem populum inde nutrit. Ab iſta igitur Helias.i. Chriſtus plura petit.ſ. primo aquam quæ faciliter ſorbetur.i. opera facilia, deinde ſi adhuc ipſam obedientem videat, petit ab ea panem qui cum difficultate maſticatur.i. opera magis perfecta & difficilia, quæ.ſ. ſubcinericia debent eſſe & ſub cinere, i. ſub conſideratione noſtræ inquinationis & mortis, debent eſſe repoſita & decocta. Infra eodem. 3. Regum. 19. Reſpexit Helias, & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis. Helias.n. in pluribus locis pané ſubcinericium comedíſſe legitur, & ad denotandum quod Helias noſter Chriſtus in operibus ſubcinericiis.i. in illis q̃ ſunt cauſa mortis memoriæ quam plurimum delectat. Dicat igitur quilibet illud Iob. 42. Ago pœnitétiã in fauilla & cinere. Sic igitur talia Chriſtus imperat, cum farinã & oleũ ideſt ſcientiam & gratiam bonaq́ue ſpiritualia augmentat, & continuat quouſque pluuia æterni refrigerij ſuper ipſam veniat & deſcendat. Illud enim eſt verum, quod qui bene obedit Deo in aqua.i. in minoribus, dignus eſt exerceri in pane.i. in difficilioribus, & ſi bene ſe habeat inquantum ad ſpiritualia, & temporalia multiplicantur, & finaliter ipſe pluuia æterni refrigerij conſolatur. Iſta.n. quæ hic vel ſpiritualiter vel temporaliter a Deo multiplicantur, ſolum vſque ad deſcenſum pluuiæ durare permittuntur, quia.ſ. adueniéte gloria, bona temporalia noſtra ex toto pereũt, gratiæ vero & virtutes in melius commutantur. ¶ Vel dic quod mulier eſt eccleſia, quæ farinam & oleum, i. corpus Chriſti & ſanguinem ꝓ ſe & filio ſuo, ideſt ſubiecto populo nutriendo, cum duobus lignis.i. cum crucis memoria decoquit, & in hydria & lecytho cordis cuſtodit, ipſum quoque heliæ, ideſt bono ſacerdoti communicat & diffundit. Huius igitur farinæ & olei, i. corporis & ſanguinis Chriſti tanta eſt virtus, quod dato quod continue comedatur, ſine defectu, perpetue tamen continuum in integrum reperitur. Ideo in proſa canimus Sumit vnus, ſumunt mille, quantum iſti, tantum ille &c. Illud etiam nõ vſque ad tempus nobis datur: ſcilicet ſolum pro tépore huius vitæ, quouſque pluuię æternæ gloriæ diſtillentur, tunc enim adueniente lumine, ceſſabit vmbra, & habita veritate figura penitus ſuſtolletur.

Vnde Ioſ. 5. Defecit manna poſtquam comederunt de frugibus terræ. ¶ Mortuus eſt filius viduæ muli 2 ia, apud quã Helias hoſpitabatur, cuius mortem in Heliam retorquens furibũda mater incepit dicere viro Dei. Quid mihi (inq̃t) & tibi vir Dei? Ingreſſus es ad me, ut rememorarentur iniquitates meæ, & interficeres filium meum. Quod vidés Helias, filium viduæ mortuum in cenaculum vbi manebat, detulit, ipſumq́ue ſupra lectulum ſuum poſuit, & ſe ſupra puerum tribus vicibus expandit, & ſic rogando dominum ipſum a mortuis ſuſcitauit, & viuum matri ſuæ commendauit. ¶ Iſta poſſunt exemplariter allegari ꝓ quadam opinione quorundam, qui.ſ. ſecum nollet habere viros perfectos & iuſtos, timentes Deum, ne ex comparatione ſuæ malę vitæ ad eorum ſanctam vitam Deus de ipſorum iniquitatib. recordetur, & ad occidendum filium eorum.i. ad puniẽdũ eos amplius exciret. Vn ẽt de quibuſdam nautis audiui qđ duos religioſos quos in naui ſua habebant, imminente tempeſtate in mare voluerunt proiicere, dicétes quod propter eorum iuſticiam Deus volebat ipſorum nautarum iniquitates punire. ¶ Dic allegorice, quod mater iſta eſt ſynagoga quæ.ſ. Heliam nutriuit, in aduentu tamen eius illius filius.i. populus qui ante viuus fuerat per gratiam, propter ſuam incredulitatem mortem ſpiritualem & æternam incurrit. Finaliter tamen Chriſtus in cenaculum eccleſiæ eos ducet, & ſuper lectum fidei ſuæ conſtituet; & tribus vicibus.i. per fidem trinitatis quam eis inſpirabit, ſuper eos incũbet & ſic eos viuificabit per gratiam, & matri eorũ.i. eccleſiæ viuos reddet. Vnde dicitur. Oſe. 6. Viuificauit nos poſt duos dies, tertia die ſuſcitabit nos. ¶ Vel dic quod mulier eſt humana natura, cuius filius.ſ. Adam cum poſteritate ſua mortuus fuit, ſed Helias Deus filium iſtum.ſ. hominẽ, per incarnationem aſſumpſit, & eum in cenaculo ſuo.i. in hieruſalem ſuper lectum crucis expandit, & tribus vicibus.i. tribus diebus ſuper eum in ſepulchro incubuit, & ſic eum a culpa, quæ eum peremerat, ſuſcitauit. Allega vt ſupra. Vel dic moraliter, quod mater iſta eſt conſcientia, quæ filiũ ſuum.i. cor vel animam videns mortuum per peccatum, debet ad Heliam.ſ. ad Deum concurrere, qui.ſ. ſolet mortuos tales in cenaculum portare.i. ſurſum ad bona æterna porrigere, & eos ſuper lecto ſuo.i. ſuper requiem fœlicitatis æternæ per deſiderium collocare, & ſic ſemper ſolet gratiarum largitionem ſuper tales expandere, & tribus vicibus.ſ. per ſpem fidem & charitatem ſe eis applicare, & ſic ſolet eas a morte peccati ſuſcitare, & viuos & ſanctos conſcientiæ mãdare, ita quod tunc poterit dicere illud ſupra. 1. Regum. 17. Filius meus viuit.

Capitulum decimumoctauum. textus. Poſt dies multos factum eſt verbum domini ad Heliam Moralitatum Cap. 18.

VOlens Helias poſt ſiccitatem triennalem & ſemeſtrem pluuiam dare terræ, ꝓphetas lucrorũ & idolorum vocauit, & ſic cum ipſis coram populo pactum fecit, quod ſi turba prophetarum bouem occideret, & ſuꝑ ligna in altari poneret, & qđ Helias de alio boue ſimiliter faceret, ita quod ille de domino & de Baal diceretur Deus, qui de cælo ignem ad vocem ſuorum prophetarum mitteret, qui ſacrificium deuoraret. Igitur prophetæ Baal ignem de cęlo impetrare nequiuerũt quinimmo ſe incidentes & ſanguinem perfundẽtes, & Deum ſuum inuocantes, in vanum laborauerunt. Helias vero oratiõe ſua ignem de cælo protulit, qui oblatum Deo ſacrificium deuorauit. ¶ Helias propheta domini ſignificat catholicos & viros perfectos & bonos, prophetæ vero baal ſignificant hæreticos & hypocritas homines & malignos qui.ſ. Baal qui interpretatur deuoratio.i. proprij ventris, qui guloſe deuorat prophetæ ſunt, & eum tanquam Deum reuerẽtur & colunt. Apoſtolus. Phi. 3. Quorum Deus venter & cęte. Igitur ſi volumus ſcire qui iſtorum ſunt boni & iuſti videamus qui ſunt illi qui de cælo faciunt ignem deſcendere, i.

qui

A qui ſpiritum & diuinam gratiem poſſunt a Deo pro ſe & ꝓ
aliis ſu is oratiouibus impetrare, quie pro certo illi qui de
cælo nihil impetrant, deto quod lanceolis.i. pœnitentiis ſe
exterius iucidant, & deto quod multis oratiouibus clamēt,
& quod boucm.i.carnem propriam pro euſteritate immo
leut atq; macerent, ſicut ed litterem faciunt hæretici & hy
pocritę, nō ſunt tñ boni ꝓphetæ, nec boni oec iuſti, ſed reue
ra Helias.i.ſctī viri & uou ficti, q ſunt fideles catholici, iguē
ſpūſſcti & charitatis da cælo trahūt & ſic ueri Dei cultores
ſe oſidūt. Iō dr. Ioā.9. Scimus qđ Deus pctōres noo exaudit,
ſed ſi quis Dei cultor eſt, hunc audit. ¶ Vel ſi vis per ignem
intellige ſerenitatem temporum ad quem petendum & im
petraudū proceſſiones fiunt, vt ſupra. ¶ Voleus Heliaa ignē
de cælo a domino obtinere, eltere de duodecim lapidibus
fecit, & bouem vnum per fruſte concidens ſtrue lignorum
ſuppoſita ſuper altere membra compoluit, & in circumitu
altaris duas aruoculas.i.aquæ ductum per duo loca (ſecun
dum comeſtorem) etiā ordinauit, & cum quetuor hydrias
aquę nou ſolum ſemel, immo ſcđo & tertio ſupre ligna & ſa
crificium fundi iuſſit, ite quod equæ ductū impleuit. ¶ Tunc
ipſo orante ignie de cælo cecidit, qui holocauſtum ligneq;
& lapides deuoreuit, pulneremq; & aquam lambuit. Mox
vero prophetas Beal, qui ignem de cœlo impetrarc nequi-
uerent apprehendit, & eos ad torrentem ciſon viriliter in-
terfecit. ¶ Sic vero dico moraliter loquēdo, quando Heliae
id eſt animus vult bouem ſuum.i.ſuam carualem vitem do
mino immolere, & iguem diuini amoris & ſupernæ beni-
uolentiæ deſurſum e petre luminum impetrere, plura ſunt
ſibi neceſſerie, que pro certo ipſe debet de duodecim lapi-
dibus.i.de duodecim articulis fidei altare ſuæ couſcientiæ
conſtruere, & duplicem aquæ ductum.i.duplicem lacbry-
moſem cōpūctionē, vnā.ſ.q̄ fiat amore & aliā, q̄ fiet timore,
dēr ſebricare. pſ.63. Alcēſiōes in corde ſuo diſpoſuit iu val
le lachrymarum. Debet ligna.i.ſanctorum patrum cxēple
apponere, & bouem ſuæ carnalis vitæ debet couſitcodo ꝑ
membra diuidere & per iugem memoriem io eltari cor-
dis & conſcientiæ ordinare. Vnde Leo. r. Detracta pelle ho
ſtiæ ertus io fruſtra concident, & ſubijcient iu altari ignem
ſtrue lignorum ente compoſita, & membra quæ cela ſuut
deſuper ordinantes. Tunc vero debet homo quettuor hy-
drias aquæ,i.quatuor lacbrymerum genera, ſ. pro malis cō
miſſis, & pro bouis omiſſis, & pro incolatu miſeriæ, & ꝑ di
letione gloriæ ſuperfuudere, quæ.ſ.tribus vicibus, hoc eſt di
ctu, pro peccato cordis, pro peccato oris, pro peccato ope-
ris debet ſacrificium ſpiritus contribulati abluere, ita qđ
conducnut cōſcieotiæ etiam debet humilite implere. Vn
de dicitur. Ioh.2. Implera hydrias equa. Quie pro certo ſi
iſta fecerit, ignis diuiuæ charitatis & beneplaciti & gretiæ
de cælo, i.deſurſum e Deo deſceodet, qui ſacrificium & bo
uem carnalis vitæ conſumet, & ſigna bonorum exemplorū
B aquam lachrymarum, & lapides fidei erticulorum, uecnon
puluerem, i.conſiderationem mortis & futurorum quæ in
hoc ſeerificio adhibita ſunt, cum beniuolcotia recipiet &
aſſumet. Plecebit Deo ſacrificium iuda. Etiem ignis interio
ris charitatie eum de cœlo inſpiratꝰ & mittitur a quo om-
nes partes cordiales ſecrificii conflagrantur. Treo. r. De cæ
lo miſit ignem, in oſſibue meis. Et nunc etiem omnes ꝓphe
tę Baal, i. melæ cogitationes, præſumptiones & imaginetio
nes & opiuioues, de corde ſicut de terra Iſrael extirpātur.
¶ Cum Helias aſcēdiſſet ed verticem cermeli, & pronus io
terram faciem ſuam inter genua poſuiſſet, miſit puerum ſu
um, vt ſepties reſpiceret cōtre mare, ſeptima vice vidit uo
beculam paruem quaſi veſtigium hominis aſceudentem de
mari, & tunc cœli obteoebrati ſunt, & nubes & veuti ſurre
xeruot, & facta eſt plouie grandis valde. ¶ Nubes iſta cuius
aſcenſus pluuiem miſit in mundum, Chriſtum ſignificat, q
ſcilicet fuit nubecuſe per puritatem, parua per humilitatē,
quaſi veſtigium homioisper aſſumptam bumenitatē, eſcen
dens de mari huius mundi per ingreſſum ad æternam fœli
citatem, quia re uera ſeptem reſpectus amarę vitæ in eo ſuu
runt, qui aſcenſum buius compleuerunt. Primus fuit nati
uitas. Secundus circūciſio. Tertius baptiſmus. Quertus paſ
ſio. Quiutus ed inferos deſcenſio. Sextus reſurrectio. Septi
mus aſcenſio, quem.ſ.ſecutus eſt octauus.ſ.oubes & ventus
ſcilicet ſpiritusſancti fletus & inſpiratio, & pluuiarum.i. do
norum & chriſmatum in pentechoſte larga donatio. Poſt C
aſcenſum coim huius nubis, plunie gratiarum multiplicīū
fuit ſecute, per quem terre humeni generis fuit irrigata, &
bonis fæcundeta. Pſelm. 146. Operit cælum oubibus, & pa
rat terræ pluuiem. Vel dic ſi vis de eſſumptioue vel aſcen-
ſione glorioſæ, virginis, purę, paruę, humilis & dulcoroſę,
quæ.ſ.poſt ſeptenarium donorum & virtutum, cœlos eſcen
dit & nobis pluuiarum, i.gratiarum ſpiritualium copiem ꝓ
cureuit. ¶ Vel dic quod quando per mandatum vel docu-
mentum heliæ.i.boni prædicatoris & prælati, puer.i.pecca
tor q eſt infirmus & ignarus, more pueri ad mare.i. ed cor
ſuum amarum & compunctum reſpiciat, & ſepties.i.per cō
ſiderationem ſeptem peccerorum mortaliū faciem ibi ver
tit, nubecula purę affectionis & cogitationis inde ſurgit, &
pluuiam lachrymerum generat, & fęcunditatem virtutum
producit. Vnde dicitur. 2. Reg. e3. Pluuiis germinet herba.
¶ Helias prophetas Beal eſſe falſiſſimos & mēdaces proba
uit, & poſtea ipſos interfecit. ¶ Sic pīstus vel iudex primo
debet melos conuiucere, & demum ad eorum interfectio
nem ſeu punitionem debet procedere. Quod vtique de fal
ſis prophetis.i.falſis hæreticis debet fieri, quos iudex debet
potius quam alios peccatores extirpare. Vnde Exo.2e. Me
leficos non patieris viuere ſuper terram.

Capitulum decimumnonum. Textus. Nunciavit autem Achab Jezabel omnia quæ fecerat Helias. Moralitatum. Capitulum 16.

CVm Helias vir conſtens & fortis eſſet ita qđ Achab
impium regem redarguere non timuiſſet, & precibus
ſuis mortuum ſuſcitaſſet, & de cælo ignem & pluuiam
impetraſſet, prophetas Baal occidiſſet, & ad puuiendum iu
dicem e Deo fuiſſet præordinatus, ſicut patet Mal.4. A fa-
cie tamen vnius mulieris viuæ Iezabel reginę timuit, pro-
pter quod (relicto puero ſuo) in deſertum fugit, vbi tędio
affectus enimæ ſuæ petiit quod moreretur, & mortem quā
ſibi a Iezabele inferri timuerat e domino poſtulauit, obſe
cro (inquit) domine auſer animam meem & in vmbre iuni
peri ſe ſubiiciens obdormiuit. Angelus vero domini eum
dormientem iuueniens, a ſomno excitat & ad comedēdū
panem ſubcinericium, & ad bibendum equam inuitat. Qui
poſtquam comediſſet & bibiſſet, ruſum obdormiuit, & an
gelus iterū ipſum tangit, & ed empliue comedendū ipſum
inuitat fortius & inducit. Surge inquit comede, grādis.n.ti D
bi reſtat via. Hic igiꝰ ſurgēs iterato comedit & bibit, & qua
dragiuta dieb. & noctibus vſq; in montem Dei oreb in ip-
ſius cibi fortitudine ambulauit. ¶ Exponēdo moreliter, He
lyas ſignificat virum ſanctum, Achab rex impius diabolum
ſignificat, Iezebel quæ fuit eius vxor, ſanguinem, carnē ſeu
luxoriæ ſignificat fluxum, deſertum vero, pęnitentiæ vel re
ligionis ſignificat ſtatum, iuniperus arbor pūgitiuarum diſ
ficultatum ſignificat ſtimulum, vmbre vero quæ delectabi-
lis eſt honores & excellentias denotat, angelus autem pec
catorem vel diuinam inſpirationem, vel ſacram ſcripturā,
vel timorem, vel circunſpectionē ſignificat, panis vero ſub
cinericius mortis ſignificat conſiderationem, aqua lacbry-
marum compunctionem, mons oreb paradiſi conſolatio-
nem. Interpretatur enim oreb mēſa. Igitur iſta eſt verites,
quod dato quod Helies.i.homo iuſtus & virtutibus perfe-
ctus multis polleat virtutibus, ita quod babeat cōſtantiam
ed Acheb.i.ad ipſos principes redarguendum, prudētiam
ad falſos prophetas & hęreticos confutandum, & ed ſupe
randum ſanctitatem ad iguem diuini amoris, & pluuiam
beneficiorum celitus impetrandum, eloquentiem ad pec-
cetores mortuos de morte culpæ reſuſcitandum, nihilomi
nus tamen reſtet quod debet ſummopere formidare, hoc
eſt, debet fugere & vitare perſecutionem Iezabel.ſ. mere-
tricem.i.carnem propriam vel luxuriæ mollitiem & chari
tetem, & ſanguinis corruptelam. Iſta eſt enim quæ ſanctos
viros perſequitur, & cum omnia vicerint, ab hac tanquam
a regina potentiſſima ſuperatur. Vñ Apocalip.2. Permittis
mulie-

B mulierem Iezabel ſeducere ſeruos meos, & docere fornicari & manducare. Et ideo cum contra iſtam vnicum ſit remedium. ſ. fugere & occaſiões vitare, ergo iſte Helias. i. homo iuſtus, relicto puero. i. quacunque puerili imbecillitate ignorantiæ, deſertum pœnitentiæ vel ſtatum religionis quandoque ingreditur, vt ibi ſub iunipero. i. ſub punctionibus diuini timoris, & diſciplinæ regulis degens, a Iezabel, id eſt a luxuria vel carnis periculis exuatur ſicut ad literam fecerunt eremitæ, de quibus dicitur. Iob. 30. quod egeſtate & fame ſteriles redibant in ſolitudine, & mãducabant herbas & arborum cortices, id eſt radix iuniperorum erat cibus illorum. Sed quid? Pro certo ſæpe fit quod poſtquam homo ad deſertum religionis confugit, & difficultates, & diſciplinas, obſeruantias, obedientiam, & alia grauia repperit, & tentationes & ſtimulos carnis ſentit, quandoque tædio affectus, & quaſi de ingreſſu pœnitens, mortem ſibi expoſtulat & requirit, dicens cum filiis Iſrael carnalibus, illud Exod. 16. Vtinam mortui eſſemus in Ægypto vbi ſedebamus ſup ollas carnium &c. Et ideo talis ſic affectus, vmbram iuniperi. i. ſtatũ eminentiæ proſperitatiſq; refrigerium, & prælationis officium in religionis deſerto aliquotiens ſibi quærit. Quod cum obtinere poteſt in deliciis & ſolatiis dormire incipit, & ſic deſertum pœnitentiæ quod elegerat in delicias ſibi vertit. Vnde Eſ. 51. Ponit deſertum quaſi delicias & ſolitudinem quaſi hortũ domini. Sed re uera tali ſic dormienti, angelus domini. ſ. bona inſpiratio vel conſideratio, vel bona ſacræ ſcripturæ lectio, vel bona prædicatoris vel prælati, vel alicuius alterius viri iuſti monitio, ſtatim debet adeſſe qui ipſum debet excitare, & a ſomno torporis diſcutere & vrgere. Vnde dicitur. Act. 12. quod angelus percuſſo latere Petri excitauit eum dicens, ſurge velociter. Qui ſibi debet dicere quod ſurgat & quod panem ſubcinericiũ, id eſt ſuæ mortis memoriam præ oculis habeat, & aquam lachrymarum bibat, & quod cauſam quare intrauit deſertũ pœnitentiæ attendat & quod ad obſeruantiam diſciplinæ quam prætermiſit, redeat & accedat dicens illud Apoc. 2. Memor eſto vnde excideris, & prima opera fac. Igitur ſæpe fit quod homo ſic excitatus & monitus, a ſomno torporis ſurgit, dicens illud ad Roman. 13. Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere. Et ad ſubcinericium panem & aquam. i. ad mortem cogitandum, & ad peccata ſua plangenda ſe humiliter vertit. Pſalm. 102. Cinerem tanquam panem manducabam, & poculum meum cum fletu miſcebam. Sed ꝑ certo ſæpe fit, quod ex fragilitate propria homo iterum ob-
F dormit, & iterum ad vmbram. i. ad mundanæ proſperitatis dulcedinem, quæ ſicut vmbra fluit, ſe conuertit, & ideo angelus ſuus. i. ratio vel conſideratio mentis, ipſum debet excitare, & quam longa ſit via, ſ. eundi de hoc mundo ad patrem ſibi debet oſtendere, & eum ad dietam priſtinam inuitare. Surge inquit comede, grandis enim tibi reſtat via, qa ſcilicet tunc ex toto ſuo conatu ſurgere tenetur & panem & aquam ſibi oblatos. ſ. mortis memoriã & lachrymoſam compunctionem comedere, vt ſic per quadraginta dies. i. per laborem vitæ præſentis, qui in numero deſignatur, poſſit ad montem Dei oreb. i. ad menſam paradiſi fortiter ambulare. Vnde Eſa. 2. Venite aſcendamus &c. ¶ Vel ſi uis per angelum intellige prælatum vel præſidem vel etiam quẽlibet virum iuſtum & dic ꝑ omnia ſicut ſupra, quia iſte debet ſubditum deſidem excitare, & ad pœnitentiam & diligentiam inuitare. ¶ Vel dic quod Helias eſt bonus prælatus religioſus, qui Iezabel. i. carnis pericula fugiens, ad deſertũ religionis venit, vbi pro certo quatuor inuenit, quibus mediantibus ad montem Dei oreb, i. ad paradiſum pertingit. Iſta igitur quatuor ſunt vmbra iuniperi cuius cineres ſeruant ignem inextinguibilem per annum ſecundum Ioſephum, hæc eſt crucis pungitiua memoria & compaſſio, per quam in corde noſtro ſeruatur ignis. i. diuinus amor & dilectio. Vnde in Cant. 2. Sum vmbra illius quem deſiderabã ſedi. Item panis ſubcinericius eſt mortis & incarnationis noſtræ memoria & recordatio. Vnde Iob. 24. Ago pænitentiam in fauilla & cinere. Item vas aquæ & lachrymarũ fletus & inundatio. Pſalm. 79. Potum dabis nobis in lachrymis in menſura. Item angelus incitans. i. boni prælati correctio, vel bonorum ſociorum monitio & exhortatio, vel ſacræ ſcripturæ inſtructio, & deuotionis & contemplationis meditatio. Vnde Thob. 5. Angelus meus comitetur vobiſcũ. G

Iſta enim ſunt quatuor quæ comitantur Heliam in deſerto. i. religioſum in clauſtro, per q. ſcitius pertingit ad montem paradiſi in cæli ſupercilio, vel etiam ad montem contemplationis in perfectionis faſtigio. Pſalm. 23. Quis aſcendet in montem domini &c. ¶ Vel dic quod Helias in deſerto non legitur dormiuiſſe niſi ſub iunipero pungitiua, nec bibiſſe niſi de aqua, nec comediſſe niſi de ſubcinericio pane, nec locutus fuiſſe, niſi cum angelo. In quib. ſ. inſtruitur religioſus quod non debet delicias quærere, non ſocietates ſæcularium vel vaniloquia frequentare, quinimmo panem ſubcinericium, i. mortis memoriam & humiliationem, ſui ipſius conſiderationem, aquam lachrymarum & compunctionem debet comedere, & cum angelo. i. cum Deo & angelis per orationem, vel cum mente ſua per meditationem debet colloquia ſua facere & aliorũ ſilentium obſeruare. Et ſi ipſum per aliquas conſolationes & delectationes aliqualiter dormire contingat, hoc ſemper debet eſſe ſub iunipero, i. ſub punctione diuini timoris per pænarum infernaliũ cogitationẽ, vel ſub iunipero. i. ſub memoria crucis & paſſionis per compaſſionem & deuotionem, quia pro certo religioſus in clauſtro debet in abſtinentia viuere, ſilentiũ ſeruare, & ſi quid conſolationis habuerit, ſemper debet illud ſub iunipero. i. in timore domini & in compunctione contritionis, & in conſideratione infernalium tormentorum exercere. Vnde Ezec. 12. Fili hominis in conturbatione comede. ¶ Vel dic quod Helias ſignificat peccatorem, qui in vmbra mũdanæ proſperitatis dormiens, qñ ab angelo, i. a ꝑdicatore angelico excitatur, facilẽ redormire, & in torpore & negligentia recidere cõprobatur, quapropter ille angelus id eſt prædicator vel prælatus ipſum iterum tenetur tangere, & ad ſurgendum de peccato, & de torpore negligẽtiæ ipſum concutere, & panem & aquam. i. deliciarum abſtinẽtiam ſibi iniungere, & longam viam & difficilem quã poſt mortem facturus eſt, ſibi intimare, vt in cibi illius fortitudine uſque ad mõtem Dei oreb. i. ad paradiſum venire poſſit, qui proprie mons Dei oreb. i. menſa interpretatur, pro eo quod ibi æternæ refectionis menſa bonis & laborioſis hominibus præparatur. Pſalm. 22. Paraſti in cõſpectu meo menſam, aduerſus eos qui tribulant me. ¶ Vel dic quod panis iſte ſub cinericius ſignificat ſacramẽtum altaris, vbi panis qui de cœlo deſcendit, ſub cineribus accidentium continetur, qui, ſ. peccatori a ſomno peccati per pœnitẽtiã ſurgenti ab angelo. i. a ſacerdote porrigitur, vt in fortitudine eius in quadragenario huius vitæ laborioſe ambulet & ad mõtem domini. ſ. paradiſum attingere & progredi mereatur. Pſ. 103. Panis cor hominis confirmet. ¶ Cum Helias eſ- H
ſet in monte domini oreb, & ſtaret in ſpelunca, dictum eſt ſibi quod exiret, & coram domino foris ſtaret. Quid inqt agis Helia? Egredere & ſta coram domino in monte. Ipſo igitur ad oſtium ſpeluncæ egrediente & ſtante & ecce ſpiritus fortis & grandis conterens petras, & ſubuertens mõtes, tranſiuit ante dominum coram eo, ſed non in ſpiritu dominus. Poſt ſpiritum vero commotio, & non in commotione dominus, Poſt commotionem ignis, ſed non in igne dominus. Poſt ignem vero tranſit aura lenis, & tunc in aura fuit dominus, propter quod Helias faciem ſuã pallio cooperuit, & ſic domini locutionem audiuit. ¶ Iſta poſſunt exponi diuerſimode. Helias enim in ſpelunca ſignificat peccatorẽ latentẽ in ſpelunca carnalitatis, vel in cauerna mundani amoris, qui vere eſt ſpelunca latronum. Deus enim inſpiratiue loquitur quandoq; peccatori, & ad exeundum de ſtatu peccati ipſum arguens, excitat & hortatur. Quid inquit hic agis Helia. i. quid facis in ſtatu peccati, nec non in cauerna. i. in affectione bonorum ſæculi? Egredere & ſta foris in monte coram domino, i. egredere pœnitendo, & ſta in monte paradiſi cœleſtia affectando. Iſte igitur qui ad oſtium ſpeluncæ egreditur, quandoque ad cogitandum de propria ſalute aliqualiter inclinatur, ſed re uera ſtatim propter hoc ſibi non adeſt dominus, nec ſtatim redit ad ſtatum gratiæ, quinimmo tria ſunt quæ præcedunt in corde hominis aduentum eius. i. gratiæ Dei. Primo enim oportet quod ueniat ſpiritus conterens petras, iſte eſt timor Dei q petram. i. obſtinationem & duriciam cordis frangit. Et tandem venit cõmotio, & hoc eſt quando homo de pœnitẽdo

A ſe de malo ſtatu amouendo cogita: & diſp onit. Poſt vero venit ignis, & hoc eſt quádo incipit fieri in corde aliqualis ad Dei amorem calefactio ; & de peccatis contritio, ſed pro certo nec in ſpiritu timoris, nec in commendatione cogitationis nec in igne imperfectę dilectionis adhuc eſt Deus. Sed re uera finaliter venit ſibilus aurę tenuis, id eſt mentis dulcedo & deuotio, & ipſius Dei per inſpirationem allocutio, & ad confeſſionem ipſorum vitiorum ſibilatio & reuelatio, & tunc ibi eſt dominus, quia pro certo túc eſſe Deus cum pœnitente percipitur, quando peccator propria ſua peccata confitetur. Vnde in libro. 3. Regum. 9. Tiaq ſibit per eum & ſibilabit & dicet. Qđ autem dominus prope ſit cum homine quando erga eum ſibilus confeſſionis auditur, patet per Eſa. 58. vbi dicitur. Clamabit & dicet, ecce aſſum. Et tunc debet homo cum pallio humilitatis faciem ſuam abſcondere, & quaſi indignum gratia ſibi facta & præſentia domini ſe putare, dicens cum petro illud Lucæ. 5. Exi a me domine, quia peccator homo ſum. ¶ Vel dic, ſecundum Gregorium, quod ſpelunca eſt noſtræ mortalitatis corruptio a qua pro certo homo obuiam domino ad oſtium egreditur, quando corporeas vires tranſcendens ad contemplationem ſpiritualium eleuatur. Iſte igitur túc percipit quod tria ſunt in quibus non inuenitur dominus, ſcilicet ſpiritus conterens petras ſubuertens montes, id eſt, ſuperbia, quę ſcilicet duros & obſtinatos conterit, id eſt, altos & eleuatos ſtatus ſubuertit. Item commotio, hoc eſt, auaricia, quæ ſcilicet hominem per ſollicitudinem commouet, & ipſum quieſcere non permittit. Pſalmiſt. 106. Turbati ſunt & commoti ſunt ſicut ebrius. Item ignis iſte eſt luxuria, quæ ſcilicet more ignis omnia corda quanquam dura & ſtabilia, ſuccendit & mollit. Vnde Iob. 31. Ignis eſt vſq; ad fundamenta deuorans. Sed pro certo quartum eſt vbi dńs reperitur, ſ. ſpús aurę tenuis. i. ſpús agilitatis aura puritatis & tenuitatis. i. humilitatis, i quo dominus loquit, & a nobis ſpiritualiter inuenitur. ¶ Vel dic ſi uis, iſta allega, ꝙ Deo non placent iſta tria genera iudicum ſeu prælatorum correctorum malorum, vel hominum iniquorú, nec apud eos dominus inuenitur, ſcilicet ſpiritus conterens petras, iſti ſunt ſuperbi & crudeles furioſi, qui ſine diſcretione omnia volunt cõterere & ſubuertere, & ſine moderamina punire, quia pro certo apud illos non eſt dominus, quoniam ſic nó

quam placet domino Deo crudelitatis exceſſus nec exinde ſequitur aliquis vtilitatis fructus nec emendationis prouentus. Amos. 2. Vnde de talibus dicitur, quod ipſi conterunt ſuper puluerem terræ capita pauperum, & viam humilium declinant. Secundi ſunt commotio. Ipſi ſunt inſtabiles & ambitioſi, qui de ſtatu ad ſtatum ſe volunt cõtinuę mouere, & nunquam in eodem ſtatu & gradu conſiſtere

B vel manere, ſed nec apud iſtos eſt dominus. Vnde Hie. 14. Dilexit mouere pedes ſuos, & domino non placuit. Tertij ſunt ignis & iſti ſunt auari & luxurioſi, qui ſcilicet igne cupiditatis & carnalitatis ardent, & ideo per exactiones ſubditos incendunt & cremant. Vnde in Prouerbin. 30. Ignis nunquam dicit ſufficit. Sed nec apud iſtos eſt dominus, quinimmo de talibus dicitur illud. Amos. 9. Auaritia in capite omnium atque nouiſſimum eorum gladio interficiam. Sed re uera quarti ſunt ſibilus aurę tenuis, id eſt viri dulces conſolabiles & benigni Deo, & hominibus humiles. Et pro certo apud iſtos eſt dominus, quia ſcilicet tales dominus diligit, & apud iſtos hoſpitatur & venit. Pſalmiſt. 146. Diligens manſuetos dominus humilians autem peccatores vſque ad terram. ¶ Hic habemus, quod dominus locutus eſt heliæ in oſtio ſpeluncæ, & ſtatim ſicut ante apparuerat Abrahę in oſtio tabernaculi commoranti. ¶ In quo notari poteſt, quando quis de cauerna malæ conſcientiæ & peccati egreditur, quam ſtatim ad oſtium, id eſt ad bonam cogitationem peruenit dominus manum adiutricem porrigit, & ſibi per inſpirationem vt vlterius procedat loquitur, & ei per gratiam ſe oſtendit, dicens illud Apocalyp. 3. Ecce ego ad oſtium ſto & pulſo. Si quis aperuerit mihi intrabo ad eum & cæter. ¶ Hic dicitur quod cum Helias credens ſe ſolum prophetam in Iſrael dixiſſet domino, zelo zelatus ſum, pro domino exercituum, altaria tua deſtruxerunt, prophetas tuos occiderunt, & pactum tuum dereliquerunt filij Iſrael & derelictus ſum ego ſolus: audiuit a domino, quod

ſeptē milia hominum erant in Iſrael, qui genua corá Baal C non curuauerút, nec eum adorauerunt. ¶ Qđ vtiq; ad hoc poteſt applicari, quod multi ſunt boni hoíes, & inter hoíes tales neſciuntur eſſe, quos. ſ. dominus præſeruat ne cú impiis ad facinora ruant. ¶ Põt ét allegari quod ſæpe fit quod aliquis de ſe præſumit ꝙ ipſo ſit ſolus propheta dñi. i. hõ ſufficiens literatus vel perfectus, nec aliquos alios ſimiles ſibi eſſe credit. Qñ ergo in talibus virtutibus ſimiles & perfectiores reperit, & vidit numerum aliorum bonorum prõptorum ad virtutem, tunc talis faſtum præſumptionis deponit. Vnde de talibus poteſt dici, qui. ſ. ſe bonos credunt illud Iob. 12. Ergo vos eſtis ſoli homines, & vobiſcum morietur ſapientia. Et mihi eſt cor ſicut & vobis & ſm ſcientiam veſtrá ego noui. ¶ Helias reperit heliſeum inter duodecim iuga boum arantem, qui miſit pallium ſuum ſuper ipſum, qui ſtatim bobus relictis, poſt eum cucurrit. Veruntamen licentiam oſculandi patrem & matrem petiit, & impetrauit. Oſculer inquit oro te patrē & matrem, & ſic ſequar te. Cui ille dixit. Vade & reuertere, quod meum erat, feci tibi. Iſte igitur ſtatim vnum par boum in quib. arauerat, mactauit, & cum aratro ſuo coxit, & ad comēdendum populo dedit, & ſecutus Heliam, ſibi decetero miniſtrauit. ¶ Illud poteſt allegari ad Apoſtolos Petrú & Andream & Mathiá, & alios ſimiles. ſ. qui antiquitus inter duodecim iuga boum . ſ. inter patres veteris legis, qui a duodecim patriarchis deſcenderant arauerunt, inquantum terrena cum alijs dilexerunt. Sed re uera vbi ab Helia. i. a Chriſto fuerunt vocati, & pallio fidei induti, ſtatim poſt eum ſolent currere, & patri & matri. i. cunctis amicis carnalibus valde ſtuduerunt ſa uere. Boues ſuos & aratrum. i. totam ſuam temporalem ſubſtantiam populo. ſ. pauperum diſtribuerunt, & poſt iſtum Heliam Chriſtum ſequi, ſ. imitando & credendo, & eidem obſequi & ſeruire ſtuduerunt, vt patet in euangelio, vbi dicitur. Mat. 4. Relictis retibus & patre ſecuti ſunt dominum. Quod etiam ad quoſcunque poteſt referri homines religioſos, q. ſ. vocari a Deo, & pallio regularis habitus indui, ſummam gloriam debent reputare, parentes carnales dimittere, boues ꝓprię carnalitatis per pœnitentiam mactare, aratrum. i. animum igne charitatis comburere, & ſic ſequi dominum, & in religione perpetuo miniſtrare. Vnde dicitur. Mat. 19. Reliquimus omnia & ſecuti ſumus te & cæter.

Capitulum vigeſimum. Textus. Porro Benadab rex ſyriæ congregauit omnem exercitum ſuum. Moralitatum Capitulum 17. D

Hic habet quod Benadab rex ſyriæ per pueros principum, nó per principes fuit ſuperatus quinimmo in illo prælio nullus principú eſt inuentus. In ſequēti ét anno cõſilium Benadab fecit. ſ. ꝙ reges ab exercitu tolleret, & ꝙ loco eorú principes poneret, & bellatorú numerú inſtauraret. ¶ Iſta poſſunt allegari, ꝙ qñ magni viri reges & principes & dñi ad ꝑlia ſunt apti, & qđ magis qñque nocent quam proficiút, quando in exercitu ſunt impiati. Forte igitur vtile eſſet ꝙ nullus taliú ad exercitú ueniret, ſed per pueros principium. i. per inferioré militia ꝑliú fieret, qa. ſ. vt cõiter inferiores & pauperes milites ſunt maiorib. & ditiorib. fortiores & ad præliorum opa promptiores. Tales enim reges & magnates quia prę cęteris ſunt delicijs deditì, præbebit delicias regib. Genes. 41. iõ ꝑ cæteris ſunt inertes & facilius poſſunt vinci. ps. 149. Ad alligandos reges eorum in compedib. &c. Quæ ét de ꝑlio ſpúali pñt intelligi, vbi plus proficiunt pauperes quá diuites, & magis infimi quam ſummi, & magis ſubditi quam ꝑlati. Syri victi in mõtib. a filijs Iſrael dixerút, ꝙ dij montiú dij eorú erát, & quia ideo præliauerant, quapropter in anno ſequenti pugnare contra filios Iſrael in valle decreuerút, & ſic ipſos ſuperare dijs eorum in valle nihil valentib. ſperauerunt. ¶ Sic vero ſyri qui interpretantur ſublimes, i. demones qui ſublimia plus debito quierunt, ante oia nituntur pugnare contra filios Iſrael, i. contra fideles in montib. i. in negocijs & rebus ſpiritua-

B ſpiritualibus.ſ.mouendo ad ſuperbiam & ad errorem in fidei articulis,& in alijs ſacramētalibus, vbi pro certo ſi vinci eos contingat,ſtatim oitnntur in valle pugnare.i.de peccatis inferioribus,quæ.ſ.tangunt corporalia & terrena,ſicut ea luxuria & auaritia tētare,& ſic ſperāt contre bonos facilius præualere.Iſta eſt.n.cautela demonum , quod ſi io vno prælio teotatione vincuntur,ſtatim ad tentandum de alio ſe conuertant,& ſuperare in alio conantur.¶Vel dic' q̄ Benadab in primo prælio victus,non propter hoc deſtitit, ſed ad ſequentis anni ſpacium ſperat vincere. ¶Allega q̄d dato quod aliquis princeps ſemel vel pluries victus fuerit, non propter hoc debet ceſſare,ſed toticos bellum inſtaurare,quud finaliter valeat ſuperare,ſicut ad litteram Romani antiquitus faciebant,quia dato quod ab eodem pluries victi eſſent,non propter hoc frangebantur, ſed iterum atque iterum prælia inſtaurantes finaliter triūphabant. Vnde Dauid Ioab priocipi exercitus ſui, eudita morte Vrie, ſcripſiſſe legit̄.2.Re.11.Nō te frāgat iſta res,varius eſt.n.euētus belli, & nūc hunc,nunc illū conſumit gladius.¶Hic habemus quod rex Iſrael de clementia reptehenditur. Nam cum Benadab regem ſyriæ cepiſſet in bello, & dato qood eſſet nequiſſimus , ipſum uon tamen occidiſſet, ſed ſub certo ſedere dimiſit,repreheoſus eſt a propheta parabolice ſub figura.Ceptiuus inquit datus eſt mihi in cuſtodiem ſub pacto,quod ſi lapſus fugeret,anima mea p̄ anima eius eſſet. Quo fugiente anima mea petitur , vt loco captiui perditi ſeruituti & periculo exponatur . Quod cum rex iuſtum fore diceret , moa propheta dimiſſionem Benadab , quem Deus ſibi puniendum tradiderat , in caput eius retorſit,animam eius loco animæ alterius foturæ pœnæ obnoxiā ſibi dixit,quia dimiſiſti virum dignum morte de manu tue,erit anima toa pro anima eius. ¶Iſta poſſunt applicari contra iudices & ſuperiores,qui ſceleratis & impiis parcunt , & recepto ſædere , ideſt prece vel munere illos de ſuis carceribus liberos & impunitos ebire permittunt,quia pro certo iſti animas ſuas loco illorum periculo damnationis exponunt,inquantū ipſos qui morte vel punitione digni ſunt,dimittont & qui a domino occultam prouidentiam ad ipſorum maous puniendi veniuot, & tamen non puniuot,ſed dimittunt & impie parcunt. Vnde di-

F citur.Numer.35.Non accipietis precium ab eo qui reus eſt ſanguinis.Et Eſa.5.Ve qui iuſtificatis impium pro muneribus.¶Vel dic quod propheta reprehendens regem,parabolice loquitur,ad denotandum q̄ reges & priocipes nō aperte,ſed oblique per circumlocutiones indirectas ſunt eiguēdi,ne forte ad deterius prouocentur,ſi aperte vel publice eiguant.Sicut ēt nathan Dauid legitur reprehendiſſe in parabola de oue pauperis.2.Re.12.Et ſi vis,vide ſupra. ¶Vel dic quod illud quod hic ſcribitur,cuſtodi virum iſtum,q̄m ſi lapſus fuerit,erit anima tua pro anima eius,poteſt referri ed prælatos,quibus.ſ.dati ſunt ſubditi in cuſtodiam,quia pro certo ſi propter defectum cuſtodiæ in damnatiōem labuntur,animæ prælatorum propter eos periculo exponuntur,inquantum,ſ.de animabus ſubditorum reddere rationem tenentur.Et ergo bene dicitur prælato illud Prou.27. Diligenter agnoſce vultum peccatoris tui,tuoſque greges conſidera.Vnde Eze.3.Ipſe impius in iniquitate eius quā operatus eſt morietur , animam eius de manu tua requiram.¶Vel illud quod Achab contra ſeipſum ignorans ſententiam tulit,ſicut etiam Dauid reſpondens nathan de oue pauperis ſubditi a diuite rapta,dixerat.2.Re.12.Viuit dn̄s quia filius mortis eſt &c. Pōt allegari quod illi q̄ male viuunt & bene iudicant & prædicant,contra ſeipſos ſententias ordinant atque dictant. Vel etiam quicunque mali eo ipſo quod male agunt,ſententiam damnationis ſuæ pertractant. Vnde dicitur.Lu.19.Serue nequam ea ore tuo te iudico.¶Illud quod hic ponitur,quod leo occidit hominem, qui prophetam ea parte domini ſe percuti præcipientē vulnerare noluit,vel timuit,poteſt allegari quod valde debemus prophetis , id eſt prædicatoribus vel prælatis in his quæ ea parte domini .ſ. in virtute obedientiæ nobis præcipiunt obedire,alios vero diabolus nos poterit deuorare.Quia dicitur.1.Regum.15 Melior eſt obedientia quam victima.

Capitulum vigeſimum primum. textus. Poſt G
uerba autem hæc tempore illo vinea
erat naboth. Moralitatum.
Capitul. 18.

NAboth noluit vēdere vineam ſuam Achab regi iniquo,qui inde volebat facere hortum olerum,quinimmo eidem priſtino dixit.Abſit a me vt vendam hæreditatem patrum meorum . Quapropter Iezabel vxor Achab,neboth ſubductis falſis teſtibus lapidari fecit, & ſic vineam eius Achab continuo occupauit.¶Achab eſt diabolus.Iezabel vxor ſue eſt carnis cōcupiſcentia,naboth vero ſignificat virum iuſtū.Igitur ſæpe fit , qood dū achab .i.diabolus vineam.i.gratiam viri iuſti,qui .ſ. propinat vinū æternæ conſolationis & gloriæ,nititur emere,& ab ipſo p̄ peccatum tollere,& loco eius prætium bonorum temporalium ſibi dere,tum naboth.i.vir iuſtus ad hoc non conſentit,ſed hæreditatem patrum ſuorum.ſ.gratiam a Deo iure hæreditario dimiſſam,vendere contradicit.Quod vidēs Iezabel mulier impudica.i.caro falſos teſtes.i.mundi fallaces delicias adhibens lapidibus tentationum ipſum obruit & ſic ipſam vineam ſibi tollit,& ſic per luxuriam ipſum caro interficit,quem diabolus io tentando de magis arduis ſuperare nequiuit.Vnde iſta eſt quæ dicit diabolo illud quod iſta Iezabel dixit Achab.Ego dabo tibi uineā neboth.¶Vel ſi vis dic exemplariter de malicia mulierum, q̄ audaciores ſunt ed negocia impia,quam viri.Ideo dicitur.Eccl.25.Breuis omnis malicia ſuper malitiam mulieris . ¶Vel allega exemplariter quomodo iudices officiales ad mādatum regum,reginarum vel principum non verentur falſa iudicia facere,& innocentes occidere,vt ſic ipſis valeant complacere.¶Vel etiam allega quomodo dominę & reginæ quandoque dn̄is ſuis ignorantibus procurant fieri multa mala.

Capitulum vigeſimum ſecundum. Textus.
Tranſierunt igitur tres anni absque
bello inter ſyriam & Iſrael. Mo- H
ralitatum Capitu. 19.

CVm Achab conuocaſſet prophetas ad ſciendum quid deberet accidere.Omnes vna voce bona ſibi prædicarunt,& ſibi proſpera ſuccedenda mendaciter aſſerebant,quinimmo vnus iſtorum falſorum prophetarum ſedechias nomine cornua ferrea ſibi fecit , & quod rex cum illis erat ventilaturus ſyriam ex perte domini ſibi dixit.Igitur inter quadringentos prophetas q̄ omnes vno ore regi proſpera dicebant,vnicus erat verus.ſ. Micheas propheta domini,quem tamen rex Iſrael non libenter audiebat,ſed eum potius odiebat,quia non ſibi proſpera,ſed aduerſa prophetabat.Odi(inquit)eum,quia non prophetat mihi bonum,ſed malum omni tempore. Iſte igitur ſolus vera regi dixit,& eum in prælio moriturum prædixit, propter quod ipſum ſedechias falſus propheta prædictus in faciem percuſſit.Me ne(inquit)dimiſit ſpūs dn̄i,& locutus eſt tibi.Rex quoque ipſum quia contra uoluntatem locutus erat,in carcerem mitti iuſſit,& eum pane tribulationis & aqua anguſtię ſuſtentari præcepit. ¶Illud allega contra adulatores,qui ſunt in curiis principum & magnatum, quia re uera vt cōiter omnes vno ore nituntur proſpera dicere,& mendaciter bona & placentia prendere,veritatem ſupprimere,& cum cornib.ferreis dn̄orum potentiā commendare.Vn̄ in perſona regum vel principū dr̄ ipſis adulatorib.Eſa.30.Loquimini nobis placentia,videte nobis errores,diuinate nobis ſomnia,ceſſet a facie noſtra ſanctus Iſrael.Et breuiter illud eſt verū,quod inter quadringētos cōſiliarios vel prophetas,vix eſt vnus qui ſit propheta veritatis & qui veritatū dicere velit vel audeat,vel qui vbi de correctione vel increpatione agit̄ illud p̄ſumat dicere q̄ tibi dictat rō,quia re uera q̄n aliquis talis eſſet ibi q̄.ſ.ſit ſolitus veritatem

A veritatem dicere, non libenter a regib. & magnatib. auditur, ſed potius cōtēnitur & odiṫ, & ꝙ peius eſt aliquotiēs ab ſenecchia, i. ab adulatorib. quorū mēdacia detegitꝰ & fallacias, ꝓ falſas accuſationes ꝑcutiṫ, & ēt ab ipſis magnatib. qb. verū dixit, tribulationib. & carcerib. mācipaṫ. Vñ Apſ. Gal. 4. Inimicus factus ſum vobis vera dicēs. Vñ de duobus idolis legiṫ, in quib. demones loquebanṫ, in quorum, ſ. tem pus reponebantur plura, pro eo, ſ. ꝙ ſi qs furaretur, ipſe dia bolus ꝓtinus reuelabat. Legiṫ ꝙ quidā iuuenis theſaurū a tēplo fuiſſet furatus & hoc vnū idolū reuelaſſet, ꝑꝑ ꝙ ille qui furtū fecerat caput ipſius idoli confregiſſet, accidit ꝙ aliquis aliud ibi poſtea aliqd perdidit, ſed tñ de reuelatiōe furis nunq̄ rñſum habere potuit, quinimmo poſt multas oblationes verba hmōi ſibi dixit. Tꝑa inqt mala ſunt, & hoies deteriorantˀ, ſed & ſi quis loquaṫ verū, caput ei frangiṫ. Vñ Sen. in quadā epiſtola dicit. Si mōſtrabo tibi cuius rei inopia laborēt magnatū faſtigia, eſt ꝙ oia poſſidētib. deſit vnū .ſ. qui eis verū dicat, dum nemo ex animi ſui ſententia dicit aut ſuadet, ſed adulari vnū eſt oim amicorum officiū. ¶ Si vis allega, quod bonus homo nec prece nec timore debet a veritate deuiare, ſed illud ꝙ dixerit ſibi dñs, i. conſcientia vel ratio, debet cōſulere & narrare, ſicut fecit iſte micheas propheta, cui cum oēs conſulerent, ꝙ bona regi cū alijs loqueretur, reſpondit. Viuit dominus, quia quęcūq; mihi dixerit dñs hæc loquar. ¶ Hic habes ꝙ rex Iſrael achab nolens cognoſci in prælio, in quo. ſ. micheas prædixerat ipſum moriturū, habitum ſuum mutauit, & Ioſaphat rex Iuda arma eius portabat propter quod factum ſibi male ſucceſſit, qa cum milites regis ſyrię ſolum regem Iſrael in prælio quærerent, & de alijs nō curarent in Ioſaphat qui indutus erat armis regis Iſrael, irruerunt fortiter & niſi ipſe clamaſſet, ipſum ſub alieno habitu peremiſſent. Vnus vero militū in incertum ſagittam iaciens, achab in curru percuſſit & occidit, ita ꝙ mortuus eſt veſpere, & canes linxerunt ſanguinē eius, & ſic verbum ꝓphetæ veri quod audire noluerat verum fuit nec ordinationem diuini iudicij propter mutationem habitus impediuit. ¶ Hic applica exemplariter, quod diuina iudicia ꝑꝑ humanā induſtriā impediri non pōt, qa a caſu & a fortuna qñq; ſagitta iacit aqua ductus Dei ꝓuidentia ille qui ſe tueri crediderat trucidatur. Nec poteſt hō ſe aliqua circūſpectione defendere, quē dñs decreuerit

B impugnare. Vñ Eccl. 46. Pugnare contra dominum non eſt facile. ¶ Vel allega ꝙ qñ quis ad fata dr̄ propter occultum Dei iudicium, & ad infortunium ruit, non inde facile releuatur nec propter dictum boni prophetæ. i. per quodcunq; bonū conſiliū, quin vadat ipſum ducit impetus ipſiꝰ & non reuocaṫ. Vnde Eccl. 7. Vidi ꝙ nemo pōt corrigere quē Deꝰ deſpexerit. ¶ Vel dic ꝙ qui arma & habitū achab. i. conuerſationem malorum portat, ip eſt in periculo damnationis & mortis, niſi per confeſſionem clamet. ¶ Vel allega ꝙ periculum magnū eſt qñq; alienum habitū portare & aſſumere, vel alienū ſe fingere, qa ſub aliena ſpecie pōt aliquotiēs quis perire a ſeruis regis ſyriæ. ¶ Hic diciṫ quod rex Iſrael mutauit habitum, & ingreſſus eſt bellum in quo quidē bello a ſeruis regis ſyriæ in curru ſuo ligneo ſagitta percuſſus occūbente ſole interijt, quem ſerui ſui in domo ſua portauerunt, canes vero venientes ſanguinem ipſius linxerunt. ¶ Sic vero rex Iſrael Chriſtus aſſumpto habitu alieno. ſ. humanitate per incarnationem, ingreſſus fuit locum certaminis huius mundi. Apoſtolus Phil. 2. In ſimilitudinem hominum factus & habitu inuētus vt hō. Io. 1. Quem ſub habitu alieno latentem, ſerui regis ſyrię. i. iudæi ſerui diaboli in incertum ſagittam iacientes. i. in ipſum dñm gloriæ, ignorantes, quia in ꝓpria venit, & ſui eum nō receperunt, ſupra currum, crucis occiderūt, & ſic ſole iuſtitiæ occumbente, cuius tñ ſanguinē. i. cuius paſſionis fidē, nō ipſi, ſed canes. i. gentiles lābuerūt & receperūt. Vñ. Iob. 39. Pulli eius lābunt ſanguinē. Et ſupra. 3. Re. 21. Lābuerūt canes ſanguinē naboth. Et idem de illo incerto iactu ſagittę, ideſt de illa ignorantia qua iudæi Chriſtum ignoranter occiderunt, dixit ipſemet dominus. Lucæ. 23. Pater dimitte eis, quia neſciunt quid faciunt. Et Apoſtolus. 1. Corinth. 2. Si enim cognouiſſent, nūquam dominum gloriæ crucifixiſſent.

¶ Moralitatum tertij libri Regum finis.

MORALITATVM

Liber duodecimus quarti libri Regum.

Capitulum primum. textus. Præuaricatus eſt autem Moab in Iſrael. Moralitatum Capitulum 1.

C REx Iſrael Ochozias de cancellis domus ſuæ cecidit & ęgrotauit, & tunc nuncios ad cōſulendum Beelzebub Deum Acharon vtrū ſcilicet de illa ſua infirmitate poſſet ſurgere, miſit: & recurrens ad demones Dei Iſrael oraculum prætermiſit, ꝑꝑ quod indignatus dñs ſibi ꝑ Helia dixit, quod de lecto ſuo ſuper quē aſcēderat, nō ſurgeret, ſed ibidē mortē incurreret, & ſubiret. ¶ Sic vere ſæpe fit qñ hō de cancellis tēporaliū dignitatum ꝑ infortunium cadit non ad Deū Iſrael per deuotionem recurrit, nec ſe ad Deū per peccatorum ſuorum cōſiderationē conuertit, ſed potius Deū beelzebub. i. diabolū ꝑ diuinos & ariolos requirit ꝓter ꝙ dñs indignatus, mortē vel aliud infortunium maius ſibi mittit. ¶ Hic deſcribiṫ Helias teſbites fuiſſe vir piloſus, zona pellicea accinctus renib. de ipſo ēt dr̄, ꝙ regē Iſrael viriliter reprehendit, & ꝙ veritatem de ſuis infortunijs ſibi demandauit & dixit. Farinā & oleum multiplicauit, & viduę filiū mortuū ſuſcitauit, ꝓphetas baal occidit, duos principes de principib. eius igne cęleſti a dño impetrato ſuccendit, ſicut in libro præcedenti dictū eſt, pluuiā ſubtraxit, & ſubtractā iterū ſuis ꝑcib. impetrauit: ignē de cælo mitti per ſacrificiū obtinuit, & Achab regē impium viriliter increpauit, & ſtare ſe corā dño in locis plurib probauit. Viuit (inqt) dñs in cuius conſpectu ego ſto. Ad deſertū ēt timens Iezabel fugit, vbi primo ſub iunipero dormēs, & tandē panē & aquam comedēs ad montē oreb tranſiuit, Deū Iſrael audiuit & vidit, ſicut hæc oia patēt ſupra. 3. Re. 17. Tādem vero ſicut dr̄ hic in cęlū curru igneo raptus extitit. 3. Reg. 18. & palliū ſuū diſcipulo ſuo Heliſeo dimiſit. 3. Re. 19. in quo miracula multa fecit. ¶ Helias qui interpretaṫ

D robuſtus, ſignificat virū ꝑfectū, & maxime eccleſiaſticū vel ꝑlatū, qui. ſ. ſibi vel alijs debet dñari robuſtę, qui ēt debet dici teſbites, qui interpretatur conuertens & feſtinus ad intelligendū, eo ꝙ alios debet ꝑdicando conuertere & ad intelligendū veritatē Dei vel mādata ſuꝑiorū debet feſtinus & diligēs ſꝑ eſſe. Vñ in Prou. 14. Acceptus. n. regi miniſter intelligens. Iſte igiṫ debet habere audaciam ad malos principes redarguendos, & ad veritatem eis dicendā, & ad oſtendendū iuſtitiā ad malos prophetas, & ad quinquagenarios .i. ad hæreticos & officiales ipſos puniendos, & igne ſeueritatis cremādos, clemētiā ad farinā & oleū indeficienter pauperib. & viduis miniſtrandū ad cōſtātiā corā dño ꝑſeuerāter ſtādū prudentiā ad pluuiā bñficiorū tꝑaliū vel documētorum ſpūaliū loco & tꝑe dādū vel retrahendū, ſciam ad mortuos pctōres ꝑ prædicationē ſuſcitandū pniam in deſerto vel ſub iunipero aſperitatis ad dormiendum, abſtinētiā ad panē & aquā guſtandū, perſeuerantiā vſq; ad montē Dei oreb. i. vſq; ad paradiſum ambulandū contemplationē & ſapientiam ad Deū videndum & alloquendum. Quæ. ſ. oia ſi habuerit in curru igneo charitatis in cælū ad Deū finaliter rapieṫ, & palliū bonæ famæ & ſctitatis ſuæ hic in mūdo remanēs ſuis deuotis & diſcipulis relinqueṫ. Vñ Apo. 12. Raptus eſt filius eius ad Deū & ad thronū eius. Sic igiṫ quilibet vir ꝑfectus Helias pōt dici qui Heliæ virtutes voluerit imitari, & potiſſime iſta pñt applicari ad ſanctum Nicolaū, q ad literā farinā & oleū & frumēta multiplicauit, mortuos ſuſcitauit, abſtinens fuit & ieiunauit &c. ¶ Vel iſta pñt dici de beato Iohāne Baptiſta, qui. ſ. regē herodē impiū redarguit, in deſerto in abſtinētia & pnia vixit, aquas iordanis baptizādo diuiſit &c. Ma. 11. Vñ ſaluator dicit de eo. Ipſe eſt Helias q venturus eſt. Mal. 4. Et ſicut Helias ꝑdicādo ſicut dr̄, ſic iuſti faciē dñi anteq̄ ꝑ grām ad pctōres ve-

niant

E niant p̄uenerunt: ingrū.ſ. pdicando, exempla dādo & corrigendo ſibi viā pparant & componunt. Vnde dr̄ Lu.1. Ipſe pibit ante ipſum in ſpū & virtute Heliæ.¶ Hic habes quod duo quinquagenarij regis Ochoziæ, Heliæ prophetæ irreuerenter & quaſi imperatiue locuti ſunt, dicentes. Hō Dei rex præcepit deſcendere te. Qui igne cælitus deſcendente, ad Heliæ imperiū perierunt. Si inquit hō Dei ſum, deſcendat ignis de cælo, & deuoret te & quinquaginta ſuos. Vltimus aūt & tertius quinquagenarius, qui dr̄ fuiſſe abdias ppheta, ad eū miſſus, iudicio & morte aliorū territus, genua ſua coram eo curuauit miſericordiam implorauit, & humiliter quod ad regem deſcenderet ſupplicauit.¶ Hoc exēplariter pōt exponi, q quinquagenarij .i. principes ſæculares, balliui regū & principū officiales, quantuncūq; dñi & magni cum prophetis .i. cū viris ſcientificis & religioſis & ſanctis loqui dure & impatienter non dñt, ſed potius reuerenter & ſubiectiue, alios digni ſunt igne cæleſti cremari, & a Deo redargui & puniri. Nulla.n. tpalis potentia quæ viris Dei & ſcientiæ & ſanctitati hoīs digna ſit æquiparentiæ, qua propter quilibet tales viros honorare & reuereri tenetur. Exemplo Cnei pompei qui poſidonium philoſophū adiēs, non eſt paſſus quod lictores ad ianuam philoſophi percuterent, ſed potius voluit quod ſubmiſſe pulſarent, ſicut dicit Solinus. Numerandus inquit poſt Deus Cneus pompeius, intraturus poſſidonij domū tunc clariſſimæ ſapientiæ profeſſoris percuti ex more a lictore fores vetuit, & ſnię p priæ orientis victor ceſſit ianuæ literarum. Bene igiī dr̄ Le.19. Honora faciem ſenis.¶ Vel ſi vis allega quod humilitas locutionis proficit, dura vero nocet. Quia dr̄ Prou.15. Rñſio mollis frangit iram, ſermo durus excitat furorem.

Capitulum ſecundum. textus. Factum eſt autem cum leuare vellet dominus Heliam per turbinem in cælum.

Moralitatum Cap 2.

CVm dominus vellet Heliā in turbine rapere, oīno ſe voluit de Heliſeo antea diſcipulo ſuo expedire, dicēs ſibi. Sede hic, qa dñs mittet me in bethel, tandē in hierico, tādem ad iordanē. Heliſeus autem dicebat. Viuit Dñs & viuat anima tua, quia non dimittam te. Igitur cum ad iordanē veniſſent, inuoluit Helias pallium ſuum, & percuſſit aquas iordanis & diuiſæ ſunt, & tranſierunt per ſiccū. Qui cum dixiſſet heliſeo, poſtula quid vis antequā tollar a te. Pe F tijt heliſeus, q ſpūs duplex requieſceret apud ipſum. Quod quamuis ipſi difficile foret, conceſſit tñ ſibi, dummodo ipſum quando raperetur videret. Ecce ergo currus igneus & equi ignei diuiſerunt vtrunque. Aſcendit Helias per turbinem in cælum, cui.ſ. pallium ſuum cecidit, quod heliſeus accipiens & extremum aquas iordanis percutiens, ipſas iterato diuiſit, & extunc propheta loco Heliæ fuit.¶ Hæc allega quando quis rapiendus eſt in cælum per contemplationem, & per ſecretorum cæleſtium degultationem, ſolitudinem debet quærere, & propriorum diſcipulorum & aliorū quamuis ſanctorum & bonorum, ſocietatem fugere, vt ſic poſſet ſecurius in curru igneo feruidæ charitatis in cælum aſcendere, & ad amorem cæleſtium ſe leuare.¶ Vel allega de diligentia bonorum diſcipulorum, q.ſ. bonos magiſtros dominos & prælatos ſuos non debent vſq; ad mortem dimittere, ſed ēt importune eos ſeq, & eis ſeruire, donec ſpiritum ſciæ & pallium morū & virtuoſæ conuerſationis & apparentiæ poſſint ab eo reportare dicentes illud Gen.32. Nō dimittā te donec benedixeris mihi, & benedixit &c̄.¶ Vel dic q Heliæ palliū eſt conuerſatio viri iuſti, qui.ſ. inuolui dr̄ p eo q iuſti cōuerſatio inuoluta lata & occulta p humilitatē eſſe tenet, ēt aquas dr̄ percuſiſſe, quia.ſ. iuſtorū vita & cōuerſatio aquas deliciatū cōtēplādo pcurrit, & ſic in monte ſiccitatē .i. voluntariā pauptatē inducit, & ſic trāſeundo ad vitā liberū iter fecit. Itē poſt raptū eius pallium diſcipulis imitatorib. ipſius remanet, virtute ēt cuius aquæ deliciarū diuidunt, ſiccant, & cōdēnant, & ad cæleſtē gloriam itur, qa p certo palliū conuerſat onis bonæ aquas deliciarū repudiat, & ſiccitatē abſtinētiæ & pniæ in ſe & ſuis G imitatorib. introducit & amat. Bene igiī vr̄ poſſe dicere quilibet imitator bonæ cōuerſationis alterius illud Ioſ.7. Vidi inter ſpolia palliū coccineū valde bonū, & cōcupiſcens abſtuli ipſum.¶ Vel ſi vis dic q Helias dr̄ aſcēdiſſe in cælū curru igneo in eqnis in turbine, & cū dimiſſione ſui pallij. Sic vero ad hoc q aliquis aſcēdat in cælū, neceſſe eſt q interueniat currus igneus .i. charitas, eqni ignei .i. angelorū miniſteriū & ſocietas turbinis impetus .i. tribulatio & aduerſitas & dimiſſio pallij .i. corporis mors & mortalitatis dimiſſa grauitas. Vñ dr̄. Pro.25. Dimittat palliū ſuū i die frigoris.¶ Cū heliſeus eſſet in hierico, viri ciuitatis dixerunt ei ſic. Vides (inquiūt) q habitatio ciuitatis eſt optima, ſed aquę peſſimæ ſunt & terra ſterilis. Propter quod heliſeus vas nouum afferri fecit, & ſal in illud præcepit mitti. Quem in fontē mittēs ſanauit, & mortē & ſterilitatē ab aquis fugauit, & ſic terrā ſterilē in fertilē mutauit.¶ Hierico q̄ interptat luna, eſt mundus, qui.ſ. in pſperis, & aduerſis, & in rerum naturaliū diſcurſu fluit & refluit ſicut luna. Illa igiī eſt veritas, q habitatio iſta optima dici pōt, p eo.ſ. q ibi eſt locus merēdi, & virtutes & merita congregandi, ſed p certo ibi fluit ab initio fons peſtifer mūdanæ ſapiæ, & potiſſime ſciæ gentilis, hæreticę & poeticę.¶ Vel fons proſperitatis & abundantię terrenæ, q̄.ſ. terrā cordiū humanorū decipiebat, per malas cōplacentias inebriabat, & ſic eā inanē & ſterile a virtutib. faciebat. Et iō heliſeus ppheta .i. Deus pater, vas nouū .i. virginem benedictā, purā nouā iuuenculā atq; mōdā præparauit, in qua ſal diuinæ ſapiæ.ſ. verbū ſuū poſuit, & eo mediante fontē peſtiferū mundi & erroris & idolatriæ, quę totum mundū putrauit, purgauit & ſanauit, & ſic terrā cordiū humanorū virtutib. fæcundauit. Vō Exo.23. Non erit infęcunda nec ſterilis terra tua.¶ Vel dic q heliſeus eſt prælatus, qui videns habitationē eccleſiæ vel religionis eſſe de ſe optimam & ſalubrē. Verūtñ eo q aqua voluptatis & proſperitatis ibi abūdat, terrā eius ſubditos, videt ſteriles virtutib. & inanes, debet vas nouū .i. morū nouitatē, & ſal .i. correctionis acredinē & aſperitatem adhibere, vt ſic ſterilitatem eorū poſſit in vtilitatē mutare, & de malis bonos, & de inanibus virtuoſos & vtiles generare. Vñ dr̄. Iud.13. Sterilis es, ſed concipies & peries.¶ Vel dic q qñ videt hō terrā cordis ſui ſterilē virtutib. & inanē, pp aqua voluptatis, proſperitatis vel ſapiæ ſæcularis, ſtatim debet ſal diſcretionis adhibere, & omnem ſterilitatem vel ſuperfluitatem quā pfluuium dictę aquæ generat, debet per acredinē pniæ vel p ſalſitudinē prudentiæ moderare. Nā ſi ſal & vas nouū .i. ſalſedinē & condimentū prudentiæ, & nouitatē puritatis, mundiciæ & innocentiæ adhibuerit, huius aqua peſtifera nō nocebit imo econtrario terrā cordis ſterilē virtutib. affīnet, & nō vitia, ſed virtutes effundet. Nunq̄.n. nocet mundi ſapia, vel H diuitiarū pſperitas, ſi aſſit in vtēdo diſcretio, & nunq̄ nocet deliciarū ſocietas, ſi aſſit nouitas mūdiciæ & pniæ, acredo vel maceratio, ſed potius iſta iuuant, & terrā cordis fęcundant, dum ex earum debito vſu acquiritur meritorum cumulatio. Bene igitur dr̄. Mar.9. Habete in vobis ſal, & pacē habete inter uos.¶ Vel dic q talis fons poteſt ſignificare malos prophetas atq; hæreticos, ēt quoſcūq; malos ſocios vel vicinos, qui.ſ. aqua malæ doctrinæ & malæ vitę ſterilitatē virtutū gñant in alios. Sæpe igitur fit q heliſeus .i. Deus ſal gratiæ & fidei in talib. immittit, & ſic illos qui erroris fons, fuerunt, fontes veritatis ſunt, & qui ſterilitatem virtutū inducere faciebant, iā doctrina & vita ſua alios virtutibus irrigant & fæcundant, ſal.ſ. diuinæ fidei & ſapiētiæ malos fontes qui corrumpebant terram religionis, vel terram .i. cōſciam malorū ſolet in melius cōmutare. Vñ dr̄. Le.2. In omni ſacrificio appones ſal.¶ Vel dic q fons iſte eſt ſcīa noſtra, q̄ pro certo niſi ſal diſcretionis adiunctum habeat, & virtutib. nos uacuat ēt non fæcūdat. Ideo bene dr̄. Pro.23. Prudentiæ tuæ pone modū.¶ Hic habes q cū heliſeus tranſiret per bethel, pueri ciuitatis inceperunt illi illudere, & ipſum caluū vocare. Qui cum eis maledixiſſet in noīe dñi, ſtatim duo vrſi de ſaltu egreſſi fuerūt, qui quadraginta duos de eis occiderunt.¶ Illud exponunt quidā allegorice dicentes, q heliſeus eſt Chriſtus, cui.ſ. pueri .i. iudęi pueriles & inſenſati, & neſcientes quid facerent, illuſerunt: & eum caluum vocauerunt, inquantum in loco caluarię ipſum

A ſum crucifixerunt, pp qđ duo vrſi, ſ.Titus & Veſpaſianus de ſaltu Romanæ ciuitatis immiſſi, ipſos vaſtauerunt & deſtruxerūt, & iſti pueri quadragintaduo dñr pro eo q̄ reuolutis annis quadragintaduobus ab aſcēſione dñi vrſi iſti in iudeos irruerūt. Pſ.98. Quadraginta annis ꝓximus fui ghationi huic, & dixi ſp hi errant corde &c.¶ Vel iſta allega cōtra illuſores bonorū, qa ꝓ certo vrſi.i.diaboli de ſaltu iſferni ꝓrūpēt, q ipſos lacerabūt finaltr & cōfundēt. Vñ in Pro.19 Parata ſunt deriſoribus ſupplicia, & mallei percutientes ſtultorum corporibus.

Capitulum tertium. Textus. Joram uero filius Achab regnauit ſuper Iſrael in Samaria. Moralitatum. Capitulum 3.

CVm rex Moab qbuſlibet annis ſoluebat tributū regi Iſr, ſ.centū milia arietū & agnorū, & ab eo defeciſſet, & pdictū tributū negaſſet, factū eſt q̄ iorā rex Iſrael, & Ioſaphat rex iuda & rex idumeę, p viā deſerti ad ꝑliandū cōtra moab prexerunt. Quibus tñ cū pęnitus aqua deficeret, ꝓphetā Heliſeū interrogauerūt, & ꝓ eo requirēdo verbū dñi, tres rēges ad eū in pſonis ꝓprijs deſcenderūt. Hic igiť & primo regē Iſrael de idolatria redarguēs, pſaltē ꝓ ſuſcitādo ſpū ſancto venire fecit, quo pſallēte verbū dni factū eſt ſup eū, & de aqua dāda & de victoria obtinēda ꝓphetauit. Facite (inqt) foſſas & foſſas, & nō videbitis ventū neq; pluuiā, & implebit alueus aqs, tradetque dñs moab in manꝰ vſas.¶ Allega iſta qūo reges & principes debēt ꝓphetas & ſeruos Dei, religioſos, ſacerdotes, & maxime ſanctos viros honorare, & nō ſolū ad eos honorabiles pſonas mittere, imo ſi ſit neceſſe, in ꝓprijs pſonis ad ipſos deſcendere. Supra c.j. dictū eſt q̄ ochozias, qa minus idoneas pſonas, ſ. duos malos qnquagenarios ad Heliā miſit, & io ipſi igne cęleſti ꝑcuſſi ſunt. Ipſe aūt rūſū mortis reportauit. Hic aūt qa ipſi reges in ꝓprijs pſonis deſcēderūt, io gratā reſpōſionē & vtilē reportauerūt. Bñ igiť dř. In tota aīa tua time dñm, & ſacerdotes eius ſanctifica.¶ Vel allega qūo ꝓpheta dēt eſſe cōſtās & audax ad malos principes redarguēdos, ſicut iſtu q tota legiť dixiſſe. Si nō attenderē vultū regis Iuda, nō reſpicerū inquit te, Vñ de eo ēt

B legiť. In diebꝰ eius nō timuit principē, & potētia nemo vicit illū. Nec ſuperauit illū verbū aliqđ &c.¶ Vel iſtud allega, q̄ ſicut ſonus melodiæ nō ſolū fugat ſpūm malū, ſicut viſum eſt, immo excitat ſpiritū bonū, ſicut hic, ſic vero qñ pſaltes s.ꝑdicator pſallit melodiam verbi Dei, vel qñ ēt ſerui Dei pſallūt laudes & cātica creatoris, malus ſpūs.ſ. diabolus ſolet fugere & terreri, bonus uero ſpūs.i. bona deuotio ſolet in hoīe ſuſcitari, q̄ ad ꝓphetādū & cogitandū de futuris ſolet ipſum ſpiritualiter excitare. Auditꝰ.n. verbi Dei vel officij eccleſiaſtici ſpm̄ deuotionis excitat, & ad cogitādum de futuris, ipſum eleuat & exaltat. Vñ in Apoca. 4. dř q̄ cū quattuor aīalia honorē & gloria darēt Deo, ſeniores adorabant viuentē.¶ Hic habes q̄ cū dñs feciſſet pluuiā in remotis montibꝰ & deſertis, quapropter alueus q deſcendebat in moab, q ante ſiccus erat, plenꝰ aqs rubeis apparuiſſet, moabitę exiſtimauerūt q̄ reges Iſrael, Iuda & edom, q contra eos veniebāt, ſeſe mutuis cedibꝰ peremiſſent, & ꝓprio ſanguine alueū repleuiſſent, quaꝓpter auiditate ꝑdę ad deſertū exierūt, vbi exercitꝰ mortuos crediderūt, dicētes. Pugnauerūt reges cōtra ſe, & ceciderūt mutuis cedibꝰ nunc vade ad prædam Moab. Quos tamen viuos non mortuos inuenerunt, qa ſeipſis contra ſe cōgredientibus perierunt.¶ Illud allega cōtra vitium præſumptionis & inuidię, quia ſæpe fit q̄ tātu modica occaſione ſibi ꝓſperitatem, & alijs infortuniū diuinant, vt ſi videant aq̄s rubeas, ſanguinē eſtimant, & de inimicorū ſuorū morte gaudentes, ꝑdam & lucrum ꝓprium eſſe putāt. Sed ꝓ certo ſæpe fit, q̄ vbi inimicos ſuos mortuos.i. defectos & miſeros eſſe, & de hoc ꝑdam & lucrum reportare credunt, & ipſos inuadere volūt, ipſos ſoi defenſionu ita viuos & fortes reperiūt, q̄ ante faciem eorum deficiūt & ſuccūbunt. Igitur nō eſt ex facili occaſione credendum, nec ꝓprium lucrū nec aliorum diſfortunium exiſtimandū, qa ſæpe fit q̄ illi q credebantur mortui, repiuntur viui, & q̄ vbi ſperabatur lucrū, diſfortunium C reperitur. Vnde dicitur Iob.30. Expectabā bona & venerūt mihi mala. Non debent alij tanquam mortui vilipendi, noſtri vero tanquam viui laudari ſed potius oēs ſunt diſcretione debito metuendi, quia ſicut dicit. Seneca. Inimicum (q̄uis humilē) bonū eſt timere &c. ¶ Hic dicitur q̄ rex moab videns ciuitatem ſuam a tribus regibus ipugnari, cū fugare tētaſſet & non potuiſſet, filium ſuum q poſt eum regere debebat, ſupra murum immolauit, & vt a dijs ſuis eriperetur, proprium filium ſacrificauit. Cuius facti horror, regem Iſrael cum populo ſuo ad recedēdum coegit. ¶ Sic vero ſæpe fit, q̄ peccator videns ſeſe in arto tribulationis poſitum, ſolet dijs.i. demonibus primogenitum ſuum.i. aīam ſeu animū dare, q.ſ in ſolio paradiſi ſedere debuiſſet, vt ſic ſe à tribulationis periculo liberare poſſit. Illud aūt eſt verum de obſtinatis religioſis, qui.ſ. quādo a regibus Iſrael et Iuda.i. à bonis prælatis & correctoribus infeſtari ſe vidēt, ſolent quandoque ad deterius ꝓrumpere, & primogenitū ſuum.i. aīam ſuam diabolo deſperando.i. apoſtatando & alias grauius delinquēdo offerre, quapropter ipſi prælati debent ab impugnatione vel correctione quandoque ceſſare, ne.ſ. talem obſtinatū poſſint ad deterius prouocare. Et quādo ex hoc vident eum deteriora facere, ab increpatione deſiſtere. Vñ bene dicitur. Eccl.8. Non incēdas carbones peccatorum arguens eos. ¶ Vel dic q̄ rex moab diabolus, qui arietes cornutos.i. ſuperbos, agnos,.i. ignorātes & carnales paſcit & nutrit, & tamē quādoq; de ipſis regi Iſdrael Chriſto fecit tributū, inquantum ipſos ſuos malos ad bonorum impugnationem Chriſto nutrit, & inquantum ad Chriſtū finaliter conuertuntur. Deuter.32. Cum adipe agnorum & arietum filiorum baſan. Iſte eſt q primogenitos ſuos.i. mūdi malos diuites & potētes, ſupra murum temporalium dignitatum interficit, & eos per diuerſa crimina in iferno immolat. Mich.6. Vnde. Dabo pro ſcelere meo primogenitū meū. Vel dic q̄ rex moab eſt Deus př, cuius ciuitatem.i. eccleſiā, tres reges.i. tria capitalia vitia a principio infeſtauerunt, & iō pro ciuitate eccleſiæ liberandu, primogenitū filium ſuum.ſ. Chřm immolauit.i. immolari & crucifigi permiſit, & ſic eccleſiā liberauit.¶ Vel dic q̄ rex moab, qui interpretatur ex patre, populū iudaicum ſignificat, cui dictū eſt. Ioh.8. Vos ex p̄re diabolo eſtis &c. Iſte igitur primogenitū ſuum Chřm q dř primogenitus in multis fratribus, immolauit, & eum crucifigendo ſe a Romanis liberari credidit, qñ dixit. Ne forte veniant romani &c. Expedit vt moriatur vnus hō pro populo. ¶ Vel dic q̄ iſte rex eſt malus ꝑlatus, vel ēt malus inferior iudex vel balliuus, qui.ſ. vt poſtq̄ regibus ipſum impugnantibus,.i. ſuis mali ſuperioribꝰ ipſum forte deprimere vel corrigere volentibus ſatisfacere, ſtatim ōtiť ad deos ſuos.i. ad illos maiores conſiliarius, qui ipſum ordinauerunt & promouerunt recurrere, vt ipſis mediantibus poſſit iram ſuperiorum cauere, & pp hoc primogenitos ſuos,.i. ſubditos, & maxime eccleſiaſticos, ſolet p rapinas occidere & grauare, & eos dijs ſuis prædictis immolare, & carnales.i. ſubſtantias eorū, uſibus deputare, q dij & fautores ſui ſacrificio prædicto placati, totaliter ſolēt facere, q̄ ſuperiores ab impugnatione taliū ſolent quieſcere & ceſſare, ſtatim q̄ cū iſti balliui & officiales a maiorib. impugnari ſe ſentiunt, ad deos,.i. ad fautores promotores ſuos recurrunt, qui.ſ. in curia maiores exiſtunt, & ipſis de carnibus & ſubſtantijs pauperum ſubditorum munera faciunt. Iſti taliter ordināt, ut ſuperiores a talibus nihil quęrunt, & ab ipſorum impugnatione deficiunt, & deſiſtunt. Vnde illi mali iudices vel balliui, ſuorum ſubditorum, ſ. vel primogenitorum depopulatores, poſſunt dicere illud Michę. 6. Dabo primogenitum meum pro ſcelere meo, fructum ventri mei pro peccato animæ meæ. Iſti.n. dāt primogenitos ſuos.i. ſubditos vel ſubditorum carnes, uel ſubſtantias dijs & fautoribus ne hi ꝓ ſcelere ſuo puniant a ſuis dñis, & ſuperioribus. ¶ Vel dic q̄ iſte rex eſt uſurarius qui.ſ. dijs,.i. aduocatis & balliuis primogenitos immolat, vt eum a regibus & ꝑlatis defendat. ¶ Vel dic q̄ illi filios ſuos ad litteram demonibus ſacrificant & ordinant inquantum ipſos ad fraudandum & vſuram inſtruunt informant, Pſ 105. Immolauerūt filios ſuos & filias ſuas demonijs.¶ Vel dic q̄ illi vſurarij & conſimiles peccatores ad litterā, filios

E ſuos ſacrificauerunt demonibus, inquantum ſuos imitatores & i malis diuitijs ſucceſſores faciũt. Pſa. 105. Immolauerunt filios ſuos & filias ſuas demonibus &c. ¶ Hic habes ꝙ iſti reges non petierunt niſi aquam & tamen dominus dedit eis aquam & victoriam. ¶ Vbi nota ꝙ dominus Deus ſemper dat abundantius quam petitur dum tamen quod iuſtum eſt requiratur. Vnde dicit. Iac. 1. Dat dominus affluenter, & non improperat &c. ſicut volueris.

Capitulum quartum. textus. Mulier autem quædam de vxoribus prophetarum clamabat ad Helizeum. Mor. Cap. 4.

MVlier quædam de vxoribus prophetarum quæ cuidam creditori erat obligata, conqueſta eſt Helizeo, ꝙ creditor occaſione debiti, ſuos duos filios volebat tollere, & ſeruituti ſubiugare, & cum in domo nihil haberet, præter parum olei, quo aliquotiens ſe vngebat, præcepit Helizeus ꝙ vaſa vacua reciperet, & clauſis oſtijs oleum in vaſa infunderet, & impleret. Hæc igitur ſupra ſe & filios oſtium clauſit, & filijs offerentibus vaſa, oleum infundere cœpit, & ad implēda omnia vaſa oleũ multiplicatum ſuffecit, & ſic vendito oleo creditori ſatisfecit, de reſiduo vero vna cum filijs ſuis vitam duxit. Vade (inquit) oleum & redde debitori tuo. Tu autē & filij tui de reſiduo viuite. ¶ Quia igitur iſtud exponitur multipliciter a multis, non eſt neceſſe ꝙ de noſtro plurimum apponamus, ſed ſolum ꝙ aliorum dicta ſeu ſententiam inſeramus. Dicunt igitur quidam allegorice, ꝙ mulier iſta eſt eccleſia, q. ſ. duos filios. i. duos populos habuit, quos creditor diabolus quotidie occidere, ſubtrahere & ſubiugare & per diuerſos errores & per peccatum contendit, & per obligationem viri ſui mortui. ſ. Adæ, ipſam & eius filios ſibi per peccatũ obligatos aſſerit atque dixit. Secundum pro certo iſta edocta ab Heliſeo. i. Chriſto, vaſa vacua. ſ. ſubditos & fideles &, patres ſanctos eccleſiæ primitiuæ qui. ſ. vacui fuerũt & pauperes in terrenis & ab alijs ſectis, per prædicationem mutuo accepit, & modicum olei. i. ſcientiæ vel doctrinæ vel diuinæ ſcientiæ & gratiæ vſque ad ſummum impleuit. Ita ꝙ

F iſta mulier. i. eccleſia de oleo ſcientiæ & ſanctitatis & gratiæ iſtorum, iam creditori diabolo & eius membris hæreticis & ſatisfecit, & filios ſuos fideles de ſuperabundantia ſpiritualiter nutrit. Conſtat enim ꝙ ſcientia & gratia Pauli & Auguſtini, qui aliquando vaſa vacua fuerunt, ita eſt multiplicata, ꝙ non ſolum ſuffecit ad maliciam diaboli & hæreticorum deludēdam & ipſorum obiectionibus ſatisfaciendum, immo etiam ſuperabundat ad nos alios qui reſidui ſumus in bonis moribus nutriendis. Vnde iſtis vaſis. i. primis doctoribus poſſumus dicere nos & alij eccleſiæ filij illud. Mat. 25. Date nobis de oleo veſtro, quia lampades noſtræ extinguuntur. ¶ Vel dic ꝙ mulier iſta. ſ. ſancta eccleſia, habet hodie multa vaſa. i. multos ſanctos qui præceſſerunt, qui oleo gratiæ & meritorum ſanctitate ita pleni ſunt, ꝙ ad liberādos & nutriēdos filios eccleſiæ ſuffecerũt, plenitudo. n. & ſuprogatio meritorum ſanctorum, pōt de pœna & culpa pro filijs eccleſiæ quibus a prælato datur indulgentia ſatisfacere, & etiam vltra hoc nutrimentum meritorum augere, & ipſos gratijs & virtutibus enutrire. Igitur neceſſe eſt ꝙ eccleſia vel anima ad Helizeum. i. ad Papam recurrat, vt de oleo indulgentiarum creditori ſuo. i. diuinæ iuſtitiæ ſatisfaciat & ſoluat, dicētes illud ꝓdictũ. Ma. 25. Date nobis de oleo veſtro &c. ¶ Vel illud allega de oleo meritorum noſtrorum ꝙ primo oportet de debito. i. de reatu & obligatione pœnæ ſatisfacere, & de reſiduo poterimus nutrimētum æternæ gloriæ accipere. ¶ Vel dic ꝙ creditor noſter eſt diuina iuſticia, q. ſ. filios duos noſtros. i. corpus & animā pro debito culparum noſtrarum nobis auferre minat, quapropter neceſſe eſt vt ad Helizeum. i. Chriſtum & ad Dei miſericordiam recurratur, & de oleo bonorum noſtrorum operum iſti creditori. i. diuinæ iuſticiæ perſoluatur, & de reſiduo vita cœleſtis gloriæ procuretur. Oleum enim bonorũ noſtrorum operum primo eſt debitorum pœnæ & culpæ perſolutio, reſiduum vero eſt ſpiritualiter nutritiuũ, & meritorum cumulatiuum, quia. ſ. primo neceſſe eſt ꝙ diuinæ iuſticiæ fiat ſatisfactio & ſic deducto ære alieno poterimus G de reliquo viuere, & poterit fieri meritorum cumulatio, & procurari æterna vita & refectio. Cuilibet ergo videtur diuina iuſticia dicere illud. 3. Re. 17. Fac mihi primum, tibi autem & filio tuo poſtea. ¶ Vel dic ꝙ ad Chriſtum debemus recurrere, vt. ſ. illud modicum olei. i. diuinæ gratiæ quod habemus, dignetur multiplicare, vt ſuæ iuſticiæ merito creditori noſtro poſſimus ſatisfacere, & vitam æternā de reliquo procurare. ¶ Vel allega de oleo elemoſynæ, quod ſcilicet non vaſis plenis, i. diuitibus, ſed vaſis vacuis. i. pauperibus infundi iubetur. Accipe (inquit) vaſa vacua nō pauca. Etiam ꝙ non publice ad mundi laudē ſed clauſo oſtio id eſt in occulto infundi mandatur. Ingredere (inquit) & claude oſtium. Vnde dr̄. Mat. 6. Cum facis elemoſynam, ne ſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera. Et re uera ſi fiant, oleũ iſtud. i. bona temporalia taliter multiplicabuntur, ꝙ non ſolum ad infundendum & pauperibus dandum ſufficient, immo & inde ad laute viuendum & opulenter excreſcent. Vnde dicitur. Luc. 6. Date & dabitur vobis &c. Et Apoſtolus. 1. Cor. 9. Hilarem datorem diligit Deus, ſequitur. Augebit incrementa frugũ iuſticiæ veſtræ. ¶ Vel allega, ꝙ quando mulier. i. aliqua perſona ab Heliſeo Chriſto multiplicationem olei ſui. i. augmentum gratiæ ſperat fieri, primo debet oſtiũ ſenſuum ſuorũ claudere, & ab exterioribus ſe delectationibus excludere, & in ſecretario cordis ꝑ cōſiderationem includi, & per humilitatem abſcondi. Quod ꝓ certo ſi fecerit, oleum gratiæ & meritorum ſuorum multiplicabitur, & duo filij ſui. ſ. corpus & anima a creditore diabolo liberabuntur, & de reſiduo meritorum nutrimentũ cumulabitur, & vita gloriæ concedetur. Vnde Mat. 6. Intra in cubiculum tuum, & pater tuus qui videt &c. ¶ Cum Helizeus quandoque apud quandam mulierem diuerteret & panem comederet, dixiſſe legit ipſa mulier viro ſuo. Animaduerto (inquit) ꝙ vir, ſanctus Dei eſt ille qui tranſit per nos frequenter. Faciamus igitur ei cenaculum paruum, & ponamus ei in eo lectulum, menſam, & candelabrum & cum H venerit ad nos, maneat ibi, quod factum eſt. Heliſeus enim diuertit ſe ad cenaculum, requieuitque ibi vna dierum, & vocans puerum ſuum, præcepit ei vt loqueretur ſunamiti illi & diceret, ecce ſedule miniſtraſti nobis, quid vis vt faciam tibi. Huic igitur quæ liberos non habebat, & vir ipſius ſenex erat, Heliſeus filium impetrauit, quem etiam tandem mortuum ſuſcitauit. & cætera. ¶ Mulier iſta magna, quæ ēe ſunamitis dr̄, quod interpretatur coccinea, vel captiua, voluntatem ſignificat, quæ re uera dr̄ magna, quia magna, poteſt capere. i. Deum. Eſa. 12. Magnus in medio tui ſanctus Iſrael. Captiua dr̄, quia potentia cæca, coccinea tamen & ardens, quæ per deſiderium & concupiſcentiam eſt feruida & inflammata. ¶ Vel etiam iſta eſt anima quæ magna eſt nobilitate. captiuata tamen originali culpa, & concupiſcentiæ ſeruitute, coccinea vero gratia & charitate, vel ſanguinis Chriſti a quo redēpta eſt rubicunda venuſtate. Vnde dr̄. Eſa. 52. Solue vincula colli tui filia hieruſalem. Iſta igitur debet dicere viro ſuo. i. veritati vel intellectui, ꝙ viro Heliſeo Chriſto qui frequenter eos viſitabit, & nunc per inſpirationem, nunc per ſcripturæ lectionem, nunc per tribulationem & correctionem, nunc per ſpiritualem conſolationem, nunc per temporalem ſubuentionem ad ipſos venire & per eos trāſire nō ceſſat, & dudum per beatā incarnationem, nunc vero per doctorum. & prælatorum eruditionem, finaliter vero per extremi iudicij executionem ipſos viſitat & frequentat. Debēt locũ oportunũ parare, vt apud eos poſſit quieſcere per gratiam & manere. Vñ Luc. 24. Mane nobiſcũ dñe, quoniam aduesperaſcit. Dico igit̄ ꝙ iſta mulier cũ viro ſuo. i. aia cum aio virtuoſo debēt Chr̄o cenaculũ & habitaculum in corde cōſtruere & locare. Ponāt igitur ibi lectũ vbi Chriſtus quieſcat, ipſum virtutibus ſtudeant ædificare, & ideo inter cæteras quattuor virtutes cōſtituere & locare, hic eſt munditia, innocentia, & caſtimonia & continentia. Lectulus noſter floridus Menſa quæ Chriſtum in perſona, pauperum reficiat, hæc eſt pietas, elemoſyna & clementia. Pſal. 22. Paraſti in conſpectu meo mēſam. Stella quæ Chriſtum ſedentem ſuſtentet, hoc eſt mētis tranquilitas & patiētia. Vñ i Apo. 4. Ecce in cœlo ſedes poſita erat, & ſupra ſedēſedēs, cādelabrũ ꝙ domũ cordis Chr̄o illuminat, hoc

eſt

A eſt diſcretio & ſapientia. zacha.4. Ecce candelabrũ aureũ totum, & proculdubio ſi cenaculum cordis iſta quattuor habuerit, & ſi puritatem, pietatem tranquilitatem & ſagacitatem continuerit, Heliſeus Chriſtus ibi libenter morabitur, qui filios. i. bona opera nobis dabit, etiam ſi per peccatum mortua fuerint, ipſa per pœnitentiam ſuſcitabit, dicens illud. Pſalm. 131. Hęc requies mea in ſeculum ſeculi. ¶ Vel illud dic ꝙ Heliſeus non legitur locutus fuiſſe perſonaliter cum iſta muliere, quamquam ſancta fuerit & bona, ſed per nuncium, quinimmo nomen eius proprium ſecundum Comeſtorem neſciuit, & ideo ipſam ſunamitem vocare generali nomine conſueuit. ¶ Allega ꝙ ſancti viri ſumma debẽt mulierum colloquia deuitare, dato ꝙ ſanctæ ſint, & ab eorũ conſortijs abſtinere debeant & earum nomina ignorare. Vnde dr̃. Eccl. 9. Auerte faciem tuam a muliere. ¶ Vel allega ꝙ iuſtum eſt ꝙ ſeruitoribus & miniſtris ſecundum merita ſatisfaciamus, & poſtquam ſedule miniſtrauerint, ſibi ſuum ſalarium perſoluamus. Ecce (inquit) ſedule miniſtraſti nobis, quid vis vt faciam tibi? ¶ Factum eſt ꝙ filius mulieris ſunamitis quæ Heliſeum hoſpitio ſuſceperat adueniente calore ſuper caput eius, moreretur. Quo contriſtata mulier, ad pedes Heliſei ſe proſtrauit, qui pietate motus, puerũ ſuũ cum virga ſeu baculo ſuo ad ponendum ſupra mortuum, vt ſic ſuſcitaretur miſit. Quod cũ feciſſet giezi, filius mortuus nõ ſurrexit. ſ. nec vox nec ſenſ' apparuit. Qui reuerſus obuiã Heliſeo nunciauit. Heliſeus igitur in propria pſona veniẽs & claudens oſtium, cubiculum intrat, & ſuper cadauer pueri ſuper lectum incubat, & os ori, oculos oculis, membraq; membris applicat, & vt caleſieret caro pueri, ſuper eum ſe incuruat. Tandem vero per domum aliquandiu deambulat & iterum aſcendit ſuper puerum, & ſe inclinat. Qui aperiẽs oculos, & ſepties oſcitans, a mortuis ſuſcitatur, & ipſum viuum matri ſuæ reſtituit atque donat. ¶ Ad litteram videtur eſſe ſecũdum ꝙ aliqui allegorice exponunt, talis proceſſus factus, & in reſuſcitatione & reparatione generis humani. Mulier enim iſta ſignificat eccleſiam cui. ſ. vnicum filium. ſ. humanum genus Deus a principio dedit, ſed adueniente calore concupiſcentiæ, iſte in adã per peccatũ occubuit & deceſſit, ſed verus Heliſeus. i. Deus iſtum ſuſcitare, & ad vitam gratiæ reducere volens baculum ſuum, ſ. legem ſcriptam, puero ſuo. ſ. moyſi tradidit, qui tamen mediate, iſto baculo. ſ. ſeueritate legis, iſtum filium. ſ. genus humanum a morte culpæ nullatenus ſuſcitauit. Apoſtolus. Heb. 7. Nihil. n. ad pfectum pduxit lex. Quapropter ipſe Heliſeus. i. Dei filius in propria perſona ad mortuum humanum genus venire voluit, & intrans cubiculum vteri virginalis, & cadaueri. i. carni humanę. i. p beatã incarnationẽ ſe cõiũxit & coaptauit, &
B pdicando per mundum aliquãdiu deambulauit, & ſic ſup lectum crucis aſcendens, & per carnem pueri. i. humanitatẽ aſſumptam in ignẽ paſſionis calefaciens, ipſum genus humanum per gratiam viuificauit, & viuum. ſ. a morte culpæ puerum ſepties ſuſcitantem. ſ. per ſeptem dona vel ſeptem ſacramenta reſpirantem, matri ſuæ. ſ. eccleſiæ reſtituit. Vnde dicitur. 3. Reg. 17. Depoſuit puerum de cœnaculo, & tradidit eum matri ſuæ dicens viuit filius tuus. ¶ Vel dic ꝙ Heliſeus eſt prælatus, mr̃ eſt eccleſia, filius mortuus eſt ſubditus populus, peccatis & erroribus ſubiugatus. Igitur iſta eſt veritas, ꝙ filij mortui. i. peccatores ſubditi melius ſuſcitantur, & ad vitam gratiæ reſtituuntur, qñ a proprio prælato perſonaliter viſitantur, & quandu per incubationem, præſentiam & moram ipſius caleſiunt & fouentur, q̃ quando ſolum per nuncios & vicarios portantes baculos. i. ad percutiendũ & exigendum paratos, mortui & deſolati huiuſmodi frequẽtãtur. Male ergo faciũt prælati vel curati, qui populum ſuum principaliter non viſitant, & qui nuncios & vicarios ibi mittunt & alibi trahunt. Dicat ergo quilibet platus illud euãge. Mat. 8. Ego veniã & curabo eũ. Nuncij & vicarij in abſentia prælati vtuntur baculo duræ ſeueritatis, dominus vero verbo vtitur, & calefactione ac aſſociatione pietatis & charitatis, & ideo illi cum baculo iſto ſcilicet cum virga iuriſdictionis eis commiſſa, magis ſolẽt lædere q̃ iuuare. ¶ Vel dic ꝙ filius. i. peccator, melius per calefactionem, quam p baculũ. i. melius per manſuetudinem quam per ſeueritatem viuificatur & emendat, & iõ illis qui baculo duræ correctionis vel punitionis vtunt̃, poſſunt ſubditi dicere illud ſupra. 1. Re. 17. Nunquid canis ego ſum, ꝗa tu venis ad me cũ baculo? Acſi C diceret. Cõtra canes. i. cõtra infideles hæreticos & obſtinatos eſt cum ſeueritatis baculo procedendũ, contra alios delinquentes eſt cum benignitate & manſuetudine dimicandum. ¶ Vel dic moraliter ꝙ cum quis filium ſuum mortuũ. i. peccatorem animum vult ſuſcitare, debet in cubiculum p meditationem intrare, oſtia ſenſuum per ſuam abſconſionẽ & humilitatem claudere, ſuper cadauer. i. ſup animam peccato mortuam, per contritionem, fletum & ſui diſcuſſionẽ incumbere, per confeſſionem & orationem clamare p ſatiſfactionem deambulare, & ſic ipſum ad vitam gratiæ poterit ſuſcitare.

Ex capitulo quarto. Textus. Erat autem fames in terra, & filij prophetarum habitabant coram eo. Moralitatum. Capitulum. 1

CVm fames eſſet in terra, dixit Heliſeus vni de pueris ſuis vt pulmentum coqueret vt comederent filij prophetarum. Qui vitem agreſtem inueniens, & inde colloquintidas colligens in ollam concidit, & pulmentum decoquens coram filijs prophetarum appoſuit. Qui amaritudinem ſufferre non valentes, mors in olla vir Dei clamauerunt. Ipſe vero Heliſeus farinã immiſcens, amaritudinẽ temperauit. ¶ Dic ꝙ iſta vitis agreſtis, veterem legẽ vel ſcientiam propheticam ſignificat, & ipſius literalem ſenſum deſignat. ¶ Igitur q̃ñque accidit ꝙ cũ Heliſeus. i. Deus vel prælatus, filijs prophetarum. i. ſuis fidelibus, pulmentum doctrinæ parare iubet, pueri ſui. ſ. pueriles & ignari doctores, vitem agreſtem. i. ſcientiam legalem & propheticam inueniunt & ipſas male intelligentes, colloquintidas. i. aliquas malas ſuperficiales & apparentes ſcientias colligunt, & inde pulmentum amarum. i. doctrinam hæreticam componũt & conficiunt. Iſtud ergo aduertentes fideles clamant aliquotiens mors in olla. Quapropter Heliſeus. i. bonus prælatus, ſtatim debet occurrere & farinam ſacræ doctrinæ & ſani intellectus adbibere, vt ſic poſſit omnem hæreſis & malę doctrinæ amaritudinem effugare. Vnde dicitur. Iudith. 5. Fontes amari obdulcati ſunt. ¶ Vel dic ꝙ olla cum amaro pulmento eſt mundi proſperitas vel ipſe mundus, cuius. ſ. pulmentum. i. cuius delicias & diuitias, filij prophetarum. i. viri ſancti amaras reputant & mortales. Mors enim in olla vir Dei. Iſtę enim ſunt quæ amaritudinem ac ſollicitudinem cõtinent, & mortem vitiorum & tormentorum ab amantibus procurant, quapropter ſancti viri quamquam fame & inopia vrgeantur, ipſas comedere, habere vel acquirere nunquam amant, dicentes illud Iob. 6. Nunquid inquiunt comedi poterit inſulſum quod non eſt ſale conditum, aut guſtari quod guſtatum affert mortem? Non reſtat igitur niſi ꝙ farina id eſt diſcretio apponatur, & niſi ꝙ homo huiuſmodi pulmento id eſt rebus temporalibus diſcrete & temperate vtatur, quia tunc nocere non poterit, licet comedatur, quinimmo omnis amaritudo quæ ibi eſt, in dulcedinem conuertetur inquantum. ſ. ex bono vſu talium merita & gratiæ augebuntur. Proſperitas enim mundi non nocet diſcrete vtentibus, quinimmo ipſos delectat tam gratijs quam virtutibus. Vnde in Prouer. 27. Quæ amara ſunt, dulcia eſſe videntur. ¶ Vel dic ꝙ olla cum pulmento amaro eſt mundus cum tribulationibus ſuis, quod quando filijs prophetarum. i. ſanctis viris apponitur, ſæpe fit ꝙ præ tribulationum amaritudine ad Heliſeum, id eſt ad Deum clamitare coguntur. Mors inquiunt in olla. Iſti igitur farinam id eſt gratiam ſuam & interiorem conſolationem adhibent, & ſic illud quod eis primo videbatur amarum, dulce & delectabile eſſe apparet. Vnde dicitur. Prouer. 27. Anima eſuriens pro dulci amarum ſumet, ſicut in martyribus fuit viſum.

D (margin, beside "fame & inopia")

E *Capitulum quintum. Textus. Naaman princeps militiæ regis ſyriæ. Moralitatum. Cap. 6.*

NAaman princeps regis ſyriæ fortius & diues, ſed leproſus erat, qui veniens ad Heliſeum vt ab ipſo curaretur a lepra, præceptum ab Heliſeo accepit, ꝙ in iordane ſepties lauaretur promittens ꝙ ita caro ipſius mundaretur. Vade (inquit) & lauare ſepties in iordane, & recipiet ſanitatem caro tua. Indignatus igitur Naaman ꝙ ad ipſum non egrediebatur, & locum lepræ tangendo, dominum ſuum non deprecabatur, incepit recedere, & loturam Iordanis vilipendens, fluuios damaſci & abana & farfar cepit laudare ſuper Iordanis fluuium. Ad inſtantiam tamen ſeruorum ſuorum ad Iordanem deſcendēs ſe lauit, & ſtatim ſanatus eſt a lepra caro eius, & ut caro pueri ſibi reſtituta fuit. Qui protinus ad Heliſeum reuertens, idolatriæ reſignauit, & duos burdones oneratos de terra Iſraelitici ſoli in Syriam deferens, ex tunc ſuper terram illam dominum adorauit. ¶ Quidam exponunt illud allegorice, dicentes, ꝙ iſte Naama Syrus gentilis gentilitatem ſignificat, quæ ſcilicet fortis per temporalem potentiam, diues ꝑ philoſophicam ſapientiam ſemper fuit, leproſus tamen per errores & idolatriam erat. Hic igitur ad Heliſeum, i. ad Chriſtum per fidem uenit, ad cuius doctrinam & mandatum in iordane.i. in baptiſmo ſepties, i. ſeptem criminalia ſualauit, & ſic ſanitatē grãæ reportauit. Vñ dr̃ Ioh.9. Abij, laui & uidi. Idolatriæ ēt tunc renunciauit, de terra uero Iſr.i. de puluere & de doctrina ſacræ ſcripturæ qua mediante Deum Iſrael credidit, adorauit. ¶ Vel dic ꝙ Iordanis iſte ſignificat flumen pœnitentiæ & lachrymarum, vel etiam fluuium baptiſmi, &c. Vide hoc ſupra li.8.c.4 de Iordane, & melius eodem li.c.51.vbi agitur de abana, vbi iſta ſilia exponitur de vtroque. ¶ Vel illud dic ſi vis, ſ. ꝙ iſte naaman recedebat indignans, & abſolutionem ſui contemnebat, & abana & farfar aquas Iordanis baptiſmo præferebat. Allega contra gentiles, qui baptiſmum contemnũt, & aquas damaſci.i. ablutiones machometi præferunt. ¶ Vel allega contra regulares ſæculares, qui Iordanem.i. ſacram ſcripturam videntur contemnere, & fluuios damaſci.i. ſcientias mundi, ſ. leges & medicinam & huiuſmodi ſibi videntur anteferre, quia ſicut Apoſtolus.1.Cor.2. dicit. Animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei. ¶ Vel etiam allega contra ſæculares, qui Iordanem fluuium religionis, deuotionis, pœnitentiæ & compunctionis fugiunt & contemnunt, aquas vero damaſci.i. mundi delitias & diuitias anteponunt. Animæ eſurienti etiam ea quæ amara ſunt dulcia eſſe vidētur. Vnde in

F Prouer.27. Cum tamen iſta aqua ſit quæ lepras vitiorum mundat, & quæ innocentiam reparat, vt ſupra ſecundo. Sanaui aquas has, & non erit mors neque ſterilitas. Vide ſi vis ſupra libro.8.c.3. de abana. ¶ Vel dic ꝙ ſerui reprehēderũt indignationem naaman & eum lauari fecerunt, & ſic ſanitatis eius occaſio fuerũt. Poteſt ad hoc allegari ꝙ boni familiares non debent iram & indignationem dominorum attendere, ſed eam potius mittigare, & ad illa quæ ſunt vtilia inclinare. ¶ Vel illud allega, ꝙ minoribus quãdoque reuelat illud quod maioribus denegat, & ꝙ quãdoque minoribus inſpiratur quod maioribus vtile comprobatur. ¶ Vel allega, ꝙ ſicut naaman ad vocem puellæ captiuæ ad prophetam venit, & ad vocem ſeruorum ſe in Iordane lauit, & ſanitatem ſuſcepit, Sic vero ſæpe accidit ꝙ ſerui & ancillæ dominos ſuos ad virtutes & ad fidem inuitant, vt ſ. ad prophetam Chriſtum veniant, & ad ipſam per pœnitentiam redeant, & ſic cauſa ſunt ꝙ ſanitatem gratiæ recipiunt & ꝓcurant. ¶ Vel etiam ſerui & ancillæ.i. deſpicabiles perſonæ.ſ. piſcatores, Apoſtoli, principes mundi ad fidem & ad baptiſmum vocauerunt, & ipſis mediantibus ſanitatem gratiæ receperunt. Vnde Apoſtolus.1. Cor.1. Infirma mundi elegit Deus vt confundat fortia &c. ¶ Naaman ſyrus fortis & diues leproſus vero ſanatus a lepra heliſeo munera obtulit, quæ.ſ. Heliſeus pœnitus refutauit. De quo gieſi puer Heliſei indignans & dicens, pepercit dominus meus ſyro, iſti, vt nõ acciperet quæ portabat, poſt eum cucurrit, & talentum argenti, & duo mutatoria veſtimenta nomine Heliſei petijt G & recepit. Quod Heliſeus in ſpiritu videns gieſi vbi fuerat requiſiuit. Quem mendaciter excuſantem, eum ad ſubeundum lepram naaman condemnauit. Nonne inquit cor meũ præſens erat quando vir de curru ſuo redijt, & quando cepiſti argentum & veſtes, vt emas olineta, vineas, oues & boues, ſeruos & ancillas? Sed & lepra naaman adhærebit tibi & ſemini tuo in perpetuum. Et egreſſus eſt ab eo leproſus ſicut nix. ¶ Igitur hic aduerte ꝙ dare munera volens, a lepra curatur, refutans munera, a ſpiritu ſancto illuminatur, accipiens munera, lepra quæ alium dimiſerat maculatur. In his igitur nota ꝙ illi qui de mundi diuitijs per libertatem & elemoſynam ſe liberant, lepra auariciæ ſe expediunt. Vnde Luc.11. Date elemoſynam, & ecce omnia munda erunt vobis. Item in hoc nota ꝙ viri qui dona & munera refutant & qui non ſolum ante, ſed poſt gratiam factam dona repudiant, ſpiritu ſancto repleri merentur, & ad prouidendum occulta illuminantur, Vnde in Prouer.15. Qui odit munera, viuet. ¶ Item nota ꝙ ille qui pro mundatione lepræ.i. pro ſacramētorum miniſtratione, vel pro gratiæ collatione munera recipit, lepram ſimoniæ & auaricia incurrit, & ſe ſemē que ſuum.i. hæredes & ſucceſſores ſuos, qui.ſ. ſib. in male acquiſitis ſuccedunt, lepræ peccati ſubijcit & exponit. Vnde de talibus qui de ſimonijs vel de vſuris diuitias acquirunt, dr̃. Prou.15 Conturbat domum ſuam qui ſectatur auariciã. ¶ Vel ſi vis allega, ꝙ familiares prælatorum quandoque ipſis ignorantibus pecunias accipiunt, & magiſtrorũ noĩe munera recipiunt, & ſic lepram ſimoniæ cõmittunt, ſuosque magiſtros diffamari faciunt, propter quod indignationem eorum aliquando incurrunt. ¶ Vel dic quomodo mali officiales nulli extraneo reputãt parcēdum, ſed omnes potius ſpoliandos, ſicut patet de iſto, qui murmurando dicebat pepercit dominus, ſyro illi &c. viuit dñs, quia curram poſt illũ, & accipiam ab illo aliquid. Iſti totum perdidiſſe ſe reputãt, quod alij ad domos ſuas reportant. Videtur enim ſibi ꝙ alij omnia debēt eis dimittere, & nihil pœnitus retinere. Quod vtique verum videtur de officialibus curiæ romanæ, & etiã de curialibus dominorum. Vnde de ipſis dicitur. Iob.40. Abſorbebit fluuium & non mirabit̃, habet fiduciam ꝙ influat Iordanis in os eius. ¶ Vel dic ꝙ gieſi in veteri teſtamento & Simon in nouo, ſimoniã iam inuenerunt. Vnde pro gratia ſpirituali precium gieſi accepit, & ſic illam vēdere voluit. Simon vero pro gratia emenda pecuniam obtulit, ſicut dicitur in Act.8. Apoſtolorũ. Et ſic vnus gratiam vendentium, alius ementium pater fuit, vtraque tamen ſecta damnatur. Quia ſicut dicitur. Ioan.2. Dominus ementes & vendentes H proiecit de templo.

Capitulum ſextum. textus. Dixerunt autem filij prophetarum ad Heliſeum. Moralitatum. Cap. 7.

FIlij prophetarum qui cum Heliſeo morabantur cum locum nimis anguſtum haberent, ad ſiluam vt ibi ligna cederent, & habitationem facerent latiorem, perrexerunt. Factum eſt igitur ꝙ ferrum ſecuris vnius quam mutuo ceperat, in aquam cecidit, propter quod ad Heliſeum nimis dolens & triſtis clamaui hau heu heu (inquit) domine mi, & hoc ipſum mutuo acceperam. Heliſeus igitur lignum ſuccidit, & in aquam poſuit & ſtatim ferrum quod in imo latebat, ſupernatauit. ¶ Illud a multis multipliciter exponitur. Dicunt enim allegorice quod Heliſeus eſt Dei filius, ſecuris eſt homo aſſumptus, qui ſcilicet ferrum & lignum, id eſt corpus & animam in ſe habet, manubrium enim id eſt corpus teneri potuit, ferrum vero, id eſt animã collabi, & ab ipſo manubrio ſeparari & decidere oportuit. Quod ſcilicet factum eſt quãdo in morte ferrum iſtud id eſt mortalis anima ad profundum fluminis id eſt ad infernum deſcendit. Ferrum igitur iſtud virtute Heliſei, id eſt anima virtute verbi per reſurrectionem ſupernatauit, & ad manubrium, id eſt ad corpus iterum remeauit. ¶ Vel dic ſecundum Hieronymum. Marc.14. Ferrum pondero-

A ponderoſum eſt genus humanum, manubrium eſt lignum
vetitum,puer qui ſecurim tenebat eſt Adam, Heliſeus eſt
Chriſtus,lignum,quod in aqua ponitur eſt crux,aqua vero
eſt baptiſmus,ſundus eſt infernus. Igitur iſta eſt veritas, ꝙ
ferrum illud .i.genus humanum a principio de manu pueri
i.de manutenentia Adam ab ipſo manubrio.i.ligno vetito
in profundum inferni cecidit, & ſic Adá ferrum ſuum, qđ
male tenuerat, tunc amiſit. Quod videns Dei filius Heli
ſeus,miſericordia motus,aliud lignum fecit.i. lignum ſan-
ctæ Crucis,quod cum aqua.i. cum baptiſmo coniungens,
iſtis duobus mediantibus ferrum illud. i. genus humanum
de profundo inferni. i. de ſtatu damnationis rediji, & ſur-
ſum ad ſtatum gratiæ & gloriæ natauit.Lignum enim & a-
qua.i.crux & paſſio Chriſti, & baptiſmus genus humanũ
de profundo vitiorum eleuauit,& per virtutẽ Chriſti ſur-
ſum ad ſtatum gloriæ portauit, & ſic fit ꝙ illud quod per
vnum lignum perditur,per alterius ligni beneficia repara-
tur.Vnde canitur. Vt qui in ligno vincebat, in ligno quoq;
vinceretur: vt unde mors oriebatur, inde vita reſurgeret.
¶ Vel etiam eſt ipſe peccator,qui.ſ. a manubrio gratiæ, &
manutenentia ſpei,& fiduciæ & a manu pueri.i. ab auxilio
ſuæ miſericordiæ,per peccatum decidit, & aliquando per
auariciam inferius in mundana labitur,vel etiam qũque p
deſperationem inferius ad infernum deſcendit.Vnde dici-
tur.Treo. 3. Lapſa eſt in lacum vita mea, poſuerunt lapidẽ
ſuper me.Igitur ad hoc ꝙ iſtud ferrum ponderoſum.i.mẽs
peccatrix depreſſa vel deſperata ſurſum ad manuteōẽtiam
pueri Chriſti redeat, & ad locum & Manubriũ ſuum.ſ. ad
ſtatum gratiæ reueniat,neceſſe eſt ꝙ lignum nouum appo-
natur.i.ꝙ crucis memoria,ſpes & deuotio intercedat. Qñ
enim lignum in aqua ponitur.i.qñ crucis deuotio aquæ la-
chrymarum adiungitur,tunc vere neceſſe eſt ꝙ ferrum qđ
ceciderat.i.mens quæ perierat,ad ſtatum gratię releuetur.
Et de hoc videtur poſſe exponi illud Iob. 14. Lignum hẽt
ſpem.Quia .ſ.ſi præciſum fuerit.ſ. ferro prædicto. ſ. mens &
ſenuerit in terra radix eius, ad odorem aquæ germinabit,
& faciet comam quaſi cum primũ plantatum eſt.¶ Vel dic
ꝙ ferrum iſtud eſt peccator ſubditus &c. ſicut ſupra. Qui
pro certo qñ a manu pueri.i. ab obedientia prælati per in-
obedientiam & apoſtaſiam decidit, & ſe in profundum vi-
tiorum immergit, & in aqua mundanarum deliciarum la-
B bitur.Ad hoc ergo ꝙ iſte ad manubrium.i. ad manutenen
tiam & obedientiam prælati, & ad ſtatum gratiæ reueniat,
& de profundo reſurgat, neceſſe eſt ꝙ iſte puer prælatus
ad Heliſeum.i.ad Deum per orationem recurrat, & ꝙ ca-
ſum perditionemque illius quem mutuo acceperat, & qui
ſibi in commiſſo pro cuſtodiendo traditus fuerat, defleat,
& ꝙ ẽt lignum.i.virga correctionis,& aqua.i. dulcedo cõ-
paſſionis ſuccurrat.Qñ enim & lignum & aqua.i. ſeueritas
& pietas adinuicem iunguntur,facile fit ꝙ ferrum.i.pecca-
tor ad ſtatum gratiæ redeat,& a profundo vitiorum leue
tur. Vnde dr.nu.23.Tu virga percuties eum,& animá eius
ab inferno liberas.Sa.14.Bene igitur dicitur. Benedictum
ſit lignum per quod fit iuſticia. ¶ Vel ſi vis iſtud allega, ꝙ
qñ quis perdit illud quod mutuo accepit,magis debet cõ-
triſtari quá qñ illud quod ſuum eſt amittit.Heu inquit dñe
mi,& hoc ipſum mutuo acceperam ſicut de nutrice beati
Benedicti legitur,ꝙ capiſterium fractum deplorans,ipſius
reparationem promeruit. ¶ Rex Syriæ audiens ꝙ Heliſe⁹
propheta eſſet in Iſrael,qui omnes inſidias ſuas filijs Iſrael
reuelabat,miſit exercitum ſuum in Dothaim nocte,ut ap-
prehenderent Heliſeum.Cum igitur nocte ciuitatem circũ
dediſſent,& ex hoc puer Heliſei timuiſſet,dixit ei prophe-
ta.Noli timere,plures ſunt nobiſcum,quàm cum eis. Ro-
gauit igitur Heliſeus dominum, ꝙ oculos pueri aperiret
& ꝙ oculos.i.intelligentiam hoſtium excecaret. Quod fa-
ctum eſt,quia puer eius ſpiritu illuminatus, totum montẽ
plenum equis & curribus igneis pro defenſione Heliſei vi
dit,exercitus autem cecitate percuſſus, Heliſeum nõ agno
uit, immo ipſum vſque ad medium Samariæ ſecutus fuit.
Non eſt (inquit) hæc uia,nec iſta ciuitas,venite oſtendam
vobis virum quẽ petitis,ſequimini me. Qui ſcilicet ipſum
Samariam ſecuti ſunt, & poſt cũ ad preces Heliſei oculi
eorum aperti eſſent,ſe eſſe in medio Samarię cognouerũt.
Hos igit nõ eſt paſſus Heliſeus a rege Iſrael pcuti,ſed po-
ti⁹ iſtos fecit cibis refici,& liberos ad dñm ſuũ remitti.Nõ G
pcutias inquit eos. Nec enim cępiſti eos gladio, & arcu vt
percutias.¶ Iſta poſſunt allegari exemplariter ad plura.Pri-
mo ꝙ angeli mittuntur ad cuſtodiam beatorum, qui.ſ. hic
in figura curruum & equorum igneorum venerunt. Pſalm.
90.Angelis ſuis mandauit de te. ¶ Vel allega ꝙ ſoli pueri.i.
ſoli innocentes & pueri ſunt digni angelos videre,mali ve-
ro excecantur, ꝙ non ſolum ſpiritualia non vident, immo
præſentia temporalia pericula neſciunt præcauere.¶ Vel dic
myſtice ꝙ iſti ſerui regis ſyriæ.i.ſerui diaboli, ſignificát ge-
neraliter peccatores,qui.ſ.cecitate ignorantię in vita iſta p
cutiuntur, ita ꝙ voluntarie in manus hoſtium ſuorum.i.de-
monum progrediuntur,& neſcientes vbi ſunt aut quo va-
dunt, in manus hoſtium ſuorum.i. demonum ſeu vitiorum
prolabuntur.Verũtamen ſæpe fit,ꝙ ad præces Heliſei.i.prę-
dicatoris vel prælati,oculi iſtorum per ſui conſiderationem
aperiuntur, & a Deo per tribulationes & inſpirationes &
per prædicationes vel ſcripturæ eruditiones ſtatus eorum
ipſis reuelatur. Vnde dicitur.Iob.9. Cum cęcus eſſem modo
video.Et tunc ſe eſſe in medio Samarię.i.in ſtatu peccati,&
inter hoſtes ſuos,& in periculo mortis æternę cognoſcunt,
ſed a rege Iſrael.i.Chriſti miſericordia liberantur, qui.ſ.ip-
ſos per dánationem non percutit,ſed pane doctrinæ & gra-
tiæ eos reficit, & liberos abire permittit. Tali igitur pecca-
tori ſic excecato, & in medio hoſtium conſtituto, dicitur
illud. Hier. 3. Leua oculos in directum,& vide vbi nũc pro
ſtrata ſis.¶ Vel dic ꝙ rex Iſrael.i.bonus prælatus, nõ ſolum
debet paſcere ſuos,ſed etiam alienos,nec ſolum debet be-
nefacere bonis & amicis, immo etiam inimicis extraneis &
remotis.¶ Vel dic ꝙ nobiles principes nũquam debent per-
cutere illos quos a caſu & fortuna vident in ſuis manibus
cecidiſſe, ſed potius ipſos paſcere, hoc eſt dimittere, ſi eos
contingit ad ipſum per Dei prouidentiam aduenIſſe. ¶ Hic
habes ꝙ obſidente Benadab rege ſyriæ ciuitatem Samarię,
facta eſt ibi tanta fames, ꝙ mulieres paruulos ſuos comede
bant. Vnde factum eſt, ꝙ duę mulieres conuenerunt inter ſe
de filijs comedendis. Da mihi inquit vna filium tuum vt co
medamus hodie,& filium meum cras.Cum igitur ambę ma
tres vnum de filijs comediſſent,altera die cum reliqua dare
filium ſuum deberet,noluit,ſed filium ſuum abſcõdit. Quo
audito ioram rex Iſrael,quamquam iniquus,veſtimenta ſua
ſcidit,& contra Heliſeum inſurgere voluit, & ipſum occidi
mandauit.In craſtino tamen Dei nutu tanta abundantia in D
vrbe facta eſt, ꝙ duo modij ſarinæ ſtatere vno per illum in
porta Samariæ venderentur, & ſic puer ille bona hora fuit
reſeruatus, quem ſequens abundantia de matrum impia-
rum dentibus liberauit. ¶ Dic ꝙ iſta Samariæ ciuitas, quæ
interpretatur cuſtos domini,ſignificat eccleſiam, quamquá
.ſ.rex ſyriæ qui interpretatur excelſus .i. diabolus qui cum
per ſuperbiam eſt excelſus, cum exercitu vitiorum & de-
monum ſemper pugnat. In iſta eſt igitur hodie tanta fames
auaritiæ, ꝙ etiam matres.i.pręlati eccleſiaſtici qui deberent
eſſe magis miſericordes quam matres,proprios filios.i.pro-
prios ſubditos rapinis & exactionibus comedunt & conſu-
munt.Quo audito ipſi reges ſeculares quamquam mali, in-
dignantur & admirantur, & veſtimenta ſua ſcindunt .i.ec-
cleſiaſticorum crimina deteſtãtur, dicentes illud. Tren.2.
Nunquid comedunt matres filios ſuos ad menſuram pal-
mę.Iſti igitur mali reges .i. ſeculãres vidẽtes talium matrũ,
.i.eccleſiaſticorum prælatorum impietatem, ſolent contra
Heliſeum.i. contra prælatos proper ipſos bonos ſubditos
inſurgere, & famẽ auaritiæ quæ in vrbe eccleſiæ viget,nitũ
tur in ipſis punire. Dicunt enim, ſi matres & prælati eorum
comedunt quare & nos nõ habebimus partem noſtram &c.
¶ Vel dic ſi vis, ꝙ iſtę duę matres ſignificant malos iudices,
officiales & procuratores,qui .ſ. de comedẽdis ſubditis ſuis
deprædandis & depauperandis inter ſe paciſcuntur & in
hoc contra pauperes filios impię lederantur. Comedamus
filium tuum (inquit) hodie & filium meum comedamus
cras. Vnde de malo federe iſtorum aduocatorum, balliuo-
rum & procuratorum,quo .ſ. vnus alterum ad comedendũ
alterum adiuuat, hoc eſt ad proprios filios .i. ad vicinos &
ſubditos impugnandum, dicitur. Eſa. 34. Ibi congregati
ſunt milui, alter ad alterum. ¶ Vel poſſemus dice-
re, quod iſtæ impiæ duæ matres, ſignificant malum

E principem & malum prælatum qui ſcilicet inter ſe quandoque confederantur, ad ſubditos alter alterius deprædandos. Et breuiter hoc eſt verum, quòd mali ſuperiores ſe ſolent inuicem adiuuare, vt poſsint proprios ſubditos rapiendo grauare. ¶ Vel ſi vis dic de falſis ſocijs & amicis, qui ſcilicet dato quòd inter ſe ſocietatem faciant, libenter tamen alios ad comedendum filium ſuum, id eſt ad conſulendum patronum ſuum aſſociant, vbi vero pro rata debent conuiuium facere alijs, vel aliquid ex ſuo expendere, ſtatim videbis eos ſe abſcondere, & ſocietatis fidem non ſeruare. Verſus. Sceuola tu comedis apud omnes, nullus apud te. Aut rependе vicem, aut deſine velle vocari. ¶ Vel allega quomodo prouidētia occulte vnum occidit, & alium cuſtodit, & quomodo Deus ordinat quandoque aliquem nō inueniri, vt ſibi a periculo poſſit parci, & hoc quando remedium videt in propinquos parari. Videbat enim Deus, ꝙ opulentia in urbe die craſtino debebat eſſe, & voluit tunc abſcondi, ne ab ipſis matribus voraretur. Et ideo prouerbium eſt. Bene cuſtoditur quem Deus cuſtodiendum decreuerit. Sicut etiam de quibuſdā ſceleratis audiui, quòd cum Parrhyſius ad patibulum adiudicati eſſent, factum eſt quòd in quadriga in qua ad ſupplicium vehebantur, omnes contineri nequibant, vnde vnus eorum repoſitus eſt in carcerem, vt in craſtinum duceretur. Cum ergo aliqui amicorum cucurriſſent ad regem, & apportarent relaxationē omnium, iam alij inuenti ſunt ſuſpenſi. Ille autem qui in quadrigia contineri nequierat, extitit liberatus. Diuina enim iudicia multis modis circa hominem operantur, & ad illos ſaluandos, alios vero liberandos multipliciter variantur. Deut. 32. Vnde dicitur. Ego occidam & ego viuere faciam.

Capitulum ſextum. textus. Dixit autem Heliſeus. audite verbum domini, hæc dicit dominus, In tempore. Moralitatum: Capitulum. 8.

Syri obſidentes ciuitatem Samariç, nocte a domino territi ſunt, tumultum & ſonitum audientes, ac per hoc timuerant taliter, quod relictis tentorijs, & cūcto ſuppellectili, receſſerunt. Igitur cum viri leproſi

F ex Iſrael ad Syrorum exercitum contingerēt, pro eo quod propter famis inopiam in Samaria remanere nequirent, factum eſt in caſtris Syriæ neminem inuenerunt, ſed aurum, & argentum inde tollentes fugam Syrorum in ciuitate nūciarent, filijs Iſrael cuncta diripientibus, & in ciuitatē deportantibus, abūdantia tanta ibi facta eſt, ꝙ Duos modios Hordei pro uno ſtatere argenti habebant, qui prius proprios filios manducabant. Sic vero moraliter loquendo, quandoque contingit ꝙ viri leproſi .i. pauperes religioſi, qui leproſi .i. viles & abhominabiles ab hominibus ſecularibus reputantur, ſicut dicitur de Chriſto. Eſa. 53. Reputauimus eum leproſum & percuſſum a Deo, & humiliatum, vadūt ad caſtra Syrorum qui erant gentiles .i. ad ſcientias philoſophicas, in quibus .i. caſtris .i. in quibus philoſophorum gentilium libris, & ſcientijs poſt ipſorum fugam, receſſum, & mortem, iſti aurum ſapientiæ, & argentum eloquentiæ inuenerunt. Quod reſpicientes per humilitatem abſcōderūt, nec ipſam propalando inanem gloriam inde quærunt, & tandem opulentiam ſcientiarum, quam in iſtis caſtris inuenerunt, in urbe eccleſiæ famelica prædicando nunciāt, omnem famem ignorantiæ inde fugant. Iſti enim quatuor fuiſſe dicuntur, inquantum quattuor uirtutibus cardinalibus inſigniti, & quattuor euangeliorum doctrinis imbuti, per quatuor mundi partes prædicare noſcuntur. Vnde dicitur. Inuentus eſt uir pauper in ea, & liberauit eum ſapientia ſua. Eccl. 9. ¶ Hic ſcribitur de illo principe, qui dicenti Heliſeo in craſtino ſummam fertilitatem in Samaria futurā, ubi tamen præ fame matres filios comedebant, credere noluit, & quaſi deridendo cœpit dicere, & ſi dominus cataractas cæli aperiret, impoſſibile eſt quod tu dicis. Heliſeus autem ironice reſpondens ait. Videbis inquit, & non comedes ex eo. Quod factum eſt, quia in craſtina fugientibus Syris qui

G ciuitatē obſederant, propter victualia ab eis derelicta opulentia nata eſt. Ille uero princeps qui in porta ciuitatis a rege fuerat conſtitutus, fuit a turba populi conculcatus, & ſub pedibus interfectus. Poteſt allegari, quòd fatuum eſt diuinis verbis contradicere, ſed potius neceſſe eſt ipſa cum reuerentia credere, & in euentu certiſſime confidere, & ſperare.

Capitulum octauum. textus. Heliſeus autem locutus eſt ad mulierem cuius viuere fecerat filium. Moralitatum. Capitulum. 9.

Hic habes ꝙ mulier illa ſunamitis, cui Heliſeus filiū dederat, & mortuum ſuſcitauerat, poſtquam multis annis peregrinata fuiſſet, ad terram Iſrael rediji, cui rex Iſrael omnia quæ prius ſua fuerant, reſtitui mandauit. ¶ Sic vere anima cuius filium, id eſt cuius animum Heliſeus .i. Deus per creationem dat, & per baptiſmum reſuſcitat, & poſtquam diu eſt peregrinata per mūdum in hac vita, peragrat in Iſrael, id eſt in paradiſum finaliter reuertitur, ubi rex Iſrael Deus pater hæreditatem ſuam, ſcilicet gloriam paradiſi ſibi reſtituit atque donat. Pſalm. 15. Tu es qui reſtitues hæreditatem meam mihi &c. ¶ Vel dic ꝙ mulier iſta poſt baptiſmum quandoque peccādo a Deo peregrinatur, tandem tamen per pœnitentiam reuertitur & tunc ad poſſeſſiones uirtutum quas antea habuerat, reſtauratur. Pœnitentia enim poſt luctum facit gaudere, & omnia quæ noſtra fuerant ſcilicet virtutes, & gratias quas homo habuerat ante peccatum, facit rehabere cui tamen Nouatianus hæreticus credidit contrarium, ut patet in hiſtoria tripertita. ¶ Hic habes quòd Benadab rex ſyriæ, qui prius in proſperitate poſitus, Heliſeum capi, & occidi mandauerat, nunc vero in infirmitate cōſtitutus, ipſum honorari, & verum moriturus eſſet mandat. In quo nota, quod multi ſunt qui in proſperitate poſiti, ſanctos viros & religioſos cōtemnunt, in infirmitate uero & tribulationibus conſtituti, & eos humiliter & reuerenter ad eorum orationes requirunt. ¶ Iſtud etiam dic de quibuſdam, qui quando ſunt ſani, de Heliſeo ideſt de medico parum curāt,

H cum vero infirmi ſunt, ipſum cum muneribus honorant, & uiſitant. Vnde Eccl. 38. Honora medicum propter neceſſitatem. ¶ Hic habes ꝙ Azabel dato ꝙ audiuiſſet ab Heliſeo, ꝙ cum dn̄s ſuus Benadab rex Syriæ erat in infirmitate ſua moriturus, ad ipſum tamen rediens dixit ei ꝙ potius eſſet ſanandus, cuius contrarium factū eſt, quia ipſemet Azahel ſtragulum ſuper faciem eius poſuit & aquam infudit & hoc eſt ſm̄ Ioſephum, ꝙ in lecto laqueo ipſum ſtrangulauit. Qui ſuffocatus obijt, & ipſe Azahel loco eius regnauit. ¶ Iſte Azahel ſignificat adulatores, quia iſti dato ꝙ ſciāt dominos ſuos infirmos peccatores & morti æternę propinquos, ipſi tamen prædicant eos ſanandos & tanquam iuſtos finaliter eſſe ſaluandos. Vnde iſti aquam dulcium verborum ſemper infundunt, & ſic laqueis verborum etiam ipſos irretiunt, & ita dum eos in malis iuſtificant, mortem ſpiritualem ſibi attribuunt. Vnde Eſa. 3. Populus meus qui te beatum dicunt, ipſi te decipiunt. Iſtud ergo breuiter eſt verum, ꝙ cauſa quare adulator dominum ſuum regem .ſ. prælatum vel principem ſuis adulationibus interficit decipiendo, ad hoc ſolum eſt vt in curia eius regimen & dignitatem & officium retinere poſſit, quia etiam hodie videm ꝙ adulatores qui dominos ſuos mentiendo & falſæ iuſtificādo, & verba placentia loquendo ſuffocāt, & ad hoc omnia ipſos attrahunt & inclinant, & loco eorum vt communiter imperant atque regnant, inquantum ſcilicet tales præ alijs diliguntur, & a magiſtris ſuis in altis dignitatibus collocātur, & etiam quod amplius eſt, quia quandoq; potius quā ipſi magiſtri ſui imperare uolcuntur: Vnde de illis poteſt exponi illud. 3. Re. 16. Irruens zambri occidit Hela, & regnauit pro eo, occidit dico adulando, & regnauit pro eo, domum & hoſpitium gubernando, & dignitatem ab eo obtinendo.

A *Capitulum nonum. textus. Heliſeus autem prophetes vocauit vnum de filijs prophetarum. Moralitatum. Capitulum. 10:*

HIc. 9. ca. in fine babes, & cum iehu fuiſſet inunctus in regem, & ioram & ochoziam reges Iſrael & Iuda occidiſſet, factum eſt ꝙ Iezabel marer ioram videns iehu ad palatium venientem, ſuos oculos ſtibio inunxit, & parata & ornata iehu audacter alloquens de hoc ꝙ filium ſuum occiderat increpauit. Qui ſtatim de palatio ipſam præcipitari fecit & iuſſit, intinctoque ſanguine eius pariete, equorum vngulis conculcanda tandem a canibus comeſta eſt, & iuxta verbum Heliæ, in loco vbi iezabel fecit occidere naboth carnes eius canina rabies deuorauit. 3. Reg. 21. ¶ Si vis allega, ꝙ in quo quis peccat in illo punitur. 4. Reg. 9. Iſtam enim ibidem naboth iniuſte occidi fecerat, ita ꝙ canes ſanguiné eius linxerunt ideo occiſa ibi eſt & canes ipſam pœnitus præter caluariam vorauerunt. ¶ Vel dic ꝙ illæ mulieres q̄ ſe ſuperbe ornāt, & vt placeāt hominibus, ſtibio facies ſuas ſophiſticant, ex hoc quandoque diſplicēt, & nihilominus canes inferni ipſas finaliter deuorāt. Vnde. Hie. 4. Cum punxeris ſtibio oculos tuos, fruſtra componeris, contempſerunt te amatores tui, animam tuam quęrēt. ¶ Vel dic ꝙ illud vnguentum ſophiſti cum hypocriſim ſignificat qua inunctis hypocritis vt regi Iſrael. i. ꝓlatis & ſuperioribus placeant, quandoque contingit cōtrarium, quia. ſ. percepta huiuſmodi fictione, nō ſolum nō honorant ſed de palatio, id eſt de dignitate vel officio domo, curia vel hoſpitio præcipitantur, & canibus, i. officialibus & balliuis exponuntur Sen. Nihil quod ſimulatum eſt & fictum poteſt eſſe diuturnum. ¶ Vel dic ꝙ rex Iſrael eſt Chriſtus qui tales deſtruit & deponit, & canibus infernalibus exponit. ¶ Vel ſi vis allegorice dic ꝙ Iezabel ſignificat impiam ſynagogam, quæ. ſ. ſanguinem prophetarū & ſanctorum ſitierit, & multoties cum idolis fornicata fuerit, & ſtibio, id eſt exterioris legis ſophiſticamento, & ſuperficiali intellectu circa mētis oculos picta erat. Hanc igitur Iehu princeps, id eſt Chriſtus dpoſuit & de palatio tēpli & legalis faſtigij ꝑ principes gentiū detraxit, & canibus, i. mundi tyrannis vndiq; diſper-
B ſam & captiuam expoſuit & cōceſſit. Vnde & de Iezabel dicit dn̄s. Apo. 2. Mittā eam in lectum, & qui mechanē &c.

Capitulum decimum. Textus. Erant autem Achab ſeptuaginta filij. Mor. Cap. 11.

HIc. ca. 10. dicitur, poſtquam iehu duos impios reges Iſrael & Iuda, ioram & ochoziam occidit, filios ioram ſeptuaginta decapitari, & capita deferri mandauit necnon fratres abaſie quadragintaduos, qui ad viſitandum filios regis in ſamariam deſcenderant interfecit, totamque domum Achab, optimateſque & principes, notos & amicos, prophetas & ſacerdotes deſtruxit. Voluit igitur prophetas Baal occidere, idolum & cultum ipſius extirpare. Iſte igitur ſe fingens velle colere Baal, ſacrificium fieri ordinauit, & ſic ſub colore ſacrificij ſacerdotes & prophetas ipſius congregauit. Audientes igitur regem velle ſacrificare idolo ſuo, continuo congregati ſunt, & a rege munera & dona ſperauerunt, quinimmo & veſtes cuilibet ipſorum, vt magis allicerentur, dari mandauit, & ne quis forte de ſeruis domini eſſet cum ſeruis Baal diſtrictus imperauit. Dum igitur circa ſacrificium occupati omnes in vna domo ſtetiſſent ad hoc ordinatę, a militibus fores clauduntur, omnes gladio perimuntur, ſtatuaque Baal deſtruitur, & in templo eius latrinæ conſtituuntur, & ſic cultus baal de Iſrael extirpatur. ¶ Iſta poſſunt allegari, ꝙ mali vnde ſperant præmium, qn̄q; acquirunt ſuppliciū, & ꝙ extrema gaudij luctus occupat. Pro. 14. Vnde ſi vis dic myſtice, ꝙ Iehu ſignificat Deum, baal vero ſignificat diabolū quia. ſ. reuera Iehu rex Iſrael. ſ. Deus vſ, nunc pro tpe huius vitæ ſeruos Baal. i. peccatores ſeruos diaboli diligere, inquantū ſolet eos ad tēplū eccleſiaſticarū dignitatū, & beneficiorū aliqn̄ vehere, & promouere & veſtes, i. bona tpalia ipſius dare, ſed proculdubio totū illud inſidioſe facit, qa ſ. omnes iſtos ad victimā æternæ mortis cuſtodit qd̄ patebit, qa finaľr milites ſuos, i. angelos mittet, & ſeruos Dei a ſeruis baal, i. bonos a malis ſeiunget & ſeparabit, & ipſos malos d'ſtruet, tēplū ēt baal. i. mūdū C ſtatuā eius. i. corpus reproborū, cultū eius. i. executionē vitiorū diſſipabit totaľr & ſubuertet. Vn̄. Eſ. 25. Præcipitabit dn̄s mortem in ſempiternum. Et Mat. 13. Mittet filius hominis angelos ſuos, & colligēt de regno eius ſcādala, & ſeparabūt malos de medio iuſtorū, & mittēt eos in caminū ignis. ¶ Vel dic, ꝙ Iehu eſt bonus ꝓlatus, vel cautus iudex, qui qn̄q; ſolet ſe malū diſſimulare, vt ſic poſſet malos melius corrigere, Exemplo Cōſtantini de quo legit in hiſtoria tripertita lib. j. cap. 7. ꝙ volens probare qui eſſent in domo ſua viri chriſtiani ſe velle gētiles plus quam chriſtianos diligere ſimulauit, quia munera & dona Chriſtum vel idola adorantibus promiſit, & ſic veros a falſis chriſtianis cognoſcēs, bonos & ſtabiles honorauit, alios vero fallaces vilipēdit. ¶ Vel dic ꝙ iehu eſt bonus prælatus qui. ſ. cultū baal, i. cultum vitiorū & hæreſim debet de regno & collegio ſuo eradicare, prophetas ēt baal, i. malos et ambitioſos clericos, maxime hæreticos, & ſeruos baal, i. malos inferiores, iudices debet deſtruere & punire, & eos caute inueſtigare, & ne tamen bonos cum malis inuoluat debet ipſos ab inimicis ſegregare. Vide inquit ne quis forte nobiſcum ſit de ſeruis dn̄i, ſed vt ſint ſoli ſerui baal, & ſic filij Iſrael, id eſt viri iuſti de templo baal, debent latrinas facere, inquantū mundi ſtatus & diuitias & eminentias debent cum Apoſtolo ſtercora reputare. Phi. 3. ¶ Vel dic ꝙ Iehu eſt diabolus. Baal qui interpretatur deuorator, ſignificat tria peccata. ſ. Superbiam, quæ deuorat honores ambiendo. Auariciam quæ deuorat diuitias. Gulam ſeu luxuriam, quæ deuorat delicias. Dico igit̄ ꝙ Iehu, i. diabolus, pro tpe huius vitæ ſe eſſe amicum ſeruorum baal oiū pctōrum ſimulat ipſoſq; inſidioſe ad cultum illius Baal, i. ad elationem ſupbiæ, auariciæ, luxuriæ & gulæ illiciat, finaliter vero vbi non cauēt ipſos ſpiritualiter & æternaliter percutit & occidit, & ſic gladium eorum vertit in lētuū, & ſe eſſe inimicum oſtendit. Bene igitur dicitur. Eccl. 12. Non credas inimico tuo in æternū. ¶ Hic habes ꝙ Iehu qui oia mādata Dei cōtra domū Achab impleuerat, & cultum Baal & eius ꝓphetas deſtruxerat, multoſq; alios occiderat, a vitulis tamen aureis adorandis nō abſtinuit, ꝓpter quod mul- D ta mala a rege ſyrię paſſus fuit. Sic vere ſæpe fit ꝙ prælatus diligenter ſe habet in his quæ pertinent ad iuſticiam & fidē, vtpote quia malos punit, hæreſim & idolatriam euertit. Veruntā vitulos, id eſt florenos aureos adorat & diligit, & ſic qui alias bonus erat per auariciam perit. Propter quod rex ſyrię, id eſt diabolus, per ſe & tyrānos ſuos ſibi & regno ſuo. ſ. eccleſiæ plura mala facit. ¶ Vel dic gn̄aliter cōtra quēcūq;, auarū alś bonū. Vn̄ Amoſ. 9. Auaricia i capite oium &c.

Capitulum vndecimum. textus. Athalia vero mater ochoziæ, videns mortuum filium ſuum. Moralitatum. Cap. 12.

AThalia mater ochoziæ, videns filium ſuum mortuū & fratres ipſius a iehu rege Iſrael interfectos, occidit oē ſemē regiū, vt ipſa ſola regnaret i Hieruſalē. Tūc tn̄ cū filij regis actualiter ab athalia necarētur, ioſaba regis ſoror filiū regis paruū & nutricē eius de triclinio furata eſt, & abſcondit eos eratq; in tēplo dn̄i clā ſex annis. Cum igit̄ nullus ſupſtes de filijs regis crederet. Ioiada ſummus ſacerdos, vocatis centurionibus & militibus, paruulum regni hæredem quē clā in tēplo nutrierat, oſtēdit eis, & ſecrete fœdus inter eos & regem pepigit, & occiſa impia athalia, ipſum in regis ſolio cōſtituit. Qui ſtatim ꝑ lōga tpa iuſte vixit, pecuniaſq; de populo congregauit, & ſartatecta tēpli induſtria reparauit. Quē tandē ſerui ſui occiderunt, qui ēt mortē condignā poſtea ſuſtinuerūt, ſicut patet. 2. Paral. 24. ¶ Iſta exponunt a multis primo allegorice. Per athaliam quæ interpretatur dn̄s temporalis intelligitur ſynagoga, quæ. ſ. tpaliter non perpetuo erat in ſuis cerimonijs duratura, & quæ etiam tēporaliter vſq; ad Chriſti aduentū, erat in terra Iſrael regnatura. Ioas rex paruulus. i humilis, eſt Chriſtus Ioiada ſacerdos, qui interpretat̄ memoria dn̄i vel dilectus domini eſt prædicatorum cetus. Ioſaba quę interpretatur in quo eſt incenſum dn̄i, gētilitatē ſignificat, ī qua. ſ. incenſū dn̄i, i. fides & oratio nūc pleuerat. Igit̄ iſta eſt veritas, ꝙ athalia, id eſt impia ſynagoga ſemen regiū

E id eſt Chriſti fidem de qua dictum eſt. In ſemine tuo benedi
centur omnes tribus terræ, omneſque ipſius ſectatores vo-
luit occidere & delere & etiam ipſum Ioas, Chriſtum ſcili-
cet cum ſuis ſequacibus, id eſt apoſtolis & martiribus, ut ſo-
la regnaret, & ne regnum perderet occidere tentauit, dicēs
ſcilicet in Caipha. Expedit vt vnus homo moriatur pro po
pulo ne ueniant Romani, & tollant noſtrum locū & gentē.
Ioh. 1. Sed procul dubio Ioſaba, i. humilis gentilitas, iſtum
& nutricem eius. ſ. deuotionem & fidem, credēdo rapuit, &
per humilitatem abſcondens, in templo cordis poſuit ubi ſ.
Ioiada, i. prædicatorum turba, ipſum prædicando nutriuit,
& corpus eius myſticum. ſ. fidelium cōgeriem, uſq; ad virtu
tum perfectionem deduxit. Vnde Exo. 2. Accipe puerum &
nutri eum. Ipſumque regem ſuper ſolium eccleſiæ conſti-
tuit, & regnum in manu eius tradidit, inquantum conuer-
ſis populis ipſum regem & dominum credi fecit, & inquā-
tum ipſum in iudicio regnaturum monſtrauit. Quod. ſ. nūc
videns. Athalia, i. Synagoga, triſtatur, quæ etiam per milites
ſ. Romanos confoditur & turbatur, templum vero eccleſię
ab iſto rege Ioas. i. a Chriſto & fidelium populo, cum mini-
ſterio Ioiade. i. cum prędicatorum auxilio reparatur, & nūc
per Dei gratiam Synagoga perdita, ipſe Ioas Chriſtus in tē
plo eccleſiæ, & in ſpiritualis regni, ſolio proſperatur. ¶ Vel
dic q Athalia timens perdere regnum. ſignificat herodem,
qui ſemen regium, id eſt pueros Iſrael occidit, inter quos
Ioas. i. Chriſtum occidere credidit, quod non fecit, quia. ſ.
ad monitum ſororis regis, i. ad inſtinctum Archangeli Ga-
brielis, Ioiada ſacerdos, i. Ioſeph nutricem, & puerum, i. Ma
riam, & Ieſum tulit, & eum vſque ad tempus in Egyptum
abſcondit, qui tandem ſe in Iſrael regnans. i. publice prædi-
cans oſtendit, & ſe etiam regem Iſrael non negauit. Vnde di
citur. Tu dicis, quia rex ſum ego &c. Ioh. 18. Poſt ipſa atha-
lia, i. ipſe Hęrodes mortuus, fuit, quem tamen ſerui ſui, i. Iu-
dæi finaliter occiderunt, de quo tamen pœnam cito poſt ꝑ-
ſoluerunt, quando per Romanos Titum Veſpaſianum tam
mortem quam exilium propter necem ſui domini pertule-
runt. Vnde. 4. Re. 9. Nunquid pax erit zambri, qui interfecit
F dn̄m ſuum? ¶ Vel dic allegorice q Ioas, i. Chriſtus quē oc-
ciſiſſe credit ſynagoga, nūc in templo paradiſi cuſtoditur.
Finaliter tamen in die iudicij ſuper ſolio iudicans contra eū
accingetur. ¶ Vel dic moraliter, q athalia quæ interpratař
inclinatio domini, ſignificat mundi proſperitatem, vel dia-
bolum, vel mentis iniquitatem, quæ vel qui facit dominum
fugere, & declinare ſemen regium. i. bonum propoſitū, vel
virtutum exercitium, ſolet in Hieruſalem, id eſt in conſcien
tia enecare, & ibi ſtudet ſolus imperare, & inde Ioas. i. me-
moriam dn̄i totaliter extirpare. Iſta enim ſunt quæ memo-
riam dn̄i in mente occidunt, et quæ hominem a Deo decli
nent, & diuertunt. Vnde illud Gen. 40. Succedentibus pro-
ſperis oblitus eſt interpretis ſui. Sed pro certo Ioiada qui in
terpretatur dn̄i cognitio, Ioas, i. memoriam dn̄i ſeruat, quia
quando homo cognoſcit quid ſit Deus ipſum obliuioni fa-
ciliter non dat, & ipſum, & nutricem eius, quæ eſt gratiarū
actio, ibidem protegit. Finaliter autem Ioas & Ioiada, id eſt
dn̄i memoria in Hieruſalem præualent, & athaliam diabo-
lum, iniquitatem vel concupiſcentiam de regno cordis effu
gant, & per pœnitentiam ipſum interficiunt, nunquam enī
poteſt regnum cordis deſtrui, quādiu Ioas. i. dn̄i memoriam
ibidem contigerit reſeruari. Vnde Tob. 1. Quia domini me
mor fuit in toto corde ſuo, dedit ei gratiam. ¶ Vel dic q A-
thalia ſignificat ambitioſum, effeminatum, mollē, defectuo-
ſum prælatum, qui cupiditate regnandi ad finem, ne inue-
niat repugnantem, ſtudet omne ſemen regium id eſt bonos
ſubditos occidere & grauare, ſuppeditare vel deponere, vt
ſic poſſit ſecure alijs imperare. Quod etiam ad literam tyrā
ni facere ſolent, qui in principio omnes potentes occidere
ſtudent. & omnes illos de quorum potentia, iuſticia, vel re-
bellione timent, vel ſaltem ipſos nituntur ita deprimere, &
depauperare, vt de eorum rebellione non formident, ſed ſę
pe contingit q aliquis Ioas. i. aliquis memorans dn̄m, ſ. ali-
qs ſubditus bonus a Deo abſcondit, q tandē de conſilio Io-
iade ſacerdotis, i. cūa diutorio Papæ iſtū accuſans, ꝑualet cō
tra ipm, & eo victo in loco ipſius ꝓmouet, q iuſte regnans,
& dn̄ans, tēplū ecclę vel pr̄iæ releuař conař. Vn̄ Iob. 34. Per-
didit multos & innumerabiles, & ſgnař faciet alios ꝓ eis &c.

*Capitulum decimumtertium. textus. Anno vi*G
geſimotertio Ioas filij Ochoziæ regis Iu
da. Moralitatum Cap. 13.

IOas rex Iſrael deſcēdit ad Heliſeum infirmitatem. Cui
præcepit Heliſeus quòd arcum manu ſumeret, & im-
poſitis manibus ſuis ſuper manus regis, præcepit, q fe
neſtram aperiret & traheret. Quo facto dixit Heliſeus
Sagitta ſalutis dn̄i ſagitta ſalutis contra Syriam. Item præ-
cepit ſibi q iaculo terram percuteret, quod cum ter concu
tiendo feciſſet, indignatus eſt Heliſeus, q nō quinquies aut
ſepties percuſſiſſet, aſſerēs q tunc totiens ſyriam deuiciſſet.
Si inquit percuſſiſſes terram quinquies, ſeu ſexies aut ſepties,
Syriam percuſſiſſes vſque ad conſummationem, nunc autē
tribus vicibus percuties eam. ¶ Dic q Heliſeus ſignificat
Chriſtum, qui pro certo vult & præcipit, q ioas qui inter-
pretatur memoria dn̄i, rex Iſraelis prædicator vel prælatus
arcum ſacræ ſcripturæ manu bonę operationis accipiat at-
que tangat, & deinde feneſtram cordis per diſcretionē ape
riat, & ſic ſagittas diuinorum eloquiorum emittat. Pone in
quit manum tuā ſuper arcum, aperi feneſtram & iace ſagit-
tam. Iſta enim per ordinem ſe debent habere, quia ſcilicet
primo prædicator debet manum ad implendum quod ſcri-
ptura præcipit apponere, deinde cor per diſcretionem ape-
rire, & ſic poteſt ſagittam diuini eloquij prædicando iacta-
re, & maxime quia tunc ſolet Deus manum ſuam manib.
ſuis adiungere, inquantum opera eius ſolet virtualiter ad-
iuuare. Vnde dicitur. Act. 1. Cępit Ieſus facere & docere. Ita
q cum talia ſagitta. i. talia prædicatio ſagitta ſalutis, contra
Syriam, id eſt contra diabolum ſolet eſſe, quæ corda audito
rum poteſt vſque ad intima penetrare. Vnde etiam poſſunt
tunc auditores dicere illud Iob. 6. Sagittę dn̄i in me ſunt.
Iſti ergo pręcipitur quod iaculo repræhēſionis terram, i. ter H
rena percutiat, quod cum negligenter exequitur, Deus quā
plurimum ſe conturbat, & hoc quia quanto ſępius terram,
i. terrenos arguit, & percutit, tanto ſyriam quæ interpræta-
tur ſublimitas i. ſublimen ſuperbiam diaboli, amplius ſupe-
rat atque lędit. Et ideo de continuatione iſtius ſagittatio-
nis ſiue prædicationis bene dicitur. Eſa. 58. Clama, ne ceſſes
quaſi tuba exalta vocem tuam, annuncia populo meo ſcele-
ra eorum, & domui Iacob peccata eorum. ¶ Vel dic q iacu
lum iſtud ſignificat diuini timoris punitionē, vel pœnitten-
tiæ, vel tribulationis, uel etiam contritionis, vel cuiuſcunqs
amaritudinis læſionem. Quia pro certo terra noſtra, ſcilicet
quanto mens interior, vel caro exterior percutitur, tanto
contra Syriam id eſt contra diabolum fortius præualet.
¶ Vel dic q prædicator terram, id eſt auditorem tribus vici
bus percutit, qn̄ de fide trinitatis ipſum erudit, quinquies
eum percutit, qn̄ de incontinentia quinque ſenſuum ipſum
redarguit, ſexies percutit, qn̄ de ſex operum miſericordiæ
carentia ipſum corrigit, ſepties percutit, quando pro ſeptē
peccatis mortalibus ipſum ferit. Quando ergo ad huiuſmo
di percuſſionem amplius proceſſerit, tanto magis contra Sy
riam, id eſt contra diabolum præualebit, & tanto victoria
ſua maior erit. ¶ Hic dicitur, quòd mortuo Heliſeo & ſepul
to cōtigit, quòd quidam ſepeliebat hominem prope ipſum,
ſed cum latrunculi tranſiuiſſent, timentes ibi cadauer, in ꝓ-
prio ſepulchro ſepelire non auſi fuerunt, ut fugę conſule-
rent, ipſum in ſepulchro Heliſei poſuerunt. Quod vt corpꝰ
Heliſei tetigit, mox homo ille qui mortuus fuerat, reſurre-
xit. ¶ Sic uero ſi vis cadauer tuum, id eſt carnalem vitam ſe
pelire, & per pœnitentiam celare, & adhuc videas latrun cu
los, id eſt demones & vitia tibi obſiſtere, neceſſe eſt quòd ſe
pulchrum Heliſei, id eſt Chriſti per conſiderationem ape-
rias, & quòd per paſſionis, & mortis ſuę memoriam, iſtud
cadauer carnalis vitæ ibi ſepelias & abſcondas. Quod pro
certo ſi feceris, virtus corporis Heliſei mortui, id eſt Chri-
ſti talis erit quòd ipſum cadauer tuum, id eſt carnalem vi-
tam a mortuis ſuſcitabit, inquantum ipſam in vitam ſpiri-
tualem mutabit, & de morte culpę, & pœnę ſanabit. In tali
igitur ſepulchro ſepeliamur, vt de morte culpæ ad vitam ſpi
ritualiter reducamur. Vnde dicitur. 3. Re. 13. Sepelite me in
ſepulchro, in quo vir Dei ſepultus eſt. ¶ Vel allega de bona
ſocietate, quia ſicut corpus ſanctum ſiue cadauer eum quē-

tetigit,

A tetigit, fecit reſurgere, & ſic ſanctus homo quando a cadanere, i. a peccatore aſſociatur & taogitur, facit eum peccata renuere, & exemplis ſuis ad vitam gratiæ reuenire. Vnde Luc. 7. Quod ipſe defuncti tetigit loculum. Adoleſcens tibi dico ſurge. ¶ Vel dic quòd ſanctum corpus alteri vitam prębuit, & non ſibi ad denotandum quòd ſancti viri beneficia temporalia alijs concedunt, quæ ſibi non recipiunt, ſed potius ea ſpernunt. ¶ Vel heliſeus mortuus ſignificat prædicatorem, doctorem aut correctorem, mortuum .i. malum infamem & iniquum, quia. ſ. iſte tactu ſuo. i. correctione vel repræhenſione verbali vel reali, alios mortuos, i. alios peccatores conuertendo ſuſcitat, ipſe vero a morte criminum non leuat, ita q ſibi proprie poteſt dici illud Mat. 27. Vah qui deſtruis templum Dei ſalua temetipſum, alios ſaluos fecit &c.

Capitulum decimumquartum. textus. In anno ſecundo Joas filij Jocham regis Jſreal regnauit Amaſias. Moralitatum. Capitulum. 14.

Cum amaſias rex Iuda percuſſiſſet edō & filios ſeir, & decem millia occidiſſet, & alios decem milia cepiſſet, eleuatū eſt cor eius in ſuperbiam, & ioas regem Iſrael multo ſe potentiorem prouocauit ad bellum. Ioas autem præſumptionem eius reprimens, & parabolam de carduo ſibi ſcripſit, q beſtiæ ſaltus indignati conculcauerunt carduum, pro eo q filiam cedri præſumptuoſe filio ſuo petierat in vxorem, metaphorice ſibi dixit, illum carduum, ſe autem cedrum ſignificans, ſuperbiam eius increpauit. Carduus inquit miſit ad cedrum quæ eſt in libano, ita q filiam ſuam filio ſuo daret in vxorem. Quo indignante, beſtiæ ſaltus conculcauerūt carduum. Percutiēs, inquit præualuiſti ſuper edon, & ſubleuauit te cor tuum. Contentus eſto gloriæ tuæ, & ſede in domo tua. Quare inquit prouocas malum vt cadas tu & Iudas tecum? Non acquicuit autem amaſias, ſed contra ipſum ad bellum prorupit, in quo ſibi male per omnia ſucceſſit, quia ibi ipſe fuit victus, murus hieruſalem deſtructus, & populus tributarius factus. Ipſe vero amaſias propter huiuſmodi infortunium a ſuo proprio populo extitit interfectus. ¶ Iſtud allega, q quandoque accidit quando quis i aliquo negocio fortuito ſe habuit, & aliquam gloriā vel victoriam obtinuerit, vel contra aliquem minorem præualuit, quandoque in tantam B ſuperbiam erigitur, q ad aggrediendum fortiora cor eius eleuatur, ita q quamuis ipſe non ſit niſi carduus, i. modicus & depreſſus, & ſe cum cedris. i. altis perſonis ęquiparare conatur, & propria fortuna vel gloria non contentus, ſed ampliorem ambiēs, contra arduos & ardua dimicat & luctatur. Sed pro certo Deus ſuam ingratam præſumptionem humiliat & conterit, & ipſum a beſtijs ſaltus. i. a ſuperbis hoſtibus conculcari permittit, ipſumque vinci, capi, ſubijci, ciuitatem & regnum eius deſtrui facit, & finaliter ipſum p proprios ſubditos ſuos perdi, occidi, vel alias moleſtare ſinit, & ſic quia contentus non fuerat gloria ſibi data, aliud infortunium triſte ſibi reddit, bene igitur dicitur. Eccleſiaſt. tertio. Altiora te ne quæſieris. Qui enim de data gloria ingratus extitit, & ad maiora indigne ambiuit vtrunq; perdere dignus eſt. Vnde Luc. 3. Contenti eſtote ſtipendijs veſtris. ¶ Vel dic moraliter, q ſæpe fit q qui edom qui interpretatē ſanguineus. i. terrena & carnalia ſuperat, exinde de ſeipſo præſumens, regem Iſrael, i. Deum per ſuperbiam impugnat, & ipſum contra ſe prouocat, dum altiora cogitat atque tentat, & dum magis in difficilibus certaminibus ſtare ſperat. Sed reuera ſæpe fit, q a beſtijs ſaltus. i. a demonibus vitijs & temporalibus conculcatur, & dum diuerſis malis complacentijs captus eſt ſubiugatur, murus hieruſalem, i. fortitudo ſuę conſcientiæ laniatur, ita q finaliter per mortem perpetuam ingloriatur, & ſic quia minus meritum & minor gloria ſibi non ſufficit, ſed proprias vires metuens non ad difficiliora procedit, vtrumq; dignus eſt perdere, & a virtutibus cadendo vitia incurrere, & tandem ad mortem æternam flebiliter deuenire. Tali igitur præſumptuoſo poteſt dici illud Exod. 18. Stulto labore cōſumeris, vltra vires tuas eſt negocium. Melius eſt igitur in C minori perfectionis gradu bonum eſſe, quam altiora aggredi & perire. Apoſtolus. 1. Cor. 10. Qui ſtat videat ne cadat.

Capitulum decimumſextum. textus. Anno decimoſeptimo Phaceæ filij romelie regnauit Acham. Moralitatum Capitulum. 15.

Hic ſit mentio de illo nequiſſimo rege Iuda Acham, de quo inter cætera dicitur, q cum quadam die damaſcum ad regem aſſyriorū deſcenderet, volens ſibi placere, eo q ipſum de manu regis Iſrael & ſyrię liberaſſet & occiſo rege ſyri populum eius, in ſyrenem transtuliſſet, vidit ibi altare damaſci, & accepto exemplari eius, miſit illud ad ſacerdotem vriam in hieruſalem, vt ad ſimilitudinem eius altare in tēplum domini fabricaret. Quo facto rex altare ęneum mare & luteres templi quæ fecerat ſalomon depoſuit, & ſuper pauimentum ad partem aquilonarem poſuit, & ex tunc ſuper altare nouum relicto alio ſacrificare mandauit. ¶ Si vis per fatuum regem Achā intellige quoſdam fatuos prælatos vel principes, qui. ſ. de ciuitate ſua. i. eccleſia vel collegio deponunt altare, mare & luteres Salomonis. i. bonos viros antiquos & prouectos, qui. ſ. ſunt mare per amaram contritionē, luteres per ſatiſfactiuam operationem. Illos enim quos in eccleſia vel patria patres ſui vel prædeceſſores collocauerunt, & pro conſiliarijs habuerunt, ac eos in honoribus & officijs tenuerūt, ſolent ſuper pauimentum ponere, & ad gradum infimum deponere, & altaria damaſci quæ erant altaria idolorum, i. malos homines & alterius nationis loca eorū ſubſtituere. & eos in ſuis curijs & officijs promouere. Nouas enim perſonas in officijs ſuis ſtatuūt & extraneos magis quam ſuos diligunt, & eos ſuis & ſuorum antiquis familiaribus dimiſſis, in ſuis domibus & curijs introducunt. Vnde dicitur. Reg. 26. Nouis ſuperuenientibuus vetera proijcientur. Noua enim diliguntur, & antiqua faſtidiuntur. 3. Reg. 12. Sicut fecit Roboam, qui ſenes conſiliarios Salomonis dereliquit, & nouos & iuuenes ſub Induxit, & ideo regnum pro D maiori parte amiſit. Contra quos dicitur. Eccle. 9. Ne derelinquas amicū antiquum. Nouus enim nō erit ſimilis huic. ¶ Vel dic moraliter q acham, i. diabolus, ſumme nititur q in hieruſalē, i. in anima altare, mare & luteres ſalomonis. i. deuotio contritio & confeſſio deponantur, & altare damaſci id eſt mala intentio & cultus vitiorum vbi fiat ſacrificiū malorum operum inducatur. ¶ Vel dic q malum eſt regi Iuda. i. viris eccleſiaſticis & religioſis aſſyriorum, id eſt mūdanorum principum curias viſitare, cultus idolorum & eorum altaria id eſt cultus ſecularium & eorum mala exemplaria reſpicere, ad damaſcum. i. ad mundana mundi negocia deſcendere, quia pro certo ſæpe fit q ad complacendū regi aſſyriorum id eſt principibus ſecularibus cum quibus degunt nituntur ſe eis conformare, & ſic ſtudent in hieruſalem, id eſt in eccleſia & in templo cordis ſui, altare damaſci id eſt ritus & conditiones, cultus, pompas & vitia ſæcularium introducere, & altare Salomonis, id eſt cultum religionis & deuotionis dimittere & facere ceſſare. Vnde dicitur. 3. Reg. 19. Altaria tua deſtruxerunt, & pactum tuum dereliquerunt. Quod patet de epiſcopis clericis, & religioſis, qui recte ſeculares eſſe videntur, & de eccleſiaſticis moribus nihil aut penitus parum imitantur. Altare enim damaſci exemplariter in hieruſalem introducitur, quando mores ſeculares ab eccleſiaſticis coluntur. Vnde Iudic. 14. Samſon deſcendens in thamnata, vidit mulierem de filiabus philiſtinorum, quæ placuit oculis eius, ideo ipſam in vxorem accepit. Quia re uera religioſus in mundum deſcendens, philiſtinam & ſecularem conuerſationem faciliter capit in vxorem, & ideo prohibitum eſt ne in Iſrael vxores alienigenas introducant.

Capi-

E *Capitulum decimum ſeptimum. Textus. Anno duodecimo achan regis Iuda, regnauit Ozea filius hela. Moralitatum. Capitulum. 16.*

POſtquam rex aſſyriorum tranſtuliſſet filios Iſrael apud medos, & in eorum ciuitatibus medos & babylonios collocaſſet, & terram Iſrael ipſis in hæreditatem dediſſet, factum eſt ꝙ leones immiſſi a domino ipſos interficiebant, & hoc quia non dominum, ſed ſua idola colebant, & dominum non timebant. Scriptũ ē igitur regi aſſyriorum, ꝙ quia gentes quas in Iſrael & in ſamariam & vrbes eius tranſtulerat neſciebant ritum Dei terræ, a leonibus occidebantur, & ꝙ vnus de captiuis ſacerdotibus qui ipſos doceret colere dominum, de Babylonia mitteretur. Vnus igitur ſacerdotum in Bethel rediens, populum Deum colere docuit, & ſic leonum rabies quieuit. ¶ Sic vero rex aſſyriorum .i. diabolus, mirabilem videtur commutationem in terra Iſrael .i. in eccleſia & in babylonia .i. in mũdo feciſſe, quia pro certo iam videtur babylonios in iſraelitas, & iſraelitas in babylonios commutaſſe, terra enim Iſrael eccleſiam deſignat, babylonia mundum ſignificat & ſic iſraelitica bonos eccleſiaſticos. Babylõia vero malos & mũdanos denotat. Iſta eſt igiť veritas, ꝙ rege aſſyriorum diabolo procurante terra Iſrael, i. eccleſia, a viris iſraeliticis, qui interpretantur videntes Deum, i. a viris ſanctis & religioſis clericis Deum contemplãtibus viduatur, & hoc quia pro certo illi qui iſraelitę eſſe debuerant, in babylonicos, id eſt in ſæculares & mundanos hodie cõuertuntur, inquantum .ſ. in negocijs ſe implicant, & in babylonem, id eſt in mũdum & in curias & officia principum transferuntur & ſic proprie iſti qui ſunt in Iſrael, non iſraelitę, ſed potius medi vel babylonij nominanť de quibus Apoſtolus ad Rom. 9. dicit. Non enim omnes qui ex Iſrael ſunt Iſraelitę. Econtra illi qui proprijs bonis, ſcilicet iſraeliticis viris, id eſt ſanctis, in mundo ſuccedunt, & de babylone, id eſt de mundo modernis temporibus ad eccleſiæ ſtatum veniunt, & terræ ciuitates & caſtra .i. eccleſiæ dignitates & beneficia detinent & regunt non propter hoc iſraelitę, id eſt ſancti contemplatiui & diſcreti fiunt, ſed potius babylonij, id eſt mali, confuſi & peccatores perſiſtunt. Iſti enim Deum cæli non colunt nec ſeruiunt nec mandata eius cuſtodiunt, ſed idolis ſuis bonis temporibus per auariciam, vel idolis id eſt ignaris nepotibus per carnis affectionem, vel idolis, id eſt pictis & pul-
F chris mulieribus per luxuriæ infectionem intendunt, quapropter cum ritum Dei terræ, id eſt religionis & deuotionis cultum & diuinum ſeruitium videantur neſcire, ſed potius cultum deorum terræ de qua veniunt, & vſum vitiorũ ſæculi ſolent colere & ſentire. Ideo ſicut videmus ad oculum iſti a leonibus id eſt a tyrannis & principibus incurſantur & rapinis & moleſtijs deuorantur. Deus enim non vult ꝙ quis habitet in terra Iſrael, id eſt in eccleſia ſua ſibi ſeruiat, niſi ipſum diligat atq; colat. Alioquin ſi quis ibi exiſtẽs, dijs alienis, id eſt demonibus vel vitijs, vel temporalibus diuitijs vel delicijs ſeruierit, proculdubio a leonibus, id eſt a demonibus vel tyrannis ſuppeditabitur & peribit. Hiere. 50. Grex diſperſus Iſrael, leones deiecerunt eum, Primus comedit eum rex aſſur. Nabuchodonoſor nouiſſimus exoſſauit eum. ¶ Vel dic ꝙ Babylonij fiũt iſraelitæ et econtra, in quantum ſcilicet hodie ſæculares vident Deum, & ſunt meliores quam clerici, & eccleſiaſtici ſunt mundani & deteriores quam laici. Vide Iudicum. 6. de area, vbi melius.

Ex capitulo decimoſeptimo textus. d. Cumque ibi habitare cepiſſent non timebant dominum. Moralitatum. Capitulum. 17.

HIc habes ꝙ ſamaritani quamdiu fuerunt ſine ſacerdote domini, a leonibus fuerunt infeſtati. At vbi ſacerdos domini venit ad ipſos qui cultum Dei ipſos docuit, ira leonum erga ipſos conquieuit. ¶ In quo notari poteſt ꝙ ſacerdotis, id eſt curati, prælati, boni
G doctoris vel clerici præſentia multum eſt neceſſaria. In primo enim abſente populus cultum Dei terræ, id eſt cultum & executionem diuinorum mandatorum ignorat, cum non habeat qui doceat, & ideo apud eos leonum, id eſt demonũ vitiorum, hæreticorum tyrannorum vel aliorum malorum copia abundat, qui ipſos temporaliter æternaliter deuaſtant. Vnde Prouer. 11. Vbi non eſt gubernator populus corruet. Econtra vbi ſacerdos domini id eſt bonus prælatus, curatus, prædicator vel doctor affuerit, qui edocet populum ea quæ ſunt Dei, ſolent prædicti leones conquieſcere, & populus iuſte ac pacifice & viuere & manere, ſicut de Daniele dicitur, qui quia ſanctus erat in medio leonum ſedẽs ab ipſis minime lędebatur. Heb. 11. Vnde de talibus ſacerdotibus dicit Apoſtolus. Obturauerunt ora leonum &c. Hic habes ꝙ cum rex aſſyriorum varias gentes de babylone, & de alijs gẽtilium prouincijs in ſamariam, & in terrã Iſrael tranſtuliſſet, & vtraque gens fabricauit ſibi Deum ſuum fecerunt. quoque ſibi ſacerdotes excelſorum de nouiſſimis populis & ponebant eos in phanis ſublimibus, & exeuntes in terram Iſrael, adorauerunt ſculptilia, ſecundũ ꝙ didicerant in terra natiuitatis ſuæ, vſque in præſentem diem ſequuntur morem antiquũ, & dato ꝙ iſtę gentes dominum colerent, dijs tamen ſuis nihilominus ſeruierunt, vnde iſti ſamaritani dicti ſunt, qui in terra Iſrael de babylonia tranſlati cultum quidem Dei receperunt, ſed cultum idolorum nullatenus dimiſerũt, ſed potius vnum cum alio coluerunt, vñ & textus dr̃ hic ꝙ fuerunt quidam gentes iſtę Deum timentes, ſed nihilominus dijs ſuis ſeruientes. Iſti igitur ſunt illi ſamaritani de quibus euangelia faciunt totiens mentionem, qui ſamotis iſraelitis in terra Iſrael ſunt loco eorum tranſlati. ¶ Iſta poſſunt allegari ad multa, & exemplariter & myſtice, & ideo hic notari poteſt, ꝙ malum eſt a malis præſentibus originem trahere, quia proculdubio idolatrias .i. peccata, & vitia quæ apud eos didicerunt, & quibus iuuentutẽ ſuam imbuerũt vix aut nunquam poſſunt dimittere. Sed dato ꝙ ad terram Iſrael vel religionem transferantur, & ꝙ quandoque in cultu diuino & in bonis operibus occupentur nihilominus morem antiquum & ſæcularẽ quem didicerunt, & ritum ſolent firmiter obſeruare. Illud videmus de filijs vſurariorum, qui ſtatim fiunt vſurarij. Videmus etiam de ruſticis rudibus. Dato ꝙ fiant epiſcopi & clerici, ſemper tamen modum antiquum illiberalitatis ſeruant, & dato ꝙ partim Deum terræ Iſrael colunt .i. dato ꝙ in aliquibus viris iuſtis & nobilibus cum quibus habitant, ſe conforment, idola tamen terræ ſuæ .i. vitia in quibus nutriti fuerũt, ſemper tenent. Vnde dicitur. Prou. 22. Adoleſcens iuxta viam ſuam etiam cum ſenuerit, non recedet H
ab ea. ¶ Vel dic contra illos qui vtranque ripam volunt paſcere, mundani & religioſi eſſe, ſimul Deo & idolis ſeruire, & ex eundo in terram Iſrael .i. in eccleſiam vel religionem vna cum culto & ſeruitio diuino quod faciunt, volunt idola, id eſt mundum carnem vel diabolum colere, vel mundana, negocia pertractare, cum tamen dicat dominus, ꝙ nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Mat. 6. Secũdum de hoc vide alibi, vbi agitur de illis qui idolum dagon iuxta arcam domini poſuerunt. ¶ Vel dic ꝙ inter illos quos rex aſſyriorum diabolus introducit in terram Iſrael .i. in eccleſiam, ſamaritani qui interpretantur cuſtodes id eſt mali prælati, ſolent hodie de nouiſſimis .i. de perſonis indignis ſacerdotes facere, & eos in phanis ſublimibus .i. in altis dignitatibus exaltare, & ſic mali malos ſolent vt communiter promouere. Vnde dicitur. 3. Reg. 13. Quicunque volebat implebat manum ſuam, & fiebat ſacerdos excelſorum. ¶ Vel dic ꝙ quando aliquis in terra Iſrael id eſt ad prælationem eccleſiaſticam vel ad quacunque ſecularem, vel aliam dignitatẽ transfertur, & ſamaritanus, i. cuſtos, prælatus, iudex vel officialis efficitur, continua idola ſuæ terræ .i. homines de patria ſua amicos, cognatos, vicinos ad modum idoli inſenſibiles & ignaros ſecum transferre conatur & ipſos honorare promouere & in phanis excelſis, & in altis dignitatibus conſtituere machinatur, & plus ipſos quam Deum colere & diligere aliquotiens gloriatur. Vnde Ezech. 8. Idola vniuerſæ domus Iſrael depicta erant in pariete, & in circuitu per totum, & ſeniores Iſrael offerebant incenſum,

&

A & Iechonias filius ſaphan ſtabat in medio eorum ſtantium ante picturas & vnuſquisque habebat thoribulum in manu ſua. Et bene dicitur in circuitu per totum, quia ſcilicet tota eccleſia vel collegium plena ſunt talibus idolis prælatorum. Omnesq; parietes ac omnia beneficia eccleſiæ per eos occupantur, & ideo non mirum ſi tales a leonibus.i.a malis principibus infeſtantur. ¶ Vel allega de ſchiſmaticis, qui partim colunt Deum, & partim diabolum inquantum partim bene credunt & partim male, & ideo leones.i.gentiles eos deuorant &c.

Capitulum decimumoctauum. textus. Anno tertio Ozeæ filij Hela regis Iſrael. Moralitatum. Capitulum. 18.

EZechias rex iuda, quæ interpretatur confirmatus à domino, contriuit ſtatuas, diſſipauit excelſa, ſuccidit lucos, ſperauit in domino: fecit quod bonum eſt, rebellauit contra regem aſſyriorum, & ſerpenté æneum quem fecerat Moyſes, confregit, & quia populus ſibi incenſum offerens, hactenus idolatrabat, ipſum in puluerē comminuit. ¶ Sic bonus prælatus debet ab eccleſia euertere excelſa.i.ſuperbas ſtatuas, & in malo ſtabiles & obſtinatos lucos, i. in vanitate lucidos, & curioſos ſerpentem, æneum. i.hypocritas, malicioſos, clamoroſos, & litigioſos. Debet et bonum facere, & ſemper in domino confidere, & regi aſſyriorum, i. diabolo in omnibus repugnare. ¶ Vel dic q̃ iſte rex eſt Deus, qui bene videt in templo eccleſiæ aliquē ſerpentem æneum.i.aliquem malicioſum ſerpentem hypocritam, vel ad modum æris non ſenſum, ſed ſonum.i.non opera, ſed verba habentem, a populo adorari, & honorari, & tanquam Deum, i.tanquam virum iuſtum coli ac venerari indignans ſolet quandoque eum frangere, ſeu etiam annihilare, vt ſic qualis erat poſſit ab omnibus apparere vel frãgere.i.reprehendere vel in puluerem per humilitatem reducere, & in torrentem Cedron proijcere, i. ad lachrymas prouocare. Eſa.16. Inebriabo te lachryma mea Eſebon, & eleale, & quoniam ſuper vindemiam tuã, & ſuper meſſem tuam uox clamantium irruit &c. ¶ Sennacherib rex Aſſy-

B riorum, aſcendens ſuper terram Iuda, cœpit & vaſtauit ciuitates munitas, & hoc quia Ezechias rex Iuda a ſeruitute eius receſſerat, & in domino ſperans, tributum ſibi negauerat. Ezechias igitur nuncios ad ipſum dirigit, theſauros templi & theſauros regios ſibi mittit, quinimmo valuas tẽpli laminis aureis ſpoliat, & omnia ſibi tradit, & nihilominus ira ſua non flectitur, ſed ad obſidendum etiam hieruſalem ſe conuertit. Quod videns Ezechias, ad præcandum dñm flendo conuertitur, cuius precibus dñs motus, cõtra ſennacherib indignatur, & miſit angelum ſuum qui centũ octoginta, & quinque milia hominum aſſyriorum in exercitu vna nocte perimit. Qui mane videns cadauera mortuorum timidus abijt in terram ſuam & receſſit, vbi in tẽplo Dei ſui adorans, a proprijs filijs īterfectus extitit, & ſic illum quem Ezechias muneribus non vicerat, orationibus ſuperauit. ¶ Allega illud de efficacia orationis. Etiam quõ Deus ſolet tunc præcipue iuuare, qñ omne humanum ſolatiũ ſolet deficere, & qñ toto affectu ſolet homo ſe ad Deũ per orationem dare. ¶ Vel dic q̃ ille tyrãnus ſignificat mũdi principes & tyrannos. Ezechias qui fidelis erat, ſignificat viros eccleſiaſticos prælatos. Iſta eſt tunc rei veritas, qñ Ezechias bonus prælatus ceſſat tributa, ſeruitia regibus tyrannis dare, & ab eorũ ſeruit iniis iugo, & obedientia ſe voluerit ſubtrahere, & prætextu libertatis eccleſiaſticæ liberare, ſtatim ad ipſum deuaſtandum currunt vrbes & caſtra rapiunt, & temporalitates ſuas ad manus ſuas ponunt, & ipſis dare munera non ſolum de theſauris proprijs, immo etiam de theſauris domus dñi, i. de bonis eccleſiæ ipſum cogunt, & quãque neceſſe eſt vt portas eccleſiæ, i.eccleſiæ ſubditos talliando ſpoliant. vt munera regi aſſyriorum a principibus ſecularibus mittant vt ad litteram videmus de multis fatuis prælatis qui proprios ſubditos grauant, vt inde principum ſecularium amicitias ſibi quærant. Sed reuera illud improbis tyrannis non ſufficit, quia talibus muneribus incitant, & ad grauiora facienda multotiens plus anhelant. Igitur iſta eſt veritas, q̃ pro libertate eccleſiæ obtinenda non eſt vtile principum, vel ſecularium amicitias quærere, nec diuitias eccleſiæ ipſis diſtribuere, cum ipſos magis inde ſoleant irritare. Sed unicum & ſolum eſt remedium, ad Deum recurrere, orando flens & ieiunia facere & cauſas eccleſiæ Deum ſolummodo commendare, q̃a reuera ſi Ezechias.i.prælatus illud fecerit, Deus pro ipſo pugnabit, potentias tyrannorum ſubuertet, & eccleſiam de ipſorum manibus liberabit. Pſal.43. Liberaſti enim nos de affligentibus nos & odientes nos diſperdiſti. Et alibi. Non eſt alius qui pugnet pro nobis niſi tu Deus noſter.

Capitulum vigeſimum. Textus. In diebus illis. Egrotauit Ezechias vſque ad mortem. Moralitatum. Cap. 19.

DE ſanatione Ezechiæ, & de additione annorum, & retroceſſione ſolis vide Eſa.38. vbi expoſui. De hoc autem q̃ rex babylonis miſit nuncios cũ muneribus ad Ezechiam ſalutandum, & eum ſuper curatione ſua congratulandum, & hoc ſm̃ Ioſephum, quia babylonij adorare ſolent ſolem, & quia viderunt ſolē retroceſſiſſe, & audiuerunt ab idolis ſuis hoc propter infirmitatem regis iuda factum eſſe, miſerunt ad eum, & ipſum quem ſol Deus eorum adorare decreuerat, honorandum cenſuerunt. Quibus honoribus Ezechias allectus, legatos quãplurimum honorauit, & omnes theſauros ſuos, cellas aromatum, ſepulchra regum & prophetarum ſm̃ Comeſtorem) et breuiter omnia abſcondita, & ſuas diuitias, & gloriam oſtendit eis. De quo indignans dominus per Eſaiam eum acriter reprehendit, & q̃ theſauri ſui adhuc eſſent deferendi in babylonem, & filij ſui a babylonijs capti ducendi ſibi comminãdo prædixit. Quibus auditis. Ezechias hoc ſolum reſpondiſſe fertur. Bonus eſt ſermo quem locutus eſt dominus tantum ſit veritas & pax in diebus noſtris. ¶ Iſta poſſunt allegari ad multa, & hoc primum. Quia ne ſimus peiores babylonijs, nos debemus illos quos Deꝰ noſter ſol iuſticiæ Chriſtus honorauit. ſ. pauperes, debiles, infirmos, & maxime reges Hieruſalem.i. bonos ac uirtuoſos D viros eccleſiaſticos & religioſos prælatos honorare, & eos cum muneribus & elemoſynis viſitare. Vnde dicitur Deu. 10. Deus amat peregrinum, & dat ei victum, & vos amate peregrinum &c. ¶ Vel illud allega, q̃ fatuorum & inſipientium eſt abſcondita & ſecreta ſua extraneis & ignotis reuelare, quia inde ſolent plora mala euenire, quia dum diuitias noſtras alijs oſtendimus, ipſos ad furtum vel ad rapinam ſolemus amplius incitare. Vnde in prouerbijs. Secretum tuum extraneo ne reueles, ne forte inſultet tibi cũ audierit, & exprobrare non ceſſet. ¶ Vel dic q̃ theſauros noſtros. ſ. virtutes interiores, vel etiam alia bona exteriora propalare, & in publicum hominibus propter inanem gloriam alijs oſtendere ſeu reuelare non debemus, alias occaſionem ſurripiendi & ſubtrahendi ipſa demonibus dabimus. Vnde dicitur. Eccl.8. Non omni homini cor tuũ manifeſtes, Et hoc quia ſecũdum Gregorium. Deprædari deſiderat, qui theſaurum publice in uia portat. ¶ Vel allega, quòd quicunque rex debet reprehenſiones prophetarum, id eſt prædicatorum, & domini comminationes patienter audire, & euentum infortuniorum voluntati Dei ſupponere: & pro pace ſibi dãda ſuppliciter exorare. Dominus (inquit) eſt, quod bonũ in oculis ſuis ſit, fiat. Ca.21. Ezechias rex optimus, filium & ſucceſſorem peſſimum habuit ſcilicet manaſſen regem Iuda, & idolãtram, augurem, homicidam, qui ſcilicet Hieruſalem ciuitatem impleuit ſanguine vſque ad os, & Eſaiam ſerra lignea ſcidit. Tandem Amon filius ſuus peſſimus, iterum bonum filium, ſcilicet Ioſiam genuit, qui inter optimos numeratus glorioſe regnauit. Qui iterum Ioacham, qui etiam malus extitit, procreauit. ¶ Illud allega quòd bonitas vel malicia a parentibus non procedit, quia ſæpe fit quòd boni parentes generat malos filios, & mali bonos &c.

Capitulum vigeſimumtertium. Textus. Et renunciauerunt regi quod dixerat. Qui miſit, & congregati ſunt ad eum. Moralitatum. Capitulum. 20.

Hic habemus ꝙ Ioſias rex terram Iuda & Iſrael plenam idolis inueniens, & altaria & excelſa idolorum deſtruxit, & ſacerdotes idolorum & excelſorum occidit, & oſſa humana ſuper altaria combuſſit, currus ſolis cremauit, & equos ſoli dicatos abſtulit, & aruſpices & effœminatos, & eos qui adolebant incenſum baal, & ſoli, & lunę, & duodecim ſignis, & vniuerſę militiæ cœli abſtulit & amouit, cultumque Dei perditum reſtaurauit; & paſcha ſolenniſſimum in hieruſalem celebrauit. ¶ Dic ꝙ Ioſias eſt bonus prælatus, qui re uera de hieruſalem, id eſt de eccleſia ſibi commiſſa debet cultum idolorum, i. ritum omnium vitiorum eradicare, & cultum Dei & morum inſerere & plantare. Auferat igitur inde excelſa, i. ſuperbos & præſumptuoſos, idola, i. fictos & ſuperſtitioſos, currus ſolis. i. auaros volubiles & in mũdi negocijs laborioſos, equos, id eſt laſciuos luxurioſos, inceſſatores militiæ cęli. i. diuitũ adulatores, effeminatos, i. inconſtantes & imbecilles, ſacerdotes idolorum, i. malos familiares, fautores & officiales, les, tales enim de eccleſia debent ſubtrahi & bonæ perſonæ quæ colant & timeant dominum, ſubrogari. Vnde dicitur. Matt. 21. Malos male perdet, & vineam ſuam alijs locabit agricolis. ¶ Hic habemus quòd pharao rex ægypti cum tranſire vellet per terram Iuda ad præliandum contra regem aſſyriorum iuxta eufratem, exijt ei obuiam Ioſias rex, nec voluit acquieſcere ꝙ non iret. Ab illo ergo occiſus eſt Ioſias in prælio in campo magedo, & filius eius Ioacham, qui fuit malus eidem ſubſtitutus, quo a pharaone amoto, filius eius Ioatham rex eſt factus, quia Nabuchodonoſor victus ſeruus eſt effectus, quo mortuo, filius ipſius Ioachim contra nabuchodonoſor rebellis ab ipſo captus eſt, & cum vxore & filijs & maioribus populi in babyloniam ductus & captiuatus, & ſolus populus pauperum derelictus, ſuper quos ſuit zedechias patruus ipſius Ioachim rex creatus, quo .ſ. tandem contra nabuchodonoſor repugnãte, ſub ipſo Iſrael capitur, & ipſe excæcatur, & vniuerſus populus cum eo in babyloniam captiuatur & ſic per diuerſas clades regnũ Iuda terminatur. Sicut enim dicit hic textus, Deus omnino
F populum illum a facie ſua ſubmouere decreuerat, & maxime propter peccata manaſſes. qui cruore innocẽtium hieruſalem purpurauit, quapropter nec propter bonitatem Ioſiæ fuit placatus, ſed potius propter peccata populi, rex iuſtus fuit eis ſubtractus. 4. Reg. 23. Iuſtus enim fuit Ioſias, intantum ꝙ vt dicunt hæbrei vbi cum iuxta arborem & fontẽ occiſus fuerit, fons & arbor protinus aruerunt. Similis illi non fuit ante eum rex, qui reuerteretur ad dominum ex omni corde ſuo, & i tota anima ſua, & vniuerſa virtute ſua, iuxta omnem legem Moyſi, neque poſt eum ſurrexit ſimilis illi, veruntamen non eſt auerſus dominus ab ira furoris ſui magni, quo iratus eſt furor eius cõtra Iudam, propter irritationes quibus prouocauerat eum manaſſes. Dixit itaque dominus, etiam Iudam auferam a facie mea ſicut abſtuli Iſrael, & proijciam ciuitatem hanc quam elegi hieruſalem, & domum de qua ego dixi.. Erit nomen meum ibi &c. Reliqua autem ſermonum Ioſiæ & vniuerſa quæ fecerat nonne hæc ſcripta &c. ¶ Iſta ſi vis poſſunt exemplariter allegari, ꝙ rex vel prælatus ſunt quandoque cauſa ruinæ populi, & econtra habemus hic de Ioſia iuſto, qui propter peccata populi moritur, & eis ſubtrahitur. 2. Regum. 24. Et alibi. De morte populi Iſrael, qui propter peccatum Dauid regis, qui numerauit populum, ab angelo trucidatur. ¶ Vel allega, ꝙ vltimũ infortunium ſolent multa infortunia præcedere, vt tribulatio præcedens poſſit eſſe ſequẽtium ſignum, ſicut patet hic, vbi deſtructionẽ hieruſalẽ multę clades & infortunia pceſſerunt. Vñ Gre. dicit i home. ꝙ vltima tribulatio multis tribulationib. præuenitur. ¶ Vel dic ꝙ fons miſericordiæ & grãæ & arbor fructificationis & opulentiæ in eccleſia vel patria G
ſiccatur, quando Ioſias. i. iuſtus prælatus vel princeps ſubtrahitur vel ab ea aufertur. ¶ Vel quando videmus ꝙ Ioſias, id eſt rex noſter Chriſtus propter populum moritur arbor, & vigor totius laſciuiæ, fons & humor carnalis totius concupiſcentiæ, debet in nobis areſcere & ceſſare, & pro morte eius debemus plangere & dolere.

Capitulum vigeſimumquartum. Textus. In diebus eius aſcendit nabuchodonoſor rex babylonis. Moralitatum. Capitulum. 21.

Rex babylonis veniens in hieruſalem tranſtulit inde regem Ioachim & matrem eius, vxorem, & eunuchos illius, iudices & viros robuſtos & bellatores, artifices quoque & incluſores in babylonem traxit, omnes perſonas nobiles de hieruſalem ſuſtulit, & exceptis pauperibus nihil in vrbe reliquit. Ibique zedechiam peſſimum regem ordinauit, quem tandem captum excæcauit, & filios ſuos ante eum interfecit, & eum vinctum & cæcum in babylonem deduxit. ¶ Rex babylonis eſt diabolus qui eſt ſuper omnes filios ſuperbiæ. Hieruſalem eſt eccleſia, quæ debet eſſe pacifica & quieta. Pſal. 121. Rogate quæ ad pacem ſunt hieruſalem. Ioachim qui interpretatur præparatus domino eſt bonus prælatus, ad mandata domini ſemper obediens & paratus. Pſalm. 118. Paratus ſum & non ſum turbatus, vt diſcam mandata tua. Zedechias vero qui rex fuit malus, malum prælatum ſignificat. Igitur iſta videtur eſſe veritas ꝙ hodiernis temporibus rex babylonis diabolus, de hieruſalem. i. de eccleſia videt tranſtuliſſe & depoſuiſſe Ioachim. i. bonum prælatum & diligentem, matrem eius. i. pietatem omnia nutrientem, vxorem eius, i. charitatem omnia coniungentem, iudices eius id eſt iuſticiam omnia iudicantẽ, eunuchos eius. i. caſtitatem impudicitiæ repugnantem, viros robuſtos eius. i. fortitudinem vitia debellantem, artifices eius. i. diſcretionem prudenter operantem, incluſores eius. i. humilitatem omnia bona celantem & includentem, & ſolum ibi dimiſit (vt videtur) paupertes populi auariciam omnibus indigẽtem, & ibi præfecit zedechiam. i. malum prælatum omnia ſubuertentem. Recedente enim & deficiente bono prælato ab eccleſia omnia deficiunt, & ſuccedẽte malo, omnia mala ſuccedunt, & ſic creſcunt. Vnde in Prouer. 28. Repugnantibus impijs ruinæ hominum. ¶ Vel dic ꝙ H
hieruſalem eſt anima a qua pro certo quando nabuchodonoſor diabolus captiuat & tranſfert bonum regem ioachim domino præparatum id eſt bonum & bene morigeratum affectum, & ſubſtituit malum regem zedechiam id eſt affectum malum & inordinatum, tunc eſt neceſſe ꝙ ſimul tota virtutum familia transferatur, ſicut ſupra, & ꝙ pauperes id eſt vitia ibi ſolummodo relinquãtur. Vbi enim non eſt gubernator, populus corruet. Pro. 11. ¶ Vel dic ꝙ rex iſte diabolus videt ab eccleſia abſtuliſſe ioachim domino pparatũ. i. bonos prælatos & diligentes, matres, id eſt viros pios, vxorem, id eſt viros ſociales & charitatiuos eunuchos qui ſe caſtrauerunt propter regnum cœlorum. i. viros caſtos robuſtos id eſt viros patientes, ſolidos bellatores. i. viros prædicando vel docendo vel bene operando ſtrenuos, artifices. i. doctores ſcientificos, incluſores. i. viros humiles & abſcõſos & breuiter omnes notabiles virtuoſi & morales videntur ab eccleſia defeciſſe, & in babylonem id eſt in pctm̃ captiui ducti fuiſſe, & operãte rege diabolo periſſe. Vñ dicit. Tre. 1. Manum ſuã miſit hoſtis ad omnia deſiderabilia eius. Tre. 1. Vñ eccleſia videt iam lamentãdo dicere illud. Virgines meæ & iuuenes mei in captiuitatem abierunt, ſacerdotes mei & ſenes mei in vrbe conſumpti ſunt. Et oreuiter non videnẽ ibi relicti niſi pauperes. i. viri virtutum diuitijs carentes, & per auariciam diuitijs temporalibus indigentes. Zedechias rex. i. cœtus malorum prælatorum ſubſtituitur, quia diabolo diuerſis vitijs capitur, & propter ſuum defectum in præſentia ſua filij ſui. i. ſubditi per diuerſa peccata occidunt. Ipſe vero per obſtinationem & ignorantia excæcatur, & finaliter

A a diabolo in babylonem.i.in infernum captiuatur & miſerabiliter moritur & necatur. Vnde Eſa.42. Quis cæcus niſi ſeruus meus?

Capitulum vigeſimumquintum. Textus. Factum eſt autem anno nono regni eius menſe decimo. Moralitatum. Capitulum. 22.

CVm zedechias rex Iuda qui iuramentum fecerat regi babylonis, ab eo receſſiſſet, & ob hoc exercitus chaldæorum hieruſalem obſideret, factum eſt ꝙ præualeſcente fame in ipſa ciuitate hieruſalem, interrupta eſt ciuitas, & viri bellatores fugerunt nocte per viam portæ, quæ eſt inter doplicem murum ad ortum regis, fugit & zedechias per viam quæ ducit ad campeſtria ſolitudinis, & comprehendit eum exercitus caldeorum, & bellatores qui erant cum eo diſperſi ſunt & reliquerunt eū. Q nē comprehenſum ad regem babylonis in reblata duxerunt. Qui ſtatim in conſpectu eius filios eius occidit, & oculos eius effodiens, ipſum vinctum catenis in babyloné captiuū duxit. Nabuzardam vero princeps exercitus caldæorū hieruſalem ſuccendit, murum eius in circuitu diſſipauit, colūnas templi contriuit, mare æneum, baſes & luteres, vaſaque templi quæ fecerat Salomon, ſecum in babylonem deportauit, & popolum qui inuentus eſt in hieruſalem captiuauit. ¶ Iſta poſſunt allegari ad felicitatem vel infelicitatem falſorum amicorum, quia pro certo quamdiu rex Iuda.i. quicūque princeps mundi eſt in ſuis palacijs, proſperitatibus & ſolatijs, principes ſui officiales, bellatores & amici cum eo libere morantur, & ipſum ſibi aſſociant, & comitiuam eius ſectant. Si vero contingat ꝙ exercitus chaldæorum.i. mundi infortunia contra ipſum præualeant, tunc ſtatim fugiunt & ipſum ſolum derelinquunt. Matt.26. Exemplum eſt de Apoſtolis qui dominum ſuum Chriſtum in cæna aſſociauerunt, & cum a iudæis captus eſt omnes eo relicto fugerunt. Vnde Eccle.6. Eſt amicus ſocius menſæ, & non permanebit in die neceſſitatis. ¶ Vel dic ꝙ zedechias eſt peccator, qui infra muros ciuitatis ſuæ.i. intra ambitum corporis reſidens, & ibi in delicijs viuens, parum curat de rege babylonis.i. diabolo rege inferni, quamuis peccando promiſerit ei famulatum, & ei obediendo viſus fuerit cum ipſo contrahere quoddam pactum, iuxta illud Eſa.28. Pepigimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. Sed pro certo dum non aduertit, iſte rex diabolus contra iſtum exercitum ſuum, ſ. infirmitatem, mortem & infortunia mittit, & ciuitatem vbi

B habitat, ſ. corpus, per mortem laniat & ſubuertit. Igitur iſte exercitus vrbe iſta corporis diruta, iſtum ad regem babylonis.i. diabolum ad infernū adducit, & viris bellatoribus qui intrabant cum eo.i. cunctis amicis eius & ſocijs ipſum dimittentibus & ab eo fugientibus, ipſe excecatus, & lumine gloriæ & gratiæ priuatus, & catenis æternæ damnationis ligatūs, in babylonem, i. in infernum deſcendit. vnde dr̄ Mat.22. Ligatis manibus & pedibus mittite eum in tenebras exteriores. ¶ Vel dic ꝙ rex eſt princeps babylonis diabolus, mediante exercitu vitiorum, hieruſalem.i. eccleſiam vel religionem, igne cupiditatum incendit, muros obſeruantiæ regularis & diuinorum mandatorum in ipſo deſtruit, & eam per nabuzardam principem militiæ ſuæ.i. per mundi tyrannos & impios diuerſis tribulationibus obſidet, & multipliciter laniat & ſubuertit. Regem eius.i. prælatos excecat, & catenis.i. diuerſis carnalibus cōplacentijs ipſos ligat & finaliter in babylonem.i. in infernum complantat, & populum ipſius per peccatum diſſipat & captiuat. Etiam ab iſta eccleſia tollit columnas, i. viros fortes & cōſtantes, mare æneū. i. viros amaros contritos & pœnitentes, vaſa altaris, i. viros deuotos domino ſeruientes. Omnia iſta ſolet diabolus ab eccleſia tollere, & ipſam deſtructam dimittere, ita ꝙ iam videtur quaſi de bonis perſonis & de virtutibus nuda eſſe. Vnde dicitur. Tren.1. Portæ eius deſtructæ, ſacerdotes eius gemētes, virgines eius ſqualidæ, & ipſa oppreſſa eſt amaritudine.

¶ Vel dic moraliter ꝙ hieruſalem eſt anima, quam pro certo C quādo rex babylonis.i. diabolus capit, ſtatim domum Dei.i. deuotionem ad Deum, domum principum.i. deuotionē ad ſanctos, muros.i. mandatorum obſeruantiam, portas.i. ſenſuum capacitates deſtruit, & igne cōcupiſcentiæ circunquaque ſuccendit, regem eius.i. intellectum per ignorantiam excecat, & eum per diuerſos errores alligat. Tandem iſtam miſeram ciuitatem omnibus bonis ſpiritualibus ſpoliat atque priuat. Nam ſicut inde ſublatę ſunt columnæ & baſes, mare æneum, ollę, trullę, phialæ, mortariola, tridentes, ciphi, ſecūdum quod dr̄ hic. Sic diabolus tollit ab anima peccatrice columnas firmitatis, baſes humilitatis, mare contritionis, ollas charitatis, trullas lenitatis phialas, deuotionis mortariola dini timoris, tridentes pœnitentiæ, ciphos ſpirtualis ſcientiæ. Vnde dr̄ Tre.1. Manum ſuā miſit hoſtis ad oīa deſiderabilia eius columna enim debet eſſe ſtabilis, hoc eſt conſtantia, baſis infirma, hoc eſt humilitas, mare ſonata amaritudinem, hoc eſt contritio, ola cōtinet & ſeruet hoc eſt dilectio trulla parietes leni, hoc eſt benignitas, phiala liquores continet, hoc eſt deuotio, mortariolum ſpecies conterit, hoc eſt timor Dei, tridens mordens, & tres dentes habet, hoc eſt pœnitentia, quibus tres partes ſunt, ciphus vinum effundit, hoc eſt ſcientia. Omnia enim iſta ab eccleſia per diabolum ſubtrahuntur, quando prælatus vel rex ipſius victus excecatur. Ab ala etiam tolluntur, & a templo conſcientiæ ſubmouentur, quando per vitia diabolo ſubiugatur. ¶ Hic dicit comeſtor, ꝙ ſedechias rex Iuda cæcus in babylonem ductus, dum nabuchodonoſor rex babylonis pro victoria feſtum & conuiuium faceret, & in vaſis quæ de templo hieruſalem apportauerat, quorum partem menſæ ſuæ deputauerat, partē idolis dedicauerat, biberet, pro ſpectaculo in medium eſt adductus, & cum potus conuiuantibus miniſtraretur, de mandato nabuchodonoſor iſti ſedechiæ excecato, potus laxatiuus extitit miniſtratus, quo bibito in plena ominum vituperabiliter eſt laxatus, ſeu etiam cōcitatus & reductus in carcerem. Propter huiuſmodi deriſionem, tanto dolore affectus eſt, ꝙ infra breue tp̄s mortuus eſt. Ex audita cauſa mortis eius honorifice per nabuchodonoſor eſt tumulatus. ¶ Iſta poſſunt applicari myſtice, qn̄ quis per ignorantiam per obſtinationem eſt cæcatus a nabuchodonoſor. i. a diabolo in babylonem.i. in ſtatum peccati captiuatur, & ſæpe fit ꝙ ad conuiuium bonorum operum tp̄aliū adducit, vbi potus laxatius.i. vbi mundi proſperitas, diuitiarumque & deliciarū vbertas, qſiq, per ipſum nabuchodonoſor diabolum ſibi datur. Pſa.72. Ecce ipſi peccatores in ſæculo obtinuerunt diuitias. Iſta.n. potus laxatiuus dicuntur, quia.ſ. quos tali potu diabolus inebriat, faciliter ad oīa vitia, & maxime ad luxuriam, auariciam & ſuperbiam, relaxantur, & ignominioſe corā alijs p vitia diffundantur, ita ꝙ ſpectaculum & illuſio cunctis efficiuntur. Quod potiſſime de iſto q D erat rex hieruſalem.i. de p̄latis eccleſiæ & viris eccleſiaſticis pōt dici, qui p̄ alijs pc̄toribus ſpectaculū & deriſio alijs fiūt, qn̄ ignominioſa vitia & ad ſu pfluitates & vanitates ſecum ſe reuoluunt. Pſa.21. Oēs videntes me, deriſerunt me. Qui finaliter in carcere malę conſuetudinis pereunt, quos tn̄ adulatores finem bonū eis p̄dicādo honorifice ſepeliūt & abſcōdunt. Nabuchodonoſor diabolus peccatorem honorifice ſepelit, qn̄ in finali pn̄ia ipſum inaniter ſperare facit, quod ēt facit per adulatores, qui recte poſſunt dici talium ſepultores. Vnd̄ dr̄. Ma.8. Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Et Ezec.39. In die illa dabo gog locum nominatum ſepulchrum in Iſrael. ¶ Vel ſi vis dic ꝙ Nabuchodonoſor diabolus vaſa templi, id eſt viros eccleſiaſticos, quando ipſos de hieruſalem in babylonem id eſt de ſtatu gratiæ in peccatum vel de religione ad mundum tranſtulit, ipſos quandoque idolis, id eſt mundi principibus & eorum curijs & officijs conſecrat, & ad potandum mala doctrina conuiuas eius, id eſt, peccatores ipſos quandoque ordinat, & deſignat &c.

¶ Moralitatum quarti libri regum Finis.

MORA-

B *MORALITATVM Liber decimuſtertius ſecundi libri Paralipomenon.*

Capitulum decimumquartum. textus. Dormiuit autem Abia cum patribus ſuis: Moralitatum. Capitulum. 1.

CVm in libris Paralipomenon pauca reci tabilia, præter illa, quæ in libris regum recapitulantur, nihil de contentis in ipſis cum iã ex ſententia quaſi cuncta reti getim ea moralizare non ꝓpono, p̃ter ea pauca, q̃ hiſtoriæ Regum ſuperaddita vñt, quæ breuiter hic expono. Igitur omiſſo libro primo, vř in hoc libro, ꝙ Zara æthiops contra aza regem iuda veniens, decies centena millia hoium in exercitu ſuo habebat, quos timens fugit aza ad dñm, & orauit Dñs exterruit æthiopes, & fugerunt, & ſic contra eos aza & ſui non armis, ſed precibus ꝓ-ualuerunt. ¶ Illud allega quõ Deus in neceſſitate ſuos filios nõ deſerit, & quõ qñ in ipſo ꝑ fidẽ confiditur, & ad ipſum deuote incurrit̃ virtute eius hoſtes fugiunt & terrentur, & ſic ſæpe fit, ꝙ multi a paucis, diuites a pauperibus ſuperant̃. Vñ dř. 1. Mac. 3. Facile eſt multos concludi in manib' paucorũ, & non eſt dña in conſpectu Dei cęli liberare in multis aut in paucis. ¶ Vel dic ꝙ æthiopes ſunt demones & demonum tentationes, qui pro certo tot & tanti ſunt ꝙ vires noſtrę ad eos ſuperandos non ſufficiunt. Veruntamen faciliter vincuntur, qñ ad orationes & diuinam ſpem recurritur, & quando diuinum auxilium humiliter imploratur.

Capitulum vigeſimum. textus. Poſt hæc congregati ſunt filij Moab & filij Amon. & cum eis de ammonitis. Moral. Cap. 2.

F ITem 20. ca. dř ꝙ filij Amon & Moab & Seir contra Ioſaphat regem Iuda in ſtupenda multitudine ad præliũ aggregant̃. Quo ex toto corde ad dñm recurrente, ꝓpheta conſolator ſibi mittitur, ad cuius conſilium cãtores primi in exercitu ponuntur, quibus Deũ laudantibus, hoſtes in ſeipſis taliter ꝯturbantur, ꝙ alter contra alterũ præliantes, vniuerſi mutuis cedibus perimuntur, ita ꝙ nullus eorũ euadere potuerit, & iudei ſpolijs hoſtiũ ſupra modũ ditant̃. Si vis dic ſicut in ꝓcedenti caplo. ¶ Vel dic ꝙ illę tres nationes infideliũ deſignant tria principalia vitia. ſ. ſuperbiã, luxuriã, auariciã, q̃ contra nos in tanta fortitudine cõgregant̃, ꝙ niſi dñs nos liberet & defendat, neceſſe eſt vt nobis impie dominentur. Neceſſe eſt igitur ad orationem recurrere, cãtores. i. Dei laudes ꝓponere, & ſic ipſos poterimus ſuperare. Qñ. n. cantores ſpũales. ſ. orõ, cõfeſſio, laus & gratiarũ actio ꝓmittũt, neceſſe eſt ꝙ hoſtes ſpũales, ſ. demones & vitia debellent̃. Vñ. 2. Reg. 20. Cecinit tuba & receſſerũt ab urbe. ¶ Vel dic ꝙ cãtores ſunt ꝓdicatores vel laudis diuinę pronunciatores, q qa ppłm ad deuotionẽ excitant, cõtra hoſtes victoriã ſibi parant. ¶ Vel dic ꝙ ſæpe fit ꝙ mali q contra bonos ſe congregant, malicioſe nutu dei qñq; ſimul diſſentiunt, & diſcordant, & ſic inter ſe pugnantes dũ mutuo ſe debellant, alios quos decreuerant occidere, liberant atq; ditant. Conſtat. n. ꝙ dei ꝓuidentia ſolent qñq; inter ſuperbos diſcordiam ſuſcitare, ut ſic occaſionaliter poſſit iuſtos de ſuis manibus liberare. Pſal. 36. Gladius eorum intret in corda eorum &c.

Capitulum vigeſimumquartum. textus: Septem annorum erat Joas cum regnare cepiſſet. Moralitatum Cap 3.

ITem ca. 24. dř, ꝙ Ioas rex Iuda qui ꝑ Ioiadã ſacerdotem fuerat enutritus, & a pſecutione impię athaliæ ſeruat', & in regnũ ſublimatus, q̃diu ioiada uixit, bonus & ſanctus G extitit, Deum coluit, tẽplum reparauit, & iuſtè & pacifice imperauit. Mortuo vero ioiada, delinitus obſequijs & adulationibus principũ ſuorũ, ipſe & ppłs ſuos dñm dereliquerunt, tẽplũ Dei & cultũ ipſius contẽpſerunt, ſculptilib. ſeruierunt ꝓ qbus cũ a Zacharia ſacerdote filio dicti ioiadę reprehenderent̃, ipſum iudei inter tẽplũ & altare lapidibus obruerunt, ꝓp qď rex & ppłs in manibus ſyrorum tradit̃, a qbus Hierłm ſpoliatur, ipſe uero rex ingratus in magnis languorib. ab eo dimittitur, & a ſeruis ſuis ꝓpriis in lecto ſuo dormiens iugulat̃. ¶ Iſta pñt allegari exẽplariter, quõ videlicet & ꝓficit pſentia viri iuſti & boni conſiliarij vel plati. Quãdiu. n. rex iſte ioiadã virũ utiq; iuſtũ & prudentẽ ſecũ habuit, & eius cõſilio vſus fuit, tãdiu Deũ timuit, tẽplũ & eccleſiã honorauit, obſequijs & blandicijs adulatorũ decipi non potuit, quo tñ mortuo q̃ plura mala fecit, ita ꝙ opprobrioſe perijt. Vtile igit̃ eſt & maxime principi, ꝙ ſanctos uiros & bonos conſiliarios ſecũ habeat, & ꝙ adulatorũ obſequijs (ne forte ipſum ad iniquitatẽ ꝑtrahant) nunq̃ credat. Vñ Ecc. 9. Viri iuſti ſint tibi conuiuę. Taliter gi principi & populo põt ioiada. i. bonus platus vel cõſiliarius dicere illud. Deut. 31. Noui ꝙ poſt mortẽ meã iniq̃ agetis. & declinabitis cito de uia q̃ oñdi vobis. ¶ Vel dic ꝙ ſi in eccła iuſt' ioiada ſacerdos ſp viueret. i. ſi ibi bonus & eccleſiaſticus ſp eſſet, rex & ppłs. i. ipſi ſeculares ſp bñ facerent, & eorũ cõſilijs crederent, & exẽplarijs cõformarent, Deũ quoq; colerent, & tẽplũ eccleſiæ repararent. Vñ dř, 2. Parali. 34. ꝙ cũctis dieb. Ioſię nõ receſſerunt a dño. Sed ꝓh dolor iã ioiada in eccła non inuenit̃, quinimo viri iuſti, boni & prudentes plati & eccleſiaſtici exinde defeciſſe ꝓbant̃. Iuxta illud. ps. 13. Oẽs declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt, non eſt q faciat bonũ, non eſt &c. Idẽ tã principes q̃ ppłi Deũ vñt cõtẽnere, tẽplũ eccleſiæ pſequi, & derelinquere, idola. i. vitia colere, Zachariã. i. ſacerdotes & ꝓdicatores & reprehẽſores vi ſ lapidare. Ipſos. n. qñq; pęnis afficere cõputant̃, ꝓp qď guerris & tribulationib. iuſto Dei iudicio moleſtant, & a ſeruis ꝓprijs. i. a ſuis malis officialib. adulatoribus & miniſtris dũ dormiunt. i. dũ non aduertunt, occidunt̃, inquantũ. ſ. ipſi ab eorũ inſtinctu mala multa faciunt, & eorũ futuris fallacijs, & blandicijs r pałr depauperant̃. Sicut ad lřam videmus de multis principib', q dato ꝙ qcqd pñt eccleſiaſticis auferat & eccleſiã pſequant̃ & odiant, ipſi tñ mortui. i. pauperes, & depreſſi dormiunt, & hoc, qa ſerui eorũ. i. mali familiares, totũ qcqd hñt, ſubripiunt, & de eorũ ſpolija diuites fiunt. Vñ infra dř. 2. Paral. 32. Filij ſui ꝑcuſſerunt regẽ. ¶ Vel iſta H allega, ꝙ ſæpe fit ꝙ ingrati hoĩes, & maxime principes, dato ꝙ a ioiada. i. ab aliquo prudente & iuſto familiari, vel cõſiliario ſuo multa bona receperũt, & ꝙ ipſum in vita ſua dilexerunt & honorauerũt, ipſo tñ mortuo hmõi bñficia faciliter obliuiſcunt̃, & contra Zachariã filiũ ioiadę. i. contra filios & hędes ipſi' debacchant̃, ipſosq; plusq̃ alios aliquotiens pſequunt̃, nec de bñficijs acceptis ab eorũ parentibus recordant̃. ¶ Vel dic gñalr, ꝙ mali, & maxime diuites nolunt hodie aliquẽ q ipſos corrigat inuenire, quinimmo Zachariã. i. bonum prædicatorem, vel correctorẽ, ſi eorum crimina arguat, ſolent eum cum uerbis & verberibus lapidare, & eum diffamando occidere. Vñ dř. Amos. 5. Oderunt ĩ porta corripientem, & loquentem pfecte abominati ſunt.

Capitulum vigeſimumquintum. textus. Vigintiquinque annorum erat Amaſias cum regnare cepiſſet. Moralitatum Cap. 4.

HIc ca. 25. habes, ꝙ Amaſias rex Iuda noluit pugnare contra filios Edom, & conduxit de Iſrael centũ millia robuſtorũ. Sed qa oẽs erant idolatrę, vir Dei ipſos remitti mandauit, & dato ꝙ iã ſtipendia recepiſſent ipſos remitti ad propria impetrauit. Non ingrediatur inqt tecũ exercitus Iſrael. Nõ. n. eſt dñs cũ illis. Quia ſi putas i robore exercitus bella cõſiſtere, ſuperari te faciet dñs ab inimicis tuis. Dei eſt qppe adiuuare, & in fugã conuertere. Qď factũ eſt, qa. ſ. in Deo confidens, idolatras remiſit, & ſic hoſtes ſuos glorioſe deuicit. ¶ Illud allega, ꝙ ſocietas malorũ non eſt in ꝓlio captanda, qa ꝓp peccatũ eorũ poſſet victoria

A victoria retardari & impediri.¶ Item illud allega, ꝙ non eſt in magno numero confidendũ, & ꝙ victoria magis dependet ab occulta Dei prouidentia, q̃ a numeroſa & forti militia.¶ Nota etiã ꝙ hic dr̃, ꝙ milites iſti repudiati & remiſſi, dato ꝙ bene fuiſſent ſtipendiati, fuerũt tñ contra regem Iuda multipliciter indignati, cũ terrã occiſis pluribus ſunt prædati.¶ Quod ſimul ad hoc allegari põt, ꝙ mali & indigni qñ ſe remitti, & a ſocietate vel promotione repelli cognoſcunt faciliter indignant̃, & per rixas & appellationes contra regem Iuda ſe repellentẽ.i. ꝙ cõtra bonũ prælatum ſe repudiantem inſurgunt. Vnde in Prou.15. Non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Non cõſiderat enim ſuã dignitatem, ſed potius ambitionem & cupidam voluntatem.

Ex eodem capitulo vigeſimoquinto. Textus. amaſias quoque poſt cedem idumeorum, et allatos Deos filiorum ſeir. Mor. Cap.5.

HIc habes ꝙ Amaſias rex Iuda qui prius erat bonus, ex Dei virtute idumeos deuicit, & filios ſeir Dei auxilio ſuperauit, ſed cum inter ſpolia Deos eorũ in hieruſalem detuliſſet, errore ſeductus, ipſos ſibi in deos ſtatuit, & ipſis incenſum adoleuit. Quẽ cũ ꝓpheta miſſus a Deo ſuper hoc redargueret, dicens. Cur adoraſti eos, q non liberauerũt ppl̃m ſuũ de manu tua? Acqeſcere noluit, ſed ſibi minas inferens, ipſum vt qeſceret, imperauit. Non inquit cõſiliarius regis es, quieſce ne interficiã. Quapꝓ cito poſt a ioas rege Iſrael fuit uictus, & tandem a ſeruis ꝓprijs interfectus.¶ Si vis applica iſtud ad malos ſacerdotes, qui ſ. audito peccato alicuius in cõfeſſione, ad ſiſe ꝓuocant̃. Iuda .n. cõfeſſio interpretat̃, & iõ ſæpe fit ꝙ rex iuda.i. bonus & circunſpectus cõfeſſor, pugnat contra edõ.i. contra pctõrẽ in confeſſione redarguẽdo, & eũ ad obediẽtiã, & pñiam inducendo, ita ꝙ dũ ſua occulta ſcrutat̃, ſæpe fit ꝙ deos ſuos.i. aliqua occulta peccata io q̃b. ſe potius delectabit, inuenit & rimat̃, ut q a de aliquo actu luxuriæ vel
B ſili confitet̃, & tunc ſæpe fit ꝙ ipſos in deos ſibi ſtatuit, ſ. cũ in ſimile peccatũ conſentit, & inquantũ illud qđ in alijs impugnauerat & reprehenderat, in ꝓpria pſona committit. Apoſtolus. Si quã deſtruai, iterũ reędifico, p̄uaricatorẽ me cõſtituo.¶ Vel dic ꝙ mali ſe reprehẽdi a ꝓphetis.i. a bonis viris & prudentibus, nõ ſuſtinẽt, imo ſtatim turbari, minas eis tribuũt, & intẽtãt. Vñ illud eſt verbũ ipſorũ. Non conſiliarius &c. q a ſicut dr̃ in Prou.25. Non amat peſtilens eũ q ſe corripit. Et iõ talis q ſe redargui vel veritatẽ audire non ſuſtinet, ſpũalr̃ & tpalr̃ ſæpe pit. Vñ i Pro.29. Qui corripiẽtẽ ſe dura ceruice cõtẽnit, repentinus ei ſupueniet interitꝰ.

Capitulum vigeſimumſextum. Textus. Omnis autem populus Iuda filium eius Oziam annorum ſedecim. Moralitatum. Cap.6.

OZias rex poſtq̃ multa bona tã in vilis q̃ in alijs negocijs & imenſã gloriã acq̃ſiuiſſet pſumptione ſeductus, eleuatũ eſt cor eius in interitũ ſuũ cõtẽpſit dñm Deũ ſuũ. Ingreſſus.n. tẽplũ dñi, ſacerdotis officiũ voluit exercere & facere, & accepto thuribulo ſanctuariũ intrare, & ſup altare thymiamatis incenſum ſicut põtifex adolere, qđ tñ ſolis ſacerdotib. cõſecratis, ſ. filiis Aaron licitũ erat, q a ſ. nullus alius ſub interminatione locũ illũ ingredi poterat aut ẽr dẽbat. Vñ ſummus ſacerdos ſtatim ipſi oziæ occurrit, & cũ de pſumptionis dictæ negocio repheñdit. Non eſt inquit officij tui ozia vt adoleas incẽſum dño ſed ſacerdotũ filij aaron, q cõſtituti ſunt ad hmõi miniſteriũ. Cũ igit̃ nec ſic egrederet̃, ſed cõminans ſacerdotib. incenſum offerre moliret̃, ſtatim lepra fuit pcuſſus, & a ſacerdotib. a ſanctuario eiectus, & ex tunc leproſus in domo ſeparata habitas, q̃diu vixit a populo eſt ſeiũctus, regniq; gubernaculo deſtitutus.¶ Iſta pñt applicari cõtra principes ſeculares, q reuera modernis tpibus nõ ſunt cõtenti adminiſtratione ſeculariũ, niſi ẽt adminiſtrẽt ſpũalia, q a p certo ſicut patet, iã nitunt̃ de collatione bñficiorũ, & p cõſequens de executione eccleſiaſticorũ officiorũ ſe intromittere, & illud qđ ſolis filijs Aaron conſecratis.i. bonis & dignis epis C & p̄latis conceſſum eſt, volũt aliquotiẽs vſurpare, ſicq; ſanctuariũ intrare, & incẽſum offerre nitunt̃, inquantũ de rebꝰ eccleſiaſticis, & de illis q̃ ad p̄latos ptinent, ſe intromittere moliunt̃, & inde eſt ꝙ iã multi tales leproſi. i. ſimoniaci efficiunt̃, inquantũ. ſ. munera accipiũt vt eorũ p̄cibus & impulſionibus vel incurſionib. aliq ꝓmoueant̃. Lepra. n. ſimoniæ q̃ in ſanctuario contrahit̃, ſolebat cõtingere ſolis eccleſiaſticis p̄latis, & ſacerdotibus. Nunc vero cõtingit regib. & principibus, q a. ſ. qñq; ſimonias contrahũt, & alios ꝓmouẽdo ſeu ꝓmouere cõpellendo, prælatorũ officiũ vſurpantes aſſumunt, ſicut in multis regnis atq; villis, nulli ad dignitates & ad officia promouent̃, niſi qui a ſecularib. principib. & dominis p̄ſentent̃. Iſti ergo regni ſui moderantiã ſolent pdere, & in domo ſeparata, ſ. in inferno leproſi, & abominabiles pſiſtere, q non contenti ꝓpria dignitate, iura & officia p̄latorũ in his & ſimilibus conantur taliter vſurpare, quia ꝓ certo dignũ eſt qđ pdat propriũ, qui ambitioſe vſurpat, appetit aliena. Non.n. eſt ſuum officiũ ut incenſum adoleat i. vt ſacerdotum vel p̄latorum miniſteria exerceant & aſſumant. Vñ. Num.3. Externus qui ad miniſtrandũ acceſſerit, moriet̃.¶ Vel dic ꝙ ſecularis q̃uis ſit rex vel princeps, vel famoſus iuſtus, non eſt dignus eccleſiaſtica officia aſſumere, ſed ſoli illi qui munus conſecrationis dinoſcuntur habere. Dignior enim ad hoc eſt quicunque conſecratus eccleſiaſticus, quamquam malus, quàm quiſque ſecularis nõ conſecratus, quamquam iuſtus fuerit alias & honeſtus.

¶ Moralitatum librorum Paralipomenon. Finis.

MORALITATVM

Liber decimuſquartus primi libri Eſdræ.

Capitulum primum. textus. In anno primo D *cyri regis perſarum, ut compleretur uerbum domini. Moral. Cap. 1.*

SVB Eſdra qui fuit ſcriba velociſſimus in lege dñi, data eſt licentia filijs iuda, q captiui ducti fuerãt in Babylonẽ, quod hieruſalẽ redirent, & vaſa dñi quæ Nabuchodonoſor detulerat, reportantes templũ reædificare. Qđ cũ facere cepiſſent, inuidentes finitimi, ſcriptis epiſtolis in pſide ad regẽ impediuerunt, & tẽpli ędificationẽ p multa tpa tardarunt.¶ Sic vere qñq; contingit, ꝙ captiui peccatores de ſpãli licẽtia ſeu grã, & indulgẽtia regis Chr̃i de babylonia. i. de ſtatu peccati in iudeam, q̃ interpretat̃ cõfeſſio, & in hier̃lm q̃ interpretatur pacifica.i. p contritionẽ & pñiam ad ſtatũ gloriæ reuertunt̃, & templũ dñi in ſua cõſcientia uirtutibus ædificare conãtur, ſtatim aſſunt finitimi vel uicini ſui. ſ. motus carnales, q in finibus ſuis habitãt, vel diaboli q circa eos immunda peragunt, q ſuis tentationib. impediunt, ne ædificent illud tẽplũ & ne in conſcientia ſua faciãt deo domũ.¶ Hic hẽmus ꝙ cũ filij Iſrael reędificarẽt tẽplũ, ſamaritani de q̃bus dictũ eſt 4. Reg.17. ꝙ partim Deũ colebãt, & partim idola adorabãt, venerũt ad eos p̄tendentes cũ eis ędificare dicentes ſe dñm colere, & ſibi cũ alijs velle deſeruire. Filij aũt Iſrael ipſos ſocios in ędificãdo hr̃e noluerunt, ſed eos potius tanq̃ extraneos reſpuerũt.¶ Sic vere fit hodie, qñ filij Iſrael.i. boni xp̄iani, tẽplũ eccleſiæ catholicæ virtutibus & documentis conſtruunt, nunq̃ deſunt ſamaritani.i. hr̃tici & ſchiſmatici, q licet eũ Deo idola colant.i. licet cũ aliquibꝰ viris q credũt multa erronea teneãt ſe tñ eſſe cultores Dei aſſerunt, & xp̄iani noiari uolũt, & tẽplũ p̄dicãdo malã doctrinã ſuã ędificare q̃runt. Filij aũt Iſrael.i. boni xp̄iani, debẽt tales repudiare, ipſorũ ędificationẽ cõtẽnere, & eos a cetu fideliũ tanq̃ extraneos effugare. Et ſic iſti repudiati poſtea moti ſunt cõtra Iſrael, & ipſorũ facti ſunt inimici, & ędificationẽ tẽpli ipediũt. Sic vero hr̃tici & ſciſmatici videtes, ꝙ filij eccleſiæ ipſos & ipſorũ errores

E rores abominantur, ipſis p̃ cunctis populis hodie inimicantur,& eos in conſtructione templi,fidei & eccleſiæ impedire conanĩ. Bene ergo dicitur, 2.Cor.11. q̃ periculum eſt in falſis fratribus,qa ſicut dicitur. Mat.10. Inimici hois domeſtici eius. ¶ Vel dic q̃ tales videntur ꝓditores, q̃ ſub ſpẽ volendi ędificare cum alijs,& ſub ſpecie alicuius boni nituntur ſocietatem cũ alijs contrahere, vt ſic poſsint amplius & facilius nocere. Quod ſi recipi nequeunt, tunc ſe ſolent hoſtes publicos demonſtrare,& maliciam quã pſl. habuerunt declarare.

Capitulum quartum. Textus. Factum eſt autem cum audiſſet Sanaballat. Moralitatum. Cap. 2.

Neemię quarto dicitur, q̃ ꝓpter impugnationes hoſtium vicinorum.ſ.qui ędificationem ciuitatis hieruſalem ipediebãt, ordinauit Neemias q̃ media pars iuuenum ędificaret, alia vero pars armata hoſtibus obuiaret. Etiam de ędificãtibus ſiebãt ſic, q̃ vna manu faciebant opus, alia vero manu gladiũ tenebant. ¶ Iſtud applica q̃ in ſpirituali ędificatiõe hieruſalem .ſ. eccleſiæ & animæ, hoſtes nr̃i demones continue nos impugnãt, neceſſe ſuit populum dñi in duo ſe diuidere .ſ. i bellatores & in contemplatiuos & religioſos, qui ꝗ ſe & alijs orationibus pugnant, & in operatores,& in actores, qui ꝓ ſe & alijs in terrenis laborant. Veruntamen ſic eſt, q̃ illi ex toto nõ debent operib⁹ actiuæ vitæ intẽdere,immo ꝓ certo vna manu debet gladium orationis tenere, & altera opus bonum actualiter exercere.

Capitulum nonum. Textus. Poſtquam autem hæc completa ſunt. Moral. Cap. 3.

Populus q̃ de captiuitate redierat, in vno dicitur valde peccaſſe.q̃a ſacerdotes & leuitę & alij filij Iſrael,nõ ſtatim ſe ſeparauerũt a populis regionum ſed poti⁹
F ſemẽ ſuum commiſcuerunt cum populis terrarum, & acceperunt ſibi & filiis ſuis vxores de filiabus chananæorum, amonitarum, moabitarum & ægyptiorũ, manus etiã magiſtratuũ principum fuerat in hoc prima. Quapropter Eſdras dolens, ælemoſinas & ieiunium prædicauit, & vxores alienas cum ipſorum liberis eijci mandauit,& ſic filios Iſrael ã gentilib⁹ populiſ quib⁹ mixti erãt, ſeparauit. ¶ Sic vere videĩ hodie, q̃ noſtri ſacerdotes & leuitæ & viri eccleſiaſtici ſimili modó peccant, quia.ſ. populis terrarum,.i. ſecularibus negocijs ſe iplicant & ſic ſemen ſanctum,ſ.ſeipſos, qui deberent,eſſe ſancti,cum populis commiſcere videntur,inquantum ſecularium actibus & moribus ſe conformant. Vnde. Eſa.24 Sicut populus, ſic ſacerdos. Pſalm. 105. Commixti ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorum,& ſeruierunt ſculptilibus eorum,& factum eſt illis in ſcandalum. Et quod plus eſt,illi de filiabus iſtorum chananeorum,i.ſecularium,vxores & concubinas ſibi accipiunt, ex quibus contra legem Dei & mãdata filios adulterinos ꝓducunt. Et in hoc non ſolum inferiores, immo etiam magiſtratus & principes,i doctores & prælati & ſuperiores in tranſgreſsione hac primi ſunt, & in hoc ceteris plus delinquunt. Vt ſic iam poteſt dici de talibus illud. Gene 6. Videntes filij Dei filias hominum quam eſſent pulchrę, ceperũt ſibi vxores ex omnibus quas elegerant &c. Quid igitur debet facere. Eſdras.i.bonus prælat⁹. Pro certo ipſe debet tales vxores & eorum liberos .i. tales concubinas & earum ſpurios, de ſtatu clericorum,i.de clericorum domibus eijcere, & ſic ſemẽ ſanctum ab alienigenis .i. clericos à ſecularib⁹, & maxime à mulieribus ſeparare. Dicat igitur eſdras.i.bonus prælatus cuilibet tali fornicario illud Geneſis.21. Eijce ancillam & filiũ eius. ¶ Vel dic q̃ vxor alienigena eſt officiũ vel dignitas ſecularis,cũ.l.hodie filij Iſrael .i. viri eccleſiaſtici libenter nubũt, & ſe in negocijs & dignitatibus ſecularium atque principum libenter implicãt & mergũt.

¶ Moralitatum libri primi. Eſdre. Finis.

MORALITATVM G

Liber decimuſquintus tertij libri Eſdræ.

Capitulum tertium. textus. Rex Darius fecit cenam magnam omnibus vernaculis ſuis. Moralitatum. Cap. 1.

Sicut dr̃ tertio eſdrę c.3. Cubicularij tres regis Darij,promiſſo a rege p̃mio melius rñdenti, de q̃one fortitudinis diſputauerunt,& q̃ res ſit in mundo fortior, diuerſimode rñderunt. Vnus igiĩ vini fortitudinẽ p̃dicauit, alius regis potentiã fortiorẽ reb⁹ oibus aſſeruit, alius mulieres fortiores reb⁹ ceteris dicẽ dixit, veritatẽ aũt ſup oĩa p̃ualere aſſeruit. Iſtę igiĩ q̃ ꝓ mulierib. locut⁹ eſt,p̃miũ ꝓmiſſũ obtinuit,& q̃cq̃d ſtatuit petere, reportauit. ¶ Iſta pñt allegari, q̃ hudiernis tpib⁹ i curijs regũ & principũ qlibet certat rege ſapiẽtius rñdere, & placẽtiora dicere, ad illũ hoc q̃ poſsit p̃orũ reportare. Sed ꝓ certo iſta vr̃ hodie veritas, q̃ illi q̃ comẽdãt hodie mulieres.i.q̃ dñarũ acquirũt gr̃as & fauores cęteris p̃ferũtur,& p̃miũ nõ ſolũ ab ipſis dñab⁹,imo ẽt ab ipſis regib⁹ & dñis cõſequunĩ. Vñ uerſificator dicit. Regna regũt vulue, clamat gens tota ſimul ve. ¶ Dic q̃ rex Babilonis eſt diabolus,q.ſ. hoc mũdo tres cubicularios hr̃e vĩ,eo q̃ tria gña ꝓ electorũ ſibi p̃cipue famulanĩ.ſ. auari,q̃ comẽdant vinũ.i.diuitias,q̃ inebriãt & excecat cor humanũ. Ambitioſi & ſupbi,q̃ comendat regẽ.i.eminẽtias. Luxurioſi,q̃ comendant mulieres,i.delicias. Vide ſupra lib.25.c. de arab⁹ & pomo diſcordie. ¶ Vel dic q̃ inter ſeruos regis Chri, ille q̃ mulieris.i.btẽ virginis laudẽ & fortitudinẽ p̃dicat,& q̃ veritatẽ diligit & cõmedat, a rege Chro ampli⁹ donũ reportat. Ecc.26. Mulieris aũt bonę bñdictus vir. ¶ Hic. c.3. habes, q̃ tres erant iuuenes cuſtodes corporis Darij, q̃n⁹ promiſſũ erat a rege, q̃ ille qui de vna q̃one ſibi a rege tradita ſapiẽtius rñderet dona q̃plurima reportaret. Cuicũq; inquit apparuerit ſermo ſapiẽtior, dabit ei Darius rex dona magna.i. purpura operiri, in auro bibere, & ſup aurũ dormire, & currũ aureũ, frenũ & cydarim byſſina, & torquẽ circa collũ,& ſcđo loco ſedebit a rege pp ſapiẽtiã, & cognatus regis vocabiĩ. Et ſequiĩ q̃ zorobabel vnus triũ q̃ veritatẽ cõmendauit, oĩa illa a rege dario reportauit. ¶ Rex ille Darius q̃ interptaĩ ſertilis vel augmẽtat ſignificat Deũ,q̃ in oĩbus eſt fertiĩ & abũdãs.3. Eſd.3. Rex Darius fecit cęnã magnam. Iſta eſt igitur veritas, q̃ ibe qui veritatem diligit & cõmendat & cuius ſapiam ipſe rex Deus approbat & acceptat, ſicut eſt ho ſctũs, qui non de vino & de rege,i.non de affluentia vel eminentia ſpecialiter tractat, ſed ad veritatem creatam & increata ſapiam ſua ordinat & dilatat, ab iſto rege ſuo finaliter gl̃iam & honorẽ reportat. Magna eſt inquit veritas & præualet. Iſte.n. finaliter purpura,i.regali dignitate veſtiuĩ, auro diuinæ ſpõſæ potaĩ, & ſuper illud aurum dormire & quieſcere perpetuo comprobatur, currũ aureum,i.corpus glĩficatũ habebit, freno aureo,i.diuina laude gaudebit Eſa.48. Laude mea in frenabo te, circuoda
H ti byſſina.i.munda & clara maieſtate fulgebit. Zach.3. Ponite cydarim mundam ſuper caput eius: torques aurea, i. charitate feruenti ornabitur in ſede perpetuæ quietis, & ſecuritatis, iuxta regem Chriſtum locabitur cognatus, & amicus ꝑpetuo vocabitur. Vnde dr̃. Ioh. 15. Iam nõ dicam uos ſeruos, ſed amicos. Igitur vera ſapientia quæ eſt de æternis, non de terrenis, quæ philoſophizat de ueritate,& non de vanitate, & quam ſolam rex approbat ſcilicet Chriſtus, omnes autem alios reprobat, tali præmio dotatur & poſſeſſores ſui ad talem gloriam promouentur, Vnde in Prouer. 1. dicitur quod per ſapientiam addetur capiti tuo gratia &cæt. ¶ Vel dic quod modernis temporibus illi, qui ſunt regum cubicularii, & familiares, illi qui apud eos reputantur ſapientiores, diuitiis & honoribus præ alijs abundant, in auro bibunt, & in auro per

Aru per auariciam mentaliter cubant. cydarim dignitatum etiam obtinent, purpura, id eſt veſtimentis præcioſis ſe induunt, iuxta reges & in altis officijs & dignitatibus ſedent cognati & amici regum vocantur, & in omnibus clari apparent. Veruntamen ibi dicitur q̧ iſti curru vehuntur, & torque circa collum ligantur, ad denotandum q̧ ſtatus illorum non eſt ſtabilis ſed ad modum currus vertibilis & volubilis. Vnde dicitur. 1. Re. 25. Impij rotabuntur quaſi rota. Torques etiam, id eſt tortura diuerſarum ſolicitudinum & timorum illos ſtringit. Vnde Iob. 17. Cogitationes meæ diſſipatę ſunt torquentes cor meũ. Et ad litteram finaliter etiã quandoque accidit, q̧ torques per ſuſpendium ipſos ſtringit ſicut de multis ſapientibus regum, officialibus conſiliarijs quotidie cernimus, quos quandoque poſt alias dignitates torqueri & ſuſpendi videmus, & ſic torques aurea in tosquem canabeum transformatur. Eccle. 35. Seruo maliuolo tortura & compedes ¶ Hic dicitur quod nihil vino fortius & efficacius. Habet. n. vt ait, mentem decipere, mentem effeminare, mentem in ſecuritatem vertere, mentem iocundare, omnem triſtitiam effugare. Fraternitatem & amicitiã facit obliuiſci, gladios ſumere, & omnia per talenta loqui. ¶ Iſta omnia poſſunt applicari ad vinum male ſumptum, ſ. ad ebrietatẽ, quia pro certo iſta eſt quæ mentem per errorem & inſipientiam decipit, & quę verticem .i. ſapientiam eneruat. Pſal. 106. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorum deuorata eſt. Securitatem præſumptionis parit, vanam lætitiam inducit, triſticiam & timorem effugat: prætentiaque & futura infortunia obliuiſci facit, amicitiam facit frangi gladios per furorem & iracundiam facit accipi, & ad literam plus quam deceat facit loqui. Ebrij enim per talenta loqui dicuntur, inquantũ q̄d dicant non præmeditantur, ſed quicquid habent in corde, ſimul eructant & effantur. Vnde in communi dictum gallicum eſt de homine qui effrenate & inconſiderate loquitur Il parlet a iaueleis .i. ipſe loquitur per faſciculos. Vnde dicitur. Pro. 29. Totũ ſpiritum ſuum profert ſtultus, ſapiens autem ſeruat in poſterum. Eccl. 10. Stultus uerba multiplicat. ¶ Vel dic de vino deliciarum vel affluentia proſperitatis. ¶ Vel dic quod vinum eſt diuina prouidentia ſeu ſpes, fides vel conſolatio ſpiritalis, quia iſta eſt quæ mentem decipit, inquantum ſcilicet facit ſperare vel credere quod non videt, mentem effeminat per timorem, aſſecurat per ſpem, læ-
B tificat per ſpiritualem gaudium & timorem & amicitiam & fraternitatem, & omnem perſonarum acceptionem facit obliuiſci propter iuſtitiam, gladium verbi & orationis facti ſumere, & ſpiritualem audaciam, & per talenta facit loqui per ſpiritualem feruorem & eloquentiã. Vnde in Pro. 31. Da vinum his qui amaro ſunt animo, vt bibant & obliuiſcantur egeſtatis ſuę.

Capitulum quartum. textus · Et inchoauit ſequens dicere, qui dixit de fortitudine regis. Moralitatum Capitu. 5.

Hic agitur de potentia regis, & dicitur quod rex omnibus præcellit, bellatores mittit, qui miſſi vbicunque voluerit properant, montes turres & muros lacerant, prædas rapiunt & accumulant, quas tandem ad regem portant. Iugulantur & iugulant, & pro ſuis dominis morti ſe exponunt. Agricolę tributa, fructus regibus afferunt, & cum omnes pro ipſis laborare non ceſſant, ipſi tamen in lætitia bibunt dormiunt & recumbũt. ¶ Iſtud ad litteram poteſt applicari ad modernos reges, tam eccleſiaſticos quam ſæculares, quia pro certo iſti bellatores, idest ballinorum multitudines nutriunt, qui montes turres. muros, ideſt generaliter omnes bonos ſubditos per contemplationem altos, per conſtãtiam fortes & ſolidos impugnãt & exactionibus diripiunt, prædas & exactiones quas extorquent ab alijs ad magiſtros ſuos ſeruut. Et ad litteram ſępe fit, quod pro mandatis magiſtrorum ſuorum exequendis alios iugulant & affligunt, ſed finaliter ipſi iugulantur. Qđ etiam familiariter accipiendo videmus, quod iſti ſubditos C
ſcilicet exactionibus ſuis iugulant, tamen ſæpe fit quod ipſi ſimiliter iugulantur, & per infortunia deficiunt & ſuccumbunt. Vnde dicitur. Matthæ. 7. Eadem menſura qua menſi fueritis, remetietur vobis. Et breuiter iſta eſt veritas, quod tam mulieres quam agricolæ tam pauperes quam diuites, pro regibus prælatis & ſuperioribus dominis, & ipſorũ negocijs ſeu vtilitatibus laborant, ipſi vero ſine labore viuũt dormiunt, & triumphant. Pſalm. 72. In laboribus hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate & impietate ſua. ¶ Vel dic quod rex eſt Chriſtus cuius milites fuerunt apoſtoli & martyres, qui prædicando peccatores iugularunt, inquantum exteriorem hominem & vitam carnalem in eis occiderunt prędasque, ideſt animas quas a diabolo rapuerunt, ad eum per fidem & pœnitentiam detulerũt, qui tamen finaliter per tyrannos corporaliter iugulati fuerũt, q. gladio percutit, gladio peribit. Apoſtoli enim & primi eccleſię fundatores, qui gladio verbi Dei peccatores percuſſerunt, gladio per tyrannos & impios corporaliter perierunt. Agricolę etiam, ideſt fideles confeſſores, doctores, tributa virtutum & bonorum operum de agro ſacræ ſcripturæ, tributa bonarum doctrinarum ad regem Chriſtum ſuũ deferunt, & ipſo in paradiſo quieſcente, hic pro ipſo laboribus ſe exponũt. Pſa. 43. Propter te mortificamur tota die.

Ex capitulo quarto · textus. Tertius qui dixerat de mulieribus & veritate. Moralitatum Capit. 3.

Hic dicitur quod mulieres cęteris rebus fortiores ſunt. Et ad hoc probandum adducitur, quod mulieres reges & ſubditos generant plantatores vinearum, educunt telas ac ſtolas pro veſtiendis hominibus faciunt, glorię ſunt hominum, & ab ipſis nequaquã homines ſe ſeparant, ſed auro & argento dimiſſo mulieribus formoſis ſe præcipue delectant. Illas etiam patribus & matribus præferunt, & pro ipſis latrocinia & rapinas facientes, & in magnis periculis ſe ponentes ad vxores & amicas prædas deferunt. Multique propter mulieres iugulati pe- D
rierunt, & peccauerunt & concludit ibidem, quod proinde ſcire nos oportet quod mulieres dominantur. ¶ Iſta poſſunt exemplariter allegari de potentia & fallacia mulierũ, quia iſta eſt veritas, quod iſtæ hodiernis temporibus viris dominantur, & quod ipſos ad amorem taliter alliciunt ſuum quod nec ab eis faciliter ſeparantur, ſed potius patrem & matrem pro eis dimittentes, Gen. 2. mulieribus adhærere noſcuntur. ¶ Ad litteram etiam patet quod mulieres ſuper omnia dilectores ſuos attrahunt, pro ipſisq; enutriẽdis multi furta ac latrocinia faciunt, multaque ſcelera pro ipſis committunt, inſanique & dementes pro eis fiunt, & varijs periculis ſe exponunt, ita quod temporaliter & ſpiritualiter pro eis pereunt & ſuccumbunt. Vnde illud. Eccl. 9. Propter ſpeciem mulieris multi pereunt & perierunt. Illę igitur hominib. ſ. fatuis dominantur quod maxime patet inter coniuges, vbi plerumque maritis ſuis principantur. Iõ Theophraſtus ad ſocium ſuum ſcribit. Det tibi omnipotẽs Deus omnipotentis fœminæ fallacia non falli.

Ex capitulo quarto. Textus · Et inchoauit loqui de veritate. Moralitatum Capitulum 4.

Hic ſuperadditur de veritate, & dicitur quod veritas manet & viuit & inualeſcit, & obtinet magna. Fortior eſt. n. pre oĩbus, & non eſt in ea quicquã iniquũ, nec acceptio perſonarum nec differẽtia, q̃ iuſta ſunt

E facit iniuſtis, & omnia benigniter in operib. eius. Omnis igitur terra prout ait, veritatem inuocat, & cœlum etiam ipſam benedicit. ¶ Iſta omnia poſſunt ad litteram dici de illo qui eſt via, veritas & vita, ſ. de Christo, vel de quolibet iuſto & vero iudice & prælato. ¶ Vel dic quod hic proprie deſcribuntur conditiones veritatis. Iſta enim manet & inualeſcit, viuit, obtinet atque manet, vt ſupra. Super omnia vincit veritas & iſta fortior omnibus dicitur, quia veritas & innocentia quadam occulta veritate, quanquam tardet, finaliter præualere noſcuntur. Veritas igitur abhorret omnem iniquitatem acceptionemq́; perſonarum, & omnem duplicitatem, & omnibus quanquam iniuſtis & peccatoribus conſueuit facere iuſtitiam & æquitatem. Iuſtitia.n. veritatem habet pro directione, veritas vero iuſtitiam habet pro executione. Veritas eſt lucerna & regula directiua, iuſtitia vero executrix eſt vis regulę executiuę. Pſalmiſt. 84. Veritas de terra orta eſt, & iuſtitia de cœlo proſpexit. Nũquam enim poteſt benefieri iuſtitia, niſi veritas ſciatur, & niſi ſcita ſequatur. Vnum tamen attẽde quod dicitur quod ſcilicet omnia benignantur in operibus veritatis, quia ſcilicet tanta eſt veritatis virtus, quod inimici veritatis benignantur, & complacent ſibi in veritatis operibus, & dato quod mediante veritate contra ipſos aliquid agatur, ipſam tamen veritatem occulte approbant, & eius præualentiam magnificant. Bene igitur ſequitur, quod omnis terra veritatem inuocat, & cælum ipſam benedicit, benedictus Deus veritati., ſequitur ergo. Magna eſt veritas & præualet.

¶ Moralitatum tertii libri Eſdræ Finis.

MORALITATVM Liber decimusſextus quarti libri Eſdræ.

Capitulum ſecundum. textus. Hæc dicit dominus. Ego eduxi populum iſtum de ſeruitute. Moralitatum Capit. 1.

F VIncentius in ſuo ſpeculo hiſtoriali inſerit quod præter duos libros Eſdræ, qui in ſacræ ſcripturæ canone continentur tres alij eiuſdem libri inueniuntur qui inter ſcripturas apocryphas numerant. Quia tñ vt ait aliqui ſancti doctores in ſcripturis ſuis verbis ibidem contentis qñque inueniuntur vſi fuiſſe, ſicut eſt illud qđ Auguſtinus in homelijs recitat. Morietur filius meus Ieſus &c. Iõ vincẽtius de dicto libro aliquid voluit excerpere, & p̃dicto ſuo operi aggregare. Ego etiam aliquas figuras ibidem & viſiones poſitas moralizo, & ipſa in hoc volumine ſupaddo. Quia in iſtis ſupra tertio & quarto libris Eſdræ ſupponit, ipſum de multis & varijs p̃phetaſſe, non videtur mihi mirabile, ſi propheta fuiſſe creditur, qui legem domini a chaldeis ſuccenſam diuinitus reparauit, modum ſcribendi a dextera in leuam inuenit, & nouas litteras hebręis tradidit. Vnde etiam ſcriba velociſſimus in lege domini dictus fuit. Iſte igitur c. 2. huius quarti introduxit dominum ad hieruſalem ſic loquentem. Mater comple filios tuos, & confirma pedes eorum, quia elegi eos, & edūcā eos, & ſuſcitabo te de monumentis ſuis, & mittā tibi in adiutoriũ pueros meos Eſaiam & Hieremiam, ad quorum conſilium ſanctificaui tibi & comparaui duodecim arbores onuſtas diuerſis fructibus & duodecim fontes lac & mel fluentes, & ſeptem montes immenſos habentes roſas & lilia, in quib. replebo gaudio filios tuos. ¶ Vere ſic videtur quod Deus alloquitur eccleſiam matrem noſtram. Monet enim vt filios ſuos. i. fideles in virtutibus compleat, & quod pedes eorũ, i. affectus & deſideria in bono confirmet, promittens quod ſi hoc fecerit, ipſos de ſepulchris. i. de oppreſſione paupertatis & tribulationis, vel imperfectionis leuabit, & ad ſtatum gratiæ & gloriæ tam temporalis quam perpetuę ſuſcitabit. Si.n. mater eccleſia in virtutib. filios confirmaret, ſtatim adeſſet dominus qui ipſos temporaliter & ſpiritualiter ſuſcitaret. Pſal. 112. Suſcitans a terra inopem. Talibus igitur ſuſcitatis & confirmatis, completis & perfectis promittuntur duodecim arbores. i. duodecim articuli fidei, q duodecim fructibus ſpiritus, quos. ſ. Apoſtolus Gal. 5. nominat, ſunt empti. Apoc. 22. Ex vtraque parte fluminis lignũ vitæ afferens fructus duodecim per menſes ſingulos. Promittit etiam fontes duodecim. i. duodecim opera pietatis ſex corporalia & ſex ſpiritualia, quæ lacte & melle, i. dulcedine cõſolationis & compaſſionis ſunt plena. Exo. 15 Venerunt in helim vbi erant duodecim fontes & ſeptuaginta palmę. Iſtẽ illis promittuntur ſeptem montes eminentes. i. ſeptem ſacramenta vel dona ſpiritusſancti, quæ ſ. roſas & lilia dicuntur habere inquantum roſis & ſanguine. i. patientia martyrum & apoſtolorum, lilijs vero. i. munditia caſtitatis & nitore virginũ & confeſſorũ ſunt multipliciter decorati. Pſalmiſt. 124. Montes in circuitu eius. Sic igitur dico, quod Deus iſti matri eccleſiæ & filijs ſeu deuotis fidelibus ſuis dat duodecim arbores, quibus cibantur, duodecim fontes, quibus potantur, montes, vt in eis inter roſas & lilia ſpacientur. Vnde Eſa. 12. Haurietis aquas in gaudio de fontib. ſaluatoris. ¶ Vel dic quod duodecim arbores ſunt prælati, qui duodecim apoſtolorum ſunt imitatores & fructibus bonorum operum, exemplorum & eleemoſynarum ſunt ſubditorum & pauperum nutritores. Duodecim fontes ſunt prædicatores & doctores eccleſiaſtici. i. duodecim articulos credẽtes, lac & mel. i. dulcedinem ſcientiarum diffundentes. Septem montes ſunt viri religioſi contemplatiui, ſurſum in cælo mentaliter manentes, & roſis patientiæ lilijsq́; caſtitatis nitentes. Iſti ſunt igitur qui filios eccleſię, ſ. fideles ſæculares ſimplices verbo & exemplo nutriunt ipſos potant doctrinis & erudiunt, & eos recreant & reficiunt. Vnde de ipſis dicitur. Eze. 34. In riuis & cunctis ſedibus terræ, in paſcuis vberrimis & in montibus excelſis Iſrael erunt paſcua eorum. ¶ Hic docentur plura opera pietatis tam negatiue quam affirmatiue. Viduam inquit iuſtifica pupillo iudica, egenti da, orphanum tuere, nudum veſti, contractum & debilem cura, claudum noli irridere, tutare mancum, & cęcũ ad viſionem claritatis meę admitte, ſenem etiam & iuuenẽ intra muros tuos cõſerua, mortuos ſepeli, & dabo tibi ſeſſionem primam. Breuiter quicunque opera prædicta pietatis exequitur in prima ſeſſione, i. in æterna gloria pręmiari meretur. Vnde dicitur in Apocalypſi 20. Beatus qui habet partem in reſurrectione prima. H

Capitulum quintum. Textus. De ſignis autem, Ecce dies venient, in quibus apprehendentur qui inhabitant terram in cenſu multo: Moralitatum Cap. 2.

INter cętera quæ archangelus reuelauit Eſdræ prophetę hęc quoque dixit. Reluceſcet ſubito noctu, & luna meridie, & de ligno ſanguis ſtillabit, & lapis dabit vocem ſuam, & populi commouebuntur, & ſperabunt in quem non ſperant qui habitant ſuper terram, & volatilia commutationem facient, & mare ſodomiticum piſces reijciet, ignis frequentes emittetur, beſtię agreſtes tranſmigrabunt regionẽ ſuam. ¶ Iſta prophetia videtur proprie pertinere ad Chriſtum & ad tempora eius quia tunc ſol iuſtitię Chriſtus Dei filius noctu naſcendo emicuit: luna perfecta in ęternũ, i. plus Chriſti humanitas, meridie, i. per longum vitæ ſuę ſignis & miraculis reſplenduit, lignũ crucis in paſſione ſanguinẽ ſtillauit, lapis qui in morte eius fixus eſt, vocẽ, i. ſtrepitũ dedit, & tandem ille de quo nõ ſperauerunt habitantes ſuper terram, i. iudęi, Chriſtus Dei filius regnauit, inquantum fidem multiplicans in regno eccleſię imperauit. Vnde Eccleſiaſt. 11. Inſuſpicabilis portauit diadema. Et Hierem. 23. Regnabit rex & ſapiens

erit

A erit, & ignis charitatis per mundum erupit, volatilium, ideſt, apoſtolorum cœtus de iudęa ad gentes tráſiuit, & ſic de proprijs ſedibus tranſmigrauit. Ipſum mare ſodomiticum ideſt iudęa, mutata erit & amara, & piſces, ideſt viros deuotos, & ſanctos, i. apoſtolos repulit, & tunc grex ferarum ſylueſtrium & gentilium de regione ſua, & de infidelitatis ſtatu ad fidem catholicam tranſmigrauit. Vnde Hierem. 9. A volucre cæli vſque ad pecora tranſmigrauerunt. ¶ Vel dic moraliter, quando ſol diem fidei & intelligentiæ, & luna ſuę rorifluę gratiæ noctem ignorantiæ peccatorem illuminat, & meridiem, id eſt ardorem ſuæ concupiſcentiæ refrigerat & humectat, tunc lapis, ideſt cordis ſui duricia vocem confeſſionis emittit, lignum ſuæ clementiæ, ſanguinem benignitatis & eleemoſynæ in pauperes effundit, mare ſodomiticum, id eſt ſua caro immunda, piſces ſuos, ideſt delicias carnales reijcit, volatile autem eius, ideſt omnis vanitas & ſuperbia ab ipſo recedit, ignis charitatis in eo ſuccenditur, & beſtiæ agreſtes, ideſt beſtiales motus ab eo elongantur. Vnde illud Danie. 4. Fugiant beſtiæ quæ ſub ea ſunt, & volucres de ramis eius. ¶ Hic dicitur quod in aquis dulcibus ſalſę inueniuntur, & amici contra ſe inuicem pugnabunt, & abſcondetur ſenſus, & intellectus ſeparabitur & cæter. ¶ Iſta hodie videtur impleta, quia ſemper in aquis dulcibus ſalſæ inueniuntur, id eſt cum perſonis bonis mali, cum fidelibus hæretici, cum domeſticis proditores, cum ſimplicibus detractores, iam igitur amici inuicem contendunt, ſenſus, & ratio confunduntur, intellectus & ſapientia hebetantur. Vnde dicit Eſa. 29. Peribit enim ſapientia a ſapientibus eius, & intellectus prudentium eius abſcódetur.

Ex eodem capitulo textus. Dominator domine, ex omni ſylua terræ & omnibus arboribus eius. Moralitatum Cap. 3.

ESdras miro modo alloquitur dominum, dicens. Dominator inquit domine, ex omni ſylua terræ, ex omnibus arboribus elegiſti tibi arborem vnam, ex omnibus vineis elegiſti tibi vineam vnam ex omni terra orbis elegiſti tibi foueam vnam, ex omnibus floribus elegiſti tibi lilium vnum, ex omnibus abyſſis maris repleuiſti tibi riuum vnum, ex omnibus ædificatis ciuitatibus elegiſti tibi ſyon. ex omnibus creatis volatilibus nominaſti tibi columbam vnam, ex cunctis plaſmatis pecoribus prouidiſti tibi ouem vnam, & ex cunctis multis po-B pulis elegiſti tibi populum vnum & ab omnibus probatá legem donaſti huic, quaſi deſideratis populum vel populo. ¶ Iſtę vnitates videntur poſſe applicari & exponi de vnitatibus noſtrę legis, quia dominus ad literam de cunctis múdi ſyluis elegit ſibi arborem vnam. ſ. crucé, vt in illa ſuſpenderetur. Vnde Iob. 7. Elegit ſuſpendiú aïa mea, & mortem oſſa mea. Vnde de cruce canitur. Nulla ſylua talem profert &c. Item de omnibus vineis. i. de omnibus mundi ſectis elegit vineam, i. ſectam vnam, chriſtianorum. ſ. vt in ea ſalutem operaretur. Pſal. 79. Vineam de ægypto tranſtuliſti, eieciſti gentes & plantaſti eam. Dux itineris fuiſti in conſpectu eius & impleuiſti terrá. Item de omni terra foueam vnam, id eſt ſepulchrum vt in eo ſepeliretur. Vnde Pſal. 131. Hic habitabo, quoniam elegi eam. Item ex omnibus floribus lilium vnum, i. virginem glorioſam vt ſub ea obumbraretur. & in ea delectaretur, qui canit in Cant. 2. Ego flos campi & liliú conuallium. Item ex abyſſis ſcientiarum elegit riuum vnú, ſ. ſacram ſcripturá, vt in ea populus ipſius ſatiaretur. Pſ. 35. De torrente voluptatis tuæ potabis eos &c. Vel riuum, i. Iordanem vt in eo baptizaretur. Vnde dicitur. 4. Reg. 5. Vade lauare ſepties in iordane. Item ex omnibus volucribus columbam. i. ex omnibus eccleſijs eccleſiam, ſ. catholicam romaná vt in ea collocaretur. Vnde dicitur in Can. 6. Vna eſt columba mea. Item ex omnibus pecoribus ouem. i. ex omnibus animalibus animam chriſtianam, vt ab ea amaretur. Vnde dicitur. 2. Reg. 12. Pauper autem nihil habeat niſi ouem vnam. Item ex mundi populis elegit populum vnum. ſ. populum Iſrael vt ab eo crederetur. Vnde Amos. 3. Filij Iſrael tantummodo vos cognoui. Item elegit vnam legé, ſ. C fidem catholicam, vt mundo notificaretur. Ephe. 4. Vnde Apoſtolus, Vnus Deus, vna fides. ¶ Hic habemus φ angelus loqués Eſdræ reprendebat eum, ex hoc φ ſecreta Dei nitebatur inueſtigare de domino & de proſperitate gentiú cóqueri, & de filiorú Iſrael captiuitate, labore & dolore, maxime cum ipſę gentes non eſſent filijs Iſrael meliores, ſed potius nequiores. Hic igitur circa hoc alloquitur angelus Eſdram, dicens. Núquid magis diligis populú tuú q̄ Deus qui creauit illú. Acſi diceret. Non. ¶ Illud poteſt induci cótra illos qui non conſiderant occulta Dei iudicia, & qui de miſerijs pauperum, & de moleſtijs innocentú, & de proſperitate malorú contra dñm conquerentur, quia illi debét cogitare quòd ille qui creauit illos, dominus multo plus diligit: quam aliqua creatura, & ideo non debet hó ipſis magis compati q̄tum ad profundam meditationem, q̄ ille eis cópatitur ipſorum q. habet curá & creationem. Vnde dicit Eccleſiaſtes. 5. Si videris inquit calumnias egenorum, non mireris, quia excelſo excellentior eſt.

Ex capitulo quinto. d. Interroga eam quæ parit & dicet tibi. Moralitatum Cap. 4.

ANgelus loquens Eſdræ, volens oſtendere quanto mundus amplius ſeneſcit, tanto homines ſunt corpore minores, virtute debiliores, & í moribus nequiores. Introduxit exemplum de muliere quæ in iuuentute filios fortiores generat q̄ in ſenectute, qm̄ quidé mulier diuturni partus debilitatur in ſenectute, & p conſequens debiliores pueri generantur. Et ſic dicit múdus iuuenis meliores & maiores hoies produxit quam nunc múdus ſenex. Iō ad idem dr̄, φ ipſa priora meliora fuerunt. Iō Ber. dicit, φ quanto plus viuimus tanto plus peccamus. 4. Eſd. 13. Idé vero Eſdras dicitur, φ quanto inualidú ſęculú ad ſenectuté tendet, tanto multiplicabuntur mala &cæte.

Capitulum ſextum textus. Et dixit ad me. Initio terreni orbis, & antequam ſtarent exitus ſæculi. Moralitatum Cap. 5.

CApitulo iſto agiẽ de futura reſurrectione, & dr̄ ſic. Anniculi infantes loquunẽ vocib. ſuis, p̄gnantes immaturos parient fœtus, ſubito ſeminata loca apparebút, nó D ſeminata & pulchra pró ptuaria ſubito apparebunt vacua, amici contra amicos p̄liabunẽ, venæ fontiú ſiccabunẽ. ¶ Iſta tpa vr̄a ſpũaliter aduenıſſe, quia iá videmus φ pueri anniculi, i. iuuenes hoies & ignari, iá ſumunt auctoritaté loquẽdi, multiloquio, ſtultiloquio p̄ cæteris abundant, cú tñ dicatur. Eccl. 32. Adoleſcens in cá tua loquere vix. Prægnantes, i. matres noſtrę p̄lati, iá immaturos fœtus, i. inſufficientes & inſipiétes pſonas pariút, ſeminata loca & própruaria plena, i. ſubditos diuites p rapinas vacuát. Iáq; ad litterá amici cótra amicos diſcordant, & venæ fontiú, i. fluenta miſericordiæ & gratiæ ſiccantur & hauriuntur. Pſalmiſt. 73. Dirupiſti fontes & torrentes, tu ſiccaſti fluuios ethan.

Ex eodem capitulo ſexto. Textus. b. Et videbunt qui recepti ſunt homines. Moralitatum Capit. 6.

HIc conſequenter dr̄, quod finaliter delebitur malú, extinguetur dolus, florebit fides, vincetur corruptela, oſtendetur veritas, quæ ſine fructu fuit temporibus tantis. ¶ Iſta fuerunt verificata in tempore primitiuę eccleſiæ, nunc vero receſſerunt. Ad illa tamen allegare potes ſi vis, quod iſta debent inueniri in nobis chriſtianis, & maxime eccleſiaſticis, quibus dicitur. Mat. 5. Niſi abun-

abundauerit iuſtitia veſtra plus quam ſcribarum & phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum

Ex capitulo ſexto. c. Et die ſecundo creaſti ſpiritum firmamenti. Moralitatum. Cap. 7.

HIc ponit. Eſdras alloquendo dominum, quod Deus ante dixit. Congregentur aquæ in locum vnũ, & poſuit aquas congregatas in ſexta parte terræ, ſuppoſuit terram eſſe ſepties maiorem, quod eſt falſum. Item poſuit quod Deus creauit duas maximas animas a principio nomen vni enoch, nomen alteri leuiathã. Enoch autem dedit in habitationem partem terræ ſiccę, vbi ſunt mille montes. Leuiathan vero in habitationem dedit ſeptimam partem aquæ. Neſcio quid vult dicere, & ideo tranſeo. Credo tamen, quod ex iſtis verbis potuerunt iudæi accipere occaſionem errandi, qui ponunt Leuiathan eſſe piſcem totum mundum circumeuntem, quem eis Meſſias comedendum dabit, nec diminuetur tamen (vt aiunt) aut ceſſabit. Iſta igitur ſunt aliter exponenda, ſed nihil ad præſens de ſenſu litteræ, quia non quæro niſi mores & moralizationes perſcrutari atque moralia. ¶ Hic videtur ponere angelus loquens Eſdrę, quod futurum ſęculum, ideſt paradiſus ſeu hęreditas beatorum ſimilis eſt mari ſpacioſo, præruptis iam rupibus circunſepto, vbi tamen eſt ſtrictus introitus, ad modum fluminis factus, ad quod pariter anguſtum plenum periculis neceſſario habet intrare, quicunque ad iſtud mare voluerit nauigare. Comparat etiam iſtam hæreditatem cuidam ciuitati in pulchra & ſpacioſa planicie conſtitutę, ab vna tamen parte aqua circundatę, & ab altera ignibus circumſeptę, vbi ſolus patet ingreſſus ſolum ad veſtigium vnius hominis, vel diſtrictus inter ignem & aquam per medium conſtitutus, & cum quiſque voluerit hæreditatem, ciuitatem vel planiciem ſubintrare, neceſſe eſt per iſtud anguſtum periculum pertranſire. Quod declarando poſſumus addere, quia pro certo paradiſus dicitur mare, propter inexhauſtibilem abundantiam, dicitur, ciuitas, id eſt ciuium vnitas, propter indiuiſibilem charitatis amicitiam, & concordię colligantiam, dicitur planicies, propter
F delectabilem amænitatem, dicitur ſpacioſa, propter inexterminabilem quantitatem. Vnde. Baruch. 3. O Iſrael quam magna eſt domus Dei. Sed re uera ad illud mare ſeu ad illam ciuitatem valde difficilis eſt acceſſus. Eſt enim neceſſe tranſire per artam ſemitam iuſtitiæ, inter ſcopulos & aſpe-
G ritatem tribulationum, inter gentes cupiditatum & malarum inflammationum, & inter aquas voluptatum & malarum delectationum. Vnde dicitur. Eccleſiaſt. 15. Ignem & aquam appoſui tibi, ad quod volueris extende manum. Oportet igitur quod homo ſit cautus vt per artã ſemitam iuſtitiæ tranſeat, ne forte in aliquod prædictorum periculum incidat, & ad hæreditatem gloriæ non attingat, ſicut dicitur in euangelio. Matthæ. 7. Arta eſt via quæ ducit ad vitam, & pauci ingrediuntur per eam. ¶ Vel dic quod pericula quæ facilitatem viæ cæleſtis & ſalutis impediunt ſignificant eminentias, diuitias & delicias. Scopuli enim eminentias ſignificant, ad quas difficilis eſt aſcenſus, facilis tamen & periculoſus eſt caſus. Ignis ſignificat diuitias, quę ſcilicet ſuos poſſeſſores vrunt & eos per auaritiam fatigãt & incendunt. Aqua vero ſignificat delicias, quæ ſuos amatores mergunt, & eos per vitia putrefaciunt & corrumpũt. Caue igitur qui ꝑ artã ſemitam religionis, iuſtitiæ & pœnitentiæ progrederis, vt ita recte trableas, & vt ita iuſte & ſancte viuas, quod iſta pericula per affectum & deſiderium non impingas, ne forte per ſuperbiam, auaritiam & luxuriam pereas, & ab ingreſſu gloriæ retrocedas. Vnde Eſa. 30. Hac via ambulate, non declinetis ex ea, nec ad dexteram nec ad ſiniſtram. ¶ Notã etiam quod hic dicitur, quod introitus huius ſæculi ſunt periculoſi dolentes, mali & periculorum pleni, iſtud applicatur ad vitam præſentem, per quam ingrediuntur in hunc mundum.

Capitulum ſeptimum. textus. Et factum eſt cum finiſſent loqui verba hæc. Moralitatum Cap. 8.

G

HIc ponitur illa prophetia de Chriſto, quæ a plurib. doctoribus allegatur. Ecce inquit tempus veniet, & apparebit ciuitas, & oſtendetur quæ nunc ſubducitur terra, reuelabitur filius meus Ieſus cũ his qui cum illo iocundabuntur, qui relicti ſunt in annis quadringentis, & erit poſt annos illos morietur filius meus Ieſus, & homines qui ſpiramen habent omnes, & conuerſet ſæculum in antiquum ſilentium diebus ſeptem, vt fuit in diebus prioribus initijs, & poſt ſeptem dies excitabitur quod nondum viuit ſæculum, & morietur corruptum, & promptuaria reddent quæ eis commendata ſunt animæ & reuelabitur altiſſimus ſuper ſedem iudicij, & pertranſibunt miſeriç, & fides conualeſcet, & poſt ſubſequetur, & merces oſtendetur iuſtitiæ vigebunt, & iniuſtitiæ non dominabuntur. Iſta ad litteram videntur dicta de aduentu Chriſti, quia quantum ad primum aduentum, ſ. in carne numeratur tempus quod fluxit a tempore illius viſionis vſque ad tempus incarnationis, ſcilicet quadringentorum annorum, & vide tu eidem eſſe tempus quod numeratur a Daniele. 9. Sub Nabuchodonoſor & Baltaſar prophetauit. Daniel. 11. Iſte autem Eſdras ſub Cyro illa vidit, & qui poſt Nabuchodonoſor cito regnauit. Iſta eſt igitur veritas quod poſt quadringentos annos a tempore iſtius viſionis Dei filius Ieſus Chriſtus fuit reuelatus & natus, & tandem fuit mortuus & occiſus. Finaliter autem omnis homo ſpirans & viuens morietur & corruptibile ſæculum diſſoluetur. Vnde illud Eccleſiaſt. 14. Omne opus corruptibile in fine deficiet, ita quod propter carentiam hominum ſilentium antiquum quod fuit ante creationem animalium ante ſæculum reuertetur. Vnde legitur. Amos. 8. Multi morientur, in omni loco proijcietur ſilentium. Tandem poſt ſeptem dies, id eſt in fine ſeptimę ætatis nouum ſæculum ſuſcitabitur, & promptuaria, ideſt repoſitoria animarum, id eſt paradiſus, purgatorium & infernus animas commendatas ad reſurrectionem euomunt & ſic in iudicio ſedebit altiſſimus, & merces ſuas ſingulis oſtẽdet, & opus præmium H
ſubſequetur, tunc autem fides & iuſticia in conſcientia prę-ualebunt, & omnes iniuſtitiæ damnabuntur. Iſta tamen de numeratione temporis & annorum, quę fluxerunt inter Eſdram & Chriſtum præciſe non aſſero, ſed lectorem ad Bedam ſuper Daniele & gloſſas doctorum remitto.

Capitulum octauum. Textus. Et reſpondit ad me & dixit. Hoc ſæculum fecit altiſſimus propter multos, futurum autem propter paucos. Moralitatum Cap. 9.

HIc in hoc capitulo dixit angelus ad Eſdrã conquerentem de damnatione generis humani, quod præſens ſæculum factum eſt pro multis, futurũ vero factũ ꝑ paucis, quẽadmodũ inquit de magna gleba terræ fit vas fictile modicus puluis accipitur de quo fit aurum, ac ſi diceret. Multi ſunt peccatores fictiles atque mali, pauci vero erunt aurei & ſaluati. Vnde dicit Mat. 20. Multi ſunt vocati, pauci vero electi. ¶ Vidit Eſdras mulierem in dextera parte cãpi, quę diſſutis veſtibus & effuſo cinere ſuper caput, triſtis & flebilis deplorabat, cui cauſam luctus inquirenti, reſpondens dixit ſe ſterilẽ triginta annis cũ viro ſuo fuiſſe, & tandem a Deo filiũ magnis cum lachrimis impetraſſe, ipſumq́ue cum laborib. nutriuiſſe, & tandem ad annos nubiles ꝑduxiſſe. Cũq́ue ſibi ꝗſiuiſſet vxorẽ, die qua ipsã deſpõſaturus erat, mortuus cecidit, & iõ ꝓp eius mortẽ ſe miſerã & flebilem

eſſe

A eſſe dixit. Tandē vidit Eſdras ſubito faciē mulieris dictę fulgentem, & ſic ſubito diſparentem. Poſt hæc vero ſtupidus, vidit quoddam ædificium ciuitatis conſtrui, & fundaméta ſurſum erigi & oñdi. ¶ Dic moraliter, qđ iſta mulier ſignificat animam Chriſtianam, quæ triginta annis. i. in fide trinitatis cum viro ſuo permanens ſterilis quo ad bona opera ꝑ ſenerat, vnumq; filium. i. vnum bonum opus generat, ſicut ad literā de multis paret, qui licet fidem trinitatis habeant in multis tamen bonis operibus ſe exercent, ſic cum quandogne filium, ideſt bonum opus a Deo impetrauit, quem ét in ſeipſis nutriunt atque ſouent. Vnde legitur. Iudicum 13. Sterilis es, ſed concipies & paries filium. Veruntamen ſępe fit, quod vbi vaor diuinæ gratiæ & futuræ gloriæ iſti filio, ideſt bono operi & propoſito ſperatur & procreatur, ſubito peccato interueniente iſte filius moritur, & ſic anima magis ſterilis quam antea reperitur. Vnde dicit Eſa. 47. Venerunt tibi ſimul duo hæc, ſterilitas & viduitas. Ideo ꝑ certo iſta debet tunc per contritionem dolere, per confeſſionem clamare, & per ſatisſactionem plorare. Qđ proculdubio ſi ſecerit, ſtatim per diuinam gratiam in ea receptam, facies ſuæ conſcientiæ relucebit, & ædificium paradiſi ſibi reædificabitur & patebit. ¶ Vidit. 4. Eſdras. c. 12. ſomniū valde mirabile, vidit enim quandam aquilam quæ tria capita habebat, quorum medium cæteris maius erat, quodlibet tamen iſtorum quieſcebat. Vox autem de illis capitib. nulla exibat, ſed voa magna de medio corporis aquilę reſonabat, habebat ét duodecim alas, quarum a contrario pennæ multæ oriebantur, quæ tandem in octo pennacula modica diſtinguebantur. Illę igitur aquilæ ſucceſſiue vigilabant & dormiebant, & ſingulę temporibus ſuis regnabant, & vna poſt aliam deficiebat, & nunquam amplius comparebat. Ipſa etiam pennacula, ideſt paruę alę ſubalares ſucceſſiue defecerunt, & ſic ſolū tria capita quieſcētia in corꝑe aquilę remanſerunt tādem vero vnum dictorum capitum euigilauit, & ſuper totam terrā regnauit. ¶ Dicamus allegorice, quod iſta aquila ſignificat Chriſtum, qui trium fuit naturarum. Habuit. n. naturam diuinam animæ & corporis in vna perſona, & ſic habuit tria ſpecialia capita in ſeipſo quieſcētia & manentia, quorum tamen medium, ſ. natura diuinitatis, maius & nobilius fuit cæteris. Iſte igitur duodecim alas habuit, ideſt duodecim apoſtolos in ſuo corpore myſtico conſtitutos. Octo etiam minores alas habuit, inquantum ſeptuaginta duos diſcipulos, qui conſtant ex octonario nouies ducto, ſibi cum apoſtolis adiunxerit. Vnde Luc. 10. Deſignauit Ieſus poſt hoc alios ſeptuaginta duos diſcipulos, quibus mediantibus vox prædicationis euangelicę in omnem terram exiuit & prodijt. Iſtę igitur tam alę quam ſubalares, ideſt tam apoſtoli quam diſcipuli ſuis temporibus vigilauerunt, & ſuper eccleſiam regnauerunt. Tandem vero vnus poſt alium defecerunt per martyrium, vel alias receſſerunt, finaliter tamen medium caput, id eſt ſua diuina

B potentia, quę nunc dormire videtur, euigilabit ſcilicet in iudicio, & tunc ſuper terram in perpetuo imperabit, ſanguinemque & labores ſanctorum ſuorum quos diſſimulauerat, vindicabit: maloſque puniet & damnabit, bonos ſaluos faciet & iuuabit. Vnde dicit. Pſalmiſt. 77. Excitatus eſt tanquam dormiens dominus, & tanquam potus crapulatus a vino. Pſalmiſt. 75. Et alibi. Cum exurgeret dominus in iudicio, vt ſaluos faceret omnes manſuetos terræ. Quoniam cogitatio hominis confitebitur, tibi & reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi. ¶ Vel dic moraliter aquila eſt anima, quæ ſcilicet habet tria capita, ideſt tres potentias intelſm, memoriā, & voluntatē, quæ tandem ad fidem veniens duodecim alas. i. duodecim articulos fidei acquirit, octo pennacula, ideſt octo ſpirituales beatitudines quibus ad cœlum volat, recipit, de corpore autem eius. i. de interiori pectore vox contritionis emanat & exit. Fit tamen quandoque quod alas virtutum ſuarum per peccatū amittit, ita quod præter tria capita, ideſt præter tres naturales potentias, nihil boni retinet aut cuſtodit. Veruntamen qñque fit quod medium caput ſcilicet voluntas, per pœnitentiam euigilat, & regnum virtutum perditum recuperat reſtaurat, & ad cœleſtia per contemplationem & deſyderiū tanquam regina & libera, calcatis inferioribus ſe exaltat hæc aquila. Vnde Iob. 39. Eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum. ¶ Vel dic quod aquila eſt eccleſia, cuius C tria capita, quæ dormiebant, nec ſonum aliquem emittebant, ſed finaliter, quodlibet eorum perijt, & dextrum qđ leuum fuerat deuorauit, ſignificant pręlatos fide trinitatis imbutos, duodecim vero alę ſignificant mediocres ſubditos in doctrina duodecim apoſtolorum fundatos, octo vero ſubalares, ſignificant inferiores in octaua futuræ reſurrectionis ſperantes. Igitur iſta eſt veritas quod cum aquila, id eſt eccleſia habeat capita, alas & ſubalaria, ideſt habeat pręlatos & ſubditos mediocres & infimos, ipſa capita, ideſt ipſi capitanei & prælati non faciunt hodie niſi quieſcere, & in delicijs dormire, nec ſonum prædicationis aut diuinæ laudis & eruditionis ſciunt emittere, quapropter neceſſe eſt ipſos finaliter deperire. Ad hoc enim ſolum attendunt, quod illi qui ſunt ad dexteram, ideſt in ſtatu proſperitatis, illos qui ſunt ad leuam, i. in ſtatu aduerſitatis deuorāt. i. impellunt. Iſta ergo eſt veritas. quod alę leguntur vigilare, & capita dormire, quia ſubditi, ſ. ſunt magis ad bonum vigiles quam prælati dicētes illud apoſtoli. 1. Teſ. 5. Non dormiamus ſicut cæteri, ſed vigilemus & ſobrij ſimus. Cuius tñ contrarium legitur de Chriſto, quia. ſ. ipſe vigilabat, & diſcipuli dormiebant. ¶ Vel dic quod aquila eſt princeps vel rex, qui. ſ. in corpore ſuo. i. in curia ſua habet & capita & alas & ſubalaria. i. magnos capitaneos vel conſiliarios mediocres, iudices & inferiores balliuos. Igitur hoc eſt verū, ꝙ dū capita dormiunt, alę vigilant, quia dū ipſi ſuperiores capitanei & magiſtri non cogitant, ſed quieſcunt, alę. i. inferiores ballini pro ipſis ad rapiendum vigilant & intendūt. Vñ Lu. 12. Beati ſunt ſerui illi, quos cū venerit dominus inuenerit vigilantes, ſ. ad prædandum. ¶ Vel dic etiam, quod iſti officiales dum dñi ſui hebetes in delicijs delectantur, & de regimine terrę ſuæ nihil aut modicum meditantur, iſti ad vtilitatem propriam vigilantes, ad prędam præparant panem liberis. ¶ Vidit Eſdras aquilam magnā quę tria habebat capita, duodecim alas, & octo ſubalaria, quæ. ſ. a cōtrario alarum pennæ ſunt ortę, quæ tandem in octo paruas aluias, quas vocat octo pennacula, ſunt diſtinctę. & expandebat aquila alas ſuas ſuper omnem terram, & omnes venti terræ inſufflabant ad eam. Factum eſt quod omnes iſtę pennę temporibus ſuis regnauerunt, & tandem ſucceſſiue vna poſt aliam defecerunt. Ipſa etiam capita tria quieſcebant, & vnum erat maius alijs, quod euigilans per totum mundum regnauit & poſt hoc non comparuit, de alijs vero duob. vnum quod ad dexteram erat, reliquum deuorauit, de corpore vero aquilę, non de capitib. voa exibat. Poſt hoc autem exiuit leo de ſylua rugiens, & vocem hominis ad aquilam mittens dicebat. Nonne tu es qui ſeparaſti de quatuor animalibus, & totum mundum te- D nens, poteſtate cum labore & dolore poſſediſti, & tribulaſti manſuetos, læſiſti quieſcentes dilexiſti mendaces, deſtruxiſti fructificantes, affluxiſti tibi non nocentes, & ideo aſcendit contumelia tua ad altiſſimū, & reſpexit ſuperba tempora, & ecce finita ſunt? Propter quod non appares aquila, & alę tuæ horribiles, & pennacula tua peſſima & capita tua maligna, & vngues tui peſſimi, & totum corpus tuum vanum perierunt, vt refrigeretur terra liberata de manu tua. Quib. dictis, ecce totum corpus aquilę incendebatur, & ipſa nequaquam amplius videbatur. ¶ Quamuis illa mirabilis aquila multa ſignificare poſſit, ſed tamen ex ſequenti expoſitione poteſt innui iſtam eſſe romanum imperium cuius initium, progreſſum & terminum deſignauit. Illud. n. imperium proprie comparatur aquilę, tum quia rapaciter vixit, & per ſuam rapacem violentiam altius cæteris volauit, & cunctis mundi auibus. i. cunctis hominibus imperauit, ita quod omnes venti cæli ad eam inſufflabant, hoc eſt quod omnes iuriſdictiones ſæculi ab hoc imperio dependebant. Pſalmiſt. 71. Dominabitur a mari vſque ad mare, & a flumine vſque ad terminos orbis terrarum: illa igitur habuit capita peſſima, alas horribiles, ſubalaria maligna, vnges etiam acutos. Et re vera imperium Romanum habuit quoſdam imperatores monarchas, qui fuerunt ſicut capita, quoſdam habuit minores ad currendum per mundum, & acquirendum terras, & ad populos ſubiugandum agiles & feroces, qui fuerunt ſicut alę, habuit etiam inferiores principes. ſub alis, ideſt ſub imperatoribus mili-

B tátes: qui dici poterant merito ſubalares. Et forte qui bene vellet deducere, inueniret tria capita .i. tres ſolos monarchas fuiſſe duodecim alas, i. duodecim magnos imperatores ſucceſſiſſe, ſicut etiam Suetonius fecit librũ de duodecim ceſaribus, nunc vero ſubalaria .i. modicę virtutis imperantes reſtare. Sed quicquid fuerit de numero, cõſtat quod omnes terribiles & horribiles fuerunt vngues rapacitatis & violẽtiæ acutiſſimos habuerunt, quapropter populus ſuper quem regnauerunt, tempore ſuo defecerunt, & vt communiter gladio perierunt, & vnum caput reliquum deuorauit, inquantum inter ſe quandoq; prælium habuerunt, ſicut patet de Iulio contra Caium, & de Pompeio cõtra Antonium. Vox.n.i. lis & controuerſiam de corpore ipſius imperij ſæpe prodijt, ſicut in bellis ciuilibus apparuit, propter quod ipſa aquila ſemper in deterius procedendo ſucceſſit, & ſua potentia ſp decreſcendo defecit, ſicut patet, qa de capitibus ad alis, de alis vero ſubalares tranſiuit. Vnde Dan. 7. Habebat alas aquilę ſuper ſe, & reſpiciebam donec auulſę ſunt alę eius. Sed pro certo leo de tribu iuda Dei filius, de ſylua inculta, i. de virgine Maria proueniens, iſtam fortem aquilam romanum, ſ. imperium redarguit & reprehendit, & eius potentiam violentam, quæ totum orbem turbauerat & oppreſſerat, a tempore aduentus ſui reprehendit, & terram de ſuis manibus liberauit, ita quod iam ſicut videmus, totum corpus eius tribulationibus incenditur, & ipſa quaſi penitus euaneſcens, vix inter imperia hodie computatur. Vnde Dan. 2. Lapis.n. de monte cadens, ſtatuam babylonis deſtruxit, quia Chriſtus de cælo veniens, huius imperij potentiam eneruauit, & ideo de illo leone bene dicit, Apoc. 5. Vicit leo de tribu Iuda radix Dauid. ¶ Vel dic qđ aquila ſignificat rapaces & ſuperbos principes & tyrannos qui habet capita, i. malos capitaneos & conſiliarios, alas, i. ſuperbos iudices & officiales, ſubalares, i. malos domeſticos & familiares. Omnes.n. dicuntur peſſimi, terribiles horribiles & maligni omnes etiam dicuntur vnguibus & rapinis compunctionibus & crudelitatibus communiti. Sed ꝓ certo iſti paruo tempore perſeuerant, quia poſtquam aliquandiu regnauerunt, ideſt poſtquam aliquandiu tenuerunt, vel multa commiſerunt, omnes ſucceſſiue pereunt, & ſpiritualiter immo etiam temporaliter cito deficiunt & ſuccumbunt. Pſalmiſt. 54. Viri ſanguinum & doloſi non dimidiabunt dies ſuos. Ipſa etiam capita, id eſt ipſi maiores & capitanei inter ſe inuicem per ambitionem & inuidiam diſcordant, & ſe alternatim aliquotiens deſtruunt & impugnant. Ipſa etiam rapax aquila .i. ipſe tyrannus finaliter tribulationib. ſuccenditur, & mediante leone Chriſto & eius occulta iuſtitia de medio tollitur, ita quod de ipſo F capitibus alis ſubalaribus, ideſt de ipſo & ſuis rapacibus & iniquis fautoribus, miniſtris & familiaribus nihil penitus reperitur. Pſalm. 36. Vidi impium ſuperexaltatum & eleuatum ſicut cedros libani, tranſiui, & ecce non erat, quæſiui eum, & non eſt inuentus locus eius.

Capitulum decimumtertium. textus. Et factum eſt poſt dies ſeptem & ſomniaui ſomnium nocte. Moralitatum Cap. 10.

Eſdras de nocte ſomnians, vidit quendam hominem aſcendentem de mari, & ſurſum cum cæli nubibus aduolantem, & vidit quod homo iſte conualeſcebat: & vbicunque vertebat vultum, tremebant oĩa, & vbicunque exibat vox eius, exardeſcebant omnes qui vocem eius audiebant. Et cũ innumerabilis multitudo contra illũ conueniſſet ſculpſit ſine manibus montem vnum, & volauit continuo ſuper iſtum. Et cum non haberet in manu vas aliquod bellicoſum, emiſit de ore ſuo flatum ignis, de labijs ſuis ſpiritum flammę, de lingua ſua ſcintillas & tempeſtates, & ſuccendit hos ſubito, ita quod ſolum cinis, puluis & odor fumi de ipſis omnibus appareat, & vocat ad ſe multitudinem aliam pacificam, & ducebantur ad eam multi alij qui triſtes veniebant, alij qui ligati erant. ¶ Recte videtur quod iſte homo ſic nocte viſus, eſt Chriſtus Dei filius nocte G natus. Ille.n. de mari, i. de maria virgine natus, & nubibus cœli .i. puriſſima humanitate velatus, miræ potentiæ per mundum volitans apparuit, ita quod quicquid ſeueriter reſpexit, tremore mirabili percuſſit. Matth. 21. Sicut apparuit quando in templo vendentes & ementes eijciebat, vbi ſecundum doctores ſplendor & maieſtas eius vultus alios deterrebat. Ioh. 18. Sicut etiam apparuit in eius captione, vbi audita voce eius ſatellites territi ceciderunt. Vnde Amos. 3. Leo rugiet, quis non timebit? Vox etiam, & prædicatio eius auditores per charitatem inflammabat, & eos per deſideria bona ardeſcere faciebat. Vnde Lu. 24. Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis &c. Poſt tamen multitudo iudæorum innumerabilis contra eum conuenit, ita qđ morte interueniente ipſum ad montem ſculptum & politum, ſcilicet ad paradiſum per aſcenſionem recedere & euolare fecerunt. Vbi cum videtat multitudinem maximam, id eſt vniuerſos, tam iudæos quam gentiles contra ſe per infidelitatem inſiſtere, legem eius repellere, & cum in ſuis fidelibus multipliciter impugnare, ignem ſpiritusſancti in die pentecoſtes de ore eius miſit, virtute cuius inimicos ſuos infideles conuertens, ipſos in cinerem & pulnerem per humilitatem mutauit. Vnde Luc. 12. Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt ardeat? Et ſic finaliter ad eum multi ducti fuerunt per ſanctorum prædicationem, quidam videlicet gaudentes per ſpei conſolationem, qdã triſtes per timorem & contritionem, quidam ligati ꝑ charitatem & dilectionem: & iſtorum multitudo pacifica dicitur per vnitatem & concordiam. 2. Co. 6. Vnde dicit. Paulus Apoſtolus. Quaſi triſtes ſemper autem gaudentes. Et Eſa. 45. Vincti manibus poſt te current. ¶ Vel dic quod talis homo ſignificat bonum prælatum, quia vere ad ipſum ꝑtinet quod habeat in vultu venuſtam auctoritatem, quam videntes præ reuerentia terreantur in verbis, ore & labija ardentem, ferueritem verboſitatem, quam audientes ad bonum inflammentur. Requiritur etiam quod a facie impugnationum ſuarum, ſcilicet tribulationum & tẽtationum, aſcendat in montem paradiſi, ſcilicet contemplando & otãdo, vt ab ipſis liberetur. Item quod ignem ſeueritatis aſperę correctionis & reprehenſionis de ore ſuo, etiam ſi neceſſe ſit, tempeſtatem tribulationum mittat in talibus, vt corrigantur & puniantur, & vſque ad cinerem & pulnerẽ, i. vſq; ad ſui conſideratiõnẽ, & ſuæ reſolutionis meditationẽ humilient, & ꝗ congregationẽ pacificã tã gaudentiũ q̃ triſtiũ quam etiam ligatorum .i. congregationem bonorum tam deſolatorum quam lætantium ad ſe conuocet, vt ſecũ gaudeant & lætentur. Vnde dicitur. Eſai. 11. quod ſpiritu oris ſui interficiet impium, & arguet in iuſtitia pro mãſuetis. Vnde Da. 7. Fluuius igneus rapiduſq; egrediebatur a facie eius. H Ad quod videtur etiam facere illud quod infra ſcribitur, vbi Eſdrę in perſona prælati vel cuiuſcunq; iuſti dr̃ ſic. 4. Eſd. 14. Corripe populum tuum, conſolare humiles eorũ, renũcia iã eorũ procellę, dimitte mortales cogitationes, eijce a te põdera humana, feſtina tranſmigrare a tꝑib. his. ¶ Hic ponit vnũ ꝗ de decẽ tribub. Iſrael, quæ per Salmanaſar regẽ aſſyriorũ antea fuerant captiuitatę, dr̃. Hic .n. populus in Babylonẽ & in Mediã tranſlatus, ꝑꝑ ſuã idolatriã & pctã, dolens & pænitens diſpoſuit inter gentes nõ habitare, sed in quãdã regionẽ remotiſſimã, q̃. ſ. ꝑiter vni⁹ anni & dimidij diſtabat, & in qua nullus hoium adhuc intrauerat, ſe tráſferre, vt ſeparati a gentib. poſſent ſua legitima q̃ in terra ſua nõ ſeruauerunt, cuſtodire. Iſti igitur multis diebus peragrantes regionem obſitam montib. inuenerũt, in qua nullus patebat ingreſſus, niſi per euphratem fluuium intra anguſta montium tranſeuntem introierunt, ſed diuina potentia fluuius ſtetit ſeu areſcebat, & ſic populus interius ſubintrauit, ſtatim vero fluuius ad ſuum alueũ reuerſus, populũ in locum illum montib. obſitum intercluſit, populus ibi manſit. In fine tñ temporum (vt ait) iterato venę illius fluuij ſcaturient, & iter eis diuina virtute aperiet, & ad filiũ dei pacifice colligent, regio aũt illa vbi nũc ſunt, arzaret nuncupatur. Quãuis iſta videntur pati eclipſim, ex hoc quod vel ortus fluminis Euphrates nõ diſtat a medio vbi populus ille tranſlatus fuerat, non ſolum per annum cũ dimidio, immo nec per menſem, cum in montibus caſpijs

prope

A prope arcam noe dicatur vtiri. Quinimmo etiam nec totus mundus per iter anni cum dimidio duraret in longum dum tamen homo poſſet continue & quotidie diebus competentib. peragrare, de hoc tamen nihil ad præſens. Ioſephus aũt de decem tribub. aliter vr̃, ſentire, ſicut recitat Comeſtor in ſcholaſtica hiſtoria. Dicit.n.q̃ dum Alexander partes perſidis & mediæ peragraret, venerunt ad ipſum populi animo redeundi ad terram Iſrael de qua tranſlati erant licentiam poſtulantes, qui audita cauſa tranſlationis, & quomodo Deum ſuum qui tot ſibi contulerat beneficia, reliquerant indignatus, non ſolum licentiam non dedit, ſed eos inter montes caſpios intercluſit, & muris validiſſimis de montibus ad montes protenſis, ipſos includere attentauit. Verum vt dicit ibidem. labor humanus ad præmiſſa non ſufficiebat: ergo rogabat Deum quem ipſi dereliquerant, vt implere vellet quod deſiderabat. Sic igitur Dei potentia factum eſt, quod in conſpectu principis terremotu facto mõtes ad montes acceſſerunt, & ingrati populi ſunt inter montes incluſi, & inter gog & magog.i.inter caſtra ſic nominata vſque ad tempora iudicij ſedes ſuas acceperunt. De iſtis autem caſtris gog & magog, vbi ſita ſunt non legi, niſi quia in deſcriptione ſphere ſeu in tractatu de theoria planetarũ recolo legiſſe me, quod hæc ſunt in ſeptimo climate in ſeptentrionali ſita latere, quod etiam videtur ſcriptum in deſcriptiõe mappę mundi. ¶ Sed cum de iſtis nihil ad ſenſum moralem poſſit deſeruire, & propter hoc ſi vis moralizare illud primum quod hic ſcribitur. Dic pro certo quod ſic debet facere pœnitens ſicut iſte. Videns.n. peccator populus, qui de terra Iſrael prælatus eſt in babyloncm.i.de ſtatu gratiæ in peccatum, debet dolere & pœnitere, & per pœnitentiam de medio gentiũ.i.de ptãte demonum ſe ſubtrahere, & regionẽ remota i.deſertum pnĩæ & religionis quærere, & per fluuium lachrymarum intrare & ſine exitu ibi ſtabiliter permanere, & ſic quilibet talis poteſt comparari illi de quo dr̃, quod homo quidam abiit in regionem longinquã. Lucæ. 19. accipere ſibi regnum in fine autem iſte fluuius lachrymarũ & tribulationum pęnitentium ſiccabitur, & iter ad altitudinem paradiſi parabit & de anguſto loco mũdi vel corporis pænitens ad cæleſtia deferetur. Vnde. Prou. 11. Iuſtus de anguſtia liberabitur. ¶ Illud aũt quod dicit Ioſephus, poteſt allegari ad hoc, quod iſti qui de beneficijs acceptis ingrati ſunt, & benefactores ſuos ſiue ſit Deus ſiue

B ſit homo, effugiunt relaxationem ſeu gratiam habere non debent, ſed potius artius includi & puniri merentur. ¶ Vel illud applica ad beneficium orationis, quia.ſ. Deus ad præces vnius pagani mõtes tranſtulit, & principis crudelis pręcibus ſatisfecit, multo fortius fidelium præces exaudit, quãdo cor deuotum preces hmõi ſibi fundit. Ideo dicit. Matt. 21. Amen dico vobis, quicquid credentes petitis, accipietis &c. Ad illud quod Rabanus.li. ſuo de naturis rerũ lib. 5. c. 4. & multi alij doctores dicunt de Eſdra, q̃ legẽ domini & prophetiæ libros qui per chaldeos ſucceſi fuerant, reparauit facit quod hic legitur. c. 23. ¶ Dr̃ hic q̃ Eſdras quæſeos qualiter poſt mortem ſuam naſciturus populus mandata Dei faceret, cum lex Dei incenſa fuiſſet, propter quod quid faciẽdum, & quæ fuiſſent opera Dei, deceteto nullus ſciret, rogauit dominum vt ſibi ſpũm ſctm̃ immitteret, ita vt leges & libros perditos diuinitus recuperare valeret. Angelus igiẽ lucernã intellectus ſibi dare promittit, & p quadraginta dies a populo ſe abſcondit, una cũ ſcriptorib. ſibi dixit. Quo facto calix plenus aqua coloris ignei Eſdrę per angelum porrigitur, quo bibito, ſtatim inte lectus, ſapia & memoria ſibi daẽ. Sic igiẽ Eſdra dictante, & in ſpũ loquẽte lex prophetę a 5 nq. ſcriptorib. ſcribitur, & ſic infra quadraginta dierũ ſpaciũ plenarie reſortiẽ Angelus aũt in lege populũ iubet edoceri, & q̃dã iubet palam fieri. Quędam inquit palam facies, quædam ſapiẽtib. abſcodite trades. Scriptores igiẽ p diẽ ſcribebat, nocte vero comedebãt. Eſdras aũt p die loqbaẽ & dictabat, nocte ẽt non iacebat. Iſta pñt applicari ad hoc, q̃ neceſſe eſt vt intelltm̃, ſapiam & memoria ſpũalẽ qs hẽat ad hoc q̃ legẽ diuinã.i. diuinę legis intelligẽtiã coſequaẽ, q̃a. ſtlió ſe dẽt a cõſortiã hoim q̃ negociorũ q̃ ẽt cogitationũ more ſeceroere, & ſecretũ ſolitudiis mẽtalis intrare. Dẽt et quadraginta dieb. p quos ſtatus pniæ innuit ibidẽ, & in ſtatu pniæ & abſtinentiæ plenerare, quia re uera illi ſoli diuinas reuelationes pcipiunt, qui quadra C genã pniæ obſeruare nouerunt, ſicut exẽplũ de Moyſe habemus, qui quadã vice quadraginta dieb. in mõte cum dño ſtetit, & legẽ dñicã accepit. Aſcende ad me in mõtẽ, & eſto ibi quadraginta dieb. Alia aũt.ſ. quõ angelus inſpiratiue loquitur, & quõ ẽt q̃dã ſunt in lege & in ſcriptura quę publice poſſunt dici omnib. alia q̃ ſecrete ſunt dicẽda ſolũ ſapiẽtib. p ſe patẽt. In capitlis q̃ ſequunẽ, multa de futuro iudicio cõtineoẽ. Sed quia nil ponitur p modum viſionis, ideo nõ inueni quod ad aliquid applicabile iudicauerim.

¶ Moralitatom libri quarti Eſdrę. Finis.

MORALITATVM Liber decimus ſeptimus ſuper Thobiam.

Capitulum primum textus. Thobias ex tribu & ciuitate neptalim, quae eſt in ſuperioribus. Moralitatum Capitu. 1.

THobias de tribu & ciuitate neptalim, cũ eſſet iunior, & omnes irent ad vitulos aureos adorãdos, hic ſolus fugiebat conſortia hominum, & pergebat dominum adorare ad templum ſuũ in hieruſalem. Cum verõ factus fuiſſet vir, accepit vxorem de tribu ſua, & genuit ex ea filium, quem ab infantia timere Deum docuit, & abſtinere ab omni peccato, & finaliter in captiuitate poſitus de cibis gentilium non comedit, & cũ contribules & amici eius paſſim comederent, ipſe, vxor & filius abſtinebant de idolatos conſortas circũibat, monita ſalutis dando. Cumq; monita ſalutis ſuis captiuis daret eſuriẽtes alebat, mortuis ſepulturam pbebat, quapropter in cõſpectu Salmanazar regis gratiam inuenit, qui ipſum plurimum honorauit, a Sennacherib vero crudeli tyranno tribulationes plurimas ſuſtinuit, & occidi etiam iuſſus fuit. ¶ Thobias qui interpretatur conuerſus, in omnib. illis typum gerit boni ſæcularis, qui ad uniD uerſa pietatis opera ſe conuertit, quia licet iſte ſit inter idolatras.i. inter malos ſæculares, qui idola & boues aureos.i. peccata, & aurum & argentum per auaritiam colunt, ipſe tñ Deum colit & diligit, tẽplum eius per deuotionem frequentat, & idolatriam contribuliũ.i. vitiorũ cultũ fugit & ſperoit, & filios ſuos in timore Dei inſtruit, ciboſq; gentiliũ i. delicias carnales abhorret, & ſe immaculatũ cuſtodit, & dato quod quãq; contingat ipſum captiuitatẽ & tribulationẽ incurrere, non ceſſat tñ captiuos & turbatos conſolari, indigentibus neceſſaria largiri mortuis ſepulturã dare, & pietatis opera præparare. Quapropter pro certo ſæpe ad litteram prouenit, q̃ regũ & principum Deo faciente gratiam & beneuolentiam acquirit, & econtra quãq; ad maiorem ſui probationem, ſennacherib, i. tyrannorũ maliuolentiã & tribulationẽ incurrit. pſ. 33. Multæ.n. tribulatiões iuſtorũ ſunt, ſicut et iſti dictũ fuit infra p angelũ, Thobi. 12. q̃a acceptus eras Deo, neceſſe fuit ut tentatio pbaret te.

Capitulum ſecundum. textus. Poſt vero cum eſſet dies feſtus domini. Moralitatum. Capit. 2.

CVm quadam die Thobias fatigatus de ſepulturis occiſorum, quos per plateas Niniue iugulatos inueniens abſcondebat, & nocte contra mandatum regis ſepeliebat, propter quod interfici iuſſus fuerat, iuxta parietem obdormiuiſſet, accidit quod ex nido hirundinum ſtercora calida ſuper oculos eius caderent, & ipſum penitus excæcarẽt. Qui plaga cecitatis percuſſus, non eſt iracundia motus, ſed magis per patientiam ad gratiarum actionem prouectus ¶ Iſta allega exẽplariter, q̃ iuſtus tribulatiõib. nec fortuitis ſeu infortunatis caſibus non debet turbari, ſed

E potius quicquid ſibi accidat, debet in Dei iuſtitiam reducere, & ſe iuſte pati dicere, & patienter cum gratiarũ actione omnia ſuſtinere, exẽplo Iob. 1. qui dicebat. Dominus dedit, dominus abſtulit. Non.n. contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit. Sæpe etiam accidit, quod iuſtus vltra voluntatem tyrannorũ opera miſericordiæ exequitur, dicens ipſi ſennacherib.i. ipſi tyranno illud Act. 5. Obedire Deo oportet magis ꝙ hominibus. Et tñ talis vt cõiter citius & facilius in infortunijs flagellaẽ. Pro. 3. Quẽ.n. dñs diligit, corripit, & quaſi pater in filio, ſicut dicit ſapiens, in eo delectaẽ. ¶ Vel dic ꝙ thobias eſt hõ, qui quandoq; aduertens ad parietes.i. ad mundi negocia ſe deflectit, quandoq; in delicijs & proſperitatib. delectatur & dormit. Hirundo vero diabolus, qui more hirundinis in aere.i. in ſuperbia paſcitur, homo hoc uidens, ſtercora diuitiarum in oculis cordis eius ꝑ concupiſcentiam proijcit, & ſic viſum ſpiritualis viſionis ſeu diſcretionis & ſapientiæ, necnon lumen diuinæ gratiæ ſibi tollit, & eum per auaritiam excæcat & peruertit, ita qđ in illis quæ ad Deum & ad ſalutem pertinent ipſum totaliter cæcum reddit. Vnde tales qui iuxta parietem terrenarũ poſſeſſionum per auariciam excæcantur, videntur poſſe dicere illud Eſa. 59. Palpauimus quaſi cæci ad parietẽ, & quaſi ſine oculis attrectauimus. Ille enim qui fatigatus ad ſepulturas dormitionem acceperit.i. ille qui in bonis operibus difficultatem & laſſitudinem delectabilium quærit, & ab huiuſmodi bonis & pijs operibus ceſſat & quieſcit talia dico cæcitatem vitiorum incurrit, & lumen gratiæ perdit, quod tamen nullatenus perdidiſſet, ſi infatigabiliter in bonis operibus vigilaſſet. Non oportet igitur in bonis operibus fatigari, nec per malam complacentiam dormire, aut in vitijs & in proſperis delectari. Apoſtolus. 1. Theſ ſalon. 5. Non dormiamus ſicut cæteri, ſed vigilemus & ſobrij ſumus.

Capitulum tertium. textus. tunc Thobias ingemuit. Moralitatum. Cap: 3.

TObias vt ſupra inter idolatras dominum quærebat, & bonis operibus Deo inſiſtebat, qui poſtquam filium habuit excæcatus eſt. Filius vero eius aſſociato ſibi raphaele angelo in rages ciuitatẽ medorũ ꝑ recuperãdis decẽ argẽti talẽtis deſcẽdit, vbi Sara illa rague

F le q .ſ. ſeptem viros habuerat, quos tamen demonum nomine aſmodeus occiderat, in vxorem aſſumpſit, & eam a demonis poteſtate liberauit, & eam in domum patris cæci cũ magna ſubſtantia ſecũ duxit, quẽ canis aſſocians reuertentem præceſſit. Ille etiam piſcem qui eum deuorare voluerat occidit, & cum felle eius patrem cæcum ad conſilio angeli finaliter illuminauit, ſicut omnia illa apparent infra. 6. 11. & 12. c. ¶ Et hic beda per Thobiam allegorice populum iudæorum intelligit, qui in principio ſolus Deum coluit & amauit, & inter gentiles & idolatras ſolus fide & bonis operibus Deo ſeruiuit. Amos. 3. Tantummodo vos cognoui ex omnibus gentibus domus Iſrael. ¶ Veruntamen iſte poſtquam filium ſuum, id eſt Chriſtum de Iſrael ſecundum carnem natum produxit aut genuit, per infidelitatem excæcatus eſt, inquantum.i. fidem Chriſti recipere recuſauit. Sara vero quæ in rages medorum habitabat, i. gentilitas quæ in mundo vagabatur, cuius viros & doctores & magiſtros per infidelitatem & idolatriam diabolus occiderat, ab ipſo iuniore Thobia & angelo ſecũ iuncto.i. ab illo Chriſto cũ angelo.i. cũ Dei filio copulato fuit liberata, & in domo Thobiæ cæci.i. in eccleſiam loco excæcati iudaici populi ſubſtituta. Can. 8. Apprehendam te, & ducã in domũ patris mei, & cubiculũ genitricis meę .i. ſynagogę. Sic igiẽ factũ eſt, quod piſcis, i. diabolus qui in flumine paſſionis ipſum Thobiam iuuenem.i. Chriſtum deuorare voluit, ab ipſo victus extitit. Fuit etiam per ipſum euiſceratus & apertus, inquantum ſui cordis malicias hominibus reuelauit, & fel ſuæ malitiæ in ſcripturis repoſuit ad illuminationem legentium & locauit, & quicquid de corpore eius, id eſt de membris ipſius, ſcilicet de peccatoribus conuertendo accepit, igne charitatis aſſauit, & ſale

G ſapientiæ condiuit, & ad vſus proprios reſeruauit. Finaliter tamen pater eius cæcus .i. populus iudaicus, per ipſum illuminabitur, in fine, ſcilicet temporum, quando totus Iſrael ſaluus erit. ¶ Vel dic quod ſeptem viri ſaræ ſunt ſeptẽ ſacramenta vel ſeptem dona ſpiritusſancti conceſſa animæ Chriſtianæ, quæ proculdubio diabolus ſibi per peccatum ſubtrahit, & eam viduam & miſeram derelinquit. Veruntamen poſtquam orationibus & fletibus ſe vult dare, ſolet ſibi Thobias iunior, id eſt Chriſtus ipſe perſeueranter per gratiam iungere, quem diabolus non poterit ſuperare matrimonium enim virtutum cum anima non perſeuerat, niſi fletus & oratio pręcedant. Tunc vero perſeueranter virum accipit, cum lachrymis ſuis ſtratum ſuum ſpargit, & cũ per orationem depoſitum ſuum Deo committit.

Capitulum quintum. textus. Tunc reſpondit Thobias patri ſuo, & dixit. Omnia quæcunque. Moralitatum Cap. 4.

THobias pater qui dudum gabelo conſanguineo ſuo egenti decem argenti talenta mutuo dederat, filium ſuum vna cum angelo quem ductorem ſibi dederat, in reges ciuitatem medorum miſit, qui in via deſponſauit ſibi ſaram, cuius mariti ſeptem fuerant a diabolo interfecti. Piſcem qui ipſum deuorare voluerat, interfecit & exenterauit, & de vẽtre eius medicinale membrum extraxit, demonium quod maritos vxoris ſuæ occiderat, angelus in deſerto ligauit, patriam recuperauit, canem patris ſecum ſocium habuit, & rediens vxorem in domum patris duxit. ¶ Recte videtur quod iſte Thobias poteſt ſignificare Deũ patrem, filius autem eius vna cum angelo Chriſtum Dei filium ſignificat, in quo angelus & homo, diuinitas & humanitas ſociantur. Nec eſt inconueniens, cum ſecundum ſanctorum doctrinam Chriſtus inquantum ad ſuas naturas in Iſaac & in ariete figuratur. Gabelus conſanguineus Thobiæ ſignificat genus humanum quod de genere Thobiæ, ideſt de genere patris dicitur pro eo quod ad ſimilitudinẽ eſt creatum, quod etiam egenum & inops fuit, propter adę peccatum fuit de paradiſo captiuatum, & dono immortalitatis nudatum, gratijs & virtutibus ſpoliatum, ſicut bene apparuit in adã & eua, Gen. 3. qñ poſt peccatum cognouerunt ſe eſſe nudos. Decem talenta ſignificant decem legis mandata iſti gabelo.i. humano generi pro ſubleuanda paupertie mutuata. Sara vero gentilitatem ſignificat, cuius viros.i. cuius populos aſmodeus.i. idolatria perimebat. Piſcis H ſignificat diabolum venter ſignificat infernum. Fel amarũ & medicinale, quod exinde extractum eſt, ſignificat ſanctorum patrum collegium. Igitur iſta fuit veritas quod Thobias Deus pater qui a principio per Moyſen gabelo, i. humano generi indigenti & pauperi tradiderat decem talẽta argenti.i. decem legis mandata, Thobiam minorem filium ſuum cum ductore angelo, i. Chriſtum Deum & hominem filium eius benedictum in rages medorum .i. in mundum deſtinauit, & canem.i. prædicatores eidem adiunxit, qui in illo itinere ſaram.i. eccleſiam de gentilitatibus ſibi iure hæreditario debitam deſpõſauit. Piſcem diabolum qui in torrente paſſionis deuorare crediderat, & ob hoc mortem & paſſionem eius procurauerat & proſtrauit & ſuperauit & de ventre eius.i. de inferno fel amarum & medicinale.i. ſanctos patres qui in amaritudine languebant, extraxit, decem talenta.i. decem mandatorum executionem, & opera ſa gabelo.i. ab humano genere reportauit, & vxorem aſſumptã, .i. eccleſiam in domum patria ſui in paradiſum produxit, & hoc eſt quod dicit Apoſtolus. Gal. 4. Quod miſit Deus filiũ ſuum natum de muliere, factum ſub lege, vt eos qui ſub lege erant redimeret. ¶ Hic habemus quod Thobias volens dare ductorem filio ſuo, inuenit quendam angelum nomine raphaelem, qui ſub humana ſpecie latitabat. Inuenit igitur eum quaſi quendam iuuenem ſplendidum & tanquam præcinctum, & quaſi paratum ad ambulandum. Huic igiẽ filium ſuum commiſit, qui ipſum in itinere conduxit va o-

rem

A rem ſibi accepit, & cum magna ſua ſubſtantia ipſum ditauit, decem talenta argenti ſibi recuperauit, piſcē qui ipſum vorare voluerat, ipſum ſuperare fecit, & ipſum patrem ſuū illuminare fecit. ¶ Sic re vera ſuper omnia chariſſimi cura debet eſſe Thobiæ ſeniori, i. prælato ſuperiori, ꝙ filio ſuo. i. ſubditorum populo, de bono doctore. i. de bono curato vel rectore prouideat, & ꝙ bonum prælatum ſibi aſſignet, & præficiat, qui in via huius mundi ipſum cuſtodiat atq; regat, ille etiam debet quærere ſibi, & præficere aliquem angelum latentem ſub homine, vt aliquem virum ſanctum, & angelicum, ſanctitatem tamen ſuam occultantem ſub humana benigna, & communi effigie, quia quicunque alijs p̄ficitur in prælatum in vitā angelicus, humanus in conuerſatione benigna eſſe tenetur. Vnde de bono rectore dicitur. Malach. 2. Quid ipſe angelus domini eſt, ſicut in Apocal. 1. dicitur. Septem (inquit) ſtellæ, angeli ſunt ſeptem eccleſiarum. Ille igitur debet inueniri iuuenis per fortitudinem vigoroſam, ſplendidus per mundiciam gratioſam, ſtans per conſtantiam virtuoſam, præcinctus per diligentiam curioſam, paratus ad ambulandum per obedientiam ſtudioſam, debet dici Raphael. i. medicus per fructuoſam ſapientiam, vt ſic de tali angelo dicatur illud Apocal. 10. Vidi angelum Dei fortem. Igitur ille poſtquam curam, ducatum, prælaturam & officium ſuper iſtum filium. i. ſuper ſubditos accepit, ille procul dubio debet eos vna cum cane. i. vna cum bonis prædicatoribus regere, & conducere, decem talenta argenti. i. decem mandata ſibi debet recuperare, Saram vxorem. i. diuinam gratiam debet ſibi coniungere, & diuitias virtutum ſibi debet cum ea procurare, piſcem. i. carnem docere, apprehendere, conſiderare, & ſic per conſequens faciet ad patrem ſuum Deum lætanter cum vxore ſua, & diuitijs. i. cum diuina gratia, & virtutibus reuenire, ita ꝙ tunc poterit patrem ſuum ſuperiorem illuminare, i. ſpirituali lætitia recreare, quia ſicut dicitur in prouerbijs. 15. Gloria patris eſt filius ſapiens. Ideo breuiter de tali angelo poterit dominus dicere illud Exo. 23. Ecce ego mitto angelum meum, qui præcedet te, & cuſtodiet in via &c. ¶ Vel ſi vis per Tho-
B biam ſeniorem intellige Deum, per angelum prælatum, & per minorem ſubditum populum, ſicut ſupra.

Capitulum ſextum. Textus. Profectus eſt autem Thobias, & canis ſecutus eſt eum. Moralitatum. Cap. 1.

CVm angelus Thobiam iuniorem conduceret contigit ꝙ circa tigrim fluuium prima manſione manerent. Volens igitur iuuenis pedes ſuos lauare in fluuio, & ecce piſcis immanis exiuit ad deuorandum eum. Quo timente inuadit, dixit Angelus ad eum. Apprehende branchiam eius, & trahe eum ad te. Piſcem igitur in ſiccum traxit, & ſtatim palpitare cępit, & ex mandato angeli piſcem exenterauit, fel cor & iecur repoſuit, & ſeruauit, cætera vero aſſauit, & ſaliuit, & pro viatico cuſtodiuit. Angelus vero ſibi dixit, ꝙ fumus cordis illius piſcis ſuper carbones poſiti, omnia demoniorū genera ab homine fugat, fel vero oculis cęcis, & albuginoſis impoſitum, ipſos illuminat. ¶ Quãuis videatur ſatis mirabile, ꝙ res corporalis agat in ſpiritum, & ꝙ fumus piſcis fuget diabolum, vel ꝙ ſonus citharę faciat recedere ſpiritum immūdum, ſicut ſupra poſitum eſt, quia tamen ad moralia tendimus, de diſputando ſuper huiuſmodi non curemus. Igitur dico ꝙ iſte piſcis poteſt peccatum ſignificare, vel etiam carnem fluxibilem atq; mollem, quod. ſ. ſub aqua mundanæ proſperitatis, & voluptatis abſconditur. vbi Thobiæ. i. cuicunque homini inſidiatur, vt, ſ. ipſum per culpam, & pœnam abſorbeat, & prædetur. Vnde in Prouerb. 23. Inſidiatur in viis quaſi latro, & quos incautos viderit, interficiet. Iſta eſt ergo veritas quòd quando homo accipit manſionem ſuam ſuper tigrim fluuium, qui interpretatur ſagitta, pro eo, quia ſicut ſagitta velociter currit, i. in mundi fluſibilitate, quæ cito deperit, atque fluit, & in aqua voluptatis, & proſperitatis vult recreari, quamquam ſibi prima facie ſperet, & intendat ablui, & mundari, ſtatim tamen adeſt piſcis iſte. ſ. peccatum vel tentatio ſuperbiæ, luxuriæ vel auaritiæ, vel etiam ipſa caro, ꝗ C
ſibi inſidiatur, ipſumque attrahere, & deuorare ſatagit, & molitur, ſed re vera ad conſilium angeli teſtamenti, i. Chriſti vel boni prædicatoris, ipſe debet iſtum piſcem, ſ. peccatum vel carnem vel tentationem per conſiderationem apprehendere, & ad ſiccitatem abſtinentiæ, & pœnitentiæ trahere, & ipſum debet exenterare, i. qualis ſit, & quid infra ipſum eſt reſpicere, & videre. Quod pro certo ſi fecerit, in ipſo tria reperiet, vnde contra vitiorum infirmitatem remedia multa ſumet. Inueniet enim, quòd in ipſo eſt cor, iecur & fel. i. vanus amor, & falſa delectatio, & finaliter inueniet, ꝙ eſt ibi fel. i. amara deſolatio, & damnatio. Igitur ſi iecur, id eſt peccati delectatio cum carbonibus deſolatorijs. i. cū conſideratione ignis infernalis iungitur, fiet ꝙ fumus ille compunctionis, & memorię exinde proueniens, demones, & demonum tentationes fugabit. Vnctura vero fellis, cogitatio. i. timor amaritudinis albuginē carnalitatis de oculo mentis curabit. nihil. n. proficit magis contra vitia, & demonia, quam cogitare, quā falſa ſunt carnis, & peccati oblectamenta, & quam dura, & fellea ſubſequuntur tormenta. fel igitur. i. conſiderationem amaritudinis æternæ debet homo in oculis patris ſui. i. intellectus apponere, vt ſic poſſit eum per gratiam illuſtrare, dicens illud Hierem. 23. Ecce potabo eos &c. ¶ Vel dic ſi vis, ꝙ iſte piſcis eſt diabolus, qui pro certo illis qui in flumine religionis, deuotionis vel compunctionis ſe balneant, & in tigri. i. ſagitta diuini timoris & cōtritionis ſe mundificat, & ibidem affectuum pedes lauant, piſcis diabolus inſidiatur, & qui per peccatum ipſos ſi poteſt deuorat, & prædatur. Sed re vera homo debet ipſum viriliter per bona opera inuadere, & ſibi per conſiderationem exenterando & aperiendo, quid in ventre, & in corde ſuo habeat diſcernere, & pro certo ibi inueniet cor, id eſt maliciam, iecur quod amare cogit. i. delectationis fallaciam, vel etiam fel quod eſt amarum. i. prauam intentionis nequitiam, & futuræ damnationis amaram anguſtiam. Quæ pro certo ſi bene cogitauerit, & carbones ignis æterni, fumiq; lachrymarum, & obſcuritatem tenebrarum quæ in inferno ſunt adhibuerit, ſibi ad ſpiritualem cęcitatem tollendam, & ad demonum effugandum quàm plurimū proficiet & valebit. Allega vt ſupra. ¶ Vel dic ꝙ thobias iſte eſt D
Chriſtus, piſcis vero diabolus, ſed de hoc vide ſupra cap. 5. ¶ Vel dic ꝙ iſte piſcis immanis ſignificat diuitem magnum vſurarium & tyrannum, qui in fluuio mundanæ proſperitatis verſatur, & ibidem tanquam in proprio domicilio moratur. Ezech. 29. Ecce ego ad te draco, &c. Igitur ſi contingat, ꝙ Thobias. i. aliquis pauper appropinquet ad iſtum fluuium. i. ad proſperitatis ſtatum, vel ad alicuius diuitis domum vel locum, ſtatim cum tales piſces. i. tyranni, vſurarij & diuites ipſum velle ditari, vel ſe velle iuxta ſe locari vel ædificari vident, ſibi immediate detrahunt, & inuident, & eum deuorare, & rapinis, & exactionibus impugnare feſtinant, ita ꝙ ipſos compellunt ad Angelum. i. ad dominum clamare, & contra eos auxilium implorare. Dñe inquiunt, inuadit me Iob. 24. Animæ vulneratorum clamabunt. Periculoſum eſt igitur talibus appropinquare, & eorum habitationibus, & eorum domibus, & poſſeſſionibus vicinare, quia fluuium mundanæ proſperitatis ſolum ſibi volunt appropriare, & ideo ſolent omnes vicinos, & ſocios impugnare, nec patiuntur aliquem quem impedire valēt, pedes ſuos lauare. i. recreationem aliquam obtinere. Videntur. n. dicere illud. Ezech. 11. Nobis data eſt terra in poſſeſſionē. Thobias igitur. i. pauper ab angelo. i. à Deo conſulitur, ꝙ iſtum piſcem. i. iſtum diuitem per conſiderationem apprehendat & ꝙ ipſum de fluuio mundanę proſperitatis per conſiderationem extrahat, & ad ſiccum, i. ad mortis auſteritatem, & ſterilitatem imaginando deducat. Hoc eſt dictu, ꝙ ſtatum vitæ eius cito defecturū, & ſtatum mortis ſuæ cito ſucceſſurum cogitet & attendat, & ſic pro certo ipſum cogitare poterit palmitantem, i. dubium, miſerum & timentem. Vnde de diuitibus dicitur Sapie. 5. Quod ipſi turbabuntur timore horribili, dicentes intra ſe, pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes. Conſilium etiam eſt ꝙ pauper qui videt gloriam iniquorum, ipſos per conſiderationem exenteret, hoc eſt ꝙ quales ſunt interius conſideret, vt. ſ. nō gloriam ſuam exteriorem, ſed iniquitatem interiorem co-

gitet

E gitet atque ſpectat, quia. ſ. tunc videt ꝙ illi qui ſunt terribiles quo ad mundum, ſunt abhominabiles quo ad Deú. Iuxta illud. Luc. 16. Quod hominibus altum eſt, abhominatio eſt apud Deum. Talem conſiderationem videtur habere Dauid in pſalm. 72. vbi de proſperitate malorum ſic dicit. Ecce ipſi peccatores in ſeculo obtinuerunt diuitias &c. Et dixi. Ergo ſine cauſa iuſtificaui cor meum &c. Donec intrẽ ſanctuarium Dei, & intelligam in nouiſſimis eorum. ¶ Vel ſi vis dic ꝙ Thobias iſte eſt Deus, quem pro certo piſcis immanis. i. aliquis malus diues in perſona pauperum, & religioſorum deuorat, & eum in membris ſuis fatigat, & infeſtat. Sed pro certo Deus talem de fluuio proſperitatis ad ſiccitatem mortis extrahit, & eum exenterat, & proſternit, & ſuper carbones inferni aſſat, & comburit, & de ventre eius. i. de ſuis interioribus, & abditis, medicinas pauperum, ſ. diuitias quas diu abſconderat, extrahit, & de his cęcos, i. inopes quandoque illuminat, inquantum de auarorum ſubſtantijs ipſos poſt mortem talium conſolatur, & ditat, canesque. i. temporales ſubſtantias, iſtorumque officia & beneficia, quæ tenebat, ſibi & angelo reſeruat, inquantum in perſona pauperũ ſe nutriri prædicat. Eſa. 28. Reficite laſſum, & ecce hoc meum refrigerium. Impios, & tyrãnos tollit de medio, vt ſaltem poſt eorum mortem de eorum diuitijs iuſtos alat. & vt eorum bona quæ auare aggregauerat, per plurimos diſtribuat, vt patet ad litteram de clericis tenentibus plura beneficia, & auaris habentibus plures diuitias quia. ſ. poſt mortem eorum plures ditantur, & beneficiantur, & thobias, & angelus. i. pauperes & iuſti, vel ipſe Deus in perſona pauperum multipliciter recreantur, & Thobias, & Angelus. i. pauperes, & iuſti, vel ipſe Deus in perſona pauperum multipliciter recreantur. Igitur dicitur Sap. 10. Quod iuſti tulerunt ſpolia impiorum. Et alibi dicitur. Prouer. 13. Quod reſeruatur iuſto ſubſtantia peccatorum. Iob. 5. Vnde dicitur de malo diuite. Qui conſregit & nudauit pauperes, domũ rapuit, & non ædificauit eam, nec eſt ſatiatus vẽter eius. Educetur egrediens de vagina ſua, vadent, & ve-
F nient ſuper eum horribiles, & deuorabit eum ignis, qui nõ ſuccẽditur, & de eodẽ dicitur ibidem, quòd diuitias quas deuorauit, euomet &c.

Capitulum octauum ·Textus. Poſtquam vero cenauerunt, introduxerunt iuuenem ad eam. Moralitatum. Capitulum. 6.

HIc dicitur ꝙ cum Sara filia raguelis ſeptẽ viros habuiſſet, & eos diabol' occidiſſet, Thobias ipſam ducere timuit, tñ ad angeli conſilium ipſam duxit, nec eum diabolus nocuit ſeu læſit. Nam ad conſilium angeli iecur piſcis mortui ſuper carbones poſuit, & odore fumi eius demones fugauit. Quẽ raphael accipiens, in deſertum ſuperioris ægypti relegauit. Tandem vero in timore Dei vxorem inſtruens, & ad orationem inuitans cũ ipſa tribus diebus orationi vacauit, & ſic intrãs ad puellam, in Dei benedictione ſine nocumento eam ſuſcepit. Sicut. n. angelus vbi dixerat, demonium ſolum ſuper filios poteſtatem habebat, qui ſicut equus, & mulus ſine timore Dei cũ ſuis vxoribus habitant, & qui in actu coniugali nihil pręter delectationem amãt. Iſta exemplariter ad litteram poſſunt allegari contra libidinoſos, qui. ſ. ſicut bruta ſine Dei timore ſolam delectationem quærunt, quia pro certo tales per ſpiritum fornicationis pereunt, inquantum etiam cum proprijs vxoribus fornicationem committunt. Iuſti vero cum Dei timore, & bona intentione, & oratione debent coniugium celebrare, & ſic non habent demonium. i. ſpiritum luxuriæ formidare, & potiſſime ſi piſcis mortui iecur. i. ſi Chriſti morientis mortem ſuper carbones ferventis charitatis per conſiderationem voluerint adhibere. Dicat igitur bonus coniunx vxori ſuæ illud quod iſte dixit hic. Filij ſanctorum ſumus, & non poſſumus coniungi ſicut gẽtes quæ ignorant Deum. ¶ Vel dic ꝙ vxor noſtra eſt beneficium vel eccleſia nobis data, quia pro certo quicunque iſti vxori brutaliter, & ſolummodo propter lucrum, & delecta-
G tionem, & vtilitatem temporalem cõiungitur, & eidẽ per promotionem coniungatur, neceſſe eſt ꝙ à diabolo ſpiritualiter, & tẽporaliter perimatur. Ille vero qui taliter vxorem accipit, non vt præſit, ſed vt proſit, nõ vt libidini, & voluptatibus vacet, ſed vt cum timore diuino, & orationi diuinæ laudi ſe applicet, à demone non læditur, ſed ſanus, & incolumis ſpiritualiter reperitur, & cum vxore huiuſmodi prole bonorum operum iocundatur, & diuitijs temporalibus & ſpiritualibus proſperatur. Pſa. 127. Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ.

Ex eodem capitulo octauo. textus b· Et factum eſt circa pullorum cantum acceſſiri iuſſit raguel. Moralitatum. Capitul. 7.

HIc habetur ꝙ raguel pater Saræ, poſtquam thobias filiam ſuam in vxorem acceperat, & ad eam intrauerat timuit, ne forte ſibi ſicut alijs accidiſſet, hoc eſt, ne forte à demone ſuffocatus fuiſſet, fecit de nocte in domo ſua foueam facere vt ipſum poſſet terræ commendare, & ſicut alios ſepelire diſpoſuerat, ſed ipſum ſanũ reperiens, in laudes Dei properat & exultat, & duas vaccas & quattuor arietes occidẽs, nuptias præparat, & inſtaurat. Thobias igitur angelum ad gabelum mittit, qui pecuniam recuperat, & ipſum ad nuptias adducit. Tandem vero raguel medietatem bonorum ſuorum filiæ tradidit, & ſic cũ magna ſubſtantia Thobias coniugem ſecum duxit. Qui præcedens felle piſcis oculos patris illuminauit, & cadente albugine quaſi membrana oui, viſum recuperat, & videns filium ſuum, dominum benedixit. ¶ Iſta exponunt quidam allegoricæ. Dicunt. n. ꝙ raguel eſt populus gentilis, cuius filiam, i. ipſam gentilitatem ſeu gentilium communitatem, Thobias, i. Chriſtus in vxorem duxit, inquantum ipſam ad fidem conuertens, de eccleſiam ſuam fecit, ſed re vera in 17
principio ille raguel, ſ. gentilis populus dubitauit, & timuit H
ne forte ille eſſet verus maritus, & ne forte mundum decipiendo fuiſſet à demonę mortuus vel oppreſſus, quapropter ipſum ſepelire diſpoſuit inquantum in perſona tyrannorum nomen Chriſti & eius fidem opprimere, & tollere feſtinauit, ſed finaliter cantu gallorum. i. doctrina prædicatorum inſtante, ipſum verum eccleſiæ maritum, virum ſanctum, & legitimum reperit & cognouit, & tunc nuptias veræ & firmæ fidei ſtatuit, & induxit, in quibus proculdubio vaccas, & arietes. i. martyres, & confeſſores de populo ſuo præparat, & exponit. Conſtat autem quòd de populo gentili conuerſo, multi in primitiua eccleſia more vaccarum agrum dominicum coluerunt, & tandem per martyrium obierunt. Multi arietes, & prælati, & duces in eccleſia fuerunt, qui mortem pro domino ſubierunt. Tunc in nuptijs Thobiæ, & Saræ. i. Chriſti, & eccleſiæ de ſeipſis encenium præbuerunt. Vnde. Matth. 22. Tauri mei, & altilia mea occiſa ſunt, & omnia parata ſunt, venite ad nuptias. i. ad fidem Chriſti Gabelus per angelum adducitur, quia. ſ. ad fidem Chriſti quotidie nouus populus per prædicatores angelicos aggregatur. Sara enim. i. gentilitas, cum magna ſubſtantia Thobiæ traditur, quia etiam de gentibus cum diuitijs diuerſarum ſcientiarum ad fidem veniens, domino deſponſatur. Et finaliter tamen iſte Thobias, ſ. Chriſtus patrem ſuũ cęcum. i. populum iudaicum excęcatum, per fidem illuminat, inquantum in fine temporis lumen ſuæ fidei ſeruãs, qui tunc exultando clamabit, & dicet. Ecce video Thobiam filium meum, quando albugo infidelitatis de oculis eius ceciderit, & quando ſe erraſſe fatebitur, & cognoſcet, & quãdo ſe media ętate illuminatum aduertet, dicens illud Ioan. 9. Cum cęcus eſſem, modo video. Albugo. n. proprie cęcitatem populi iudaici ſignificat, qui ſe album, & iuſtum credit, & æſtimat. Et iſta etiam cęcitas, & albugo quaſi membrana oui eſſe dicitur, pro eo quòd adhuc Chriſtum tanquã de ouo naſciturũ expectat, ſed tũc talis albugo de oculo ſuæ mentis cadat, quando Chriſtum iam veniſſe cognoſcens, ſe erraſſe percipiet. Vnde apoſtolus. 2. Cor. 3. Velamẽ eſt

A eſt poſitum ſuper cor eorum. Cum antem auerſi fuerint, auferetur velamen.¶Hic potes ſubdere exemplariter, quomodo angelus elemoſynam, orationem & ieiunium commendat, & quomodo ex hoc promeruit Thobias ꝙ à Deo tentaretur, & tentatus conſolaretur. Tho.12. Vide c.13. Nihil videtur in alijs capitulis huius libri figurale.

¶Moralitatum ſuper Thobiam Finis.

MORALITATVM Liber decimuſoctauus ſuper Iudith.

Capitulum primum. textus. Arphaxat itaque rex medorum ſubiugauerat multas gentes. Moralitatum. Cap. 1.

NAbuchodonoſor rex aſſyriorum cũ contra arphaxat regem medorum victoriã obtinuiſſet, eleuatum eſt cor eius in ſuperbia, & omnem terram voluit ſuo imperio ſubiugare. Nam nõ ſufficit ſibi regnum medorum acquiſiuiſſe, quinimo nuncios ſuos ad libanum, ſiciliam, ſyriã & damaſcum vſq; in hieruſalem miſit, vt tributa ſibi ſoluerent, & vt eum in regem reciperent per nuncios impetauit. Et quia omnes vno animo contradixeruot ei, & remiſerunt nuncios vacuos, & ſine honore abierunt, indignatus ipſos per potentiam opprimere & ſubiugare voluit. Ideo holofernem principem militiæ cum exercitu infinito contra regionem occidentis miſit, & omnem terram ſibi ſubiugari mandauit. Qui mandatis eius obtemperans multas ciuitates, & terras confregit, multoſque ipſum voluntarie recipientes in dominum, in deditionem recepit. Terras quæ prius mandata nabuchodonoſor cõtempſerant, per violentiam eius imperio ſubiugauit. ¶Iſta poſſunt applicari contra ambitioſos, & præſumptuoſos. Ille.n. Nabuchodonoſor, qui interpretator ſedens in anguſtia, pſumptuoſos, & ambitioſos ſignificat, qui per ſollicitudinẽ
B ſemper anguſtiantur, vt ad ſtatum altiorem promoueatur. Tren.1. Sedet in anguſtia domina gentium.i. ambitio contra arphaxat.i. facit aliquod factum notabile, propter quod regnum medorum.i. aliquam dignitatẽ obtinet, & acquirit, non ſufficit ſibi ꝙ rex ſit aſſyriorum, & ꝙ efficiatur rex medorum.i. non ſufficit ſibi dignitas quam ab antiquo habuit, vel quam de nouo acquiſiuit, quinimmo ad altiora accenditur, & ad altas dignitates, & officia ambire, & ea vſurpare molitur. Quod potiſſime fit, quando videt aliquod beneficium vel dignitatem vacare, quia.ſ. tunc magis ſolet ad dignitatem aſpirare. 3.Reg. 1. Adonias autem filius agith eleuabatur dicens. Ego regnabo. Quid igitur fit. Pro certo iſti tunc quando vident electionem inſtare ſolent nuncios prolocutores, & proſeuchas ſuos mittere, & nunc ad vnũ, nũc ad alium diſcurrere, multa & magna promittere, vt ad regnandum ſuper ipſos, & ad prælaturam vel officium obtinendum ipſos valeant inclinare, dicentes cum Abſalone illud quod dicitur. 2.Reg.15. Quis me conſtituat iudicem ſuper terram, vt ad me veniant omnes, vt iuſte iudicem? Sed te vera iuſto Dei iudicio fit ꝙ omnes vno animo contradicunt ei, & nuncios prolocutores, & ſuos ſecretos repudiant, & contemnunt, & ꝙ in die electionis, vbi ſe elegi forſan exiſtimabat, omnes electionibus ſe opponant, dicentes illud Lucæ. 19. Nolumus hunc regnare ſuper nos. Quòd videns ille ad holoſernem principem militiæ.i. ad principum, & laicorum potentiam ſe conuertit, totque per eos tribulationes excitat contra iſtos, quòd ciuitates, & munitiones.i. temporales poſſeſſiones iſtorum impedit, & ſubuertit, dicens illud Lucæ. 19. Illos autem qui noluerunt me regnare ſuper ſe, adducite huc & interficite. Et per violentiam ad conſentiendum in eum ipſos cogit. Ita ꝙ breuiter iſti compelluntur dicere illud quod etiam iſti dixerunt. Deſinat obſecro ira tua contra nos. Sequitur. Veni nobiſcum pacificus dominus, & vtere ſeruitio noſtro ſicut placuerit tibi. ¶Vel allega ꝙ nabuchodonoſor.i. diabolus, C
qui videns ſe ſuperaſſe arphaxat cum exercitu.i. cum malorum multitudine, non ſufficit ſibi, niſi in alios.i. per malos principes, & eorum officiales non ſibi ſubiectos.i. in bonos & religioſos manumittat, qui primũ nuncios ſuos.i. tentationes leues ad eos mittẽs, repulſam patitur, quia.ſ. ſtatim homines à principio obedire vel ſubdi diabolo dedignantur. Ideo ſæpe fit quòd principem militiæ ſuæ holoſernem, qui interpretatur infirmans vitulum ſaginatum.i. peccatũ luxuriæ, quod inter alia vitia obtinet principatum, & quod impinguatos, delicioſos vitulos, iuuenes & laſciuos infirmat, cõtra ipſos dirigit, quo mediante multos ſuperat, paucos vero, qui in auxilio ſanctæ mulieris viduæ.i. beatæ virginis ipſum vincant, inuenit. Vbi enim alij nuncij, id eſt alia vitia deficiunt, holoſernes, id eſt luxuria principatur. Vnde dicitur, quod cecidit timor holoſernis ſuper omnes habitantes terram.

Capitulum tertium. textus. Tunc miſerunt legatos ſuos vniuerſarum vrbium. Moralitatum. Cap. 2.

HIc dicitur quòd cum holoſernes omnem terrã ſuo dominio ſubiugaſſet, & quoſdam virtute armorũ, quoſdam voluntariè cum hymnis, & canticis obuiantes eiſdem, in ditionem ſuam ſumpſiſſet. de vniuerſis vrbibus viros fortes ſibi in auxiliatores accepit, cũ quorum adiutorio leuius cæteros ſuperauit. ¶Sic vero diabolus, qui quoſdam virtute armorum,i. violentia tentationum ſuperat, quoſdam vero voluntarie, & quaſi ex induſtria peccantes, de quibus dicitur. Iob.34. Quaſi ex induſtria receſſerunt à Deo, ſibi ſubiugauit de omnibus vrbibus, & de omnibus ſtatibus quoſdam fortes auxiliatores.i. quoſdam hæreſiarchas vel aliorum peccatorum patronos ſibi aggregauit, quibus mediantibus de alijs facilius victorizat. Iſti.n. qui alios ad peccatum incitant, diaboli ſunt auxiliatores, quorum opere vincit facilius peccatores. ¶Hic habes quòd Nabuchodonoſor præceperat holoferni prin- D
cipi militiæ ſuæ, quòd omnes Deos terrę deſtrueret, & demoliretur, vt ipſe ſolus Deus ab his nationibus quæ per holofernem poſſent ſubijci diceretur. Sic igitur factum eſt, ꝙ Iudith ſancta mulier caput holofernis amputauit, & ſic Nabuchodonoſor potẽtiam, & ſuperbiam eneruauit ¶Iſtud Applica contra præſumptuoſos, & inuidos, qui ſolum volunt dij, domini excellentes, & inclyti reputari, quapropter totis viribus laborant, quòd alij.i. magni potentes famoſi eradicentur, vt ſolum ipſi apparere inter homines videantur. Sicut de ſaturno legitur, ꝙ erictonium filium ſuum occidit, & hoc quia vidit eum ſapientem, & timebat famę ſuę poſſe detrahi propter eum, cum ſolus Deus ab omnibus vellet credi. ¶Iſta poſſunt applicari contra imperium romanorum, qui mediante militia ſua Deos terræ.i. reges mundi ſubuertebant, & nomen eorum de medio ſubmouebant, regnaque ipſorum, & prouincias redimebãt, & ſic cum effuſione ſanguinis totum mundum ſuo imperio ſubiugabant, ſolique dij terræ, imperatores, & domini dici in toto orbe volebant, & quod abominabilius videbatur, leges & ſtatuta ſcribebant, in quibus non debere dici aut eſſe in orbe regem præter cęſarem dicebant. Hiere. 31. Ero Deus vniuerſis cognationibus Iſrael &c. Quod vtique valde abſurdum extitit, vt reges in diuerſis mundi prouincijs ex conſenſu populorum legitimè factos vel à Deo inſtitutos, ſola autoritate, & violentia ſubmouerent. ipſoſque regnis, & dignitatibus ſpoliarent, ſibique totum applicarẽt, & ſe ſolos reges in orbe vocari iuberent, totumque mundum à principio liberum tributis, & ſeruitutibus ſubiugarent, dicentes illud quod ſequitur infra. Sciat vniuerſa terra quòd Nabuchodonoſor eſt Deus terræ, & præter ipſum alius non eſt. Non eſt mirum igitur ſi illud tam violentum ſtare non potuit, & ſi ſancta mulier iudith.i. ſancta prouidẽtia occulta vel eccleſia, iſtius crudelis principis caput, & potentiam amputauit. Dignum.n. fuit, quòd qui ſolum dij terræ dici volebant, proprium caput,i. propriam imperato-

riam

E etiam dignitatem amitterent qua gaudebant. Sicut & nunc patet, quia imperium ad translationem aliam eſt trãſlatũ, & nullius alius habet imperij poteſtatem, vel principatum. Dignum.n.eſt, ꝙ qui vſurpat aliena, iuſto Dei iudicio perdat ſua. Ideo iſti ciuitati poteſt hodie dici illud quod antiquitus dictum eſt babyloni. Eſa. 47. Audi derelicta, habitãs in confidentia, quæ dicis in corde tuo, ego ſum, & præter me non eſt amplius. Non ſedebo vidua, & ſterilitatem ignorabo. Et ſequitur. Veniẽt tibi ſterilitas & viduitas. ¶ Hic habes quòd cum omnes generaliter ſe holoferni redderent, & ſe potentiæ eius ſubijcerent, & ſe & vxores filios, ciuitates & bona ſua eius dominio ſubiugarent, ſibiq́ue & exercitui ſuo cum lampadibus, tubis, & tympanis occurrerent. Dicitur tamen, ꝙ iſta facientes non poterant ferocitatem ſui pectoris mitigare. Quapropter cito ignominioſe dicitur periſſe. ¶ Quod.ſ. contra tyrannos crudeles poteſt allegari, quorum tanta eſt ſuperbia, quòd ſubditorum obſequijs, beneficijs, blandicijs deliniri non poſſint, ſed ex hoc ad deterius prouocantur, & ſæpe ad crudelitatis opera fortius inardeſcunt, quapropter ſæpe fit, ꝙ iſti in ſua potentia gloriantes, & deſolationibus hominum non parcentes, iuſto Dei iudicio ſuccumbunt. ¶ Vel dic ꝙ iſte eſt diabolus, quia pro certo qui recipiunt ipſum, & ei conſentientes cõplaudent fatui ſunt ſi eius ferocitatem mitigare credunt, quia revera propter hoc ipſis non parcet, ſed contra ipſos in inferno fortius inardeſcit. Vnde in Prou. 5. Zelus, & furor non parcet in die vindictę.

Capitulum quartum. textus. Tunc audientes hæc filij Iſrael qui habitabant terram Iuda. Moralitatum. Capitulum. 3.

AVdientes filij Iſrael potentiam holofernis, timuerunt valde, ne forte Hieruſalem caperet, templum deſtrueret, ſancta pollueret, ciuitates eorum frangeret, vxores & filios captiuaret, & ideo omnes ſe ſaccis operuerunt, ieiunijs, & orationib. ſe humiliauerunt. & ſacerdotes etiam operti cilicis & cinere, ſacrificia obtulerunt, & fortiter ad dominum clamauerunt, & occupauerunt omnes vertices montium, & muris circundederunt vicos ſuos, & præparauerunt frumentum contra obſidionem pugnę. Sacerdos, vero ſummus Heliachim nomine, per ciuitates circumibat ad orandum, & recurrendum ad dominum, & omnes vniuerſaliter commonebat, præcepit etiam anguſtias vias inter mõtes per quos iter poterat eſſe in hieruſalem cuſtodiri, ne pateret trãſitus holoferni. Sic igitur finaliter factum eſt ꝙ holofernes diuino munere fuit vict⁹, & Hieruſalem de ſua crudeli potentia liberata. ¶ Sic vero chariſſimi moraliter loquendo videmus quòd nos filij Iſrael.i. chriſtiani, qui Deum per fidem cognoſcimus, videmus, & audimus quòd holofernes diabolus cum exercitu vitiorum, & tentationum, infirmitatem hominum non ceſſat ſubiugare, & ſua potentia omnia cõcutit, & conturbat, quia ſicut dicitur Iob. 41. Non eſt poteſtas ſuper terrã quæ comparetur ei, quodque contra nos præparat. Ideo valde debemus à facie eius timere, & illius malicias præcauere, & hoc ne forte Hieruſalem, i. animam per peccatũ capiat, & templũ deuotionis deſtruat, ſancta noſtra.i. ſanctam viã polluat, ciuitates, hoc eſt ciuium vnitates, ac per hoc cõcordiam noſtram dirumpat, & vxorem & filios.i. charitatem, & bona opera nobis tollat, & ideo ad obuiandum malicijs eius quilibet debet occurrere, verticem montium, i. celſitudinem contemplationis occupare, ieiunijs ſe affligere, ſanctum cilicium, i. aſperitatem pœnitentiæ induere, & cinere mortis.ſ. memoria ſe aſpergere, Deo per bona opera ſacrificare, ad Deum per orationem clamare, & frumentum, id eſt euchariſtiæ ſacramentum contra obſidionem, i. contra tentamenta diaboli præparare. Sacerdos etiam noſter, id eſt ſacer dux bonus & diſcretus, debet per circunſpectionem diſcurrere, & omnes potentias animæ viſitare, & ꝙ anguſta loca ſenſuum corporalium, quæ tamen iter poteſt eſſe ad Hieruſalem.i. ad animam capiendam, diſcrete cuſtodiant, debent ſe ſollicite premunire, vt ſic holofernes, id eſt diabolus, qui bene dicitur holofernes.i. infirmans vitulum ſaginatum, pro eo ꝙ leues carnales plogues, & opulentos iſficiat, poſſint machinationibus obuiare. Qui.n. taliter cõtra ipſum ſe præparauerit. nunquam ſpiritualiter ab eo victus erit. Bene igitur dicitur. Eccl. 2. Filij accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in iuſtitia & timore, & animam tuã ad tentationem. ¶ Vel ſi vis, dic ꝙ Hieruſalem eſt eccleſia, de qua viri Iſrael.i. viri eccleſiaſtici, valde debent timere, quòd ab holoferne diabolo per vitia deſtruatur, & ideo Eliachim ſacerdos, i. quilibet bonus prælatus debet diſcurrere, & fideles ad orandum, & reſiſtendum periculo, & tot paſſus, & tranſitus per quos habent ingredi hoſtes.i. ad vota religionis, mandata legis, articulos fidei ſacramenta eccleſiæ, quæ quidem ſunt principales ingreſſus eccleſiæ cuſtodiendum, & principaliter occupandum monere, nec nõ vt ad muros regularis diſciplinæ reædificandę intendere velint, & orationi vacare, montes contemplationis occupare frumenta meritorum, & virtutum præparare, ipſos debet docere, dicens illud. 1. Reg. 7. Præparate corda veſtra domino &c. G

Capitulum quintum. textus. Nunciatumque eſt holoferni principi militiæ aſſyriorum. Moralitatum. Capitulum. 4.

AChior princeps filiorum Amon, holoferni petenti de filijs Iſrael qui ſe præparabant cõtra eum defendere, quidam eſſet incepit interrogare. Qui Dei Iſrael mirabilia cœpit prædicare, & legem populi Iſrael commendare, & inter alia dicere, ꝙ ſi Deus eorum ipſos iuuare decreuerit nunquam holofernes, vel quicunque alius poſſit præualere. Indignat⁹ holofernes ipſum ad filios Iſrael duci fecit, & cum ipſis extũc eſſe voluit, & hoc cum capti eſſent filij Iſrael quorum Deum commendanesat, ipſe cum eis gladio aſſyriorum verberaretur, & ſic nullum alium Deum eſſe dominum terræ quàm Nabuchodonoſor experiretur. Ducitur igitur achior in bethuliam, ſed occurrentibus baliſterijs de Iſrael, ipſum ducere ad ciuitatem non potuerunt, quapropter ipſum ad arborem ligantes, & recedentes, ab exercitu dimiſerunt quem tandem filij Iſrael ſoluentes, & in ciuitatem ſuam ducentes, omnia quæ contigerant, audierunt, & poſt fletus, & orationes ciuitate ſaluata ipſum circundederunt, & in ſuum conſortium receperũt ſicut ſcriptum eſt &c. ¶ Iſta poſſunt applicari ad quemlibet ſanctum pro Chriſti nomine crucifixum ſicut ad Andream Petrum. Achior enim interpretatur frater meus montanus, ſignificans illos, ſcilicet qui fratres per charitatem fuerunt, & montani per mentis ſublimitatem, & contemplationem, vel per vitæ eminentiam dici poterant. Conſtat enim, quòd iſti coram holoferne principe, id eſt coram Nerone vel contra alios tyrannos potentiam Dei Iſrael, ſcilicet Chriſti prædicabant, & fidem ipſius commendabant, factum eſt quòd per eum in bethuliam, quæ interpretatur domus parturiens dominum, id eſt paradiſum, qui nobis dominum parturiuit, & miſit, morte intercedente ſunt miſſi, hoc eſt per iſtos ad arborem, ſcilicet ad crucem fuerunt ligati, in cruceq́ue morte damnati, & à cruce per filios Iſrael, id eſt per angelos quantum ad animam ſunt ſoluti, in bethuliam, id eſt in paradiſum deducit, & à carne ſua, id eſt à corpore circunciſi per mortem in ipſorum Iſraelitarum, id eſt in ipſorum angelorum conſortium ſunt aſſumpti. Ipſe vero holofernes, id eſt tyranni finaliter morte turpiſſima ſunt conſumpti. Lucæ. 19. Aſcendit in arborem ſycomorum vt videret Ieſum. H

Capi-

A *Capitulum ſeptimum. textus. Holofernes autem altera die præcepit exercitibus ſuis. Moralitatum Cap. 5.*

HOlofernes volés capere ciuitatem bethuliæ & alias ciuitates, & filios Iſrael ſubiugare, primo ſtuduit fontes & aquas eis auferre, & ideo conductum per quem aqua fluebat in ciuitatem confregit, fonteſque quæ circa ciuitatem erant, cuſtodiri fecit, & ſic populum ciuitatis horrendo ſitis ardore confecit. Iudith. 11. Vnde etiam ſicut infra dicitur, ſanguinem pecorum ſuorum bibere proponebant, & ad oleum, & frumenta quæ domino Deo ſuo conſecrata fuerant, contra fas & iuſticiam manus ſuas volebant extendere, quæ tamen contingere non debebant. ¶ Sic vere dico, ꝙ holofernes diabolus, qui continuo ciuitatem eccleſiæ vel animæ per tẽtationes obſĩdet, & ſumme ſtudet aquam gratiæ, & deuotionis ſubtrahere, & fontem lachrymarum & compunctionis, necnon fontẽ miſericordiæ & compaſſionis ſiccare. Quo facto, ſtatim ſitis & ardor malorum deſideriorum, ſ. auaritiæ, & carnalis concupiſcentiæ in illa ciuitate conſurgit, quæ habitatores eius afficit, & affligit, intantum, quòd iam omnes ad ſitim auaritiæ temperandam, ſanguinem pecorum. i. temporalẽ ſubſtantiam ſimplicium vel ſubditorum ſuorum bibunt rapinis & exactionib. illum ſugunt, quod potiſſime patet de illis qui in mundo habent iuridicam poteſtatem, qui. ſ. ſanguinem alienum. i. vitam & ſubſtantiam temporalem bibere delectantur. Vnde in libr. Nume. 23. Non accubabit leo donec rapuerit prædam, & occiſorum ſanguinẽ bibat. Iſti etiam non ſufficit ſanguinem pecorum, i. ſubditorum ſuorum bibere, quinimmo ad oleum, & frumentum domino conſecrata atque dedicata, manum mittere, & ipſa fraudulenter vel violenter ab ipſis eccleſiaſticis ſubtrahere vel auferre ſtudent, ſicut ad litteram patet de malis principibus, & malis iudicibus & malis prælatis, & officialibus, de malis balliuis & lictoribus patet, qui omnes ſanguinem ſubdi- B
torum bibunt, & quando poſſunt bona Deo, & eius ſeruitoribus dedicata, quæ ipſis non licet tangere, deuorant, & conſumunt. Vnde ſequitur infra. Iudith. 11. Qui hoc faciũt, certum eſt quòd in perditionem dabuntur.

Capitulum nonum. textus. Quibus abcedentibus, Iudith ingreſſa eſt oratorium ſuum. Moralitatum. Cap. 6.

VOlés Iudith placere principi holoferni, primo orationi ſe dedit, cilicio ſe induit, & cinerem ſuper caput ſuum poſuit, & oratorium intrauit. Tandem vero de loco ſurgens, in quo coram domino proſtrata iacuerat, veſtimenta viduitatis exuit, corpus ſuum lauit, myrrha optima ſe unxit, crines capitis ſui diſcriminauit, & iocunditatis veſtimentis ſe veſtiuit, myrrham capiti ſuo impoſuit, ſandalia pedibus ſuis circumcinxit, aſſumpſitq́; dextralia, in aures anulos & lilia, & ornamentis omnibus ſe ſparauit. Iſta igitur ſic ornata, à principe concupiſcitur, & in tabernaculo eius introducitur, & à cunctis ſeruis ipſius honoratur. ¶ Si vis dic de Iudith in bono, quæ interpretatur glorificans ꝙ ſignificat animam chriſtianã, quæ Deum glorificare tenetur. Igitur ſi illa vult placere principi noſtro Chriſto, debet intrare oratorium ſecretæ meditationis, accipere cilicium. i. aſperitatem pœnitentiæ, & macerationis emittere ad Deum vocem, & gemitum orationis, tandem debet de terra. i. de terrenis per affectionem cœleſtium ſurgere, veſtimenta viduitatis. i. conuerſationem peccati ſeu veterem hominem exuere, per lachrymoſam compunctionem ſe lauare, & crines capitis. i. affectus, & cogitatus cordis per confeſſionem pectinare & expandere, & diſcriminare, miro odore deuotionis ſe vngere, veſtibus iocunditatis. i. conuerſatione honeſta ſe induere, myrrham altę & eleuatę cõtemplationis capiti ſiue cordi ſuo debet imponere, ſandalis diuini timoris pedibus affectionum ſuarum componere, & dextralia bonorum operum ſuis brachijs applicare. Debet etiam accipere inaures qui aures ornant, virtutem patientiæ, qua. ſ. patiẽter audiat, anulos qui faciliter voluuntur. i. virtutem obedientiæ, lilia quæ colorem candidũ ſortiuntur, i. candorem caſtitatis, & continentiæ. His igitur ſi anima ſic ornata fuerit, proculdubio principi militiæ noſtræ Chriſto mirabiliter complacebit, & vſque ad tabernaculum eius. ſ. ad paradiſum veniet, & in æternæ quietis cubiculum ſubintrabit. Pſal. 44. Audi filia & vide & inclina aurem tuam &c. Dicitur etiam Chriſto de anima beata. Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circundata varietate. Ipſi vero animæ ſubditur illud immediate poſitum. ¶ Vel ſi vis dic ꝙ holofernes quem Iudith volens occidere, taliter (vt præmiſſum eſt) ſe ornauit, eſt diabolus, quem pro certo Iudith. ſ. ſancta anima vel ſancta eccleſia ſpiritualiter vincit, & ſuperat, quando prædictis ornamenſis, & virtutib. ſe ornat. ¶ Vel dic ꝙ Iudith eſt beata virgo, quæ pro certo principem militiæ ſuperborum ſeu reproborum. ſ. diabolum, qui populum iſraeliticum. i. populum fidelium tentationibus oppugnat, aquam deuotionis ipſius ſubtrahit, & ciuitatem eccleſiæ capere & deſtruere tentat, deſtruxit & ſuperauit, & potentiam eius eneruauit, & Dei populum de ipſius manibus liberauit, ipſum etiam nunc quotidie ſuperat, & deuotos ſuos ab ipſo liberat & defendit. Vnde propriè dicitur. Iudith. 14. Vna mulier hebrea fecit confuſionem in domo Nabuchodonoſor. C

Capitulum decimum. Textus. factum eſt autem cum ceſſaſſet clamare ad dominum, Moralitatum. Cap. 7.

CVm holofernes princeps militiæ regis aſſyriorum eſſet in obſidione bethuliæ factum eſt ꝙ quædã mulier Iudith nomine varijs apparata ornatib. ſe ſuo conſpectui pręſentauit. Qui ſtatim ſpecie & pulchritudine eius raptus in concupiſcentiam carnis exarſit, & ipſius concubitum exquiſiuit. Ille igitur multo vino inebriatus, & ſopitus cubiculũ intrat, ſe mulier illa videns ipſum D
ebrium, & ſopitum, euaginato ipſius holofernis gladio, caput eius amputauit, & ipſum ancillæ ſuæ tradidit, & euoluto corpore conopeum eius abſtulit, & receſſit. Mane autẽ facto, cum cubicularius ipſius ipſum in ſolo mortuum reperiſſet, & caput à corpore videret abeſſe, incepit dicere, & clamare. Ecce holofernes inquit iacet in terra, & caput eius non eſt in eo. Quo audito, exercitus dilabitur, & proijcientes arma, relictis copijs fugere compelluntur. Hoſtes vero ſui à ciuitate exeuntes, & ipſos viriliter perſequentes, tentoria & ſupellectilia omnia depredantur, & de diuitijs fugitiui holofernis exercitus vniuerſaliter locupletantur, & cum feſtis, & conuiuijs iocundantur. ¶ Holofernes iſte poteſt ſignificare mundi, & eccleſiæ principes, & rectores in gloria exercitus & ſubditorum multitudine gloriantes; iſta autem Iudith poteſt malam, & ornatam mulierem vel etiam peccatum luxuriæ deſignare. Quia proculdubio iſta eſt veritas, ꝙ principes noſtræ militiæ chriſtianę tam ſeculares quam eccleſiaſtici, multo vino & potu delicijsque, & vitijs hodie inebriati, per ſomnolentiam, negligentiam, malarumque mulierum pulchritudinem decepti, & allecti, carnis concubitus apprehendunt, ita ꝙ habere ſecum in ſuis cubiculis huiuſmodi mulieres delectantur. Ideò iſtę ſunt quæ caput. i. capitale ſuum & temporalem eius ſubſtantiam tollunt, & ipſos proſtratos & pauperes in ſuo ſanguine. i. in luxuria voluptatis diffamatos deſerunt, & recedunt, caput ſuum, i. capitale & diuitias ſecum tollunt. Non curant mulieres de luxurioſo, poſtquam caput ſuum haberę poſſunt, quia ſtatim poſtquàm diuitias ſuas exhauſerunt, de ipſis amplius non curantes recedunt. Vnde illud Iudicũ. 16. Raſis crinibus Sanſonis, cępit dalila eum abijcere. Sic igitur fit ꝙ principe vel prælato carnaliter per luxuriam mortuo, vel oppreſſo, exercitus eius. i. ſubditorum populus per diuerſa vitia dilabitur, & propter defectum correctionis virtutum, & morũ vnitas diſſipatur. Facile eſt enim, quòd ſubditi deuient, & coram hoſtibus ſuis. i. demonibus & tentatio-

E rationibus ſuccumbant, vnitatem & charitatem amittant, quando principem, prælatum vel ſuperiorem à mulierib. captum, & per luxuriam infamem & ſpiritualiter eſſe mortuum vident. Vnde dicitur. Zach. 14. Percute paſtorem, & diſpergentur oues gregis. ¶ Vel ſi vis dic ꝙ iſta deceptrix mulier malos principum conſiliarios, & adulatores deſignat, qui cum ſpecie amicitiæ ipſius magnatibus adulãtur, & tanta ſciunt dicere & facere, ꝙ vſque ad cubiculum. i. vſque ad ſecreta conſilia admittantur. Vbi cũ ſe introductos viderint, & eos in amore ſuo bene raptos cognouerint, eos ebrios & dormientes. i. ignaros, & negligentes inuenerint ſtatim ad auferendum eis caput. i. debitam intentionem, & conſcientiam conuertuntur inquantum. i. ipſorum malo cõſilio mediante, & eorum adulatione falſa ſuffragante, viæ, & conſilia reperiuntur quibus iſti principes, & domini ad exactiones & rapinas contra Deum, & iuſticiam concitantur inquantum capite conſcientiæ perdito, in ſanguine crudelitatis volutantur, & in terra terrenorum amore iacent totaliter & verſantur, & inde fit ꝙ exercitus ſubditorum dilabitur, & grauatur. Vnde de talibus malis conſiliatijs & adulatoribus poteſt dici illud quod de Iſboſeth dicitur. 2. Re. 4. Quod duo latrones ingreſſi inuenerunt regem dormientem ſuper lectum in conclaui, & eum interficientes, ſublato capite abierunt. Duo. n. latrones, ſunt duo genera perſonarum. ſ. mali conſiliarij ſeu detractores, & adulatores, qui pro eo latrones dicuntur, quia principibus caput, & conſcientiam, alijs vero famam, & temporalem ſubſtantiam furantur. ¶ Vel dic ꝙ iſta mulier ſignificat falſos amicos, qui omnino ſtudent diuitum amicitias, & familiaritates contrahere, ad hoc vt poſſint capita, i. capitale, & diuitias corũ ſubtrahere, & lucrum temporale inde recipere & acquirere. Quod cũ fecerint, & ipſos pauperes mortuos & depreſſos viderint ſtatim ſolent eos dimittere, & de ipſis amplius non curare. Sufficit. n. eis, ꝙ poſſint caput talium ſecum ferre. Vnde illud Eccl. 13. Si nihil habueris derelinquet te, ſi habueris aliquid tecum, conuiuet. ¶ Vel dic ꝙ iſta mulier ſignificat auaritiam, ſymoniam ſeu carnalẽ affectionem, quæ re vera multis modernis principibus taliter hodie intimatur, & multos taliter infatuat, ꝙ caput rectę intentionis & debitæ conſcientiæ ipſis ſubtrahunt vel furantur.
F Quòd patet de multis, qui tantum in proprio ſanguine volutati, i. in proprio amore conſanguineorum ſuorum implicati ſunt ꝙ iam in terra. i. in terrenorum amore iacere, & de cœleſtibus nihil curare penitus cõprobantur. Et hoc eſt quod hic dicitur. Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non eſt in eo. Ideo reprehenduntur tales in libro Ioſuæ 7. cui in perſona prælati dicitur. Surge cur iaces pronus in terra? ¶ Moralizationem allegoricam, & etiam myſticam quam ponunt doctores, & gloſſæ, ſ. ꝙ per Iudith intelligatur eccleſia, per Nabuchodonoſor diabolus, per Holofernem antichriſtus intelligatur, omitto cauſa breuitatis. Diabolus. n. principem exercitus reproborum, ſ. antichriſtum mittet, cui ſe mũdus partim ſponte, partim coacte ſubijciet, quę tamen ſancta mulier eccleſia in fide perſeuerando finaliter vincet. Vnde dicitur. Ioh. 4. Hæc eſt. n. victoria quæ vincit mundum, fides noſtra.

¶ Moralitatum libri Iudith finis.

MORALITATVM Liber Decimusnonus Super libro Heſter.

Capitulum primum. Textus. In diebus. Aſueris qui regnauit ab india vſque æthiopiam. Moralitatum. Cap. I.

ASuerus aſſyriorum rex, qui regnabat ab india vſque in æthiopiam ſuper centum & viginti ſeptẽ prouincias, anno tertio regni ſui fecit grande conuiuiũ in principibus, & pueris ſuis fortiſſimis perſarum, & medorum inclitis perfectis prouinciarũ longo tempore, & hoc in illa domo mirabili, de qua legi-G tur in hiſtoria Alexandri, ꝙ columnę erant argenteæ, tectũ ſicut firmamentum gemmis lucentibus, inſtar ſtellarum, & ſignorum diſtinctum, ſeptem autem diebus fiebat præparatio, poſtea autem præparatum eſt conuiuium in veſtibulo horti nemoris, quod regio cultu, & manu erat conſitum, erant autem ex vtraque parte tentoria mira contexta varietate, & in pauimẽto lecti aurei (vt dicit Comeſtor) vineam habebat mirabilem, hortus eius. i. vites erant argenteę, palmites aurei, botri diuerſarum gemmarum varietate diſtincti, populum autem vniuerſum qui inuentus eſt in ſuſis, ad conuiuium inuitauit. ¶ Aſuerus iſte qui interpretatur beatitudo. atrium vel oſtium, ſignificat Chriſtũ, qui eſt rex magnus ſuper omnes Deos, & qui eſt beatitudo ad glorificandum, atrium ad recipiendum, oſtium ad nos in paradiſum introducendum. Vnde Ioh. 10. Ecce ego ſum oſtium. Ille igitur tertio anno regni ſui. i. tertio tempore mundi. ſ. in tẽpore gratiæ, cunctis ſuis fidelibus in horto regio eccleſiæ ſanctæ matris mirabile cõuiuium præparauit, in quo. ſ. corpus proprium comedendũ dedit, & in quo ſanguinem ſuũ loco vini effudit. Vnde Lucæ. 14. Homo quidam fecit cœnam magnam, & conuocauit multos. Conuiuium autem dicitur à con & viuo viuis, quia ibi ſimul viuitur, & ſic proprie fidem eccleſiæ deſignat, vbi & in qua diuerſę nationes & populi viuere comprobantur. Et quia nobilitatem conuiuij facit hoſpitis ſeu domi conditio, loci diſpoſitio, ciborum appoſitio, conuiuarum ordinatio, igitur ſi de rege quæritur, dico ꝙ ille Aſuerus eſt Chriſtus &c. Sed ſupra ſi quæritur de loco, dico ꝙ illud cõuiuium fit in domo, & in horto. i. in eccleſia, quæ dicitur domus ratione ſecuritatis, dicitur hortus ratione fructuoſæ amenitatis. Dicitur domus, vbi columnæ argenteæ, i. prædicatores eloquentes, & argẽtei debent eſſe, tectum vero ſuperius. i. prælatorum ſuperiorum ſtatus quaſi firmamentum per conſtantiam debet eminere, & in eis debet ſtellarum, & ſignorum. i. virtutum copia ſplendere. Vnde Gen. 1. Stellas poſuit in firmamento cœli. Hortus etiam ille vineam ſacræ ſcripturæ continet, quæ vites argenteas per eloquentiam, palmites aureos per ſapientiam, vuas de lapidibus præcioſis per virtutem & documentorum omnium luculentiam poſſidet. Habet etiam iuxta ortum iſtum veſtibulũ religionis, quod ex omni par- H te habet tentoria. i. perſonas ad Deum per affectionem extenſas, quæ. ſ. miræ fuerunt ſanctitatis, & pulchritudinis, & honeſtatis. Habet etiam lectos aureos charitatis, & pauimẽtum ſpacioſiſſimę humilitatis. Vnde in Cant. 4. Hortus cõcluſus &c. Item ſi quæritur, qui fuerunt conuiuæ. Dico generaliter ꝙ omnes principes, & præfecti. ſ. omnes boni ſuperiores prælati. omnes pueri regis fortiſſimi. i. viri ſimplices, & innocentes & mundi & contra vitia fortes & robuſti, & vt breuiter cõcludatur, omnes populi qui ſunt in ſuſis. i. omnes qui ſunt in mundo ad fidei conuiuium inuitati, alijs atque alijs vna omnibus dicitur. Luc. 14. Omnia parata ſunt, venite ad nuptias, dicit dominus. ¶ Hic dicitur ꝙ cibi in vaſis alijs atque alijs inferebantur, & poculis aureis bibantur in conuiuio Aſueri, eratque vinum abundantiſſimum, quod etiam regali magnificentia erat dignum, ſic tamen fiebat, ꝙ nullus erat qui volentes ad bibendum cogeret, & ſic ordinatum erat à rege, ꝙ vnuſquiſque ſumeret ꝙ placeret. ¶ Sic vere dico ꝙ vinum ſacræ doctrinæ, & ſeruor ſanctæ fidei abundanter in eccleſiæ conuiuio propinatur, & cibi ſpirituales. ſ. bona exempla, & documenta vaſis alijs. i. perſonis. ſ. per perſonas virtutibus, & meritis differentes, quaſdam. ſ. bonas & ſanctas quaſdam vero fictas & hypocritas miniſtrantur. In illo. n. conuiuio ſunt vaſa alia, & alia, quia ſicut dicit Apoſtolus. 2. ad Tim. 2. In domo magna nõ ſolum ſunt vaſa aurea & argentea, ſed etiam lignea & fictilia. Et tamen in omnibus vaſis miniſtrantur ſacramentorũ cibi, quę. ſ. per bonos & malos eccleſię miniſtros miniſtrantur, & fides prædicatur, & bona plurima efficiuntur. Vnde Phil. 1. Quid. n. dum omni modo ſiue per occaſionem, ſiue per veritatem Chriſtus annuncietur, & in hoc gaudeo. Itẽ ſi quæritur qualis fuerit in comedendo modus, & regula. Reſpondetur, ꝙ in illo fidei eccleſiaſticæ conuiuio nullus eſt qui nolentes ad bibendum cogat, ſed quilibet accipit, quod delectat, quia. ſ. nullus eſt qui vinũ fidei bibere com-

pellatur

A pellatur, vel ad fidem venire cogatur, ſed vnuſquiſque pro libito voluntatis ſuę ad ſacramenta fidei admittitur & leuatur. Nō vult ei ſeruos habere dominus, ſed liberos, nō coactos, ſed voluntarios, quia viuum fidei non datur niſi volēti, datur tamen pro libito cuicunque petenti, cum dicitur. Omnis.n. qui petit, accipit. Quantum.n. vult de illo poteſt accipere, quia.ſ. quantum placet homini, tantum poteſt à Deo de fide, de moribus, de gratia & virtutibus impetrare. Vnde dicitur, ꝙ Chriſti conuiuę comederunt de piſcibus quantum volebant. Vnde Iob. 7. Qui ſitit, veniat ad me, & bibat &c. ¶ Vel ſi vis, applica omnia iſta ad conuiuium paradiſi, quod in domo ſecuritatis & in horto amenitatis, & quod ab Aſuero.i. à Deo, qui eſt omnium beatitudo parabitur, & in quo vinum æternæ cōſolationis, & ebrietas torrentis perpetuæ voluptatis cuilibet pro libito concedetur, ibi erunt lecti aurei.i. quies, & tranquillitas inconcuſſa, ibi erunt vaſa aurea alia, & alia.i. ſanctorum differentia ſecundum ſua merita ſubdiſtincta. Vnde dicit Apoſtolus 1. Cor. 15. Stella differt à ſtella in claritate. ¶ Vel ſi vis dic, ꝙ vaſa iſta alia, & alia ſunt prædicatores, vinum vero cœleſtem doctrinam ſignificat, quā.ſ. nullus debet compelli audire, quia ſcilicet prædicator nō debet auditoribus importunus eſſe, nec plus quàm placeat offerre, quia alias poſſet faciliter diſplicere. Cum rex Aſuerus ſuum ſolenne cōuiuium iam ſeptem diebus continuis cœlebraſſet, contigit ꝙ vino caleſactus, reginam vaſti, quæ in palatio regis fecerat magnū cōuiuium fœminarum mandauit, ꝙ ad ſe veniret, vt impoſito diademate ſuper caput eius, pulchritudinem ipſius vniuerſis populis qui in conuiuio interfuerat, demonſtraret. Erat enim ſicut hic dicitur, pulchra valde. Vaſti vero vocata ad regem, venire contempſit, propter quod quia regem offenderat, & quia cæteris mulieribus de contemnendis maritis malum exemplum dederat, de conſilio mamocha, qui erat vnus de ſeptem ducibus, qui faciem regis videbant, fuit regno depoſita & priuata. Heſter loco ipſius ſubſtituta, facta eſt etiam lex, ne de cætero mulieres maritos contemnere præſumant, & vt viri vxores præemineant, & in ſuis domibus principales exiſtant, & maiores. ¶ Iſta poſſunt exponi myſticè & allegoricè. Per Aſuerum intelligitur Chriſtus rex regum, qui.ſ. vaſti reginam.i. animam Chriſtianam ſibi per fidem deſponſauit, & regni paradiſi reginam beatitudi
B niſque capacem effecit. Igitur cum iſta ſit pulchra valde in naturalibus, conſtat ꝙ rex ille Chriſtus, vino charitatis caleſactus, ipſum continuè ad ſe vocat, & inuitat, vt.ſ. diadema regni.ſ. gratiam, & gloriam ſuper caput eius ponat, & eius naturalem & moralem pulchritudinem conuiuis ſuiſ, id eſt angelis in paradiſi oſtendat, dicens illud Cant 7. Veni dilecta mea de libano veni coronaberis. Et illud. Veni electa mea, ponam te in thronum meum. Sed procul dubio ſæpe fit, ꝙ iſta in palatio eminentiarum temporaliū conſtituta, & in conuiuio corporalium occupata, vocationem regis deſpicit, & ad eum venire per pœnitentiam contemnit, ſed in exterioribus reſidens, viri imperium vilipendit, & ideo pro certo Chriſtus indignatus grauiter ipſam punit, & de regno paradiſi quod obtinuiſſet ſi vellet, detrahit, & deponit, dicens illud Prouerb. 1. Vocaui, & renuiſtis, extendi manus, & non fuit qui reſpiceret. Ego autem in interitu veſtro ridebo Aliam vero ſanctam, & humilem ſibi quęrit, quàm ad gloriā eligit, & extollit. ¶ Vel dic moraliter, ꝙ vir ille eſt intellectus vel ſuperior portio, rationis ſua eſt voluntas, quæ pro certo temporalibus oblectata conuiuijs,.ſ. honoribus & delicijs, virum contemnere videtur, nec eius monitis ſalubribus obedit ſed circa conuiuia fœminarum .i. circa malos actus & delicias vocat ſolertius. Quo viſo vir eius debet eā de gradu libertatis per pœnitentiā deponere, & proteruiam ſuam atrocius caſtigare, & virum debere dominari vxori, ſpiritum carni, rationē voluntati, debet oſtendere dicens illud Apoſtoli 1. Tim. 2. Mulieri docere non permitto, nec dominari in virum, ſed eſſe in ſilentio. ¶ Vel dic ꝙ rex iſte ſignificat de numero omnium prælatum ſuperiorem, regina iſta deſignat curatum vel prælatum inferiorem, vel etiam quemcunque malum iudicem principem vel rectorem, quia ſicut videmus quotidie, vaſti.i. mali principes, & prælati, molles, fœminei & imperfecti qui tamen ſunt per rapinas, & vaſtationes ſubditorum ꝓ
C prie vaſti dicti, in conuiuijs circa fœminas ad litteram occupati, ad illum qui ipſos in tali ſtatu poſuit, ſed ad aſuerū regem Chriſtum, per bona opera venire contemnunt, ſed in proprio palatio.ſ. in eccleſia vel dignitatis ſtatu laſciuiūt vel excedunt, & ſic etiā contemnendo viros ſuos.ſ. ſuperiores & prælatos, alijs inferioribus exemplum ſunt, quapropter pro certo ſæpe fit, ꝙ iſte rex aſuerus Chriſtus, iſtos de regnis, officijs, & dignitatibus per mortem vel per infortunium deponit, & loco eorū alios ſubſtituit & reponit. Occulta.n. prouidentia Dei iniquos ſuperiores ſibi cōtrarios & rebelles, & maxime quando videt eos effeminatos, & molles ſolet deponere, & locum ſuum alijs melioribus ſubrogare. Vnde Iob 34. Perdidit multos &c. Vel dic ꝙ iſte eſt papa vel ſuperior ꝑlatus vel princeps, qui in palatio ſuo id eſt in aliquo eccleſiæ vel curiæ ſuæ gradu, officio vel beneficio. videt dominari aliquam malam, & ſuperbam reginam.i aliquam mulierem, & eneruant perſonam, circa conuiuia, & fœminas occupatam, & nihilominus ſibi, & mandatis canonicis contumacem & rebellem, ipſum pro certo debet deponere, & aliam bonam perſonam loco eius ſubrogare, diademate iuriſdictionis caput ipſius inſignire dicens illud Matth. 21. Auferetur à vobis regnum &c. Facto enim, & verbo debent doceri non contemnere ſuperiores, & ſeipſos etiam cognoſcere debere eſſe ſubditos, & minores. Vnde Apoſtolus. Ephe. 5. Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint. ¶ Vel dic allegorice, ſicut communiter exponunt doctores, quòd prima regis primi Chriſti, & Dei vxor fuit ſynagoga iudæorum, quæ.ſ. vaſti quę interpretatur finis ſignatus, proprie dr̄, pro eo ꝙ iſta certo, ꝙ ſignato fine terminari debeat. Igitur iſta eſt veritas, ꝙ qn̄ rex noſter Chriſtus fidelibus ſuis magnum conuiuium fecit, & vtique fuit qa ꝑſonaliter veniens ſeipſum ſacramento altaris ad comedendum dedit, tunc proculdubio vxor ſua ſynagoga, qui.ſ. palatio regio,.ſ. in ſcripturis, vel in Hieruſalem, & iudæa conuiuium fœminis & ſanctis animab. hactenus fecerat, ipſaſq; pabulo fidei, & doctrinæ pauerat, a rege Chriſto vocata, & ad fidem inuitata venire renuit, & mariti ſui Chriſti amplexus fugiens, & vitam ipſius vilipendens, in proterua rebellione, & infidelitate permanſit. Cum.n. ipſa ꝑꝑ diuinas re-
D uelationes patrum, & prophetarū ſcripturas & ſatisfactiones eſſet pulcherrima, voluit rex Chriſtus ipſam primitus ad cōuiuium fidei vocare, & diademate.i. religionis cultu inſignire, & pulchritudinem virtutum ſuarum in exemplū fidelium conuerſorū voluit oībus demonſtrare, volens.ſ. ꝙ impleret illud Pſ. 44. Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circundata varietate. Sed pro certo vocationē Chriſti, & apoſtolorum contemnens, ad conuiuium noluit venire nec regis iuſſionibus obedire. Ideo de cōſilio ſeptē ducum.i. de conſenſu oim apoſtolorum prædicatorum, iſta deponenda & relinquenda condemnatur, & alia ſubſtituēda.ſ. eccleſia de gentibus loco ipſius iudicatur. Quod vtiq; tunc factum eſt, qn̄ relicta iudea, apoſtoli ad gentiles ſe trāſtulerunt, & eccleſiam ex gentilib. ſicut nouam puellam Heſter, regis Chriſti quæſierunt & ſynagoga depoſita, regio honore propter ſuam infidelitatē priuata, diadema regis Heſter, quæ interpretatur abſcondita.i. ipſi gentilitati conuerſæ, quæ diu in peccatis abſcondita fuerat, contulerunt. iſta autem ſynagogę repudiatio, & gentilium electio, tunc eſt perfecta & ſententia ſuper hoc per vltimum ſapientū,.ſ. Paulum minimum apoſtolorum promulgata, quando ipſe iudæis intulit iſta verba. Act. 13. quia indignos vos iudicaſtis ecce conuertimus ad gentes.

Capitulum ſecundum. textus. His itaque geſtis poſtquam regis Aſueri indignatio de ferbuerat. Moralitatum.

Capitulum. 2.

HIc dicitur ꝙ repudiata vaſti; multæ pulcherrimæ, & ſpecioſæ puellæ de cunctis partibus regni quęruntur, & omnibus ipſis de his quæ ad mundum.i. ad cultū mulierem, & ad ornatum earum pertinebant, copioſiſſime proui-

E prouidetur. Quæſitæ ergo ad Eugenium eunuchum, qui cuſtos erat regalium fœminarum in cuſtodiam adducuntur, & quicunque ipſarum regi placeret amplius, loco vaſti regina efficeretur. Inter cæteras aũt adducta ẽ Heſter neptis Mardochei, de genere iudæorum, quã idem Mardocheus, in filiam adoptauerat & nutrierat, quæ formoſa valde, in oculis omnium gratioſa glorioſa, & amabilis apparebat. Eunuchus etiã cuſtos eius, ipſam ſumme dilexit, & ſeptem puellas formoſiſſimas ſibi tradidit ancillas, & ornatus eius præ cæteris feſtinauit. Igitur cum puellæ ſucceſſiuæ per ordinem ad regis cubiculum ducerẽtur, factum eſt ꝙ Heſter ſuo ordine duceretur, qui ipſam ſuper omnes alias diligẽs in reginam ſibi elegit, & ipſam diademate coronauit, & ſibi pro Vaſti in coniugem copulauit, nuptias & conuiuium magnum præparauit. Mardocheus autem auunculus eius de tribu gemini curam illius habebat, & ſuper ſalute, & honore ipſius attentius vigilabat, qui. ſ. ſibi præceperat, ꝙ populum ſuum nemini diceret, & ꝙ genus ſuum nemini reuelaret. Vna igitur inter multas vocata fuit, & electa, & repudiata vaſti, ad imperium ſublimata. ¶ Sic vere dico, ꝙ cum multæ & infinitæ puellæ. ſ. multæ chriſtianæ animæ de vniuerſis mundi partibus quotidie regi Chriſto quærantur, & ſub manu & cuſtodia regalium fœminarum, i. ſub cuſtodia prælatorum in domo eccleſiæ per fidem conſtituantur, & vnicuique de his quæ ad ornatum ſpiritualem pertinent, ſ. de documentis & ſcientijs prouideatur, ſic tamen ſæpe fit, ꝙ inter multas eligitur vna ſola, quæ regi placet, & quę ad regnum gloriæ debet ſublimari, & diademate perpetui honoris coronari, & in conuiuio ſempiterno perpetue copulari. Multi. n. ſunt vocati, pauci vero electi. Si autem quæritur quæ ſit iſta. Dico ꝙ illa Heſter eſt, quæ interpretarẽ abſcondita vel eleuata, quæ erat neptis Mardochei, qui interpretatur amara contritio impudentiæ, & erat pulchra, ornata & gratioſa, & à dicto Mardocheo tanquam filia enutrita, quia iſta ſola anima Chriſti regis coniunx, efficitur, & ad regnum paradiſi promouetur, quæ per humilitatem

F eſt abſcondita, per amorem cœleſtium à terreſtribus eleuata, per conſiderationem amarę contritionis neptis, & filia, & nutrita, & alumna, quæ. ſ. per honeſtatem formoſa, per pudicitiam eſt gratioſa. Talis enim à rege meretur eligi, & in cœli palatio diademate coronari, & propter eius connubium gaudium cœlebrare, & maxime ſi genus, & populum taceat. i. nobilitatem generis contemnat, vel ſi mundum de quo natus eſt vilipendat. Ideo tali videtur dicere proprie illud Pſalm. 44. Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui. Et concupiſcet rex decorem tuum, & breuiter illam quam humilitas abſcondit, contemplatio erigit, & contritio adoptat, & nutrit, & quam mundi & amicorum carnalium affectio non impedit, ad gratiam regis & gloriam regni faciliter peruenire. Pſalm. Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circundata varietate. ¶ Vel dic ꝙ illæ puellæ quę regi in omnibus prouincijs ſunt quæſitæ, ſignificant diuerſas chriſtianitatis ſectas, quæ omnes regi Chriſto aliqualiter famulantur omnes fidem eius ſaltem pro parte recipiunt, & ſic omnes ad iſtius cubiculum admitti quodammodo videntur, omneſque ſub cuſtodibus, id eſt ſub prælatis, & paſtoribus conſtituuntur, & quælibet earum regi Chriſto placere, & regnum paradiſi in futurum obtinerę ſperantes, alijs ſe præferre noſcuntur. Sed re vera ſic erit, quòd vnica puella, id eſt vnica lecta eccleſia catholica, & etiam romana ab illo eſt electa. Illa vero ſola alijs eſt prælata, & tanquam vnica ſponſa ſibi per veram, & rectam fidem eſt matrimonialiter copulata, omnes enim aliæ concubinæ poſſunt dici. Iſta autem ſola, & vnica coniunx meruit nuncupari. Vnde in perſona Dei dicitur ſic. Geneſis. 6. Vna eſt columba mea perfecta mea, electa genitricis meæ. Viderunt eam filiæ Syon, & beatiſſimam prædicauerunt, & reginæ, & concubinæ laudauerunt eam. Et ſi vis dic, quòd iſta eſt Heſter abſcondita eleuata & c. Iſta autem Eugenio eunucho cuſtodi regalium fœminarum, id eſt ſummo pontifici qui eſt cuſtos, & prælatus omnium animarũ, in cuſtodia traditur, a quo ſibi mundus muliebris. i. virtutum ornatus comparatur, a quo ſeptem puellæ. i. ſeptem principales virtutes ſibi in obſequium aſſignantur, vel à quo ſeptẽ puel

G læ. i. vniuerſæ mundi eccleſiæ eidem ſubiugantur, & ſibi in obſequium deputantur, & ſic honor eius, & gloria in melius augmentatur. Vnde in Exo. 2. Sacerdoti madian erant ſeptem filiæ. ¶ Vel dic ꝙ ſeptem puellæ regi quæſitæ, ſunt particulares & inferiores eccleſiæ. Heſter vero eſt romana eccleſia, quæ licet oẽs cuſtodię eunuchi noſtri. i. ſummi pontificis committantur, iſta tñ præfertur cæteris, & regi Chriſto intimius coniugatur. Iſta ergo diademate coronata imperat, & alię famulantur & c. ſicut ſupra. ¶ Vel expone ſicut exponunt doctores, ꝙ repudiata vaſti. i. ſynagoga, Heſter quæ erat de gñe captiuorum, i. eccleſia de gentib. Chriſto eligitur, cui ſeptem puellæ. i. vniuerſæ animæ fidelium in obſequium cõceduntur. Illam vero Mardocheus. i. Paulus apoſtolus, qui impudicitiam contetit, qui ad litteram de ſtirpe gemini. i. Beniamin prædicando eam nutriuit, & de ſalute ipſius curam ſollicitam ſemper egit, & eam tãquam filiam erudiuit. ¶ Hic habes, ꝙ vnaqnęq; concubinarum Aſueri, poſtquã manè a rege exierat, ſtatim in cuſtodiam eunuchi qui concubinis præerat, pertranſibat, ad regem tñ amplius redire non poterat, nec audebat, niſi qñ rex ipſam proprio nomine repetebat. ¶ Sic vere nulla peccatrix aĩa, poſtquã à rege Chriſto per peccatum receſſerit, & ad cuſtodiã eunuchi. i. diaboli ſterilis & concupiſcentiarũ, & malarũ aĩarum principis tranſierit, ad Chriſtũ regem per ſe redire non poteſt, niſi per ſpecialem gratiam vocetur, & niſi per gratiam adiuuetur. Illa. n. per ſe poteſt cadere, ſed non reſurgere, qa ſm Senec. virtutes magiſtros indigent, ſine magiſtro vitia diſcuntur. Hic habet, ꝙ Heſter non quæſiuit à cuſtode ſuo ſpecialem ornatũ, ſed quicquid ſibi dare voluit eunuchus, accepit, & iõ illa magis placet ſeu placuit regi, quàm reliquæ quæ ex induſtria ſe ornauerunt. In quo notatur ꝙ mulieres quæ ornatu naturali contentæ adulterina ornamenta non adhibent, plus quam cæteræ vt communiter placẽt. ¶ Vel dic ꝙ iſta perſona quæ a cuſtode, & prælato ſuo ornamenta diuitiarum, & beneficiorum per ambitionẽ non exigit, ſed illis quæ à prælato ſibi conceduntur, contenta nil aliud petit, regi Chriſto amplius placere conſueuit, habentes alimenta, & quibus tegamur, contenti ſumus. H

Capitulum tertium. textus. Poſt hæc rex Aſuerus exaltauit Aman filium amadathi.

Moralitatum. Cap. 3.

ASuerus exaltauit Aman filium Amadathi de ſtirpe Agag, & ſuper omnes principes regni ſui exaltauit ſolium eius, præcepitq; ꝙ omnes coram eo genu flecterent, & ꝙ Aman genibus flexis adorarent. Mardocheus autem qui ad portam regij palatij morabatur, huiuſmodi ſuperbiam abominans, eidem genu nõ flectebant, & cunctis adorantibus ipſum adorare non volebat. Quod tunc videns iratus Aman contra ipſum ſolum non fuit indignatus ſeuire, ſed potius ordinauit totũ genus iudæorum per totum imperium vna die occidere, & delere. Miſit igitur litteras regis per vniuerſas prouincias, ꝙ iudæi à maiori vſq; ad minimum decimatertia die interficerentur, & ꝙ bona eorum a volentib. raperentur. Quod vtique factum fuiſſet, niſi Mardochei luctꝰ, ieiunium, cinis & pœnitentia, & heſter reginæ oratio, & diligentia edictũ imperij immutaſſet. Dñs autem mediante Heſter negociũ taliter immutauit, ꝙ iudæis liberatis, Aman proprio patibulo quod iniuſte alijs parauerat punitus perijt. ¶ Sic vere dico, ꝙ in curia Aſueri. i. curijs principum & magnatũ, ſæpe fit ꝙ aliquis Aman. i. aliquis ſuperbus de genere Agag, qui interpretatur feſtina, & filius amadathi, qui interpretatur populus ſeruiens peccato. i. de plebe ſua humili, & paupere natus, & ſeruitute populi. & peccato nihilominus ſubiugatus, ad aliquem magnum ſtatum prouehitur & altius ſolium. i. ad excellẽs officium pluſquam alij ſublimatur. Quã proculdubio ſtatim ſui prioris ſtatus obliuiſcitur, & in ſuperbiam erectus ſi quis Mardocheus. i. ſi quis ſanctꝰ homo ipſius indignans ſuperbiã, ſibi non obedierit, vel ipſum iuxta votum non honorauerit ſtatim cõtra eum machinatur, & non ſolum ipſum, imo & totum genus ſuum, amicos, & familia-

A familiares ſubuertere, & grauare per domini ſui potentiã ſatagit & molitur. Crudeles.n. & impij quotidie illud faciunt, qui contra aliquem iuſte vel iniuſte fuerint irati, amicos & cõſanguineos ſuos, quamuis in nullo ſibi nocuerũt, grauant atque lædunt, cum dicat ſcriptura. Quod vnus nõ debet puniri pro alio, ſed vnuſquiſq; pro peccato ſuo morietur. Sæpe tamen fit ꝙ Heſter regina, quæ interpretatur abſcondita.i.occulta prouidentia Vel aliter ordinat, & ſuis malicijs obuians, innocentes de manu eius in morte, & grauiſſimis infortunijs ipſum damnat. Vnde dr̃. Iob.5. Quod dominus diſſipat conſilia malignorum, ne poſſint implere.

Capitulum quartum. Textus. Quæ cum audiſſet Mardocheus, ſcidit veſtimenta ſua. Moraliſatum Cap. 4.

CVm totum genus iudæorum morti eſſet per Aman maliciam ab Aſuero rege adiudicatum, Mardocheꝰ cum alijs iudæis, necnon & Heſter regina ieiunijs, & lachrymis ſe dederũt, & ſaccis ſe induerũt, & ſup capita cinerem aſperſerunt, & orationibus feruidis ad dominum clamauerunt. Igitur quamquã edictum eſſet ꝙ nullus ſub pœna mortis non vocatus intraret ad regẽ; niſi forte rex in ſignum clemẽtiæ ſceptrum ſuum aureum ſibi extenderet ad tangendum. Heſter tñ fiduciam habens in dño ſumptis regalib. ornamẽtis, pro liberatione populi ſui duabus concomitata puellis, vna.ſ.cui innitebatur, & altera, q̃ defluentia in terram veſtimẽta portabat, ad regem quamquam ferocem intrauit, cuius aſpectus cor dñi ſtatim in mãſuetu line conuertit, & in ſignum clementiæ virgam aureã ſibi tangendam extendit. Quæ accedẽs & virgam tangẽs, regem ad prandium inuitauit, & liberationẽ populi, ſuſpẽſionem Aman, reuocationem epiſtolarum ipſius Aman, q̃ ſuper nece iudæorum miſſę fuerant, per nouas regis epiſtolas, & ſublimationem Mardochei ſui auunculi impetrauit. Sicut.n dicitur hic & infra. Cum vidiſſet rex Heſter reginã ſtantem, placuit oculis ſuis, & extendit virgam auream, & acceſſit & oſculata eſt ſummitatem virgę. Cui ſtatim rex

B intulit in hoc verba. Quid vis Heſter regina, quæ eſt petitio tua? Etiam ſi dimidiam partem regni mei petieris dabitur tibi. ¶ Iſta omnia poſſunt ad myſterium noſtræ redemptionis applicari. Conſtat enim quòd à principio totum genus iudæorum.i. hominum per malicism, & inuidiam Amã.i.diaboli, ab Aſuero rege.i. à Deo per peccatum adę morti fuit adiudicatum, & per epiſtolas regis.i. ipſius Dei ſententiam condemnatum. Gen.2. Quacunque die comederitis, morte moriemini. Ita quòd Mardocheus & alij iudæi.i.ſancti patres qui edictum illud in ſuſis, quæ interpretatur gaudium viri.i in ſacra ſcriptura quæ ſpiritualegaudium eſt virorum, pendere cognouerant, antiquitus flebãt ſaccis humilitatis, ieiunio abſtinentiæ, & cinere mortis memoriæ ſe domabant, & pro liberatione, & redemptione ſua dominum exorabant, dicentes illud Pſalm.79. Veni ad liberandum nos domine Deus virtutum. Nullus enim ad regem tunc intrabat, nullus celum occupabat, nullus morituris, & damnandis veniam impetrabat. Vnde hic dicitur. Heſter 4. Quod non erat licitum ſaccõ indutum aulam intrare regis; nec dũm enim illuc aliquem vocauerat, nulli adhuc virtutis ſuæ virgam, ſcilicet filium per incarnationem oſtenderat, redemptionis humanæ negocium deſolatum manebat. Quapropter Mardocheus, & iudæorum populus.i.ſanctorum patrum cętus triſtabatur, & flebiliter lugebat. Vnde de humana natura poteſt dici pro illo tempore illud Tren.1. Plorans plorauit in nocte, & ſequitur. Nõ eſt qui conſoletur eam. Sed quid? proculdubio Heſter regina.i.beata virgo, aſſumptis ornamentis virtutum, & adiunctis ſibi duabus puellis, id eſt duabus virtutibus ſibi familiaribus colligatis, vna ſcilicet, cui innitebatur, hæc eſt virginalis caſtitas, & integritas, altera quę portans caudam veſtium quæ ſequebatur, hæc eſt humilitas, iſti regi ſe dignam, & idoneam præſentauit, quam vt ſtatim conſtantem, & ornatam & ſanctificatam vidit, oculis eius placuit, & ideò virgam virtutis ſuæ auream, & preciolam.i. filium benedictum emittens ex ſion ipſum ſibi per beatam incar- C nationem extendit, & ſic in ſignum clementiæ ſibi, & toti generi humano ſuum beneficium filium declinauit. Ad quem, ſcilicet iſta humiliter accedens, per fidem credens, & conſentiens, virgam iſtam tetigit, & concepit, & ſic Aman ſuperbum, & iudæorum, & fidelium inimicum ſuperauit, & potentiam eius ſtrauit, ſuumque populum à morte liberauit, & veteres litteras, i. vetus teſtamentum nouis litteris noui teſtamenti temperauit. Vnde iam congaudendo poſſumus dicere illud Apoſtoli. Rom. 7. Nunc ſoluti ſumus à lege mortis, in qua detinebamur, vt ſeruiamus in nouitate ſpiritus, non in vetuſtate litteræ. Iſta igitur eſt veritas, quòd cum regnum Aſueri, id eſt Dei in duobus conſtet, ſcilicet in iuſticia & miſericordia, iſti reginę paradiſi dimidiam regni ſui partem.ſ. miſericordiæ diſtributionem, ſibi contulit Deus. Igitur iſta regina dicitur miſericordiæ. Alteram vero partem.ſ.iuſticiæ ſibi retinuit, & iõ ſol iuſticiæ nuncupatur. Quotiens igitur pro aliquo ſupplicat, rex ille nihil prorſus ſibi denegat, ſed petitionem illius exauditam iudicat, & poteſtatem in media parte regni ſuper facienda miſericordia ſibi donat. Quid vis (inquit) Heſter regina &c. Vnde dicitur. 3. Reg.2. Mater mi nefas eſt, vt auertam faciem tuam. ¶ Vel ſi vis dic, quòd illud prædictum, ſ. quòd nullus intret ad regem niſi vocatus, videtur adhuc durare. Conſtat enim quòd nullus ad regem, id eſt ad Chriſti palatium introducitur, niſi prius per fidem, & gratiam vocetur. Vocatio enim ingreſſum præcedit, q̃a gratia gloriam antecedit. Apoſtolus. Hebr.7. Nullus aſſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur &c. ¶ Vel dic quòd nullus ingreſſus ad regem Chriſtum.ſ.fide & gratia dignus efficitur, niſi qui per ſpecialem inſpirationem, & gratiam à Deo eligitur, & vocatur, quia.ſ.nullus ex propria virtute ſaluus efficitur, imo neceſſe eſt ꝙ à Deo ſpecialiter vocitetur. Non.n.eſt volentis, neque currentis ſed Dei miſerentis. Quia.ſ.ſicut idem ſaluator dicit. Ioh.6. Nemo poteſt venire ad me, niſi pater meus traxerit eum. Et alibi dicitur. Ioh.10. Quod proprias oues nominatim vocat, & ipſum ſequuntur, & vocem eius audiunt. ¶ Vel dic ꝙ altero de duobus modis impune intrabatur ad regem.ſ. quando præuocabatur vel quando virga aurea in ſignum clementiæ tan- D genda extendebatur. ¶ Sic vere dico ꝙ ad regem Chriſtum nullus intrat, nec in paradiſo ſuæ præſentię ſe pſenat niſi ipſum vel miſericordiæ vocatio, vel iuſtitiæ virga ſeu correctio introducat. Iſtis.n. duobus modis Deus vtitur, vt aliq̃s ad ipſum per fidem, & pœnitentiam introducatur, quia.ſ. alios inſpirando vocat, & ipſos ſine violentia trahit, & appellat. Alios vero virga aurea correctionis, & tribulationis tangit, & mediante virga huiuſmodi cõpręſentiales efficit, & cum virga ſignum magnæ clementiæ eiſdem oſtendit. Nunquam.n. maius clementiæ ſignum peccatori oſtenditur, quam quando virga correctionis ad eum extẽditur, vt ſine periculo Dei pręſentia perfruatur. Vnde dr̃.2. Mac. 6. Quod non ſinere diu peccatoribus ex ſentẽtia agere magni beneficij eſt indicium. ¶ Vel iſtud allega de parentib. & prælatis & prædicatorib. qui q̃nque vocatione.i. dulci monitione, q̃nq; virga aurea.i. aſpera correctione debent vti, vt auditores, & ſubditi poſſint ad ſtatum gr̃ę introduci. Vñ dr̃. Tu virga percutis eum, & animam eius de inferno liberas. Signum.n. clementiæ in virga oſtenditur, quia qui parcit virgæ odire filiũ prædicatur. ¶ Hic legitur ꝙ Heſter inuitauit Aman ad prandium, vt veniret cum rege, erat.n. ſecundus poſt regem, de qua quidem inuitatione ſumme gauiſus ſe iactabat, & ſumme beatum ſe reputabat. Regina tñ hoc pro bono ſuo non fecerat, quia mediante tali conuiuio ipſum occidere proponebat. Quod factum eſt, quia.ſ. in ipſo conuiuio tractatus eſt eius interitus, ita ꝙ de cõuiuio ad ſuſpendiũ eſt ductus, & conuiuio & gloria ſpoliatus, & inimicus eius Mardocheus ſibi in gloria & officio eſt ſubſtitutus. ¶ Regina Heſter quæ interpretatur abſconſa, poteſt ſignificare fortunam abſconſe, & occulte mundi negocia diuerſimode procurantem. Iſta eſt.n. mundi regina, & domina, à qua vniuerſaliter proueniunt tam bona, quã mala, quapropter ab antiquis fuit credita quædam dea. Fortunã autem proprie loquendo occultam Dei prouidẽtiã vel ſaltẽ effectus iſtius prouidentiæ occultè, ſed alias pluries dixi.

E Ecce credo quia.ſ. ab iſta ex cauſis nobis ignotis diuerſa ꝑueniunt, quæ prima facie irrationabiliter facta eſſe videntur. Igitur iſta eſt veritas, ꝙ iſta regina noſtra Heſter abſcõſa fortuna.ſ. quandoque Aman.i. aliquam malam perſonam ad conuiuium ſuum.i. ad gaudia mũdanæ proſperitatis vocat, vbi quamquam indignum cum rege.i. iuxta reges, & principes in ſublimibus officijs ipſum locat. Pſal. 36. Vidi impium ſuperexaltatum, ita ꝙ ex hoc lætatur, quàm plurimum & exultat, & ſe beatum vocat, & reputat, ignorans q̃ ſibi occulte iſta regina procurat, & ſeruat, ſed re vera illud pro bono ſuo fortuna non facit, ſed potius, quia cum ſic electum grauius damnare, & contemnere ipſum cupit. Vnde Seneca de ſententijs oratorum dicit, ꝙ omnis blandientis fortunæ ſponſio cum periculo nititur, & inde eſt ꝙ ſubito dum non aduertit talis de conuiuio mundanæ proſperitatis eijcitur gloria, & honore, ſtatu, gradu, & officio exuitur & quandoque corporaliter ſuſpenditur, morti temporali, & perpetuæ mancipatus, & alius ſuus fortitan inimicus, eidem in officio ſubrogatur. Ideo pulchrè loquitur Seneca in libro de tranquillitate animi.i. de fortuna. Lætiores inquit requires quos fortuna nunquam reſpexit, quàm quos deſeruit, noli huic tranquillitati confidere, in momento mare euertitur, & eadem die qua nauigia luxuriant ſorbẽtur. ¶ Vel dic, quòd regina iſta eſt occulta Dei iuſtitia, quæ apud Deum regem procurat talibus, dum auertunt aliquotiens malum ſuum.

Capitulum quintum. textus. Die autem tertia induta eſt Heſter regalibus veſtimentis. Moralitatum. Capitulum. 5.

Hic habemus ꝙ impio aman non ſufficiebat, ꝙ generaliter omnes iudæos morti tradendos procuraret, niſi & contra mardocheum ſpecialiter, & in ſpeciali ſæuiret, pro eo ꝙ coram ipſo genua non flecte-
F bat, & ideo de conſilio vxoris trabem excelſam in domo ſua parari fecerat, & vt ad regem pro Mardocheo ſuſpendendo licentiam requireret, præparauit. Quod tamen mirabili commercio Deus in contrarium immutat. Noctem enim illam rex in ſomnem duxerat, & hiſtorias antiquas ꝑ legi fecerat, & de Mardocheo inuenerunt ſcriptum, quòd inſidias duorum eunuchorum qui regem occidere voluerant, reuelauerat, & tamen exinde nullum prætium reportauerat atq; pręmium, quapropter rex volens Mardocheũ pro fidelitate exhibita honorare, aman qui pro ſuſpenſione ipſius impetranda venerat, vocauit, & qualiter ab eo honorandus eſſet quem rex honorare decreuerat in genere requiſiuit. Aman vero propter ſeipſum petitionem huiuſmodi factam credens, adhuc amplius ſperans honorari, ſic ait. Homo inquit quem rex honorare cupit, debet indui veſtibus regis, & imponi ſuper equum qui eſt in ſella regis, & habere ſuper caput ſuum regium diadema, & primus de regis principibus, & tyrannis teneat equum eius, & per plateas ciuitatis incedens clamat, & dicat. Hic eſt homo quem rex voluit ſic honorari. Quo audito præcepit rex, ꝙ ille aman qui primus principum erat, omnia quæ dixerat, Mardocheo iudæo faceret, & quòd ipſum prædicto modo protinus per ciuitatem perambulans honoraret. Quod.ſ. licet inuitus Aman ſtatim executus eſt. Et ſic factum eſt, ꝙ tempore quo venerat ſicut credebat pro eo ſuſpendendo, venit pro eo honorando. In craſtino vero in eodẽ patibulo quod Mardocheo parauerat, fuit ſuſpenſus, & ipſe Mardocheus in dignitate eius ſubrogatus, ſicut infra ponitur cap. 7. & 8. ¶ Iſta poſſunt exemplariter allegari ad multa, & primo quidem contra vindices, & crudeles quibus nõ ſufficit vna crudelitas, niſi adhibeant duas vel multas ſicut paſſer in iſto cui non ſufficiebat, ꝙ iudæos vniuerſaliter occideret niſi etiam Mardocheum in domo ſua ſpeciali ſuſpendio iugularet, quia.ſ. ſæpe fit ꝙ Deus aliud diſponit, & ꝙ crudelitatem illam quam in alium exercere voluerat in caput eius introducit, & proprio tormento quod alijs parauerat, ipſum fecit, ſicut apparet de illo, qui bouem æneum G repperit, qui tamen primus in eo mortem ſeu mortis ſupplicium tolerauit. Sicut.n. patriſius ille regis theſaurarius patibulum regium quod eum magna diligentia pro ſceleratis ſuſpendendis parauerat, ipſe in propria perſona inchoauit. Eccl. 3. Qui amat periculum, in illo peribit. Quia ſicut dicitur Eccle. 27. Qui fodit foueam, in illam decidet, & qui ſtatuit lapidem proximo, offendet in eo, & qui laqueũ alteri ponit, peribit in illo. ¶ Vel allega iſtud, ꝙ ſæpe fit, ꝙ eodem actu quo quis alicui nocere credit, illi potius proficit, & nocumentum quod ſibi parare crediderat, ad vtilitatem ipſius Deus vertit, ſicut patet de illo Aman, qui pro ſuſpenſione Mardochei venerat, & tamen contra ſpem, & voluntatem ſuam ipſum honorauit, & honorationem, quam pro ſe dictaſſe crediderat, Deus alteri ordinauit, & econuerſo, mortem quam alteri cogitauerat, ipſe Dei iudicio reportauit. Mirabilis.n. eſt permutatio occultæ Dei prouidẽtiæ quando vult operari, ꝙ.ſ. bonum ꝙ mali pro ſe habere credunt ad bonos quandoque deriuat. Prou. 13. Reſeruatur iuſto ſubſtãtia peccatorum, & malum ꝙ illi mali bonis parauerant, in caput ipſorum parat. Vnde Prouer. 11. Iuſtus de anguſtia liberabitur, & tradetur impius pro eo. ¶ Vel illud allega, ꝙ præmium iuſtorum quandoque differt, ita ꝙ quaſi in obliuionẽ tradi videtur, ſicut de illo Mardocheo patet, qui inſidias regi reuelauerat, & tamen ſibi nullum præmium datum erat veruntamen rex noſter Chriſtus, qui continuè vigilans, noctem inſomnem duxit, finaliter quando hiſtorias præteritas, & ſanctorum merita in libro indelebili ſuæ mentis relegit, ipſoſq; nondum præmiatos reperiens, honore tam temporali, quàm æterno honorandos decreuit. Illos igitur finaliter veſtibus regis.i. corporum dotibus induit, illos ſuper equos in ſella regis.i. ſuper cœli celſitudinem conſtituit. Illos regio diademate, i. dignitate æternæ gloriæ honorauit illos per principes ſuos.i. per angelos ſuos conduci, & deduci præcepit atque mandat, & ſic quicquid tardat, ipſos pro meritis ſuis remunerat, & honorat, hoc enim honore dignus eſt quemcunque rex honorare decreuerit. Vnde Pſa. 8. Gloria & honore coronaſti eum domine. ¶ Vel dic moraliter, ꝙ veſtes regis fuerunt il- H
læ virtutes quas Chriſtus habuit circa corpus, ſ. carnis munditia ſeu puritas, quæ fuit tanquam camiſia interior, pœnitentiæ aſperitas, quæ fuit ſicut tunica ſuperior, & rerũ mundialium paupertas, quæ fuit ſicut clauus exterior. Equus illius regis fuit crux in, qua fuit portatus. Diadema eius fuit corona ſpinea, qua extitit coronatus. Dico igitur, ꝙ Mardocheus qui interpretatur amara contritio impudicitiæ, poteſt Petrum & Andream ſignificare, & quoslibet viſos ſanctos, qui re vera in hoc fuerunt a rege ſumme honorati, quia veſtibus, equo & diademate.i. ad ſuæ paſſionis ſimilitudinem fuerunt cruciati, & per Aman.i. per Neronẽ & egenam honore huiuſmodi inſigniti. ¶ Etiam moraliter iſta poſſunt dici de quolibet ſancto, qui veſtibus regis.i. humilitate, charitate, & paupertate regitur, diademate regis.i. ſpina diuini timoris coronatus pungitur, equorum ſella regis.i. à beata virgine vel à cruce per deuotionem, & fiduciam vehitur & portatur, atque ab Aman inimico ſuo.i. à mundi principibus, & tyrannis circunducitur & vexatur. Illo.n. modo rex noſter Chriſtus ſuos in hoc mundo honorauit, inquantum illa quæ ipſe habuit inſignia eis donauit, & illis mediantibus cœleſte præmium eis parat. Eccleſ. 45. Corona aurea ſuper caput eius expreſſa ſigno ſanctitatis gloriæ, honoris & opus fortitudinis.

Capitulum decimum. Textus. Rex verò Aſuerus omnem terram & cunctas maris inſulas. Moralitatum. Capitulum. 6.

Hic in c. 10. & 11. ponitur ſomnium Mardochei, ſ. ꝙ ſiebant voces tumultus & tonitrua terremotus & conturbatio ſuper terram. Videbat etiam quòd dracones maxime inuicem confligebãt, ad quorũ clamorẽ cũctę con-

A communitatę ſunt nationes, vt pugnarent contra gentem iuſtorum, quæ timore, tribulatione, & anguſtia territa, ſeipſam præparabant ad mortem, quibus.ſ.iuſtis ad dñm clamātibus, ecce fons paruus creuit in fluuium magnum, & in aquas plurimas redundauit, & in lucem ſolemq; conuerſus eſt. ¶ Vel ſm aliam litteram, lux & ſol ortus eſt, & humiles tunc exaltati ſunt, & deuorauerunt inclytos. ¶ Sic vere cū à mundi principio poſt terremotum & tonitruū tentationis luciferi continuè fuerit bellum inter duos dracones.ſ.i. inter rationales creaturas, diabolum.ſ.& hominem, ſic factum eſt ꝙ commotæ ſunt nationes demonum, & iniquorum contra populum iuſtorum & fidelium & præualebāt, ita ꝙ tūc oēs iuſti mortem & infernum neceſſario expectabant, tribulationes & anguſtias ſuſtinebant, quapp ad dominum clamantes, liberationē deuotionis implorabant, dicentes illud Pſ.79. Veni ad liberādum nos. Et ideo Dei nutu fons paruus.i. beata virgo & parua & humilis, in fluuiū magnum creuit, inquantum Deum qui eſt infinitus, cōtinere potuit, & in aquas redundauit, et plurimas, inquātum.ſ. humano generi multa beneficia propinauit, & lux & ſol.i. Christus Dei filius ſol iuſticiæ in mūdo ortus & natus extitit, & ſic pax tranquillitatis & bonę voluntatis hoībus nata fuit. Tunc.n. humiles.i. captiui qui erant in limbo, iuſti qui ſunt in mundo exaltati fuerūt, contra inclytos.i. cōtra demones & tyrannos præualuerunt, & virtute illius ſolis ſontisq; mortis æternæ periculum euaſerunt. Vnde Malac.4. Orietur vobis ſol iuſticiæ timentibus nomen meum. ¶ Vel dic ꝙ qñ in aliqua eccleſia vel conuentu veniunt terremotus & turbatio, vt p oīe quia quando moritur prælatus, ſtatim eſt in electione lis, & contentio. Fit.n. tunc qñque, ꝙ duo magni dracōes.i. duo magni canonici vel priores malitioſi & ambitioſi inter ſe pro habēda dignitate confligūt. Quo facto, ſtatim nationes & partes ſe diuidūt, & mali cōtra iuſtos pualere contēdunt. Sed pro certo ſæpe fit ꝙ neuter duorum draconum obtinet, quinimo ſæpe fit ꝙ aliquis fons paruus.i. aliquis homo humilis, pauper & nullius reputationis eligitur, & in fluuium magnum.i. in prælatū cō-

B uertitur, & ſic tandem in lucem & ſolem per ſanctā & exēplarem vitā mutatur, & ſic per ipſum boni & humiles promouentur & extolluntur, mali vero & ſuperbi mediante iuſtitia deuorantur, quia pro certo ſæpe fit quando, Dominus ſuſcitat de terra inopem, vt ſedeat cum principibus, & ſolium gloriæ teneat, tunc deponuntur potentes de ſede, & exultantur humiles.

Capitulum decimumſextum. textus. Rex magnus Artaxerxes ab India vſque æthiopiam. Moralitatum. Capitulum. 1.

Ie capi.16. dicitur quod populus iudaicus in captiuitate poſitus iuſtis legibus vtebatur. Circa quòd nota quòd Iudæi in terra ſua vbi erant liberi, leges Dei non ſeruabant, ſed potius idolia ſeruiebant. quarto Eſdræ.13. In captiuitate tamen, & tribulatione, & ſeruitute dominum coluērūt, ſicut ponitur quarto librō Eſdræ capit.13. ¶ Illud poteſt allegari, quod vexatio dat intellectum ſicut dicitur. Eſaia.28. Et quòd plus proficit homini aduerſitas quàm proſperitas, quia ſcilicet in proſperitate poſiti, & Deum & eius legem obliuiſcuntur, idolis & vitijs famulantur, in tribulatione vero ad ſeipſos reuertuntur, & ſe propter ſua peccata puniri intelligentes, ſeruire domino, & mandata eius facere compelluntur. Pſalm.77. Cùm occideret eos quærebant eum. Vel expone ſi vis, ꝙ vt communiter homo eſt melior in terra aliena, quam in propria.

¶ Moralitatum ſuper Heſter finit.

MORALITATUM C Liber vigeſimus Super Iob.

Capitulum primum. textus. Vir erat in terra hus nomine Job. Moralitatum. Capitulum. 1.

De Iob cum totus ſit moralis, & moralizabilis, nihil intendo ponere, niſi aliqua quæ narratiue ponuntur. Dico ergo quòd vir erat in terrā hus, nomine Iob, & erat vir ille ſimplex & rectus, timens Deum, & recedens à malo, & nati ſunt ei ſeptem filij, & tres filiæ poſſeſſioque erat ei ſeptem milia ouium, tria milia camelorum, quingenta iuga boum, & quingentæ aſinæ & familia multa nimis. ¶ Re vera talis vir debet eſſe quilibet vir perfectus, quis pro certo iſte debet eſſe vir.i. vigoroſus, & virtuoſus in terra hus quę interpretatur feſtinans, & conſiliator diligens & ſtudioſus, & aliorum conſiliſtorum pacificus, & dulcoroſus. Simplex debet eſſe humilis & modeſtus, rectꝰ & iuſtus. Debet eſſe timens Deum, & malorum omnium fugitiuus, qui etiam debet dici Iob, qui interpretatur dolens, quia.ſ. ipſe debet eſſe pro culpis & miſerijs huius vitę dolens, triſtis & gemebundus, & ſic iſte erit inter orientales.i. inter iuſtos magnus in virtutib & fęcūdus. Vnde dicitur. Eccl. Magnus effectus ſum, & præceſſi omnes qui ante me erant in ſapientia. Ideo poſſeſſio virtutum ſuarum debet eſſe multiplex, quia re vera ipſe debet habere ſeptem filios.i. ſeptem ſpiritusſancti dona, tres filias.i. tres theologicas virtutes, ſeptem milia ouium, id eſt ſeptem miſericordiæ operar, tria milia chamelorum, id eſt trium partium pęnitentiæ, ſcilicet contritionis confeſſionis, & ſatisfactionis onera. fuit etiam poſſeſſio eius quingenta iuga boum, id eſt quinque ſenſuum carnalium cohibitio, & quingentę aſi-

D næ, id eſt quinque librorum legis, & diuinorum mandatorum humilis recordatio, & familia multa nimis, id eſt cęterarum virtutum abundans cumulatio. Vnde infra capitulo iſto dicitur. Iob.3. Operibus manuum eius benedixiſti, & poſſeſſio eius creauit in terra. ¶ Vel dic quòd iſte vir eſt bonus prælatus, qui ſcilicet debet eſſe vir ſine imbecillitate, rectus ſine acceptione perſonarum vel iuſticiæ tortuitate, ſimplex ſine plica, id eſt ſine malicia, & duplicitate, timens Deum, ſine ſeruilitate, recedens à malo, non timore, ſed charitate, Iob dictus, id eſt dolens ex compaſſione, & pietate, in terra hus, id eſt conſilians, & concordans alios, cum feſtina ſedulitate, magnus inter orientales, virtutis, & famæ multiplicitate, ita quòd iam de ipſo poteſt dici illud quod ſequitur. Non conſideraſti ſeruum meum Iob, quod non ſit ei ſimilis in terra, vir ſimplex, & rectus, & timens Deum. Igitur iſte habet in poſſeſſione ſua filios, id eſt ſubditos charitatiuos. Filias, id eſt ſimplices, & imperfectos. Chamelos, id eſt viros patientia, & humilitate oneribus tribulationum ſubiectos. Boues.i. viros bonorum operum laboribus deditos. Aſinas, & oues, id eſt viros miſericordes lactè elemoſynarum irriguos, & fœcundos. prælatus enim non ſolum filios habebit, immo & filias, non ſolum boues, immo & oues, non ſolum chamelos, immo, & aſinas, quia ſcilicet ſub prælato in domo eccleſiæ non ſolum ſunt perfecti, immo etiam imperfecti, non ſolum ſapientes, ſed etiam ſimplices, non ſolum laborioſi, immo debiles. Apoſtolus.2. Tim.2. In magna enim domo nō ſolum ſunt vaſa aurea, immo, & argentea, lignea & fictilia. Vnde etiam inter iſtos ſubditos aliqui numerātur ſeptenario numero propter ſeptē opera miæ. Aliqui ternario, pp trinitatis ſimplicem fidē. Aliqui quinario, pp quinque ſenſuum cuſtodiam. ¶ Vel dic ꝙ in ſpirituali poſſeſſione viri iuſti debent eſſe filij.i. opera charitatiua, filiæ.i. opera pia. Chameli qui oneri ſe inclinant, i. humilitas & obedientia. Oues.i. ſimplicitas, & innocentia. Boues.i. fortitudo, & temperantia.

E perantia. Aſinę.i.tranquillitas & patientia. Familia multa nimis.i.aliarum virtutum bonorumq; actuum,& effectuũ fertilitas & opulentia. Apoſtolus. Phi.4. Habeo autem oĩa & abundo. ¶ Septem filij Iob viciſſim conuiuia faciebant nũc penes vnum, nunc penes alium comedebãt,& tres ſorores ſuas vocantes ipſas vt ſecum comederent, & vinũ biberent,inuitabant. Iob vero de ſalute liberorum ſollicitus erat, & ideo cõpletis conuiuijs pro ſingulis ſacrificiũ offerebat. Iob ſignificat bonum prælatum, filij eius ſignificant viros ſcientificos & perfectos. filiæ vero ſuæ deſignant inferiores ſimplices & ignaros. Iſta ergo eſt veritas, ꝙ filij Iob .i.clerici ſcientificiq; viri qui ſunt in eccleſia, debent viciſſim conuiuium ſpirituale facere, vbi.ſ.docẽdo & pręicando poſſint auditores,& etiam alter alterum recreare. Debent etiam filias ſorores.i.ſimplices,& laicos ad iſtud conuiuium vocare,& vino ſuæ doctrinæ ipſos reficere & potare, ſicut ad litteram videmus de religioſis, & mendicantibus, qui alternatim ſibi & alijs prædicant,& ad prædicationes ſuas ſimplices ſeculares & maxime ſorores ſuas benignas & filias inuitant & inuocant, dicentes illud Canti.3. Egredimini filiæ Syon. Iob etiam pater iſtorum.i.prælatus ſummam curam,& ſollicitudinem debet de ſalute iſtorum liberorum.i.ſubditorum habere,& ideo ipſe debet ſacrificium laudis,& orationis ſingulis domino facere & offerre. ¶ Vel dic ꝙ per filios intelligũtur diuites, per filias vero intelliguntur pauperes,& infirmi. Iſti ergo filij.i.diuites qñq; ſolent alternatim conuiuia facere, veruntamen debent ſemper ſorores ſuas.i.pauperes aduocare. Vnde dicitur. Lucæ. 14. Cum facies conuiuium, voca pauperes. Vel tempore cariſtiæ debent alternatim conuiuium elemoſynarum impẽdere pauperibus & egenis, ſicut ad litteram faciunt boni, & miſericordes diuites in iſtis ciuitatibus qui inter ſe ſolẽt conuenire,& vnus poſt alium conuiuium elemoſynarum, & ſubuentionum pauperib. præparare. ¶ Hic dicitur ꝙ cũ filij Dei aſſiſterent coram domino, affuit inter eos etiã ſa-

F thã,cui cum diceret dominus, vnde venis? reſpondit circuiui terram & perambulaui eam. Igitur iſte ſathan nõ legitur à dño aliquid petijſſe, niſi ꝙ ſolum Iob poſſet affligere,& primo eum temporali ſubſtantia ſpoliare, tandem eũ in corpore percutere & grauare. ¶ Sic pro certo dico, ꝙ hodie vbicunque conueniunt filij Dei coram dño.i.in quacunque bona ſocietate ſiue religioſorum ſiue laicorum, ſp eſt dare aliquem ſathã, qui interpretatur contrarius vel aduerſarius, tranſgreſſor vel præuaricator.i.aliquos rebelles malos & contrarios,& omnium bonorum aduerſarios, diuinæ legis tranſgreſſores, & ſuæ perfectionis præuaricatores, qui pro certo non faciunt niſi terram,& patriam explorando perambulare,& circumire,& hoc non vt poſſint ꝓficere, ſed vt poſſint inuenire quem affligant,& cui noceat, & occaſionem alios lædendi reperire ſicut ad litteram videmus de detractoribus inter religioſos, de inuidis inter clericos,& de ballinis inter laicos. Vnde dicitur. 1. Petr. 5. Aduerſarius veſter tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret. Et breuiter iſti nihil aliud quærunt niſi qđ poſſit Iob, qui interpretatur dolens, i.pauperes & dolẽtes affligere,& eos in rebus,& corporibus, rapinis, & moleſtijs impugnare, commiſſiones.n.talia faciendi libenter accipiunt, & ipſas citiſſime executioni tradunt, nihilque in hoc mundo quàm nocendi poteſtatem appetunt. Apoc.9. Aculei erant in caudis eorum &c. ¶ Vel dic ꝙ diabolus ſp eſt inter bonos, vel ꝙ diabolus non poteſt nocere homini, niſi à Deo acceperit poteſtatem. ¶ Hic habemus, ꝙ laxata manu diuinæ poteſtatis & protectionis, eſt data licẽtia diabolo ꝙ poſſit affligere Iob, ſtatimq; ipſo cooperante tribulationes quatuor ei per ordinem euenerunt, quarum.ſ.prima fuit. Quod cum boues eius ararent,& aſinę iuxta eos paſcerentur, irruerunt ſabei, tuleruntq; omnia, necnon pueros occiderunt gladio vnusque ſolus euaſit, qui cladem ad Iob fugiens nunciauit. Ignis etiam de cœlo tunc cecidit, qui oues eius,& earum cuſtodes pueros vno ſolo euadente conſumpſit. Chaldei etiam tres turmas fecerunt,& irruentes chamelos rapuerunt, pueros vero cuſtodes prę̃ter vnum gladio occiderunt. Filijs autem,& filiabus ſuis in domo fratris ſui primogeniti veſcentibus,& vinum bibentibus, ventus à regione deſerti vehementer irruens, quatuor

angulos domus concuſſit, & liberos omnes oppreſſit, ita G quòd vnus ſolus de famulis qui hoc nunciaret, remanſit flebilis atque nudus. Et ait Iob.1. Nudus egreſſus ſum ex vtero matris meæ, nudus reuertar illuc. Re vera videtur quòd in domo Iob.i.in eccleſia ſancta Dei, hoc eſt dictu in cœtu fidelium ſathan aduerſarius noſter diabolus huiuſmodi tribulationes diuerſimode ſuſcitat,& inducit. Conſtat enim quòd ibi hodie inueniũtur boues arantes, id eſt auari, qui circa terram laborant, & aſinę iuxta eos paſcentes, iſt eſt carnales, qui comeſſationibus vacant, ibi ſunt oues.i. ſimplices, qui illa quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria, ignorant. Ibi etiam ſunt chameli, id eſt alij principes, & ſuperbi, qui gibbum,& tumorem ſuperbiæ,& præſumptionis habent. Ibi ſunt filij,& filiæ.i.religioſi,& religioſæ, qui comeſtionibus & vini potationibus, & ebrietatibus inhiant, & anhelant. Ibi ſunt pueri iſtorum cuſtodes, id eſt mali prælati, qui pueriliter alios gubernant. Iſtos ergo diuerſimode perdit, & alios alijs culpis nam quoſdam ſpiritualiter interficit ꝑ ſabeos, qui eloquentes interpretantur, i. per eloquentiam propriam,& ſuggeſtionem, quoſdam per chaldeos, qui interpretantur quaſi ferę vel quaſi mammillę, id eſt per mundi proſperitatem,& lactationem, quoſdam per ignem auaritiæ & cupiditatis quoſdam per ventum ſuperbiæ,& vanitatis. Iſtis enim quatuor plagis diabolus Iob.i. Chriſtum depauperauit,& poſſeſſionem bonorum perſonarum tam eccleſiaſticarum quàm ſecularium denudauit multipliciter. Vnde de Chriſto videtur poſſe dici illud. Mar.14. Relicta ſindone nudus profugit. Et Amos.2. Robuſtus inter fortes nudus effugiet. ¶ Vel ſi vis dic quòd omnia iſta, quæ habemus hic, ſcilicet quòd omnia bruta animalia Iob perierunt, & ab hoſtibus rapta fuerunt, & ſeruitores perempti, veruntamen pauciſſimi ſunt, qui euaſerunt quinimmo liberi eius mortui fuerunt. De ſeruis vero Iob ſeu pueris aliqui pauci ſuperfuerunt. ¶ Poteſt adhuc allegari, ꝙ cum Iob.i. Chriſtus ſub ſe habeat homines & beſtias.i.fideles,& infideles, chriſtianos,& gentiles, iſta tamẽ eſt veritas, H quòd omnes beſtiæ.i.gentiles & filij infideles moriuntur & damnantur, de hominibus vero.i.fidelibus ſunt pauciſſimi qui ſaluentur. Vnde dicitur Matt.20. Multi ſunt vocati pauci vero electi. Quinimo etiam de hominibus iſtis.i.de perſonis rationabilibus,& de Chriſti fidelibus illi qui ſunt filiæ.i.illi q ſunt ſpirituales filij Dei.i.clerici & religioſi, magis pereunt,& vento ſuperbiæ,& epulatione gaſtrimargiæ damnationi ſuccumbant, quàm illi qui pueri & ſerui.i.ſubditi,& ſimplices & ignari, quia.ſ.de illis aliqui remanent,& ſaluantur, illi vero quaſi omnes ad vitia prolabuntur. Secũdum.n. Aug. ſimplices & idiotę rapiunt cœlos,& nos cum litteris noſtris mergimur in profundum inferni. ¶ Vel dic ꝙ ſabei qui interpretãtur eloquentes, ſunt adulatores vel etiam aduocati, qui re uera pueros cuſtodes.i.prælatos, & ſuperiores gladio linguæ ſuæ percutiunt, ita ꝙ boues,& aſinas.i.lucra & vtilitates ab ipſis ꝑ alijs reportant & rapiũt. ¶ Vel dic ꝙ in domo Dei boues.i.viri ſcientifici & perfecti debent in agro ſacræ ſcripturæ arare.i.ſtudere, legere,& ꝓdicare. Aſinę vero, i.ſimplices iuxta eos debent paſci.i.eorum doctrinis,& prædicationibus informari, à pueris vero.i.à puris, & innocentibus prælatis debent communiter cuſtodiri. Sabei tñ qui interpretantur clamantes, & detractores litigioſi, iſtos moleſtant,& tam maiores quàm inferiores infeſtant. Vnde dr. 1. Re. 26. Quid clamas,& inquietas regem? Vel dic ꝙ chaldei generaliter ſignificant humani generis inimicos, ſ. mundum, diabolum & carnem, chaldei.n. interpretantur quaſi ferę,& iſte eſt mundus cum auaris, qui more ferarum deuorant aliena. Interpretantur etiã quaſi demones, iſte eſt diabolus cum tyrannis. Interpretantur inſuper quaſi mamillæ, iſta eſt caro cum illecebris, quæ ſcilicet delectationib. ſuis lactat,& decipit. Iſti igitur chaldei.i.iſti hoſtes humani generis, inter turmas prædictas ſe diuidunt,& ſic chamelos ſeu pueros, id eſt malos,& bonos rapiunt ſpiritualiter,& occidunt, & moleſtant temporaliter & affligunt. ¶ Vel dic quòd chameli,& alti,& gibboſi ſignificant altos principes, & prælatos, quos pro certo tres turmę chaldeorum, quę interpretantur mammillę.i.tria genera perſonarum lactando in amorem ſuum rapiũt,& Iob domino ſuo.i. Deo, ipſos ſubtrahunt atque tollunt. Primi

ſunt

A ſunt uepotuli & amici carnates. Secundi ſunt verboſi adulatores. Tertij ſunt donorum, & munerum oblatores. Ab iſtis.o.tribus generibus chaldeorum, quæ quaſi mammillæ dicuntur, noſtri ſuperiores, & maxime prælati, lactantur & recreantur. Ideo ab ipſis taliter rapiuntur, ꝙ nulli alij emolumentum de eis conſequuntur, ita ꝙ ipſi prælati videntur dicere illud. Eccleſi.25. In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo &c. ¶ Vel ſi vis, dic ꝙ domus primogeniti in qua filij, & filiæ comedentes vento irruente ſternũtur, domos, & curias principum vel prælatorum deſignat, qui pro eo primogeniti fratris dicuntur, quia alijs ditiores & potentiores eſſe noſcuntur. Deu.21. Dabit pater primogenito ſuo de his quæ habet cuncta duplicia. Iſta igitur eſt veritas, ꝙ illi qui in domo primogenitorum ſuorum.i.curijs, & hoſpitijs diuitum & magnatum morantur, & qui panem, & vinũ eorũ comedunt, & apud eos officijs, & obſequijs deputantur, diuerſis periclitantur vitijs, & caſibus, & periculis ſupponuntur. Ventus.n.& flatus diabolicæ tentationis ibi præcipuè, ſolet flare, quæ totam domum iſtam ſolet ad malum concutere & mouere, & ſic illos qui ſunt ibi, per vitia opprimere & damnare. Conſtat autem ꝙ illi qui curias ſectantur diuitum, ſunt vt communiter adulatores raptores, inuidi, & ſuperbi, & ſic euidens eſt vitiorum turbine opprimi & inuolui. Vnde Senecá dicit de iſtis. Si quis cum magnatibus habitat, aut veritas aut eorum amicitia perdenda eſt. Vnde illud. Matth.11. Ecce qui in domibus regum ſunt, mollibus veſtiuntur. ¶ Vel dic ꝙ in talibus domibus, officijs & ſtatibus homo ſtatim periculum patitur, & hoc quia ventus inuidiæ qui vt communiter à regione deſerti.i.a malis, deſertis & inſufficientibus perſonis ſolet procedere, ibi ſlat, qui totam domum quandoque concutit, & conturbat, & illos qui ibi habitant, aliquotiens opprimit atque damnat. Vnde Ezech.1. Ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone. ¶ Vel dic ꝙ frater noſter primogenit⁹ fuit lucifer, qui dicitur frater noſter, quia fuit ab eodem patre Deo genitus & creat⁹. Pſalm.109 Ante luciferum genui te. Et Iob 40. Ecce behemoth quem fecit tecum. Primogenitus vero, quia prima creatura Dei eſt. Et alibi. Ipſe eſt principium viarum Dei.

B Conuiuium vero eius eſt proſperitas, cuius.ſ. dominiũ vendicat ipſe ſibi. Vnde Luc.4. Oſtendẽs Chriſto omnia regna & gloriam, dixit. Hæc omnia dabo tibi, ſi cadens adoraueris me, quia mihi tradita ſunt, & cui voluero do ea. Iſta igitur eſt veritas, ꝙ quandoque filij Iob, & filiæ Dei.i.chriſtiani & chriſtianę, ſeu etiam generaliter tam viri quàm mulieres, tam eccleſiaſtici quàm ſeculares, in domo fratris ſui primogeniti diaboli, ſ.in mundo, & in conuiuio eius, ſ.in mundi proſperitate comedunt, & bibunt, & de cibis huius conuiuij.i.de mundi bonis & diuitijs laute ſumunt. Vinum ẽt mundi ſcientiarum hauriunt atque ſumunt, ſubito ſit ꝙ vẽto tribulationis e regione deſerti.i. ab occulta Dei prouidentia inſurgẽte, & quattuor angulos huius domus.i. quattuor partes proſperitatis mundanæ, ſ.diuitias, delicias, honores & ſcientias, concutiente & deſtruente, ipſi tales conuiuę.i.ipſi in mundi proſperis conuiuatores, ſubito aliquotiens opprimũtur, & per infortunium.i. per mortem ad caſum flebilẽ deducuntur. Ventus.n. deſerti.i.tribulatio mortis iſtam concutit & ſubuertit, & conuiuas eius per damnationem, & tribulationem temporalem opprimit atq; perdit. Vnde Ezechiel. 27. Ventus auſtri contriuit te in corde maris, diuitiæ tuæ, & theſauri tui, & multiplex inſtrumentum tuum.

Capitulum ſecundum. Textus Factum eſt autem cum quadam die veniſſent filij Dei. Moralitatum. Capitulum. 2.

IOb percuſſus in corpore, ita ꝙ à planta pedis vſque ad verticem non eſſet in eo ſanitas, bonis omnibus, & diabolo denudatus, in ſterquilinio ſedebat, ſaniem que viscerum teſta radebat, & tribulationes ſibi immiſſas in patientia ſuſtinebat. Vxor vero eius cum ſeruis ipſum atrociter deridebat, & fœtorem ipſius abhorrebat ſicut hic vbi C dicit. Benedic Deo & morere, & infra, vbi ipſe Iob. 19. dicit ſic. Halitum meũ abhorruit vxor mea. Amici vero eius ipſum arguebant & irridebant, & peccatorem volebant ꝓbare, ſerui vero eius ſibi obedire nolebant. Seruum meum vocaui, & non reſpondit mihi. Sed finaliter viſa eius pœnitentia & patientia, dominus ipſum ſanauit, ſeptem filios, & tres filias ſibi dedit. Iob vlt. Amici & noti eius ad eum conuenerunt, ipſumq́ue conſolati ſunt. Et qui prius eum contẽpſerunt ſibi bona propria diuiſerunt. ¶ Moraliter loquẽdo Iob ſignificat peccatorem, qui.ſ.à diabolo per peccatũ percuſſus, bonis ſuis.ſ.virtutib. & gratijs ſpoliatur, & vlceribus malarum conditionum & conſuetudinum plenus, in ſterquilinio.i.in immundicia voluptatis vel in fętore incõtinentiæ ſeu infamiæ moratur. Vbi vxor eius.i. conſciẽtia ſua ipſum remordet, & abhorret, vbi ſerui ſui.i.interiores affectus & exteriores ſenſus qui ſibi ſeruire debuerunt, ſibi non famulantur, ſed contrariantur, & vbi amici ſui.i.ſanctĩ ipſum contemnunt & arguunt, & vilitatem eius deteſtanẽ. Statim.n.quando quis bonis ſuis ſpiritualib. per diabolum fuerit ſpoliatus, reſtat ꝙ de ſanctis ſuis amicis ſpiritualib. ſit contemptus. Vnde Tren.1. Omnes amici eius ſpreuerũt eum, & facti ſunt ei inimici. Et ideo ponitur conſequẽter, quia.ſ.manum ſuam miſit hoſtis ad omnia deſiderabilia ei⁹ Sed quid? Pro certo qñque ſit ꝙ iſte Iob qui interpretatur dolens.i.peccator de peccato contritus, ſaniem vitiorum teſta.i.mortis memoria mediante per cõfeſſionem educit, & ad pœnitentiam & patientiam ſe conuertit, dicens. Iob vlt. Idcirco ipſe me reprehendo, & ago penitentiã. Et tunc Deus bona deperdita.i.virtutes, & gratias, & hoc qñq; in duplo maiores quam habuerat, ſibi reſtituit, ſeptẽ filios,i. ſeptem dona ſpiritusſancti, tres filias.i.tres virtutes theologicas ſibi concedit. Et ſic quilibet amicorum ſuorum.i.ſanctorum, ad amorem ſuum redit, ipſumque ſpiritualiter cõſolatur, & bona ſua i.ſpirituales gratias ſibi diſtribuit & cõcedit: Vnde dicitur. Dan.4. Figura mea reſtituta eſt mihi, & optimates me requiſierunt. ¶ Vel ſi vis dic exemplariter, ꝙ mundi amici, vxor, & ſerui, quamdiu homo eſt in tribulatione & paupertate, de ipſo non curant, immo quandoque grauia improperia contra eum iactant, ſi vero ad proſperi D tatem redierit, tunc eum conſolantur, & amant. ¶ Vel dic quòd tres amici. Iob ſunt fides, ſpes & charitas, vel contritio confeſſio & ſatisfactio, elemoſyna, ieiunium, & oratio, quæ ad ipſum conſolandum veniunt, & finaliter bona ſpiritualia ſibi diſtribuunt, & concedunt.

¶ Moralitatum ſuper Iob finis.

MORALITATVM Liber vigeſimusprimus Super Eſaiam.

Capitulum primum textus. Viſio. Eſaiæ filij amos. Moralitatum. Cap. 1.

ESaias de gñe regali ſecundum hæbreos. Tãtę autem ſanctitatis extitit, vt ponit Comeſtor, ꝙ cum exercitus Sennacherib hieruſalem obſideret, & iuxta aquas ſyloæ fixiſſet tẽtoria, ita ꝙ piſcina & hoſtibus & ciuib. communis eſſet. Eſaias à domino impetrauit orando, & obtinuit quod cum hoſtes ad piſcinam veniebant meaſine aqua reperiebant, cum vero ciues ad piſcinam deſcendebant, aquas in abundantia inueniebant, ita quod hoſtes mirabantur: vnde aquas in ciuitate habebant. In cuius memoria aquæ ſyloæ adhuc non continuè, ſed certis horis, ac interpolatis ebulliunt, ſicut ait Epiphanius. ¶ Talis fons, videtur eſſe gloria paradiſi, quia iſta eſt, quæ ex oratione Eſaiæ, id eſt ex ordinatione Dei ſolis ciuibus, id eſt ſolis bonis, & iuſtis ſe exhibet, hoſtibus vero, & impijs, & peccatori-

E bus ſe ſubtrahit atque latet. Iſta.n.eſt ſecundum Aug. quæ nulli negabitur digno. ¶ Vel dic q̃ iſta eſt diuina gratia,& deuotio, quæ ſolis ciuibus & ſanctis hominibus cõceditur, hoſtibus vero.i.peccatorib. qui ſunt de exercitu Sennacherib.i.diaboli, qui hieruſalem i. eccleſiam quotidie obſidet, denegatur. Mali.n.iſtum fontem inuenerunt valde ſiccum, boni inuenerunt ipſum opulentum & plenũ, quia fons cõpunctionis,& deuotionis à malis inuenitur aridus, à bonis vero inuenitur dulcis,& ſapidus & amenus, quod eſt et verum de fonte & gratia cõpaſſionis, vel de fonte diuinæ ſcripturæ. vel cuiuslibet ſpiritualis recreationis. Vnde Zac.13. Erit fons patens domui Iacob. Iſte etiã fons non continue, ſed certis horis erupit, quia diuina gratia ſm Dei occultã ordinationem, qñ vult ſe ſubtrahit atq; venit, cõpunctio et & deuotio non ſolet continuè fluere, ſed interpolatim certis horis & diuerſis à Deo ordinatis, ſolet erumpere,& manere. Vnde dr̃. Ioh 3. Spiritus.n. vbi vult ſpirat. Quia ſicut dicit Apoſtolus. Ro.9. Non eſt volentis neq; currẽtis, ſed Dei miſerẽtis ¶ Vel dic q̃ talis fons debet eſſe præciſus, quia.ſ. iſte debet ſe quantum ad malos exhibere ſiccum, ſterilem, & auſterum, quantum ad bonos autem effluẽtem & plenũ, ſiccum.n.& durum & rigidum debent eum hoſtes Hieruſalem.i.tyranni eccleſiæ ſentire, boni vero qui hieruſalẽ.i.eccleſiæ ſunt ciues & amici ipſum debent effluẽtem & pium, liberalem & fluidũ inuenire Vnde Eccl.12. Benefac iuſto, & non dederis impio, quod tamen eſt contra multos eccleſiaſticos & prælatos, qui.ſ.liberaliores ſunt ad hiſtriones,& tyrannos nobiles, qui eccleſiæ ſunt hoſtes, quàm ad bonos, & pauperes, qui ſunt ciues, magisq; & affluentius malos ꝓmouent, bonis vero ſubditis,& pauperibus ſiccos, auaros & impios ſe demonſtrant. Vnde Dr̃. Iob.3. Dilexerunt homines magis tenebras quàm lucẽ. ¶ Vel dic q̃ talis fons eſt iudex vel prælatus, perſonarum acceptor, qui.ſ.ſolis ciuibus, id eſt ſolis nepotibus, notis,& familiaribus ſe liberalem exhibet, hoſtibus vero, id eſt extraneis quibuſdam ſiccus, ſterilis & auarus apparet, quia.ſ.aquas beneficiorum ſuorum temporalium ſolis illis communicat, quos.ſ.generaliter negat, cum tamen ad fontem pertineat quòd ſit patens & communis omnibus.

F *Capitulum quintum. Textus. Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vineæ ſuæ. Moralitatum. Capitulum. 2.*

Q Vidam paterfamilias plãtauit vineam electam,& ſepi circũdedit eam,& lapides elegit ex ea,& ędificauit turrim in medio eius,& torcular extruxit in ea,& expectauit, q̃ faceret vuas,& facit labruſcas. Iſte ergo indignatus contra eam, incępit totaliter cõminari. Quid.n.inquit debui facere vineæ meæ, & nõ feci? Et nunc oſtendam vobis quid faciam vineæ meę. Auferam ſepem eius, & erit in direptionem, diruam maceriam eius & erit in conculcationem, non putabitur,& non fodietur, & aſcendent ſpinæ, & vepres ſuper eam & nubibus mandabo deſuper, ne ſuper eam pluant imbrem. ¶ Chariſſimi ſicut hic ibidem exponitur vinea domini ſabaoth domus Iſrael eſt.i.eccleſia vel religio, quam.ſ.in agro huius mundi plantauit ſanguine ſuo rigauit.& ſepẽ angelicæ protectionis ei circundedit, turrẽm contemplationis in ea cõſtruxit, & torcular paſſionis proprię in ea fabricauit, lapidesque.i. offendicula,& errores in ea iuſtulit,& amouit. Vnde Matt. 21. Homo quidam plantauit vineam,& circundedit ei ſępẽ,& fodit in ea torcular,& ędificauit turrim, quapropter à principio expectauit q̃ hæc vinea religionis vel eccleſiæ, vuas.i. virtutes,& opus bonorum operum faceret,& q̃ vino conſolationis ipſum dominũ recrearet, ſed re vera iſta non videtur facere vuas ſed labruſcas, non opera bona, ſed vana, nõ actus virtuoſos, ſed potius inutiles,& defectuoſos. Hie.2. Quomodo conuerſa es in praua vinea aliena? Et idõ indignatus dominus, beneficia ſua ab ea ſubtraxit, ſepem, & maceriam diuinæ protectionis ſubmouit,& dæmonibus & tyrannis eam in direptionem & conculcationem expo- G nit. Iam.n.ſicut apparet ſenſui iſta vinea per examinationẽ, & diſcuſſionem non foditur, per correctiones à ſuis ſuperfluitatibus non putatur aut ſcinditur, quinimo ſpinis temporalium ſollicitudinum pungitur,& vepribus quarum ſpinę ſunt acutæ,& curuæ,& tenaces.i.multa prælatorum, & eccleſiaſticorum rapina,& auara tenacitate repletur,& ſic à Deo maledicta & condemnata eſt. Et ideo de ea videtur poſſe dici illud. Prou.24. Per agrum pigri hominis tranſiui, & per vineam viri ſtulti,& ecce totum repleuerant vrticæ, & operuerant ſuperficiem eius ſpinæ, & maceria lapidum dirupta erat. Et breuiter videtur q̃ Deus mandauit nubibus deſuper.i.ſanctis & angelis ſuis, ne ſuper iſtam pluãt,& imbrem ſpiritualium bonorum, & beneficiorũ infundat, quia.ſ.iã videtur dominus ipſam dereliquiſſe,& in ſuis manibus dimiſiſſe,& de eius regimine non curaſſe. Vnde dicit Pſal.105. Abominatus eſt hæreditatem ſuam,& poſſeſſionem ſuam ſpreuit. ¶ Vel dic moraliter de vinea animę &c. Expone & dic quod turris eſt contemplatio torcular &c.

Capitulum ſextum. Textus. In anno quo mortuus eſt rex Ozias, vidi dominum ſedentem. Moralitatum. Capitulum. 3.

E Saias vidit dominum ſuper ſolium excelſum & eleuatum,& ea quæ ſub ipſo erant, replebant templum Seraphin ſtabant ſuper illud, ſex alæ vni, & ſex alę alteri, duabus velabant pedes eius,& duabus volabant & clamabant alter ad alterum, ſanctus ſanctus ſanctus, & commota ſunt ſuperliminaria cardinum a voce clamantis, & impleta eſt domus fumo. ¶ Per iſtos ſeraphin, qui interpretantur incendium, intelligo viros ſanctos, qui.ſ.per charitatem ardent,& alios in Deum eleuantur & inflammant, quia iſti pro certo ſolent alis contemplationis de mũdo in paradiſum volare, ſolium domini & maieſtatẽ circumire, H & templum paradiſi mentaliter viſitare, necnõ ſanctus ſanctus ſanctus in honore trinitatis Deo decantare, totãq; domum eccleſiæ fumo orationis & ſanctarum affectionũ implere,& clamorẽ diuinæ laudis,& prædicationis alter ad alterum proclamare,& cardines eccleſiæ.i.alios fideles ad contritionem & deuotionem concutere,& mouere. Vnde Amos.9. Percute cardinem & moueãtur ſuperliminaria. Eſa.40. Clama, quid clamabo? omnis caro fœnũ. Sed quid? procul dubio iſtæ alæ contemplationis illorum debent eſſe ſextuplices.i.ſex partes contemplationis quas debent habere fideles, quæ ſunt amor feruens, ſpes erigens, deuotio vngens, oratio ſupplicans, conſideratio Chriſti operum & de gratias agens humilitas in proprijs meritis.i.de proprijs meritis non præſumens. Illarum enim alarum ſeu virtutum duæ ſunt quæ cordis faciem.i. intellectum concernunt.ſ.humilitas,& conſideratio Chriſti. Iſta enim duo magis pertinent ad intellectum.ſ.proprios defectus cognoſcere,& inde humiliari,& conſiderare Chriſti beneficia,& inde regratiari. Item duæ concernũt pedes.i.affectum, quia ſecundum Auguſt. pes meus affectus meus, ſcilicet amor, & deuotio. Affectio enim amat,& conſiderat, affectio ſe per deuotionem vngit,& rigat. Item duabus alis volare dicuntur,& iſtę ſunt ſpes,& oratio, iſtę enim vſque ad ſoliũ patris volant, & tamen Chriſti beneficia ſecum portant. 2.Paral.9. Ideò de iſtis ſex alis, id eſt de iſtis ſex contemplationis partibus poteſt dici totum illud, quòd ſex erant gradus quibus aſcendebatur ad ſolium. ¶ Vel dic quòd ſex alæ ſeraphin, ſunt virtutes hominis iuſti, duæ ſcilicet quæ caput ſeu faciem, id eſt intentionem contegunt, videlicet iuſticia, vt ſit intentio recta, innocentia, vt ſit munda. Item alæ duæ, quæ pedes, id eſt affectionem contegunt, ſcilicet temperantia, vt ſit modeſta, ſpes cœleſtium, vt ſit erecta. Iſtæ duæ ſunt quibus debent volare, contemplatio. quæ volat ad cœli gaudia, timor,& conſideratio, quæ vitant ad mortis ſeu inferni tormenta. Iſtæ ergo, ſunt alæ, quibus debet volare anima viri iuſti, ſcilicet

ala

A ala innocentiæ volat ad ſeipſum, ala iuſticiæ volat ad proximum, ala temperantiæ volat ad mundum, ala ſpei volat ad Deum, ala contemplationis volat ad cœlum, ala vero timoris volat ad mortem in Deum vel in infernum. Bene igitur dicitur de iuſtis. Eſa. 40. Quod ipſi aſſumunt pennas vt aquilæ &c. Et in Pſal. 54. Quis dabit mihi pennas vt columbæ, & volabo, & requieſcam.

Capitulum trigeſimum octauum. textus. In diebus illis ægrotauit Ezechias vſque ad mortem. Moralitatum. Capitulum 4.

CVm rex Iſrael Ezechias ęgrotaret, promiſit dominus quindecim annos ſuperaddere vitæ ſuæ, & vt de ſanitate recuperanda certior fieret, fecit dominus vmbram per decem lineas retrouerti in horologio Achaz. Sol.n. à progreſſu curſus ſui per decem gradus, & lineas retroceſſit, & ſic vitam regi ſuperaddidit, vmbra vero retrocedente, ſol neceſſario retroceſſit. Iſtud autem inter cætera Dei opera magnum fuit mirabile, quia.ſ. ſol qui eſt planeta nō retrogradus, cum Dei miraculo retrouiit. ¶ Igitur allegorice loquendo horologium quod continuè currit, quouſque veniat ad terminum vbi cadat, ſignificat humanam naturam, quæ.ſ. ſemper eſt in curſu & fluxu, quouſque ipſam ſiſtere facit caſus mortis. Vnde Iob. 14. Conſtituiſti terminos eius, qui præteriri non poterunt. Nam ſicut pondera, & menſurę horologium continuè faciunt fluere, & inceſſanter currere, quouſque ad punctum, & ad horam ad quam tenſum eſt, peruenire habeat, tunc vero ſolet diſtendi, & campanarum ſonitus audiri. Sic vero vita humana ſecundum pondus & menſuram diuinæ prouidentiæ, & ſecundum quod à Deo, continue habet fluere quouſque ad horam mortis valeat peruenire. Tunc enim horologium

B iſtud per mortem diſtenditur campanarum, id eſt amicorum & vicinorum fletus & ſonitus audiuntur. Vnde illod Matth. 20. Vox in rama audita eſt, ploratus & vlulatus multus. Per vmbram etiam iſtius horologij intelligo vitia generis humani, quæ.ſ. decem lineas habere dicuntur quia per tranſgreſſionem decem mandatorum ab inuicem diſtinguuntur, quæ etiam vmbra dicuntur, pro eo quòd mentis intelligentia per ea obfuſcatur. Pſalm. 43. Cooperuit nos vmbra mortis: Per ſolem intelligitur Dei filius, qui etiam ſol iuſticię nuncupatur. Malac. 4. Per decem gradus intelligitur decem creaturarum rationabilium ſtatus.i. nouem ordines angelorum & humana natura. Per regem vero infirmum, intelligo Adam cum ſua poſteritate, qui.ſ. rex corporalium creaturarum dicitur, & qui etiam diuerſis vitijs infirmatur. Vnde dicit Pſalm. 6. Miſerere mei domine quoniam infirmus ſum. Igitur dico, quod rex Iuda,i. homo dudum diuerſis vitiorum languoribus infirmatur, ita quòd in horologio vitę humanę vmbra peccati iam proceſſiſſe decem lineis,i. vſque ad tranſgreſſionem decem mandatorū decalogi videbatur, quapropter iam homines poterant dicere illud. Hierem. 6. Væ vobis, quia declinauit dies, & factæ ſunt longiores vmbrę veſperi. Sed pro certo Deus pater volens iſtum regem, id eſt hominem à peccato ſanare, fecit ſolem, id eſt filium ſuū benedictum ab excellentia ſuæ deitatis quodammodo retrocedere, & per ſummam humilitatem tranſactis nouem gradibus, id eſt nouem angelorum ordinibus, ad decimum gradum, id eſt ad humanam naturam, quæ etiam in drachma decima figuratur, per incarnationem deſcendere, & venire. Vnde illud. Eccleſi. 48. Retro redijt ſol, & addidit vitam regi. Sic ergo factum eſt, quod vmbra peccati in horologio vitæ humanæ ſimiliter retroceſſit, & vita & ſanitas gratiæ ipſi regi, id eſt homini applicuit, & ceſſit. Quia pro certo homo tunc temporis eſt ſanatus, cum ſol iuſticiæ Chriſtus ad gradum decimum eſt reuerſus, & per beatam incarnationem in hominem eſt cōuerſus. Pſal. 89. Conuertere domine vſquequo. Et in Gene. 19. Sol egreſſus eſt ſuper terram, & Loth egreſſus eſt ſegor. ¶ Vel dic moraliter quòd horologium quòd fluit eſt voluntas, ſol vero qui illuminat, eſt gratia, quia vere tunc rex iſte C id eſt homo infirmus & languidus per peccata ſanatur, quō ſol diuinæ gratiæ per decem gradus, id eſt per adimpletionem decem mandatorum ad ipſum reuertitur, & quando vmbra ignorantiæ vel peccati in horologio cordis ſui minuitur & anfertur, vmbræ enim peccati diminutio, & ſolis ſeu gratiæ illuminatio, & decem graduum, id eſt decem mādatorum impletio, nihil aliud eſt, quàm regis animæ, & affectus curatio, & ſaluatio. Pſalmos. 19. Domine ſaluum fac regem.

¶ Moralitatum ſuper Eſaiam finis.

MORALITATVM Liber vigeſimuſſecundus Super Hieremiam.

Capitulum decimumtertium. textus. Hæc dicit dominus ad me. Vade & poſſide tibi lumbare. Moralitatum. Capitulum. 1.

HIeremiæ pręceptum fuit, quòd lumbare ſuum acciperet, & in eufratem abſconderet infra petram. Qui poſt multum tempus ad eufratem redijt, & lumbare putrefactum inuenit, ita quòd nulli vſui aptum eſſet. Dixit autem ſibi dominus, quòd lumbare domus Iſrael erat quæ ſibi dio adhęſerat, quam cum vitijs putrefactam intendebat proijcere, & de terra propria captiuare. ¶ Illud allega, quòd nullus eſt ita adhęrens Deo per charitatem, & ſanctitatem, ſi in euphrate quod interpretatur frugifer, id eſt fructibus diuitiarum, & in aquis deliciarum mergatur, quin per vitia putreſiat ita quòd ab hæſione qua hærebat Deo, prorſus cadat. Eſaia 14. Quaſi cadauer putridum D non habebis conſortium. cap. 18. ¶ Illud quod ſupra dicitur de figulo, qui ſedens ſuper rotam faciebat vas, quod cū diſſipatum fuiſſet, de eodem luto fecit aliud vas prout placuit ſibi. ¶ Cui quidem figulo aſſimilatur Deus, qui filios Iſrael quos deſtruebat, & quos finaliter reædificare & conſtruere iterum intendebat, poteſt ad occultam Dei prædeſtinationem adduci, quæ.ſ. alios ædificat, ſaluat & plantat, alios deſtruit, & damnat, & quando illum quem ante deſtruit per peccatum promiſerat, iterum per pœnitentiam reparat, & reformat, quod etiam temporaliter quandoque facit, quia illum quem antea depreſſerat, aliquando iterum ad proſperitatem reſeruat, & reſtaurat. Vnde ibidem dicitur, quod ſicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu mea domus Iſrael. Ideo bene dicit Apoſtolus. Quod figulus de eadem maſſa facit vas aliud in honorem &c.

Capitulum vigeſimumquartum. textus. Oſtendit mihi dominus &. ecce duo calathi. Moralitatum. Cap. 3.

HIc c. 24. dr̄, quod Hieremias vidit ante templum duos calathos plenos ficubus, vnum qui habebat ficus bonas, alius vero habebat valde malas, ita quod non poterant manducari, & dictum eſt, quod primę ficus primam captiuitatem filiorum iuda deſignabant, qui ſub iechonia ſe tradiderant voluntariè, ſecundę vero malę, vltimā captiuitatem illorum qui cum ſedechia per violentiā fuerant capti, primi.n. pro magna parte redierūt, vltimi vero in captiuitate perierunt. ¶ Illud allega quod illi peccatores, qui patienter & voluntarie ſuſtinent captiuitatem & aduerſitatem quam meruerunt, & patiēter expectant dn̄i voluntatem, dicētes illud ſupra. Iram dn̄i portabo, quia peccaui ei, domino ſunt accepti. Et ſicut ficus bonę in cala-

E echo diuinæ comprobationis conſtituti faciliter etiam conſequuntur miſericordiam, & ad proſperitatem & gloriam reducuntur. Econtra vero illi peccatores peſſimi ſunt, qui pœnas habent immiſſas à Deo, non voluntarie, ſed coacte non patienter, ſed violenter ferunt, quia. ſ. tales in ſua captiuitate & aduerſitate obſtinati pereunt, & ad Dei miſericordiam non accedunt.

Capitulum vigeſimumquintum. Textus. Verbum quod factum eſt ad Hieremiam a domino. Moralitatum. Capitulum. 5.

REchabitę fuerunt quædam familiæ iudæorũ, quæ quodam arctiori ritu viuentes, quãdam de mãdato patrũ cerimonias mirabiles obſeruabant. Quidã.n.dictus Reehab, de cuius ſtirpe proceſſerant, hoc ipſis dederat in mandatis, q ipſi, vxores, & filij vinum in æternum non biberent, domos non ædificarent, ſementem non ſererent, vineas non plantarent, ſed in tabernaculis quamdiu viuerent habitarent, vt ſic multis diebus ſuper terram viuerent, & manerent. Iſti igitur qui in tabernaculis extra ciuitatem manebant, timentes chaldeos ad Hieruſalem refugerunt, vinum oblatum à Hieremia recuſauerũt, & ideo mandatum patris ſui ſeruauerunt, tueſque à Nabuchodonoſor & à mortis periculo meruerunt. In iſtis igitur rechabitis videtur habuiſſe exordium ſtatus, & conditio æremitarum, & primorum monachorum, & ſic videtur dictum illud quod ſcribitur in hiſtoria tripertita, videlicet, lib. 1. cap. 11. ſecundum opinionem aliquorum, q monachi habuerunt originem à deia. Vel dic myſtice, q rechabitæ, qui interpretantur aſcendentes vel excelſi, ſed teneri patribus, vel deliciæ patrum, ſignificant viros religioſos, & quoſcunque perfectos, qui. ſ. aſcendunt per cœleſtium affectionem, excelſi ſunt per vitæ eminentiam & perfectionem; & teneri ſunt patribus per parentum honorem, & ſubiectio-
F nem, deliciæ ſunt patrum. i. ſuperiorum, & prælatorum dei & angelorum, per placentem & ſanctam conuerſationem. Vnde in Prou. 8. Deliciæ meæ eſſe cum filijs hominũ &c. Tales igitur patrum ſuorum, i. Dei prælatorum, & ſeniorũ mãdata ſeruare, & à vino. ſ. in quo eſt luxuria. i. à carnis delicijs abſtinere, à ſementis ſatione. i. à diuitiarum acquiſitione ſuperſedere, & à domorum ædificatione abſtinere. Vineas etiam quæ inebriant homines, i. carnales affectiones, & adulationes debent euellere, non plantare, & habitare debent in tabernaculis, hoc eſt quòd peregrinos, & hoſpites ſe debent in hoc ſeculo reputare dicentes cum apoſtolo. Hebre. 13. Non habemus hic ciuitatem manentem, ſed futuram inquirimus. Sic enim diu per gratiam poterunt viuere in ſanctitate, & iuſticia perſiſtere. Hieruſalem, id eſt paradiſum finaliter intrare, & chaldeorum, id eſt dæmonorum ſeuitiam non timere. Tales qui terrena contemnũt, à demonibus tutiores ſunt, & mundi tribulationes, & tentationes cauent facilius, & euadunt. Pſalm. 90. Non timebunt à timore nocturno.

Capitulum trigeſimumquartum. Textus. Verbum quod factum eſt ad Hieremiam à domino, quando Nabuchodonoſor. Moralitatum. Capitulum. 4.

H

HIc cap. 34. dicitur, q cum Hieremias contra hieruſalem prædicaret, & captiuitas immineret, & tribulatio totum populum conturbaret, factum eſt q populus Iuda in hieruſalem fœdus cum domino pepigit, & in pacto quilibet ſeruos hæbreos dimiſit, & ad maiorem firmitatem pacti vitulum occiderunt, & per medium diuiſerunt, & inter diuiſiones vituli tranſierunt, ve- G
runtamẽ populus cito poſt a pacto receſſit, & ſeruos quos liberos dimiſerant, quilibet in ſeruitutem retraxit. Quapropter ira Dei fortius contra ipſos inſurrexit, & ipſos cito poſt chaldæis ſuis hoſtibus ſubiugauit. ¶ Vitulus occiſus eſt Chriſtus, in duas partes in paſſione per ſeparationẽ corporis ab anima diuiſus, per cuius. ſ. medium pertranſitur, quãdo ſua occiſio vel paſſio ad memoriam reuocatur, & tunc pactum tranſeundo firmatur quando Deo ad honorem & memoriam paſſionis aliquid promittitur, & proponitur. Iſta eſt igitur veritas, quòd quandoque multi ſunt qui tempore tribulationis imminente, & officio prædicationis ſonitu commouente, & infirmitatis impetu purgante, quandoque de peccatis ſuis timore concuſſi penitent, & pactum de non peccando cum Deo facientes, ſectiones vituli, id eſt paſſionis Chriſti memoriam adhibent, & ſeruos quos iniuſte poſſederant, ſ. peccata propria vel bona alienã, quæ non iuſte occupauerant, dimittunt, & reſtituũt, & relaxant. Vnde Eſa. 58. Dimitte eos qui confracti ſunt liberos, & omne onus dirumpe, Veruntamen ſæpe fit q in hoc non ſolent perſeuerare, ſed recidiuando, & peccando à pacto iã facto recedere, ſeruos dimiſſos. i. bona reſtituta pauperibus, vel ſeruos dimiſſos. i. peccata confeſſa ſacerdotibus reſumere, propter quod iram Dei contra ſe prouocant, ita quòd finaliter neceſſe eſt eos temporaliter, & æternaliter deperire. Chaldæi enim. ſ. demones, contra eos finaliter, qui eos in babylonem. i. in infernum captiuant & detrahũt & deducunt. Vnde dicitur. Tren. 1. Ducti ſunt in captiuitatem ante faciem tribulantis.

Capitulum trigeſimumoctauum. Textus. Audiuit autem Sephacias filius Madian & Hiedelias filius Phaſſur. Moralitatum. Capitulum. 5.

H

QVia Hieremias vera prædicabat, & regem, principes & populum Hieruſalem capiendos à Nabuchodonoſor publice dicebat, & ipſos de ſuis criminibus arguebat, principes à rege impetrauerũt quòd in lacum mitteretur, & ſic in domum alchie i lacu in quo non erat aqua ſed lutum miſſus eſt, & vſque ad os in luto ſepultus. vt ibi quàm cito moreretur. Abdemalech tamen quidam æthiops, relaxationem eius impetrauit, & ipſum ſubductis funibus, & pannis veteribus, & putridis, quos de domo regis ſumpſerat, de lacu, & luto leuauit, propter quod ſalutem animæ, & vitæ ſuæ Deus dicto æthiopi repromiſit. ¶ Allega iſta quòd hodie in curijs principum, & potentum non eſt qui audeat verum dicere, vitia redarguere, infortunia promulgare, quia principes ſtatim indignantur, & tales veridicos in carcere vel alias grauare cõtinuo moliuntur. Vnde dicitur Amos quinto. Oderunt in porta corripientem, & loquentẽ &c. Apoſtolus. Galat. quarto. Inimicus factus ſum vobis verã dicens. ¶ Vel allega, quòd quandoque inueniuntur ſeculares magis miſericordes quàm eccleſiaſtici. Aethiops vero gentilis pauperem innocẽtem de carcere liberat, vbi principum, & ſacerdotum malicia ipſum damnat: ¶ Vel dic quòd Hieremias ſignificat Chriſtum, quem quia vera prædicabat, principes ſacerdotum morti adiudicabant, & in lacum, id eſt ſepulchrum occaſionaliter poſuerunt, & ſic nomen eius delere ex hominum memoria crediderunt. Threnor. tertio. Lapſa eſt in lacum vita mea, poſuerunt lapidẽ ſuper me. Aethiops tamen, id eſt gentilitas ipſum credẽdo leuauit, & fidem eius recipiens, & cum funibus charitatis amplexans, pannos veteres, & putridos. ſ. memoriam propriæ fragilitatis miniſtrans, ipſum & ipſius fidem de luto miſeriæ, & de lacu incredulitatis ſaluauit. ¶ Vel dic quòd Hieremias eſt peccator, quem æthiops. i. pauper Chriſtus, & à lacu peccati & auaritiæ liberauit, quando pãnos putridos. i. mortis & putrefactionis ſuæ memoriam ſibi donat, & charitatis funibus

Abus ipſum ligat. Ozeæ. 11. In funiculis adam traham eos & cæt. ¶ Vel illud allegant fratres minores pro ſe. Dicunt enim quòd Hieremias. i. homo de lacu mundi & luto auaritiæ & periculo mortis æternę extrahitur, quando ab æthiope. i. a beato Franciſco pannis putridis. i. humili habitu induitur, & quando funibus. i. chordis ipſorum cingitur & ligatur. Allega vt ſupra.

Capitulum quadrageſimumprimum. Textus. Et factum eſt in menſe ſeptimo venit Hiſmael filius Nathaniæ. Moralitatum Cap. 6.

CVm Godolias fuiſſet præfectus reliquiis Iſrael, & cum Hiſmael ad ipſum ſub ſpecie boni veniens, ipſum occidiſſet, factum eſt quod octoginta viri raſi barbam, ſciſſis veſtib. & ſqualentes in hieruſalem veniebãt, & in manib. munera & thura habebant, vt ſ. Godolię munera offerrent & thura in domo dñi incenderẽt, & orarent. Iſtis igitur prædictus Hiſmael proditor ſeu traditor obuiam venit, & incedens & plorans, ipſos ſub ſpecie boni recipit, & ſtatim eos interfecit, & cadauera eorum in lacum proiecit. Dicitur tamen ibi quod inter eos decem viri fuerunt, qui dicerent ſe in agro theſaurum hordei, frumẽti & olei & mellis habere, quod ſe ſibi promiſere daturos, ſi ſuis parceret animabus. Quod factum eſt. Iſtis enim ſolis pepercit, alios vero occidit, & etiam omnes reliquias capriuauit. ¶ Dic quòd Hiſmael iſte eſt diabolus, qui pro certo ſub ſpecie fletus. i. ſub ſpecie boni & pietatis, ad homines intrat & eos per diuerſa peccata interficit atque necat, maxime autem quando inuenit homines qui ſunt raſi barba. i. imbecilles & effeminati, ſqualentes vultu. i. conuerſatione difformes & denigrati, ſciſſis veſtibus. i. cunctis virtutibus exuti & denudati, videlicet, quia iſti Godolię. i. mũdi principibus ſtudent placere & munera portare, & thura, i. adulationes deferre. Tales prorſus ſpiritualiter interficit & eorum cadauera. i. eorum latentes animas in lacum inferni proijcit & immittit. Eſa. 24. Congregabuntur cõgre-
B gatione vnius faſcis in lacum, & claudentur ibi in carcere, & poſt multos dies viſitabuntur. Et erubeſcet luna, & confundetur ſol cum regnauerit dominus &c. Veruntamẽ qñque inter ipſos peccatores inueniuntur decem homines. i. aliqui viri decem legis mãdata ſeruantes, qui. ſ. in agro cordis ſui, habent theſaurum virtutum & meritorũ abſconſum. ſ. frumentum de quo fit panis. i. diuinę ſcientiæ vtilitas, hordeum, paleæ tectum; hoc eſt ſeipſum abſcõdens humilitas, oleum quod eſt lenitiuum, hoc eſt compaſſionis benignitas, vel mel quod eſt guſtui ſapidum, hoc eſt deuotionis ſuauitas. Iſta enim ſi quis habuerit, ab Hiſmael diabolo non lędetur; ſed de manibus eius præſeruabitur, & tolletur. Vnde in Apoc. 6. Bilibris tritici denario vno, & tres bilibres hordei denario vnõ; & vinum & oleum non læſeris. ¶ Vel dic quod iſte Hiſmael ſignificat malos balliuos & iudices, qui pro certo ſqualentes & pauperes rapinis & vexationibus interficiunt, illis vero qui habent theſaurum in agro. i. diuitibus & munera promittentibus parcunt. Vnde dicitur. 1. Regum 15. Pepercerunt pinguioribus amalech, quicquid vero vile & reprobum fuit, demoliti ſunt. ¶ Vel allega contra proditores & latrones & homicidas, qui fingunt ſe ſic- re vt poſſint hominem decipere & lædere.

Capitulum quadrageſimumſecundum textus. Et acceſſerunt omnes principes bellatorum & iohannan filius careæ. Moralitatum Capitulum 1.

CVm reliquiæ Iſrael idolatriæ ſe dediſſent cõtra voluntatẽ atq; conſilium Hieremiæ & Chri, ſtatim incepit eos Hieremias redarguere, & aduentum Nabuchodonoſor, ægyptique deſtructionem & eorum captionẽ & C occiſionem prædicere, & contra eos ſeueriter prophetare, propter quod vt dicit Comeſtor, contra ipſum commoti fuerunt, & eum lapidibus obruerunt, ægyptij vero ipſum prophetam honorantes eum, in ſepulchris regum ſepelierunt. ¶ Iſtud allega ad duo exemplariter. Primo quod non amat peſtilens eum qui ſe corripit, quinimmo ſi quis cõtra impios veritatem loquitur, Prouer. 15. & ab ipſis protinus impugnat. Vnde in Prouer. 9. Qui arguit deriſorem, ſibi iniuriam facit. Secundo illud allega, quod quandoque extranei magis compatiuntur homini quam propinqui, ſęculares quam religioſi, quia. ſ. ipſum ægyptij ſepelierunt, & ſui eum occiderunt. Mat. 10. Inimici hominis domeſtici eius. Epiphanius dicit, quod cũ Hieremias eſſet in ęgypto, oratione ſua aſpides & crocodilos fugauit, a quibus antea ęgyptus infeſtabatur, quinimmo etiam ſecundum quod tradũt hebræi, de puluere eiuſdem loci adhuc crocodili fugãtur, & aſpidum percuſſura ſanatur. Et dicit idem Epiphanius ſe audiſſe a viris ſeniorib. qui ex ſeruorum antigoni & ptolomei ſtirpe deſcenderant, quod alexander macedo ad tumulum prophetæ veniens, & loci myſterium cognoſcens ipſum in alexandriam tranſtulit, & glorioſe eum ſepeliuit, & extunc aſpidum & crocodilorum, qui prius ciuitatem infeſtabant, rabies aufugit & ceſſauit. ¶ Iſtud allega, quod cum ita ſit quòd Hieremias qui interpretatur excelſus domino, i. viri ſancti ad Deum eleuati, vel etiam Chriſtus dudum a iudæis occiſus, venenoſa animalia, i. demones & vitia ſua oratione fugauerunt, & ſuperauerunt dum viuebant vtile eſt quòd puluerem ſepulturæ ſuæ. i. memoriam mortis ipſorum ſumamus, & eorum auxilio contra ſerpentes huiuſmodi triumphemus. Alexander enim. i. homo qui videt ciuitatem cordis ſui, a talibus venenoſis animalibus. i. a vitijs & demonibus infeſtari, debet iſtum, i. Chriſtum mortuũ, vel quemlibet virum ſanctum ibidem per deuotionẽ tranſferre, & eum ibi per iugem memoriam ſepelire & ſic procuidubio poterit iſtorum ſerpentium impetum præcauere. Mat. 27. Inuoluit corpus in ſindone munda & poſuit illud in monumento ſuo. Epiphanius idem dicit, quòd Hieremias dum eſſet in ęgypto dedit ſignum ſacerdotib. idolorum, q qñ pareret, idola eorum corruerant, propter quod idem ſacerdotes imaginem virginis in gremio baiulantis imaginem pueri ſtatuentes, in ſecreto templi abdito adora- D bant. De quo cum Ptolomeus rex ipſos interrogaſſet, dixerunt, hoc eſſe traditum prophetæ & eis myſterium, & qđ ita credebant in rebus eſſe futurum. Iſtud autem dicitur eſſe completum, quando Ioſeph & Maria cum puero in ægyptum fugerunt, quia tunc (ſicut dicunt hiſtoriæ) omnia ęgypti idola corruerunt. Eſa. 19. Dominus ingredietur ægyptum, & corruent omnia idola eius. Iſte etiam (vt ait) dedit ſignum, quód quando omnes gentes adorabunt lignũ, tũc dominus veniet ad iudicium. ¶ Si vis iſta allega vel de incarnatione, vel de cruce, vel quod ante iudicium totus mũdus debet Chriſto credere, & lignum, ideſt fidem crucis & crucifixi tenere.

¶ Moralitatum ſuper Hieremiam finis.

MORALITATVM Liber vigeſimuſtertius ſuper Ezechielem.

Capitulum primum. textus. Et factum eſt in trigeſimo anno, ideſt quarto in quinta mẽſis. Moralitatum Capit. 1.

EZechiel vidit quatuor animalia mirabilis cõditionis, ſicut ponitur Ezechielis primo, & quodlibet iſtorum habebat quatuor facies, i. quatuor partes protenſas. ſ. faciem hominis a parte priori, faciem aquilę a parte ſuperiori, faciem leonis a dextris, faciem bouis a ſiniſtris, habe-

bant

Ebant etiam quatuor alas, quarum duę iouicem iungebant, & corpora eorum duabus alis tegebantur, & pennæ vnius ad pennas alterius erant iunctę, & ſub pennis manus hominis ponebantur, pedes autem ad ſimilitudinem vituli habebant, & pedes eorum recti erant, aſpectus eorum ad ſimilitudinem carbonum ignis ardentium rutilabant, ſcintillę & fulgura de medio animalium prorumpebant, & ſic patet ꝙ iſta animalia habebant facies, alas, manus & pedes, & omnia quadruplicia, quia habebant quatuor facies, quatuor alas, quatuor manus, quatuor pedes. ¶ Iſtam viſionem exponit Gregorius de quatuor euangeliſtis, ſed ad præſens nos eam exponamus de omnibus iuſtis. Dico igitur quod viri iuſti & eccleſiaſtici, qui in quatuor partibus mūdi ſunt poſiti, in iſtis quatuor animalibus deſignari poſſunt, qui ꝓ tanto animalia dicuntur, quia vita gratię animantur. Iſti quatuor facies. i. quatuor virtutes cardinales per quas cognoſcuntur, a Deo habebant, inquantum, ſ. temperantiam quæ eſt facies hominis, iuſtitiam quæ eſt facies leonis, fortitudinem quę eſt facie bouis, prudentiam quę eſt facies aquilæ, virtualiter habebant. Homo enim qui refrenat & temperat appetitum, ſignificat temperantiam. Leo qui eſt rex animalium, & diſcernit inter læſum & percutientes, ipſoſq; ſecundum quod magis & minus læſerūt, punit, ſignificat iuſtitiā. Bos vero qui eſt animal forte & patiens laborum, ſignificat fortitudinem & conſtantiam. Aquila vero qui viſum habet clariſſimum, ſignificat prudentiam. Vlterius quantum ad ſe habet faciem leonis. i. iuſtitiam ad dexteram quātum ad ſtatum proſperitatis, faciem leonis. i. temperantiam, faciem bouis ad ſiniſtram. i. fortitudinem quantum ad ſtatum aduerſitatis, faciem aquilę. i. prudentiam deſuper quantum ad ſtatum ſuperioritatis. Eze. 10. Intellexi quod cherubin eſſet & quatuor vult⁹ vni. Itē iſti dicū habere quatuor alas, i. quatuor bonas affectiōes quibus pñt ad ſuperiora & futura volare. Ala enim gaudij volat ad merita. Ala doloris volat ad peccata. Ala timoris volat ad infernum. Ala ſpei volat ad paradiſum, q̄a gaudium de bono, dolor de malo, timor de ſupplicio, ſpes de præmio, ſunt quatuor alę iuſtorum, quib. volant ad ſalutem. Vnde dicitur. Dan. 7. Alas habebat quaſi auis quatuor ſuper ſe. De iſtis autem alis verum eſt. quod vna cum faciebus deſuper extēnditur, inquantum ſcilicet iuſtorum virtutes & affectiones bonæ ſurſum in Deum referuntur, & ipſas deſuper datas fatentur, dicentes illud Iac.

F 1. Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens a patre luminum. Alterius autem ad alterum dicuntur iunctę, quantum ſcilicet ipſę affectiones iuſtorum inter ſe charitate ligantur, intantum quod dolor, gaudium, ſpes, timor vnius gaudium & dolorem alterius congaudendo, & ſpem & timorem condolēdo tangere videatur. Exo. 25. Vnde de cherubin dicitur, ꝙ extensæ erant alę eorum alterius ad alterum. Aduerte etiā, quod de iſtis affectionibus duæ ſunt de præſenti. ſ. gaudium & dolor, & duæ ſunt de futuro, ſcilicet ſpes & timor, & ideo bene dicitur, quod duæ alæ extendebantur, ſupple ad futurorum cōſiderationem, ſcilicet ſpes ad paradiſum, timor ad infernū. Duæ vero alæ corpus regebant, ſcilicet gaudium & dolor, quantum ad præſentium & propinquorum meditationem. Corpus enim tegere reſpicit præſens tempus, alas vero extendere ad futurum. Eſa. 6. Duabus alis tegebant corpora ſua & c. Si autem vis dilatare, oſtende quomodo q̄libet ala, i. quælibet affectio ex pluribus conſtat pennis & c. Sed procul dubio manus humanæ ſub alis eſſe dicuntur, quia opera rationalia quæ per manus hominis notantur alas affectionum iuſtorum ſemper concomitare debent. Non enim ſufficit velle, niſi aſſit & perficere, & parum valet affectio, niſi cum poſſibile eſt, aſſit manualis operatio. Apoſtolus. Phi. 2. Operatur in nobis velle & perficere. Iſta enim manus ſeu operatio debet eſſe quadruplex, quia quantum ad ſe exercere opera pœnitentiæ debet, quantum ad bonos, opera beneficenti, quantum ad malos, opera iuſtitiæ, quātum ad Deum opera honoris & reuerentiæ. Eze. 1. Manus hominis ſub pennis eorum. Item pedes ipſorum animalium erāt recti, ad denotandum quod intentio ſiue iuſtorum quę ꝑ pedes qui ſunt fines corporum, intelligitur, vitulina. i. ſimplex & recta eſſe tenetur. Pedes etiam illi ſunt quadruplices inquantum. ſ. intentio debet habere quatuor conditiones,

vt. ſ. ſit ſancta ſine iniquitate, ſimplex ſine duplicitate, recta, G ſine varietate, continua, ſine diffidentiæ inſtabilitate. Ezec. 1 Per quatuor partes euntes ibant. Aſpectus etiam eorum, i. conuerſatio debet more carbonum per charitatem ardere, & ꝑ doctrinā proximi ſcintillare, & per bona exēpla in aliorū oculis fulgurare, & ſic ſcintillę & fulgura videbunt de medio iſtorū aīalīū emanare. Apoc. 4. De throno exībāt fulgura, voces & tonitrua. ¶ Vel dic ꝙ facies q̄ cōtinet omnes ſenſus, ſignificat diſcretionem, alę quæ volant ſignificant contemplationem manus quæ laborant ſignificat operationem, pedes qui corpus portant, ſignificant affectionē, aſpectus, i. habitus, quem omnes conſiderant, ſignificat conuerſationem. Dico igitur, quod facies diſcretionis viri iuſti debet eſſe quadruplex, quia quandoque debet eſſe humana, dulciter alijs indulgendo, & benigniter ſe habendo, q̄n que leonina, ſeueriter malos puniendo, & iuſtitiam faciendo, quandoque bouina, tarde & mature procedendo, ſolide & fortiter in vno propoſito bono permanendo, q̄nq; aquilina, clare & ſubtiliter cōſiderando, & ſurſum ad Deū per affectionem volando. Dan. 7. Capita quatuor erant in beſtia. Similiter alæ ſuæ contemplationis debent eſſe quatuor, quia debet contemplari & conſiderare primo ſe quātum ad vilem natiuitatem, vitam miſeram, mortem aſperrimam. Secundo mundum quam ſit fallax, quam, tranſitorius, quam laborioſus. Tertio infernum quam ſcilicet durus durabilis & periculoſus. Quarto paradiſum, quod ſit amenus, perpetuus & gaudioſus. Allega vt ſupra. ¶ Item dico quod iſti debēt habere quatuor manus, id eſt quatuor partes bonæ operationis, ſcilicet pœnitentiam, beneficium iuſtitiā & prudentiam & cæt. vt ſupra. Item quatuor pedes bonæ affectionis, ſcilicet gaudium de bono facto, dolorem de malo commiſſo, timorem de ſupplicio inferni, ſpem de gaudio paradiſi. Item pedes debent eſſe vitulini & recti ꝑ ſimplicitatem & rectitudinem intentionis. Debent iſta animalia habere aſpectum ſplendentis conuerſationis, q̄ emittit ſcintillas charitatis & dilectionis etiam ſi ſit neceſſe, fulgura aſperę correctionis. Pſalm. 143. Fulgura coruſcationē & c. Et ſi vis dilata quod iſte aſpectus erat ad ſimilitudinem lampadarum, & dic de lampade ſicut ſupra li. 13. c. 26. & 54. ¶ Vel dic quod tale animal fuit Chriſtus, qui habuit faciem humanam quando fuit incarnatus: bouinam quando per mortem fuit immolatus, leoninam, quando reſurrexit, aquilinam quando aſcendit, qui etiam habet quatuor alas, id eſt quatuor glorificati corporis dotes habuit, & ſcintillas bonæ doctrinæ, & fulgura bonorum exemplorum emiſit. Et H tunc more carbonum per iuſtitiæ rigorem ardebit, quando ſęculum iudicabit, quia tunc ſecundum. Pſal. 119. erunt ſagittæ potentis acutę. ¶ Vel ſi vis dic in malo, quod animal quatuor facierum, ſignificat homines varios & peruerſos & c. uide ſupra de pardo, vbi inuenies moralizatum cōtra auaros. ¶ Vel dic quod mali qui habent quatuor facies inquantum facies ſuæ exterioris apparentiæ, in conditiones quatuor variatur, quia aliquando eſt humana per fictam benignitatem, aliquando leonina per apertam crudelitatem, aliquando bouina per ſimulatam ruditatem, aliquando aquilina per elatam pompoſitatem. Ezechiel. 1. Apparuit rota vna ſuper terram, habens quatuor facies. Item iſti habent quatuor alas ſuperbię, inquantum iſti videntur ſuperbire de quatuor, ſcilicet de diuitijs, ſcientijs, eminentijs, & corporalibus gratijs. Daniel. 7. Alas habebat quatuor ſuper ſe. Zacha. 1. Vidi, & ecce quatuor cornua. Item quatuor habent manus inquantum ipſi habent quadruplicem malam operationem, ſcilicet opera ſuperba contra Deum, luxuria quantum ad ſe, ingrata quantum ad amicos, crudelia & iniurioſa quantum ad inimicos. Zacha. 1. Oſtendit mihi dominus quatuor fabros, id eſt quatuor malos operarios, ſcilicet ſuperbos, luxurioſos, ingratos, & iniurioſos. Item iſti habēnt quatuor pedes, id eſt quatuor malas affectiones, ſcilicet gaudium & inanem lætitiam, dolorem & inuidiā, triſtitiam timorem deſperationis & ſpem fatuæ præſumptionis. Habent igitur gaudium de mundi proſperis, dolorem de mundi aſperis, ſpecie de maiori eminentia conſequenda. Dicitur quod iſti quatuor pedes affectionis ſunt recti, quia flecti nequeunt ad pietatem, ſunt vitulini, quia ſemper habent admixtam aliquam laſciuiam & carnalitatem. Tre. 1.

Sordes

A Sordes eius in pedibus eius. ¶ Vel dic quod pedes iſtorum ſignificãt quatuor iſtorũ malas occupationes .ſ. auaritiã qua currunt ad diuitias, carnis cõcupiſcentiã, qua currunt ad delicias, ambitionem, qua currunt ad eminentias iracundiam qua currunt ad vindictas vel ſeuitias. Ezec. 1. Per quatuor partes euntes ibant. Aſpectus enim iſtorum .i. conuerſatio ſcintillat per exempla mala, & coruſcat per ſuperflua ornamenta. Pſalm. 96. Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ &c. ¶ Vel dic quod tale animal eſt mulier, quæ circa fatuos iuuenes quadruplici facie ſolet vti .ſ. in principio humana attrahendo, tandem leonina fortiter contradicendo, tandem bouina ſe diſſimulando, ſe pungi & rogari ſe permittẽdo, tandem aquilina ad cuncta eorum beneplacita volãdo. ¶ Vel dic quod tale animal ſignificat eccleſiam, quæ quantum ad ſui progreſſionem quatuor habuit facies ſeu partes. Prima fuit humana .i. ſimplex, pauper & nuda in Apoſtolis. Secunda fuit leonina, ferox & audax, & firma in martyrib. Tertia fuit bouina .i. labori pœnitentiæ aſſueta in confeſſoribus. Quarta nunc eſt aquilina clare videns per ſcientiam & fidem inſtructa in doctoribus. ¶ Vel dic exponendo, de quatuor euangeliſtis, ſicut exponit Gregorius in homelia prima ſuper Ezechielem. Quia ſcilicet quatuor animalia ante thronum filij hominis quatuor euangeliſtas deſignãt. Facies hominis Matthæum, qui præ cæteris loquitur de Chriſti humana generatione. Facies leonis Marcum, qui loquitur de Chriſti reſurrectione, quia ſcilicet leo ſuſcitat catulum mortuum rugiendo. Facies bouis Lucam, qui præ cæteris loquitur de morte Chriſti & immolatione. Facies aquilæ Iohannem, qui præ cæteris loquitur de Chriſti alta deitate & aſcenſione & cæt. Per omnia vide Gregorium vbi ſupra. ¶ Vel vide quod homo eſt rex animaliũ, leo ferarum, bos iumentorum, aquila auium. Ista eſt quatuor animalia circa thronum Chriſti fuiſſe deſcribuntur, vt per hoc ipſe rex regum & dominus dominantium fuiſſe intelligat. Habebat in femore ſuo ſcriptum, rex regum. Apoca. 19. Illud quod exponitur ſupra in principio. Ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone nubes magna & ignis inuoluens, põt exponi cõtes diuites malos, qui .ſ. ſunt vẽtus ꝓꝑ vanitatem, turbo propter violentam rapacitatem, ab aquilone venientes propter operis frigus & tepiditatẽ, nubes propter ignorantiæ obſcuritatem, magna propter proſperitatem & rerum facultatem, ignis propter crudelitatem, inuoluens ꝓpter acquirendi inſatiabilitatem &c. ¶ Vel expone de ſpiritu ſancto, qui eſt ignis, nubes & ventus &c. Animalia ſancta ſicut ponitur, Eze. 1. Ibant & vbi erat ſpiritus impetus, B illuc gradiebantur, & vnum quodque ante faciem ſuam ambulabant, & non reuertebãtur cum ambularent, & hęc erant ſimilitudo animalium, & aſpectus eorum quaſi carbonum, & quaſi aſpectus lampadarum, & hæc erat viſio in medio animaliũ, ſplendor ignis & de igne fulgor egrediẽs. Sic vere faciunt ſancti viri quia vbicunque impetus & motus & inſpiratio ſpiritusſancti ipſos mouerit, continuo ibãt & illud qđ ſuggeſſerit, debet ſine contradictione complere. Cuius tamen contrarium faciunt illi qui bonis ſpiritua cogitationibus & inſpirationibus non obediunt, ſed reſiſtunt. Vnde dicitur Actuum. 7. Dura ceruice & incircuncisi cordibus, vos ſemper ſpiritui ſancto reſtitiſtis. Vnuſquiſque iſtorum ante faciem ſuam ambulat inquantum de bonis æternis quæ ante nos ſunt cogitat, ad ipſa per opera bona, affectus & deſideria graditur & aſpirat temporalia quę poſt nos remanent, nec reſpicit, nec affectat. Apoſtolus. Phi. 3. Quæ retro ſunt obliuiſcens, ad ea vero quę ante ſunt, extendens me ipſum deſtinatum proſequor ad brauium. Item cum ambulant, non reuerti dicuntur, quia ſcilicet quilibet vir iuſtus .i. in via morum quam incepit, & in bono propoſito nunquam per recidiuationem vel apoſtaſiam vel negligẽtiam deſiſtit a bono opere ſiue ceſſat. Vnde Iob. 16. Semitã per quam non reuertar ambulo. Hæc ſimilitudo & aſpectus iſtorum id eſt conuerſatio, debet eſſe quaſi aſpectus carbonum ardentium, ignis per feruidam charitatem & quaſi aſpectus lampadarum per lucidam bonitatem, & de medio talium debet egredi [illegible] amoris, a quo etiam [illegible] debet fulgur iuſti rigoris. ¶ Vel ſi vis per animalia intellige malos, vt ſupra expoſitum eſt capitulo præcedenti, qui non ſecundũ rationem, ſed ſecundum impetum ſpiritus ſui & voluntatia

lia gradiuntur ante faciem ſuam, ſcilicet ad mundi bona C quæ habent ante ſe per deſideria deferuntur, nunquam autem per pœnitentiam a ſuo malo itinere reuertuntur, ſed more carbonum & lampadarum per auaritiam inflammantur, & ideo in medio talium, ignis .i. auari, balliui & famuli conuerſantur, a quibus proculdubio fulgur rapinæ contra ſubditos egreditur & graſſatur. ¶ Poſtquam Ezechiel fecit mentionem de quatuor ſanctis animalibus ipſe dicit quod iuxta animalia apparuit rota vna ſuper terram, habens quatuor facies, hoc eſt dictu, quod quatuor erant rotæ ſimul iũctæ, & ecce rota vna in medio rotæ, & totum corpus rotarũ erat plenũ oculis, & erat vna ſimilitudo oĩm quatuor, & facies & aſpectus rotarũ, & opus erat viſio maris, ſtatura quorũ & altitudo erat in rotis, & aſpectus horribilis: ꝑ quatuor partes ibãt eũtes, & nõ reuertebant cũ incederent, & ad quencunq; locũ declinabant q̃ prima erant, ſequebãtur & cæter. Cumque ambulabant animalia, ambulabant pariter & rotæ iuxta ea, cũ euntibus ibant, cum ſtantibus ſtabant, & cum eleuatis a terra pariter eleuabantur ſpiritus autem vitæ erat in rotis. Quocunque ibat ſpiritus illuc & rotæ eleuabantur ſequentes eum. ¶ Per rotas iſtas poſſumus intelligere bonos ſubditos, & maxime religioſos vel clericos, ſicut per animalia intelligimus prælatos. Boni .n. ſubditi rotę dicuntur pro eo quod volubiles & mobiles ꝑ obedientiam eſſe noſcuntur. Ezec. 10. Rotas ipſas præſente me vocauit volubiles. Iſtæ igitur debent eſſe quatuor vł habere quatuor facies, propter virtutum cardinalium quaternitatem. Quilibet enim quatuor eſſe dicit, qui quatuor virtutibus inſignitur, vtpote: quia dicitur temperatus, iuſtus, fortis & prudens. Vnius etiam dicitur in medio alterius per intimam charitatem quia quilibet debet habere alium in medio ſui cordis per memoriam, compaſſionem, charitatem & vanitatem. Rota enim in medio rotę ponit, quando per memoriam & amorem alter in medio .i. in corde alterius ſtabilitur ſicut dicitur in Prouer. 18. Frater qui adiuuatur a fratre, tanquam ciuitas firma. Et Apoſtolus, Gal. 6. Alter alterius onera portare &c. Ac ſi dicat ſic. Alter in medio alterius. Rota tamen iſta ſuper terram apparere dicitur, quia quilibet vir iuſtus ſuper terram, id eſt ſuper terrena per ipſorum contemptum eſſe tenetur. Eccl. 5. Tu ſuper terram. Dico igitur quod iſtę rotę ſcilicet boni religioſi vel ſubditi debent apparere ſuper terram, contemnendo & ſpernendo terrenam proſperitatem. Debent eſſe D iuxta ſancta aĩalia .i. frequentando ſocietatẽ. Debent eſſe quatuor facierum, cõtinendo quadruplicem virtutum cardinalium quaternitatem. Debet eſſe vnus in medio alterius per mutuam dilectionem & charitatem. Debet etiam eſſe in eis vna ſimilitudo per communem victus & habitus paritatem, & per mutuam morum conformitatem, vt ſic alter poſſet dicere alteri illud Eſa. 14. Noſtri ſimilis es effectus. Aſpectus eorum debet eſſe quaſi viſio maris per contritionis amaritudinem, & per pœnitentię aſperitatem. Debet etiam in eis eſſe ſtatura per conſtantiæ firmitatem altitudo per mentis ſublimitatem, & aſpectus horribilis per ſqualoris abſtinentiæ hiſpidam diffor mitatem. Pſalm. 75. Terribilis es, & qui reſiſtit tibi. Iob. 4. Inhorruerunt pili carnis meę. Item iſti debent ire in quatuor bonas affectiones: vt ſcilicet per gaudium de bono, & dolorem de malo, timorem de ſupplicio, ſpem de pręmio ad bona opera ambulẽt & incedant. Reuerti etiam non debẽt cum ambulauerint, quia nunquam debent deſiſtere vel retrocedere a bono qđ inceperunt, quia dicitur, Luc. 6. Nemo mittens manum ſuã ad aratrum & retroſpiciens, aptus eſt regno Dei. Item tales plena oculis eſſe dicuntur, quia viri iuſti oculis diſcretionis & circunſpectionis illuminati eſſe tenẽtur, vt ſic videant & conſiderent quicquid ad ſalutem pertinere videatur. Apoc. 4. Plena erant oculis ante & retro. Vnde Eze. 10. dicitur quod rotarum corpus, colla, manus & pennæ & circuli plena erant oculis, ad ſimilitudinem caudę pauonis, ad denotandum quod iſti boni religioſi & ſubditi debent habere pennas contemplationis, manus bonę operationis, collum guſtatiuę deuotionis, & oculos diſcretionis, & ſimilitudinem caudę pauonis .i. picturam bonæ conuerſationis. Et quocunque declinabat quæ prima erat, ſequebantur, quia ſcilicet inter bonos religioſos & ſubditos debet eſſe tanta

humilitas,

E humilitas, obedientia, & talis morum conformitas, quod vbicunque vident declinare & inclinari illos qui primi & ſuperiores ſunt inter eos, ſcilicet bonos prælatos & honeſtiores & ſeniores perſonas pro certo alij debent ſequi, per imitationem & obedientiam inclinari. Mat. 8. Magiſter ſequar te quocunque ieris. Ille igitur rotæ, i. boni ſubditi, debent ſeq. animalia ſancta, i. bonos prælatos & viros doctos, ſ. obediendo, & ſe eis conformando. Eze. 10. Gradientib. illis rotę quocúq; ſubſecutę ſunt. Ita cum eis debent ire bene operãdo, cu eis ſtare fortiter perſeuerando, cũ eis eleuari a terra terrena deſpiciẽdo, & cęleſtis affectando. Eleuata ſunt de terra corã me, & rõ eſt, quia ſpũs vitæ debet eſſe in eis, i. ſpiritusſanctus, qui debet eis virtutẽ & grãm dare, ipſi vero debent eum ſequi, & inſpirationi & voluntati ipſius obedire. Eze. 1. Vbi erat impetus ſpiritus, ibi gradiebãtur. ¶ Conſequenter vidit Ezechiel firmamentum ſuper capita animalium ſanctorum quod erat de ſpecie cryſtalli, & in firmamento erat ſedes de lapide ſapphiri, & in throno ſedebat ſimilitudo filij hominis, qui in ſe gerebat per circuitum ſpeciem ignis & electri, & circa ſe habebat quaſi ſimilitudinẽ arcus cæli, ac ſi eſſet in die pluuiæ & in nube. Sed pro certo quando ſupra firmamentum cœli, quod erat ſupra caput eorum, fiebat vox, ſtatim animalia pennas ſuas ſubmittebant, & ſic vocem quæ facta fuerat audiebãt. ¶ Dic quod firmamentum ſignificat eccleſiam, quæ bene fundata eſt ſupra firmam petram, quæ cryſtallina dicitur, quia in ea ſplendor veritatis fidei, & etiam ſtabilitas perpetuæ permanentiæ reperitur. Sub iſtu etiam firmamento dicuntur animalia ſancta habitare, quia nullus eſt bonus aut ſanctus, niſi illi qui in firmamento eccleſiæ per fidem & gratiam dinoſcuntur manere. Gene. 1. Stellas poſuit in firmamento cœli. In iſto autem eccleſiæ firmamento eſt thronus eccleſiaſticæ & maxime apoſtolicæ prælaturæ, q. a. ſ. de ſapphiro cuius eſt color cæleſtis, dicitur eſſe, pro eo quod eccleſiaſtica iuriſdictio cœleſtis, & ſpiritualis totaliter debet eſſe. Eſa. 54. Fundabo te in ſapphirum, & dabo iaſpidem. i. iuſtitiam ꝓ pugnacula tua. In iſto etiam throno. i. dignitate eccleſiaſtica, debet ſedere filius hominis. i. perſona rationalis, ꝑ honeſtatem, ad modum electri debet fulgere, per charitatem more ignis debet feruere, per ſapientiam debet ſplendere. arcum etiam cæleſtem, i. iuſtitiam debet circa ſe poſſidere, qui tamen in die pluuiæ & in nube eſſe dicitur, ꝓ eo quod iuſtitia ſemper debet eſſe cum miſericordia, & cum dulcedinis profluuio. Vnde Gen. 9 Arcum meum ponam in nubibus. Quid igitur proculdubio ſi contingat quod de firmamento eccleſiæ, & quod de throno iudiciariæ poteſtatis, & filio hominis. i. a prælato exeat aliqua vox. i. a domino præceptum vel ſtatutum, ſtatim animalia ſancta quæ ſunt ſubtus. i. ſubditi boni debent ſtatim alas pompæ & ſuperbię deponere & illud quod mandatur, reuerenter audire. Nũquã F enim debet eſſe aliquod tã groſſum animal, nec ita alta, nec ſancta aut ſolennis perſona, quin mandata Dei & prælatorum verba documentaq; maiorum & ſeniorum debeat reuerenter audire, & omnem pompam ſubmittere, & pœnas cuiuſlibet nobilitatis vel ſufficientię ſuæ poſtponere, & qđ dr̃ vel prædicatur, humiliter auſcultare, dicẽs illud. Aba. 3. Dñe, audiui auditum tuum. ¶ Vel dic quod thronus ſapphireus eſt beata virgo, & ſi quęratur quare dicitur ſapphirea, tractatum eſt ſupra de lapidibus ca. de ſapphiro. Filius autem hominis eſt Chriſtus, qui ſ. in iſto throno per incarnationem erit, & ibi ſicut ſplẽdidus & feruidus apparuit. Qñ igitur vocem iſtius audiuimus, ſtatim alas ſuperbiæ deponere debemus cum reuerentia exequi quod nobis mandatum ſentimus. Pſalmiſt. 94. Hodie ſi vocem eius audieritis. Arcum etiam prædicationis & iuſtitię habuit quo peccatores ſagittauit. In pluuia fuit, ꝓ eo quod ſpe veniæ ipſos dulciter conſolatus refrigerauit. Prędicatio enim arcus dicitꝰ, quia debet pungere in die pluuię, quia debet vrgere. Apoc. 6. Sedens ſuper equum habebat arcum. ¶ Vel dic quod ille filius hominis. ſ. Dei filius in throno ſedebit in iudicio, vbi per magnum rigorem quem prætendit, igneus apparebit, & ibi arcũ iuſtitiæ tendet quem tamen pluuia miſericordiæ quantum ad bonos temperabit, malos autem ſagittabit, ita quod omnes ſubmittant alas ſuas, inquantum, vocem ſuam omnis creatura timebit. Geneſ. 3. Vocem tuam domine audiui & timui eo, quod nudus eſſem. Et tunc dicet peccato- G ri quando ſe nudum & ſine indumẽto charitatis & gratię ſentit, & quando nude quicquid fecit omnibus notum fiet. Hierem. 13. Nudaui femora tua ante faciem tuam, & apparuit ignominia tua & cæter.

Capitulum ſecundum Textus. Hæc viſio ſimilitudinis gloriæ domini. Et vidi. Moralitatum Cap. 2.

CONſequenter poſtquam Ezechiel animalia mirabilia & Dei gloriam conſpexerat ad terram cecidit, præ timore, ſed ingreſſus in eum ſpiritus domini ſtatuit eum ſupra pedes ſuos pręcipiens quod quicquid ſibi daret, comederet & voraret, & ecce quaſi manus de cœlo mittitur, in qua quidam liber clauſus & inuolutus continebatur, qui coram eo expanditur, & ante eius oculos explicatur. Hic liber ſcriptus intus & foris erat, ſcripturamque mirabilem continebat, ſcilicet lamentationes, carmen, & ve, ſcripturæ ſeries poſſidebat. Iſto igitur libro Ezechiel fuit orbatus, & in ore eius ad modum mellis extitit dulceſactus. ¶ Ezechiel in iſto loco ſignificat humanum genus, quod per Adę peccatum primitus cecidit, ſed tandem per ſpiritusſancti myſterium reſurrexit, qui ſcilicet ipſum ſupra pedes, ideſt ad ſtatum gratię ſtatuit & creauit, manus enim diuinæ munificentiæ de cœlo homini miſſa fuit, vel manus, ideſt beata virgo, quæ librum ſalutis noſtræ, ideſt Chriſtum attulit, qui quamuis ab æterno fuiſſet per ſecreta diuinæ ꝓuidentię a nobis inuolutus & clauſus vtpote, quia nondum fuerat hominibus reuelatus, ipſum tamen finaliter Deus pater per natiuitatem & crucem & mortem coram nobis expandit. Apocalyp. 20. Alius liber apertus eſt qui eſt vitæ. Iſte enim ſcriptus erat intus ꝑ deitatem, & foris per humanitatem. Et pro certo iſta ſcriptura in ſe habuit ſacramentorum fidei corporalem veritatem, quia in iſta apparuerunt lamentationes pęnitentium, carmina contemplantium, & gratias Deo agentium, & feliciter in patria viuentium, & ve damnatorum & pereuntium. In iſto enim libro & in verbis eius potes ſi vis legere lamenta pœnitentiæ. Vnde dicitur. Luc. 15. Quod gaudium eſt angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Item ibi ſunt carmina ſpei & miſericordię & futuræ glorię Matt. 2. Venite benedicti patris mei, percipite paradiſum. Item ibi eſt ve damnationis perpetuæ, & hoc cum dr̃ Mat. 25. Ite maledicti in ignem æternum & cæ. Hic autem liber quando per deuotionem comeditur dulcis & ſapidus inue- H nitur. Pſalm. 118. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo. ¶ Vel dic quod iſte liber eſt liber ſacræ ſcripturæ, qui intus eſt ſcriptus per ſenſum ſpiritalem, & foris per litteram hiſtorialem, qui ſcilicet eſt inuolutus per figurarum conſignationem, expanditur tamen coram nobis per doctorum expoſitionem. Iſte liber continet lamentationes mundanæ miſeriæ & incolatus, ſicut eſt illud. Pſalm. 119. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt. Et alia ſimilia carmina laudis & ſpiritualis conſolationis, ſicut illud. Laudate dominum omnes gentes, cum ſimilibus. ps. 116. Et ve æternæ damnationis & excommunicationis: ſicut illud Ezec. Anima quę peccauerit, ipſa morietur. Eccl. 18. Sed ille liber in ore hominis fit ſuauis, quando per os prædicatorum & doctorum de ſcriptura prorumpit aliquis ſermo dulcis.

Capitulum quartum. textus. Et tu fili hominis ſume tibi laterem & panes. Moralitatum, Cap. 3.

PRęceptum fuit in viſu Ezechieli, quod ciuitatem hieruſalem oppugnaret & quod inter ſe & ciuitatem ſartaginem collocaret. Præceptum etiam fuit ſibi quod durante obſidione ipſe dormiret ſuper latus ſuum

A ſuum ſiniſtrum pro iniquitate domus Iſrael, & quod dormiret ſuper latus dextrum pro iniquitate domus iuda. Præceptum etiam fuit ſibi, quod panem faceret quem ſub ſtercorib. cooperiret, & ꝙ ipſum manducaret in pondere, & aquam ſuam biberet in menſura. ¶ Chariſſimi, per ciuitatē Hieruſalem intelligitur ciuitas pacifica paradiſi, quem quilibet debet velle acquirere, & ideo vt ipſam habeat, non debet ceſſare cum machinis bonorum operum eam impugnare. Veruntamen ſartaginem mortis vel ignis infernalis, videlicet vbi peccatores frixantur, debet inter ſe & ciuitatem paradiſi per conſiderationem ponere, & quod iſtam magis quam paradiſi gloriam meruerit, debet cum formidine cogitare, ibiq; cor ſuū debet per timorem frigere, vel verſare. Dum durat autem iſta obſidio, i. iſta bonorum operum pro acquirenda ſuperna Hieruſalem executio, homini præcipitur tria facere, ſcilicet de latere in latus dormire, panem ſuum ſtercoribus tegere, & panem & aquam in pōdere & menſura comedere, quæ ſunt tria quæ homo ſpiritualiter debet facere, ſi vult ciuitatem paradiſi acquirere. Et primo debet per contemplationem dormire ſuper latus ſiniſtrum infernalis aduerſitatis, deinde ſuper latus dextrum æternæ fœlicitatis, quia homo debet per conſiderationem iacere & dormire, nunc in latere ſiniſtro cogitando de inferno, nunc in latere dextro cogitando de paradiſo. Apoſtolus. 2. Cor. 6. A dextris & ſiniſtris per arma iuſtitiæ &c. Secundo debet panem ſuum, ideſt mundi proſperitatē ſtercoribus cooperire, vt cogitare non ceſſet ſperma fœtidum, ſaccum ſtercorum, & cibum vermium ſe eſſe, ſecūdum Bernardum & Innocentium. Debet cogitare quod omnia iſta ſunt vilia, & viliora, quam ſtercora reputanda. Apoſtolus. Philip. 3. Omnia arbitratus ſum ſicut ſtercora. Tertio debet panem & aquam, i. mundi delicias & diuitias in pondere & menſura comedere & bibere, vt ſcilicet ſuperflue non appetat diuitias habere, nec delicias frequentare, ſed vſum eorū in menſura ſtudeat temperare. In vſu. n. diuitiarum & deliciarum debet eſſe pondus, quia ſcilicet homo debet ponderare quam difficile acquiruntur, quam timide conſeruantur, quam doloroſe perduntur. Item ibi debet eſſe menſura vt ſcilicet nulla ſit ſuperfluitas, immo cum Salomone dicat illud Prou. 30. Diuitias nec paupertatem mihi dederis domine, tribue tātum victui meo neceſſaria. Et iuxta illud. Sapient. 11. Sapiens debet facere quicquid facit in numero pondere & menſura.

B

Capitulum octauum. textus. Et factum eſt in anno ſexto, in ſexto menſe, in quinta menſis, ego ſedebam in domo mea: Moralitatum Ca. 4.

CVm ciuitas Hieruſalem & ſeniores templi dominum reliquiſſent, & idolatriæ dediti eſſēt ita quod diuerſa idola in templi parietibus depinxiſſent, factum eſt ꝙ ſimilitudo manus apprehendit Ezechielem qui erat captiuus in babylone, & adduxit eum in Hieruſalem in viſione Dei, cui dixit dominus vt videret abominatiōes magnas quas faciebant filij Iſrael, vt procul recederet a ſanctuario ſuo. Vidit igitur Ezechiel in templo primo in porta aquilonis idolum zeli, quod erat ibi factum ad prouocādum emulationem, qui tandem fodiens parietem, vidit ſimilitudines reptilium animalium, idola domus Iſrael. Vidit etiam ſeniores Iſrael, qui in conſpectu iſtorum reptilium adolebāt incenſum. Item conuerſus ad aliam partem, vidit mulieres quę plangebant adonidem. Item conuerſus ad alios parietes, vidit quoſdam viros in templo, qui. ſ. dorſum ad altare vertebant, & ad orientem adorabant. Alios vidit qui ramos ad nares ſuas applicabant. Iſtę igitur erant abominationes idolatrarum quas filij Iſrael faciebant in templo & in ſecretis cubilium ſuorum, propter quæ Deum a ſuo ſanctuario recedere faciebant, propter quod dominus terram dereliquerat, & eorum ſcelera non videbat. Aduerte C autem quod adonis fuit quidam gratiſſimus iuuenis filius martis, quem dea venus intantum dilexit, quod de eo amaſium ſuum fecit. Hūc igitur ab apro quem venabatur occiſum, cœperunt mulieres plangere, & rediuiuum credere, & inde apud gentiles mulieres conſueuit mos plangēdi mortem adonidis inolere, ſicut Ouidius metamor. lib. 14. dicit. Re uera per iſtas abominationes quę fiebant in tēplo a filijs Iſrael, pōt intelligi quædā vitia quæ hodie fiunt in eccleſia a quibuſdam fidelibus Chriſtianis. Iſti enim a propoſito videntur delinquere, vt Deum a ſanctuario ſuo. i. ab amore eccleſiæ faciant fugere & recedere, ipſamque neceſſe habebant in tyrannorum manibus dimittere, & de ea non curare. Vnde dicit Iob. 34. Quaſi de induſtria receſſerunt a Deo. Si enim parietem foderimus, & ſi de babylone, i. de mundo conſiderationem Hieruſalem, i. eccleſię ducti fuerimus, proculdubio multa abominabilia & enormia videre poterimus. Vnde Hier. 13. In agro vidi abominationes. Sunt igitur iſta quinque per ordinem deteſtanda. ſ. idolum, reptilia, & eis adorantes, plorantes adonidem, dorſum ad altare vertentes, & ramos ad nares applicantes. Per idolū igitur zeli, intelliguntur immundi detractores, qui zeli & inuidiæ ſunt idola & repræſentatores, quia ſcilicet illi ſunt qui verbis detractorijs emulationem & inuidiam prouocant, & rixas & odia ſæpe mouent. Vnde dicit Pſal. 77. In ſculptilibus ſuis ad emulationem eum ſæpe prouocauerunt. Per reptilia depicta intelligo mundi malos diuites & potentes, qui dicūtur reptilia, quia reptant per auaritiā circa temporalia. Iſti enim ornatu ſuperfluo depinguntur & a ſenioribus, ideſt a malis aduocatis & cōſiliarijs, & ab alijs adulatoribus coluntur, & malis conſilijs & adulationibus, aliorumq; accuſationibus incenſantur. Vnde dicitur Act. 25. quod ſeniores iudæorum poſtulabant aduerſus paulum damnationem. Iſti autem principes & diuites bene vniuerſa reptilia dicuntur, quia quidam bufoni inflato per ſuperbiam, alij lacerto caudato per maliciam, alij limaci viſcoſo per luxuriam aſſimilantur, & ſic de alijs. Pſa. 103. Hoc mare magnum & ſpacioſum manibus, illic reptilia quorum non eſt numerus. Per plorantem adonidem, intelligo iuuenes & iuuenculas & curioſas, qui de alijs perſonis iuuenib. plorare videntur, inquantū pro eorū malo amore ſuſpirare videntur, dicentes illud Cant. 2. Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo. Peruertentes dorſum ad altare intelligo malos religioſos & eccleſiaſticos, qui ocu D los mentis ad ortum ſolis. i. ad claritatem mundanæ proſperitatis vertunt, ab altari vero. i. a Dei ſeruitio ipſos diuertunt, & magis quęrunt ſæcularia quam regularia, & temporalia quā ſpiritualia. Hier. 2. Verterunt ad me dorſum, & non faciem. Per illos autem qui applicant ramos ad nares intelligo delicioſos, qui ſcilicet in ramis & rebus odoriferis delectantur, & in hoc excedere comprobantur. Hæc. n. omnia abominabilia ſunt ad Deum, & deteſtabilia apud mundum. Vnde dicitur. Malac. 2. Abominatio facta eſt in Iſrael & in Hieruſalem. i. in eccleſia & religione, quia contaminauit iudas ſanctificationem domini, quoniam dilexit filiam alieni Dei, id eſt proſperitatem mundi, quare autem iſta faciant apparet quia ipſi videntur credere quod dereliquit dominus terram, & quod non videat Pſalm. 72. Dixerunt, quomodo ſit Deus?

Capitulum nonum textus. Et clamauit in auribus meis voce magna, dicens. Appropinquauerunt. Moralitatum. Capitulum 5.

Ezechiel vidit uiros ſex, i. ſex angelos, qui habeban vnuſquiſque vas interfectionis. i. gladium, erat in medio vir vnus indutus lineis, habens atramentarium ſcriptoris in manu ſua. Iſti igitur pręceptum eſt a voce domini de gloria exeunte, quod ſignaret thau ſuper frōtem virorum dolentium & gementium ſuper cunctis abominationibus, quæ fiunt in medio Hieruſalem. Alijs autem

qui

E qui portant gladios, dictum eſt, vt per medium ciuitatis tranſirent, & quod homines vtriuſque ſexus occiderent, & quod a ſanctuario domini inciperent, & quod nulli penitus parcerent, niſi ſuper illis in fronte ſignum thau viderent. Sic igitur factum eſt, quod contaminauerunt domum, & impleuerunt atria interfectis, & ratio redditur ibidem, quod iniquitas domus Iſrael magna eſt nimis valde, & repleta eſt terra ſanguinibus. ¶ Moraliter per ſignum thau quod factum eſt ad modum crucis, ſignificatur crux vel commemoratio diuinæ paſſionis, per illum qui indutus eſt lineis, intelligitur prædicator, qui ſcilicet verbis & exemplis imprimit in frontibus, id eſt in mentibus hominum ſignum illud, qui ſcilicet per caſtitatem eſt lineis indutus, & per ſcientiam debet eſſe ſcriptoris atramentario munitus. Iſte enim eſt angelus qui portat ſignum vitæ vel Dei viui. Apoca. 7. Per angelos autem cum gladijs intelliguntur angeli iudices, qui ſcilicet ad executionem iudiciorum parati ſunt. Vnde in Cant. 3. Vniuſcuiuſque enſis ſuper femur ſuum. Quid igitur? Pro certo finaliter quando viderit dominus quod domus iuda, id eſt eccleſia quæ per fidem trinitatis confitet, quia per iudam interpretatur confitens, & domus Iſrael, id eſt religio, quæ per contemplationem debet eum videre, & terra, id eſt mundus bene fuerint pleni ſanguinibus carnalitatis, & eorum iniquitatibus bene increuerint, ſcilicet in fine mundi, tunc mittet angelos ſuos vel gladios iuſtitiæ vindictam æternæ danationis exerceāt in eiſdē, & ſic fiet quod nulli penitus parcent, immo ſenes & iuuenes & virgines qui male fecerunt, interficient, & ſuper omnia a ſanctuario domini, id eſt a ſtatu eccleſiaſticorum incipient, & eos præ cunctis punient atque lædēt, quia quanto quis propinquor eſt Deo ſtatu & gradu & ſcientia, tanto ſi delinquit, acrius eſt puniendus, quia dicitur. Luc. 12. Seruus ſciens voluntatem domini & non faciens vapulabit plagis multis. Breuiter igitur illud eſt verum, quod ſolum viri gementes & dolentes ſuper peccatis ſuis & aliorum, ſignum thau, id eſt crucis Chriſti memoriam in cordis frontib. deferentes, tunc temporis ſaluabuntur, & ab angelis percutientibus & peccatores morti & damnationi tradentibus, non lædentur, ſed ab ipſis angelis diuino munere defendentur. Vnde Apocalyp. 7. Nolite nocere terræ & mari, neque arboribus, quouſque ſignemus ſeruos Dei in frontibus eorum.

F *Capitulum duodecimum. Textus. Et factus ſermo domini ad me dicens. Fili hominis vaticinare. Moralitatum. Capitul. 6.*

PRæceptum eſt Ezechieli, quod vaſa aurea more tranſmigrantium & ſe mutare volentium præpararet, ſibi que dictum eſt. Fili hominis fode parietem, in humeris portaberis, in caligine efferens, faciem tuam velabis, vt non videas terram, & dictum eſt ſibi quod hoc ſignificabat quod princeps iuda, ſcilicet Zedechias eſſet captiuandus excæcandusque, & in babylonem captiuus ducendus: & tamen eam non viſurus, & ibi moriturus. ¶ Illud poteſt dici de homine mortuo. Iſte enim de hoc ſæculo ad aliud tranſmigratur, paries, id eſt ſepulchrum foditur, & in humeris portatur: in caligine mortis effertur, & ſibi facies ſudario operitur. ¶ Vel dic de homine peccatore, qui per ſpem futuræ pœnitentiæ in infernum defertur, facies mentis ſuæ ſudario, id eſt amore mundanæ gloriæ inuoluitur, in caligine ignorantiæ & peccati portatur, & per obſtinationem penitus excæcatur, ita quod terram, id eſt mundum & terrena bona per quæ vehitur in babylonem, id eſt in infernum, ad quem captiuus ducitur, videre per conſiderationem non dicitur, quia peccator dum eſt in mundi proſperis, nunquam in talibus meditatur. Tren. 1. Vnde de anima peccatrice dicitur. Sordes eius in pedibus eius, nec recordata eſt finis ſui.

Capitulum decimumſextum. textus. Et factus eſt ſermo domini ad me dicens Fili hominis notas fac. Moralitatum Capitul. 7. G

DEſcribit enim Ezechiel ciuitatem Hieruſalem, vel ſynagogam a Deo prius dilectam, ſed tandem idolatria damnatam, ſub ſigura puellæ dicēs, quod erat quædam puella, cuius radix & generatio fuerat de terra chananea, pater ſuus Amorreus, mater ſua cethea. Illa a principio quando nata eſt, non fuit a ſuo ſanguine munda, nec aqua lota, nec ſale ſalita, nec præciſus vmbilicus eius, nec pannis inuoluta. Quidam tamen dominus videns eam ſuper faciem terræ proiectam, ſanguine infectam & nudam, atque confuſione repletam miſertus eſt eius, & quia iam ad mundum muliebrem venerat, & vbera eius intumuerant, piliſque eius germinauerat, ita quod iam amatori poterat, expandit pallium ſuper iſtam, & operuit eius nuditatem, & iurato pacto ipſam accepit vxorem. Illam igitur aqua lauit, ſanguine mundauit, oleo vnxit, diſcoloribus veſtiuit, hyacintho calciauit, byſſo cinxit, ſubtilibus coloribus induit, ornamento ornauit, armillas in manibus dedit, torquem collo circundedit inaurem ſuper os eius poſuit, circulos eius auribus inſeruit, & coronam decoris in capite eius poſuit, ſimilam, mel & oleum ad comedendum dedit, & ſic pulcherrima facta fuit, ita quod nomen & fama ipſius ad gentes pertranſiuit. Ipſam etiam vir ſuus auro & argento ditauit, & bonis omnibus ampliauit. Sed iſta fiduciam habens in decore ſuo, ingrata viro qui tanta ſibi dederat, & non recordata dierum adoleſcentiæ ſuæ, cum pluribus fornicata fuit, quos etiam de bonis quæ ſibi maritus dederat ditauit, & quicquid pro ornatu ſuo acceperat, ad complacendum lenonibus conuertit, quæ tandem publica meretrix facta eſt, nec tamen taliter ſatiata, ſe indifferenter expoſuit omnib. Quæ omnia videns vir ſuus, veſtibus & bonis conceſſis ſpoliauit, ipſam quaſi adulterā nudā & confuſam dimittens tradidit. Hæc igitur in manib. inimicorū inuētā traditur a quibus lapidatur, trucidatur & comburitur, & eius lupanar quod ſibi ædificauerat, deſtruitur, & ſic ſuus vir de ea vindicatur. ¶ Illa puella poteſt ſignificare humanam naturam, cuius primus ortus & generatio fuit de terra chananea, in quantum in campo damaſceno qui eſt in ſyria, quæ dudum fuit terra chananea, fuit Adam ſecundum ſanctos creatus, & natura humana ſibi conſtituta. Pater ſuus ada fuit amorreus id eſt amarus, mater eius eua fuit cethea, id eſt confracta, quia pater & mater, id eſt adam & eua contracti ſunt tentatione & amaricati ſunt tribulatione. Illa igitur a principio nata eſt cum vmbilico peccati originalis, cum ſanguine carnalis libidinis & delectationis, ſine ſale debitæ diſcretionis, & ſine pannis honeſtæ conuerſationis, ſed pius dominus, id eſt Dei filius videns iſtam puellam, ſcilicet humanam naturā ſuper faciem terræ iacentem, & a terreſtri paradiſo proiectam, & in terrenis per auaritiam implicatam ſanguine carnalitatis infectā, nudam virtutibus, & vitiorum confuſione plenam, ad amandum tamen habilem, vberibus naturalis compaſſionis tumidam, & pilis cuiuſdam naturalis affectionis bonæ fœcundam, ipſam dilexit, & eam per incarnationē & gratiam matrimonialiter ſibi iunxit, aqua baptiſmi eam lauit, ſanguine originalis peccati purgauit, & ſub pallio fidei ſuæ ipſam operuit & inuoluit. Vnde dicitur. Ruth. 3. extende pallium tuum, quia propinquus es & cæter. Illam etiam vnxit oleo pietatis veſtiuit diſcoloribus honeſtatis, calciauit etiam eam hyacintho, id eſt amore cœleſtis ciuitatis cinxit byſſo caſtitatis, & induit eam ſubtilibus innocentiæ & intimioris puritatis & ornauit eam ornamento totius ſanctitatis. Vn. Pſal. 44. Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circundata varietate. Iſte igitur animæ ſeu etiam naturæ tali modo Deo per gratiam adiunctæ vel copulatæ, & a ſtatu peccati miſericorditer releuatæ in manibus armilla bonæ operationis traditur, collum eleuationis ſuæ torque, id eſt vinculo diuinorum mandatorum cingitur, os locutionis ſuæ naturæ temperantia ornatur: au- H

ris

A ris ſua circulo prompte obedientiæ inſerit, & caput ſuũ.i. ecte, corona,i. vitiorum victoria inſignitur. Vnde dicitur. Eccl.45. Corona aurea ſuper caput eius &c. Iſta igitur tãdẽ nutritur ſimila ſanctæ doctrinę & eruditionis, melle grã & deuotionis, oleo charitatis & dilectionis, ditatur auro ſapientiæ & argento eloquentis prædicationis, & ſic efficitur decora & pulchra, & pulchritudine totius moralis perfectionis, famoſa & vulgata, per diffuſionem ſuę bonę opinionis. Vnde in Can. Pulchra es & decora filia hieruſalẽ. Sed pro certo ſępe accidit, quod iſta puella.i. anima de ſua pulchritudine & ſua morali & naturali perfectione ſuperbit & ſic lenonib.i. demonibus, mundo & carni, per diuerſa peccata ſe tradit, & cum eis fornicans ſuum virum Chriſtum deſerit, & beneficiorum eius oblita, cunctis indifferẽter vitijs ſe exponit, quinimmo donaria gratiarũ naturaliũ q̃ a viro ſuo Deo acceperat, in vſum peccatorũ ſuorũ.i. mũdi carnis & diaboli, & ſic ipſam vilem & abominabilem Deo facit. Quod vidẽs dñs, ipſam bonis temporalibus & naturalibus ſpoliat, & tortoribus infernalib. tradens, igni & gladio mortis perpetuę velut adulterã eã dãnat, quia pro certo illud eſt verũ, q̃ natura humana ſeu peccatrix anima ad ipſũ Deũ per incarnationẽ aſſumpta, vel per pñiam reſumpta, & ad morum pulchritudinem & perfectionẽ reducta, quando gratijs ſibi factis male vtitur, ad æternũ ſupplicium iudicatur, & in inferno concremanda damnatur. Vñ Ezec.23. Viri igitur iſti iuſti ſunt: & iudicabunt eas iudicio. ¶ Vel dic q̃d iſta puella eſt eccleſia quę in principio fuit nuda per paupertatem, & per diuitiarum tenuitatem, & per credẽtium paucitatem, fuit ſanguine plena per martyrũ pœnalitatem, ad terram proiecta per contemptũ & aduerſitatem, a fecib. errorum non bene, lota, nec ſale perfectæ ſapientiæ ſalita, p̃ fidei ſanctitatem, per hæreſum abſterſionem & puritatem, veruntamẽ dñs miſertus eius, ipſam ab erroris. lauit & purgauit, reddita pace ſanguinem martyrum iam ab ea abſterſit & eam prius deiectam, iam mirabiliter dilatauit, & prædictis virtutib. adornauit, auroq; & argẽto ditauit, gratijs & ſcientijs, honore & regimine ampliauit. Sed quid? Iſta uidens ſe decoram & proſperitate floridam, iã non ceſſat virũ ſuum Chriſtum & eius ſeruitium contemnere, quinimmo iã vt tempus adoleſcentiæ ſuæ, & paupertatem illam quam habuit in principio, obliuioni tradidit, & non ceſſat cũ lenonibus.i. cum mundo carne & diabolo per vitia fornicari, & diuitijs a Deo receptis ipſos oblectare, bonaque eccleſiaſtica in vſus deputare demonum, quia ꝓpter hoc videmus quod Chriſtus iſtam tanquam adulteram iam reſpuit, veſtimentiſq; bonorum terrenorum exuit eã, & in manibus tyrannorum eam tradidit, quæ.ſ. ipſam lacerant tribulationi-

B bus, & diuerſis afflictionibus eam cremant. Nam q̃a eccleſia bonis ſibi a Deo cõceſſis male vtitur, iuſto Dei iudicio fit, vt a principibus affligatur, vt ſic iſta quæ primitiuus ſui ſtatus oblita, Deo tantis bonis ingrata extitit, cogatur de tribulationibus ad eum reuerti quem dereliquit. ¶ Vel ſi vis applica contra quaſdam mulieres, quæ quamuis de vili plebe quandoque aſſumantur, & ornamentis, diuitijs & delicijs impleantur, iſtę tamen aliquoties fornicantur, & iſtę comburi merentur. ¶ Vel dic contra ingratos, qui de nihilo eleuati, benefactorem ſuum deſerunt, & alijs ſe committunt, tempus priſtinę paupertatis ſuæ obliuiſcuntur, & bona ſibi conceſſa ab homine vel a Deo in vſus ſuperbiæ, & in offendiculum creatoris ſui vel benefactoris expẽdũt, ſicut ad literam patet de multis, qui de vili ſtatu ad diuitias peruenerunt.

Capitulum decimumſeptimum. Textus. Et factum eſt verbum domini ad me, dicens. Fili hominis, propone. Moralitatum Cap. 8.

Sicut ponit Ezechiel in præſenti c. quædam aquila grandis magnarum alarũ longo membrorum ductu, plena plumis & varietate venit ad libanum, tulit medullam cedri & ſummitatem frondium eius auulſit, & trãſportauit eam in vrbem chanaam in vrbem negociatorum. C ¶ Aquila iſta eſt filius Dei, qui propter immenſitatem eſſentiæ fuit magnus, & plumis virtutum omnium fuit plenus. Iſte enim venit ad libanum huius mundi, qui in cedro .i. in altiſſima virgine tulit noſtræ humanitatis medullam, cuius frondes.i. defectus auulſit & abſtulit, & eandem ipſam in urbem negociatorum.i. in paradiſum quæ eſt urbs ſanctorum in aſcenſione portauit. ¶ Poſtquam aquila dicta medullam cedri in vrbem negociatorum tranſtulit, plantauit vineam ſuper aquas multas in terra bona, vt faciant fructum, & ſic creuit in vineam grandem, ita tamen quod rami vineæ aquilam quæ ipſam plantauit, reſpicere teneãtur. Facta eſt igitur vinea & fructificauit, & emiſit propagines, ſed quędam alia aquila erat magnarum alarum ad quã iſta vinea incepit reſpicere, & auxilium ab ea petere, propter quod aquila prima quæ ipſam plantauerat eam euulſit, & ventus vrens ipſam areſecit, omnemq; proſperitatem amiſit. ¶ Sic vero hodie & quotidie loquendo allegorice conſtat quod vera aquila, ideſt Dei filius, poſtquam medullam cedri, ideſt humanitatem noſtram acceperat, & in vrbem negociatorum, id eſt in paradiſum vbi ſancti negociatores & mercatores, qui ſcilicet ęterna pro terrenis mercari ſciuerunt commorantur, eam aſcendendo detulit, vineam eccleſiæ ſuę plantare voluit, & eam in terra bona, id eſt in fide chriſtiana ſuper aquas, ideſt ſuper fluuium gratiarum, & ſcientiarum fundauit. Iſta igitur creuit in vineam latam, & iam quaſi per totum ſæculum ſe diffudit, propagines, id eſt fideles euulſit, & iam fructus diuitiarum multarum acquiſiuit. Vnde dicitur. Gene.2. Plantauit dominus Deus paradiſum voluptatis a principio. Iſtud tamen verum eſt quod rami huius vineę, ideſt filij eccleſiæ, ſemper ad iſtam aquilam ſcilicet ad Deum tenebantur reſpicere, & per fidem ſpẽ & deuotionem in ipſum oculos mentis figere, & ad eam totis affectibus anhelare. Vnde Pſalmiſt. 120. Ad te leuaui oculos meos. Sed iſta vinea cum ramis ſuis iam videtur Deum plantatorem ſuum Chriſtum deſpicere, & aliam aquilam huic inimicam, ſcilicet ad mundum vel ad mũdi principes & raptores, oculos mentis flectere, & ab ipſis auxilium & fauorem implorare, quapropter fit quod prima aquila, id eſt Chriſtus, iſtam vineam cum ramis, ideſt eccleſiam cum filijs ſuis deſpicit, & ipſam tyrannis & hęreticis mediante vento tribulationum comburit, quia dum eccleſia & eccleſiaſtici ſperare in domino obmiſerunt, & ad auxilium ſęcularium principum confugerunt, ipſe dominus ſuum retraxit auxilium, & contra eos venti tribulationum increuerunt, ita quod proſperitatem & gloriam perdiderunt. Igitur reſpiciamus primam aquilam, non ſecundam, & ſperemus in domino, non in mundo. Pſalmiſt. 36. Spera in domino & fac bonitatem, & paſceris in diuitijs eius. Ideo de tali vinea dicitur. Pſalmiſt. 79. Vineam de ęgypto, ideſt de gẽ D tilitate & paupertate tranſtuliſti, eieciſti gentes & plantaſti eam. Extendit palmites ſuos vſque ad mare. Etiam ſequitur. Vt quid deſtruxiſti maceriam eius, & uindemiant eam omnes prętergredientes viam? Exterminauit eam aper de ſylua & cętera. ¶ Vel dic quod talis vinea ſignificat ſortilegos, quos prima aquila, ideſt Deus in eccleſia & fide plantauit, & quandoque in eccleſię beneficijs, qui tamen poſtea cum altera aquila, ideſt cum diabolo ſe confœderant, & ab ipſa auxilium & reſponſa poſtulant, qui ſcilicet in fine comburuntur & damnantur. ¶ Conſequenter dominus promiſit ſe plantare aliquem ramum cedri ſuper montem excelſum, & quod faciet fructum & fiet in cedrũ magnam, ita quod volucres ſub eo habitabunt, & humiliabitur lignum ſublime, & exaltabitur lignum humile, ſiccabitur lignum viride, & frondeſcet lignum aridum. ¶ Illud applica quod Deus de vno modico ramo facit quandoq; magnam cedrum, ideſt magnam & honorabilem perſonam, & in monte excelſo alicuius dignitatis conſtituit eum, ita quod volucres, id eſt nobiles ſub ipſo commemorantur, & ſic fit quod Deus quotidie facit ſiccare ſublimes & virides, ideſt ſuperbos & carnales, exaltari vero & frondeſcere facit per proſperitatis gloriam humiles & pauperes. Vnde dicitur. Lucę.1. Depoſuit potentes de ſede & exaltauit humiles.

Capitu-

E *Capitulum decimumnonum textus. Et tu fili hominis aſſume planctum ſuper principes Iſrael. Moralitatum Cap. 9.*

QVedam leæna tulit vnum de leûculis, & leo factus eſt, & didicit capere prædam, & homines deuorare, viduas facere, & ciuitates in deſertum ducere, ita quod deſolata eſt terra a facie rugitus eius, & audierunt gentes & non abſque vulneribus ceperunt eum miſeruntque eum in carcerem, ne audiretur amplius vox ipſius ſuper montes &c. ¶ Talis leo ſignificat quoſdam malos officiales & peruerſos, qui in principio ſunt leunculi, id eſt parui ballini vel aduocati, vt quia mater ipſorum, i. eccleſia vel religio ciuitas vel prælatus, ipſos ad aliquod officium aſſumit, qui tandem lapſu temporis leones. i. magis crudeles tyranni efficiuntur, ita quod ab eis per rapinas homines deuorantur, & ciuitates etiam deſertę & pauperes efficiuntur, ita quod rugitu ſuorum pauperes totius patrię deterrentur. Vnde dicitur. 1. Pet. 5. Tanquam leo rapiens & rugiens circumit quærens quem deuoret &c. Sed finaliter querela gentium q̃ contra tales ſolet inſurgere & poſt multa tribulationum vulnera quandoque procurantur, quod ipſe in carcerem vel in mortem, vel in depoſitionem traditur, ita q̄ extunc vox minarum & iniuriarum ſuarum ſuper montes, id eſt in altis dignitatib. & officijs amplius nõ audit. Ita quotidie videmus ad ſenſum i curijs dñorũ vbi leones conſiliarij ſeu officiales crudeles finaliter deſtruũtur, & iuſto Matth. 7. Dei iudicio eadem menſura qua alios menſi fuerant metiuntur. ¶ Conſequenter dicitur ibi. Mater tua quaſi vinea plantata in ſanguine, cuius fructus & frondes eius creuerunt ex aquis multis, & factæ ſunt ei virgę ſolidę in ſceptra dominantium & exaltata eſt ſtatura ſua inter frondes, ſed tandem euulſa eſt in iram, in terramque proiecta eſt, & ventus vrens ſiccauit eam, arefactæ ſunt virgę roboris eius & ignis comedit eam, ita quod non eſt amplius in eis virga. i. ſceptrum dominantium. ¶ Talis vinea dicitur eſſe progenies tyrannorum, ipſorumque domus imperium & maieſtas, quæ ſcilicet in ſanguine & violentia eſt fundata, & cum effuſione ſanguinis introducta. Dato enim quod iſta poſſunt proſperari, & quod eorum domus videatur exalta

F ri, & maxime reputari, virgæq; ſolidæ. i. homines fortes qñ que ſolent exinde generari, qui etiam aliqua habebant ſceptrõ & imperio dominari, finaliter tamẽ domus a Deo auellitur, & ita igne tribulationis areſcit & conſumitur quod nulla virga fortis. i. nulla perſona nobilis, nullum ſceptrum dominantium, id eſt nullus qui habeat dominium inuenitur in eis, quia breuiter illud eſt verum quod ...,

G id eſt domus vel ciuitas vel iuriſdictio, ſeu quęcunq; reſpublica q̃ a ſanguine crudelitatis, & rapina ſumpſit ortum, non ſolet diu ſtare, ſed finaliter areſcere & perire, ſicut patet de imperijs gothorum, vuandalorum, perſarum, gręcorum, & romanorum, & ſicut potiſſime patet de domibus italiæ tyrannorum, quia ſicut dicitur. Eſa. 9. Veſtimentum mixtum ſanguine erit in combuſtionem &c. ¶ Vel dic quod vinea plãtata in ſanguine eſt perſona eccleſiaſtica, vel vna cognatio vel congregatio, quæ affectu ſanguinis & conſanguinitatis promouetur, quę quamuis aliquandiu proſperentur, ita quod exinde virgę ſolidę. i. perſonę notabiles producantur: finaliter tamen deficiunt. areſcunt & ſiccantur, ita quod nulla virga fortis. i. nullus notabilis in eis reperitur. Ideo bene dicitur. Mic. 3. Ve qui ædificatis ſyon in ſanguinibus.

Capitulum vigeſimumprimum textus. Et factus eſt ſermo domini ad me, dicens. Fili hominis, pone faciem tuam. Moralitatum. Capitulum. 10.

DOminus minatur ciuitati Hieruſalem, quod ipſe educet gladium ſuum de vagina ſua ad oẽm carnẽ. Gladium dico ſuum limatum & exacutum, & irreuocabilem. Gladius inquit meus vt ſplendeat limatus eſt, vt cecat victimas exacutus eſt, præcepit dominus q̄ duplicetur gladius, aut triplicetur. Hic eſt inquit gladius occiſionis magnæ. Sequitur. Mucro euaginare ad occidendum. Et dicit quod pre timore iſtius gladij tabeſcet omne cor diſſoluentur vniuerſæ manus, infirmabitur omnis ſpiritus: & per cuncta genua fluent aquæ. ¶ Talis gladius videtur eſſe mors. Iſte eſt gladius qui eſt acutus ad penetrandum, & eſt limatus & ſplendidus ad terrendum, & etiam gladius qui quandoque eſt duplex, inquantum occidit corpus & animam, quandoque triplex inquantum occidit animam, corpus & famam. Iſte etiam irreuocabilis dicitur, quia poſtquam de vagina diſpoſitionis ſuæ ipſum dominus immiſerit, irreuocabiliter illum quem vult percutere, vulnerat. Et ideo iſte ad omnem carnem mittitur, quia omnis caro cum gladio iſto trucidatur, & propter hoc iſte gladius dicitur magnæ occiſionis, quia iſte eſt cauſa generalis omnis hominis interfectionis. Vnde in Deu. 32. Inebriabo ſagittas meas ſanguine, & gladius meus deuorabit carnes. Qui igitur iſtum gladium bene videt & conſiderat, neceſſe eſt quod cor eius præ timore tabeſcat, & quod omnis ſpiritus ſuperbię refrenetur & quod aquæ lachrymoſę compũctionis per genua humilitatis fluere conſtantur. ¶ Vel dic quod tales gladij ſunt tyranni, qui ſunt exacuti ad pungendum rapiendum & ad occidendum per crudelitatem, ſplendidi ad pompatice incedendum per proſperitatem. Sunt irreuocabiles per obſtinationis & mali ſui propoſiti firmitatem, quia ſcilicet iſti per ſcientiam ſunt acuti, per vanam gloriam ſunt ſplendidi, per precipitationem & fatuitatem irreuocabiles poſſunt dici. Nullo enim timore Dei, vel nullo amore proximi vel nullo conſilio alicuius boni viri a ſua malicia reuocari poſſunt. Iſtos igitur diabolus de vagina ſuæ iniquitatis euaginat, & cum eis iuſtos dilacerat & deſtruat, & diuerſis tribulationibus eos turbat, quapropter omne cor & omnis ſpiritus merito metuit & formidat. ¶ Vel dic quod gladius eſt lingua detractionis. Pſalm. 56. Lingua eorum eſt gladius acutus. Quæ limatur ornate loquendo, ſplendet adulatoria inferendo, ſed tandem pungit aſpere inſiliendo & detrahendo, & eſt irreuocabilis, vix aut nunquam famam quam abſtulit reſtituendo, & ideo iſte gladius dicitur duplicatus, inquantum detractor plures ſimul interficit obloquẽdo, quia ipſe lædit ſe & illum quem diffamat & eum quem auſcultat. Vnde Hugo lib. 2. de anima. volens oſtendere quod dicitur lingua a lędendo, a lingendo vel ligando & a labendo, dicit ſic, q̄d

H lingua dicitur quia lingit adulando mordet detrahendo, occidit incidendo, ligat & ligari non poteſt, labitur & teneri nequit, labitur vt anguilla, penetrat vt ſagitta, tollit amicos, multiplicat inimicos, mouet ſitas, ſeminat diſcordias & multos interficit vno ictu blanda eſt ſubdola & lata, & parata ad mulcenda mala, & extrahenda bona. Vnde in Prouer. 21. Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam. Prouerbio. 18. ibidem. Quoniam mors & vita in manu linguæ. Bernardus etiam in quodam ſermone dicit. Quod verbum leuiter profertur, ſed non leuiter reuocatur.

Capitulum vigeſimumtertium textus. Et factus eſt ſermo domini ad me, dicens. Fili hominis, duæ mulieres. Moralitatum. Capitulum. 11.

OOla & ooliba fuerunt duæ mulieres filiæ matris vnius, ſicut figurat hic propheta de ciuitatibus Hieruſalem & ſamariæ, & fuerunt impudiciſſimę meretrices, ita quod prima oola primo inſaniuit libidine in aſſyrios amatores ſuos, veſtitos hyacintho, principes & aſcenſores equorum & iuuenes cupidinis, ſed finaliter iſti amatores ſui occiderunt eam, & diſcooperuerunt ignominiam eius. Quod cum vidiſſet ſoror eius ooliba, magis ad hæc inſaniuit libidine, quia videns imagines chaldeorum depictas in parietibus, expreſſas coloribus, accinctas balteis renes, & tiaras in capitibus ad ſimilitudinem filiorum babylonis inſaniuit libidine, & miſit pro eis in patriã ſuam vt dormirent cum eadem, quapropter factum eſt q̄

ipſi

A ipſi ſui amatores, ipſam nudam ſpoliauerunt & veſtimenta eius tulerunt, naſum eius & aures præſciderunt, & quæ reliqua fuerant gladio conciderunt. ¶ Illud poteſt allegari contra malas mulieres, quia dato quòd aliqua videat quòd ſoror ipſius, vel vicina fuerit ex hoc diffamata, depauperata, & ſpiritualiter interfecta, ipſa tamen fieri libidinoſa propter hoc non omittit, immo comptos & etiam pictos iuuenes diligit, quapropter nuda, & pauper remanet, & vitam famæ, & gloriæ inde perdit.

¶ Vel dic quòd tales malę mulieres ſunt animæ peccatrices, quæ ab iſta matre videntur conceptæ, & ab iſto patre primogenitæ, vel creatæ. Iſtę enim cum aſſyrijs, id eſt cum aduerſarijs ſuis id eſt mundo, carne vel diabolo fornicari videntur, inquantum in eorum ſuggeſtionibus, pompis & proſperitatibus delectantur, itaquòd cum ipſis per diuerſa vitia fornicantur. Ita enim amatores ſui, mundus, caro & demonia, qui ipſum nunc amare ſe ſimulant, iſtas veſtibus virtutum ſpoliant, naſo deuotionis, & auribus id eſt auditu verbi Dei eas priuantur & ſic damnationis gladio eas finaliter truncant. Et dato quòd illa prima pereat in oculis aliorum, aliæ tamen priores ſe propter hoc non caſtigant, immo ad idem vna exemplo alterius magis perambulat, & declinat ſupplicium. ¶ Vel dic quòd tales ſunt malę religioſę perſonę, quæ dato quòd gloriam mundanorum appetentes, cum ipſis quandoque per apoſtaſiam fornicantur, ita quòd inde etiam ad periculum, & carcerem deducuntur, alij tamen nequaquam propter hoc caſtigantur, immo ad eundem caſum currere quotidie comprobantur.

Capitulum vigeſimumſeptimum. Textus. Et factum eſt verbum domini ad me, dicens. Tu ergo fili hominis aſſume. Moralitatum. Cap. 12.

B

Mirabilem figuram vnius nauis videtur hic deſcribere propheta, comparans ciuitatem Tyri naui, pro eo quod in mari ſedebat, & multa nauigia poſſidebat. Illi igitur naui ſeu ciuitati hic loquitur. O Tyre tu dicis, perfecti decoris ego ſum, & in corde maris ſita, finitimi tui qui ędificauerunt te, impleuerunt decorem tuum, abietibus de Sanir extruxerunt te, cedrum de libano tulerunt, ut facerent tibi malum, quercus de Baſan dolauerunt ad remos tuos, tranſtra tua fecerunt tibi de Ebore indico: Prætoriola tua de inſulis Italiæ, Byſſus varia de Egypto texta eſt tibi in velum, vt poneretur in malo Hyacinthus & purpura de inſulis, eliza facta ſunt operimentum tuum. ¶ Per iſtam ciuitatem quæ naui comparatur, intelligitur eccleſia militans, quæ dicitur Tyrus quæ interpretatur anguſtia, propterea quod ſemper iſta in tribulationibus & anguſtijs viuit, & more nauis in fluctibus amaricationum ſemper ſiſtit. Vnde in Prouerbijs 31. Facta eſt quaſi nauis inſtitoris. Abietes quæ ſunt arbores leuiſſimę, ſunt pauperes qui fuerunt primitiuæ Eccleſiæ fundatores, qui de Sanir (quod interpretatur Deus luminis) eſſe dicuntur, pro eo quòd ipſi fundatores eccleſiæ a patre luminum conſtituti noſcuntur, qui etiam fuiſſe luminoſi & ſcientifici eſſe comprobantur. Vnde dicitur. Iac. 1. De ſurſum eſt deſcendens a patre luminum. Cedrus arbor altiſſima ſignificat prælatum, qui in dignitate & ſtatu ceteris eſſe altior, & in contemplationis celſitudine debet alijs eſſe maior, qui etiam de libano (quę interpretatur candor) eſſe dicitur pro eo quod prælatus candidatus per caſtitatem eſſe tenetur. Vnde in Cant. 5. Dilectus meus candidus & rubicundus. Iſte igitur malus in naui eccleſiæ erecta, quando ad prælationis dignitatem aſſumitur, quia

pro certo de cedris, id eſt de altis contemplatiuis, & per- C
fectis perſonis debet malus nauis id eſt prælatus eccleſiæ fieri, & ad prælaturæ officium eleuari. Pſalm. 91. Iuſtus vt palma florebit. Quercus arbor duriſſima & fortiſſima ſignificat martyres, qui fortes & ſolidi extiterunt, qui ſcilicet de Baſan (quod interpretatur ſiccitas) fuerunt dicti pro eo quod fuerunt penis & abſtinentijs deſiccati. Zacha. 11. Vlulate quercus Baſan. Igitur iſti remi eccleſiæ facti ſunt, inquantum ipſam ad portam paradiſi ducunt. Veruntamen iſti per martyria fuerunt dolati, & a cunctis ſuperfluitatibus gladijs detruncati. Tranſtra iſtius nauis ſignificant confeſſores, qui de ebore indico dicuntur eſſe, pro eo quòd iſti caſtitatis candore præ cunctis viſi ſunt floruiſſe. Prætoriola vero, id eſt apotecę doctores ſignificant, qui aromata ſcientiarum in ſe reponunt, & de inſulis Italiæ (quæ interpretatur mens excedens) dicuntur eſſe, pro eo quòd per profunditatem ſcientiæ humanam indaginem excedunt. Byſſus igitur quæ eſt linum candidiſſimum, puritatem deſignat conſcientiæ. Hyacinthus cuius color eſt cœleſtis, ſignificat conuerſationem ſpiritualis & cœleſtis apparentiæ, purpura uero deſignat ruborem & ardorem charitatis, & amicitiæ, quia ſcilicet velum id eſt conſcientiæ ſecretum de byſſo id eſt puriſſimum & mundiſſimum eſſe debet, operimentum vero exterioris conuerſationis debet eſſe per charitatem purpureum, & per cęleſtem vitam, & apparentiam hyacinthinum. Hierem. 10. Hyacinthus, & purpura indumentum eorum. Dico igitur quòd nauis vel ciuitas eccleſiæ facta eſt de abietibus de ſanir id eſt de pauperibus luminoſis, & a patre luminum per gratiam illuminatis. Mali etiam, id eſt prælati ipſius, facti ſunt de cedris libani id eſt perſonis in Deum eleuatis, & velo byſſino id eſt puritate conſcientiæ decoratis. Quercus etiam de Baſan id eſt perſonę fortes & conſtantes ſiccę, & abſtinentes ſcilicet martyres. Tranſtra eborea id eſt caſti confeſſores mente alios excedentes, decorem ipſius compleuerunt, hyacinthusque cęleſtis apparentiæ, purpura vero patientię ſibi operimentum charitatis dederunt. Sic igitur potuit antiquitus dicere nauis iſta. Perfecti decoris ego ſum, & in corde maris ſita id eſt in plenitudine omnium bonorum ſpiritua- D
lium collocata. Illi igitur tunc temporis poterat dici illud Hierem. 16. Similam, mel & oleum comediſti, & decora facta es. ¶ Poſtquam Ezechiel deſcripſit ciuitatem in ſimilitudinem nauis, incipit dicere de diuitijs, & gloria iſtius ciuitatis. Et ponit quomodo ad nundinas eius diuerſę gentes de diuerſis mundi partibus ducunt diuerſa mirabilia, & mercimonia, quæ repleta eſt, & glorificata nimis in corde maris, ſed illius finis fuit interitus, Vnde ſibi dicitur. In aquis multis adduxerunt te remiges tui, ventus auſtri contriuit te in corde maris, diuitię tuę, theſauri tui, inſtrumentum tuum, nautæ tui, & gubernatores qui tenebant ſuppellectilem tuam, & populi tui præerant viri bellatores tui cum vniuerſa multitudine tua cadent in corde maris, in medio maris opes tui ſibilauerunt ſuper te negociatores populorum. Ad nihilum deducta es, & non eris in perpetuum. ¶ Illud poteſt applicari contra mundanam religionem vel eccleſiam, quæ ſcilicet in principio fuit nauis ſalutifera, modo quo ſupra dictum eſt fabricata. Iſta enim antiquitus habebat nundinas ſpirituales, in quibus ſpiritualia pro terrenis dabat, & ſic ſanctos negociatores bonis cœleſtibus ditabat. Et ideo antiquitus populi ſeculares ad iſtam per deuotionem confluxerunt, mercimonia ſua ſcilicet redditus, & poſſeſſiones attulerunt, & eam ſummis opibus ditauerunt, nunc etiam ad alias nouas nundinas, ſcilicet vbi dantur ſpiritualia pro terrenis, beneficia pro pecunijs, alta officia pro carnalibus amicitijs, iam quaſi totus mundus incepit confluere, mercimonia munerum, precum & adulationum offerre, ita quòd iam conſtat eccleſiam diuitijs, opulentijs plenam eſſe, pompis, & ſuperbijs laſciuire. Sed pro certo timendum eſt, ne ventus auſtri, id eſt proſperitas ſua ipſam conterat, & in mare tribulationum, & amaricationum ſubuertat. Iam enim videmus quòd diuitiæ, theſauri, & multiplex

E inſtrumentum incipiunt ab eccleſia deficere, nautæ & gubernatores qui pſunt ſuo populo, id eſt prælati bellatores ſ. prædicatores & viri iuſti iam incipiũt cadere. Sicut ceciderunt a virtute morali, ita etiã videmus eos a pſperitate temporali, ita continue declinare, quia iuſto Dei iudicio fit ꝙ qui propter temporalia Deum voluerunt deſerere, etiam ipſam gloriam temporalem compellantur amittere, quapropter iam cernimus ꝙ opes temporales iam ceſſant, quòd quam illa nauis eccleſiæ ad nihilum deducitur, negociatoreſque, id eſt ſæculares iam eam contemnendo ſuper ipſam ſibilant & inſultant. Vnde Eſa. 2. Repleta eſt terra eius idolis. Et ſequitur Quod dies domini exercituum ſuper omnem ſuperbum & excelſum & arrogantem, & humiliabitur &c. Quis breuiter, poſtquam terra. i. eccleſia, incepit repleri auro, argento & diuitijs, ſtatim repleta eſt equis, id eſt viris luxurioſis, & ſuperbis & idolis, id eſt viris ignorantibus & pigris, quapropter iam incipit dominus ſuper ſuperbos & arrogantes clericos viſitare, & ipſorum ſuperbiam humiliare. Vnde illud Eſa. 32. Humiliuſte, humiliabitur ciuitas. ¶ Vel ſi vis dic contra mundi magnos ſtatus, & contra magna mundi imperia, quale fuit imperium, græcorum, perſarum, caldeorum, pœnorum, romanorum, & contra ſuperbas ſæculi ciuitates, qualis babylon, niniue, carthago, troia, & ſimiles, vel contra ipſos mundi ſuperbos dominos & tyrannos qualis fuit Nabuchonoſor, tyrus, Alexander, Iulius Cæſar, & alij, qui mundum per violentiam oppreſſerunt, & qui ſumma proſperitate floruerunt, nautas, naues & bellatores ad ſubiugandos populos habuerunt, ita quòd a cunctis mundi partibus populi mercimonis, id eſt tributa & munera detulerint, quos tamen cum regnis & imperijs ſuis per violentiam acquiſitis ventus auſter, id eſt flatus fortunæ ſubuertit in mare, id eſt in paupertatem ſubmerſit, & ad nihilum compulit & redegit. Pſal. 36. Vidi impium ſuperexaltatum ſicut cedros libani.

Capitulum vigeſimumoctauum. textus. Et factus eſt ſermo domini ad me, dicens. Fili. Moralitatum.

Capitulum, 13.

IN perſona & figura primi Angeli propheta pulchre reprehendit principem tyri, qui de ſua ſapientia ſuperbiebat, dicens, ſic eleuatum eſt cor tuum, &
F dixiſti, Deus ego ſum, & non homo, & in cathedra Dei ſedi, in corde maris cum ſis homo, & non Deus, & poſuiſti cor tuum quaſi cor Dei, Ecce ſapientior es tu Daniele & omne ſecretum non eſt abſconditum a te, in ſapientia tua & potentia tua feciſti tibi fortitudinem & acquiſiuiſti aurum & argentum in theſauris tuis, in negociatione tua multiplicaſti tibi fortitudinem, propterea eleuatum eſt cor tuum quaſi Dei. Ecce ego adduco ſuper te alienos robuſtiſſimos gentium, et nudabunt gladios ſuper pulchritudinem ſapientiæ tuæ, & polluent decorem tuum, & interficient te in medio incircunciſorum, morieris in corde maris &c. ¶ Iſta poſſunt applicari contra mundi ſapientes & aduocatos, qui præ cæteris habent cor altum & eleuatum. Videntur enim dicere ſe Deos eſſe & non homines, inquantum aliquid vltra alios homines ſapiunt, & inquantum omne ſecretum diuerſarum quæſtionum diſſoluere prætendunt, etiam quòd Danieli, id eſt cuicunque ſancto viro vel theologo in ſapientia ſe præponunt, & in cathedra Dei ſediſſe, id eſt in ſtudijs docuiſſe, vel in iudicijs vel in officijs pro tribunali iura reddidiſſe ſe dicunt. Igitur iſti cor ſuum quaſi cor Dei videntur ponere, inquantum ſe alijs noſcuntur præferre, & de ſcientia ſuperbire. Apoſtolus. 1. Corint. 8. Scientia inflat, charitas vero ædificat. Quid igitur? Pro certo iſti in ſua ſapientia, id eſt in conſilijs, iudicijs, aduocationibus, & ſectionibus acquirunt fortitudinem temporalem, multiplicant theſauros & G diuitias infinitas, & in negociatione vſurarum & mercimoniarum quas alij aliquando exercent, dilatant, multiplicant bona ſua, & acquirunt fortitudinem potentiæ ſæcularis. Ita ꝙ ſicut videmus, pauci ſunt qui talium reſiſtunt hodie poteſtati. Hierem. 4. Sapientes enim ſunt vt faciant mala, bene autem facere neſcierunt. Sed Deus tradet tales finaliter in manu robuſtiſſimarum gentium, ſcilicet demonum, qui gladijs infirmitatum & tribulationum qui ipſos acuunt, pulchritudinem ſuæ ſapientiæ polluunt, decoremque ſuæ temporalis gloriæ deſtruunt, & per mortem temporalem eos quandoque ſubito interficiunt, & in corde maris, id eſt in inferno per æternam damnationem occidunt. Iſtis igitur dicitur illud Eſa. 47. Sapientia tua & ſcientia tua hæc decepit te, & dixiſti. Ego ſum, & præter me non eſt altera, & veniet ſuper te malum, & non ſcies ortum eius, & irruet ſuper te calamitas quam non poteris expiari. ¶ Propheta loquitur ibidem de primo Angelo, dicens. Tu ſignaculum plenitudinis, plenus ſapientia ac perfectus decore, in delicijs paradiſi Dei fuiſti, omnis lapis precioſus operimentum tuum ſardius, topazius, iaſpis, cryſolitus, onyx & beryllus, ſaphirus carbunculus & ſmaragdus, aurum opus decoris tui. Tu Cherub extentus & protegens, poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulaſti, & es perfectus in vijs tuis a die conditionis tuæ. ¶ Iſta poſſunt exponi de quolibet viro iuſto, & maxime eccleſiaſtico vel prælato, quia talis debet eſſe ſignaculum ſimilitudinis per Dei & ſanctorum imitationem, Plenus ſapientia per ſpiritualem diſcretionem. Perfectus decore per honeſtam conuerſationem. In delicijs paradiſi eſſe per affectionem & per contemplationem. Omnium lapidum precioſorum operimentum habere per omnium virtutum adeptionem, quia in operimento perfectionis ſuæ debet relucere ſardius, qui timorem pellit, & facit audacem, id eſt ſpei virtus & ſoliditas. Topaſius qui lunam ſequitur, id eſt obedientiæ & imitationis bonorum conformitas. Iaſpis qui oculos clarificat, id eſt fidei ſplendor & lucíditas. Cryſolitus qui demones terret, id eſt humilitas. Onyx qui oculos facit tremulos, id eſt Dei timor, & ſua conſiderata leueritas. Beryllus qui litibus præeſt, id eſt patientia & benignitas. Sapphirus H qui diſcordes reconciliat, id eſt perfectus amor & charitas. Carbunculus qui ſumme emicat, id eſt diſcretio, ſapientia & ſagacitas. Smaragdus qui viſum recreat, id eſt bona conuerſatio & honeſtas. Aurum etiam quod ſumme ponderat, debet eſſe opus decoris ſui, id eſt morum grauitas & maturitas. Iſta enim omnia debent eſſe operimentum boni prælati, veſtis & regimen cuiuſlibet eccleſiaſtici, vel etiam viri iuſti, vt ſic dicatur illud Eccleſiaſt. quinquageſimo. Quaſi vas auri ſolidum ornatur omni lapide precioſo. Iſte inſuper debet eſſe Cherub, id eſt vir Angelicus, qui interpretatur plenus ſcientia, propter ſcripturæ fidei & ſcientiæ eruditionem. Debet eſſe extentus ad alios per liberalitatem & compaſſionem. Debet eſſe protegens per pauperum adiutorium & defenſionem. In monte etiam ſancto Dei vbi impoſitus eſt, id eſt in alto officio, dignitate & beneficio. Debet eſſe in medio lapidũ ignitorum, id eſt in medio bonorum conſiliatorum charitate ardentium per bona ſocietatis frequentationem, & ſic a die conditionis ſuæ id eſt a die iuuentutis vel promotionis debet eſſe perfectus in vijs ſuis per ſanctitatis profeſſionem, quia pro certo qui præmiſſa omnia habuerit, perfectus non immerito dici poterit. Item ꝙ de illo dici poterit illud. Eccleſiaſt. 31. Probatus in illo & perfectus inuentus, & erit illi gloria æterna. Conſequenter loquitur ibidem propheta, ꝙ Cherub qui fuerat in monte ſancto Dei & delicijs paradiſi perfectus ſcientia, & decore, quòd propter negociationes etiam quibus ſe immiſcuerat, perdidit omnia ſua. Dicit igitur ſibi ſic. In multitudine negociationis tuæ repleta ſunt interiora tua iniquitate, & peccaſti, eieci & de monte ſancto meo,

&

A & perdidi te o Cherub, & prodiens de medio lapidum ignitorum, eleuatum eſt cor tuum in decore tuo, perdidiſti ſapientiam tuam in multitudine iniquitatum tuarum, perdidiſti ſanctificationem tuam. Producam igitur ignem de medio tui, & dabo te in cinerem ſuper terram, in conſpectu omnium videntium te, nihil factus es, & non eris in perpetuum. ¶ Iſta poſſunt applicari contra religioſos, & eccleſiaſticos negociatores, vel negociatorum ſeculi tractatores, vel curiarum principum tractatores, quia proculdubio multi ſunt hodie in monte ſancto Dei, in Eccleſia, & delicijs Paradiſi, id eſt in religione, qui licet ſint pleni ſapientia, & perfecti decore id eſt honeſtę conuerſationis decentia, in mundi tamen negocijs ſe immergunt, & in rebus ſecularibus ſe delectant, quapropter ſæpe fit quòd interiora mentis ſuæ iniquitate replent. Iſti igitur ſunt qui in decore ſuo id eſt in gratijs ſibi a Deo collatis cor ſuum eleuant, & ſuperbiūt, ſed ſic relaxante domino manum ſuam, ſanctificationem gratiæ ſuæ vbicunque diſcretionem, & ſapientiam perdunt. Tales igitur de monte ſancto, id eſt de ſtatu ſanctitatis eijciuntur, per diuerſa peccata perduntur, & igne diuerſarum concupiſcentiarum vruntur, & finaliter nihil reputantur. Pſalm. 57. Ad nihilum deuenient tanquam aqua decurrens. Quod potiſſime de clericis mercatoribus, vſurarijs & ſimoniacis poteſt dici, qui ſcilicet malis & inhoneſtis contractibus, & vſurarijs & ſimoniacis pactionibus in religione, & eccleſia indecenter viuunt, nō aduertentes quod vendentes, & ementes dominus de tēplo eiecit. Vnde in euange. Ioh. 2. Auferte iſta hinc, & nolite facere domum patris mei domum negociationis. Vtinam ergo tales negociatores de monte ſancto Dei fuiſſent eiecti & a ſtatu eccleſiaſtico deſtituti.

Capitulum vigeſimumnonum. Textus. In anno decimo, & duodecimo menſe vna Dei menſis. Moralitatum. Capitulum. 14.

LOquitur dominus pharaoni regi ægypti ſub figura vnius draconis in fluminibus quieſcētis dicens ſic. Ecce ego ad te o pharao rex ægypti draco magne, qui cubas in medio fluuiorum & dicis. Meus eſt fluuius, & ego feci memet ipſum, & ponam
B frenum in maxillis tuis, adhærere faciam piſces fluuiorum ſquamis tuis, & extraham te de fluminibus tuis, & proijciam te in deſertum, & omnes piſces fluminis tui ſuper faciem terræ cadent, beſtijs terrę & volatilibus cœli dedi te ad deuorandum. ¶ Tales dracones videntur eſſe multi eccleſiaſtici mali vel mundi diuites & auari, vel mali principes & prælati, qui dracones dicuntur, eo quòd per auariciam rapinam vel ſeuitiam inflammantur. Hi ſunt igitur qui cubant in fluminibus deliciarum. Hi ſunt quibus adhærent multi piſces, id eſt multitudo malarum familiarium, nepotum, conſanguineorum & compatriotarum. Hi ſunt qui bonum quod habent, non attribuunt Deo, immo ſeipſos ſe feciſſe, & ſua induſtria ſtatum ſuum acquiſiuiſſe dicunt, ad laudem virtutum propriarum, quia pro certo tales ſolet dominus freno mortis infrenare, & eos in deſertum, id eſt in infernum proijcere, & piſces ſuos ſibi adhærentes, id eſt malam ſuam ſequelam & parentelam cum ipſo perdere, & a ſtatu proſperitatis eijcere, & beſtijs, id eſt tyrannis, qui bona ipſius mortui diripiunt, & volatilibus, id eſt demonibus qui animam rapiunt, finaliter ipſos dare. Conſtat enim, quòd tales maligni iuſto Dei iudicio de fluminibus deliciarum, & a ſtatu proſperitatis cadunt, piſces ſibi adhærentes, id eſt ipſorum conſanguinei, & familiares, qui ſcilicet propter eos in honorem fuerant, pariter corruunt, & pereunt. Zach. 13. Percutio enim paſtore diſpergentur oues gregis. Dracones etiam, id eſt ſitibundi diuites, poſtquam diu fuerunt in fluminibus deliciarum, iuſtum eſt quod extrahuntur ad deſertum miſeriarum, & maxime illi qui dicunt, quòd ipſi fecerunt ſemetipſos, id eſt illi qui bona ſua non Deo, ſed propriæ induſtrię attribuunt, ipſum Deum quamplurimum offendunt, quapropter de fluminibus deuotionis quantum ad animam, vel de fluminibus deliciarum, quantum ad corpus merentur extrahi, & in deſertum peccati vel miſeriæ relegari. Vere enim illi qui bona ſua ſpiritualia ſibi attribuunt, merito labi in diuerſa vitia permittuntur. Illi vero qui bona ſua temporalia ad Dei gratiam non referunt, ad deſertum paupertatis merito deuoluuntur. Gen. 29. Vnde Gregorius dicit. Quod conditoris diſpenſatione agitur, quòd de ſe confidens anima tentationis iaculo feriatur, vt infirma quid ſit, inueniatur, & faſtum ſuperbiæ prætermittat. Hic etiam fit mentio de baculo arundineo ægypti de quo etiam habetur in lib. 4. Reg. 18. & Eſa. 36. Aegyptus enim baculo arundineo comparatur, qui nullam ſoliditatem habens, cum ſe ei innixi homo voluerit, protinus frangitur & caſſatur. Apparet enim eſſe fortis & ſolidus. Veruntamen, ſi deſuper innixus fueris onus impoſitum non ſuſtinet, cum ſit intus vacuus & inanis. Tales ſunt falſi amici qui exterius videntur ſplendidi, & per promiſſam fidelitatē ſolidi, quoniam ſi quis probauerit vel in aliquo neceſſitatis articulo eis inniti, & in eis confidere voluerit, vel onus alicuius laboris ſuſtinendi ipſis impoſuerit, ſtatim ipſum per impatientiam, & infidelitatem fractum videbit. Ita quòd illud quod promiſit ere videbatur ſcilicet fidelitatem, non faciet nec tenebit. Soliditatem enim, & ſtabilitatem habet ſolummodo exterius in apparentia, vacuus autem eſt & inſolidus interius in conſcientia, quia ſcilicet iſte fidelitatem habet in ore, nunquam in opere, vel in corde. Eſa. 36. Ecce confidis ſuper baculum iſtum arundineum confractum ægyptum, cui ſi innixus fuerit homo, confringetur, & perforabit manum eius. Sic & Pharao omnibus confidentibus in eum. Vel dic quòd iſte baculus ſignificat proſperitatem mundanam, mundum, corpus, vel vitam temporalem vel diabolum. Iſta enim omnia licet videantur ſolida, ſunt tamen fragilia atque fluida, quia vbi quis diutius ſperat viuere, vel in proſperitate gaudere ibi baculus iſte ſibi per mortem, vel infortunium citius frangitur, & eum magis percipit variari. C

Capitulum trigeſimumprimum. textus. Et factum eſt in anno vndecimo tertio menſe, vna menſis. Moralitatum. Capitulum. 15. D

ASſur regem ſuperbiſſimum Ezechiel comparat cedro, dicens ſic. Ecce aſſur inquit, quaſi cedrus in libano, pulcher ramis frondibus nemoroſus, excelſuſque altitudine, & inter condenſas frondes eleuatum eſt cacumen eius atque nutrierunt illum, abyſſus exaltauit eum flumina eius manabant in circuitu radicum eius, riuos ſuos emiſit ad vniuerſa ligna nemoris, propterea eleuata eſt altitudo eius, multiplicata ſunt arbuſta eius & eleuati ſunt rami eius præ aquis multis. In ramis eius fecerunt nidos volatilia cœli, ſub frondibus eius habitabant omnes beſtiæ ſaltuum, & ſub vmbra habitabant cœtus gentium plurimarum, cedri non fuerunt altiores illo in paradiſo Dei, abietes vero non fuerunt æquatę frondibus eius. Omne lignum paradiſi non erat aſſimilatum ei & pulchritudini eius, quapropter emulata ſunt eum omnia ligna voluptatis, quæ ſunt in paradiſo. Sed quid. Pro certo dominus dicit. Pro eo quòd eleuatum eſt cor eius in altitudine ſua, traditus eſt in manibus fortiſſimi gentium, & ſuccident eum crudeliſſimi nationum. Conſtringentur arbuſta eius & fugient de ſub vmbra eius

E populi terræ. Et ſic dicitur, quòd deductus eſt cum lignis
voluptatis ad terram vltimam, cum deſcendentibus ad
inferuum & ad interſectos gladio, & conſolata ſunt ſuper
eum omnia ligna. ¶ Per talem cedrum intelligo mundi di-
uites, & ſuperbos, in dignitatibus & officijs conſtitutos,
vt ſunt ad litteram aliqui mali ſeculares vel clerici in præ-
latorum vel principum officijs eleuati. Pſalm. 36. Vidi im-
pium ſupereleuatum, & exaltatum ſicut cedros liba-
ni &cæt. Quia iſti hodie in libano huius mundi per pro-
ſperitatem ſunt pulchri, frondibus, id eſt diuerſis poſſeſſio
nibus ſunt nemoroſi, dignitatibus, & officijs ſunt eleua-
ti, & excelſi, & etiam inter frondes, & inter altos & ma-
gnates & diuites præ alijs ſunt exaltati, ita ꝙ in paradiſo &
in eccleſia vel patria pauca ſunt ligna quæ eis in gloria aſſi
milentur, ita ꝙ ipſi abietes & platani, id eſt ipſi diuites, an-
tiqui, nobiles, excelſi, milites, principes vel prælati ipſorum
mundanæ proſperitati & gloriæ nullatenus adęquantur. Si
cut ad litteram videmus de multis aduocatis & officiali-
bus regijs, & ſimilibus qui in mundana gloria magnos no-
biles antecedunt, quia hodie quaſi totus honor & proſpe-
ritas ſæculi ad iſtos eſt deuoluta. Eſa. 60. Gloria libani ad
te veniet, decor carmeli & Saron, & breuiter altitudo ſui
ſtatus ſuper alios eleuatur, arbuſta etiam eorum, id eſt fa-
miliares & compatriotæ, propter eos ad officia vel benefi-
cia eleuantur, volucres cœli, id eſt nobiles non dedignãtur
nidificare, id eſt moram contrahere apud ipſos. Dan. 4. Erãt
ſubtus eam habitantes beſtiæ terræ & in ramis eius com-
morantes aues cœli, & ex ea veſcebatur omnis caro. Ratio
autem iſtorum eſt, quia aquæ diuitiarum nutrierunt iſtos,
& abyſſus, id eſt diabolus exaltauit eos, & flumina diuerſa-
rum penſionum, & lucrorum irrigauerunt iſtos, quapro-
pter non mirum ſi contingit ipſos eſſe magnificatos & ex-
celſos. Sed quia iſti de tanta ſua altitudine & ſublimitate ſe
erigunt in ſuperbiam, & cor eorum per inanem gloriam
exaltatur, ideo finaliter in manus crudelium, id eſt demo-
num traduntur, ita ꝙ quandoque fit ꝙ temporaliter per in
fortunia ſuccidantur, ita ꝙ arbuſta eorum, id eſt improbi
familiares & filij, qui per eos exaltati & promoti fuerant,
temporaliter confringuntur, & beſtiæ, id eſt ſimplices ſub-
diti de vmbra ſui dominij liberantur ipſiſque obedire am-
plius non dignantur. Iſti etiam ad locum inferni vel ter-
F ram infimam paupertatis deducuntur, ita ꝙ ligna terræ in
fima, id eſt pauperes quos depreſſerant, de caſu ipſorum
non modicum exulolantur, dicentes illud Eſa. 14. Quomo
do cecidiſti lucifer, qui mane oriebaris? corruiſti in ter-
ram qui vulnerabas gentes & tu vulneratus es ſicut & nos,
noſtri ſimilis factus es. ¶ Vel dic ꝙ iſta arbor eſt eccleſia,
G quæ propter flumina donorum ſpiritusſancti, quæ eam ve-
getauerunt, & propter abyſſum æternæ ordinationis, &
aquas diuinæ gratiæ & deuotionis, quæ eam nutrierunt,
ita eſt hodie exaltata diuitijs & potentijs dilatata, ꝙ cedri,
abietes & platani, id eſt mundi alti principes, diuites & do
mini, ſibi nullatenus adęquantur, alia etiam ligna paradiſi,
id eſt aliæ ſectæ quæ fuerunt ſcilicet lex naturæ, & ſecta etiã
legis ſcriptę ſibi nullatenus comparantur, vnde iam factum
eſt ꝙ in ramis ſuorum officiorum, volucres cœli id eſt mun
di nobiles gaudent nidificare, beſtiæ vero & populi, i. infe-
riores ſimplices ſubditi ſub vmbra fidei ſuæ lætantur habi-
tare, quia iſta arbor de tanta ſui ſublimitate & proſperitate
eſt in ſuperbiam erecta, & cor eius quam plurimum eleua-
tum, iam paulatiue in manus crudeliſſimorum, i. princi-
pum & tyrannorum traditur, arbuſta eius, i. perſonæ eccle
ſiaſticæ franguntur & ſuppeditantur. Aues, i. nobiles ſubeſ-
ſe eccleſiæ maxime in temporalibus dedignantur. Ideo de
ſub ipſis, i. iuriſdictione eius effugere probantur, populi ẽt,
id eſt fideles ad alienas ſectas quotidie fugiunt, & per ſchiſ
mata vmbram eccleſiæ derelinquunt, ita ꝙ iam gladijs, id
eſt tribulationibus tyrannorum taliter eſt truncata, ꝙ iam
ad terram vltimam, id eſt ad miſeriam eſt deducta. Vnde
dicitur. Tren. 1. Facta eſt quaſi vidua domina gentium, prin
ceps prouinciarum facta eſt ſub tributo. ¶ Vel dic ꝙ talis
cedrus eſt vir contemplatiuus & altus, qui aquis deuo-
tionis nutritur, fluminibus ſpiritusſancti rigatur, & ſic ad
perfectionis altitudinem exaltatur, ita ꝙ abietum & plata-
norum, id eſt mundanorum ſapientum nulla ſibi ſublimi-
tas adæquatur, ligna etiam paradiſi, id eſt alij fideles ſibi
nullatenus comparantur. In ramis enim ſuarum affectio-
num nidificant aues, id eſt Angeli per delectationem, ſub
vmbra ſuorum exemplorum habitant beſtiæ & populi, id-
eſt homines ſimplices & ignari per imitationem. Veruntã-
men quando ex tali ſanctitate cor eorum per præſumptio-
nem & inanem gloriam eleuatur, ſæpe fit ꝙ relaxante do-
mino manum ſuam, in manibus crudelium, id eſt demo-
num per peccata cadere permittuntur, & finaliter ad infer-
num & ad terram vltimam deducuntur. Eſa. 14. Detracta
eſt vſque ad inferos ſuperbia tua. Bene igitur conſulitur
ab Apoſtolo. 1 Cor. 10. Qui ſtat, videat ne cadat. Præter-
mitto figuram de morte & de deſtructione illarum natio-
num quæ ponuntur Ezec. 32. vbi dicitur. Ezec. 34. Illi mo-
ſoch, ibi tu bal, ibi elam, & ſic de alijs, quia ipſam alibi re-
colo me dixiſſe. De conditionibus etiam boni paſtoris &
mali paſtoris quæ ponuntur hic, nihil hic pono, quia om-
nia iſta non videntur poſita narratiue, ſed potius litterali-
ter & ordinatiue.

Capitulum trigeſimumſeptimum. textus. Facta eſt ſuper me manus domini, & eduxit me in ſpiritu. Moralitatum. Capitulum. 16.

VIdit Ezechias vnum campum plenum oſſibus, quæ
erant multa valde ſuper faciem campi ſicca ve-
hementer. Accidit ex voluntate Dei, ꝙ ezechie
le prophetante facta eſt commotio, & acceſſe-
runt oſſa ad oſſa, vnumquodque ad iuncturam ſuam, & ec-
ce ſuper eos nerui & carnes, & extenſa eſt ſuper eos cutis,
& ſpiritum non habebant, & prophetauit ad ſpiritum di-
cens de quattuor ventis. Veni ſpiritus & ſuffla ſuper inter-
fectos iſtos & reuiuiſcant. Et ingreſſus eſt in ea ſpiritus, &
vixerunt, & ſteterunt ſupra pedes ſuos exercitus grandis
valde nimis. ¶ Iſta oſſa poſſunt ſignificare congeriem ſeu
congregationem omnium peccatorum, qui ſunt in campo H
huius mundi, vel in campo eccleſiæ militantis, qui ſunt nu-
di, id eſt ſine conuerſationis decore, & ſicci, id eſt ſine com
paſſionis humore, ab inuicem diſtincti, id eſt ſine dilectio-
nis amore, ſpiritu carentes, id eſt ſine gratia & deuotio-
nis vigore, ſine neruis, id eſt ſine concordiæ ligamento vel
fortitudinis fulcimento, & ſine carnibus, id eſt ſine pietatis
mollicie vel lenimento. Vnde dicitur Eze. 37. in perſona
peccatorum. Aruerunt oſſa noſtra, abſciſſi ſumus. Sed pro
pheta prophetante, id eſt prædicatore prædicante, vel præ-
lato redarguente, in iſtis oſſibus fit quandoque commo-
tio contritionis, & accedunt oſſa ad oſſa per affectum ſpi-
ritualis deuotionis, & applicatur vnumquodque ad iunctu
ram ſuam per ligamentum concordis vnionis, & pro eo
etiam quòd quilibet efficitur contentus proprij gradus, &
promotionis. In iſtis igitur ſtatim creſcere incipiunt ner
ui, id eſt fortitudo, carnes, id eſt pietatis fluida plenitudo,
cutis id eſt honeſtatis exterior gratitudo, & a quattuor vẽ-
tis, id eſt in quattuor bonis affectibus, venit in eis ſpiritus
id eſt diuinæ gratiæ ſanctitudo. Vnde dominus dicit tali-
bus penitentibus illud quod ibidem dicitur. Dabo ſuper
vos neruos, & ſupercreſcere faciam in vobis carnes, & ſu-
perextendam in vobis cutem, & dabo vobis ſpiritum, & vi-
uetis. Sic igitur fit, quòd inſufflante ſpiritu ſancto ſuper oſ
ſa arida, id eſt ſuper indeuotos peccatores, & eos ſubin-
trante, ſtatim incipiunt per gratiam viuere, a terra, id eſt
ab effectu terrenorum ſurgere, & ea contemnere, & erecti
per ſpem & contemplationem & rectitudinem mentis ſta-
re. Ezech. 2. Ingreſſus eſt in me ſpiritus, & ſtatuit me ſu-
per pedes meos. ¶ Vel dic quòd quattuor partes a qui-
bus venit ſpiritus in mentem aridam & indeuotam, ſunt
quattuor conſiderationes quibus penitens debet uti, ſcili-
cet natiuitatis vilitas, mortis neceſſitas, inferni aſperitas
& paradiſi fęlicitas, quia peccator, qui ad iſtas partes be-
ne conſiderat, & attendit, Spiritum ſanctum in ſe

A faciliter rapit &c. ſicut ſupra. ¶ Vel dic ꝙ talia oſſa arida ſunt hypocritæ, qui quamuis habeant neruos confœderatiuæ colligationis, carnes non fictæ cópaſſionis, cutẽ honeſtæ conuerſationis, ſpiritum tamen vt dicitur, nõ habebát inquantum carent ſpiritu gratiæ & deuotionis. Vnde dicitur. Sap. 1. Spiritus diſciplinæ effugiet fictum &c.

Capitulum trigeſimumoctauum. textus. Et factus eſt ſermo domini ad me dicens. Fili hominis. Moralitatum Capitulum. 17.

MInatur dominus cuidam principi futuro qui dicetur Gog, qui cum magnis exercitibus aſcenſurus eſt, & in nouiſſimo annorum ad terram Iſrael ad ſpolia populi Dei detrahenda, & dicit ſic. In igne zæli mei locutus ſum dicit dominus, quia in die illa erit magna commotio ſuper terram, & cõmouebuntur á facie mea piſces maris, volucres cœli, beſtię terræ, & omne reptile quod mouetur ſuper humum, cunctique homines qui ſunt ſuper faciem terræ, & ſubuertentur montes, & cadent ſæpes, & omnis murus corruet in terram, & gladius vniuſcuiuſque ad proximum ſuum, ignem & ſulphur pluam ſuper eum, & ſuper exercitum eius. ¶ Illud poteſt exponi contra diabolum, qui cum exercitibus ſuis id eſt congeria malorum non ceſſat contra populum domini id eſt contra beatos quotidie militare, & eos bonis ſuis ſpiritualibus ſpoliare, quia pro certo in nouiſſimo annorum, ſcilicet in die iudicij, iſte cum toto exercitu reproborum peribit. Tunc enim fiet commotio, & mirabilis eorum mutatio, quia ſcilicet in igne furoris, id eſt iuſticiæ & rigoris ipſius dei, commouebuntur a ſtatu ſuæ mundanæ proſperitatis piſces maris, id eſt voluptuoſi, volucres cœli id eſt ſuperbi & ambitioſi, qui non quęrunt niſi alta, beſtię terrę, id eſt auari atque diuites, reptilia, id eſt infirmi, mali pauperes homines, qui ſunt ſuper faciem terræ, ſcilicet eccleſiæ, hoc eſt dictu, mali clerici & ſeculares. Tales igitur ſunt de exercitu iſtius regis. Gog, id eſt diaboli, & ideo dominus finaliter ignem & ſulphur, id eſt ardorem & fœtorem æternæ damnationis ſuper eos pluet, gladium ſuæ diuinę ſententiæ in eos mittet, montes, id eſt ipſorum altos

B ſtatus deſtruet, ſæpes & muros eorum, id eſt ipſorum malos fautores & protectores ſubuertet, & eos oẽs ad infernum damnabit, interficiet & occidet, quia pro certo Gog cum ſuis exercitibus, id eſt diabolus cum ſuis peruerſis hominibus in iudicio deſtruetur, & malorum ſtatus & proſperitas ſubuertetur. Pſal. 10. Ignis, ſulphur & ſpiritus procellarum, pars calicis eorum.

Capitulum quadrageſimum primum. Textus. Et introduxit me in templum, & menſus eſt frontes. Moralitatum. Cap. 18.

TEmplum quod vidit Ezechiel cum ſua mirabili diſpoſitione & ſtrabrica, non faciliter exponitur, ſed qui ſignificationẽ ſuam deſiderat, videat Gregorium in homelia ſuper Ezechielem. Non enim eſt meum tam difficillima exponere, qui non quęro niſi aliquid de ſegete ſcripturarum excerpere vt poſt meliores poſſim aliquem manipulum colligere. Dicit igitur quòd Ezechiel in deſcriptione templi vidit quandam picturam in pariete, quam Cherubin nominabat. Erat enim pictura animalis quod duas facies habebat, ſcilicet ab vna parte faciem hominis, & ab alia parte faciem leonis, & iuxta quálibet faciem palmæ ſpecies pingebatur, ad quá ipſa facies Cherubin vertebatur. ¶ Iſta pictura poteſt ſignificare viros eccleſiaſticos, & maxime prælatos qui in templo eccleſiæ ſunt locati, quia pro certo illi debent dici Cherub, qui interpretatur plenitudo ſcientiæ, quia illi debent eſſe viri ſcientifici & diſcreti. Ezech. 28. Tu Cherub extẽtus & pro

C tegens, plenus ſapientia & perfectus decore. Debent etiam habere duas facies, inquantum in facie apparentiæ exterioris conuerſationis & moris, ipſi eſſe debent diuerſimode duplicati, quia ſecundum diuerſitatem locorum, temporum & perſonarum, ipſi debent eſſe in conditionibus variati, quia in ipſis debet eſſe facies hominis & facies leonis inquantum debent eſſe aliquotiens humani & benigni, quandoque vero ſeueri & leonini, vt ſint ſicut homines quantum ad miſericordiam & benignitatem, leones vero quantum ad iuſticiam & ſeueritatem, vt ſic facies humana reſpiciat bonos ad promouendum, leonina vero reſpiciat malos ad puniendum. Ezech. 1. Facies hominis & facies leonis. Veruntamen quælibet facies debet palmam reſpicere, quia miſericordia & iuſticia ſe debent ad palmá æternæ gloriæ, & ad vitiorum victoriam ordinare, ſiue ſit homo miſericos ſiue iuſtus, ſemper debet intentionem rectam habere, & ad hoc quòd palmam gloriæ poſt modum capiat anhelare, dicens illud. Cant. 7. Aſcendam in palmá, & apprehendam fructum eius. ¶ Hic fit mentio, quòd ſacerdos quando miniſtrabat in templo, induebat veſtimenta ſua ſancta, quando vero redibat ad populum, veſtimenta ſua exuebat, & ſua communia induebat. ¶ Sic vero quilibet ſacerdos, id eſt quilibet ſacer ac ſanctus dux, id eſt quilibet iuſtus, quando in ſanctuario paradiſi vel in templo eccleſiæ per ſeruitij diuini executionem miniſtrat, veſtimenta ſancta, id eſt ſanctam & fidelem conuerſationem debet induere, & continentia morum ſpiritualium ſe ornare. Vnde dicitur. Le. 19. Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum veruntamen quando redit ad populum, id eſt quando ad vitam actiuam reuertitur, & ad mundi negocia conuerſationemque ſecularium applicatur, tunc debet illas ſanctas veſtes exuere, veſteſque communes induere. i. conuerſationem magis affabilem accipere & communem vt ſic illis cum quibus habitat, ſe ſtudeat (ſine peccato tamẽ) pro viribus conformare. Leui. 6. Veſtietur veſtiſtimentis alijs &c. ¶ Vel dic quód ſecundum locum & perſonas, gradum, ſtatum & officium quod habemus neceſſe eſt aſſumere ſanctas veſtes, moreſque induere magis graues. Quando tamen prædicta ceſſant, tunc homo proprias debet veſtes reſumere, & ſicut ante conſueuerat ſe habere. Apoſtolus. 1. Cor. 9. Omnibus omnia factus ſum. ¶ Vel dic quòd loca quandoque nocent ſeu proficiunt ad virtutes, quia ſcilicet ſi in loco ſancto manſeris, veſtem ſanctę conuerſationis habebis, ſi vero ad populum vel ad ſecularia negocia exteris, mores ſeculares & laicos reportabis. Vnde. Se-

D neca epiſtola. 9. Nihil tam damnoſum bonis moribus, quá in ſpectaculo reſidere.

Capitulum quadrageſimumquartum. Textus. Et conuertit me ad viam portæ ſanctuarij exterioris, quæ reſpicit ad orientem. Moralitatum. Capitulum. 19.

VIdit Ezechiel portam in ſanctuario, & erat clauſa, & dictum eſt ſibi quòd porta hæc clauſa erit & vir non tranſibit per eam, quoniá dominus Deus Iſrael ingreſſus eſt per illam, eritque clauſa principi, princeps iſte ſedebit in ea. ¶ Dic quòd iſta porta eſt beata virgo, quæ in ſanctuario caſtitatis & ſanctitatis poſita, ſemper per virginitatis ſigillum mente & corpore fuit clauſa. Vir enim per iſtam portam non tranſibit, inquinatum ipſam homo per copulam carnis non cognouit. Eſa. 52. Non tranſibit per te in circunciſus & immundus. Dominus enim ſolus ingreſſus eſt per eam per carnis aſſumptionem. Nam ipſi, principi Chriſto fuit clauſa per virginitatis dedicationem, & ipſe ſolus in ea ſedit per corporalem habitationem. Pſalm. 117. Hæc porta domini, iuſtus intrabit per eam. Vnde dicitur Cant. 4. Hortus

E conclufus ſoror mea hortus concluſus fons ſignatus. ¶ Ibidem ordinat dominus, ꝙ leuitæ qui receſſerant ab eo, & errauerunt in idolis ſuis, ꝙ nõ debebant ad eum acceda re, nec ſanctuariũ intrare, nec in ſacerdotio miniſtrare. Soli enim filij Sadoch, qui cuſtodierũt cerimonias ſanctuarij mei, cum peccarent filij Iſrael, ipſi ſtabunt in cõſpectu meo, vt offerant mihi adipem & ſanguinem, ipſi ingredientur ad ſanctuarium, & accedent ad menſam meam vt miniſtrent mihi Aduerte tamen ꝙ iſti ſacerdotes debebant indui veſtibus lineis, nec debebat ſuper ipſos accedere quicquam laneum, vittæ lineæ erãt in capitibus eorum, fœminalia linea in lumbis eorum, & non accingentur. In ſudore caput ſuum non radent, comam ſuam non nutriẽt, ſed capita ſua tondent, vinum cum ingreſſuri ſunt atrium, non bibent. Viduam aũt repudiatam non accipient, ad mortuum generaliter non intrabunt, populum quid ſit inter ſanctum & pollutum docebunt, legem teneri & iuſta iudicia iudicabunt. ¶ Sic vero chariſsimi, illi ſacerdotes & leuitę, i. eccleſiaſtici, qui a domino per vitia receſſerunt, & idolis ſuis .i. diuitijs per auariciam, malis mulieribus per luxuriam vel malis ſuperioribus, per Simoniam ſeruierunt, nõ ſunt digni domino miniſtrare, nec ad ſanctuarium ſacrificij altaris accedere, nec ſacerdotio gaudere. Soli enim filij ſadoch, qui interpretatur iuſtus, ſ. ſoli filij iuſticiæ qui legis diuinæ cerimonias cuſtodire conſueuerunt, digni ſunt, ad menſamque altaris accedunt, & ꝙ ſacerdotio funguntur, & ꝙ adipem .i. Chriſti carnem & ſanguinem offerant & miniſtrent. Leuit. 22. Omnis alienigena non accedat. Item omnia veſtiméta .i. omnes mores & conditiones illarum linearum & pura & ſancta debent eſſe, & nihil laneum. i. nihil carnale vel indecens debet in eo apparere. Lignum enim quod eſt candidum, puritatem ſignificat, lana vero quæ de carne naſcitur, carnis voluptatem deſignat, & ideo in capite cordis & mentis debet eſſe vitta linea. i. puritas innocẽtiæ interioris, & in lumbis debent carnis fœminalia linea reſtringi. i. continentia caſtitatis exterioris teneri. Leui. 16. Tunica linea veſtietur, & feminalibus lineis verecunda celabit. Iſti igitur quãdoque ſudant in confeſsione vitia emittendo, nullo modo

F debent accingere ſeipſos per vitia reſtringendo, ſed potius laxare omnia integere confitendo. Illi etiam qui in templo eccleſiæ miniſtrant, non debent vinum, ſupple in quo eſt luxuria, bibere, voluptati ſuperflue intendendo. Apoſtolus. Ephe. 5. Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria. Iſti etiam debent comam .i. diuitiarum ſuperfluitatem nutrire & tamen ex toto ipſi non debent caput mentis à capillis diuitiarum radere vel nudare, tondere tamen debent illos capillos ipſis pauperibus erogando, & plus debito creſcere non ſinendo, ſuperfluitatem omnimodam tonſuram temperantię reſecando. Raſura enim omnimodam abdicationem diuitiarum deſignat. Tonſio vero quæ partem auſert, & partem dimittit, tẽperatam reſecationem inſinuat, ad denotãdum ꝙ eccleſiaſticus debet ſuperflua expendere, & retinere neceſſaria vnde viuat. Vnde. in Prouer. 30. Diuitias nec paupertates dederis mihi Domine, ſed tribue tantũ victui meo neceſſaria. Item iſti non debent viduam aut repudiatam. i. retroactam malam vitam ab eis dimiſſam per recidiuum aſſumere. Quia dicitur. Lu. 9. Nemo mittens manum ſuam ad aratrum &c. Ad mortuos etiam .i. ad infames & malas perſonas non debet accedere, nec ſocietatem cum ipſis contrahere, ſed populũ ad litteram debent docere, & ad diſcernendum inter ſanctum & pollutum, bonum & malum, debent inſtruere, & inter virum & proximum ſuum iuſte iudicare. Pſal. 57. Iuſte iudicate filij hominum. ¶ Dicit ibidem dominus, quòd illi qui dereliquerant eum, & idola adorauerant, ianitores in domo domini futuri erant. ¶ Sic vero hodie ſunt illi in domo eccleſiæ ianitores, i. prælati & introductores, qui dominum & Deum derelinquunt, & idola. i. mundi bona diligunt atque colunt. Bona enim mundi idola ſunt, quia ad ſimilitudinem, non veritatem prætendunt. Vel etiam idola ſunt maiores & ſuperiores, quia qui iſtos adulationibus coluerit atque muneribus, ianitor in eccleſia, id eſt officialis, prælatus vel introductor faciliter erit.

Capitulum quadrageſimum ſextum. Textus. Hæc dicit dominus. Porta atrij interioris quæ reſpicit ad orientẽ. Moralitatum. Cap. 20. G

IN veſtibulo domus domini quam vidit Ezechiel, erant duę portę, ſ. aquilonaris & meridionalis, per quas populus intrabat in veſtibulum. Veruntamen ſic fiebat, quòd ille qui illuc intrabat, nunquam per eandem portam redibat, immo ſemper per portam oppoſitam exibat, & econtra, excepto principe, qui eadem porta qua intrabat egredi poterat ſi volebat. ¶ Pars aquilonis ſterilis & frigida, in ſcriptura ſignificat in mundo ſtatum aduerſitatis & paupertatis. Pars vero meridionalis luminoſa & calida deſignat ſtatum proſperitatis. Veſtibulum deſignat ſtatum huius vitæ vel cuiuſcumque mundanæ vel eccleſiaſticæ dignitatis. Iſtud igitur eſt verum moraliter loquendo, quòd nullus eſt qui eadem porta egrediatur per quam intrat, quinimmo vt communiter per contrariam portam, i. per contrarium ſtatum & motum de mondo vel eccleſia egrediuntur. Illi enim qui intrant per viam aquilonarem, i. per mundi tribulationem & paupertatem, ſolẽt per viã oppoſitam, ſ. per viam meridionalem, i. per ſtatum proſperitatis exire. Econtra vero qui per meridionalem intrauerit, per aquilonarem aduerſitatis exibit, quia re vera illi qui in iſto mundo ſunt in aduerſitate, erunt cum exiuerint in cœli proſperitate. Econtra vero illi qui hic intrant per ſeculi conſolationes, finaliter exibunt per inferni tribulationes. Non eſt enim decens, immo vt communiter & impoſsibile, ꝙ de aquilone ad aquilonem, i. de paupertate ad paupertatem venias. Nec quod de meridie ad meridiem, i. de mũdi gloria ad cœli gloriam poſt accedas, quinimmo vt comoniter de aquilonari ad meridiem & econuerſo graditur, & de mundi tribulationibus ad proſpera, necnon de mundi proſperis ad aduerſa peruenitur. Illud tamen poteſt falli in principe, i. in aliquibus viris principibus & ſpiritualibus, qui a Deo priuilegiati per portam quam intrant, exeunt qui de proſperitate mundi ad cœli proſperitatem tranſeunt, & econtra quandoque de tribulatione mundi ad inferni deſolationem tranſcurrunt. Vnde dicitur tertio Reg. 13. Non reuerteris per viam qua veniſti. H

Capitulum quadrageſimumſeptimum. Textus. Et conuertit me ad portam domus, & ecce aquæ egrediebantur. Moralitatum. Cap. 21.

DIcit Ezechiel, quòd ipſe vidit aquas redundantes à latere dextro templi, & ecce vir habẽs funiculum in manu ſua, & menſus eſt mille cubitos, & tranſduxit me per aquam vſq; ad talos, & reuerſus menſus eſt mille cubitos, & tranſduxit me vſque ad genua, tandem menſus eſt mille cubitos, & tranſduxit me per aquas vſque ad renes. Et finaliter menſus eſt alios mille cubitos, torrentem magnum quem non potui pertranſire, quoniam intrauerunt aquæ torrentis profundi, qui non poteſt tranſnatari. ¶ Aquæ quæ exeunt a latere dextro templi, i. ab ipſo pectore, & ab ipſa influentia & inſpiratione Chriſti, ſignificant aquas diuinarum ſcripturarum, in quibus proculdubio ſunt diuerſę partes in profunditate & difficultate ab inuicem differentes. Nam ſecundum quòd vir qui portat calamum menſuræ, i. Chriſtus, qui ſecundum Apoſtolum. Ro. 12. vnicuique diſtribuit ſicut vult menſuram fidei, hominem diuerſimode per iſtum fluuium ſcripturarum deducit, & nunc vſque ad talos. i. parum difficiliter ad hiſtoriam, nũc ad genua, i. magis difficiliter quantum ad allegoriam, nunc vſque ad renes, i. magis difficiliter quantum ad tropologiã, nunc autem ſumme inexplicabiliter quantum ad moralitatẽ, vel q̃tũ ad anagogiã intellectũ nẽm in iſto flumine circũducit.

Addicit. Quia re vera quamuis per multos paſſus ſeu magis vel minus exponẽdo vel intelligendo faciliter tranſeamus, aliquando tamen iſtum torrentem ita impernauigabilem inuenimus, q pro libito non tranſimus; ita q pro defectu ingenij noſtri nobis poteſt dici illud Iohan.4. Domine, neque cum quo haurias habes, & puteus altus eſt. Et ſicut ibidem dicitur iſte fluuius habebat ſuper ripas, & ex vtraque parte torrentis omne lignum fructiferum, non defluet folium ex eo, & non deficiet fructus eius, per ſingulos menſes afferet primitias ſua, & erit fructus eius in cibũ, & folia eius in medicinam, & omnis anima viuet ad quam peruenerit torrens iſte, quia aquæ eius de ſanctuario egrediuntur, & ſtabunt ſuper fluuium piſcatores. ¶ Sic vere diuina ſcriptura ex vtraque parte ſui. ſ. quantum ad ſenſum literalem & ſpiritualem habet lignum fructiferum. i. vitalem & fructuoſam ſcientiam & doctrinam quæ. ſ. fructus ſententiarum non ceſſat producere, & folia verborum proferre, q̃ tamen folia ſeu verba nunquam contingit cadere vel perire, iuxta illud. Mat.5. Iota vnũ non præteribit a lege. Fructus iſte ſententiarum valet ad cibum meritorum habendum, folia vero illius, i. ſacræ ſcripturæ verba valent ad medicinã malorum, animæ autem. i. perſonæ, quas torrẽs ſcripturæ irrigat, per gratiam viuificantur, piſcatores vero. i. prædicatores & doctores ſtare & ſedere in iſto fluuio comprobantur. Iſti enim ſunt aquæ quæ de ſanctuario domini. i. de paradiſo per reuelationem fluxerunt, & ideo non mirum ſi de ipſis tanti fructus. i. tantę commoditates deſcenderunt, & ſic per ſingulos menſes. i. continue fructus & vtilitates nobis impendunt. Pſal.1. Erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum. ¶ Vel dic q ligna fructifera ſignificãt viros iuſtos, qui ex vtraque parte fluminis. i. eccleſiæ, ſunt plantati. Etenim flumen a fluendo dicitur pro eo q fluctuare dinoſcitur. Duas etiam habet partes, ſ. ſtatum clericorum & laicorum inter quos cõſtat eſſe multitudinem bonorum lignorum, fructiferum. i. hominum vtiliũ & iuſtorum. qui fructum bonorum operum proferunt, & folia ſanorum verborum producunt, per menſes ſingulos, ſ. con

B tinue primitias deuotionis & reuerentiæ Deo reddunt, qa pro certo folia verborum ſuorum non defluunt per mẽdacij vanitatem, immo ſtabiliter permanent per veritatis & certitudinis firmitatem, & ideo fructus ſuorum operum, &

H cibum bonorum exemplorum alijs proferunt, folia vero ſuorum verborum & medicinam bonę doctrinæ alijs circũfundunt. Pſal.1. Et folium eius non defluet &c. Folium. n. id eſt verbum viri iuſti non debet fluere, immo ſemper debet per veritatem firmum eſſe, & ſine varietate & mendacio ſtabiliter permanere.

¶ Moralitatum ſuper Ezechielem Finis.

MORALITATVM

Liber viceſimuſquartus ſuper Danielem.

Capitulum primum. textus: Anno tertio regni Joachim rex Juda. Moralitatum. Capitulum. 1.

NAbuchodonoſor rex babylonis cũ ſubiugaſſet hieruſalem, & in babylonẽ populum duxiſſet, voluit q pueri qui fuerãt de ſemine regio, in quibus nulla eſſet macula, decori forma, docti ſcientia, veſcerentur cibis menſæ ſuæ, & erudirentur & ſcientijs & lingua prouinciæ, et ſic fierẽt digni ſtare in conſpectu regis. ¶ Rex iſte eſt diabolus, qui in babyloniam quæ interpretatur cõfuſio. i. in mũdo, vbi perpetua confuſio dominatur. Menſa iſtius regis eſt mundi proſperitas, qua diabolus cibat & reficit peccatores. Pueri iſti ſunt ſancti viri religioſi & perfecti, qui de ſemine regio. i. de ſemine Chriſti per electionem & adoptionẽ ſunt nati. Vnde dicitur. Ioan.1. Dedit eis poteſtatem filios C Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Quid igitur? Pro certo quando nabuchodonoſor. i. diabolus poteſt præualere contra eccleſiam vel religionem, & ipſam per peccatum ſuo dominio ſubiugare, & populum eius in babylonem. i. in amorem huius mundi deducere, ipſe ſumme nititur q pueri de ſemine regio. i. viri eccleſiaſtici & religioſi, qui ſunt ſequaces, & ſemen regium. i. perſonarum ſanctarum. i. quicunque ſunt immaculati & ſancti, & in ſcientia ſpirituali & theologica eruditi, & morali pulchritudine inſigniti vtantur cibis menſę ſuæ, mundi delicijs & proſperis, & inſtruantur in litteris ſcientiæ Babylonis, i. mundi ſcientijs, malicijs & cautelis, & hoc totũ vt ipſos poſſit habere ſtantes ante ſe inferius in inferno, quia extrema gaudij luctus occupat. Prou.14. Et hinc eſt q multi eccleſiaſtici non curant hodie niſi de delicijs & ſciẽtijs mũdi. i. legibus & medicinis, & ideo boni debent facere ſicut fecerunt tres de illis, ſ. Ananias, Azarias & Miſael, & Daniel, q mẽſam regis ſpreuerunt, abſtinentesq; fuerunt, & nõ fuerunt cõcremati vel contaminati, ſed domino placuerunt & pluribus ſcientijs effulſerunt. ¶ Sic vere debent cauere de menſa iſta. i. de mundi proſperis, & in abſtinentia de paupertate volũtaria viuere, & ita domino complacere, & ſicut iſti pueri in igne non fuerunt combuſti, ſic nec viri abſtinentes igne luxuriæ comburuntur. Et ideo bene dicitur. Eccle.37. Propter crapulam multi perierunt, qui autem abſtinens eſt, adijciet vitam. Et ſicut iſti pueri abſtinentes fuerunt inuenti pulchriores & ſapientiores & regi præ cæteris amplius placuerunt, ſic vere qui ſunt abſtinentes, coram rege Chriſto plus placent, & plus pollent pulchritudine morali & ſcientia ſpirituali, & minus poſſunt igne vri, id eſt concupiſcentia carnali.

Capitulum ſecundum. textus. Jn anno ſecundo regni nabuchodonoſor, vidit nabucho. ſomnium. Moralitatum. Capitulum. 2. D

VIdit nabuchodonoſor ſomnium. ſ. ſtatuam grandẽ & ſublimem, ac terribilem ad vidẽdum, caput & collum ex auro optimo, pectora & brachia ex argento, venter & femora ex ære, tibiæ autem ferreæ, pedis vero pars quædam ferrea, quædam fictilis & teſtea. Nam quanto ſtatua ad pedes appropinquabat, tanto metallum eius deterius erat. Tandem vero de quodam mõte abſciſus eſt vnus lapis paruus ſine manibus qui percuſſit pedes, & factus eſt mons magnus in terra. ¶ Statua hæc eſt eccleſia vel religio quæ pro certo poſt progreſſum temporis multipliciter mutat ſtatum. Primus igitur ſtatus eccleſiæ ſignificatur in capite, quia caput. i. principium eius pro certo fuit aureum, per ruborem feruentis charitatis & per vigorem conſtantiſſimæ firmitatis, ſicut patuit in martyribus & Apoſtolis, qui fuerunt primi. Secundus ſignificatur per ſecundam partem ſtatuæ, i. per pectus & brachia, & hi fuerunt eremitæ & confeſſores, & hi pro certo fuerunt argentei. i. candidi per nitidam caſtitatem. Tertij fuerũt doctores, & hi intelliguntur per æs, quod ſumme reſonat, quia fuerunt ſonori per eloquentiæ honeſtatem & venuſtatem, & ſic patent tres ſtatus & tres ætates eccleſiæ primitiuæ. Sed vere pedes & tibiæ finis eccleſiæ vel religionis, ſ. nos alij, quia nos ſumus partim ferrei per crudelitatis & ſeuitiæ duram ferocitatem, & indeuotionis fragilitatem, partim autem teſtei per auaritiæ crudelitatem, & per carnalem infectionem, vt patet de modernis eccleſiaſticis, qui ſunt crudeles & duri, quia oẽs alios volunt ſuppeditare. Sunt etiam lutum & teſtei. i. auari, terrei & luxurioſi, & ideo talibus accidit quod ſequitur. Quia dicitur ibidem. Præciſus eſt lapis de monte, qui totam ſtatuam caſſauit. ¶ Sic vero diabolus lucifer, qui de monte paradiſi cecidit, totã eccleſiã hodie cõuertit & frãgit. ¶ Vel dic q ſtatua eſt religio cuiusq; caput eſt eius fundator, pectus & brachia fuerũt eius primi cõfeſſores & ſancti qui ibidẽ fuerũt. Venter aũt clauſtrũ eſt, cuius inte

E ſtina ſunt ſubditi, qui ſunt ibi. Pedes autē & tibiæ ſunt eius ſequaces, famuli aut officiales, qui ſunt circa religioſos, & maxime laici conuerſi. Eſt igitur religio grādis & ſublimis meritis & virtutibus, terribilis inimicis. Caput igitur eius. i. fundator, fuit aureum per charitatis ruborem. Pectus & brachia, i. ſancti patres fuerunt argentum per charitatis cā dorem. Venter autem & femora. i. clauſtrales & conuentus, alij fuerūt æreí. i. ſonori per prædicationis & confeſſionis laudem & orationis & gratiarum actionis clamorē. Pedes autem qui ſtatuam ſuſtinent, id eſt boni laici actiui, debent eſſe ferrei per fortitudinis vigorē, terrei per humilitatis per pœnitentis ſqualorem. ¶ Vel dic ꝙ ſtatua ſignificat eccleſiam, in qua caput. i. capitanei & prælati reſpectu aliorum debent eſſe aurei, & cæteræ partes & perſonæ, quanto ſunt capiti, i. prælato propinquiores, & in ſtatu, gradu & officio ſuperiores, tanto debent eſſe inferioribus meliores. Vnde Vegetius. Tunc reſpublica bene regebatur, quando non poterat eſſe maior niſi qui melior. Et nota ꝙ eccleſia bene dicitur ſtatua a ſtando, quia in ſtabilitate fidei eſt fundata. Pſal. 118. Fundauit terram ſuper ſtabilitatem ſuam & eccleſia in æternum ſtat. ¶ Vel dic ꝙ ſtatua eſt homo diues, potens, grandis & ſublimis, quem omnes timent. Iſte igitur quandoque habuit caput, id eſt originem auream, quia ex nobili plebe traxit originem. Brachia eius, i. vxor, amici, & collaterales ſunt argentei, i. pleni pecunia & argento, id eſt fulgentes gloria temporali. Venter eius & femora eius, & filij eius, & filiæ, qui de ſuo ventre & femoribus exierunt, ſunt ærei & ſonori per iactantias, pompas, gaudia & cantilenas, per riſas & diſcordias. Vnde Iob. 21. Pueri eorum exultant luſibus. Pedes & tibiæ. i. eorum famuli officiales partim ſunt ferrei per crudelitatem, quia alios feriunt per rapinas & iniurias, partim ſunt terrei. i. cupidi & auari, quia ſicut videmus, balliui diuitum & potentum ſunt crudeles & rapaces, & ſunt etiam cupidi & tenaces. Vnde Ezech. 22. Omnes illi ferrum, plumbum & ſtānum. Sed pro certo de monte. i. de paradiſo venit quandoque lapis, id eſt occulta Dei ſententia, percutiēs ſtatuam, id eſt iſtum diuitem cum illis ſuis membris collateralibus & ſequacibus deſtruit atque rumpit, & hic quandoque temporaliter, & poſt mortem æternaliter, quia. ſ. collaterales & conſiliatores ſequaces, executores & adulatores diuitum, & cæteri in ſuis criminibus vel

F rebus acquiſitis participantes, cum eo perpetuæ damnabūtur. Vnde dicit Eſa. 14. Præparate filios eius occiſioni. ¶ Vel dic ꝙ ſtatua eſt diues cauſidicus vel mūdanus, qui tenet aurum & argentum lapides præcioſos, terras & poſſeſſiones, qui eſt terribilis & ſublimis. Sed quid? Pro certo ſæpe venit quidam lapis paruulus. i. quidam nouus iuuenis & aſtutus, qui incipit regnare, eaulare vel mercari, qui tandem frangit illum magnum, & poſſeſſiones eius acquirit, & ipſum proſternit, & inter oēs fit magnus. i. in tota terra & patria nominatus, ſicut ad litteram videmus de diuitibus, quorum quidam pereunt, alij loco eorum ſurgunt. Vnde dicitur. Eccle. 11. Multi potentes oppreſſi ſunt &c. ¶ Vel dic ꝙ ſtatua iſta eſt homo, qui quandoque in capite, id eſt in principio & iuuentute eſt aureus. i. perfectus & bonus, & tandem in pectore, id eſt in ampliori ætate fit argenteus, id eſt minus valens & tepeſcens, a feruore tandem fit æreus. i. ſonoroſus, querulo ſus. In fine. i. in ſenectute fit terreus, id eſt cupidus & auarus, ferreus. i. impius, frigidus & indeuotus, quia actes in principio franguntur in fine, & ideo per lapidem diuinæ ſententiæ perpetuo conſtinguntur. ¶ Vel dic ꝙ ſtatua eſt mundus, qui habet quattuor partes. i. quattuor imperia, ſ. aſſyriorum aureum, perſarum argenteum, grecorū æreum, romanorum ferreum. Lapis vero paruus eſt Chriſtus, de mōte, id eſt de virgine, ſine manibus. i. ſine virili ope re ſciſſus, qui iſtam ſtatuam id eſt mundi regna cum ſuis ſectis. id eſt idolatris conquaſſauit, & per fidem eccleſia mons magnus factus eſt, quia iam totum mundum impleuit.

Capitulum tertium. Textus. Nabuchodonoſor rex fecit ſtatuam auream. Moralitatum. Capitulum. 3.

NAbuchodonoſor fecit erigi quandam magnam ſtatuā auream, maximę quantitatis in quodam campo, & fecit corā ipſa citharizare melodiſſime omnibus generibus

G inſtrumentorum, & dato ꝙ ſtatua non haberet vitam, nec ſe poſſet mouere, tamen voluit ꝙ omnes adorarent eam, alioquin mitterentur in fornacem ignis, ſicut patet in tribus pueris ſanctis, qui noluerunt ipſam adorare, & miſſi ſunt in ignem. ¶ Rex iſte ſignificat iſtos qui regunt mundū vel eccleſiā, maiores. ſ. & pricipales. Statua ſignificat aliquos miniſtros imperitos ad modum ſtatuæ, ab eis per affectionē vel per dona creatos, vel aliquos conſiliarios, qui quamuis ſunt ſtatuales & ignari, ipſos tamen colunt & credunt tanquam Deos, & ab alijs volunt coli, ſicut ad litteram videmus, ꝙ vix eſt dare aliquem iudicem vel prælatum, quin ſecum habeat aliquam ſtatuam, id eſt aliquem conſiliarium ſtatualem, cui ſcilicet principaliter credit, & eum adorat, & ab alijs eum honorari facit, & quam in domo & in curia ſua ſuper omnes erigit & extollit, & iſti tales dicūtur aurei, quia ſatis habent de auro, ad dandum ſuis maioribus munera. Iſti etiam ſecum habent citharillas, hoc eſt dictu, adulatores, qui non ceſſant in eorum auribus citharizare, adulando, laudando, & alios impie accuſando, & eis in ſuis nequitijs fauendo. Quia dicitur Prouer. 28. Qui delinquunt legem, laudant impium. Quid igitur? Pro certo Nabuchodonoſor aliquis princeps mundi vel eccleſiæ, conſtituit in campo vno. i. in vna patria, ciuitate, eccleſia vel religione, vnam ſtatuam. i. vnum ignorātem iudicem per affectionem vel per pſonarum acceptionem erectum, in cuius auribus illi de familia ſua non ceſſant reſonare, & ipſam tanquam Deum adorare, & ſi quis non velit eam adorare, verbis adulatorijs commēdare, ipſe vero mittitur in fornacem ignis, quaſi ſtatim igne tiſtæ, iræ & auariciæ depredatur, & ideo pueri, ſancti, id eſt bonæ perſonæ quæ huiuſmodi ſuperbias abhorrent, ab eorum promotione comburuntur, & in igne rapinæ ponuntur. Vnde Eſa. 59. Qui receſſit a malo, prædæ patuit. ¶ Pueri ſancti & abſtinentes præcepto regis in ignē miſſi ſunt, vt ibi comburerentur, ſed ſtatim fecit dominus fornacem quaſi ventum roris flantem, & filius hominis cū eis viſus. Miniſtri autem qui fornacem incenderunt combuſti ſunt, ipſis nihil patientibus in fornace, & hoc in babylonia. ¶ Babylonia quæ interpretatur confuſio eſt mundus, fornax eius eſt ardor tentationum & tribulationum, Rex autem eius eſt diabolus, qui dicitur princeps mundi. Vnde dicitur. Iob. 41. Quando igitur diabolus rex babylonis, id H eſt mūdi, inuenit aliquos viros perfectos qui ſuis ſuggeſtionibus nolunt obedire, qui ſunt abſtinētes a vitijs ſtatim vult ꝙ ponātur in ignem aduerſitatum & tribulationum, vt ibi timore vel amore comburātur, & ad hoc plures miniſtros habet ſibi ſuffragantes. Habet enim guloſos & luxurioſos, qui trahunt ad ignem voluptatis. Habet mundi principes & vſurarios, qui trahunt ad ignem aduerſitatis. Sed quid? Statim vero quod illi ſunt in tali igne, pro certo Deus adhibet ventum ſpiritusſancti, & rorem ſuæ miſericordiæ & conſolationis & adiutorium ſuæ protectionis, iuxta illud Apoſtoli. 1. Cor. 10. Non patietur vos Deus tentari ſupra illud quod poteſtis &c. Et ſi iſti a tali igne nō læduntur, ſed potius ſi conſtanter in eo perſeuerant, eorum vincula ſcilicet peccata & vitia conſumuntur & purgantur, quia Deus nunquam deeſt homini tribulato, dum tamen velit eum requirere. Vnde Eſa. 43. Dum ambulaueris in igne, non combureris, & odor ignis nō erit in te, quia ego dominus Deus Iſrael. Sed pro certo ſæpe accidit ꝙ illi qui erant miniſtri fornacis, qui ſcilicet gaudebant de tormentis aliorum, & ꝙ eos tribulabant, vt ſunt mali balliui, ipſi ab ea fornace comburuntur, & alij exeunt illæſi, quia ſæpe Dei iudicio fit ꝙ ignis crudelitatis qui de fornace babylonis id eſt curia mali principis prorupit, iſte miniſtros ſuos officiales & balliuos inuoluit, vt tales ad tribulationes & paupertates deueniant, quas ipſi alijs intentabant. Prouer. 47. Quia vt ſcribitur, qui in ruina alterius lætatur &c. 24. Et ꝙ etiam vidēt ipſi boni, laudes & gratias in ipſa fornace tribulationis referunt creatori dicentes. Dan. 3. Benedictus es &c. quando iſtos malos vident comburi. Pſal. 57. Lætabitur iuſtus cum viderit vindictam. &c. ¶ Fornax babylonis fuit incenſa ſtuppa & applicata pice & malleolis vt ſic filios Iſrael deuoraret. ¶ Fornax eſt peccatum luxuriæ. Stupæ ſunt aliqua dona quæ offeruntur, quæ parum valent. Pix quæ ligat, & inficit,

ſunt

A ſunt ſolatia corporū, tactus & geſtus. Malleus eſt vetula maquarella quę mentē iuuenculę malleat verbis ſuis: napta, ꝙ ſecūdum Plinium eſt bitumē cognatum ignibus, & ꝙ ignu vilo rapit eum, ſignificat oſcula & aſſatus. Miniſtri igitur Nabuchodonoſor .i. demones, accēdunt hodie fornacem luxurię cum ſtuppa .i. cūm donis & muneribus, cum pica .i. cum corporalibus geſtibus & affectibus, cum malleis .i. cum verbis vetularum fallacibus, cum napta .i. oſculis & tactibus, & hoc vt filij regis Iſrael .i. chriſtiani, igne luxuriæ cōburant, ipſi tamen nihil timent ſi fuerint abſtinentes, & in Deo cōfidentes &c. vt in præcedenti capitulo.

Capitulum quartum. textus. Ego Nabuchodonoſor quietus eram in domo mea, & florens in palatio meo. Moralitatum. Cap. 4.

NAbuchodonoſor vidit ſomniū. Videbā inquit, & ecce arbor in medio terrę & erat magna & fortis, & altitudo eius nimia, & ꝓceritas eius cōtingens cœlum, & aſpectus eius in omnē terram, folia eiꝰ pulcherrima, & fructus eius nimius, & eſca vniuerſorum in ea, ſub ea habitabunt animalia & beſtię terrę, in ramis eius volitabant volucres cœli, & ex ea veſcebatur omnis caro. Tūc inquit ecce vigil de cœlo, & clamauit fortiter. Succidite arborē, præſcindite ramos eius, excutite folia eius, & diſpergite fructus eius, & fugiant beſtię quæ ſubtus eam ſunt, & volucres de ramis eius alligētur vinculo ferreo, & cū feris fortis ſit paſcens herbam terrę, cor eius ab humano immutetur, & cor ferę detur ei. Rore cœli tingatur, veruntamen germē radicū eius in terrā ſinite. ¶ Arbor iſta ſignificat mūdi principes & diuites, qui in medio terræ, i. i planicie huiꝰ mundi verſatur. Iſti enim ſunt magni quo ad facultates, fortes quo ad poteſtates, & maximè contra pauperes, qui viuant nūquam poſſunt habere ius ſuum de eiſdē, & ſunt aliqui ad generia nobilitatem, ita ꝙ quaſi cœlum tāgere per elationem videntur, & poteſtas eorum, ſama & ꝓſperitas per terrę latitudinem dilatař. Iſti habēt plures ramos, i. plura ꝑdia, caſtra, villas vel homagia. Etiam iſti habent folia, ſ. exteriora veſtimēta & ornamenta pulchriora, qui bene volunt parari & ornari, & ipſi & vxores & filij habēt fructus nimios .i. diuitias infinitas, ita ꝙ eſca vniuerſorū eſt i eis, qa multi homines viuunt de bonis ſuis, & ideo volucres cœli .i. mūdi nobiles & diuites ac balliui verſantur in eorū ramis, i. in eorum officijs, villis & homagijs. ¶ Vel volucres .i. clerici & prælati, quia .ſ. hodie gaudent volare & diſcurrere per officia principū & magnatum. Pſal. 103. Super ea volucres cœli habitabunt. Multa etiam animalia .i. multi ſimplices ſunt eis ſubditi, & ſub eorum dominio cōmorātur, & breuiter omnis caro ei ſubijcit i hac vita. Sed quid, ſępe accidit ꝙ dum tali ꝓſperitate fruuntur, nec ea debito modo vtuntur, venit vigil de cœlo, i. occulta Dei ſententia, quæ ſuper humanis vigilat inceſſanter, & ꝓcipit, ꝙ arbor hæc per mortem ſuccidatur, & de vita præſenti euellař, & ꝙ ei nō remaneant nec folia veſtimentorum, quia totus nudꝰ recedit, nec fructus diuitiarum, nec rami prædiorum, nec volucres nec beſtię, i. aliqui aſſiſtētes, & ſubditi familiares vel amici manent. Quia breuiter ſicut dicitur Iob. 27. Diues cū mortuus fuerit, nihil ſecum affert. 1. Cor. 15. Tunc enim euacuabit Deus omnem principatū, quia nullus quātūcumque magnus in hac vita habebit ibi famulum vel ſubiectum, ſed ꝗlibēt pro capite ſolus erit, dicens illud Hie. 15. Solꝰ ſedebā quia amaritudine repleui me. Sed aliquādo accidit illud ꝙ ſequitur, ꝙ ipſe vigil, i. Dei ſententia præcipit, ꝙ iſte alligetur foris in inferno extra eccleſiam ſeu extra mundū ſaltem in purgatorio vinculis ferreis, i. vinculis pęnalibus & purgantibus, iuxta decretū diuinæ ſcientiæ & ordinationis ac punitionis, & ꝙ cum feris .i. cum demonibus cōuerſetur, & ꝙ vlterius per deſperationem & tormētorum acerbitatē cor ipſius immutetur, & ꝙ cor ferę, ſ. infectum & deſperatum detur, ꝙ maxime verum eſt de damnatis, qui odiūt Deum, & quorum ratio eſt abſorpta. Sed tamen quicquid ſit, radix

ſemper intacta permanet & ſeruatur, i. ſpes reſurrectionis, C quia boni & mali reſurgent. 1. Cor. 15. Quoniam omnes reſurgemus, ſed non omnes immutabimur. Et ideo quia de quolibet eſt dubium, vtrum ſit in purgatorio, præcipit vigil .i. Dei ſententia & ordinatio, ꝙ rore cœli cōtingatur .i. gratijs & ſuffragijs eccleſiæ, quia .ſ. pro amicis noſtris mortuis ſemper debemus rorem beneficiorum cœleſtium, i. æleemoſynarum, & orationum inſtillare ſuper eos, dicentes illud Gen. 27. In cœli rore erit benedictio tua. ¶ Vel dic ꝙ arbor eſt eccleſia uel religio, quæ eſt magna, fortis, indeficiens, & ad cœlum contemplatione erecta, & folijs .i. ſciētijs ſuis, & eloquentijs ſacræ ſcripturæ eſt plena, fructibus .i. diuitijs & facultatibus fecunda, ramos habet pulcherrimos, id eſt dignitates, officia & beneficia, & ideo volucres, id eſt uiri nobiles, & contemplatiui, beſtiæ, id eſt ſimplices & ſubditi in ramis huiuſmodi commorantur. Et breuiter omnis caro inuenit ſibi ſuum cibum ſpiritualem, ſ. fidem, gratiam corporalem, & temporalem ſubiectionem. Nobiles enim & ruſtici & diuites & pauperes contemplatiui & actiui eccleſiæ ſunt ſubditi, & in ea inueniunt tam temporaliter quám ſpiritualiter ſufficiens nutrimentum. Inquit enim, Eſca vniuerſorum erat in ea. Sed veru hodie illa arbor religio vel eccleſia, quaſi ſuccidunt per peccatum, qa nullus facit debitum ſuum, & ideo iam ceſſant in eccleſia folia ſcientiarum, fructus diuitiarum, rami prouentuum, & beneficiorum hodie deperduntur, volucres cœli, i. mundi nobiles, & beſtiæ, i. ruſtici aufugiunt, eam contemnendo & perſequendo, & contra eam armando ſe. Et breuiter illa arbor, i. eccleſia eſt hodie ligata vinculis ferreis, ſtatutis principum ſecularium, intantum ꝙ non poſſunt ſe mouere, & cum feris .i. cum crudelibus mundi principibus, ipſam mordentibus, & deuorantibus, habitant & morantur. Tren. 1. Quia omnes amici eius ſpreuerunt eam, & facti ſunt ei inimici. Et breuiter nihil eſt ibi ſolatij vel vigoris, niſi radix .i. D fides quæ ſemper remanet intacta. Luc. 22. Quia ego rogaui pro te vt non deficiat fides tua. Niſi etiam ros cœli .i. gratia & deuotio, quæ ſemper occulte a Deo ſuper eccleſiam diſtillatur. ¶ Vel dic ꝙ uolucres ſunt contemplatiui, beſtię ſunt actiui, qui hodie deficiunt in eccleſia. ¶ Vel dic ꝙ volucres nobiles ſunt vaſalli, beſtiæ ſunt tiranni, qui hodie oō dedignantur eccleſiæ ſubeſſe. Ezec. 31. In ramis eius habitauerunt volatilia cœli, & in ramis fuerunt vniuerſæ beſtiæ regionis. ¶ Vel dic ꝙ arbor eſt paradiſus, vbi ſunt folia, & fructus, i. ęterna proſperitas indeficiens. ¶ Vel fructus .i. deitas. Folia quę ſunt exterius, i. Chriſti humanitas. Ibi ſunt rami id eſt diuerſę manſiones, ordines & diſtinctiones. Ibi ſunt volucres .i. Angeli Dei. Beſtiæ .i. homines. Et breuiter omnia inueniunt ibi ſuum cibum. ¶ Vel dic ꝙ volucres cęli ſunt beati qui ſunt ſurſum in ramis .i. in manſionibus eccleſiæ triumphantis. Beſtiæ ſunt viatores huius mundi, & de fructibus arboris, i. de gratijs ſanctorum, & ſuffragijs hic viuunt, & ſpe illius arboris .i. æternæ gloriæ recreētur. Ibidem ſecundum apoſtolum, 2. Cor. 5. Per fidem ambulamus & non per ſpem. ¶ Vel dic quòd illa arbor eſt vir perfectus, & maxime Chriſtus. Hic enim magnus eſt per meritorum facultatem, fortis per conſtantiæ firmitatem, altus ꝑ contemplationis ſublimitatem, quia dato, quòd ſit in terra tamen debet ſurſum vſque ad celeſtia ſubleuari per contēplationem, & deſiderium & affectum. Vnde dicitur. Sap. 18. Vſque ad cœlos attingebat ſtans in terra. Illud præcipue verum fuit de Chriſto, qui erat in terra, quantum ad humanitatem, & tamen ad cœlos attingebat quantum ad diuinitatem. Vnde in Gen. 28. Vidit Iacob ſcalam. Item hic eſt pulcher in folijs conuerſationis & locutionis, plenus in fructibus bonę operationis, & habet pulchros ramos bonę affectionis, & ideo eſca vniuerſorum eſt in eo, quia pauperes ab eo temporaliter nutriuntur, & diuites ſpiritualiter, ita quòd cibus ſpiritualis eruditionis exemplorum prædicationis, cibus temporalis ſubuentionis in eo reperitur, & iō angeli qui ſunt volucres cœleſtes, i. uiri ſapientes, & diſcreti, beſtię, id eſt ſimplices & ignari circa eum conuerſantur. Illi enim aſſociando & congaudendo, iſti doctrinam ipſius hauriendo iocundantur. Et breuiter omnis caro participat bona ſua, ſicut ſcriptum eſt. ¶ Vel dic quòd rami eius ſunt officia & beneficia & præbendæ, & pro certo ibi ſunt volu-

cres

B cres id eſt boni viri iuſti & ſpirituales, quia perfecti viri nõ ponunt in officijs niſi perſonas bonas & iuſtas & talibus conferunt bona ſua; & maxime bona eccleſiæ, curas & præbendas; beſtiæ autem debent eſſe ſubtus, quia pro certo viri beſtiales in eccleſia debent inferius eſſe in ſtatu depreſſionis & ſubiectionis, & non prælationis. ¶ Cum Nabuchodonoſor deambularet in aula babylonis, incepit efferri magna ſuperbia in ſeipſo. Cumque Deum quam plurimum offendiſſet, & nec peccata ſua ad Danielis conſilium redimere vellet, ſed potius dixit: Nonne iſta eſt babylon ciuitas magna quam ædificaui in domum regis, & in robore fortitudinis meæ & in gloria decoris mei? ſtatim ſubita aſſuit Dei ſententia contra ipſum, quæ ipſum in beſtiam commutauit & eum propria gloria ſpoliauit, figurã, ſenſum, & rationẽ ſibi abſtulit, & cor ſicut feræ ſibi dedit, & quaſi bos fœnum comedit, & eum de regno proprio proiecit. ¶ Sicut ſic eſt ꝙ quandoque homo gloriatur in ciuitatibus, prædijs, & poſſeſſionibus, quas ædificauit, & acquiſiuit, & in alijs bonis ſuis non ipſa diuinæ gratiæ & virtuti, ſed magis proprijs virtutibus aſcribit nec curat eleemoſynam porrigere indigenti iuxta conſilium prædicatorum; & tunc ſubito venit ſententia contra ipſum, quæ eum ad ſtatum paupertatis & miſeriæ deijcit, & temporaliter in hac vita, & æternaliter in altera, & eum quandoque cum regno mundanæ gloriæ deponit, & ipſum cum feris infernalibus ponit, ſenſum & rationem præ acerbitate tormentorum ab eo tollit, ꝙ gloriam eius per mortem corporalem ſubuertit, & de homine in beſtiam ipſum vertit, inquantum figuram ſui priſtini ſtatus ac proſperitatis confundit. ¶ Vel alio modo talis peccator beſtia fit, inquantum in fine in ſaniendo ſenſum & rationem perdit, ſicut de multis videmus qui phrenetici moriuntur. Pſal. 106. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius.

C ¶ Vel dic iſta contra malos nobiles & ſatrapas & alios, qui quandoque a ſtatu proſperitatis caduntur, dignitates, hæreditates & officia perdunt, a ſocietate hominum eijciuntur, quaſi bos fœnum comedere, & quaſi ruſtici in labore viuere, & priſtinas delicias dimittere, & cum feris i. cum pauperibus conuerſari coguntur. Sed quid? Pro certo ipſi videntes ſeipſos depoſitos, deſperationem incurrunt. Beſtiæ quaſi vaſtiæ, quæ ſecundum Iſidorum dicuntur a vaſtando,

F & crudeles & prædones ſunt, cor humanum i. cor clemens pium perdunt, & cor feræ i. impiam mortem acquirunt, in viroſque malos ſe conuertunt. Vnde dicitur 4. Regum 10. Mutatus eſt in virum alterum. Hiere. A malo in malum egreſſi ſunt. Poſtquam Nabuchodonoſor occulto Dei iudicio beſtia factus eſt, de regno eiectus, & ad ſtatum tribulationis deuenit, principes eius negauerunt eum quamdiu fuit beſtia, ſed ſtatim quando recepit priſtinum ſenſum, figurã, & ſtatum, principes eius cognouerunt eum ſicut prius & receperunt eum. Tales vero ſunt amici mundi qui ad ſtatum tribulationis & infirmitatis quia ſtatim quando occulta Dei prouidentia aufert ſibi omnem proſperitatem, regnum, ſenſum & ſtatum vere principes i. amici, cognati & parẽtes eius deſpiciunt eum, nec volunt eum amplius videre, nec regem nec dominum amplius appellare. Quem ſi acciderit ad ſtatum redire, & principes ipſum recipiunt, & ei ſicut primitus obſequuntur, & quem prius ſicut beſtiam contemnebant, tunc tanquam regem & dominum reuerentur. Vnde dicitur. Eccl. 13. Si habueris conuiuet tecum. ¶ Nabuchodonoſor rex babylonis factus beſtia ſine ſenſu fœnum comedit, ſicut bos inter beſtias habitans, & in ſyluis ſocietatem hominum contemnebat, & ideo tũc a principibus eſt contemptus. ¶ Rex iſte Babylonis i. confuſionis ſignificat malos prælatos, impios & crudeles Nabuchonoſor interpretatur ſedens in anguſtia, quorum vitijs eccleſia poteſt dici babylon i. confuſio. Iſti enim hodie ſunt mutati in beſtias, quia ſunt multi beſtiales & luxurioſi, ſocietatem hominum i. perſonarum rationabilium contemnentes. Et ideo de iſtis dicitur. Dan. 4. Cor eius ab humano immutetur, & cor feræ detur ei, & ideo vere reges & principes & laici ſolent tales contemnere, & eorum ſtatum & conſortium abhorrere. ¶ Vel dic ꝙ principes qui ſunt maiores prælati eccleſiæ vel religionis, videntes eos tales ſic viuentes beſtialiter, debent eos ſtatim regno i. ſuſcepto regimine priuare. Ezech. 21. Prophane impie dux, tolle cidarim; depone coronam: Si autem pœnitentia ducti; fiant iterum homines i. viri boni perfecti ſenſum & mores recuperantes; tunc ſecundum quod eis videbitur poſſunt ipſos priſtinæ gloriæ reſtituere, & in eodem loco vel alibi iterum prælaturam eis reddere. ¶ Quamuis Daniel q̃ diceret Nabuchodonoſor malam interpretationem de arbore, & balthaſar de manu in pariete, vt patet infra; ita ꝙ vnum diceret de regno eijciendum, & alterum occidendum, ex hoc tamen nunquam fuerunt indignati contra ipſum ſed donis & honoribus ditauerunt. Sic vere quamuis Daniel i. pdicator nos aſpere corrigat & futura pericula nobis dicat, ex hoc tamen non debemus indignari, ſed ei corde humili regratiari, quia qui corrigit ſapientem, gratiam apud eum inueniet. Prou. 28. ¶ Quamuis Nabuchodonoſor & balthaſar correctionem & increpationem Danielis gratioſe reciperent, & eum honorarent, nunquam tamen propter hoc ſe emendauerunt; & ideo perierunt. Sic vere ſunt aliqui qui libenter correctionem audiunt, ſ. nunquam propter hoc emendantur. Ezech. 33. Audiunt ſermones meos, & in cãtica oris ſui vertunt illos. Cap. 6. ¶ Quamuis Darius ſumme diligeret Danielem, tamen propter conſuetudinem & decretum factum tradidit eum iuxta promiſſa leonibus deuorandum contra propriam voluntatem, ſicut dicitur infra capitulo ſexto. ¶ Sic vere reges & viri perfecti ſumme debent cauere quid promittunt quia turpe eſt regredi verbum ſuum. Iuxta illud Prouer. 12. Labium veritatis firmum erit. ¶ Euilmerodach (teſte hiſtoria ſcholaſtica) pro Nabuchodonoſor patre ſuo regnum rexit, dum a regno exulauit, & ibi plura iniqua commiſit; & ideo quando pater ad regnum rediit, filium qui deliquerat carceri mancipauit, & ei plura tormenta inflixit. Tandem pater mortuus eſt, & filius eius qui erat in carcere, ad regnum iterum ſublimatur. Iſte autem qui viderat patrem ſuum prius in beſtiã mutatum, & iterum in hominem figuratum, timuit ꝙ de morte ad vitam rediret; & ideo fecit eum in trecentos vultures; partem ſuam diuidens, vnicuique vulturi partem dedit, & eos auolare permiſit, dicens: Quia niſi omnes inſimul conuenirent, impoſſibile erat patrem ſuum quem conſiderant reſumere vitam. ¶ Sic vero chariſſimi, quandoque accidit ꝙ Euilmerodach id eſt aliquis iniquus ad regnum id eſt ad aliquod officium ſublimatur, vbi quandoque multa iniqua committuntur, ſubditos grauando & ſpoliando, &

H ideo ſæpe accidit ꝙ propter nequitiam eius ſuperior magiſter qui ipſum habet corrigere, ipſum percutit, incarcerat atque affligit, vel pœnam ei tribuit competentem, illi ex tunc accidit mori patrem ſuum. Ideo ſi ille pater vel correctior moritur i. ſi aliquod infortunium ei venerit, ipſe ſtatim conſurgit verſus ipſum, & eũ p detractionem & falſam accuſationem lamat, & vulturibus i. ſuis inimicis porrigit eum deuorandum & diffamandum; & hoc vt perpetuo ad ſtatũ pſperũ nõ reſurgat: Prou. 9. Qui qui arguit deriſorem, ipſe ſibi iniuriã facit. Mat. 10. Tradet .n. frater fratrem, & filius patrem; & inſurgent filij in parentes, & morte eos afficient; & eritis odio omnibus hominibus propter nomẽ meũ. Lu. 12. Qui aũt perſeuerauerit vſque in finẽ, hic ſaluus erit. Et alibi Micheas 7. Et inimici hominis domeſtici eius, ſicut dicit micheas. Mat. 10.

Capitulum quintum textus. Balthaſar rex fecit grande conuiuium optimatibus mille. Moralitatum. Capitulum. 5.

BAlthaſar rex babylonis cum ſemel eſſet obſeſſus a Dario rege perſarũ vilipendens obſidionem, fecit grande conuiuium familiaribus ſuis, & fecit apportari vaſa aurea & argẽtea quæ de hieruſalem & templo attulerat pater ſuus, & tunc in ipſo conuiuio biberunt in ipſis ipſe & optimates ſui. vxor & concubinæ ſuæ, & laudauerunt Deos ſuos, ſed hoc abhorrens Deus fecit venire in ipſo conuiuio in pariete vnam manum quæ ſcripſit per ordinem iſta tria verba. Mane, thetel, phares, quod ſignificat,

A gnificat, numerus, pondus, diuiſio. Significat autem Deus
ꝙ ipſum numerabat, & ponderabat opera ſua quantum va-
lebant, & quia deficiebat in numero & pondere, tunc diui-
debat regnum eius & ſibi pœnitus auferebat, & ſic factum
eſt ꝙ in ipſa nocte rex qui obſidebat ciuitatem, cæpit eum
& occidit, & regnum eius & totam ſubſtantiam deuorauit.
¶ Balthaſar qui interpretatur deuorans diuitias, ſignifi-
cat mundi diuites & potentes, qui non ceſſant diuitias de-
uorare & accumulare, nec tamen ab eis ſatiantur, quia ven-
ter impiorum inſatiabilis. Vnde dicitur. Prouer. 31 Iſti ſunt
reges Babylonis, quia regunt mundum, vbi non eſt niſi con
fuſio. Ozeæ. 8. Ipſi regnauerunt, ſed non ex me &c. Iob. 41.
Iſti quotidie obſidentur a rege Perſarum. i. a diabolo, qui
eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. Sed vere iſti non curant
de iſta obſidione, ſcilicet de diabolo, qui continue per ten-
tationem & tribulationem, & mortis temporalia & æter-
næ tentationem ipſos obſidet & infeſtat, immo pro cer-
to ipſis vacant conuiuijs ludis, potibus & cibis, & cum
vxorib. ſuis & familiaribus & dijs ſuis. i. illis de parentela ſua,
de quibus magis ſperant & exultant, in vaſis aureis & argē-
teis bibere delectantur. Sed pro certo Deo ſæpe diſplicet
huiuſmodi vanitas & proſperitas, & ideo dum ſunt in aula
babylonis. i. proſperitatis mundanæ, quando non cogitant
de futuris, Deus mittit manum ſuam. i. poteſtatem & virtu-
tem, & in pariete corporum ſententiam ſcribit, & dicit. Ma
ne, thetel, phares. Quia ipſe numerat tempus & vitam eorū,
& ipſam præſumit & ipſe etiā ponderat quantum de virtu-
tibus & vitijs habeant, & tandem diuidit eos, ſ. animam a
corpore ſeparando per mortem, vel diuidit eos, ſ. a ſocieta-
te fidelium & partem eorum ponit cum infidelibus in infer
no, & ideo rex perſarum. i. diabolus, audita Dei voluntate
& ſententia, ipſos corporaliter & æternaliter occidit, qui ip
ſos tandiu obſederat in hoc mundo. Vnde Luc. 12. Stulte,
hac nocte repetent animam tuam a te, quæ autem congre-
gaſti cuius erunt &c. Vel iſta dic contra executores teſta-
mentorū, qui. ſ. mortuo diuite, & lecta teſtamenti ſcriptura,
optime numerant & ponderant bona ſua, ipſaſque inter ſe
B diuidunt & diſpenſant. Ideo bene dicitur. Diuiſum eſt re-
gnum tuum, & datum eſt Perſis & medis. i. tuis executori-
bus & alijs. Si vis dic interpretationem de medis & perſis
&c. Vnde tales ſic morientes, poſſunt de ſuis executoribus
dicere illud. Pſal. 21. Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea &c.
Cap. 6. ¶ Cum Daniel eſſet honoratiſſimus in palacio re-
gis Darij, inuiderunt ei aliqui principes, & ideo ipſum mit-
ti in lacum leonum propter hoc ꝙ Deum colebat, procura
uerunt. Sed ſtatim affuit Dei prouidentia, qui Danielem in
ter leones illęſum ſeruauit. Quod videns rex in craſtinum
ipſum liberauit, & eius accuſatores cum vxoribus & filijs
in lacum intromiſit, & ſtatim coram ipſo fuerunt a leoni-
bus deuorati ¶ Rex iſte eſt Deus cuius regnum (teſte Gre-
gorio eſt eccleſia. Lacus eſt purgatorium vel infernus, vbi
ſunt leones. i. demones rugientes. Accidit etiam ꝙ in regno
Chriſti. i. eccleſia eſt quandoque Daniel, i. aliquis homo cle
ricus, qui propter ſcientiam & bonitatem, ab hominibus
honorat, & ideo vere habet ſtatim inimicos inuidos. Quia
ſecundum Senecam in libro de moribus. Et ſi nullos inimi-
cos facit iniuria, multos tamen facit inuidia. Vnde ſæpe ac-
cidit, ꝙ propter proſperitatem quæ fulgent inter cæteros,
mors eis ab inimicis intentatur. Et ideo dato ꝙ diſpliceat
regi mors innocentium, tamen propter decretum Medorū
immutabile. i. propter decretum quo ſtatutum eſt homini
bus ſemel mori ſecundum Apoſtolum, Heb. 9. ipſe diſſimu
lat & permittit. Igitur Daniel, i. iuſtus mortuus, in lacum,
id ēſt in foueam vel in purgatorium mittitur, & lapis tunc
ſuperponitur in ſepulchro, vbi. ſ. ab AbacuK. i. a bonis ami-
cis pulmento piorum ſuffragiorum ſpiritualiter ſuſtenta-
tur. Sed pro certo leones, id eſt demones ei non poſſunt no
cere, immo ab ipſo lacu, i. a purgatorio, a rege, id eſt a Deo
liberātur, & ad aliam gloriā ſublimatur, ſ. ad gloriā paradi-
ſi. Alij autem in lacum, i. in infernum ponuntur cum vxori-
bus & filijs, id eſt cum fautoribus & imitatoribus ſuis, vbi
a leonibus, id eſt a demonibus deuorantur perpetuo, &
ſuper eum rugierunt leones. Et ſic inuidi & homicidę alijs
credunt ſibi ipſis nocent, & alijs proficiunt & valent. ¶ Vel
dic ſpiritualiter per modum exempli, quando quis per inui
diam procurat alteri maliciam, tranſit ſuper ipſum & idē C
præiudicium ſæpe incurrit quod alijs intentabat, ſicut pa-
tet de aman & Mardocheo. Vnde dicitur. Prouer. 26. Qui
fodit foueam incidit in eam.

Capitulum ſeptimum. Textus: Anno primo Balthaſar regis babylonis, Daniel ſomnium vidit. Moralitatum.

Capitulum. 6.

DAniel vidit in medio maris quattuor ventos pugna
re, & ſtatim beſtiæ grandes de mari parites & aſcē
derunt inter ſe diſſimiles & feroces &c. ¶ Mare
quod eſt inſcrutabile, eſt cor hominis. Hiere. 17.
Quattuor venti ſunt quattuor affectiones, ſ. ſpes timor, gau
dium, & dolor, & iſtę inter ſe pugnant, quia in corde homi-
nis ſemper eſt pugna inter iſtas affectiones & paſſiones. Idō
bene dicitur in proſa. Confuſa ſunt hæc omnia, ſpes,
timor, gaudium, & dolor. Et ideo ſæpe accidit ꝙ poſt iſtos
ventos, id eſt poſt huius mundi conflictum ſequuntur quat
tuor beſtiæ fortes & diuerſæ, i. quattuor peccata mortalia.
Nam ex ſpe ſequitur præſumptio, ex timore deſperatio,
ex dolore obſtinatio, & ex gaudio luxuriæ corruptio, &
ſic cor humanum ex iſtis quattuor ventis, i. beſtijs diſſipat.
Vnde in Prouer. 19. Cogitationes variæ verſantur in cor-
de viri. Ideo dicitur. Eccl. 37. A corde quattuor oriuntur.
¶ Vel dic ꝙ quattuor venti ſunt ſuperbi nobiles. Beſtiæ
ſunt crudeles inferiores, qui ideo quattuor dicuntur, pro
eo ꝙ in quattuor mundi partibus collocantur. Iſti igitur
inter ſe pugnant, & per rixas ac diſcordias iugiter ſecum
certant. Vnde dicitur. Prouer. 13. Inter ſuperbos ſemper
ſunt iurgia. ¶ Daniel vidit quandam beſtiam leenę ſimilem,
& habebat alas ſicut aquilæ, & ſublatę ſunt alæ eius & ipſa
ſubleuata eſt de terra, & ſuper pedes quaſi homo ſtetit, & cor
eius datum eſt ei. ¶ Beſtia ſignificat ſuperbum, & ideo dici-
tur ſimilis leenę, quæ eſt beſtia ſuperbiſſima, quia ſuperbi
huius mundi ſunt crudeles more leonis, pauperes deuoran
do, ſicut patet de militibus, officialibus & balliuis. Iſti quā-
doque habent alas aquilæ, per quas in altum vehuntur, D
i. altas perſonas & nobiles, per quas frequenter ſublimātur,
promouentur & honorantur ſicut videmus, quia nō eſt ita
modicus balliuus vel vſurarius, quin habeat maiorem in
curia vel patria, qui ipſum ſubleuet ac ſupportet. Iſti autē
aquilæ dicuntur ſimiles, quia tales mali malorum fautores
ad modum aquilæ per rapinas viuunt de ſanguine alieno.
Hiere. 2. In alis tuis inuentus eſt ſanguis pauperum & in-
nocentum. Alios enim malos non ſuſtinerent, niſi inde ſan
guinem emungerent, & de eorum rapinis emolimentum
haberēt. Iob. 39. Pulli aquilæ lambūt ſanguinem Sed quid?
Sæpe accidit quod alæ iſtæ a talibus euelluntur, quando ho-
mini per mortem ſubtrahuntur. Iſti etiam ſui amici vel fau
tores ſibi per aliquod infortunium auferunt de terrena di-
gnitate & proſperitate, quam ſuper alios obtinebant. Et ſu-
per pedes quaſi homo ſtant, hoc eſt dictu, ꝙ ipſi cadunt a
ſtatu ſuo ad terram. i. ad pauperē ſtatum, ita ꝙ ſi erant equi-
tes, fiant pedites. Ideo dr̄, ꝙ cor eius datum eſt ei, quia tunc
temporis redeunt ad cor ſuum, & cognoſcunt quid ſunt, &
vnde ſunt, & quid eſt mundi proſperitas quam ſic perdunt.
Eſa. 46. Redite præuaricatores ad cor. recordamini prioris
ſæculi. Sicut enim videmus quando inferiores perdūt alas
ſuas. i. fautores ſuos, qui eos in prælatorum curijs ſuſtine-
bant, ipſi ſolent ſimiliter de terra tolli, & a ſtatu vel officio,
vel ſaltem reputatione tolli atq; deponi. Zach. 13. Percu-
tiam paſtorem, & diſpergētur oues gregis. ¶ Vel dic ꝙ poſt
mortem amicorum ſuorum & alarum ſuarum euulſionem,
ipſi ſimiliter de terra per mortem tolluntur, & ad infernum
pedes ire compelluntur, vbi cor eorum. i. triſticia & deſpe
ratio ſibi dat, & pnia de male actis ſi poſſent. Hie. 8. Dolor
meus ſuper dolorem, in me cor meum merens. ¶ Vel dic ꝙ
leena q̄ eſt beſtia ita luxuriola, ꝙ cū pardo fornicat̄ quod
eſt animal pictū, ſignificat mulierem adulteram quæ cum
pictis & pulchris iuuenibus fornicatur, & leoni. i. marito
proprio fraudem facit. Alæ igitur iſtius ſunt gratiæ ꝑ quas
eleuatur

E eleuatur & ſuperbit.ſ. pulchritudo, nobilitas, potentia, & voluptas. Sed quid? Vere iſtæ alæ primo ſubtrahuntur ei, quia.ſ. ſua pulchritudo per ſenectutem deficit, ipſa tandem de terra viuentium tranſit, & ſuper pedes ſuos totu nuda in ſuis naturalibus relictu, in inferno cogitur ſtare, & cor eius datur ei perpetua triſticia lamentati. ¶ Secunda beſtia quã vidit Daniel, erat ſimilis vrſo. Ecce (inquit) alia beſtia ſtetit ſimilis vrſo in parte, & in ore eius tres dentium ordines, & in dentibus ſuis erant tres principes qui dicebant ei, ſurge, comede carnes plurimas. ¶ Beſtia poteſt ſignificare principes malos & prælatos, qui re uera vrſo (qui mel ſumme diligit) ſunt ſimiles, quia.ſ. mel.i. dulcorem voluptatum & deliciarum diligunt, & vellus hirſutum diuitiarum gerunt. Nam ſicut vrſus apes inquietas, tales inimicos pauperes ꝑ rapinas vt mel.i. ipſorum bona rapiunt & euellunt. Iſti habent os magnum.i. magnam curiam & hoſpitium ſeu clauſtrum & monaſterium, vbi ſunt plures dentes.i. plures perſonæ in tribus ordinibus.i. pluribus officijs, diſtinctionibus, ſtatibus, gradibus ordinate, quidam ſuperiores, quidã mediocres, alij inferiores, ſed in iſtis dentibus & ordinibus ſunt tres principales dentes.i. aliqui magni in officijs ſuperiorum gratijs excellentes, quia principes in ſuis curijs & officijs, prælati in ſuis hoſpitijs ſemper habent aliquos fautores, per quos reguntur & ordinantur. Sed quid dicunt iſtæ beſtiæ, iſti conſiliarij, fautores & magiſtri? Pro certo non dicunt eis ꝙ regant bene, terram ſuam, vel ꝙ faciant iuſticiã vel ꝙ ab iniquitate caueant, ſed ipſi dicunt eis, ſurge, comede carnes plurimas, hoc eſt dictu. Deuora ſubditos, excoria, rape, comede carnes.i. ſubſtantias aliorum. ¶ Vel dic ꝙ iſta beſtia eſt infernus, qui eſt ſimilis vrſo, quo ad voracem inſatiabilitatem, habet tres ordines dentium.i. tres differentias mordacium tormentorum.i. limbum, purgatorium & barathrum. Iſti enim dentes dicunt inferno ꝙ deuoret carnes plurimas, quia iſta tria loca deuorant hodie quaſi omnes perſonas quia barathrum deuorat dãnatos, limbus pueros non baptizatos, purgatorium pœnitẽtiam acturos. Vnde in Prouer.30. Tria ſunt inſatiabilia. ¶ Vel dic ꝙ ferox vrſa quæ nulli parcit, & quæ duas alas habere dicitur, eſt mors, cuius alæ ſunt duæ.i. infirmitates & caſus, quæ mortẽ faciunt vndique euolare, & ad loca varia ſe transferre. Iſta F enim tres habet ordines dentium, ſtatuum & locorum, paradiſum, purgatorium & infernum, & forte ibi ſunt principes tres.ſ. minores angelorũ ordines, qui mortis caſibus, infirmitatibus & actibus hominum præficiũtur ſecundum aliquos ſanctos, & iſti pro certo dicunt morti. Surge, comede carnes plurimas, quia illi principes Angeli ordinant ſecundum occultam Dei prouidentiam de quolibet, quando, quomodo, & quare, & vbi, in quo iſtorum trium ordinum locandus ſit quilibet cum morietur. Ideo de morte dicit Pſalm.64. Ad te omnis caro veniet. ¶ Vel dic ꝙ beſtia eſt Chriſtus, qui fuit ſimilis vrſo.ſ. peccatoribus in parte, quantum ad naturam, non quantum ad vitia. Tres ordines.i. tres naturæ in vnu perſona.ſ. diuinitas, corpus & anima. Tres principes ſunt tres ſtatus eccleſiæ qui per Noe Daniel & Iob.14. intelliguntur, continentium, coniugatorum, & virginum, qui dicunt Chriſto per orationem, quod ipſe comedat, & eos ſibi incorporet & vniat ꝑ fidei ſacramẽtum carnes plurimas,ſ. homines huius vitæ, vt fidelibus adiungantur in corpore Chriſti miſtico, Iudæi, hæretici, ſaraceni, & per pœnitentiam reprobi chriſtiani. Pſal 64. Exaudi orationem meam, ad te omnis caro veniet. ¶ Vel dic ꝙ iſta beſtia vrſina eſt vaniloquus, habens tres ordines dẽtium.i. tria genera verborum in ore.ſ. detractionem, iactantiam & blaſphemiam, & illi deuorant carnes plurimas quia iactantia deuorat carnes ꝓprias, detractio carnes ꝓximi, blaſphemia carnes Chriſti. Vide ſupra de manticora li. de animalibus. ¶ Tertia beſtia quaſi pardus habebat quattuor alas auis & quattuor capita, & habebat poteſtatem magnam. ¶ Pardus coloratus & præceps, eſt hypocrita, qui quamuis ſit coloratus in conuerſatione picta & ficta, tamen præceps, eſt ad ſanguinem, id eſt ad luxuriam & peccatum, & iſte habet plures alas & capita, id eſt plures modos decipiendi, & iſto modo aliqui acquirunt poteſtatem, honorem, & reputationem. ¶ Vel dic ꝙ beſtia cuius quattuor alæ, ſunt quattuor affectiones, quattuor vero capita ſunt quattuor principalia crimina ex ipſis orientia &c. ſicut ſupra ca.4. ¶ Vel dic ꝙ pardus G eſt vir perfectus, qui habet pellem pictam honeſtæ conuerſationis, & iſte habet quattuor capita id eſt quattuor principales virtutes ſcilicet iuſticiam, prudentiam, fortitudinem, & temperantiam. Habet etiam quattuor alas, id eſt quattuor affectiones bene ordinatas ſcilicet ſpem, timorem, gaudium & dolorem, cum quibus volat ſurſum ad cœleſtia contemplando, & ideo poteſtas ei datur in cœlo & in terra. In terra dico quãtum ad temporalem promotionem, in cœlo vero quantum ad cœli beatificationem. Et debent conuenire capita cum alis, quia gaudium debet habere tẽperantiam, dolor prudentiam, ſpes iuſticiam, timor fortitudinem. Ezech.1. Quattuor facies vni &c. ¶ Quarta beſtia erat terribilis & fortis nimia diſſimilis alijs & habebat dentes ferreos, & comedebat & comminuebat, & reliqua pedibus conculcabat, & capita habebat decem. ¶ Iſta ſignificat mundi diuites & tyrannos, qui propter ſuam malam vitam quam plerique ducunt, ſunt terribiles & alijs diſſimiles chriſtianis, vt de quolibet dicatur illud Sap.2. Grauis enim eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſſimilis eſt nobis vita eius. Decem capita ſunt decem capitalia vitia, quæ opponuntur decem præceptis Apoc.13. Habebat capita ſeptem & cornua decem. Dentes iſtorum ſunt eorum officiales & balliui, qui dicuntur dentes a demendo, quia iſti ſunt rapaces & auaræ naturæ & alijs demunt & ſubtrahũt quicquid poſſunt. Et iſti dicuntur ferrei, propter duram crudelitatem; ſunt magis fortes quo ad diuitias, & quo ad potentiam ſæcularem intantum ꝙ nullus põt contra eos præualere, & ita illæ beſtiæ.i. principes potentes, mediantibus ſuis dẽtib.i. ſuis coadiutoribus hodie oĩa deuorant & conſumunt, & illud quod non poſſunt conſumere,ſ. illos contra quos non poſſunt præualere, vilipendunt & deſpiciunt, & capita habent plura, id eſt plures dignitates, villas & caſtra. ¶ Vel dic ꝙ iſta beſtia ſunt cauſidici, & balliui & officiales, & tales dentes quorum demunt bona aliorum, ſunt principes & prælati, cum quibus ſunt, & per quorum virtutem faciunt multa mala. Nam habent dentes ſuper eos, id eſt dominos magnos & magiſtros, ſub quorum vmbra ipſi deuorant omnes alios circumſtantes, per auariciam & rapinam, & illud quod non poſſunt ſuppeditare, conculcant pedibus i. contemnunt per ſuperbiam mentis. Iſti habent hodie plu- H ra capita.i. dignitates & præbendas. Pſa.72. Ipſi peccatores in ſæculo &c. ¶ Apparuit quædam beſtia mirabilis & terribilis, fortis & magna habens capita ſeptem & cornua decem & inter omnia iſta cornua ortum eſt vnum cornu modicum, habens oculos quaſi oculos hominis, & hic loquẽs grandia, & a facie eius tria de alijs cornua ſunt euulſa, & iterum creuit illud cornu, cum quo bellum faciebat contra Dei ſanctos & præualebat, & reges terræ humiliabat. Putauit ꝙ poſſet mutare tempora & reges, ſed tandem antiquus dierum venit, ad iudicium ſedit, & poteſtas illius eſt ablata. ¶ Si vis expone allegorice, ſicut expoſuit gloſſa de antichriſto, & dic ꝙ beſtia eſt regnum romanum. Decem capita ſunt decem regna, cornua ſunt reges, cornu modicũ eſt antichriſtus, contra Deum loquens grandia, reges ſubijciens, oculos clari intellectus habens. Ille enim contra ſanctos pugnabit, & præualebit ad tempus, ſed tamen finaliter veniet antiquus dierum Chriſtus ad iudicium, & ceſſabit eius poteſtas, ſed de hoc nihil ad præſens. ¶ Sed expone moraliter & dic ꝙ beſtia eſt princeps vel prælatus magnus & fortis, habens plura capita.i. plura loca capitalia, villas & caſtra, cornua ſunt principes, balliui & officiales ſui, mediantibus quibus alijs cornu imperit & deterret, ſed aliquando accidit ꝙ oritur inter eos vnum cornu modicum, id eſt vna modica & parua perſona, quæ primo eſt in paruis officijs quæ tamen oculos ſuæ claræ diſcretionis, cautelarum & cauillationis habet, & propterea ſuqueo ſuæ eloquentiæ.i. iactantiæ & adulationis, minarum & elutionis ipſe præualet contra alios & maxime contra ſanctos & iuſtos, & ſuppeditat tres vel plures, & alij officiales a facie eius euelluntur & deponuntur de ſuis officijs, & quandoque fauente fortuna intantum creſcit in mundi proſperis, ꝙ Dei ſanctos vel pauperes religioſos, & alios ſe meliores concutit & conculcat. Deum contemnit, reges terræ id eſt nobiles & potentes humiliat & affligit, vt patet de iſtis qui ſunt cum regibus &

prælatis

A prælatis, de quibus dicit Apoſtolus. 1. Theſ. 2. Deum non timent, & cunctis hominibus aduerſantur. Sed finaliter vo nit Chriſtus antiquus dierum, & vocat eos ad iudicium per mortem ſubitam, & ſic eorum poteſtas deficit. Ideo de tali cornu dicit. Pſalm. 74. Cornua peccatorum conterentur. ¶ Vidit Daniel quòd throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedit, veſtimentum eius quaſi nix, capilli eius quaſi lana munda, thronus eius quaſi flamma ignis, rotę eius ignis accenſus, fluuius igneus rapidusque egrediebatur à facie eius, & libri aperti ſunt, & iudicium factum eſt, & tunc omnium beſtiarum ablata eſt poteſtas, & filio hominis ſibi præſentato dedit antiquus dierum poteſtatem, regnum, gloriam & honorem. In iſtis verbis deſcribitur iudicis vel iudicij ſtatus, quia pro certo in throno, id eſt in prælatione & poteſtate iudiciaria non debet ſedere niſi antiquus, id eſt homo ſapiens & maturus, qui debet habere capillos, id eſt interiorem affectionem, & veſtimentum, id eſt exteriorem conuerſationem, albam & mundam ſanctam & puram, caſtam & honeſtam, & immunem ab omni affectione & acceptatione munerum & perſonarũ quaſi nix, & quaſi lana albi capilli eius, claro quòd hodie multi ſeſſores & iudices ſunt contrariæ conditionis. Vnde dicitur Eccleſiaſtes. 10. Vidi ſtultum in dignitate ſublimi, thronus eius, id eſt autoritas rotæ circa eum. Voluentes, id eſt miniſtri ſui volubiles & apti ad obediendum, debet eſſe igniti, id eſt feruentes & charitatiui, vel ignei, id eſt rigidi ad malos puniendum, & iuſtos promouendum & ideo fluuius igneus rapidus, id eſt extenſio & ſententia aſpera & rigoroſa à facie eius debent contra ipſos emanare, quia nullum debet timere quin per iuſticiam & rigorem faciat iudicium æquitatis. Apoſtolus. Hebre. 1. Facit miniſtros ſuos flammam ignis. Hic debet habere plures miniſtros, quia iudicium non debet fieri niſi coram pluribus aſſiſtentibus & conſiliarijs. Libri debent eſſe aperti, quia ſecundum quòd in libro legum & canonum inuenitur ſcriptum, debent procedere, & filio hominis, id eſt bonis notabilibusque perſonis finaliter debent dare poteſtatem, gloriam & honorem. Beſtiarum autem, id eſt ferocium iniquorum ratione carentium debent auferre & reprimere poteſtatem. Deut. 25. Quem iniuſtum videris, condemnabis, quem vero iuſtum videris, victoriæ palmam dabis ¶ Vel dic econtrario, quòd in throno & in dignitatibus ſe
B culi ſedentes prælati & iudices ſunt hodie in tanta pompa quòd habent milia milium miniſtrantium & aſſiſtentium, ſed ipſe rotę & miniſtri ſui ſunt ignei per rapinam & excoriationem, etiam fluuius, id eſt rigor crudelitatis & rapinę à facie talium egreditur in ſubditos vndequaque. Iohe. 2. Ante faciem eius ignis vorax.

Capitulum octauum. Textus. Anno tertio regni Balthaſar regis viſio apparuit mihi. Moralitatum. Capitulum. 7.

CVm eſſet Daniel in regione helam, vidit ſe eſſe ſuper portam vlay. Vidi inquit, & ecce aries vnus habens duo cornua, & vnum cornu maius alio, qui cornibus ſuis ventilabat per omnes mundi partes, & nullus poterat ſibi reſiſtere, fecitque ſecundum voluntatem ſuam, & magnificatus eſt. Tunc venit hircus caprarum ab occidente, habens cornu inſigne ante oculos vndique ventilans, & efferatus eſt in arietem, & comminuit cornua eius, & nullus poteſt liberare arietem de manu eius, tamen in fine cornu illud magnum fractum eſt conſumptumque. ¶ Aries iſte ſignificat aliquem religioſum, ſimplicem, & maturum, vel quemcumque virum bonum & honeſtum, qui quandoquę habet duo cornua, id eſt ſcientiam vtriuſque teſtamenti. Vel duo cornua, id eſt ſcientiam naturalem, & affluentiam temporalem. Vel duo cornua, id eſt mitram, quia fortè eſt Epiſcopus vel cornu eis, vel duo officia, id eſt duplicem iuriſdictionem, id eſt ſpiritualem & temporalem, quia cornua in manu eius. Aba-

cuh. 3. Iſte quandoque fauente fortuna magnificatur & C creſcit per potentiam ſecularem, intantum quòd non inue nit ſibi reſiſtentem, ſed ſæpe accidit quòd venit hircus, id eſt vilis & inſufficiens perſona, quæ tantummodo habet vnum cornu, id eſt vnum officium, qui pugnat contra prælatum, & præualet contra eum, & frangit cornua potentiæ eius, & regnat loco eius, ſic quòd nullus poteſt ſibi reſiſtere in vna poteſtate. Vnde dicitur. Abacuh. 1. Impius præualet aduerſus iuſtum &c. Sed tamen in fine frangitur cornu eius, id eſt eius poteſtas, quia ſæpe accidit, quòd qui fregerunt aliorum poteſtates, poſtquam diu regnauerunt, & mundum tribulauerunt, ita quòd nullus eis poterit obuiare, finaliter confringuntur, & per mortem ſubitam moriuntur. Eſa. 30. Subito dum non ſperatur venit contritio eius &c. ¶ Vel dic quòd hircus fetidus eſt aliquis luxurioſus & immundus, qui quandoque habet vnum cornu inſigne, ſcilicet generis nobilitatem, vel ſeculi dignitatem, & poteſtatem & hoc inter oculos, quia ſcilicet iſte præ oculis ſemper habet præſumptionem & ſuperbiam, vel aliquod bonum ſi ipſum habet. Iſte igitur pugnat cõtra arietes cornutos, id eſt contra prædicatores humiles, & eos conterit, & tamen finaliter ipſe perit. ¶ Vel dic quòd aries eſt prædicator, cum coronæ duplicis teſtamenti, cui nullus reſiſtit, ſed vndique circuit prædicando, ſed quandoque venit hircus fetens, id eſt peccatum luxuriæ, quod quandoque ei præualet, & ſuam deſtruit poteſtatem. ¶ Vel dic quod aries eſt diues aduocatus cum pluribus cornibus, id eſt officijs & dignitatibus, qui intantum proſperantur in terra, quod per rapinas & exactiones omnes vicinos conturbat, ita quòd nullus poteſt ſuis malicijs obuiare, ſed in occidente mortis venit hircus fetidus, id eſt diabolus, qui circa tales effrenatur per mortem temporalem. ¶ Vel hircus, id eſt mors quam comitatur fetor & horror eos confringit per damnationem æternam, ita quòd nullus eis amplius ſuffragatur, quia omnes amici eius ſpreuerunt eam inter anguſtias. Tren. 1. Et iſte hircus ſcilicet diabolus habet vnum cornu, ſcilicet excellentiam nobilitatis naturalis, qua pollet, quia non eſt poteſtas ſuper terram quæ com paretur ei. Quam habet ſemper per ſuperbiam ante oculos mentis & imaginis ſuæ. Iob. 41. ¶ Daniel vidit vnũ modicum cornu quod factum eſt magnum, & tunc videns ſe fortificatũ, inſurrexit contra ſtellas, & deijciebat eas in terram contra ſanctuariũ Dei, & conculcauit illud & magnificatus eſt in fortitudine cœli, & proſtrata eſt veritas in terra. ¶ Tales ſunt multi qui primo ſunt modici quantum ad D dignitates proſperitates & diuitias, vt forte quia ſunt de humili plebe & in paruo ſtatu, tãdem tamen ſiunt grãdes, quia ipſi ditantur & magnificantur, & tunc ipſi inſurgunt contra Deum per vitia & peccata, & ſtellas & ſanctuariũ .i. Dei ſanctos perfectos, religioſos, vel ſanctuarium .i. religionem per rapinas & exactiones deſtruunt & conculcãt, ita quòd ad litteram per talium fraudes & malicias fortitudo cœli .i. eccleſiæ impugnatur, & veritas deprimitur. Vnde, Eſa. 59. Corruit in plateis veritas &c. ¶ Daniel ſe aſſerit vidiſſe hircum, qui vẽtilabat per quattuor partes cœli, & quòd nulla erat beſtia quæ ſuæ poſſet reſiſtere voluntati, veruntamen cornu eius inſigne quod habebat, ante oculos fractum eſt, & quattuor loco illius ſurrexerunt. ¶ Iſtud expone ſicut libro de animalibus capitulo de angue, vbi agitur de hydra, cuius ablato vno capite duo ſurgebant.

Capitulum decimum. Textus. Anno tertio regni. Cyri regis. Perſarum, verbum reuelatum eſt. Moralitatum. Capitulum. 8.

VIdit Daniel, & ecce vir vnus veſtitus lineis, & renes eius accincti auro obrizo, corpus eius quaſi chryſolitus, facies ſicut ſpecies fulguris, oculi vt lãpas ardens, brachia eius & quæ deorſum erant, quaſi ſpecies æris candentis, & vox ſermonum eius quaſi

vox

E vox multitudinis. ¶ Ille eſt vir perfectus, qui veſtitus debet eſſe lineis, id eſt candore puritatis in conſcientia. Renes eius, id eſt actus & motus venerum debet eſſe cinctus & reſtrictos fulgore caſtitatis in apparentia, & conuerſatio debet eſſe aurea & honeſta, & maximè quo ad renes, id eſt quoad actus veneris, corpus eius, id eſt intentio debet eſſe chryſolithus, id eſt precioſa & ſancta. Facies eius, id eſt affectio debet eſſe ſicut fulgor, per ardorem charitatis. Oculi cordis ſui ſicut lampas, per ſplendorem diſcretionis & ſublimitatis. Brachia eius, id eſt vires debet eſſe ærea, id eſt ſonora per ſonoram prædicationem, & per meritorum operationem, & candens per colorem ſuperne charitatis. Vnde dicitur. Mar. 17. Veſtimenta eius alba ſicut nix. Sic igitur perfectus eſt lineus quo ad puritatem, aureus quo ad honeſtatem, chryſolithus quo ad ſanctitatem, fulgureus quo ad charitatem, lampadeus quo ad ſcientiæ claritatem, æreus quo ad bonorum operum diuturnitatem, quia æs eſt metallum durabiliſſimum. Vnde de tali viro poteſt dici illud. Zacha 6. Ecce vir oriens nomen eius.

Capitulum decimumtertium textus. Erat vir habitans in Babylone, & nomen eius Ioachim. Moralitatum. Capitulum. 9.

INgreſſa eſt Suſanna pomerium viri, vt illic recrearetur & lauaretur. Emiſit autem puellas, & remanſit ſola & ſtatim aſſuerunt duo ſeniores iniqui, qui ipſam voluerunt maculare, ſed quia non conſenſit eis, perhibuerunt teſtimonium adulterij contra ipſam. Quæ cum duceretur ad mortem, affuit Daniel qui probauit eos mendaces, & ſic Suſannam liberauit, & ſenes ad ſupplicium condemnauit. ¶ Suſanna eſt anima. Vir eius eſt Chriſtus. Viridarium Chriſti eſt religio. Aqua quæ eſt ibi, eſt fons deuotionis. Vnguentum quod eſt ibi, eſt dulcedo conſolationis. Ancillæ animæ ſunt gratiæ & virtutes. Duo ſenes ſunt mundus & diabolus. Daniel eſt prælatus, presbyter vel ſacerdos. Accidit igitur quòd Suſanna, id eſt anima chriſtiana venit ad viridarium viri ſui Chriſti, id eſt ſtatum ſuæ religionis, vt ibi recreetur & ſaluetur, & vt ibi aqua deuotionis & lachrymarum á cunctis ſordibus & vitijs abluatur, & vnguento diuinarum gratiarum & conſolationum ſpiritualiter inungatur. Sed quandoque accidit, quòd iſta à ſe emittit Ancillas, id eſt virtutes per aliqua peccata quæ committit in religione, & ſola ſine virtutibus vult remanere. Vnde dicitur. Luc. 10 Soror mea reliquit me ſolam miniſtrare. Et nunc vere inſurgunt ſtatim aduerſus eam duo ſenes, ſcilicet F mundus & diabolus, qui tentant eã, et volunt ꝙ miſceatur cum eis per vitia & peccata, ſcilicet cum mundo per auariciam & luxuriam, cum diabolo per ſuperbiam, iram & inuidiam, quia tunc eſt ſola, & non habet adiutorium gratiæ Dei. Sed quandoque Dei auxilio fit, ꝙ ipſe ſcilicet anima reſiſtit, & non conſentit, & tunc iſti duo ſenes, ſcilicet diabolus & mũdus, imponunt ſibi & procurant quicquid mali poſſunt, tribulationes & labores. Veruntamen Dei iuuamine & opere Danielis id eſt conſilio ſacerdotis, ipſe euadit, nec perit manibus eorundem. Pſal. 119. Ad dominum cum tribularer clamaui &c. ¶ Vel dic ꝙ pomerium eſt mundus, vbi eſt iam vxor Ioachim Dei patris, quæ dum credit mundi voluptatibus vti aqua & vnguento .i. mundi proſperis, emittit ancillas, id eſt virtutes, & ſic ſenes, id eſt caro & mundus tentant eam, ſcilicet caro de luxuria, de ſuperbia demon, & tunc ipſa eſt in periculo mortis æternæ, niſi clamet ad dominum per confeſſionem & orationem, & niſi a Daniel, id eſt a Chriſto per ſuam gratiam liberetur. Pſalm. 118. Me expectauerunt peccatores &c. ¶ Vel dic ꝙ Suſanna quia erat ſola, fuit in periculo damnationis, & ideo bonum eſt ſemper habere amicos ſecum ſocios bonos, ne propter ſollicitudinem veniant nobis mala. Vnde dicitur. Gen. 2. Non eſt bonum hominem eſſe ſolum. ¶ Vel dic ꝙ ſenes ſunt iuuenes moderni, qui ſi ſit aliqua perſona in viridario .i. in iuriſdictione ſua, quæ coram eis habet negocia niſi eis ſit fauorabilis, & niſi eorum faciat volunta- G tem eis, applaudendo vel munera præſentando, vere non timens ſententiare contra ipſam. Veruntamen Daniel, id eſt Chriſtus in fine ipſos crudeliter condemnabit Mat. 7. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Matth. 14. ¶ In Babylone erat idolum nomine Bel, quod rex & populus colebant, ita ꝙ rex infinitam quantitatem ciborum continue tradebat ſacerdotibus Belis, vt ponerent coram Bele, qui fingebant ꝙ omnes cibos nocte quolibet deuoraret. Illi autem fecerant meatus ſubtus terram, per quos ipſi & vxores & filij ingrediebantur, qui omnia deuorabant. Daniel autem hoc volens probare, occulte pauimentum cinere ſuperſparſit, & ſigillo regis oſtium ſigillauit. De nocte autem per occultos meatus ſacerdotes cum vxoribus & paruulis venerunt, & quæ poſita fuerant comederunt, ita ꝙ in cinereo pauimento veſtigia virorum, mulierum & paruulorum apparuerunt, & ſic ipſorum maliciæ ſunt repertæ, ita ꝙ eos rex & babylonij punieruñt & idolum deſtruxerunt. ¶ Babylon quæ interpretatur confuſio, eſt mundus plenus confuſione. Bel eſt Chriſtus, quia bel interpretatur vetuſtas. Ille autem dicitur Dan. 7. antiquus dierum. Iſte autem in templo ſanctæ eccleſiæ coronatur, & tam a regibus quam a cæteris populis adoratur. Quid? Pro certo reges & populi tradunt a principio maximas impenſas, cibos, redditus, poſſeſiones ſacerdotibus Bel, id eſt Chriſti ſacerdotibus & viris eccleſiaſticis, vt ipſi Bel, id eſt Chriſtum in perſona pauperum per elemoſynas & in perſona propria per deuotionem nutrirent, ipſi vero fingunt & dicunt ꝙ Bel omnia deuorat & conſumit, id eſt ꝙ omnia in diuinis vſibus conſumuntur. Sed ipſi habent occultos meatus, per quos tranſeunt & introeunt, & vxores eorum & filij, qui bona data eccleſiæ deuorant & conſumunt. Et ideo ſicut Daniel proiecit cinerem in pauimento, ſic in craſtino apparuerunt veſtigia virorum, vxorum & puerorum, & ſic deprehenſa eſt fraus eorum, & ſic templum & ſacerdotes a rege ſunt deſtructi. ¶ Sic vero charisſimi in templo eccleſiæ apparent tot veſtigia illarum concubinarum & filiorum eorum, ꝙ iam quaſi publicum eſt ita ꝙ ſacerdotes amodo non poſſunt dicere, ꝙ talia bona a bene deuntantur, id eſt in Dei vſibus expendantur, quia planum eſt ꝙ in pomparum ſuarum, id eſt in virorum filiarum & concubinarum vtilitatibus expendantur. Et ideo pro certo hodie rex & populus viſis huiuſmodi fraudibus, ſubtrahit ei redditus & impenſas quas antiquitus dederunt & templum eccleſiæ cum ſuis ſacerdotibus quantum poſſunt, deſtruunt & ſubuertunt. Ideo dicitur. Mala 2. Vos ſacerdotes receſſiſtis de via, & ſcandalizaſtis plurimos in lege, irritum feciſtis pactum Leui, propter quod dedi vos contemptibiles omnibus populis & humiles. ¶ Vel dic ꝙ rex eſt Chriſtus cuius templum eccleſiæ intrant mulieres, infantes & paruuli, id eſt perſonæ ignorantes, per vias occultas, id eſt occulte & ſimoniacæ per fauores & dona, & hoc non vt ipſi ſeruiant Deo, ſcilicet vt ipſi comedant & habeant impenſas, id eſt temporales diuicias quæ ſunt ibi, modo autem omnia ſunt ſigillata ſigillo regis, quia quamdiu durat vox huius vitæ, non apparent meritia perſonarum, ſed quando tranſibit vox huius vitæ, tunc apparebunt veſtigia talium, tunc videbunt mala quæ modo faciunt, & modos ſui ingreſſus, & tunc a rege Chro æternis cruciatibus occidentur. Vnde dicitur. Tren. 1. Vidit gentes ingreſſas ſanctuarium ne intrarent &c.

¶ Moralitatum ſuper Danielem Finis.

MORA-

A *MORALITATVM*

Liber vigeſimuſquintus ſuper Jonam.

Capitulum primum. textus. Et factum eſt verbum domini ad Jonam filium Amathi. Moralitatum. Capitulum. vnicum.

IOnas propheta cui dominus præceperat vt iret in niniuen, deſtructionem vrbis prędicare, voluit a facie domini fugere & inuenta naui diſpoſuit in tharſis naulgare. Veruntamen cum eſſet in nsui deſcendit ad profundum nauis, cępit ſopore graui dormire, tempeſtas autem propter ipſum in mari ſurrexit quia nauem & nautam fere ſubmerſit, ſed nautis ad ſortes recurrentibus, & propter quem tempeſtas fieret ſciſcitantibus, cecidit ſors ſuper Ionam. Qui ſtatim a ſomno euigilat, & comperta cauſa in mare proijcit, & ſtatim tempeſtas ſiſtitur & ſedatur. Dominus autem cetū pręparauit, q. Ionam deglutiuit, & ipſum triduo in ſuo ventre uiuente, & Deum orantem tenuit, & tandem ad littus maris ipſum portauit, & euomuit. Qui tandem pergens in niniuen, mandatum Dei loquitur, & poſt quadraginta dies ſubmerſionē minatur, quę tamen pœnitentiam faciens liberatur. Iſta expoſuit Chriſtus allegoricè de ſeipſo dicens Mat. 12. Sicut Ionas fuit in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus ſic erit filius hominis in corde terræ. Et ideo poſſumus dicere, ꝙ Ionas qui interpretatur columba, Chriſtum piū, ſimplicem & columbinum ſignificat, qui proculdubio pro prædicando in niniuen. i. in mundum a patre mittitur. Et quia tempeſtas tribulationis & damnationis aliquo modo ceſſare nequibat, a nautis, i. a iudeis de naui. i. de hieruſalem eijcitur, & in mari. i. in mortis amaritudine damnatur. Dicebant enim iudei illud Mat. 18. Expedit vt ſuſpendaēmo
B la aſinaria in collo eius, & ſubmergatur in mare pro populo, vt non tota gens pereat. Iſtum igitur cetum piſcis immanis, i. terra voratrix per ſepulturam abſorbuit, & ibi tridun continuit, ſed poſt triduum per reſurrectionem euomuit, & tandem ciuitas huius mundi per pœnitentiam ſaluāta extitit. Vnde illud Gen. 40. Tres adhuc dies ſunt per quos recordabitur Pharao miniſterij tui, & reſtituet te in gradum priſtinum. ¶ Vel dic ꝙ Ionas ſignificat quoſdam diſcordes, & litigioſos, a facie domini per peccata fugientes, & in tharſis, quod interpretatur explorans gaudium. i. explorationem gaudiorum ſeculi pro viribus nauigantes. Vnde Iob. 34. Quaſi de induſtria receſſerunt a Deo. Qui graui ſomno peccati obruti, totam nauem, i. religionem, eccleſiam, ciuitatem vel patriam vbi degunt, tribulant, & turbant, tempeſtatem, diſſenſionem & exactionem excitāt & producunt. Sicut ad litteram videmus in clauſtris, de quibuſdam dyſcolis, detractoribus, brigoſis & verboſis, qui non ceſſant diſcordiam ſeminare, & diſſenſionum & litium cauſa eſſe. Sicut enim dicitur. Pro. 17. Semper iurgia quærit malus. Sicut videmus de quibuſdam malis officialibus, & brigoſis hominibus, qui quādiu viuunt, non poteſt eſſe pax in patria, ſed ſemper tribulatio vel tempeſtas, & ideo ſemper neceſſe eſt ꝙ ſors fortunæ ſiue ſuper tales finaliter cadat, & ꝙ ipſos ſua iniquitas comprehendat, & ꝙ nautę nauis. i. prelati vel rectores patriæ ipſos de naui, id eſt de proſperitate & ſtatu deijciant & deponant in mare, id eſt tribulationum amaritudinem eos ponant, & deuorandos ceto, id eſt demonibus, vel malis hominibus, & auſterijs commiſſarijs & balliuis eos tradant, qui ſcilicet eos ad littus aridum, i. ad paupertatis ſtatum euomant & deducāt. Iſta quotidie videmus de iſtis malis hominibus mundum tribulantibus, & in mundi proſperitate dormientibus, quia finaliter deponunt, & in mare tribulationum ponuntur, & ceto, id eſt duris commiſſarijs examinandi tradunt, C a quibus ad littus paupertatis poſtea euomuntur. De illis igitur dicitur. Prou. 22. Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgium, ceſſabuntq; cauſæ & contumeliæ. ¶ Vel dic ꝙ iſte dormiens eſt peccator, delicijs & proſperitate gaudens & in alios tempeſtates tribulationum excitans, qui finaliter in mare, id eſt in amaritudinem tribulationum proijcitur & mundi pericula, ibi a ceto, id eſt a diabolo vel inferno voratur, & in ventre eius iterum remouendus, i. reſurrecturus ſeruatur. ¶ Prædicante Iona & ſubuerſionem vrbis minante, venit verbum ad regem Cap. 3. Niniue. Qui ſurgens de ſolio ſuo, abiecit veſtimenta ſua, & indutus eſt ſacco, & ſedit in cinere, & præcepit ꝙ homines & iumenta ſaccum induerunt, & non comederent nec biberent, ſed omnes vnanimiter ieiunarent, & omnes in fortitudine ad Deum clamarent. Quod videns dominus, ciuitati illi pepercit, & ipſam non ſubuertit. ¶ Sic vere nullus eſt ita magnus rex aut dominus, quin debeat verba prædicatorum timere, & ad eorum verba ſolium per humilitatem deſcendere, ſaccum pœnitentiæ inducere, & in cinere, id eſt in mortis meditatione manere, & ad ieiunandum. i. pœnitentiam faciendum homines & iumēta inducere vel monere. Quod ſi fecerint, a damnationis periculoſæ potuerunt liberare, alias enim neceſſe eſt eis tribulationibus corporis & cordis ſubiacere. Vnde Lu. 13. Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimul peribitis. ¶ Hic habetis ꝙ ſuper caput Ionę ſubito orta fuit hedera, quam deſiccauit ſubito ventus vrens &c. ¶ Mundi proſperitatem intellige per hederam, quæ ſi ſubito orta fuerit, vt communiter neceſſe eſt vt recedat. Vnde in Prouerb. 13. Subſtantia feſtinata minuetur, quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicatur. Vide de hedera capitulo ſuo libro. 12. & expone ibi.

Moralitatum ſuper Ionam Prophetam Finis.

MORALITATVM

Liber vigeſimuſſextus, ſuper Zachariam prophetam.

Capitulum primum. Textus. In menſe octauo in anno ſecundo Darij regis, factum eſt verbum domini ad Zachariam. D

Moralitatum. Cap. 1.

ZAcharias vidit quattuor cornua, & dictum eſt ſibi, ꝙ illa erant quæ ventilauerant Iudam, Iſrael & Hieruſalem, & poſt vidit quattuor fabros. Et reſponſum eſt ſibi ꝙ illi erant fabri qui venerant cornua ſupradicta deterrere. ¶ Iſta ſigna potes generaliter applicare, ꝙ non eſt dare tam durum ſeu crudelem tyrannum, quin quandoque inueniat duriorem. Quattuor enim cornua duros & elatos peccatores ſignificant, qui in quattuor mundi partibus manent, quia re vera Iudam. i. Deum confitentem, Iſrael, i. Deum contemplantem, hieruſalem, i. pacifice conuerſantes, tribulationes feriunt, ſed dominus contra tales fabros pręparat, quādo alios bonos iudices, vel alios fortiores tyrannos ad confringendum iſtorum elationem & proteruiam procurat. Et pro certo quotidie videmus, ꝙ tyranni officiales & vſurarij, poſtquam bonos diu ventilauerunt ſolent inuenire fabros domini, i. aliquos alios commiſſarios, qui ipſos & eorum ſuperbum ſtatum confundunt. Vnde dicitur. Eccl. 5. Excelſo alius excelſior eſt, & in his quoque alij eminētiores ſunt. ¶ Vel dic ꝙ quattuor cornua ſunt quattuor male affectiones ſcilicet gaudium inaniter exhilarans, dolor malę affligens, timor male humilians, & ſpes male præſumens. Iſta ſunt cornua quæ male in animam ventilant Iudam, i. confeſſionem, Iſrael, i. contemplationem, hieruſalem, i. concordiam & pacis vnionem, & ideo quattuor fabri, i. quattuor virtutes cardinales ſunt, ad iſta cornua conterenda neceſſariæ.

E ſariæ, & ad malas aff. ctiones quadruplices moderandas. Vnde Eccl. 33. Contra malum bonum eſt. ¶ Vel dic ꝙ quattuor cornua ſunt quattuor ſpecies elationis & ſuperbiæ, i. elatio propter eminentias, propter diuitias, propter proprias virtutes, propter mundi fauores, & famę varias opiniones. Sed quattuor fabri .i. quattuor ſenſus humilitatis, iſta quattuor cornua conterunt, quia quattuor ſpecies humilitatis, quæ ſunt, ſpernere nullum, ſpernere mundum, ſpernere ſeſe, ſpernere ſe ſemper, illa quattuor ſuperbiam tollunt. Pſal. 74. Cornua peccatorum conterentur &c.

Capitulum quartum. textus. Et reuerſus eſt Angelus qui loquebatur in me, & ſuſcitauit me. Moralitatum. Capitulum. 2.

VIdit Zacharias vnum candelabrum aureum totum, quod habebat lampadem cum ſeptem lucernis, & ſeptem olei infuſores. Iuxta quod duas oliuas vidit, quarum vna ad ſiniſtram lampadis ſtabat, ad dexteram alia. ¶ Candelabrum in eccleſia eſt quicunque iuſtus plenus ſapientia, & quicunque alios illuminat doctrina, qui totus debet eſſe aureus, i. ſanctus, non ſolum intus in conſcientia, immo exterius in apparentia. Vnde. 1. Paral. 3. Deaurauit eam intrinſecus auro mundiſſimo. Iſte igitur debet habere lampadem ſpiritusſancti cum ſeptem lucernis, i. cum ſeptem donis, & duas oliuas. i. duas ſpecies miſericordiæ ſpiritualis & temporalis, cum ſuis infuſorijs. i. cum ſuis ſeptem operibus p js. ¶ Vel dic ꝙ candelabrum illuminans eccleſiam & Spiritusſanctus, cuius lampas, odor & charitas ſeptem lucernas. i. ſeptem dona continet, quod ſeptem infuſoria. i. ſeptem miſericordiæ opera, oleum eleemoſynarum & pietatis infundentium ſecum habet, & quod ſuper duas oliuas. i. ſuper duas ſpecies virorum miſericordium, ſ. illos qui temporaliter & ſpiritualiter pietatem faciunt, viſitat, & confortat, quia miſericordia temporalis quæ conſiſtit in alios paſcendo, hoſpitando, ſepeliendo, & miſericordia ſpiritualis, quæ conſiſtit in alios corrigendo docendo & conſolando, & eis remittendo, & pro eis orando, lampadi. i. Spirituiſancto vel charitati vicinæ ſunt, & ab ipſis proueniunt, vt de iſtis duobus generibus miſericordium dicatur illud. Zacha. 4. Iſti ſunt duo filij olei ſplendoris, q aſſiſtunt dñatori vniuerſæ terræ.

Capitulum quintum. textus. Et conuerſus ſum. Et eleuaui oculos meos, & vidi, & ecce volumen volans.

F *Moralitatum. Capitulum. 3.*

VIdit Zacharias volumen, cuius longitudo erat viginti cubitorum, latitudo decem, in quo maledictio contra fures & periuros continebatur. ¶ Talis eſt ſacra ſcriptura, quia iſta eſt volumen inuolutũ, a paradiſo volitans & alatum, cuius longitudo eſt fides, quæ in viginti cubitis, i. in viginti particulis diſtincta conſiſtit, inquantũ ſeptem ſacramenta, ſeptẽ virtutes, & ſex opera miſericordiæ continet, latitudo decẽ mãdata legis tenet, in quibus fur & periurus maledicitur & ad mortẽ perpetuã condemnat. ¶ Duas vidit Zacharias mulieres quæ habebant alas quaſi miluus, & ſpiritus erat in alis earum, quæ vnã amphorã inter cœlum & terrã leuabant, & eam vt ædificaret ei locus in terra Sennaar deferebant, in medio amphorę quaſi mulier quæ dicebat impietas continebat, & maſſa plumbea os amphorę claudebat. Ipſa vero amphora egrediens, & aliorũ oculis vocabat. Hic eſt inquit oculus eorum vniuerſa terra. ¶ Per iſtã amphorã profundam põt intelligi vſurarius vel auarus, qui. ſ. per auariciam eſt inſatiabilis & capax, p maliciam eſt profundus, in qua iſta mulier quæ eſt impietas continetur, & in ipſius aio maſſa plumbea, i. cum pondere malę conſuetudinis continetur. Impietas. n. i. crudelitas, in amphora, i. in corde vſurarij vel auari ſedet, & ibi ſicut in hoſpitio ſuo manet, ſicut G videmus de vſurarijs, quorum voluntas caret pietate & quorum conſcientia eſt plena oimoda crudelitate. Ma. 1. Vocabuntur termini impietatis & populus &c. Patet etiã ꝙ maſſa plumbea. i. pondus malę conſuetudinis impietatẽ in iſtorum conſcientia taliter detinet, ꝙ ipſam cõtrahere verbo vel verbere nullus valet. Satis. n. põt Deus vel prælatus percutere vel prædicator vrgere, quia iniquitatem ſuæ peruerſæ conſcientiæ nunq̃ ab illis poterit amouere. Vnde Eſ. 9. Succenſa eſt quaſi ignis impietas. Iſta amphora dr̃ egrediens inter cœlum & terram, pondus dr̃ oculus terram dirigens. Dr̃ ad terrã Sennaar, quod interpretatur ſętor finaliter tendens, & ſicut viſum eſt, dr̃ impietatem continens, qa proculdubio auarus a Dei gratia & amicitia egreditur inter cœlum & terram, i. inter alta & infima, p ſtatus ſui inſtabilitatem & inconſtantiã ſuſpendit, cæcorum ſecularium lux & oculus, rector & director creditur, impietate replebit, & finaliter in terram fetorum inferni deſcẽdet, vbi locus talium finaliter ordinat. Hie. 19. In tophet ſepelientur, eo ꝙ non ſit alius locus ad ſepeliendum. Sed iſtæ duæ mulieres iſta amphorã de terra erigunt & eam in terra ſennaar deducũt, qa duæ mulieres. i. duo mollia vitia, ſcilicet carnalis parentum affectio, & terrenorum ambitio improbant, quibus, ſ. anorũ ſunt alæ milui. i. quædam pigritia & ſupbia & elatio, & in iſtis alis virtutis præſumptio. Iſtã amphorã, i. auarum & pctõrem per inanem ſpem erigunt, ita ꝙ eum ſp velle ſurſum ad cœlũ. i. ad celſitudinem ſtatus aſcendere faciunt, & tñ conſtat ꝙ inter cœlum & terram remanet, qa nunq̃ attingit ad celſitudinẽ q̃ optat, quinimmo ſp ſolet in pendulo manere, & nulla ſtatus certitudinẽ obtinere, qa non ſufficit iſtis ſtatus inferiori quem relinquunt. Cœlum aũt. i. ſtatum altiorem non poſſunt attingere quẽ expoſcunt, & ſic inter cœlum & terram. i. in incertitudine ſtatus remanent, qa illud quod deſyderant, attingere non valent. Vñ Eze. 8. eleuauit me ſpũs, & ſtatuit me inter cœlum & terram, ſpũs dico elationis. Iſtę igitur mulieres. i. affectus carnales & auaricia illam amphorã. i. pctõrẽ, in terra ſennaar. i. in campũ fetoris, ſ. in infernũ portãt, vbi locũ perpetuæ manſionis ſibi præparant. Eze. 23. Fili hois, duæ mulieres fuerãt filiæ matris vnius. ¶ Vel dic ꝙ duæ mulieres q̃ pctõrẽ in infernũ portant, ſunt mundus & caro, vxor & diabolus, vel carnalis voluptas, vel ſpes poenæ finalis, & timor afflictionis. Iſtæ malæ mulieres q alas ſupbiæ poſſident, & ſpiritum malæ affectionis habent, & ideo amphoram, id eſt peccatorem in infernum deferunt. Vide ſi vis ſupra de elephante ca. vltimo.

Capitulum ſextum. textus. Et conuerſus ſum, & eleuaui oculos meos & vidi. Moralitatum. Capitulum. 4.

ZAcharias vidit quattuor quadrigas egrediẽtes de H medio duorum montium ęreorũ, quarum prima habebat equos rufos, ſecũda nigros, tertia albos, quarta fortes & varios. ¶ Dic ſi vis, ꝙ iſtę quattuor quadrigæ, ſunt quatuor virtutes cardinales, ſ. fortitudo tẽperantia, iuſticia & prudentia. Iſtę ſunt quadrigę dñi, ad quas debemus eſſe ligati, & iugo diſciplinæ & obedientiæ ſubiugati. ¶ Iſtæ. n. a duobus montibus æreis, i. a duabus aiæ potentijs ppetuis & ſolidis, ſ. intellectu & affectu oriũtur, & ab ipſis naturaliter pducunt, q̃ quadrigę quattuor habent ſpecies equorum, ſ. hoium ſibi famulantium, qa fortitudo habet equos rufos. i. martyres proprio ſanguine rubricatos. Tẽperantia habet nigros, ſ. confeſſores p ſqualorẽ poiæ offuſcatos. Prudentia habet albos, i. doctores lumine ſciæ dealbatos. Iuſticia habet varios. i. bonos plãtos & principes, nũc ad pmouẽdũ, nũc ad puniẽdũ ęquitate pũia variatos. Iſti ſunt igĩ eq dñi, i. viri ſancti, q quadrigas virtutũ cardinaliũ traxerunt, i. ipſis mediantibus, merces meritorũ portauerunt & in ſeipſis vexerunt. Vñ Abac. 3. Quis aſcẽdet ſup equos tuos? & quadrigæ tuæ ſaluatio. ¶ Vel dic ꝙ quadrigę quattuor cũ equis ſuis, ſunt quattuor ſtatus, & conditiones, ſcilicet niger, qualis eſt ſtatus monachorũ nigrorũ, Auguſtinorum. Rufi, qualis eſt minorum ciſtercienſium. Albi qualis eſt carmelitarum. Varij, qualis eſt ſecularium

A rium clericorum & laicorum, qui determinatum habitũ non habent. ¶ Vel dic quod equi ſunt viri iuſti, quorum quidam ſunt rufi per charitatem, nigri per humilitatem, albi per innocentiã & caſtitatem, varij per honeſtatem. Pſ. 44. Circum amicta varietate. ¶ Vel dic econtra, quod equi diaboli ſunt peccatores. Eſa. 31. Equi eorum caro, & non ſpiritus, & iſtorum quidam ſunt rufi per maliciam, quidam nigri per infamiam, quidam albi per hypocriſim, quidam varij per duplicitatem & inconſtantiam.

¶ Moralitatum ſuper Zachariam prophetam Finis.

MORALITATVM Liber vigeſimuſſeptimus libri primi Machabeorum.

Capitulum primum. Textus. Et factum eſt poſtquam percuſſit Alexander Philippi macedo. Moralitatum Capitu. 1.

ALexander rex macedõum multos reges & principes debellauerat, munitiones eorum cõfregerat, ſpolia multitudinis gentium acceperat & in manu forti regnauerat ſuper terram & factum eſt ꝙ moreretur & regnauerunt pueri eius, vnuſquisque in regno ſuo & impoſuerunt ſibi diademata, & multiplicata ſunt mala in terra. ¶ Sic vere dico quod Alexander qui interpretatur anferens anguſtias tenebrarum, ideſt bonus prælatus, qui tenebras anguſtiæ & ignorantiæ per ſapientiam B ſcit auferre, anguſtias ſubditorum per dulcedinem & clementiam ſcit lenire, quando que regnat in eccleſia vel patria ita fortiter & proſpere quod malos tyrannos fortes ſuppeditat, munitiones, id eſt malas cogitationes eorum diſſipat, ſpolia ſcientiarum & diuitiarum vndequaque augmentat. Sed ſæpe fit quod ipſo mortuo in regno eius vel eccleſia diuiſiones ſolent fieri, ita quod de pueris ſuis, ideſt ſubditis quilibet vult regnare & diadema iuriſdictionis capere, ita quod ſine rege & regimine vacantes, quilibet ambitioſe cupit imperare, vel ſaltem ſine iugo ſicut rex viuere & manere. Vnde dicitur Iudic. 18. In diebus illis rex non erat in Iſrael, ſed vnuſquiſq; ne hoc quod volebat, faciebat. Iſta enim in eccleſijs vel conuentibus poſt mortem prælati videntur, quia quilibet imponit ſibi diadema, inquãtum prælati fieri præſumunt & imaginantur, & quilibet in loco ſuo regnat inquantum vagabundi fiunt, & obedire maioribus dedignantur, & ſic mala multiplicantur in terra, quia per mortem boni prælati, & per diſſenſionem eligentium, per inſolentiam præſumentium ſubditorum fiunt in eccleſia multa mala. Sicut dicitur. Prouer. 11. Vbi non eſt gubernator, populus corruet. ¶ Factum eſt quod Antiochus radix peccati imponeret ſibi duo diademata, & regnaret ſup Aſiam & Eegyptum, non ſufficiebat ſibi regnũ Aſię & græciæ poſſidere niſi etiam ſtuderet alienum regnum, ſ. ægypti per violentiam vſurpare. Cum igitur præualuiſſet contra Ptolomeum regem ægypti, & ſpolia quamplurima congregaſſet appoſuit etiam filios Iſrael impugnare. Intrauit igiť ſanctificationem in ſuperbia & accepit altare aureum, menſam & candelabrũ, phialas, mortariola aurea, velum, cortinas, & ornamentum aureum quod erat in facie templi, & accepit aurum, argentum, vaſa concupiſcibilia, theſauros occultos de domo domini, & comminuit omnia, & ſublatis omnibus in terram ſuam redije & hieruſalem triſtem & deſolatam dimiſit. Cauſa autem quare iſta mala filijs Iſrael Deus permiſerit peruenire, redditur ibidem, quia in dieb. illis exierant ex Iſrael filij iniqui, qui a teſtamento Dei receſſerant, & teſtamentum cum gentibus diſpoſuerant, gymnaſium ſecundum modum gentilium in hieruſalem conſtraxerunt, præputia ſibi fecerunt & nationibus ſe iunxerũt C & venundati ſunt vt facerent mala. Et accedentes ad regẽ poteſtatem faciendi iuſtitiam impetrauerunt. Quib. Deus indignatus ipſam ciuitatem hieruſalem in manu Antiochi reddidit, qui templum & ciuitatem, vt dictum eſt expoliauit. ¶ Exponendo myſtice dico, quod hieruſalem eccleſiam ſignificat, quæ filios Iſrael, i. eccleſiaſticos Deum videntes continet, & ſic fit quod hic inueniuntur multi iniqui teſtamentum Dei & cultum religionis & eccleſiæ contemnentes, & ab eo per vitia recedentes teſtamentum gentium, i. ritus & mores ſęcularium eligentes, & ſe in moribus & ritib. & gentium nationibus, i. ſęcularibus conformantes, gymnaſia ſæcularis ſcientiæ, in hieruſalem, i. in eccleſia introducentes, & præputia carnalis vitæ ſibi facientes, & a rege, i. a principibus ſæcularibus poteſtatem faciendi iuſtitiam, id eſt ſęcularia officia, commiſſiones & negocia impetrantes. Videns igiť dominus filios Iſrael, ideſt eccleſiaſticos in ſęculares conuerti, vitam regularem & eccleſiaſticam negligere, & ſæcularem diligere, & amplecti, ſolet eos antiocho, ideſt mundi tyrannis & regibus ſubiugare, quia iam nõ ceſſant hieruſalem & templum ipſius, ideſt eccleſiam & religionem bonis ſuis temporalibus ſpoliare. Pſalmiſt. 105. Tradidit eos in manus gentium, & dominati ſunt eorum q. oderunt eos. Non. n. ſufficit iſtis principib. quod notabilia regna habeant, quinimmo ad alia regna, poſſeſſiones & terras iugiter aſpirant & anhelant. Nec eis ſufficit ęgypti, id eſt mundi ſpolia & diuitias tollere, niſi etiam contra hieruſalem, ideſt contra eccleſiam ſtudeant rapinis dimicare, & eam bonis ipſius ſpoliare. Iſti igitur duo diademata ſibi imponunt, inquantum in mundo & in eccleſia dominari quærant, clerum grauant & pręmunt. ¶ Vel dic contra ambitioſos. Antiochus qui interpretatur pauper ſilens ſignificat ambitioſos, qui in principio ſe eſſe pauperes prædicãt: ſilentes & pacificos ſe fingunt. Pſalmiſt. 87. Pauper ego ſum & in laboribus & cęter. Sic igitur facit quaſi ſuper duo regna imperat, ideſt quod duo officia acquirit, regnum proprium, ideſt ſtatus ſibi proportionatus ſibi non ſufficit, quinimmo regna & beneficia aliorum ambit & cupit, & ſic quandoque fit quod Ptolomeum regno ęgypti, ideſt aliquem alium de ſua dignitate deponit, & ſic duo diademata, ideſt duas dignitates ſibi accipit. Apocalypſi. 13. Habet duo cornua ſimilia agni. Et alibi. Intrauit Ptolomeus antiochiam, & impoſuit ſibi diademata. Sed iſti adhuc non D ſufficit niſi ad hieruſalem, ideſt ad templum, ideſt ad maioris ſtatus vel dignitatis prælaturam veniat, quam ſuperbe & ambitioſe intrare procurat. Iſte igitur mediante exercitu ſuo, ideſt altis principibus ſæcularibus intra ſanctificationem, ideſt eccleſiæ prælationem in ſuperbia, vbi pro certo cum intrauerit, ſtatim ſe conuertit ad vaſa aurea & argentea, ornamenta & ſupellectilia, ideſt ad eccleſiæ diuitias depredandum, ad ſubditos moleſtandum, & templum ſibi commiſſę eccleſiæ ſpoliandum, & quod deterius eſt, quicquid poteſt in iſta hieruſalem, ideſt in iſto templo rapere in terram ſuam ad litteram portat, in domo paterna palatia ędificat, & de bonis eccleſię nepotulos ditat, & ſic templum ſuum depauperare vt ditet alios, nunquam ceſſat. Illud autem infortunium miſere hieruſalem merito ſuperuenit, quia filij ſcilicet mali eccleſiaſtici, a teſtamento legis diuinæ recedunt, & per diuerſa peccata nationibus ſæcularibus ſimiles atque pares fiunt. Et ſic habere talem pręlatum propter peccatum populi merentur cum delinquunt. Vnde Iob. 34. Dominus regnare facit hominem hypocritam propter populi peccata. ¶ Vel dic quod talis Antiochus eſt diabolus, qui propter peccata chriſtianorum vſque ad hieruſalem, ideſt vſque ad chriſtianorum fidem exercitum vitiorum deduxit, ſanctificationem, i. ſtatum religionis cum ſuperbia intrauit, & tamen ornamenta ſpiritualia abſtulit pœnitus, Exinde enim ſuſtulit altare deuotionis, candelabrum diſcretionis, menſam compaſſionis, phialas prædicationis, mortariola diuini timoris, velum continentiæ & caſtitatoris, coronas eminentiæ & honoris, & ornamentum bonæ conuerſationis, & ſpiritualis honeſtatis & decoris. His enim omnibus iam videtur eccleſia per diabolum ſpoliata, & ad triſtem deſolationem deducta. Aurum enim & argentum & oc-

E coltos theſauros, ideſt ſapientiam clementiam & virtutes ſuſtulit, & vaſa concupiſcibilia, ideſt bonas & ſanctas perſonas eatnde rapuit & amouit. Vnde dicitur. Treno. 1. Manum ſuam miſit hoſtis ad omnia deſiderabilia eius. Et hoc procerto, quia filij Iſrael & viri eccleſiaſtici, qui aatioaibus ſæcularibus ſe conformare nituntur, & teſtamentum Dei, & cultum religionis & eccleſiaſticæ diſciplinæ abominantur, talia incurrere promerentur. Vnde Ezechiel. 23. Scelus tuum & fornicationes tuę fecerunt tibi hæc & cætera. ¶ Vel ſi vis dic quod Antiochus eſt malus prælatus, quo intrante & imperante, in Hierusalem, id eſt in eccleſia vel religione ſtatim per ſuum malum regimen ibidem deficiunt ſpirituales & temporales diuitiæ & ſupradictæ, quia dicitur. Prouerbiorum 28. Regnantibus impijs ruinę hominum. Idem autem dic de malo principe, quando incipit in patria dominari. ¶ Conſequenter ibidem dicitur, quod ſpoliato templo per Antiochum ingemuerunt principes, ſeniores & iuuenes, virgines infirmatę ſunt, & ſpecioſitas mulierum eſt immutata, & omnis maritus ſumpſit lamenta, & vniuerſa domus Iacob induit confuſionem. ¶ Sic vero templo eccleſiæ expoliato, principes, ſeniores iuuenes, virgines, mariti & mulieres, & omnis ſtatus ſæcularium perſonarum ſpiritualiter infirmantur, & de bono in malum immutantur. Conſtat quod eccleſiaſticis a diabolo per peccatum ſpoliatis, ſæculares ſolent malo exemplo eorum faciliter deſolari, & a virtutum tramite immutari. Eſai 24. Sicut populus ſic ſacerdos. ¶ Dicitur conſequenter ibidem, quod princeps tributorum miſſus a rege, venit Hieruſalem, & locutus eſt eis verba pacifica in dolo, & crediderunt ei. Sed cum infra vrbem receptus fuiſſet irruit repente in ciuitatem, & perdidit populum ex Iſrael, & accepit ſpolia ciuitatis, & ſuccendit eam igni & deſtruxit domos eius & muros eius in circuitu, & captiuas duxit mulieres & natos, & pecora poſſederunt. Et facta eſt Hieruſalem habitatio exterorũ & facta extera a ſemine ſuo, & nati eius dereliquerunt eã, fructificatio eius deſolata eſt, dies feſti eius cõuerſi ſunt in luctũ, ſabbata eius in opprobriũ, honores eius in nihilum ſecundum gloriam eius multiplicata eſt ignominia eius.

F ¶ Moraliter Hieruſalem eſt anima, ad quam iniquus princeps, ideſt diabolus per tentationes ſe applicat, & ſibi in dolo ſub ſpecie boni mala ſuggerendo loquitur, ita quod quandoque per malas complacentias & conſenſus ſibi credit, & eum recipit & admittit, ſed ſtatim poſtquam ciuitatem mentis per peccatum mortale intrauerit, repente per vitiorum cumulum ſuper ipſam irruit, & populum ſuum, id eſt potentias & conſenſus deſtruit, ſpoliaque virtutum dirumpit, muros diſciplinæ ſcilicet regularis in ea deſtruit, & igne cupiditatis eum cremat & comburit, id eſt bonas affectiones, natos eius, id eſt viriles operationes ab ipſa captiuat penitus, pecora vero, id eſt beſtiales motus ibi poſſidet atque nutrit, & ſic fit quod illa a ſuo ſemine, ideſt a bonis virtutibus fit extera alieni populo, ſcilicet vitijs fit ſubiecta. Nam ſanctificatio ſuæ deuotionis deſolatur, feſtiuitas ſpiritualis gaudij contriſtatur, ſabbatum quietis mentis ſollicitudinibus conturbatur, & ſic honor ſuæ ſpiritualis & rationalis conditionis in nihilum computatur, & ſic gloria quam anima habuerat ante peccatum in ignominiam commutatur. Tren. 1. In circuitu eius hoſtes eius, facta eſt hieruſalem quaſi polluta menſtruis. Factum eſt igitur talem hoſpitem recipere, & cordis noſtri ianuas per conſenſum tali principi aperire. ¶ Vel dic myſtice, quod Hieruſalem ſignificat eccleſiam, princeps ambitioſum. Iſta eſt enim veritas, quod ambitioſus in dolo verba pacifica loquitur, ſeipſum interim diſſimulat, vt ingreſſus ſibi pateat, & ad ſtatum prælationis vel promotionis interius intra eccleſiam admittatur. Sed quando ſe videt introductũ, & ad prælationis officium ſublimatum in ſtatu & officio confirmatum, ſtatim ſolet contra ſubditos per rapinas & exactiones irruere, populum ſubditorum perdere, ſpolia & diuitias huius ciuitatis cumulare, muros ciuitatis, ideſt libertates & priuilegia irrumpere, ignem crudelitatis vbique accendere, mulieres & natos, id eſt inferiores perſonas & ſimplices ſcandalizare, & a ſtatu gratiæ captiuare, pecora vero, ideſt carnales perſonas ſecum recipere. Et ſic iſta ciuitas ſiue eccleſia a ſemine ſuo, id eſt G ab omnibus filijs ſuis extera efficitur, inquantum nullus compatriota vel gratiæ filius in eius beneficijs & officijs promouetur, ſitque habitatio exterorum, inquantum iſti prælati ibi introducant multitudinem conſanguineorum & compatriotarum ſuorum. Treno. 5. Hæreditas terræ verſa eſt ad alienos, domus noſtra ad extraneos. Sub tali igitur principe perit ſanctificatio deuotionis, ſabbatum & feſtum quietis & conſolationis, honor dignitatis & promotionis, & vt breuiter concludatur, tota gloria commutatur in ignominiam vilitatis & confuſionis. Treno. 2. Obliuioni tradidit dominus ſion, feſtiuitatem & ſabbatum. Quia procerto quantum ſub bono prælato vel principe eccleſia vel patria conſolatur, tantum ſub malo ambitioſo raptore confunditur, temporaliter & ſpiritualiter deſolatur. Vnde Apocalyp. 18. Quantum glorificauit ſe in delicijs, tantum date ei tormentum. ¶ Sequitur ibidem quod per milites regis antiochi, deſolata & vaſtata eſt Hieruſalem, ciuitatem Dauid, id eſt arcem ſion ceperunt & eam turribus & muris munierunt, & conſtituerunt ibi gentem peccatricem, viros iniquos, & conualuerunt in ea, & ibi poſuerunt arma & eſcas, & congregauerunt ſpolia Hieruſalem, & poſuerunt illic, & facti ſunt eis in laqueum magnum & inſidias & contaminauerunt ſanctificationem, & fugerunt inhabitatores Hieruſalem propter eos. ¶ Sic vere antiochus, id eſt diabolus & milites ſui, vaſtata ciuitate Hieruſalem inferiori, & ſubiugato prius ſtatu ſæcularium laicorum, & per diuerſa peccata & vitia multipliciter diſſipato, arcem ſion, id eſt ſtatum bonorum & religioſorum, ſibi myſtice & ſpiritualiter dedicauerunt, & etiam eam ſibi habitationem fecerunt. Ibique ad literam poſuerunt gentem peccatricem, quæ præ cæteris hodie in eccleſia ad litteram conualeſcunt, & in terrena proſperitate proficiunt atque creſcunt, quia ſæpe fit quod in mundo, ideſt in eccleſia illi qui ſunt iniquiores, ſunt diuitijs pleniores. Hierem. 12. Quare impij proſperantur, & bene eſt omnibus qui præuaricantur? Ipſamque arcem, id eſt eccleſiæ ſtatum, ſpolijs Hieruſalem, ideſt diuitijs ſæcularium ditauerunt, eſcas, id eſt delicias & comeſſationes, arma id eſt pompas & lites ibidem introduxerunt, & ipſam muris turribus caſtris & domibus, omnibuſque pompis & faſcibus accinxerunt.

H Sed re uera iſta proſperitas temporalis ſibi per diabolum procreata, non cedit ſibi ad virtutum augmentationem, ſed potius ad iniquitatis accumulationem, quod patet in hoc quod ſequitur, quia illi qui conſtituti ſunt in arce, ideſt multi moderni eccleſiaſtici, fuerunt hodie in laqueum & in inſidias aliorum, quia ipſi per fraudes & malitias ipſorum alijs inſidiantur, & per malæ vitæ ſuæ ſcandalum alij pereunt & ſcandalizantur. Et quia ſanctificationem eccleſiæ per luxurias ſuas contaminauerunt, ideo habitatores Hieruſalem, ideſt ipſi ciues eccleſiæ inferioris, ſcilicet ſecularis, a ſtatu gratiæ per iſtorum malum exemplum vel ab amore eccleſiæ fugere comprobantur. Et breuiter iſta eſt veritas quod mali eccleſiaſtici ſunt hodie præcipui milites diaboli, & in ſtatu eccleſiæ eſt hodie ſua ſpecialis habitatio, & aliorum illaqueatio & deceptio. Vnde dñs. Oz. 5. Audite ſacerdotes domus Iſrael: Laqueus facti eſtis ſpeculationi, & ſicut rete expanſum ſuper thabor. Antiochus rex ſcripſit & ordinauit per totum regnum ſuum, quod omnis populus vnus eſſet, & quod vnuſquiſq; legem ſuam & patrum ſuorum dimitteret, & legem ipſius ſcilicet idolatriam cuſtodiret. Et quod continuo occideretur, ſi quis his iuſſionibus contrairet. Multi igitur in Hieruſalem legem domini dimiſerunt, & regijs iuſſionibus paruerunt. Præcepit igitur rex ædificari aras & templa & idola, ſacrificari carnes ſuillas & pecora communia, & relinquere filios ſuos incircumciſos, & coinquinari animas eorum in immunditijs. Et qui ſacrificare renueret, moreretur. Abominandum etiam idolum ſuper altare domini ædificauit antiochus, vt ibidem dæmonijs immolaretur, vbi domino fuerat immolatum & præpoſuit principes populi qui hoc fieri cogerent: qui filios Iſrael in abditis effugauerunt, alij ante ianuas, thura & ſacrificia incendebant, libros legis domini combuſſerunt, & quoſcunque le-

gem

Agem domini ſeruantes, & libros legis habentes inuenire poterant, occiderunt, & libros continentes leges idolorum, illuc de gratia tranſtulerunt, & eos qui circuncidebant pueros ſuos trucidabant & ante domos eorum pueros a ceruicibus matrum ſuſpendebant. ¶ Sic vere diabolus iniquus ſumme cupit, quod lex ſua ab omnibus teneatur, & quod vniuerſę generationes leges ſuas dimittentes, legi naturæ & diuinæ gratiæ renunciantes, vnus populus, ſcilicet reproborum efficiatur, & eidem ab omnibus famuletur & nititur quod in ciuitate hieruſalem, ideſt in conſciētia cuiuſlibet fidelis & in eccleſia, aras & templum ſuum faciat, & quod ibi idola diuerſorum vitiorum erigat, & quod carnes ſuillas, ideſt vitium carnalitatis ibidem offerendas inducat, quodque nullus filios ſuos, ideſt affectus & operationes a ſuis ſuperfluis vitijs circūcidat, ſed potius ſeipſum & p luxuriam & auaritiam coinquinet, & in immundicijs vitiorum viuat. Eſa. 66. Anima eorum in abominationibus delectata eſt & cæter. Igitur iſte iam in templo eccleſiæ abominanda idola deſolationis, ideſt malus eccleſiaſticos & p̄latus ſuper altare dignitatum & officiorum conſtituit & erigit, qui ſcilicet abominabilis vitæ ſunt, & deſolationem ſuorum locorum faciunt & inducunt. Hierem. 32. Poſuerunt idola ſua in domo in qua inuocatum eſt nomē meum. Iam libros diuinæ legis, id eſt ſcientiam theologicam de Iuda & Hieruſalem, ideſt de eccleſia deſtruit, & libros ſuos, id eſt lucratiuas ſcientias immittit. Iam nullos pueros, ideſt nullos fideles circuncidi a ſuperfluitate vitiorum permittit, quinimmo illos qui libros diuinæ ſciētiæ habēt, ſcilicet viros ſcientificos, iſtos etiam qui pueros circuncidunt, ideſt illos qui corrigendo alios carnis voluptate purificant, impugnat tribulationibus & affligit. Principes ſuos, ideſt hæreticos & ſcelerum patronos ibidem collocat, per quos fideles ad hæc nefanda opera inducit multipliciter & impellit. Sic igitur fit, quod iſta hieruſalem noſtra eccleſia multipliciter deſolatur, & creſcentibus vitijs, virtutibus denudatur, & legis diuinæ cultu ceſſante, ibidem diabolus per vitia colitur. Hierem. 7. In deſolatione erit terra & cæter.

Capitulum ſecundum. textus. In diebus illis ſurrexit matathias filius Iohannis filij ſymeonis. Moralitatum

Capitulum 2.

B CVm apparitores antiochi veniſſent in ciuitatem modin, & populum ad cultum idolorum cogerent, primo ante omnia aggreſſi ſunt Matathiam, pro eo quod ſacerdos erat, & inter alios erat ſolennior perſona, ſperabant enim quod iſto ad idolatriam inclinato, alij faciliter obedirent. Vnde dicunt illi. Princeps magnus & ſolennis es, atque clariſſimus es in ciuitate hac, ornatus filijs & fratribus. Igitur accede prior, & fac iuſſum regis, & eius beneplacitum, & eris tu & filij tui inter amicos regis & magnificatus auro, argento & muneribus. Veruntamen matathias fortiter reſtitit, & legem domini relinquere noluit, quinimmo zelo Dei accenſus, idolum qđ fecerant, diſſipauit, & quendam iudæum qui ad immolandum coram omnibus acceſſerat, ac apparitorem etiam regis qui alios immolare cogebat, ſuper altare peremit, & tūdem collectis ſecum ſocijs & amicos, ad montes & ad deſerta confugit, & quicquid habebat, in ciuitate reliquit. ¶ Sic myſtice loquendo quando diabolus rex inferni mittit ſatellites ſuos, ſcilicet inferiores demones, vt vndique cultum idolorum, ideſt vitiorum ſuſcitent, & ad hoc homines commoneant ſuis tentationibus & impellant, ante omnia nituntur matathiam, ideſt bonos prælatos, & ſacerdotes, ideſt clariores & diſcretiores & ſuperiores perſonas decipere, & donis & precibus ad peccata allicere, vt ſic per malum illorum exemplum poſſit alios faciliter ſuperare. Vnde dicitur. 3 Regum. 22. Non pugnabis contra quempiam, ſed contra regem Iſrael. Nam ſicut ponit hic Stephanus de logothono. Sicut falco primam gruem primo inuadit, ſic diabolus ad tentandum prælatos & clericos primo C currit. Vnde 1. Regum 31. Totum pondus prælij verſum eſt in ſaul regem. Sed iſte debet fortiter reſiſtere, legem domini non relinquere, ſed potius idola vitiorum pro viribus in ciuitate eccleſiæ deſtruere, & iudæos, ideſt ſubditos & immolantes punire, & ipſos diaboli ſatellites ſuperare, & ſpiritualiter occidere, & relictis illis quæ in ciuitate mundi habet, ſcilicet affectum terrenorum bonorum, debet in montem & ſolitudinem paradiſi per affectionem & contemplationem fugere, & ad hoc ipſum alios inuitare. Qui domini eſt (inquit) ſequitur me. Eſa. 2. Venite aſcendamus ad montem domini. ¶ Hic habes quod cum multi filij Iſrael aſcenderunt in ſolitudinem & montes, ne ſacrificarent idolis, qui iam in valle & ciuitatibus colebant, ſe abſconderūt in abditis & ſpeluncis. Satellites aūt antiochi cōſtituerunt eis prælium ſabbato, ad finem quod non ſe defenderent, cum ipſis arma ſumere in ſabbato non liceret. Ipſi ergo ſe non defenderunt, nec arma contra hoſtes ſumpſerunt, & ſic vſque ad mille animas trucidati fuerunt. Matathias autem & ſui propoſuerunt in ſabbato arma ſumere, & contra hoſtes defendere ſe viriliter. ¶ Illud poteſt allegari contra multos religioſos, qui de ciuitate mundi & de valle terrenorum exeunt ad montem perfectionis, & gradum aſcendunt eccleſiaſticum, & in cauernis religionis nituntur ſe abſcondere, & ab idolatria & cultu vitiorum qui in mundi ciuitate coluntur, immunes & liberi eſſe ſe credunt, facientes illud quod dicitur Geneſ. 19. Non ſtes in omni circa regione ſed in monte ſaluum te fac. Sed re uera demones ipſos ibidem tentationibus inſequuntur, & in diebus ſabbatis, ideſt in ipſa quiete contemplationis, & in montibus perfectionis, & ſpeluncis religionis contra eos præliantur. Qui quia arma bonorum operum non ſumunt, nec loca occulta, ſcilicet corda oppilant a malis deſiderijs nec claudunt, nec contra hoſtes viriliter ſe defendunt, ideo ipſi qui in ipſo mundo non perierant, in religionis vel perfectionis apice vitijs pereunt & ſuccumbunt. Fatuum igitur fuerat illis ad montes iſtos fugere, niſi vellent ſe fortiter armis bonorum operum defenſare. Sed re uera non ſic matathias & filij eius, ideſt non ſic boni & prudentes, religioſi & clerici, quia iſti in iſtis montibus & ſpeluncis viriliter bonorum arma ſumunt, & ſeipſos viriliter reſiſtendo defendunt, & ibi non pereunt vel delinquunt, nec periculum damnationis incurrunt. ¶ Vel dic quod dies ſabbati ſignificat feſta in quibus diabolus contra homines fortius inſurgit pro eo quod eos vagos & ocioſos cognoſcit, quia tunc arma bonorum operum non aſſumunt, ſed potius ocijs, ludis & læticijs intendunt, & ideo tentati a diabolo facilius ſuccumbunt. Vnde dicitur. Tren. 5. Vocaſti quaſi ad diem ſolennem qui terreret me in circuitu. D Boni tamen propter ſabbatum non ceſſant arma bonorum operum aſſumere, & ideo nec hoſtes eos per tentationes audent inuadere, vel ſi inuadent, ſolent contra eos fortiter dimicare dicentes illud. Marc. 3. Vtique licet in ſabbatis benefacere. ¶ Legitur de matathia, quod ipſe & filij ſui adiunctis ſibi illis qui voluntarij erant in lege, & fugiebant a malis, magnum exercitum collegerunt, & viros impios percuſſerunt, pueros incircuncifos circunciderunt, filios ſuperbiæ ſunt perſecuti, & aras quas fecerunt idolatrę, deſtruxerunt, tandem vero moriens filios ſuos inſtruxit, & eos ad pugnandum pro legibus ſalubriter erudiuit. ¶ Matathias autem qui interpretatur a Deo datus ſignificat bonum prælatum, & ſuperiorem a Deo datum & promotum & non a carnis affectione ambitione vel ſimonia vel laicorum potentia promotum. Vnde dicit Apoſtolus. Hebr. 5. Nemo aſſumit ſibi honorem, niſi qui a Deo vocatur, ſicut Aaron. Talis igitur debet viros deuotos, & in lege Dei voluntarios ſibi adiungere & eos in conſilijs & beneficijs ſecum habere. Vnde dicitur. Eccleſiaſt. 9. Viri iuſti ſint tibi conuiuę & cæter. Impios viros debent perſequi & punire, & de medio tollere, incircunciſos vero ideſt carnales ſuperfluitatibus morum & diuitiarum onuſtos debent corrigēdo circuncidere. Aras vero idolorū i. auaros & luxurioſos in quib. ſ. ſemper viget ignis cupiditatis, & carnes carnalis voluptatis, thus ſupbię & fumus vanitatis debet deſtruere, & tandem filios & ſubditos ſuos

E debet inſtruere, & ad dimicandum ſi ſit neceſſe, pro legibus animare, dicendo illud infra. 1. Mach. 3. Accingimini, & eſtote filij potentes & cęt.

Capitulum tertium. textus. Surrexit Judas machabeus pro patre ſuo & iuuabant eum fratres ſui. Moralitatum. Capitulum. 3.

SVrrexit Iudas Machabeus pro patre ſuo, & iuuabant eum fratres ſui & dilatauit gloriam populo ſuo. Induit ſe lorica ſicut gigas, & ſuccinxit ſe arma bellica, & protegebat gladio ſuo caſtra. Similis factus eſt leoni in operibus ſuis, & ſicut catulus leonis in venatione rugiens, perſecutus eſt inimicos, perſcrutans eos, perambulauit ciuitates iudę, & congregauit pereuntes, & nominatus eſt vſque ad nouiſſimum terræ, & repulſi ſunt inimici præ timore eius, & omnes operarij iniquitatum conturbati ſunt. ¶ In iſtis verbis recte ponitur exemplar & regula cuiuſlibet boni principis. Iudas enim interpretatur confitens vel glorificans. Machabeus interpretatur ingenioſus, protegens & percutiens, quia re uera bonus prælatus vel princeps debet Deum laudare, prudens & circumſpectus, ſubtilis & ingenioſus eſſe, innocentes protegere, peſtilentes percutere gladio iuriſdictionis ſpiritualis vel temporalis, vel gladio feruētis orationis cordialis. Debet caſtra ſibi ſubiecta. i. territorium ſuum & eccleſias, tam bona quam perſonas protegere, loricam iuſtitiæ accipere, arma bellica virtutum induere, vt ſic poſſit gloriam & proſperitatem ſibi populi ſubiecti dilatare. Eze. 38. Tu cherub extentus & protegens. Vnde iſtis dicitur illud Apoſtoli. State ſuccincti lumbos veſtros, induite loricam iuſtitiæ. Debet etiam eſſe ſimilis leoni audacter ardua aggrediendo, & propter nullum quantumcunque magnum ab executione iuſtitiæ tepeſcendo, ſicut catulus leonis debet rugire altiſone prædicando, & ſic iniquos debet perſequi ipſos ſeueriter puniendo, & eos debet perſcrutari & inquirere diligentiſſime examinando, & ciuitates ad literam perambulare, ſubditos viſitando & iuſtitiam faciendo. Pſalmiſt. 100. Perambulabam in innocentia cordis mei. Et ſic talis iudas poterit dici ille, de quo dicitur. Prou. 30. Leo fortiſſimus beſtiarum, ad nullius pauebit occurſum. Et re uera ſi noſtri principes tales fuerint, tunc præ timore eorum, inimici ſui tam temporales quam ſpirituales repelluntur, & ab eorum præſentia & iuſtitia ter-

F rebunt, operarij iniquitates formidabunt, pereuntes ſcilicet pauperes & tribulati, qui iniuriam patiuntur, ab alijs defendunt, & congregabunt, & ipſi per famam perpetuam quam acquirunt, vbique nominabuntur. Illud eſt verum quando in vno loco eſt iuſtus iudex vel prælatus, prudens & ſeuerus, omnes mali generaliter timent eum, Oze. 11. Leo rugiet, & formidabunt filij maris, ipſe vero acquirit nomen perpetuum & iocundum. Vnde dicitur. Eccl. 1. Nomine æterno hæreditabit illum dominus. Et alibi. 1. Paralipo. 14. Diuulgatum eſt nomen Dauid in cunctis regionibus. Veruntamen aduerte quod dictum eſt, quod fratres eius iuuabant eum, quia quilibet bonus frater canonicus vel ſubditus, debet ſuperiori collaborare, & eum ſpiritualiter per orationes, & nominatus temporaliter per obſequia & ſubuentiones benigniter adiuuare, quia d. Pro. 18. Frater qui adiuuatur a fratre, quaſi ciuitas firma. Cuius tamen ſæpiſſime fit contrarium, quia confratres & ſubditi libentius laborant, quandoque ad ſuperiorem confundendum, quã ad eum adiuuãdum. 2. Cor. 11. Periculũ eſt in falſis fratrib. ¶ Iudas pugnans contra Appollonium, ipſum occidit, & gladium ſibi abſtulit, & quandiu vixit, in ipſo gladio ſemper pugnauit & hoſtes ſuos debellauit. Tãdem ſeron princeps ſyriæ contra eum applicuit, quem iudas gladio ſuperauit. ¶ Illud poteſt exponi ſic. Appollonius qui interpretatur mirabilis, mundum ſignificat, qui in cordibus fatuorũ vt pulcher & mirabilis rutilat, gladius eius cum quo impugnat peccatores, eſt ipſius proſperitas. Seron qui interpretatur princeps mæroris eſt diabolus, quia pro certo iudas

G qui interpretatur confitens, debet primo mundum per cõtemptum vincere, & gladium eius, id eſt mundi proſperitatem quam ſit terribilis, labilis & deceptibilis, per conſiderationem accipere, & ſic iſto gladio, id eſt hac conſideratione mediante poterit ſeron principem diabolum ſuperare. ¶ Hic dicitur quod populus videns populum, ſeron & multitudinem ſui exercitus, incepit dubitare de victoria, ſed iudas dux eorum incepit huiuſmodi ſermonibus eos confortare, facile enim eſt multos concludere in manibus paucorum, nec eſt differentia apud dominum auxiliari in multis vel in paucis, quia non in multitudine exercitus poteſtas belli, ſed de coelo fortitudo eſt. ¶ Illud applica contra illos qui in multitudine exercitus gloriantur, & quod victoria magna dependet ab occulta Dei ordinatione nõ a militum ſortitudine, cuius ſignum eſt, quia plerunque fortiores a debilioribus vincuntur, & plures a fortioribus ſuperantur. ¶ Vel ſi vis dic quomodo ſi imbecilles & timidi de ſuis viribus deſperantes formidant diabolum & vitiorum exercitum, qui fortis eſt & multiplex, inuadere. Iudas, id eſt bonus dux vel prædicator, debet eos ad ſperandum in domino & in Dei auxilio animare, & ad non timẽdum diaboli poteſtatem inuitare, dicendo illud. 2. Paralipom. 20. Nolite timere hanc multitudinem, non enim pugna veſtra eſt ſed Dei. ¶ Aduerte quod filij qui erant in arce hieruſalem, erant duces eorum qui veniebant contra eam. ¶ Sic vere hodie ſæpe fit, quod illi qui tenent arcem & apicem dignitatis in hieruſalem, id eſt in eccleſia, duces & adiutores tyrannorum & principum qui militant contra eam, quia ipſis dant dignitas & libertatem nocendi, & populum eccleſiaſticum deprimendi. Vnde ſubditi poſſunt dicere illud Cantic. 1. Filij matris meę pugnauerunt contra me, quod de proditorib. poſſet dici, qui in terra in qua habitant, extraneos hoſtes introducunt. ¶ Cum plures duces antiochi ſcilicet nichanor & gorgias & alij congregaſſent ſe ad prælium contra iudam in multitudine copiosa, factum eſt quod idem nichanor de victoria futura præſumens, pro negociatoribus maritimorum ciuitatum mitteret, vt filios iuda ipſis præcio venderet, cum victoriam habuiſſet, promittebat enim ſeptuaginta mancipia iudæorum futura pro talento argenti, de præcio & captiuitate futura iudęorum promittebat ſe ſupplere duo milia talentorum, quę ſingulis annis antiochus dabat pro tributo Romanis. Veruntamen iudicio diuino contrarium factum eſt, quia duces, reges & eorum exercitus copioſi, a iuda & ſuis fuerunt victi, & multi occiſi, & alij turpiter fugati. Negociatores vero qui pro emendis iudęis venerant, fuerunt ab ipſis ſuis pecunijs quas portauerant, ſpoliati. 2. Machabæorum 8. Illud enim ponitur

H hic. ¶ Illud applica contra præſumptuoſos milites qui paucitatem hoſtium vilipendentes, & in ſuorum multitudine & fortitudine confidentes, & victoriam ſibi promittunt, & iam eſſe de infortunio certi creduut. Vnde, quandoque fit quod ſuos hoſtes antequam eos vincant alijs vendunt, & quod eorum terras alijs diſtribuunt, non aduertentes quod quandoque contrarium Deus ordinat, qui non in multitudine bellatorum, ſed in ſuo beneplacito victoriam adminiſtrat. Sic igitur ſæpe fit quod illi qui præſumebant vincere, ſuperantur, & qui alios ſperant emere, ab eis ſpoliantur, quod vtique tunc accidit, quando illi pauci ad Dei recurrunt auxilium, & de Deo non deſperant, illi multi in ſuperbia plus confidunt. Non debet quis quantumcunque fortis & potens, ſibi victoriam promittere, ſed potius hoſtes ſuos, quanquam pauperes & humiles, formidare, quia ſicut ille dicit. Inimicum quamuis humilem docti eſt timere. Ideo ad reprimendam præſumptionem talium dicitur. 3. Regum 20. Non glorietur accinctus æque vt diſcinctus, & hic quia dicitur capitulo præcedenti, quia facile eſt apud Deum multos in manu paucorum concludi. ¶ Vel ſi uis allega contra illos qui gloriantur de infortunijs aliorum tribulationes æſtimant conſulationes, & eorum grauaminibus & damnis ſperant ditari mercimonijs atque lucris, quibus ſæpe fit quod in eodem negocio, vnde aliorum præiudiciũ ſperant, vilitatem acquirunt & miſeriam, ſicut ad literam erat de illis mercatoribus qui vbi in alienis miſerijs ſpera

nerunt

A uerunt lucrum, conſecuti ſunt prȩiudicium & damnum. Eſa.59. Expectauimus lucem, & ecce tenebræ.

Capitulum quartum. Textus. Et aſſumpſit Gorgias quinque milia virorum, mille equites electos. Moralitatum Capitu. 4.

CVm filij Iſrael viciſſent nichanorem & ptolomeum principes antiochi, quos vna cum gorgia liſias miſerat contra eos gorgias adhuc ex diuerſo ſtabat, qui ipſos inuadere proponebat. Quod aduertens iudas, dixit filijs Iſrael. Non concupiſcatis ſpolia, quia bellum adhuc cõtra nos eſt. Gorgias enim & exercitus eius ꝓpe nos eſt, ſed ſtate prope inuicem contra inimicos veſtros, & expugnate eos, & poſt hoc ſumetis ſpolia. Quod & factum eſt, q̃a primo gorgiam vicerunt & fugauerunt, demum vero ad diripienda ſpolia redierunt, inter quæ aurum & argentum, hyacinthum & purpuram, & alias opes maximas inuenerunt. ¶ Iſti igitur tres hoſtes quos liſias.i. diabolus contra nos mittit, mũdum, carnem & diabolum ſignificant, qui in hac valle miſerię fideles fatigant. Ptolomeus qui interpretatur ad menſuram deductus, carnem ſeu corpus ſignificat, quæ finaliter ad menſuram deducitur, quando infra ſepulchrũ deducitur & arctatur. Eſa.34. Extendetur ſuper eum menſura vt redigatur ad nihilum. Nichanor qui interpretatur ſtans lucerna ſignificat mundum, qui fatuis videtur ſtabilis & lucens, & more lucernę oculos mentis debilitans & offuſcans, & tamen iſtos quos offuſcat alliciens. Vnde iſta eſt illa lucerna de qua dicitur. Luc.11. Vide igitur ne lumen quod eſt in te, tenebræ ſint. Gorgias autem qui interpretatur præciſio luctantium, ſignificat diabolum, qui luctatores, ideſt mundi crudeles & tyrannos, finaliter præſcindit & proſternit, de quo poteſt exponi illud Geneſi.32. Ecce vir luctabatur cum eo vſque ad mane, qui tetigit femur eius, & ſtatim emarcuit. Iſta eſt veritas quod iudas & ſui, ideſt aliqui fideles eccleſię in dominum confidentes, quandoque ptolomeum & nichanorem, ideſt carnem & mundum ſuperãt per caſtitatem & contemptum, & de iſto fortiter victorizant, vt quia ſtatum religionis & pœnitentiæ ſubintrant. Sed quid? Pro certo gorgias diabolus adhuc latet, qui iſtos

B filios in caſtris mundanorum bonorum non inueniens, ſed ea reliquiſſe comperiens, in montibus ſuperbiæ quærere incipit, inquantum quos per luxuriam & auaritiam non poteſt vincere, per ſuperbiam ſuperare prȩſumit. Iſtis igitur debet prædicari quod ſpolia illorum quos occiderunt non concupiſcant, ſed potius contra gorgiam diabolum, qui contra eos latet, prȩliaturos ſe prȩparent, & contra eũ per perſeuerantiam ſtent, & per bona opera dimicent, & poſtea obtenta victoria, poſt hanc vitam ſpolia paradiſi tuti inter ſe diuidant. Illa enim ſpolia quæ poſſunt haberi ante plenam victoriam, ſcilicet bona mundi, non debent a fidelibus (& maxime a religioſis, concupiſci, ne forte dum ad iſta bona colligenda vacarent, contingeret eos a gorgia diabolo per auaritiam trucidari, quia ſicut dicitur. Prou.29. Melius eſt nunc humiliari cum mitibus, quam diuidere ſpolia cum ſuperbis. Sed iſta ſpolia quę poſt hanc victoriã conſummatam, prout hominum bona gloriæ paradiſi a bonis cõcupiſcuntur & tunc ab eis lęte & tute poſſunt adipiſci. Eſa.9. Exultãt victores capta præda, quãdo diuidũt ſpolia & tunc inuenietur ab ipſis aurum, ideſt clara viſio & æterna ſapientia. argentum, ideſt diuinæ laudis dulcis reſonantia. Hiacinthus, ideſt cœleſtis immenſitas & permanentia, purpura ideſt ardens & ignea charitas & amicitia, opes multę.i. bonorum abundantia. Vnde dicitur. 2. Mac.8. Poſt ſabbatum.i. in ſuperabundantia reſurrectiõis, & nõ modo debilibus viduis diuiſerunt ſpolia. ¶ Volens iudas purificare templum quod ab antiocho fuerat pollutum, & iniectis idolis ſuper altare ipſius maculatum, & ſacrificijs factis & libatis demonibus inquinatum, elegit ſacerdotes ſine macula voluntatem habentes in lege domini, vt mundarent ſancta, & tranſtulerunt lapides contaminationis. & idolum quod ſuper altare poſuerant, in locum immundum C

¶ Sic vere iudas dux belli, ideſt papa vel epiſcopus, videns templum eccleſiæ ab antiocho.i. a diabolo pollutum, & altare.i. ſtatutum eccleſiaſticum, idolis, ideſt vitijs inquinatum, immundis ſacrificijs, ideſt immundis operibus ibidem, demonibus, ideſt ad ſuggeſtionem demonum ſacrificatis atque factis multipliciter defœdatum, debet ſacerdotes ſine macula, ideſt mundos miniſtros quærere, qui legis diuinæ.i. fidei & ſacræ ſcripturæ ſint emuli, quos ibidem debet ordinare, & in eccleſia prȩficere, vt poſſint immunditias vitiorum abſtergere, & mundare, dicens illud Eſa.1. Lauamini, & mundi eſtote, lapides vero contaminationis, i. perſonas immundas & peccatores & inutiles quæ more idolorum ſunt ignare, indeuote, deſuper altare.i. de eccleſiæ dignitatibus deponere, & in locum immundum & in ſtatum infirmum collocare. ¶ Iudas cum mundaret templum domini. & videret quod altare pollutum erat, pro eo quod ſuper illud poſitum erat abominandum idolum, & ſæpius demonibus immolatum, depoſuit illud de loco ſuo, & loco eius lapidibus integris altare nouum conſtruxit, ſuper qđ ſacrificia domino immolari mandauit, lapides vero depoſiti altaris decreuit ad partem ponere, quouſq; ꝓpheta domini ſurgeret qui de ipſis iuberet aliud ordinari. Videbat enim quod ſine ſcandalo ſtare illud non poterat altare, ex quo ſuper illud demonibus oblatum fuerat, quia illud non poterat ab illa macula ſiue infamia aliqualiter mũdari, nec ſine ſcandalo poſſet in eo domino immolari. ¶ Iſta poſſunt allegari contra infames eccleſiaſticos, qui re uera ſi contingat altare domini, ideſt aliquem prælatum vel eccleſiaſticum enormitate criminum pollui, & idola abominando, ſcilicet peccato luxuriæ, hæreſis vel ſimonię ſuſtlerni, & ſacrificijs demonum, ideſt malis operibus maculari, dignus eſt a ſtatu ſuo per Iudam, ideſt per Papam vel ſuperiorem deponi, & ad partem, ideſt ad ſtatum priuatum & infimum conſtitui, & alius integer & nouus uirtutibus innouatus loco ipſius ſubrogari. Leu.26. Nouis ſuperuenientibus vetera proijcietis, quia dato quod aliquis eccleſiaſticus, qui aliquando publica crimina commiſerit, per pœnitentiam poſſit mundari, nunquam tamen ſcandalum ſeu nota ipſius infamię quam incurrit, poteſt ab eo amplius ſeparari, niſi forte poſt condignam emendationem ex reſponſu prophetæ, ideſt ex diſpenſatione prophetæ contingat aliud ordinari. Inde eſt quod ſacerdotes illos qui idolis immolauerunt, ꝓhibet miniſtrare, concedit tamẽ ipſis quod poſſunt edituorum & ianitorum officium exercere. Ezec.44. Dato quod D peccatum talium per pœnitentiam tollatur, infamia tamẽ non faciliter abrogatur, ideo ipſis ſublatis alius opponatur. Apoſtolus. Heb.10. Aufert primum, vt ſequens ſtatuat. ¶ Hic dicitur quod iudas & ſui videntes ſanctificationem deſertam, altare prophanatum, portas exuſtas, in atrijs virgulta nata, paſtoforia dirupta, planxerunt, & impoſito cinere ſuper capitibus ſuis ad dominum lachrymabiliter clamauerunt. Et primo illa quę erant intrinſecus intra domum ędem quoque & atria ſanctificauerunt, nouum altare de lapidibus ad ſimilitudinem prioris ex lapidib. ædificauerunt vaſa ſancta noua fecerunt, candelabrum, menſam & altare incenſi in templum poſuerunt, incenſum ſuper altare, panes ſuper menſam, lucernas ſuper candelabrum ordinauerunt, velum appenderunt, ſacrificia obtulerunt, & templũ prophanatũ dedicauerunt, & faciẽ tẽpli coronis aureis ornauerũt, paſtoforia deſtructa reparauerũt ianuas in eis poſuerũt, & ſic cũ ingenti lętitia dedicationẽ tẽpli in ſequentẽ anno eodẽ die quo prophanatũ fuerat, celebrauerunt. ¶ Sic vere dico, ꝙ qñ iudas & ſui, ideſt Papa & cardinales & ſancti Chriſti fideles vident ſanctificationem vniuerſalis eccleſiæ per virtutum ſterilitatem deſertam & a bonis & honeſtis perſonis viduatam, & quando conſiderant quod portæ eius, id eſt prælati per quos intratur, per auaritiam ſunt exuſtę altare, ideſt viri religioſi, in quibus thus orationis & deuotionis redolere debet per luxuriam ſunt prophanati: atria, ideſt ſęculares clerici, virgultis, id eſt virentibus & creſcentibus carnalibus affectionibus nepotum, & malorum familiarium turbis ſunt pleni, paſtoforia, ideſt ſæculares, qui alios habent per elemoſynas & temporales ſubuentiones paſcere, ſunt dirupti, & diuerſis vitijs

E deſtructi: ſumma poſſunt compaſſione triſtari; & iſtam ruinam vniuerſalem lacrimabiliter lamentari, quia iuxta lamentationem Hier. 2. videtur quod cogitauit dominus diſſipare murum filiæ ſion. Luxitq; antemurale, & defixæ ſunt in terram portæ eius. Ideo pro certo ſumme debēt iſti ſuperiores laborare & curare, quod iſta ſanctificatio rapetetur & quod virtutes quas inde antiochus. i. diabolus abſtulit, iterum reſtaurentur. Ponantur igitur ibi vaſa noua. i. perſonæ virtutibus innouatæ. Altare ſacrificiorum. i. boni actiui, qui ſacrificia bonorum operum Deo offerunt, aut altare incenſorum. i. boni contemplatiui, qui thus orationis Deo incendant. Candelabrum luminis. i. viri diſcreti & ſcientifici, qui alios doctrinis & exemplis ædificent & erudiant. Menſa propoſitionis. i. viri miſericordes qui panes & elemoſynas Deo in perſona pauperum miniſtrent. Velum appenſum. i. viri mundi caſti & religioſi, qui ſpe æternorum ſemper pendent. Tales debent prælati in eccleſia conſtituere. Sacrificia bonorum operum intro ducere. Poſtoforia dirupta, ideſt paſtum elemoſynarum ibidem reparare. Iannas exuſtas. i. prælatos defectuoſos reficere. & ſic debent templum eccleſiæ ſpiritualiter renouare, & Deo nouiter dedicare. Apoſtolus. Rom. 12. Nolite conformari huic ſæculo, ſed renouamini in nouitate ſenſus veſtri. ¶ Vel dic ſi vis, quod iudas qui interpretatur confitens. i. ipſum confitentem ſignificat, quia ille templum conſcientiæ per vitia reformatum renouat & reformat. Ibi. n. ædificat altare holocauſti, vbi ſacrificia incenduntur, ideſt feruidam dilectionem. Altare incenſi, ideſt odoroſam orationem. Candelabrum luminis. i. lucidam diſcretionem. Menſam propoſitionis, id eſt elemoſynarum largitionem. Velum appendens, ideſt puram & caſtam affectionem & ſic ornat faciem templi coronis aureis, inquantum facietenus introduxit coronam auream ad coronandam conuerſationem bonam, & ſic templum mentis ſuæ Deo dedicat, per ſanctitatem & deuotionem, & ſacrificia ibidem immolat, per bonorum operum executionem. ¶ Et dic ſi uis quod iſte iudas in principio quando videt templum conſcientiæ ſuæ ab antiocho diabolo per vitia deprauatum portas ſenſuum igne cupiditatis exuſtas: altare cordis per affectiones indebitas prophanatū, & idolum abominandum. i. peccatum mortale ibidem ſublimatum, paſtoforia charitatis & atrium pietatis diſſipatum pro
F certo valde debet per contritionem dolere, per compunctionem flere, per confeſſionem clamare, & ad templum per pœnitentiam renouandum totis viribus & conatibus anhelare. Aedificat igitur altare &c. vt ſupra. Vnde dicit. 2. Eſdr. 1. Dominus Deus cęli præcepit mihi vt ædificarem illi domum, & merito, quia ſicut dicit Apoſtolus. 1. Cor. 3. Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Si quis igitur templū Dei violauerit, deſtruet illum Deus.

Ex capitulo quarto, c. Dixit autem iudas & fratres eius. Moralitatum Capitulum 5.

Hic habes quod milites regis antiochi acceperant arcem ſion, & ibi in munitione erant & inde filios Iſrael quamplurimum affligebant, quinimmo quando iudas & ſui templum mundabant, ipſos quamplurimū infeſtabant, & ideo dicitur hic quod iudas dum templum mundauit, ne populo nocerēt milites ordinauit, montem ſion per circuitum muris & turribus vallauit, & ne iterū cōculcaret a gētilib. ibidē exercitū ad cuſtodiā collocauit. ¶ Sic vere quia milites, antiochi, ſ. diaboli. i. noſtri milites principes ſęculares ab ipſa arce iuriſdictiōis tēpalis quā occupant, non ceſſant iudam & filios iſrael, i. prælatos religioſos circa templum eccleſiæ occupatos, diuerſimode moleſtare, neceſſe eſt quod iudas & ſui, id eſt eccleſiaſtici, manu armata ſe defendant, milites ſtipendiarios habeāt: & quod domos ſuas turribus & muris muniant, & contra malicias eorum manualiter ſe defendant, & ſic vim vi reijciant & repellant. Sicut enim videmus, ad nihil aliud vacāt noſtri milites, officiales & laici principes, niſi ad templum eccleſiæ & eius libertates frangere, clericos & templi huius cultores affligere, & contra eos machinamēta erigere: G quapropter iam neceſſe eſt eccleſiaſticos ecōtra cogitare, & eorum iniurijs pro viribus obuiare, & ne nocere valeāt præcauere. Prælatus enim ſuperior debet ibi viros. ideſt perſonas virtuoſas promouere, quæ poſſint eccleſiam defendere. ¶ Vel ſi vis dic moraliter, quod milites antiochi, ideſt tētationes diaboli, vel ipſi inferiores demones qui ſunt milites principis maioris antiochi. i. luciferi, quando arcē mentis tenent, ſumme nituntur iudam. i. pœnitentem impedire ne templum conſcientiæ ſuæ per pœnitentiam renouet, & ne interiores officinas huius templi, videlicet memoriam voluntatem & rationem paret, & virtutibus exornet, quapropter ille debet contra eos militare, & milites ſuos. i. feruentes orationes & cautelas contra eos ordinare, & turribus contemplationis & diuinæ inuocationis, & muris ſeu cuſtodia clauſura ſenſuum & circonſpectionis contra eos munire. Prouer. 18. Turris enim fortiſſima nomen domini, ad eam fugit iuſtus & ſaluabitur. ¶ Vel dic quod milites diaboli hæretici ſunt, qui arcem ſion quam occupant. i. ſacrā ſcripturam quam corrupte allegāt eſ recitantes, nō ceſſant ædificatores templi. i. prælatos catholicos impugnare & opus conſtructionis eccleſię impedire, & ideo iudas, id eſt bonus prælatus debet milites. i. bonos prædicatores cōtra eos ordinare, muris & turribus, ideſt doctrinis & ſanctorū actionibus ſe & ſua eccleſiam defenſare, & ibi viros verboſos & virtuoſos, curatores & viſitatores ad cuſtodiam collocare. Eſa. 62. Super muros &c. ¶ Vel allega contra malos, qui in arce ſion, ideſt in eccleſiaſticis dignitatibus damnantur, quia iſti hodie valde videntur inuidere, his qui tēplum ſanctificationem reparant exemplis & prędicationib. atq; mundāt. ſ. bonis prædicatoribus, religioſis catholicis, theologicis doctoribus, ipſos verbis & iniurijs quandoque grauant, & in officio prædicationis vel reparationis permultę ipſos impediunt, quapropter per ſeipſos neceſſe eſt quod contra ipſos dimicent atque pugnent, & ab eorum malicijs pro viribus ſe defendant. Illud ſæpe videmus in clauſtris ſiue collegijs, quod mali prælati & maiores qui tenent arcē, quando vident aliquos bonos ſubditos, qui pro templo eccleſiæ laborant, & ipſam ditare & ornare per ſuam induſtriam procurant, pro certo ſibi quandoque inuident, & eos in bonis quæ faciebant, ipſos impediunt & moleſtant, quia communiter mali prælati magis bonos quam malos impugnant, & quādo vident eos proſperari, ipſos infeſtat, H quapropter ſæpe fit quod ipſos bonos contra ſe excitant ita quod contra eos litibus & appellationibus pugnant, etiam muris & turribus, ideſt defenſionibus adiutorijs ſe muniūt & parant, compulſi enim iniurijs malorum ſuperiorum, neceſſe habent contra eos inſurgere. Apoſtolus. Galat. 5. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum & cęter. ¶ Vel dic quod illi qui ſunt in arce ſignificant malos principes & balliuos qui quando vident aliquos ſubditos, qui laborant pro templo ſuo ædificando, & qui vacant rei familiari, ita quod diuites fiunt & magni: ſtatim volunt eos impedire & ab eis emendas & exactiones retorquere, quapropter ſæpe fit quod illos compellunt contra ſe inſurgere & mouere.

Capitulum quintum textus. Et factum eſt vt audierunt gentes in circumitu quia ædificatum eſt altare. Moralitatum Capitulum 6.

Poſt multas victorias & prælia iudæ machabei, fit mētio de quodam prælio, vbi in terram Galaad iudas habebat pugnare contra timotheum ducem filiorum amon, qui cum magno exercitu, atque maximo ab altera parte cuiuſdam torrentis ſtabat oppoſitus contra ipſum vbi eſt. Timotheus viſo iuda iſte fertur dixiſſe. Si inquit tranſierit ad nos iudas prius, nō poterimus ſuſtinere eum: & potens poterit aduerſum nos, ſi vero tranſfretare timuerit, & ex altera parte aquæ caſtra poſuerit, tunc nos trāſeamus ad eos, quia poterimus cōtra ipſos. Quod vtiq; euentus rerū probauit, quia iudas ſtatim prior trāſfretauit, & ois populus

poſt

Apoſt eum bellumq́; contra timotheum conſtanter iniit, & ipſo victo & multis occiſis, cęteros fugauit. ¶ Illud poteſt allegari pro audacia quod audaces fortuna iuuat, quia re uera in factis bellicis, in litibus ac in quibuſcunque cõtrouerſijs proſperius videmus ſuccedere, prius & audacius aggredientibus, quam illis qui timide ſolent retrocedere, & praeoccupationem hoſtium expectare. Qui enim timet & retrocedit, aduerſarijs ſuis ipſum inuadendi audaciam immittit, qui vero audacter hoſtes aggreditur, ſeipſum formidabilẽ reputat. Melius eſt igitur cæteris parib. præuenire q̃ præueniri, & fortunatius inuadere, quam inuadi. ¶ Vel allega q̧ q̃nq; hõ põt ſibiipſi ſortem facere, & ſignum euentus negocij futuri cõprobauit ſibi dare, ſicut patet de iſto timotheo q̧ ſibiipſi ſignũ futurę victoriæ ſuper prioritate tranſitus propoſuit, cuius veritatem euentus negocij comprobauit, cuius ſignũ habes in li. 1. Reg. 14. ſupra. vide ibi. ¶ Vel dic quod iudas dux exercitus. i. bonus ductor vel prælatus in prælio contra principem filiorum amon. i. contra diabolum principẽ reproborum, prius aquam tranſire. i. prius debet pericula aggredi, & prius hoſtibus obuiare, exẽplũ ſubditis bene operandi dare, & eos ad ſimile prouocare: & hoc quia pro certo quãdo princeps. i. prælatus per exempli dationem prius hoſtes ſpirituales aggreditur, populus ſubditorum eum libenter ſequitur, & tranſire poſt eum, & ſimilia bona opera facere exemplo iſtius animatur. Deut. 32. Aquila prouocans ad volãdum pullos ſuos & ſuper eos volitãs. Bonus igitur dux & prælatus debet ſubditos in bonis exẽplis procedere atque operibus, vt bonum exemplũ ſubditis poſſit dare. Mich. 2. Aſcendit ante eos pandens iter. Iudas fugatis hoſtib. ſuis qui filios Iſrael qui erant in Galaad deſtruere voluerunt, ipſos filios Iſrael per eum liberatos cũ omnibus rebus ſuis & vxoribus, & natis in terram iuda, vt ibi ſecurius viuerent, ſecum duxit In via igitur erat Iudas extremos congregans, & eos dulciter cõmouens & exhortans. ¶ In iſtis iudas bonis ducibus & prælatis formam tradidit, qualiter ſubditos ſuos ab hoſtibus ſpiritualibus, ſ. ab hęreticis & dæmonibus debent eripere, & ſi vident eos eſſe in loco periculi, in ſocietate mala vel periculoſa, vel in proſperitatibus & delicijs huius mundi debent eos ad locum ſecurum. ſ. iſraelitarum. i. bonorum virorum ſocietatẽ traducere & in terram iuda. i. in eccleſiã vel vitam bonam ſuis bonis exemplis & verbis transferre, dicentes illud euã-

B gę Lu. 2. Tranſeamus vſq; ab Bethleem &c. Ipſos etiã ne pręlaſſitudine tribulationum deſperent, debet in via huius vitæ laborioſe cohortari benigniter & fouere & extremos. i. pauperes & ſimplices vel peccatores ad vnitatem eccleſię congregare, dicens illud Eze. 34. Quod perierat requiram quod abiectum erat reducam, & illud quod fractũ erat conſolidabo &c. ¶ Ioſephus & azarias quos iudas in terra iuda reliquerat in cuſtodiam, & quibus præceperat ne contra quencunq; pugnarent, ſed quod terram diligentius cuſtodirent, audientes tam prælia iudæ quam ſimonis proſpera geſta, voluerunt & ipſi ſibi nomen facere, & ideo cõtra gẽtes, contra præceptum iudę bellare atque pugnare diſpoſuerunt. Faciamus inquiunt nobis nomen, & pugnemus cõtra gentes quę in circumitu noſtro ſunt. Deus autem eorũ ſuperbiam confudit, quia a Gorgia fuerunt victi, & duo millia populi Iſrael ceciderunt, & cum ignominia redierunt. Et aſſignatur ibi alia ratio. Quia iſti non erant de ſemine virorum iſtorum, per quos ſalus in Iſrael facta eſt Simile ponitur ibi de ſacerdotibus, qui altera vice dum voluerunt fortiter facere, & indiſcrete ad prælium exierunt, qui turpiter in prælio ceciderunt. ¶ Illud allega contra præſumptioſos, quia multi ſunt q̧ quando prælia iudę & ſimonis. i. virtutes ſanctorum virorum audiunt, & eorum prelia contra ſpirituales hoſtes attendunt, ſimilia attentare præſumunt, & ſibi nomen & famam acquirere concupiſcunt, & iõ non propriam fragilitatẽ conſiderantes, ſed potius de ſuis viribus confidentes, ſæpe fit quod indiſcreti ardua aggrediũtur contra ſpirituales hoſtes per difficiles modos abſtinẽtiarum & afflictionum ſine conſilio præliantur, occ ſunt contẽti ſudore terram ſibi commiſſam, i non ſunt contenti ſe cuſtodire a peccato, ſed ſupra vires ſuas aggredi dura moliuntur. Vnde in Exo. 18. Stulto labore conſumeris, vltra vires tuas eſt negocium. Sed ſæpe fit quod Deus volens pręſumptionem eorum nominis & famę ac potentiam reſecare, permittit eos vinci a tentationibus & hoſtibus ſuperari. Et quia contenti vita & profeſſione ſibi commiſſa non erant, ſed gloriam acquirere ſperauerant, ſinit eos

C cum damno ſuo & aliorum vitijs ſuccumbere, & pro gloria appetitiua ignominiam reportare noſcuntur. Igitur poterat ſibi dici illud. 4. Re. 14. Contentus eſto gloriæ tuę, & ſede in loco tuo. ¶ Vel allega exemplariter, quomodo ſępe fit quod illi qui famam & inanem gloriam concupiſcunt, ſolent bella noua emittere, & per lites & controuerſias alios inuadere, & ſuper vires ardua aggredi, & indiſcrete ſine conſilio & in factis difficilibus immiſcere, dato qđ non ſint de ſemine vel genere ipſorum, ad quos pertinent talia exercere. Sed vere ſæpe fit quod iſti ſuperantur, & vnde vanam gloriam ſperauerant, vituperium conſequuntur, ſicut ad litteram ponitur de. 4. Re. 14. Amaſia rege iuda. ¶ Vel allega qđ qui ſine conſilio facta ſua faciunt, & in ſenſu ſuo confidentes fortiter facere credunt, faciliter pereunt & ſuccumbunt. Ideo bene dicitur. Eccl. 32. Sine conſilio nihil facias. c. 6. ¶ Dicitur hic quod cum inimici regis antiochi arcem eius quæ erat in hieruſalem, occupare vellent, milites obſeſſi auxilium petentes a rege, ſibi per hæc verba ſcripſerunt. Applicuerunt hoſtes ad arcem, occupare eam, & niſi præueneris eos, paulatim maiora facient, & nõ poteris obtinere eos. ¶ Sic vere cum hoſtes noſtri & tentationes ſemper nituntur arcẽ mentis per conſenſum capere, niſi in principijs occurratur, intm̃ inualeſcunt q̧ poſt vix ſuccũbunt.

Capitulum ſextum textus. Et rex antiochus perambulauit ſuperiores regiones. Moralitatum Capit. 1.

CVm rex iuuenis 1. Ma. 6. Antioch° cũ maximo exercitu veniſſet in præliũ contra iudã & filios Iſrael, & trigintaduos elephantes ductos ad prælium ſecum haberet oſtenderunt ipſis elephantibus ſanguinem vuæ & mori, ad acuendum eos ad prælium, & præpoſuerũt turres ligneas ſuper eos firmas & protegentes, & quibus erant machinæ & trigintaduo viri virtutis pugnantes deſuper, & intus magiſter beſtiæ & beſtię diuerſæ erant per legiones & mille viri & quingenti equites circa quamlibet beſtiam ordinati, qui exercitum diſcurrentes ſtrages hoſtium faciebant. ¶ Dic quod antiochus qui interpretatur princeps mœroris, ſignificat diabolum, qui in exercitu ſuo contra iſrael. i. contra eccleſiam & contra viros iuſtos magnos elephantes. i. magnos mundi principes & tyrannos ordinat. Iſti enim ſunt diaboli coadiutores & in ſuo exercitu fortiores, & ad nocendum ſimplicibus terribiliores. Vnde dicitur. Iacob. 2. Nonne diuites per potẽtiam opprimunt vos? Iſti enim ſunt quibus inſident turres, ideſt altę mundi dignitates, caſtra & ciuitates, in quibus machinæ, ideſt machinationes contra pauperes & mali conſiliarij habitant & in quibus trigintaduo viri virtutis, id eſt multitudo balliuorum & malorum famulorum latitat, qui omnes contra filios Iſrael, id eſt contra innocentes & pauperes ſubditos, vel contra eccleſiam & eccleſiaſticos ſimul

D pugnant intus in ſua turri, ideſt in domo ſua, vnus qui dicitur magiſter beſtiæ latitat, quia vnuſquiſque talis princeps ſemper aliquem principalem cõſiliarium habet qui ipſum in ſuis malicijs dirigit & gubernat. Ad litteram enim videmus quod mali principes in turribus, officijs & domibus ſuſtinent & ſuſtinent multos malos conſiliarios, ſecretarios, machinatores, & baliſtatores, id eſt inferiores ballinos, qui omnes generaliter militant contra bonos. 1. Machabæor. 5. Congregatę ſunt gentes aduerſum nos. Iſtas etiam beſtias, ideſt beſtiales principes multi milites & equites, ideſt multi alij inferiores nobiles, vel eorum ſeruitores concomitantur quaſi ad voluntatem aliorum circumeunt & ſequuntur, & de eorum rapinis viuunt, & ſub eis in eorum fraude lucrum acquirunt, & quocunque ſe verterit, ab eo non recedent. Vnde in Prouerbio. 19. Multi colunt perſonam potentis & cæt. Iſtis autem elephantibus oſtendunt magiſtri eorum ſanguinem vuæ & mori, vt eos ad prælium

E acuent, quia pro certo iſta eſt veritas quod magiſtri noſtro
rum elephãtum, i. adulatores principum ſanguinem. ſ. quẽ
prædeceſſores eorum, & crudelitatem quã cuncta eccleſiã
& pauperes exercuerunt, eis oſtẽdunt, & præ oculis eis po
nunt, & ſic eos ad prælium exactionum exẽplo ſimilt acuũt
& animant. Sanguinem etiã crudelitatis ipſis dicuntur oſtẽ-
dere, qñ modos & vias quib. ſub ſpẽ iuſtitiæ ſanguinẽ & ſub
ſtantiã pauperũ poſſint deuorare & rapere, eiſdẽ conſulũt
& exponunt. Vñ dr. Num. 33. Non accubabit leo donec ra-
puerit pdã. Sic igit̃ fit, ꝙ iſti elephantes cum illis qui in tur
ribus eorũ morant̃, & qui eos ſequuntur, & qui adulatorie
ſanguinẽ eis ꝓpinant vñt iudã & iſraelitas. i. bonos eccleſia
ſticos ſubditos perſequuntur. ¶ Vel illud quod de illis ele-
phantibus dicitur, applica ad martyres, qui viſo ſanguine
vuæ & mori. i. viſa & conſiderata paſſione Chriſti, ad pliũ
contra tyrannos animati fuerunt, & errores eorum repro-
bando, & contra eos prædicando, mortem & ſanguinem
contempſerunt. Iſti habuerunt turres dignitatum & eccle-
ſiarum, in quibus multi ſpirituales milites continebantur,
qui contra hoſtes fidei pugnauerunt, multi tã equites quam
pedites ipſos ad fidem ſecuti ſunt, & per eos ceciderũt. Ez.
30. Declinabat quæ prima erat, cæteriq; ſequebant̃. ¶ Eleazar
videns vnum de elephantibus qui ſtabant in prælio, contra
iudæos cæteris altiorẽ. & loricis regis loricatum regem eſ-
ſe in eo. i. in turri lignea beſtiæ ſuper omnia æſtimauit, qua-
propter vt populum ſuum liberaret, & nomẽ ſibi acquire
ret, propulſis hinc & inde hoſtibus vſq; ad beſtiam penetra
uit, & elephanti ſe ſuppoſuit, & cũ ſic ſuppoſitum interfecit
regem tamen non vulnerauit, ſed occiſa beſtia & cadente,
ſub ipſa oppreſſus periit & deceſſit, & ſic nec nomen ſibi
acquiſiuit, nec populũ ſuũ liberauit, ſed potius (vt ibidẽ dr̃)
populus iudæorũ regis imperium ferre non ſuſtinens, ab ip
ſo ſugit & diuertit. ¶ Eleazar qui erat vnus de principib. iu
dæorũ, põt optime ſignificare phariſeos & principes iudæo
rũ, quales fuerunt annas & caiphas. Iſti videtes cõtra ſe ele
phantes. i. plures apoſtolos dimicare & prædicare, vidẽtes
vnum cæteris eminentiorem. ſ. Chriſtum, loricis regis. i. di-
uinis miraculis & operib. circumſeptũ, tantum vt eis veriſi
mile poterat eſſe, regẽ. i. Deũ & diuinam naturã in eo lati-
F tare, ipſum oĩno occidere decreuerunt, quia ſic populũ ſuũ
a romanis liberare, & a fide & potentia illius qui iã ꝑdica-
tus in ea fuerat, eripere crediderunt, dicentes illud Ioã. 11.
Ne forte ueniant romani &c. Expedit. n. vt moriatur. Iſtũ
igit̃ per mortẽ humanitatis fecerunt cadere, regẽ tñ. i. Deũ
ſeu deitatem non potuerunt lædere, ſemetipſos quoq; ſub
eo occaſionaliter peremerunt, inquantum ꝑ pc̃m mortis
Chriſti tandem deſtructi fuerunt, nec propter hoc fidem &
eius potentiam extinxerunt, ſed potius ipſa creſcente poſt
ipſios elephantis mortem, ipſi perire meruerunt. Eſa. 63. Af
flixerunt ſpiritum ſanctum ſancti eius, & conuerſus eſt eis
ei in inimicum, & ipſe debellauit eos. ¶ Vel dic de diabolo.
vt ſupra li. 10. c. de diacone. c. 3. & 4. ¶ Vel allega contra ꝑ-
ſumptuoſos, qui inanis gloriæ cupidi, appetunt ſibi facere
nomen, & ideo contra eminentiores ſe & fortiores quan-
doque inſurgunt, & eos potenter impetunt & inuadunt, q
bus tamen bene quandoque non cedit, quia dato quod illi
alium lędant, vires tamen attenuant, & finaliter pondere
pœnitentię alterius opprimuntur, & dum alium grauant, ſe
ipſos ſubuertunt. ¶ Vel dic ad literam de fatuis militibus,
qui ſupra vires ſuas volunt facere, qui tamen in ipſo orna-
tu ſuo dum alios occidunt, ſolent & ipſi perire. Hierem. 46.
Fortis impegit in fortem, & ambo in foueam ceciderunt.
¶ Vel vt exponit quidam, tunc homo elephantem primit,
quando turres. i. dignitates ſæculi contemnit. Veruntamen
tunc ſub iſto moritur, quando de victoria in ſuperbiam ele
uatur. Ozeæ. 13. Ero mors tua o mors. ¶ Vel allega de mar-
tyribus, qui tyrannos gladio verbi Dei occiderunt, ipſi
tamen corporaliter per martyrium ſuccubuerunt. ¶ Hic ha
b. s quod cum antiochus & exercitus eius pugnarent con-
tra bethſuram & tandem contra ſanctificationem, finaliter
quia in vtroque loco cibi defecerunt, & quia ſabbatũ erat
terræ illi qui in iſtis munitionibus erant, cum hoſtibus pa-
cem fecerunt, & eis portas aperuerunt. Anthiochus vero
intrans ſanctificationem, protinus pacem fregit, & muros
in circũitu diſſipari mandauit. ¶ Sic vere dico, tũc in beth-
ſura & ſanctificatiõe, i. in ſæculo & in clauſtro cũ antiocho. i. q
cũ diabolo & vitiorũ exercitu fideles impugnant, ianuas cor
dis aperiunt, & eum intus per malas cõplacentias recipiũt
quando cibi ſpiritualis doctrinæ, diuinęq; ſcripturę eis de
ficiunt, & quando ſabbata quietis & ocii, necnõ feſtiuitates
temporalis proſperitatis incumbunt. Illud enim in eccleſia
& religione ſpecialiter videtur, vt propter defectum ſcien-
tiæ, & propter abundantiam quietis & opulentię diabolũ
introductum, & ſibi populum ſubiugatum, quaſi penitus in
tuemur. Vnde dicitur. 1. Mach. 2. Conſtituerunt eis prœliũ
in ſabbato, & occiderunt de illis mille viros. Et alibi dicit̃.
Ezech. 13. Quod hæc fuit iniquitas Zodomæ. Iſte enim mu
rum ſanctificationis, id eſt obſeruãtias eccleſiaſticas & ſan
ctiones canonicas ac regulares obſeruantias iam ibi diſſi-
pauit, & ſe ibidem imperare & eſſe dominum declarauit.
Iam enim delectationibus & vitiis ab omni parte patet in-
greſſus, & iam non eſt qui cohibeat hoſtium ſpiritualium
impetus & acceſſus. Vnde dicitur. Tren. 2. Luxit ante mura
le, & murus pariter diſſipatus eſt, de fixæ ſunt in terris por-
tæ eius. ¶ Si vis pone quare bethſura ſignificat mundũ, q
domus acerba interpretatur, quia acerbitas tribulationum
in mundi domicilio reperitur. ¶ Et ſi uis dic, quod antio-
chus capta bethſura ſanctificationem inuadit, quia diabo-
lus ſubiugato ſæcularium ſtatu, etiam ſtatum eccleſiaſticũ
ſubiugare intendit, & actiuis ſuppeditatis & victis, etiam
clericos contemplatiuos capit.

Capitulum ſeptimum. textus. Anno centeſimo quinquageſimoprimo 2. exiit demetrius ſeleuci filius. Moralitatum. Cap. 8.

ALcimus quidam de ſemine Aaron adiuncto ſibi
cetu virorum iniquorum, dux & gubernator erat,
qui ad ſacerdotium ambiebat, ad regem demetriũ
venit, & accuſans iudam & fratres eius apud eum.
Rex igitur iſte qui iudæ & fratribus eius detrahebat, ſum-
mum ſacerdotium contulit, & cum eo bachidem quẽdam
de ſuis principibus & amicis cum exercitu in terram iuda
miſit, ad quos cum veniſſet congregatio ſcribarum requi- H
rere quæ pacis ſunt dixerat, Hõ ſacerdos de ſemine aaron
venit, non decipiet nos. Ipſe vero alchimus cum verba pa-
cifica eis locutus fuiſſet, & ipſos nequaquam lædere iuraſ-
ſet, factum eſt quod ei crediderunt & ſtatim ſeptuaginta vi
ros de eis occidit contra proprium iuramentum. Tandem
in hieruſalem veniens, multos de populo interfecit, & con
uenerunt ad eum qui conturbabant populum ſuum, & ter
ram iuda obtinuerunt, & ſic ipſe alchimus & ſui multo
plus ꝙ gẽtiles fecerunt, filioſq; Iſrael grauauerũt. ¶ Iſta põt
allegari cõtra ambitioſos, quia qñ aliquis alchimus vel am
bitioſus aliqs ſacerdotiũ, i. dignitatẽ aliquã ambit, ante oĩa
cætum & congregationem virorum iniquorum ſibi con-
gregat & adiungit. Tandem vero ad regem, ideſt ad mun-
di principes recurrit, vel ad regem, ideſt ad ſuperiorem ꝑ-
latum accedit Apud quẽ ante omnia alios accuſat, & de
eius hoſtibus detrahit, & ſe propter eum exhæredatum
fuiſſe, & pro eccleſia multum ſuſtinuiſſe, conqueritur & di
cit. Igitur ſæpe accidit, quia adulatores & detractores faci
liter a maioribus audiuntur, & aliorum accuſatores di-
ligũnt, tales ad ſacerdotium & dignitatem quam ambie-
rant promouentur, ita quod bachides, ideſt aliquis de ami
cis ipſius ſuperioris pro inducendo eum in poſſeſſionem
ſibi adiungitur & datur. Verum quia quandoque fit quod
pro libito non admittitur ad poſſeſſionem. Ideo in princi-
pio verbis pacificis vtitur, multa iurat & paciſcitur, ita qđ
ſibi a ſcribis pacem petentibus. i. a canonicis & fratribus
pacificis & ſimplicibus creditur, & quia ſacerdos de ſemi-
ne Aaron eſt, i. perſona ſacerdotalis & eccleſiaſtica, ad quã
pertinet bonam conſcientiam habere, ideo ad ipſis ad ſa-
cerdotii & dignitatis officium acceptatur. Sed ſtatim
ce oera quando videt ſe indutum, contra eos debaccha-
tur, & ſubditos exactionibus & iniuriis afficit, ita quod
non pacificus, ſed impius & crudelis declaratur, multos
ſpiritualiter occidit, multos deponit & depredatur. 1. Ma. 1.
Locutus eſt ad eos verba pacifica in dolo, & crediderunt

ei,

A ei, & itmit ſuper ciuitatem, & percuſſit eam plaga, & perdidit populum multum ex Iſrael, & accepit ſpolia ciuitatis. Illi qui ſoliti ſunt turbare ciuitatem & populũ, vt ſunt mali, & litigioſi accuſatores, & detractores, ad eum aggregantur, quos præ alijs tanquam magis ſibi ſimiles diligens terram inda in eorum manibus tradidit, inquantum poteſtates & officia ſuper alios eis tribuit. Infra eum elegit impios viros, & elegit eos dominus regionis. Sic igitur fit ꝙ iſte malus ſacerdos, & ſui familiares impij.i.tales mali prælati, & eorum miniſtri impij, filios Iſrael.i.bonos fideles magis grauant quam gentes,i. quam ipſi principes ſeculares, quia plus videmus multotiens de rapina, & crudelitate in curijs prælatorum, quam principum terrenorum, & plus ſuos pauperes opprimunt ſacerdotes clerici, quàm ſeculares ballini, & tyranni, & plus etiam grauant quandoq; ſubditos, & compatriotę, & domeſtici, quàm alij magis extranei, & remoti. Vnde dicitur. Matt. 10. Tradet frater fratrẽ, & filius patrem, & inſurgent filij in parentes, & morte eos afficient. Et inimici hominis domeſtici eius &c. Igitur de talibus malis eccleſiaſticis dicitur. Hier. 2. Sacerdores non dixerunt, vbi eſt dominus, & tenentes legem neſciunt me. ¶ Impius nichanor minatus fuit templo, leuans manus in ſuperbia contra ipſum quòd flammis incenderet, niſi Iudas & exercitus eius voluntati eius traderetur, Deus tamen aliter ordinauit, quia confecto prælio contra Iudam, ipſe prius in bello ęcidit, & iudas caput eius, & brachiũ quod contra templum leuauerat, amputauit, & contra Hieruſalem ſuſpendit, exercitus vero eius ipſum cecidiſſe conſpiciens, & arma ſua proijciens fugit, quem populus Iſrael pſequens, totum interemit, ita ꝙ nec vnus quidem ſuperfuit nec remanſit. ¶ Illud allega exemplariter contra eos qui cõtra templa, & eccleſias ſunt impij, vt qui minando contra Deum & eccleſiam eius ſunt ſuperbi, quia ſæpe fit quòd iuſto Dei iudicio, antequam implere poſſent, quod inceperant, pereunt, & per mortem vel infortunium impotentes fiunt, & exercitus, & auxiliatores eorum ab ipſis fugiunt. Vigil.n.de cœlo.i. Deus qui contra tales vigilat, dicit illud Dan. 4. Succidite arborẽ, & ramos eius, i. caput, & brachiũ præſcindite & fugiant beſtiæ quæ ſubtus eam ſunt, & de ramis eius volueres cœli. ¶ Vel ſi vis allega hic quòd ruina principis eſt cauſa peccati, & ruinæ ſubditorum. Quando enim nichanor princeps qui interpretatur ſtans lucerna.i.

B prelatus vel princeps, quia ſtans lucerna debet quantum ad ipſum pertinet pro alijs per perſeuerantiam ſtare, per doctrinam, & exempla lucernæ, iuxta illud. Vos eſtis lux mũdi, in bello contra vitia cadit, & per diuerſa peccata ante hoſtes ſpirituales ſuccumbit, caputque rectæ intentionis, & brachium bonæ operationis perdit, ſtatim exercitus ſubditorum ſuorum exemplo eius arma virtutum proijcit, & dimittit, & vndique per vitia diſperſus, ante hoſtes ſpirituales perit, ita quòd vix vnus perſiſtit. Vnde dicitur. 1. Mach. 9. Iudas cecidit, & cæterj fugerunt. Nã vt dicit Gregorius, vita malorum trahitur ab alijs in exemplum. Zac. 13. Percute paſtorem, & diſpergentur oues.

Capitulum octauum. Textus. Et audiuit Judas nomen romanorum, quia ſunt potentes viribus. Moralitatum. Capitulum. 9.

HIc fit mentio de potentia romanorum, & inter cętera hic dicitur, quod curiã fecerunt ſibi romani trecentos, & viginti ſenatores, conſilium agẽtes, & vni ſingulis annis magiſtratum ſuum committẽtes. Inter ipſos autẽ nullus diadema portabat, ſed omnes obediebant vni, & zelus & inuidia contra eos nuſquam erat. Dicitur ibi, ꝙ pacem & amicitiam cum amicis, & ſocijs optime ſeruabant, & quòd vſque ad remotiſſimas terras reges, & tyrannos ſibi ſubiecerant, metalla auri, & argenti quæ erant in hiſpania, acquiſierant. Et vt concludatur breuius, quibus volebant eſſe auxilio vt regnarent, regnabant, quos vero vellent non regnare, à regno pellebantur. Ad iſtos igitur miſit iudas legatos ſuos amicitiam facere, vt ſic poſſet C à ſuis hoſtibus tutus eſſe. ¶ Iſta poſſunt applicari ad dominos romanos.i. papam & cardinales, quia illi ſibi curiam romanam fecerunt, & eam pro diffiniendis negocijs, & iudicijs reddendis ordinauerunt, quam multis, & magnis cõcilijs fulcierunt. Vnum, etiam ex ſeipſis in papam & magiſtrum ſuum ſolent eligere, cui ſine inuidia vniuerſaliter debent obedire. Vnde in Ge. 42. Viri vnius filij ſumus. Et breuiter tanta eſt hodie potentia iſtius curiæ, & ſuorum, ꝙ reges & regna ad litteram ſibi ſunt ſubiecta, metalla auri, & argenti.i.diuitiarum copia eſt eis adiecta, & inſtituendi reges.i. promouendi eccleſiaſticos ſibi præ cæteris eſt auctoritas attributa. Iſti.n. quos volunt, regnare, & promoueri faciunt, quos vero nolunt, à regno repellunt, ita ꝙ iam poteſt eis dici illud Num. 22. Noui.n.ꝙ benedictus eſt cui benedixeris, maledictus autem in quem geſſeris maledictionem. Iſti igitur inter ſe nõ debent zelum nec inuidiam habere nec aliquis debet portare diadema.i. nullus debet alteri per ſuperbiam præfici, ſed omnes vni.i. ſummo pontifici debent obedire pacifice. Et ſi ſic fecerint omnes concupiſcent eorum amicitias habere, quia pro certo in quocunque collegio quando ſubditi pacifice, & quiete viuunt, & inter ſe zelum, & inuidiam non habent, nec alijs ſe præferunt, ſed vni.ſ. prælato ſummo humiliter obediunt, ipſorũ dominationes creſcunt, & omnes tam ſeculares quàm alij ipſorum amicitias quærunt & expectant. Vnde dicitur. Zacha. 8. Pacem, & veritatem diligite, dicit dominus Deus. ¶ Forma pacis, & fœderis inter iudæos, & romanos talis erat, quòd vnus populus alium in ſuis bellis, & neceſſitatibus ſi tempus peteret, tenebatur iuuare, & hoc ad propria ſtipendia, quia nullus debebat alteri aliquid miniſtrare. ¶ Hic poteſt notari, quòd vero amici ſocios, & amicos in neceſſitatibus adiuuant, & quòd ipſos ſtipendijs, & expenſis nunquam grauant, ſed proprijs ſtipendijs pro eiſdem militant, & alij caſu ſimili, quando ingruit neceſſitas, ipſos adiuuant. Vnde in Prouerbiorum. 18. Frater, qui adiuuatur à fratre &c.

Capitulum nonum. textus. Interea vt audiuit Demetrius, quia cecidit Nichanor. Moralitatum. Capitulum. 10.

D

HIc fit mentio de conſtantiſſima, & nobiliſſima morte Iudæ, quam pro certo morti iſtius nobiliſſimi leonidę principis imperatoris, qui cum ſexcentis cõtra ſexcenta milia glorioſe moriturus ſe obiecit, poſſem congrue comparare, niſi quod non licet ſtylum meum contra hiſtorias dilatare. Sic igitur actum eſt quòd Demetrius audita morte nichanoris, bacchidem cum dextro cornu ſuæ militiæ mitteret contra Iudam, cuius exercitus fortitudinem iudæ ſocij formidantes, ab eo receſſerũt & ipſum cum octingentis viris ſolummodo reliquerunt. Quibus etiã certantibus, hoſti cędere & aſſerentib. impoſſibile eſſe contra tantam multitudinem præualere. Iudas ad hæc verba reſpondit. Abſit inquit iſtam rem facere, vt fugiamus ab eis, & ſi appropinquauerit tempus noſtrum, moriamur in virtute propter fratres noſtros, & non inferamus maculam in gloria noſtra. Sic igitur eſt, quòd contra regis exercitum, qui in duo ſe diuiſerat, potenter irrupit, dextrum cornu quod erat altero fortius, continuo ſuperauit, ſiniſtrum vero cornu, i. pars ſiniſtra exercitus regis contra ipſum præualuit, & ipſum cede aliorum feſſum proſtrauit. Iudas.n. cecidit, & cæteri fugerunt, & ſic quem fortiores ſuperare nequierant, debiliores poſtea deiecerũt. ¶ Iſta poſſunt allegari qualis debet eſſe conſtantia boni ducis, quia nunquam debet periculum metuere, ſed potius fortunæ ſe committere & morti ſe exponère, quam verecundè fugere & obtentam gloriam deturpare, exemplo iſtius leonidæ, qui milites ſuos hortabatur de gloria plurimum, de vita vero nihil ſperandum. Magis enim ſe dicebat debere patriæ quam vitæ, quinimmo milites ſuos hortabatur taliter

B liter in mane pranſuros tanquam inferno cenaturos. Pranſuros tanquam in inferno cęnaturos. Prandete inquit milites in inferno cęnaturi, ſicut ponit Oroſius lib. 2. Exemplū etiam beati Lodouici regis francorum, qui in ægypto contra ſaracenos exiſtens, quamquam periculum ſibi & exercitui ſuo propter aquarum inundationem, & hoſtium præuentionem imminere videret, fugere tamen noluit, immò cuidam militi fugam capienti reſpōdit. Abſit inquit galliæ, vt reges franciæ terga vertant fidei inimicis. De iſto etiam Iuda legitur, quod ipſe hortabatur ſuos ſubire periculum. Vnde igitur duci ſeu principi dicitur. 3. Mac. 11. Noli metuere iudicium mortis. Et alibi. Eccleſi. 41. Vſque ad mortem certa pro iuſtitia. ¶ Vel ſi vis allega quod bono principe vel prælato mortuo vel abſente, ſubditi facile ſuperantur. Zacha. 13. Percute paſtorem, & diſpergentur oues. Duce vel prælato à vitijs ſuperato, facile ſubditi ſuperantur, inquantum exemplo ipſius mali fiunt, vel inquantum non habent à quo erudiantur. Vnde in prouerb. 11. Vbi non eſt gubernator, populus corruet. ¶ Vel dic quod cum Bacchides qui interpretatur Inclus fortis .i. diabolus, in exercitu vitiorum, quam contra Iudam, & Ionatham, & eius fratres .i. contra Chriſtum, & ſanctos præparat, habeat duo cornua .i. duas partes dextram, & ſiniſtram, hoc eſt dictu; vitia maiora, & minora, ſæpe fit quòd Iudas dextrum cornu ſuperat, qui tamen à ſiniſtro perimitur .i. quòd homo maiora vitia ſuperat, & ab ipſis enormibus criminibus ſe præſeruat, & tamē minora non præcauens, ab eis vincitur, & adiutoribus fugientibus i. virtutibus, ab eis ſuperatur. Eſai 3. Dabo pueros principes eorū, & effeminati dominabuntur eis. ¶ Mortuo Iuda emerſerunt viri iniqui in omnibus finibus Iſrael, & inualeſcente fame in terra tradit ſe omnis regio Bacchidi, qui elegit viros impios, & conſtituit eos dominos regionis, & perſcrutabatur amicos Iudæ, & vindicabat ſe in illis, & facta eſt tribulatio magna in Iſrael ¶ Sic vere quando Iudas dux egregius, i. bonus prælatus, iudex vel officialis moritur, ſtatim incipiunt pullulare viri impij in patria, qui propter defectionem correctionis mali fiunt, qui tem
F pore boni prælati vel iudicis delicta ſua tacere non audebant. Fit etiam quandoque quod Bacchides .i. malus rector, & ſuperior ſibi ſuccedit, cui propter famem auariciæ omnis regio aliquotiens ſe tradit, quia quandoque fit quòd mali ſubditi famelici, & auari malum prælatum eligunt, & eius dominio ſe committunt, pro eo quòd per eum ſe ditari ſtatim credunt. Vnde dicitur. Ioan. 7. Quæritis me quia mā ducaſtis de panibus. ¶ Vel ad litteram tota regio præ fame ſe ſibi tradit, inquantum talis efficitur vſurarius, & tota patria tempore cariſtiæ ſe ſibi obligat, & ſubmittit. Ideo dicitur. 1. Reg. 2. Repleti prius pro panis ſe locauerunt. Iſte igitur Bacchides .i. malus ſuperior ſic introductus ad extirpandum emergentes impios non attendit, ſed potius viros iniquos eligit, quos in dignitatibus collocans dominos regionis conſtituit, bonos vero & iuſtos viros Iudæ mortui, id eſt Chriſti vel boni prælati amicos perſcrutatur, & confundit, quòd tempore ſuo tribulatio, & anguſtia in Iſrael id eſt in eccleſia oritur, & inſurgit. Vnde in Prouerb. 28. Regnantibus impijs ruinæ hominum. Iſtud .n. eſt commune, quia mali odio habent prædeceſſores ſuos bonos, ſolēt poſt mortem eorum amicos eorū inquirere, & ipſos multipliciter grauare. ¶ Hic habes, quod filij ambri qui prius Ioānem fratrem Ionathæ occiderunt faciebant nuptias magnas filiam .n. vnius de principibus Chanaan ducebat, ita quòd cum apparatu magno nuptias celebrabant. Ionathas vero, & ſimon memores mortis fratris ſui, ipſis inſidiati, ſuper eos procedentes ad nuptias irruerunt, & eos occidentes ſpolia rapuerunt, & ſic nuptias eorum in luctum, & infortunium conuerterunt. ¶ Sic vere ſæpe fit, quòd dum filij hominum vacant nuptijs, aut lætitijs huius mundi, & filiam chananeorum .i. proſperitatem mundanam in vxorē ducunt, nec facinora quæ commiſerunt meditantur aut recolunt, hoſtes eorum .i. diabolus & mors, qui in inſidijs latitabant repente eos interficiunt, ſpolia diuitiarum ſuarū eis auferunt, & gaudium ſuum in triſtitiam conuertunt. Vnde in Prouerb. 14. Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. ¶ Bacchides obtenta regione inde multas ciuitates muniuit, ibiq; cuſtodes vt exercerent ini-

micicias i Iſrael collocauit. ¶ Sic vero diabolus in altis offi- G
cijs cuſtodes ſuos .i. malos officiales collocat per quos in Iſrael i. cōtra bonos inimicitias, & grauamina ſuſcitat, & augmentat. Vnde Deut. 32. Inimici veſtri ſunt iudices. ¶ Alchimus ſummus ſacerdos iniquiſſimus cœpit muros ſanctæ domus interioris, & opera prophetarum deſtruere, propter quod percuſſus eſt, & diſſolutus paralyſi, & occluſum eſt os eius ita quòd non potuit loqui amplius verbum nec mandare de domo ſua, & impedita ſunt opera eius, & eſt mortuus tormento magno. ¶ Sic vere ſicut videmus mali prælati, & ſuperiores, quando vident ſe in dignitatibus cōſtitutos ſtatim incipiunt opera ſanctorum ſuorum vilipendere muros .i. obſeruantias regulares, & prophetarum .i. ſanctorum patrum opera, & traditiones deſtruere, nouitates introducere, & illa quæ per ſanctos cum magna diligētia facta, & ordinata ſunt immutare, quapropter ſæpe fit quod vltimo diuina iſtos percutit, & ad litteram paradiſi, vel alia infirmitate diſſoluit, ita quòd os locutionis, & confeſſionis eis tollit, & eos tam cito perimit, quòd de domo conſcientiæ ſuæ aliud ordinare nō permittit, & mala opera quæ inceperunt diſſoluit. Aug. in ſermone Innocētum dicit quòd hac animaduerſione percutit peccator, vt moriens obliuiſcatur ſui, qui dum viueret oblitus eſt Dei. ¶ Vel dic quòd illi ſacerdotes, & religioſi qui muros regularis obſeruantiæ, & opera prophetarum .i. ſtatuta ſanctorum patrum deſtruunt vſum linguæ ad bene loquendum, manus etiam ad bene operandum, & finaliter cum magno tormento in inferno habitant.

Capitulum decimum. Textus. Et anno centeſimo quinquageſimo aſcendit Alexander antiochi filius Moralitatum. Cap 11.

HAbitauit Ionathas in Hieruſalem, & cœpit ædificare, & innouare ciuitatem, & extruere muros, & quadris lapidibus montem ſyon circuire, & vgerunt H
alienigenę quos Bacchides in munitionibus poſuit & liberati ſunt obſides quos à filijs Iſrael cęperat, & raptos in munitionibus ſeruabat, & detinebat. ¶ Sic vero quando in Hieruſalem .i. in eccleſia eſt Ionathas, qui interpretatur columba veniens .i. bonus, ſimplex, & columbinus prælatus, & maxime quando ibi perſonaliter habitat, & moratur ibi pro certo tunc quàm plurima opera ędificat .n. & renouat locum ſuum temporaliter, & ſpiritualiter. montemque Syon .i. dignitatem ſibi cōmiſſam circuit muris de quadris lapidibus .i. bonis, & virtuoſis perſonis quas ibi promouet, & introducit perſonaliter, & ſic ciuitatem eccleſiæ ſibi commiſſę extruit moraliter, & virtualiter. Iudith. Aedificauit ciuitatem de lapidibus quadratis, & ſectis. Tunc etiā boni prælati præſentia non ſolū in iſtis proficit, immo multa alia bona facit, a facie enim eius fugiunt alienigenę, non audentes mala facere, vel timore iuſtitiæ ſuæ in patria cōparere. Exod. 14. Vnde ægyptij dixerunt. Fugiamus iſraelē. Boni qui obſides ab alienigenis tenebātur, .i. qui à malis diuerſimodè grauabantur, per eius adiutorium liberantur, quia boni prælati præſentia, fugat malos, liberat oppreſſos, promouet dignos, reparat mores malos. Ideo ad litteram poteſt dici de quolibet bono principe. Ezech. 34. Quod perierat requiram. Prouerb. 9. Sapientia ædificauit ſibi domum. ¶ Cum Ionathas occurriſſet Alexandro regi aſiæ apud ptolomaidam vbi nuptias celebrabat, & ptolomei regis ægypti filiam in vxorem ducebat dedit Ionathas argētum, & aurum, & inuenit gratiam in conſpectu eius, & iuſſit eum rex ſpoliari veſtibus ſuis, & indui purpura, & collocauit eum rex ſedere ſecum, & ſcripſit eum inter amicos ſuos magnificauit eum, & poſuit eum ducem, principatus, atque præcepit, quòd nullus pugnaret contra ipſum, & ſic viri quidam impij qui ad accuſandum ipſum venerāt viſa gloria eius fugerunt, & ipſius præſentiam timuerunt. ¶ Alexander qui interpretatur auferens anguſtias ſeu alleuians tenebras ſignificat Chriſtū, qui infidelibus tenebras

erro-

A errorũ per lumen ſidei alleuiat,& æternæ mortis anguſtias abſtulit Ptolomaida quę interpretatur ad menſuram deducta paradiſum ſignificat vbi ſecundum menſuram meritorum dabitur menſura præmiorum.Iſta eſt igitur veritas finaliter quando Ionathas.i.iuſtus, & ſimplex homo veniet ad Ptolomaidam.i.ad paradiſum, vt in tempore tritici mẽſura,& vt in conuiuijs cœleſtibus occurrat perſonaliter regi Chriſto,ſic fiet ꝙ rex videns ipſum habere, & præſentare aurum diuinæ gratiæ,& charitatis,argentum mundiciæ & puritatis,ipſum multipliciter honorabit,& eum indumẽtis ſuis.ſ.mortalitate exuit,& purpura æternæ gloriæ ipſum decorabit,quia ſecum in æterna quiete ſedere faciet,& amicum ſuum ipſum conſtituet,& principem eum faciet,& acculatores eius.ſ.demones ab eo ſeparabit,& contra aduerſa omnia ſecuritatem ſibi dabit perpetuam. Vnde.3.Eſdræ.4.Tunc ait rex quia inuentus es ſapientior proximus mihi ſedebis,& cognatus meus vocaberis. ¶Appollonius dux demetrij regis Ionatham ad deſcendendum de montibus ad campum prouocat,& ibi prælium ſibi parat. ¶Tu ſolus inquit,reſiſtis nobis, qui poteſtatem exerces contra nos in montibus,ſed deſcende ad me in campum &c. ¶ Sic vere diabolus ſumme nititur hominem de montibus cõtemplationis ad campum exterioris actionis vel de monte religionis ad campum exterioris actionis, vel de mõte religionis ad campum mundanæ habitationis trahere ſperans cõtra ipſum facilius prçualere.¶Victo Appollonio multi de exercitu ſuo ad templum Dagon ſugerunt, ſed Ionathas ipſos perſequens ignem templo adhibuit, & octo milia vna cum templo ſuccendit.¶Sic Ionathas Chriſtus finaliter appollonium,i.diabolum vincet,& exercitum reproborum,qui nunc in templo huius mundi ſecuros ſe eſſe reputãt, in inferno deijciet,& ſuccendet.Pſ.96. Ignis ante ipſum præcedet,& inflammabit in circuitu inimicos eius.

B *Capitulum vndecimum.Textus. Et rex ægypti congregauit exercitum ſicut arenam quæ eſt in littore maris Moralitatum. Capitulum.12.*

PTolomeus rex ægypti dedit Alexandro regi aſiæ filiã ſuam in vxorem. tandem concupiuit regnum ipſius, quærebat in dolo obtine eum, & adiunga regno ſuo & ideo congregauit exercitum ſuum ſicut arenã maris,& intrauit regnum Alexandri, & aperiebant ei ciuitates. Sic.n.præceperat Alexander pro eo,quòd ſocius eius eſſet Ptolomeus, & confideret in eodem. Ipſe vero ſtatim ciuitates occupabat,& ibi pro cuſtodia ſuo nomine facienda milites aſſignabat, & intrauit Ptolomeus Antiochiam & impoſuit ſibi duo diademata.ſ. ægypti, & aſiæ, & filiam ſuam quam Alexandro dederat abſtulit ab eodem, imponens ei licet falſe, ꝙ ipſam voluerat occidiſſe,& dedit eam demetrio inimico Alexandri, & venit Alexander contra eum in prælium,& victus fuit,& fugit in Arabiã, & ſic Ptolomeus obtinuit regnum eius.Gadiel autem Arabs abſtulit Alexandri caput, & miſit Ptolomeo. Veruntamen ſic actum eſt, quòd dictus Ptolomeus poſt tantam gloriam tam̃ proditioſe acquiſitam infra tres dies mortuus eſt, & exercitus eius qui erat in caſtris occidit eos,qui erant in cuſtodia ciuitatum.¶Iſta poſſunt exemplariter allegari contra multos. Primo.n. allegari poteſt contra proditores qui in dolo,& ſub ſpecie amicitiæ occupant quandoque aliorum dignitatem,& regna,& tunc publicè rumpunt fœdua & amicitiam, quam habuerant cum eis, imponentes falſa crimina, vt occaſionem habeant ab eis recedendi, quia ſicut dicitur in Prouerb.18. Occaſiones quærit qui vult ab amico recedere. Iſta potiſſime patent in ambitioſis,qui regno,& ſtatu ſuo non contenti ambiunt dominia aliorũ. Ita fit quòd fraude,& malitia interueniente ipſos aliquando regno,& dignitate priuant, & diademata honoris alienis occupant. Apocal.19.In capite eius multa diademata.Sed talea non conſueuerunt in talibus proſperari,qui immo vbi C habuerunt quod cupierant,ſubito ſolent morte vel infortunijs prægrauari,& de exercitibus qui ſequebãtur eum.i.de ſuis fautoribus,& amicis alter in alterum debacchari Eze.17. Ergo ne vinea iſta proſperabitur.nonne aquila radices eius euellet,& fructus eius diſtringet,& ſiccabit,oẽs palmites germinis ipſius areſcent.Illa n.quæ fraude & violentia acquiruntur non ſolent durare,ſed ſubito deficere, ſicut ad litteram videmus de tyrannis. Vnde dicitur. Omnis potentatus breuis vita.Et Seneca dicit, ꝙ violentia imperia non perſeuerant. ¶Vel ſi vis allega contra falſos mundi amicos,qui ſemper ſe vertunt ad illum qui obtinet, & qui non diligunt hominem niſi quamdiu proſperatur.Iſte.n.Alexãder quamdiu regnum tenuit ab iſto gudoniel ſupponitur dilectus fuiſſe. & ideo victus dicitur ad arabiam refugiſſe. Iſte tamen videns eius infortunium ipſum amplius non dilexit,licet potius pro amicitia illius, qui regnum acquiſierat caput ipſius amputabit. Statim.n.quando quis venit ad infortunium, & ꝙ perdit regnum amici ſui priſtini ipſum abominantur,& in inimicos ei vertuntur,& amicitiam illorum qui regnant,& qui de facto proſperantur totis viribus amplexantur.Prouerb.14.Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit,amici vero diuitum multi.¶Vel allega hoc de mutatione rerum ſupra:Primo dictum eſt, ꝙ rex aſiæ qui tunc erat prõ tempore occupauit ægyptum,& regnauit ſuper duo regna,impoſuit ſibi duo diademata,ęgypti,& aſię, econtra vero hic habemus ꝙ rex ægypti occupauit aſiam, & ſibi duo diademata impoſuit,& ſuper duo regna regnauit,quia qñq; vnum regnũ exaltatur, & aliud deprimitur, & econtra alterum alteri quandoque facit tantum ꝙ ab eo ſuſtinere cogitur. Eſa.14.Erunt capientes eos qui ſe ceperant,& ſubijcient exactores ſuos.¶ Demetrius videns ꝙ ſiluit terra in conſpectu eius,iã ſecurus in regno,remiſit exercitus ſuos,excepto peregrino exercitu inſularum,proprios enim milites cõpatriotas remiſit,extraneos retinuit, & inde factum eſt ꝙ exercitus ſui ſic remiſſi cęperũt eum odio habere,& contra eum murmurare,quapropter triphõn occaſione accepta,contra eum rebellauit,& exercitus remiſſos ſecum habuit,& antiochum Alexãdri filium de arabia D aſciuit,& in regno ipſius collocauit. Ciues ſui de Ptolomaida contrà eum ſurrexerunt,& eum occidere voluerũt, & eum ad palatium fugere compulerunt, quem tria milia iudæorum ſibi in auxilium miſſa liberauerunt, & centum milia de ciuibus occiderunt. ¶Illud poteſt allegari exemplariter,ꝙ non eſt tutum alicui confidere in pace,& in proſperitate ſua.Si.n.iſte demetrius ſemper timuiſſet,& infortunia quæ accidere potuiſſent præueniſſent,nunquam tribulationem incurriſſet,nec ſe contra eum aliquis erexiſſet. Vnde dicitur. Prouerb.Beatus homo qui ſemper eſt pauidus.¶Vel illic contra fatuos principes,& magnates,qui magis diligunt extraneos quàm propinquos,ſibique in ſuis curijs continent,& promouent, atque in officijs peregrinos, ipſoſq; prædilectos habent,& charos,ſuos autem repellũt. Quapropter quandoque fit ꝙ odium ſuorum ſolent incurrere,ita ꝙ hoſtibus ſuis ſolent adhęrere,& ipſum de regno & dominio aliquotiens fugare,& contra eũ rebellare. Nã iuſtum eſt,ꝙ homo illos quos in proſperitate, & pace exiſtens repudiat,tribulationis tempore non inueniat,immo perdat. Tutum eſt igitur principi ſuorum amicitiam cuſtodire,& non nimis extraneis adhęrere.Quia dicit Apoſtolus.1.Tim.5. Qui ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet infidelis eſt. Ideo bene dicitur. Eccleſiaſt. nono. Ne derelinquas amicum antiquum, nouus non erit ſimilis huic.

Capitulum duodecimum.textus. Et vidit Ionathas quia tempus eum iuuat. Moralitatum; Cap. 13.

POſt pacta inita cum ſparciatis,& romanis hic fit mentio,quomodo Triphon regis antiochi princeps maior ad regnum aſiæ ambiebat, quapropter Antiochum dominum ſuum occidere cogitabat. Veruntamen quia ſcie-

ba-

E bat Ionathan iudæorum ducem regis eſſe ſtrenuiſſimum defenſorem, ante omnia ipſum occidere tentauit, & multis machinationibus circumuentum occidit. Poſtea Iulua cum rege ambulans, ipſum proditiuſe interfecit, & impoſito diademate, loco ipſius regnauit, ſicut patet infra ca. ſequenti. ¶ Iſta poſſunt applicari quando volunt iniqui nocere, & non audent propter eorum amicos, primo ſolent paulatim contra amicos inſurgere, vt ipſis ſublatis de medio vel de potentia attenuatis, poſſent contra principes facilius præualere. ¶ Hic habes quod cum triphon vellet occidere Ionathan, & non poſſet pro eo quod cum exercitu veniebat, diſſimulauit amicitiam, & dona ſibi attribuit, & eum præ alijs principibus honorauit, tandem remittere exercitum ſibi ſuggeſſit, & promittens ſe ſibi velle tradere regionem prouinciæ, & negocijs regis præficere, vſque ad ptolumaidam ſecum duxit, vbi ipſum ſtatim ligauit, & comites eius & mille viros quos ſecum duxerat occidi fecit, ipſum vero ſatis cito poſt cum duobus filijs interfecit. Triphon qui nitebatur dominum interficere, ſignificat diabolum, qui procurauit occidere Chriſtum. Ionathas qui columba interprætatur, ſignificat virum iuſtum & ſimplicem. Sic igitur eſt quod triphon diabolus ſumme tentat Ionathan .i. virum iuſtum per peccatum occidere, & ipſum per tentationes ſolet ad ſe quaſi auis capta ad laqueũ conuocare. Sub ſpecie enim boni ipſum ad ſe vocat, vt occaſione reperta ipſum occidat, exemplo Iahelis quæ ziſaram ad ſe vocauit, quem ſecum dormientem occidit. Intra (inquit) ad me domine, ne timeas. Iudicum. 4. Sed re uera quandoque inuenit cum iſto Ionatha tantum exercitum virtutum & ſanctorũ, ad quos per deuotionem tantum habet patrocinium, quod in ipſum non poteſt manum mittere, nec ipſum per fortem tentationem inuadere vel necare. Ideo ante omnia iſta ipſe tentat quod virtutum exercitum dimittat ipſumque mundi diuitijs magnificat. Quod ad hoc facit vt facilius credat ei, & ad mortem ipſum trahat. Prouer. 5. Fauus diſtillans labia meretricis. nouiſſima vero eius amara velut abſynthium. Igitur officia & negocia regis .i. alta officia & dignitates ſeculi promittit ſibi tradere, dum tamen exercitum virtutum velit dimittere, & per conſenſum in peccatum deſcendere &

F venire. Ad hæc igitur officia homo per affectum vel effectum quandoque a diabulo trahitur, ad quem dum deſcẽderit, ſtatim ab eo a vinculis malorum vel malarum concupiſcentiarum ligatur & tandem diuerſis vitijs ſtrangulatur, & ad æternum interitum deputatur. Dum enim homo virtutum exercitum dimittit, & ſæculi negocia concupiſcit, mortem pœnæ & culpæ finaliter incurrit. Bene igitur conſulit ſapiẽs. Nõ credas inimico tuo in æternũ Ecc. 12. Quia ſicut ibidem ſubiungit. Oculis ſuis lachrimabit inimicus, & cum venerit tempus &c. Cap. 13. ¶ Dicitur hic quod Simon mortuo Ionatha fratre ſuo, ipſum in medio ſepeliuit, & ſuper ſepulchrum patris & matris & quattuor fratrum ſuorum ſeptem pyramides ſuper columnas fabricauit, vbi arma & naues ad æternam memoriam ſculpſit, ita quod a nauigantibus mare videri poterant, ordinauit. ¶ Dic moraliter quod modin quod interpræiatur dijudicatio, ſignificat mentem, quæ ſeipſam dijudicare tenetur. Quia ſecundum Apoſtolum. 1. Cor. 2. Si noſipſos dijudicaremus non vtique iudicaremur. Dic itaque quòd homo iuſtus in modin, id eſt in conſcientia & memoria debet ſepulchra parentum ſuorum & amicorum facere, inquantum mortem eorum debet in mente habere, ſeptem etiam piramides ibi debet cõſtruere, inquantum ſeptem opera miſericordiæ debet pro animabus illorum gerere vel habere ſculpturas eorum id eſt bonorum exemplorum exterius alijs demonſtrare, in quibus columnas .i. boni propoſiti firmitatem arma .i. bonorum operum probitatem, naues .i. contemptus ſeculi, ſeu eius .i. tranſitoriam agilitatem debet ſculpere, vt ſic nautis .i. hominibus per mare huius mundi nauigantib. exemplum & ſpeculum poſſit eſſe, iſta enim tria .ſ. columnæ naues & arma .i. perſeuerantiam contemptus mundi, bona opera memoria mortis comitatur, & dum aliorum mortem in mente gerimus in nobis ſpiritualiter generantur, & ideo de iſto Simone .i. viro iuſto poteſt dici illud Iob. 21. Ipſe ad ſepulchra ducetur & in congeriem mortuorum vigilabit. ¶ Hic habes quod Simon abiecta omni immundicia de gaza & fugatis inde alienigenis, poſuit ibi viros qui legẽ G ſcirent, & muniuit eam. ¶ Gaza quæ interpretatur fortitudo domini ſignificat eccleſiam, Simon qui interpretatur obediens ſignificat bonum prælatũ qui Deo præ alijs obedire debet. Iſte igitur a gaza .i. a ciuitate eccleſiæ in qua relucet potentia Dei viui, debet omnem immundiciam vitiorum purgare & alienigenas .i. multos homines inde fugare, & viros qui legem Dei cuſtodiunt .i. bonas perſonas debet introducere virtutibus eam debet munire vt ſic ſe poſſet cõtra hoſtes ſpirituales viriliter defenſare. 1. Mac. 13. Vnde capitulo ſequenti dicitur. quod in arce hieruſalem collocauit iudæos viros qui eſſent ad tutamentum ciuitatis & regionis.

Capitulum decimumquartum. textus. anno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo congregauit rex demetrius exercitum. Moralitatum Capitulum. 14.

HIc ſit mentio quomodo ſub Simone ſummo ſacerdote populus iudæorũ fuit multipliciter proſperatus, & quomodo miſit romam amicitiam renouare, & quomodo clipeum aureum ponderis mille minarum miſit &c. ſed de omnibus iſtis nihil ad præſens tango. ¶ Item hic Cap. 15. ſit mentio quomodo Triphon per antiochum filiũ demetrij fugatur & quomodo ipſe antiochus contra Simonem indignatur & quomodo cendebeus cum exercitu miſſus a Iuda filio Simonis cõteritur, ſed omnia prætermitto quia nihil video moralitatis. Cap. 16. Cum Simon perambularet regionem Iudæ, deſcendit in campum hierico, vbi ptolomeus abubi filius, qui gener erat ſummi ſacerdotis diues in auro & argento, qui erat in campo hierico, ipſum ad cõuiuiũ ſuſcepit. Simõ vero ad eũ cũ duobus filiis ſuis Iuda & Ionatha. ſicut ad amicũ intrauit. Verũ quia iſte ambiebat H ad regionis ducatũ, inſtaurato cõuiuio viros occultari fecit, & tãdẽ Simonẽ cũ filijs ſuis inebriatis & lętis, ille ſumptis ſuis armis in eos irruit, & ipſos nequiter interfecit. Et ſtatim ad occupandum hieruſalem & ſanctificationem milites deſtinauit. Ioannem vero filium ſimonis qui tunc erat in gazara occidi iuſſit, ſed hoc præcognitu præcauit, & illos qui ad occidendum eum venerãt iugulauit. ¶ Iſte proditor ſeu traditor ptolomeus diabulum ſignificat, quia iſte eſt qui ſumme captat Simonem & filios eius .i. bonum & iuſtum prælatum & bonos ipſius imitatores de medio tollere conatur, vt ſic poſſint in regione .i. in populo ad libitum imperare. Quia igitur per fortitudinem præualere contra iſtos non poteſt, iam aliam viam quærit, ipſiſque conuiuiũ mundanæ proſperitatis præparat, & vino deliciarum ipſos inebriat. Quos pro certo cum bene viderit lętos & ebrios, & vino .i. mundi proſperis bene plenos, tunc ſe & occultos ſuos ſocios, id eſt tentationes contra eos armat, & ſic de diuerſis vitijs eos tentans, pro voto ſuperat atque necat & ſic totum conuiuium quod parauerat & mundi totam gloriã in luctum & triſtitiam eis mutat. Vnde dicitur. 2. Regum. 13. Cum temulentus fuerit amnon vino, percutite & interficite eum. ¶ Vel ſi vis dic quòd iſtę diabolus quando videt .i. hominem bene lætum & in conuiuio mundanæ proſperitatis immerſum, tunc occultos ſuos ſocios .ſ. mortem, & infortunia contra eum vocat, & ſic per mortem temporalem & ęternam ipſos interficit. Vnde. 1. Macha. 9. Conuerſæ ſunt nuptiæ in luctum, & vox muſicorum ſuorum in lamentum.

¶ Moralitatum primi libri Machabeorum ſinis.

A **MORALITATVM**

Liber vigeſimusoctauus ſecundi libri Machabeorum:

Capitulum primum. textus. Fratribus qui ſunt per ægyptum iudæis. Salutem dicunt fratres qui in hieroſolimis. Moralitatum Capitulum. 1.

ANtiochus rex cum eſſet in perſide & immenſus exercitus cum eo auaricia ductus voluit templum nanæ, vbi theſauros abſconditos eſſe audierat ſpoliare, ſed conſilio ſacerdotis ſeductus, cum paucis templum vt pecunias acciperet eſt ingreſſus. Sacerdotes tamen templum ſtatim clauſerunt & aperto templi aditu mittentes lapides ipſum cum ſuis occiderunt, & membratim diuidentes amputatis capitibus exterius proiecerunt. ¶ Iſte antiochus qui interpretatur pauper ſilens ſignificat pauperem ambitioſum qui ſe fingit ſilentem, & benignum eſſe. Iſte ſciens q in templo eccleſiæ ſunt multi diuitiarum theſauri, multa pinguia beneficia, ſumme nititur ibidem intrare, & ibidem dignitatem obtinere, & hoc non vt poſſit proficere ſed potius, vt poſſit theſauros poſſidere. Quod videns ſacerdos rector huius templi, ſ. Deus ipſum quandoque intrare permittit, ſed tandem vbi non ſperat occultum aditum. ſ. mortem, & infortunium ſibi aperit lapides tribulationum in eum dimittit, & ſic ipſum occidit, & eum membratim diuidit inquantum corpus ab anima diſiungit.
B Et ſic non ſolum ipſum immo illos quos ſecum duxerat. i. nepotulos, & alios quos in eccleſia promouerat, capitibus. i. potentia, & virtute priuat, & eos de templo ſuo. i. de ſtatu eccleſiaſtico eijcit atq; fugat. Eiecto autẽ, & mortuo malo prælato ſui etiam cum ipſo deficiunt, & à dignitatibus in hoc templo indigne obtentis, vt communiter eijciuntur. Ozeæ. 9. Propter malitiam adinuentionum eorum de domo mea eijciam eos. ¶ Vel dic q illud templum idolorum ſignificat mundum, vel mundi ſtatum, quia. ſ. nanea interpretatur paſcua, vel germen pulchritudinis, pro eo q mundus pulcher, & germinans illis videtur qui eos paſcuntur, & delectantur, Iſtud ergo templum antiochus. i. homo aliquo uens intrant indiſcrete, & eius negocijs ſe implicat, & hoc quia diuitias acquirere ſperat quas ſacerdos, & rector huius templi diabolus ſibi per ſuggeſtionem promittit, ita quòd ipſum ad ingreſſum huius per ſpem inuitat. Veruntamen ſic fit quòd dum iſte non aduertit, & dum ad habendum theſaurum intendit iſte ſacerdos ſuus diabolus, q ipſum introduxit, aditum occultũ ſubitæ mortis ſibi aperit, & occultos ſocios ſuos. i. tribulationes, & caſus contra eum inducit, & temporaliter occidit, & capite. i. anima ipſum exuit. membra eius. i. diuitias alijs diſtribuit, & ſic eũ de templo huius mundi eijcit. Vnde dicitur. Matth. 25. Seruum inutilem eijcite in tenebras exteriores. ¶ Cum filij Iſrael captiui dudum in perſidem ducerentur, ſacerdotes qui tunc erant Dei cultores acceptum ignem de altari in valle vbi erat puteus altus, & ſiccus abſconderunt, & puteũ obſtruxerunt, tandem cum poſt ſeptuaginta annos populus, duce neemia in iudeam reueniret, & neemias pro ſacrificando, ignem habere vellet, miſit nepotes ſacerdotum ipſorum ad puteum antedictum. Ipſi vero non ignem, ſed aquam craſſam inuenerunt in puteo iſto qua iuſſu neemiæ ſacrificium tam ligna quam carnes aſperſerunt. Sic vero vbi ſol refulſit, qui prius erat in nubilo ignis magnus inde accenditur, quo totum ſacrificium deuoratur, de reſiduo, aquæ prædictæ iuſſu neemiæ lapides perfunduntur ex quibus mox ignis erupit, & lumen de altari emicuit, & proceſſit. Rex vero perſarum his auditis, & probatis, ſacerdotes honorauit, & manu propria dona plura eis dedit. ¶ Iſta ſolent myſtice per aliquos exponi ſic. Dicunt. n. q vallis iſta q eſt locus infimus, ſtatum ſignificat ſubditorum. Puteus ſiſte C
ſignificat conſcientias eorundem. Iſta eſt igitur veritas, q antiquitus patres noſtri. i. fidei, & eccleſiæ fundatores abſcõderunt ignem ſpiritusſancti, diuinæ dilectionis feruoris, & deuotionis in puteo, qui erat in valle, i. in cordibus ſubditorum, & hoc quia tunc puteus nullas aquas voluptatis habebat, ſed in ſiccitate paupertatis temperantiæ, & abſtinẽtiæ perſiſtebat, & ideo non mirum ſi ignem iſtum poterat continere, quando qui ipſum poſſet extinguere, nuſquam erat. Eſai. 1. Succendetur vtrunque ſimul, & non erit qui extinguat. Sed re vera nepotes iſtorum ſacerdotum. i. moderni prædicatores, & prælati, ſatis poſſunt hodie in vallis huius putei, i. conſcientia modernorum, iſtum diuinum ignẽ quærere, quia vix aut nunquam poſſunt ibi ipſum reperire. Aqua. n. craſſa. i. carnalitas, & voluptas ibi in abundantia reperitur. Ignis vero diuini amoris, & feruor deuotionis totaliter ibi non habetur. Vnde. Sapiẽ. 17. Ignis quidem nulla vis poterat eis lucere. Quid igitur. Dico quòd iſta aqua vitiorum voluptatis debet inde per confeſſionem, & pœnitentiam extrahi, & ligna noſtrarum operationum debent inde per continentiam noſtræ præcedentis carnalis vitę, & memoriam aſpergi, lapides. i. noſtri cordis duricia debet inde ſimiliter circumfundi, & ſic ſol diuinæ gratiæ, qui pri. à nobis fuerat obnubilatus refulgebit, & ignis prędictus in nobis ſpiritualiter ſuccendetur, quia appoſitio aquæ craſſæ. i. recordatio noſtrorum peccatorum, ignem diuini amoris, & feruorem deuotionis, & contritionis generat, & hoc potiſſime quando ſol diuinæ gratiæ mentẽ irradiat. Tren. 1. De excelſo miſit ignem in oſſibus meis, & erudiuit me. Hierem. 2. Factus eſt. n. in corde meo quaſi ignis æſtuans quæ pro certo ſi fecerimus, lumen bonorum exemplorum ab altari cordis erumpet, rex vero. i. princeps ſecularis his cognitis dona temporalia nobis effundet. Conſtat. n. quòd principes ſeculares nobis bona facerent multa, ſi ignem diuini amoris in nobis abundare viderent. Hic ſuper locum iſtum dicit Auguſtinus, ſicut incidentaliter ponitur in hi- D
ſtoria ſcholaſtica ſuper primum librum machabeorum, q ignis qui toto tempore captiuitatis babylonicæ ſub aquis vixerat extinctus eſt, quando ab antiocho venditum eſt Iaſoni ſacerdotium. Quod ad hoc poteſt allegari, quod ignis ſpiritusſancti, & diuini amoris quem nullæ aquæ tribulationis extinguere poterant immo primitiua eccleſia ſub tribulationum aquis inextinguibilis permanebat. Iuxta illud. Cant. 8. Aquæ multę non poterant extinguere charitatem, nunc ex toto extinctus videtur in eccleſia pro eo quòd iam in multis locis ſacerdotium per ſimoniam eſt venale, & iã regnante auaricia ab antiocho rege, id eſt à malis venditur, à Iaſone vero, id eſt ab ambitioſis comparatur, propter quod ignis diuinæ gratiæ, & amor ſpiritusſancti in eccleſia minoratur.

Capitulum ſecundum. Textus. Inuenitur autem in deſcriptionibus Hieremiæ prophetæ quòd iuſſit eos ignem accipere. Moralitatum. Cap. 2.

SIcut hic dicitur, quare comeſtor recitat vbi agit de virtutibus Hieremiæ arca teſtamenti dudum facta per Moyſen in deſerto miro modo fuit abſcondita, inuenitur. n. in deſcriptionibus Hieremiæ, quòd ipſe videns captiuitatem babylonicam imminere, arcam cum ea contentis, & tabernaculum accepit, & in deſertũ in monte vbi Moyſes pro videnda terra promiſſionis aſcendiſſe legitur deportauit ibique ſpeluncam reperit, & ibi vltimo ſibi lapis apertus eſt, quia abſcorpus arca altari incenſi, & tabernaculo iterum ſe recluſit. Hieremias vero in iſto lapide ſolo tactu digiti nomen Dei tetragrammatõ ſcripſit, & oſtiũ ſignaculo Dei clauſit. Nubes vero ſtatim locum iſtum cooperuit, ita quòd nullus poſtea locum iudicare potuit in fine tamen temporum cum Deus congregauerit plebem ſuã columna ignis, & nobis ibi demonſtrabitur, & maieſtas do-

E mini ſicut tempore Moyſi reuelabitur, & ſic locus iſte ab omnibus cognoſcetur. Hieremias qui interpretatur excelſus domino ſignificat bonum prælatum, mente, & affectione vſque ad cœleſtia exaltatum. Iſte imminente babylonica captiuitate. i. tentationũ diaboli poteſtate, & mundi aduerſitate montem contemplationis debet aſcendere, & in montem pœnitentiæ ſecedere, & ad ſpeluncam religionis vel humilitatis applicare. pſalm. 54. Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. Secum habet arcam teſtamenti. i. diuinæ legis meditationem, altare incenſi. i. deuotionem. Tabernaculum portatile. i. mundi contemptum portare quæ petram. & ſpeluncam. i. boni fratres, & humiles debent ab eo accipere, & ſorbere, & his receptis ſeipſos per ſui cuſtodiam, & inania gloriæ fugam claudere, virtutes, & merita, quę poſſident à viſibus hominum occultare, & nomine Dei per deuotionem ſignati, nubeque puritatis cooperti, locũ ſuum non debent alijs pandere, ſed potius ignoti à ſecularibus permanere, ſicut ſancti religioſi antiquitus faciebant, quia ignoti eſſe hominibus cupiebant. Vnde dicitur. Hieri. 36. Vade abſcondere, & nemo ſciat vbi ſis. Hæc debent boni religioſi facere, quouſque in fine ſeculi Deus ipſos decreuerit declarare, & virtutes eorum in mundo coram hominibus manifeſtare. Matt. 6. Intra in cubiculũ tuum, & clauſo oſtio orá patrem tuum.

Capitulum tertium. textus. Igitur cum ſancta ciuitas habitaretur in omni pace. Moralitatum. Capitulum. 3.

TEmpore oniæ ſummi ſacerdotis ciuitas ſancta hieruſalem in omni pace habitabatur, & leges diuinæ ſeruabantur, quod vtique propter iſtius ſacerdotis pietatem fiebat, quia mala habebat odio, & iuſtitiã
F obſeruabat, ipſi reges, & principes locum ſummo honore ducebant, & templum magnis muneribus illuſtrabant. Vnde & ſeleucus rex aſiæ de proprijs redditibus ſumptus ſacrificiorũ dabat, & ſoluebat de proprio quicquid ad ſacrificia pertinebat. ¶ Sic vero quando in hieruſalem, & in templo. i. in eccleſia vel religione eſt ſummus ſacerdos onias. i. rector aliquis iuſtus homo, tunc propter pietatem ipſius ipſa ciuitas Hieruſalem. i. ipſa eccleſia ſibi commiſſa in pace habitatur, & leges diuinæ. i. regulares obſeruantiæ ibidẽ à ſubditis obſeruantur. Reges etiam, & principes ipſum templum. i. ipſum eccleſiaſticum ſtatum honorant donis, & muneribus ipſum diuĩ ſacrificio bonorum operum acceptãt. Prǽſentia. n. & prouidentia bonorum prǽlatorum cauſa eſt pacis, & proſperitatis eccleſiarum. Et credo quòd ſi prælati, & alij eccleſiaſtici eſſent boni, ſeculares erga eos benigniter ſe haberent, & eccleſiæ eorum pace, & diuitijs abundarent. Sed quia modernis temporibus multi eccleſiaſtici inueniuntur peſſimi, ideo ſeculares contra eos ſunt iniqui. Vnde Eſaia. 24. ſicut populus, ſic ſacerdos. ¶ Hic dicitur quòd Simon templi præpoſitus moliebatur obſiſtente ſibi principe ſacerdotum iniquum aliquid in ciuitate ſancta. Sed quia Onias ſummus ſacerdos, & pontifex ſuis malitijs reſiſtebat, ideo implere non poterat, quod volebat, quapropter iſte ad regem ſeleucum properans, & ærarium plenum pecunijs in templo eccleſiæ aſſerens ipſum ad ſpoliandum dictum ærarium induxit, & dictas pecunias non pertinere ad rationem templi vel ſacrificium, ſed potius ad vſus publicos aſſeruit. quapropter ipſos ad regem pertinere commonuit, & ideo rex pro templo ſpoliando Heliodorum Hieroſolimam deſtinauit. ¶ Simon iſte ſignificat ſimoniacos, qui in ciuitate eccleſiæ ſemper nituntur mala tractare iniquitates, & ſimonias machinare, quæ pro certo quando perficere nequeunt, & vident quòd Onias. ſ. ſummus pontifex. i. boni eccleſiæ prælati eos impediunt ſolent ad regem. i. ad principes ſeculares ſe conuertere, vtpote quando ſunt vxorati vel bigami, vel principum officiales, & ſi quando apud prælatum nihil poſſunt ſolent apud mundanos principes ſuas malicias procurare, & tunc nõ ceſſant ipſos ad theſauros eccleſiæ depredandos totis viribus animare. Aiunt enim quòd templum eccleſiæ eſt plenum pecunijs, & theſauris. Aiunt etiam quòd illud ærarium templi, ad regem & ad G
publica negocia debet pertinere, & quod principes ipſum licite poſſint tollere. Sic igitur iſti bigami, & curiales clerici maritati prę alijs eccleſiæ nocent, & ad rapiendum bona eccleſiarum, & moleſtandum clericos, principes excitant, & incitant, & ad hoc mitti Heliodorum. i. malos officiales & balliuos procurant. Sicut ad literã patet de clericis vxoratis vel bigamis, qui in ipſis regum curijs vel conſilijs cõmorãtur, quia pro certo nocere eccleſijs, & accuſare alios præ alijs dinoſcuntur. Vnde in cap. ſequenti dicitur. 2. Machabe. 4. Simon delator pecuniarum male loquebatur de Onia. ¶ Dicitur hic, quòd Heliodorus qui ærarium templi ſpoliabat à duobus angelis ſibi apparentibus fuit acriter verberatus, & plagis impoſitis ſemiuiuus relictus. Sed tandem oniæ ſummi ſacerdotis precibus eſt ſanatus. Iſti autẽ ſanato dixerũt angeli prælibati. Oniæ ſacerdoti gratias age, propter ipſum. n. tibi reddita eſt vita, tu autem ſcnatus annuncia mirabilia Dei quæ fecit. Et ſic ille qui venerat ſpoliator factus eſt templi victutum, & mirabilium prædicator. ¶ Si vis allega ſic de conuerſione Pauli. Heliodorus, qui interpretatur Deo meo generatus ſignificat beatum Paulum debet Deo & opus generatum. Vnde dr̃. Actu. 9 Vas electionis eſt mihi iſte. Iſte. n. ad inſtinctum Simonis præpoſiti templi. i. ad ſuggeſtionem phariſæorũ, & ſacerdotũ hieruſalem. ſ. eccleſiam theſauris ſuis. ſ. bonis perſonis, & chriſtianis fidelibus primo ſpoliare quæſiuit, ſed pro certo à Deo flagellatus, & in flagellis conuerſus templum honorauit, per bona opera ſanctificauit, mirabilia Dei præ alijs nunciauit, & ſic de ſpoliatore dicitur, & de perſecutore factus eſt prædicator. Vel allega generaliter, quòd flagellatio tribulationũ ad duo proficit peccatori, quia primo mala quæ propoſuerat facere non permittit. Secundo quia ipſum ad Deum conuertit, & Dei laudatorem facit. Vnde 2. Mach. 9. In agnitionem ſui deductus eſt percuſſus à domino plaga. ¶ Vel dic quòd illi qui bona eccleſiæ rapiunt percuſſiones, & tormenta finaliter incurrunt. ¶ Duo iuuenes H
virtute decori, & optimi gloria præcioſi amicti, apparuerunt heliodoro ſpolianti templum: quem protinus percutientes plagauerunt, & ſic eum ne theſaurum caperet impedierunt. ¶ Sic vero duo iuuenes. i. prælati, & principes ſeculares, ſimul debent conuenire in iuſtitia, & contra malos raptores, ne bonis noceant cum ſuo gladio dimicare, & eos ſpiritualiter per excommunicationem, & temporaliter per pœnam temporalem affligere. Iſti tamen debent dici duo propter concordiam quam inter ſe debent habere, virtute decori propter iuſtitiam qua contra malos debent vigere, optimi gloria per bonam famam, qua præ cæteris debent pollere, ſpecioſi amictu, per honeſtam vitam, qua præ omnibus debẽt ſplendere. Vnde Act. 1. Ecce duo viri aſtiterũt in veſtibus albis. ¶ Vel dic iſta de duobus noſtris iuuenibus Petro, & Paulo angelicis, qui contra Heliodorum. ſ. cõtra Neronem vel diabolum conueneruut, vel qui malos docẽdo, & prædicando cõuerterunt, & à malo traxerunt &c. vt ſupra. ¶ Vel dic idem de Simone, & Iuda vel de quibuſcunque ſanctis duobus combinatis.

Capitulum quartum. textus. Simon autem prædictus pecuniarum, & patriæ delator. Moralitatum. Cap. 4.

IAſon frater Oniæ ſanctiſſimi ſacerdotis cõtra propriũ fratrem ſacerdotium ambiens regem antiochiæ adijt, & promiſſa multa pecunia, expulſo fratre ſacerdotium à rege obtinuit. Qui obtento principatu ſtatim contribules ſuos ad gentilem ritum transferre cępit, & legitima ciuitatum iura deſtituens grauia ſtatuta ſanciuit ita quòd ſacerdotes circa altaria officia nequaquam dediti erant, ſed contempto templo, & ſacrificijs neglectis paleſtris, & ludis vacabant, & primos honores nihil habentes gręcas glorias optimas deputabant, & his ſimiles eſſe per omnia cupiebant, quos pauloante hoſtes, & peremptores habuerant. ¶ Iſte Iaſon qui interpretatur deſiderans ſignificat ambitioſum, qui honores, & eminentias deſiderare non ceſſat.

Vnde

A Vnde in Prouerb.21.Tota die concupiſcit,& deſiderat. Antiochus qui interpretatur pauper ſilens vel pauperia ſilentium malum ſuperiorem ſignificat, qui pauperes ſubditos grauans ipſos ſilentes,& triſtes efficit inquantum præ timore ipſius nullus eſt qui loqui præſumat. Vnde dicitur.1.Machab.5.Accepit ſpolia multitudinis gentium,& ſiluit terra in conſpectu eius. Iſta eſt ergo veritas quòd Iaſon.i. malus prælatus non parcit Oniæ, nec ratione fraternitatis, nec ratione fraternitatis, nec ratione bonitatis, quia tales nó parcunt alijs conſanguineis vel iuſtis quin eorum ſacerdotiũ ambiant,& officia concupiſcant. Ideo ſæpe fit quòd ad regem antiochum.i.ad malum prælatum ſe tráſierunt,& mediante pecunia ſacerdotium.i.beneficium acquirunt, propriosque fratres,& amicos à ſtatibus ſuis deponunt. Hier.9.Omnis frater ſupplantans, ſupplantabitur,& omnis amicus fraudulẽter incedit &c. Talis igitur ambitioſus ſtatim quando ante principatum vehitur vel ad prælationem ſublimatur, legitima ciuium iura.i.bonas conſuetudines ſibi ſubiecti populi deſtruere molitur,& praua ſtatuta pro vitijs inſtituit,& ſectatur, contribules.i.ſuos amicos,& familiares ad ritum gentilem.i.ad ſecularem laſciuiam inducere comprobatur. Illud.n.videmus de malis, quòd plus cupiunt nepotulos eorum ritus,& mores gentiles.i.ſeculares & laſciuos habere, quàm ꝙ iſraelitę.i.viri iuſti fiant. Vnde de talibus poteſt dici illud Oſeæ.9.Ducet ad interfectionẽ filios ſuos. Quid plura? Re vera regnante tali prælato ſacerdotes.i.inferiores ſubditi non vacant ad altaria officia peragenda, ſed potius contempto cultu,& ritu templi, eccleſię vel altaris,& neglecta regulari obſeruantia, diſciplinæ moribus religioſis depoſitis, paternis morib.i. ſanctorum patrum moribus,& conditionibus vilipenſis, ludis ſecularib. ſe implicãt,& grecas glorias.i. ſecularium mores optimos eſſe putant. Hiſque ad litteram ſimiles eſſe cupiunt.ſ.ſecularibus, quos hoſtes multotiens ſenſerunt. Conſtat quòd ſeculares eccleſiaſticorum in multis caſibus ſunt inimici, & tamen fatui eccleſiaſtici ipſis in moribus ſe conformant, iiſque cupiunt eſſe ſimiles,& amici. Quod potiſſime videmus de multis nobilibus, qui licet ad eccleſiam veniãt dedignantur tamen mores religioſos, & eccleſiaſticos ſequi,
B & in cunctis ſuis actibus conantur ſecularibus conformari, ita quod cuilibet tali poſſunt ſeculares dicere. Et tu vulneratus es ſicut & nos,& noſtri ſimilis factus es. ¶ Hic dicitur quòd Iaſon qui proprium fratrem à ſacerdotio repulerat,& ſacerdotium muneribus obtinuerat, quadã die quẽdam in quum qui dicitur menelaus ad regem Antiochum cum pecunia deſtinauit. Qui eadem pecunia ſacerdotium in ſe retorquens Iaſonem magiſtrum ſuum expulit,& ſic iuſto Dei iudicio is qui proprium fratrem expulerat ab alio fraudulenter à ſuo ſacerdotio fugatus fuit. ¶ Illud allega ꝙ in quo peccat aliquis in hoc punitur. Et quod eadẽ menſura qua menſi fueritis &c. Iuſtum eſt.n.ꝙ qui alteri infidelis eſt, inueniat ſibi alterum infidelem. Seneca. Ab alio expectes quod alteri feceris. ¶ Vel allega contra ambitioſos qui communiter in ſuis ſtatibus, beneficijs, & malitijs in præiudicium fratrum ſuorum obtinuerunt, finaliter non proſperantur, ſed ſuperueniẽte tribulatione, ab ipſis quandoque vel alijs expelluntur. Vnde Ezechielis.17. Ergo ne proſperabitur?

Capitulum ſextum. Textus. Sed non poſt multum temporis, miſit rex Senem quendam Antiochenum. Moraliſtatum. Cap. 5.

POſtquam antiochus rex nequiſſimus hieruſalem cepiſſet,& templum theſauris,& vaſis aureis,& argenteis ſpoliaſſet, & omnes iſraelitas ad ritum gentium tranſiſſe iuſſiſſet, voluit quòd templum hieruſalẽ non templum Hieruſalem diceretur, ſed ꝙ templũ Iouis olimpici publicè vocaretur, tunc.n.templum luxuria, & comeſſationibus erat plenum, & ſcortantium cum meretricibus ſacris edibus ſe vltro mulieres ingerebant, intro ſertes, quę non licebant, alia re plenum erat illicitis, neque ſabbata cuſtodiebantur, nec dies ſolemnes patrum ſeruabantur, nec ſimpliciter quiſquam iudæum ſe eſſe confitebatur, ducebãtur ad idolorum ſacrificia, & coronati hędera, baccho circumire compellebantur. C ¶ Sic vere ſtatim, quando diabolus Hieruſalem.i.ſtatum chriſtianitatis ditioni ſuæ per peccatum ſubiugauit, ante omnia templum.i.ſtatum eccleſiaſticum omnibus bonis ſpiritualibus ſpoliauit, theſauros id eſt virtutes, vaſa aurea,& argentea.i.perſonas ſapientes, & ſcientia pollẽtes, ſpoliauit, filios Iſrael.i.eccleſiaſticos ad ritum gentilem, id eſt ad mores ſeculares traxit. Ita quòd ſicut videtur, iam templum eccleſiæ non videtur eſſe Dei templum, ſed Iouis, qui interpretatur inimicus ſeparans, id eſt diaboli, pro eo quòd ibi diabolo plusquam Deo ſeruitur,& quia cultu domini derelicto, Iuppiter.i.inimicus diabolus per vitia ibi colitur,& eius mãdatis,& ſuggeſtionibus obeditur, & hoc patet ex his quæ ſequuntur, quia iam (vt videtur) illud templum.i.eccleſiæ ſtatus, luxuria,& comeſſationib. eſt plenum, à ſcortis, & meretricib. eſt frequentatum, ædes ſacræ, domus religioſorum mulieribus & concubinis replentur,& multa illicita, & vitia ibi per omnia obſeruantur. Iamque ſabbata.i.quies mentis,& contemplatio, ſolennitates.i.diuina laus, & à peccatis ceſſatio ibi non cuſtodiuntur, ſed potius baccho.i. vino, & ebrietati omnes ſeruiunt,& coronati hædera,i. nitore veſtimentorum induti, iſti Deo baccho circumeunt,& in omnibus obſequuntur, ita vt concludamus breuiter, ꝙ nullus eſt, qui dicat ſe iudæum.i.qui glorietur dici religioſus vel presbyter, ſed potius in ſecularibus actibus gloriantur,& potius videri ſeculares, quàm clerici delectantur. Sic igitur templum illud eſt miſabiliter pollutum per antiochũ diabolum,& euerſum. Pſal.78. Deus venerunt gentes.i.gentilium mores, in hæreditatem tuam &c. Vnde dicitur. Nu.2. Portę fluuiorum apertę ſunt, & templum ad ſolum dirutũ eſt. ¶ Sub perſecutione antiochi duæ mulieres delatæ ſunt ſuos pueros circuncidiſſe, quæ ſtatim à gẽtilibus, pueris ad mammillas ſuſpenſis fuerunt per muros præcipitatę. Quidam etiam, qui ſabbatum colere voluerunt,& ad ſpelũcas fugerunt, nolentes ſe defendere, flammis à gentilibus perierunt. Nolebat.n. Antiochus, ꝙ aliquę matres pueros ſuos circuncidérent, vel quod diem ſabbati cuſtodirent. D ¶ Sic vere diabolus nunquam voluit, quòd aliquę mulieres,i.prælati, pueros.i.ſubditos ſuos ſtudeant circuncidere.i.à vitijs reſecare, vel quòd aliqui ſtudeant ſabbatum ſpirituale,& temporale cuſtodire, hoc eſt à vitijs ceſſare,& quieti mentis vacare, ac feſta ſpiritualiter celebrare. Hinc eſt quòd illę matres.i.prælati, qui hodie paruulos,& ſubditos à vitijs circũcidunt, de muris.i.de altis ſtatibus præcipitantur, pueri circuncisi.i.boni ſubditi bene correcti, à diabolo, & miniſtris eius tyrannis, vna cum bonis ſuis matribus, tribulationib. ſubijciuntur,& in eorum mammillis pendentes,i.prelatorum doctrinis adhęrentes, à diabolo propelluntur, ſabbata & feſta ſpiritualiter ac temporaliter colentes, flammis diuerſarum tribulationum vruntur. Regulare.n eſt, quòd tã prælati, quàm ſubditi qui à malo ſe reſecant,& qui diuinæ laudi magis vacant amplius à dignitatibus, & officijs reijciantur,& maioribus tribulationibus afficiantur. Pſal.33. Multæ tribulationes iuſtorum. ¶ Hic habetur de eleazaro, ꝙ cum omnes iudæi compellerentur ſacrificare idolis, & contra legem carnes idolatrias,& idolis immolatas comedere, ipſe noluit, ſed potius mortem ſuſtinere voluit. Quinimmo cum amici ſui ſuaderent, ꝙ carnes quibus licitum eſt veſci apportarent, ipſe ſe carnes porcinas fingeret comedere, vt ſic ſub tali ſimulatione poſſit mortem euadere, recuſauit. Et elegit mori potius, quàm contra legem carnes porcinas comedere, vel ſe comediſſe fingere, & hoc ne ipſe qui ſenex,& vir auctoritatis erat, malum exemplum iuuenibus daret. Non.n.noſtræ ætati dignum eſt fingere, ne quis adoleſcentium eleazarum putat nonagenarium ad vitam alienigenarum tranſiſſe. ¶ Iſta poſſunt allegari exemplariter, quomodo homines maximę reputationis, quãdo ſunt ſenes, præ alijs abſtinere debent à malo,& hoc, quia vita talium ab alijs trahitur in exemplum,& ne alijs occaſio ſit, à malis abſtinere tenentur, honorem ſuum debent tales graues ſollicite conſiderare, & potius mortem eligere, ꝙ̃ famam.

E famam, quam longo tempore vitę ſeruauerunt, oblectamē to vitæ modicæ, quæ ſupereſt deturpare, dicentes illud. 1. Mach. 9. Moriamur in virtute, & non inferamus crimē glorię &c. ¶ Vel dic q̇ virum honeſtum non decet aliquid fingere, & maxime vbi fictio ſua in aliorum ſcādalum poteſt redundare. Vnde dicitur. Sap. 1. Spiritusſanctus ſapiētię fugiet fictum. Si igitur prohibitum eſt ne mali fingant ſe bonos, ſic nec boni fingant ſe malos &c.

Capitulum decimum textus. Machabeus autem, & qui cum eo erant, a domino ſe protegente. Moralitatum. Capitulum. 6.

CVm iudæi cum Iuda machabeo qui contra eos cum innumerabili exercitu veniebat, obuiam irent, & contra eum committerent bellum apparuerūt aduerſarijs quinque viri ignei de cœlo miſſi in equis frenis aureis decori, qui iudæis ducatum præſtabant, quorum duo machabeum medium habentes, armis ſuis incolumem ſeruabant, in hoſtes vero tela, & fulmina iaciebant, ex quo cœcitate confuſi, & repleti perturbatione cadebant. ¶ Iudæi qui interpretantur glorificantes, machabeus, qui interpretatur ingenioſus, ingenioſe dominum glorificans, ſignificat bonos ſubditos fideles, qui contra Timotheum tyrannum diabolum, & eius exercitum, id eſt contra tentationes, & vitia præliantur. Iſti quinque viri bonos prælatos denotant, qui de cœlo miſſi, & à Deo promoti, & non à carnis affectione, vel ſimonia introducti debent eſſe. Vnde dicitur Ioannis tertio. Qui de cœlo venit, ſuper omnes eſt. Qui debent eſſe quinque, per quinque ſenſuum cuſtodiam, ignei per charitatis amorem, cum equis aureis, id eſt cum corporibus mundis, & caſtis per caſtam conuerſationem. Iſti illos iudæos, id eſt ſubditos debent præcedere, bona exempla dando, debent prote-
F gere, ſe pro eis exponendo, & ad hoſtes tela, & fulmina proijcere, ipſorum malitiam repellendo, prælati contra hoſtes ſpirituales, id eſt contra demones debent iacere tela orationum ſuarum, contra carnem tela ieiuniorum, contra mundum tela reprehenſionum, contra tyrannos tela correctionum, & canonicarum ſanctionum. Sic enim faciendo ipſos cadere facient, & ſubditos quos protegunt tutos reddent. Ideo de quolibet tali bene poteſt dici illud Matthe. 28. Erat aſpectus eius ſicut fulgur, & veſtimenta eius ſicut nix. Vnde etiam dicitur. Abac. tertio. In luce ſagittarum tuarum ibunt in ſplendore fulgurantis haſtę tuę. In fremitu conculcabis terram. Vel etiam tela prædicationum debent emittere, & fulgura bonorum exemplorum oſtendere, vt ſic poſſint contra ſpirituales hoſtes ſe defendere, & tuotre. ¶ Item hic ſuperadditur, cum Iudas obtinuiſſet victoriam contra Timotheum; quidam ex parte Timothei fugerunt in gazaram; præſidium valde munitum, inacceſſibile atque firmum, qui loci firmitate confiſi, verba nefanda contra Iudam iactabant. Eo accenſi animo illi, qui cum Iuda erant, præſidium expugnauerunt, quamuis eſſet inexpugnabile, & ceperunt, ac blaſphemos, & impios occiderunt. Simile dicitur ſecundo Math. 12. infra de ciuitate caſphin. ¶ Ad hoc iſta allegari poſſunt, quòd nullus debet in loci vel ſtatus ſublimitate confidere, nec propter hoc ad iniurias, & moleſtias inferendas ſuis hoſtibus prorumpere, quia nihil tam firmum, quod non poſſit deſtrui, & ex hoc ſolent eos contra ſe fortius animare, Deus etiam ad talium qui freti protectione murorum, id eſt amicorum, adiutorum, & temporalium bonorum inexpugnabiles ſe eſſe credunt ſuperbiam reprimendam, ſolet eos in manus hoſtium ſuorum tradere, & potentiam eorum penitus eneruare. Quantumcunque homo ſit in loco, & ſtatu firmo, pacifico & ſecuro, vtile eſt ſibi pacifice ſe habere, & hoſtes ſuos nullatenus irritare. Pſalmiſta. 121. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis.

Capitulum duodecimum. Textus. His factis G *pactionibus, lyſias pergebat ad regem. Moralitatum. Capitulum. 7.*

HIc fit mentio, quòd ioppitę iudæos, qui habitabant cum eis, cum vxoribus, & paruulis quaſi ſub ludi ſpecie ſcaphas intrare fecerūt, & in altum mare ducentes, cum nihil mali ſuſpicarent, ſubmerſerunt. Iudas vero ſtatim proditionem audiens, & iniuriam ſuę gentis in ſe retorquens, ſubito nocte ſuper eos irruit, portum ſuccendit, ſcaphas combuſſit, & eos qui ignem fugerant, gladio interfecit. Et quia audiuit, quòd ioppitæ, ita volebant facere iudæis, qui ſecum habitabant, ideo ſimile eis fecit. ¶ Iſta allega quomodo multa mala veniunt ex ludis, & quomodo extrema gaudij luctus occupat. Iſti enim cauſa ludi mare intrauerunt, ſed tamen ibi ſubmerſi perierunt. Et potiſſime iſta poſſunt dici myſtice, quòd filij Iſrael, id eſt religioſi, & eccleſiaſtici, nunquam debent cum ioppitis gentilibus, id eſt ſecularibus ludos facere, nec eis ſe adiungere, nec in eis plus debito confidere, vel ad marina, id eſt ad fluctuoſa mundi negocia ſe transferre, quia ex contractu talis ſocietatis, propter eorum mala exempla, & dicta poſſent faciliter ſpirituale, & æternum naufragium reportare. Vnde Ioann. 4. Non conteruntur iudæi ſamaritanis. ¶ Vel dic quòd ioppitę gentiles ſignificant demones, cum quibus nos alij iudæi, id eſt chriſtiani confidentes, mixti in hac valle miſeriæ habitamus. Eſa. 11. Habitabit lupus cum agno, pardus cum hedo cubabit. Iſti igitur fraudulenter ſcaphas. i. alta mundi beneficia quando aſcendere faciunt, & ſub ſpecie ludi temporalis ad altum mare, id eſt ad profunda mundi negocia nos deducunt. Vbi pro certo primo nos in vitijs, deinde in inferni ſupplicijs nos immergunt, & ſic ludum temporalem quem nobis promittere videbatur, in tribulationem conuertunt. Vnde in Prouerbi. 14. Riſus dolore miſcebitur. Fatuum eſt igitur talium ſuggeſtioni-
H bus credere, & ad eorū proditionem maris. i. fluxibilis mundi flatibus, & negocijs ſe credere, quia exinde ſolent pericula animarum prouenire. Ideo dicitur. Eccle. 12. Non credas inimico tuo in æternum. Iudas tamen. i. Chriſtus iſtam demonum proditionem, & fidelium damnationem finaliter vindicabit, quando in die iudicij ipſos perpetuis incendijs condemnabit. Vnde. Math. 25. Ite maledicti in ignem æternum. ¶ Vel dic generaliter, quòd illi qui alios proditorie decipiunt, ſiue ſint ſeculares, qui religioſos ad peccatum trahunt, ſiue demones, qui fideles tentando in infernum mergunt, ſiue mundani proditores, qui alios in ſe confidentes fraudulenter affligunt, finaliter punientur, & à Iuda, i. Chriſto igne perpetuo comburentur, & eorum ſcaphæ. i. ſtatus, & proſperitates finaliter ſubuertentur, & ſic iſ qui alios ſub ludi ſpecie illuſerunt, finaliter illudetur. Vnde in Prouerb. 3. Illuſores Deus illudet ¶ Hic dicitur quomodo Iudas dimicans contra hoſtes, quadam die multos de ſuis perdidit, ſed tamen obtenta victoria, cum corpora defunctorum ſepelire vellet, inuenta ſunt ſub tunicis eorum aliqua de donarijs idolorum, propter quod manifeſtum factum fuit quòd pro eo perierant, quia dona idolorum contra legis prohibitionem habebant. Iudas facta collatione, pro animabus mortuorum oblationem in Hieruſalem offerri miſit, & de reſurrectione futura iuſte, & congrue cogitauit. ¶ Iſta poſſunt allegari cōtra proprietarios religioſos clauſtrales. quibus non licet donaria idolorum. i. mundi diuitias, quæ ab idolis. i. à demonibus dantur habere, nec aliquid ſine prælati licentia poſſidere, ſed pro certo quia in exercitu Iudæ. i. Chriſti militia, & religione multi inuenirentur qui talia donaria ſub tunicis habent, i. qui occulte ſine prælati licentia contra leges, & ſtatuta regularia, pecunias, & diuitias poſſident, quapropter fit quòd iſti in bello cōtra vitia pereunt, & finaliter morti æternæ ſubiacent. Act. 8. Vnde legitur. Pecunia tua tecum ſit in perditionem. ¶ Vel dic quòd Iudas. i. bonus prælatus, quando perci-

A percipit ſubditos ſuos mortuos,ſ.in peccato,ſumme debet
dolere , & pro venia obtinenda debet oblationes apud
Deum facere,& offerre, vt reſurrectionis tempore ipſis di
gnetur dominus indulgere.

Capitulum decimumquartum . Textus. Sed poſt triennij tempus cognouit Iudas & qui cum eo erant. Moralitatum: Cap.8.

DE conſtantia ipſius Raſia , qui irruentibus ſuper eũ
gentilibus,interfecit ſeipſum, & propria ſua inteſti
na ſuper turbas proiecit, & ne illuderetur à gẽtilib.
propria morte ſe diffudit. Poteſt applicari ad virtu-
tem fortitudinis,quia temporaliter loquendo,nihil eſt au-
dacius vel fortius quàm manus mittere in ſeipſum,ſicut de
Catone legitur,qui ſeipſum occidit. Verũ quia noſtris mo
dernis temporibus nulli eſt licitum ſeipſum interficere. Io
dico,ꝙ ſicut antiquitus fortius, & virtuoſius reputabatur
ſeipſum occidere quàm alium, ſic ſpũaliter virtuoſius eſt,
ꝙ quis ſeipſum vincat,& corrigat quã alios. Vnde in Prou.
Melior eſt patiens viro forti , & qui dominatur animo ſuo
expugnatore vrbium.Seneca de moribus . Fortior eſt qui
ſeipſum vincit,quàm qui hoſtes ſubiecit,difficile eſt.n.ſeip
ſum vincere. ¶Cum Nichanor impius contra Iudam præ
liatus,ipſum die ſabbati vellet inuadere , multi iudæi qui
timore ducti ſequebantur eundem,ſuggerebant,& die ſab
bati non confligeret , ſed ꝙ potius ſabbato gloriam daret.
Ipſe in ſuperbiam ductus,petijt ſi eſſet potens in cœlo, qui
diem ſabbati celebrare iuſſiſſet. Quibus aſſerentib. eſſe do
minum Deum cœli qui ſabbatum coli iuſſiſſet,reſpõdit. Et
ego inquit potẽs ſum ſupra terram,qui impero ſumi arma,
& regi negocia impleri. Ipſe igitur ſuperbus die ſabbati cõ
flixit,in quo tamen conflictu corpus, & vitam , & brachiũ
dexterum amiſit. ¶ Re vera talib. verbis videntur vti tyran
B ni,quia ſicut Deum in cœleſtib. regnare credunt, ſic ſeipſos
in terra dominari dicunt. Videtur.n.eis ꝙ in terrã quicquid
facere liber licet,& ꝙ impedire ipſorum opera mala nullus
poſſet. Vnde ipſi videntur dicere illud Ezec. 11. Longe rece
dite à dño,vobis data eſt terra in poſſeſſionẽ. Tales igitur
nec dignantur feſta colere,quinimo cõtra iuſtos,& ſimpli-
ces ſolent in ſabbatis,i.in feſtiuis diebus pugnare, & eos ra
pinis & exactionibus infeſtare , propter quod ſolent mor-
tem æternam incurrere. Quia.n.licitum eſt ſabbatis,& feſti
uitatibus bona opera facere , multo fortius illicitum eſt
malis operibus inhiare.cap. 15. ¶Hic dicitur ꝙ Onias,qui
fuit ſummus ſacerdos,vir bonus & iuſtus modeſtus mori-
bus,eloquio decorus,& à puero in virtutibus exercitatus,
viſus eſt Iudæ contra nichanorem præliaturo manus ſuas
extẽdere,& pro ipſo exercitu ſuo Deum exorare,viſus eſt
ſibi apparere gloriæ mirabilis,i.fratrum , & ciuitatis ama-
tor. Hieremias propheta ſibi gladium aureum porrigens,
& ſibi talia verba dicens. Accipe iſtum gladium à Deo miſ
ſum,in hoc deijcies hoſtes populi mei Iſrael. Qua viſione
milites Iudæ confortati,manu quidem pugnantes,ſed cor
dibus Deum ac dominum deprecantes,ſe in hoſtibus forti-
ter iniecerunt,& confortati Dei præſentia triginta milia ho
minum de hoſtib. proſtrauerunt . Nichanorem vero ducẽ
hoſtilis exercitus occiderunt. Aduertendum tñ eſt,ꝙ dicti
Onias,& Hieremias iamdiu mortui erãt,ſed in viſione ma
chabeo apparebant. ¶ Iſta poſſunt allegari pro illis qui bel
lum domini contra infideles pro fide,& contra impios pro
iuſtitia præliãtur. Conſtat ꝙ pro talib. Onias & Hieremias
& ſancti qui ſunt in paradiſo,dominũ deprecantur,quòdq;
gladium.i.poteſtatem vincendi, & trucidandi hoſtes ipſis
aſſignare noſcuntur. Quo ſigno pro certo ita ſit communi
ter,ꝙ præſentia diuini adiutorij confortati,inimicos ſupe
rant,& hoc potiſſimè quando manibus pugnant & Deum
cordibus orant. Iſta.n. duo iuſto militi chriſtiano iuſtum
bellum exequenti neceſſaria ſunt manualiter pugnare , vt
homo debitum ſuum faciat , & Deum cordialiter exora-
re,vt ipſe reſiduum ſuppleat. Vnde dicitur. Neem.4. Vna
manu faciebant opus,& altera tenebant gladium. ¶ Vel ſi C
vis dic de bello ſpirituali contra diabolum,carnem & mũ
dum,vbi adiuuamur per ipſos ſanctos,& gladio diuini ad-
iutorij præmunimur,& in quo vt communiter hoſtes vin-
cimus,dum tamen per bona opera manualiter pugnemus,
& quod in nobis eſt faciamus,& ꝙ vt Deus reſiduum ſup-
pleat,ipſum cordialiter imploremus. ¶ Vel de Onia dic ꝙ
ad hoc quod ſummus ſacerdos,i. prælatus dignus ſit à do-
mino exaudiri,& ſubditis fidelibus opitulari , neceſſe eſt,
ꝙ ſit onias, qui interpretatur merens domino in ſpiritu cõ
tritus & contribulatus,ꝙ ſit bonus,iuſtus, modeſtus mori
bus & eloquio vel in verbis exercitatus. Vnde apoſtolus.
Heb.7. Talis decebat vt nobis eſſet pontifex,ſanctus,inno-
cens,impollutus,ſegregatus à peccatorib. & excelſior cœ
lis factus. Tales à domino exaudiuntur,ita ꝙ eorum præci
bus adiuuantur & ſpiritualibus hoſtibus dominantur. Vn-
de Iaco.5. Multum.n. valet deprecatio iuſti aſſidua. Econ-
tra ſi mali fuerint,præces eorum pro nihilo reputant. Vn-
de dicitur Ioan. 9. Scimus quoniam peccatores Deus non
exaudit. Sed ſi quis Dei cultor eſt hunc exaudit.

¶ Moralitatum libri 2. Machabeorum finis.

MORALITATVM Liber viceſimuſnonus noui teſtamenti, et primo ſuper Mattheum.

DEcurſo veteri teſtamento & moralizatis
figuris quas de diuerſis libris extraxi,
reſtat nunc ad hiſtoriam euangelicam D
manum mittere, & iuxta morem ſolitũ
aliquas hiſtorias, & parabolas excerpẽ
do,illas.ſ. quas poſſum ad mores homi
num applicare. Quamuis.n.non ſum di-
gnus corrigiam calciamẽti ſaluatoris ſoluere,nec facta aut
dicta eius quæ in euangelijs ſcribuntur tangere. Spero ta-
men quòd ipſe qui ſe ab emorroiſſa tangi permiſit nõ in-
dignabitur ſi me peccatorem,& indignum ſimplici corde
inter publicanos ad ſe appropinquantem viderit,vt ſaltem
veſtimento eum eius fimbriam tangam,vt cum ipſam teti-
gero ſaluus fiam. Luc.15. Euangelium igitur Matthei pri-
mo Deo opitulante percurram , deinde iſta quæ in alijs
euangelijs quæ à Mattheo poſita non fuerunt ſuis capitu-
lis ſuperaddam.

Capitulum ſecundum· textus. Cum natus eſſet Ieſus in Bethleem · Moralitatum. Capitulum. 1.

CVm natus eſſet Ieſus in Bethleem Iudæ,ſtella con-
tinuè apparuit , quæ magos ab oriente in iudeam
ad puerum adorandum adduxit . Iſta enim ſtella
regem iudæorum natum oſtendit , & eos vſque
ad domicilium anteceſſit, quæ ſuper locum vbi erat puer,
diu immobilis ſtetit. Quam videntes gauiſi ſunt,& huius
ſigno docti domum intrauerunt , & Puerum cum Maria
matre eius inuenerunt . Et apertis theſauris ſuis aurum
thus & myrrham obtulerunt . ¶ Iſti magi qui erant gen-
tiles . valde remoti à Hieruſalem , ſignificant peccatores,
qui longe à Hieruſalem , id eſt à viſione Dei viuentes eſſe
noſcuntur. Stella iſta bonum prælatum vel ſuperiorem
ſignificat,qui exemplis,& doctrinis ſuis alios illuſtrat. Iſta
ergo ſtella,id eſt prædicator debet in oriente,id eſt in ſtatu
virtutum lucere , magos.i. peccatores & ſimplices , ad Ie-
ſum per fidem,& pœnitentiam adducere, iter ſalutis præ-
dicando eis oſtendere, & eos per bona opera , & exempla
ad Ieſum credendo præcedere , ad quem cum per deuo-
tionem & vitæ perfectionẽ attigerit, ſupra locũ per perſe-
uerantiã debet ſtare nec inde p incõſtãtiã ſe mouere,dicẽs

E cum Helia. Viuit dominus in cuius conſpectu ſto. 3. Reg. 18. Stare. n. debet cum domino vt in ſe ſit bonus, firmus, & ſtabilis. Antecedere vero debet alios vt ſit illis virtualiter exẽplaris. Ioſ. 4. Vnde. Sacerdotes pergebant ante populũ. Quę ſi fecerit, videntes eum gaudio magno poterunt gaudere, quia in vera gaudiũ magnũ eſt ſecularib. & ſubditis ſtellam ſtantem. i. bonum prælatum vel ſuperiorẽ. Videre. Sic. n. ipſi magi. i. ſimplices, & peccatores tali ſtella illuminari doctrinaliter antedu cti in Bethleem, quæ eſt domus pacis. i. in eccleſiã per pœnitentiam venient. & domum conſnĩẽtiæ ꝑ contritionem intrantes, illum qui eſt panis vitæ. ſ. puerum Ieſum cum Maria matre eius per gratiã inueniẽt, & aurum dilectionis charitatiuæ atq; myrrham mortificationis carnis & thua deuotionis, & orationis ſibi offerent, & ſic ducto ſtellæ boni fient. Aſpectus. n. bonæ ſtellæ antecedentis. i. bonæ perſonæ viã virtutum exemplariter aſcendẽtis ſolet intuẽtes recreare & eos ad Saluatorẽ Ieſum ſpiritualiter introducere & ſaluare. Ideo bene dr. Suſpice cęlũ & numera ſtellas. ¶ Vel dic ꝙ puer Ieſus ſignificat puritatem innocentiæ, quam maria. i. amara generat pęnitentia. Igitur qui iſtũ puerum. i. conſcientiæ puritatẽ inuenire deſiderat, necesse eſt ꝙ ad ſtellã. i. ad Deũ & ad ſanctos per deuotionem vel bonorum exemplorum imitationẽ aſpiciat, & ꝙ poſt eã ſequatur virtualiter. Sic. n. cum Maria. i. cum pœnitẽtia puerũ Ieſum qui interpretatur ſaluator, & puritatẽ innocẽtiæ, & ſalutẽ aĩæ reperiet, & tria ſpũalia munera quę pmiſi offeret, & concedet. Ieſus. n. ſine Maria non inuenitur, qa ſalus ſine pnia non habetur. Vnde dr. Deut. 32. Inuenit eũ in terra deſerta, in loco horroris. Audiẽs herodes Chriſtũ in bethleem natum eſſe, ipſum ſtatim perdere proponit, & iõ ipſũ ſe velle adorare diſſimulans, magos illuc cautẽ miſit, & ad ipſum redire pręcepit. Ite, inquit interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis renunciate mihi, vt veniens adorem eum. Ipſos tamẽ Angelus admonuit ne ad eundem redeant, & ad regionem ſuam per aliam viam vadant. Quapropter Herodes pueros occidit, & inter ipſos Chriſtum occidere credidit. Sic vere & Herodes rex impius. i. diabolus, nos fraudulenter, incitat, vt peccando ad eum veniamus & vt puerum Ieſum auferat, & ipſum etiam; deuotio-

F nem in noſtris cordibus interimat, & occidat, illud debemus ſummopere præcauere, & admonitationem illius nulla tenus aſſentire, ſed potius per aliam viam ꝙ ipſe nobis ſuggerit, ſ. per viam virtutum, non vitiorum, ad regionem noſtram. ſ. ad paradiſum venire. Qui. n. ad regionẽ paradiſi cupit ire, nunquam debet ad herodẽ diabolum reuenire, nec eius malis operib. obedire, nec per viã quam ipſe ſuggerit procedere vel trãſire dicens illud. 4. Re. 6. Non hęc eſt via, nec iſta eſt ciuitas &c. Quinimmo aliam viam. ſ. viam iuſtitiæ miſericordiæ & pniæ debet querere & eã ſequi, & tenere iuxta illud quod dicit Eſaj. 30. Hæc eſt via ambulate in eã non declinetis ex ea neque ad dexterã neq; ad ſiniſtram. ¶ Vel dic ꝙ gnãliter illi qui per vnam viam ad Bethleẽ domum. ſ. panis. i. ad eccleſiã veniunt vel ad Chriſtũ, per aliam viam reuertuntur, quia qui cum humilitate ingreditur cum honore reuertitur, & ecõtra qui cum ſuperbia ſimonia, & violẽtia ingreditur in regionem ſuam, ſ. in infernum vel in mortem cum ignominia & penuria reuertitur. Vnde dr, nõ reuerteris per viam qua veniſti. 3. Reg. 13. Vtile eſt igitur, vt ad Chriſtum. i. ad eccleſiam, & ad mundi ſtatum cum humilitate pœnitentia, & iuſtitia veniamus, vt ad regionẽ noſtram paradiſum cum gloria redeamus, quia qui nunc diuitias, & mundi gloriam ampleciuntur pauperes, & viles finaliter reuertuntur. ¶ Vel allega exemplariter quomodo Herodes. i. mali ſub ſpecie boni, honoris adorationis exhibendi ſolent viam, & modum occidendi puerum. i. innocentes quærere quorum malitiam, qui perpendit debet exemplo magorum illudere, & ſuæ nequitiæ miniſterium non præbere, ſed diſſimulando, & recedendo alibi facere declinare. Illud potiſsime debent familiares malorum principum facere, quia q̃ñ magiſtri eorum volentes puerum. i. ſimplices inferiores deprehendo occidere ſi committant eis ꝙ inquirant contra eos vt occaſione accepta ſub ſpecie adorationis, i. ſub colore iuſtitiæ ipſos lædant dicentes eis illud. Ite & interrogate diligenter de puero, . ruſtico, vt ego veniẽs adorem eum, i. occidam vel ſpoliem. Ipſi pro certo debent potius per aliam viam procedere, & ſeruitium eis dimitte- G re quàm ſuis iniquitatibus opem dare. Vnde dicitur. Num. 15. Recedite de tabernaculis hominum impiorum ne inuoluamini cum eis. ¶ Vel allega quando iniqui non poſſunt aliquem particulariter tangere vel lædere, ſolent non contra eos ſed in ſibi ſimiles ſeuire, vt poſſint in ipſum iter alios inſurgere ſicut patet de præſidentibus qui ſtatute generalia faciunt, vt ſub illis eccleſiaſticos quos palam non audẽt perſequi comprehendant. ¶ Angelus ſciens ꝙ Herodes eſſet quæſiturus puerum Ieſum ad perimendum eum monuit Ioſeph vt puerum, & matrem accipiẽns fugeret in egiptum vt ſic puerum Ieſum de Herodis manibus cuſtodiret. ¶ Sic vere cũ Herodes diabolus qui interpretatur gloriam in pellibus, i. caro quæ in pulchritudine pellis gloriatur nobis continuo nititur ſubtrahere vitam gratiæ, & in nobis occidere puerum noſtrum. Ieſum, id eſt Chriſtum qui nobiſcum per gratiam habitat, vel puerum noſtrum, i. conſcientiæ, & innocentiæ puritatem ſtatim debemus ad monitionem angeli. i. boni; & angeli prædicatoris vel prælati in egyptum quæ tenebræ vel anguſtia interpretatur, i. in tenebras humilitatis, & contritionis, effugere cũ ipſo puero matrem eius, i. pœnitentiam contrahere, & ſic eum ne nobiſcum pereat conſeruare. Vnde dicitur Exod. ſecundo. Accipe puerum, & nutri eum. Sic enim puer ille in ægypto. i. in tenebris & anguſtijs contritionis, & humilitatis tenetur. Et Maria mater eius. i. pœnitentia amara, ſcilicet caſtitas, & continentia eidem adiunguntur, tunc à nobis tutiſſime præſeruatur nec per Herodem diabolum ſeu carnem nobis ſurripitur aut necatur. Vnde Eſaias 19. Erit altere domini in ægypto. ¶ Vel dic quòd Chriſtus & Chriſti gratia non poteſt diu ſeruari, niſi matrem eius, id eſt Mariam per deuotionem ſtudeat amplexari. ¶ Vel dic quando puer Ieſus qui in iudæa perſequitur, & tamen in ægypto ſeruatus poteſt interpretari, quòd Chriſtus ab illis qui ſunt in terra Iſrael, id eſt in eccleſia vel religione per diuerſa vitia perſequitur, & fugatur, & tamen ab illis qui ſunt in ægypto, id eſt in mundo per deuotionem colitur, quia pro certo ſunt plures hodie quos Chriſtus habet perſecutores in H eccleſia quàm in mundo cæteris paribus, & ideo iam videtur ab illa terra Iſrael, id eſt ab eccleſia, & ab eccleſiaſticis recedere, & in ægypto, id eſt inter laicos tales habitare. Vnde Ioannis octauo. Ieſus abſcondit ſe, & exiuit de templo. ¶ Cum Ioſeph in ægypto ſtetiſſet dictum eſt ſibi per angelum quòd puerum, & matrem eius caperet, & in terram Iſrael reuerteretur, quod vtique ſtatim fecit, & in Nazareth habitauit. ¶ Sic vere Ioſeph, id eſt homo qui eſt in ægypto, ſcilicet in tenebris, & anguſtijs peccatorum, debet puerum Chriſtum matrem eius, id eſt puritatem, & pœnitentiam aſſumere, & in terram Iſrael, id eſt in ſtatum gratiæ properare in Nazareth, quæ interpretatur flos ſanctitatis, conſecratio, & vnctio vel virgultum, id eſt in ſanctitate, & conſecratione permanere, & ibi iſtum puerum, & matrem eius cum diligentia cuſtodire, & in flore munditiæ, & ſanctitate iuſtitiæ in virgulto religionis in conſecratione deuotionis, in vnctione compaſſionis debet ille puer ſeruari. ¶ Vnde Ioan. primo. A Nazareth enim poteſt aliquid eſſe boni. Vnde dicitur Lucæ primo. Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Nazareth ad virginem deſponſatam & cætera.

Capitulum tertium. Textus. In diebus autem illis venit Ioannes Baptiſta prædicans in deſerto. Moralitatum. Capitulum. 2.

IOannes antequã legatur baptizaſſe vel prædicaſſe, introducitur tanquam vox clamantis in deſerto, habens veſtimentum, de pilis chamelorum, & Zonam pelliceã circa lumbos ſuos, & ꝙ cibus eius erant locuſtæ & mel ſyluestre. Quibus præmiſſis fit mentio qui modo ipſe baptizauit, & quomodo venientes ad ſe pure reprehendebat, & quo de timore mortis, & iudicij mẽtionẽ faciebat. Vñ Luc.

A Genimina inquit viperarum, iam ſecuris ad radicem arboris poſita eſt. Omnes inuitabat ad pœnitentiam dicens. Facite ergo dignos fructus pœnitentiæ. ¶ Iſta poſſunt applicari, q̃ prædicator prius debet facere quã docere, quia re vera antequam Ioannes. i. aliquis homo præſumat eſſe prædicator, debet in deſertum pœnitentiæ recedere, & ibi p̃ contritionem clamare, & plangere, pilos chamelorum. i. exempla ſanctorum induere, Zonam pelliceã, quæ fit de corio, i. mortis memoriam accipere, & renes, i. omnes carnales voluptates reſtringere, & attingere locuſtas, quę ſaltant ad anteriora. i. mundi contemptum & affectum interiorũ, & exteriorum comedere, & mel ſylueſtre. i. deuotionis dulcedinem guſtare. Et tunc pro certo ſi omnia iſta fecerit, poterit prædicare baptizare, & abluere, & de morte & iudicio peccatorib. minas dare. Ante. n. debet habere vitam quàm doctrinam, & prius debet viam veritatis & ſalutis exẽplariter oſtendere, quàm ipſam præſumat verbaliter prędicare. Quia ſm Greg. Cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius prædicatio contemnatur. ¶ Inter cætera quæ prædicat Ioannes, ipſe videtur reprehendere quoſdam qui de ſemine Abrahæ ſe eſſe gloriabantur, & in hoc nobiliores ſe eſſe opinabant, ſicut patet in euang. vbi ipſi dicebant. Semẽ Abrahæ ſumus, & non ſeruiuimus vnquam. Vnde ipſos redarguit dicens. Ne velitis dicere inter vos. Patrem habemus Abraam. potens eſt. n. Deus de lapidibus iſtis filios abrahæ ſuſcitare. ¶ Sic re vera quidam ſunt qui vltra modum in genere ſuo gloriantur, & quanto genere ſunt nobiliores, tãto reputãt ſe meliores, & tanto credunt ſe ad dignitates, & officia habenda digniores, & hi pro certo ſtulti ſunt, quia ſicut videmus, dominus de lapidib. i. de ruſticis parentib. & de malis quandoq; filios abrahæ. i. ſufficientes & dignas perſonas ſuſcitat, & eos ad hæreditatem, dignitatem & promotionem aliquotiens exaltat. Pſal. 112. Suſcitans à terra inopẽ, & de ſtercore &c. Sicut ad litteram videmus in eccleſia, vbi dñs quandoque illum ad altiora prouehit, qui de viliori, & humiliori proſapia deſcẽdit, ſicut videmus inter ruſticos, inter quos cõmuniter ſunt meliores clerici, quã inter alios, quia breuiter ſpiritus vbi vult ſpirat, & quemcunque vult, moribus & ſcientijs dotat, dignitatibus, & diuitijs ditat, & ſic lapides in filios abrahæ mutat. Sicut ad litteram in apo-
B ſtolis apparuit, quod dominus non ex nobilibus & ſapientibus, ſed magis ex ruſticis & ſimplicib. elegit. Apoſtolus j. Cor. 1. Videte fratres vocationem veſtram, quia non multi potentes, non multi nobiles, ſed quæ ſtulta mundi ſunt elegit Deus, & quæ infirma ſunt. ¶ Vel iſta allega de diuerſis hominum generibus, qui de ruſticitate ad nobilitatem, & de ſtatu humili ad magnam ſeculi dignitatem tranſeũt, ſicut patet de multis nobilibus regibus, quorum ortus ab humili plebe proceſſit. Vnde Eccl. 4. De carcere egreditur interdum aliquis ad regnum, & alius natus in regno inopia conſumitur ac perit. ¶ Vel dic quòd iſta fuerunt dicta contra iudæos, qui in ſemine abrahæ gloriabantur, & gentiles abominabantur, & tamen ipſi lapides inſenſibiles, ſ. gẽtiles, filij Abrahę facti ſunt, inquantum ad fidem chriſtianam ſunt cõuerſi, ipſi vero qui prius filij abrahæ fuerunt. ſ. iudęi, per obſtinationem in lapides ſunt conuerſi. Cor. n. eorum induratum eſt quaſi lapis, quia non omnes qui ſunt ex Abraam, ſunt filij Abraam, & non omnes, qui ſunt ex Iſrael, ſunt filij Iſrael. ¶ Ioanne populum baptizante in iordane, cum Chriſtus ad eum baptizandus veniſſet, ipſum Ioannes tangere timuit, dicens. Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me. Super ipſum. n. columbam deſcendentem vidit, & vocem patris ipſum vocantem filium audiuit. Ieſus quàmuis eſſet ſanctior Ioanne, non tamen ab ipſo baptizari recuſauit, ſed potius humiliter ſibi dixit. Sine inquit, ſic enim implerẽ nos decet omnem iuſtitiam. ¶ Illud allegari poteſt quando Ioannes, i. prælatus qui vacat ad alios baptizandos, & mundificandos, videt aliquem Ieſum venientem ad ſe, id eſt quando videt ſe habere aliquem ſubditum meliorem ſe, & ſanctiorem, de quo eſt certus quòd ipſe eſt Dei filius per imitationem, & quòd columba, id eſt Spiritusſanctus viſitat ipſum per gratiæ infuſionem, ipſum procul dubio debet reuerenter tractare, & ſe reputare indignum ipſum tangere vel corrigere, baptizare ſeu ſacramẽta eccleſiæ ſibi miniſtrare, ipſe tamen Ieſus, i. ſubditus quantumcunque ſit dignus, & Sanctus, in genere & potentia clarus, prælato quantumcunque modico ſe debet humiliter C
ſubijcere, & ab illo illa quæ pertinent ad ablutionem vitiorum, ſine arrogantiæ verecũdia acceptare, vt ſic poſſit alijs imperfectioribus exemplum virtutis, & humilitatis dare. Vnde dicitur. Eccl. 3. Quanto altior es, humilia te in omnibus. Luc. 18. Et ſaluator in euangel. Omnis qui ſe exaltauerit, humiliabitur, & qui ſe humiliauerit, exaltabitur. Iac. 4. Et alibi, Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus &c. Quod tamẽ eſt contra multos prælatos, qui non reuerentur nec ſupportant ſcientificos & nobiles ſubditos, ſed potius ipſos habẽt exoſos, & contra ſuperbos ſcientificos nobiles modernos ſubditos, qui dedignantur prælatis ignobilibus & ſufficientibus obedire, & ipſis non ſolent ſubeſſe, ſed litigioſe, & brigoſe viuendo nituntur eos de ſupra ſe excutere, & auferre. Dicunt enim illud Exod. 2. Quis te conſtituit iudicem & principem ſuper nos?

Capitulum quartum. textus. Tunc Jeſus ductus eſt in deſertum a ſpiritu. Moralitatum. Cap. 3.

CVm Ieſus à Spiritusſancto ductus fuiſſet in deſertum, & quadraginta diebus ieiunaſſet, ſtatim affuit diabolus, qui ipſum de tribus tentauit, & primo ſibi peccatũ gulæ obiecit dicẽs. Dic vt lapides iſti panes fiant. Secundo peccatum auaritiæ dicẽs. Hęc omnia dabo tibi &c. Tertio peccatum ſuperbiæ vel inanis gloriæ. dicens. Mitte te deorſum, quia non offendes, eo quòd angeli in manibus portabunt te. Quæ Chriſtus refutauit, & tentationem triplicem ſuperauit. ¶ Sic dico quando aliquis homo à Spiritusſancto ducitur in deſertum, i. in religionis ſtatum, aut pœnitentiæ, ibi ieiunijs, & abſtinentię ſe dedicat. ſtatim ad eſt diabolus, qui ipſum violenter inuadit, & tria principalia vitia videt, auariciam, gulam & inanem gloriam eidem oſtendit. Suggerit enim talibus, quòd panes, id eſt cibos accipiant, & lapides, id eſt duritiam, & difficultatem abſtinen- D
tiæ in panis, & ciborum voluptatem conuertant, dicens illud. 3. Regum. 19. Comede & bibe. grandis enim tibi reſtat via. Ac ſi diceret. Complexio tua eſt debilis, & tempus vitæ tuę erit longum. & ſic fatuum eſt abſtinentiæ ſubiacere, & bonum eſt comedere, & fortem eſſe. Suggerit etiam auariciam. Oſtendit enim homini in cogitatione regna mundi & gloriam eorum, diuitias & proſperitatem, dicens ei. Si cadens adoraueris me, id eſt ſi ſuggeſtioni meæ conſenſeris, & mũdi gloriam cupieris, & a tuo propoſito reſilieris, vel ad ſeculum redibis, hæc omnia tibi dabo, diuitem te faciam, & temporaliter promouebo, dicens illud. Dabo tibi theſauros abſconditos, ſecretorum arcana. Sed quid? Pro certo quando videt quòd nulla gula vel auaricia ipſum poteſt vincere, ſtatuit eum ſupra pinnaculum templi, eleuat eum in menſa ſua, facitq; q̃ ſemetipſum ſanctum & magnũ æſtimat, & de viribus ſuis præſumat, ſibi dicẽs. Si filius Dei es &c. Et ſibi ſuggerit q̃ ingrediatur difficilia, & vltra vires ſuas periculis, & tentationibus ſe exponat, & quòd in manutenentia Dei & angelorum confidat. Acſi ſic diceret. Sanctus es, filius Dei es. non. n. ſuccumbes in tẽtatione, quia angeli domini te ſuſtinebunt, & Deus te cadere non permittet. Sic igitur fit, q̃ ad præſumendũ de ſe & ad inaniter gloriandum inuitat ipſum, vt ſic eum in peccatum deijciat, & proſternat. Videtur. n. ſibi dicere illud Apoſtoli. 1. Co. 10 Fidelis Deus qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis, ſed faciet cum tentatione prouentum. Et breuiter illi qui ſunt in deſerto & religione, à diabolo diuerſimode tentantur, & q̃n in vno peccato vinci nequeũt, in altero tẽtantur. Ideo bene dr̃. Ecc. 2. Fili accedens ad ſeruitutẽ Dei, ſta in iuſticia & timore, & præpara animam ad tentationẽ. Quia iſti tentantur de luxuria cõtra votũ caſtitatis, de gula contra votum ſobrietatis, contra votũ paupertatis de auaricia, contra humilitatis votum, & obedientiæ de præſumptione & ſuperbia. Vnde in Prouerb. 30. Per tria mouetur terra. Sed re vera iſte debet ſagaciter reſpondere con-

E tra gulam, quòd in ſolo pane viuit homo, ſed potius in omni verbo quod procedit de ore Dei &c. & quòd religioſus plus debet appetere cibum ſpiritualem quam corporalem. Cõtra adorationem, & conſenſum auaritiæ quem ſuggerit, debet reſpondere, quòd dominus eſt adorandus, non diabolus, & quòd ſibi eſt ſeruiendum, non mammonę. Contra conſenſum inanis gloriæ & præſumptionis debet reſpondere, quòd Deus non eſt tentandus, ſed timendus, & quòd non eſt de proprijs viribus confidendum, ſed potius humiliter incedendum. Sic.n. iſtam triplicem tentationem poterit euadere, & tria hoſtis iacula non timere, & tunc de ipſo verificatur, quòd de Chriſto ſubiungitur, quòd diabolus ipſum reliquit, nec amplius tentare præſumet. Angeli vero ſibi adhęrent, qui ſibi ſpiritualiter miniſtrabunt, quia quando quis tentationem diaboli ſuperat, ab ipſo in pace dimittitur, & ab angelis cuſtoditur. Pſa. 90. Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. ¶ Vel dic quòd Chriſtus non inuenitur tentatus quamdiu fuit cum Apoſtolis, ſed ſolum dum erat ſolitarius in deſerto in quo notari poteſt quòd qui in ſocietate, & communitate viuunt, minores tentationes ſentiunt, & in minori periculo conſiſtunt, quã qui ſolitarij eſſe volunt, vel in ſingularitate vitę & morum cõſiſtunt. Vnde dicitur. Eccl. 4. Vę ſoli &c. Quia ſicut dicit Seneca. Omnia mala docuit ſolitudo. Quod potiſſime eſt verum de ſolitudine ſpirituali, quãdo homo caret charitatiua ſocietate, & manet in ſolitudine peccati ſegregatus à Dei, & ſanctorũ virtutum, & bonorum operum communitate. ¶ Vel dic quòd diabolus tentauerat primum Adam de tribus, de gula. ſ. de eſu pomi, de auaricia, ſupple ſcientiæ. Scietes inquit bonũ & malum: de inani gloria. Nequaquam inquit moriemini, ſed eritis ſicut dij. In qua quidẽ triplici tẽtatione cum ipſe Adam fuit victus, congruum fuit quòd ſecundus Adam eiſdẽ tentaretur, in quibus ipſe diabolus ipſum non vinceret, ſed potius vinceretur, vt ſic. ſ. triplex caſus primi hominis, per triplicem reſiſtentiam ſecundi hominis ſanaretur. ¶ Vel dic quòd tunc diabolus hominem fortius impetit, quando ipſum ab ipſo fugere, & ad deſertum pœnitentiæ tranſire cernit, tentationes tunc fortiores inſurgunt, quando homines ipſas amplius euadere ſperãt, & quærunt. Gene. 31. Laban.n.
F tunc Iacob perſecutus eſt, quñ ipſum ab ipſo fugere perpendit. Exo. 5. Pharao tũc populum Iſrael acrius perſequitur, quñ eum audit de ſuo dominio ſacrificaturum in deſertum recedere. Ioſ. 10. Quinq; reges tunc gabaonitas impugnãt: quñ audiunt ipſos cũ filijs Iſrael confœderatos fuiſſe. 3. Re. 3. Sodomitæ tunc ad oſtium Loth pulſant, quñ angelos hoſpitio receperat. Mar. 9. Meretrices tunc ad Salomonem venerunt, quñ ſapientiam à demone receperat. Demoniacus fili⁹ tunc à demone grauius alliditur, quñ ſanandus coram dño appropinquat. Sic vero Pharao diabolus. Laban mundus, quinque reges, quinque ſenſus, ſodomitæ & meretrices, i. malæ cogitationes ſolent hominem grauius inuadere, quñ intendit ſe à vitijs ſeparare, deſertum pœnitentiæ intrare, angelum, i. Chriſtum ſecum habere, & filijs Iſrael, i. ſanctis ſe confœderare. 4. Reg. 34. Vnde diabolus videtur dicere illud. Moab receſſit à me, veni mecum contra eum in prælium &c. ¶ Subiungitur hic quòd Petrum, & Andream qui in nauicula erant, & retia ſua pro piſcando in mare mittebãt, ad ſe Ieſus continuo vocauit, & piſcatores hominum fecit. Venite inquit poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominũ, & ſtatim relictis retibus ſecuti ſunt eum. Procedens vero vidit alios duos fratres, ſ. Iacobum, & Ioannem, qui vna cũ patre retia reficiebant, qui vocati, ſtatim ſecuti ſunt eum, & relictis retibus, & patre, poſt eum abierunt. ¶ Sic vero qui in nauicula mundi fluctuoſi ſtantes retia cupiditatis & mũdi facultates poſſident, quandoque à Chriſto ſpiritualiter per inſpirationem, & vocaliter per ſcripturam, & prædicationem, realiter per bonorum exempla, & correctionem, & tribulationem vocantur, & ad ſtatum ſalutis, & religionis ſpiritualiter inuitantur. Qui pro certo quòd ſe vocatos vt præmiſſum eſt, ſentiunt, nauem. i. fluctus mundani ſtatus, & retia cupiditatis, vel malarum complacentiarum, & diuitiarum, patrem etiam. i. omnem affectionem carnalium amicitiarum debent dimittere, Chriſtum per imitationem ſequi, & per bona opera ſe præparare. Matt. 8. Vnde. Magiſter ſequar te quocunque ieris &c.

Capitulum quintum. Textus. Videns autem. Jeſus turbas, aſcendit in montem. Moralitatum. Capitulum. 4. G

VIdens Ieſus turbas aſcendit in montem, & cum ſediſſet, docebat diſcipulos. ¶ In quo notatur, quòd ille qui vult alium docere, debet turbas mundi, negociorum vel malarum cogitationum fugere, mõtem contemplationis & vitæ perfectionis aſcendere, & ibi in tranquillitate animi ſedere, & quieſcere, & ſic prædicando alios poterit docere. Eſai. 40. Super montem excelſum aſcende tu qui euangelizas. ¶ Hic præcipit dominus, ſi quis cum aduerſario per viam vadit, ante omnia pacem cum eo facere ſtudeat, ne forte ipſum iudici tradat, qui miniſtro eum committat, qui eum in carcerem ſtatim mittat. ¶ Sic vere cum nos in via huius vitæ habeamus vnum fortẽ aduerſarium, videlicet propriæ conſcientiæ remorſum, qui non ceſſat nos impugnare, arguere & mordere, neceſſe eſt dum ſumus in iſta via præſenti, ipſum pacificemus, & quòd omnis peccati offendiculum amouentes, tranquillitatem illius ſeruemus. Pſalm. 121. Rogate quæ ad pacem ſunt hieruſalem, & abundantia diligentibus te. Fiat pax in virtute tua &c. Alioquin ſi tempus huius vitæ tranſeat, ille aduarſarius noſter iudici Chriſto in morte, & in iudicio nos accuſabit, & tradet, qui diabolo miniſtro nos committet, ipſe vero in infernali clauſtro nos recludet. ¶ Dominus præcepit ſi oculus alicuius dexter vel manus dextra ſcandalizat eum, ſtatim debet oculum eruere, & manum abſcindere. Mar. 9. Melius.n. eſt vt ait, quòd vnũ membrum pereat, quam totum corpus eius in infernum deſcẽdat. ¶ Oculus, manus pes ſcandalizantes eijci iubentur, quia melius eſt cęcum, claudum, & mancum. i. cum vno oculo, vno pede vel manu ingredi regnum cœlorũ, quàm duos oculos, manus & pedes habentem, in gehennam ignis mitti. Matt. 12. Idem habetur infra. Tamen ſpiritualiter loquendo, in ſcriptura per oculos intelligitur diſcretio vel ſubtilitas cognitio, per pedes affectio, per manus operatio. Conſtat quòd quiſque H habet vtrunque duplicatum, & in vtroq; genere dextrum poſſidet, & ſiniſtrum, homo.n. quandoque habet duos oculos diſcretionis vel cognitionis, ſ. dextrum, qui videt ſpiritualia, & de fide & ſcriptura cogitat, & ſiniſtrum qui ſe occupat circa temporalia. Habet etiam duos pedes, ſ. duo genera affectionum, quendam ſ. dextrum, hæc eſt affectio, & amor quem habemus ad bonos. Manus ſimiliter habemus duas. ſ. dextram. i. bona perfectiora, & ſpiritualia, & ſiniſtrã. i. imperfectiora & terreſtria & actiua: veruntamen ſic eſt, quòd in iſtis omnibus illa quæ meliora eſſe videntur, quãq; ſcandalizant nos, oculus.n. dexter. i. ſubtilitas ſenſus, & cognitio, quam habemus erga fidem & ſcripturam, ſcandalizat nos quando in fide dubitamus, & quãdo per nimias ſubtilitates nos in magis arduis, quam decet, immiſcemus. Tunc.n. poſſumus dicere illud. Tren. 3. Oculus meus deprędatus eſt animam meam. Pes noſter dexter nos ſcãdalizat, quando affectio quam habemus ad bonos, & maxime ad carnales amicos, occaſionem peccandi adminiſtrat. Manus vero dextra dicitur nos ſcandalizare, quando contigit de noſtris arduis & perfectis operibus nos ſuperbire, & per inanem gloriam cor noſtrum leuare. Iſta igitur eſt veritas, quòd ſi talia noſtra bona opera nobis ſcandala pariant iam mutedicta, quòd ipſa debemus abijcere, & potius a talibus ceſſare, quam pro eiſdem periculo ſubiacere. Tutius eſt.n. cum ſiniſtro oculo, manu, pede. i. cum imperfectiori diſcretione, operatione & affectione ſe ſaluare, quam magis ardua aggredi, & ibi ſcandalum & periculum reperire, melius eſt vitam actiuam tenere, & ſolam ſimplicem ſciẽtiam ſcire, quam circa magis ardua deficere & perire. Vnde Eccleſiaſtic. tertio. Altiora te ne quęſieris. Talis ergo oculus dexter, id eſt talis ſcrupuloſa ſubtilitas, & talis manus, id eſt talis bona operatio, de qua naſcitur gloriæ vanitas, debent amputari, & erui, & ſimplicitas frequentari. ¶ Vel dic quòd pes ſignificat corporis vagationem

A nem manus malam operationem, oculus malam intentionem quæ re vera quia ſcandalizant, & offendiculum æternæ mortis propinant, & ideo ſunt abijcienda à nobis, & cũ diligentia amputanda. De capitulo ſexto & ſeptimo nihil pono, quia quamuis ibi fit mentio de pluribus materijs moralibus, expoſitio tamen, & moralitas de ſe patet. In ſexto enim ibi fit mentio de hypocritis prolixe orantibus, & ieiunantibus, de thezauro de oculo ſimplici, de duobus dominis, & de ſollicitudine abijcienda. In ſeptimo vero de duplici arbore duplici via, duplici domo, ſed quia non eſt præſentis operis, omnia verba ſaluatoris exponere cum nõ poſſem, ſed ſolum circa aliqualem figurarum, & parabolarum corticem inſudare, ideo tranſeo ſupradicta.

Capitulum octauum. Textus. Cum deſcendiſſet Ieſus de monte. Moraliſatum. Capitulum.

CVm dominus deſcendens de monte, quẽdam leproſum ſanaſſet, præcepit ſibi ne cuiquam diceret ſe ſanatum, voluit tamen ꝙ ſacerdotib. ſe oſtenderet, & munus in lege ordinatũ offerret. Sic re vera qñ aliquis leproſus.i. peccator à dño per contritionẽ ſanatur, & ad Deũ occulte conuertitur, & a lepra vitiorũ purgat̃ ſumme prohibetur ſibi ne gratiam ſibi factã publice per iactantiã dicat, ſed potius ſacerdotib.i. viris prudentib. qui ipſum ad melius promouere nouerunt, per confeſſionẽ vel conſilij petitionẽ oſtendat, & dicat, munusq́; ſatisfactionis offerat, & impendat. Breuiter illud eſt verum, ꝙ ſacerdotib. & non alijs.i. prudentib. & viris bonis non ſtatim ſe oſtendat, & ſecreta ſua, & occulta reuelet. Vnde in Prou. 25. Cauſam tuam tracta cum amico tuo, & ſecretum extra.ieo nõ reueles. ¶ Vel dic ꝙ qui ſciunt virtutes, & mirabilia, non debẽt laudes hominum quærere, ſed potius petere ne ipſorũ opera in publicum prouenant. ¶ Vel dic ꝙ qui dat beneficiũ
B alteri, non debet procraſtinare, ſed voluntariè, & libenter, quod petitur, ſtatim dare. Volo inquit, mundare, quia ſicut dicit Apoſtolus. 2. Cori. 9. Hilarem datorem diligit Deus.
H ¶ Vel dic ꝙ leproſus ſignificat genus humanum, lepra idolatriæ, & vitiorũ infectum, quẽ Chriſtus de monte paradiſi deſcendens, ipſum carnem ſumendo tangens perſonaliter in campo huius mundi curauit, & ciuitatis paradiſi ingreſſum qui ſibi erat interdictus, reſtituta mũdicia reſtaurauit. ¶ Vel dic ꝙ tunc leproſus.i. pctõr ſanat̃, qñ à Chriſto.i. Deo vel prælato per monitionẽ, & correctionem ſeu per tribulationem tangit, & palpatur. Vnde Iob. 19. Manus dñi tetigit me. ¶ Vel dic ꝙ ille tactus ſignificat diuinam inſpirationem. ¶ Hic fit mentio, ꝙ dñs humilitatẽ, & fidem centurionis ſeu reguli reſpexit, cuius filius infirmabatur capharnaũ, qui Chriſto dixerat, Domine puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur, ſed non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum, ſed tantum dic verbum, ſanabitur puer meus. Admirans ſequentibus ſe dixit. Amen dico vobis nõ inueni tantam fidem in Iſrael. Dico enim vobis, quod multi venient ab oriente, & occidente, & recumbent cum Abraam, Iſaac & Iacob in regno cœlorũ. Filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores. Puer igit in illa hora fuit ſanatus, & à febre eadem hora ſeptima liberatus, ſicut hic in præſenti & Ioann. 4. dicitur. Aduerte tamen quòd Mattheus vocat illum puerum, Ioannes filium. Lucæ. 7. autem ſeruum. ¶ Iſta poſſunt allegari, ꝙ qui fideliter credũt, & humiliter petunt, faciliter obtinent a domino quod requirũt, Vnde Lucæ. 11. Petite & accipietis. Iſta poſſunt allegari, ꝙ centurio qui erat capharnaum gentilis, reſpectu iſraelitarũ facit talia, hoc eſt dictu, ꝙ iſta faciunt hodie laici ſeculares reſpectu eccleſiaſticorum. Hodie.n. vix inuenitur tanta fides in Iſrael ſicut capharnaum.i. in eccleſia, vel religione ſicut in ſeculo vel in mũdo, quia meliores ſunt hodie in multis laici, quàm clerici, ſeculares quam rectores, ſubditi, quã prælati. Et ideo finaliter de partibus mundi remotis.i. de ſtatu ſeculari multi ad paradiſum venient, & cum Abraam Iſaac & Iacob.i. cum Sanctis & Patriarchis in paradiſo recumbent, & illi qui regni huius ſpeciales filij debuerant eſſe.i. religioſi, & clerici, in tenebras exteriores.i. infernales C eijcientur, & ibidem ſuccumbent. Et ita fit ꝙ Deus de lapidibus filios ſuſcitat abrahæ, filios vero Iſrael in carceribus æternis ligat atque damnat. Ideo Chriſtus de filijs ſuis.i. viris eccleſiaſticis videtur conqueri, dicens illud Eſa. 1. Filios enutriui & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me &c. Et ſequitur ibidem. Ve ſemini nequam, populo graui &c. ¶ Vel dic ꝙ gentiles ſunt remoti ſeu extranei, qui cum Abraã Chriſto.i. cum ſanctis ſuis ad fidem eccleſiæ, & ad paradiſi gloriam ſunt admiſſi, filij vero regni fuerũt Iudæi, qui à regno Chriſti.i. à fide eccleſia & patria ſunt excluſi, quia ſicut dr. Luc. 1. Depoſuit potentes de ſede &c. ¶ Vel dic ꝙ iſte puer peccatorem ſignificat, qui dicitur puer ratione ignorantiæ ſedens in domo rationе pigritiæ, paralyticus propter bonorum operum imbecillitatem, male tortus per inuidiæ peruerſitatem, qui tamen ſeptima hora.i. per ſeptem ſacramenta, vel ſeptem dona ſpiritusſancti curatur, à febribus peccati diuina gratia liberatur, & ille bene dicitur puer, propter recuperatam puritatem, ſeruus propter humilitatem, filius propter charitatem. Vnde Mat. 3. Hic eſt filius meus dilectus. ¶ Socrus Simonis quę magnis febribus tenebatur, tũc temporis eſt curata, quando Chriſtus ſibi dixit ꝙ ſurgeret, & ꝙ ſibi aut alijs miniſtraret. c. 8. ¶ In hoc poteſt notari, ꝙ febris malarum concupiſcentiarum, & affectionum hominem dimittit, quando ad miniſtrandum, & obſequendum diligenter laborandum intendit, & corporem negligentiæ excutit, & contemnit. Bene igitur dicitur. 2. Tim. 4. Tu vero vigila, in omnibus labora miniſterium imple &c. c. 8. ¶ Hic fit mentio de duobus ſequi volentibus ſaluatorem, cum propter turbas trans fretum ſecedere voluit, quidam ſcriba nõ vocatus Chriſtum ſequi voluit, dicens: Magiſter ſequar te quocunque ieris, ſed Chriſtus quodam modo ipſum repulit, & paupertatem ſuam ſibi retulit dicens. Vulpes foueas ſuas habent, & volucres cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet. Ac ſi dicat. Caue ne ſequaris me, ſi diuitias quæris, quia cum pauper ſum, ipſas habere mecum non poteris, aut dolebis. Alius autem cum inſtantia vocatus à Chriſto, ſequitur, quinimmo cum peteret licentiam ſepeliendi patrem ſuum nequaquam ſibi à Chriſto licentia extitit conceſſa, ſed ſibi potius dixit, ſequere me, & dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Ille enim D qui ſe ingerebat, repellitur. Ille autem qui dilatationem petijt, vocatur & impellitur. Nota igitur, quòd ad ſequendũ Chriſtum in his.i. ad ſtatum eccleſiæ prælationis, illi qui ſe ingerunt non vocati, ſicut ambitioſi faciunt, debent reſpui & repelli, & illi qui ſe reputant indignos, illem non ambiunt, ſed circa patrem ſepeliendum.i. circa opera pietatis in ſeculo, & in ſtatu ſubiectionis viuere quærunt, ad Chriſtum, & ad gradum eccleſiaſticum ſi ſit neceſſe, debẽt cum violentia protrahi, & impelli, & ſepultura patris, id eſt à curis ſecularibus depelli. Quod etiam Chriſtus continuè ad litteram facit, quia ſcribas, & ſapientes vltro ſe ingerẽtes, offerentes, & ambientes quandoque repellit, ſimplices vero de quibus mentio non fiebat, ad dignitates occultè protrahit, & impellit. Sicut in electionibus videmus quotidie euenire, quia nemo aſſumit ſibi honorem, ſed qui vocatus eſt à Deo tanquam Aaron. ¶ Vel dic iſta de prædeſtinatione diuina quæ quoſdam nolẽtes, & renuẽtes ſolet ad ſe trahere, quoſdam vero volẽtes, & appetentes videtur aliquotiens refutare, quia ſicut dicit Apoſtolus. Rom. 9. Non eſt volẽtis neq; currentis, ſed Dei miſerẽtis. Dicit n. ſcriptura Pharaoni, quia in hoc ipſum excitaui te, vt oſtẽdam in te virtutẽ meam, & vt annuncietur nomẽ meum in vniuerſa terra. Ergo cui vult miſeret̃, & quẽ vult indurat. Dicis igit̃ mihi. Quid adhuc quærit? Voluntati eius reſiſtit. ¶ Vel dic ꝙ ex iſtis verbis Chriſti, ortus eſt ille modus, qui in profeſſione religioſorum ſeruatur, quia illis qui Chriſtum ſequi cupiunt, & in religione profiteri volunt, debent exponi religionis difficultates, & inſtrui ad dimittendum parentum carnalium, & hominum ſecularium ſocietates. Vulpes dicat prælatus foueas habent &c. Ac ſi diceret. Vulpes villoſi, & groſſi velleris.i. diuites auari, vulpini & malitioſi, in iſto ſeculo foueas.i. terrenas habitationes poſſident, volucres cœli, i. ſuperbi, & ambitioſi nidos altaris dignitatum tenent. Filius vero hominis, id eſt ille, qui vult eſſe religioſus

E ligioſus bonus, Dei imitator, & filius non debet iſta quærere, vel proprium habere, ſed ab omni rerum proſperitate ſeipſum potius abdicare, nihilq́; in hoc mundo proprium quærere vel habere, vbi ad litteram caput valeat inclinare, dicens cum apoſtolo illud. Heb. 13. Non habemus hic ciuitatem manentem ſed futuram inquirimus. Sibi debet dici, quòd de ſuo patre .i. de ſua parentela carnali curam non habeat, ſed potius mortuos peccatores ſepelire in vitijs, alios mortuos dimittat, & ad ſequendum dominum diligenter intendat, vt de ipſo, & ſibi ſimilibus poſſit dici illud Mat. 4. Relictis retibus & patre ſecuti ſunt dominum. ¶ Aſcendente domino naniculam, ſecuti ſunt eum diſcipuli eius. ca. 8. Et ecce ventus magnus factus eſt in mari, ita quòd nauicula operiretur fluctibus, ipſe vero dormiebat, & acceſſerunt ad eum diſcipuli eius, & ſuſcitauerunt eum, dicentes. Domine ſalua nos, perimus. Qui increpans eos dixit. Quare timidi eſtis modicæ fidei? Et ſurgens imperauit ventis, & mari, & ſtatim tranquillitas magna ſecuta eſt, ita vt mirarentur aſtantes, dicentes. Quis eſt hic, quia ventus & mare obediunt ei? ¶ Iſta poſſunt allegari, quia dato, quòd dominus ſit perſonaliter, & ſpiritualiter in nauicula .i. in eccleſia vel collegio, nihilominus ſæpe fit quòd venti tribulationū, & tentationum ibi taliter ſuſcitantur, quòd fluctibus miſeriarum, & moleſtiarum per vitia & infortunia ſæpe ſubmergitur & caſſatur. Dominus enim quandoque videtur dormire inquantum ſolet auxilium ſuum diſſimulare, vt ad ipſum inuocandum poſſit illos qui in tribulatione, & tentatione ſunt animare. Gaudet enim Deus videns tribulatos ad ſe feruenter recurrere, & ipſos fortiter, & patienter ſuſtinere. Sicut legitur de Beato Antonio, qui verberatus grauiter à diabolo, cum prius diceret Chriſto ſibi apparenti. Domine vbi eras, quando male tractabar? Reſpondit ſibi dominus. Tecum eram, ſed quia de patientia tua valde gaudebam, ideo iuuare nolebam. Dormiebat igitur dominus Ieſus. Ionæ 1. Ionas autem dormiebat ſopore graui, cum nauis periculum pateretur. Veruntamen quando ad eum deuote accedunt, & à ſomno diſſimulationis ſuæ deuotis precibus excitantur, tunc ſtatim ſolet adeſſe, & ventis tentationum fluctibusq́; tribulationum, quòd amplius
F non ſeruiant, imperare, & ſic nauiculæ, id eſt animæ tentatę vel perſonæ ſeu eccleſiæ tribulatæ tranquillitatem, & pacem excitatus reſtituit, quàm non inuocatus ante laboriare permiſit. Dominus enim (vt communiter) quando præcibus non excitatur, dormit, qui ſi excitatus fuerit, ſtatim ſurgit. Pſalm. 77. Excitatus eſt tanquam dormiens dominus. cap. 8. ¶ Duo demoniaci acceſſerunt à Chriſto de nauicula exeunte, & quamuis Lucas, & Marcus non ponat niſi vnum, duo tamen in veritate fuerunt, ſed quia vnus erat nobilior, ideo alius ſubticetur. Lucæ. 8. Iſti igitur demoniaci ſicut hic dicitur, in monumentis manebant, ſæui etiam nimis erant, ita quòd iuxta illos nulli tute tranſire audebant. Marci. 5. Lucæ. 8. Additur, quòd iſte demoniacus de quo mentionem facit die ac nocte in monumentis, & montibus erat, neque catenis, neque vinculis teneri poterat. immo vincula dirumpebat, & clamans ſe lapidibus concidebat. Et ſicut Lucæ octauo ſubiungitur, iſte veſtimento non induebatur, nec in domo manere volebat, ſed ruptis vinculis à demonibus in deſertum agebatur. Et non mirum, quia apud eum vna legio demonum morabatur. Legio vero continet ſex milia ſexcenta ſexaginta ſex. Iſte igitur demoniacus occurrens Chriſto per hæc verba clamabat. Quid mihi & tibi Ieſu fili Dei? quare veniſti ante tempus torquere nos &c. Per tales demoniacos poſſunt intelligi peccatores, & obſtinati, qui ſemper ſolent Ieſu filio Dei, id eſt Deo vel bono prælato ſuperiori occurrere, & ſibi per inobedientiam, & rebellem diſcordiam obuiare. Gene. 16. Manus eius contra omnes, & manus omnium cōtra eum. Sicut patet de malis obſtinatis, & ſubditis, & religioſis. Iſti enim ſunt nimis ſæui per crudelitatem ita quòd vix aliqui audent appropinquare eis, vel ſecum contrahere ſocietatem. 1. Regum 25. Nam ipſe filius eſt belial, ita ut nemo audeat ſibi loqui. Quod etiam de balliuis & exactoribus poteſt dici, quia iuxta eos non eſt tutum manere ne forte ſæuitiam rapinarum ſuarum ſuſtinere oporteat, & ſentire. Illi nullius vinculis diuinæ legis vel regularium ſtatutorum teneri poſſunt quamuis à ſuperioribus ſuis per pro G hibitiones, & ſtatuta ſæpiſſime vinciantur omnia ſolent frangere, & per apoſtaſiam vel appellationem, & diſcordiam recedere, & per deſertum mundi. vel per vitiorum ſtatum vagari. Hierem. ſecundo. A ſeculo fregiſti iugum, rupiſti vincula. Iſti ſunt qui morantur in monumentis, id eſt in inferioribus per luxuriam; in montibus, id eſt in elatione per ſuperbiam. In deſerto, id eſt in ardoribus per auaritiam, nudi vadunt per veſtimentorum, id eſt virtutum carentiam in domo clauſtri vel eccleſiæ in tranquillitate, & pace manere propter vagationem, & inſolentiam clamant per detractionem, & iactantiam, & lapidibus, id eſt moleſtijs ſe concidunt per cordis amaritudinem, & duritiam, & non mirum cum valde multis demonibus pleni ſunt per omnium vitiorum redundantiam. Igitur iſti Deo vel prælato volenti eos corrigere ſe opponunt, & ſibi cum indignatione dicunt, vt quid veniſti ante tempus torquere nos? Acſi dicerent, nolumus in præſenti torqueri vel corrigi, ſed eò ſolari potius & lætari. Ideo dicitur. Prou. 15. Non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Eccl. 1. Tales igitur domari nequeunt, ſed in obſtinatione, & proteruia incorrecti viuunt. Peruerſi difficile corriguntur. ¶ Vel dic quòd ille demoniacus ſecundum quendam humanum genus deſignat, quod à principio legis naturalis per diuinæ vincula ligatus fuerat, ſed omnis tranſgrediendo rumpebat, monumenta, id eſt opera mortalia frequentabat, virtutibus nudus erat, & lapidibus ſe concidens, id eſt in cultura deorum lapideorū ſe turpiter lacerans. Nihilominus clamabat iniquàium ſuas fatuitates per iactantiam propalabat. ¶ Veruntamen Chriſtus hunc demoniacum ſanauit, & expellens demones gregem porcorum qui iuxta montem paſcebat ipſis habitandum conceſſit, qui grex ſtatim cum impetu in mare fugiēs ſe ſubmerſit. ¶ Sic vere Chriſtus de nauicula exiēs, .i. de virgine naſcens illud genus humanum ſanauit, & eum expulſis demonibus porcos .i. peccatores voluptuoſos, & maxime infideles ad habitandum conceſſit, qui nunc iuxta montem ſuperbiæ paſcunt. In mare tamen .i. in inferni amaritudinem omnes ibunt, & ibi condemnationis impetu peribunt. Apocal. 18. Hoc impetu mittetur babylon in inteanum. Demones expulſi ex hominibus ſunt, habitandi tamen licentiam in porcis acceperunt, porci vero cum de- H monibus in præceps in mare ruerunt, & ibi in aquis ſunt mortui, & paſtores admirati fugerunt. ¶ Homines .n. qui ad imaginem Dei facti ſunt ſignificant prędeſtinatos quadam ſecreta Dei imagine & gratia apud ſuam æternam ſapientiam configuratos, porci vero qui immundi ſunt, & ſine ratione, ſignificant peccatores, & reprobos apud Deum per occultam iuſtitiam morti perpetuæ deputatos. Iſta eſt igitur rei veritas, quòd illi qui ſunt homines .i. prædeſtinati dato quòd quandoque inueniantur demonibus pleni .i. pleni vitijs omnibus, & ſubiecti immundis ſpiritibus, & habere cætera vitia quæ ponuntur tertio capitulo præcedenti. Iſti tamen finaliter ad ſalutem, & ſpiritualem ſanitatem perueniunt, & dimiſſis omnib. vitijs diuino miniſterio boni fiūt. Econtra vero illi qui porci ſunt .i. voluptuoſi, & reprobi licet quandoque ſub paſtoribus, & prælatis pacifice viuant, & ſpeciem ſanctitatis, & bonitatis quādoque habeant, finaliter tamen demonibus per peccata ſubijciuntur. qui tunc cum impetu, & indiſcrete in mare .i. in fluctuoſa negocia mundi ſe præcipitant, & in aquis voluptuoſi ſeculi ſubmerguntur, & ſic finaliter morti perpetuæ exponuntur. Exod. 15. Submerſi ſunt in mari rubro, abyſſi operuerunt eos. ¶ Hoc habes quòd geraſeni videntes, quòd Ieſus demoniacum ſanauerat, & grex porcorum ſubmerſus fuerat timuerunt valde, & inceperunt eum rogare, quòd à finibus eorum recederet. Sicut de Petro ſimile legitur, quòd ſtupefactus de captura piſcium dixit Chriſto. Lucæ quinto. Exi à me domine quia homo peccator ſum. ¶ Iſta poſſunt allegari contra quoſdam peccatores, qui quia indignos ſe reputant ideo libenter non celebrant nec Chriſtum ſibi aſſociant, ſed potius eius pręſentiam formidant. Timent .n. ex indignitate ſua ad præſentiam tam ſanctæ rei fieri deteriores, quapropter melius iudicant eſſe remotiores, dicentes illud quod ſupra eodem. Matth. 8. Domine non ſum dignus vt intres &c. ¶ Sicut ponitur in euā. Marci octauo.

Chri-

E Chriſtus noluit, quòd iſte demoniacus ſanatus poſt eum
iret, ſed potius voluit, quòd ad ſuos rediret, & quòd facta
ſibi à Deo beneficia nunciaret. Sic vere illi qui à demoni-
bus liberati, & à peccatis conuerſi ſunt, non ſtatim ſunt
digni dominum per imitationem ſequi, nec ad ſtatum per-
fectionis aut arduæ operationis ire. Melius enim eſt quòd
cum ſuis.i. mundanis in inferiori gradu maneant, quàm quòd
ſequendo dominum per imperſeuerantiam retrocedant.
Hic fit mentio de paralitico curato. Sed vide hoc melius
in euangelio. Lucæ.5.

Capitulum nonum. Textus. Et aſcendens Ieſus in nauiculam transfretauit.

Moralitatum. Cap. 6.

DOminus vocat Mattheũ de telonẽ cũ pec-
catoribus publicanis comedebat, & hoc vt
eos conuerteret, aſſerens, quòd medicus
non ſanis ſed male habentibus opus eſſet.
¶ In quo vtique prælatis, & ſanctis viris da
tur exemplum, quod peccator ſocietatem
non debeat horrere, ſed potius ipſam frequentare, vt ver-
bo, & exemplo poſſint eos à vitijs medicare. Quod tamen
eſt contra multos præſumptuoſos, qui de ſua ſanctitate glo
riantes, dedignantur ſocietatem maiorum, & ſic perire ip-
ſos permittunt in fecibus vitiorum, quod eſt contra hypo-
critas, qui fingunt ſe abominari peccatores, cum tamen ip
ſi ſint cæteris peiores. Eſaia 65. Ius prophanum in vaſis
eorum, & dicunt: Recede à me non appropinquabis mihi,
quia immundus es. ¶ Hic habetur quòd diſcipuli Ioannis
ieiunabant, diſcipuli vero Chriſti non ieiunabant, de quo
cum diſcipuli conquererentur, excuſauit eos dominus, quòd
in præſentia ſponſi non decebat filios ſponſi ieiunare, ſed
veniet (inquit) tempus quando auferetur ab eis ſponſus, &
tunc vtique ieiunabunt. Subiunxit etiam, quòd vetus ve-
ſtimentum non debet noua immiſſura reparari, & quòd vi
num nouum non debet in vtres veteres mitti. Non enim
ſibi conueniunt nouitas, & vetuſtas, quia veſtimentum ve-
tus rumpitur, & fit peior ſciſſura. Veteres vero vtres pro-
pter nouum vinum rumpuntur, & omnia effunduntur.
¶ Iſta poſſunt allegari, quòd Deus plus diligit ſpirituale
gaudium, quàm nimiam auſteritatem aut ieiunium, præ-
ſentia enim ſponſi Chriſti, quam ſibi facit charitas, habe-
nas laxat, & in libertate, & lætitia facit viuere, ipſius vero
F abſentia quam efficit timor ſeruilis, facit ieiunium, & alias
auſteritates frequentare. ¶ Vel allega quòd illa, quæ ſunt
contraria vel diſparia, nunquam ſimul in eadem ſocietate
vel communitate poſſunt conuenire, nec concorditer vi-
uere. Noui enim non bene concordant cum veteribus, iu-
uenes cum ſenioribus, ſeculares cum religioſis, peior enim
ſciſſura ſolet fieri, & diſcordia amplior generari. Similes
igitur ſimilibus aſſocientur, vt ea conditione ſimili maior
ibidem charitas generetur. Vnde dicitur Deuter. 22. Non
arabis cum boue, & aſino &c. Vel dic quòd veteres vtres,
& vetus veſtimentum, ſunt homines in vitijs antiquati.
Nouum igitur vinum, & nouus pannus, ſignificans noua
Chriſti, & euangelij documenta, & perfectionis euangeli-
cæ ſacramenta. Dico igitur quòd iſta duo non conueniunt
bene ſimul, quia malis hominibus, & inueteratis in malo,
bona ſpiritualia non ſapiunt, quinimmo ſi eis imponantur
& ſi mandata ſpiritualia eis dentur, & ſi ipſis aliqua perfe-
cta, & difficilia opera iniungantur, ſtatim per impatientiã
dirumpuntur, & per tranſgreſſionem omnia diffunduntur.
Bene igitur dicitur. Matth. 7. Nolite ponere margaritas an
te porcos, & nolite ſanctum dare canibus. ¶ Princeps vnus
rogabat dominum dicens, domine filia mea modo defun-
cta eſt, ſed veni, & impone ei manum, & viuet &c. Cum
ergo Ieſus pro ſanando puellam, in domum principis ad-
veniſſet, & ibi vidiſſet tubicines, & turbam magnam tu-
multuantem, dicebat eis. Recedite. Non enim puella eſt
mortua, ſed dormit. De quo cum aſtantes deriderent ip-
ſum, eo quod puellam eſſe mortuam cognoſcebant, ipſe
tenens manum puellę, erexit eam, & quę mortua fuerat, ſta
tim reſurrexit. ¶ Sic vero quilibet homo videns puellam,
id eſt animam ſuam mortuam fuiſſe per peccatum, ſtatim
debet ad Chriſtum per deuotionem recurrere, & quòd iſtam
puellam ſuſcitet orare. Qui ſtatim ſolet ad preces ipſius
aduenire, & opem ſuam nulli denegare. Vnde dicitur. Mat.
8. Ego veniam, & curabo eum. Verumtamen ad hoc, quòd
iſta poſſit curari, aliqua requirũtur. Primo quòd dominus
ibi domum cordis per gratiam intret. Secundo turbæ ma-
larum cogitationum, tubicinesque vanis gloriationis, &
laudis inde expellantur. Et tandem quòd à ſomno peccati
per tactum diuinæ miſericordiæ, correctionis, & iuſtitiæ
eleuetur. His præmiſſis à peccato ſuſcitatur, & ſic non fuiſ-
ſe eam per damnationem mortuam, ſed ſolum per culpam
dormiſſe comprobatur. Vnde Mat. 15. Sanata eſt filia eius
in illa hora. ¶ Hic dicitur quòd cum dominus iret ſuſcitare fi-
liam mortuam archiſynagogi, quædam mulier quæ patie-
batur fluxum ſanguinis duodecim annis quę (ſicut dicitur)
omnia bona ſua in medicis expoſuerat, ſed deterius habe-
bat, acceſſit retro, & tetigit fimbriam veſtimenti eius, & di-
cebat. Si tetigero fimbriam veſtimenti eius, ſalua ero. Quę
ſtatim ſanata eſt. Filiam.n. ad quam principaliter ibat, mor
tuam inuenit, ipſam tamen finaliter ſuſcitauit. ¶ Sic vero
cum in mundo iacerent duæ mulieres, tam mortuæ quàm
infirmæ. ſ. filia principis Dei. ſ. ſynagoga, quæ non mortua,
ſed dormiens dici poterat. pro eo quòd in ſpe futuræ redẽ-
ptionis viuebat. Apoſtolus. 1. Tim. 5. Viuens mortua eſt. Et
mulier antiqua, quę fluxum omnium vitiorum patiebatur,
nec à medicis. ſ. à ſuis phyſicis ſanata fuit, ſed per ipſos de-
terius lædebatur. Factum eſt quòd dum cœleſtis medicus
Chriſtus pro iſta filia ſynagoga curanda, & ſaluanda prin-
cipaliter veniret, dixit mulieri chananeæ: Non ſum miſſus
niſi ad oues quæ perierunt domus Iſrael. Ipſa infirma mu-
lier gentilitas ardenter Chriſtum, & fimbriam veſtimenti
eius.i. ipſius humanitatem tetigit, & ſic ſanitatem gratiæ an
tequam ſynagoga recepit. Finaliter tamen Chriſtus ad fi-
liam.i. ad ſynagogam per fidem veniet, ipſamq; finaliter ſu-
ſcitabit; quia in fine temporis gẽs iudaica tota credet, quia H
ſicut dicitur. Rom. 11. Cum ſubintrauerit plenitudo gen-
tium, tunc omnis Iſrael ſaluus erit. ¶ Vel dic quòd filia prin
cipis huius eſt perſona eccleſiaſtica, filia Dei patris mulier
ſanguinea eſt ſecularis perſona, quia dato quòd eccleſiaſti-
ca perſona ſperet principaliter ſaluari, fit tamen quòd ab emor
rhoiſſa muliere.i. à perſona ſeculari ad ſalutem præuenĩẽ
& quòd iſti prius per fimbriam veſtimenti Chriſti.i. gratiam ip
ſius & miſericordiam per deuotionem tangunt, & ſic pri-
mi ſalutem perpetuam conſequenter. Mat. 20. Erunt primi
nouiſſimi, & nouiſſimi primi. ¶ Vel dic quòd Chriſtus eſt præ-
latus, qui dicitur vnctus, quia tales chriſmate vncti ſunt, vel
ſaltem vnctionem, & oleum diligunt. Sic igitur fit hodie,
quòd qui primo fimbriam veſtimenti eius tangunt, & qui pri-
mo adulando, & munera offerendo ad Deum accedunt, pri
mi ſanati, promoti & exaltati recedunt. Vnde ſępe fit, quòd dũ
iſte Chriſtus, i. prælatus vel princeps intendat aliquam fi-
liam mortuam.i. aliquam perſonam inutilem ſanare, & ſi-
bi beneficium vel officium precibus alicuius principis vel
potentis cõcedere, quãdoq; mulier emorrhoiſſa.i. iſta pſo-
na immunda.ſ. & mala, accelerat ipſum adulãdo tãgere, &
ſic ſolet beneficium reportare. Si tetigero (inquit) fimbriã
veſtimenti eius, ſalua ero. Iã de talib. põt dici illud Ge. 27.
Venit germanus tuus fraudulenter &c. Et loquitur de Ia-
cob, qui quia primus cibos patri obtulit, ideo primus bene
dictionem patris reportauit. ¶ Mentio fit hic de duobus cę
cis, quos dñs illuminauit. Et poſtquam hoc feciſſet, pcepit
ne cuiquam hoc reuelarent. Illi aũt non tacuerunt, ſed per
totam illam patriam diuulgauerunt. ¶ In hoc nota, quòd qui
dãt alteri beneficium vel remediũ, vel qui habet à Deo vir
tutis pconium non debet laudem humanã quærere, ſed po
tius debet quòd hoc taceatur ab eis affectare. Vnde dr̃. Ma. 17.
Nemini dixeritis viſionẽ &c. Mat. 6. Si facias eleemoſynã, ne
ſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua. Ac ſi diceret, nõ quęr
eas inanem gloriã. Verumtamen qui hm̃oi beneficium acci
pit, non debet pp hoc ceſſare, ſed magnificentiam zelato-
rum debet alijs demonſtrare. Vnde dr̃. Mar. 5. Vade in ciui
tatem tuam, & annuncia quanta fecit tibi Deus. Quia ſicut
dicit Seneca. Hæc beneficij lex eſt, vt alter ſtatim oblitu-

E ſcatur dati, alter vero nunquam obliuiſcatur accepti. ¶ De ſurdo, & muto de quo agitur hic, vide melius vbi agitur de nominibus apoſtolorum, & de multis Chriſti eruditionib. nihil pono. De vndecim vbi agitur quomodo Ioannes miſit ad Chriſtum & quomodo Chriſtus commendauit Ioannem, & de multis informatorijs, & reprehenſorijs verbis Chriſti, nihil pono penitus præter verum.

Capitulum vndecimum. textus. Et factum eſt cum conſummaſſet Ieſus præcipiens. Moralitatum. Cap. 1.

Dicitur. n. quòd Ioannes venerat non manducans neque bibens, & dixerunt Iudæi, ꝙ demonium habebat. Tandem venit Chriſtus manducans, & bibens, & communem vitam ſequens, & dixerunt, ecce hõ vorax, & vini potator, peccatorum, & publicanorũ amic⁹. ¶ Ad hoc poteſt allegari, ꝙ detractores, & inuidi, nihil inueniunt in aliquo benefactum, vel quia omnia facta hominũ ſolent damnare, & intentiones omnium detractionibus deprauare. Nam quantumcunq; bona intentione aliqui comedunt, vel ieiunant, illi tamen in partem ſiniſtram ſemper interpretantur, & iudicant. Et quicquid alij faciunt, breuiter totum damnant, & quicquid in eis difficile, vel alijs impoſſibile eſſe exiſtimant, vel omne quod eis nõ placet in alijs nefarium eſſe putant. Sicut hypocritæ, qui quoniam ieiunare volunt, reputant affabiles, & communem vitam ſectantes, eſſe leues, & guloſos. Guloſi vero illos qui ieiunant, & auſteritatem ſeruant, reputant hypocritas, & peruerſos, & non ſine poteſtate diaboli credunt eos poſſe reſpuere mundi cibos, & actus facere virtuoſos, ſic dicebat de Chriſto Luc. 11. Hic non eijcit demonia niſi in beelzebub principe demoniorũ. Contra tales igitur dicit Apoſtolus. Rom. 14. Qui manducat non manducantem nõ ſpernat, & qui non manducat, manducantem non iudicet. Tu quis es qui alienum iudicas?

F *Capitulum duodecimum. Textus. Abijt Ieſus per ſata ſabbato. Moralitatum. Capitulum. 8.*

Cum dominus tranſiret per ſata, & diſcipuli eius ſabbato volens ſpicas comedere, quia fortiter eſuriebant, reprehendebãtur à phariſæis, excuſauit eos dominus ratione neceſſitatis, ex quo Dauid qui neceſſitate ductus, comedit de panibus conſecratis. ¶ Neceſſitas enim non habet legem. ¶ Vel dic quòd ſabbato, i. in feſtiuitatibus Chriſti diſcipuli. i. prædicatores debent per ſata ſacræ ſcripturæ tranſire, ſpicas. i. ſcientias vellere, & ipſas ſtudendo comedere. Non eſt enim fractio ſabbatorum vocare lectionibus ſtudiorum, immo iſta eſt magna neceſſitas, ex qua poteſt prouenire vtilitas. ¶ Cum Chriſtus videret quendam hominem die ſabbati in ſynagoga manum aridã habentem, cui cum diceret, extẽde manum tuam, ſtatim reſtituta eſt ſanitati. De quo cum phariſæi murmurarent, dicebant, ſi licitum eſt ſabbatis benefacere, & ipſis in ſabbato oues ſuas ſi in foueas caderent, ſubleuare, addẽs quòd multo fortius licebat hominem, cum eſſet melior oue adiuuare. ¶ Iſta poſſunt dici contra phariſæos, id eſt contra malos curatos, & prælatos, quibus maior eſt cura de ſuis ouibus & diuitijs temporalibus, quam de ſubditis, & ouibus ſpiritualibus. Nam citiùs occurrunt, vt reducant ouem errantem, quam cum vident fratrem ſuũ cum manu arida, id eſt peccatorem, & deſidem, & bona manuali operatione carentem, cum multo melior eſt homo oue: Ideo citius fuerat ſibi ſuccurrendum, quia ſicut dicitur. Mat. 16. Anima pl⁹ eſt quàm eſca. ¶ Vel dic quòd dato quòd phariſæi, id eſt mali curati, indignentur contra Chriſtum. i. contra bonos prædicatores, quando ipſos vident in ſuis ſynagogis. i. in ſuis eccleſijs prædicare, & ſabbatis. i. feſtiuitatib. animos. i. peccatores ſpiritualiter curare, ipſi nihilominus non debẽt ceſſare, ſed ſabbatis benefacere, debent ipſos ad extendendum manus ſuas ad pauperes inuitare, vt ſic poſſit eos ab ariditate auaritiæ ſanare. ¶ Vel dic ꝙ ſicut iſti phariſæi cum iſtũ aridum ſanare non poſſent, & tamen ſanati domino detrahebãt. Sic multi ſunt, qui ad virtutes, & bona aliorum non attingere nequeunt, & per prædicationem alios peccatores aridos curare neſciunt, aut non poſſunt, vtpote nec prædicare, aut diſcretè cõfeſſiones audire neſciũt, qui tamẽ alios benefacientes detrahendo corrodunt, nec ꝙ ſubditi ſui ab alijs ſanentur, & doceantur, immo quando alios vident in ſuis parochijs prædicare, vel confeſſiones audire, ſumme turbãtur. Vnde illud. 2. Pet. 2. Hi quicunque ignorant, blaſphemant. Et alibi. Mat. 23. Vos ipſi non intratis &c. Ma. 7. De demoniaco cœco & muto, vide infra ſimile. Chriſtus videtur velle perſuadere, ꝙ verba debẽt proportionari cordibus. Ideo dicit. Aut facite arborẽ bonam, & fructum eius bonum aut arborem malam, & fructum eius malum. Siquidem ex fructu arbor cognoſcitur. Acſi diceret. Non decet bonum hominem male loqui, aut econtra, nec malum bene. Melius eſt. n. ꝙ homo ſit bonus, & bonos fructus. i. bona verba habeat, vel ſi ſit arbor mala, ꝙ malos fructus, i. mala verba producat, vt ſic homo nõ decipiatur in hypocriſi malorum, & ne propter bona verba eorum, ipſos cũ mali ſint, bonos commendent. Quomodo poteſtis bona loqui, cum ſitis mali? Quaſi diceret. Non decet. Quia dr̃. Non decent ſtultum verba compoſita. Et iterum. Vtinã calidus aut frigidus eſſes, ſed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. ¶ Vel dic ꝙ illud poteſt applicari, vt communiter, ꝙ verba, & exteriora opera ſequunt corda, quia ſicut hic dr̃. Ex abundãtia cordis ſequuntur &c. Et alibi dr̃. Mat. 7. Qđ non poteſt arbor mala fructum bonum facere, nec ecõuerſo. ſit dr̃. Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Omitto illa, quæ dicuntur hic de beelzebub, & forti armato, & peccato in ſpiritumſancto, & de regina Saba, & alijs ſimilib. Oia. n. iſta ſuam expoſitionem ſecum portant. ¶ Immundus ſpũs cum exierit ab homine, ambulat per loca arida, & inaquoſa, quærens requiem, & non inuenit, & tunc rediens ad domum ſuam vnde exiuit, inuenit eam vacantem, ſcopis mundatam, & tunc aſſumit ſeptem ſpũs nequiores ſe, & intrantes habitant ibi, & fiunt nouiſſima illius peiora prioribus. H
¶ Iſta allegoricè dicta ſunt contra iudæos, quia tunc immũdi ſpiritus ab eis exierunt, quando legem per Moyſen ſuſceperũt, ipſi vero immundi ſpiritus per loca arida circuierunt, quando corda gentilium per idolatriam inhabitauerunt, ibi tamen finalem non inuenerunt requiem, eo quod per fidem Chriſti electi ſunt, & ideo ipſi ad domum ſuam primam. ſ. ad iudæos, qui hactenus per correctionem fuerunt ſcopati, & per legem, redierunt, quando poſt Chriſti incarnationem à fide eius ipſos vacantes inuenit, & ideo iam cum alijs ſeptem ſpiritualibus, i. cum vniuerſitate vitiorum ibi habitant, & ſic nouiſſima eorum ſunt peiora, quàm ante legem fuerant. Vnde. Matt. 27. Erit nouiſſimus error peior priore. ¶ Vel iſta exponuntur cõtra apoſtatas, quia ſæpe fit quòd immundus ſpiritus, id eſt immundus religioſus de corpore hominis, id eſt religionis vel eccleſiæ per apoſtaſiam egreditur, & per loca arida. i. per mundum circuit, progreditur & vagatur, quærit requiem. i. ſtatus tranquillitatem, quàm non inuenit, ſed potius ſentit ſemper externus turbationem, & aduerſitates, interius vero cõſcientiæ tumultum, & contrarietatem. Hierem. 17. Seruientes ibi dijs alienis, qui non dabunt vobis requiem die ac nocte. Et tales qui ſeruiunt demonibus, & vitijs, non ſunt digni requiem inuenire, nec in temporalibus pro quibus ſpiritualia reliquerunt, digni ſunt ſolatium obtinere, quapropter iſti (vt videmus) ſine requie, vagantur, ita quòd propter paupertatem ad domum ſuam, id eſt ad clauſtrum quod reliquerunt, remeare coguntur, dicentes illud, Oſeæ 2. Vadam, & reuertar ad virum meum priorem, id eſt ad ſtatum meum anteriorem, quia bene erat mihi tunc magis quam nunc. Quid igitur? pro certo ſæpe fit, ꝙ tales ad domum religioſi reuertentes, qui quotidie ſcopa correctionis abſterguntur, & virtutib. adornantur, ſolẽt ſecũ alios ſeptẽ ſpũs peiores ſe accipere, hoc eſt dictu, alios ſibi aſſociare & adiungere, & ſic p vitæ ſuæ inuidiã & diſcordiã ſolẽt corp⁹ & collegiũ in quo ſunt, ampli⁹ moleſtare, &

diuerſis

A diuerſis ſuis vitijs & infamijs lacerare, ita quod nouiſſima eorum opera poſt reditum peiora prioribus ſolent eſſe. Vnde dicitur. 2. Pe. Hia rurſum implicari vitijs ſuperantur, & facta ſunt eis poſteriora prioribus deteriora. ¶ Cum Chriſtus prædicaret actualiter, & ſibi diceretur, quod mater ſua & fratres ſui foris ſtabant quærentes loqui ei, non legitur propter hoc prædicationem dimiſiſſe, ſed potius manus in diſcipulos extendens dixiſſe: Ecce mater mea & fratres mei. Quicunque fecerit voluntatem patris mei qui in cælis eſt ipſe frater meus, ſoror & mater eſt. ¶ Hic poteſt notari quod qui prædicatione vel aliquo alio officio ſpirituali occupantur, ſiue exercitio, nunquam propter carnales parentes vel propter temporalia negocia debent illa dimittere quia illos quib. ſpiritualiter proficit, debet matres, fratres & ſorores reputare, ipſoſque carnalibus parentibus anteferre. Hieron. Per calcatum perge patrem, & per calcantē perge matrem.

Capitulum decimumtertium Textus. Exiens Jeſus de domo ſedebat ſecus mare. Moralitatum: Cap. 9.

HIc fit mentio de parabola ſeminantis, ſimiliter tractatur Lu. 8. & Mar. 4. Sed quia iſta per Chriſtū fuit expoſita, per beatum Gregorium vero in homilia fuit tractata, ideo ipſam non tetigi, ſed ad aliam parabolam pertranſiui. ¶ Homo quidam ſeminauit bonum ſemen in agro ſuo, ſed dum dormirent homines, venit eius inimicus, & ſuperſeminauit zizaniam. Cum autem creuiſſet herba & fructum feciſſet tunc apparuerunt ſimul & zizaniæ. Serui autem eius accedentes dicebant: Domine, nōne ſemen bonum ſeminaſti in agro tuo. vnde igitur habetur zizania. Qui reſpondit, Inimicus homo hoc fecit. Vis (inquiunt) imus colligamus ea. Non (inquit) ne forte eradicetis ſimul & triticū. Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſam, & tunc meſſores zizaniam ad comburendum per faſciculos colligentes alligabunt, triticum autē in horreo meo congregabunt. ¶ Iſta exponuntur per Chriſtum & doctores de hæreticis. Conſtat enim quod quidam homo, id eſt homo ſingularis & excellens, ſcilicet in principio, ſeminauit prædicando & docendo in agro ſuo, id eſt in eccleſia militante, optimum ſemen. i. doctrinam euangelicam & fidem rectam, ſed cum homines, ided apoſtoli dormiuiſſent per mortem & a ſæculo receſſiſſent venit inimicus diabolus qui mediantibus hæreticis in agro iſto cum bono ſemine malum iniecit, & cum bona & ſana doctrina zizaniam ver
B ſorum hæreticorum immiſit, ſicut patet quod ſtatim quando apoſtoli mortui fuerunt, hęreſis arriana euticiana & manichea pullularunt, ſic iam patet in diuerſis chriſtianorum ſegetibus atque ſectis. qui huiuſmodi zizanijs infecti ſunt. Eſa. 1. Ve ſemini nequam filijs ſceleratis & cæ. Iſta igitur zizania, ideſt hæreticorum ſectę & collegia, non vult Deus per ſeruos ſuos, ideſt viros catholicos extirpari ſed potius vult vſque ad tempora iudicij tolerari & hoc ne forte inter eos contingeret triticum, ideſt aliquos bonos exiſtētes vel futuros cum eis eradicari, ideſt temporaliter moleſtari & ſpiritualiter ante conuerſionē euelli. conſtat quod apud eos ſunt multi prædeſtinati qui quotidie conuertuntur, de alijs etiam ignoramus ſi forte ad dominum reuertantur. Ideo quandiu eſt tempus veniæ ipſos oportet expectare. In tempore vero meſſis, ideſt in iudicio, quando iam tempus merendi trāſiuerit, tunc meſſores, i. angeli ipſos. i. p faſciculos. i. ſecūdū diſtinctiōem vitiorum, in infernum comburēdos ligabunt, bonos vero in horreum domini, ideſt in paradiſi repoſitorium congregabunt. Supra. 3. Triticum congregabit in horreum ſuum paleas autem comburet igne inextinguibili. ¶ Vel dic quod homo quidam, ideſt Chriſtus vel prælatus bonus, ſuperſeminat, ideſt in principio ſeminat bonum ſemen, ideſt bonas perſonas in agro ſuo, ideſt in eccleſia militante ſed quia iſti homines & prælati dormiunt, ideſt negligentes exiſtunt, venit diabolus & ſuperſeminauit zizaniam, ideſt copiam malorum & inutilium perſonarum, quas in iſto agro eccleſiæ ſeminauit, & eas ibi me-
diante ſimonia, auaricia & carnali affectu mirabiliter tranſplantauit. C
Vnde Chriſto vel religioſis ſeu eccleſiarum fundatoribus poteſt optime dici, domine nonne bonum ſemē ſeminaſti in agro tuo? Vnde ergo habet zizaniam & cæt. Et ipſe pro certo poteſt reſpondere, quia inimicus homo hoc fecerit, quia ſeminatio prælatio & promotio talium ab inimico diabolo efficitur, per cuius inſpirationem iſti in eccleſia ſeminantur. Vnde dicitur. Sapie. 12. Semen enim maledictum erat a principio, ſed patriſfamilię ſcilicet Chriſti patientia eſt tanta quod tale ſemen impium non vult ab eccleſia eradicare, ſed potius permittit eos cum tritico, ideſt cum bonis viuere & manere, quouſque tempus meſſis, ideſt dies iudicij veniat, vbi ipſos diſtinguet abinuicem, & iſtos in infernum comburet, bonos autem in horreo paradiſi collocabit. Meſſores enim ideſt angeli bonos a malis, zizaniam a tritico ſceleratos a iuſtis, qui modo diſcerni nō poſſunt finaliter diuident, & illos æternaliter concremandos ligabunt, illos vero perpetuo ſeruandos in paradiſi horreum acernabunt. Vnde infra eodem c. dicitur. Matth. 13. Mittet filius hominis angelos ſuos & colligent de regno eius omnia ſcandala, & eos qui faciunt iniquitatem, & mittet eos in caminum ignis ibi erit fletus & ſtridor dentium. ¶ Vel dic quod in iſta figura reprehenduntur quidam iuſti qui immoderato iuſtitię zelo quærunt exterminare peccatores & maxime infideles, ſtatim vellent ruere contra ipſos & eos dentibus deuorare. Vis inquiunt imus & colligamus zizaniam. Simile dicitur in Iob. 31. Quis det carnibus eius vt ſaturemur: Et alibi. Vis inquiunt dicamus quod deſcendat ignis de cælo & cæter. Iſti non conſiderant occultam diuinæ iuſtitiæ prouidentiam, nec perpendunt quantum malorum vita bonis proficit, & quare paterfamilias Deus malos viuere ſinit. Reprimitur igitur talis zelus ad angelorū iudicium, qui cauſas pręmiſſas nouerunt, negocium reuocatur, ipſorumque punitio expectanda iubetur. Apoca 6. Expectate modicum donec expleatur numerus fratrū veſtrorum quia ſcilicet illorum qui in iudicio finali malos eradicabunt, bonos vero in Dei horreo collocabunt. Ideo infra dicitur. Matth. 13. Exibunt angeli & ſeparabunt malos de medio iſtorum. ¶ Vel dic quod inimicus homo, ideſt proditor, quandoque ſeminat zizaniam cum tritico, ideſt mala conſilia, & machinamenta, cum boni in primo non poſſint diſcerni abinuicem. Veruntamen cum herba creuerit & effectus ſecutus fuerit, tūc percipiatur fuiſſe zizania cū tritico & malum conſilium cum bono mixtum. ¶ Hic fit mentio de bono grano ſinapis quod eſt minus omnibus ſeminibus quod cum creſcit fit maius omnibus oleribus ita quod aues cæli poſſunt requieſcere ſuper illud. ¶ Sic vero fides chriſtiana fuit a principio ſatis modica nunc per gratiam Dei tantum creuit quod cunctis oleribus, ideſt cū- D
ctis mundi ſectis & credulitatibus maior extitit. Ita quod ſicut iam videmus volucres, ideſt multi principes & potentes, ideſt multi philoſophi & ſapientes viuunt & habitant in eadem. Pſalm. 103. Super eam uolucres cæli habitabunt. ¶ Vel dic quod ſępe fit quod aliquis modicus & humilis promouatur & maior alijs efficitur, & olerib. ideſt ſuis ſocijs antefertur, ita quod volucres, ideſt mundi principes vel nobiles in ſuæ iuriſdictionis ramis commorantur. ¶ Mulier quædam accepit fermentum & in tria ſata farinæ poſuit, & ſic totam maſſam farinæ fermentari fecit. ¶ Fermentum quod paſtam feruere facit, eſt charitas, quoniam quando mulier in tria ſata farinę, ideſt in tres partes mentis in rationabilem iraſcibilem & concupiſcibilem potentiam adhibet, totum facit fermentari & ad Deum ſurſum eleuari. ¶ Vel iſta mulier eſt eccleſia, quæ tria ſata, id eſt tria genera hominum, ſcilicet pueros, iuuenes & ſenes fermento fidei, ideſt charitatis imbibit & ſic per amorem diuinum facit fermentari omnes & cæt. ¶ Hic additur de illo qui inuenit theſaurum in agro & vendidit omnia quæ habebat & emit agrum. Item de illo qui quęrebat bonas margaritas: inuenta vna pręcioſa dedit omnia & comparauit eā. ¶ Hoc exponitur a doctoribus quod theſaurus & pręcioſa margarita ſidem Chriſti vel gloriam paradiſi in agro ſcripturæ latentem deſignat. Iſtum enim agrum ſcripturę ſacræ debet quilibet deuotus ſtudendo emere & cæteras margaritas. i. ſcientias philoſophicas contemnere, & illam vnicam pręcioſam

E cioſam margaritam, ideſt Chriſtum vel gloriam paradiſi vel doctrinam euangelicam ſollicite quęrere & amare, & omnia pro Chriſto dare. Hoc eſt dictu, quod nihil reputandũ reſpectu illius debet reputare, ſed quantum ad affectum omnia cum eo permutare dicens illud Sap. 7. Diuitias nihil eſſe dixi & cætera. ille enim qui theſaurum glorię paradiſi, & margaritam, ideſt Chriſtum per deuotionem quærit & ꝑ contemplationem inuenit, ſtatim amorem aliarum rerum deſerit & quicquid aliud in mundo eſt, vilipendit. De ſagena vero miſſa in mare exponit, idem ſaluator de eccleſia q̃ nunc piſces, ideſt homines bonos & malos ſimul continet, in littore tamen huius vitæ, ideſt in iudicio vltimo piſcatores ſagenæ, ideſt rectores Deus & angeli inter iſtos piſces diſcernent quia bonos in vaſa ſua, ideſt in paradiſo repoſitoria eligent & aſſument, malos vero foras in barathrum mittent. 2. Machab. 1. Vnde capitibus amputatis foras miſerunt. De hoc quod Chriſtum filiũ fabri vocabãt dimitto.

Capitulum decimumquartum. Textus. audiuit Herodes tetrarcha famam Ieſu & ait pueris ſuis. Moralitatum. Cap. 10.

CVm Herodes tuliſſet Herodiam vxorem philippi fratris ſui, & de hoc Ioannes Baptiſta ipſum argueret dicens quod ſibi vxorem fratris ſui dum viueret habere non liceret, alligauit eum Herodes in carcerem & ipſum occidere cupiebat, ſed populum timebat. Cum igitur in die natalis Herodis feſta & conuiuia pararentur, accidit quod filia herodiadis coram rege ſaltauit, quod regi & ſimul diſcumbentibus complacebat, propter quod rex ſub iuramento ſibi promiſit, quod quicquid peteret ab eodem ſibi daret. illa vero promouit a meretrice matre ſua caput Ioannis qui erat in carcere petijt. Rex autem iratum ſe diſſimulans, ſed propter iuramentum ſe abnegare non poſſe aſſerens, caput Ioannis amputari, & puellæ ſaltanti dari mãdauit: quæ ſtatim caput in diſco po-
F ſitum coram omnibus ſimul conuiuentibus matri dedit. ¶ Moraliter loquendo, per iſtum regem poteſt animus vel intellectus accipi, a quo conſtat hominem totum regi. Meretrix iſta ſignificat carnem quæ re uera vxor philippi qui interpretatur os lampadis, id eſt diaboli qui viget intellectus ſplendore, poteſt dici, eo quod ſibi & ſuggeſtionibus ſuis ſolet faciliter inclinari, qui frater iſtius regis, ideſt frater animi dicitur, pro eo quod vtrique eſſe naturæ rationa-
G lis comprobatur. Per iſtam filiam ſaltatricem intelligitur concupiſcentia quæ a matre iſta meretrice, ideſt a carne tã quam filia generatur, quæ pro eo dicitur ſaltare, quia corã rege, ideſt coram animo ſolet nunc vnius peccati nunc alterius delectationes offerre, vt ipſum ad voluptatem ſuam & ad matris huius votum valeat inclinare. Per Ioannem in quo eſt gratia ſynderiſis ſeu conſcientia intelligitur, vbi diuina gratia principaliter ſituatur & quæ regem, ideſt animum delinquentem continue redarguit & hortatur. Iſta igitur eſt veritas quod quandoque rex mentis noſtrę, ideſt animus accipit ſibi in concubinam vxorem diaboli, ſcilicet herodiadem, quæ interpretatur glorians in pellibus, id eſt in carne quæ in carnis pulchritudine gloriatur inquantum ipſius malis delectationibus acquieſcit, de quo tamen Ioannes, ideſt conſcientia ipſum redarguit & ſibi non licere hanc meretricem habere vel ſibi acquieſcere prędicat, quapropter ſæpe fit quod iſte rex, ideſt animus Ioanné ideſt bonam conſcientiam incarcerat ipſamque vinculis malarum concupiſcentiarum vel complacentiarum alligat, & hic votum redargutionis impedit & retardat quod vtique fit, quando iſtum hominem in carcere malæ conſuetudinis diu ſeruat. Animus.n. carnẽ oblectans, Ioannem, id eſt conſcientiæ reprehenſionem non diligit, & ideo vt ipſius carnis delectationibus poſſit libere vti, in carceribus malarum complacentiarum & conſuetudinẽ claudit. Ezec. 19. poſuerunt leonem in carcerem ne audiretur vox ipſius amplius ſuper montes. Finaliter ſic accidit quod cum herodes & & herodias continue in conuiuijs, ideſt dum animus G & caro & malę affectiões vacant delectamentis & ſolatijs, ſtatim ſolet filia herodiadis, ideſt carnis concupiſcentia ſaltare & coram ipſis nunc ad gulam & ebrietatem nunc ad pigritiam & luxuriam ſaltus ſuos ordinare Eſaię. 13. Saltabunt ibi ſyrenæ in ædibus voluptatis: Tantum igitur facit iſta filia meretricis ſcilicet concupiſcentia quod Ioannes totaliter decapitatur, & concupiſcentia penitus deperit, & quod rex iſte, ſcilicet animus cum meretrice ſua, ideſt cum carne ſine timore Dei, ideſt ſine doloris ſcrupulo fornicatur, dicens ſuæ conſcientiæ propriæ illud. Eſa. 14. Ex quo dormiuiſti non aſcendet qui ſuccidat nos. ¶ Vel allega exemplariter quomodo non amat peſtilens eum qui ſe corrigit. Et quomodo non diligunt viros iuſtos qui eorum ſcelera reprehendunt, immo ipſis quandoque pęnas & miſerias procurant. Prouer. 15. Qui arguit deriſorem ſibi iniuriam facit. ¶ Vel allega quod mali qui audent publice bonis nocere ſolent ſibi vias & occaſiones quęrere vt ſub colore alicuius iuſtitiæ poſſint iniquitatem implere ſicut fecit iſte qui ſub ſpecie iuramenti decollauit Ioannem. Senecæ dicit, qui nocere vult ſemper cauſam inuenit. ¶ Cũ Chriſtus feciſſet in nauicula ad locum deſertum ſeorſum ſecutę ſunt eum turbæ & miſertus eſt eis & curauit languidos eorum. Cum igitur veſpere factum eſſet venerunt diſcipuli eius dicentes ei quod turbas dimitteret vt quilibet de deſerto recedens cibos ſibi congruos procuraret. Deſertus eſt inquiunt, locus hic, dimitte turbas vt euntes in caſtella emant ſibi eſcas. Chriſtus volens ſuis auditoribus eſcas dare. cum eſſet ibi puer vnus qui habebat quinq; panes hordeaceos & duos piſces ꝑcepit turbas diſcumbere, accipiens dictos panes & piſces benedixit, & fregit, & per diſcipulos turbis dari iuſſit, Diſcipuli igitur turbis diſtribuerunt & ſic quinque milia hominum pręter mulieres & paruulos qui numerati non ſunt, Marc. 6. de iſtis quinque panibus & duobus piſcibus vſque ad ſaturitatem comederunt, Luc. 6. ita quod duodecim cophini fragmentorum ſuper fuerunt: Ioan. 6. Colligite inquit fragmenta ne pereãt. Satis iſta patent in euangelio. Lucæ & Ioannis. ¶ Iſta exponuntur communiter quod quinq; panes ordeacei vetus teſtamentum deſignant, quod a quinque libris Moyſi capit originem. Bene ordeacei dicuntur pro eo quod *in illis* ſub palea hiſtoriæ medulla ſenſuum continetur. Duo piſces nouum teſtamentum deſignant pro eo quod ibi duplex H charitas pręcipitur, in qua tota lex & prophetę pendere noſcuntur. Cum igitur in deſerto huius mundi ſint quinque milia hominum qui dominum ſunt ſecuti, ſcilicet vniuerſitas fidelium qui ad fidem Chriſti ſunt vocati & propter quinque ſenſuum appetitus his ſub numero quinario ſunt contenti, vult dominus quod cibis ſpiritualibus refocillentur, ita quod quinque panibus quos puer Moyſes nobis obtulit, ſcilicet quinque libros legis antiquæ duobuſque piſcibus. hoc eſt doctrina euangelica continente duplicem charitatem ſpiritualiter recreentur. Vult enim quod omnes iſti ſuper fęnum, ideſt ſuper humorem gratię & charitatis vel ſuper ſpecie viroris æternæ glorię recumbant, & qđ diſcipuli, ideſt prælati doctores & prędicatores iſtos ſcripturarum cibos exponendo frangant & quod ipſis diſcumbentibus & auditoribus ſimplicibus prædicando diſtribuant, reliquias vero quas iſti ruſtici capere non poſſunt, ideſt ſubtiliora ſacræ ſcripturę ab ipſis diſcipulis, ideſt a ſcientificis viris reſeruari & a menſa talium ſubleuari. Simplices enim groſſa ciborum fruſtra & rudia ſacramenta & documenta ſcripturarum debent capere, fragmenta vero, ideſt ſubtiles ſcripturæ ſententię non poſſunt deguſtare, quapropter doctores talia debent ſubtilioribus reſeruare & in duodecim cophinis, i. in libris & codicibus doctrinã duodecim articulorum fidei continentibus ſapienter reponere dicentes cum Apoſtolo. 1. Corin. 3. Non potui vobis loqui, quaſi ſpiritualibus ſed quaſi carnalibus in Chriſto, lac vobis in potum dedi & non eſcam. ¶ Vel dic quod quinque panes ſunt quinque vulnera Chriſti, duo vero piſces ſunt duplicis naturę myſteria Chriſti. Nos igitur qui in deſerto huius mundi vel religionis viuimus iſtos cibos per fidem & deuotionem comedere debemus, etiam ſuper fœnum quod hodie eſt, & cras in clibanum mittitur, id eſt

ſuper

A ſuper memoriam noſtrę fragilitatis recumbere, & ſic per ſpiritualem recreationem in Chriſti conuiuio poterimus ſatiari. ¶ Vel dic qđ per iſtos panes q̃ comedendo non ſuerunt conſumpti ſed potius multiplicati ita quod omnibus ſufficerent poſſumus intelligere ſacramentum altaris qđ ſumendo non minuitur, & quod ita quinque milibus ſicut vni comprobatur ſufficere. Vnde dicitur. 4. Regu. 4. Comedent & ſupererit. ¶ Vel dic quod iſti cibi ſcientiam ſignificant quæ diſtribuenda multiplicatur, & cum auditores ſaturati fuerint plus remanet diſtribuentibus quam ab alijs reportatur. vnde Lucæ. 19. Habenti dabitur & abundabit. ¶ Vel dic de eleēmoſynis quia quando diſcipuli Chriſti, id eſt deuoti fideles bona ſua diſtribuunt liberaliter euntibus in deſertum, ideſt pauperibus & egenis, ſæpe fit quod plus habent in reſiduo quam in elemoſynis expenderunt. Lu. 6. Dominus enim multiplicat bona talium liberalium, quia ſicut dicitur. Date & dabitur vobis, Et in Prouerb. 28. Qui dat pauperibus non indigebit. Et aduerte quod Chriſtus legitur panes multiplicaſſe, ad denotandum quod tempore ſterilitatis & neceſſitatis debem⁹ elemoſynas dare. Alios enim non legitur panes fregiſſe, niſi euntibus in via & quatuor milibus in eremo. In quo notatur quod homini eſt licitum bona ſua diſtribuere, & in deſerto, ideſt pauperibus: in via, ideſt viatoribus & peregrinis, in cenę conuiuio, ideſt diſcipulis familiaribus & amicis. Et ſic iſti ſunt tres panes de quibus dicitur. Luc. 11. Amice accommoda mihi tres panes ¶ Vel dic quod illud quod prędictum eſt, quod ſecutæ ſunt eum turbæ multæ &c. poteſt applicari ad hoc q̃ nullus poteſt ita ad deſertum religionis & ſolitudinis fugere, qui turbæ malarum cogitationum & affectionum ipſum protinus ſtudeant comitare. ¶ Vel ſi vis illud quod ponitur hic & quod etiam replicatur in multis paſſibus ſcripturæ ſacræ: præter mulieres & paruulos, vbi videtur innui quod mulieres & paruuli non ſolent cum prouectis & maiorib. numerari, poteſt applicari ad hoc quod numerus ſignificat ęternæ gloriæ aſſcriptionem, quia ſecundum veritatem viri, ideſt perſonæ viriles & perfectæ, ſolum merentur apud Deum computari & in electorum numero numerari. Sap. 5. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei & inter ſanctos ſors illorum eſt. Sed reuera mulieres, ideſt perſonæ mobiles & carnales, effęminatę, pueri, ideſt perſonæ pueriles inſcię & ingratę, in tali numero nō dn̄t poni, nec apud
B Dei aſcriptionē in electorū numero computari. ¶ Vnde de quolibet damnato poteſt exponi illud Iob. 3. Noctem illā tenebroſus turbo poſſideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in menſibus. ¶ Chriſtus iuſſit diſcipulos ſuos præcedere transfretum donec dimitteret turbas, tandem vero dimiſſa turba aſcendit in montem ſolus orare. Veſpere autem facto, nauicula in quam aſcenderant iactabatur in medio mari magnis fluctibus, erat enim ventus cōtrarius illis. Nocte venit Ieſus ambulans ſuper aquas, & cū nauim intraſſet ceſſauit ventus ita qđ illi qui in naui erant mirati ſunt & adorauerunt eum diſcipuli & dixerunt. Vere Dei filius es. ¶ Dic quod nauicula eccleſiæ in qua diſcipuli Chriſti. i. vniuerſi fideles transfretant & nauigant ad gloriam paradiſi dum eſt in mari huius mundi, multis tribulationum fluctibus agitatur. Ventus enim tentationis diabolicæ contrariatur eidem ipſamque ſemper nititur ſubmergere in profundum. Illud autem potiſſime fit potiſſime qn̄ Chriſtus abſens ab iſta naui videtur, & quando noſtrorum peccatorum ratione ab iſta ſua nauicula quantum ad gratiarum excellentiam abſentatur, quia Deus videtur eccleſiām propter peccata ſua dimittere, quapropter neceſſe eſt eam multis tribulationibus & tentationib. fluctuare & multis periculis ſubiacere. Ideo dominus videtur dicere illud Hierem. 12. Reliqui domum meam. Et ſubiungit cauſam quia facta eſt mihi hæreditas mea &c. Veruntamen loco & tempore ſolet Chriſtus ſuper aquas & fluctus tribulationum calcare & ad diſcipulos ſuos in nauiculam eccleſię miſericorditer per gratiam reuenire, & ſic benedicta ſua præſentia facit ventum tentationū & diabolicarum inſufflationum ceſſare & fluctus tribulationum quieſcere & totam nauiculam eccleſiæ tranquillare. Tob. 3. Poſt tempeſtatem tranquillum facis & poſt lacbrymationem & luctum exultationem inducis. ¶ Vel dic quod nauicula eſt anima quę tempeſtatibus tribulationibus affectionibuſque & cogitationib. C continue fluctuat & a vento ſibi contrario, ideſt a mundi inani gloria continue mouetur & agitatur, niſi quando Chriſtus ad eam per gratiam venit & eam ſua ſpirituali p̄ſentia circummunit. Chriſti enim abſentia reddit mētis nauiculam fluctuoſam, ſua vero pręſentia ipſam facit ſtabilē & quietam. Auguſt. Inquietum eſt cor meum donec quieſcat in tē domine. Et dic quod Chriſtus in quarta vigilia noctis veniſſe legitur, ſcilicet in quarto puncto pœnitentiæ Chriſtus viſitat mentem noſtram. Prima vigilia eſt diſcuſſio ſeu meditatio. Secunda contritio. Tertia cōfeſſio. Quarta ſatiſfactio ſeu perſeuerandi conſtans intentio. In iſta Chriſtus ad nos venit, & a damnationis periculo cuſtodit nos, Pſalm. 79. Veni ad liberandum nos domine Deus virtutum, & oſtende faciem tuam &c. ¶ Vel dic quod nauis eccleſiæ in mari huius mundi fluctuabat ita quod totus populus qui ibi continebat mortis periculo ſubiacebat quouſque ipſe Chriſtus media nocte per beatam incarnationē & natiuitatem venit qui omnia tranquillauit. Vel dic qđ exemplo Chriſti nos debemus turbas negociorum & ſæcularium hominum, immo turbas cogitationum & affectionum relinquere & in montem contemplationis aſcendere, & ſolum ibi dominum exorare. ¶ Cum Chriſtus nocte veniret ad diſcipulos qui in nauicula fluctuabant, ambulans ſuper mare turbati ſunt diſcipuli dicentes, quia phantaſma eſt, non enim aduertebant quod eſſet Chriſtus ſed magis credebant quod eſſet aliquis ſpiritus phantaſticus, Chriſtus vero videns eos clamantes & timentes dixit eis: Habete fiduciam, ego ſum nolite timere. Petrus vero inter cæteros audacior dixit: Domine ſi tu es iube me venire ad te ſuper aquas. Quem cum Ieſus ad ſe vocaret, & petrus de naui deſcendens ſuper aquas ſiccis pedibus verſus ieſum applicaret videns uentum validum timuit, & cō mergi cœpit, ſed ſtatim cum ad dominum clamaſſet dicēs, domine ſaluum me fac, Chriſtus extenſa manu ipſum recepit, & incredulitatem eius increpauit dicens. Modicæ fidei quare dubitaſti? Acſi diceret. Si non dubitares nunquam mergi cœpiſſes. ¶ Iſta poſſunt applicari ad oſtendēdam veritatem fidei quæ quando in homine fixa eſt certa & indubia quicquid in virtute ſpei facere vult, facit: modica tamē hęſitatio vel dubitatio impedit opus iſtud. Requiritur .n. quod homo in nullo dubitet complēdum, ſed potius illud quod vult fieri credat pro certo fiendum, Vnde recta cau D ſa quare iſtę vetulę & perſonæ ſimplices faciunt quandoq; mirabilia experimenta, quę tamen homo rationabilis & ſenſatus nunquam inuenit eſſe vera, propter firmam credulitatem quam habent, quam tamen homo ſenſatus nunq̄ habet, qui ſemper inquirit cauſam rerum ac per hoc ſemp dubitat in pręmiſſis, cum non videat rationem. Et inde fit quod illud idem quod a ſimplicibus inuenitur verum a ſapientibus illud experiri volentibus inuenitur falſum. Mat. 17. Ideo dominus dicit, quod ſi quis credens dixerit huic monti quod ſe transferat in mare fiet. Vnde alibi dicitur. Mar. 9. Si potes credere omnia ſunt poſſibilia credenti. Nec mirum cum talis poteſtas credendi vel faciendi miracula poſſit conſiſtere cum peccato. Iſta enim eſt gratia gratis data, quæ quandoq; eſt in peccatore ſicut apoſtolus videtur bene ſupponere vbi dicit. 1. Co. 13. Si habuero fidē ita vt montes transferam charitatem autem non habeam nihil ſum. Acſi dicat quod iſta ſine charitate fieri non poſſunt. Luc. 9. Sicut patet de iſto qui eijciebat demonia & tamen non ſequebatur Chriſtum, fides enim indubia totum facit, ſicut patet infra vbi dictum eſt apoſtolis quod ꝑpter incredulitatem ſuam non poterāt demonium eiiciſſe. Matth. 17. Et alibi ſi non hęſitaueritis, non ſolum ficulneam areſcere ſed etiam montes transferre poteritis, ſicut patet hic de Petro, Mat. 21. qui non fuit merſus niſi quando incepit dubitare. Modicę inquit fidei quare dubitaſti? ¶ Vel dic qđ exemplo Petri, nos alij qui quandoque deſcendimus ad nauiculam in mare. i. in clauſtro ad negocia mundi & de contemplationis ſecuritate ad actiuę vitę fluctuoſos labores, & nihilominus ad Chriſtum ſæpe currimus & in ipſis aq̄s, ideſt in mundi negocijs nos poſſe ſaluari ſperamus. Verum quia ventus validus tribulationū nos agitat, hinc eſt q̃ quandoque in malis complacentijs mergi incipimus quapꝛopter

non

E non immerito damnationis periculum formidamus. Nos igitur quando iſtam merſionem ſentimus, ad Chriſtum debemus per orationem clamare & ipſius auxilium implorare dicentes dñe ſaluũ me fac. ps. 68. Et illud: Nõ me demergat tempeſtas aquæ &c. Ipſe vero ſi nos deuote clamantes inueniat ſtatim manum ſuam adiutricem extendet & nobis dulciter ſubueniet & ſuccurret. ¶ Vel dic quod exẽplo Chriſti ſunt multi boni chriſtiani, idest boni & ſancti viri qui prima facie creduntur eſſe phantaſtici, idest hypocritę & vani quando ſuper aquas proſperitatis mundanæ vitę videntur tranſire per contemptum & mundi gloriam cõculcare, ſed ex operibus viri ſequentibus veri probantur, ita quod ipſis mediantibus alij ad conculcationem ſimilem ꝓuocantur, dicentes: Domine ſi tu es inquit iube &c. Io. 10. Opera quæ facio teſtimonium perhibent de me.

Capitulum decimumquintum. Textus. Tunc acceſſerunt ad eum ab Hieroſolimis ſcribæ & phariſei. Moralitatum: Capitul. 11.

CVm dominus deſcenderet in partes tyri & ſidonis, ecce mulier chananea a finibus illis egreſſa, & ſecũdum Marc. 7. domum ingreſſa clamauit, Domine miſerere mei fili Dauid, filia mea male a demonio vexatur. Vnde quia illa non erat de genere Iſrael, ſed de gente ſyrophenuſſa, dominus quaſi non audiens eam pertranſibat. Dicebat enim ſe non eſſe miſſum niſi ad oues q̃ perierunt domus Iſrael. Et quia non erat bonũ ſumere panẽ filiorum & mittere canibus, quia tamen dictis mulier clamans & orans inſtabat, & canes comedere de micis de mẽſis dominorum cadentibus allegabat. Etiam inquit domine, nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum. Ideo dominus miſertus ſibi dixit, O mulier magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut petiſti, & ſanata eſt filia eius in illa hora. ¶ Iſta mulier chananea & gentilis ſignificat eius conſcientiã atque mentem ſeu voluntatem, quandoque igitur fit quod mulier iſta ſcilicet peccatrix anima de finibus tyri, quæ interpretatur anguſtia, & de finibus ſidonis, quæ interpretatur commotio iniquitatis, ſcilicet de ſtatu peccati, quod ponit animam in commotionem inconſtantiæ & in anguſtiam deſperationis, & triſtitie, per contri-
F tionem egreditur, & domum ſpei & ſecuritatis, ſcilicet ſtatum pœnitentiæ ingreditur gemens & flebilia pro filia ſua, id eſt pro mente & voluntate ſua diu a demone per peccatum obſeſſa, Deum humiliter deprecatur. Demonium enĩ hoc filiam noſtram vexat, quando peccatum mentem noſtram per diuerſas concupiſcentias & miſerias flagitat atq; turbat. Vnde Matth. 9. Filia mea modo defuncta eſt. Sed ſæpe fit quod diuina pietas ſtatim non exaudit, quinimmo vexationem illius filiæ, idest peccata noſtra & mentis noſtræ miſerias ſub diſſimulatione pertranſit. Videt enim quod ex hoc fragilitates proprias cognoſcit, & ſic ad recurrendum ad dominum fortius inardeſcit. Vnde dicitur. Sapien. 11. Diſſimulans peccata hominum propter pœnitentiam. Vnde dominus videtur animæ dicere illud quod ſubditur. Nõ eſt inquit bonum ſumere panem filiorum & mittere canibus. Acſi diceret. Non decet gratiam impendere peccatoribus, ſed filijs & perſonis ſanctioribus. Sed ipſa debet ſubiũgere, Domine: nam & catelli edunt de micis quę cadũt de menſa dominorum ſuorum. Hoc eſt dictu. Etiam peccatores debent reficẽ tuis beneficijs, quia tu venisti non iuſtos: ſed peccatores ſaluare, & ideo filiam meam, idest mentem meam debes liberare. Et vere ſi dominus perſeuerantiam in nobis videat, & illum ardorem deuotionis inueniat in nobis, ipſe dico qui eſt panis vitæ, qui potens eſt canes & filios, idest peccatores ſuos miſericorditer ſanare. Pſal. 35. Homines & iumenta ſaluabis domine. Illam vexationem tentationum & vitiorum a nobis auferet, & mentem noſtram tranquillam faciet Mar. 7. Vñ ut ſic inuenerunt puellam ſuper lectum & demonium abeſſe exiuiſſe &c. ¶ Vel dic quod gentilis illa mulier ſignificat gentilitatem, cuius filia idest cuius gens demonijs per idolatriam ſubiacebat. Hanc G igitur filiam, idest gentem gentilium, dominus non ſtatim a principio curauit, ſed aliquandiu languere permiſit, quia ipſe qui erat panis filiorum, principaliter ad oues & ad filios Iſrael fuit miſſus, quorum patribus erat repromiſſus. Finaliter tamen illam filiam liberauit, quando per apoſtolos ſuos fidem ſuam gentibus prędicauit. Tre. 4. Gaude filia edom, ad te quoque veniet calix, i. fides. ¶ Vel dic quod panis filiorum, i. ſacra theologia non debet canibus dari, i. in negociorum ſæcularium vſibus deputari. ¶ Vel dic quod canes ſunt obſtinati & infideles, vel etiam ſimplices atque rudes. Panis igitur filiorum, i. ſubtilitates & profunditates fidei & ſacræ ſcripturæ, quæ ſolis ſpiritualibus filijs, i. fidelib. & ſcientificis viris debent dari, non debent illis canibus prędicari, Vñ dr. Mat. 7. Nolite ſctũ dare canib. & margaritas nolite ponere ante porcos, ne forte cõculcẽt eam pedib. & cõuerſi diſrumpant vos. ¶ Hic dr q ante, dominũ poſuerũt cęcos & claudos, quos vt ſanauit mirate ſunt turbę videntes, mutos loquentes cęcos videntes, claudos ambulantes, & magnificauerunt eum. ¶ Sic vero nos debemus gaudere, & admirari, & dominum magnificare, quando videmus quod ꝑ eius miſericordiam infirmi ſanantur, idest peccatores conuertuntur, & quando muti, idest obſtinati per confeſſionẽ loquũtur, cæci, idest ignorantes per diſcretionem vident, claudi, id eſt ad bene operandum inhabiles per bona opera proficiũt. Luc. 15. Gaudiũ. n. angelis Dei eſt ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quia ſancti viri & angeli ſum̃ me debent de conuerſione peccatorum gaudere.

Ex capitulo decimoquinto. textus: Jeſus autem conuocatis diſcipulis ſuis dixit. Moralitatum. Capit. 12

VIdens Ieſus multitudinem hominum qui ipſum ſecuti fuerant in deſertum, cœpit dicere de eiſdem: Miſereor ſuper turbam, quia iam triduo perſeuerant mecum, nec habent quid manducent, & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via, quidam enim eorum de longe venerunt. Igitur cum diſcipuli nihil præter ſeptem panes & piſciculos paucos haberent, iuſſit eos diſtribui, & fuerunt inde quatuor milia hominum ſatiati, qui H ſcilicet de tam paucis cibis ad ſatietatem ſatis ſumpſerunt, ſeptem vero ſportę de reliquijs remanſerunt. ¶ Sicut ũ Chriſtus in deſerto huius mundi multos videat, qui iam triduo idest in fide trinitatis cum eo perſeuerant, timens ne ꝓpter defectum ſpiritualium ciborum deficiant in via perfectionis & morum, voluit quod diſcipuli ſui, idest eccleſiarum miniſtri ſeptem panes cum piſciculis paucis, id eſt ſeptem eccleſiaſtica ſacramenta cum cęteris ſacramentalibus remedijs ipſis diſtribuant, vt ſpiritualiter refecti in hac via fortiores exiſtant. Septem vero ſportę, idest ſeptem virtutes morales ſuperſunt, quę ex ſeptem ſacramentis ſubueniunt & ſuccreſcunt. Et illorum quidam de longe venerunt, qui de ſtatu peccati ad pœnitentiam appropinquant. Vnde Ioſuæ. 9. De terra longinqua venimus ſerui tui. De hoc autẽ vbi Chriſtus petijt a diſcipulis ſuis quem ipſum eſſe dicerent homines & vbi ponitur reſponſio & commendatio Petri necnon multa alia dicta Chriſti nihil pono. Igitur ad aliena circa Chriſti transfigurationem.

Capitulum decimumſeptimum. textus. Et poſt dies ſex aſſumpſit Ieſus Petrum & Iacobum & Ioannem. Moralitatum. Cap. 13.

ASſumpſit Ieſus ſecum Petrũ, Iacobum & Ioãnem & duxit eos in montem excelſum ſeorſum & transfiguratus eſt ante eos & reſplẽduit facies eius ſicut ſol, veſtimenta autem eius facta ſunt alba ſicut nix. Facta eſt facies eius altera ſicut dicit Lu. 9. Et apparuerunt illis

A illis Moyſes & Helias loquentes cum ipſo. Ecce autem nubes lucida obumbrauit illum. Et ecce vox de nube dicens, Hic eſt filius &cæt. Petrus autem tunc dixit. Domine bonum eſt nos hic eſſe, ſi vis faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moyſi vnum & Helię vnum. ¶ Iſta poſſunt applicari quod quicunq; vult ſpiritualiter transfigurari & p cõuerſionem & pœnitentiam in virum ſpiritualem & ſcientificum transformari iſta quæ ſequuntur, hic debet per ordinem operari. Debet enim primo ſeorſum, ideſt a tumultu hominum recedere, in montem contemplationis & cæleſtium affectionis aſcendere: Petrum Iacobum & Ioannem ideſt bonam ſocietatem quærere, & non coram alijs cõuerſari perſonaliter & manere, quia ante omnia bona ſocietas eſt quærenda, & turba malorum hominum fugienda. In mõtem inquit ſeorſum. Vnde Sen. de moribus dicit quod ſolitudinem quærit qui cum innocentibus vult viuere. Vnde dicitur. Eccl. 27. In medio cogitantium legem Dei aſſumere eſto tunc enim homo per conuerſationem facilius trãſfigurabitur & facies ſuæ mentis per gratiam & diſcretiõem, ſicut ſol ſplendebit & illuminabitur, veſtimentum ſuæ conuerſationis per candorem innocentiæ continentiæ & decẽtia ſicut nix dealbabitur, & ſic ſpecies conditionis ſuæ in aliam alterabitur & vertetur. Vnde dicitur. 1. Reg. 10. Facta eſt inquit ſpecies eius altera. Mutaberis in virum alterũ Et tunc Moyſes ideſt lex & ſcientia, Helias, ideſt ſanctitas & innocentia ipſum concomitabuntur, & bona doctrina quantum adprimum, bonaque ſancta vita, quantum ad ſecundum apud eum permanebunt, quia iſta ſunt in quibus tota lex pendet, & prophetę. Talis etiam ſic figuratus & mutatus a nube ſplendida, ideſt a lumine cæleſtis gratiæ & gloriæ obumbrabitur, & filius Dei dilectus merito vocabitur & ut audiat ab alijs in Dei ſpiritualem filium eligetur. Hic eſt inquit filius meus dilectus in quo mihi bene complacuit &c. Quia re uera tales merentur filij Dei nuncupari, & quando aliud prædicant vel mandant ab aliis deberẽt audiri, & ſi prælati fuerint eis obediri. Vnde Io. 2. Quęcunque vobis dixerit facite &c. Et alibi. Exo. 23. Obſerua eum & audi vocem eius &c. Si enim moderni prædicatores eſſent & a turbis & a ſęcularibus negocijs ſegregati, & in mõtem contemplationis eleuati per ſpiritualem conuerſationem & a communibus moribus hominum exaltati &cæt. profecto a ſecularibus audirentur, & verba eorum & prędi-
B cationes libentius implerentur, ita quod ibi dicerent illud Abac. 3. Domine audiui auditum tuum & timui. Tunc pro certo Petrus Iacobus & Ioannes, ideſt ſocij & vicini ipſorum ſanctitatem & gloriam videntes poterunt dicere, Domine bonum eſt nos hic eſſe, quia in ſocietate talium gloriabuntur adeſſe, & tria tabernacula ſe velle facere dicent, inquantum ſanctę trinitatis fidem ipſorum prędicatione cognoſcent. Domine inquit Petrus bonum eſt nos hic eſſe, faciamus hic tria tabernacula. ¶ Vel dic, quod illi qui ſunt Petrus. i. agnoſcentes per diſcretionem & ſapientiam. Iacobus, ideſt ſupplantantes diabolum mundum & carnem per humilitatem paupertatem & continentiam. Ioannes, ideſt gratioſi per puritatem & innocentiam, digni erunt cum Chriſto montem aſcendere paradiſi & ipſum contemplari ſpiritualiter & videre. Eſa. 33. Regem in decore ſuo videbunt. ¶ Vel dic quod iuſti debent in ſemetipſis Chriſto qui interpretatur vnctus, ideſt pietati Moyſi legislatori, id eſt veritati: Helię qui achab reprehendit, & prophetas baal occidit, ideſt iuſtitiæ & veritati tria tabernacula præparare. ſ. pietati in affectu ſeu in concupiſcibili veritate, in intellectu ſeu in voluntate, iuſtitiæ vero in iraſcibili debent domicilium dedicare & tunc poterit dici illud Pſalmiſ. 83. Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum &cæte. Quidam puer oblatus eſt Chriſto vt ſanaretur, erat enim ſicut dicitur lunaticus vide Mat. 17. de didrachma. Illi qui tributum ſiue didrachma recipiebant de ſingulis pro humanis conqueſti ſunt Petro de Chriſto eo quod non ſolueret cenſum illum. Quo comperto Chriſtus Petrum ire ad mare & hamum mittere præcepit, & ſtaterem in ore primi piſcis ipſum reperturum prędixit, quẽ pro ſe & pro Petro ne ſcandalizarentur exactoribus iuſſit dari. Nunc inquit ne ſcandalizemus eos vade ad mare, & ſtaterem quem in ore primi piſcis reperies da eis pro me & pro te. ¶ Iſta poſſunt allegari exemplariter quod multa pro euitando ſcandalo ſunt faciẽ- C
da, quæ alias fieri non deberent. Conſtat quod Chriſtus tributo non erat obnoxius. & tamen ne ſuſcitarent ſcandalũ fieri voluit tributarius. Homo enim quantuncunque ſit liber aut nobilis debet quandoque contra libertatem dignitatem aut nobilitatem propriam diſſimulare & facere, vt ſic ſcãdalum & aliorum offendiculum valeat euitare & ne cauſas litium vel diſcordiarum poſſit ſi ſecus faceret ſuſcitare. Vnde dicitur. Math. 18. Ve enim homini illi per quẽ ſcandalum venit. ¶ Vel dic quod Chriſtus vel Petrus qui pecuniam non habebant. deſignant pauperes, & maxime religioſos. Piſcis vero qui ſtaterem in ore habebat, mundi diuites ſignificat qui in mari huius mundi vagantur diuitias & pecunias accumulant, quandoque igitur Chriſtus & Petrus, ideſt religioſi & pauperes indigent pecunia & maxime quando habent ſoluere naula aut dona vel tributa ad piſces, ideſt ad diuites cum hamo humilis piſcatiõis & ſupplicationis recurrunt, pro certo ipſi diuites ſæculares dãt pro eis ſoluere & pro tranſeundo periculo vel euitando ſcandalo neceſſaria miniſtrare, in hoc ipſi piſces, ideſt mũdi diuites & voluptuoſi, Chriſto & ſuis pauperibus proſiciũt, quia loco & tempore ſuis pecunijs & diuitijs ipſis neceſſaria prouident. Io. 2. Sicut de piſce legitur qui ionam piectum in mare recepit & eum ad littus ſanum & ſaluum detulit & eiecit. Igitur bono diuiti dicitur illud Pſalmi. 9. Tibi derelictus eſt pauper &cæt.

Capitulum decimumoctauum. Textus. In illa hora acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum dicentes, Quis putas. Moralitatum. Cap. 14.

HIc ponitur de illo puero propoſito maioribus in exemplo qui dicitur fuiſſe Marcialis, quem dominus aduocans ſtatuit in medio eorum & dixit. Quicunque humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte, hic maior eſt in regno cælorũ &cæ. ¶ Hoc poteſt adduci ad hoc quod Chriſtus diligit innocentiam & humilitatem & quomodo ipſe zelat pro pauperibus & ſimplicibus dicẽs. Qui recipit paruulum vnum talem, me recipit, & qui ſcandalizat &c. ¶ Dicitur hic quod qui centum oues habebat per- D
didit vnam qui relinquens nonaginta nouem in deſerto & vadit illã quęrere q̃ errauit. Et alibi dr̃ Lu. 15. Et cũ inuenerit eam imponit in humeris ſuis gaudens & conuocans amicos ſuos, & gaudent quamplurimi ſuper illam. Sic inquit: gaudium eſt angelis ſuper vno peccatore pœnitentiam agẽte, quam ſuper nonagintanouem iuſtis qui non indigent pœnitentia. Non enim eſt voluntas apud patrem veſtrum, vt pereat vnus de puſillis veſtris. ¶ Iſta exponuntur de angelis & hominibus: In principio enim habebat Deus centum oues, ideſt angelos & homines quia, ſcilicet nonagintanouem qui conſtat ex nouenario in ſeipſo multiplicato, angelos ſignificant qui in nouem ordinibus ſunt diſtincti. Vnus vero reſtans numerus humanam naturam deſignat, quia ab illo vno homine tota proceſſit. Videns igitur Chriſtus ouem vnam de grege ſuo perditam & errantem, ſ. humanum genus dimiſſis nonaginta nouem ordinibus angelorum in deſerto paradiſi venit in hunc mundum perſonaliter quęrere ouem iſtam, ſcilicet humanam naturam quã ſuis humeris per beatam incarnationem impoſuit & ad deſertum paradiſi cum angelis reportauit, & amplius ſuper inuentione & ſaluatione eius ad literam gauiſus eſt, quam ſuper nonagintanouem, id eſt ſuper nouem angelorum ordines quos, ſcilicet non aſſumpſit. Multo enim plus videtur homines quam angelos dilexiſſe & de ſalute eorũ amplius lętatus fuiſſe. inquantum humanam naturam non angelicã legitur aſſumpſiſſe, dicens illud Prouc. 8. Deliciæ meæ ſunt cum filijs hominum &c. ¶ Vel ſi uis dic iſta ad oſtendendũ quantum gaudium eſt Deo & angelis eius ſuper cõuerſione hominis peccatoris. ¶ De vno ſeruo nequam hic agitur qui debebat regi decem milia talenta, qui cum non haberet vnde ſolueret quę debebat, iuſſus eſt cum uxore & filijs

venun-

Evenundari, & omnia quę habebat diſtrahi vt pecunia ſolueretur. Verũ quia ſeruus iſte ad pedes dñi ſupplex procidit & dilationem popoſcit. Patiẽtiã inquit habe in me & oĩa reddã tibi. Dñs miſertus eius nõ ſolũ ei dilationẽ dedit, immo totũ debitũ relaxauit. Iſte tñ ſeruus dimiſſus cuidã ſeruo q debebat ſibi centũ denarios, ſimile facere noluit, qn immo cũ dilationẽ peteret, ipſum tñ in carcerẽ donec redderet debitũ alligauit. Rex vero audiẽs hoc reuocat ſeruũ & ſuam impietatem increpans ſic perorat. Serue nequam omne debitum dimiſi tibi, quia rogaſti me, ideo oportuit te miſereri cõſerui. Iratus igiť rex ipſum carcerib. tradidit donec vniuerſum debitũ redderet, & ipſum verberib. condẽmnauit. Iſta parabola ſaluatoris exponiť per ſeipſum & ad hoc principaľr vř tendere, q illud q aliquis vult ſibi fieri alteri debet facere & qui a Deo vel plato relaxari deſiderat, debet iſtos q ſibi ſunt obnoxij relaxare & ſuis iniuriatoribus miſericordiam petentibus indulgere. Vnde dř. Eccl. 28. Dimitte proximo tuo nocenti te. & alibi: Dimitte & dimittetur vobis. Lu 6. Cuius tamen fit cõtrariũ, quia multi ſunt ſicut ſeruus iſte, qui bene voluit q ſecum agať miſericorditer ipſi vero nõ cum alijs agere volunt niſi crudeliter. Volunt. n. quod ipſis miſericorditer indulgeatur, & tamen ſi quis eis aliquid debeat vel aliquam iniuriam faciat nolunt quieſcere quin lædatur. Conſtat enim quod rex omnium Deus cuilibet condonat, cuilibet parcit & remittit, & crudeles & mali alijs ſuis debitoribus vel iniuriatoribus non remittunt, ſed potius crudeliter punire vel exigere cuncta volunt, ſicut ad literam patet de multis qui in infirmitate poſiti ſibi ſpiritualiter poſtulant & ſupplicant a Deo miſereri & tamen quando ſanant ſolet contra alios impie debacchari. Vnde Eccl. 28. Homo homini reſeruat iram & a Deo quærit medelam. In hominem ſimilem ſibi non habet miſericordiam, & de peccatis ſuis deprecatur. Ipſe dum caro ſit reſeruat iram, & propitiationem quęrit a Deo. Sed pro certo rex Chriſtus contra tales ingratos finaliter ſurget, & eos tortoribus infernalibus tradet, dicens. Serue nequam, nonne oportuit te miſereri conſerui tui ſicut & ego &cæ. Et iterum: Iudicium ſine miſericor-
F dia fiet illi qui fecerit miſericordiam. In 19. cap. ponuntur multa, quæ quia expoſita per ſaluatorem videntur, ideo tranſeo ad alia.

Capitulum vigeſimum. Textus. Simile eſt regnum cælorum. Moralitatum.

Capitulum 15.

Quidam paterfamilias habẽs vineam exiuit primo mane conducere operarios in eadem vinea: conuentione autẽ facta de denario pro labore diurno hora prima quoſdam in vineam miſit, tandem hora tertia atque meridiana alios & alios in foro reperit & omnibus idem promittens pręcium ad vineam deſtinauit. Finaliter hora nona alios reperiens ocioſos & ipſos pro eodem pręcio in vinea cum alijs collocauit dicens. Quid ſtatis hic tota die ocioſi? Dicunt quia nemo nos conduxit. Ite & vos in vineam meam & quod iuſtum fuerit & cæter. Veſpere autem facto procuratorem ſuum miſit operarios vocare & mercedem reddere, pręcipiens a nouiſſimis incipere, & tantum vltimo ſicut primo dare. Cum igitur ſinguli ſingulos denarios accepera nt, qui primo venerant arbitrati ſunt quod plus accepturi eſſent. Quod cum non fieret murmurabant contra patrẽfamilias dicentes. Hi nouiſſimi tantum vna hora fecerunt & pares nobis illos feciſti, qui portauimus onus diei & æſtus. Quibus dominus vineæ in hæc verba reſpondit: Amice non facio tibi iniuriam ex denario diurno conueniſti mecum. Tolle quod tuum eſt & vade quia volo & huic dare ſimiliter. Et ſubiũgitur hic, q ſic erunt nouiſſimi primi, & primi nouiſſimi. ¶ Iſta parabola poteſt applicari ad multos motus & modos fortunæ ſiue occultæ Dei prouidentiæ. Iſta. n. hñt vnũ iudiciũ in quo nõ eſt rõnẽ inuenire oñſ. Sic volo, ſic iubeo, ſit p rõne voluntas. Ille. n. qñq; dat tantum parum merito ſicut benemerito & quandoque citius ſoluit vltimo veniẽtem, tardius vero quam amplius laborantem, quia etiam vt in mũdi curſu videmus, nouiſſimi efficiuntur primi & primi nouiſſimi, quia qui amplius in vinea eccleſię laborauerunt, & primo ſolui beneficiati pręmiari meruerunt, aliquotiens poſtponuntur. Illi vero qui parum vel nihil fecerunt, ſ. adulatores, cõſanguinei, qui vltimi eſſe debuerant, pręponũtur. ſicut videmus in curijs dominorum vbi ſemper ſolent præ diligi magis noui. Vnde dicitur. Leu. 26. Nouis ſuperueniẽtibus vetera proijcietis. Vnde quando illi benemeriti conquerentur de ſuis ingratis dominis, vel etiam de fortuna dicentes ſe diutius laboraſſe et nihil vltra alios recepiſſe dicentes illud. Per totam noctem laborantes nihil cepimus. Lu. 5. Videtur quod iſta eſt reſponſio eorum, quia. f. mali plati vel domini dicunt. Nonne ex denario diurno conueniſti mecum, i. nonne ſufficit tibi quod veſtes & cibos habueris, & remittunt eos quandoque vacuos & ſine honore dicentes. Tolle quod tuum eſt & vade, volo enim huic nouiſſimo dare ſicut & tibi. Fortuna enim illud idem reſpõdet de ipſa conquerentibus. An, inquit non licet mihi facere q volo, ſ. de bonis meis, Volo huic qui nihil fecit tantum dare ſicut tibi qui ſatis meruiſti. Tolle quod tuum eſt & vade. Quaſi diceret. Nihil habes tuum niſi quod volo dare ſicut dicit apoſtolus. Rom. 11. Si ex operibus, iam non eſſet grã. 1. Tim. 6. Et alibi nihil tulimus in hunc mundum &c. ¶ Vel allega contra quoſdam pompoſos dominos qui hora prima, tertia & nona quot inuenerunt famulares, tot in domibus ſuis recipiunt, & de familia ſua faciunt. Ite, inquiunt, & vos in vineam meam ſed in ſero, i. in fine omnes æqualiter pręmiant, quia parum aut nihil ab eis reportant, tolle, inquiunt, quod tuum eſt, & vade: Sicut iſti ſeruitores faciliter recipiunt, ita faciliter reijciunt, & parum ipſis de lucro tribuunt. Vel dic quod paterfamilias eſt Deus, cui æterna prædeſtinatio ad vineam. i. ad eccleſiam vel fidem vel ad alios ſtatus alijs vocauit temporibus, quia. ſ. quoſdam hora prima, i. in pueritia, alios hora tertia, i. in iuuentute, alios hora nona, i. in ſenectute ad fidem vel ad pœnitentiam vocare non ceſſat, quibus denarium diurnum, i. vitæ ęternæ pręmium promittit generaliter & diſpenſat. iſta tamen eſt veritas occulta illius patrisfamilias ſententia vel iuſtitia & prouidentia, q non ſemper plus & prius laborantes alijs pręferuntur: immo qñq; fit q vltimo conuerſi & minus in
H prima facie parent meriti, ad cę ſi pmiũ pponunť, ſicq; fit q primi nouiſſimi ẽt aliquotiens habeanť. Patet. n. q illi q vltimo cõuertunt ad dñm, frequentiori ſtudio qñq; antiquiores in meritis, & p cõſequẽs in pmijs antecedunt. Patet ẽt q gentiles vltimo ad dñm cõuerſi qui diutiſſime ocioſi extiterant cũ nullus eos ante apľos conduxiſſet, iudæos qui a pri ncipio fideles extiterãt fide & motib. ad gloriã preuenerunt. Patet inſuper qđ ſubditi ſuperiorib. ſęculares eccleſiaſti cis & laici ſacerdotibus & religioſis qñq; meliores exiſtunt & ſic nouiſſimi primi fiunt. Qñq; ẽt occulto Dei iudicio boni cadunt, impij conuertunť, & in aliorũ gloria ſuccedunt. Vñ. Iob. 34. perdidit multos & innumerabiles & regnare faciet alios p eis. De quib. non pñt conqueri priores qa cũ fides grã & glĩa nõ ſint ex meritis noſtris ſed ex Dei miã. iuxta illud Ad Ti. 3. Nõ ex opib. iuſtitiæ q fecimus nos, ſed ſm magnã miam tuã ſaluos nos fecit. Nulli facit Deus iniuriã ſi alteri alterũ anteponit, pp q dicit non facio tibi iiuriã, volo huic dare ſicut & tibi. Accipe q tuũ eſt. Et hoc ſicut dicit Apľs. Ro. 9. Nõ eſt volẽtis neq; currentis ſed dei miſerentis. ¶ Vel expone ſicut exponit Gregorius de illis q ĩn mũdi principio & in fine cõuertunť ad fidẽ q tñ primis et vltimis ſp paterfamilias Deus paratus eſt dare mercedẽ. Vñ Petrus in aurora dicit. Qui venit extremus diſpẽſatorẽ vocãte, tãtũdẽ recipit ſicut q venerat ante. Sic Deus omnes q qõq; venim⁹. Aggrediamur opus certi de munere ſum⁹. ¶ Vel dic q moraľr vinea et aĩa operarii ſunt ſenſus & affectus qui ad operandũ dñt mitti, & ſi ocioſi fuerint dñt icre pari. Et ſi oẽs ſimul habere nequeant, ſaltẽ vnus poſt alium dẽt paulatim ad virtualẽ operationẽ incitari pmiũ ẽt ęternæ retributiõis cũctis dabiť. qñ in ſero in fine ſæculi noſtris ſenſib. æterna gloria cõcedit. ¶ Hic habes q diſcipulos inter ſe qrẽtes qs eorũ videreť maior in regno cęlorũ, dñs ad humilitatẽ reducit, ſed de hoc nihil ad pñs. Hic dř q duo cæci qui pęnes viã mendicantes ſedebant audito q Ieſus Nazarenus

A zarenus tranſiret inceperunt fortiter clamare. Fili Dei miſerere noſtri. Cūq; turba eos increparet ne tacerēt, illi multo magis clamabant, miſerere. Quod vt Ieſus agnouit, oculos ipſorū tetigit, & viſum eis reſtituit, qui ſtatim ipſum cū alijs ſecuti ſunt. Marc. 10. Aduerte tñ quod Marcus & Lucas non ponunt niſi vnum. Lu. 18. Et forte vnus erat alteri formoſior, idō ibi de alio ſubticetur. ¶ Allegorice duo cæci ſunt duo populi iudæi & gentiles, qui cæci ſunt p ignorātiā ſedentes per pigritiā, mēdicantes p auaritiā, ſecus viā per inanis glorię apparentiā, & per mūdi negociorum cōplacētiā, merito eſſe dicebātur. Chriſtus. n. nō obſtante turba ſacerdotum & phariſeorū, illos per fidē illuminauit, & illos duos populos, ſeu multos de ipſis, per gratiā ſuā tetigit, & ad ſequendum ſe per fidē & bonā operationē induxit. Mat. 9. Vnde de duob. fratrib. quos vocauit Ieſus de naui, dr̄ qd̄ relictis retib. & patre ſecuti ſunt eū. ¶ Vel dic q̄ hō dū eſt in vita, pōt dici cæcus ſecus viā mendicans. Expone vt ſupra. Et ideo iſte quando audit Ieſum tranſeuntem, & ſibi appropinquantem, i. quando videt quod nunc eſt tempus merendi, & quod nunc eſt nobis danda poteſtas Chriſtum & eius miſericordiam inueniendi, ſtatim cum clamore orationis & confeſſionis debet ad eum recurrere, & illuminationis ſpiritualis, ſ. gratiæ & influentiæ beneficiū implorare. Quid vultis (loquit) vt faciam vobis? Dn̄e (inquiunt) vt aperiātur oculi noſtri. Pſal. 12. Illumina oculos meos &c. Quinimmo etiam ſi talis videt, q̄ turba præteriens, i. tentationum, phātaſmatum, cogitationū & ſpaliū ſollicitudinū tumultus & mundi negociorum anfractus ipſum increpet, & a clamore confeſſionis vel orationis ipſum impediat vel retardet, ipſe tamen multo magis debet inſiſtere, illius turbæ impetū non curare, & a Chriſto miſericordiam implorare, dicens. Miſerere mei fili Dauid. Et pro certo ſi dominus viderit ipſum clamantem, & in illo clamore perſeuerantem ipſum illuminabit & tanget per gratiam & veram cognitionem, cæcitatem peccati & ignorantiæ ſibi tollet, ita quod p bonam operationem & diſcretionem poſt Chriſtum imitādo ſequetur & curret, dicens illud. Mat. 8. Magiſter ſequar te &c. Hic ponitur petitio matris filiorum zebedei, ſed vide infra in euan. Mar. 10. De ingreſſu domini ſuper aſinam vide Luc. 19. De euerſione menſarum & eiectione colūbas vendentium vide in euang. Ioann. 2.

B

Capitulum vigeſimumprimum. Textus. Et cum appropinquaſſet Hieroſolimis & veniſſet betphage. Moralitatum. Cap. 16.

Cum ſemel Chriſtus eſuriret, & ficum prope locum conſpiceret, iuit ad eam, ſi quid forte fructuum in ea reperiret, qui tamen non fructus ſed folia reperit, non enim erat tempus ficuum. Mat. 11. Ideo ficū continuo maledixit, dicens. Nunquam ex te fructus naſcatur, & ſtatim aruit ficus, ita quod nunquam amplius fecit fructū. ¶ Iſta ficus poteſt verboſos homines ſignificare, qui folijs verborum abundant, fructum tamen operis & efficaciæ nō habent. Regulare. n. eſt, quod vbi eſt verboſitas & iactantia & elatio maior, ibi operis & efficaciæ nec non diuitiarum & amicitiæ ſolet copia fieri minor. Vñ in Prou. 14. Vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas &c. Quia qñ Chriſtus eſuriens, i. qñ aliquis indigens ad tales currit, & fructus alicuius ſolatij vel auxilij in eis inuenire ſe credit, ſatis folia i. promiſſiones & iactantias reperit, fructū vero nullū inuenit. Qd̄ de hypocritis eſt verū, in qb. ſola verborū & foliorū vanitas, & ſolus cōuerſationis viror: nullus aūt bonę operationis fructus inuenit. Quapp tales infructuoſi a Deo maledicunt, & virore ſuæ exterioris conuerſationis fictę ſiccātur, & ariditate paupertatis dānant. Verboſi. n. & vani amici mereut areſcere, & virorē ſuę cōuerſationis pdere ſpūalr. Vñ dr̄. Mar. 11. Rabbi, arbor cui maledixiſti, aruit. Bona. n. conuerſatio ſine bona vita nō pōt durare, ſed cito deficere. Iuxta illud, Natū aruit, qa nō habebat humorē. Lu. 8. Vnde Sen. de moribus ait. Nunquā bonæ honeſtatis lōga eſt ſimulatio. ¶ Hō qdā habuit duos filios, & primo dixit, vade operari in vinea meā. Qui rñdit patri, nolo, tādē vero pnīa ductus iuit. Poſtea pater iuit ad alterū, & ſiſr dixit, q̄ rñdit, eo dn̄e, & tō non iuit. Quis igit horū (quærit dn̄s) fecit volūtatē patris. Rñſum eſt q̄ primus. Et Chrs ex hoc cōtra principes ſacerdotū dixit, quod publicani & meretrices pcedēt eos in regno Dei. Venit. n. (inquit) Ioannes in via iuſtitię, & nō credidiſtis ei, & pctōres vero & meretrices crediderūt ei. ¶ Iſtā igit ſaluator noſter parabolā exponit. Vr̄. n. ſupponere q̄ paterfamilias eſt Deus, qui duos filios habuit in mūdo. i. duo gn̄a ſubditorū, primos & ſcd̄os, ſ. eccl̄iaſticos & laicos, quos ambos ad laborandū & ad bene operādū in vinea ſua. i. in eccleſia vel in aīa conuocat, & ad hoc vtrunq; ſm maius & minus ordinat. Primo tñ populo eccleſiaſtico iſta pcipit. Scd̄o. ſ. ſeculari & laico loquens. Mat. 20. Ite in vineā meā, & q̄ iuſtum fuerit dabo vobis. Sed vere magna eſt differentia in iſtis, qa primi dicūt & nō faciūt, ſcd̄i vero non dicunt, & qñq; tñ faciūt. Conſtat. n. q̄ multi ſunt eccleſiaſtici, qui pmittunt & dicūt ſe velle in vinea Dei laborare, & hoc poſſiſſime in ſuſceptione ordinis vel beneficij, vbi tā publice q̄ occulte ſe obligant ad laborē, & ad bonorum operū exercitiū & culturā, quia iſtis vr̄ dictum illud apl̄i. 2. Ti. 2. Labora ſicut bonus miles Chriſti. Et tamen iſti ſunt q omnino nihil de pmiſſis faciunt, ſed q̄ Deo vouerunt ptermittūt. Vñ Mat. 23. Dicūt. n. & non faciunt. Econtra alij ſunt ſeculares, & alij magis leues, q prima facie mādato dn̄i cōtradicunt, & qñ eis aliquid iniūgit lingua & motib. totū ſpernunt. Hier. 2. A ſeculo confregiſti iugū, dixiſti, nō ſeruiā. Et tñ iſti ad cor reuerſi, multa bona opera faciunt, & contra illud q̄ promiſerant, bona agunt, qa ſæpe ſit q̄ ſeculares qui leui & ſeculari conuerſatione vñr Dei patris mandata contemnere, & tñ faciunt plura bona quā illi qui ex promiſſione tenentur facere facta magna. Eccleſiaſtici. n. habent verba & nō opera, ſeculares vero habent opera & non verba; & ideo iſti & non primi dicuntur facere diuina præcepta, cū plus placeret dn̄o bona opera quam promiſſa. Ideo bene dr̄ iſtis, quod peccatores & meretrices ipſos præcedēt in regno Dei, quia ſeculares qui peccatores vñr prima facie eliguntur. Illi vero qui iuſti credi fuerant, reſpuentur. Vñ dr̄. Mat. 8. Multi venient ab oriente &c. Et ſequit. Filij aūt regni eijcient foras. ¶ Vel ſi vis allega illud generaliter q̄ plus ſunt attendenda opera quā verba &c. Io. dr̄. Io. 10. Operib. credite, vide ſupra li. 14. c. 22. vbi iſta figura ad litterā exponit. ¶ Hō erat paterfamilias q plantauit vineā, & ſepi circundedit eā, & fodit in ea torcular, ędificauit turrim, & collocauit eā agricolis, & peregre profectus eſt. Cū adueniente tempore fructuum ſeruos ſuos miſiſſet ad vineam agricolæ ipſos diuerſis ſupplicijs affecerunt, & cum iterum miſiſſet alios ſimiliter peregerunt. Qui cum vltimo filium mitteret dicens. Forſitan verebuntur filium meū, ipſum et occiderunt, & eū extra vineam proiecerunt dicētes. Hic eſt hæres, venite occidamus eū, & erit noſtra hereditas. Iſte paterfamilias finaliter ad vineam ſuā veniens, iſtos operarios perdidit, & vineā alijs locauit. Vñ dr̄. Malos male perdet, & vineā ſuā locauit alijs agricolis. ¶ Illud exponunt doctores allegorice, dicētes q̄ paterfamilias. i. Deus a principio plantauit quādā vineā. ſ. ſynagogā. Eſ. 5. Vinea dn̄i ſabaoth domus Iſrael eſt. In iſta. n. fodit torcular, i. ciuitatē hierſm, in qua botrus cypri fuit cōpreſſus, turrē, templū & ſeptē ei circuīdedit, i. diuinæ legis munitionē & ambitū. Eſa. 5. Plātauit vineam electam, lapides elegit ex ea, fecit torcular & ædificauit turrim ipſamq; agricolis, i. filijs Iſrael & iudęis locauit, qui Abraam & Moyſi legem, i. cerimonias ordinauit, & iudęos in hieruſalem, i. in terra promiſſionis locauit. Ab eis etiam profectus eſt quando data lege ſuis arbitrijs ipſos dereliquit. Vnde tradidit ſeruis ſuis bona ſua, & profectus eſt ſtatim. Sed iſti agricolę a principio peſſimi & rebelles fuerunt, quia ſeruos Dei quos pro fructu bonorum operum reportando mittebat ad vineam multipliciter offenderunt, ſicut patet, quia Moyſen exacerbauerunt, & de regno ſuo Dauid expulerūt Eſaiā ſerra lignea ſecauerūt, Hieremiā in ęgypto lapidauerunt. Ezechiel in babylone excerebrauerunt, amos vecte perforauerunt &c. Vnde dr̄. Matt. 23. Ecce ego mitto ad vos prophetas ſapientes & ſcribas &c. Finaliter miſit filium ſuum Ieſum Chriſtum, quē nihilominus

C

D

minus

Eiectum proiectum extra vineam, i. extra hieruſalem occiderunt, ipſumq; & fidem eius reſpuentes, hęreditatem eius ſe habituros perpetuo crediderunt inquantum .ſ. fidem Chriſti ipſo mortuo extinguere putauerunt, & ſectam ſuam in ęternū duraturā, & ipſos in hierſm manſuros ſe arbitrati fuerunt. Mat. 21. Venite (inquiunt) occidamus eum & noſtra erit hæreditas. Et alibi. Ioann. 11. Ne forte veniant romani, & tollant noſtrum locum & gentem, expedit vt moriatur homo. Sed eorum opinio facta eſt irrita, quia eo quod hæreditatem Dei, ſcilicet terram iuda ſe habituros crediderūt per Chriſti mortem, potius perdiderunt eandem, quia .ſ. paterfamilias Deus perdidit iſtos iudęos, & eos per romanos vendidit & diſperſit, vineam ſuam, i. eccleſiā & fidem alijs agricolis, i. gentibus ad fidem conuerſis tradidit, iſtos vero repudiauit & in infidelitate dimiſit. Igitur bene concludit ibi. Auferetur a vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum eius. ¶ Vel dic myſtice quod vinea domini eſt eccleſia, in qua Deus a principio poſuit torcular, idest memoriam dominicę paſſionis, turrem, idest altitudinem contemplationis. ſepem, i. tuitionem paſtoralis protectionis. Hie. 2. Ego plantaui te vineam meam electam, omne ſemen verum, qui agricolis, i. Chriſtianis viris & eccleſiaſticis ipsā colendam tradidit, & inde fructum bonorum operum expectauit, pro quibus habēdis ſeruos ſuos ſcripturam legis pſalmiſtarum & prophetarum, vltimo vero filium ſuum miſit, ſ. doctrinam filij ſui euangelicā. Iſti enim ſunt Chriſti ſerui ſpirituales, qui ad vineam eccleſiæ mittuntur, vt per eos fructum bonorum operum reportent. Sed re vera iſti agricolę iam omnes iſtos expulerunt & occiderunt, quia eccleſiaſtici legem per prophetias & euangelia; diuinā ſcientiam & gratiam hodie quaſi penitus deiecerunt. Noſtra (inquiūt) erit hęreditas, quia hęreditatē eccleſię ac ſi eſſet ſuum proprium patrimonium ſibi appropriant, & ſe non eſſe agricolas, ſed dominos putant, Eze. 36. Dederunt terram meam ſibi in hæreditatem. Et ideo pro certo (ſicut iam vidimus) dominos illos agricolas. i. viros eccleſiaſticos diuerſimode diſperdit, & propter peccata eorum vineam eorum eccleſiæ alijs agricolis, i. ſæcularibus tyrannis ipſam diripiendam tradidit. Eſa. 5. Auferam ſepem eius, & erit in direptionem. ¶ Vel dic quod iſta vinea eſt anima, cuius cultores ſunt ſenſus & affectus, quia debitum ſuum nō faciūt
F nec fructum bonorū operum Deo reddunt, ſed ſeruos eius i. bonas inſpirationes ſtrangulant & repellunt filium eius, idest Chriſtum, et eius gratiam in ſeipſis interficiunt. Ideo finaliter iſti perduntur, & vinea, idest anima ab alijs agricolis, idest a vitijs & demonibus occupatur. Pſalmiſt. 79. Deſtruxiſti maceriam eius, & vindemiant eam omnes prætergredientes & exterminauit eam aper de ſylua & cætera. De lapide reprobato vide ſupra ſecūdo regum quinto: in fine.

Capitulum vigeſimumſecundum. textus. Simile factum eſt regnum cælorum homini regi qui fec. Moralitatum. Cap. 17.

Rex quidā fecit filio ſuo nuptias & miſit ſeruos ſuos hora cenę dicere inuitatis vt venirent. Quib. nolentibus, miſit alios ſeruos dicere. Ecce prandiū meum paraui, tauri & altilia mea occiſa ſunt, & omnia parata venite ad nuptias. Inuitati vero noluerunt venire: ſed alius in villam ſuam, alios ad negociationem ſuam abijt. Quidam autem ex eis ſeruos ſuos tenuerunt, & affectos cōtumelijs occiderunt. Quod audiens rex, miſſis exercitibus ſuis perdidit homicidas illos, & mittens ſeruos ſuos alios conuocat dicens. Nuptiæ paratæ ſunt, ſed qui inuitati erāt, non erant digni. Ite igitur ad exitus viarum, & quoſcunq; inueneritis vocate ad nuptias. Serui autem abeuntes congregauerunt bonos & malos, & impletę ſunt nuptiæ diſcumbitium. Intrauit autem rex vt videret diſcumbentes & vidit ibi hominem non indutum veſte nuptiali, & ait illi. Amice quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc rex miniſtros vocauit, & eum in tenebras exteriores ligatis manibus & pedibus mitti iuſſit. Ibi inquit erit fletus & ſtridor dentium. Multi G enim ſunt vocati &c. ¶ Iſta exponuntur allegorice de gentilibus & iudæis. Conſtat enim quod rex Deus filio ſuo vxorē, i. humanā naturā duxit, & ea hoc nuptias & ſolennitatē fidei catholicę, & congregationem eccleſiæ catholicę celebrauit. Ad quod conuiuium primo iudæos vocauit nuia. ſ. huius fidei fieri participes ipſos præ alijs ordinauit. Apoſtolus Rom. 2. Iudæo primum & gręco. Omnia parata ſunt, dixerunt ſerui. i. prædicatores & apoſtoli, tauri & altilia occiſa ſunt, i. Chriſtus & prophetę & martyres pro fide ſunt mortui. Acſi dicerent. Omnia fidei teſtimonia & myſteria parata ſunt, venite ad nuptias, i. ad incarnationis fidē. Eſa. 55. Omnes ſitientes venite ad aquas. Sed re vera iſti ad nuptias venire noluerunt, ſed potius ad villam ſuam, i. ad ſynagogam per incredulitatem abierunt, & multos de ſeruis Chriſti & prædicatoribus occiderunt, i. Iacobum Stephanum & multos alios, ideo rex noſter Deus patet miſſis exercitib. ſ. romanorum, illos perdidit & deſtruxit, & eos indignos nuptijs. i. ſalute & fide chriſtiana iudicās, ſeruos ſuos prædicatores & alios conuocandos ad illas nuptias, i. ad incarnationis fidē miſit. Iō. dr̄ Act. 13. Vobis oportebat primum loqui verbum domini, ſed quia repuliſtis illud, & indignos vos iudicaſtis ęternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes &c. Iſti igitur prædicatores ad exitus viarū, i. ad gētiles q non erant in via ſalutis, ſed in exitu mittuntur, qui fidem recipientes ad eccleſiæ nuptias inducuntur inter quos boni & mali pariter concluduntur, ita quod diſcumbentibus tam bonis quam malis nuptię iam implentur. Vnde Iob. 3. Paruulus & magnus ibi ſunt &c. Sed re vera in fine ſęculi rex iſte Deus, ad ſuos fideles iudicandū, & ad diſcūbētes videndū ēt ad examinandū intrabit, & iſtos quos non indutos veſte nuptiali videbit, i. charitate ēt & gratia, æternis vinculis, carceribus & tenebris eos cōdemnabit, dicens. Amice quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialē, & quomodo in eccleſiam veniſti, & fidem chriſtianā ſuſcepiſti, cū veſtem nuptialē, i. charitatem & grām non acquiſiuiſti, ſed potius pctis & vitijs ſorduiſti? At ille ſtatim obmuteſcet, quia prohdolor peccator nullam excuſationem habebit, immo ſine reclamatione in tenebras ibit, vbi erit fletus & ſtridor dentium. Vnde Apoc. 16. Beatus qui cuſtodit pallium ſuum ne nudus ambulet. Et ſequitur. Multi ſunt vocati, pauci vero electi. Et quia omnes generaliter ad fidem H vocati ſunt, & tamen multi propter defectum veſtis nuptialis ad infernum deſcendunt propter quod conſulitur. Eſa. 52. Conſurge, conſurge hieruſalem, induere veſtimentis gloriæ ciuitas ſancta. ¶ Vel dic quod nuptiæ iſtę ſtatum ſignificant eccleſiaſticum in quo tauri & altilia, i. actiui & contemplatiui ſuis doctrinis & exemplis bonos antiquitus refecerunt, qui in fide Chriſti & in illo conuiuio, i. in eccleſię ſtatu mortui ſunt, ita q̄ in ſanguine ſuo vel bona vita ſtatū eccleſiaſticū fundauerunt. Quidā aūt ſunt qui ad illud cōuiuium venire renuunt, ſicut ſunt nobiles & auari qui magis negocia ſæculi & ſtatū ſęcularem quam ſtatū eccleſiaſticū eligunt & exquirūt. Vnde Iob. 30. Eſſe ſub ſentib. delicias computabant. Alij vero ad iſtas nuptias, id eſt ad eccleſiæ diuitias ardenter venerunt, ita quod iam diſcumbentibus, idest clericis religioſis & ſacerdotibus plenæ ſunt, in quib. boni & mali ſine dubio ſimul viuunt. Veruntamen quia nullus ad aliud conuiuium, id eſt ad eccleſiaſtica beneficia vel officia venire ſiue intrare debuerat niſi ſanctus, idest Deus in fine ſęculi illos qui ſine veſtu nuptiali, idest ſine gratia & conuerſatione ſpirituali vixerunt, redarguet, & eos in tenebras exteriores, idest in inferno recludet dicēs. Quomodo huc intraſti indignus, vbi nullus debet intrare niſi dignus, & tu es non habens veſtem nuptialem. Treno. 1. Vidit gentes ingreſſas ſanctuarium ſuum: de quibus præceperas ne intrarent eccleſiam tuam. Et ſic multi ſunt vocati, pauci vero electi. Quia multi intrant eccleſię ſtatum, pauci percipiunt paradiſi fructum, ſed potius infernales tenebras & luctum. ¶ Iudęi cum poſtulaſſent a Chriſto ſi liceret cenſum dare cæſari, iuſſit ſibi Chriſtus afferri numiſma cenſus. De quo cum ab eis poſtulaſſet, cuius imago eſſet & numiſmatis ſuperſcriptio. Et ipſi dixiſſent, cæſaris. Chriſtus reſpondit, dicens. Reddite igitur quę ſunt Cęſaris Cęſari & quę ſunt Dei Deo. Acſi diceret, quod illi debet reddi numiſma.

A di numiſma, cuius imago eſt impreſſa. ¶ Dic quòd cum duplex imago poſſit imprimi in numiſmate animæ humanæ chriſtianæ, ſ. imago Dei, quæ fit per gratiam, & imago Cæſaris, quæ dicitur à cedẽdo, & interpretatur poſſidens principia. i. figura diaboli, qui malorum princeps mundi poſſidet, & peccatorem cedit & damnat, quæ imago in animam imprimitur per peccatum. Sic eſt quòd illud numiſma .i. anima iſta illi domino finaliter redditur, cuius imago .i. figura per morum conformitatem in ipſa inuenitur, quia anima iuſta quæ in ſe imaginem Dei repræſentabit, Deo reddetur. Anima vero peccatrix cęſari. i. diabolo propter conformitatem ſimilitudinis offeretur. Apoc. 19. Qui acceperunt characterem &c. ¶ In. 23. ca. multæ redargutiones & maledictiones ponuntur, & multa etiam dicta moralia, quæ omnia per ſe patent. In ca. 24. vero multa de vltima tribulatione ponuntur, ſed vide infra in Luca. 17. vbi ponam. Lu. 21. ¶ In ca. 25. ponitur parabola de decem virginibus, ſ. quinque prudentibus & quinque fatuis, quæ ſponſo & ſponſę venientibus ad nuptias obuiam exierunt, & omnes iſtæ lãpades tenuerunt in manibus. Iſta tamen fuit differentia, quòd prudentes cum lampadibus oleum habuerunt, fatuę vero habuerunt lampades, ſed oleo caruerunt. Tandem igitur moram faciente ſponſo, cum omnes virgines dormiuiſſent, media nocte clamor efficitur. Ecce inquit ſponſus venit, exite obuiam illi. Quæ cum ſurrexiſſent, & lampades ſuas paraſſent, fatuę carentibus oleo dixerunt: Date nobis de oleo veſtro, quia lampades noſtrę extinguũtur. Quibus reſponderunt. Ne ſorte non ſufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes & emite vobis. Dum irent emere venit ſponſus, & quæ paratę erant, cum eo ad nuptias intrauerunt, & clauſa eſt ianua. Fatuę autem virgines venientes, ſuppliciter aperiri petierunt, dicentes Domine Domine aperi nobis. Sed eis dixit dominus. Amen dico vobis, neſcio vos. Concluditigitur dominus quòd quilibet debet eſſe paratus, quia neſcit quando veniet ſponſus. ¶ Iſtam parabolam nunquam poſſum ita bene exponere ſicut exponit per doctores, & ita dicamus ſecundum Auguſti. quod ſecundum alios magis notos. Decem virgines ſignificãt vniuerſitatem animarum fi
B delium, quæ pro eo decem dicuntur, quia obſeruantiæ decem mandatorum ſubiugantur. Iſtæ tamen memorantur eſſe bonę & malæ, prudentes & fatuę, quia de fidelibus animabus conſtat aliquas eſſe bonas, & aliquas malas, quæ tamen omnes quinque videntur, quia omnes tam bonæ quam malæ quinque ſenſuum paſſionibus ſubmittuntur, vel quia bonę quinque ſenſibus imperare, malæ vero eis ſeruire noſcuntur. Iſtę tamen inter ſe multum differunt, quia quamuis omnes lampades. i. exempla bona & ſplẽdorem aliqualem bonorum operum habeant, bonæ tamen oleum pię intentionis, & gratiæ & deuotionis cum lampadibus habent. Malæ vero licet exteriorem ſplendentem apparentiam habeant, oleo tamen pię intentionis carent, acceptis lampadibus, nõ ſumpſerunt oleum ſecum, ſicut maxime faciunt hypocritę, qui non curant habere veritatis nitorem, dum tamen habent exterioris apparentię ſplendorem. Contra quos tullius dicit: Quid prodeſt foris ſtrenue agere: Omnes igitur virgines. i. omnes animæ Chriſtianæ, tam bonę quam malæ ſperant ad nuptias agni .i. ad conuiuium paradiſi finaliter ingredi, omneſque expectant ſponſum. i. Chriſtum in reſurrectione vltima venturum, & nuptiarum introitum conceſſurum. Veruntamen quia nunc tardat, neceſſe eſt quòd iſti interim per mortem corporalem dormiant, & quòd tam boni quam mali debitum mortis ſoluant. Vnde dicitur. Mat. 26. Dormite iam & requieſcite. Finaliter tamen media nocte .i. ſubito & ex inſperato clamor tubę Angelicæ fiet, qui omnes dormientes & mortuos per reſurrectionem aduocabit, & ipſis aduentum iudicis patefaciet dicens. Ecce ſpõſus venit, exite de ſepulchris obuiam ei. Hieronymus. Semper ſonat vox (inquit) illa terribilis in auribus meis. Surgite mortui, venite ad iudicium domini. Tunc omnes tam boni quam mali ſurgent, & lampades ſuas, id eſt bona opera præparabunt & numerabunt & dicent, Domine in nomine tuo prophetaui &c. Veruntamen quia mali & hypocritę oleum rectę intentionis non habuerũt, ideo lampades ſuorum operum extinguentur, inquantum fructu & vtilitate omnimoda priuabuntur. Prouer. 24. Vnde Lucerna impiorum extinguetur. Iſtis igitur non proficiet, ſed iuſtis & ſa- C
pientibus dicẽt, date nobis de oleo veſtro .i. iuuetis nos virtute meritorum veſtrorum, quia tunc boni poterunt reſpondere. Ne ſorte non ſufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes & emite vobis &c. Acſi dicerent. Oleum meritorum noſtrorum non eſt tantum quod ad ſalutem nos & vos ſufficiat, ſiue ſufficere poſſit, ſed ite potius ad vendentes, & videte quid vobis proficient illi pro quorum captando fauore lampades & non oleum, id eſt opera vana ſine cõſcientia bona dum vixiſtis, in ſeculo habuiſtis. Acſi dicerẽt. Videte quid vobis proficit nunc vana gloria, vana laus & commendatio mundanorum. Et dicent. Vbi ſunt dij eorum in quibus habebant fiduciam: Surgant & opitulentur vobis. Deu. 32. Sed pro certo dum iſti volunt oleum bonæ conſcientiæ emere, id eſt dum incipiunt bonam conſcientiam habere, & de vanitate operum penitere, & tarde bonam conſcientiam quærere, ſapientes, & bonę quæ habeant oleum cum lampadibus, cum ſponſo Chriſto intrabunt nuptias paradiſi, & clauſa ianua paradiſi, id eſt excluſo tempore merendi, illi hypocritę, & fatuæ perpetuo foras ſtabunt, & in inferno dolentes, nunquam apertionem venię ſeu cœli ianuæ de cetero impetrabunt. Vnde Matth. 7. Non omnis qui dicit mihi Domine Domine, intrabit regnum cœlorum. Ideo oleo bonæ cõſcientiæ muniamur, & ſemper parati & in bono vigiles inueniamur, vt quacumque hora ſponſus Chriſtus veniat, cum ipſo ad nuptias inducamur. Eccle. 9. Omni tempore ſint veſtimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat. Omnibus dico, vigilate. ¶ Vel ſi vis dic quòd illud quod hic ponitur, quòd fatuę virgines pro eo quòd oleum non habebant, lampades ſuas extingui dicebant, poteſt contra hypocritas allegari, quorum lampades, id eſt quorum conuerſatio is ſplendor non poteſt diu durare, immo cum oleum bonæ conſcientiæ, intentionis & diuinæ gratiæ interioris iſtis deficiat, neceſſe habet cito extingui & deficere. Sen. Nihil quod ſimulatum eſt & fictum, poteſt eſſe diuturnum. Vnde Iob. 18. Nonne lux impij extinguetur: ¶ Vel dic, quod quilibet debet plus ſe diligere quam alios, quia charitas incipit a ſeipſo, vnde vbi homo non poteſt ſine ſui prę D
iudicio alteri ſubuenire, debet illum dimittere, & de ſua ſolummodo ſalute tractare exemplo prudentium virginum quæ dixerunt. Matth. 25. Ne forte non ſufficiat &c. ¶ Vel illa allega quòd ſemper debet quilibet eſſe paratus, pro eo quòd Chriſti aduentus eſt incognitus & incertus, vt quacumque hora clamor diuinæ vocationis inſonuerit, & ipſe Chriſtus per mortem decreuerit nos vocare, taliter paratos nos inueniat, vt cum eo poſſimus ad cœli nuptias introire. Matth. 24. Eſtote parati &c. ¶ Homo quidam peregre proficiſcens, vocauit ſeruos ſuos, & tradidit illis omnia bona ſua. Cap. 25. Et vni quidem dedit quinque talenta, alij vero duo, alij vnum, vnicuique ſecundum propriam virtutem, & profectus eſt ſtatim. Igitur qui quinque talenta acceperat, lucratus eſt alia quinque, qui autem duo acceperat, lucratus eſt alia duo, qui autem vnum abiens fodit in terram, & abſcondit pecuniam domini ſui. Cum igitur lapſo tempore rediret dominus, & poneret ratione cum ſeruis ſuis, audiens quòd vnus quinque & alius duo talenta lucrati fuerant, & quòd pecuniam ſuam multiplicauerunt, ipſos ſupra maiora conſtituit, & eorum diligentiam commendauit, dicens cuilibet. Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca &c. Intra in gaudium domini tui. Acceſſit autem qui vnum acceperat talentum, dicens ei, Domine ſcio quia homo durus es, metens vbi non ſeminaſti, & congregans vbi non ſparſiſti, & timens abij, & abſcondi talentum tuum in terram, ecce habes, quòd tuum eſt. Dominus vero negligentiam ſerui arguens, ipſum ex proprijs verbis condemnauit, dicens. Si inquit homo durus ſum, & meto vbi non ſemino, oportebat te pecuniam meam dare nummularijs, vt ſic & ego veniens recepiſſem, quòd meum eſt cum vſura. Illum fecit igitur talento commiſſo priuari, & illi qui quinque lucratus fuerat dari. Seruum vero illum tanquam pigrum & inutilem fecit in exteriores tenebras alligari, dicens. Habenti dabitur & abundabit. Illi autem qui non habet etiam quod habere videtur, auferetur ab eo. ¶ Iſta exponuntur ſerioſe per Gregorio in Hom. 9.

E ille homo qui peregre proficiſcitur, eſt ſaluator noſter, qui in ea carne quam aſſumpſerat, abijt in cœlum. Carnis enim locus proprie terra eſt, quæ quaſi ad peregrinandum ducitur dum per redemptorem noſtrum in cœlo collocatur. Vnde dicitur. Luc. 19 Homo quidam abijt in regionem lõginquam accipere ſibi regnum. Iſte igitur ſeruis ſuis .i. Chriſti fidelibus & chriſtianis tradidit bona ſua .i. gratias gratis datas, & vni dat quinque alij duo, alij vnum. Hoc eſt ꝙ vnicuique dat & diſpenſat gratias ſuas ſecundũ maius & minus, diuerſis diuerſimode pbet eas, quia ſicut dicit Apoſtolus .1. Cor. 12. Diuiſiones gratiarum ſunt idem autem ſpiritus diuidens ſingulis prout vult. Vult autem ꝙ de illis talentis ſuis quilibet negocietur, & ꝙ quilibet gratijs iſtis ſic vtatur, ꝙ lucrum & fructum virtutum & meritorum multiplex reportetur. Vnde Luc. 19. Negociamini dum venio. Et ideo quidam ſunt qui pecuniam ſibi commiſſam .i. gratias ſibi conceſſas multiplicant, & alij quinque talenta, & alij duo lucrantur, inquantum ſecundum maius & minus in bonis operibus ſe exercent, ſecundum ꝙ plures gratias naturales acceperunt, de lucro meritorum plus reportant. Vnde dicitur. Luc. 12. Cui multum datum eſt, multũ exigitur ab eo. Igitur in die iudicij vel in morte, quando Deus qui ab ipſis profectus fuerat, & qui quemlibet eorũ in manu ſui liberi arbitrij dimiſerat, iſtos ſeruos ad rationem vocabit. Tunc tales bene operantes ſupra multas conſtituet, & in gaudio domini ſui, .i. in paradiſo multipliciter præmiabit. Veruntamen quia aliqui ſunt pigri ſerui, qui pecuniam ſibi commiſſam .i. ſcientiam, gratiam vel induſtriã ſibi a Deo conceſſam in bono non multiplicant, immo in terram ipſam fodiunt, & ad terrena lucra & negocia applicant, ibique totũ cenſum cumulant atque parant. Ideo tales finaliter condemnantur, & in exteriores tenebras allegantur. Mat. 22. Ligatis manibus & pedibus mitte eum in tenebras exteriores. Et dicet dominus. Sciebas quia homo ſum durus, rigidus, iuſtus & ſeuerus, qui volo colligere vbi non ſeminaui, hoc eſt, volo ꝙ quilibet vir virtutes & merita reportet vltra gratiam quam ſibi pro ſemine dedi, & ꝙ ipſe augeat & multiplicet gratiam & ſcientiam quam ſibi commiſi, quare igitur illam in terram fodiſti, quare ipſam in terrenis negocijs polluiſti, & non potius tradidiſti nũmularijs .i. pauperibus, ſi fuerit pecunia temporalis, vel auditoribus ſi fuerit ſpiritualis & ſcientia, vt .ſ. lucrum debitum reportarent? Acſi diceret. Iuſte in tenebras eijci

F meruiſti, quia magis ſpiritualia q̃ terrena dilexiſti. Iſta potiſſime allegantur per Gregorium de prædicatoribus, quia ſecundum ꝙ homo habet plura talenta .i. plures gratias & ſcientias a Deo recepit, ſm hoc prædicando & docendo magis debet proficere, vt lucrum cum vſura de animabus conuerſis poſſit domino reportare. Vnde: Luc. 12. Cui cõmendauerunt multum, plus petent ab eo, ita ꝙ de laborando & prædicando ſm magis & minus nullus ſe valeat excuſare. Vnde ſecundum ipſum illi qui dicunt, Scio domine quia durus es .i. ſcio quia prædicationis & religionis ſarcina difficilis eſt & durus, & ideo nolo mihi traditum talentũ, i. ſcientiam mihi traditam in tali negocio exponere, nolo tam ardua quærere, ſufficit mihi in ſcientia & adminiſtratione viuere, & talentum mihi traditum in terra, i. in terrenis occupationibus ſepelire, nolo ſalutem multorum quærere, ſufficit mihi circa temporalia iuſte viuere, & de vtilitate propria non aliena curare. Iſti a domino ſicut ſerui inutiles redarguuntur, & in æternis tenebris concluduntur. ¶ Vel ſi vis illud quod hic dĩ, habenti dabitur & abũdabit, ei autem qui non habet etiam quod habere videtur, auferetur ab eo. Quod etiam ipſe paterfamilias exemplo demonſtrauit, qui vnum talentum ab illo abſtulit, & ipſum alteri qui plus abundauit dari mandauit. ¶ Allega hoc de mũdi fortuna, etiam de mundi principibus & tyrannis cum iſti habeant multos ſeruos & ſubditos, quorum quidã abũdant, & alij indigent, quidam ſunt diuites, & alij pauperes, quidã magna lucra faciunt, ſicut ad litteram ſunt eorum officiales, quidã qui ſolum vnum talentum habent, i. modicã habent ſubſtantiam, & hoc in terra abſconditã, i. in terrenis agriculturis & laboribus acquiſitam, ſicut ſunt inferiores ſubditi, agricolæ & ſimiles. Iſtud eſt verum, ꝙ illi domini & tyranni ab illis qui parum aut nihil habent, i. ab agricolis & foſſoribus continue rapiunt, & illud modicũ quod

G habent, ab eis auferunt & tollunt, quod alijs .i. ſuis cauſidicis & officialibus diuidunt. Conſtat enim ꝙ inferiores ſpoliant, & de ſpolijs ſuis diuites officiales ſuos munificant & ditant, bona enim ſua continue a pauperibus auferunt, diuitibus vero aliena quotidie cumulantur. Eſa. 3. Rapina pauperis in domo veſtra. ¶ Vel dic ꝙ hic dicitur, ꝙ ille qui talentum non multiplicauit, ille fuit priuatus, & ideo illud alteri datus, & ipſe in tenebris ligatus. Ille vero qui lucrum domino apportauerat, fuit magnificatus, & in gaudium domini receptus, & muneribus ampliatus. Poteſt applicari contra modernos dominos, qui re vera nullum ſeruum aut familiarem diligunt, niſi lucrum apportet, & niſi vtilitatem eorum faciat, & pecunias multiplicet & augmẽtet, tales enim ſolent magnificari, donis & beneficijs ampliari. Euge inq̃t &c. Vnde Iſaac amabat Eſau &c. Gen. 25. Illos vero qui lucrum non procurant, ſolent reijcere & vilipendere, & talentum eorum .i. beneficium vel officiũ ab ipſis quandoque tollere, & ipſos repellere & fugare, dicẽtes. Seruum inutilem reijcite, quia quicunque munera & lucra non procurat, a diuitibus reijcitur, & alius in officio eius ſubrogatur, quod potiſſime videtur de officialibus dominorum, quia niſi per rapinas & exactiones lucrum acquirant dominis ſuis, continue ſubmonentur, & ipſorum talentum, i. officium ſtatim alteri datur. Vnde Mat. 21. Auferetur a vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructũ. ¶ Vel dic ꝙ habenti gratiam dabitur gloria & abundabit, ei autem qui non habet, ſupple gratiam, etiam quod habet auferetur ab eo, quemadmodum ad litteram contingit in hypocritis. ¶ Vel dic ꝙ qui non fuit vſus talento ſibi commiſſo, illud perdidit, quia quando homo non exercitat ingenium ſuum, quamquam ſit vtile & bonum, vel quando ipſum in terram abſcondit, vel quando ipſum in terreſtribus ponit, ipſum pro certo perdit, inquantum rudis & hebes efficitur, & ad ignorantiam ſe deflectit, quia ſerui negocium ſine exercitio & ingenio in artubus & brachia in corporibus infrigeſcunt. ¶ Vel dic ꝙ per talentum intelligitur ſenſus, quem homo dum viuit, ad voluntatem domini debet expendere, vt ex eo lucrum virtutum exquirere poſſit, quod mundi ſapientes non faciunt immo illud in terrenis negocijs ſepeliunt, in cautelis & mollicijs ſenſum ſuum cõtra Dei voluntatem expendunt. Quia ſicut dicitur. Hiere. 4.

H Sapientes ſunt vt faciant mala, bene autem facere neſcierunt. Ideo in fine quando paterfamilias Deus vult cum eis ponere rationem, .i. in morte, illud talentum .i. ſenſus & ratio, de ipſis auferetur, inquantum de his quæ ad ſalutem ptinent obliuiſci noſcuntur, quapropter in exteriores tenebras perpetuæ reponuntur, teſte Aug. Hac animaduerſione percutitur peccator, vt moriens obliuiſcatur ſui, qui dum viueret oblitus eſt Dei. Vnde Apoſtolus .1. Cor. 1. Perdam ſapientiam ſapientium &c. Cap. 26. ¶ Hic fit mentio quomodo in die iudicij boni a malis ſeparabũtur, & illi ad dexteram, iſti ad ſiniſtram ponentur. Fit etiam mentio quomodo de operibus pietatis dominus diſceptabit, & quomodo illos qui pietatis opera exercuerunt, ad paradiſum vocabit, illos qui contrarium fecerunt, etiam qui erga tribulatos & pauperes ſunt crudeles, in ignem diabolo paratum condemnabit. Fit etiã mentio quõ opera pauperibus impenſa Chrs in extremo iudicio ſibi facta fuiſſe reputabit, & quomodo in perſona pauperũ ſeipſum in homine eſſe clamabit. ¶ Iſta omnia allega, ꝙ boni & mali qui nunc vix poſſunt diſtingui in mundo, in iudicio optime diſtinguentur, quia tunc in præſentia omnium boni a dexteris, .i. in æterna proſperitate, mali a ſiniſtris, .i. in æterna aduerſitate põnentur ſicut dicitur in Prouerb. 4. Vias quæ a dextris ſunt nouit dominus, peruerſæ autem viæ quæ a ſiniſtris ſunt. Item iſta poſſunt allegari quomodo opera pietatis inter cætera bona videntur Deo placere, de quibus ſolum legitur in iudicio mentionem facere. Sicut ſatis dicit Apoſtolus. 1. Timo. 4. Pietas ad omnia valet. ¶ Item illa poſſunt allegari, quomodo Deus bona vel mala facta pauperibus ſuis reputat ſibi facta, & quomodo perſona pauperum perſonam domini repræſentat. Vnde Matth. 10. Qui recepit vos, me recepit. Matth. 18. Idem qui ſuſcipit talem paruulum in nomine meo, me recipit.

Capi-

A *Capitulum vigeſimumſextum. textus. Et factum eſt cum conſummaſſet Jeſus ſermones hos. Mor. Cap. 18.*

CONſilium capiendi Chriſtum fuit ſumptum in atrio principis ſacerdotum qui dicitur Cayphas. Vnde hic dicitur ꝙ congregati ſunt principes ſacerdotum & ſeniores populi in atrium principis ſacerdotum qui dicebatur Caiphas vt Ieſum dolo tenerent & occiderent. Dicebāt enim non in die feſto, ne forte tumultus fieret in populo.¶ Iſta poſſunt allegari contra mala quę fiunt in curijs dominorum, quia hodie in atrio principis ſiue ſummi ſacerdoris, hoc eſt in curijs epiſcoporum & principum mundanorum, congregantur ſacerdotes & ſeniores.i.mali conſiliarij tam laici quam clerici, tam regulares quam ſæculares & hoc non vt Ieſus, i.iuſticia & innocentia defendatur, ſed potius vt dolo, fraude & iniuſticia perimatur, quia omnia colloquia & conſilia quæ fiunt hodie, & etiam conſilia in principum parlamentis ad hoc ſolum fiūt, vt detur locus fraudibus & fictionibus, & vt Chriſtum, i.pauperes & innocētes qui Chriſti perſonam in hoc mundo repræſentant, per dolos & fraudulentas machinationes ſuis exactionibus ſubijciant & tormentis. Pſal.47. Congregati ſunt & conuenerunt &c. Veruntamen tales mali conſiliarij multum bene cauent, ne talia fiant in die feſto.i.loco publico & aperto, & hoc ne tumultus fieret in populo, quia tales mala & fraudulenta ſua conſilia quæ machinantur cōtra Chriſtum.i.contra eccleſias & pauperes, non ſolent publice facere, ſed priuate, non notorie, ſed occulte. Sciunt enim ꝙ tumultus in populo fieret. Et ſi populus ſuas videret malicias, ipſos forſitan dentibus laniaret. Quærunt igitur iſti ſua ſecreta conſilia facere, & noticias hominum declinare, quia dicitur. Ioan.3. Omnis qui male agit, odit lucem.¶ Cum eſſet Ieſus in Bethania in domo Simonis leproſi, acceſſit ad eūm mulier habens alabaſtrum vnguenti precioſi, & effudit ſuper caput ipſius recumbentis. Et ſicut dicitur, ſuper pedes quos capillis ſuis terſit, & impleta eſt domus ex odore vnguenti. Quidam igitur diſcipulorum hoc indigne ferebāt, dicentes. Vt quid
B perditio hæc? Poterat enim venundari multo & dari pauperibus. Ieſus autem ipſam excuſauit, & deuotionē ipſius comprobauit, & curam eius erga ſe magis quam erga pauperes commendauit, dicens. Pauperes ſemper habebitis vobiſcum, & cum volueritis, poteſtis eis bene facere, me autem ſemper non habebitis. Mittens autem hoc vnguentum in corpus meum ad ſepeliēdum me fecit.¶ Tunc Chriſtus in domo Simonis qui interpretatur obedientia, & in Bethania domus obedientiæ vel afflictionis ſpiritualiter diſcumbit, quando in boni obedientis conſcientia conquieſcit. Talis enim domus & talis dominus hoſpitari bene Chriſtum dicuntur, quia reuera nunquam requieſcit dominus gratius quam vbi obedientia, humilitas & afflictio pœnitentiæ & pœnalitatis conſeruantur. In iſta domo mulier, i.bona voluntas ipſum vnguento inungit, & vas alabaſtri, i.cor firmum & ſolidum.i.p deuotionem aperit, & caput eius.i.diuinitatē, pedes.i.eius humanitatē vnctionis vnguento recreat, ita ꝙ tota domus conſcientiæ odore ſpiritualis ſuauitatis impletur, & opus illud elemoſynis pauperum antefertur. Maius enim bonum eſt deuotio erga Deum, quam compaſſio erga proximum, & plus Deo obedientia quam elemoſyna vel ſacrificium placet, vt patet in lib.1.Reg.15. Nunquid volt Deus holocauſta, & non potius vt obediatur voluntati eius? Melior enim eſt obedientia quam victima.¶ Vel allega contra infamiam, quæ de cui non tollitur. Simon iſte ante leproſus fuerat, ſed modo non erat, quia iam diu ipſum ante ſanauerat, & tamen adhuc vocabatur leproſus, dato ꝙ eſſet ſanus realiter. In quo notatur ꝙ qñ quis lepram alicuius criminis quāuis vel defectus incurrit via amplius poteſt nomen.i.fama recedere, quinimo dato ꝙ ſanetur & emendetur de crimine, intantum ꝙ dignus poſſit dici dūm ſpiritualiter hoſpitari, ſolet tamen nomen illud infamiæ quam incurrit, apud eū perpetuo remanere. Eze.24. Multo labore ſudatum eſt, & non exiuit de eo nimia rubigo eius.¶ Vel allega ꝙ nunq̄
poteſt aliquis opus pium vel meritorium facere, quin facis inueniat qui opus illud delectent mordere, ſicut in illa apparuit quæ dominum vngendo opus ſanctiſſimum faciebat, & tñ non carebat detractoribus dicentibus. Vt quid perditio hæc?¶ Vel allega hoc, ꝙ detractor nō parcit dño vel amico ſicut patet hic de illis, ꝙ detractor ſub ſpecie boni & colore & occaſione virtutis, ſemper nititur aliorum bonis detogare, ſicut patet hic, vbi iſti ſub ſpecie elemoſynæ faciendæ deuotioni alterius detrahebant.¶ Vel allega iſta, ꝙ ſemper eſt ad rem magis neceſſariam primo & principaliter recurrendum, & negocium magis cogens faciendum primo, & minus cogentibus prætereundum ſicut hic dicitur ꝙ pauperes ſemper erant cum diſcipulis remanſuri. Chriſtus autem cito erat receſſurus ab eis, & ideo cōcludebat ſibi primo obſequium vnctionis præberi debere, cum elemoſynæ pauperum poſſent alias fieri & ſine periculo differri.¶ Hic habemus ꝙ cum Chrs diſcipulos fugitiuos, & eum dimiſſuros prædiceret, Petrus audacius præ cæteris ſe iactauit, ſecum in mortem & in carcerem iturū, ſe nunquam negaturum promiſit, & tamen ipſe prius dominū negauit, & turpius deliquit cæteris. ¶ Allega ad hoc C ꝙ vt communiter illi qui magis ſe iactant, minus redduot, & illi qui fortiores & conſtantiores amicos tempore pacis ſe aſſerunt, tandem qñ venit tentatio & tribulatio, primi cedunt. Sene. Infirmior canis magis indulget latratibus. ¶ Vel dic ꝙ petrus qui erat futurus eccleſiæ paſtor, & qui fortior credebatur eſſe alijs, prout ex verbis eius apparet permiſſus eſt a Deo cadere, ad oſtendendum ꝙ nullus debet de viribus ſuis præſumere, & ad oſtendendum ꝙ prælatus debet cadentibus & delinquentibus compati, & ex propria fragilitate aliorum fragilitatem cognoſcere, & ſic non nimis aſpere corrigere, ſed potius condolere. Vñ dr̃. Eccl. 31. Diſce ex teipſo quæ ſunt proximi tui &c.¶ Petrus in atrio principis ſacerdotum, poſitus ad ignem ſe calefaciens cum miniſtris, ibidem ad vocem ancillæ Chriſtum negauit, audito tamen gallo, petrus reſpectus a Chriſto peccatum ſuū recordatus eſt, & ſic egreſſus atrium, amare flendo pœnituit. ¶ Illud allega, quomodo illi qui ſunt in curia & in atrijs dñorum, & cum miniſtris & officialibus eorundem, ſolent ad ignem auariciæ in aliquibus officijs conſtitui, faciliter mendacia & periuria ſolent incurrere, & ibi plus quam alibi ad vocem ancillę.i.ad carnis ſuggeſtionem, vel ad pecuniæ delectationem ſolent grauiora crimina perpetrare.¶ Vel dic ꝙ dato ꝙ homo grauiſſime delinqueret, ſit D tamen qōq; ꝙ ipſum dñs oculo miſeri reſpicit & gallum cantantem.i. aliquē prædicatorē audit & ductus pœnitentia foras.i.extra ſtatū pc̄ti exit & amare plorans conqueritur atque gemit, & ſic veniā obtinet atq; acquirit. ¶ Vel dic ꝙ nullus eſt ita petrus, qui vocē ancillæ.i.carnis ſuggeſtionē debet formidare, & quin p ipſam poſſit a ſtatu ſalutis cadere, & conſentiendo pc̄tō dūm negare.¶ Iudas oſculatus eſt Ieſum, & tñ ipſe eſt qui prius tradidit ad mortem & tormētum.¶ Sic vero hodie mali ſacerdotes, qui Deum in ſacramento quotidie oſculantur, ſunt illi qui ſibi amplius inimicantur, & qui ipſum oſculando.i.in indigne recipiēdo, in manus inimicorum ſuorum, id eſt viciorum quæ habent in corde, tradere dinoſcuntur. Vnde Luc.22. Iuda oſculo filium hominis tradis.

Capitulum vigeſimumſeptimum textus. Mane autem facto. Mor. Cap. 19.

DE precio ſanguinis Chriſti vēditi ſacerdotibus reſtituto, fuit emptus ager figuli in ſepulturam peregrinorum, qui Acheldemach vocabatur, i.ager ſanguinis.¶ Sic vero precio mortis Chri fuit emptus & acquiſitus ager opulentiſſimus paradiſi. In quo.i.peregrini.i.viri iuſti q ſe reputāt peregrinos & aduenas ſup terrā, in morte q̄tum ad aiam ſepeliunt, & ibidē feliciter reponuntur, q et locus ager ſanguinis proprie dr̃, p eo ꝙ ſanguis Chriſti precio cōparatur. Ager et dr̃ figuli, pro eo ꝙ ipſum dedit, & vendidit factor mundi. Vnde dicitur. Gen.27. Odor agri pleni cui benedixit dñs.¶ Iudas pœnitentia ductus de Chro iniuſte vendito acquiſita legi̅ reſtituiſſe, & de crimine ſuo diſplicentiam habuiſſe.¶ Quod

E eſt contra obſtinatos vſurarios, qui ſine diſplicentia & pœ-
nitentia de mundo recedunt & nihil de alieno omnino re-
ſtituere volunt. ¶ Barrabas nocens in curia Pilati fuit libera
tus, Chriſtus vero innocens crucifixus. Quod quia pilat' ad
vocem populi fecit, ideo excuſatum eſſe credidit, in cuius
ſignum manus ſuas lauit dicens. Innocens ſum a ſangui-
ne iuſti huius. ¶ Illud allega moraliter, & generali-
ter, quod in curia malorum iudicum boni & innocentes, maxi
me quando ſunt egeni & pauperes, condemnant, mali vero &
nocentes, dum tñ dicunt barrabas q interpretat filius ma-
giſtri, q erat vir nobilis & inſignis, hoc eſt dictu, dũ tñ ſint
hoies nobiles & diuites, & q magiſtros habeant dominos
vel parentes, cõtra iuſtitiam abſoluunt, qa illi ſunt de qbus
dr. Eſa 5. Ve qui iuſtificatis impium &c. ¶ Vel dic cõtra mul
tos fatuos, q quando faciunt aliqd malum, ad clamorẽ alio
rum reputant ſe immunes, dicentes. Innocens ego ſum vos
videritis, & tñ iſti deberent aduertere illud. Exo. 23. Nõ ſe-
quaris turbam ad faciẽdum malum, nec in iudicio acquieſ
ces plurimorum ſententiæ, vt animo deuies. ¶ Moriente ve
ro dño, velum templi in duas partes ſciſſum eſt, terra mo-
ta eſt, petrę ſciſſæ ſunt, ſol obſcuratus eſt, tenebræ p vniuer
ſam terram factę ſunt, monumenta plurima aperta ſunt, &
ſanctorũ corpora ſurrexerunt & in ſanctã ciuitatem hieru-
ſalem intrauerunt, & multis apparuerunt. ¶ Sic vere in tem
pore mortis & paſsiõis Chriſti, potiſsimẽ in ſeptimana ſan-
cta, terra.i. peccator terrenus debet p timorẽ moueri. Pſal.
103. Reſpicit terram & facit eã tremere &c. Petrę.i. corda
quantũcunque dura debent p timorem ſcindi. Vnde. Iohe-
lis. 2. Scindite corda veſtra, & nõ veſtimẽta veſtra. Sol.i. ſplẽ
dor & lętitia cordis, debet p compaſsionem obſcurari. Vn
de Iohelis. Sol conuertetur in tenebras. Monumenta.i. cor
da immunda & cadaueribus vitiorum plena, p confeſsio-
nem dñt aperiri, & ſic corpora ſanctorum.i. ipſi penitentes
ſancti ſpũaliter reſurgẽt, ita q ſanctã ciuitatem paradiſi po-
terunt ingredi, & ibi feliciter introduci. Apoſtolus Heb. 4.
Feſtinemus ingredi in illã requiẽ. ¶ Hõ qdam diues ab ari-
mathia noie Ioſeph, q diſcipulus erat Ieſu, a Pilato petiit
corpus eius, & accepto corpore in ſindone mũda inuoluit,
& in nouo monumento in quo nõdum quiſquã poſitus fue-
rat, ſepeliuit, & grãde ſaxum ad oſtiũ monumenti aduoluit,
¶ Iſte hõ ſignificat virum iuſtum, qui dr homo p rõnem &
diſcretionem, dicit diues p virtutum & meritorum poſſeſ
ſionem, diſcipulus Ieſu p obedientiam & imitationem ab
arimathia qd interpretat vigilia, p diligentiam & diſcuſſio
F nem, nobilis p generoſam animi cõditionem, decurio p de
calogi impletionem, dictus Ioſeph, id eſt augmentum, p cõ
tinuam virtutum accumulationẽ. Vnde dicit. Gen. 4. Filius
accreſcẽs Ioſeph. Quia re vera talis corpus Chriſti in ſacra
mento altaris digne recipit, & eum in ſindone munda.i. in
puritate conſcientiæ ponit, & in monumẽto.i. in corde hu
mili & deuoto ipſum ſepelit & recondit, grandemque lapi
dem.i. pondus diuini timoris adhibet, virtute cuius ipſum
defendit melius & cuſtodit. Cuilibet enim illud corpus re-
cipienti dicitur. 3. Reg. 20. Cuſtodi virũ iſtum, quoniam ſi
lapſus fuerit, erit anima tua pro anima eius. ¶ Vel dic q tu
hoc Ioſeph qui erat iuſtus, recepit a Pilato, qui erat iudex
peſſimus, ita q rurſus crucifigat dominum in ſeipſo per vi-
tia, ſicut fecit Pilatus. Nihilominus ipſe põt Ioſeph qui erat
iuſtus.i. cuilibet bono chriſtiano verum corpus Chriſti tra
dere, ſacramenta eccleſiaſtica miniſtrare, & ipſe Ioſeph.i.
Chriſtianus, ſicut poterit ab ipſo percipere, quia virtus ſa-
cramentorum non eſt a miniſtro, ſed a Deo, & ideo mini-
ſtri mali non poſſunt ſacramenti efficaciam in illo qui di-
gne recipit viciare. Vnde Matthi. 7. Vos autem cum ſitis
mali, noſtis bona data dare filijs veſtris.

Capitulum vigeſimumoctauum. Textus. Veſpere autem ſabbati quæ luceſcit in prima ſabbati. Moralitatum. Cap. 20.

CVſtodes quibus fuerat commiſſum cuſtodire cor
pus domini in ſepulchro, a facie Angeli deſcendẽ
tis de cœlo, cuius aſpectus erat ſicut fulgur, & a fa
cie terremotus qui tunc factus eſt ita fuerunt ter
riti, q quaſi mortui coſtiterũt, quapropter dominum per-
diderunt, quia ipſis ſic proſtratis, Chriſtus ſepulchrum di- G
miſit, & ipſis ignorantibus abijt & reſurrexit. Vnde ipſi te-
ſtificati ſunt, q ipſis dormientibus Chriſtus erat eis ſurre-
ptus, & de eorum cuſtodia prolongatus. ¶ Illud poteſt ex-
poni, q illi qui paſchate corpus domini in corde ſiue in ſe-
pulchro cuſtodiendum recipiunt, quandoque valde male
cuſtodiunt, quinimmo ipſum per vitia perdunt. Angelus
enim qui deſcendit de cœlo.i. diabolus, cuius aſpectus per
violentiam tentationis ardet & penetrat ſicut fulgur. iuxta
illud: Luc. 10. Videbam Sathanam de cœlo cadentem ſicut
fulgur. Vna cum terremotu tentationis ipſos per peccatum
proſternit, ita q in vitijs ſtatim dormiunt atque cadunt, &
ſic theſauro quem cuſtodire debuerant, ſpoliantur, & ſepul
chro ſuæ conſcientiæ a Chriſto quem receperant euacuan
tur. Vñ dr. Mar. vl. Surrexit nõ eſt hic. Ecce locus vbi poſue
runt eum. ¶ Et ſi vis, dilata vitam tuam, quomodo multa ge
nera vitiorum videntur circa ſepulchrum dormire, & ma-
le dominum cuſtodire. Vnde dicitur. 1. Reg. 26. Viuit domi
nus, quia filij mortis eſtis vos, qui non cuſtodiſtis Chriſtum
domini. ¶ Hic dicitur q cum cuſtodes Chriſtum reſurrexiſ
ſe, & Angelum deſcendiſſe teſtificarentur, principes ſacer-
dotum ipſos pecunia corruperunt, & q ipſum a diſcipulis
ſuis furatum dum dormiebant dicerent, pacta pecunia in-
duxerunt. Qui accepta pecunia, ſicut fuerant edocti fece-
runt, & reſurrexiſſe dominum negauerunt. ¶ Illud ſi vis al-
lega exemplariter, quomodo pecunia & auaricia facit ve-
ritatem dimittere, mendacium dicere, & articulos fidei ali
quotiens negare, & ab illis quæ quandoque homo teſtifica-
tus fuerat, deuiare. Bene igitur dicitur: Eccleſiaſtes. 10. Pe-
cuniæ obediunt omnia.

¶ Moralitatum ſuper Mattheum Finis.

MORALITATUM Liber trigeſimus ſuper Marcum. H

Capitulum tertium. Textus. Et introiuit iterum in ſynagogam. & erat ibi homo habens manum aridam. Moralitatum. Capitulum. 1.

QVia quicquid eſt in Marco, totum vt cõ-
muniter prædicatur in Mattheo, ideo
pauca quæ remanent, ſuperaddam. In
tertio ca. dicitur, q cum Chriſtus qua
dam die feruẽtiſſime prædicaret, viſum
eſt diſcipulis ſuis, q humanã diſcretio-
nem excederet, & tõ acceſſerunt vt eũ
tenerẽt. Dicebant.n. quia in furorẽ ver-
ſus erat. Scribę etiam dixerunt quia Belzebub habebat, &
quia in principe demoniorum demones expellebat. ¶ Illud
allega, q viri iuſti qui feruenter pdicant, & opera virtuoſa
præ cæteris agunt intantum q demonia.i. vitia.ſ. demonũ
potentiam de obſeſſis peccatoribus ſuis doctrinis expel-
lunt: Iſti hodie furioſi & ſine ſenſu a viris carnalibus credũ
tur, nihilque prorſus valere a mundanis hominibus reputan
tur, quia quicunque hodie mundana contemnit, & de ſalu-
te ſui & aliorũ meditatur, fatuus & lunaticus ęſtimatur, ſi-
cut de ppheta q ad iungendũ Ieſu venit, dixerũt alij: Quid
ad te venit ſubrepticius iſte 4. Reg. 9. Sic etiam ſi quis mi-
rabilia opera & virtuoſa facit ſtatim mali hoc per hypocri
ſim & malã intentionẽ factũ aſſerunt, & hoc magis Beelze
bub q veritati diuinæ attribuunt. Vnde Mat. 11. Venit Io-
annes neque manducans neque bibens, & dicunt, ecce de-
monium habet. Venit filius hominis mãducans & bibens,
& dicunt, ecce homo vorax & potator vini, publicanorũ
& peccatorum amicus.

A *Capitulum ſeptimum. textus. Et conuenerunt ad eum principes & Phariſei. Moralitatum. Capitulum. 2.*

AD Ieſum cũ fuiſſet adductus homo ſurdus & mutus, vt imponeret ſibi manum apprehendẽs eum de turba ſeorſum miſit digitos ſuos in auriculas eius, & ſpuens tetigit linguam eius, & ſuſcipiens in cœlum dixit, Effera, quod eſt adaperire. Et ſtatim apertę ſunt aures eius, & ſolutum eſt vinculum linguę eius, & loquebatur recte. ¶ Sic re uera cum ad dominum quotidie veniãt peccatores, qui ſurdi & muti eſſe dicunt, pro eo qđ illa quæ pertinent ad ſalutem ſuam, non poſſunt loqui aut dicere, ſeu aliqua boneſta & vtilia prædicare, vtilia, ſ. correctionem & bonam monitionem nõ poſſunt audire, nec ad aliquam bonam doctrinam cor ſuum applicare. Hie. 6. Incircuncisę aures eorum, & non poſſunt audire. Sed quãdoque Chriſtus vel prælatus iſtos ſeorſum a tumultu negociorum & hominum per contemptum ſeparat, donec ſaliua bonæ doctrinæ linguam talium tangat, & ſic ad recte loquendum confitendum, laudandum & gratias agendum ipſos acuit & diſponit. Ipſos etiam digitis ſuis .i. donis Spiritusſancti, vel digitis ſuæ liberalis gratiæ vel diſtributionis, vel digito ſuæ manuductionis, oſtenſionis & intentionis, vel digitis ſuæ percuſſionis vel correctionis illorum aures .i. auditum & attentionem aperit, vinculum eorum linguę .ſ. verecundiam, ignorantiam, obſtinationem, inſolentiam ac impudicitiam reſoluit, ita q̃ diligenter loq̃ & recte audire & attẽdere eos faciat. Mat. 11. Vñ đ tali ſpirituali medico poteſt dici quod ſequit. Mar. 7. Bene omnia fecit, quia ſurdos fecit audire, & mutos loqui. Matt. 11. Et alibi ſurdi audiunt, & cæci vident.

Capitulum nonum. textus. Et dicebat illis, Amen dico vobis, quia ſunt quidam de hic ſtantibus. Moralitatum: Capitulum. 3.

DE quodam demoniaco ducto ad Ieſum, vt ab eo ſanaretur, dicitur hic qđ pr̃ eius dixit: Chriſto Attuli ad te filium meum habentem Spiritum mutum ab inſantia ſua, qui vbicunque apprehendit
B allidit eum, & ſpumat, & ſtridet dentibus, & areſcit, ſæpe etiam eum in ignem & aquam miſit, vt eum perderet. Et attuli eum ad diſcipulos tuos & eum ſanare non potuerũt. Chr̃s igitur iſtum ſanauit, & Spiritum ſurdum & mutum .i. qui mutitatem & ſurditatem in eo cauſauerat, effugauit. ¶ Iſte demoniacus ſignificat peccatorem, qui a diſcipulis ſanari non potuit, ad ſignificandum q̃ ſolus Deus & non homo pc̃tã dimittit. Vnde dr̃, Luc. 7. Quis poteſt dimittere pc̃tã niſi ſolus Deus? Iſte igitur q̃nq; ab infantia a demone obſeditur .i. demonum ſeruitio per vitia ſubiugatur, a quo & per quem multis ſpiritualibus infirmitatibus occupatur. Et primo quidem iſtum facit ſurdum inquantum non dignatur bonum audire, mutum, inquantum nõ vult dicere, alliſum in terram inquantum hoc ſolet per auariciam ad bona mundi effundere, & ea concupiſcere & amare. Et breuiter iſtum facit ſpumare per luxuriam, ſtridere per detractionem vel iracundia, areſcere per inuidiam. In aq̃ et ipſum proijcit per gulæ ingluuiem, & eum in ignem mittit per malam concupiſcentiam, & ſic diuerſimode nititur ipſum perdere per damnationis moleſtiam. Et breuiter qñ immundus ſpiritus mentẽ occupat, per pc̃m ipſam ſolet diuerſimode inuadere, & nunc per vnũ vitium, nunc per aliud infeſtare, ita q̃ q̃nq; eſt ita obſtinatus & malus, q̃ diſcipuli Chr̃i .ſ. p̃dicatores & prælati ipſum nequeunt corrigere, conuertere vel ſanare. Quin immo neceſſe eſt q̃ ipſe Chr̃s per ſeipſum .ſ. per ſp̃ualem inſpirationem & vocationem ipſum dignetur miſericorditer liberare. Tales igitur demoniaci & obſtinati Deo dimittuntur, quia per alios nullatenus conuertuntur. Vnde dr̃. Eccl. 1. Peruerſi difficile corriguntur. Ab ipſo aũt Deo q̃nque miraculoſe, cu- C rantur, & ad ſalutis ſemitam reducuntur. Pſal. 9. Tibi derelictus eſt pauper, orphano tu eris adiutor. ¶ Vel dic ſecundum ſc̃tõs, q̃ iſte ſignificat genus humanum, demonibus p̃ idolatriam & diuerſos errores ſubditũ, quod per Moyſen & prophetas & alios diſcipulos ſanari ac ſaluari non poterat, quinimmo ipſum diabolus grauabat. neceſſe fuit igitur q̃ ipſe dñs pſonaliter interueniret & q̃ per ſeipſum, & non per diſcipulos illum ſaluaret. Vnde. Mat. 8. Ego veniã & curabo eum. Vide ſimilem expoſitionem de baculo Heliſei. 4. Reg. 4. ¶ Diſcipulis petẽtibus a Chriſto, quare quoddam demonium non poterãt expuliſſe. Dixit Ieſus, q̃ hoc genus demoniorum non expellitur niſi in oratione & ieiunio. De iſto dicitur: Mat. 17. q̃ propter incredulitatẽ ſuã non poterant ipſum Diſcipuli eieciſſe, & ſic patet, q̃ fides, ieiunium & oratio valent ſummopere contra demonia & peccata. Cum dñs vellet iſtum demoniacum quem pater ſuus ſic ad Chriſtum adduxerat ſanare, diabolus cœpit eũ crudelius impugnare, ita q̃ expulſo demonio homo quaſi mortuus erat, & cecidit, ſed ipſum ſubleuauit. ¶ Sic verũ cum diabolus videt, q̃ homo debet de ſua poteſtate p̃ pœnitentiam recedere, & q̃ Chriſtus ipſum vult de ſuis manibus liberare, vtpote qñ videt q̃ pater ſuus .ſ. prædicator eum ad dñm nititur adducere & apportare, tunc fortius per tentationes eum inuadit, & ne ipſum perdat contra eũ plus inſurgit. Quod tamẽ parum ſibi valet, qñ ipſum Deus ſaluare decreuit, quia dato q̃ mortuus .i. obſtinatus & peccator appareat, q̃nque tñ manum ſibi ſuæ miæ porrigit, & ipſum ad ſtatum & vitam gratiæ reducit. Pſal. 112. Suſcitãs a terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem. ¶ Vel dic q̃ qñ quis a diabolo per tentationes fortius inuaditur, tũc magis eſt prope q̃ a diabolo liberetur & ſalus perpetuo ſibi detur. ¶ Hic dicitur de quodam homine qui in Chriſti nomine demonium eijciebat, & tñ Chriſtum non ſequebatur. Quem cum Diſcipuli prohiberẽt, Deus nõluit, immo ipſum ſic dimitti mãdauit. Nolite inquit prohibere, eum, quia nemo eſt qui facit virtutem in nomine meo, & poſſit male loqui de me, qui enim non eſt aduerſus nos, pro nobis eſt. ¶ Iſta poſſunt allegari, q̃ non debet eſſe aliquis ita malus volens mala loqui de illo in cuius nomine virtutes facit .i. de illo a quo virtutem & dignitatem recepit, ſub quo honorem & poteſtatem acquirit. Nemo inquit dominus qui fecit virtutes in nomine meo, põt cito mala loqui de me. Quod tamen eſt contra multos, qui lacerant & mordent benefactores ſuos, & illos in quorum nomine .i. ſub quorum poteſtate exercent in hoc ſæculo actus magnos. ¶ Vel dic q̃ mali qui non ſequuntur Chriſtum in moribus & vita quandoque in nomine eius virtutes faciunt D in exemplis, in operibus & doctrinis, ſicut ad litteram patet de hypocritis, qui quamuis ſint mali demonia tamen in Chriſti nomine eijciunt, inquantum bene docendo peccatores cõuertũt. Vnde illi hæc debent prohiberi facere, cũ a bonis & malis & Chr̃s & Chr̃i virtus debes p̃dicari.

Capitulum decimum. textus. Et inde exurgens venit in fines Iudeæ. Moralitatum. Capitulum. 4.

CVm quidam genu flexo a Chriſto petiiſſet, quid faciendo vitam æternam haberet, & Chriſtus ſibi dixiſſet. Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata, & ipſe ſe eam ſeruaſſe a iuuentute iacteret, incepit Ieſus p̃ ſuadere per hæc verba, vnum tibi deeſt, vade & vende oĩa quæ habes & da pauperibus, & habebis theſaurũ in cœlo, & veni & ſequere me. Ipſe aũt his auditis abijt triſtis mœreſq;. Erat .n. habẽs multas poſſeſſiones, Chr̃s aũt occatione ei⁹ locut⁹ eſt dicẽs, q̃ facili⁹ eſt chamelũ p̃ foramẽ acus tranſire, quam diuitem in regnũ cœlorum introire. ¶ Iſta allega q̃ vix eſt ita bonus diues nec tantus mandatorum obſeruator, ſi igitur q̃s diuitias dimittat, poſt Chriſtum per paupertatis imitationem vadat, terrena cum æternis cõmutet, & theſaurũ ſibi p̃ſtari q̃rat cęleſtẽ, quin triſtis & deſolatus efficiat, & q̃ a Chr̃o potius recedere eligat q̃ p̃ viam perfectionis dnm ſequatur. Difficile .n. eſt diuitem intrare cęlũ, cũ diuitias nolit ſaltẽ q̃tucunq; ad effectum

E vitare. De quo dicitur. Mat. 19. Diues difficile intrabit regnũ cœlorũ. ¶ Mr̃ filiorũ Zebedei acceſſit ad dñm & petẽs ab eo, q̃ dum in regno ſuo veoirer, vnus filiorum ad ipſius Chriſti dexteram, alius ad ſiniſtram ſederet. Ipſam autem dominus de imprudentia reprehendit, dicens. Neſcitis quid petitis. Calicem igitur .i. paſſionem & tribulationem, & non ſeſſionem illis obtulit, & non hoc eſſe ſuum illis dare, ſed quibus a patre paratum eſt, indicat dicens. Calicem meum bibetis, & baptiſmo quo ego baptizor baptizabimini, ſedere autem ad dexteram vel ad ſiniſtrã, non eſt meũ dare vobis, ſed quibus paratum eſt a patre meo. ¶ Iſta poſſunt allegari quomodo carnalis affectus facit quandoque matrem .i. affectuoſum hominem pro ſuis iniuſta petere, & eum velle plus quam exigant ſua merita promouere. Verũ tamen Chriſtus .i. vnctus .ſ. prælatus, cui fit talis petitio, debet tales indigne petentes redarguere, & eos ad virtutum exercitium inclinare. Si enim a prælato petatur q̃ det alicui ſeſſionem .i. officium vel promotionem, primo ante omnia debet eis proponere calicem & baptiſmum, calicem dico tribulationis, & baptiſmum purificationis. Acſi diceret. Ante debetis tribulationem ſuſtinere, & puritatem mẽtis habere antequam debeatis ad dignitates aſcendere. Meum inquit non eſt dare vobis, ſupple calicem aut baptiſmum, huiuſmodi non expertis, vel inſufficientibus & indignis huiuſmodi ſeſſione, ſed ſolum illis quibus a patre meo paratum eſt, qui habent ſanctitatem & perfectionem. Acſi diceret. Meum in dignitatibus non debent ſedere, niſi qui calicem domini biberunt, & amici facti ſunt. Vnde Pſal. 115. Calicem ſalutaris accipiam &c. ¶ Cæcus quidam ſedebat ſecus viam mendicans, & non obſtante impedimento turbarum, multo magis clamabat dicendo. Miſerere mei fili Dauid, cum a Chriſto fuiſſet vocatus, ſtatim veſtimentum proiecit, & exiliens ad Chriſtum venit, & ab ipſo illuminationem recepit. ¶ Sic vero peccator quamuis ſit obſtinatus & cæcus, ſi tamen ſentiat ſe a Deo vocari, & ad ſalutis ſemitam per inſpirationem inuitari, ſtatim debet per conſenſum poſt eum ſurgere, & per bona opera poſt eum ſalire. Veſtimentum malæ conuerſationis vel operimentum cuiuſcunque malæ excuſationis deponere, vt ſic poterit lumen diuinæ gratiæ a domino recipere. Vnde Apoſtolus. Ephe. 5. Surge qui dormis & exurgere a mortuis, & illuminabit te Chriſtus. Illũ enim Chriſtus illuminat, qui depoſito malæ conuerſationis habitu, ipſum ſequitur & honorat. Vide cætera in Mat. 20. de duobus cæcis in fine. Luc. 21. De vidua & de duobus inimicis, vide infra.

Capitulum decimumquartum. textus. erat autem paſcha & azyma poſt biduum.

Moralitatum Capitulum. 5.

F Iudas deſiderans pecuniam, cum non haberet quid vẽderet quam ipſum Chriſtum, adijt principes iudæorum, & de Chriſto pro pecunia vendendo incepit tractare dicens. Quid vultis mihi dare & ego eum vobis tradam? Acceptis autem ab eis triginta argenteis, ipſum vendidit, & eum oſculo tradidit, qui finaliter pœnitens, ſe maleſeciſſe clamauit, & deſperans ſe laqueo ſuſpendit, & viſcera eius effuſa ſunt, medius crepuit. Act. 1. ¶ Sic vere videnẽ facere Simoniaci prælati. Iſti .n. Chriſtum .i. gratiã Spiritus ſancti vel acceſſionẽ ad Chriſtũ .i. beneficium vel officium eccleſiaſticum non tradunt alicui, niſi conueniãt de mercede, dicẽtes, Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam? At illi conſtituerunt ei triginta argenteos. Finaliter tamen poſt mortem Chriſti penitebunt in infernũ, vbi ad inferni patibulum ſuſpendentur, & præ dolore crepabunt, & fœda viſcera .i. interiora cogitamina & crimina effundentur, & apparebunt, vel vbi viſcera impia contra Chriſtum & Deũ & deſperationem eructabunt. ¶ Vel dic q̃ prælati Simoniaci, qui vendunt Chriſtum, pecunia ſuſpenduntur, per mentis elationem crepant, & per iactantiam & præſumptionem viſcera ſuæ mitæ pdunt, & ipſa in terram effundunt p terrenorum auaritiam & affectionẽ. ¶ Vel etiam viſcera illorum ſignificant eorum nepotulos quos in eccleſia promouent dum ſunt ibi, qui te uera poſt G ipſorum mortem conſueuerunt de corpore eccleſiæ eijci & effundi, i. de beneficijs ſuis expelli, & in terram, i. ad ſtatum infimum deduci. Tren. 2. Effuſum eſt in terram iecur meum. ¶ Iudas autem volens Chriſtum in mortem tradere, miniſtris dedit ſignum dicens. Quem oſculatus fuero, ipſe eſt &c. Cum igitur Chriſtus eſſet in horto, Iudas ad eũ aſcendens oſculum ſibi dedit, & ſic oſculando ipſum ipſis monſtrauit, qui gladijs & fuſtibus eum apprehenderunt, & ipſum ad ſupplicia deduxerunt. ¶ Iudas proditor eſt mundus qui ipſum quem oſculaẽ proſperis, cui arridet, & quẽ fauoribus tp̃alibus amplexatur, ſatellitibus .i. dæmonibus in inferno & tribulationibus tradere cõprobatur dicens. Ioan. 10. Quemcunque oſculatus fuero &c. Qui re uera hortus deliciarum in quo hõ ſpaciatur, arriſus fauorum & diuitiarum quibus hõ in mundo ditatur, oſculum, & amplexus fortunæ & proſperitatis quibus hõ in hoc mundo iocundatur, ſignum ſunt q̃ talis finaliter debet capi, & a turba dæmonũ ad tormenta deduci, quia quanto plus hõ talibus oſculis alluditur, tanto captio eiꝰ paratior & celerior inuenitur, teſte Ambroſio. Continuus ſucceſſus tp̃aliũ æternæ damnationis eſt indicium. Vñ de tali Iuda .i. de tali mundo vel fortunato ſucceſſu dicitur. Eccl. 22. In labijs indulcat inimicus. ¶ De Ioanne dr̃, q̃ adoleſcens quidã amictus ſindone ſuper nudum, videns q̃ miniſtri p veſtem tenebant eum vt puoirent, relicta ſindone nudus profugit. ¶ Sic vere ſi ſatellites diaboli per veſtes bonorum tp̃aliũ nos capiant, & ſi iſtis mediantibus in malis complacentijs nos detinent & inuoluant, ipſas terrenorum bonorum veſtes debemus per contemptum reijcere, & nudi i. pauperes & conſcientia mundi, debemus de eorũ manib. recedere: Vñ. Amos. 2. Robuſtus corde inter fortes nudus fugiet. Cap. 15. ¶ Milites crucifixerunt dominum, & inter ſe veſtes ſuas diuiſerunt. ¶ Sic vere milites regum & principum officiales Chr̃m in pſona miniſtrorum clericorum & pauperum crucifigunt, inq̃tum iſti Chr̃i ſeruitores moleſtãt multipliciter & affligunt. Vñ dr̃. Mat. 25. Quod vni ex minimis meis feciſtis &c. Et veſtes & tp̃alium bonorũ ſuorum ipſis per rapinam ſubtrahunt, & inter ſe diuidunt & diſpgunt. Pſal. 21. Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea. Tunica ſaluatoris quæ inconſutilis dicta eſt quam milites non diuiſerũt ſed eam ſortiti fuerunt, dr̃ fuiſſe quædam tunica incõſuta, acu ſine ſutura contexta, quam beata virgo ſibi exiſtenti paruulo dr̃ feciſſe, quæ tandem ſm̃ crementum corpis dr̃ concreuiſſe, & ſic ſp ſuo corpi aptata fuiſſe, q̃ ſine decremẽto q̃diu vixit durabat ita q̃ ipſam nulla antiquitas cõſumebat. Illã ẽt ſicut poſtea ponũt alij pilatꝰ habuit, q̃ ſicũq; vocabatur ad cæſarem ipſum volentẽ occidere, mox vt eum videret ira ipſius contra eum quieſcebat, mox vero cum H ab ipſo exierat ſtatim contra eum ſæuiebat, ſed cũ iterum ad imperatoris præſentiam reuocato, ſtatim virtute tunicæ princeps ad manſuetudinẽ redibat, & eũ tanq̃ iuſtũ abſoluere proponebat. Aduertens igitur ad hoc princeps, ipſum expoliare fecit, & tunc contra eũ inſaniens ipſum ad exilium condemnauit, ſicut hæc oia in hiſtorijs quibuſdã continenẽ. ¶ Tunica ſaluatoris .i. ſalutis tunica, eſt diuina gr̃a, q̃ Maria uirgo .i. amaritudo pniæ cũ actu contritionis cũ virginitate & cũ purificatione & munditia cõfeſſionis cõponit, ita q̃ nullã ſciſſuram vel rupturã alicuius diſcõtinuationis vel imperſeuerantiæ ibi ponit, vnde ad hoc q̃ Maria, i. amara pnia tunicã gr̃æ faciat, põt dici illud Ioan. 21. Tunica ſuccinxit ſe, & miſit ſe in mare. Iſta .n. tunica in Chriſto, i. in pſonis bonis ſp augeẽ, & q̃to plus pꝰ bona opa creuerint tanto ad ætatẽ maiorẽ peruenient & tanto in ipſis tunica incõſutilis, i. gr̃a & pſeuerantia plus augeẽ. Iſta aũt tantæ virtutis eſt, q̃ ſi Pilatus, id eſt peccator quantumcũq; fuerit malus ipſam induat, nunq̃ erit ſibi imperator cœleſtis Deus irritatus, qu in q̃ſi cũ iſta tunica coram ipſo in die iudicij comparebit, ſibi in manſuetudinẽ conuertatur, & quin ab ipſo miſericordiam conſequatur. Si vero contingat, q̃ ſine tunica diuinæ gratiæ homo tunc adeat Imperatorem, ita domini ſtatim contra eum mouebitur, & dabit ſibi infernale exilium & tormẽtum. Apo. 16. bene igitur dicitur. Beatus qui cuſtodit veſtimenta ſua, ne nudus ambulet. Vel dic q̃ iſta tunica Chriſti ſignificat eccleſiam

A ecclesiam, quæ reuera ſimplex & inconſutilis, & ſine diuiſione ſchiſmatis vel erroris debet eſſe, & ſic poterit ſemper creſcere & augeri. Apoſtolus. Ephe. 5. Fecit ſibi eccleſiam non habentem maculam.

Capitulum decimumſextum. Textus. Et cum tranſiſſet ſabbatum Maria Magdalenæ. Moralitatum. Capitulum. 6.

VAlde mane prima ſabbatorum mulieres de nocte venerunt ad monumentum, vt vngerent cum Aromatibus quæ emerant Corpus Chriſti. Cum igitur conquererentur de lapide ab oſtio reuoluendo, ſm quod dicitur. Mat. 28. Ecce terremotus factus eſt magnus, Angelus domini deſcendit de cœlo, & accedens reuoluit lapidem, & ſedebat ſuper eum. Erat autem aſpectus eius ſicut fulgur, & ueſtimenta eius ſicut nix. Satellites vero qui Corpus Chriſti in ſepulchro ſeruabant, quaſi mortui ceciderunt. Mulieres etiam prædictæ ad aſpectum eius fortiter obſtupuerunt, & ſicut Marcus dicit hic, quod mulieres intrantes in monumentum, viderunt iſtum in forma vnius iuuenis ſtola candida coopertí. Iſtas autem angelus mulieres fuit conſolatus, & reſurrexiſſe dominum proteſtatus. Satellites vero terruit, & ipſos quaſi mortuos dereliquit. ¶ Per ſepulchrum domini pōt intelligi eccleſia materialis, in qua corpus Chriſti in ſacramento altaris ſeruatur. ¶ Vel etiam eccleſia vniuerſalis, in qua corpus Chriſti in perſona pauperum mortuum & depreſſum iacet & ſubſternit. Vel ſacræ ſcripturæ myſteriū, in quo corpus Chriſti mortuum iacet. In quo etiam de morte corporis Chriſti myſterium continetur. Mulieres iſtæ deuotæ animas ſeu mentes vel perſonas ſimplices deſignant, quæ Aromata virtutum vel vnguenta deuotionis lenituramq́ue compaſſionis portant, & Ieſum ſiue in perſona propria ſiue pauperū per compaſſionem vngere & linire affectant. Vnde dicitur Mat. 26. Venit mulier habens Alabaſtrum vnguenti preciosi, & effudit ſuper caput Ieſu. Lapis grandis qui Ieſum claudit, pondus difficultatis ſignificat, quod eſt in via veniendi ad Ieſum, mulieres iſtas. i. ſimplices retrahit atque grauat. Venientes enim ad pauperes obuiat lapis propriæ paupertatis, veniendo ad ſcripturam obuiat lapis difficultatis, veniendo ad eum in ſepulchro mentis per deuotio-

B nem, obuiat lapis noſtræ malæ conſuetudinis, & fragilitatis. Et ideo iſtę mulieres ante omnia debent auxilia bonorum quærere, vt lapidem huiuſmodi valeant ſubmouere, dicentes. Quis reuoluet nobis lapidem? Per iſtum angelū poſſunt intelligi boni eccleſiaſtici vel prælati, qui reuera debent dici iuuenes per virtutē fortitudinis & conſtantiæ. Angeli per virtutē limpitudinis & prudētiæ, aſpectu fulgurei per virtutem ſeueritatis & iuſtitiæ, cum veſtimentis cādidis, per virtutem caſtitatis & mundiciæ, ſicut de Angelo Tobiæ 5. dicitur. Quod ipſi inuenerunt iuuenem ſplendidum ſtantem præcinctum paratum ad ambulandum. Iſti enim debent aſpectu ſuę ſeueritatis & iuſtitiæ ſatellites diaboli, i. peccatores terrere. Iſti per æquitatē & mentis tranquillitatem debent ſedere. Iſti in monumento Chriſti per ſuæ paſſionis meditationē, vel ſcripturæ expoſitionem, vel per pauperum nutritionem debēt manere, ita quod & mulieres. i. ſimplices debent conſolari & fouere, & lapidem. i. oē impedimentum quo minus Ieſum inuenire, & ad eum per ſpem, & deuotionem venire valeant, remouere, & de reſurrectione & alijs articulis ipſos inſtruere. Apoc. 14. Vidi angelū Dei fortē volantem per medium cęli, Ibidē. Cuius facies erat ſicut ſol. Apoc. 10. Iſta igitur eſt veritas, quod quotiens mulieres & deuoti ad Ieſum volunt per ſpem & pœnitentiam accedere, & eum per compaſſionem & deuotionem in ſe vel in ſuis pauperibus vngere, ſemper debent Angelos. i. viros eccleſiaſticos & prælatos obuiam habere, qui omnia impedimenta debent tollere, & omnem offendiculi lapidem remouere, eos conſolari benigniter & iuuare, vt ſic de talibus Angelis. i. viris eccleſiaſticis dicatur illud quod de Angelis dicitur. Ecce duo viri aſtiterunt iuxta illos in veſtibus albis.

¶ Moralitatum ſuper Marcum finis.

MORALITATVM

Liber trigeſimusprimus ſuper Lucam.

Capitulum primum. Textus. Fuit in diebus Herodis regis Iudæ, ſacerdos quidam nomine; Moralita. Cap. 1.

DE euangelio Lucæ nihil intendo ponere niſi ſolum illa quæ prætermiſerūt Matthęus & Marcus. Ideo hic dicitur, quod miſſus eſt Angelus Gabriel ad virginē Mariam in Nazareth ſalutandam, qui ingreſſus ad eam, ipſam ſuo lumine illuſtrauit, ſed conſolatus eam verbo nunciauit eidem. Quod credens ipſa, Dei filium mox concepit. ¶ Iſta poſſunt applicari exemplariter ad virgines, & maxime ad ſanctimoniales, quia reuera exemplo beatæ virginis iſtę debent manere in ciuitate Nazareth, quæ interpretatur vnctio, vel mundicia cuſtodiens, aut ſeparatio, quia iſtę debent habere vnctionem deuotionis, mundiciam puræ & caſtæ conuerſationis, cuſtodiam ſuijpſius per diligentem, diſcretionem & ſeparationem a mundi negocijs, vel ſæcularium nugis, vel a quibuſcunque malis conſortijs per ſolitariam habitationem. Iſtę enim debent dici Mariæ per amaram pœnitētiam & contritionem & debent manere & ſtare infra domum & clauſtrum per omnis vagationis abductionem. Quod oſtenditur cum dicitur, ingreſſus ad eam. Qui non inuenit eam in platea, ſed in domo. Pſal. 54. Ecce elongaui fugiens &c. Ad tales virgines non ſunt quaſcunque viri mittendi, ſed ſolum qui ſunt Angelus Gabriel, quod interpretatur fortitudo. i. viri Angelici fortes in bonis moribus & robuſti. Tales. n. de quibus nulla pōt eē ſuſpicio, debēt virgines viſitare, lumine bonorū exēplorū & documētorū ipſas illuminare, & verbū Dei ipſis annūciare & prædicare, & ſic ipſę poterūt mediantibus iſtis verbū Dei per gratiā ſuſcipere vel cōcipere, & ipſū in vtero cōſciētiæ retinere. Eſa. 7. Ecce virgo concipiet &c. Audi tñ quod dr, quod virgo expauit de lumine, & de Angeli pęnitētia īcōſueta in quo notari pōt quod nō eſt aliqs ita Angelicus, quem virgines eius conſortiū & pſentia debēt expaueſcere, & quem quę aduerſus ipſos pbauerint, dēant de ipſis dubitare. Virile. n. colloquiū debēt metuere, quouſq; ipſos cognouerint verbū ſalutis veraciter pdicādo. Vñ dr. Abacuck. 3. Dñe audiui auditū tuū D & timui. ¶ Cum beata virgo filium Dei concepiſſet, & quadam die ad ſalutandam Elizabet, quæ iam per ſex menſes ante Ioannem Baptiſtam conceperat, in montana celeriter aſcendiſſet, ſic factum eſt quod Iohannes exiſtens in matris vtero Chriſti & matris præſentiam ſenſit, & ob eorum reuerentiam exultauit. Vnde dixit Heliſabet. Vnde mihi hoc vt mater domini veniat ad me, vt enim facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis, exultauit infans in vtero meo. ¶ Iſta poſſunt allegari ad confirmationem fidei incarnationis, quod Iohannes ſenſit in vtero & pdicauit in gaudio. ¶ Vel poteſt allegari de ſanctitate Iohannis, qui in vtero exiſtens Chriſtum honorauit, & diuinitatē eius mox agnouit. ¶ Vel allega de humilitate virginis, quæ ad ſalutandam cognatam dignata eſt aſcendere, & ad eam celeriter feſtinare. In quo datur nobis exemplum quod nullus debet eſſe ita magnus & dignus, quin minores conſanguineos debet diligere, & eos quandoque benigniter viſitare. Vel dic quod Chriſti & btē virginis aduiſitatrix pſentia faciet pueros. i. puros & innocentes ſpiritualiter exultare, & ob ipſorum reuerentiam gaudere. ¶ Zacharias pater Iohannis Baptiſtæ ante natiuitatē ipſius Iohannis mutus extitit, quo nato ſtatim loquelam recuperauit, & in laudem Dei prorupit, dicens. Benedictus dominus Deus Iſrael. ¶ Iohannes qui interpretatur in quo eſt gratia, ſignificat diuinam gratiam, qui igitur tali Iohanne. i. tali gratia caret mutus. i. elinguis efficitur, quia ſibi nihil dicere vel loqui comprobatur: Verum quando iſte puer. i. Ioannes diuina gra ſibi naſcit, & a Deo concedit, tunc bñ congrue verba ſalutis loquitur. Vñ Greg. Inquātū laborat lingua pdicatoris niſi affuerit gra ſaluatoris.

E *Capitulum ſecundum. Textus. Factum eſt autem in diebus illis. Exijt edictum a Ceſare Auguſto. Moralitatum. Capitulum. 2.*

PAſtores erant in reginne vigilantes & cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuum. Ecce Angelus domini ſtetit circa illos, & claritas Dei circum fulſit illos, & timuerunt timore magno. Iſtę antem Angelus ſtatim conſolatus eos extitit, & gaudium magnum illis retulit, & natum io bethleem mundi Saluatorem nunciauit. Illi continuo laudes cœleſtis exercitus audierum, vſque in bethleem venerunt, & Mariam, Ioſeph & infantem inuolutum pannis & poſitum in præſepio repereruot. ¶ Iſti paſtores poſſunt ſignificare bonos plątos & prædicatores prouidos, qui pabulo ſacræ ſcripturæ. i. ſubuentioni temporalis ſubſtantiæ cibo deuotionis & Euchariſtiæ ſe & alios nutriunt, greges ſubditorum à lupis infernalibus cuſtodiunt, & ſuper ipſos diligenter attendunt. Vnde. Lu. 12. Si ſciret pater familias qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non fineret perfodi domum ſuam. Tales igitur ab Angelis viſitantur, lumine charitatis & gratiæ circunfundũtur, ſimote domini conſtituuntur, & ab ipſo ſpiritualiter conſolãtur. Finaliter autem poſt mortem vſquę in bethleem, quæ interpratatur domus panis, id eſt vſquę in paradiſum tranſeunt, vbi Mariam cum Ioſeph. i. cum Sanctis & in fantem Chriſtum inuolutum pannis humanitatis noſtræ naturæ, ręclinatum in præſepio perfectionis æternæ perſonaliter inuenerunt, a quo gaudium & conſolationem gloriæ ſempiternæ recipiunt & acquirunt. Glorificantęs (inquit) & laudantes Deum io omnibus quæ viderant & audierãt. Mat. 2. Videntes ſtellam gauiſi ſunt, & intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius. Debent ergo paſtores noſtri ſollicite vigilare, vt tale poſſent premium reportare. Apoc. 16. Beatus qui vigilat. ¶ De oblatione data pro Chriſto in templo oblato de Symeone & Anna nihil dico, nec etiam de ipſo in medio ductum inueoio, nec etiam de alijs, quæ in. 3. vel in. 4. capitulis continentur, quia ſupra in Mat-
F thæo pro maiori parte ponuntur.

Capitulum quartum. textus. Jeſus autem plenus Spirituſancto egreſſus eſt a Iordane. Moralitatum. Capitulum. 3.

CHriſtus poſtquam contra diabolum tentantem ſe præualuit, tandem in Nazareth veniẽs, ſynagogã Iudęorum intrabat. Exhortabantur igitur ipſum iudęi, vt ibi in patria ſua in qua nutritus fuerat & conceptus, aliqua mirabilia faceret, dicentes. Quanta audiuimus facta in capharnaum, fac & hic in patria tua. Chriſtus vero in ipſa patria nulla facere voluit mirabilia, quia nullum Prophetam in ſua patria fore acceptum dixit, etiã per exemplum Heliæ & Heliſei probauit, quorum temporibus multæ fuerant viduę, & multi leproſi in Iſrael, Helias tamen ad vnam eſt miſſus viduam ſareptanam, & helizeus vnicum ſanauit leproſum, Naamã. ſ. ſyrum, qui aliunde, nõ de Iſrael natus fuerat. Acſi recte vellet dicere dominus ꝙ iſti Prophetæ non illis de patria ſua, ſed alienigenis fecerũt miracula, & quia nullus homo ſanctus in ſua patria condigne honoratur, & ideo ad extremos receſſerũt. ¶ Iſta etiam hic verificata ſunt de Chriſto, quia cum in ſynagoga Eſaiã exponeret, iſti compatriotæ ſui indignabãtur de ipſo, & eũ filium fabri appellabãt. Vnde dicitur. Mat. 13. quòd iſti de ipſo ſic dicebant. Nonne iſte eſt filius fabri &c. Vnde igitur habuit omnia iſta, Sicut autem hic dicitur, iſti de iodignatione ad iniurias prorupetunt, & eum ad ſupercilium ciuitatis duxerunt, & eum præcipitare voluerunt, ipſe tamen per medium ipſorum tranſiuit, & de ipſorum manibus euaſit. ¶ Iſta omnia allegat, quòd nimia familiaritas parit con- G temptum quia re vera ſępe eſt quòd ſapiens homo minus reputaẽ in patria ſua quam in aliena, & minus à notis quã ab extraneis, & minus à ſuis familiaribus quã ab extraneis populis remotis. Facile enim eſt, vt pares paribus inuideãt, & vt vicinorum ſuorum ſapientiam & virtutes alij mordeant, & contemnant. Vnde cum ab illo philoſopho quæreretur, à quo eſſet potiſsime cauendum in hac vita. Reſpõdit, quòd ab inuidia amici, & iniuria inimici, vnde fit quandoque quòd mali & inuidi compatriotę cõtra bonos vicinos inſurgunt, & quamuis eos in virtute & ſcientia vident præcellere, ipſis tamen tunc detrahendo genus ipſorum ad memoriam reducunt, & quando contra perſonas aliquid nequeunt dicere ipſum tamen occaſione generis vilipendũt, dicentes: Nonne iſte eſt filius fabri: Nonne parentes eius apud nos ſunt: Vnde huic omnia iſta: Acſi dicerent: Iſte nõ eſt dignus à nobis honorari, nec eſt credibile ipſum virtualiter poſſe operari, quem de tam infimis parentibus apud nos contigit generari. Dicunt enim illud, 2. Re. 20. Quis eſt Dauid vt ſeruiamus illi, 3. Re. 12. Et tamen quãdoque illud non ſufficit, quinimmo contra eum perſonaliter inſurgunt, & eum de ſtatu & gradu præcipitant & proſternũt, & a ſua ciuitate & patria fugere & recedere eum aliquotiens cogunt. Mat. 10. Inimici hominis domeſtici eius. Sicut de illo Scipione, qui dato quòd reipublicę romanę infinita bona feciſſet, ciues tamẽ romani eius proſperitatem & virtutum magnitudinem ferre præ inuidia non valentes, ipſum in exilium propulerunt, ſicut ponit Macrobius. Mat. 13. Sicut enim dicit dominus. Non eſt Propheta ſine honore niſi io patria ſua. Et ideo ſæpe fit quòd viri prudentes propriam patriam negligunt, & manſionem in alia patria quęrunt, ibique amplius honorantur, & proſperitate maiori alibi quã apud ſuos promouẽtur Gen. 12. Quapropter dictum eſt Abrae. Exi de terra tua & de cognatione tua, & veni i terram quam monſtrauero tibi, & faciam te in gentem magnam.

Capitulum quintum. Textus. Factum eſt au- H *tem cum turbæ irruerunt in eum, vt audirent verbum Dei. Moralitatum. Cap. 4.*

CVm Petrus & ſui ſocij piſcarentur, & per totam noctem laboraſſent & nihil cepiſſent, contigit quòd dominus nauem illam aſcenderet, & de nauicula turbas doceret, & quòd nauẽ in altum duci, & retia in capturam laxari iuberet. Cũ igitur Petrus cuius erat nauis, de vano labore totius noctis conquereretur & diceret. Præceptor inquieos per totam noctem laborantes nihil cępimus, in verbo autem tuo laxabo rete. Sic factũ eſt quòd tantam piſcium multitudinem cõcluſerunt quòd rete eorum rumpebatur, ita quòd aliam nauiculam in auxilium vocabant, & ambę piſcibus replerentur. ¶ Iſta nauis moraliter animam ſignificat, quam quilibet in mari & fluctibus huius vitæ habet regere, & ab ipſo rete bonæ voluntatis laxare, & piſces meritorum in hac nauicula congregare. Vnde tamen quandiu non eſt Chriſtus io iſta per gratiã. ſ. quandiu durat nox & tenebroſitas vitiorum, tandiu deficit captura piſcium. i. meritorum. Nocte enim culpæ ſatis poteſt homo laborare, & bona opera perpetrare, vel circa temporalia lucra & negocia inſudare, quia nũquam ſibi cõtinget ea tali labore piſces, id eſt merita acquirere vel habere. Vnde. Lu. 5. Per totam noctem (inquit) laborantes nihil cepimus. Eſa. 49. In vanum laboraui ſine cauſa mane cõſumpſi fortitudinem meam. Sic reuera quandoque Chriſtus ibi per gratiam intrat, vt turbas malarum cogitationum doceat & compeſcat, & tunc ad eius monitionem & inſpirationem rete bonę uoluntatis in altũ ducitur, inquãtum affectus eius & opera ad æternæ vitę altitudinem ordinantur, & ſic pro certo piſces. i. merita cumulantur, ita ꝙ duæ nauiculæ, i. nõ ſolum anima, immo etiam corpus iſtius piſcibus. i. meritorum operibus mox replentur. In Chriſti enim præſentia non abſentia, fit talis captio, in die gratiæ,

A non in nocte culpæ, ſit meritorũ acquiſitio. Vñ dicit dñs. Io. 9. Me oportet laborare donec dies eſt. ¶ Vel dic ꝙ nauicula ſignificat ſacram ſcripturã, in qua Petrus. i. quicunque pdicator põt ſatis ſine fructu laborare, quia ſicut rete prædicationis a mari huius mundi pro piſcibus capiendis, i. pro peccatoribus conuertendis põt in vanum mittere & laxare, niſi Chriſti præſentia p gratiam dei aſſiſtat, q rete prędicationis in altũ ducere. i. ad ſpem æternæ retributionis ordinare doceat. Sine. n. Chriſti gratia, nec prędicatio proficit & ſine eius gratia in officio prædicationis pro nihilo laboratur. Pſ. 126. Niſi dñs ędificauerit domum &c. Quod ẽt bene ſupponitur hic, vbi Chriſtus poſt piſcaturam piſcium dixit Petro. Noli timere, iam enim eris capiens homines. ¶ Cum circa Chriſtum infirmi multi, vndique confluxiſſent, ecce viri qui portantes hominem in lecto, qui erat paralyticus, cum ipſum præ turba ante ipſum non poſſent ponere, ſupra tectum aſcenderunt, & per tegulas dimiſerunt in lecto in medium ante eum. Chriſtus igitur vt fidem illorum vidit, paralytico peccata dimiſit, & vt lectum ſuum tolleret & ſanus corporaliter recederet, imperauit dicens. Surge tolle lectum tuum & vade in domum tuam. ¶ Iſte paralyticus eſt animus peccatorum, qui eſt debilis, infirmus, & per carnis mollitiem reſolutus, & more paralytici qui ad executionem bonorum operum inhabilis & ineptus ẽ, de quo dr̃. Mat. 8. Domine puer meus &c. Quattuor viri qui iſtum portabant & coram Ieſu ponere cupiebant, ſunt quattuor cardinales virtutes, vel quattuor affectiones, quæ iſtum paralyticum ante Ieſum, qui interpretatur ſaluator. i. ad ſalutis ſtatum cupiunt adducere, & ſibi gratiæ ſanitatem pro viribus procurare. Verum quia turba malarum cogitationum & tentationum, necnon ſollicitudinũ mundanorum illam ſanitatem impediunt, ideo iſti portitores debent iſtum infirmum ſupra tectum domus. i. ſupra apicem rationis eleuare & erigere, & ab iſtis turbis malis ſe mouere, deinde ipſum per ſuijpſius humiliationem ante Ieſum deponere, & eum per miſericordiæ implorationem eidem offerre, & ab ipſo remedium & veniam implorare, quod ſi fecerit: Chriſtus ſibi peccata dimittet, & lectum carnalis delectationis ipſum tollere, carnis deſideria anteferre præcipiet, ipſumque de vitio negligentiæ ſurgere iubebit, & in domum ſuam. i. eccleſiam vel bonã conſcientiã pergere imperabit, vt de lecto carnalis delectationis exeat dicens. Luc. 5. Surge, tolle lectum tuum & vade. Apoſto. Ephe. 5. Surge qui dor. &c. Vnde Lucæ. 7. Reſedit qui erat mortuus. ¶ Vel per iſtos portitores qui ſupponuntur eſſe quattuor, intelligo eſſe quattuor euangeliorum doctores vel prædicatores, vel quattuor virtutum poſſeſſores, qui paralyticos. i. peccatores domino offerũt ita ꝙ eorum induſtria & Chriſti clementia laui & mundati recedunt.

B

Capitulum ſeptimum. textus. Cum autem impleuiſſet omnia verba ſua in aures.

Moralitatum. Capitulum. 1.

IBat Ieſus in ciuitatem quæ vocatur naim, & cum appropinquaret ad portas ciuitatis, & ecce mortuus efferebatur vnicus filius ſuæ matris, & hæc cum eſſet vidua, & turba multa ciuitatis Ieſus miſericordia motus, portitores loculi ſtare iuſſit, & ipſis ſtantibus loculum tetigit, & vocans adoleſcentem, ipſum a mortuis ſuſcitauit, & ipſum matri ſuæ ſanum dedit. Adoleſcens inquit, tibi dico ſurge, & reſedit qui erat mortuus, & cœpit loqui, & dedit eum matri ſuæ. ¶ Iſte filius ſignificat quemlibet fidelem, qui matris ſuæ. i. eccleſiæ filius vnicus dicitur, pro eo ꝙ ab ipſa vnice diligitur & fouetur. Militãs enim eccleſia, quæ nunc a Chriſti perſonali præſentia vidua eſt, quam fidelem vnice diligit, ſummeque dolere dicitur, quando per vitia ipſum perdit. Vnde dicitur. 2. Reg. 1. Sicut mater vnicum amat filium &c. Quandoque etiam fit, ꝙ talis filius p peccatum moritur, ꝙ iam a quattuor portitoribus. i. a mala dilectione, a pœnitentiæ timore a ſpe longe vitæ, & a ſpe finalis pœnitentiæ in ſepulturam infernalem offertur. Iamque in porta ciuitatis. i. in extremis in publica executione malorum operum cum turba vitiorum inuenitur, etiam C in loculo ſeu feretro propriæ carnis ſeu malæ conſuetudinis inuoluitur &c. Sed Chriſtus quandoque ſibi miſertus, de peccato ipſum ſuſcitat, loculum carnis eius per correctionem tangens, ipſum per inſpirationem & prædicationem ad fidem & ſalutem vocat dicens. Adoleſcens tibi dico ſurge. Qui per contritionem ſurgit, & per confeſſionem alloqui incipit, & ſic per ſatisfactionem ipſum matri ſuæ. i. eccleſiæ reddit, dicens illud. Io. 19. Mulier ecce filius tuus. Mat. 9. ¶ Vel dic ꝙ Chriſtus tres mortuos in tribus diuerſis locis dicitur ſuſcitaſſe. Luc. 7. Puellam in domo, adoleſcentem in porta ſicut hic, Lazarum in ſepulchro. Io. 11. Per illos igitur tres mortuos intelliguntur tres ſpecies hominum peccatorum, quos quandoque dominus ſuſcitat a peccato. Puella enim mortua in domo, ſignificat animam in domo conſcientiæ mortuam per malum deſiderium ſeu cõſenſum. Iuuenis in porta, ſignificat peccatorem, qui inde exiuit ad malum opus & ad actum. Lazarus in ſepulchro, ſignificat peccatorem qui tandem fœtidus & corruptus eſt per malæ conſuetudinis vitium. Iſti ergo a domino ſuſcitati leguntur, quia nullus peccatur ſiue ſit ſolum mortuus in conſenſu, ſiue ſit vlterius in actu, ſiue, in malæ conſuetudinis ęſtu non põt ſuſcitari vel iuſtificari per alterum, quam per Chriſtum. Chriſtus autem iſtos tres ſuſcitat, quia de omni genere peccatorum Chriſtus aliquos ad vitam vocat. ¶ Cum dominus in domo Simonis leproſi recumberet, ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, attulit alabaſtrum vnguenti, & ſtans retro cœpit lachrymis abluere, capillis ſuis tergere, ore oſculari & vnguento vngere pedes eius. Videns autem dominus Simonem indignatum, ex hoc ꝙ a peccatrice ſe tangi permitteret, ipſum increpauit, de duobus debitoribus parabolam recitauit, pœnitentiam mulieris conuiuio hoſpitis præpoſuit, & ipſi mulieri peccata omnia relaxauit. ¶ Iſta poſſunt allegari, ꝙ Deus plus peccatorem diligit perfecte diligentem, quam iuſtum arrogantem, & de ſuis virtutibus præſumentem, aliosque contemnentem. Illud etiam Phariſeo & publicano dicitur. Lu. 18. Quod Phariſeus qui publicanum contemnebat, & ſuas iuſticias recitabat, ſeque alteri præferebat, repræhenditur. Publicanus vero qui ſua peccata memurans, vix audebat cœlum aſpicere, & pectus ſuum percutiens, miſericordiam clamat, iuſtificatus receſſiſſe probatur. Ideo bene dicitur. Lu. 17. Quod gaudium eſt Angelis &c. qua ſup nonaginta nouem iuſtis. ¶ Vel allega ꝙ plus placet domino ſacrificiũ ſpiritus contribulati quam opus exterius propalatum, plus enim commendatur pœnitentia lachrymoſa Magdalenæ, quam Simonis cibaria copioſa, & magis fuit refectus dominus peccatricis fletibus, quã hoſpitis cibis & potibus. Pſal. 41. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes &c. ¶ Vel allega quomodo multi ſunt ita D præſumptuoſi, ꝙ qui ſemel peccator fuerit, non credunt eum ad dominum poſſe conuerti, nec debere a Chriſto recipi, nec in eius obſequijs delectari, quinimmo ſi ipſos pœnitentes iuxta ſe vident, debeant intendere & vacare. Apoſtolus. 1. Cor. 10. Contemptibiles in eccleſia debent ad alia iudicia requiri. Ca. 12. ¶ Illud aũt quod hic ſequiẽ de illo diuite, cuius ager fructus vberes attulit, qui multa congregata & horrea augere diſpoſuit, & animæ ſuæ dicebat. Anima mea, multa bona habes repoſita in annos plurimos. Cui vox de cœlo facta eſt. Stulte, hac nocte repetent animam tuam a te, quæ autem congregaſti, cuius erunt? ¶ Hoc allega contra auaros, qui per ſuperabundantiam diuitiarum non ſtudent pauperibus erogare, ſed potius congregare, & in annos plurimos conſeruare, qui de propinqua morte non cogitant, ſed in bonis ſuis diu luxuriari ſtudẽt. In quibus quandoque repentini interitus veniunt & eorum animas ſubito capiunt. Iob. 5. Ipſum rapiet armatus &c Ca. 12. ¶ Hic fit mẽtio de duobus generibus ſeruorum, quos cõſtituit dominus ſuper familiã, quibus præceptũ eſt a domino vigilare quorum quidam vigilant, & dominum ſuum ſpectant, vt quacunque hora venerit, vigilia prima ſecunda, quarta, ipſos inueniat vigilantes, & iſti procul dubio beati dicuntur, & eiſdem finaliter a domino miniſtratur. Amen (inquit) dico vobis, ꝙ præcinget ſe, & faciet illos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis. ¶ Aliqui tamen

E men eorum contrarium faciunt, qui de aduentu domini ſolliciti non ſunt, ſed ipſum morari videntes ad mala pluri ma.ſ. ad bibendum, edendum & inebriandum, & conſeruos ſibi commiſſos percutiendum conuertuntur, quod ſi quid dixerit ſeruus ille, moram faciet dominus meus, & cœperit percutere inebriare, & de talibus dicitur φ hora qua dominus eorum veniet, neſciet ipſos, ab alijs diuidet, & partem eorum cum infidelibus ponet. ¶ Fit etiam hic mentio de duobus alijs generibus ſeruorum, de quibus quis ſciunt voluntatem, domini, & non faciunt eam, & iſti plagis vapulare merentur & de alijs qui nec ſciunt, nec faciũt, & iſti non tantum vapulant ſicut primi. Et ſequitur ibi verbum Chriſti. Quia omnis cui multũ datum eſt, multa quęrentur ab eo. ¶ Sic vero cum dominus tradiderit familiam populi ſui ſeruis ſuis.ſ. prælatis & principibus gubernandam, & omnibus præcipit φ ſint vigiles & attenti. Conſtat φ de iſtis ſeruis inuenientur duæ ſpecies boni & mali, boni ſemper timent dominum Chriſtum ſubito ad eos in iudicio venturum, & eos per mortem vocaturum, & eos rationem villicationis petiturum, & ideo continue in bono vigilant, mortem & iudicium ſemper expectant, vt quacunque hora vocati fuerint, ipſos in bono ſtatu Chriſtus inueniat, ſumme ſtudent, quapropter a domino commendantur, & in cœleſti gloria diſcumbentes diuinum miniſterium promerentur. Vnde Matt.24. Beatus ſeruus ille quem cum venerit dominus, inuenerit eum vigilantem. Mali autem econuerſo faciunt, quia iſti vñr hñt oculum ad moram quam facit dominus ſuus .i. ad dilationem iudicij & mortis, & ad longam vitam quam ſperant ſibi conceſſam. Et ideo iſti per negligentiam dormiunt, per gulam comedunt & bibunt, per crudelitatem ſeruos ſibi commiſſos.i. populum ſibi ſubditum rapinis percutiunt, quapropter ſæpe fit φ iſti morte præueniuntur, & a bonis fidelibus diuiduntur, & cum damnatis in inferno damnantur Matt.24. Veniet dominus ſerui illius quando non ſperat, & hora quam ignorat, & partem eius ponet cum hypocritis, illic erit fletus & ſtridor dentium. ¶ Illud quod ſequitur de ſeruo ſciente voluntatem domini ſui & non faciente, poteſt allegari contra viros ſcientificos, qui ſciunt bonum & non faciunt, quia iſti præ cæteris damnabuntur, quia ſicus dicitur. Iac.4. Scientes bonum facere & non facientes, peccatum eſt illis, 1. Cor. 14. Illi autem qui nec ſciunt, nec faciũt, vt ſimplices & illitterati fideles & pagani, & ſi per ignorantiam non excuſantur a toto, quia ignorans ignorabitur per ipſum tamen excuſantur a tanto, φ non tantum punientur ſicut domini voluntatem ſcientes, & ipſam facere non dignantur, plus damnationis accipient clerici &c.

F Mat.25. Et ideo bene ſequitur. Cui multum datum eſt, multum exigitur ab eo. Quanto plura receperunt talenta, tanto plura reportauerunt lucra. Ad plura igitur tenetur ſciẽtificus qui recepit plura quam ignarus qui recepit pauciora. ¶ Illud autem quod ſequitur, quia dominus dicit ſe veniſſe ad ignem in terram mittendum & pacem tollendam, & parentes a filijs diuidendos. ¶ Hoc autem poteſt allegari, quomodo prudens princeps vel prælatus ſumme debet ſtudere, vt confederationes malorum rumpat, ſicut ad litteram de Phariſeis & ſaduceis fecit Paulus: Act.23. vt igne ſeueritatis & iuſticiæ ſuccedat, & pacẽ cũ vitijs & cum hominibus impijs tollat, dicens illud. Mat.10. Non veni pacem mittere in terram ſed gladium. ¶ Vel ad litteram illud fecit Chriſtus in eccleſia primitiua, vbi de vna domo aliqui conuertebantur, alij non, & ſic ignis zelus diſcordia naſcebantur. Apocalib.6. Habebat gladium magnum, & datum eſt ei vt tolleret pacem de terra.

Capitulum decimumtertium. textus. Aderant autem quidam eo in tempore nunciantes illi de galileis. Moralitatum. Capitulum. 6.

CVm Pilatus quorundam galileorum ſanguinem cum eorum ſacrificijs miſcuiſſet, & eos crudeliter (vt ſupponitur) occidiſſet. Cunque in Siloe quædam turris ſuper decem & octo homines cecidiſſet, & eos oppreſſiſſet, nec illos quĩ talia paſſi fuerãt cæteris G magis peccatores credidit, de qua tamen crudelitate Chriſtus reprehendit, & eos non plus peccatores alijs aſſeruit, ſed niſi pœnitentiam agerent, omnes ſimul petituros prædixit. Putatis (inquit) φ iſti debitores fuerant præter omnes? Non, dico vobis, ſed ſi non pœnitentiam egeritis omnes ſimul peribitis. ¶ Iſta poſſunt allegari φ in mundo culpæ non ſemper correſpõdent pœnis, ſicut nec præmia meritis nec ecõuerſo. Conſtat enim φ quandoque ſecundum diſpoſitionem occultę Dei iuſticiæ, multi qui non ſunt cæteris peiores, caſus in hoc mundo ſuſtinent grauiores, qui immo ſæpe fit φ illi qui peiores ſunt, in hoc mundo, ampliori proſperitate lætantur, & qui boni ſunt, quandoque maiori aduerſitate grauantur, non debent homines illos deteriores credere, quos vident grauioribus fortunæ caſibus ſuccumbere. Bene ergo dicitur. Mat.7. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Vide de hoc infra. Actuum vltimo. ¶ Hic fit mentio, φ cum quidam qui haberet ficum in vinea ſua, & annis ſingulis fructum quæreret, & non in ea reperiret voluit eam ſuccidere dicens. Ecce anni tres ſunt ex quo veniens fructum in ficulnea hac quæſiui, & non inuenio. Succidite ergo illam, vt quid etiam terram occupat? Agricola domino reſpondit, Domine dimitte eam & hoc anno, vt fodiam circa eam & mittam ſtercora, ſi autem nõ fecerit fructum, in futurum ſuccide eam. ¶ In vinea eccleſiæ talis ſterilis ficulnea eſt peccator, qui nullum bonorum operum producit fructum, quia proculdubio dominus non inuenit in eo fructum per tres annos, quia nec fructum fidei, ſpei nec charitatis nec cordis, operis, nec oris, quapropter quantum eſt de ſe, ſtatim vult eam ſuccidere per mortem & damnationem euellere, cum ſine fructu terram eccleſiæ non debet occupare. Dan .4. Vnde Succide arborem. Sed pro certo ſub ſpe φ agricola.i. prelatus vel prædicator illam arborem per correctionem fodiat, & φ ſtercora .i. propriæ vilitatis conſiderationem apponat, ſic φ fructus bonos producat, quandoque dimittit ipſum viuere. Si vero nec ſic ſe conuertit, ſed longanimitatem diuinæ patientiæ vilipendens, in ſterilitatem vitiorum ceciderit, & fructus bonorum operum non protulerit, in futurum dominus veniet, & eam per mortem temporalem & æternam ſuccidet & deſtruet. Luc.3. Iam ſecuris ad radicem arboris &c. ¶ Intrans Ieſu in ſynagogam, vidit ibi mulierem quæ habebat ſpiritum infirmitatis annis decem & octo. Erat enim ad terram taliter incuruata, vt omnino non poſſet reſpicere. Gen.28. Cui dominus cum manum impoſuiſſet, ſtatim erecta eſt & dominum glorificauit. ¶ Sic vere fit φ in ſynagoga fidelium inuenitur aliquando aliqua mulier.i. aliqua anima vel perſona diuerſis vitijs aggrauata, & ad terram.i. ad terrena per auariciam inclinatam, φ nec cœlum poteſt inde taliter reſpicere, nec de cœleſtib. cogitare: Sicut ad litteram videmus de ſæcularibus H & terrenis hominibus, qui videntur poſſe dicere cum manaſſe. Incuruatus vinculo ferri, & non eſt reſpiratio mihi &cæt. Pſalm. 98. Dorſum eorum ſemper incurua &c. Iſti enim octodecim anni qui conſtat ex decem & ſex & duobus, infirmi dicuntur inquantum decem præcepta legis, ſex opera miſericordiæ, & duo charitatis mandata trãſgreſſi fuiſſe probantur, & tamen talibus Chriſtus quandoque manum ſuæ miſericordiæ porrigit, & eos a curuitate terrenorum erigit, dicens illud: In ſublime erigere & eſto glorioſus. Iob.40. Ita φ iſti terrenorum auaricia ad cœleſtium amorem ſani ſurgunt, & Deũ glorificant & extollũt.

Capitulum decimumquartum. textus. Et factum eſt cum introiſſet Jeſus in domum cuiuſdm principis Phariſeorum. Moralitatum. Capitulum. 7.

HIc dicitur quomodo Chriſtus hydropicum ſanauit in ſabbato. ¶ In hoc notari poteſt φ nullus eſt ita hydropicus, id eſt per ſuperbiam inflatus, nec ita per auariciam ſitibundus, quin ſaltem in ſabbatis.i. in feſtiuitatibus debeat ſanari, & quin quando Chri-

ſtus

A ſtus in religione vel eccleſia offertur animus eius debeat quietare. ¶ Chriſtus inuitatus ad conuiuium, intendens quomodo primos recubitus eligerent, incepit eos inſtruere dicens. Recumbe in nouiſſimo loco, vt veniens qui te inuitauit dicat. Amice aſcende ſuperius, & non diſcumbas in primo loco, ne forte honorabilior te inuitatus fuerit, propter quem oporteat te deſcendere, & cum rubore nouiſſimum locum tenere. ¶ Iſta poſſunt allegari contra ambitioſos, conſtat enim ꝙ Deus ad nouiſſimum ſtatum eccleſiæ, vel ad nuptias mundanæ proſperitatis ſecundum diuerſos gradus vniuerſos inuitat. Veruntamen ipſe vult ꝙ vnuſquisque gradum ſuum cuſtodiat, & nullus ad altiorem gradum quam deceat, per ambitionem aſcendat. Sed quia multi ſunt hi qui primos recubitus.i.altiores ſtatus primatus ambiunt & eligunt, ibidem iure vel iniuria ſe reponunt & ideo finaliter in morte ad locum infimum, ſ.ad infernum cum rubore perpetuo deſcendunt, & [illegible] celſitudine quam impudenter aſcenderunt, deponuntur. Eco [illegible] verſo illi qui modo in nouiſſimo loco.i.in ſtatu humilitatis & paupertatis ſedent, & qui in hoc mundo gradu & ſtatu ſunt contenti, finaliter in morte ſuperius ad locum honorabilem paradiſi inuitabuntur, & ibi faliciter extollentur. Amice inquit aſcéde ſuperius. Vnde omnia qui ſe exaltat humiliabitur &c. ¶ Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocauit multos, & miſit ſeruum ſuum hora cœnæ dicere inuitatis vt venirent quia parata ſunt omnia. Omnes tamen ceperunt ſe excuſare. Primus dixit ꝙ villam emerat volens exire videre illam. Alius dixit, ſe quinque iuga boum emiſſe, & ad probãdum illos velle exire. Alius ait, vxorem ſe duxiſſe, & eam accipere debere. Quibus auditis paterfamilias iterum ſeruos miſit, debiles & claudos ciuitatis ad conuiuium introduci mandauit, & ipſis domum ſuam repleuit. Ipſos vero qui ſe excuſauerunt, de cœna ſua nunquam guſtaturos perpetuo ordinauit. ¶ Sic vero cum Deus a principio ordinauit quandam cœnam, ſ.refectionem gloriæ paradiſi, & ad ipſam vocauerit & inuitauerit vniuerſos, conſtat ꝙ hora cœnæ.ſ.nunc in tempore gratiæ ipſe non ceſſat ſeruos ſuos.i.prædicatores mittere, & ad illud conuiuium homines conuocare. Sed proculdubio communiter omnes diuites ſe excuſant, & primo auari qui emere videre, acquirere, poſſidere villam huius mundi ipſius diuitias, honores prædiligunt, & ideo circa iſta intenti, plus debito ad hoc cœleſte conuiuium per bona opera non accedunt. Villam inquit emi, habe me excuſatum. Vnde in Prouer.27. Anima ſaturata calcabit fauum. Alij excuſantur propter vxorem.i.propter carnales delicias. Qui

B enim vxorem.i.carnem vel carnalem affectionem vult ducere, neceſſe habet ab affectu & deſiderio cœleſtis gloriæ retro ire, & cœleſte conuiuium faſtidiare. Alij excuſantur propter quinque iuga boum id eſt propter quinque ſenſuum illecebras, quia ita ſunt aliqui vagi, & ita dederunt ſenſus ſuos ad exteriores illecebras huius vitæ, ꝙ de æternis & ſpiritualibus nihil curant, & ideo breuiter nullus talium cœnam paradiſi guſtabit, quia non eſt dignum ꝙ aliquis admittatur ad illam, qui mundi delectabilia ſibi præponit. Pauperes igitur tribulati & debiles illuc per tribulationes intrare cogũtur, & de talibus aula paradiſi impletur, quia diuites cũ ca terrena vacantes, cœleſtia repudiãt, ſoli reſtant pauperes, qui ad conuiuium illud vadunt. Pſal Sup. 21. Pauperes ſaturabuntur &c. ¶ Illud quod hic ponitur. ſ.qui volt turrim ædificare, qui prius ſedens computat ſumptus q neceſſarij ſunt ſi hẽat ad pficiendũ, ne poſtq̃ ędificare iceperit, & ędificare negerit, dicat ſibi illud e do illud. Iſte homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare. Et illud de rege qui cogitat ſi cum ſuo exercitu poterit occurrere illi qui venit contra eum cum maiori vel alias, qui miſſis legatis rogat ea quæ ſunt pacis. ¶ Iſta poſſunt allegari contra illos qui in ſuis viribus nimis confidunt, & qui merita ſua vires & virtutes non bene põderant. Conſtat enim ꝙ quilibet habet facere cum vno potentiſſimo rege, cum Deo. Habet enim ædificare neceſſario vnam altiſſimam turrim. ſ.celſitudinem contemplationis apicem perfectionis, & ideo quilibet debet ſeipſum colligere, virtutes ſuas menſurare, computare, vt in ſeipſo cognoſcat ſi ſua merita ſufficiant ad hoc ꝙ poſſit regi in die iudicij occurrere, & turrim moralis celſitudinis conſummare, alioqn ſi diminutum ſe & ſufficientem inueniat, debet legationem orationis deuote ad Deum mittere & ipſius pacem & veram miſericordiam implorare. Vnde. Mat.5. Eſto conſentiens &c. ¶ Vel dic contra præſumptuoſos, qui quandoque de ſuis viribus præſumunt ſe turrim perfectionis & contemplationis poſſe in ſe & ex ſeipſis perficere, & regi Chriſto digne occurrere credunt. vnde ſæpe fit ꝙ iſti ad perficiendum non habent & ꝙ vltra vires ſuas aggrediuntur ardua, ita quod aſſumunt, nequeunt cõſummare, quapropter neceſſe eſt eos in via deficere, & imperfectum ædificium dimittere, & ſic neceſſe habent hominum deriſionem ſuſtinere dicentium. Ille homo incepit ædificare &c. Sicut iſta quotidie experimur in religione. Viri nouitij quandoque ſunt ita feruentes in principio, ꝙ ardua opera incipiunt, & vltra vires facere contendunt, qui tamen poſt cito deficiunt, & a via quam ceperant ad vitæ communis latitudinem non ſe deflectunt. Nullus igitur debet ex abrupto ardua opera incipere, ſed deliberando ſuper hoc cogitare virtutes ſuas metiri, & eas computare, ne forte ſi inceperit, non valeat conſummare. Vnde Sen. Diu deliberandum eſt quod ſemel ſtatuendum eſt. Ideo bene conſulitur Eccle.3. Altiora te ne quæſieris. C

Capitulum decimumquintum. textus. Erant autem appropinquantes ei publicani & peccatores. Moralitatum.

Capitulum. 81

MVlier quæ decem habens Drachmas, ſi vnam perdiderit, ſolet lucernam accendere, domum euertere, donec inueniat Drachmam perditam. Quam cum inuenerit, ſolet conuocare vicinas, & de inuentione Drachmę quæ perdita fuerat congaudere. ¶ Dic ſi vis de decima Drachma ſicut de oue centeſima reſtituta, ſcilicet de natura humana quæ perdita fuerat, & nouem ordinibus Angelorum Math.18. adiuncta, vt habes ſupra. Et dic quòd mulier eſt diuina ſapientia, quæ de reparatione ruinæ angelicæ gaudet. ¶ Vel dic moraliter, ꝙ ſi mulier.ſ.id eſt anima de decem drachmis id eſt de decem mandatis vel de complemento & perfectione virtutis aliquid perdiderit per aliquod peccatum, ſtatim debet lucernam rationis aſcendere, domum conſcientiæ per contritionem euertere, & totum ſe per confeſſionem reuoluere, & ita per ſatiſfactoriam diligentiam quærere ꝙ D eam poſſit recuperare & ſpiritualiter inuenire. Quam ſi inuenerit, debet ſumme gaudere & exultare. ¶ Vel dic ꝙ mulier debet gaudere de recuperatione perditę Drachmę.i. animæ peccatricis, & ad hoc totis viribus laborare. Supra eodem Gaudium eſt Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiã agente, quã ſupra nonaginta nouem iuſtis. Lu.15. ¶ Quidam homo habuit duos filios, quorum iunior paternæ ſubſtantiæ portionem ſe contingentem petens & capiens a patre receſſit, & profectus eſt in regionem longinquam, ſubſtantiam ſuam luxurioſe viuendo conſumpſit. Tandem vero cum orta fame eſurijt, vni ciuium regionis adhæſit, & ipſius porcos pauit, & plerunque ventrem ſuum de porcorum ſiliquis implere cupiebat, & tamen nemo ſibi dabat. Ille igitur fame afflictus opulentiam paternæ domus memoratur, & ad patrem ſuum redire, & miſericordiam cogitabat petere, dicens. Quanti mercennarij in domo patris mei abundant panibus ego autem hic fame pereo. Surgam & dicam transeundo ad patrem meum. Pater peccaui in cœlum &c. Iſte igitur ad patrem hoc modo venit. Quem videns pater, miſericordia motus in oſcula eius ruit, & ſtola prima ipſum induit calciamenta in pedibus eius & annulũ in manib' ei' impoſuit, & occiſo saginato vitulo conuiuiũ fecit ei dicens. Epulemur & manducemus, quia hic filius meus mortuus fuerat & reuixit, perierat & inuentus eſt. Filius autem ſenior qui tunc in agro erat dũ ad domum rediret, & ſonum inſtrumentorum muſicorum audiret, & cauſam conuiuij cognoſceret, quam plurimum indignatur & iam intrare renuens, contra patrem dicebat.

Ecce

E Ecce tot annis ſeruiui tibi, & nunquam mandatum tuum præteriui, & tamen nunquam dediſti mihi hedum vt comederem cum amicis meis. Pro iſto autem vitulum ſaginatum occidiſti qui ſubſtantiam ſuam cum meretricibus diſſipauit. Pater vero de inuentione fratris perditi ſe oportere gaudere, dixit. Et ſic primogeniti indignationem temperauit, & finaliter ad conuiuium introiuit. ¶ Illa poſſunt allegoricè exponi & miſticè Allegoricæ. Homo iſte ſignificat Deum patrem, qui a principio duos filios.i.duos populos ſubditos habuit.ſ.Iudaicum, qui erat primogenitus atque maior Exo. Filius meus primogenitus Iſrael, & populum gentilem, qui erat adoleſcentior & indoctior. Mat. 22. Homo quidam habuit duos filios &c. Iſte igitur inſipiens adoleſcens.i.populus gentilis, in principio a patre ſuo Deo, ſubſtantiæ portionem, ſ.dona naturalia & ſcientias philoſophicas accepit, & a patre Deo per idolatriam recedens, & in regionem longinquam.i.in ſtatum damnationis & peccati, bona ſua & virtutes naturales cum meretricibus.i.carnis delicijs deuaſtauit, inquantum varijs vitijs carnalibus ſe fedauit & inquantum ſubſtantiam ſuam.i.naturam per ea corrupit & grauauit. Vnde vni ciuium regionis.ſ.diabolo adhæſit, qui ipſum porcorum.i.poetarum & carnalium philoſophorum cõſortio copulauit, quorum ſiliquas.i.quorum errores & vanas doctrinas comedere & acquirere quam plurimum affectauit, & tamen de ipſis habere ad plenum nequibat, quia nemo ad ſufficientiam ſibi dabat, Tren. 4. Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Ille igitur filius prodigus, ſ.gentilis populus, fame & deſiderio cognoſcendi verum Deum æſtuans, ad patrem Deum ſuum finaliter reuertitur, & errores ſuos confitens, miſericordiam deprecatur, dicens. Peccaui in cœlum & coram te. Quem videns pius pater in domum ſuam ſuſcipiens, ſ.in eccleſiam introduxit, anulum ſibi fidei tradidit, ſtola prima.i.gratia, ipſum veſtiit, calciamenta.i.ſanctorum exempla, in pedibus ſuarum affectionum ponit, & vitulum ſaginatum pro eo interfecit, ſ.Chriſti occiſi fidem, & ſuæ paſſionis memoriam tradidit, & ſic de eius inuentione & conuerſione gaudium magnum fecit. Vnde dicitur Luc. 15. Congratulamini mihi, quia inueni Drahmam quam perdideram. Sed primogenitus filius, id eſt iudaicus populus in agro ſacræ ſcripturæ circa expoſitionem litteralem vacans, audito choro & Simphonia conuiuij, id eſt audita prædicatorum tuba, & viſa ſolennitate conuiuij, & viſo gaudio fidelium, indignatur in domum patris.i.eccleſiam intrare, & fidem Chriſtianam recipere

F non dignatur, quinimmo contra Deum patrem nunc conqueritur, quod iſti filio prodigo.i.gentili populo, plura quam ſibi beneficia diſtribuit dicens. Ecce tot annis &c. Verba enim poſſunt eſſe Iudaici populi, proſperitati Chriſtiani populi inuidentis, & de conuerſione gentilium ad fidem eidem conquerentis, quia iſti mandata legis ad litteram optime cuſtodiunt, & in cerimonijs legalibus Deo ſeruiunt, & tamen nullam gratiam a Deo recipiunt, quinimo ipſi optime poſſunt dicere illud Eſa. 49. In uanum laboraui ſine cauſa & vane conſumpſi fortitudinem meam. Finaliter tamen Deus iſtos pacificabit, & conuertet, & in domum eccleſiæ cum iuniore fratre ad conuiuium eccleſiæ introducet, & ad vituli ſaginati epulas, id eſt ad Chriſti paſſionis fidem ipſos recipiet. Quia ſicut dicit Apoſtolus. Rom. 11. Cum ſubintrauerit plenitudo gentium, tunc omnis Iſrael ſaluus erit. ¶ Vel iſta poſſunt ad religionum apoſtatas applicari. Conſtat enim quandoque, quod adoleſcentes de domo religionis & a patre ſuo prælato recedunt, portionem bonorum patris.i.illa quæ poſſunt furari deferunt, & in regione longinqua.i.in mundum fugiunt, vbi vni ciuium ſcilicet diabolo in diuerſis ſeruiunt vitijs, & ibi ſubſtantiam ſuam, id eſt naturalem & temporalem, in luxuria & carnaliter viuendo conſumunt, tunc autem illis quæ ſecum furtim portauerant, & de regione furati fuerant conſumptis, eſurire incipiunt, & ſiliquas quas porci manducant.i.bona terrena quæ peccatores poſſident, acquirere & comedere cupiunt. Sed cum ipſa acquirere neſciunt, nec aliquem qui ea ſibi det inueniant, ideo ſæpe fit quod ipſi eſuriunt, & vilem vitam egenam & pauperem fortis ducunt. Iuſto enim Dei iudicio fit, quod tales qui diuitijs & delicijs ſe ſtandis, Deum & religionem apoſtando dimittunt, ad illas G nequaquam attingant, ſed in paupertate & miſeria in mũdo viuant. Vnde. Prou. 3. Paupertas a domino in domo impij. Sæpe ergo fit quod iſti fame & miſeria vrgente, de receſſu & apoſtaſia pœnitentes, ad patrem.i.ad prælatum & religionem redire proponunt, & vt ſaltem temporalem euadant miſeriam, ad priſtinum ſtatum ſe conuertunt, dicentes. Quanti mercenarij abundant panibus in domo patris mei. Surgam igitur & ibo. Mat. 12. Vnde illorum vox videtur eſſe. Reuertar ad domum meam vnde exiui. Contriti igitur & humiliati quandoque reuertuntur ad religionem, & miſericordiam poſtulantes ſuam fatentur culpam & confuſionem. Pater prælatus debet tales benigniter recipere, ſtolam.i.habitum ipſos induere, annulum, ſtram ſalutis.i.pœnitentiam eis concedere, & calciamenta bonorum temporalium pro ſuſtentamento eis tribuere, vitulum ſaginatum, id eſt Chriſtum in euchariſtia.i.paſſionis Chriſti memoriam ipſius offerre, & de eorum conuerſione gaudere. Et quia communiter frater primogenitus qui non fuit prodigus, id eſt alij fratres & religioſi, qui nunquam dereliquerunt ſed patri & prælato ſeruientes in religione manſerunt, contra tales indignantur, & ipſos poſt conuerſionem & reditum deteſtantur, alioſque deprimere a dignitatibus & officijs repellere, & culpas præcedentes exprobare comprobantur, quinimmo ſi talibus fiat conuiuium, id eſt ſi talibus detur beneficium, vel a patre prælato eis fiat præ cæteris aliquod temporale ſolatium, tales primogeniti conquæruntur, dicentes. Ecce tot annis ſeruio tibi, & non dediſti mihi hedum, id eſt beneficium, huic autem deuoratori & apoſtatæ cõſeris fauorem & obſequium. Tunc pater ille prælatus debet tales reprehẽdere, & a ſuis detractionibus cohibere, & pro ſuis conuerſis peccatoribus ne iterato incidant, aliorum murmuribus obuiare, dicens ei. Fili tu ſemper mecum es & omnia mea tua ſunt. Hic autem frater tuus mortuus fuerat &c. Acſi diceret. Vos non debetis contra tales indignari, nec eos exacerbare, ſed de eorum ſalute benigniter exultare. Lu. 15. Gaudium eſt Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente &c. ¶ Vel dic generaliter, quod quicunque peccator a Deo peccando recedit, & patrem ſuæ ſubſtantiæ.i.bona naturalia in diuerſis vitijs expendit, & vni ciuium *regionis*, id eſt mundo adhærens, porcorum, id eſt immundiciarum obſequijs ſe ſubmittit, ſi fame tribulationis cogente, ad patrem Deum per pœnitentiam reuertitur, ipſum ſtatim ſolet miſericorditer recipere, veſtibus virtutum induere, vitulum ſaginatum.id eſt ſuæ carnalitatis laſciuiam occidere, & eum cum gaudio feſtinare, ſicut ſupra. ¶ Vel dic quod H multi ſunt hodie domini huic patrifamilias ſimiles qui nouiter venientes ad ſuam curiam, dato quod ſint prodigi & mali, dum tamẽ ſciant verba adulatoria dicere. Pater peccaui &c. ſolent lætius recipere & latius præmiant, quam illi qui ſemper cum eo fuerunt, & qui diu in familia ſua manſerunt, & in agro ſuo, id eſt in adminiſtratione ſua diutiua laborauerunt. Leui. 16. Noua enim placent. Quia ſicut dicitur. Nouis ſuperuenientibus vetera proijcietis. ¶ Vel dic quod apud patrem Deum acquirunt dona ampliora tam gratiæ quam gloriæ, illi qui quandoque peccatores fuerunt & penituerunt, quam illi qui nunquam deliquerunt. Tantus enim poteſt eſſe feruor poſt lapſum, quod pœnitens plus meretur, quam qui lente in iuſticia conuerſatur. Vnde Apoſtolus. Ro. 5. Vbi abundauit delictum &c.

Capitulum decimumſextum. textus. Dicebat autem ad diſcipulos ſuos. Homo quidam erat diues qui habebat uillicum. Moral. Cap. 9.

HIc ponitur parabola de villico qui cum diffamatus eſſet apud dominum ſuum, propter quod vil licationem ſuam perdere oportebat dum adhuc haberet officium, & adminiſtrationem bonorũ domini ſui, cogitans quod fodere non valebat, & mendicare erubeſce-

Aerubeſcebat, vocauit debitores domini ſui & debita pro parte remiſit, & ſic eorum gratiam acquiſiuit, quod vtique fecit, vt cum amotus eſſet ab officio, ipſum in tabernacula ſua reciperent, & factam gratiam recompenſarent, dicens primo. Quantum debes domino meo? Centum cados olei. Accipe igitur cautionem & ſcribe quinquaginta &c. Dominus igitur ſuus hoc audito, ipſum de prudentia ſua commẽdauit. Chriſtus enim a ſimili docet nos de alieno largos eſſe, & de mamona iniquitatis amicos. i. pauperes nobis facere vt cum defecerimus, nos poſſint in æterna tabernacula acceptare. ¶ Verba ſaluatoris illam parabolã exponunt, & eam eſſe datam propter miſericordiam dicunt. Vnde iſta eſt veritas, nam quilibet habet a Deo aliquem villicatum, habet enim miniſtrare bona naturæ & fortunæ. Apoſtolus. 1. Cor. 4. Quid enim habes homo ꝙ a Deo nõ accepiſti? Homo enim in adminiſtratione ſenſuũ corporalium vel bonorum temporalium, non eſt niſi villicus Dei. Cum igitur neceſſe ſit quemlibet in morte talem villicationem perdere, ideo ante actum debemus de remedio prouidere. Igitur debemus de bonis commiſſis & temporalibus pauperibus benefacere, & ſic quæ nobis debent remittere vt poſt mortem quando villicationem & temporalium adminiſtrationem amiſerimus, vbi non erit fodiendum, id eſt bene operandum, & vbi erit verecundum in inferno degere poſſint iſti pauperes quibus in hoc mundo bene fecerimus, in cœleſtibus tabernaculis nos recipere & fouere. Quod ſi fecerimus, dominus non commendabit. Et quamuis iſta bona non ſint noſtra, ſed potius ſua, ſi inde elemoſynam fecerimus, ipſe dominus approbabit. Igitur de mammona iniquitatis, id eſt de terrena ſubſtantia, quæ re vera multas iniquitates inducit, debet vnuſquisque amicos, id eſt pauperes & ſanctos ſibi facere, vt in eorum tabernaculis, id eſt in regno cœlorum, quod eſt pauperum, mereatur cum eis exultare. Vnde dicitur. Luc. 6. Date & dabitur vobis. ¶ Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendide. Et ad ianuam eius iacebat quidam infirmus & vlceroſus nomine Lazarus, qui cupiebat ſaturari de micis quæ cadebant de menſa eius, & nemo ei dabat, ſed veniebant canes & lingebant vlcera eius: cum igitur diues & Lazarus morerentur, Lazarus in ſinu Abrahæ fuit poſitus, & diues in inferno ſepultus. Cum igitur diues qui erat in tormentis oculos leuaſſet, & Lazarũ in ſinu Abrahæ

B vidiſſet, guttam aquæ pro linguæ refrigerio per Lazarum quem videns contempſerat, ſibi dari perijt, quam tamen Abraam ſibi non conceſſit. Mitte (inquit) Lazarum qui intingat extremum digiti ſui in aquam, & refrigeret linguã meam, quia crucior in hac flamma. Fili inquit Abraam, recordare quia recepiſti bona in vita tua, hic autem ſimiliter mala, ideo hic conſolatur, tu vero cruciaris. Diues autem ſe non exauditum videns, pro fratribus ſuis qui in mundo manſerant vt ad eos mitteretur Lazarus, interceſſit. Mitte inquit Lazarum quinque fratribus meis, ne & ipſi veniant ad hunc locum tormẽtorum. Quem nec Abraã exaudiuit, ſed ſibi dixit. Habent Moyſen & prophetas, audiant illos &c. ¶ Iſta parabola poteſt ad multa moraliter applicari. Allegatur enim ꝙ iudicium ſine miſericordia fiet illi, qui non facit miſericordiam, quia cum ipſe poſſet facere miſericordiam Lazaro, non fecit, ideo cum indigeret, nullam miſericordiam impetrauit. Prouer. 21. Qui obturat aures ſuas ad clamorem pauperis, clamabit ipſe & non exaudietur. Pro. 14. ¶ Iſta etiam poſſunt allegari, ꝙ extrema gaudij luctus occupat. Et quia Deus poſt tempeſtatem tranquillum facit. Tob. 3. Diues qui fuerat in epulis, & in veſtibus precioſis, poſitus eſt in flammis & ſupplicijs, Lazarus vero qui fuerat in dolore poſitus, eſt cum Abraã in quiete locatus. Luc. 1. Eſurientes impleuit bonis &c. ¶ Vel applica ad occultam Dei ordinationem vel prædeſtinationem, quæ diuerſimode variat motus rerum, & illis quos nouit in æternum damnandos, dat hic proſperitatem. Illis vero quos ſcit perpetuo ſaluandos, dat aduerſitatem. Nullam cauſam allegat Abraam de dãnationem diuitis, niſi quia receperat bona in vita ſua, Lazarus autem mala, & ideo vicem debere oportere mutari aſſeruit. De iſto enim diuite non legitur ꝙ fuit raptor, nec fornicator, vel ſuperbus, ſed ſolum quia diues & epulabat. De Lazaro C autem ꝙ aliquod bonum fecerit, ſed ſolum quia miſer erat. Timeant igitur diuites, & adhuc dico timeant, quia portant ſecum ſignum damnationis. Lætentur pauperes, quia ſecum trahunt ſignum ſaluationis, teſte Ambroſio. Succeſſus temporalium, damnationis eſt indicium. Mat. 5. Beati pauperes, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Et iterum. Impoſſibile eſt diuitem intrare in regnum cœlorum. Mat. 19. ¶ Vel dic ꝙ quandoque contingit ab illo in aduerſis auxilium petere, quem homo in proſperis non dignabatur reſpicere. Diues enim iſte per Lazarum ſibi auxiliũ dari petijt, quem languentem ad ianuam non reſpexit. ¶ Vel dic, homo ſemper debet de amicis ſuis curare, & de eorum damnatione dolere, ſicut ille qui in tormentis poſitus, petebat Lazarum ad fratres ſuos mitti, magis volens ſolus perire, quam fratrum damnationem videre.

Capitulum decimumſextum. Textus. Et dixit ad diſcipulos ſuos. Impoſſibile eſt vt non veniant ſcandala. Moralitatum. Cap. 10.

OCcurrerunt Chriſto. 10. leproſi, ſupplicantes ꝙ ſanarentur ab ipſo Ieſu? Præceptor inquiunt miſerere noſtri. Quibus miſertus dominus, præcepit ꝙ irent, & ſe ſacerdotibus oſtenderent. Ipſi autem cum irent, mundati ſunt. Vnus autem ex illis qui ſamaritanus erat, quia mundatus eſt, regreſſus eſt ad dominum pro gratijs offerendis. Alij vero nouem qui Hebrei erant nullatenus ſunt reuerſi. Quod videns dominus inquit. Ecce decem mundati ſunt, & nouem vbi ſunt; Non fuit qui rediret, & gloriam Deo daret, niſi hic alienigena. ¶ Dic quòd ire ad ſacerdotes, nihil aliud eſt quam de peccatis conſiteri & proponere conſiteri, quia ſcilicet quando decem leproſi peccatores, qui decem præceptorum tranſgreſſores ex his tranſgreſſionibus ſunt corrupti, volunt a lepra vitiorum ſuorum curari atque purificari, neceſſe habent ad Chriſtum per orationem & per veniæ implorationem necnon per contritionem clamare, D ad ſacerdotes per confitendi propoſitum ambulare, & tũc dum ſolum ad ſacerdotes ire incipiunt, & dum ſolum confiteri proponunt, a culpa huius liberantur. Veruntamen neceſſe eſt ꝙ confeſſio ſequatur, alioquin in culpam priſtinã relabuntur, ſola enim contritio cum propoſito confitendi peccata tollit, & gratiam reſtituit. Pſal. 31. Dixi confitebor. ¶ Vel allega iſta, ꝙ alienigenæ. i. ſæculares, & laici, qui communiter melius regratiantur Deo de collatis beneficijs quam regulares & clerici, quia illi deuote ad dominum reuertuntur. Illi vero obtentis beneficijs temporalibus & ſpiritualibus, peccatorum indulgentijs in ſua ingratitudine torpeſcere comprobantur. ¶ Volens dominus conditionem diei iudicij declarare, & quòd ignote, & ſubito veniet demonſtrare, dixit. Sicut fulgur inſperate apparet, ſic erit aduentus filij hominis. Sicut in diebus noe edebantque, bibebant, vendebant & emebant, & de diluuio non cauebant, quando ſcilicet diluuium ſubito venit, quod omnem hominem ſubmerſit & inuoluit, ſic inquit erit de die iudicij. Et ſubiungit, ꝙ tunc erunt duo in lecto vno, duo in agro vno, duæ molentes in mola vna, & de omnibus iſtis vnus aſſumetur, alius relinquetur. ¶ Illud allega: quomodo iudicium & extrema tribulatio ſunt hominibus ignota, & ideo cautius prætendenda. ¶ Allega quomodo de omni ſtatu aliqui erunt ſaluati, aliqui damnati, quia de illis qui ſunt in lecto, id eſt in ſtatu quietis & contemplationis, & de illis qui ſunt in agro, id eſt in labore mundialis negociationis, & de illis qui molant in mola vna, id eſt in vna combinatione cõiugalis cohabitationis, vnus aſſumetur & alter relinquetur, aliqui ſaluabuntur, aliqui damnabuntur, aliqui a Deo eligentur, & aliqui tanquam reprobi condemnabuntur, & breuiter de omni ſtatu & gradu aliqui ſunt boni & mali. Vnde Iac. 3. De eodem fonte egreditur aqua dulcis & amara.

Capi-

E *Capitulum decimumoctauum. textus. Dicebat autem & parabolam ad illos, quoniam oportet ſemper orare. Moralitatum. Capitulum. 11.*

HIc ponitur de vidua, quæ apud iudicem iniquitatis ſe vindicari ab aduerſario petebat. Quod iudex iniquitatis non propter iuſticiã, ſed propter importunitatem ſibi conceſſit. ¶ Hoc poteſt applicari ad inſtantiam orationis, quia ſi iniquus propter importunitatem illorum voluit iuſticiam facere, multo fortius Deus propter orationis inſtantiam volet quod iuſte petitur concedere. Luc. 11. Vide ſupra de amico qui petebat tres panes. Apoſtolus. 2. Ti. 4. Inſta opportune & importune. ¶ De Phariſæo qui ſe iuſtificabat, & publicanum contemnebat, & bona ſua coram Deo recitabat, dicens. Non ſum ſicut cæteri hominum, raptores, iniuſti, adulteri, ſicut hic publicanus, ieiuno bis in ſabbato. Et de publicano qui percutiens pectus ſuum miſericordiam implorabat, ſed nec oculos erigere ad cœlum præſumebat. Dicitur hic quòd publicanus iuſtificatus receſſit, quod tamen non legitur de Phariſeo præſumptore. ¶ Iſta exemplariter poſſunt allegari, quòd plus placet Deo humilitas peccatoris quam ſeueritas præſumptoris. Magis eſt Deo acceptabilis peccatorum confeſſio penitentis, & propriæ fragilitatis & vilitatis recordatio, & ex conſideratione culpæ nata humiliatio, quam illius qui nunquam taliter deliquit, arrogãs iuſticiæ propriæ præſumptio, aliorum contemptus & ſuiipſius bona opinio Luc. 18. Ideo ſequitur. Oĩs qui ſe humiliat, exaltabit. Illud præcipue accidit in religione, vbi ſunt quidam Phariſei .i. qui reputant ſe cæteris magis iuſtos, ſi vidẽt aliquem publicanum i. aliquem qui ante deliquerit, dato quòd ipſum videãt penitentẽ & implorantem miſericordiam, tñ ipſum ſolent contemnere & abominari, & ſe ei præferre, & eum deteſtari, & tamẽ apud Deum magis diligitur iſte non præſumptus propriæ fragilitatis non erectus apud Deũ magis quam alius reputatur. Vnde dicitur Luc. 15. Gaudium eſt Angelis &c.

F *Capitulum decimumnonum textus. Et ingreſſus perambulabat hierico. Moralitatum. Capitulum. 12.*

CVm eſſet Ieſus in hierico, princeps quidam publicanorum Zacheus nomine quærebat videre Ieſum quis eſſet, & non poterat ꝑꝑ turbã, quia ſtatura puſillus erat. Et præcurrens aſcendit in arborem ſycomorum vt videret eum quia inde erat tranſiturus. Ieſus autem videns deuotionem ipſius ipſum vocauit, dicens. Zachee feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Qui feſtinans deſcendit, & eũ gaudens in domum ſuã recepit. Qui ex tunc ad dominum conuerſus eſt, & dimidium bonorum ſuorum dedit pauperibus, & ſi quem defraudauerat, in quadruplum ſibi reſtituere promiſit, dicens. Ecce ego dimidium bonorum meorum do pauperibus, & ſi quẽ defraudaui, reddo quadruplum. ¶ Per iſtum Zacheum intelliguntur ſimplices boni ſeculares, qui in ſcientia & moribus ſunt puſilli, & qui dato ꝙ Ieſum per contemplationem videre cupiant, turba tñ ſæcularium negociorũ ſunt aliquo modo impediti. Mat. 20. Turba increpabat eos vt tacerent &c. Verumtñ qñque fit, ꝙ tales ſupra vires conantur, & ad videndum Ieſum. i. contemplationem ſpiritualiũ ſubleuantur aſcendit in arborem crucis per paſſionis contemplationem, & ſic vident Chriſtum per ſimplicem deuotionẽ. Vnde dr̃. Can. 3. Egredimini filiæ Sion & videte regem &c. Chriſtus vero bonam iſtorum & ſimplicem affectionem intuens, in domum eorum per gratiam deſcendit, & eos totaliter ad bonum excipiat & conuertit ꝙ aliena reſtituere, & propria pauperibus dare fecit. Et iſte ſic tenet typũ boni eleemoſynarij, qui non procraſtinat. Ideo dicit dominus. Qui modicum non dat. Ideo dicit. Dimidium bonorum meorum do pau- G peribus, quia diſcrete indigentibus non diuitibus ſua diſpenſat. Ideo dicit pauperibus, quibus alijs ſua intereſſe & damna reſtituit, ideo dicit. Si quem defraudaui, reddo quadruplũ. Iſta dilata ſi vis. ¶ Volens dominus intrare hieruſalem, præcepit pullum aſinæ alligatum, ſupra quem nullus hominum ſedit, ſolui & ſibi adduci, ſupra quem ciuitatem intraret. In quo introitu ipſum puerorum collegium honorauit, & oſanna in excelſis clamauit. Alij tollentes ramos oliuarum de arboribus, ſibi obuiam proceſſerunt. Et alij veſtimenta ſua proſtrauerunt, & ipſum honorifice receperunt, ipſum tamen Iudei ſatis cito poſt occiderunt. ¶ Illud allega, quicunque voluerit ciuitatem hieruſalem intrare. i. paradiſum, & ibi a pueris hebræorum. i. ab Angelis honorem æternum recipere, debet non ſuperbe procedere, ſed potius ſuper pullum aſinæ quod eſt animal humile, laboris patiens, & virtutẽ humilitatis & patientiæ quærere, & ſic cum ea poterit intrare, & ibidem gaudenter recipi & venire. Nullus enim in cœleſtem hieruſalem cum honore ſuſcipitur, niſi qui ſuper aſinum. i. cum humilitate & patiẽtia illic feretur. Vnde Luc. 18. Qui ſe exaltat, humiliabitur. ¶ Vel dic ꝙ Chriſtus ſolum illos ſpiritualiter equitat, & ſibi applicat quos pullos aſinæ. i. humiles & patiẽtes eſſe cognoſcit, & quos in hoc mũdo alligatos vinculis mãdatorum videt ſuper quos nullus ſedet. i. quos nullus demonum & vitiorum ſubiecit, tales finaliter a pœnis & laboribus ſuis ſoluet, & eos in cœleſtem hieruſalem ducet. ¶ Vel dic qñ Chriſtus vult in hieruſalem. i. in mentem noſtram venire, ipſum debemus honorifice recipere veſtimẽta terrenorum bonorum exuere quantum ad affectum, & ea in terra. i. inferius ad pauperes per eleemoſynas deponere, & cum ramis oliuarum i cum pietatis operibus eidem obuiare, & gratias agendo debemus ſpirituali viſitatione ſua, benedictus qui venit, mentaliter clamare & hoc ipſe monet in Pſal. 58. Exurge in occurſum meum & vide. ¶ Vel dic ꝙ Chriſtus fuit in hieruſalem ita honorifice receptus, & tamen cito poſt extra ciuitatem electus, & crudeliter crucifixus: Prou. 14. poteſt notari, ꝙ extrema gaudij luctus occupat, & ꝙ ciuitas huius mundi illos quos proſpere ſolet in lætitia recipere donis & honoribus extollere, ſolet qñq; cito poſt mortem infortunio expellere, & crucifixioni. i. pœnis & cruciatibus ſubiugare. 2. Reg. 15. Vnde heri veniſti, & hodie compelleris egredi. ¶ Iudei cum dicerent Chriſto ꝙ pueros clamantes oſanna ſibi increpaſſet. Reſpondit Ieſus. Si iſti tacuerint, lapides clamabunt. ¶ Hoc poteſt allegari ꝙ lapides qñq; in defectu clericorũ H ſæculares Deum laudant, & qñq: de ipſis lapidibus. i. de ipſis duris & obſtinatis peccatoribus inueniuntur aliqui qui Deum magnificant & exaltant. Vnde. Luc. 3. Potens eſt Deus de lapidibus ſuſcitare filios Abrahæ. Illa enim quæ ſequuntur hic de decẽ virginibus, vide Mat. 25. vbi agitur de talentis. Illa quæ ſequuntur capitu. 20. vide Mat. 21. & 22.

Capitulum vigeſimumprimum. textus. Reſpiciens autem vidit eos qui mittebant munera ſua. Moralitatum. Cap. 13.

CVm quadam die in templo multi multa ponerent & offerrent, inter eos fuit quædam paupercula vidua quæ duo minuta in gazophylacium mittebat. Hoc igitur videns dominus, ipſam omnibus alijs prætulit, & donum ſuum cæteris maius indicauit dicens. Hæc vidua paupercula plus quam omnes miſit, quia cæteri ex abundantia ſibi miſerunt, hæc autem omnem victum quem habebat, miſit. ¶ Hoc poteſt allegari ꝙ Deus in eleemoſynis & operibus erogationis magis attendit affectum quam effectum, & magis cogitat voluntatem quã operis quantitatem, quia magis reputatur illud quod habens homo dat Deo neceſſarius quam quod dat opulentus & plenus. Quod etiam apud homines debet eſſe, quia magis debet homo diligere & plus ponderare munus amici pauperis, quam munus amici diuitis. Vnde Cato. Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus &c.

Capi-

A *Capitulum vigeſimumſecundum. Textus. Appropinquabit autem dies feſtus Iudæorum. Moralitatum. Capitulum. 14.*

CHriſtus factus in agonia prolixius orabat, quòd trãſferretur ab eo calix, patris auxilium inuocabat. Veruntamen voluntatem ſuam voluntati patris ſubdeclinat dicens. Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat &c. ¶Hoc poteſt allegari, quanto maior iuſtat tribulatio vel periculoſior agonia .i. mentis anxietas, tãto debet ad Deum feruentior fieri oratio. Veruntamen quamuis homo ſe videat multipliciter tribulatum, nunquam tamen debet ſimpliciter petere talẽ tribulationem amoueri, ſed ſemper ſub conditione debet diuinã voluntatem anteponere, & ſui corporis ſaluti, ſuoque naturali appetitui debet Dei placitum anteferre, dicens. Non mea voluntas, ſed tua. Debet enim ſupponere quòd Deus ſcit melius quid ſit homini vtile quam ipſemet homo. Vnde Greg. dicit. Nouit cœleſtis medicus quid neceſſarium ſit egeno, & quod creditur eſſe pœna, medicina eſt. ¶Hic dicit quòd ſudor Chriſti factus eſt, vt guttę ſanguinis decurrentis in terram. ¶Allega quòd ſanguis noſtræ ſubſtantiæ temporalis qui per ſudorem .i. per liberalitatem emittitur, non debet ſurſum ad diuites aſcendere, ſed deorſum per eleemoſynas ad pauperes declinare. ¶Illud quod hic dicit Chriſtus Iudeis ad ſe capiendum venientibus. Sed hæc eſt hora veſtra & poteſtas tenebrarum, & ſimiliter illud quod dicitur. Ioh. 7. Nemo miſit in eum manum &c. ¶Iſta videntur ſupponere quòd circa negocia certis horis attribuuntur, & ſecundum proprietates horarum euentus negociorum variantur, ſic iſta verba Chriſti ad opinionem aſtrologorum prima facie accedere dinoſcentur, de hoc tamen nihil ad præſens.

Capitulum vigeſimumquartum. Textus. Vna autem ſabbati valde diluculo venerunt ad monumentum. Moralitatum. Cap. 15.

B DVobus diſcipulis euntibus in emaus adiunxit ſe dominus in ſpecie peregrini, oculi autem eorum tenebantur ne eum agnoſcerent, dato quòd eis interpretaretur ſcripturas, finaliter quando venerunt ad hoſpitium, cum Chriſtus incæpit eis panem frangere, ipſum cognouerunt, & eum in fractione panis plenariè perceperunt. ¶Sic vere in via huius vitæ, boni ſimplices ſecum habent Chriſtum per gratiam, ipſum tamen per ſcientiam non cognoſcunt, quia iſti ſunt qui ſimpliciter confitentur, & veraciter credunt, finaliter tamen in hoſpitio paradiſi, in veſpere mortis quando panem æternæ ſatietatis ipſis diſtribuet, ipſum perfectè cognoſcent, & facie ad faciem diuinitatis eius eſſentiam intelligent. Vnde. Mar. vl. Ibi eum videbitis, ſicut dixit vobis. ¶Vel dic quòd duo diſcipuli ſunt duo populi, gentiles & Iudei, qui cum in forma peregrini, in carne .i. humana, in itinere huius mũdi perſonaliter Chriſtum viderunt, ipſum per fidem cognoſcere nequierunt, tãdem poſtquam ſcripturas ipſis per prædicatores expoſuit & poſtquam panem ſacræ ſcripturæ ipſis diſtribuit ipſum cognouerunt, inquantum in eum crediderunt, & fidem receperunt. Cognouerunt de verbo quod dictum erat eis de puero. Luc. 13. ¶Hic dicitur quòd Ieſus in medio diſcipulorum ſuorum poſt reſurrectionem apparuit, ſed cum præ ſtupore & gaudio mirarentur, & ſe videre ſpiritum opinarentur reſurrectionem ſuam per duo teſtimonia probauit inquantum pedes & manus palpandos & videndos obtulit, & partem piſcis aſſi, & fauum melle ſibi ab ipſis traditum manducauit. ¶Sic dic ſpiritualiter loquendo, quòd ille à mortuis .i. a peccatis reſurrexiſſe per pœnitentiam veraciter cognoſcitur, qui ſe per confeſsionem videndum & per correctionem tangendum voluntariè exhibet, qui piſcem aſſum .i. Chriſti paſſionum per compaſsionem mãducat & C fauum æternæ dulcedinis per deuotionem deguſtat. Pſalm. 33. Guſtate & videte quoniam ſuauis eſt dominus.

¶Moralitatum ſuper Lucam. Finis.

MORALITATVM Liber trigeſimuſſecundus ſuper Iohannem.

Capitulum ſecundum. textus. Et die tertia nuptiæ factæ ſunt in Chana Galileæ; Moralitatum. Capitulum. 1.

IOhannes Euangeliſta qui poſt alios Euãgeliſtas ſubſcripſit euangelium, aliquid ſuperaddit de factis & operibus Saluatoris quæ alij omiſerunt. De iſtis breuiter aliqua ponam, & huic operi meo ſecũdum capitula in quibus ſunt, interſeram & adiungam. Igitur hic fit mentio, quod Chriſtus cum ad nuptias quæ factę ſunt in Chana Galileæ Ioh. 2. cum matre eius Maria eſſet vocatus, & vinum defeciſſet, hoc curauit mater eius ſibi dicere, & hoc ad finem vt facto miraculo poſſit ſponſi verecundiam operire dicens. Vinum non habent. Chriſtus vero primo ſatis dure reſpondiſſe videtur. Quid mihi & tibi mulier: Veruntamen reſponſionem duram per facti ſequẽtis dulcedinem temperauit. Sed hydrias lapideas in loco poſitas & ſecundum purificationem Iudæorum ordinata, aqua impleri iuſſit, aquam mox in vinum conuertens, architriclino & qui erant in nuptijs propinari mãdauit, qui vt guſtaſſet aquam vinum factum, ſponſum vocans & arguens, melius vinum vſque in finem ſeruaſſe curauit, dicens. Omnis homo bonũ vinum primo ponit &c. Et cum inebriati fuerint, id quod deterius eſt. Tu autem ſeruaſti bonum vinum vſque adhuc. ¶Nuptiæ iſtæ ſignificant proſperitatem mundanam. Quæ nuptiæ bene in Galilea, quæ interpretatur tranſmigratio, factę dicuntur, pro eo quòd omne mundanum gaudium tranſmigrans & tranſitorium reperitur. Ad iſtas tamen nuptias vocantur quandoque tam Chriſtus quam Maria, inquantum illi qui mundi gaudia celebrant, hoc ſine peccato & cum bona intentione .i. cum aliqualis cõtritionis amaritudinis conſideratione facere ſtudent, & ſic Ieſum & Mariam proculdubio ſecum habent. Ieſus enim bonam intentionem ſignificat, Maria aliquam diſciplinæ amaritudinem deſignat. Mar. 2. Inuenerunt puerum cum Maria &c. D Quid igitur: Profecto vinum lętę conſolationis ſibi deficit, quia .ſ. nullum poteſt eſſe ita magnum gaudium temporale vbi perfecta conſolatio ſit. Vinum inquit non habent, quia omnibus cõſideratis ſemper eſt plus inuenire de amaro quam de dulci, & de aqua quam de vino, & de tribulatione quam de gaudio in nuptijs & proſperitatibus huius mũdi. Eſa. 24. Cum cantico non bibent vinum, amara erit potio bibentibus ipſam. Sed pro certo dominus præcipit miniſtris huius conuiuij, id eſt mundanæ proſperitatis ſectatoribus, quòd hydrias lapideas, id eſt corda ſua dura & indeuota primo aqua compunctionis impleant, & quòd primo fletibus & lachrymis culpas lauent, & tunc finaliter dominus de aqua illa vinum faciet, inquantum ſuam amaram compunctionem in dulcedinem æternæ conſolationis conuertet, aquam enim vinum efficitur, quando præſens lachrymoſa compunctio in vinum quod lętificat cor hominis, id eſt æternæ conſolationis gaudium commutatur. Mat. 5. Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur. Nullus enim conuiuia præſentium nuptiarum, id eſt mundi lætitiarum & vinum futurę cõſolationis poterit obtinere, niſi primo aquam lachrymarum ſtudeat in hoc ſeculo poſſidere. Quilibet igitur conuiuia præſentium gaudiorum aquam compunctionis in hydria cordis habeat, & quãuis exterius gaudeat, intus tamen fleat, alioquin vinum

æternæ

E æternæ conſolationis in poſterum vane ſperāt, quia ſibi aſſi quando dicetur finaliter illud. Vlulate qui bibetis vinum &c. Iohel.1. ¶ Vel dic ꝙ conuiuiū & nuptiæ ad quas vocatur Chriſtus & diſcipuli, ſignificant ſtatum pauperum, vbi quia vinum.i. terrena conſolatio ſæpe deficit, hydriæ lapideæ ſex.i. ſex opera miſericordiæ, in quibus Iudei.i. Deum confitentes.i. fideles conuertuntur & purificantur, debent iſtum defectum ſupplere, & aquam bonorum temporaliū in vinum conſolationis & recreationis & refectionis pauperum & conuiuarum commutare, vt ſic architriclinus.i. Deus pater inde poſſit per complacentiam refici & guſtari. ¶ Vel dic ꝙ iſtæ hydriæ ſignificant diuites, qui vt communiter ſunt lapidei atque duri, qui dicuntur continere metreas binas vel trinas, inquantum duo præcepta charitatis & fidem ſanctæ trinitatis debent ſeruare, ſex etiam inquantum ſex opera miſericordiæ debent perficere & implere. Iſti ergo quotiens vident pauperibus vinum temporalis conſolationis deficere, debent aliquis alienæ miſeriæ repleri per compaſſionem, & in vinum conſolationis ipſas vertere per elemoſynarum ſubuentionem, & ſic hoc vinū ab architriclino, i. a Deo commendabitur per acceptionem & approbationem. Prou.31. Date ſiceram mærentibus, & vinum his qui amaro animo ſunt &c. ¶ Vel dic ꝙ architriclinus ſignificat mundum & mundi principes vel diuites, quibus videtur ꝙ bonum vinum debet præponi, deinde quod deterius eſt apponi, quia apud eos meliora iudicantur præſentia quam futura, bona temporalia quam æterna, quod verum eſt inter peccatores, quia modo bibūt in hoc ſæculo bonum vinum.i. proſperitatē & gaudium, ſed poſtquam hic fuerint inebriati, ditati & impinguati & repleti, tunc apponetur eis illud vinum ꝙ eſt deterius.i. æternum ſupplicium & tormentum quoniam erit fel draconū vinū eorum & venenū aſpidū. Deu. 32. ¶ Cū Chriſtus quadam die inueniſſet in templo vendentes oues, boues, columbas, nummularios ſedentes, legitur flagellum de funiculis feciſſe, & nummulariorum æs effudiſſe, dicens. Auferte iſta hinc, & nolite facere domum patris mei domum negociationis. Et ſicut dicitur in Matth.21. illud dixit. Scriptum eſt enim, domus mea, domus orationis vocabitur, vos autem &c. quæ ſumpta ſunt ab Eſa.56. & Hie.7. ¶ Tem-

F plum ſignificat eccleſiam, boues ſignificant laborem bonæ operationis & prædicationis. Oues ſignificant ſimplicitatem honeſtæ & humilis conuerſationis. Columbæ ſpiritus ſancti gratiam ſiue ſacramentalis communionis. Nummularij ſignificant ſectatores auariciæ & aggregatores temporalis ſubſtantiæ & poſſeſſionis. Cum igitur in templo eccleſiæ ſint aliqui qui vendunt boues.i. laborem bonorum operum & agriculturas prædicationum, pro ſpe temporalis retributionis faciunt. Aliqui qui vendunt oues.i. hypocriſim, ſub ſpe gloriæ mundanæ ſimpliciter & humiliter viuunt. Aliqui vendunt columbas.i. gratiam ſancti Spiritus & eccleſiæ ſacramenta, officia & beneficia pro temporali mercede conferunt. Aliqui nummularij.i. aliqui auari, qui ſolum lucris & pecunijs intendunt. Ideo Chriſtus flagello ſuæ ſeueræ iuſticiæ per mortem temporalem & æternam illos & eorum ſequaces de templo eccleſiæ eijciet, æs & pecuniam auarorum ipſorum diſperdet, & cathedras vēdentium columbas.i. ſtatus & dignitates Simoniacorū ſubuertet. Non vult enim ꝙ domus patris ſui q̄ eſt eccleſia, efficiatur domus negociationis, nec ꝙ illa quæ domus orationis eſſe debebat ſpelunca latronū ſeu habitaculum malorum hominum nominetur. Omne enim turpe lucrum exinde præcepit auferri, & ante omnia ſæcularia negocia, necnon omnia vana opera Simoniaca & hypocritæ ſcelera ſubmouere dicens, auferte iſta hinc. Et breuiter iſta eſt veritas, ꝙ cathedræ.i. officia & dignitates illorum qui in templo eccleſiæ vendunt columbas.i. Simoniacorum qui vendunt ſpiritualia, a Deo ſubuertuntur, & in proſperitate manere ulla tenus permittuntur, ſed aut deponuntur, aut infortunijs affliguntur. Ozee.9. Propter maliciam adinuentionum ipſorum, de domo mea eijciam eos. Nummulariorum etiam qui ſunt ibi auarorum eccleſiaſticorū æs a domino effunditur, inquantum poſt mortem talium diuitiæ ipſorum a quibuſdam rapiuntur, & partim a parentibus, & partim a familiaribus, partim a latronibus di-

G ſperguntur, & ꝙ pro anima ſua dum viuerent cogitare noluerunt, nec miſſæ, nec elemoſynæ celebrantur. Qui poteſt capere capiat.

Capitulum quartum. Textus. Vt ergo cognouit Ieſus. Moralitatum. Capitulum. 2.

Illud quod ponitur de fatigatione domini ſuper fontem ſichar, & quomodo mulieri ſamaritanæ quæ veniebat ad hauriendam aquam prædicauit, & ꝙ quinque viros habuerat ſibi dixit, & eam, & multos alios per eam ad ſe conuertit, quia iſta conciues ſuos ad Ieſum vocauit & adduxit, & quomodo mitantes Apoſtolos ꝙ cū muliere loqueretur in meſſem alienā falcē miſit, ſicut diffuſe ponit hic Iohannes. Exponitur per doctores de gentilitate, qui a principio quinque viros.i. quinque ſenſus naturales habuit, ſed ipſis mortuis & corruptis, alteri viro qui non fuit vir ſed fornicarius.i. diabolo per idolatriam adhæſit. Quinque (inquit) viros habuiſti &c. quæ tandem ad Chriſtum, qui ad ciuitatem ſichar.i. in mundum venerat, & in infirmitate carnis aſſumptꝰ quaſi fatigatus ſedebat, & in fonte ſuæ miſericordiæ aquam vitæ receptura per fidem venit, quæ ſalutem & conuerſionem retulit, & non ſolum ſui, ſed multorum quos ad Chriſti fidem conuocauit, & quotidie ſpiritualiter conuocare non ceſſat multipliciter, tranſeo de iſta expoſitione allegorica, quia nimis eſſet prolixa, ſi quis vellet ad punctum tractare Matth.15. Ecce mulier de finibus illis egreſſa, clamabat poſt Ieſum, miſerere. ¶ Hic ponitur de filio reguli Capharnaūm, ſed vide Matthei.8. vbi factum eſt.

Capitulum quintum. Textus. Poſt hæc erat dies feſtus Iudæorum. Moralitatum. Capitulum. 3.

H Erat in hieruſalem probatica piſcina, quinque porticus habens, circa quam iacebat multitudo magna languentium, claudorum, cæcorum, aridorum, expectantium aquæ motum. Angelus autem domini ſecundum tempus deſcendebat in piſcinam, & aquā ipſius mouebat, & tunc qui prius intrabat aquam, quacunque infirmitate teneretur, ſanus continuo fiebat. Cum igitur inter alios eſſet ibi vnus qui triginta octo annis infirmitate graui detentus iacebat, nec ſanari potuerat, pro eo quod quando aqua mouebatur nullum habebat hominē qui ipſum poneret in piſcinam, ſed quando venire volebat, ipſum alius præcedebat, & ſic propter portitorum defectum retro alios infirmus & languidus manebat, & alius præcurrens ſanitatis beneficium reportabat. Dominus ſibi miſertus, ipſum ſanauit, & grabatum ſibi tollere iuſſit. Surge inquit tolle grabatum tuum & ambula, & ſtatim factus eſt homo ſanus. Et ſubiungit dominus dicens, ecce ſanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi contingat. De iſta autem probatica piſcina, in qua nathinæi hoſtias lauabant, ponit Petrus comeſtor, ꝙ aliqui dixerunt reginam ſaba oſtendiſſe lignum ſalomoni, in quo debebat homo ſuſpendi, propter cuius mortem Iudei perderent regnum ſuum. Quo audito, illud lignum ſepeliuit in profundum, ſed tandem probatica piſcina facta eſt in eodem loco. Appropinquante igitur paſſione, lignum illud incipiebat ſurgere, & a motu ſuo aquam piſcinæ agitare. ¶ Iſta piſcina poteſt ſignificare ſacram ſcripturā quę quinque porticus habere dicitur, pro eo ꝙ in ipſa per quinque libros Moyſi ſubintratur. Vocabatur etiam bethſayda quæ interpretatur domus frugum domus pecudum, domus venatorum, quia ſacra ſcriptura eſt domus & repoſitorium frugum, i. diuinorum ſacrorum & documentorū. Pecudum.i.

ſimplicium

A ſimplicium & imperfectorum. Venatorum.i.doctorum, prædicatorum, ſapientũ. Iob.30. Ibi conſtituta eſt domus omni viuenti. Circa iſtam piſcinam multi ſunt languẽtes.i. multi veritatẽ ſciẽ deſiderantes, & ſanari ab ignorantia cupiẽtes. Sed reuera ad hoc ꝙ infirmi & ſimplices poſſint ibi ſanari, vel in ſcripturarum codicibus informari, neceſſe eſt ꝙ angelus.i. diuina inſpiratio vel doctor bonus deſcendat de cælo, qui aquã ſacræ ſcripturæ moueat & exponat. Sine angelo.n.i. ſine doctore, infirmitas ignorantiæ in hac piſcina non ſanatur, niſi forte Chriſtus per ſeipſum hominem ſanet, & per reuelationem ſibi ſecreta ſua manifeſtare dignetur. Matth.28. Angelus deſcendit de cælo & accedens &c. ¶ Vel dic quod piſcina ſignificat pœnitentiam, circa quam multitudo languentium peccatorum ſperat intrare, quia illi qui ſunt cæci per ignorantiam, claudi per iniuſticiã, aridi per inuidiam, ſperant tñ finaliter ꝑ pniam ſe ſaluare. Iſta eſt quæ dr̃ bethſayda, domus frugũ, quia fruges virtutũ ibi recolliguntur. Domus pecudum, quia ſimplices qui hodie domini fiunt per nathinneos.i. ſacerdotes confitendo domus venatorum, quia ipſi venatores abſnere opinantur. Et breuiter etiam iſta eſt domus communis, quę quinque hẽt porticus, inquantum omnes homines qui in quinque peccant ſenſibus, in iſtam ſperant intrare, & ad iſtam confluere comprobantur. Vnde illud dictum conuenit. Iob.30. Ibi cõſtituta eſt domus omni viuenti. Eccle.1. Et omnia flumina intrant mare, & ipſum nõ redundat. Sed pro certo niſi hic angelus interueniat.i. niſi Dei miſericordia intercedat, qui in piſcina pęnitentiæ aquã cõpunctionis moueat, talis infirmus aut pęnitens pro nihilo laborat, ſolus.n. motus aquæ.i. ſolus compunctionis actus peccatorem ſpiritualiter ſanat. Veruntamen non excluditur quin quandoque Deus ſine pœnitentia aliquos liberet, ſicut apparuit in Paulo. Solo enim verbo, ſola inſpiratione poteſt hominem liberare & abſque pœnitentia criminibus expiare. Vnde Apoſtolus. Roman.3. Arbitramur iuſtificari hominem ſine operibus, quia aliqui ſunt per pænitentiam ſicut per viam iuris communis ſaluantur. Aliqui vero per ſolam Dei gratiam ſpecialem, & ſicut per priuilegium ſanantur, ita ꝙ cum ipſis quaſi ex priuilegio diſpenſatur. Apoſtolus. Rom.9. Miſerebor cui voluero. Surge (inquit) tolle grabatum tuum & ambula. Eſt.n. grabatum lectus pauperum, q ſignificat peccatum, quia homo quando per contritionem ſurgit, & per
B confeſſionem grabatum peccati tollit, & per bona opera incedit, tunc ſanus a peccato recedit. Veruntamen non debet amplius peccare, ne propter ingratitudinem ipſum cõtingat deterius ſuſtinere. Vnde Io.8. Vade & noli amplius peccare. ¶ Vel dic quod multi ſimul currebant ad piſcinam vnus ſolum modo ſanabatur, quia dato quod omnes fideles ad pœnitentiam generaliter curſant, pauci tamen ſalutem reportant. Et dicit Apoſtolus. 1. Corint.9. Omnes currunt, ſed vnus tollit brauium. Matthę.20. Multi ſunt vocati, pauci vero electi. ¶ Vel dic quomodo diligentia valde eſt proficua, quia qui eſt magis diligens ad piſcinã intrãdũ, aut ad aliud bonum opus peragendum, debet eſſe prior ad pręmium, & qui alios præuenit currendo ipſos quo ad ſanitatem vel lucrum pręcedit. ¶ Vel dic quod iſti languentes ſignificant illos qui ſunt in purgatorio, qui piſcinam paradiſi ingrediuntur, ſecundum hoc aqua diuinæ miſericordiæ ad indulgendum mouetur, ſecundum quod ab angelo.i.a Deo ordinatur. Sed reuera quidam ibidem per longa tẽpora ſunt in miſeria & languore, quia non habent hominẽ qui eos ibi mittat, i. qui pro eis intercedat vel opera ſatisfactoria faciat, & ſic oportet quod langnor & dolor diutius in purgatorio perſeueret, quouſque dominus ipſos liberet & ſoluat. Domine (inquit) non habeo hominem qui dum aqua mouetur &c. Vnde qui in purgatorio languent, poſſunt de ſuis amicis conqueri, dicentes illud. Pſalm.37. Amici mei & proximi mei de longe ſteterunt, & vim faciebãt qui quęrebant animam meam. ¶ Vel dic moraliter, quod piſcina eſt mens, cuius quinque porticus ſunt quinque ſenſus, circa quos multi ſunt languentes, ideſt multi affectus & appetitus vitiorum languore torpentes. Iſti ſpiritualiter nõ ſanantur, nec ad virtutum temperantiam reducuntur, niſi ante omnia aqua compunctionis ab angelo.i.a ratione in mentis piſcina moueatur. ¶ Vel dic quod piſcina quinque porticus.i. lex Moyſi qui quinque librorum codices habet, nullum potuit ſpiritualiter ſanare, quouſque angelus teſtamenti Chriſtus de cęlo deſcendit, qui aquam huius piſcinæ, & ſcientiam huius legis monit, expoſuit & impleuit. Vnde. Aggei.2. Monebo cęlum & terram, & tunc veniet deſideratus &c. ¶ Vel dic quod piſcina iſta eſt curia romana, vel cuiuſlibet prælati vel ſæcularis, quę dicitur bethſayda. Domus frugum, i. diuitiarum, dicitur etiam domus pecudum, quia ibi ſunt multi homines beſtiales. Iob 40. Omnes beſtię agri ludũt ibi. Domus venatorum, quia ibi ſunt multi raptores per auaritiam terrenorũ, venationi & acquiſitioni vacantes. Eze.32. Ibi principes aquilonis & vniuerſi venatores. In iſta ſunt multi porticus.i. multa officia, dignitates & gradus, vbi quilibet cupit intrare, & ſtatum obtinere, & multi languentes, i. ambitioſi beneficia affectãtes multi cæci & ignorantes, multi claudi & in moribus vacillantes, multi aridi & indeuoti & incompatientes circũquaque iacent ad ſubintrandum aliquam porticum, i. aliquod beneficium, necnon ad pręueniendum affectum omnes ſtudent. Vnde dicitur. Ioann. 20. præcurrit citius Petro, & venit prior ad monumentum. Vnde quando fit per angelum id eſt per occultam Dei iuſtitiam, aqua humanę fragilitatis & mortalitatis mouetur, vtputa quando aliquis epiſcopus vel beneficiatus moritur, ſtatim currit iſtorum ambitioſorum multitudo, qui intrare & ſe immergere conãtur, & tamen dato quod omnes currant, omnes ambiãt, omnes cupiant, vnus tantum modo promouetur, ſ. qui prius venit ad intrandum, ideſt munera offerendum, & ſe præ alijs altius gerendo. Ille prius reiectis alijs recipitur & ſanatur. Apoſtolus. 1. Corinthio.9. Omnes currunt, ſed vnus accipit brauium. Sed quid? pro certo quando ibi ſunt aliqui qui neſciunt bene currere, nec ſe bene ingerere, nec habẽt aliquem promotorem, qui ipſos poſſit portare & præponere, ſicut ad literam boni & ſufficientes viri pauperes, qui reuera ſatis poſſent motum aquæ expectare, quia diutiſſime oportet eos attendere & languere, quia ſi non habent portitorem vel promotorem, neceſſe eſt ipſos pauperes & languidos manere illi qui ante alios veniunt, & qui ambitioſe ſe ingerunt, ſolent omnia reportare, & maxime quando portitorum, ideſt fautorum & adiutorum ſeu prælatorum vel aſſidentium magiſtrorum, poſſunt auxilium pro- D
curare. Domine inquit, hominem &cętera. Vnde quilibet pauper poteſt dicere illud. Pſalmiſt.141. Non fuit qui adiuuaret, & conſiderabã ad dextera & videbã, & non erat qui cognoſceret me. Vnde niſi tales a Chriſto miraculoſe ſanẽtur & promoueantur, nunq̃ per curſum cõem in piſcina eccleſiæ balneant. Vñ de Chriſto dr̃ in p̃s.9. Tibi derelictus eſt pauper, orphano tu eris adiutor. ¶ Vel dic ꝙ angelus eſt p̃latus piſcinæ eccleſię prępoſitus, ad quẽ cum oẽs currant & ambiant vt ſanentur & promoueantur, per ipſum ille ſolus ab ipſo portat remedium qui prius venit ad obſequiũ, vel qui habet mediatorem, procuratorem vel magiſtrum.

Capitulum octauum. Textus. Jeſus autem perrexit in montem oliueti. Moralitatum. Capit. 4.

ADducitur ad dñm per iudęos q̃dam mulier in adulterio deprehenſa. Illis igitur ſciſcitãtib. quid de ipſa iudicarent, cũ Moyſes hmõi lapidari mãdaret, & ea hoc ipſum capere volentib. vt ſi diceret eã lapidandã, contra miam quã p̃dicabat facere videretur. Si vero eã dimittendã diceret, legis transgreſſor haberet. Deus mediando vtrũq; eorũ tentatiuã, nequitiã increpãdo, inclinans ſe digito incepit in terrã ſcribere, dicẽs. Qui ſine pctõ eſt veſtrũ in illa prius lapidẽ mittat. Quo repleto, quilibet recedere cupiebat, ipſe vero vt locũ daret exeundi, iterũ in terrã ſcribebat. Cũ igit̃ ſcdo ſcriberet oẽs vnus poſt aliũ incipientes, a ſeniorib. receſſerunt, & Ieſum ſolũ cũ muliere ſtãtẽ in medio reliquerũt. Ieſus autem mulierem abſoluit, & ea ab ipſis liberauit, dicens. Nemo te cõdẽnauit? nec ego te condemnabo. Vade amplius noli peccare. ¶ Iſta potiunt allegari exemplariter ad multa. Primo ad cautelas malignorum, qui proponunt hominibus problemata bifurcata, vt quocunque ſe vertant vel rñdeant, in aliquo capiant.

E Prudentes tamen viri ſciunt euadere,& mediam viam tenentes ſciunt huiuſmodi malicias in caput facientium retorquere.¶ Vel allega quomodo non decet quod criminoſus crimìnoſum accuſet , & quomodo quilibet antequam condênet aliũ,debet ſcripturam quam ſcripſit Deus in terra ſuæ conſcientię,i.propriam ſynderesim & remorſum legere,& ibi peccata ſua cognoſcere,& ſic cum ſe videt maiora vel ſimilia aliquotiens commiſiſſe,debet ab huiuſmodi vindicatiua accuſatione ceſſare. Dicit enim quod in illa ſcriptura quam in terra Chriſtus ſcripſit, quilibet peccata ſua videbat quib. viſis continuo recedebant . Cum igitur dominus ſcripſerit in mente & in conſcientia cuiuſcunque ſcripturam indelebilem, i. ſinderesim & remorſum,conſtat quod ſi infra bene legerimus & peccata noſtra bene ponderauimus,ſtatim videbimus nos indignos ad alios iudicandum,& de alijs male opinandum,& ſic de talibus accuſationibus & iudicijs quieſcemus,& ad noſtram conſiderationem potius recedemus. Qui ſine peccato eſt veſtrũ primus in eam lapidem mittat &c. Ac ſi vellet dicere. Non decet peccatorem alios accuſare, ſed potius ſe caſtigare. Mat.7. Quomodo vides feſtucam in oculo fratris tui,trabẽ autem in oculo tuo non conſideras?¶ Vel illud quod Chriſtus fecit ſecundo ſcribens, vt locum daret recedendi, poteſt allegari,quomodo prudens iudex debet multa diſſimulare & ſub colore vnius aliud intẽdere, vt intentum ſuum poſſit melius habere. ¶ Vel allega de miſericordia ſaluatoris,quod non vult mulierem peccatricem,i.animã perire,ſed ipſam ab accuſatoribus,i.demonibus & tentatoribus liberare,& ſue crimina relaxare. Eze.18 Non vult dñs mortem peccatoris,ſed vt cõuertatur & viuat . ¶ Vel illud quod dicitur ꝙ a ſeniorib. recedere inceperunt : allega ꝙ ſeniores quandoque ſunt peiores cæteris,& qui alios iudicant,ſi bene examinarentur reperirentur cęteris nequiores.¶ Vel uide ſupra li.14.cap.43.§ 21.vbi mulier eſt anima peccatrix accuſatores ſunt vitia &cę.

Capitulum nonum , Textus . Et præteriens Jeſus vidit hominem cæcum à natiuitate. Moralitatum. Capit. 5.

CHriſtus præteriens vidit hominem cæcum a natiuitate,quem volens illuminare,lutum fecit ex ſputo, & liniuit oculos eius & dixit,vade lauare in natatoria ſiloe,quod interpretatur miſſus abijt & lauit, & F recuperato viſu redijt, quem tandem Dei mirabilia recitatem,iudæi extra ſynagogam eiecerunt,Chriſtus vero ipſum recepit . De iſta natatoria quæ miſſus interpretatur , dicit tam epiphanius quam comeſtor , quod cum manaſſes rex iuda Eſaiam ꝓphetam ſecari ſerra lignea faceret,& vltra modum idem Eſaias ſitiret, aquam a miniſtris poſtulauit. Quam negarẽ ſtatim in os eius celitus Deꝰ miſit,& extunc ibidem fons apparuit,qui tandem quando reædificabatur ciuitas,infra muros fuit poſitus,& ſic ſiloe, i.miſſus propter aquam miſſam deſuper fuit dictus.¶ Cæcus a natiuitate,ſignificat genus humanum,quod a mundi exordio fuit cæcum,in adam excæcatum, & lumine diuinæ gratiæ ſpoliatum. Finaliter tamen Deus oculis ſuæ miſericordiæ illum videns,ſaliuam ſuã ab ipſo emiſſam,i.ꝓpriũ filium pulueri noſtræ humanitatis adiunxit, & quoddam lutum.i.quandam mixturam Chriſtum Deum & hominẽ inde compoſuit,quo & cuius fide oculos mentales humani generis prius luto liniuit,& ipſum lauari in natatoria ſiloe ,i.in aqua baptiſmatis iuſſit,& ſic viſum veræ diſcretionis recepit , & lumen diuinę gratię & claritatis vidit viriliter. Io.9. Vnde infra eodem. Lutum poſuit ſuper oculos meos: laui,& video.¶ Vel dic quod Chriſtus ſignificat prædicatorem vel prælatum,qui quando vidit aliquem cæcum.i. aliquem peccatorem excæcatum vitijs,ante omnia debet ſputo,i. verbali doctrina ſua lutum,i. memoriam ſuæ naturæ lutee ſibi facere. & luto,i. memoria ſuæ mentis linire,tãdem debet facere quod in aqua ſiloe , i.in fonte lachrymarum qui celitus mittitur , ſe abluat,& ſic lumen diuinę gratiæ acquirat,tunc ille poteſt dicere quod ſequitur. Ille homo q dicitur Ieſus,lutum fecit & vnxit oculos meos.¶ Dum peterent diſcipuli de cæco nato,dicentes. Ioã.9. Quis peccauit,hic,aut parentes eius ut cæcus naſceretur . Quibus rñdit,dicens. Neque hic,neque parentes eius, ſed vt manifeſtarentur opera Dei in illo.¶ Hic poteſt allegari quomodo G Deus vtitur creatura ſua,quandoque ad miſeriam vel ad pœnam,vt exinde eliciat ſuam gloriam & honorem . Nec ipſa creatura de hoc poteſt cõqueri,quia.ſ. factori licet ſactura ſua quocunq; modo voluerit vti,ſicut concludit apoſtolus. Rom.9. Quia figulus facit vas quoddam in honorẽ & aliud in contumeliam de eadem maſſa,vt in vno ſua miſericordia,in alio ſua iuſtitia valeat declarari. Hieręm. 18. ſicut lutum in manu figuli &c.¶ Iudæi dixerunt cæco illuminato quando commendabat Chriſtum. In peccatis natus es totus &c.¶ Poteſt allegari quomodo arrogantes ab alijs,& maxime a pauperibus decerni nolunt, ſed ſe ipſos meliores exiſtimant,& quicquid ratione dixerint,vilipendunt. Vnde ipſi videntur dicere illud quod amici iob ſibi dicebant. Iob.15. Quid noſti quod ignoramus,quid intelligis quod neſciebamus? Eccleſ.13. Pauper locutus eſt &c.

Capitulum vndecimum . textus . Erat autem quidam languens. Lazarus à Bethania. Moralitatum. Capitulum 6.

CVm Chriſtus in Bethania veniſſet & Lazarum mortuum,& jam per quatuor dies in ſepulchro iacentẽ & fetere incipientem,& in ſpelunca lapide ſuppoſito ſanitatẽ inueniſſet,exoratus a Maria ad ſepulchrũ venit,& fleus & orans Lazarum de ſepulchro vocauit , dicens. Lazare ueni foras,& ſtatim qui erat mortuus ſurrexit,& ligatis pedibus & manibus inſtitutis, velata facie ſudario prodijt. Quem Ieſus ſolui præcipiens liberum abire permiſit,dicens. Soluite eum,& ſinite abire. ¶ Per Lazarũ poteſt peccator intelligi, & non ſolum quicunque peccator, ſed maxime ille qui per conſenſum eſt mortuus , & per malam conſuetudinẽ ſepultus,& in ſpeluncam profundę iniquitatis lapide durę obſtinationis oppreſſus, & ideo per quatuor dies,quorum primus eſt mala delectio,ſecundus malus conſenſus,tertius mala operatio , quartus mala conſuetudo,iam per malam famam fœtidus & infectus, vinculis malarum complacentiarum ligatus,& ſudario malę executionis velatus. Pſal.8. Sicut mortui dormientes in ſepulchris,quorum non es memor amplius , & ipſi de manu tua repulſi ſunt. Sed re uera quandoq; fit ex ſpeciali gratia quod Deus tales a peccato ſuſcitat,& eos miraculoſe liberat,dicens. Lazare veni foras. Bene quidẽ hic H Lazarus qui interpretatur a Deo adiutus,nuncupatur , ꝑ eo quod ſine ſpeciali gratia Dei adiutorio,nulli tales a peccato reſurgere dinoſcuntur. Apoſtolus. Ephe.5. Surge qui dormis,& exurge a mortuis. Quãdo enim Deo placet hominem vocare & a peccato conuertere,nullum eſt a Deo profundum vitiorum ſepulchrum, quod reſurrectionem, ideſt conuerſionem ipſius valeat impedire. Pſalmiſt.29. Saluaſti me a deſcendentibus in lacum. Verũtamẽ circa illius ſuſcitationem Chriſtus legitur fremuiſſe & fleuiſſe, quod tamen in ſuſcitatione adoleſcentis , & puellæ non legitur feciſſe. In quo notatur quod difficilior eſt conuerſio ꝓfundi peccatoris & illius qui iam per malam conſuetudinem eſt ſepultus,& per infamiam fętidus, quam illius qui recenter eſt mortuus,ideſt qui de nouo in peccatum eſt lapſus. Lazarus enim dato quod ſuſcitatus fuiſſet,ligatus tamen & velatus exijt quouſque eum viuum dominus ſoluit. In quo notatur quod dato quod peccator per contritionem motus ſuſcitetur,& viuus in ſtatu gratiæ conſtituatur,ad hoc tamen eſſe ligatus . ideſt ad confeſſionem eſſe obligatus dinoſcitur,vt neceſſe ſit quod per confeſſionem & abſolutionem ſoluatur,ad hoc quod pœnitus liberetur. Vnde. Lucæ.19. Soluite eum & adducite mihi . Sola enim contritio hominem viuificat. Veruntamen neceſſe eſt qđ confeſſio & abſolutio vinculum obligationis tollat,ne forte ſi contempſerit,in idipſum cadat & relabatur.

A *Capitulum vigeſimum. Textus. Vna autem ſabbati Maria Magdalena venit mane. Moralitatum. Capitulum. 7.*

PEtrus & Ioannes venerunt ad monumentũ Chri,ſed cũ currerent duo ſimul,Ioãnes q erat iunior Petro,ꝓcurrit citius Petro,& venit prior ad monumentum, veruntamen non intrauit:Petrus autem qui erat antiquior,venit ad monumentum vltimus, tamen protinus intrauit.¶ Hic poteſt notari,quod qui ardẽtius & celerius volunt ad Chriſtum per bona currere,vt ſunt indiſcreti iuuenes in religione vel in ſtudio,quia omnia credunt facere primo anno,& qui non metiuntur vires ſuas,ſed Petro,i.antiquiorib.ſe præferre conanẽ. Iſti tñ tardius ad Chrm intrant,& tardius accipiũt ꝙ affectant,quia curſum ſuũ cõtinuare nequeunt, & neceſſe eſt ꝙ ante tempus deficiant. Apoſtolus.Galat.5 Currebatis bene , quis vos impediuit? Illi qui more Petri magis prudenter & deliberate procedunt,& quando non impetuoſe,ſed mature per bona opera currunt,vt qui viam communem ſequuntur , qui virtutes ſuas metientes , ſe primo impetu leuare non quærunt. Iſti dico in intendo ad Deum,& conſequendo propoſitũ ſuum alios pręueniunt,& hoc quia alijs deficiẽtibus viriliter perſiſtunt. In quocunque ergo negocio tam morali quã agibili,illi q ni tarde & deliberate operantur,currunt melius & citius,& conſequuntur finem intentum,& acquirũt. & econtra illi qui in principio impetuoſius volunt ſua facta facere,tardius conſequuntur & ſuccumbunt.Bene igitur nobis conſulit.Apoſtolus.1.Corinthio.9 Sic currite vt comprehendatis.Prouerb.13.Subſtantia enim feſtinata minuetur,quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicator.¶ Vel dic quod Ioannes ſignificat populum iudaicum, qui primo venit ad monumentum Chriſti.i.ad fidem in genere primo credidit,& tamen non intrauit,quia eccleſiam vel fidem incarnationis recipere noluit,ſed potius per incredulitatis vitium extra manſit . Petrus vero ſignificat populum gentium , qui tardius ad monumentum Chriſti id eſt ad fidem,venit tamen ipſe prius credendo eccleſiam
B intrauit inquantum iudaico populo in infidelitate manente iſte credidit. Finaliter tamen Ioannes poſt Petrum intraſſe dicitur,quia iudaicus populus poſtquam plenitudo gentium intrauerit,ſaluus fiet,& in fine temporum Chriſto credet.Et ſic verificabitur illud Matth.Quod erunt nouiſſimi primi,& primi nouiſſimi . ¶ Marię flenti ad monumentum legitur dominus in hortulani ſpecie primitus apparuiſſe. Deinde diſcipulis in vnum congregatis , & propter metum iudęorum ianuis clauſis Chriſtus apparuit,& pacem ante omnia eis obtulit.Deinde ſpiritumſanctum ipſis contulit,& poteſtatem relaxandi crimina dedit. Veniẽs (inquit)Ieſus ianuis clauſis dixit.Ioann.20.Pax vobis,accipite ſpiritumſanctum &c.¶ Iſtud allega ſi vis quod Chriſtus ſpiritualiter ſolet apparere , & gratiam dare illis qui flent ad monumentum ſuum,id eſt illis qui paſſioni & morti ipſius compatiuntur,qui in vnum per charitatem etiam congregantur,& qui ianuis clauſis ſcilicet ſenſuum exteriorum,oſtijs clauſis in ſecreto mentis verſantur & a mundanis negocijs ſegregantur;talibus pax interioris tranquillitatis offertur,& ſpiritusſanctus.i.dona ſpiritusſancti conceduntur.Tales ſunt ad quos Chriſtus per gratiam venire dinoſcitur,& ad eos intrare ſpiritualiter inuenitur.Tales digni ſunt vt per ipſos aliena peccata remittantur,id eſt quod ad gradum eccleſiaſticum ſublimentur. Nullus enim pacẽ animi poteſt accipere , niſi qui ianuis ſenſuum & affectionum clauſis ſeu a mũdi negocijs ſe voluerit abſentare.Vnde ſequitur,quod iterum venit Ieſus ianuis clauſis,& ſtetit in medio diſcipulorum ſuorum,& dixit.Ioann.20. Pax vobis.¶ Vel dic quod quando Chriſtus ianuis vteri virginalis clauſis in mundum,i.ad diſcipulos per natiuitatem venit, tunc pacem hominibus dedit,& pacem inter Deum & hominem reformauit.Vnde dicitur.Luc.2.In terra pax hominibus &c.¶ Illud quod ponitur de thoma,quod noluit credere dictis aliorum diſcipulorum & apoſtolorum Chriſtũ C reſuſcitatum niſi oculis videret,& manib. palparet.¶ Hoc exponitur a Gregorio quod Deus aliquando ſanctos ſuos ſcrupulo dubitationis erga diuina myſteria percutit , vt ſancta indagine veritas elucescat,& per probationem elicitam illud de quo dubitatum fuerat notum fiat, quaſi diceret quod thomas dubitando cicatrices vulnerum tetigit, & dubietatis vulnera fidelium mentibus amputauit.¶ Vel dic contra quoſdam qui non curant de auditu , ſed de viſu & tactu . Non curant de verbali promiſſione , ſed potius de manuali oblatione , & de munerum manuali tactu & plantatione. Niſi tetigero inquit,non credam, id eſt niſi acepero non faciam.Vnde dicitur.Geneſ.27.Accede ad me vt tangam te.

Capitulum vigeſimumprimum. Textus. Poſtea manifeſtauit ſe iterum Jeſus ad mare tiberiadis. Moralitatum. Capitulum. 8.

CVm diſcipuli piſcarentur, & nocte illa nihil prędidiſſent,mane facto affuit domin' in littore ſub ſpecie aliena,& pręcepit illis, quod rete in dexteram nauigij mitterent . Quod cum feciſſent iam nõ valebant rete trahere, præ multitudine piſcium qui tunc temporis capti erant.Cognito igitur quod Deus eſſet,Petrus tunica ſubcinctus,miſit ſe in mare,atque alijs nauigio venientibus ipſe per mare ad dominum venit,& tandem tracto reti pleno magnis piſcibus , ſcilicet centum & quinquaginta, diſcipulis panem & piſces Chriſtus ad comedendum dimiſit.¶ Iſta allega quod apoſtoli,id eſt prædicatores, quandiu ſine Chriſto,id eſt Chriſti gratia ſunt , tandiu nihil prendunt , & rete prędicationis pro nihilo in ſæculi mare ponunt,quia nullos piſces, id eſt nullos fluxibiles peccatores capiunt & conuertunt,& potiſſime de nocte,id eſt quando ſine lumine diuinę gratiæ prædicant & piſcantur , & quando ad ſiniſtram nauigij,id eſt ſub ſpe bonorum terrenorum vel glorię temporalis , quę per ſiniſtram intelligitur , rete prędicationis ſuę mittere noſcuntur.Sed quando Chriſtus per gratiam vult eis adeſſe,& ad eius inſtinctum in dexteram nauigij, id eſt in ſpe æternæ retributionis rete prædi- D cationis nouerunt ponere,& ad nobilitatem ſupernam oĩa ordinare,tunc abundanter piſces capiuntur, & peccatores conuertuntur.Igitur ad dexteram eſt ponendum rete præſente domino,& non abſente.Cuius contrarium multi prædicatores faciunt,quia ſolum ad laudem humanam prædicant , & ſic ad ſiniſtram non ad dexteram rete ponunt. Vnde dicitur. Eccleſiaſt.10.Cor ſapientis in dextera eius,ſtulti autem in ſiniſtra ¶ Vel dic quod Petrus eſt quilibet iuſtus qui debet tunicam honeſtæ conuerſationis ſibi ſuccingere,& in mare pœnitentię ponere , & ad Ieſum qui eſt in littore paradiſi , per bona opera venire , & ab ipſo prandium æternæ refectionis recipere. Matthæ.22.Ecce prandium meum paraui,venite & cætera . ¶ Vel dic iſta ad commendationem fidei Petri,qui per nauem venire noluit,ſed in mari ſe poſuit,& ſic ſuppoſito ſuper aquas vel ſaltem ꝑ aquas iuit.¶ Hic ſequit de Petro,cui ter dixit dominus, Petre amas me,paſce oues meas.¶ In quo dicunt doctores aliqui triplicem negationem purgatam. Fit etiam hic mentio de primatu eccleſiæ dato Petro , & etiam de morte eius. De Ioanne euangeliſta,de modo ſui deceſſus , inquantum de eo dicit Chriſtus.Sic volo eum manere donec veniam . Ita quod exijt ſermo & opinio inter fratres,quod diſcipulus ille non moritur , id eſt quod mori non debebat & cætera. Igitur iſta ad commendationem Petri & Ioannis poſſunt adduci , ſed de omnib.omittamus.

Moralitatum ſuper Ioannem finis.

B *MORALITATVM Liber trigeſimuſtertius ſuper Actus Apoſtolorum.*

Capitulum primum. textus. Primum quidem ſermonem feci de omnibus ô theophi le. Moralitatum. Cap. 1.

De Actibus Apoſtolorum pauca ſub breuitate tranſcurro, & pauca de multis accipiens, ad finem operis iam fatigatus accelero. Igitur de Iuda proditore & ſuſpenſione eius vide ſupra. Mat. 27. Illud aũt quod hic dr̃ q̃ Chriſtus dixit diſcipulis de futuro tp̃e quærentibus. Nõ eſt inquit veſtrum noſſe tp̃a quæ pater poſuit in ſua poteſtate. ¶ Hic poteſt allegari quod ad viros religioſos Chriſti diſcipulos & amicos non pertinet vacare ad inueſtigandum futurorum temporum rationem, ſicut faciunt aſtronomi, qui ſcrutantur curioſas ſcientias, quia quamuis iſta poſſint habere in pluribus veritatem, habent tamen annexam magnam vanitatem, paucam vtilitatem, & magnam diſtractionis a ſalute animæ laxitatem. Iſta igitur ſapientiæ diabolicæ relinquantur, nec circa hoc mens noſtra plus debito diſſipatur. Dan. 2. quia Deus eſt qui mutat tẽpora. Vnde. Eccle. 3. Altiora te ne quæſieris. ¶ Mathathias loco Iudæ mortui fuit electus, & p̃ ſortes facto ieiunio a Deo manifeſtatus. ¶ Hic poteſt allegari, quod quærere voluntatem Dei per ſortes non fuit illicitum in principio, dum tamen veritas quæ quæritur, a Deo ſolo manifeſtari petatur, ieiunijs & orationib. exquiratur. Conſtat quod Deus quocunque modo voluerit, poteſt cuiuſcunque negocij veritatem oſtendere, & in quantum eſt de ſorte non videbantur eſſe mali, tamẽ omnes antiqui tam fideles quam infideles dinoſcuntur ſortib.

F vſi eſſe, ſapiente teſte. Sortes mittuntur in ſinum, & a domino dicitur. Prou. 16. Quamuis igitur eccleſ a vſum ſortium prohibuerit propter ſimplices, & pro eo quod pagani vim diuinitatis in ſortibus eſſe credebant. Vnde ſicut ponit Plinius, certas ſortes deæ fortunæ conſecrabant, virtute quarum veritatem inuenire ſe certius exiſtimabant. Poſſumus tamen dicere quod ſortes quæ ad Deum ſolummodo mediate vel immediate referuntur non ſunt prohibitæ q̃a malæ, ſed potius malæ & illicitæ, quia per eccleſiam ſunt prohibitæ. De his tamen nolo aliquid determinare, nec ſtilum meum circa talia dilatare.

Capitulum ſecundum. Textus. Et cum complerentur dies Pentecoſtes, erant omnes pariter. Moralitatum. Capitulum. 2.

Diſcipulis cõgregatis die pentecoſtes in vnũ, factus eſt repente ſonus audientis ſpiritus vehementis & repleuit totã domum vbi erant ſedentes, & apparuerunt illis diſpertitæ linguæ ſicut ignis, & cœperunt loqui varijs linguis, prout dabat Spiritusſctũs eloqui illis. Cum igitur plures nationum populi conueniſſent, ſtupefactus eſt, q̃ prædicantib. apoſtolis vnuſquiſq; linguam ſuã intelligebat, & ipſos loquentes Dei magnalia lingua ſua audiebat. Audientes igitur quod iſti qui galilæi erant talia facerent, mirabantur. Alij autem deridentes ipſos ebrios teſtabantur. Nonne inquiunt omnes iſti qui loquuntur galilæi ſunt? Quomodo ergo audiuim' vnuſquiſq; linguam noſtram illos loquentes &c. ¶ Recte videtur quod iſti beati apoſtoli figuram beatorum prædicatorum geſſerunt. Fit n. quãq; q̃ diſcipuli Chriſti, boni religioſi vel clerici, in vnũ primo, ſ. collegio vel ſtudio congregantur, vbi in vnitate charitatis & concordiæ quotidie conuerſantur ſtudendo

& contemplando, ibidem ſedentes & a tumultibus quieſcẽ- G tes, in ſcientijs & moribus informantur. Quod videns Spiritusſanctus, ipſos quandoque viſitat, & domos conſcientiæ ſuæ donis & gratijs replet & ditat, linguas ipſorum diſpertitas facit apparere, inquantum facit eos nunc de vno, nunc de alio prædicare, & ſuam eloquentiam & doctrinam, nũc ad illum nunc ad alium applicare, & ſic ſecundum conditionem locorum, temporum & perſonarum verba mutare. Apparuerũt ei diſpertitæ linguæ, & loquebantur varijs linguis &c. quia lingua prædicatorum & ipſorum eloquentia & doctrina non debet eſſe vniformis, ſed diſpertita, nõ eadem ſed diſtincta, quia aliter debet loqui diuitibus, aliter pauperib. aliter deſolatis, aliter lætis, aliter alijs: Nunc debet loqui de paradiſo, nunc de inferno, nunc de gratia, nunc de culpa, & ſic de alijs. Vt ſ. dicet parthi, medi, elamitæ & iudæi, proſelyti, cretes & arabes, id eſt omnis conditio perſonarum audiat apud eos linguam, id eſt doctrinam ſuæ conditioni conformem. 1. Corinth. 9. Vnde prædicator debet eſſe omnibus omnia, ſicut Apoſtolus de ſeipſo dicit. Romanor. 1. Omnibus omnia factus ſum. Quia ſicut idem dicit, Græcis atque, barbaris, ſapientibus & inſipientibus debitor ſum. ¶ Facit igitur Spiritusſanctus quando cor & lingua prædicatorum vel doctorum afflauerunt, varia ſeruare, & ſcripturam diuerſimode intelligere, de theſauro ſuo noua & vetera propinare, tamen ipſe ſpiritus ſuper ſingulos ſeſe diuidens, inquantum ſingulariter & ſigillatim ſingulas gratias diuerſimodè partitur, quia ſicut dicit Apoſtolus. 1. Corinth. 12. Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus diuidens ſingulis prout vult. Aduerte tamen quod mali ſcilicet ſolent de iuſtis & prædicatoribus & viris ſcientificis Spiritu ſancto repletis iudicare, & maxime quando vident eos de humili plebe natos, ſolent eorum veritatem & doctrinam vilipendere, & eos ebrios & phantaſticos reputare. Nunquid inquiunt omnes iſti qui loquuntur galilæi ſunt & cætera. Et mali ſimiliter dicunt. Nonne omnes iſti ruſtici ſunt, ac plebe humili nati? Vnde præſumunt coram nobis & alijs ita loqui. Illud potiſſime videntur dicere nobiles, quibus non videtur quod H nullus inferioris generis eſt dignus coram eis apparere, officium dignitatis habere, & eos reprehendere vel docere. Marc. 6. Sicut dicebant de Chriſto. Luc. 4. Nonne hic eſt filius fabri? Vnde omnia iſta vide ſ. vit io et angel. Ioanni. 3. Et tamen iſti debent aduertere, quod ſpiritus vbi vult ſpirat, & quod non eſt apud eum acceptio perſonarum. Alij mali quandoque viros iuſtos phantaſticos & ebrios reputant quando Dei magnalia, id eſt alta Dei opera & iudicia tractant, ſicut ad litteram patet de ſæcularibus, qui omnes ſolent phantaſticos dicere, quos vident in ſcientijs philoſophicis, in conſideratione operum naturalium ſtudere, ſicut de Chriſto apparet, quando feruentius prædicabat, dicebant quod dæmonium habebat. Omnes illi qui non intelligebant Apoſtolos, cum linguis varijs loquerẽtur, ipſos dicebant ebrios, ſicut mũdani qui nõ intelligunt ſcientias antedictas, Ideo eorum ſectatores reputant fatuos, ſicut dicit Apoſtolus. 1. Corinth. 2. Animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei, ſtultitia eſt illi, qui non poteſt intelligere.

Capitulum tertium. textus. Petrus autem & Joannes aſcendebant in templum. Moralitatum. Capitulum. 3.

Viduam qui erat claudus ab vtero matris ſuæ, quem baiulabant quotidie ad portam templi quæ dicitur ſpecioſa, vt ab intrantibus in templum eleemoſynam mendicaret, Cum eleemoſynam poſtulaſſet a Petro & Ioanne, qui aſcendebant in templum ad horam orationis nonam intendens in eum Petrus dixit. Aurũ & argentum nõ eſt mihi, q̃ aũt habeo hoc tibi do. In noĩe Ieſu nazareni ſurge & ambula in pace. Apprehẽſa igit̃ dextera eius eleuauit eũ Petrus & ſtatim cõſolidatæ ſunt

bases

A baſes eius & plantę, & exiliens ambulauit, & intrauit cum illis in templum, & magnificabat Deum. ¶ Iſte claudus ſignificat hominem peccatorem, qui ab vtero matris dicitur claudus, eo quod ab ipſo matris vtero naturale eſt homini in moribus claudicare. Vnde dicitur. Iohan. 9. Præteriens Ieſus videns hominem cæcum a natiuitate. Per templum intelligitur paradiſus ſeu eccleſia. Per portam intelligitur eccleſia militans, quę virtutibus dicitur ſpecioſa. Per Petrum & Ioannem boni prælati & prædicatores intelliguntur, qui per templum paradiſi ad orandum debent per contemplationem aſcendere in hora nona, i. cum nouem ordinibus angelorum mentaliter conuerſantur. Iſta eſt veritas quod in porta templi quę dicitur ſpecioſa, i. in eccleſia militante inueniuntur multi claudi ab vtero matris ſuę, id eſt multi peccatores qui nunquam in moribus recte ſucceſſerunt, ſed per iniuſtitiam claudicauerunt, qui cum non curant niſi elemoſynas, i. terrena bona acripere, & de ſpiritualib. non curantes, iſta ſolent per auaritiam ab hoïb. mendicare, & ea diligentiſſime procurare, tunc Petrus & Iohannes boni prælati debent talib. ſpiritualiter compati, & eorum miſerię miſereri, & illis non temporalia quę appetunt ſed ſpiritualia quę negligunt largiri. Debent igitur ipſis dicere, quod in nomine domini de terrenis affectionibus ſurgāt, & ꝑ bona opera procedāt, dicētes. Io. 5. Surge tolle grabatum tuum &c. Tunc enim talis claudus per manum Dei poteſt ſurgere, & a ſtatu peccati conuerti & baſſum moralis fortitudinis ſoliditatem recipere, & cum eis qui ipſum conuertunt templum paradiſi per bona opera, ambulans & exiliens, & Deum laudans finaliter introire. Vnde. Matthæ. 27. Poſt reſurrectionem, i. poſt conuerſionem venēt in ſanctam ciuitatem, & breuiter illi qui ſunt Petrus, ideſt boni actiui: Iohannes, id eſt boni contemplatiui, qui templum paradiſi, ideſt per contemplationem & orationem volunt aſcendere, & ad claudos ſaluandos, ideſt peccatores conuertendos ſe vertere, & eos prædicando a ſurgendo de peccato inducere, & manu tangendo, ideſt exemplariter manuducendo ipſos erigere, taliter quandoque faciūt quod ipſos in templo paradiſi procurant intrare. Vnde dr. Act. 9. Ad manus illum trahentes introduxerunt damaſcū. ¶ Vel dic vt ſupra vterus matris noſtrę eſt carnis concupiſcentia, quę facit filios omnes claudicare &c. ſicut ſupra.

B ¶ Vel dic quod iſtud eſt originale peccatum &c.

Capitulum quartum. textus. Loquentibus autem illis ad populum, ſuperuenerunt ſacerdotes. Moralitatum. Cap. 4.

CVm in primitiua eccleſia omnes fideles in hieruſalē in communi viuerent ita quod multitudinis credētium erat cor vnum & anima vna, nec quiſquam eorum quæ poſſidebat ſuum eſſe dicebat, ſed erant eis oīa cōia, ita ꝙ vendentes domos & agros offerebant ꝓciū ante pedes Apoſtolorum, & diuidebatur ſingulis ꝓut vnicuiq; opus erat, ita quod magna gratia erat in illis, nec quiſquam erat egens inter eos. Contingit ꝙ ananias quidā vēdebat agrum, & cōſcia vxore ſua fraudauit de pręcio, partem pedibus apſorū poſuit, aliā retinuit. Cum Petrus ipſum increparet, ſuper hoc ſtatim mortuus cecidit. Vxor eius quæ tunc abſens erat poſt tres horas veniens, & hoc audiens ꝓtinus expirauit. Cur (inquit) Petrus tentauit ſathanas cor tuum? nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat poteſtate? Non es mentitus hoïbus, ſed Deo. Vr̄ igitur ſupponere Petrus quod ipſe non peccauerat retinedo totum vel partem, cum totum poſſit retinere, ſed potius dicendo: quod totum prætium appoſuerat, ſuper hoc mentiendo. ¶ Iſta poſſunt allegari contra religioſos. Iſta enim eccleſia primitiua vr̄ religionis typum gerere, & ipſius formam & rationem deſignare. Conſtat quod ipſi debent communiter viuere per concordiam & charitatem, vnum cor, vnam animam poſſidere, & omnia quę habent, debent vendere, & nihil ſibi proprium remanēre, nihil debent ſuum dicere,

ſed omnia communia reputare, omnia quæ habet debent C ad pedes Apoſtolorū, i. diſpoſitionē prælatorū ponere, qui debent vnicuiq; de neceſſarijs prouidere. Vnde in Prou. 1. Marſupium ſit vnū oīum noſtrorum, & ſic ſi ita faciēt, magnam gratiā Dei & populi poterunt acquirere, ita ꝙ nullus egens erit inter eos inquantum eos faciat dominus in neceſſarijs abundare. Iſta eſt ueritas, ꝙ ſi nos & alij religioſi iſtam regulam modo teneremus, nunquam indigeremus ſed bonorum abundantiam haberemus. Vn̄ dr̄. Prouer. 10. Non affliget dominus animam iuſti. Sed multi ſunt ſicut Ananias, qui occulte terrenas diuitias retinent, & ante pedes Apoſtolorum, i. in diſpoſitione prælatorum bona ſua non totaliter exhibent ſicut ad literam ſæpe faciunt ꝓprietarij regulares, qui vix volunt veritatem ſuarum rerū requēſiti a ſuperioribus reuelare. Et tales pro certo quia hoïbus non mentiuntur, ſed Deo finaliter pereunt, & ſic de ſuo mēdacio triſte ſalarium ferunt ſecum. Igitur bene dr̄. Sapiē. 1. Os quod mentitur occidit animam Licitum fuerat eis a prīcipio res ſuas & diuitias retinere, ſed ex quo religiōem intrauerunt, non ſine prælati licentia aliquid reſeruare poſſunt & nullo modo ſe debent mendaciter excuſare, cum apud ſpiritum ſanctum cuius negocium geritur, nullus poſſit negocium occultare, vt patet in Actib. Apoſtolorū. Illa verba gamalielis quæ de prædicatione ſunt dicta. Si ex hominibus conſilium, hoc diſſoluetur, ſicut ibi exemplificat de duob. c. 5. Si autē ex Deo ſit, ipſum non poteritis diſſoluere, ne forte Deo repugnare videamini. ¶ Hoc poteſt allegari, vt communiter illa opera quæ a Deo nō ſunt, & quæ vera intentione non fiunt, durare non poſſunt, ſicut patet de hypocritarum fictionibus, & de malitioſorum intentionibus, ſicut dicitur. Matth. 15. Omnis plantatio &cætera. Illa vero quæ ſunt a Deo data, quandoque videntur deficere, non tamen deficiunt, ſed excreſcunt, & in multum conualeſcunt, & melius. Vnde dicitur. 1. Ioan. 2. Omne qd̄ a Deo eſt, manet in æternum.

Capitulum ſextum. Textus. In diebus autem illis creſcente numero diſcipulorum. Moralitatum. Capitulum. 5. D

APoſtoli dixerunt, quod non erat æquum eis dimittere verbum Dei & ſeruire menſis, & ideo certos viros ad hoc elegerunt quibus in conſpectu Apoſtolorum ſtatutis, & manibus ipſis impoſitis hoc miniſterium tradiderunt. ¶ Hoc poteſt allegari, quod uiri ſcientifici & ſpeculatiui, qui poſſunt prędicare & docere, & qui nouerunt ſtudio orationi & contemplationi vacare: non debent illud ſanctum officium dimittere, vt menſis, i. pauperum corporalibus nutritionibus, & actiuę vitę occupationibus temporalium prælaturarum promotionib. poſſint vacare, talia officia inferioribus & indoctioribus debere committi, & eiſdem per apoſtolicarum manuum impoſitionem, id eſt per prælatorum ordinationem immergi. Alij vero ſcientifici miniſterio verbi, ideſt prædicationi non terrenæ adminiſtrationi debent ſpecialiter deputari. Sic enim Deus ad literam videtur facere, cum prælaturas terrenas raro vult viris ſcientificis & theologicis dare, quos ad vtiliora & magis ardua crearo voluit & ſeruare. Iſtas autem ruriſtis & terrenæ ſcientiæ pariter concedit, quos forſitan magis vtiles ad hoc nouit. Non eſt inquiunt æquum nos relinquere verbum Dei & miniſtrare menſis. Conſiderate igitur viros quos conſtituamus ſuper hoc opus, nos autem orationi & miniſterio verbi Dei inſtantes erimus. Iſta tamen non videntur facere moderni religioſi & theologici, quia illi præ alijs ſe ingerunt, & relicto vero Dei miniſterio miniſtrare & pręſici menſis quęrunt, quia ſicut dicit Apoſtolus Philipp. 2. Omnes quę ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Sequitur in capitul. 7. de diſputatione & lapidatione beati Stephani, de hoc nihil ad præſens.

E *Capitulum octauum. Textus. Saulus autem erat conſentiens neci eius. Moralitatum. Capitulum. 6.*

IN hoc capitulo. 8. dicitur, quod cum Simon magus vidiſſet in ſamaria quod Apoſtoli faciebant multa miracula, & quod per ſuarum manuum impoſitionem, Spiritusſanctus dabatur gentibus credentibus, venit ad Apoſtolos & obtulit pecuniam dicens. Date mihi hanc poteſtatem, vt cuicunque impoſuero manum, accipiat Spiritum ſanctum. Petrus autem ipſum reprehendens per hæc verba repreſſit. Pecunia inquit tua tecum ſit in perditionem, qui donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſidere. Non eſt tibi pars neque ſors in ſermone iſto, cor enim tuum non eſt rectum coram Deo. In felle enim amaritudinis te eſſe video. ¶ Iſte Simon ſignificat ſimoniacos, qui ab ipſo demoniaci fuerunt, qui bene magi dicuntur, quia per dona ſua oculos veri iudicij prælatorum illudere probantur. Simones etiam, id eſt obedientes poſſunt dici, eo quod tales præ cęteris ſolent obedire & adulari, & ſic poſſunt tam ſimoniaci quam demoniaci appellari. Tales enim Spiritusſancti gratiam, ſcilicet ordines, ſacramenta, beneficia: quibus annexa eſt poteſtas dandi Spiritumſanctum & ſacramenta miniſtrandi mediante pecunia nituntur emere, & illud quod ſufficientijs & virtutibus obtinere nequeunt, muneribus volunt impetrare, dicentes. Date mihi hanc poteſtatem. Veruntamen Petrus, id eſt bonus ſuperior, debet tales acriter redarguere, & eorum munera refutare, dicens. Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Et ſimile habetur in Daniel. 5. Munera tua tibi ſint, & dona domus tuę alteri da. Tamen hodie apud multos prælatos eſt contrarium, qui non repudiant quod offertur, ſed magis offerũt, vt pecunia tribuatur, dicentes. Matthæ. 26. Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam? Videtur enim allegare illud cum Apoſtolo. 1. Corinth. 9. Si ſpiritualia ſeminamus vobis, non magnum eſt ſi carnalia metamus. ¶ Aethiops quidã eunuchus & magiſter gazarũ candacis reginæ æthiopum, recedentis de hieruſalem vbi cauſa orationis venerat, ſedens in curru legebat librum. Eſaiæ. 53. ſcilicet vbi dicitur. Generationem eius quis enarrabit? Philippus ex Spiritusſancti mandato currui ſe adiungens, & occaſione

F accepta per ſcripturam quam legebat ſibi viam veritatis prædicans, ipſum ad Chriſtum conuertit & deſcendentem de curru continuo baptizauit. Tandem vero ſicut in geſtis Beati Matthęi legitur, idem æthiops Beato Matthęo in æthiopia prædicati quam plurima bona fecit, ipſumque in his quę ad fidem pertinent, quamplurimum adiuuit. ¶ Iſta poſſunt allegari quomodo oratio, deuotio, lectio, ſunt ad fidem manuductiua & ſalutis noſtræ cauſatiua. Ille paganus cauſa orationis de æthiopia in hieruſalem venit, qui legendo ſcripturam ſedens in curru ſe occupabat, & ideo per illum ad fidem vocari meruit, cuius ſcripturam legebat, quia qui in ſcripturę lectionibus occupatur, ad omne bonum faciliter inclinatur. Apoſtolus. 1. Thimo. 3. Scriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt. ¶ Vel allegatur quomodo bona ſocietas eunuchus reginarum, id eſt diuitibus & principibus huius mundi proficit, & quomodo Philippi Apoſtoli, qui interpretatur os lãpadis, id eſt virorum ſanctorum religioſorum, qui os lampadis dicuntur. quia loqui & docere verbis & illuminare exemplis alios dinoſcuntur, ſocietas & allocutio talibus proficit, ipſos ad baptiſmum, id eſt ad puritatem conſcientiæ inuitat pariter & inducit. Pſalmiſta. 17. Cum ſancto ſanctus eris. Dato quod aliquis ſit æthiops, id eſt peccatorum fuligine denigratus, ſedens in curru, id eſt in altis ſeculi dignitatibus eleuatus, & curriculo diuerſorum negociorum agitatus, ſi tamen ſcripturam libenter legit & ſocietatem bonorum diligit, ipſorumque verba & documenta audit faciliter ad ſalutem peruenit. Vnde dicitur. Ioh. 8. Qui ex Deo eſt, verba Dei audit.

Capitulum nonum, Textus. Saulus autem erat conſentiens neci eius, Moralitatum. Cap. 7.

BEati Pauli conuerſio fuit mirabilis valde. Nam cum actualiter peccaret & ad ducendum vinctos in hieruſalem, ſi qui iudæi in Chriſtum crediderant, properaret in damaſcum, ſubito circunfulſit eum lux de cęlo & cadens in terram audiuit vocem dñi ipſum deſuper arguentem. Saule ſaule quid me perſequeris? durum eſt tibi contra ſtimulum recalcitrare. Qui dixit. Quis es domine? Cui reſponſum eſt. Ego ſum Ieſus nazarenus quem tu perſequeris. Surge & ingredere ciuitatem &c. Paulus igitur q dicebatur ſaulus qui ex circunfulſione diuini luminis fuerat ad terram proſtratus & excęcatus, de terra ſurrexit: ſed apertis oculis nihil videns, per manus tractus a ſocijs in damaſcum, ab anania baptizatus fuit, & ſquamis de oculis cadentibus viſum recepit, & cibo ſumpto confortatus, & a diſcipulo informatus gentibus & iudæis prędicauit: & vas electionis a domino dictus fuit. Vade inquit Chriſtus Anania, quoniam vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram regibus & principibus & filijs Iſrael. Quod vtiq; factum eſt, quia quanto exiſtens in perfidia fuerat nequior, tanto ad fidem conuerſus eſt melior & cõſtantior atq; maior ſicut ipſe de ſe dicit: Ro. 5. Vbi abũdat delictũ, ibi ſuperabundabit gratia. ¶ Iſta pñt applicari ad modum & formam qua poſſunt conuerti homines obſtinati & in ſua malicia confirmati. Oportet. n. quod Deus ante oĩa ipſos luce cœleſti, i. diuina gratia inſpiret interius & infundat. Deinde per tribulationem & timorem ipſos ad terram deprimat, & ſuam ſuperbiam & violentiam vel timorem mortis, iudicij & inferni conterat, tandem viſum præſumptæ ſapientię auferat, & per conſcientiæ ſtimulum ipſos acriter repręhendat. Saule inquit quid me perſequeris. i. cognoſce quanta contra Deum feceris, & tũc ſequit̃ q ipſos per ſpem ſalutis erigat, & ad ingrediendum, conſiderandũ & affectandũ paradiſi ciuitatẽ ipſos inducat dicẽs. Ge. 35. Surge & ingredere ciuitatẽ. Surgite & aſcẽdamus in bethel. & tunc neceſſe eſt quod tales apertis oculis nihil videant, i. quod mentis oculos per mentis diſcretionem aperiant, & ſi eſſe nihil cogitent de his quę ante viderant, i. q aliqua mundi bona non reſpiciant. Mat. 17. Neminem viderũt niſi ſolũ Ieſum. Tandem oportet q bonis ſocijs & fidelib. prædicãtibus iſti committantur, a quib. per manus. i. p bona exẽpla trahantur, & ad ananiam qui interpretatur donum gratię. i. diuinam gratiam & miſericordiam, in damaſcũ, qui interpretatur ſanguinis potus. i. ad ſanguinis Chriſti & eucharistiæ receptionem introducantur, vbi per lachrymarũ H exuberantiam baptizantur, vt ſic ſquamis. i. vitiorum immundicijs per confeſſionem cadentib. viſus mẽtalis diſcretionis in eis reparetur, & quanto ante peiores fuerant tanto in meliores homines conuertantur, ita quod vaſa electionis a Deo vocari mereantur, & ad officium prælationis p cæteris eligantur. ¶ Vel dic quod prælatus quando vult obſtinatum corrigere, debet eum primo per fortem tribulationem proſternere, & ad terram, id eſt ad mortis conſiderationem eijcere, & tandẽ per conſolationem erigere, bonis pedagogis & ſocijs committere, vt ſupra. Et ſic ſaulus, qui interpretatur abutens conſilio, efficietur Paulus, qui interpretatur os tubę vel electionis miraculum, inquantum de abuſore & malo ipſe efficietur bonus, & inquantum ad tubalis prædicationis officium miraculoſe a domino erit electus Eſa. 58. Clama ne ceſſes, ſicut tuba exalta vocem tuã. ¶ Vel dic q Paulus qui ad terram proſtratus excæcatus eſt ita quod apertis oculis nihil videbat, donec introductus damaſcum viſum recepit, poteſt ſignificare auaros, qui ad terram, id eſt ad terrena per affectionem proſtrati ſolent viſum verę diſcretionis perdere, ita quod quamuis oculos intellectus apertos habeant quantum ad ſapientiam ſecularem, & in mundanis negocijs limpidos & acutos, nil tamen quod ad ſalutem pertinet, vident nec quæ ſpectant ad animam ſtudent. Pſalmiſt. 113. Oculos habent & non videbunt. Veruntamen poſtquam ciuitatem damaſci, quę interpretatur ſanguinem ppinans, i. in

infernum

A inferuum, vbi ſanguis crudeliter propinatur damnatis, in-
trauerunt, tunc incipient viſum diſcretionis recipere & ſe
cognoſcere. Vñ. Lu. 16. Eleuans oculos cum eſſet in tormé
tis vidit. Super quem locum Greg. dicit, ꝙ aduerſitas ape-
rit oculos. Eſa. 28. Vexatio dabit intellectum. ¶ Illud ꝙ
ponitur hic, quod Paulus quærebat ſe adiungere fratrib. in
hieruſalem, illi timebant & fugiebant eum, neſcientes ip
ſum conuerſum, ſcientes quanta mala inferre fidelib. ſole-
bat. ¶ Hoc poteſt allegari, quod mala fama difficile tollit
quod qui ſemel criminoſus extitit, dato qđ in veritate ſit
correptus, tamen pro ſuſpecto habetur. Eccl. 10. Si hebeta
tum fuerit ferrum, non vt prius multo labore exacuetur.
¶ Socij Pauli vocem audientes nihil videbant. ¶ Hoc põt
allegari, quod moderni prædicatorum auditores multa au
diunt, ſed nihil vident, audiunt verba, ſed non vident exé-
pla, quia multi inueniuntur qui bona dicunt, pauci exem-
plariter faciunt. Ideo dicitur. Mat. 23. Quæ dicunt facite &
quæ faciunt nolite facere. ¶ Vel dic contra auditores, qui
bene prædicatorum verba libenter audiunt, nunquam ta-
men accedunt ad facta, nec volũt ab eis capere aliqua bona
exẽpla operandi. De. 4. Vocẽ audiuiſtis, ſed faciẽ nõ vidiſtis.

*Capitulum decimum. textus. Vir autem qui-
dam erat in Cæſarea nomine Corne-
lius. Moralitatum. Ca-
pitulum. 8.*

CОrnelius centurio gentilis italicus per imperatorem
in paleſtinę Cæſarea cõſtitutus, religioſe viuebat, &
timens Deum multas elemoſynas faciebat, & ſępius
Deum exorabat, quapropter Deus ipſum perire non ſuſti-
nens, angelum ſibi miſit, per quem ad beatum Petrum ere
ctus fidem & baptiſmum ſuſcepit. ¶ Illud allega, quomodo
etiam elemoſyna in gentilibus & alijs eſt Deo grata, quæ
apud Deum ſalutem poſſeſſori ſuo meretur, ita quod diui-
na clementia & communiter hominem pium & miſericor
dẽ quamuis alias ſit peccator, non ſuſtinet dãnari, iuxta ver
bum Hier. dicentis ſe non audiſſe hominem male mortuũ
pijs operibus aſſuetum. Sicut de beato Gregorio legitur,
quod paganum ſuis orationibus ab inferno ſuſcitauit, eo ꝙ
ipſum fuiſſe pium audierat, ideo dr. Tob. 4. qđ elemoſyna
a peccato liberat &c. ¶ Cum iudęi abominarentur gentiles,
ita quod in primitiua eccleſia Chriſti diſcipuli qui pro ma
iori parte iudęi erant, gentilibus non prędicarent, nec eis
communicarent, ſed potius in iudæa cũ iudæis habitarent:
factum eſt quod Petrus quadam die in ioppẽ manebat, vbi
in ſolarium vnius domus aſcenderet & orabat. Factus igiẽ
B in extaſi, linteum per quatuor angulos a cælo dimiſſum o-
bus ſerpentibus, quadrupedibus & volatilibus plenum ſi-
bi præſentatum in viſu intuetur, & tunc de cælo audiẽ, vox
monens vt comedat dicens. Surge petre macta & mandu-
ca. Sed tamen ne iſta tanquam immunda & lege prohibita
refutaret, continuo ſubinfertur. Quod Deus purificauit, tu
ne immundum dixeris. Vas igitur illud mox in cælum reci
pitur, & per hanc viſionem intellexit Petrus, quod non eſt
perſonarum acceptio apud Deum, & quod Deus ita bene
vult lauari gentiles, vt iudæos, & quod indifferentes debẽt
eſſe apoſtoli quo ad bonos & malos. Exinde factum eſt qđ
diſcipuli gentib. prædicauerunt & eis communicantes, ip
ſos ad fidem & eccleſiam receperunt. Tunc igitur intrauit
nuncius cornelij gentilis qui fidem & baptiſmum petebat,
& ſic in viſiõe cognouit quod neminem refutare deberet.
Inde etiam factum eſt ꝙ diſcretionem ceremonialem cibo
rum legalium dimiſerunt, & cuncta animalia dum tamen
ſana eſſent corporibus in cibaria receperunt. ¶ Dico cõtra
quoſdam qui ſunt tam in ſęculo quam in clauſtro, qui ita de
ſua iuſtitia præſumunt, quod gentiles & immunda anima-
lia, i. peccatores & impios vilipendunt, & cum ipſis com-
municare dedignantur, & eis prædicare non ſatagunt, ſed
contemnũt. Lu. 18. Cõtẽnebat. n. phariſeus publicanũ. Di-
cũt. n. illud Eſ. 56. Recede a me &c. Sed illud in ſuis diſcipu
lis dñs repudiat & maxime in Petro. i. in plato & pdicatori
bus illud nõ approbat. Vult. n. ꝙ tales nihil imũdũ reputẽt C
nullũ quis pctõrẽ repudiẽt & cõtẽnant, ſed gñaliter bonis
& malis viã ſaluris oſtendant, & ad omnes indifferenter ſe
habeant cũ ſapientibus & inſipientibus, gręcis & barbaris
debitores exiſtant, debitum ſuum ſoluãt. Mat. 9. Nõ. n. opus
eſt valentibus medicus, ſed male habentib. Qđ Deus puri
ficauit &c. qa quos Deꝰ baptiſmo lauit, vel ſanguine rede-
mit, nõ dñt alij cõtẽnere, ſed charitatis amplexib. adamare.
Matt. 18. Videte ne contemnatis vnum ex puſillis his.

*Capitulum duodecimum. Textus. Eodem autẽ
tempore miſit Herodes rex manus vt
affligeret quoſdam. Morali-
tatum. Capitu. 9.*

PEtrus captus ab Herode, vt poſt paſcha ab eo occide
retur, primo in carcerẽ fuit miſſus, duab. catenis vin-
ctus, a quatuor quaternionib. militũ cuſtoditus. Verũ
cũ oratio fieret ab eccleſia ſine intermiſſione ad Deũ
pro eo factũ eſt ꝙ eadẽ nocte qua in craſtinum debebat oc
cidi, inter duos milites in carcere dormienti angelus dñi
aſtitit, & lumen in habitaculo circumfulſit, percuſſoq; late
re Petri, excitauit eum dicens illi. Surge velociter, præcin-
ge te, & calcia te caligas tuas, & circunda tibi veſtimentũ
tuũ, & ſequere me. Ceciderunt igitur catenæ de pedib. eiꝰ,
& ipſe poſt angelũ ibat & quod hoc per angelum fiebat, ne
ſciebat, quinimmo ſe videre ſomnium æſtimabat. Tranſeũ
tes igitur primam & ſecundã cuſtodiã, venerunt ad portã
ferrea ꝗ ducit ad ciuitatẽ, ꝗ vltro apta eſt eis, & ſic de ptã-
te Herodis euaſit, & continuo angelo recedẽte, Petrus ad
ſe reuerſus, angelicũ miniſterium recognouit dicens. Nũc
ſcio vere, quia miſit dñs angelũ ſuũ &c. Ipſe igiẽ ad fratres
venit, & ſic miraculoſe ſe liberatũ inuenit. ¶ Re uera talis
proceſſus vĩ qñq; fieri in conuerſione pctõris. Cõſtat. n. ꝙ
Petrus qui interpretatur diſſoluens. i. pctor pænitens, robu
ſtus ad diſſoluendũ legis diuinæ vincula aſſuetus, ab He-
rode diabolo per pctm capiẽ, in carcerem malæ conſuetu-
dinis tradiẽ, quatuor quaternionib. i. quatuor malis affectio
nib. traditur, duabus catenis. i. complacentia peccati & dif
ficultate pænitendi ſtringiẽ & ſic ibi dormit & quieſcit, &
inter duos milites. i. inter excęcationẽ mẽtis, & cõſideratio
nẽ finis ibi cõmoraẽ. Nec cogitat ꝙ de eiꝰ dãnatione & mor
te tractetur, & quod in craſtino, i. ſubito damnandus a dę-
monibus expectatur. Vnde Lu. 19. Nunc autem abſcondita
ſunt ab oculis tuis. Sed Deus qui videt damnationis peri-
culum, angelum ſuum. i. aliquem euangelicum prædicato-
rem vel prælatum ſibi mittit, qui ipſum arguendo percutit
& ad ſurgendum de peccato excundumque de periculo ex
citat & inducit. Percutit igitur latus. i. cor & pectus eius, p D
contritionem caduut catenæ vitiorum, per confeſſionem
& abſolutionem ſurgit, per peccati diſplicentiam, pcingit
ſe per abſtinentiam, & temperantiam, & ſuperfluitatum re
ſecationem, calciat caligas ſuas. i. multiplicem bonam affe
ctionem, circundat ſibi veſtimentum ſuum, i. bonam con-
uerſationem, ſequitur angelũ prædicatorẽ per bonam imiẽ
tationem, & obediẽtiæ executionẽ. Exo. 32. Angelus meus
pręcedet te, cuſtodi et obſerua mandata eius. Primam & ſe
cundam cuſtodiam tranſit per culpę & pœnæ euaſionem
& ſic ad portam ferream, ideſt ad diuam pœnitentiam
quæ ad ciuitatem paradiſi perducitur per propriæ carnis
macerationem, & ita liber de manu Herodis, ideſt diabo-
li efficitur, & fratribus, ideſt fidelibus adiungitur per
gratiam & deuotionem. Lucæ. 1. De manu inimicorum
noſtrorum liberati, ſeruiamus illi, ad laudandum Deum
& angelum qui ipſum liberauit, ideſt prælatum qui ipſum
conuertit, per gratiarum actionem quando ſe liberatum
cognoſcit, & euaſiſſe periculum & damnationem, di-
cens. Nunc ſcio vere quia miſit dominus angelum ſuum
& liberauit me. Pſalm. 123. Laqueus contritus eſt, & nos li
berati ſumus. ¶ Diſcipulis audientibus Petrum ſtare ante
ianuam, & non credentibus, dictum eſt quod angelus eius
erat. ¶ Hoc põt allegari, quomodo quilibet habet angelũ

E ſibi deputatum. Vnde dicitur. Mat. 18. Angeli eorum vidẽt faciem patris &c. ¶ Cum Herodes quadam die in Ceſarea, induƈtus & veſte regali pro tribunali ſederet, & tyrij & ſydonij quibus iratus fuerat, adularentur eidem, & vocem Dei & non hominis acclamarent, hoc eſt dictu, quod laudes Deo & non hominibus debitas ſibi adulando dicerẽt, ipſum eo ſuſtinente & approbante tanquam Deum collaudarent, affuit angelus domini qui percuſſit ipſum, & ſtatim conſumptus a vermibus expirauit. ¶ Illud poteſt exemplariter dici, quomodo illum Deus deteſtatur & punit, qui propriam conditionem non cognoſcit, ſed vltra propria merita ſe laudari permittit, angelus, i. diuina ſententia tales percutit, & vermiũ, i. demonũ multitudo ipſum conſumit. Eſ. 6. Vermis eorũ nõ morietur, & ignis eorũ non extinguetur. ¶ Vel allega contra Antichriſtum, q in regia maieſtate ſedebit, & ſe Deũ magnificari gaudebit, iõ vermis infernalis ipſum perpetuo deuorabit, & angelus, i. Chriſtus ipſum percutiet & dãnabit. ¶ Vel dic q Herodes qui interpretatur glorians in pellib. i. q in ſua pulchritudine gloriantur, & qui Iacobũ, i. ſpoliationẽ diaboli in ſe occidũt, & Petrũ, i. ſubſtantiam mentis in ſe eneruare conantur, qui volunt in ornatu regio ſedere, & adulatorũ laudib. ſcalpi, & vltra merita virtutem ſuã laudari ab adulatorib. delectãtur, tales dico ab angelo Dei, i. ab anteriori rõne percutiuntur, & a vermib. i. cõſcientiæ remorſu interius corroduntur, inquantum conſcia talium ipſos percutit, qñ in ſe non ſentit q ab adulatoribus proclamatur. ¶ Vel dic q reges & magnates huius mundi exercitus publice habent adulatores, intus, ideſt occulte, vermes, ideſt detractores & aliorum deuoratores.

Capitulum decimumquartum. textus. Factum eſt autem in iconio, vt ſimul introirent ſynagogam. Moralitatum. Capitul. 10.

F PAulo & Barnaba regionem luſtrantib. contigit q dũ eſſent lyſtris, vir quidam ſedebat claudus pedib. ex vtero matris ſuæ. Dũ igitur iſte audiret Paulo loquente & videns Paulus q haberet fidẽ vt ſanus fieret, dixit ad eũ Paulus. Surge & ita ſupra pedes tuos rectus. Qui exiliens ambulabat. Turbę aũt licaonicę clamauerũt. Dij ſimiles facti hominib. deſcenderunt ad nos. Barnabam igitur, Iouem dixerunt: Paulũ vero qui dux erat verbi, Mercuriũ vocauerunt. Ipſi adductis thauris & coronis, ipſis ſacrificare voluerunt, niſi apoſtoli prohibuiſſent. ¶ Iſta applica ad prædicatores, quia qñ ipſi de ſuis doctrinis & exemplis faciunt claudos, i. peccatores & in moribus claudicantes recte per iuſtitiam incedere, digni ſunt q gentiles, i. ſæculares ipſos Deos, i. ſanctos debeant æſtimare, & ſacrificia honorum temporalium ipſis miniſtrare, dicentes. Dij ſimiles facti hominibus deſcenderunt ad nos. Tales dij, i. cæleſtes mærẽtur dici, & tam Iupiter, qui dr̃, iuuans pater, quam Mercurius, qui dr̃ aperiẽs ciuitatem, poſſunt vocari, eo q peccatores per eos ſicut per patres ſolẽt iuuari, & ipſis cęli ciuitas aperiri. Pſal. 81. Ego dixi dij eſtis, & filij excelſi oẽs. Talib. dñt ſacrificia, i. terreni honores offerri, qui, l. vltra modum excedunt, debent per eos refutari, teſte Grego. Prædicatoribus, qui largiuntur ſpiritualia, debentur temporalia. ¶ Vel dic q nullus ſanctus homo debet ſuſtinere quod aliquis ipſum Deum reputet, i. quod maiores laudes quam ſua requirũt merita ſibi inferat. Vel quod ſacrificia vanæ laudis ſibi offerat, q̃ de ipſo aliquid vltra veritatẽ exiſtimet. Hie. 6. Vt quid offertis mihi thus de ſaba? Act. 12. Cuius contrarium fecit Herodes, qui ſicut ſupra viſum eſt, Deũ ſe vocari ſuſtinuit, & ideo triſte ſalarium reportauit. ¶ Paulus lapidatus, & extra ciuitatem lyſtris tractus, vbi prius tanquam Deus fuerat ęſtimatus, a turbis extra ciuitatem proiectus, mortuus fuit creditus, qui tandem poſt turbarum receſſum ſurrexit, & circunſtantibus fratribus ciuitatem intrauit, & die poſtera de ciuitate receſſit, & calefaciẽs fratribus dixit. Per multas tribulationes oportet nos intrare regnum Dei. ¶ Iſta allega q illi qui in lyſtris, quæ erat ciuitas gentilium, i. in mundo quę eſt habitatio peccatorum, ſicut dij aliquotiẽs G honorantur, ibidem quandoque verſa vice per infortunia lapidantur, vbi. n. fortuna hominem eleuat, ibidem ipſum quandoque lapidat & condemnat. Vnde Seneca. Fortuna vitrea eſt, dum ſplendet frangitur. ¶ Vel dic quod in hoc poteſt notari, quod quandoq; viri ſancti poſſunt mortuos ſe licite & alia ſimilia fingere, vt ſic poſſint impiorum ſeuitiam declinare.

Capitulum decimumquintum. textus. Et quidam deſcendentes de iudæa, docebant fratres. Moralitatum. Capitul. 11.

IN capitulo decimoquinto fit mentio, quomodo determinatum eſt conuerſos ad Chriſti fidem ad onus graue cerimoniarum legis non teneri, non indiget exponi, vide ibi. Illud autem quod tandem ſequitur, quod orta eſt diſſentio inter Paulum & Barnabam, ſtatuentes reuiſitare per eos fratres in diuerſis ciuitatibus conuerſos, & eos in fide & moribus ſolidare, ita quod ab inuicem ſunt diuiſi, vnus quidẽ electo vno ſocio ad vnam partem, alius cũ alio ad aliam iuit. ¶ Hoc allega, quod occulta dei prouidentia inter viros ſanctos quandoque permittit diſſenſiones, vel aliqua alia leuia ſcandala, & hoc quando videt huiuſmodi mala in bona poſſe conuerti, & in melius commutari. Iſti quandiu ſolum fuiſſent ſimul in vno loco, fructum non feciſſent. Nunc autem ab inuicem diuiſi ſunt, & ſic in pluribus locis prædicauerunt, & nomen Chriſti fidemque eius multo amplius adauxerunt. Bona igitur fuit illa diſſenſio ex qua occaſionaliter orta eſt fidei Chriſti multiplicatio. Luce. 12. Vnde Chriſtus dicit, quod non venerit pacem mittere in terram, ſed gladium.

Capitulum decimumſextum. Textus. Peruenit autem in derben & lyſtram. Et ecce diſcipulus quidam. Moralitatum. Capitul. 12. H

PAulus circuncidit Timotheũ qui erat gentilis, cũ tñ ſciret circũciſionẽ nõ eſſe neceſſariam, ipſam & alias cerimonias nõ eſſe fidelibus imponendas, ſicut patet in capitulo pcedenti, hoc tñ fecit ad iudæorũ ſcãdalũ vitandum, quorum multitudo in illis partibus crediderat, q adhuc circunciſionẽ tenebant. Nõ poterãt. n. ita ſubito ritus nouos accipere, & ſuos modos abdicare antiquos. Simile probaẽ infra vbi Paulus de concilio ſeniorum, & ſe nazareũ & legis obſeruatorem ipſum videri crederent, & illa ſimulauit, & cũ alijs nazareis ad templum purificandus intrauit, vt legis obſeruatorem ipſum videri crederent, & illa quę de ipſo audierant, falſa exiſtimarent, offerentes ſacrificium acceptauit. ¶ Iſta poſſunt allegari ad duo. Vnum eſt, pro vitando ſcandalo & periculo licitum eſt fieri quod alias erat illicitum, & diſſimulare quod non eſt verum. Vñ. Lu. 24. Fingebat ſe longius ire. Aliud eſt, quod cito & faciliter non poteſt mutari quod diu fuit obſeruatum. Prouer. 22. Adoleſcens iuxta viam ſuam ambulans, etiam cum ſenuerit &c. ¶ Paulus & ſilas vocati ſunt a Spiritu ſancto prædicare in frigia, bithinia & galacia. Vocati vero ſunt a macedonia euangelizare, ſicut Paulo per viſum oſtenſum eſt, vbi videbatur ſibi, quod homo macedo ad eum venit & eius auxilium implorauit. ¶ Hoc poteſt allegari, quomodo ſpiritus vbi vult ſpirat, & quomodo quoſdam vocat, & quoſdam repudiat & quomodo prædicatores ſuos per occultam inſpirationem, nunc ab illo loco retrahit, nũc ad aliũ mittit. Nouit. n. Deus qui ſunt eius, & ideo ſm q vnum vel alium elegit ſm hoc prædicatores ad eos mittit. Vnde Ioha. 13. Ego ſcio quos elegerim. Cũ Philippis quæ eſt prima ciuitas macedonię, eſſet quędã puella ſpiritu phitonico plena,

A pleua, quæ diuinando, quæſtum maximum ſuis dominis exhibebat. Factum eſt quòd Paulum, & ſilam ſaqueretur, & ad eorum laudem hominibus loquaretur. Iſti homines ſoqoit ſerui Dei excelſi ſunt, qui aoounciant nobis viam ſalutis. Compatiens ſibi paulus, imperauit immundo ſpiritui quòd ipſam dimitteret, & ſic eam protinus à ſpiritu pbltonico liberauit. Domini vero puellæ videntes, quòd lucrum ſuum daſecerat, & quòd puella ſanata, nihil amplius diuinabat, Apoſtolos inuaſerunt, & ſacto concurſu ipſos traaerunt ad principes qui ipſos publica aeſus in caraerē daeruſerunt. ¶ Iſta allaga, quomodo multi ſunt qui non curaot de filiorum ſuorum, & ſubditorum ſpiritualium ſalure, ſed ſolum de propria & temporali vtilitate, non curant ſi diabolo val ſpiritui immuodo, & peccato ſubijciantur, dum tamen inda aliqua lucra ſuæ burſæ ſuborneatur: Iſta videmus de parentibus, & amicis ſecularibus, quæ ſi habēt aliquam puellam.i. aliquem filium vel amicum ſpiritu phitonico.i. ſcientia diabolica plenum, diuinatorem & aduocatum, & in ſecularibus ſcientijs eruditum, videntes quòd quæſtus, honor, vtilitas temporalis ai hoc ipſis aduenit, nolnot ipſum ad hoc coouerti, ſed potius ipſum plus diligunt in ſeculari ſtatu conuerſari. Phil.a. Omnes.n. quæ ſua ſuot quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Vnde ſi contingat ꝙ tales ad inſtinctum Pauli, & ſilę, i. bonorum religioſorum ſpiritualiter ſanentur, & ad religionem conuerſi à poteſtate diaboli liberentur, ſtatim domini talium.i ipſorum temporales parentes, videntes ꝙ ſpes temporalis lucri quam habebant, in talem cecidit, & deſecerit, incipiunt contriſtari, & contra ipſos qui eum ſanaueruot.i. qui aum ad religionem duaerunt ſolent turbari, & in eos debacchari, dicentes. Hi homines conturbāt ciuitatem noſtram cum ſint iudæi, & annunciant morem quam non licet nobis recipere, cum ſimus romani. Ad litteram.n. ſeculares vocant religioſos orbis turbatores, & ipſos iudæos, & ſuperſtitioſos dicunt, & reſpectu ſui ipſos aſſe viles reputant, ſa veto romanos.i. oobiles eſſa ferunt non licet nubis domine hunc morem ſuſcipare, cum ſimus romani.i. non licat nobis religioſos vel clericos fieri, cum ſimus nobilas, & magni. Vnde dicitur in Ioan. 8. Semen Abrææ ſumus, & nemini ſaruiuimus vnquā.

B cap. 16. ¶ Paulus & ſila truſis in carcera & eorum pedibus ſtrictis ligno, factus eſt terræmotus, fundamanta carceris mota ſuot, fores apertę, vincula ſoluta, & lumen refulſit vndique, quibus viſis, cuſtos carceris conuerſus eſt ad dominum, & cum tota domo ſua baptizatus. ¶ Hoc allegatur, ꝙ mores & tribulatio apoſtolorum valde proficit ad vtilitatem noſtram, dum in eorum tribulationibus, & morta miracula fiebant. Cumque exiſtentes in carcere prædicabant, vel epiſtolas ſcribebant, & ad remota mittebant, quandoq; actualitar ad Chriſtum homines conuertebant, vel ſaltam nos alios qui nunc talia legimus, in fida ſolidabant, ſicut de beato Paulo alibi legitur, qui in carcere poſitus ſcribebat apiſtolas, quæ nūc magis proficiuot vniuerſis, quàm ſi tunc liber exiſtens perſonaliter prædicaſſet. Scit enim Deus de tribulationibus ſanctorum, & aliorum bona elicera, quinimmo talia mala euenire non permitteret, niſi ſciret ex talibus vtilitatem aliquam prouanita. Deu. 32. Vt ſurgeret eius mel de petra, & oleum de ſaxo dutiſſimo.

Capitulum decimumſeptimum. Textus. Cum autem perambulaſſent amphipolim, & appolloniam. Moralitatum. Cap. 13.

CVm Paulus eſſet athenis, & ibi nomen domini prædicabat, factum eſt quòd Philoſophi, & alii audientes, quòd futuram reſurrectionem diceret, cęperūt eum deridere, & verba aius nugatoria reputare. Vnda quidam dicebant, quòd nouorum demoniorum videbatur eſſa denunciator. Alij dicebant, quòd erat verborū inutilium ſaminator. Ipſe propter hoc non deſtitit, ſed cum ipſis diſputans, & fidem eis prædicans, multos ad fidem cōuertit. Et dicitur ibidam, quòd athanienſes & alij hoſpites ad nihil aliud vacabant, niſi dicere, & audita aliquid noui. C ¶ Iſta poſſunt applicari contra moderoos auditores ſermonum. Ad hoc deuenit humana dementia, quòd homines plus quærunt audire nugas, quàm vtilia, quinimmo multi videntur eſſe ſimiles athenienſibus, qui curioſitatis gratia magis, quàm vtilitatis ſermones aliorum audiunt, quos tandem modica occaſione deſpiciunt Vnde Seneca natura humana nouitatis aſt auida. Si autem prædicator dicat communia, & vtilia, & non ad voluntatem ipſorum, ſtatim ſolent eum deſpicere, & omnia verba eius, quamquam ſancta & vtilia, damnare, dicentes. Quid vult ſeminator verborum hic dicere? alij dicunt, quòd nouorum demoniorū videtur danunciator eſſe. Prouerb. 18. Non recipit ſtultus verba prudentiæ &c. ¶ Videns paulus idolatriæ daditam athenienſium ciuitatem, incitabatur eius ſpiritus. Inter cætera verò ſimulachra inuenit ibi, idolum, cuius titulus erat ignotus Deus hominibus ipſis annunclauit dicens. Quod ignorantes colitis hoc ego nuntio vobis. Narratur.n. ꝙ in paſſiona Chriſti cum ſolis eclipſis vniuerſalis fieret, & ipſa eclipſis naturaliter non fieri valeret, pro eo quòd luna in oppoſitione, & non in coniunctione ſolis eſſet, philoſophi qui erant athenis, illud tam mirandum factum alicui ignoto numini attribuarunt, quem tunc pati alicubi dixerunt, & ideo ignotę Deo aram fecerunt, & ibi titulum ignoto Deo erexerunt. Tunc fertur Dionyſius in ariopago.i. loco vbi diſputabatur, præfectus iſta verba dixiſſa. Aut Deus naturæ patitur, aut mundi machina diſſipatur. Populo igitur ſuper titulo huius idoli diſputante iſte Dionyſius Chriſto credidit, & vna cum multis alijs Pauli diſcipulus fuit factus. ¶ Illud allega contra gentiles, qui adorāt Deum ignotum. Adorant.n. Deum tanquam creatorem: ignotus tamen eſt eis, quia Chriſtum neſciunt redemptorem. Iob quarto. Vnde poſſumus dicere: Nos adoramus, quòd ſcimus, vos adoratis, quod neſcitis &cæt. ¶ Vel allega inter miracula facta in Chriſti paſſiona, vel de conuerſione Diouyſij.

Capitulum decimumnonum. textus. Factum eſt autem cum Apollo eſſet corinthi. D
Moralitatum. Cap. 14.

VIdentes quidam Iudæi miracula quæ faciabat Paulus, & quomodo dæmones de obſeſſis corporibus expellebat, cęperunt per nomen Chriſti demones adiuuare, & quamquam Chriſtum non crederent, cęperunt tamen ſupar obſaſſis nomen domini inuocare dicētes. Adiuro vos per Deum quam Paulus prædicat. Dum igitur quadam die hoc facerent, incepit demoniacus demon in demoniaco dicare per hæc verba. Ieſum noui, & paulum ſcio, vos autam qui eſtis: inſiliens autem in ipſos ad terram proſtrauit, & dominatus amborum, ipſos nudos, & vulneratos dimiſit. ¶ Illud poteſt allegari contra prædicatores, qui dicunt & non faciunt, qui iuxta verbum Apoſtoli, confitentur ſe Deum noſſe, factis autem negant. ad ti. 1. Sicut ad literam ſunt hypocritæ, qui in nomine Ieſu ſolent prædicare, & quamuis ipſi non obediant, nec fidam eius ꝑ bona opera teneant, gaudent tamen prædicando in aius nomina eius virtutes ſacara, ita quòd quandoqua bona docendo ſolent demones, & peccata da peccatoribus propulſare. Vnde Mar. 9. Domine vidimus quendam in nomine tuo &c. Sed quid? Pro certo dominus contra tales indignatur, & eos tanquam indignos quòd prædicent nomen ſuū, in manibus demonum tradit, à quibus finaliter affligūtur. Pſalm. 49. Quare enarras iuſticias meas, dixit dominus peccatori, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Tu vero odiſti diſciplinam &c. propterea Deus deſtruet te in ſinem. ¶ Vel dic ꝙ iſti met demoniaci quos ipſa volebat curare, i. peccatores quos talis malus peccator vult conuertere, ſolet ipſis dicere. ieſum noui, & paulum ſcio, vos autem qui eſtis. i. qui verba dictis, & opera non facitis, & ore confitemini quem operibus impugnatis. Medice inquiunt cura teipſum. Tales ſolent quandoque in iniurijs diſcerpere, tribulare & opprimere, veſtimēta temporalium tollere, &

A re,& eos inſeſtare, ſicut ad litteram patet de mundi tyrannia,qui quia vident religioſos & prælatos verba habere & non opera,ideo ipſos ſpoliant, & contemnunt verba eorũ, & per iniurias ipſos grauant.Iob.24.Nudos dimittunt veſtimenta tollentes. Igitur taliter prædicanti dicunt illud Ioh.9.In peccatis natus,& tu doces nos.

Capitulum vigeſimum textus. Poſtquam autem ceſſauit tumultus, vocatis Pauli diſcipulis. Moralitatum. Capitulum. 15.

IVuenis quidam qui prædicante Paulo dormiuit, & de tertio cęnaculo quaſi mortuus cecidit,quẽ Apoſtolus mox curauit. ¶ Hoc allegari poteſt, ꝙ qui verbis apoſtolorum dormiunt,& qui doctorum prædicatorum prudentumque hominum ſermonibus non intendunt,ſed potius in vitijs delectãtur, faciliter per peccatum corruunt,& cadunt. ¶ Paulus volens ire in Hieruſalem,inter cętera dixit de ſe alligatus ſpiritu, vado in Hieruſalem,ignorãs quid mihi ibi ſit futurum,niſi quia Spiritusſanctus vbiq; mihi dicit,ꝙ vincula, & carceres me manent.Act.21.Vnde ſequenti cap.dicitur, quòd propheta Agabus Zona Pauli pedes ſuos ligans dixit. Hoc dicit Spiritusſanctus,virum cuius Zona hæc eſt,ſic alligabunt in Hieruſalem. Qua de cauſa cum a fratribus rogaretur ꝙ non iret,ſibi ſuaderi non potuit, ſed contra volũtatem omnium illuc iuit,vbi ſtatim captus,verberatus, alligatus,& Romam poſtea ductus fuit.¶ Recte quotidie ſimilia experimur in actibus humanorum,ſic.n.neſcio qua voce vel occulta Dei voluntate quandoque homo tanquam alligatus ſpiritu in infortunia ruit,& dato, quòd ſciat ſibi proſpera non ſuccedere,negocium tamen illud proſequi non obmiB ſit,& cum poſſit fugere,non fugit,ſed acſi voluntarie in pęnam ruerit,ab opere huiuſmodi non deſiſtit,alligatus vtique ſpiritu,quod.n.Deus futurum decreuerit,non poteſt humana ſagacitas impedire,ſed potius creatura creatori deſeruiens ſolet occultis Dei ordinationibus,cum hora venerit obedire.Gen.24.A domino egreſſus eſt ſermo, illud impedire non poſſumus. ¶ Paulus non grauabat expenſis illos quibus prædicabat,ſed potius manibus laborabat, vt haberet vnde viueret, nec ab eis aliquid accipiebat, ſed eos libere inſtruebat.¶ Hic poteſt notari,quòd prædicatores quando prædicant, non debent elemoſynas petere, & hoc,ne videantur quæſtus gratia prædicare. Vnde Mat.10. Gratis accepiſtis,gratis dare debetis.

Capitulum vigeſimumprimum. textus. Cum autem factum eſt vt nauigaremus abſtracti ab eis. Moralitatum. Cap. 16.

QVamuis beatus paulus ſe alligandum in Hieruſalem,& tribulationes ſe paſſurum audiret, & hoc ſibi ſpiritusſanctus reuelaret, & propheta agabus prædicaret,fratribus diſſuadentib.&c.noluit credere,ſed futura tribulamina vilipendens, paratum ſe aſſerit pro Chriſti nomine mortem & vincula ſuſtinere. ¶ In hoc docetur,ꝙ prædicator euangelicus vel quicunq; profeſſor catholicus,vbi de Chriſti fidei vtilitate agitur, non debet tribulationes metuere,nec iter ſuum ad fidei, & prædicationis opera dimittere, ſed pro nomine domini vinculis,mortique & laboribus ſi fuerit neceſſe ſe donare,dicẽs domino illud quod dicitur.Lucæ.22.Paratus ſum tecum in mortem,& carcerem ire.Et alibi.Mar.26.Si oporteret me mori tecum &c.¶ Conſequenter hic & in c.22.& 23.fit mẽtio,quomodo Paulus in ſeditione fuit captus,& à tribuno ereptus,tortoribus traditus,ſed ſe romanum dicens,à tortionibus dimiſſus. Tandem in iudicio multipliciter accuſatus,à Iudæis per ſummum ſacerdotem percuti iuſſus,ita ꝙ C idem princeps ſacerdotum à populo extitit maledictus. Percutiet te Deus paries dealbate. Tu ſedens ſecundum legem,contra legem iubes me percuti.Sed hæc omnia tranſeo,& excepto hoc quòd cum ipſum torquere vellent,romanum ſe ciuem allegauit.Act.16. Cuius ſimile ſupra ſecerat,vbi propter phitoniſſam liberatam in carcerem miſſus fuit.¶ Hoc allega,quòd non eſt malum viro Dei quandoq; bonis temporalibus, priuilegijs & auxilijs Dei onus vel pœnitentiam facere, vt vbi propter Dei timorem non parcitur,ſaltem timore vel amore hominum aliqualiter fauea tur.¶ Illud autem hic cõſequenter infero, quod cum iudæi tam phariſæi quàm ſaducei, qui erant ſectæ diuerſæ, quia phariſæi reſurrectionem futuram credebant, angelos, & animas poſt mortem viuere aſſerebant,ſaducei vero negabant,ſimul contra Paulum conueniſſent, & ipſum contra mortem peterẽt,cum ille cępit clamare,& dicere coram eis. Viri fratres, & ego phariſæus ſum filius phariſæorum, & de ſpe,& reſurrectione futurorum ego iudico: Quod audientes phariſæi,ſtatim a ſaduceis diuiſi ſunt, ita quòd inter ſe contendere,& diſputare cęperunt,& ita phariſęi,qui contra Paulum acerbius ſæuierunt,pro ipſo pugnare cępe rũt.¶ Illud poteſt allegari, quòd ſi quis plures aduerſarios contra ſe confederatos habeat,ſumma prudentia eſt,ſi eorum fœdus,& concordiam ad inuicem aliquo articulo dirumpat,vt ipſos per partes diuiſos facilius ſuperet,& euadat.cap.23.¶ Illud etiam quod ſequitur.ſ.quod quadraginta viri venerunt ad principes ſacerdotum, dicentes illis. Deuotione deuouimus nos nihil guſtaturos donec occidamus Paulum. Et ideo ordinauerunt inter ſe,ꝙ iterum ad iudicium coram tribuno vocaretur, vt dum veniret ad locum,interficeretur ab eis, quod tamen Deo nolente fuit aliter ordinatũ.¶ Hoc poteſt allegari, ꝙ hodie multi ſunt homines iniqui,qui ſe reputant deuote & ſancte agere, qñ ſanctos viros poſſunt occidere. Sicut ad litteram videmus de multis malis ſecularibus, qui rectè ſe reputant bonos, D quando religioſis & clericis poſſunt nocere. Vnde ſic videtur illud.Ioan.16.Venient inquit dies in quo omnis qui interficit vos,arbitretur ſe obſequium præſtare.

Capitulum vigeſimumſextum.textus. Agrippa vero ad Paulum ait. Permittitur tibi loqui pro temetipſo. Moralitatum. Capitulum. 17.

DOminus diſpoſuerat ꝙ Paulus Romam iret, & ibi nomen domini prædicaret. Vnde ſupra dixit ſibi. Act.23.Conſtãs eſto Paule,ſicut de me teſtificatus es in Hieruſalem, ita Romæ oportet te teſtificari. Veruntamen per quot vias, modos & cauſas romam peruenit,infra patet,Fuit.n.de Hieruſalẽ in cęſaream ductus, & ibi coram fœlice accuſatus, tandem ab eo dimiſſus, & per biennium relaxatus,poſtea iterum vinctus,& feſto ſucceſſori traditus eſt, & ab eo volente gratiam præſtare iudæis, vt reduceretur in Hieruſalem,iudicatus. Tunc vero Paulus Cœſarem appellauit,& ſic miſſus ad Cœſarem, Romam venit, coram quo nomen domini prædicauit,& multum populum domino collegit, vbi poſtea mortem pro domino tolerauit. ¶ Illa allega quomodo Deus per multas vias ſolet effectus ſuos producere, quomodo & quando decreuit aliquid fieri, dato, quòd multa interualla fiant, ita quòd negocium ex toto, videtur ſopitum finaliter tamen ſolet ſuſcitare, & occaſione accepta procurat quod decreuerat euenire. Habet enim dominus in omni negocio,quod decreuit, modos cauſas, ordinationem tempus horam, & regulam ordinatam, quæ omnia quandoque ſuſpendit, & poſt quando tempus fuerit negocium quod decreuerat,introducit. Vnde Eccleſ.8. Omni negocio tempus eſt &c.

Capitu-

A *Capitulum vigeſimumſeptimum. textus. Vt autem iudicatum eſt nauigari eos in Italiam. Moralitatum Capitulum. 18.*

CVm Paulus cum multis nauigando de terra promiſſionis in Italiam duceretur, factum eſt, quòd poſt multos maris impetus, malis vbi erat bitalaſſum, i. profundum, tenacem, & bituminoſum impegit, ita quòd prora ſtabat immobilis, & puppis ſoluebatur à vi maris. Armamentis igitur nauis in mare proiectis, & neque ſole neque ſyderibus poſt multos dies apparentibus, ſed tempeſtate non exigua imminente, ablata erat omnis ſpes & fiducia ſingulorum. Veruntamen Deus ſalutem animarum Paulo conceſſit, ita quòd nullus ibidem perijt aut defecit naufragantesque Paulus alloquitur, & ad ſumendum panem incitat, & hortatur. Satiati igitur cibo nauim alleuiabant, & frumenta in mare iactabant. Tandem vero fracta naui, aliqui natando ad littus venerunt alij ſuper tabulas applicuerent, & ſic omnes periculum euaſerunt. ¶ Nauis iſta eſt anima, quæ. ſ. inferius ad terrena debet eſſe clauſa, ſuperius ad cœleſtia aperta interius per humilitatem concaua, per charitatem lata, per perſeuerantiam larga, in principio & in fine per abſtinentiam & temperantiam, & continentiam ſtricta Prouerb. 31. Facta eſt quaſi nauis inſtitoris de longe portãs panem ſuum. Habet etiam iſta nauis duas principales partes. ſ. proram, quæ ſignificat amorem, puppim, quæ ſignificat timorem. Habet enim iſta nauis armamenta. ſ. virtutes, & ſciẽtias, portat etiam quandoque frumenta. i. terrenas poſſeſſiones & diuitias. Iſta igitur eſt veritas, quòd quando Paulus. i. humanus animus vel homo tentat nauigare de terra promiſſionis, de ſtatu gratię in Italiã, quæ interpretatur exceſſus in mundũ, vbi faciliter excedimus per peccatum, & propter hoc mari. i. mundi fluctibus,
B & amaritudinibus animæ ſuæ nauem exponit, quandoque contingit quòd tempeſtas tribulationum ſibi naſcitur, lux vero ſolis, & ſyderum. i. Dei gratia, & ſanctorum, vel doctrina bonorum prædicatorum eidem penitus denegatur. Vnde dicitur. Sap. 17. Ignis quidem nulla vis poterat eis lucere, nec ſyderum limpidæ flammæ illuminare poterant illã noctem horridam. Ita quòd prora prima pars nauis animæ. ſ. amor ipſius in bitalaſſum, quæ eſt terra tenaciſſima. i. in mundi bonis, & terrenis per affectionum tenacitatem impingit, vbi per auariciam areſcat, & ſiſtit. Puppis vero, id eſt timor impetu maris. i. tribulationibus ſoluitur, & ſic per diuerſa peccata nauis animæ diſſipatur armamenta virtutum perduntur, & Paulus cum populo ſuo. i. ratio cum cordis affectibus periculis exponitur. Veruntamen quandoque contingit, quòd poſt illam fractionem. i. poſt animæ peccatum aliqui per mare pœnitentię nauigantes, & aliqui tabulis diuinæ miſericordiæ ſe committentes, ſaluantur & ad portum ſalutis & gratiæ deducuntur. Quod potiſſime contingit, quando cibo diuinæ lectionis ſunt refecti, frumẽta. i. bona mundi, in mari. i. ad amaros pauperes per eleemoſynas proijciunt, & nauem maris à terrenis exonerant, atq; per terrenorum contemptum alleuiant, & extollunt. Vnde Mat. 8. Nauicula in mari magnis iactabatur fluctibus &c. ¶ Vel dic quòd nauis ſignificat eccleſiam, cuius prima pars prælatos & ſuperiores deſignat, vltima vero pars ſubditos & ſeculares ſignificat. Igitur iſta prima pars eccleſiæ. ſ. prælati, quando ex toto impingit in bitalaſſum. i. in amorem, & auariciam terrenorum, neceſſario fit vt pars poſterior. i. populus ſubditorum malorum, iſtorum exemplo ſoluatur, vt quòd propter iſtorum auariciam, terrenis penitus adhęrentem, & de ſpiritualibus, & ęternis minime curantem tota nauis eccleſiæ tentationum, & tribulationum fluctibus diſſipetur, tempeſtates enim vitiorum inſurgunt, armamẽta virtutum proijciuntur, & perit lux ſolis, & ſyderum. i. exempla ſanctorum deficiunt, & ſic qui ſunt in hac naui, dãnationis periculum pertimeſcere ſatis poſſunt. Vnde Ambro. in ſermone de confeſſoribus nauigantibus, vbi per hoc mare magnum valde pertimeſcendum eſt, ne nauem noſtram fluctus voluptatis abſorbeat, aut in æternam damnaC tionis prædam pirata crudelis abducat. Qui igitur ſaluari vult, debet ſe in mare. i. in amaritudinem pœnitentiæ mittere, tabulæ diuinæ miſericordiæ ſe committere, frumẽta. i. bona mundi proijcere, & ad portum ſalutis qui Chriſtus eſt, per bona opera natitare. Vnde Iob. 21. Tunica ſuccinxit ſe, & miſit ſe in mare. ¶ Vel dic q̃ Paulo animæ dantur ne pereant, in quo notatur, quòd quandoque ſocietas, & oratio vnius boni, cauſa eſt ſalutis multorum. Animæ autem, & non nauis ſaluantur, quia Deus de perditione temporalium non triſtatur. Itaque in hoc notari poteſt, quòd apud Deum animæ corporibus, & ſpiritualia temporalibus præferuntur. ¶ Vel dic quòd per nauim pauli intelligitur eccleſia, quam ipſe cõuertit. ſ. aſia minor, quæ eſt turcia cum omnibus ſuis prouincijs, & gręcia & communiter tota eccleſia orientalis, quia illa Pauli nauis perijt, inquantum illa eccleſia per ſchiſmata & hæreſes oberrauit.

Capitulum vigeſimumoctauum. textus. Et cum euaſiſſemus tunc cognouimus, quia mytelene Moralitatum. Cap. 19.

CVm Paulus euaſiſſet de naufragio, pro calefaciẽdo ſe pyram ſarmentorum congereret, contigit quòd vipera vi caloris commota, manum Pauli arriperet, & morſu manu inferius dependeret, quod videntes viri inſulæ, ipſum homicidam dicebant. Vtique (inquiunt) homicida eſt homo ille, qui cum à mari euaſerit, vltio diuina non ſinet eum viuere ipſum in tumorem conuertendũ, & ſubito moriturum credebant, ſed videntes, quòd ea cuſſa beſtia in ignem nil omnino nocuit, ipſum Deum eſſe ferebant. ¶ Iſta allega contra vanam, & mutabilem opinionẽ quorundam fatuorum, qui neſcientes Dei iudicia, quando vident aliquod infortunium alicui accidere, & ſerpentes. i. D demones vel tyrannos ipſum atrociter inuadere, ſtatim ſolent eum homicidam vel malum hominem ęſtimare, & per æternam damnationem perire, & vt mori debeat expectare eum, quandoque tamen vident contrarium accidere & læſionem nullam ſubſequi, ſed poſt tribulationem huiuſmodi pacem. & ſolatium ſibi eſſe. Tob. 13. Poſt tempeſtatẽ tranquillum facit, & econuerſo, quando vident ſibi proſpera ſuccedere, & nullam læſionem ſerpentum. i. nullam tribulationem maiorum incurrere, ſolent ſtatim eum Deum, & iuſtum hominem iudicare, cum tamen ſæpe contingat, vt bonis mala, & malis bona ſoleant prouenire, ita quòd temporales caſus qui accidunt, ſiue boni ſiue mali bonitatem vel maliciam hominum non poſſint declarare, ſicut oſtenſum eſt Lucæ. 13. vide ibi. ¶ Vel dic quòd cum homo euaſit naufragium damnationis æternæ, mundi nauem fractam exeundo, & ad littus religionis per pœnitentiam ſe transferendo, ſæpe contingit quòd dum per aliquam recreationem temporalem ſe calefacere nititur, ſerpentes, i. detractores contra eum inſurgunt, qui manum. i. opera ipſius mordent, & eum (ſi poſſent) inuenenant, & diffamant, ſicque fit, quòd vbi ad tranquillitatem portus religionis crediderat veniſſe, detractorum rabies ipſum fortius lædat. Veruntamẽ talis Paulus. i. homo iuſtus debet tales ſerpentes in ignem ſuæ inuidiæ excutere, & ſic de eorum detractionibus non curare, & ſi ipſos excuſſerit, & non curauerit, ipſum nequibunt lædere vel nocere, ita quòd alij ſuã perfectionem videntes, ipſum Deum & iuſtum hominem poterunt æſtimare. Mar. 27. Vere filius Dei erat iſte. ¶ Vel dic, quòd in littore religionis ſolent demones ſerpenti illos acrius per tentationes mordere, quos vident de naui mundi maris periculum euaſiſſe, & de mundo ad religionis ac pœnitentiæ littora transfugiſſe. ¶ Vel dic quòd quando Paulus. i. bonus prælatus aliquem ſerpentem. i. aliquem malum ſubditum in ignem tribulationis per correctionẽ mittit, ſtatim contra eum ſi poteſt inſurgit, & eum diffamat & pungit. Quia dicitur. Eccle. 10. Qui diſſipat ſępem, mordebit eum coluber, quia quando prælatus nititur in malis

subditis

E ſubditis ſepem malarum excuſationum, ſpinarum vitiorum per correctionem deſtruere, talis coluber ſolet eum inuadere. Quod videns prælatus ipſum debet in illum ignẽ fortiter excutere, & ad ſubeundum correctionem acrius compellere, & à tali morſu, id eſt rebellione compeſcere, & arcere. Pſalmiſta. 139. In ignem deijcies eos in miſerijs non ſubſiſtent.

¶ Moralitatum Actuum Apoſtolorum finis.

MORALITATVM Liber trigeſimuſquartus ſuper Apocalipſim.

Capitulum primum Textus. Apocalipſis Jeſu Chriſti quam dedit illi Deus palam facere ſeruis ſuis Moralitatum. Cap. I.

IOhannes in inſula quę dicitur pathmos quæ adhuc eſt prope epheſum, in aſia minori, quę nunc dicitur turchia. Vidit raptus in ſpiritu ſeptem candelabra aurea. In quorum medio ſimilis erat filio hominis veſtitus pódere, præcinctus ad mamillas Zona aurea, caput eiꝰ & pili candidi tanquam lana alba, & tanquam nix, oculi eius ſicut flamma ignis, pedes ſimiles aurichalco in camino ardenti, vox eius ſicut vox aquarum multarum, & in dextera eius ſeptem ſtellæ, & ex ore eius exibit gladius bis acutus, & facies eius lucebat ſicut ſol in virtute ſua, qui dicebat omnibus per hæc verba. Ego ſum primus, & nouiſſimus, fui mortuus, & ecce ſum viuens in ſecula ſeculorum. ¶ Moraliter iſta inſula eſt eccleſia, quæ à mari.i.amaris tribulationibus velut inſula circumitur. Illa dicitur pathmos.i.ſeparatio hoſtium vel palpantium, quia exinde debent ſepa-
F rari hoſtes.i.detractores. palpantes.i.adulatores. Ille vir mirabilis qui ibi videtur, eſt vir iuſtus & perfectus, vel prælatus, qui pro certo ipſi filio hominis ſimilis dicitur, pro eo quòd Chriſto Filio Virginis per bona opera cõformatur. Vnde Eſa. 14. Similis ero altiſſimo. Septem candelabra ſignificãt vniuerſitatem bonorum & honeſtarum perſonarum, quia per ſeptem vniuerſitas (teſte Greg.) deſignatur. & iſti dicuntur aurei quantum ad valorem ſanctitatis, & quantum ad ſplendorem ſcientiæ, & ſagacitatis, apparentiæ & honeſtatis, quia pro certo in medio iſtorum.i.in ſocietate perfectorum debet iſte prælatus, & perfectus ambulare & viuere, & quia ſancta bona ſocietas, honeſta & diſcreta maximè ad prælatos religioſos, & alios viros perfectos noſcitur pertinere, quia cũ ſancto ſanctus eris. In medio inquit candelabrorum aureorum. Vnde Ecc. 27. In medio cogitantium legem Dei aſſiduus eſto. Ille igitur circa mamillas.i.in pectore, & in corde debet habere zonam auream.i.ardorem feruidę charitatis. Caput eius.i.intentio debet eſſe ad modum niuis albæ vt lana.per candorem innocentiæ & puritatis, & per mollitiem lanę ſimplicitatis. Debet habere veſtimentum poderis.i.decorem exterioris honeſtatis. Oculi intellectus ſui debent eſſe ignei, per ſplendorem diſcretionis & veritatis. Pedes eius.i.affectiones debent eſſe ignei, & ſonare per clamorem feruidę charitatis, orationis, deſiderij, & ſpiritualis cupiditatis. Apoc. 10. Pedes eius ſicut columna ignis. Vox eius debet eſſe ſonora per clamorem prædicationis, & per oſtenſionem autoritatis, quia ipſum decet loqui autenticè, & ſeuerè, ne ſua autoritas contemnatur. Dan. 10. Vox ſermonum eius ſicut vox multitudinis & bene multitudinis, quia in omni actu vox ſolennis perſonæ, æquipollere debet multitudini aliorum. Item debet habere ſeptem ſtellas.i.ſeptem dona ſancti ſpiritus, id eſt perfectionem ſanctitatis. Apoca. 2. Qui habet ſeptem ſtellas in dextera ſua. Facies eius debet ſplendere p dulcorem lætitiæ, & affabilitatis, quia in omnibus debet ſe G oſtendere lætum, affabilem, & benignum. Mat. 6. Vnge caput tuum oleo, & faciem tuam laua, & tamẽ ipſe debet habere in ore gladium bis acutum.i.rigorem duplicis iuſtitiæ, & ſeueritatis, quia ipſe debet malos corrigere.i.comminando amiſſionem gloriæ, & immiſſionem pœnæ æternæ. Pſal. 56. Lingua eorum gladius acutus, quia ſecundum Apoſto. Hebr. 4. viuus debet eſſe ſermo, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Et tunc tales pro certo dicere poſſunt. Ego ſum primus, & nouiſſimus, etiam qui.ſ. primi mortui ſunt & nouiſſimi in hac vita per vilitatem deiectionis, & humilitatis, ſed finaliter in paradiſo ſunt viuentes, & primi per vigorem perpetuæ dignitatis, & per vigorem felicitatis, & perpetuæ firmitatis, & tunc erunt primi nouiſſimi, & nouiſſimi primi. Illi qui modo ſunt per humilitatẽ mortui mundo.i.nihil valentes. & nihil reputati quo ad mundum, & nouiſſimi quo ad dignitates & mundi proſperitates, erunt primi & fœliciores. Et econuerſo illi qui modo ſunt in proſperitatibus, dignitatibus, & honoribus primi, erunt tunc temporis in deſolatione, & miſeria vltimi, & depreſſi inferius.ſ.in inferno, quia Deus eſurientes impleuit bonis, & diuites dimiſit inanes. Luc. 1. Fui inquit mortuus, & ecce ſum viuens. Quaſi diceret. De morte ad vitam deueniter, & de mortificatione carnis & paupertatis, ad humilitatem ad gloriam pertrãſitur. ¶ Vel dic quòd tales ita perfectæ perſonæ primo ſunt mortui.i.in ſtatu humilitatis, tamen finaliter debent viuificari.i.promoueri ad ſtatum prælationis, & dignitatis. ¶ Vel dic quòd ſeptẽ candelabra ſunt ſeptem dona, ſeptem vero ſtellæ, ſeptem ſunt pietatis opera. ¶ Vel ſeptem candelabra, ſeptem ſunt ſacramenta, ſeptem ſtellæ ſunt ſeptem virtutes, & remedia ſicut ſupra. ¶ Vel dic quòd prælatus debet dicere, ego ſum primus & nouiſſimus, quia dato quòd ſit primus in dignitate, debet tamen eſſe vltimus in humilitate. Iuxta illud. Eccle. 3. Quanto maior es humilia te in omnibus. Dicit n. ego fui mortuus, & ecce ſum viuens, quia quandoque debet apparere mortuus, & non aduertens multa diſſimulando, tãdem debet monſtrare ſe viuentem, ſcelera puniendo, & malis obuiando. ¶ Vel dic quòd ille filius hominis eſt chriſtus, myſticus filius virginis vel papa qui Chriſto debet eſſe ſimilis. Corpus eius ſignificat ſtatum eccleſię romanæ, vel ſtatum eccleſiæ militantis. Dic igitur quòd in illo corpore Chriſti myſtico caput ſunt prælati, qui debent eſſe per innocentiam candidi, per mollem clementiam lanei, per frigidam & rigidam iuſtitiam niuei atque auſteri. Vnde de ipſo capite dicitur. Cantic. 5. Caput eius aurum optimum. Et capilli illi capiti adhęrentes, ſunt prælatorum familiares, qui debent eſſe albi & innocentes, mundi caſti, & continentes. Ecc. 9. Omni tempore ſint veſtimenta tua candida. Oculi illius corporis ſunt auditores & iudices, qui debent eſſe per lucem diſcretionis flammei per iuſtitiam, & rigorem H ignei. Vnde dicitur. Dan. 10. Oculi eius vt lãpas ardens & c. Vox iſtius corporis ſignificat prædicatores, qui ad ſimilitudinem aquarum multarum.i.ſcripturarum, & ſcientiarum debent clamare, & ſuo clamore viam domini demonſtrare. Vnde Ioh. 1. Ego vox clamantis in deſerto. Zona iſtius corporis ſignificat correctores, qui cingunt corpus eccleſiæ examinando, & ne defluant per vitia reſtringendo, qui debent eſſe aurei iuſtitiam obſeruando. Vndè Eccl. 45. Circumcinxit eum Zona iuſtitiæ, vt Papa & prælati ſigniſicãtur in illis angelis. Apo. 15. Qui erant præcincti Zonis aureis.ſ. correctoribus ſanctis. Dextera corporis ſignificat clericos, qui tenent locum primum in corpore eccleſiæ militantis. Vnde. Pſal. Dextera domini fecit virtutem. Iſta igitur dextera ſeptem ſtellas.i.ſeptem dona ſpiritusſancti, vel ſeptem virtutes debet habere, quibus totam noctem.i.ſtatum ſecularem debet exemplariter illuſtrare. Vnde. Geneſ. 1. Stellas poſuit in firmamento.i.in ſtatu eccleſiaſtico. Facies huius corporis ſignificat doctores, in quibus omnis ſenſus diſcretionis ſicut in facie debet vigere, & qui per honeſtam conuerſationem ad modum ſolis lucere debent. Vnde Matth. 17. Reſplenduit facies eius ſicut ſol. Pedes huius corporis qui corpus ſuſtentant, ſunt inferiores agricolæ, qui ad modum aurichalci debent eſſe ſonori, Deo regratiando, & ſicut ignis per claritatem ardere in camino tribulationis, &

dolo-

A doloris viuendo. Dan. 18. Pedes quaſi ſpecies æris candentis. Os vero quod loquitur, ſignificat aduocatos, qui gladiũ linguæ debent habere bis acutum, inquantum debent allegare pro iuſticia vnius partis, & de iuſticia alterius partis, vel inquantum ipſi tenentur intercedere pro promotione bonorum, & punitione malorum. Vnde Luc. 22. Domine, ecce gladij duo hic. Candelabra quæ iſtũ & membra illius luſtrabant, ſignificant ſpiritualia Dei dona, quæ totum corpus eccleſiæ illuminant, quia Chriſtus & membra ſua ſunt qui ambulat in medio ſeptem candelabrorum aureorum, de quo dicitur in capitulo ſequenti.

Capitulum ſecundum. Textus. Et angelo epheſi eccleſiæ ſcribe. Hæc dicit qui tenet.

Moralitatum. Cap. 2.

ET angelo epheſi &c. Vnus Angelus commendatur à filio hominis. De multis inquit ſcio laborem tuum, opera tua & patientiam tuam, & quòd non potes ſuſtinere malos, & tentaſti mendaces Apoſtolos, & ſuſtinuiſti propter nomen meum, & facta nicolaitarum quos odio odiſti. Sed reprehenditur in vno. Charitatem inquit tuam primam reliquiſti, ſed memor eſto vnde excideris, & prima opera fac, alioquin mouebo candelabrum tuum de loco ſuo, niſi pœnitentiam egeris, & tunc promittitur ſibi, & ſi vicerit, dabitur ſibi edere de ligno vitæ, quod eſt in paradiſo. ¶ Hic recte angelus deſignatur vita prælati. Prælatus perfectus poteſt dici angelus, quia debet eſſe angelicus & cœleſtis. Iſte debet habere bona opera, laborem, patientiam, & iuſtitiam, malos non debet ſuſtinere, ſed corrigere & punire. Nicolaitas etiam qui interpretantur ſtulti eccleſiæ, debet odiſſe, languentes. i. malos clericos vel religioſos etiam Apoſtolos. i. hypocritas & fictos debet tẽtare, & pro Dei nomine ſine defenſione ſuſtinere omnia. Matth. 15. Suſtinete & vigilate mecum. Sed quandoque accidit quòd ipſe perdit charitatem ſuam primam, quia multi per ſuperbiam, odium & vindictam perdunt virtutem ignis ſummæ charitatis. Nam ſæpe accidit quod prælati perdunt gratiam Dei,
B ſuperbiendo de dignitate præſumendo de ſanctitate. Et ſic dicit eis Chriſtus. Memor eſto vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Quaſi diceret, Extrahe te ab iſtis, & hoc duplici modo increpat. ſ. timore & amore. Timore, niſi quia hoc fecerit, minatur ei, quia cãdelabrũ ſuũ, id eſt ſuum lucem, & proſperitatem clericalem mouebit, & caſſauit temporaliter, & æternaliter diſſipabit. Item amore, quia promittit ei ſi ad gratiam, & charitatem rediens peccata vicerit, & prima opera bene fecerit quòd dabit ei de ligno vitæ paradiſi edere. i. de ſocietate gloriæ ſempiternæ. Et breuiter nullus eſt ita perfectus, qui non poſſit cadere in peccatum. Veruntamen pœnitentiam debet facere, & primum ſtatum recordari, timore pœnæ & amore gloriæ prima opera perpetrare. Hiere. 31. Dirige cor tuum in via recta in qua ambulaſti. ¶ Angelus ſmirnæ commẽdatur de paupertate, tribulatione, diuitijs ſpiritualibus. Hic blaſphematur ab illis qui ſe dicebant eſſe iudæos & non ſunt, ſed dicitur ſibi quod non timeat quæ paſſurus eſt, nec etiam diabolicas carceres, & tentationes, ſed ſit fidelis vſque ad mortem, ſed ſi vicerit, dabitur ei corona, & non lædetur à morte ſecunda. ¶ Sic vere qui ſuſtinent hic miſerias, paupertates, tẽtationes, malorum contemptus, blaſphemias, vexationes ſi ſint fideles, & perſeuerauerint vſque ad mortem dabitur eis corona vitæ. i. gloria, & ſeruabuntur à morte ſecunda. i. a morte inferni, & damnatione animæ. Nihil inquit horũ timeas quæ paſſurus es, ſed eſto fidelis vſque ad mortem & dabitur tibi corona vitæ. ¶ Angelo pergami dicitur. Scio vbi habitas, vbi ſedes eſt ſathanæ, & tenes nomẽ meum, & non negaſti fidem meam. Poſtquam de quibuſdam reprehenditur, dicitur ſibi quod ſi pœnitentiam egerit & vicerit, dabitur ſibi manna abſconditum, & calculum candidum, vbi nomen Dei ſcriptum eſt, quod nemo ſcit niſi qui accipit. ¶ Tales ſunt multi boni exiſtentes, & moram contrahentes in mala ſocietate vbi eſt ſedes ſathanæ, vbi tamen boni perſeuerant nomen, & fidem Dei ſeruant, nec eum denegant per peccatum, & ideo talibus ſi vincunt, ſi in bonitate ſua C
perſeuerant, nec per peccatum ſuccubuerit, promittitur manna abſconditum. i. dulcedo æternæ gloriæ, quę à nobis nunc abſconditur, promittitur etiam calculus ſibi candidus, ſoliditas perpetuæ damnationis quantum ad gloriam corporis. Nam calculus eſt durus & candidus, læuis & rotundus, ſic & gloria corporis habet duritiem impaſſibilis, candorem charitatis, lænitatem ſubtilitatis, rotunditatem agilitatis. Igitur nomen, æterna ſua potentia vel maieſtas, ibi dicitur eſſe ſcriptum, quia in præmio æternæ beatitudinis patet. Prou. 18. præcipuè Dei virtus, quia turris fortiſſima nomen domini, ad eam fugiet iuſtus & ſaluabitur. ¶ Angelo ſmirnæ dicitur à Deo, habeo aduerſum te pauca, quia habes tecum tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balach ponere ſcandalum coram filijs Iſrael, ſed age pœnitentiam, alioquin pugnabo tecum in gladio oris mei. ¶ Sic vere angeli. i. prælati reprehenduntur, qui habent ſecum malas perſonas & eas non puniunt, immo fouent, & maximè, qui ſunt in ſcandalum plebi Iſrael. i. populo Dei. Iſti ergo tenentes doctrinam Balaam ſignificat fornicatores & idolatras. i. idola, hoc eſt dictu mulieres pictas adorantes. i. ſacerdotes & clericos luxurioſos. Nam ſi prælatus eos non corrigat, & pœnitentiam non agant, ipſe Deus gladio oris ſui, id eſt diuina ſententia eos in æternum occidet, & illum qui ſint negligens in puniendo. Quia ſicut dicit apoſtolus. Roman. primo. Tales digni ſunt morte, non ſolum qui talia agũt, ſed qui eis conſentiunt. Non ſufficit enim quòd Angelus, id eſt prælatus ſit bonus, immo neceſſe eſt quod ipſe non ſuſtineat ſecum malos, quod tamẽ eſt hodie contra multos, qui quamuis in ſe ſint boni, & tamen ſtudent extirpare malos ſubditos, immo prece vel precio aliquotiens fouent eos. ¶ Angelo tyatiræ dictum eſt. Noui opera tua, fidem, charitatem, myſterium, patientiam, & opera tua plura prioribus, & qui vicerit vſque in finem, & cuſtodierit, dabo ei poteſtatem ſuper gentes, & regna. ¶ Sic illi qui ſunt in eccleſia vel religione, habent fidem, charitatem etiam quorum nouiſſima ſunt ſemper prioribus meliora, id eſt qui ſemper viuunt in emendando in melius, illis dico quòd ſi vicerint, & hæc cuſtodierint vſque in finem, & perſeuerauerint, dignum erit, quòd promoueantur temporaliter, & æternaliter, & quòd accipiant a Deo D
poteſtatem ſuper gentes, & regna, & fiant prælati, & aliorum magiſtri. Hebr. ſeptimo. Talis enim decebat, vt nobis eſſet pontifex ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus. Erat autem in tyatira ſecundum viſionem Ioannis Apoſtoli mulier Iezabel, quæ prophanabat, & ſeruos Dei ſeducebat, & docebat comedere de idolothytis, & fornicari, & dato, quòd ei datum eſt pœnitentiæ tempus, ibi tamen nullatenus penitebat, ſed dicitur ei quòd ipſa ponetur in lectum, & illi qui mechati ſunt cum ea, eſſent in tribulatione maxima. ¶ Iezabel quæ interpretatur fluxus ſanguis, ſignificat mundum, a quo ſanguis, id eſt carnalis voluptas quotidie emanat. Iſte quotidie docet, & prophetizat fornicari, ſeducere, & idolothyta, id eſt mundi bona diabolis dedicata per auariciam manducare, & per contemplationem, incorporare, & quod peius eſt, quia cũ tempus huius vitæ ſit ei conceſſum ad pœnitentiam, ipſa tamen nunquam penitet, ſed ſemper in ſuis iniquitatibus perſeuerat. Vnde Iob vigeſimo quarto. Dedit Deus ei locum pœnitentiæ, & ipſe abutitur eo in ſuperbiam, ſed pro certo iſta mulier, id eſt mundus, vna cum amatoribus ſuis, qui per diuerſa vitia quotidie cum ea mechantur, finaliter ponentur in lecto mortis æternæ, vbi pro certo in tribulatione maxima, id eſt penis infernalibus affligentur. ¶ Vel dic literaliter, quòd talis eſt mulier luxurioſa alios ſeducens in luxuria perſeuerans, & impenitens. Eccleſiaſt. vigeſimo tertio. Omni fornicario panis eſt dulcis, Non fatigatur tranſgrediens vſque in finem, ſed tam ipſe, quàm fornicatores in lecto mortis & inferni tribulabuntur finaliter in æternum, & niſi pęnitentiam fecerint in hac vita, damnabuntur. Vnde Lucæ decimo tertio. Niſi pœnitentiam feceritis, omnes ſimul peribitis.

E *Capitulum tertium. textus. Et Angelo eccleſiæ ſardis ſcribe, Hæc dicit, qui habet ſeptem ſpiritus Dei. Moralitatum. Capitulum. 3.*

Reprehenditur angelus ſardis ſic. Scio opera tua, quia nomen habes quòd viuis, & mortuus es, ſed vigila & confirma cætera quæ moritura ſunt, & in mente habe qualiter acceperis, alioquin veniam ad te ſicut fur hora qua neſcis. Sic igitur multi eccleſiaſtici q̃ nomen & famam habent, quòd viuant per gratias & virtutes, quia creduntur eſſe multæ ſanctitatis & perfectionis, & tamen mortui ſunt per peccatum. Iſtis igitur & omnibus alijs prælatis dicitur, quòd ipſi vigilent per diligentiam ſuper gregem paſtoralem domini, & ipſi confirment dicendo & admonendo illos qui per imbecillitatem, & vitia putreſcunt, & moriuntur. Dicitur etiam ei, q̃ in mente habeat qualiter acceperis curam, & regimen animarum, alioquin ſuper ipſum veniat ira Dei. Lucæ. 12. Vigilate, quia neſcitis qua hora dominus veniet ¶ Commẽdatur Angelus ſardis, quia ſecum habet illos qui non inquinauerunt veſtimenta ſua. Et ideo ſibi & alijs promittitur, quod ſi vicerint, ambulabunt cum filio hominis in veſtimentis albis, & erunt ſcripti in libro vitæ ¶ Sic vere prælatus commendatur, quando habet ſubditos honeſtos, & caſtos, qui veſtimenta carnis ſuæ per luxuriam non inquinant. Ideo ſi vicerint, & perſeuerauerint, promittitur eis quòd cum Chriſto ambulabũt in cœlo ſurſum, induti veſtibus albis. i. dotibus æternæ gloriæ, & in libro æternæ prædeſtinationis ſcripti erunt. Vnde Act. 1. Ecce duo viri ſteterunt in veſtibus albis. ¶ Angelo philadelphiæ dicitur. Scio opera tua, & dedi coram te oſtiũ apertum, quod nemo poteſt claudere, quia modicam habes virtutem, & confirmaſti nomen meum, & non negaſti

F nomen meum, & ego ſeruabo te. Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam, quia qui vicerit faciam illum columnam in templum Dei mei. ¶ Iſte Angelus gerebat perſonam infirmorum. Nam iſti habent modicam virtutem reſiſtendi. Ideo Deus dat oſtium apertum veniæ & pœnitentiæ. Illud ſemper apertum eſt pro tempore huius vitæ. Sinus enim eccleſiæ, qui rectè eſt oſtium paradiſi, ſemper eſt apertus, & nunquam pro vita iſta clauditur penitenti, & hoc quia infirmi modicam habent virtutem reſiſtendi vitijs & peccatis, quare neceſſe eſt, quòd habeant facilius remedium penitendi. Apoc. 21. Portę ciuitatis non claudentur die ac nocte, qui. n. non intrat per oſtium. i. per veniam & pœnitentiam, fur eſt, & latro. Illud enim non poteſt claudi alicui quamdiu durat iſta miſera vita preſens, quapropter infirmus quantumcunq; fragilis & ad vitia ſit procliuus, deſperare non debet. Et ideo ſibi dicitur, quòd faciat quod in ſe eſt, & quòd ſeruet verbum, & præceptum Dei, nec deneget per hereſim nomen eius, & ſic pro certo Deus ſeruabit eum ab hora tentationis, quia. ſ. Deus faciet cum tentatione prouentum. Apoſtolus. 1. Corint. 10. Non permittet vos tentari vltra, quam poteſtis. Teneat igitur quilibet illud, quod habet. i. gratiam & perfectionem, ne forte perdat coronam ſuam. i. honorem, & præmium gloriæ quod ſibi debetur, & ne alium habeat ſucceſſorem, qui ipſo reprobato habeat coronam gloriæ ſuæ. Nam ſi vicerit vitia erit in templo Dei. i. in paradiſo vel eccleſia, columna. i. perſona ſtabilis, & æterna, & foras non egredietur amplius, quia in paradiſo perpetuo remanebit. ¶ Vel ad litteram in eccleſia ſic, quòd illis qui peccata vincunt, columnæ ſtabiles viri fiunt, & ea iterum vincere aſſueſcunt, ita quòd de templo. i. de ſtatu gratiæ non ex tunc amplius recedunt ſeu cadunt ¶ Angelo laodiciæ taliter comminatur. Vtinam inquit frigidus eſſes aut calidus, ſed quoniam tepidus es. i. neque frigidus, neque calidus, incipiam te euomere, quia dictus diues ſum & nullius egeo, & neſcis q̃ ſis miſer pauper, & cecus, & nudus, ſuadeo tibi emere aurum, & argentum ignitum q̃ probatum à me, vt locuples fias, & veſtimentis albis induaris, vt non appareat confuſio nuditatis tuæ, & collirio iunge oculos tuos vt videas, quia qui vicerit, dabo ei ſedem in throno meo. ¶ Tales Angeli multi G ſunt, qui pro certo non ſunt calidi per feruorem deuotionis, nec frigidi per algorem diuini timoris, & ſubiectionis, ſed ſunt medij, quia tepidi & indeuoti, quia nec per feruorem Deum perfectè diligunt, nec per timorem ei obediũt perfectè, ſed ſub Dei miſericordia confidẽtes, tepidi & medij ſic incedunt. Et ideo tales negligentes, & tepidi ab ore Dei ſæpe euomuntur. i. à ſtatu gratiæ, & veritatis cadere permittuntur. Aliquando accidit quòd quidam tales ſunt ita pręſumptuoſi, & de proprijs meritis confidentes, quòd credũt ſe diuites in virtutibus eſſe, & nullius auxilio indigere, & tamen ſecundum veritatem ſæpe accidit, quòd ſpiritualiter ipſi gratijs ſint nudi, & virtutibus miſeri, & pauperes, quo ad Deum ignorantes, & cœci, quia non vident nec aduertunt illa quæ habent, ſ. mortem infernum, paradiſum, mundum, peccatum, occulta Dei prouidentiæ opera, vel propriam inſufficientiam &c. Vnde Luc. 18. Cęcus ſedebat ſecus viam. Iſtis igitur ſuadetur, quòd à Deo emant aurũ, i. diſcretionem vel valorem ſanctitatis perfectionis, quę ſunt ignita per charitatem, probata per tribulationem, vt ſic in donis, & gratijs locuples eſſe poſſit, præcipitur cuilibet tali quòd ipſe collirio. i. aliqua amaritudine compunctionis inungat oculos cordis ſui, vt viſum ſpiritualis diſcretionis recipiat quem amiſit, præcipitur ſibi quod albis veſtibus. i. honeſta conuerſatione induat ſe, ne nuditas imperfectionis ſuæ appareat, & ne quilibet ipſum irrideat aut contemnat, quia vix eſt aliquis ita ſanctus, quin habeat in corde, & opere plura irriſione digna, ſi vita ſua videatur nuda, & ſi honeſtatis velamine non fuerit cooperta. Ideo conſolando deſolatos, & tribulatos atque deſperatos dicit Deus hic. Ecce quos amo, arguo & caſtigo. Ecce ſto ad oſtium, & pulſo, ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ille mecum. Acſi diceret. Paratus ſum inſpirando vel prædicando pulſare, & ſi aperiat cor, per gratiam ſubintrare.

Capitulum quartum textus, Poſt hæc vidi, & ecce oſtium apertum in cœlo. Moralitatum. Cap. 4. H

Ioannes raptus in ſpiritu vidit oſtium apertum in cœlum, & ecce inquit ſedes, & ſupra eam ſedens, & qui ſedebat, ſimilis erat aſpectui lapidis iaſpidis, & ſardinis. Et iris erat in circuitu ſedis ſimilis viſionis ſmaragdine, & circa ſedem ſedilia vigintiquattuor, & deſuper ſedebant vigintiquattuor ſeniores, habentes in capitibus ſuis coronas aureas, & de throno procedebant fulgura, voces & tonitrua, ante thronum erant ſeptem lampades ardentes, & in conſpectu ſedis mare vitreum ſimile cryſtallo, & in circuitu ſedis quattuor animalia plena oculis ante, & retro. ¶ Dicit igitur quòd vidit in cœlo. Cœlum eſt eccleſia. Sicut. n. in cœlo eſt ſol & luna, & planetę & ſtellę, quæ ſemper voluuntur, & nunquam cadũt, ſic in eccleſia lucent, & influunt ſol. i. Chriſtus, luna. i. beata virgo, planetę, & ſtellę, id eſt ſancti, & ſanctę, & licet voluuntur per tribulationes continue, nunquam tamen deficit eccleſię ſedes, neque etiã perit, quia dicitur. Lucę 22. Ego rogaui pro te vt non deficiat fides tua. ¶ Vel dic quòd ſol eſt Papa, luna eſt imperator, & reges planetæ. i. cardinales, & prelati ſtellę ſunt clerici, & cęteri chriſtiani, ſedes quę erant ibi eſt dignitas eccleſiaſtica vel ſecularis ſedes. ¶ Vel ſedens ſuper eam eſt prelatus vel iudex, officialis vel princeps, qui ſupra dignitatis ſedem iudicat, quia ſupra cathedram Moyſi ſederunt ſcribę & phariſęi. Sed pro certo quicunque ſit ſeſſor, iudex, prelatus, multa ſunt ibi neceſſaria, & primo iſte debet eſſe ſimilis iaſpidi & ſardini, qui ſunt lapides prçcioſi, quia debet eſſe ſimilis Chriſto, vel ſanctis viris perfectis, precioſis & virtuoſis, quia bonus ſuperior vel prelatus debet ſuper omnia conari, quòd poſſit bonis, & honeſtis ſuis prędeceſſoribus aſſimilari, & maxime illis qui fuerunt iaſpis, qui reſiſtit maleficis, & vt ſardis, qui omnis malefici maliciam ſi ſit purus cohibet. i. illis bonis prelatis qui maleficis hominibus reſtiterunt, & totam patriam reddiderunt

¶ Secun-

A Secundo dicitur, quòd iris erat in circumitu ſedis. ¶ Per iſtidem arcum cœleſtem, vbi relucent omnes colores, intelligo regulam religionis, & proceſſum iudiciariæ poteſtatis, qui quidem arcus cæleſtis dicitur, pro eo quòd per eum impij ſagittantur, & correctionis iaculis feriuntur. pſal. 7. Arcum ſuum tetendit, & parauit illum &c quia prælatus vel iudex mediante iuſticia regia vel ordine iudiciario, habet ſagittare, & punire reos, & accuſatores, & facere iuſtitiæ complementum, & ibi pro certo habent relucere multi colores.i. multæ cauſæ, multæ rationes, multæ leges, multæ ſanctiones, multi ſenſus, multæ opiniones, antequam aliquē puniat de delicto, vt ſic tali prælato dicatur illud Apocal. 10. Vidi Angelum amictum nube, & iris erat in capite eius. Et ſic iris videtur tangere cœlum & terram. Sic vero rigor iuſticiæ debet tangere cœlum, i. nobiles ſublimes, terram, id eſt infimos atque viles ſine acceptione perſonarum.

¶ Vel dic quòd ſicut iris magis tangit terram, quam cęlū, quia duobus ſuis cornibus. Sic vere rigor iudiciariæ poteſtatis plus debet tangere, & vulnerare terram. i. terrenos peccatores, quàm cęlum. i. quàm innocentes ſpirituales, & cęleſtes, ſed dicitur, quòd iris ſimilis erat viſioni ſmaragdinę. Eſt. n. ille lapis viridis, confortans oculos, quia ordo iuſtitiarius debet fieri ita maturè, & iuſtè, quòd oculi, & iudicia aliorum non lędantur, ſed magis confortentur, & quicquid agitur, oculos eorum delectet, & ab omnibus cōmendetur. Matt. 5. Videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cęlis eſt. ¶ Tertio dicitur ꝙ circa ſedē erant vigintiquattuor ſedilia, & deſuper ſeniores vigintiquattuor. ¶ Per iſta ſedilia intelliguntur minora beneficia, officia vel præbendæ, quæ prælatus iudex habet ſub ſe ea iuriſdictione. Et pro certo in iſtis debent ſedere ſeniores. i. viri diſcreti, & maturi, & tales etiam debēt habere ſecum ſenes. Ezech. 8. Et ſenes iuda ſedebant coram me. Quod tamen eſt contra multos iudices, qui peſſimos homines ponunt in officijs, & contra prælatos qui pueros in beneficijs ſuis &c. ¶ Quarto dicebatur, quòd ſenes debent eſſe in ſocietate ſua, vt eorum conſilijs fulciatur, talibus debent dari

B coronæ in capitibus. ſ. honores & dignitates, non paruulis ignorantibus & iuuenibus inſenſatis. Ideo prælato dicitur. Eccle. 27. In medio ſenſatorum aſſiduus eſto, vt ſic prælatus dicat illud Ezech. 8. Sedebam in domo mea, & ſenes habebant ante ſe lampades, & de throno exibant fulgura voces & tonitrua. ¶ Lampades iſti ſignificant ſeptem dona ſpiritusſancti, quæ iudex, & prælatus debent habere, vt mēs eius per ea illuminetur, & in ſuis actibus dirigatur. ¶ Vel ſeptem lampades cum igne charitatis, & oleo pietatis ſunt ſeptem opera miſericordiæ, quæ valde decent iudicem vel prælatum. Apocal. 2. Dixit ille qui ambulat in medio ſeptē lampadum, & ſic de throno iſto. i. de talibus perſonis vel eorum domibus ant iudicijs debent exire fulgura. i. ſplendor bonorum exemplorum, vel fulgor ſplendentis conuerſationis, voces dulcis conſolationis, & tonitruum altæ prædicationis, correctionis & reprehenſionis. Pſalm. 76. Vox tonitrui tui in rota. ¶ Vel fulgura ſeueræ diſciplinæ voces prædicationis altæ, tonitrua reprehenſionis duræ. ¶ Quinto vero dicitur, quòd in circumitu ſedis erat vitreum mare ſeu lauatorium vitreum ſimile cryſtallo, & illud ſignificat ſacram ſcripturam. Dicitur. n. ipſa mare, propter profunditatem inſcrutabilem, vitreum propter perſpicuitatem intellectualem, cryſtallinum propter ſoliditatem immutabilem. Iſta. n. debet iudex habere, & in ea facta ſua lauare. Pſalmiſta. 76. In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis multis.

¶ Sexto dicitur, quòd circa ſedem erant animalia oculata. ¶ Iſta ſignificant aſſeſſores, & conſiliatores prælatorum, q̄ debent eſſe animalia. i. animati per gratiam, & virtutes. Quattuor etiam virtutes debent eſſe priuilegiati, & dotati, & pleni oculis. i. claritate ſapientiæ, & diſcretionis ante, & retro, quantum ad conſiderationem præſentium, & futurorum. Iuxta illud Ezech. 1. Totum corpus in circumitu erat plenum oculis. ¶ Vel dic ꝙ iſta ſedes eſt Chriſtus in humanitate. Quattuor animalia ſunt quattuor euangeliſtę. ſ. homo Mattheus. Lucas vitulus, Leo Marcus, aquila Ioannes. vigintiquattuor ſeniores ſunt patres veteris teſtamenti, & noui. Duodecim dicuntur eſſe ibi de lege veteri, quia à duodecim patriarchis deſcenderunt. Duodecim etiā dicuntur patres noui teſtamenti, quia duodecim articulis C crediderunt. Mare eſt ſcriptura. Iris eſt perfectio, etiam ſicut ſupra. Et pro certo tales debet iudex ſecum habere, & eorum conſilijs, & ſocietate vti & regi, & per eos gubernari, non per adulatores & iniquos. ¶ Dicitur ꝙ ante thronū erant quattuor animalia plena oculis ante & retro, & habebant ſingula alas ſuas. Vnum tamen erat, quòd quotieſcunque animalia oculata dabant gloriam Deo, ſtatim vigintiquattuor ſeniores procidebant in facies ſuas, & deponebāt coronas ſuas, & adorabant viuentem. ¶ Animalia iſta ſignificant prælatos clericos, & autenticas perſonas, in ſtatu religionis vel in eccleſia conuerſantes, quia verè illi qui ſunt circa ſedem, & ante thronum ſeu conſpectu Dei. i. illi qui in eccleſia ſunt, & qui vacant regimini etiam, & prælationi aliorum, iſti debent eſſe pleni oculis. i. claritate diſcretionis ante, & retro, quantum ad præterita & futura. Debent habere alas, quia ipſi debent volare ad cœlum. Et ſi vis melius exponere de ſex animalibus, vide vbi dicitur. Eſa. 6. Sex alæ vni &c. Sed quando iſta animalia. i. quando prælati, & autentici dant gloriam Deo, & faciunt bona opera, ſtatim inferiores, & ſubditi boni & maturi, qui ſuper ſedilia inferiorum ſedent, bonum accipiunt exemplum, & exemplo eorum bono ipſi finaliter honorant Deum cœli per bona opera, & coronas gloriæ mundanæ deponunt, & in corde ſuo vilipendunt, & Deum honorant, & adorant. ¶ Vel dic, quòd animalia ſunt clerici & religioſi, qui ſunt propinqui quantum ad gradum ſedi Chriſti. Nam exemplo iſtorum, qui ſunt boni ſeniores. i. principes, non obſtantibus coronis gloriæ temporalis, Deum cœli glorificant. Et breuiter ad exemplum clericorum ſe gerit vita ſecularium perſonarum, ſiue bonum fecerint ſiue malum. Eſaia. 24. Vnde ſicut populus ſic ſacerdos. ¶ Vel dic quòd circa ſedem alicuius prælati vel principis, ſunt quattuor oculati conſiliarij ſiue principaliores, quibus proloquentibus & ſententiam ſuam dicentibus, alij inferiores, quamuis ſint ſapientes & ſenes, ſolent adulando ipſorum dictis alludere, coronas & bireta de capitibus eorum deponere, & ipſorum dicta & conſilia commendare. Vnde Eccl. 13. Diues locutus eſt, & omnes tacuerunt. Verbum eius vſque ad cœlum extulerunt. D

Et expone. quòd iſti eccleſiaſtici, & ſubtiles mali conſiliarij habent alas ſex. i. ſex ſpecialia vitia. ſ. adulationem & maliciam, volant quidem illis ad dominos decipiendos, & appetitum laudis & auariciam, quibus volant ad ſeipſos ditandos, & rapinam, & ſuperbiam quibus volant ad ſubditos opprimendos, & iſtę ſunt illæ ſex alæ, de quibus dicitur. Eſa. 6. Sex alæ vni &c.

Capitulum quintum. textus. Et vidi in dextera ſedentis ſuper thronum librum ſcriptum intus & foris. Moralitatum. Capitulum. 5.

VIdit Ioannes in dextera ſedentis ſuper thronum librum ſcriptum intus & foris, ſignatum ſigillis ſeptem, & nemo inuentus eſt dignus nec in cœlo, nec in terra, librum reſpicere, & aperire atque ſoluere eius ſignacula, excepto leone de tribu iuda, qui eſt radix Dauid, qui venit aperire librum, & eius ſignacula ſoluere. ¶ Sedes iſte eſt pater Deus qui ab æterno ſedet in throno glorię ſuæ. Ille liber ſignificat mundum, & ordinem rerū proceſſusque earum, qui pro certo à principio ſemper eſt in manu Dei, quantum ad eius ordinationem, & prouiſionem, & ille eſt ſcriptus intus, & foris. Intus quātum ad cauſas rerum nobis occultas, quæ ſunt in mente diuina, & foris inquantum ad creaturas, & apparentes euentus rerum. Iſte eſt ſignatus ſigillis ſeptem. i. ſeptem ætatibus, quia quādiu durant ſeptem ætates vitæ præſentis, mundus eſt nobis clauſus. Vel etiam ſeptem planetis, quorum influentijs teguntur mundum, quia nemo eſt inter homines neque in cęlo, neque in terra, qui per ſe intuitiue videat veritates rerū in exiſtentia propria, & cuilibet creaturarum ſit notorius, & apertus, niſi leo Chriſtus Dei filius de tribu Iuda. i. de proge-

E progenie Dauid fuit natus, qui propter viſionem beatificam quam habet anima ſua cum verbo, non obſtantibus ſigillis, res in proprijs eſſentijs intuetur. Eſa. 29. Dabitur liber ſcienti litteras, & dicit neſcio legere, ſignatus eſt enim. ¶ Vel dic quòd ſedens eſt Deus pater, dextera eius eſt Dei filius, qui dicitur dextera patris per quem fecit omnes creaturas. Iſta dextera habet vnum librum. i. noſtram humanitatem, quam aſſumpſit in virgine, quæ dicitur liber, quia intus ibi in conſcientia, exterius in apparentia omnes virtutes, perfectiones, gratiæ & exempla ſcribuntur. ¶ Iſte liber fuit nobis clauſus, ſignatus, velatus in ſacramento altaris, quia pro certo ibi ſunt ſigilla ſeptem, i. ſeptem accidentia, quibus ſubſtantia corporis occultatur. Iſta ſunt ſapor, color, odor, figura, quantitas actio, paſſio, remanet autem ibi idem color, idem ſapor, idem odor, eadem figura rotunda vel quadrata, eadem quantitas magna vel parua, eadem actio, quia iſta poteſt agere, nutrire, inebriare, ponderare, ſonare &c. ſicut ante paſſionem, quia ita poteſt tangi, & ita dictum inuenitur poſt ſicut ante, & ſub iſtis accidentibus, & ſigillis cęlatur & abſconditur corpus Chriſti. Eſa. 45. Vere tu es Deus abſconditus, intantum quòd non eſt homo, neque in cœlo, neque in terra, qui relictis proprijs naturalibus poſſit ſoluere & cognoſcere iſta accidentia & ſigilla, & quomodo ſub iſtis latitat corpus Chriſti quamdiu ſumus in via & erit nobis viſio omnium ſicut liber ſignati. Eſaiæ 29. Excepto tamen leone de tribu Iuda, i. Chriſto qui fuit de radice Dauid, de tribu Iuda exiuit, & quia iſte ſolus inter homines hoc vidit, & cognouit, quia ille per ſpem, nos per fidem.

Ex capitulo quarto textus Et quattuor animalia ſingula eorum habebant. Moralitatum. Cap. 6.

IOhannes vidit in medio throni, & quattuor animalium vigintiquattuor ſeniores habentes ſinguli citharas, & phialas, & ceciderunt coram agno, & cantauerunt canticum nouum. ¶ Iſte
F agnus benigniſſimus eſt Chriſtus, qui quaſi agnus ductus ad victimam. Eſa. 53. Iſte. n. ſedet in throno ſacræ ſcripturę, vbi ſunt quattuor animalia. i. quattuor euangeliſtę, & vigintiquattuor ſeniores. i. vigintiquattuor libri veteris teſtamenti ſecundum expoſitionem hebræorum. Iſte fuit quaſi occiſus per paſſionem, ſed modo eſt ſtans & immortalis per reſurrectionem. Iſte habet cornua ſeptem, i. poteſtatem in ſeptem mundi climatibus. per cornu. n. potentia deſignatur. Habet etiam ſeptem oculos, i. ſeptem dona ſpiritusſancti. Zach. 3. Super lapidem vnum ſeptem oculi ſunt. Iſte de dextera ſedentis. i. Dei patris, accepit librum, & omnem ſapientiam. Et cum aperuiſſet primum ſigillum. i. cum hominib. reuelaſſet primum ſecretum diuinæ ſapientiæ. ſ. fidem ſanctæ trinitatis, cum prędicaret mundo, tunc animalia. i. euangelia, & vigintiquattuor ſeniores. i libri veteris teſtamenti, cum citharis. i. diuinis laudibus, cum phialis adornatis. i. cũ ſanctorum meritis, hiſtorijs, & viris famoſis, laudem agno, id eſt Chriſto dederunt, inquantum canticum nouum, & prophetias de ſuo aduentu iam reuelata facie cecinerunt. Pſalm. 98. Cantate domino canticum nouum. i. prophetias de ſuo aduentu, quia mirabilia fecit. ¶ Vel dic quòd agnus eſt bonus prælatus, qui debet eſſe humilis & pacificus ſicut agnus. Ille. n. in throno maieſtatis ſuæ ſedens, debet eſſe circundatus, & aſſociatus animalibus quattuor oculatis &c. id eſt bonis & diſcretis clericis, quattuor. ſ. virtutibus cardinalibus adornatis, & ſenioribus. i. perſonis maturis atq; ſubditis morigeratis, ille in repræſentatione ſua debet eſſe quaſi occiſus, quia præ humilitate debet ſe reputare mortuum & occiſum, i. quaſi ſtatim moriturum. Debet habere coronas ſeptem. i. ſeptem principales virtutes, & ſeptem oculos. i. ſeptem dona ſpiritusſancti. Ille debet accipere librum. i. ſacram ſcripturam præ manibus, & ipſam à ſedente in throno. i. a Chriſto per deuotionem, & orationem acquirere. Ille debet aperire ſigilla libri. i. obſcuritates ſcripturæ, & eas ſubditis ſuis reuelare docendo, & tunc animalia, & ſeniores. i. clerici, & ſeculares. i. bonæ, & honeſtæ per- G
ſonæ quæcunque, & maximè illę perſonæ quæ habent citharas & canticum diuinæ laudis, & gratiarum actionis, & phiala cum adoramentis. i. fragrantiam deuotionis, & orationis. Tales ipſum adorabunt, & laudabunt. & canticum laudis, & recommendationis ſibi in cunctis partibus reſonabunt. Vnde dicitur. Eccleſ. 44. Laudemus patres noſtros viros glorioſos. Et ſecundum quod dicitur ibidem cum animalia, & ſeniores laudarent Deum, audita eſt vox milia millium angelorum, qui benedixerunt agnum. Sic vero quando inuenitur talis agnus. i. bonus prælatus qui ab animalibus, i. à ſenioribus, & honorabilioribus perſonis benedicitur & laudatur, pro certo milia milium angelorum. i. multitudo ſecularium populorum ipſorum ſimiliter benedicunt, & de hoc glorificant & laudant.

Capitulum ſextum textus. Et vidi quòd aperuiſſet agnus vnum de ſeptem ſigillis. Moralitatum. Cap. 7.

ET vidi q; aperuiſſet agnus vnus de ſeptem ſigillis, & audiui vnum de quattuor animalibus dicens, tanquã vocem tonitrui. Veni & vide. Et vidi, & ecce equus albus, & qui ſedebat ſuper illum, habebat arcum, & data eſt ei corona, & exiuit vincens vt vinceret. Et cũ aperuiſſet ſigillum ſecundum, audiui ſecundum animal dicẽs. Veni & vide. Et exiuit alius equus rufus, & qui ſedebat ſuper illum, datum eſt ei vt ſumeret pacem de terra, & vt inuicem ſe interficiant, datus eſt ei gladius magnus. Et cum aperuiſſet ſigillum tertium, audiui tertium animal dicens, Veni & vide. Et ecce equus niger, & qui ſedebat ſuper illũ, habebat ſtateram in manu ſua, & audiui vocem in medio tanquam quattuor animaliũ dicentium. Bilibris tritici denario vno, & tres bilibres hordei denario vno, & vinum & oleum ne læſeris. Et cum aperuiſſet ſigillum quartum, audiui vocem quarti animalis dicentis Veni & vide. Et ecce equus pallidus, & qui ſedebat ſuper eum, nomen illi mors, H
& infernus ſequebatur eum, & data eſt illi poteſtas ſuper quattuor partes terræ, interficere gladio, fame, & morte & beſtijs terræ. Et cum aperuiſſet ſigillum quintum, vidi ſubtus altare animas interfectorum, propter verbum Dei & propter teſtimonium quod habebant. Et clamabant voce magna, dicentes. Vſquequo domine ſanctus, & verus non iudicas, & non vindicas ſanguinem noſtrum de his qui habitant in terra? & datę ſunt eis ſingulæ ſtolæ albæ, dictum eſt illis, vt requieſcerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conſerui eorum, & fratres eorum qui interficiendi ſunt ſicut & illi. Et vidi cum aperuiſſet ſigillum ſextum, & ecce terremotus magnus factus eſt. Et ſol factus eſt niger tanquam ſaccus cilicinus. Et luna tota facta eſt ſicut ſanguis, & ſtellæ de cœlo ceciderunt ſuper terram, quemadmodum ficus emittit groſſos ſuos, cum à vento magno mouetur. Et cęlum receſſit ſicut liber inuolutus. Et omnis mons, & inſulæ de locis ſuis motę ſunt, & reges terræ, & principes, & tribuni, & diuites, & fortes, & omnis liber & ſeruus abſconderunt ſe in ſpeluncis, & in petris montium, & dicunt montibus, & petris. Cadite ſuper nos, & abſcondite nos à facie ſedentis ſuper thronum, & ab ira agni, quoniam venit dies magnus iræ ipſorum. Et quis ſtare poterit? Poſt hæc vidi quattuor Angelos ſtantes ſuper quattuor angulos terræ tenentes quattuor ventos terræ, ne flarent ſuper terram, neque ſuper mare, neque ſuper vllam arborem &c. ¶ Item ſuper illo. Et vidi, & ecce equus albus, & qui ſedebat ſuper illum, habebat arcum, & data eſt ei corona, & exiuit vincens, vt vinceret. ¶ Equus eſt caro noſtra. Eſa. 31. Equi eorum caro, & non ſpiritus &c. Seſſor eius eſt anima quæ carni merito, debet præſidere. Et breuiter ſeſſor iſte cum ſuo equo albo, ſignificat hominem, qui per caſtitatem corpus habet candidum, & purum. Iſte quandoque habet arcum, id eſt rigorem iuſticię, & æquitatis, quia quantum ad ſaguràdum, corrigendum delinquẽtes, tales ſunt iuſti, & rigidi, in ſe vero ſunt innocentes & caſti. Vnde Eccleſiaſt. nono. Omni tem-

A tempore veſtimenta ſua ſint candida. Ideo pro certo talibus perſonis caſtis & iuſtis debet dari corona, i. honor, & celſitudo regię poteſtatis, quia tales perſonæ quando ſunt promotę ad dignitatem, vincunt primo ſe, & cupiditates ſuas, & tandem vincunt, & ſuppeditant omnes malos, & præualent aduerſus principes & tyrannos. Exiuit inquit vincens vt vinceret, qui enim primo ſe vicerit, alios faciliter vincere poterit. Ideo bene dicit Apoſtolus. Roman. 12. Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum. Vnde Seneca in libro de moribus. Fortior eſt qui cupiditates ſuas vincit, quam qui hoſtes ſubiecit. ¶ Vidit Iohannes equum rufum, & qui ſedebat ſuper eum, habebat gladium magnum, & datum eſt ei vt ſumeret pacem de terra, & vt homines inuicem ſe interficerent. ¶ Chariſſimi, color rufus teſte Ariſtotel. in phyſonomia, ſignificat maliciam, fraudem, fallaciam & liuorem. Illi igitur qui habent equum rufum, ſunt qui ſunt fallaces, inuidi, malicioſi. Et pro certo iſti hodie habent gladium maximum, id eſt linguam; & loquacitatem, quam ita habent magnam, latam, longam & diffuſam, quòd per detractionem ad omnes perſonas & ſtatus attingunt, ſcilicet de omnibus detrahendo, & accuſando verba referendo. Et ideo pro certo talibus datur hodie poteſtas à diabolo, quòd ipſi tollant pacem de terra, quapropter verba dicta talium iniquorum, & impiorum, & per ipſorum falſas accuſationes, & relationes pax, & concordia diſſipatur, & lites & diſcordiæ ſeminantur. Eccleſiaſt. 28. Suſurro, & bilinguis maledictus multos turbauit habentes pacem. ¶ Vidit Iohannes equum nigrum, & qui ſedebat ſuper eum, habebat ſtateram, & audita eſt vox inter animalia, dicens. Bilibris tritici denario, vno, & bilibres hordei denario vno, vinum & oleum ne læſeris. ¶ Equus hic eſt corpus Chriſti, qui niger, vilis & deſpectus extitit præ tormentis. Eſaia. 53. Vidimus eum & non erat ei aſpectus. Seſſor iſtius, id eſt Dei filius habet ſtateram, id eſt libram æquitatis, & iuſticiæ in manu ſua, quia habet poteſtatem iudiciariam, & poteſt ponderare, & librare merita ſingulorum. Ideo dicitur ibi, bilibris tritici &c. Triticum ſignificat perfectos, qui medullam deuotionis & compaſſionis habent, & ipſi ſunt pleni. Hordeum

B ſignificat imperfectos qui cum medulla meritorum, & virtutum habent admixtam corticem venialium peccatorū. Denarius eſt præmium æternæ beatitudinis, illud eſt præmium commune. Vnde Matth. 20. Acceperunt ſinguli ſingulos denarios. Dicitur enim quòd bilibris tritici, id eſt duæ libræ tritici, & tres bilibras, id eſt ſex libræ hordei, hoc eſt dictu, parua quantitas perfectorum, qui per duo deſignatur, & magna quantitas imperfectorum, quæ per ſex ſignificatur, omnes emuntur ab iſto ſeſſore Chriſto denario vno, ſcilicet præmio æternæ beatitudinis, quia omnes percipiunt eandem viſionem tamen diuerſimode, quia ſecundum merita alij clarius, alij obſcurius vident Deum. Ideo bene dicitur quòd duæ libræ præfectorum tantum reportant quantum ſex imperfectorum vel hordeatorum, quia licet habeant eundem denarium & idem præmium quātum ad eſſentiam, tamen plus habent pauci perfecti quam plures imperfecti quantum ad modum perfectionis, & quantum ad Dei munificentiam, quia in domo patris mei manſiones multæ ſunt. Ioan. 14. Et ſequitur quòd vox dixit illi ſeſſori & liberatori Chriſto quòd vinum & oleum ne læſeris. Vinum. n. quod lætificat cor hominis, ſignificat viros lętos & cōſolatores, & aliorum informatores & ad bonum incitatores, quia iſti audientes inebriāt verbo Dei. Oleum autem quod lenit & nutrit, viros pios ſignificat, & compatientes, qui pauperum infirmitates leniunt, & contemperant, & ipſos per eleemoſinas nutriunt & educant. Quando igitur Chriſtus ponderabit & librabit orbem terræ in die iudicij mediante ſtatera iuſticiæ, vbi merita ſingulorum decernet, qualiter etiam perfectis & imperfectis gloriam diſtribuere habebit, tunc vero vinum & oleum, id eſt viros ſapientes, & compatientes miſericordes non lædet, ſcilicet per æternæ damnationis ſententiam, & rigorem, Apoca. 2. quia qui vicerit, non lędetur à morte. ¶ Vel dic quod equus niger eſt eccleſia vel religio, quæ dicitur equus propter habenas iuſticiæ quibus ligatur. Dicitur niger, propter ſqualorem tribulationis, & abſtinentiæ, qua ſua ſpecies obſcuratur. Iuxta illud Cantic. primo. Nolite me conſiderare, C quòd fuſca ſum, quia decolorauit me ſol, id eſt tribulatio. Seſſor iſtius equi eſt prælatus, qui debet habere ſtateram iuſticiæ & ęquitatis, quia debet ponderare atque cogitare merita ſingulorum vt videat, quis ſit bonus, quis malus, quis promouendus, quis reprobandus, ſed tamen qualitercunque ſit, denarium tantum, id eſt tantam portionem bonorum eccleſiæ, & beneficiorum debent habere duæ libræ tritici, id eſt duæ perſonæ perfectæ, & bonæ quæ habēt medullam deuotionis, & compaſſionis, quantum ſex hordei, id eſt quantam ſex imperfectę, & immaturæ, Geneſis 44. Exemplo Ioſeph, qui Beniamin fratri ſuo concludit duas partes. Vinum autem & oleum, id eſt viri diſcreti, & pij non debent ab eo lædi, ſed debent potius ſuſtineri. ¶ Vel dic quòd per vinum, & oleum intelliguntur agricolæ, de quorum laboribus oleum & vinum acquiritur. Iſti igitur à ſuperioribus, & dominis non ſunt lædendi vel moleſtandi, ſed potius ſunt diligendi. Vnde Eccleſiaſtici ſeptimo. Non oderis laborioſa opera, & ruſticationem ab altiſſimo creatam. ¶ Ioannes vidit aperto quarto ſigillo equum pallidum, & qui ſedebat ſuper eum, nomen illi mors, & infernus ſequebatur eum, & data eſt ei poteſtas ſuper quattuor terræ plagas, interficere gladio, fame, & morte, & beſtijs terræ. Equus iſte eſt peccator, qui dicitur pallidus, quia caret rubore charitatis, & albedine caſtitatis. Seſſor illius eſt diabolus, mala voluntas vel peccatum, qui ipſum ducunt circumquaque ad motum ſuggeſtionis vel malæ inclinationis. Et iſte dicitur mors, quia hominem temporaliter, & ſpiritualiter occidit. Ideo dicitur quòd infernus, id eſt infernalis pœna ipſum ſequitur. Vnde ipſe poterit dicere illud Oзeæ decimo tertio. Mors ſus tuus ero inferne. Illi igitur datur poteſtas ſuper quattuor affectiones cordis humani, qui ſunt dolor, timor, ſpes D & gaudium. Nam ex quo peccatum, diabolus, vel mala voluntas homini dominatur, neceſſe eſt quòd ſuper quattuor affectiones ipſius principetur. Et ipſe annihilet omnes hominis gratias quatuor modis, fame, auaricia, beſtijs, id eſt carnalitate, ſenſualitate luxuriæ, gladio iræ, & inuidiæ, morte ocij & deſidiæ. Fames qua deſiderium affligit, eſt auaricia. Beſtia quæ ſenſu, id eſt ratione caret, eſt luxuria. Gladius qui acute pungit, eſt iracundia. Mors quæ inſenſibilem, & immortalem facit, eſt deſidia. Iſta igitur eſt quadruplex, mors culpæ, qua ab iſto malo ſeſſore occiditur anima peccatoris, & quantum ad quattuor partes affectionum cordis ſui. Vnde Hieremiæ decimo quinto. Viſitabo ſuper eos quattuor ſpecies dicit dominus, gladium & canes, volatilia cœli, & beſtias, & paulo ante dixerat, quod qui ad mortem ad mortem, qui ad gladium ad gladium, qui ad famem ad famem & cætera. ¶ Vidit Ioannes ſuper altare Dei animas interfectorum propter verbum Dei, & propter teſtimonium quod habebat, & clamabant voce magna ad dominum. Quare non vindicas ſanguinem noſtrum? Et acceperunt diuinum reſponſum, quòd expectarent adhuc modicum tempus, donec numerus fratrum ſuorum qui interficientur, compleatur. Et datę ſunt ſingulis ſtolæ albæ & cætera. ¶ Iſti ſignificant martyres, quorum animæ ſunt in altare paradiſi Deo præſeruatę. Iſti enim occiſi ſunt propter teſtimonium fidei, & propter verbum Dei quod prædicabant. Iſti enim zelo iuſticiæ, nō vindictæ, petunt venire ad iudiciū, ſcilicet vt eorum ſanguis beatorumque tribulationes puniantur. Sed pro certo reſpondetur, quòd necdum completus eſt numerus electorum vel martyrum, qui ſunt per occiſionem ad Deum migraturi, vel alias ſecundum ordinem prædeſtinationis Dei in ſecula poſituri. Et ideo interim dantur eis ſtolæ albæ, ſcilicet indumentum gloriæ paradiſi, quā nunc habet anima ſeparata, quæ dicitur ſtola prima. Lucæ decimo quinto. Cito proferte ſtolam primam, & induite eum. ¶ Aperto ſexto ſigillo. Vidi inquit Ioannes. Et ecce terræmotus factus eſt magnus, & ſol factus eſt niger tanquā ſaccus cilicinus, & luna facta eſt tota ſicut ſanguis, & ſtellæ cęciderunt de cœlo, ſicut ficus emittit groſſos ſuos cum à vento mouetur. & cœlum receſſit quaſi liber inuolutus, & omnis mons & inſulę de locis ſuis motæ ſunt, & omnes reges terræ principes & diuites, & fortes, & omnis ſeru⁹ & li-

B ber abſconderunt ſe in ſpeluncis atque in petris môtium, & dicunt montibus & petris: Cadite ſuper nos & operite nos à facie ſedêtis ſuper thronum & ab ira agni, quoniam venit dies magnus iræ peccatorum. Et quis poterit ſtare? ¶ Iſte terremotus ſignificat motum tentationum, & tribulationum huius mundi, & earum inualeſcentiam in hoc mundo. Sol clarus ſignificat ſtatum prælatorum. Luna mutabilis ſignificat ſtatum principum & laicorum. Stellæ ſtatum & perſonas bonorum ſubditorum. Cœlum eſt eccleſia. Mons ſignificat ſtatum perfectionis. Inſula mari circundata ſignificat ſtatum religionis. Dico igitur quòd ſol, & ſtatus prælatorum in multis per vitia denigratus eſt. Luna vero, id eſt ſtatus principum ſecularium, per crudelitatem, & rapinam in ſanguinem conuerſus eſt, & ideo cœlum eccleſiam à ſtatu proſperitatis receſſit, & ipſum tribulatio circumuoluit. Stellæ etiam, id eſt bonæ perſonæ per peccatum iam videntur cadere, & mons cuiuſcunque perfectionis, inſula cuiuſcunque religionis, iam de loco ſuo, & conditione ſuæ primæ fundationis videntur penitus commotę, id eſt commutatę. Qui enim bene conſideraret quales fuerunt, & qualiter ſe habuerunt montes, id eſt dignitates eccleſiæ, & inſulæ, id eſt ſtatus religioſorum, qui fuerunt in eccleſia primitiua, re vera bene poſſet dicere, quòd ſunt motæ de loco ſuo, & quantum ad vitæ perfectionem, & quantum ad morum, & habituum qualitatem. Pſalmus 81. Mouebuntur omnia fundamenta terrę. Ideo propter mala exempla iſtorum ſubditorum, alij inferiores reges, diuites, fortes, ſerui & liberi, ab amore diuino defecerunt, & iam in cauernis terræ, id eſt in amore terrenorum ſe penitus incluſerunt. Vnde Ioſuæ. 10. Abſconderunt ſe quinque reges in ſpelunca & cætera. ¶ Vel dic, quòd ſol eſt intellectus, qui hodie per obſcuritatem erroris, & ignorantiæ denigratur. Luna mutabilis eſt, quæ ſanguinea per carnalem amorem efficitur. Stellæ ſunt potentiæ ſenſitiuæ, quæ hodie per praua delectabilia, & peccata diuerſa cadere comprobantur. Cœlum eſt ratio, quæ hodie obnubilatur vel excæcatur. ¶ Vel ſtel-
F læ ſunt ſuæ virtutes, & gratiæ, quæ hodie cadunt, & perduntur propter terremotum, & ventum ſuggeſtionum quo à diabolo concutiuntur, quia propter illa iam deficiunt montes contemplationis, iam ceſſant inſulæ compunctionis, & contritionis, quæ eſt in medio maris, id eſt in medio cordis auaritiam reges, & principes, id eſt iuſtitia, & iudicium diuites, id eſt ſufficientia, fortes, id eſt conſtantia, liberi, id eſt charitas, ſerui, id eſt humilitas ſe abſcondunt, & deſiſtunt. ¶ Vel dic quòd Sol eſt veritas, quæ ſplendet. Luna eſt pietas, quæ humorem præbet. Cœlum eſt verecundia, quæ honeſtatem cęlat. Stella eſt prudentia, quæ omnia illuſtrat. Quia igitur inualeſcente terremotu tentationis, ſol conuerſus eſt in nigredinem ignorantiæ, Luna pietatis conuerſa eſt in ſanguinem crudelitatis, & ſæuitiæ. Cœlum verecundiæ iam receſſit, ſtella prudentiæ iam cęcidit. Ideo proculdubio, iam moti ſunt montes, id eſt viri eminentes in perfectione, inſulæ, id eſt viri maturi, & amari præ doloroſa contritione. ¶ Vel dic quod ideo montes, & inſulæ, id eſt ſtatus eccleſiæ tribulationibus concutiuntur, & à ſtabilitate, quam habuerunt commouentur, ſerui, liberi, diuites, pauperes, reges & tribuni generaliter omnes tam ſubditi, quàm prælati iam miſerabiliter à diuina præſentia, à diuino ſeruitio abſconduntur, & in cauernis terræ, id eſt cumulis temporalium recluduntur, timent enim coram agno immaculato, id eſt coram Chriſto in eccleſiæ ſeruitio comparere. quod patet, quia vere niſi pro diſtributionibus nolunt in eccleſia ſubintrare, ſed in cauerna, id eſt in foro, & mundanis, cum talpis, id eſt cum ſecularibus cęcis habitare. Vnde dicitur. primo Regum decimo tertio. Abſconderunt ſe in ſpeluncis. Timent enim (vt dicunt) iram agni, id eſt duritiam humani vel diuini ſeruitij, quamquam placabilis, & benigni. Vnde iſti videntur, dicere de eo illud primo Regum quinto. Non maneat apud nos arca Dei Iſrael, quia dura eſt manus eius & cæt.

Capitulum ſeptimum. textus. Poſt hæc vidi G
quattuor Angelos ſtantes ſuper quattuor angu. ter. Moralitatum. Capitulum. 8.

Vidit Ioannes, quattuor angelos ſtantes ſuper quattuor angulus terræ, qui tenebant ventos cœli, ne flarent ſuper terram, nec ſuper mare, neque ſuper vllam arborem. Sed iſtis dictum eſt à quodam angelo habête ſignum Dei viui, qui aſcendebat de ortu ſolis, ꝙ ipſi non nocerent terræ, neq; mari, neque arborib, quouſque ſignarentur ſerui Dei in fronte eorum & fuit multitudo maxima ſignatorum, tam de filijs Iſrael ꝗ de turba de oibus populis & gentib. côgregata. Et erant oes in côſpectu throni induti ſtolis albis, & palmę in manib. eorû & agnû benedicebant. ¶ Iſti quattuor angeli poſſunt ſignificare balliuos & officiales principum, qui in quattuor partib. mundi ſunt locati, & qui ſtant in diuerſis officijs ſuper angulos terræ noſtræ. Iſtis datur à princib. & prælatis nocere terrę, mari & arborib. i. omnibus generibus hominum ſubditorum, terræ, villis & ciuitatibus maris, i. collegijs & conuentibus, arboribus. i. perſonis & hominibus qui de hoc breuiter ponuntur in officio vt noceant ſubditis, & vt rapiant quicquid poſſunt. Vnde dicitur. Apo. 9. Poteſtas eorum nocere hominib. menſibus quinque. Et iſti impediunt ne vêti flent ſuper terram, quia oêm côſolationis ſtatum, & omne refrigerium vel auxilium quod principes vel pręlati debêt ſubditis, ipſi impediût quantum poſſunt Sed quid? Vere ibi eſt alius angelus. i. alius conſiliarius vel familiaris, qui portat ſignum & ſigillum principis, vtpote conſiliarius, vel ſimiles, cum quo oportet ſecrete loqui, quia breuiter nullus eſt immunis à nocumento aliorum, niſi quos ipſe ſignauerit liberandos. Et tales ſic ſignati per dona vel fauores à magiſtris curiæ, accepti ab hmôi quattuor angelis malis, i. ab hmôi iniquis non læduntur, imo ſtant in côſpectu throni. i. H
in præſentia principum, & pręlatorum induti ſtolis & veſtibus eorûdem, & in eorum curijs officijsq; ordinati. Alij autem qui non ſunt ſignati, nec in gratia maiorum ſpecialiter accepti atq; recepti, ſed nocumento talium malorû angelorum. i. inferiorum, balliuorum, executorum & cômiſſariorum crudelium exponuntur. Et breuiter illud eſt verû, ꝙ nullus hodie balliuorum maliciâ euitat, niſi alicuius magni angeli, i. alicuius magni conſiliarij fauorem procuret. Iſti. n. mali inferiores illos non audent tangere, quos vidêt maiorem gratiam obtinere. ¶ Vel dic ꝙ iſte ſecundus angelus eſt beatus Franciſcus, qui ab ortu ſolis. i. à ſtatu gratiæ, & virtutis aſcêdit ſuper terram ipſam, & terrena calcando & etiam prædicando. Iſte. n. portat ſigillum Dei. ſ. ſtigmata paſſionis dominicę. Iſte. n. per doctrinam ſuam impediuit ne angeli mali nocerent illis qui ſignum caracteris & crucis per pęnitentiam confeſſionis memoriam ſecum portât. Multos etiam ſigillo, & imagine Chriſti ſignauit, ſ. fratres ſuos, quos Chriſto viuendo ſimiles, & conformes eſſe voluit & mandauit. Sunt. n. hodie tam de Iſrael quàm de gentibus, i. tam de nobilibus, quàm de ignobilib. maxima turba, quę per eum coram domino præſentatur, in ſtatu. ſ. religionis & perfectionis, qui amicti ſtolis candidis caſtitatis, & habentes palmas victorie & perſeuerantiæ atque firmitatis, Deum & agnum continuè benedicunt, & ipſi per prædicationes ſuas ab alijs fiunt benedicti. Vnde in Act. 6. apoſtolorum. Turba. n. plurima credidit in Deum. ¶ Vel dic quòd iſte poteſt ſignificare quemlibet virum perfectum, ſigno charitatis munitum, qui ſibi deuotos ſimili ſigno conſignat, & eos à malis Angelis liberat & defenſat. ¶ Vel dic quòd in die iudicij illi ſoli à malis liberabuntur, qui ſigno charitatis, & gratiæ ſignati inuenientur. ¶ Vel dic quòd illud ſignum ſignificat memoriam dominicę paſſionis, quo qui ſignati apparuerint, à demonibus non lædentur. Dicat igitur quilibet illud pſalm. 85. Fac mecum ſignû in bonum vt videant, qui oderunt me. ¶ Dixit Ioannes quòd ipſe vidit coram Deo, & Angelis, animalibus, & ſenioribus turbam magnam, ꝗ dinumerare nemo poterat ex

omnibus

A omnibus tribubus populis, & linguis, qui erant amicti ſtolis albis, & palmę in manib. eorum, qui inceſſanter Deum cum angelis collaudant. Et dictũ eſt ei. Qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt & vnde venerunt? Hi ſunt.n. qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine agni, & ei ſeruient in templo ſancto eius die ac nocte, & nõ eſurient neque ſitient amplius, neque cadet ſuper illos ſol, neque æſtus neque dolor, quoniam agnus qui eſt in medio throni, reget eos, & deducet eos ad vitæ fontes aquarum. ¶ Iſti ſignificant ſanctos qui ſunt in patria, quæ ante thronũ maieſtatis ęternæ perpetuo habent ſtare cum angelis, & cũ animalibus.i. cum euangeliſtis & ſenioribus cum patriarchis, & ſanctis. Iſti ſunt turma innumerabilis, ſunt etiam ex cunctis populis congregati, & iſti Deum continuu benedicunt, & amicti ſunt ſtolis albis.i. æternæ gloriæ claritate. Iſti palmas inconcuſſibilis victoriæ ſecum portant, ſed pro Deo, qui ſunt iſti? pro certo nulli niſi qui venerunt ex magna tribulatione, qui in mundo pęnas, & miſerias propter Deum habuerunt, quia quotquot Deo placuerunt, p multas tribulationes tranſierunt. Iſti ſtolas ſuas.i. cõſcientias lauerunt, & primo à vitijs purgauerunt, & hoc in ſanguine agni & paſſione, & memoria Ieſu Chriſti. Iſti.n. ſurſum in templo paradiſi ſeruiunt agno.i. Chriſto, qui eos regit, & ideo non eſurient, neque ſitient, neque caleſcent, neque flebunt, neque dolebunt, ſed ad fontem vitæ, & æternæ proſperitatis omni voluptate replebuntur. Pſal. 35. Quoniam apud te eſt fons vitæ.

Capitulum octauum. textus Et cum aperuiſſet ſigillum ſeptimum. factum eſt ſilentium in cœlo. Moralitatum. Capitulum. 9.

Vidit Ioannes Angelum vnum ante altare aureum, quod eſt in cœlo & data ſunt ei incenſa multa, & aſcendit fumus aromatum in conſpectu Dei. ¶ Sic
B vere ante altare paradiſi aſcẽdit fumus odor, & fragrantia bonorum meritorum, orationum, & maxime quãdo in thuribulo cordis noſtri ardet ignis, & feruor intimę charitatis. Tũc.n. Angelus noſter omnes noſtras orationes eleuat coram Deo, ſicut patet de angelo Tobiæ 12. ¶ Quidam angelus accepit vnum thuribulum, & impleuit illud igne altaris aurei quod eſt in conſpectu Dei, & miſit illud in terram, & facta ſunt tonitrua, voces & fulgura, & terræmotus magnus. Et ſeptem Angeli habebant, ſeptem tubas, parauerunt ſe vt tubis canerent. ¶ Et iſte Angelus eſt Deus pater, qui thuribulum.i. filium ſuum plenum igne.i. feruore charitatis miſit in terram per incarnationem, qui fumũ orationis, & fragrantia odorifera famæ & ſanctitatis iugiter emittebat. Et pro certo quando iſte fuit miſſus in terra, tunc ad prędicationem eius audita ſunt tonitrua.i. minæ, voces.i. ſuaſiones, fulgura.i. miracula, & exempla; & ſic in cordibus auditorum factus eſt terremotus contritionis, timoris, amaritudinis, & mœroris. Septem etiam angeli.i. prędicatores ex tunc inceperunt prædicare, & tuba prædicationis per mundũ reſonare. ¶ Vel dic ꝙ angelus eſt aliquis magnus princeps vel prælatus, qui aliquando mittit in aliquam terram pro aliquo officio, aliquod thuribulum.i. officialem plenum igne cupiditatis, & auaritiæ. Et tunc pro certo in aduentu eius fiunt tonitrua.i. minę tribulationis, fiunt etiam fulgura.i. inuaſiones, rapinæ & excoriationes, quia omnia cõburuntur & inflammantur, & nihil remanet poſt ipſum. Vnde Iob. 2. Ante ipſum ignis vorans &c. Et iõ tunc audiuntur voces.i. planctus ſubditorũ, & fit terræmotus magnus, quia tota terra, tota patria per ipſum concutitur & turbatur. Quia ſicut dr. Prou. 28. Regnantib. impijs, ruinę hoim. Vnde ſi quis peteret, quare talis turbatio auditur in terra, poſſit reſponderi illud Mat. 28 Ecce terræmot᷒ factus eſt magnus &c ¶ Vel dic contra pręlatos, & principes, qui qñ de nouo promouentur, ſolẽt ſubſidia petere, & ſic ſolent totam ſubiectam patriam turbare, & tunc magis, quam alias rapinis & exactionibus moleſtare. ¶ Cancinęte

primo angelo cum tuba ſua, factus eſt grando & ignis mix C
tus cum ſanguine, & miſſa in terram, & tertia pars arborũ, & omne fęnum viride combuſtum eſt. ¶ Iſte Angelus ſignificat adulatores, qui in curijs ſunt principum & magnatũ. Nam qñ ipſi in aurib. ipſorum faciunt reſonare tubam eloquentiæ & adulationis, & qñ ipſos iuſtificant, & alios corã ipſis accuſant, tunc vere per ipſorum falſa verba generatur grãdo crudelitatis & ſeuitiæ, ignis cupiditatis & auaritiæ, ſanguis carnalitatis & luxuriæ, quia per verba malorũ adulatorum hunt principes raptores, crudeles, adulteri & luxurioſi. Ideo bene ſequitur, ꝙ tertia pars ipſorum comburitur per rapinam ab ipſis. Arbores.i. ipſi excellentes nobiles, diuites & potentes comburuntur & infeſtantur, & ad voces talium tribulationibus moleſtantur. Et maxime omne fęnum terræ.i. populus infimus præ cæteris moleſtatur. ¶ Vel dic ꝙ angelus eſt primus & nouiſſimus alpha & ω. Nã qñ ipſe in iudicio tuba ſuæ autenticæ ſententiæ reſonabit, tunc grando, id eſt tormentorum inuaſio percutiens, id eſt ignis inextinguibilis, ſanguis etiam, id eſt necatio, & lenitia comburunt terram.i. terrenos & auaros, arbores, id eſt altos, elatos & ſuperbos, fœnum.i. laſciuos, molles & floridus luxurioſos. Iſti.n. dicuntur combuſti, quia comburuntur in inferno finaliter, & iſti dicuntur tertia pars, quia perfecti, & minus perfecti, iuſti & penitentes faciunt vnam partem ¶ Vel illi qui ſunt in cœlo, & in purgatorio, faciunt ſecundam partem. Tertiam faciunt damnati peccatores. Tertiam vero partem angelus combuſſit, cum Chriſtus in iudicio damnatos conteret, qui nunc in purgatorio cum Angelis parcit. Tertia pars gladio peribit. ¶ Secundus angelus tuba cecinit, & tanquam mons magnus igne ardens miſſus eſt in mare, & facta eſt tertia pars ipſius maris ſanguis, & tertia pars creaturæ quę habebat animas, mortua eſt in mari, & tertia pars nauium interijt. ¶ Iſte mons eſt prælatus malus vel iudex, qui dicitur magnus per ſuperbiam, ardens per auariciam, iracundiam & inuidiam. Iſte mons qñ in mari religionis vel eccleſiæ pręficitur, tunc vere per eius praua documenta & exempla, tertia pars maris.i. religionis per peccata demolitur, multi.n. in ſanguinem.i. in carna D
litatem per luxuriam conuertuntur. Naues.i. viri perfecti virtutum mercimonijs onerati, per eorũ nequitias deſtruũtur, & breuiter illi qui habent animas.i. per ſpiritum grãæ viuificãtur, fiunt mortui & deſtructi qñ tales mali hoies principantur. Prou. 28. Regnantib. impijs ruinę hoim. ¶ Vel dic generaliter, ꝙ qñ auarus & ardẽs plaras in mari.i. in patria præficitur. Vel ẽt qñ in aliquo officio vel collegio aliquis officialis vel iudex auarus, & crudelis eſtabilitur, tunc pro certo tertia pars hominum ſubditorum.ſ. pauperes grauiſſime moleſtantur. ¶ Vel dic ꝙ mons iſte ſignificant affluentiam diuitiarum, & honoris, qui rectẽ dr ardẽs, quia ardor ambitionis auaræ eſt eis incluſus. Nam qñ iſte mons.i. temporalis facultas fuit miſſa in mare.i. in eccleſia, tunc apparuit mare quaſi totaliter infectum, quia tunc plus quã eius tertia pars eſt infecta, & abundantibus proſperis, in ſanguinem.i. in luxuriam eſt conuerſa. Eccleſia.n. habet tres partes.ſ. laicos, religioſos & clericos. Sed vere quaſi tertia pars .i. ſtatus clericorũ in ſanguinem luxuriæ eſt conuerſus. Vnde Pſal. 104. Conuertit aquas eorum in ſanguinem. ¶ Vel ſi vis per tertiam partem intellige quẽlibet ſtatum alium.ſ. religioſos, laicos &c. Naues etiã.i. viri perfecti ſunt deſtructi, & illi qui per gratiam viuebant, per peccatum mortui ſunt & conſumpti. Ideo qñ Conſtantinus imperator dedit redditus eccleſiæ, audita eſt vox in aẽre dicens. Hodie effuſum eſt venenum in eccleſia Dei. ¶ Vel dic ꝙ ille mons clarus, eſt diabolus vel antichriſtus, ad cuius aduentum in mari mundi vel eccleſiæ tertia pars, vel forte plusquam tertia pars peribit. ¶ Tertius angel᷒ tuba cecinit, & ſtella magna tanquam facula ardẽs cecidit in tertiam partem fluminũ, fontium & aquarum, & ſtellæ nomen abſinthium. Et factæ ſunt aquæ in abſinthium, & multi homines mortui ſunt ex aquis, quia amaræ factæ ſunt. ¶ Stella iſta ſignificat peccatum auaricię, quod more ignis inflammat. Iſta etiam dicitur abſinthium, quia amaritudo laborũ, anguſtiæ vel temporis, auaricię eſt annexa, & iſta pro certo mittitur in aquis, & fluminibus, id eſt proſperitatibus & diuitijs huius mundi, quia ardor ab initio mũdi proſperis mixtus eſt hodie &

E coniunctus. Ideo aquæ.i.mundi proſperitates ſunt hodie amaræ & doloroſæ ad acquirendum, & ſeruandum propter iſtam ſtellam.i.propter auariciam concomitantem. Et ideo multi homines.i.illi qui in mūdi proſperis poſuerūt deſiderium & ſpem ſuam propter terrena, mortui ſunt, quia ꝓp mundi proſpera fiunt auari, ſuperbi & luxurioſi, & ſic mortem ſpiritualem incurrare dinoſcuntur. Vnde. Multi morientur, in omni loco proijcietur ſilentium. ¶ Vel dic ꝙ iſta ſtella eſt antichriſtus vel hæreticus coctus igne maliciæ, & ſeuitiæ inflammatus, qui facit aquas ſacræ ſcripturæ corruptas & amaras, eas oblique exponendo, & ideo multi homines.ſ.auditores ſui in periculo mortis cadūt niſi caueāt. ¶ Vel dic ꝙ talis ſtella eſt diues vel malus conſiliarius, qui de cęlo.i.de curia alicuius prælati vel principis dr̄ venire vel cadere, quia eſt per mundi maliciam, & ſapientiam clarus & ſtelleus, per auariciam ardens & flammeus, per rapinam & exactionem intolerabilis & amarus. Iſte.n. de aquis .i. de populis, qui per tres partes diuiduntur.ſ. in maiores, mediocres & minores ipſam tertiā partem.i. ipſos inferiores aggrauat, inquantū rapinis & moleſtijs ipſos grauat. Iō ſcriptura abſinthium merito ipſum vocat. ¶ Vel dic ꝙ talis eſt pulchra, & mala mulier ardens & luxurioſa, quæ qŭ de cœlo.i.de ſtatu gratiæ cadit, magnam partem aquæ.i. populi amaricat & corrumpit. ¶ Vel dic contra apoſtatā angelum, qui per ſciētiam & gratiam primo fuit ſtella, ſed poſt caſum efficitur abſinthium, quia ſæpe fit amaricatio aliorum. Ideo de quolibet talium dr̄ Prou. 5. Nouiſſima illius amara velut abſinthium, & acuta velut gladius biceps &c.

¶ Canente vero quarto angelo, percuſſa eſt tertia pars ſolis & lunæ, & ſtellarum, & obſcurata eſt tertia pars eorū, diei etiam tertia pars, & noctis ſimiliter tertia pars nō lucebat, tunc apparuit quædam aquila volans per mediū cęlum clamans & dicens. Væ, væ, væ, in terra habitantibus. ¶ Dies ſignificat ſtatum eccleſiaſticum, in quo lux prudentiæ, & ſapiētiæ ſolet lucere. Nox ſignificat ſtatum ſecularem, vbi ſolet error, & ignorantia abundare. Sol ſignificat prælatos eccleſiaſticos, qui diei & ſtatui eccleſiaſtico præſunt. Luna ſignificat principes ſeculares, qui per peccatum ſæpiſſime ecclipſantur, & nocti ſtatus ſeculi principantur. Stellæ ſignificāt ſubditos vtriuſq; ſtatus. Item quilibet iſtorum trium, ſ.

F ſolis, lunæ, & ſtellarum habet tres partes, quia nō eſt homo qui non habeat tres potentias, ſ. intellectum, memoriam & voluntatem, ſed pro certo tertia pars iſtorum eſt hodie ꝑcuſſa, ſ. potentia voluntatis, quia vere dato ꝙ intellectus & memoria ſint clari & lucidi per ſcientię claritatē, voluntas tā eſt obſcura & lucis gratiæ priuata per malorū appetibilium cupiditatem. Et breuiter in die ac nocte.i. in mūdo, & in eccleſia, in ſole & luna & ſtellis.i. in prælatis, principib. & ſubditis tertia pars nō lucet, quia quaſi voluntas oīm hodie eſt peruerſa, quia indebite appetit diuitias & honores. Eze.5. Tertia pars tui in peſte morietur &c. Ideo qŭ Deus aquila Chriſtus in medio cęli in die iudicij volitabit; tunc voce ſuæ terribilis ſententiæ triplex væ, ſ. triplicem maledictionem contra peccatores qui nunc in terra habitant, fulminabit. Et iſta ſunt proculdubio pęna damni, & pęna ſenſus, & deſperatio quæ grauior eſt. Vel pęna temporalis, pęna ęterna, & amiſſio glorię paradiſi, vel pęna ignis, & remorſus, &c. ſimilia. Hiere. 48. Nam illa tria væ.ſ. maledictiones damnatis peccatoribus inferuntur, qui in terra.i. in terrena proſperitate habitant & verſantur. Eſa. 24. Formido & fouea & laqueus ſuper te qui habitatores terræ.

Capitulum nonum. Textus. Et quintus Angelus tuba cecinit & vidi ſtellam de cœlo. Moralitatum Capitulum. 10.

CAnēte quinto angelo ſtella cecidit de cęlo, & data eſt ei clauis putei abyſſi. Et aperuerunt puteum, & exiuit inde fumus ſicut fornacis magnæ, & obſcuratus eſt ſol & aer de fumo putei. ¶ Metaphorice loquendo, vide ꝙ ſtella ſignificat diabolum qui de cœlo corruit per peccatum. Puteus ſignificat peccatores & maxime G luxurioſos. Prouer. 23. Tales etiam dicuntur putei abyſſi, quia ſicut abyſſus non pōt ſatiari, ſic nec luxurioſos quandiu viuat. Ideo dicitur. Hie. 3. Fornicata es cum amatorib. nec ſic es ſanata. Iſti igitur ſtellæ.i. diabolo datur clauis putei abyſſi.i. poteſtas ſuper perſonam luxurioſam, quia quotiens vult diabolus facit eum per vana deſideria aperiri. Iō ad ſuggeſtionem diaboli, luxurioſi mittunt fumum, .i. fętida verba luxurioſa & inhoneſta, ſicut fornacis ardentia, & luxurioſa, ita ꝙ ſol.i. bonæ perſonæ, vel aer.i. tota vicina ꝑſeos obſcurantur & fœdantur, pro certo, quia nulla perſona eſt ita ſol vel aerā. ſancta vel pura, quin faciliter inficiatur per puteum abyſſi.i. per malam & luxurioſam perſonā, ſi fumus malorum verborum ſuorum attingit vſque ad eā. Vnde. Eccl. 13. Qui tangit picem, inquinabitur ab ea. ¶ Vel dic ꝙ puteus iſte eſt hæreticus, cuius fumus.i. mala doctrina inficit & corrumpit ſolem, & aerem.i. bonas perſonas, & eccleſiam quando ſtella magna.i. diabolus aperit os eorum per prædicationē, corrumpit bonos mores colloquiū prauum. ¶ Vidit Ioannes exire de fumo putei abyſſi locuſtas ſimiles equis ad prælium, & ſuper capita eorum coronæ aureæ. Et habebant facies ſicut homines, capillos ſicut mulieres, dentes ſicut leones; loricas ſicut loricas ferreas, & vox eorum ſicut vox curruum, & equorum currentium ad prælium, & caudas ſimiles ſcorpionum, & aculei erant in caudis eorum, & poteſtas eorū ſicut habent ſcorpiones. Et præceptum eſt eis ne læderent fœnum terræ, nec omne viride, nec omnem arborem. Sed data eſt eis poteſtas nocere hominibus non habentibus ſignum Dei viui in frontib. eorum, & cruciare eos menſib. quinq;. & cruciatus eorum ſicut ſcorpionum, & tunc quærent homines mortem, & nō inuenient eam. ¶ Iſta figura plures habet partes. Primo.n. dicit ꝙ ipſe vidit in fumo putei abyſſi locuſtas paratas ad prælium &c. Puteus iſte ſignificat mundum, qui ad modū abyſſi eſt obſcurus per ignorantiam, inſatiabilis per auariciam, vt habetur in Prouer. 27. Infernus, & perditio non ſaſiantur, non implentur. Sic & oculi hominum inſatiabiles. Fumus iſtius putei eſt proſperitas mundi, quæ vere ad mo-

H dum fumi faciliter euaneſcit. Pſal. 36. Deficientes quemadmodum fumus deficient. Locuſtæ ſignificant diuites, officiales, præpoſitos, qui ad modum locuſtæ ſurſum volant, ſurſum ſaliunt per ambitionem ad officia, & beneficia, & tamen faciliter cadunt in fine in terram per temporalē depreſſionem, & æternaliter damnationē. In fumo igitur putei vilę ſunt locuſtę, quia locuſtæ principes & iudices hodie ſunt pręceteris in fumo mundanę proſperitatis. Ibiq; habent aureas coronas.i. dignitates, & prælaturas, parati ad prælium contra pauperes & vicinos. Et iſti bene dicuntur quaſi equi, quia ſicut equus eſt animal luxurioſum, & ſuperbum, ſic tales præ ceteris luxuria ſunt infecti. Hier. 5. Equi inſanientes in fęminas, vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat. Et ſicut mediāte fortitudine equi aliquando malus miles obtinet in prelio, ſic mediantib. balliuis, & aduocatis, multi obtinent & lucrantur cauſas ſuas. Vnde de iſtis locuſtis dicitur in Pſalm. 77. ꝙ Deus dedit fructus eorum erugini, & labores eorum locuſtę, eorum.ſ. pauperum. ¶ Secūdo dr̄ hic ꝙ iſti habebant facies ſicut homines, & capillos ſicut mulieres. ¶ Facies quę eſt prima pars apparens ſignificat introitum & ingreſſum principum. Capilli qui tegunt caput, ſignificant palliationes, hypocriſias, & fictiones, quibus caput.i. intentio talium eſt vellata. Mulier quę eſt animal amicabiliſſimum & deceptorium, ſignificat eorum familiaria & deceptiua colloquia, actus & geſtus. Homo qui eſt rationalis ſignificat eorum ſenſum & diſcretionem. Quid igitur? Pro certo iſti in facie.i. in ingreſſu quando primo apparent, videntur homines, id eſt aſtuti, ſapientes, & diſcreti. Capillos habent mulierum, id eſt apparentiam amicabilem. Illud apparet quando tales volunt aliquos pauperes irretire in ſuis contractibus falſis, & obligationibus, tunc oſtendunt ſe eis familiares, promittendo, & applaudendo, balliui etiam quando volunt aliquod inueſtigare. Sed pro certo iſti non ſunt niſi capilli mulierum, id eſt fraudulenti palliatores. Vnde Eccleſiaſt. 25. dicitur. Non eſt malicia ſuper maliciam mulierum. Et illud patet in tertia parte figurę. ¶ Tertio dicitur

quòd

A quòd ipſi habebant dentes ſicut leones, loricas ſicut loricas ferreas, & vocem terribilem. ¶ Per dentes per quos homo deuorat cibos, intelligitur vorax crudelitas vel rapina, quia dato q̄ iſti videntur homines benigni, & humiles, tamen habent dentes. i. crudelitatem, rapacitatem, mordacitatem leoninam, qua omnes ſubditos cupiunt deuorare. Ideo loricis ferreis. i. adulatoribus vel amicis cautelosis ſe ipſos muniunt & tegunt, quia ſicut patet, ita cauteloſi faciunt ſuos contractus, & cautelis maliciarum ſuarū ita vallant ab omni ictu. i. ab omni querela eorum corā quocunq; iudice ſe defendunt Eze. 23. Lorica & clypeo armabuntur contra te. i. malitiosa executione & vocem habent terribilē ſicut canes, quia ita autentice loquuntur, & alte pauperib. cōminantur, vt ipſos terreant verbis ſuis, & ſic faciliter eos exhęredant leoninis dentib. qui in facie hōis videbantur. Dan. 7. Dentes eorum dentes ferrei. Ecc. 21. Dentes leonis dentes eius. Et ideo ſequitur quarta pars figuræ. ¶ Quarta dr̄ q̄ habebant caudas. ¶ Cauda quę eſt poſterior pars ſignificat finē alicuius negocij. Scorpio qui facie lambit & cauda pungit ſignificat proditores, qui in facie. i. in principio lambunt & applaudūt, in cauda vero. i. in fine lacerant atq; pungunt. Iſti igitur in cauda. i. in fine ſunt ſcorpiones, inquātum per exhęredationē vexationis puncturam alijs, & aculeum crudelitatis infligunt. Ideo aculeus rapidæ & crudelitatis in fine talibus eſt annexus. Vnde in Prouerb. 23. Nouiſſime mordebunt vt coluber. ¶ Vel dic cauda eſt ſtatus ſenectutis, quia re vera tales in ſenectute ſunt ſcorpiones ſimul, & raptores, & aculeū crudelitatis auariciæ, detractionis acriua infligentes. ¶ Vel dic quòd qui ſunt in facie homines, & in cauda ſcorpiones, ſignificant detractores, qui in facie. i. in præſentia adulatores ſunt, in abſentia ſcorpiones pungitiui. Ezecchi. 2. Cum ſcorpionib. habitas ¶ Quinto dicitur q̄ poteſtas ipſorum eſt nocere hominibus menſibus quinque &c. ¶ Quinarius qui eſt imperfectus, ſignificat mundanam vitam talium quæ pro certo in quocunque eſt imperfecta, quia vt communiter nō perficiunt ætatem ſuā, quia moriuntur ſubito & male. Iſti igitur poſſunt nocere hominibus menſibus quinque quātum durat vitę præſens. Et breuiter hodie ſub manu talium præ acerbitate tormē-
B torum & afflictionum ſuarum, multi ſunt homines qui deſiderant mori & tamen non inueniunt ſicut optant. Et finaliter iſti habent ſuper ſe regem angelum abyſſi. ſ. peccatum auariciæ, quod dicitur exterminans quia omnia exterminat & corrodit. ¶ Vel ad litteram Angelus exterminans ipſos regit, quia diabolus ipſos confundit. Pſal. 79. Exterminauit eam aper de ſylua. ¶ Vel dic q̄ locuſtę ſunt detractores, qui contra omnes homines præliantur, & eorum facies. s. apparentiā videtur amicabilis & rationalis. Videntur eſſe homines, quia in principio de hominu dicunt multa bona; fingunt ſe loqui ex caritate vt facilius eis credatur; ſed vere finaliter apparent eorum dentes, ferocitas & inimicitia leonina, quia vere more leonis alios lacerant, & diffamant, & cauda. i. finis verborum ſuorum, vel cauda. i. retro in abſentia eſt pungens ſicut aculeus ſcorpionis. Licet. n. in principio vel in præſentia blandiatur tamen ſemper in fine verborum, detractionis, & punctionis aculei inueniuntur. Et iſti habent poteſtatem nocere ſuis malis verbis, hominib. i. bonis & rationabilibus. Fenum terræ non lædont, quia tales vt communiter non murmurant nec detrahunt de illis qui parum aut nihil valent, ſed tantum de hominibus. id eſt de perſonis bonis, & breuiter cruciatus eorum eſt ſimilis ſcorpionum, inquantum blandiuntur primitus, & rectos eorum eſt diabolus exterminator, ad cuius inſtinctū iſti alij exterminantur. Qui in bene dicitur exterminās, pro eo: q̄ iſtis mediātib. multi boni puniuntur & exterminantur. ¶ Vel dic q̄ poteſtas eorum bene dicitur nocere hominib. quia ad litteram multi ſunt mali inferiores, qui ſolum habent poteſtatem nocendi, nunquā autem proficiendi. ¶ Vel dic q̄ locuſtæ ſunt diaboli, qui de puteo abyſſi. i. inferni aliquoties exeuntes, & per fumum huius aeris caliginoſi volitant. Iſti ſemper parati ſunt ad prælium tentationum monendum. Iſti ſunt in facie. i. in principio homines, quia multa ſuggerunt facere ſub ſpecie boni, ita quòd videntur rationales & humani, capillos. i. cooperturas, & velamenta ſuæ intentionis habent multa falſa & deceptoria. Sunt igitur homines per apparentem rationem, mulieres per fictā C palliationem, ſunt leones per mordacem tentationem ſunt ſcorpiones in cauda. i. in fine per pungentem & venenatam damnationem, & habent aculeos in cauda, i. tormentorum afflictionem. Iſti habēt nocere poſt mortem, & in vita hac illis qui non habent ſignum Dei viui, i. veritatem gratiæ, & charitatis, & memoriam ſanguinis Chriſti, & ipſos habent cruciare atrociter in inferno, q̄ mori, & deficere concupiſcent nec tamen perpetuo morientur. Eſa. vlt. Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non morietur. ¶ Vel ipſi non poſſunt nocere feno terræ. i. iacentibus in terra per humilitatem, nec tamen viridi. i. florentibus per honeſtatem, nec viſi arbori. i. contemplationibus æternorum fœlicitatem. Et iſti habent ſuper ſe regem angelum abyſſi. i. luciferum qui bene dicitur exterminans, quia omnia bona hominum exterminat, & corrumpit pro poſſe ſuo. Vnde Iob 41. Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. ¶ Ioannes vidit quattuor angelos alligatos in flumine magno euphrate, q̄ parauerant in horam, diem & menſem & annum, vt interficerent tertiam partem hominum. Et quidam angelus, qui habebat tubam ſoluit eos, & habebat ſecum exercitum innumerabilē & immenſum. ¶ Eufrates fluuius babylonicus ſignificat mundi proſperitatem, quę babylonios, id eſt mundanos irrigat, & fecūdat, quæ ſemper fluit & deficit ſicut aqua. Angeli qui ſunt ibi alligati, ſignificant mundi principes, & potentes, qui in mundi proſperis ſunt incluſi, & ligati, & iſti dicuntur quattuor, quia ipſi ſunt in mundi quattuor partes habitantes. Angelus qui habet turbam ipſorum, baliuos & ſuorum malorum actuum laudatores, qui tuba ſuæ eloquentiæ adulationis coram ipſis reſonant, inceſſanter ſignificat. Sunt igitur in flumine proſperitatis huius mundi hodie quattuor angeli. i. principes & poteſtates, qui ſemper ſunt parati omni hora, die, menſe & anno homines interficere per rapinam & expoliationem, & incedere vna cum exercitu ſuo innumerabili. i. collegijs, & conſortijs famulorum aduocatorum, quia tales nutriunt ad hoc vt ſubditos deuorent & infeſtent. Et pro certo qn̄ angelus curialis. i. adulator eorum reſonat coram eis eos laudando, & ſubditos accuſando, tunc iſti & exercitus eorum mouentur ad D alios occidendum. i. ad alios moleſtandū. Et ſic Ioannes vidit equeſtrem exercitum, cuius numerus erat vigeſies ſepties centies dena milia, milites aūt habebāt loricas igneas & ſulphureas & hyacinthinas. Sic hodie iſte exercitus balliuorum eſt valde multiplicatus. Sunt & armati cōtra alios lorica maliciarum & cautelarum, quæ ſunt igneæ per auariciam, ſulphureæ per luxuriam, hyacinthinæ. i. coloris cœleſtis vel fumeæ per ſuperbiam. ¶ Vel loricę malorum ſunt aduocati, qui more loricarum malos defendūt, & iſti ſunt ignei, auari, ſulphurei, luxurioſi, & hyacinthini. i. ornati, proſperitate ſuperbi. Pſa. 10. Ignis, ſulphur pars calicis eorum. ¶ Ioannes vidit equos mirabiles in quodam exercitu congregatos, qui caudas habebant ſimiles ſerpentib. habentibus capita cum quibus nocebant, capita vero eorum erant ſicut capita leonum, & de ore ipſorū procedebat ignis, ſulphur, & fumus. Et tertia pars hominum occiſa eſt ab iſtis tribus plagis terræ, ſ. igne, fumo & ſulphure, quæ procedebant de ore equorum, poteſtas enim in ore ipſorū, & in caudis eorum. Vidi equos in viſione. ¶ Equi iſti ſignificant mundi diuites, ſuperbos, & luxurioſos, quia equus eſt animal ſuperbum, & luxurioſum. Iſti. n. habent caput intētionum ad modum leonis, quia iuuentus eorum, & principium vitæ ſuæ, quæ per caput deſignatur eſt leoninum, quia in iuuentute ſunt crudeles, fortes & ſuperbi, quia leo fortiſſimus beſtiarum ad nullius pauebit occurſum, ſicut dicitur Prouer. 30. Cauda ipſorum. i. ſenectus & finis vitę eſt ſimilis ſerpentib. qui in fine ſunt ſerpentini, & tortuoſi per maliciam, & terræ inhęrentes per auariciam, quia cōmuniter plus cupiunt auari in ſenectute, quam in iuuentute, quia eorum cauda, i. malicia habet caput ſerpentinum. i. intentionem aliquam auaram & fallacem. Et illi de ore ſuo mittunt ignem, fumū & ſulphur. i. tria genera malorum verborum, quia omnia verba illorum aut pertinent ad fumum. i. ad elationem ſuperbiæ & iactantię, aut ad ignem. i. ad inflammationem rapinæ & auariciæ, aut ad ſulphur, i. ad fœtorem carnalitatis, & luxuriæ. Ideo iſti nocent multis hominibus per

E has plagas. Superbia.n.eorum inuadit ſuperiores, auaricia minores, luxuria mulieres. Et breuiter poteſtas ipſorum eſt in ore.i.in verbis & in cauda ſerpentina.i.in malicijs eorundem. ¶ Vel dic ꝙ iſti ſunt cuncti mali prælati moderni, qui ſunt luxurioſi ſicut equus, quorum caput.i.quorum ingreſſus & principium eſt leoninum, id eſt rigidum, & auſterum, quia in principio iuſte, & rigide volunt regnare, ſed in cauda, id eſt in fine fiunt ſerpentini, id eſt auari in terrenis per auariciam inhærentes, dona & munera diligentes &c. vt ſupra.

Capitulum decimum. textus. Et vidi alium angelum fortem deſcendentem de cœlo. Moralitatum. Cap. 11.

IOannes vidit vnum angelum fortem deſcendẽtem de cœlo, amictum nube & iris erat in capite eius, & facies eius ſicut ſol, & pedes eius ſicut columna ignis, & habebat in manu ſua libellũ apertum, & poſuit pedem dextrum ſuum ſupra mare, & ſiniſtrum ſupra terram, & clamauit quemadmodum leo rugit, & cum clamaſſet, locuta ſunt ſeptem tonitrua, & accepit Ioannes librum de manu angeli, & fuit in ore ſuo dulce tanquam mel, & cum illum deuoraſſet, amaricatus eſt venter eius. ¶ Angelus iſte eſt prælatus angelicus & celeſtis. Nubes quæ cõtinet humorem, plurimum ſignificat dulcorẽ pietatis, quo prælatus debet eſſe humectatus, & de pluuia beneficiorum & elemoſynarum debet alijs diſtillare. Vnde Iob.27. Nubes ſpargunt lumen ſuum &c. Iris qui eſt ſignum fœderis inter Deum, & hominem, ſignificat virtutem pacis, & vnitatis quam prælatus debet habere, & per quam debet ſubditos Deo per ſuũ patrocinium concordare, & inter eos concordiam & pacẽ generare. ¶ Vel etiam iris continens omnes colores, ſignificat picturam honeſtæ conuerſationis prælati in quo omnes colores, i.omnia bona exempla, virtutes & perfectiones debent relucere. Apocalip.4. Et iris in circuitu ſedis

F erat Mare quod eſt amarum, ſignificat amaritudinem mortis & inferni. Terra quæ eſt nutrix omnium viuentium, ſignificat fertilitatem, & opulentiam paradiſi. Pes dexter eſt timor ſiniſter qui faciliter claudicat, ſignificat ſcripturam ſacram. ¶ Septem tonitrua ſignificant vniuerſitatem prædicatorum, qui habent peccatores motu tonitrui conturbare. Vidit igitur Ioannes angelum.i.perfectum virum angelicum, & ſpiritualem, fortem per conſtantiæ firmitatem, deſcendentem de cœlo, quia ſe non reputat dignum ibi aſcendere, ſed magis in infernum deſcẽdere per humilitatẽ, amictum nube per roridam pietatem, & in capite.i.in tantatione habebat iridem.i.omnimodam ſanctitatem, pacis & cõcordię vnitatem. Facies eius.i.intellectus debet lucere, vt ſol per ſapientiæ claritatem. Pedes eius.i.affectiones debẽt eſſe ſicut ignis per feruentiſſimam charitatem. Librum debet habere, i.ſacræ ſcripturæ ſagacitatem. Ezech.ſecundo. Ecce manus miſſa eſt de me in qua erat liber inuolutus. Iſte debet habere pedem dextrum.i.timorem ſuper mare, id eſt ſuper amaritudinem mortis, & inferni per iugem cõſiderationem. Pedem ſiniſtrum.i.amorem & affectionem debet habere ſuper terram, i.conſiderationem mortis, & inferni. Pſalm.76. In mari via tua. Dicitur etiam habere vocem ſicut leo per rigoris, & autoritatis aſſentionẽ. Debet etiam facere, quòd ſeptem tonitrua, i.vniuerſitas prædicatorum loquatur mundo per prædicationem. Et iſte debet tradere librum Ioanni.i.ſubditis, & ſecularibus per ſcripturæ doctrinam, & expoſitionem, quam ipſi debent comedere.i.incorporare per auditum, & deuotionem, & in ventre memorię retinere, & iſte pro certo erit dulcis eis ſicut mel per conſiderationem, & æternorum promiſſionem. Amarum etiam facit ventrem totum & mentem, per infernalium tormentorum conſiderationem, vt ſic de ſubditis dicatur illud Baruc.4. Hic eſt liber mandatorum Dei. Et alibi. Eccl.24. Hæc omnia liber vitæ. ¶ Vel dic ꝙ hic eſt Chriſtus qui angelus teſtamenti dicitur. Malach.3. Hic venit de cœlo per incarnationem, amictus fuit nube, i.puriſſima humanitate. Coronatus fuit iride, id eſt cœleſti diuinitate. Pes eius dexter erat deitas, & ille apparuit ſuper ma- G
re, quando ibi ſiccis pedibus ambulabat. Siniſter autem eſt humanitas, & hic apparuit ſumme ſuper terram, laborando & ambulando. Baruch.tertio. Poſtea in terra viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Et ille clamauit ſicut leo per prædicationem. Poſtea ſeptem tonitrua, id eſt, vniuerſitas prædicatorum incepit loqui & prædicare. Iſte habet librum ſacræ ſcripturæ, & ipſum alijs per inſpirationem porrigit & reuelat &c.

Ex capitulo vndecimum textus. Et datus eſt mihi calamus ſimilis virgæ. Moralitatum. Cap. 12.

IOanni dato ſibi calamo menſuræ ad modum virgæ dictum eſt. Surge inquit metire templum Dei & altare, & omnes adorantes in eo. Atrium autem quod eſt foris, non metiaris, quia datum eſt gentibus, & ſanctam ciuitatem calcabunt menſibus quadraginta duobus. ¶ Iſte eſt Chriſtus in iudicio, quia ibi dabitur calamus menſuræ poteſtatis iudiciariæ, & rigoris iuſticiæ, & ęquitatis, mediãtibus quibus ipſe menſurabit, & iudicabit merita ſingulorum, & templum eccleſiæ, altare religionis, adorantesque in eis.i.omnes fideles calamo diſcretionis metietur quanta ſit in eis longitudo ſpei vel longanimitatis, profunditas humilitatis, latitudo charitatis, altitudo contemplationis, & ſublimitas virtutum. Atrium quòd eſt foris, ſignificat eccleſiam & collegium damnatorum, maximè infideliũ, qui non ſunt de domo eccleſiæ. Iſti non metientur, quia nulla dictarum dimenſionum in eis inuenitur, & ipſi iam iudicati reputantur, quia qui non crediderit, iam iudicatus eſt, ſed gentilibus, id eſt ſine lege viuentibus dæmonibus dabuntur ad calcandum, & perpetuo cruciandum, qui gentes.i.dæmones calcabunt, & affligent eccleſiam, & ciuitatem ſanctam quantum poterunt, & maxime tempore antichriſti, qui menſibus quadragintaduobus.i. tribus annis cum di- H
midio aduerſus eccleſiam præualebunt. Pſalm. Conculcauerunt me inimici mei tota die. ¶ Vel dic quòd iſte meliore eſt iudex vel prælatus, qui calamo iuſtitiæ, & virga directionis & correctionis, ſingulorum merita metietur, vt ſciat ꝙ promouendi ſunt & qui corrigendi. De atrio quod eſt foris.i.de mundo & ſtatu ſecularium, non ſe debet intromittere nec de illis qui ſunt foris.i.extra iuriſdictionem ſuam aliqualiter contrectare, ſed ipſos gentibus.ſ.illis ad quos pertinet dimittere, menſurandum, & gubernandum. Hier. 6. Paſcet vnuſquiſq; eos qui ſub manu ſua ſunt. ¶ Vidit Ioãnes ſeruos duos Chriſti Heliam, & Enoch, qui prophetauerunt diebus mille ducentis ſexaginta, & dicit, ꝙ iſti erant duæ oliuæ, & duo candelabra lucentia ante dominũ, & habent poteſtatem claudere cœlum ne pluat, & conuertendi aquas in ſanguinem, & percutere terram omni plaga, ſed venit quædam beſtia quæ aſcendit de abyſſo, & fecit cõtra eos bellum, & occidit eos, & iacuerunt corpora eorum in medio ciuitatis, quæ ſpiritualiter dr̃ ſodoma, & ægyptus, contra quos prædicauerunt in morte eorum, ſed finaliter iſti receperunt vitam, & aſcenderunt in templum in nube, & timuerunt oẽs inimici eorũ. ¶ Iſti duo ꝓphetę & beſtia quæ eſt contra eos, mundanorũ, & religioſorũ, theologorum, & iuriſtarum gerunt figuram. Nam theologi & religioſi boni dicuntur duo, per duplicẽ charitatẽ, oliuę per virentẽ honeſtatẽ, cãdelabra per lucentẽ vitę & doctrinæ claritatem, dicuntur ſtare in conſpectu Dei per fidem, & longanimitatem. Iſti.n.prophetãt, & prædicant verbum Dei, & redarguit impios, & mundanos. Iſti claudunt cęlum.i.ſacram ſcripturam quæ cęlat Dei arcana, quũ volunt ꝙ pluuia doctrinæ non defluat in mundanas aquas, & ſcientias, & ſcripturas vertunt in ſanguinem.i.in ſpirituale nutrimentum quando volunt, quia iſti ſolum hodie habent cœlum, ſacræ ſcripturæ in manibus ſuis, & apud ipſos pertinet prædicare vel ceſſare, cum pauci hodie ſtudeant theologiam niſi ipſi. Et breuiter iſti percutiunt, redarguunt, corrigunt terram, id eſt terrenos peccatores. Eſa. 11. Percutiet terram virga oris ſui, & ſpiritu labiorum ſuorum interficiet impium.

A impiũm. Sed pro certo beſtia quæ de abyſſo venit. i. peccatores maxime mundanæ ſapientiæ profeſſores, pugnat cõtra iſtos hodie, i. eos diffamando, condemnando, & multa mala atq; falſa eis imponendo. Alij quos aliquando redarguunt, de hoc gaudent, quia vere quaſi omnes mũdani gaudent & obloquuntur, quando audiunt aliquem religioſum ab aliqua beſtia. i. ab aliquo malo homine diffamari, quia non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Ideo multi bene iacent hodie in platea huius mundi ſine honore quaſi mortui, propter huiuſmodi infamias iniuſtas, qui quidem mundus dicitur ciuitas ſodoma. i. muta. dicitur ægyptus. i. obſcura, quia mũdus eſt mutus quo ad Dei laudem, & obſcurus propter ignorantiam, & errorem, ſed finaliter in die iudicij ipſi reuiuiſcent, & in cœlũ aſcendent videntib. ſuis diffamatoribus inimicis. ¶ Vel dic ꝙ tales iniuſte occiſi, & depreſſi in fine pateſcente veritate reſurgunt, & redeunt ad honorem, & in cœlum in dignitatem & gloriam aſcendunt, malis gratibus inimicorum ſuorum qui de ipſorum depreſſionibus lætabantur. Vnde dicitur. Sap. 5. Stabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt, videntes turbabuntur &c. dicentes. Hi ſunt quos &c. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei. Vel dic quòd iſti ꝓpheræ ſignificant aliquem bonum virum diſcretum, iuſte regnãtem in officio prælaturæ, in religione, eccleſię, vel in curia principis ſecularis, qui rectè dicitur oliua propter pietatem, candelabrum per honeſtatem. terram. i. prædicatorem percutit per iuſtitiæ æquitatem. Beſtia iſta ſignificat malicioſum hominem inimicum ſuum, qui quandoque de abyſſo. i. de ſtatu vili & humili plebe venit, qui forte eſt in eadem religione, curia vel eccleſia, qui inſidiatur eidem. Et quid? Pro certo accidit ꝙ iſta beſtia. i. rationalis perſona ꝓliatur contra illos prophetas. i. contra bonum iudicem vel prælatum, mouet ſibi litem. ſ. eum apud maiores accuſando, ita quòd finaliter ipſum ſuppeditat, atque cõtra ipſum prçualet. Ipſumque facit deponi ab officio & beneficio, vel facit eum damnari temporaliter, vel occidi, ꝙ in platea huius mundi vel religionis iacet mortuus. i. ſine poteſtate, &
B honore depreſſus, carnes eorum. i. illi qui ſunt de parentela ſua vel familiaritate ipſius diſperguntur per plateam. i. prioratus vel conuentus ad litteram ab eo exhæredantur, ita quòd coguntur per plateam mendicare. Et tunc gaudẽt maliuoli ſui, maxime illi quos correxerant, & punierant, quamuis iuſtè, contra illud Prouerb. 24. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas. Sed pro certo ſæpe accidit Dei iudicio, quòd tales iterum reuiuiſcunt, & redeunt ad proſperitatem, & aſcendunt in cęlum. i. ad maiorem, quàm ante fuerant dignitatem. Et tunc qui de eorum caſu gauiſi ſunt, contriſtantur, timent, admirantur, & ſtupent, quia ſæpe accidit, ꝙ qui lætantur in caſu aliorum, cadũt poſtmodum ipſis reſurgentibus, quia ſicut dicitur in Pron. 17. Qui in ruina lætatur alterius, non erit impunitus. ¶ Vel dic ꝙ iſti ſunt boni qui à beſtijs. i. à principib. iniquis, vel mundi poteſtatibus occiduntur vel exhęredãtur, ita quòd eorum carnes & filij iacent in plateis ſine honore, ſed finaliter in die iudicij reſurgent & in cęlum aſcendent, & ſui inuaſores in infernum ſuccumbent. ¶ Vel ſecundum ſenſum litteræ exponſe de antichriſto, qui de abyſſo. i. de diabolo veniet, & contra Heliam & Enoch dimicabit, & eos in Hieruſalem occidet, ſed tamen ipſi reſurgent, & cęlum aſcendent. ¶ Vidit Iohannes templum apertum in cęlo, & viſa eſt arca teſtamẽti in templo, & tunc facta ſunt fulgora & voces & terremotus, & grando. ¶ Cœlum eſt eccleſia. Templum eſt religio. Arca teſtamenti eſt bonus prælatus, vel quæcunque bona perſona ibi habitans, quæ ad modum arcę virtutes & merita in ſe ſeruat. Quando igitur in templo religionis apparet arca teſtamenti. i. bonus prælatus vel perfectus homo, tunc exinde procedunt fulgura bonorum operum, & exẽplorum, ſplendor honeſtę conuerſationis, voces diuinę laudis & altę prædicationis, grando aſperę correctionis, & ex parte aliorum terremotus, timoris & contritionis, voces etiam confeſſionis, quia vere bonus prælatus, & bona perſona in religione cauſat in alijs multa bona. Pſalmus decimo ſeptimo. Fulgura multiplicabis. i. bona documenta, & exempla, & conturbabis eos, ſcilicet peccatores videntes audientesque.

Capitulum duodecimum. textus. Et ſignum magnum apparuit in cœlo. Mulier amicta Sole, & Luna ſub pedibus eius. Moralitatum. Cap. 13. C

SIgnum apparuit in cęlo. Mulier amicta Sole, & Luna ſub pedib. eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim, & erat ibi mulier prægnans puerum maſculũ, & clamauit, & cruciabatur parturiens Et aliud ſignũ viſum eſt in cœlo. ſ. quidam draco rufus, qui inſidiabat mulieri, & deuoraret filium eius, ſed filius eius raptus eſt ad Deũ, & mulier fugit in ſolitudinem, & draco proiectus eſt in terram. ¶ Iſta mulier eſt anima beata, quæ à Deo deſponſatur. Sol qui ſemper lucet, ſignificat gloriam æternam, quę in perpetuo non mutatur. Luna ſignificat mundi proſperitatem mortalem, mutabilem, & defectibilem, quę faciliter eclipſatur. In cęlo igitur anima beata mulier. i. cõiunx Dei patris amicitur ſole & tegit. ſ. æterna claritate. Luna. i. mortalis vita & mutabilis proſperitas ſub pedibus eius, & quia ipſam iam ſuperauit, & eam vilipendit & calcat. In capite autẽ eius eſt corona duodecim ſtellarum. i. duodecim gaudiorum. In quodam ſermone quidam exponens coronam illius mulieris dicit ꝙ corona duodecim ſtellarũ in patria, erit memoria ſine obliuione, ratio ſine diminutione, volũtas ſine perturbatione, impaſſibilitas ſine corruptione, corporis claritas ſine offuſcatione, carnis agilitas ſine retardatione, corporis ſubtilitas ſine obuiatione. Item octaua erat diligere proximum ſicut ſeipſum. Nona erat videre proximum in omni virtute diligente ſe ſicut ſeipſum. Decima Deum perfecte diligere plus quàm ſeipſum. Vndecima diligere ſeipſum tantummodo propter Deum. Duodecima videre Deum diligentem ſe plus quàm homo diligat ſeipſum. Iſta vlterius eſt prægnãs, quia filium maſculum. i. Chri D ſtum habet in ſe per dilectionem, & deuotionem. Sed pro certo draco magnus diabolus quam plurimum ei inuidet, ſed ipſe nõ præualet, quia ipſe fuit de cœlo proiectus, & in terram cecidit. Ideo ſanctos qui ſunt in patria, lædere non valebit. ¶ Vel dic ꝙ hæc mulier eſt vir perfectus, qui dr̃ mulier quaſi mollis aer. Aer dico propter ſcientiæ puritatem, mollis per pietatem, & benignitatem, & iſte ſole. i. clara ſagaci diſcretione, vel conuerſationis honeſtate amicitur, & luna. i. mutabilis proſperitas ſub pedibus eius vilipenditur & calcatur, & in capite eius. i. in mẽte illius, duodecim ſtellæ, id eſt duodecim articuli fidei, firmiter & tenaciter radicati tenentur. Apocali. 22. Afferens fructus duodecim per menſes ſingulos. Iſta vlterius dicitur prægnans, quia vere tales in vtero conſcientiæ continent filium maſculum, id eſt bonum, & firmum propoſitum, quod ſũmme cupiunt parere, & demonſtrare per bonorũ operum executionem, & complementum. Ideo dicitur. Ioan. 16. Mulier cum parit, triſtitiam habet, ſed cum peperit non meminit preſſuræ ſuæ propter gaudium. Sed quando draco ruffus, id eſt malitioſus, & venenoſus, & infamis diabolus videt talem mulierem, id eſt bonam perſonam bono propoſito impregnatam, & bona opera parere cupientem, vere ipſe inſidiatur ei per malas ſuas ſuggeſtiones, ipſe nititur deuorare, & annihilare, & propoſiti ſui partum impedire, ne exeat ad bonum opus. Sed vere mulier iſta nihilominus debet parere, & ſuum bonum propoſitum adimplere, & illud debet Deo committere, quia partus eius debet eſſe raptus apud Deum, id eſt ad laudem, & gloriam Dei ordinatus, & ipſe debet in deſertum religionis vel pœnitentiæ fugere. Et ſic draco diabolus cadere, & ipſum non poterit ſuperare. Pſalmus 54. Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. ¶ Vel dic quòd iſta mulier eſt eccleſia, quæ antiquitus habuit ſolem, id eſt Chriſtum, & bona ſpiritualis pro veſtimento. Luna id eſt mutabilis mundi proſperitas ſub pedibus eius erat, ſcilicet contempta & calcata, quia pro certo tunc ſola ſpũalia eligebantur atque diligebãtur, caduca vero & lunaria ſpernebantur, & hoc maxime in principio, quãdo ipſa habebat in capite co

E ronam duodecim ſtellarum.i.duodecim apoſtolos, qui in capite.i.in principio ipſam coronauerunt,& ſic ſtellis duodecim ornauerunt,ſicut de ciuitate noua dicitur in Apoc. 21. Quod habebat pro portis duodecim margaritas. Tūc igitur draco.i. diabolus vel tyranni non potuerunt impedire,quin pareret populum fidelium prædicando, & conuertendo,& quin acquireret bona temporalia pro chriſto pauperes nutriendo. Veruntamen,quia videtur iam hodie conuerſo amicta luna,& ſolem ſub pedib. eius tenere.i.tēporalia diligere,& ſpiritualiā calcare. Ideo timendum eſt ne ipſam draco inſidians poſſit deuorare.¶ Vel dic q̄ talis draco ſignificat malos tyrannos,& principes ſeculares,qui eccleſiæ vel perſonæ,ſi quam prægnantem viderint.i.diuitem,inſidiantur, ipſumque capere conantur,quapropter multotiens fugere compelluntur, ſicut ad litteram patet de ſubditis tyrannorum.Pſal. Draco ille quem tu formaſti ad illudendum ei. ¶ Michael & draco præliabantur in cœlo,ſed vincente michaele,draco proiectus eſt cum angelis ſuis in terram, habens iram magnam ſciens q̄m modicum tempus habet.Draco autem videns ſe proiectum, ſecutus eſt mulierem quæ peperit maſculum,ſed dicitur, quòd iſti mulieri datę ſunt duæ alæ aquilæ magnæ, vt volaret in deſertum locum,vt alatur certo tempore. Et tunc vidēs draco fugere mulierem,miſit poſt ipſam ex ore ſuo fluuiū magnū vt faceret ipſam à flumine trahi,ſed terra adiuuit mulierem,& aperuit terra os ſuum & abſorbuit fluuiū.Et iratus eſt draco contra mulierē,quia vidit q̄ ei nocere nō poterat,& habuit facere prælium cum his de ſemine eius, q. cuſtodiebāt mandata Dei. ¶ Draco iſte ſignificat diabolū, qui cum pugnaret in principio cum Michaele, & angelis eius bonis,contradicendo & ſuperbiendo fuit in terra dānatus,& reprobatus,& in aere caliginoſo incluſus,vbi pro certo iram & inuidiam,deſperationem, & triſticiam magnam habet.Mulier iſta eſt humana natura fragilis, & debilis vltra modum. Quando igitur videt ſe proiectum,inuidet mulieri.ſ.humanæ naturæ, & ideo ſtatim perſecutus eſt eam in perſona ade & eue.Tñ ex Dei benignitate finaliter datæ ſunt iſti mulieri.i.humanæ naturæ, alæ duæ.i.duo ſacramenta.ſ.baptiſmus & pœnitentia.quibus mediantibus poteſt volare vſq; ad ſolitudinem,& locum ſecretū paradiſi,

F vt ibi alatur æternæ gloriæ voluptate. Igitur ipſa mulier pōt dicere illud pſal 54. Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ,& volabo & requieſcam? Sed quid facit diabolus? Qñ videt q̄ humana natura non poteſt in cœlum aſcendere cum alis ſuis, tunc emittet de ore ſuo.i de ſuis ſuggeſtionib. flumē magnum.i inundationem fortium tentationū, vel fluuium.i.aquas carnalium atque temporaliū voluptatum,vt ſic faciat eum ad ſe trahi,& à volatu in cœlum impedire & retrahi,& ideo ſtatim qñ homo videt hūc fluuiū, terra,debet eū adiuuare.i.memoria terreſtreitatis & mortalitatis noſtræ,vel aſperitas pœnitentiæ & infirmitas humanitatis noſtræ.¶ Vel terra.i.beata virgo pro eo orando, quia pro certo ſi iſta terra aperiat os ſuum per confeſſionem.i.diuini auxilij implorationem, ſtatim flumen tentationum erit abſorptum, nec contra hominem præualebit. Pſal. 105. Aperta eſt terra & deglutiuit dathan.¶ Vel dic q̄ terra ſignificat timorem Dei,qui pro certo multum iuuat peccatorem. pſal.75. Terra tremuit.& quieuit. ¶ Vel dic q̄ mulier eſt bonus,& ſimplex homo. cui diabolus inſidiatur & inuidet, quando videt q̄ in hoc ſeculo innocentiam, & iuſtitiam ſeruat,& de iniuſtis criminibus eum tentat, & cōtra eū multimode præliatur. Ideo ipſe debet aſſumere alas boni propoſiti, vt alas aquilinas claræ diſcretionis, & altæ contemplationis, & volare & fugere vſq; ad ſolitudinē religionis,& ibi nutriri pabulo deuotionis debet. Et ſi draco diabolus mittat poſt ipſum fluuium tentationis, vel ſibi offerat fluuium carnalis & temporalis delectationis, terra.i. corpus ſuum proprium adiuuet.ſ.ſuſtinendo pœnam & macerationem culturam pœnitentiæ,& maximè aperiēdo os per cōfeſſionem.orationē & laudem. ¶ Vel ſi vis ſolitudo ſignificat paradiſum,vbi debet volare per deſideriū,& affectum ¶ Vel dic q̄ mulier prægnās eſt bonus & ſimplex ſubditus,prægnans plenus & diues. Draco tuſus eſt princeps vel prælatus vel iudex cauſidicus,malicioſus, rapax & venenoſus. Iſte igitur draco quando videt iuxta ſe aliquam mulierem prægnantem.i.aliquam ſimplicem perſonam ple-

G nam diuitijs temporalibus,ſtatim inſidiatur ei, & cogitat modos,& vias,quomodo ab iſta fętū ſuum.i.diuitias & facultates extorqueat & acquirat,eaſq; deuoret,& māducet fraude,malicia vel rapina,ſed qñque fit q̄ iſta mulier.i.iſte homo bonus habet aliquas alas.i. aliquos amicos vel defenſores,qui ipſum portant & ſuſtinent,& quibus mediantib. iſte qñque fugit & euadit manus illius impij draconis. Et videt ſe ei non poſſe nocere, tunc mittit poſt eum flumen ex ore,i.impetum minarum,accuſationum & impoſitionum, quia imponit ſibi multa crimina, & accuſat eum apud maiores, & ſic faciat eum trahi ad ſuum propoſitum & inclinari.Hie.51. Abſorbuit me quaſi draco, impleuit ventrem ſuum. Et tunc non habet remedium,niſi terra aperiat os ſuum.i.aduocati vel aliqui adulatores, teſtes vel defenſores ipſum proprio ore excuſent, & fluuium accuſationū exſtirpent. Sæpe tñ accidit,q̄ quando draco.i. malicioſa pſona, videt ſe non poſſe nocere mulieri,i. alicui perſonæ contra quam habet cor,vere tunc contra amicos, & filios inſurgit,quod eſt contra rationē,quia filius non debet portare iniquitatem patris,nec pater iniquitatē filij ¶ Vel dic ad litteram q̄ mulier quandoque inuaditur à dracone.i à luxurioſo venenoſo, qui ipſam rogat de malo, quæ ſtatim debet fugere,& vitare conſortiū ſuum,& ſi ipſe mittit poſt eam fluuium.i. leones,vel fluuium.i.molliciem verborū,& donorum vere ipſa terra debet eam iuuare.i.conſideratio, mortis & terreſtreitatis propriæ, quæ debet hæc omnia refutare. Et dicit q̄ iſta mulier eſt qñq; amicta ſole.i. generis claritate,& luna ſub pedib. eius.i.q̄ ois defectus,& ruſticitas eſt ſub ea,nihil horum eſt in ea,vel ēt patria vel ciuitas eſt ei ſubiecta,ſed coronata ſtellis.i.amicis & parentib.ſolū tamen remedium eſt fugere,& terræ.i.vilitatis nr̄æ miſeriā cogitare. Vel dic q̄ mulier eſt bonus vel perfectus p̄latus, habens ſolem diſcretionis,calcans lunam proſperitatis,coronatus & aſſociatꝰ ſtellis.i.bonis & honeſtis perſonis, claris,nobilibus & diſcretis Draco eſt aliquis malicioſus ſubditus quē ipſe habet,venenatus & brigoſus. Qñ igitur mulier iſta.i. prælatus,debet parere.i.aliquod beneficiū alicui concedere,ſtatim fit prælium & contentio in cęlo eccleſię

H vel religionis,inter draconē & Michaelem.i. inter bonos, & ambitioſos. Nam draco.i.malicioſus ſubditus,cupit iſtū fętum.i.beneficium deuorare & obtinere Sed qñ iſte fętus rapitur à Deo,& ex Dei voluntate alicui bono conceditur,& draco ambitioſus eijcitur in terrā,i.dimititur in ſtatu ſuo,nec promouetur,tunc draco iſte iraſcitur cōtra mulierem.i.contra p̄latum,& facit contra eum cōſpirationes,& compellit eum fugere.i.adire curiam romanam vt ibi tueatur. Exemplo Dauid quem filius ſuus ambitioſus compulit fugere in deſertū,& tunc iſte draco.i.ſubditus ambitioſus, immittit contra eum fluuium.i. occaſionem criminalium impoſitionum,quem niſi terra.i.Deus vel beata virgo vel firmitas ſuæ veritatis,ſanctitatis, & iuſtitiæ adiuuerit, vel terra.i.aduocatorū ſagacitas donis,& precib. bene culta ore ſuo excuſauerit, & fluuium iſtarum accuſationum abſorbuerit, vel terra.i.terrenorum donorū multiplicitas conſouerit,pro certo in magno periculo erit. Et tunc draco iſte videns ſe non poſſe ſibi nocere, illos de ſemine ſuo & familiares pro poſſe perſequitur & inuadit. Ezec.22. Leonigentium aſſimilaui te.

Capitulum decimumtertium·textus. Et vidi de mari beſtiam aſcendentem habentem capita ſeptem. Moralitatum. Capitulum.14.

VIdit Ioannes vnam beſtiam aſcendentem de mari, habentem cornua ſeptem,& capita decem,& ſuper caput eius nomina blaſphemiæ. Iſta beſtia ſimilis erat vrſo quātum ad pedes,quia habebat pedes vrſi, caput pardi,os leonis, & loquebatur grandia, & blaſphemias in Deum & in ſanctos. Et draco quidem dedit ei poteſtatem maximam,intantum quòd nullus erat in terra qui poterat ei reſiſtere, & ideo facit bellum contra ſanctos, & deuicit eos,

A cit eos, & blaſphemias loquebatur contra illos qui in cœlis habitat. Et data eſt ei poteſtas ſuper omnem populum, tribnum & linguam, & numerati ſunt vniuerſi, & adorauerunt draconem, qui poteſtatem dedit beſtię. Iſta tamen beſtia finaliter miſſa eſt in ſtagnum ignis ardentis ſulphuris. ¶ Iſta beſtia eſt balliuus, qui dicitur beſtia quaſi vaſtia, quia tales ſolent vaſtare omnia bona ſubditorum. Mare ſignificat ſtatum humilem, pauperem & auarum. Beſtia aſcendēs de mari eſt balliuus, officialis vel aduocatus, qui venit ex humili & vili plebe & paupere ſtatu, qui.ſ.tantum aſcēdit quandoque paulatim, quod acquirit plura capita, i. plura officia dignitates. Habet ēt plura cornua, i. magiſtros, adiutores, familiares per quorum virtutem omnes alios corrumpit & inuadit. Abacuch. 3. Cornua in manibus eius ante faciem eius ibit mors. Tales ſunt ſimiles pardo per crudelitatem, quantum ad corpus intentionis. Pardus enim eſt animal pręceps ad ſanguinem, ſic iſti non gaudent niſi quando poſſunt occidere, vel officium ſuum crudeliter exercere. Eſa. 1. Man' veſtię plenę ſunt ſanguine. Itē ſunt ſimiles vrſo per luxuriam, quantum ad pedes affectionis. Vrſus enim diligit ſumme dulcedinem mellis. Sic vero amor & affectio iſtorum non eſt niſi ad mel, i. ad dulcedinem luxuriæ & carnalitatis. Cant. 4. Mel & lac ſub lingua tua. Item ſunt ſimiles leoni per ſuperbiam & iactantiæ vanitatem, quantum ad os locutionis. Leo enim eſt animal ſuperbiſſimum, & os eius ſemper fætet. Sic iſti ſemper habēt os. i. verba leonina, ſuperba & luxurioſa, autentica, iactanctia, minantia atque vana, fætida & luxurioſa. Pſalm. 49. Os tuum abundauit malicia. Ideo vero tales loquuntur grandia, iactando blaſphemias, & contra Deum & ſanctos mētiendo, vel contra ſanctos, i. contra bonas perſonas & ſimplices comminando, ſ. accuſando. Iob. 23. Os meum implebo increpationibus. Sed quid? pro certo tales habent dracōem qui dat eis poteſtatem, ſcilicet aliquem malum principem & magiſtrum cum quo ſunt in ſeruitio, & a quo dependet eorum poteſtas principalis. Vel aliquem conſiliarium magnum in curia principis vel prælati, qui eos ſoſtinet, intantum ꝙ nullus poteſt eis reſiſtere, immo populua

B & lingua, i. omnia genera hominem timent & adorant etiā talem dracooem & principem, qui eis dat huiuſmodi poteſtatem. Et breuiter ipſi faciunt bellum contra ſanctos, i. cū bonis ſimplicibus & pauperibus & ſanctis. Dico enim ſunt in terra, qui. ſ. ſine terrena proſperitate viuunt, ipſosq; ſuperant & vincunt, contra illos etiam qui ſunt in cælo, i. in ſtatu religionis vel eccleſię, vel in cęlo, i. in ſtatu dignitatis & excellentiæ. Blaſphemias. i. accuſationes & murmurationes impie proloquuntur. Et finaliter totus populus miratur, tota patria loquitur de eorum gloria & maieſtate, excellentia & veritate. Sed caueant ne accidat illis ſicut iſti beſtiæ, quæ finaliter poſita fuit in ſtagno ardentis ignis & ſulphuris. Sic vero illi in tormentis infernalibus comburentur ęternaliter, & ſic videmus tales ſæpe igne tribulationis comburi temporaliter, & etiam Deo iudice ad miſeriā veniūt finaliter. Pſalm. 36. Vidi impium ſuper exaltatū, & ecce trāſiui & non erat. Raro enim contingit, quod qui de nihilo veniunt ad tantam proſperitatem, finaliter non recidant in infortunij pœnalitatem. ¶ Vel dic quod iſta beſtia eſt clericus beſtialis, q amari, i. ab humili plebe & paupere ſtatu veniens, quandoque acquirit plura capita, i. dignitates & præbendas, & quandoque cornua, i. mitram, qñ que fit epiſcopus vel abbas, vel corona, i. pompam vel elationes. Et iſte pro certo acquirit partem magnam non a ſe ſed a dracone. i. ab aliquo amico vel fautore, epiſcopo cardinali eius promotore, virtute cuius nullus poteſt ſibi reſiſtere quo qū o. ¶ Vel dic quod iſte antichriſtus quem draco, i. lucifer, introducet, i. et dabit maximam poteſtatem. Iſte a mari. i. a peccatorum amaritudine veniet & aſcēdet, quia in peccato erit conceptus & nutritus, & ideo habebit cornua ſeptem, i. ſeptem peccata mortalia, vel in actu. vel in habitu. Item habebit decē capita, ideſt decem. traſgreſſiones mandatorum legis. Iſte habebit caput pardi, p crudelitatem, pedes. i. affectiones vrſi p fictam benignitatē quia vrſus eſt aīal qđ amat ludere. Sic ille alios terrendo ſicut pardus, alios ludendo & blandiendo ſicut vrſus ſeducet. Dan. 7. Ecce alia beſtia ſimilis vrſo. Os eius erit leonum per ſuperbiam iactātiam & blaſphemiā contra Deū. C

Et tribus annis cum dimidio præualebit. Et breuiter nullus poteſt ei reſiſtere, ſed trib. & linguæ obedient ei & oēs mirabunť de eius pbtāte, ſed finalr peribit in igne, & ſulphure comburentur in inferno. ¶ Vidit Ioannes ſecundam beſtiam aſcendentem de terra, & data eſt ei poteſtas a prima beſtia, & omnem poteſtatem ipſius faciebat, & fecit ſigna magna in terra, quod fecit ignem de cælo deſcēdere in terram in cōſpectu oium hoium, & fecit oēs habitātes in terra, puſillos, magnos & liberos, ſeruos, pauperes & diuites adorare beſtiam primam, & portare imaginem eius, & numerum nominis eius & characterem beſtiæ in manu dextra, & in frontibus eorum. Apoc. 19. In fine tamen prima beſtia & ſecunda miſſę ſunt in ſtagnum ignis ardentis & ſulphuris ſicut dicitur infra. 19. Iſta autem beſtia habebat cornua ſicut agnus & loquebatur ſicut draco. ¶ Prima beſtia eſt antichriſtus ſicut dictum eſt. Et iſta ſecunda beſtia ſignificat ſuos miniſtros pſeudo prophetas, qui cum magna poteſtate chriſtianos ſeducent, falſa miracula & ſigna faciēt, omnia hominum genera ad eum conuertent, & ipſum facient ab omnibus credi Deum, & honorari nomen eius & imaginem revereri? & characterem eius. i. imaginem ſuæ potentiæ per impreſſionem in fronte, i. in mente tenaciter retineri. Habebunt etiam corona agni. i. fictam benignitatem, & loquentur ſicut draco per apertam crudelitatem, quia alios blandiendo ſicut agnus, alios ſicut draco ſæuiendo ſeducent. Finaliter tamen cum magiſtro ſuo ignis incēdijs cremabuntur. Eze. 38. Ignis & ſulphur ſuper eos, & ſuper populum eius. ¶ Vel dic quod prima beſtia quæ a dracone habet poteſtatem, eſt malus iudex, princeps vel pręlatus, habēs plura capita. i. plures dignitates vel caſtra, a dracōne. i. a diabolo ſimoniace introductus, i. in exercitum bonorum & malorum. ¶ Secunda beſtia ſignificat ipſorum iudices & balliuos, qui ab iſta beſtia prima recipiunt poteſtatem ſiue auctoritatem. Iſti igitur habent maximam in hoc mundo poteſtatem & faciunt prodigia & ſigna in terra, quia vere dato quod iſti aſcenderunt a terra, i. a ſtatu infimo, paupere & humili nati plebe, ipſi tamen faciunt ædifi- D cia, turres & prædia, & alia multa magna, ita quod de operibus quę iſti faciunt, alij videntur dicere illud. Dan. 3. Signa & mirabilia facta ſunt apud me. Iſti faciunt ignem deſcendere in terram, quia ignem rapinę & excoriationis vſurę & auaritiæ faciunt pullulare, quia per eorum ſuggeſtiones & accuſationes, principes & pręlati ſuos deprędantur, & eos igne rapinę deuorant & inflammant, dicentes illud. Luc. 12. Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt ardeat? Et breuiter iſti ſeducunt omnes habitantes in terra. Et quare hoc? q a ipſi habēt cornua ſicut agnus & loquuntur ſicut draco. Cornua n. quę ſunt in prima parte & capite beſtiæ, ſignificant introitum & ingreſſum & principium ipſorum, quia pro certo in cornibus, i. in principio officij ſui ipſi videntur benigniſſimi ſicut agnus, ſed vere in fine quādo aliquādiu fuerint in officio, & creuerint, ipſi loquūtur ſicut draco, i. crudeliter & autentice populum cū minando accuſando, & ad modum draconis omnem patriam venenando. Vnde populus poteſt dicere. Hierem. 51. Abſorbuit me quaſi draco, impleuit ventrem teneritudine mea. Et breuiter, in tota terra vbi præſunt, non remanet ſeruus nec liber, i. nec religioſus nec ſecularis, nec diues, nec pauper, nec magnus, quin iſtorum compulſionibus, malicijs & inuentionibus oporteat ipſam primam beſtiam, ſ. principem vel pręlatum adorare, & munera & emendas dare, vel alias honorare. Iſti enim faciunt per ſuas exactiones, ꝙ omnes alij veniant, honorent & adorent principes & pręlatos, ſ. munera offerendo, ſubuentiones præſtando, & emēdas indebite corrigendo, & imagines eorum, i. ipſorū vxores, filios, filias & nepotes atq; ſecretarios eorundem. Non eſt enim qui ſe abſcondat a calore talium. Vnde Iob. 3. Paruus & magnus ibi ſunt, ſeruus & liber. Sed finaliter iſta beſtia prima, ſ. princeps malus, & beſtia ſecunda, i. mali balliuj eorum, igne & ſulphure comburentur, & in inferno perpetuo cruciabuntur. Eccl. 7. Vindicta carnis impij, ignis & vermis. ¶ Vel dic quod prima beſtia, cui nullus poteſt reſiſtere, eſt peccatum luxuriæ, quæ facit hominem beſtialem: vel mulier pulchra & luxurioſa. Iſti enim peccato pauci reſiſtunt

E ſiſtunt. Nam luxuria vel luxurioſa & pulchra mulier pliat contra ſanctos, & deuincit eos multotiens, ſicut patet in Sanſone & Salomone. Eccl. 25. Non eſt malicia ſuper maliciam mulieris. ¶ Secunda beſtia ſignificat vetulas maquerellas, quę ſeducunt habitantes in terra ſuis verbis. Et hoc patet quia ipſę ſunt ſicut agnus, dum blandiendo benigniter iuuenculas alloquuntur. Et ſicut draco, .i. inſidiando, venenando, decipiendo, inquantum p eas al ę ad peccatum trahuntur. Et breuiter, quod omnes habitantes in terra, ſerui, liberi & ſeculares & religioſi, diuites & pauperes, obediũt primę beſtię, .i. peccato luxurię, vel alicui meretrici mulieri, & quod omnes adorent imaginem eius, .i. ipſius pulchritudinem. Illud patet, qa ferę modo quaſi omnes homines portant in frontibus ſuis, .i. in apparentia characteris iſtius beſtię, .i. impreſſiones luxurię, .i. geſtus, dicta & facta. Etiam ad literam multi ſunt qui portant ipſorum nomina in veſtibus ſuis, .i. ipſarum imagines vel ſigna, vel etiam imaginẽ & characterem habent in fronte, inquantum ingerunt mẽbra ſuę pulchritudinis in animo vel in corde. Numerum etiam nominis ſui delerunt, inquantum nomen ſuum in litteria ſcriptam ſecum gerunt. Pſalm. 38. Verũtamen in imagine pertranſit homo. Ideo tam prima quam ſecunda beſtia, .i. tam luxuria vel mulier luxurioſa, quam ſua vetula, ignis & ſulphuris fętoribus finaliter in inferno comburentur. Pſal. 10. Ignis ſulphur & ſpiritus procellarum pars calicis eorum. ¶ Vel dic quod ſecunda beſtia eſt detractor, cuius cornua, .i. exterior tactus eſt ad modum agni, .i. humilis & benignus, ipſe tamen loquitur ſicut draco detrahendo, ita quod ignem diſcordię & rixę generat.

Capitulum decimumquartum. Textus. Et vidi & ecce agnus ſtabat ſuper montem ſion. Moralitatum. Capitulum. 15.

Vidit Iohannes ſupra montem ſion agnum ſtantem: & in conſpectu eius centum quadragintaquatuor milia habentia nomen eius, & nomen patris eius ſcriptũ in frontibus eorum. Et audita eſt vox in cęlo quaſi aquarum multarum, & audiui tanquam vocem tonitrui magni, & ſicut vocem citharedorum citharizantium in citharis ſuis ante ſedem agni. Et cantabant canticum no-
F uum in conſpectu agni & quatuor animalium, & vigintiquatuor ſeniorum. Et dr̃ quod iſti ſunt qui cum mulierib. non ſunt coinquinati, & qui empti ſunt de terra, & ſequuntur agnum quocunque ierit, & in quorum ore non eſt inuẽtum mendacium. ¶ Iſte agnus ſignificat homines mites & humiles & benignos, qui pro certo debẽt eſſe conſtituti ſup montem eccleſię vel religionis, .i. in excellentia dignitatis, quia ſemper ſunt alijs tales præferendi. Iſti igitur debent habere ſecum in ſocietate plura genera hominum, .i. animalia plena oculis ante & retro, .i. viros diſcretos clericos clare videntes, Item ſeniores, .i. laicos maturos & honeſtos, ac morum venuſtate fulgentes. Item citharistas, .i. cantores Deum & ſanctos laudantes, & canticum nouum, .i. diuinũ officium concinentes, & multa milia aliorum, .i. bonorum ſubditorum. Eccle. 9. Viri iuſti ſint tibi conuiuæ. Et illi debent habere conſuerationes quatuor, quia nomen patris eorum, .i. virtus omnius Chriſtiani debet ſcribi in frontib. eorum, .i. in apparentia eorum per honeſtam conuerſationem. Agnum etiam, .i. bonum prę latum ſuum debent ſequi per imitationem, nec debent cum mulieribus coinquinari per luxurię fęditatem, & a terra debent eſſe empti, per auaritię contemptum & abominationem, & in ore eorum nõ debet inueniri mẽdacium, per aliquam malam locutionẽ. Eccl. 7. Noli mentiri velle omne mendacium. Et tales pro certo, .i. viri diſcreti & eccleſiaſtici & maturi, & in Dei laudibus eleuati, & veritate ſuffulti, & a terræ auaritia empti & ſegregati, ſunt digni eſſe in conſpectu agni, .i. in conſpectu bonorum prælatorum in diuerſis officijs promoti. Et maxime omne mendacium in ore ipſorum non eſt inuentum, & viri veraces & ſine macula, quales proculdubio

decet eſſe ſeruitores prælatorum & quorũcunque magna- G
torum. Vnde in Pſalm. 100. dicitur. Non habitabit in medio domus meę qui facit ſuperbiam, qui loquitur iniqua, non direxit in conſpectu oculorum meorum. Oculi mei ad fideles terræ vt ſedeant mecum ambulans in via immaculata, hic mihi miniſtrabat. Et ee quales debent ſtare ante thronum & in officijs prælatorum. Apocalip. 7. In conſpectu throni amicti ſunt ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum. ¶ Vel dic quod agnus eſt Chriſtus qui ad occiſionem ductus eſt. Eſa. 53. Mons ſion ſignificat celſitudinem paradiſi. Sion. n. interpretatur ſpecula, quia in paradiſo Deus ſpeculatur. Iſte ſecum habet quatuor animalia, .i. quatuor euãgeliſtas, & vigintiquatuor ſeniores, .i. vniuerſitatem patriarcharum, prophetarum. Item citharistas, .i. chorum angelorum & archangelorum Deum continue laudantium & dicentium illud. Pſalm. 95. & 97. Cantate domino canticum nouum. Et quidẽ pro certo iſti omnes qui habent in frontibus, .i. in mentibus ſuis nomen Dei patris, & fidem trinitatis ſcriptam & impreſſam, & maxime qui ſine macula ſine mendacio ſine mulierum contagio perſeuerant, digni ſunt eſſe in conſpectu Dei ſurſum in paradiſo, & maxime quando empti ſunt de terra, .i. terrena cupiditate, quia vere tales ſequuntur & ſequi poſſunt agnum Chriſtum quocunque ierit, .i. vſque ad altitudinem paradiſi Mat. 8. Sequar te magiſter quocunque ieris. Sequuntur .n. boni Chriſtiani per omnes vias perfectionis ipſum imitando, tandem ſequuntur eum in paradiſum ipſum contemplando. Vnde dicitur. Mat. 14. Sequimini eum quocunque intro ierit. ¶ Vel dic q agnus eſt ſignatus iuuenis prælatus, quia vere multi tales ſtant hodie ſupra montem ſion, .i. in ſtatu regiminis, & in excellentia dignitatis, quia hodie dato quod in religione & eccleſia ſint multa animalia occulta, .i. multi viri diſcreti, multi ſeniores prouidi, ſit tamen ſic, quod quandoque in throno, .i. in dignitate & prę latione non ponunt hodie tales, ſed magis agni, .i. iuuenes & ignari hodie fauore precio & prece occupant eccleſiaſticas dignitates. Eſa. 3. Dabo pueros principes eorum. Eccl. 10. Vidi ſtultum in dignitate ſublime. Et ideo quid faciunt iſti? Certe ipſi ponunt ſuos in diuerſis prębendis & beneficijs eccleſię, ac multa milia eorum qui portant nomen patris ſui, .i. qui ſunt de parentela ſua & ſuorũ, & de patria & familia circa ipſum. Etia auditur maxima multitudo citharistarum, .i. adulatorum, qui citharis, .i. nouis linguis non ceſſant noua cantica reſona- H
re. Et breuiter quando tales prælati ſunt ſic in thronis & in prælationib. indigne promoti, nolunt habere ſecum niſi adulatores, .i. malas perſonas, & ſuis noris, familiaribus & & amicis replent totam ſanctam eccleſiam Dei. Dicunt. n. illud Can. 5. Comedite amici mei & bibite, ita quod tales conuocando videntur dicere illud. Eſa. 57. Accedite huc. ¶ Vidit Iohannes angelum volantem per medium cęli, habentem euangelium ęternum, vt euangelizaret ſedentibus ſuper terram. Et clamauit voce magna, dicens. Timete dominum qui fecit cęlum & terram, & mare & fontes aquarum, quia appropinquat iudicij eius hora. ¶ Iſte eſt prædicator, qui debet dici angelus, .i. nuncius Dei patris, qui diuus & angelicus debet eſſe. Iſti. n. traditum eſt euangelium, .i. officium prædicandi, vt doceat & informet ſedentes ſuper terram, .i. peccatores qui in hoc mundo ſuper terram, ideſt in amore terrenorum quieſcunt. Vnde. Luc. 1. Illuminare his qui in tenebris & in vmbra mortis ſedent, ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis. Iſtis autem dicit, quod ipſi timeant dominum, & adorent eum qui fecit cęlum, .i. eccleſiam triumphantem, & terram, .i. eccleſiam militantem, quæ ſæpe teritur tribulationibus, mare fluctuoſum, .i. ſtatũ ſęcularem, fontes aquarum, .i. ſtatus & conuentus regularium, vbi aqua dulcis deuotionis inuenitur. Hierem. 10. Quis non timebit te o rex gentium? Summa intentio prædicatorum debet eſſe, quod imprimant timorem diuinum in cordibus audientium exemplo Tobię. Ratio autem aſſignatur quare timere debent, quia appropinquabit hora iudicij, vbi impios condemnabit dominus. 1. Regum 2. Iudicabit fines terrę. ¶ Quintam angelus clamauit, quod babylon ciuitas magna cecidit quę de vino ſuæ fornicationis potauit omnes gentes. ¶ Iſte angelus ſignificat omnes prædicatores, qui pro certo omnes clamant, & a principio clamauerunt

A mauerunt babylon,i.mundum plenum confuſione occidiſſe,& a ſtatu virtutum a principio corruiſſe,& vino.i.conſolatione ſuæ fornicationis,i.ſuæ proſperitatis peccatores inebriatos fuiſſe. Vnde Hier.51. De vino furoris eius biberũt gentes ideo commotæ ſunt. ¶ Clamauit quidam angelus,quod quicunque adorauerit beſtiam & imaginem eius, & acceperit characterem eius oportebit eum bibere de vino furoris domini,& cruciabitur igne & ſulphure in conſpectu angelorum & agni,& fumus eius in ſæcula aſcendet,nec habebit requiem die ac nocte. ¶ Angelus iſte eſt ſacra ſcriptura vel communitas ſanctorum. Iſta enim prædicat & clamat, quod illi qui adorant & honorant beſtiam.i.malam mulierem beſtialem luxurioſam,& qui eius imaginem,i.pulchritudinem venerantur,qui etiam characterem,i. impreſſionem ſui amoris retinent atque ſeruant tales dico calicem furoris.i.vindictę Dei & ſuam auſteram ſententiam potabunt. Ezec.23. Calicem furoris domini bibiſti,& potaſti illum vſque ad fæces,i.vſque ad ęternam damnationem. Et igne & ſulphure cremabuntur,i. erunt in ardore & fętore. in hoc mundo per culpam,& finaliter in inferno per pęnã Et fumus eorum.i.eorum infamia perpetuo aſcenderet, & perpetuo ipſorum dolor & gemitus non requieſcat. Tre.5. Laſſis non dabitur requies. Ad literam enim luxurioſus qui eſt infatuatus de imagine & pulchritudine mulierum,ſemper eſt in igne & in anguſtia,labore & infamia, & finaliter in perpetuo dolore & triſtitia. Pſalm.48. Laborabit in æternum. ¶ Vidi aſt nubes candida in cælu,& ſuper eam ſimilis filio hois,& habebat coronam auream in capite, & falcẽ acutã in manib. & dictũ eſt ei a quodã angelo quod ipſe mitteret falcẽ ſuã,& meteret meſſem terrę,quoniam maturauit,& miſit falcem ſuã,& meſſuit terram. ¶ Per nubem quæ de vaporibus terrenis & aqueis conſtruitur,intelligitur corpus humanum de terra & aqua.i.de carne & ſanguine conſiſtentũ. Angelus qui eſt in nube candida,eſt bonus prælatus vel angelus qui in nube corporis habet candorem caſtitatis. Iſte habet coronam auream,i.excellentiam dignitatis. Habet falcem in manu ſua,i.acumen rigoris iudiciarię poteſtatis,ſed alius angelus.i.aliæ perſonæ bonæ collegij ſui, qui habent zelum eccleſiæ vel religionis: debent ſtimulare quod ipſe mittat falcem ſuam.i.quod ipſe exerceat iuſtitiam & rigorem ſuũ,& quod terram,i.ſubditos terrenos & auaros metat & abſcindat atque caſtiget. Vnde pro certo quando ipſi vident malos in patria abũdare,ipſi debent dicere & cõſulere ipſi principi vel prælato illud. Iohal.3. Mittite falces veſtras,quoniam maturauit meſſis. ¶ Vel dic quod hic eſt Chrs,

B qui in nube candida.i.in puriſſima virgine fuit viſus. Iſte.n. habet coronã aureã,i.regiã maieſtatem & honoris dignitatem. Falcẽ & acutã.i.rigoris auſteritatẽ. Quando igitur in iudicio meſſis terrę.i.reproborũ multitudo maturauerit,i.ſatis creuerit,tunc vero ad inſtinctum angelorum martyrũ & ſanctorum,& per eorũ miniſteriũ,ipſe mittet falcẽ ſuam.i. emittet vindictã ſui rigoris & ſuę iudiciarię poteſtatis, & falcabit & euellet de mundo meſſem terræ.i.collegiũ reproborũ. Mat.13. Mittet filius hominis angelos ſuos, & colligent de regno eius omnia ſcandala. ¶ Vel dic quod iſte eſt malus prælatus,qui in nube candida,i.in candore mundanæ gloriæ conuerſatur,qui cum falce acuta auſtere correctionis & crudelitatis,ad uocem alterius angeli,i. ad uocẽ angelorum ſuorum balliuorum,ſalcant & colligunt meſſem terræ,i.bona terræ & ſubditorum ſuorum,quos excoriant & prædantur. Dicũt.n.mali angeli & balliui dominis ſuis,quando occaſionem nocendi adinuenerunt. Mitte falcem tuam & mete,quia venit hora vt metatur,quoniã maturauit meſſis. Vnde ſatis cito poſt ſequetur. Mitte falcẽ tuã & uindemia botros uineæ terræ. Et hoc maxime dicũt,quando vident auſticos pullulaſſe. Vnde de talibus dicitur Iobã.4. Alij laborauerunt & uos in labores eorum introiſtis. ¶ Vidit Iohannes quendam angelum exire de templo,habentẽ falcem acutam,& uenit alius angelus de altari,qui habebat poteſtatem ſuper ignem,& clamauit voce magna ad alium angelum. Mitte falcem tuam,& uindemia botros vineę terræ,quoniam maturę ſunt vuæ eius. Et miſit falcem ſuam,& vindemiauit vineam terrę & miſit in lacum Dei magnum, & calcatus eſt lacus extra ciuitatem,& exiuit ſanguis de lacu vſque ad frenos equorum per ſtadia mille ſexcenta &c.

¶ Angelus eſt Chriſtus,qui de templo paradiſi in die iudi- C cij veniet. Iſte.n.angelus habebit falcem acutam.i.poteſtatem acuti rigoris,& iudiciarię poteſtatis, qua peccatores atrociter deſalcabit. Secundus angelus ſignificat angelos Dei miniſtros,qui tunc temporis erunt executores ſuæ ſententiæ,& ideo iſti dicuntur habere poteſtatem ſuper ignẽ, quia ignis eſt ardor diuinæ iuſtitiæ, & per eorum miniſterium exercetur. Dicitur etiam iſte angelus venire de altari.i.ab iſta ſede maieſtatis diuinę,a qua accipiant poteſtatẽ. Iſto igitur angelo ſecundo & in exercitu angelorum clamante & miniſtrante veniet filius Dei angelus teſtamenti & mittet falcẽ iuſtitię ſuæ in uineam terræ,i.in collegium hominum terrenorum,qui dicuntur vinea, quia alios inebriant dictis & factis ſuis malis,vino,ſ. in quo eſt luxuria. Botros etiam,i.homines ſuccidet & vindemiabit, & a terra euellet,& uineã,i.mundũ ſuis fructibus,i.habitatoribus denudabit. Tren. 1. Vindemiauit me ſicut locutus eſt dominus. Botros iſtos,i.molles & teneros peccatorẽ mittet in lacum Dei magnum,i.in infernum, vbi erunt calcati & depreſſi & ſanguis,i.pęna & damnatio illius lacus inferni attinget vſque ad equos,i.vſque ad carnales peccatores, & vſque ad frenos equorum,i.uſque ad illos qui eos frenant & regunt,i.mundi principes & rectores, qui in ſanguine æternæ damnationis erunt peccatores tam ſubditi quam magni. Ideo dicitur. Eſa.24. Congregabuntur in congregatione unius faſcis in lacum, & claudentur ibi in carcere. ¶ Vel dic quod primus angelus ſignificat principes & tyrãnos qui pro certo omni die de templo,ideſt de amore tẽpli eccleſię fugiunt & recedunt. Iſti dicuntur habere falcẽ acutam,ideſt poteſtatem puniendi,& auctoritatem iuriſdictionis. Secundus angelus ſignificat talium balliuus & officiales qui uere de altari veniunt,quia tales non diligunt nec miſſam,nec altare,immo exinde fugiunt & recedunt. Ideo dicuntur ex altare uenire non ad ipſum ire. Secundus .ſ.angelus clamat ad primum,i.balliuus malus clamat & conſulit prælato,principi vel tyranno,quod ipſe mittat falcẽ ſuæ poteſtatis in uineam terræ,i.in terram ſibi ſubiectam,& in patria ſua,& hoc certe vt ipſe per rapinam accipiat & colligat botros vineæ,ideſt bona temporalia ſubditorum,dicens cum Iezabel illud quod in libris.3.Regu.21. dicitur. Surge poſſide uineam naboth Et iſti ſecundi angeli, ideſt praui balliui & conſiliatores,dicuntur habere poteſtatem ſuper ignem,& ſuper ardorem auaritiæ & rapinæ,quia ad hoc tenentur a principibus,ut alios igniant iuſſamment & moleſtent. Dan.7. Fluuius igneus rapiduſque egrediebatur a facie eius. Ideo ad eorum inſtinctum & conſilium,ip- D ſi primi angeli falcant & ſpoliant terram ſuam, & botros, i.bona temporalia ſubditorum,& mittunt in lacum, id eſt in hoſpitium ſuum,& ipſum exinde calcant & replent, ita quod ſanguis,i.huiuſmodi actionis & crudelitatis infamia neceſſe eſt quod exeat & appareat,& quandoq; perueniat vſque ad frenos equorum & vſque ad ſuperiores mundi principes & rectores,ſ.ad regem vel ad Papam qui alios dirigunt & frenant,inquantum ſubditi ſic depreſſi coguntur appellare,& talium crudelitates ſuperioribus intimare. ¶ Vel dic ad litteram, quod hodie ſanguis ſubſtantiæ ſubditorum uſque ad frenos equorum peruenit, inquantum phalerati equi de bonis iſtorum emuntur,& inquantum pòpæ dominorum ad expenſas iſtius ſanguinis deducuntur. Ita quod iſtis poteſt dici illud. Eſa.1. Manus veſtræ plenę ſunt ſanguine.

Capitulum decimumquintum. Textus. Et vidi aliud ſignum in cælo magnum & mirabile. Moralitatum.

Capitulum. 16.

Vidit Iohannes mare vitreũ igne myxtũ, & eos qui vicerunt beſtiã eius,& numerũ nois eius ſtãtes ſupra mare,habentes citharã Dei,& cãtabant canticum Moyſi & agni. ¶ Mare iſtud ſignificat ęternę glorię voluptatẽ. Et dr mare pp inexhauſtibilẽ abundantiã. Dr vitreum,pp claritatẽ inoffuſcabilem. Dr myxtũ igne,pp charitatem

Eritatẽ inextinguibilẽ. In tali igi̊ mari, i. in æternæ gloriæ claritate, videbuntur finaliter illi qui vicerunt dum viuerent, beſtiam, i. diabolum, qui omnia vaſtat ſeu filium eius, i. peccatum ſuperbiæ, & imagines eius, i. mulieres & fictionẽ luxuriæ, & numerũ nnis eius, i. numerationẽ pecuniæ vel peccatum auaritię. Tales dico erunt in iſto mari .i. in affluẽtia gloriæ ſempiternę & ibi cantabunt canticum Moyſi, i. canticum veteris teſtã & canticum agni & euangelij. Moyſes vero & agnus. i. Chriſtus fuerũt duo legiſlatores, a quo pẽdent lex & prophetę. Ideo tunc qualibet aia beata poterit dicere de iſto mari illud Eze. 27. Perfecti decoris ego ſum, & in corde ſita. E contra vero qui iſta tria non vicerunt, ſed acceperunt nomẽ, imaginem & numerum, i. ſuperbiã, luxuriã & auaritiam, in ſtagno ignis, i. in inferno ponentur, & in ipſo perpetuo comburentur. Vnde. Apo. 15. Qui acceperunt characterem beſtiæ, & numerum nominis eius.

Ex capitulo decimoquinto. Textus .c. Et poſt hæc vidi, & ecce apertum eſt templum tabernaculi. Moralitatum. Capitu. 17.

APertum eſt templum tabernaculi teſtimonij in cælo &c. Exierunt ſeptẽ angeli habentes ſeptem plagas de templo, veſtiti lapide mundo & candido, amicti circa pectora zonis aureis, & dedit eis vnum ex quatuor animalibus ſeptem phialas aureas plenas iracũdia Dei viuentis, & tunc impletum eſt templũ Dei fumo a maieſtate Dei & virtute, & nemo poterat introire in templũ, donec conſummarentur ſeptem plagæ angelorum iſtorũ. ¶ Iſti ſeptem angeli ſignificant vniuerſitatem prędicatorũ, & virorum perfectorum, qui de templo eccleſię vel religionis in mundum exeunt & mittuntur. Iſti habent ſeptẽ plagas, quia auditoribus ſuis poſſunt inferre plagam & dolorem contritionis pro ſeptem vitijs capitalib. quę fecerunt. Et iſti veſtiti ſunt lapide. i. duritia & firmitate propoſiti, qui lapis, i. conſtantia, debet eſſe munda ab omni prauitate, cãdida & caſta. Iſti debent eſſe cincti zonis aureis circa pect', quia circa cor & circa pectus debẽt habere zonam aureã, i. euangelium, & charitatis vinculum, quæ ipſos debet ſtrin-F gere & cingere, ne per vanos deffluant cogitatus. Aurum. n. rubet & cunctis metallis eſt precioſius, & ſic ſignificat rubore charitatis, quæ omnibus ſupereminet. Apocalip. 1. Præcinctum ad mamillas zona aurea. Iſti igĩ ſeptem accipiunt phialas aureas, i. prędicationes, quę ſunt phialę ad potandũ & inebriãdũ auditores, & hoc ab vno de quatuor animalibus, i. de quatuor euangeliſtis, & euangelicis eorũdem prædicationibus, vtputa quia de euangelio vel ſcriptura debent prædicatores accipere thema ſuum. Iſtę autẽ phialę ira Dei dicuntur plenę, quia in prædicationibus doctorum, & in ſcripturis de ira & iuſtitia diuina fit mentio, tunc templum Dei, i. locus vel eccleſia vbi prædicatur, fumo impletur & obſcuritate, quia quilibet fit fumoſus & turbidus de ſtatu proprio, quando audit prædicationem, & Dei vindictam & iram imminere, quę ſibi in phiala propinatur, quia tunc neſcit homo vtrũ amore vel odio dignus ſit. Eccl. 9. Vnde Eſa. 6. Impleta eſt domus Dei fumo, & hoc a maieſtate Dei conſiderata & annunciata. Tunc ẽ. nemo poteſt intrare templum Dei, quia tunc homo ęſtimat ſe nõ poſſe, nec debere intrare templum paradiſi, videns ira Dei & rigorem ſuę iuſtitię quæ ſibi paratur. Et ſic homo timidus & formidus neceſſe habet recurrere ad Deum, requirere ſalutẽ non ex proprijs meritis, ſed ex Dei largitate. Apoſtolus. Ephe. 2. Donum Dei eſt non ex operibus, alioquin non eſſet gratia. ¶ Vel dic quod iſti angeli ſignificant balliuos & officiales qui in templo, i. in domibus principum cõuerſantur, tales. n. hodie ſunt induti veſtibus mundis & candidis, & ad literam lapidibus & margaritis ſunt ornati, & zonis aureis circumamicti. Tales habẽt plagas nouiſſimas, quia vſq; ad nouiſſimum ipſi per rapinas vulnerant ſubditos quib. preſunt. Iſti habent phialas plenas ira Dei. Phiala quę eſt vas plenũ liquore ſignificat cõſcientias & voluntates taliũ iniquorũ, quę pro certo plenæ ſunt veneno malitiæ & ira-G cundiæ, quia per rapinas omnes inuenerunt & decipiunt. Et ideo templum impletur fumo quia vere templum domus principum & prælatorum, ſunt hodie plenę fumo. i. inflamma, pp iſtorũ nequitias & rapinas. Baruch. 6 Nigrę ſunt facies eorum, & de fumo qui in domo fit. Nemo autẽ poterat intrare templũ, donec conſummarent plagę illorũ angelorũ, quia vere nullus põt intrare domũ principũ, nec fieri de familia ſua, niſi velit eſſe talis angelus, ſ. qui cõſumet & pficiat plagas iſtas, alioſq; plaget & vulneret per rapinam. ¶ Vel dic q iſti ſunt demones, qui habent plagas tribulationũ & phialas & pocula tentationũ, quib. mediantib. fumus obſcuritatis & error ignorantiæ & pctĩ generantur in templo conſcientię, & ſic impediunt hoies ne intrẽt in tẽplũ paradiſi. ¶ Vel dic q tẽplũ eſt eccleſia, q pro certo hodie eſt plena fumo. i. omnimoda vanitate, infamia vel ignorantia & obſcuritate, vel fumo qui lachrymas inducit i. tribulationum amaritudinẽ & dolorem. Angeli iſti ſunt mali ſpirituales vel eccleſiaſtici viri, qui hñt phialas plenas ira Dei. i. conſcientias plenas vitijs & pctis. Habent ẽ iſti angeli plagas nouiſſimas & grauiſſimas, quia iſti ſuis malis exẽplis plagant & vulnerant totum mundum. Breuiter igitur ſic fit hodie, q nullus poteſt intrare tẽplũ eccleſiæ ad beneficia obtinenda donec cõſummant ſuper eũ plagę multæ, quia nullus hodie promouet q tribulationes plurimas ẽ ipſis malis eccleſiaſticis patiat. Hõ. n. hodie ibi vix ingreditur, niſi plaga ſimonię & adulatiõis vel violẽtiã erga eũ cõſummat. Zach. 13 Quæ ſunt hę plagæ in manib. tuis? ſic dicet. His plagatus ſum in domo eorũ q diligũt me. cap. 16. ¶ Primꝰ angelus effudit phialã ſuam in terra, & factũ eſt vulnus ſeuũ & peſſimum in hoibus qui habent characterẽ beſtię & in eos qui adorauerunt imaginẽ eius. ¶ Iſte angelus eſt Chriſtus qui dr angelus teſti, & dr primus. i. primogenitus in multis fratrib. Apoſtolus. Ro. 8 Phiala eius eſt ira & iuſticia. Beſtia eſt diabolꝰ. Character q ipſe iprimit, eſt pctm. Imago eius eſt mundi gloria, quæ non eſt realis, ſed ficticia & imaginaria. ¶ Vel imago eſt pulchritudo mulierũ. Beſtia aũt eſt pctm luxuriæ quod facit hoiem beſtialẽ. Character ſunt nutus & geſtus, figura ſunt ducta inſolentiæ & leuitatis, cantus & ſaltus, q oia a beſtia. i. a luxuria imprimuntur. Qñ igitur primus angelus Chriſtus effuderit phialã irę ſuę H i. iræ iudiciarię ſuper terra impios terrenos cõdemnando, tũc vere fiet vulnus ſeuũ & peſſimũ, & vulnus æternæ damnationis, illis, qui beſtias diabolo obediendo adorauerũt, qui characterẽ pcti, & impreſſionẽ ſuę ſuggeſtionis receperũt, & imaginẽ eius. i. mundi gloriam dilexerunt. ¶ Vel vulnus damnationis fiet illis qui characterem. i. impreſſionẽ beſtiæ. i. luxurię receperint, & qui imaginẽ huius beſtię. i. mulieres luxurioſas adorauerant et honorauerunt. ¶ Vel dic q quando primus aduocatus vel conſiliarius effudit phialã ſuam, i. accuſationem et venenum malorum conſiliorum ſupra terram, i. contra ſubditos, tunc ſequitur vulnus ſeuũ & peſſimum, i. ſauitia excoriationis & rapinæ ſubditorum. ¶ Vel dic quod angelus eſt diabolus, qui dicitur primus, quia ipſe eſt principium viarum Dei. Iob. 40. Iſte effudit phialam in terra, i. venenum tentationum. Et ſic ſequitur vulnus ſeuum, i. cuncta vitia & peccata, maxime ſuper illos qui characterem beſtiæ, i. carnis ſuggeſtionem habent, & qui imagines mundi, i. mulieres vel res delectabiles amplectuntur. Vnde in lib. Sap. 15. Diligit mortuæ imaginis effigiem. ¶ Vel dic quod phiala eſt proſperitas, quæ vulnus damnationis inducit, vel mala ſuggeſtio quæ in patria vulnus diſcordię introducit. ¶ Vel dic q iſte eſt proditor & detractor per quorũ malitias ſequentur lites & vulnera &c. c. 16. ¶ Secũdus angelus effudit phialã ſuã ſupra mare, & factus eſt ſanguis tanquam mortui, & oĩs aia viuens mortua eſt in mari. ¶ Mare fluctuoſum amarum & turbidum eſt mundus vbi fluctus tentationum, obſcuritas ruboris triſtitię & deſolationis, & amaritudo tribulationis viget. Quando igitur ſecundus angelus, ideſt diabolus ſcilicet effudit phialam ſuam, ideſt ſuam venenoſam tentationem, tunc vere efficitur ſanguineus & carnalis, quia ſuggeſtio diaboli facit in mundo generari ſanguinem luxurię & carnalitatis, qui more ſanguinis quicquid tangit, inficit & corrumpit. Ideo illi qui in iſto mari, ideſt in mundo viuunt vita corporali, mo-

riuntur

Ariuntur morte ſpirituali,& peccato luxuriæ corrumpũtur
Eſa.3.Veſtimentum mixtum ſanguine erit in combuſtione
& cibus ignis.¶Vel dic quod mare eſt religio , quæ debet
eſſe amara per pœnitentiam & contritionem.Quando igi-
tur angelus effudit in mare phialam ſuam,i.in religione bo
na temporalia & proſperitatem,tunc vere facta fuit ſan-
guinea & carnalis,& ſanguine voluptatis & luxuriæ tota
plena,ideo aiæ quæ in iſto mari.i.in religione verſant qua-
ſi oẽs hodie ſunt mortuæ.ſ.per luxuriam,& infectæ.Pſ.77.
Conuertit aquas eorũ in ſanguinẽ.¶Vel dic q̄ iſte ſecũdus
angelus ſignificat aliquem principem vel conſiliarium,qui
eſt ſecundus in domo vel in curia alicuius principis vel p-
lati.Nam quando talis effundit phialam ſuam,id eſt vene-
nũ ſuorũ malorũ conſiliorum in aurẽ magiſtri ſui,tunc ve
ro mare fit ſanguis,quia in mari,i.i patria ſubiecta,ſanguis,
i.crudelitas generatur.Et ideo q viuunt in hoc mari,i.ſim
plices ſubditi,occiduntur p eſcoriationes & rapinas.Con
ſtat enim quod per conſilia malorum , principes faciunt
crudeles exactiones,& quandoque ſanguinem & rapinam.
c.16.¶Tertius angelus effudit phiala ſuã ſu pfontes & flumi
na,& factus eſt ſanguis.Et auditus eſt alius angelus dicens
Iuſtus es domine qui hos iudicaſti,ſanguinem ſanctorum.
tuorum effuderunt,& ſanguinem dediſti eis bibere.¶Iſte
angelus eſt Chriſtus,qui dicitur ſecundus,quia ipſe eſt per
ſona ſecunda in trinitate.Iſte enim effundet in die.iudicij
phialam ſuam ſuper fontes & flumina .i. ſuper delicias &
voluptates,& tunc conuertentur in pœnam & damnatio-
nem,quę per ſanguinem deſignantur.Et ideo dicitur Deũ
iuſte iudicare,nam illis qui effuderunt ſanguinem ſancto-
rum idest ſubſtantiam temporalem ſimplicium ſubditorũ,
talibus dico datur ſanguis bibere,ideſt æterna, damnatio
ſeu pœna.Pſalmiſt.77.Conuertit aquas eorum in ſangui-
nem.¶Vel dic q̄ quando angelus,i.diabolus effundit phia-
lam ſuarum tentationum,tunc fontes & flumina, i.mundi
diuitiæ & deliciæ in ſanguinem,i.in peccatum luxuriæ con
uertuntur.Facile enim eſt ut homo de diuitijs & delicijs
ad luxuriam dilabatur.Vnde dicitur.Sap.11.Pro fonte ſem
piterni fluminis ſanguinẽ bibere dediſti iniqs.c.16.¶Quar
tus angelus effudit phialam ſuam in ſole.& datum eſt ei af
figere hoĩes ęſtu & igne,& æſtuauerat ęſtu magno,& blaſ
phemauerunt nomen Dei habentis poteſtatem ſuper has
plagas,& nõ egerunt pœnitentiam,vt darent illi gloriam.
B ¶Iſte angelus eſt diabolus,qui phialam ſuę ſuggeſtionis ef
fudit in ſolem,ideſt in Papam , vel regem,ac alios prin-
cipes vel prælatos . ¶Vel iſte angelus ſignificat eorum
conſiliarios officiales,aduocatos & ſeneſcallos,qui phialã,
i.venenum malorum conſiliorũ,actionum,ſuggeſtionum,
ipſi ſoli,i.ipſis ſolis principibus & prælatis pponant;& tũc
iſto ſol,i.princeps vel prælatus fulgens autentica poteſtate
atque maieſtate & mundana claritate,eorum conſilijs & li
tigationibus cõcitatus,affligit homines ſibi ſubditos ęſtu
& igne.i.ardore rapinę & exactionis,ita quod ipſi quando
que blaſphemant & viliſicant nomen Dei præ triſtitia &
dolore.Iudith.8.Cecidit ſol ſuper caput eius,& mortuus
eſt.¶Vel dic , quod angelus iſte eſt diabolus,qui phia-
lam ſuæ ſuggeſtionis admiſcet ſoli,ideſt ſplendori gloriæ
mundanæ,ideo iſte ſol,i.iſta proſperitas mundi, affligit &
cruciat homines,qui ipſam diligunt igne & ardore cupidi
tatis & eſtu luxuriæ & carnalitatis,& quandoq; cogit eos
nomen Dei per diuerſa vitia blaſphemare. Pſalm.139.In
ignem deijcies eos &c.¶Vel dic quod homines obſtinati,
dato quod a ſole Chriſto affligantur ardore tribulationũ
ipſi tamen non agunt pœnitentiam,ſed Deum blaſpheman
tes potius in peccatis obdurantur.Iob.41.Cor eius indu-
rabitur quaſi lapis.ca.16.¶Quintus angelus effudit phialã
ſuper ſedem beſtiæ,& factum eſt regnum eius tenebroſum
& manducauerat linguas ſuas præ dolore,& blaſphemaue
rat Deum cæli præ doloribus & vulneribus ſuis & non ege
runt pœniam ex operibus ſuis.¶Beſtia eſt crudelis princeps
vel prælatus,qui diſſipat terram ſuam.Et beſtia ſecundum
Iſydorum dicitur quaſi vaſtia a vaſtando.Sedes ipſius eſt
iudex vel ballius ſui,vel ipſorum poteſtas iudiciaria.Ange
lus igitur,i.diabolus effundit quandoque phialam auaritię
acceptioniſque perſonarum ſuper ſedem beſtiæ.i.ſuper il-
los qui regnat iuriſdictionem principis vel prælati,& ſup
iudices & ballinos,& tunc totum regnum,i.tota patria fit C
turbata & tenebroſa,quia ſicut dicitur in prouerb.28.Re
gnantibus impijs,ruinæ hominum.Nam tot dolores & vul
nera,rapinę & uerbera pauperibus ſubditis inferuntur,q̄d
ipſi cogunt per triſticia linguas & labia ſua maſticare,& cõ
tra Deum cæli murmurando & blaſphemando deſperate,
& ſine pœnitentia contra Deum murmurare.Vñ in prou.
29.Cum impij ſumpſerint principatum , gemit populus.
¶Vel dic quod angelus eſt hæreticus,cuius phiala eſt cor-
rupta & uenenoſa doctrina , quam vt effudit ſuper ſedem
beſtiæ,i.ſuper illos qui ſedent in prælatione,& iudicaturi
huius mundi ſtatum,totum regnum & omnes ſubditi fiũt
obſcuri & tenebroſi per ignorantiam & errorem.Et ideo
ſæpe accidit,quod prę deſperatione, iſti ſi rodent contra
Deum linguis ſuis & dentibus blaſphemando,non curant
amplius pœnitere.Vnde dicitur.Apocalip.2.Dedit ei do
minus locum pœnitentię,& ipſa non vult pœnitere a for-
nicatione ſua.¶Vel dic quod ſedes eſt iudex vel prælatus,
in quem p certo cum angelus,ideſt adulator effudit phia-
lam adulationis ſuę,ſtatim fit totum regnum uel collegiũ
tenebroſum ſeu turbatum,quia ad uocem adulatorum ma
li prælati & iudices turbant & deſtruunt ſuam terram.Et
ideo homines prę dolore & murmuratione manducant &
deuorant linguas de eo loquendo.¶Vel angelus eſt Chri
ſtus in iudicio,qui phialam ſuę ſententiæ ſuper ſedem,ideſt
ſuper prędidentes in thronis huius ſęculi fulminabit , &
tunc totum regnum beſtiæ,ideſt totum collegium repro-
borum,in cuius beſtia diabolus antichriſtus regnabit, fit
tenebroſum,quia in infernalibus tenebris recludentur,vbi
prę dolore & deſperatione linguas proprias maſticabunt
Deum & ſanctos blaſphemabunt & prę obſtinatione de
malis cõmiſſis nunquam pœnitebunt.c.16.¶Sextus angelus
effundit phialam ſuam in flumine euphratem , & ſiccauit
aquas eius,vt præpararetur uia regibus ab ortu ſolis , &
tunc uidit Iohannes exire de ore draconis,& beſtiæ pſeu-
do prophetæ,tres ſpiritus immundos ad modum ranarum
qui ſunt ſpiritus demoniorum facientes ſigna,& iſti ſpiri-
tus procedunt ad reges totius terræ congregare eos ad p-
lium,ad diem magnum Dei omnipotentis, & congregati
ſunt in monte qui dicitur hermagedon,ideſt mons furum
vel mons globoſus.Et tunc dicitur quod beatus qui uigi-
lat & qui cuſtodit veſtimentum ſuum,ne nudus ambulet,
& uideãt turpitudinem eius.¶Iſte angelus eſt diabolus.eu D
frates frugifer eſt religio,quę ſolebat fruges & fructus bo
norum operum & virtutum facere. Diabolus enim tum
phiala ſuæ tentationis ſiccat hodie a flumine religionis,
aquas eius,ideſt aquam compunctionis & compaſſionis.
Ideo reges qui ſunt ab ortu ſolis,ideſt perfecti uiri, qui in
ortu gratiarum & uirtutum alios regunt,& docent,in prę
lium congregantur,quia vere reges & prælati maiores &
prouecti,qui ſunt in eccleſia vel religione,ſunt hodie præ
liantes adinuicem,i.diſcordes & diuiſi,quia quilibet vult
apparere magis quam ſocius ſuus,ideo quilibet facit ſectã
ſuam,quod totum accidit per ſiccatiõem & defectũ aqua
rum compunctionis & deuotionis.Si enim iſti ſemper du-
rarent,ſemper filij eccleſiæ concordarent,& nunquam di-
ſcreparent.Pſ.104.Abierat in ſicco flumina.Sed quomodo
fit iſta briga ſeu contentio eccleſię?Nam dracones,i.detra
ctores malitioſi,beſtię.n.i.rudes,viles & monſtruoſi pſeu-
do pphetæ,i.hypocritæ ficti & ſuperſtitioſi tales dico mit
tunt hodie de ore ſuo multos ſpiritus immundos.i.multa
verba iniuſta & praua in modum ranarum,quia iſta uerba
videntur eſſe ranæ per clamorem improbę loquacitatis.
Nam malitioſus emittit verbum adulationis,propheta fal
ſus hęreticus vel hypocrita verbum deceptiõis & fictiõis.
Et ſic fit quod iſtę ranæ,i.iſta malorum mala uerba currũt
hodie vſque ad ortum ſolis.i.circunquaque.Et ideo fit q̄d
per verba iſtorum adulatorum,detractorum & ſimpliciũ
hypocritarum,reges terrę,i.multæ bonæ perſonę qui alios
deberent regere,diuiduntur,& pliant,& ſibi inuicẽ publi-
cẽ vel ſecrete aduerſant.Eccl.28.Suſurro & bilinguis ma-
ledictus &c.Et iõ viãs tot tribulationib.beatus eſt q nõ fa
cit,ac tenet ſe de una parte niſi q̄tũ de alia,ſed cuſtodit ve
ſtimenta ſua.i.qui tenet ſe clauſum inuolutũ,ne nudus am
bulet,ideſt ne nude appareat turpitudo ſuarum malarum

A habitatores terræ indigent vino proſtitutionis.i.ſua fallaci ſapientia,diſcretione & aſturia. Hier.51. Calix aureus babylon in manu domini,de vino eius biberunt gentes,& iō commotę ſunt. Et ſequitur quod iſta mulier,i.ſapientes,ſedent & principantur ſuper aquas,ideſt ſuper populos multos,quia aquæ ſuper quas mulier ſedet populi ſunt & trib. & linguæ.infra eodem dicitur,quod iſta mulier principaliter ſedebat ſuper vnam beſtiam coccineam,quia tales ſemper habent vnam beſtiam,i.vnum magiſtrum vel prelatum cui principaliter innituntur,quia principaliter ipſos ſouet & ſuſtinet cui principaliter famulantur,& quem principaliter conſulunt atque regunt. Et pro certo iſta beſtia.i.mali principes & fautores taliū iniquorum, dicuntur coccinei, rubei & inflammati. Dicuntur etiam beſtiæ,quia vere quaſi omnes ſunt beſtiales,luxurioſi, hebetati & ignorantes. Habent etiam plura capita.i.plura caſtra, prædia & homagia,plura etiam cornua & plures balliuos & collaterales ſibi in diuerſis officijs adhærentes,quibus mediantibus multos ſeruos ſuos cornu percutiunt atque lædunt. Zac. 1. Iſta ſunt cornua quæ ventilauerunt iudam. Et talis beſtia.i.tales fautores malorum,ſunt pleni nominibus blaſphemiæ, quia vere iſti habent plura nomina,infamia & blaſphemia plena quia dicuntur luxurioſi,raptores & malorum fautores,ſuperbi & pompoſi &c. Prouer.10. Nomen impiorum putreſcet. Super tales igitur innititur & ſedet mulier.i.fallaces aduocati,quia iſtos iſti domini beſtiales ſuſtinent, & tales ad literam ſunt hodie veſtiti,ornati,ditati,purpura,cocco,auro,lapidibus & margaritis,& cunctis diuitijs precioſis. Pſalm.72. Ecce ipſi peccatores abundantes in ſęculo,obtinuerunt diuitias. Iſti.n.habent vas aureum,i. intellectum ſubtiliſſimum,clarum & ſplēdidum quaſi aurum, ſed illud eſt plenum malo liquore,ideſt immunditia & abominatione fornicationis ſuæ. Hoc eſt dictu immunditia corrupta & venenoſa,ſæculari ſciētia & copia cautelarum,quę eſt abominatio coram Deo,quia ſicut dicit Apoſtolus.1.Corin.3. Sapientia huius mundi ſtultitia eſt apud Deum. Iſti in frōte,ideſt publica facie,via,nomine & apparentia ſua habent ſcriptum vnum commune nomen,quia dicuntur babylon. i.pleni confuſione & peccato,mater fornicationum terræ & abominationum,quia vere ab iſtis magiſtris & aduocatis,quaſi a matribus principalibus prouenerunt mundi fornicationes,abominationes,falſa conſilia,prauę conſuetudines,cautelę & maliciæ,quas iſti ſeminant circunquaque, q̄ omnia ſunt abominatiua apud Deum. Eſa.66. Anima eorū in abominationibus ſuis delectata eſt. Et iſti pro certo ſunt
B ebrij ſanguine martyrum Ieſu. Martyres Ieſu ſunt pauperes, qui in hoc mundo ſuſtinent multa mala. Igitur iſtorum ſanguine,i.ipſorum ſubſtantia tpali ſunt tales ebrij & repleti,quia iſtum continue bibunt & hauriunt per excoriationes,fraudes,malicias & rapinas. Apoſtolus.1.Thel.5. Qui ebrij ſunt,nocte ebrij ſunt. Et maxime apparent ebrij ſine ſenſu,quia communiter in morte deficit talibus ſenſus &c. Pſal.106. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius & omnis ſapientia eorum deuorata eſt. Iſta mulier,i.iſtæ perſonę hodie tanta gloria temporali pollent quod omnes homines admirātur de eorum proſperitatibus. Sed vere doloroſus ſequitur ſibi finis,quia dicitur quod beſtia quæ eos portabat,ideſt mali principes talium fautores de abyſſo venerunt,& tamen in interitum vadunt,de abyſſo.i.de diabolica inſpiratiōe,vel ſimoniaca promotione,vel violentia oppreſſione,fuerunt facti principes vel plati. Iuxta illud Oze.8. Iſti regnauerunt ſed non ex me,principes extiterunt,ſed non per ſpiritum meum,& ideo in interitum mortis æternę neceſſe eſt eos ire. Mulier etiam.i.iniquus iudex,balliu' vel officialis,vel quicunque malus ſapiens,vſurarius ſeu diues,quātum in uita ſua ſe glorificauit, aut in delicijs fuit, tantum traditur ſibi in inferno tormentum & luctus. Vnde dicitur. Ozeæ.4. Gloriam eius in ignominiam mutabo. Nā in vna hora,.i.in puncto mortis corpalis uenient plagæ eius i.æterna damnatio,fames ſine ſaturatione,luctus ſine conſolatione,mors ſine curatione,ignis ſine extinctione. Fuerūt enim in hac vita famelici per auaritiam,lugubres per triſtitiam,mortui per pigritiam,ingrati & inflammati per iracūdiam. Iō merito eis infligitur ppetua fames, luctus mors & ignis. Et hoc quia magnus eſt dominus qui ipſos iudicat & cōdēnat. Vnde dicitur. Eze.14. Quatuor iudicia mea peſſi- C
ma gladium,famem,beſtiam & peſtilentiam, mittā in hieruſalem. ¶ Vel dic ad literam,quod iſta meretrix luxurioſa quę moratur ſuper aquas delitiarum,quæ fornicatur cū regibus,i.cum clericis & religioſis qui habent alios regere,cuius uino,i.cuius fallacitate,quaſi omnes habitatores terræ vel patriæ imbuuntur,& tales ſunt induti auro & purpura,& cęteris præcioſis,ut magis illiciant intuentes,& in frontibus talium pro certo ſcribitur nomen ſuum,quia vere quilibet poteſt legere in fronte.i.in apparentia illarum quod ipſę ſunt babylon.i.dignę confuſione,matres & nutrices fornicationū & abominationum. Vnde Hierem.3. Frons mulieris meretricis facta eſt tibi & noluiſti erubeſcere. Iſta etiam mulier quandoque habet vnam beſtiam quæ portat eam.i.aliquam vetulam maquerellam, quę eſt eius conſiliatrix,quia communiter tale opus non fit niſi mediāte aliquo fautore. Et iſta pro certo eſt plena nominib. blaſphemiæ,quia tales mediatrices habent nomē vile, turpe & infame. Finaliter autem beſtia & mulier.i.meretrix & mediatria uadunt in interitum mortis, & quantum habuerunt hic de gloria & delicijs,tantum habebunt ibi de tormentis. Vnde dicitur.1.Machab.1. Secundum multitudinē gloriæ eius eſt multiplicata ignominia eius. ¶ Vidit Ioannes mulierem ſuper beſtiam equitantem,& illa beſtia habebat decem cornua,ſed dicitur quod illa cornua occiderūt mulierē illā fornicariā,& deſolatā eā fecerunt,& carnes ipſius comederunt,& ipſas ignibus cremauerunt. ¶ Iſta mulier eſt iudex,aduocatus,fornicarius & uariatus,ſed acceptor munerum & perſonarum,qui a beſtia,.i. a malo prælato ſuſtinetur & fouetur. Sed uere accidit qd̄ cornua iſtius beſtiæ.i.filij & ſucceſſores iſtius prælati vel principis ab eo qui oriuntur,odiunt & perſequuntur illā mulierem,i.talē malum patris ſui conſiliarium iuſto Dei iudicio operante, ipſum iuxta ſua demerita punientem,quandoque depauperant & denudant,& faciunt deſolatum,& carnes eius.i.vxores & filios poſt eius deceſſum comedunt per rapinas, & eos comburunt & per diuerſas tribulationes cruciant & affligunt. Sæpe enim accidit quod illos quos patres dixerāt filii perſequuntur,& carnibus ſuæ temporalis ſubſtantię ſatiātur. ¶ Vel dic quod mulier eſt diabolus vel antichriſtus, a quo reges.i.mundi rectores & maiores fornicant & marguntur per peccata,quia iſte eſt qui ſuper aquas mundanæ proſperitatis ſedet & peruertitur. Iſta equitat beſtiam,i.hominem peccatorem beſtialem & carnalem, qui pro certo fit cornutus per ſuperbiam & elationem. Fit etiam habens plura capita per obſtinationem & per ceruicoſitatem. Di- D
citur etiam coccineus per ſanguineam carnalitatem. Iſtū etiam equitat diabolus,& ducit illum per lutum delitiarū & diuitiarum,iuxta arbitrium voluntatis. Iſta enim mulier diabolus vel antichriſtus,habebat in manu ſua poculū aureum,i.ſacram ſcripturam quam ipſe optime exponit. Veruntamen ipſa tunc erit plena immundicia & abominatione,peruerſa & hęretica expoſitione. ¶ Vel poculum eſt diabolica tentatio qua diabolus inebriat peccatores. Ideo dicitur babylon mater fornicationum & abominationum, quia diabolus eſt mater omnium malorum. Iſte tamen & beſtię ſuę,i.peccatori ſibi obediēti dabitur interitus,fames ignis & luctus. Iob.20. Luet quæ fecit nec reſtituetur.

Capitulum decimumoctauum. Textus. Et poſt hæc vidi alium Angelum aſcendentem de cælo. Moralitatum. Cap.19.

Vidit Ioannes quēdā angelū deſcendentē de cœlo, habentē claritatē Dei,& terra illuminata eſt a claritate eius. Qui clamauit voce magna. Cecidit cecidit babylō iſta magna,& facta eſt habitatio demoniorū,& oīs ſpūs immundi & uolucris immundæ, & cū ea fornicati ſunt oēs reges terræ,& mercatores de virtute diuitiarū eius,diuites facti ſunt. Et iō cōſuluit alia uox q̄ uenit de cœlo,dicens. Exite de ea popule meus,ne participes ſitis delitiatū eius,& de plagis eius non capiatis, quia peruenerunt ad cœlū pctā eius,& recordatus eſt dūs iniquitatū eius.

E eius.¶ Angelus ſignificat Chriſtum vel perfectos viros ꝓdicatores qui de cælo.i.cæleſti ordinatione peruenerunt. Iſti pleni ſunt claritate,i.lucida diſcretione,vel claritate, i.apparentia. Ideo tota terra,i.tota patria illuſtrabitur claritate ſuorū exemplorum documentorum. Luc.1. Illuminare his qui in tenebris & in vmbra mortis ſedēt. Iſti igitur clamat alta voce,quod babylon,id eſt mundus cecidit & corruit a ſtatu & rectitudine veritatis & facta eſt hodie habitatio dæmoniorum,ideſt crudelium auarorum & raptorum,ſpiritus immundi,ideſt immundorum,luxurioſorum,& omnis volucris immūdę,i.ſublimium & ſuperborū,quia ſicut dī.1.Io.2. Omne quod eſt in mundo,aut eſt concupiſcētia carnis aut oculorum,aut ſuperbia vitę. Nam reges terrę & mundi principes,qui alios habent regere,vel etiam clerici & religioſi,cum iſta ciuitate,i.cum mundo fornicantur, ſe ei commiſcendo,& de eius negocijs ſe occupando. Mercatores igitꝰ & operarij in illa ciuitate, lucris & delicijs ſunt ditati per auaritiam Et ideo ſequitur cōſilium. Exite de ea, ſ.ipſam contemnendo mentaliter,vel religionem intrando corporaliter,& ne ſitis participes in eius vitijs, ne plagis ipſiꝰ & damnationibus pereatis, quia peccata eius ad cælū ante dominum aſcenderunt,ita quod neceſſe habet Deus recordari iniquitates eius,& has rigore iuſtitiæ vindicare &c.¶ Erat quędam mulier meretrix & circundata auro & lapidibus precioſis,& diuitijs infinitis, cum qua ipſi reges terrę fornicabantur & de cuius diuitijs negociatores terræ ditabantur,quę tanta gloria pollebat quod ipſa dicere videbatur. Sedeo vt regina,& vidua non ſum,& luctum non videbo. Sed dicitur,quod quantum ſe glorificauit & in delicijs fuit tantum detur ei tormentum & luctus. Nam vna hora venerūt iſtę plagæ,luctꝰ,mors,fames & ignis, & igne eſt ſuccenſa Et dicitur ibi quod reges qui cum ea fornicati ſunt,& mercatores qui ex ea ſunt ditati planxerūt & doluerunt de longe cum fleterunt, præ timore videntes fumum incendij eius & dixerunt. Ve ve,ciuitas illa magna quę amicta erat purpura & byſſo,& cocco,deaurata auro & lapide precioſo & margaritis,quoniam in vna hora deſtitutę ſunt tantę diuitiæ ¶ Mulier iſta vel ciuitas ſignificat eccleſiam vel religionem,quæ dicitur mulier quaſi mollis aer. Iſta debet eſſe mollis per benignitatem,aer etiam per conſcientiæ puritatem. Dicitur ciuitas quaſi ciuium vnitas per concordiam. Iſta dudum amicta erat biſſo,i. caſtitatis puritate. Purpura,ideſt martyrij ſiue conſtantiæ ſtabilitate.

F Cocco,i.ardenti charitate. Auro,i.ſapientiæ claritate. Argento,i.eloquentię venuſtate. Margaritis,i. ſanctorum virorum & bonorum multiplicitate. Lapide precioſo.i.omnimoda ſanctitate. Ideo tunc poterat dicere. Sedeo vt regina vidua non ſum. Quia vere eccleſia & religio antiquitus ſedebat,quieſcebat,regnabat & principabatur, & hoc quia vidua tunc non erat,quia tunc erat deſponſata viro ꝓprio ſuo,ſcilicet Deo vel bono prælato,ideo non patiebatur luctum nec deſolationem. Sed quid? Pro certo hodie poteſt dicere eccleſia vel religio illud. Vidua mulier ego ſum,vir meus mortuus eſt,qa viri eccleſię,i.boni plati mortui ſunt, & iō iſta mulier eſt fornicaria,quia reges terrę,ideſt moderni plati cū ea fornicati ſunt,qa nō ſunt ꝓprij viri ſui, quia tot ſunt vitijs intenti,ꝙ digni nō ſunt ei copulari nec coniūgi. Mercatores autem ſunt illi,qui per ſimoniam emunt eccleſię beneficia vt dicentur. Et breuiter ita fuit,quod quātum habuit antiquitus eccleſia de delicijs,honore & gloria,tantum habet hodie de tribulationibus & dolore. Nā hodie venerunt plagę eius,ſ.luctus per recordationem præteritę proſperitatis. Fames penurię & paupertatis,quia hodie auferunt ſibi principes bona temporalia. Mors, quia caret vita gratię & deuotionis. Ignis,i.ardor tribulationis, vel fames auaritię & ambitionis. Et ideo quia eccleſia tanta hodie patitur,reges fornicarij,mali prælati & negociatores & ſimoniace promoti in eccleſia timent hodie videntes eccleſiam ſuccumbere,lugent etiam & contriſtatur, dum deſolationem eccleſiæ contemplantur De longe tamen ſtant quia nullus eſt qui appropinquat ad pugnandum pro eccleſia cōtra principes & tyrannos. Ma.26. Petrus aūt a longe ſequebatur,vt videret finem. Petrus dico,ideſt clericus. Petrus tamen non fuit a longe in menſa in cęna,ſicut nec prelati nec clerici ſunt longe, quando debent capere fructus vel præbendas & cętera. Pſalmiſta.37. Amici mei & proxi- G mi mei de longe ſteterunt. Et alibi. Pſalmus.108. Qui oderunt me expugnabant me gratis. Hodie poteſt dici de eccleſia quod ſequitur. Ve ve,ciuitas illa magna. Ve dico temporaliter quo ad pœnam. Ve dico ſpiritualiter quo ad culpam. Ve dico ciuitas magna, quę byſſo puritatis dudū fuit operta,auro ſapientię,argento eloquentiæ, purpura firmitatis,cocco charitatis,& lapidibus omnimodę ſanctitatis. Et quare ve? quia vere hodie deſtitutę ſunt tantæ diuitię. Iob.20. Diuitias quas deuorauit, euomet & de ventre eius extrahet eas Deus.¶ Vel dic quod illa mulier poteſt ſignificare diuites mundi,qui fulgent auro,lapidibus & diuitijs infinitis,gloria proſperitate etiam corporali,qui quandoque ſpoliant ſe gloria ſua,& veniunt ad magnam paupertatem,famem & luctum,tribulationem, infortunium & tormētū,& tunc reges,i.principes & prælati,q prius ipſos ſuſtinebant & fouebant,& ſe eis cōmiſcebāt ab eis conſilia petēdo vel eos ꝓbitrando,negociatores etiam,i.noti & familiares,qui ab eis & ꝑ eos beneficia diuitias & officia obtinuerunt de longe ſtant,non curantes ab ipſius de ipſo accipi adiutorium facientes. Lugent tamen & deſolantur, & quandoque verba lugubria dicunt, ſed illud eſt totum,quia nullus eſt qui ſibi manum porrigat adiutricē,ſed dicunt. Ve ve ciuitas illa magna. Magnum damnum eſt,in quantum de illo infortunio. Vnde illud Treno.1. Non eſt qui conſoletur eam ex omnibus charis eius. ¶ Dicitur quod mulier meretrix ciuitas babylonica, quando cecidit & corruit,non habuit amplius diuitias quas prius habebat. Vnde dicitur quod ipſa perdidit aurum & argentum lapides,precioſos,margaritas,byſſum,purpuram,coccum,ſericum,lignum,thus,ebur,ferrum,ęs,marmor,cinamomū, aromata,vnguentum, vinum,oleum,triticum ſimilam,copiam,armentorum,ouium,equorum,rhedarum,mancipiorum & pomorum Et breuiter dicitur,quod omnia deſiderabilia ſua receſſerunt ab ipſa,& ipſa ſuccenſa eſt igni,& timuerunt oēs qui nauigabant mare videntes locum incendij eius Cœlum autem & ſancti eius exultauerunt de eius deſtructione,quia ipſos cruciauerat dum durabat. ¶ Illa mulier ſignificat mundi ſapientes & diuites,qui pro certo quando corruūt in inferno per mortem,tunc illi perdunt omnia proſpera, perdunt enim aurum mundanę ſapientię, H argentum eloquentiæ,lapides & margaritas, id eſt copia amicorum. Nā amici carnales nec volunt nec poſſunt eos iuuare. Spirituales,ideſt ſancti qui ſunt in gloria,ipſos contemnunt & abhorrent. Vnde dicitur. Treno.1. Omnes amici eius ſpreuerunt eam,& facti ſunt ei inimici. Item ibi nō erit byſſus puritatis,purpura dignitatis, quę eſt veſtis regū, ſericum honeſtatis de quo ſiunt paramenta,coccus charitatis,lignum thuris,quod eſt imputribile conſtantię & firmitatis,ceſſabit etiam ibi ebur exterioris pulchritudinis, ęs reſonans & impatientis celſitudinis, ferrum crudelitatis, marmor durum longanimitatis,cinamomum & ornamenta populorum,famoſitatis vnguenta,& thus, id eſt ſenſus & ſuauitas laudis & adulationis, vinum & oleum mundanę conſolationis,ſimila & triticum,id eſt abundantia corporalis delectationis,oues & boues,equi,rhedæ, id eſt abūdantia temporalis facultatis. Et breuiter omnia deſideria eorum,quicquid habebant de bonis gratuitis & fortuitis cuncta perdunt. Quia ſicut dicitur. Treno.1. Manum ſuam miſit hoſtis,ideſt Deus per potentiam & ſententiam, qui odio habet omnes pctōres ad omnia deſiderabilia eius,& inimici eius apprehenderunt eam inter anguſtias & plus etiam ipſi ſuccenſi ſunt igne inextinguibili. Cœlum autem & ſancti populi,& tota curia cœleſtis de hoc non triſtatur,ſed lætatur,quia diuinam ſententiam approbant, de rigore iuſtitiæ Deum laudant,& maxime lætantur de damnatione eorum qui ſe & alios dum viuerent cruciabant. Vnde in libro. Sapient.5. Stabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt & cætera. Ideo vere nos qui nauigamus per hoc mare magnum,debemus timere locum incendij illius, ſcilicet damnationem illorum ſuum,ideſt inſpectionem ſuorum horribilium tormentorum,& cauere ne in ſimile periculum incidamus. Prouerb.19. Quia peſtilente flagellato, ſapientior erit prouidus. Sapient.5. Videntes igitur turbabuntur timore horribili.

Aribili. ¶ Vel expone de eccleſia quæ videtur hodie quaſi
damnata, & quaſi corruiſſe, & omnibus ſupradicta vide-
tur carere & cætera. ¶ Vidit Ioannes angelum unum qui ha
bebat vnum lapidem molarem, & miſit in mare dicens.
Hoc impetu mittetur babylon illa magna ciuitas, & vltra
non inuenietur, & vox citharedorum & muſicorum non
erit in ea, & vox molę & vox ſponſi & ſponſæ non audie-
tur amplius, lux lucernæ non lucebit in ea. ¶ Sic vere quan
do angelus Chriſtus proiecerit peccatores amaros lapi-
dem maiorem, ideſt duram ſententiam & pondus æternæ
damnationis, quę ipſos in inferno molet & conteret in
tormentis, ſcilicet in die iudicij mittet, & tunc dicitur ful-
minata ſententia, babylon, id eſt reproborum congrega-
tio impetuoſe & cito mittetur in infernum, vbi non erit
vox citharę, ideſt lætitia alicuius canoris & vox molę, id
eſt panis delicatus, ſcilicet delectamentum alicuius ſapo-
ris, nec uox ſponſi, ideſt coniunctio alicuius amoris, nec
lux lucernæ, ideſt limpitudo alicuius ſplendoris, quia aufe
retur ab impijs lux ſua. Iob. 38.

Capitlum decimum nonum. Textus. Poſt hæc audiui quaſi vocem magnam tubarum multarum. Moralitatum. Cap. 10.

DAmnata muliere meretrice, facta eſt in cœlo læti-
tia magna, & quatuor animalia & vigintiquatuor
ſeniores dixerunt Alleluia. Et audita eſt vox quaſi
aquarum multarum & tonitruorum dicentium al
leluia. Et hoc quia iudicauit Deus de muliere meretrice
magna quæ corrupit terram & vindicauit ſanguinem ſer-
uorum ſuorum de manibus ſuis. Et dicitur, quod laudem
dicebant Deo puſilli & magni quia regnabit Deus noſter
in perpetuum, & venerunt nuptię, & vxor agni parauit ſe,
& datum eſt ei vt cooperiat ſe byſſo candido & ſplendi-
do, quæ ſunt iuſtificationes, & proclamatum eſt ſcriptum
æditum illud ſcilicet, beati qui ad cœnam nuptiarum agni
vocati ſunt. ¶ Sic uere quando mulier meretrix, ideſt con-
B gregatio reproborum erit damnata & iudicata in iudicio,
tunc animalia quatuor, ideſt euangeliſtę, ſeniores, ideſt p-
phetæ & patriarchæ erunt in magna lętitia & conſolatio-
ne. Tunc enim omnes beati alia voce dicent, alleluia, &
puſilli & magni laudabunt dominum, & Deus ſimiliter re
gnabit cum eis in æternum. Vnde Eſa. 51. Gaudium inueni
tur in ea, gratiarum actio & uox laudis. Ipſi enim beati
gaudebunt de iuſtitię impletione, de malorum damnatio
ne, & de ſua ſaluatione, & ſanguinis cruciatu, & pœna bo
norum vindicatione. Tunc enim erunt nuptiæ agni, i. con-
ſolatio & feſtiuitas ſempiterna, vbi agni vxor, ideſt eccle-
ſia militans, tunc triumphans erit parata & ornata doti-
bus animę & corporis, & operta byſſo ſplendido, id eſt
æternę gloria charitate, & candore puritatis iuſtitię & ſan
ctitatis, & tunc uerum erit decretum Dei, quod beati erũt
qui ad cęnam agni uocati ſunt, Lu. 14. quia beatus eſt ho-
mo qui manducabit panem in regno Dei. ¶ Vidit Ioannes
cœlum apertum, et ecce equus albus & qui ſedebat ſuper
eum, vocabatur fidelis & verax, & cum iuſtitia iudicabat
& pugnabat, & oculi eius ſicut flamma ignis, & in capite
eius multa diademata, habens nomen ſcriptum quod ne-
mo nouit niſi ipſe. ¶ Et veſtitus erat veſte ſanguine aſper
ſa, & vocabatur nomen eius verbũ Dei, & exercitus qui
in cœlo ſunt, ſequebantur eum in equis albis veſtiti
byſſo albo & mundo, & in ore eius gladius ex vtra
que parte acutus, & in ipſo percutiebat gentes, & re-
gebat eos in virga ferrea, & habebat ſcriptum in fęmore
ſuo. Rex regum dominus dominantium. Et iſte appreben-
dit vtranque beſtiam, & miſit eam in ſtagnum ignis & ſul-
phuris. ¶ Iſte ſignificat virum perfectum & bonum præ-
latum, principem ſeu regem. Ille enim debet habere
equum album, ideſt corpus mundum & immaculatum ac
caſtum. Equus enim corpus ſignificat. Vnde Eſai. 31.
Equi eorum caro, & non ſpiritus. Ille debet eſſe fide-
lis in commiſſis, verax in promiſſis, iuſtus in iudicandis, C
fortis in dimicando contra malos & aduerſarios eccleſię,
& contra diabolum reſiſtendo. Pſalmiſt. 57. Iuſte iudicate
filij hominum. Oculi eius, ideſt intellectus & mens, de-
bent eſſe ſicut flamma ignis per clariſſimam diſcretionem
In capite autẽ, i. in mente debet habere multa diademata, i.
multimodã virtutẽ & perfectionẽ, quib. aĩa eius debet eſſe
coronata & ornata, quia in capite eius debet eſſe corona ſtel
larũ duodecim ſupra .. ta. nomen iſtius, i. ſua perfectio, ſua
fama, ſua bonitas debet eſſe tñmõ ſibi nota, quia nõ debet
alijs propalare, nec pfectionẽ ſuam per iactantiam & hy-
pocriſim declarare. ſufficit enim ſibi quod ſolus ſciat. Vn-
de in Prouerb. 25. Secretum extraneo non reueles. Et Eſa.
24. Secretum meum mihi. Veſtis enim, ideſt exterior ap-
parentia debet eſſe aſperſa ſanguine, quia uere ſanguis &
pœnalitas & paſſio Chriſti debet in conuerſatione cuiuſ-
libet relucere per pænitentiam, & macerationem, & paſ-
ſionis compaſſionem, uel ſanguis, id eſt pœna labor, &
miſeria aliorum, debet per compaſſionem ipſum tingere
& eius affectum doloribus colorare. Vnde Eſai. 63. Aſper
ſus eſt ſanguis eorum ſuper veſtimenta mea. Etiam iſte de
bet habere uerbum Dei per ſcripturæ prædicationem,
quia ſicut uerbũ declarat mentẽ, ſic iſte pdicãdo debet mẽtẽ,
& uolũtatẽ cuiuslibet declarare. Et ſi talis fuerit, tõnabile
eſt quod exercitus cœli, id eſt collegiũ, cõuentus, villę, patriæ
ſibi ſubiectæ, ſequantur eum per obedientiã & imitationẽ
& cæteræ perſonæ infirmæ & imperfectæ, & maxime ſub
diti ſui, qui ſi prælatus talis fuerit, ſequantur eum in equis
albis, ideſt in corporibus puris & mundis eum imitando
& obediendo. Vnde dicitur. Apocalip. 14. Hi ſequuntur
agnum quocunque ierit. Iſte igitur debet habere gladium
in ore, ideſt auctoritatem verborum & ſententiam iudi-
ciariam bis acutam, ſcilicet vnam ad ſeuere puniendum
obſtinatos, aliam ad benigne caſtigandum pœnitentes.
¶ Vel gladius biceps eſt vtrunque teſtamentum quem prę
latus debet habere, & ideo talis debet percutere & regere
ferrea virga, id eſt dura correctione ferire gentes & im-
pios ſine lege uiuentes. Vnde ipſe debet calcare torcular
vini furoris domini, hoc eſt dictu, quod ipſe debet eſſe mi
niſter & executor furoris, id eſt diuinæ iuſtitię contra ma
los. Vnde Eſai. 63. Torcular calcaui ſolus & cætera. ¶ Vel
dic quod iſte eſt Chriſtus, cuius equus, ideſt beata uirgo
vel propria caro fuit alba & immaculata, ueſtis eius, ideſt D
humanitas, fuit ſanguine madidata, exercitus cœli, ideſt
angeli & chriſtiani ſequuntur eum honorando vel obe-
diendo. Vel exercitus, ideſt iudæi & gentiles fidem eius
credendo, in equis albis, ideſt innocentiam baptiſmalem
acquirendo. Ille habet gladium, ideſt duram & bicipi-
tem ſententiam, ſcilicet corpus & animam condem-
nando, & ipſe calcat & percutit gentes & impios ſine le-
ge viuentes, patris iudicium exequendo, & ille eſt fide-
lis, verax & iuſtus & verbum Dei, cuius nomen nullus
proprie ſcit, niſi ipſe qui habet diademata, ideſt dignita-
tes infinitas, & eſt rex regum & cętera. ¶ Loquente ergo
quodam angelo Ioanni: Ioannes voluit ipſum pronus in
terra adorare, ſed Dixit ei angelus. Vide ne feceris. Con-
ſeruus enim tuus ſum & fratrum tuorum & cætera. Di
citur autem in Geneſ. 18. quod Abraam videns tres an
gelos adorauit & cętera. ¶ In hoc attende nobilitatem
humanæ conditionis. Nam angelus videns naturam ho-
manam deificatam uerbi incarnatione, etiam ex hoc to
tam naturę nobilitatem timuit, noluitque ab homi-
ne adorari, & tamen ante Chriſti aduentum permittere
videbatur, ſicut in Abraam eſt oſtenſum, quando tres ange
los adorare uoluit, quod ipſi permiſerunt. ¶ Vidit Io-
annes quendam angelum ſtantem in ſole qui uoce magna
clamabat cunctis auibus uolantibus per medium cœ-
li, quod congregarentur ad cœnam agni Dei, ut mandu-
carent carnes tribunorum fortium equorum, & ſeden
tium in ipſis, & carnes omnium ſeruorum, puſillorum
& magnorum. ¶ Iſte angelus eſt Chriſtus, qui in ſole
ſtat, ideſt in ſplendore gloriæ æternæ in qua veniens
ad iudicium, apparebit facies eius ſicut Sol lucet in
virtute ſua. Iſte enim in iudicio clamabit, & aduo-
cabit volucres cœli, ideſt dæmones vt ibi conue-

B niant ad cenam Dei, i. ad diem iudicij, vbi carnes quæ latẽt in veſte, i. animas quæ latent ſub corpore fortium & tribunorum, i. impiorum principum & ſuperiorum, equorum, i. mulierum corruptarum, ſuorum ſeſſorum luxurioſorum ſeruorum, i. malorum religioſorum, magiſtrorum, i. diuitum auarorum, puſillorum i. malorum pauperum & minorum, perpetuo crucient & manducent. Vnde Deut. 32. Dentes beſtiarum mittam in eos, & deuorabunt eos aues morſu amariſſimo. Dentes enim & morſus auium ſignificant immanitatem diabolicę crudelitatis, quæ damnatos lacerabit. ¶ Vel dic q̃ Angelus qui ſedebat in ſole, i. in mũdanæ gloriæ ſplendore, eſt magnus princeps vel prælatus, impius tamen. & pauper qui ſemper ſecum vult habere aues quæ volant per cœlum, i. viros ſuperbos, crudeles & raptores, tales faciunt de domo & familia ſua, & tales malos & iniquos faciunt ſecum conuenire ad cœnas, feſta, conuiuia & ſolatia domus ſuæ. Sed quid? Certe vt ipſi comedant rapiant, excorient atque vaſtent carnes. i. vaſtent temporales ſubſtantias illorum de terra ſua, magnorum, puſillorũ, ſeruorum tribunorum, i. ſubditorum, vaſallorum & fortiũ, i. diuitum agricolarum, qui ex fortitudine laborum habẽt illud quod habent. Et breuiter tales iniqui raptores & ſuperbi non tenentur in officio principum & magiſtrorum, niſi vt diuitias & munera extorqueant pro magiſtris, ſicut nec falco mittitur niſi ratione prædę quam procurat magiſtro ſuo. Vnde dicitur. Gen. 25. Iſaac diligebat Eſau, eo q̃ de venatione eius veſcebatur. ¶ Vidit Ioannes beſtiam, & reges terræ & exercitus eorum congregatos ad faciendum bellum cum illo qui ſedebat in equo albo, & exercitu eius, & apprehenſa eſt beſtia & pſeudo propheta qui ſeducebat eos qui acceperant caracterem beſtiæ, & adorauerunt imaginem eius, & miſſi ſunt in ſtagnum ignis ardentis, & ſulphuris, & ceterę occiſi ſunt gladio qui ex ſedentis ore ꝓcedit, & omnes aues ſaturatę ſunt carnibus eorum. ¶ Iſta beſtia eſt diabolus. Reges terræ & exercitus eorũ familiares iudicea, qui mundum regunt & ibi regnant. Et iſti igitur pugnant & contradicunt contra ſedentem in equo albo, id eſt in corpore mundo habitat & moratur. Et cũ exercitu eius, id eſt contra illos qui ſunt boni & iuſti, quia bonum eſt contra malum, & contra vitam mors & contra virum iuſtum peccator. Sed finaliter vere in morte vel in iudicio, beſtia & ſui reges & exercitus. i. diabolus & mundi

F diuites cum ſuis imitatoribus apprehendentur, & in ſtagno ignis, hoc eſt in abũdantia infernalium tormentorũ, vbi eſt ardor & ignis inextinguibilis, ſulphur & fetor intolerabilis mittentur, & gladio ſuæ diuinæ ſententiæ ferientur, & ab auibus cœli, i. a demonibus vorabuntur, vel ab auibus, i. ab angelis Dei ſententiæ executoribus damnabuntur, & maxime pſeudo prophetæ, & illi qui beſtiam id eſt diabolum faciunt adorari, ſcilicet illi qui alios incitant ad peccatum. Quia ſicut dicit apoſtolus Ro. 1. Non ſolũ qui talia agunt digni ſunt morte, ſed etiam hi qui eis talia cõſentiunt ¶ Vel dic q̃ beſtia eſt Antichriſtus. Propheta ſignificat ſuos apoſtolos Reges & exercitus ſunt ſui ſequaces, & eum recinientes, qui omnes igne & ſulphure. ardore, fetore & gladio, id eſt diuinæ ſententiæ rigorę damnabuntur, & auibus i. demonibus deuorandi perpetuo exponentur.

Capitulum vigeſimum. Textus. Et vidi angelum deſcendentem de cœlo habentem clauem abyſſi. Morali. Cap. 21.

VIdit Ioannes quendam angelum deſcendentẽ de cœlo habentem clauem abyſſi, & habebat cathenam magnam in manu ſua, & apprehendit draconem ſerpentem antiquum qui eſt diabolus, & ligauit eum in carcere per mille annos, & ſignauit ſuper illum ne ſeducat amplius gentes, & poſt oportet ipſum modicũ ſolui, qui videbunt ſedes, & ſedebunt ſuper eas & iudiciũ datum eſt illis. ¶ Serpens ille fraudulentus eſt vſurarius vel aduocatus, vel aliquis auarus & diues, qui eſt ſerpentinus tortuoſus, malicioſus, venenoſus diabolus, & ſathanas, id eſt aduerſarius omnibus tribubus & vicinis, quia manus

G eius contra omnes & cęt. Gen. 16. Qui etiã bene dr̃ antiquus quia tales longui vt communiter diu viuunt. Angelus teſtamenti Chriſtus de cœlo deſcendet ad iudicium in valle Ioſaphat & pro certo habebit clauẽ abyſſi, i. poteſtatem claudendi & aperiendi infernum, qui dicitur abyſſus, i. ſine byſſo, i. ſine candore lucis & claritatis. Illud enim claudit bonis, & aperit malis. Vnde dicitur. Apo. 1. Habebit clauem mortis, & inferni. Et alibi. Apo. 3. Qui claudit & nemo aperit &c. Iſte enim habet cathenam, i. poteſtatem ligandi & incarcerandi, & æternis vinculis condemnandi. Iſte finaliter apprehendet iſtos dracones & ſerpentes, i. iſtos auaros inflammatos, tortuoſos & malicioſos pauperum aduerſarios & nociuos, ligabitque in carcere infernali per mille annos, i. per tempora longiora vſque ad iudicium, & ſignabit ſuper eos ſigillum, ſ. æternæ damnationis ſuper ipſos concludet, quod nullus poterit aperire. Et hoc quidem faciet Deus, vt non ſeducant amplius pauperes & vicinos, quos ſuis falſis cõſilijs, fraudibus, malicijs vſuris & rapinis dum viuerent ſeducebant. Vnde Eſaiæ. 14. Heu cecidiſti qui vulnerabas gentes, vt dicitur in Pſa. 124. quod non relinquet Deus virgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum &c. Quãdo tamen iudicium venit, i. ſedes & throni poſiti fuerint, tunc tales modico tempore ſoluentur, & dum corpus reſumpſerint, & iudex iudicauerit, tunc ſtatim in corpore & anima tales iterum ad ſupplicium rapientur, & in æternis tenebris includentur. Iob. 12. Si incluſerit, nemo eſt q̃ aperiat. ¶ Vel dic q̃ quando Chriſtus deſcendit de cœlo per incarnationem, tunc attulit ſecum clauem & catenam. i. poteſtatem includendi & ligandi demonem & draconem antiquũ id eſt luciferum. Quod etiam in ſua paſſione fecit, vt non ſeducat homines ſicut prius. Iſte tamen iterum ſoluetur. ſ. tempore antichriſti ſecundum aliquos, ſed illud erit modicum. ſ. per tempus & tempora & dimidium temporis, & tunc vſque ad iudicium durabit, ſed ſtatim facto iudicio, ꝑpetuo erit clauſus. ¶ Dicitur hic q̃ poſtquam ſedes poſitæ fuerit, & iudicium factum fuerit, illi qui decollati ſunt per teſtimonium Ieſu, & qui non adorauerunt beſtiam, nec receperunt imaginem eius, vel eius characterem in frontibus ſuis & in manibus regnabunt cum Chriſto per mille annos. ¶ Sic vere facto iudicio decollati propter Ieſum. i. Martyres qui non adorant beſtiam, i. qui non obediunt carni proprię. i. virgines & continentes, qui imaginem mundanæ proſperitatis, nec characterem diabolicæ ſuggeſtionis recipiunt, vt omnes ſancti confeſſores, omnes tales pro certo cum Chriſto ſunt regnaturi. ¶ Dum conſummati fuerint

H mille anni, ſoluetur Sathanas de carcere ſuo, & exibit & ſeducet gentes quæ ſunt ſuper quattuor angulos terræ, gog & magog, & congregabit eos in prælium, & aſcendet ſuper altitudinem terræ, & circuibunt caſtra ſanctorum, & ciuitatem dilectam, & deſcendet ignis de cœlo & deuorabit eos, ſeductor autem eorum beſtia miſſus eſt in ſtagnum ignis & ſulphuris, die ac nocte cruciandus. ¶ Gog & magog qui ſunt duo montes, vel ſecundum aliquos duo caſtra in Syria orientali vltra montes rifeos, ſignificant duos ſtatus. ſ. clerum & religionem, & qui ſunt ſuper angulos terrę, ſignificant terrenos, cupidos & auaros, qui terrenis operibus ſemper vacant. Sathanas qui quandoque exijt de inferno, & venit tentare fideles, ille dico exit hodie, & ſeducit illos qui ſunt ſuper angulos quattuor terræ gog & magog. i. illos qui in mundo & in clauſtro habitant & illi qui inhiant per ambitionem & auariciam diuitijs temporalibus & terrenis, nam tales faciliter congregantur ad præliũ, quia faciliter propter temporalia ſurgunt prælia, lites, iurgia, diſcordiæ & appellationes. Nam tales hodie auari qui ſunt quaſi innumerabiles intelliguntur aſcendere ſuper terræ altitudinem. i. ſuper alta officia dignitates, beneficia clauſtralia vel ſecularia. Iſti inuadunt caſtra ſanctorum. i. bona ſimplicium & pauperum, & ſanctorum iuſtorum. Ciuitatem etiam dilectam & ſanctam religionem eccleſiam & aliorum ſtatus circumeunt & conturbant, ipſum concludere volentes verbis & iniurijs bonos grauant. Pſalm. 58. Famem patientur vt canes, & circuibunt ciuitatem. Sed vere finaliter ignis æternus infligetur eis de cœlo, id eſt a cœleſti ſententia & diuina, & deceptor

eorum.

A eorum, id eſt diabolus, in ſtagno ignis cum beſtia, id eſt cum peccatoribus ponetur, dire perpetuo cruciandus. ¶ Vel dic quòd ſathanas & aduerſarius eſt bilinguis verborum relator, quo ſeducente & obloquente, tam in gog quam in magog, id eſt in mundo & religione multi inuicem præliantur detrahunt & loquuntur. Iſti caſtra ſanctorum, id eſt ſtatus bonorum circuneunt, & explorando inſidiantur, & ciuitatem religionis & eccleſiæ detractione lacerant & prædantur. Sed vere finaliter ſuper tales rebelles, detractores, litigioſos, & ſuper ſathanam, id eſt ſuper huius relatorem, ignis, id eſt æterna damnatio de cœlo veniet, & eos dominus damnabit, & æternis incendijs fulminabit. Vnde Lucæ. 12. Ignem veni mittere in terram. ¶ Vel dic quòd talis ſathanas ſignificat malitioſos baltuos, qui non ceſſant contra eccleſiam principes concitare, quapropter iuſtum eſt eos in inferno igne interire. ¶ Vel dic quòd illi qui in clauſtro vel religione vocāt circa temporalia negocia, faciliter præliantur per diſcordiam, & igniunt per auariciam, terram volunt aſcendere per ambitionem, caſtra circuneunt per ſui oſtentationem &c. ¶ Vidit Ioannes thronum candidum & magnum, & ſedentem ſuper eum, à cuius conſpectu fugit cœlum & terra, & tunc mare mors & infernus dederunt mortuos ſuos. Et ſteterunt mortui, puſilli & magni in conſpectu throni, & libri aperti ſunt, & iudicati ſunt ſecundum ea quæ ſcripta erant in libris, & ſecundum opera eorumdem, & apertus eſt alius liber qui erat liber vitæ, & qui non eſt inuentus in libro vitæ ſcriptus, miſſus eſt in ſtagnum ignis & ſulphuris. ¶ Thronus iſte ſignificat celſitudinem maieſtatis, in qua Chriſtus ſedebit quando in iudicio apparebit. Ita enim magnifice veniet, quod à conſpectu ſuo Cœlum & terra fugient, inquantum a ſtatu & forma priſtina mutabuntur, & trāſibunt ad ſpeciem pulchriorem. Et tunc mare, infernus, mors & terra dabunt mortuos ſuos, quia reſurgent mortui vbicumque fuerint, & ſtabunt in valle Ioſaphat in conſpectu throni, id eſt in conſpectu iudicis noſtri Chriſti. Vnde Apoſtolus 2. Cor. 5. Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti. Et tunc libri, id eſt ſingulorum conſcientiæ aperientur, ita quòd alter in alterius conſcientia intuebitur quicquid boni aut mali fecerit in hac vita, & quicquid alij fecerunt dū viuerent, & ſic ſecundum huiuſmodi ſcripturam, id eſt opera ſiue merita vel demerita, recipient iudicium vniuerſi. Liber etiam vitæ, id eſt ſecretum mentis diuinæ tunc erit

B apertus. Et qui per prædeſtinationem & acceptionem ibi ſcriptus non fuerit ab æterno neceſſe habebit dānari, & in ſtagno, id eſt in abundantia ignis perpetuis incendijs aſſignari. Vnde Exodi. 32. Qui peccauerit in me delebo illum de libro meo quem ſcripſi &c. ¶ Vel dic quòd a conſpectu iudicis, id eſt a conſideratione iudicij, mors, id eſt fœtidus, immundus & luxurioſus, mare, id eſt tumens & fluctuoſus ſuperbus, infernus, id eſt inſatiabilis auarus, debent dare, vomere, & confiteri mortuos ſuos .ſ. vitia & peccata, & libros conſcientiarum aperire, & a ſacerdote iudicari, & pœnam condeſcendentem ſubire, alioquin in libro vitæ .ſ. æternæ gloriæ non ſcribentur, & ſic igne perpetuo cremabuntur. ¶ Vel dic quòd quando iudex habet ante thronum ſuos mortuos .ſ. ſuas perſonas accuſatas, tunc vere debet facere quòd libri aperiantur, & quòd ſingulorum merita eluceſcant, & ſecundum ea debet eas iudicare. Veruntamen quicquid apparet in libris, id eſt in libellis & accuſationibus ſeu proceſſibus ſingulorum ipſe tamen a parte ſua ſemper debet habere librum vitæ, id eſt conſcientiam bene regulatam, æquitatem & myſterium cum pietate & clementia moderatam, vt ſic ſecūdum merita iudicet æqualiter. Et nota iſtum iudicem quod cœlum & terra fugit a conſpectu eius, quia vere totus mundus ſolet tremere in conſpectu iudicis in iuſtitia iudicātis. Iudex .n. debet eſſe rigidus & auſterus in apparentia, mitis & benignus in conſcientia. ¶ Vel dic quòd liber eſt voluntas & amor iudicis in quo omnis iudicandus qui ſcriptus non fuerit per acceptionem & recommendationem & munerum præſentationem, vel alias vere neceſſe habet mitti in ignem & tribulationem, ſine remedio condemnari; quia ſi quis non dederit more eorum quippiam, ſuſcitaui ſuper eum prælium.

Capitulum vigeſimumprimum. textus. Et vidi cœlum nouum & terram nouam. Primum enim cœlum. Moralitatum. Capitulum. 22. C

VIdi inquit Iohannes, cœlum nouum & terram nouam. Primum enim cœlum & prima terra abijt & mare non eſt. ¶ Cœlum altum ſignificat ſuperiores, terra infima, ſubditos & inferiores. Cælum ſtellatum ſignificat eccleſiam vel religionem, vbi ſtellæ .i. claræ, honeſtæ & diſcretæ perſonæ debent lucere per doctrinam & exempla. Terra autem ſignificat ſæculares. Cœlum igitur & terra ſunt hodie noua, quia omnes mundi ſtatus ſunt hodie innouati, & a bonis primis conſuetudinibus immutati, quia vere moderni ſtatus non videntur eſſe illi qui primi. Primum enim cœlum & terra abijt, ſed pro certo, mare iam non eſt. Eſt enim ibi facta talis mutatio .i. amaritudo pœnitentiæ iam ceſſauit in ſæculo & in clauſtro. Pſa. 113. Quid eſt tibi mare quod fugiſti &c. Nunc enim mare .i. pœnitentia, Iordanis .i. deuotio, fugerunt & defecerunt. ¶ Iohannes ſublatus in ſpiritu in montem magnum & altum, vidit quandam nouam & nobilem ciuitatem, ornatā cum omni lapide præcioſo, ita menſuratam, quòd longitudo, latitudo & altitudo erant æquales, & erat ciuitas aurum mundum, Deus erat lucerna, & templum eius in ea nō erat, nec Sol nec Luna illi lucebant, quia lucerna eius eſt agnus & portæ eius non claudebantur die ac nocte, nihil coinquinatum intrabit in illam. ¶ Ciuitas iſta moraliter eſt vir perfectus vel beata virgo. Illa videlicet in monte alto, i. in eminentia ſanctitatis, ornata eſt omni lapide præcioſo, i. cum gratia & virtute. Vnde dicitur. Eze 8. Omnis lapis præcioſus operimentum tuum. Iſte igitur eſt menſuratus & adæquatus, temperatus & moderatus in tribus diuiſionibus, ſ. longitudine fidei, & in altitudine ſpei, & in latitudine charitatis. Ro. 12. Eſt enim in fide neceſſaria menſura, quia non plus ſapere quam oportet ſapere. In ſpe etiam ne forte ſpes degeneret in præſumptione. Etiam in amore, ne forte exeat terminos ad corruptionem, & ideo tota ciuitas .i. totus homo debet eſſe aurum mundum. Aurum dico, & ideo dico, quòd lucerna eius eſt agnus, quia vere claritas agni, i. ſcientia debet hominem illuminare & illuſtrare per ſpiritualem diſcretionem. Debet habere cor mundum, & ideo nihil coinquinatum, i. nullum vitium debet intrare in eum per ope- D
ra vel conſenſus. Dicitur etiam habere templum ſuum, & nihil adorare, nihil credere niſi Deum. Portæ etiam eius, ſ. voluntas & ſenſus debent eſſe apertæ, ad recipiendum bonam doctrinam & bona exempla. Vnde Zacha. 11. Aperi Libane portas tuas. ¶ Vel dic ad literam, quòd porta debet eſſe aperta omnibus per hoſpitalitatē. Vnde Iob. 13. Foris non manſit peregrinus, hoſpitium meum viatori patuit. Illud maxime habuit beata virgo, quia ſemper eſt aperta ad recipiendum ad miſericordiam peccatores. ¶ Vel dic quòd ciuitas iſta eſt eccleſia vel religio, vbi debet eſſe ciuium vnitas, quæ ſe vera debet eſſe ornata virtutibus, debet eſſe mūda, aurea, menſurata, & diuinis gratijs illuſtrata, cuius templum & lux debet eſſe Deus, quia nullus alterius fidem vel ſapientiam debet recipere. Cuius tamen contrarium faciūt moderni eccleſiaſtici audiendo leges. Semper debet eſſe aperta. Non clauditur enim per terminos huius vitæ, ſed aperta eſt ad recipiendum fidem & pœnitentiam peccatorum. Vnde illud prædictum. Foris non manſit peregrinus &c. Iob. 53. Nullus coinquinatus vel Simoniacus debet intrare in eā, nec ad eius officia promoueri. Sed hodie proh dolor verificatur illud. Tren. 1. Vidi gentes ingreſſas ſanctuarium tuum, de quibus præceperas ne intrarent eccleſiam tuam. Dilata ſi vis ſicut in præcedenti capitulo. ¶ Vel expone de gloria æterna, vbi non intrat aliquis coinquinatus, vbi eſt claritas indefectibilis. ¶ Ciuitas noua hieruſalem quam vidit Iohannes habebat murum magnum & altum, in quo duodecim erant portæ, poſtea quælibet duodecim habuit angulos & nomina duodecim filiorum Iſrael in portis ſingulis erant ſcripta, & erat ciuitas in quadro poſita, & lōgitudo eiꝰ tāta quāta & latitudo, latera eius erant

E æqualia. Hic dicitur etiam ꝙ duodecim portę duodecim Margaritæ, ſingulę portę erant ex ſingulis Margaritis. Illam enim quidam Angelus cum arundine aurea menſurauerat, & in ſuis partibus adęquauerat. ¶ Per iſtam ciuitatē, i. ciuium vnitatem, eccleſiam intelligimus. De quo Pſalmiſta 86. Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei. Murus iſtius ciuitatis ſignificat fidem Chriſti, quæ eſt murus inexpugnabilis ciuitatis. Vnde Lucæ. 22. Ego rogaui pro te vt non deficiat fides tua. Per duodecim portas intelliguntur duodecim Apoſtoli, & quicunque boni prædicatores & prælati, qui pro eo portę dictæ ſunt, quia per eos fideles murum & ambitum ciuitatis, i. fidem eccleſiæ intrauerunt. Vnde Eſa. 26. Aperite portas iuſtitiæ, & ingredietur gens iuſta. Margaritæ etiam quæ ſunt cādidæ, confeſſores dicti ſunt, pro eo ꝙ per caſtimoniam & innocentiam canduerunt, & per ſapientiam ſplenduerunt. Mat. 13. Vnde Chriſtus dici potuit ſimilis homini patri familias, quærenti bonas Margaritas. Per duodecim angulos intelligimus duodecim articulos fidei, quia quælibet porta, i. quilibet Angelus vel bonus prædicator vel prælatus, duodecim angulos habet, i. duodecim articulos fidei credit. Articuli vero fidei anguli dicuntur, pro eo quia in ipſis. ſ. in lapidibus angularibus totius vitæ congeries continetur atque ſuſtinetur. Vnde Ioſue. 4. Elegerunt de medio aluei duodecim lapides duriſſimos. Per duodecim filios Iſrael & per eorum nomina intelligo fidem veteris teſtamenti, & omnium Patriarcharum, quia pro certo & duodecim anguli & duodecim Patriarcharum nomina in portis ſunt, ad denotandum ꝙ duodecim Apoſtoli & duodecim Patriarchæ cum eorum ſequacibus, duodecim articulos fidei crediderunt, ſimulque in eandem fidem & Apoſtoli & Patriarchæ conuenerunt. Ideo tam Apoſtoli quam Patriarchæ duodecim eſſe dicūtur, pro eo ꝙ eadem fides duodecim articulorum ab ipſis creditur & habetur. Vnde in Geneſi. 42. Duodecim fratres vnius patris filij ſumus. Iſta enim ciuitas. ſ. eccleſia, dicitur quadrata per quattuor virtutum cardinalium quadraturam, menſurata per debiti regiminis prælaturam. dicitur adęquata per debitam iuſtitiam & cenſuram, quia pro certo latera ipſius ciuitatis, i. perſonæ, debent inter ſe æqualitatem habere, inquantum proportionabiliter debent in gradu & ſtatu conuenire inuicem. Dico igitur ꝙ ciuitas muro fidei circumcincta per quattuor virtutes quadrata, & ab ipſo Angelo teſtamenti arundine ſuæ occultę diſpoſitionis in ſuis perſonis proportionabiliter adęquata duodecim portas. i. duodecim Apoſtolos cum duodecim

F angulis, i. cum duodecim articulis fidei habuit, in quibus etiam nomina filiorum Iſrael, i. antiquorum patrum fidem continuit, & ſic vtranque fidem noui & veteris teſtamenti ſimul conuenire monſtrauerunt, & ſic etiam Chriſtus eſt paterfamilias, qui profert de theſauro ſuo vetera & noua. Mat. 13. ¶ Vel dic ꝙ iſta ciuitas eſt anima, in qua. ſ. intellectus eſt rex, & voluntas regina, populus potentiæ ſenſitiuæ, quæ murum diuinæ gratiæ & protectionis continent, & duodecim portas, i. duodecim Apoſtolorum doctrinas tenet, duodecim angulos. i. duodecim articulos fidei credit, & nomina duodecim Patriarcharum & ſanctorum patrum nomina & exempla per imitationem oſtendit. Quæ per quattuor virtutes eſt quadrata, per iuſticiam adęquata, per temperantiam debite menſurata. Vnde Eſa. 43. Extendetur ſuper eum menſura. ¶ Vel dic ꝙ Angelus qui mēſurat ciuitatem eſt bonus prælatus qui cum menſura aurea. i. mediante iuſticia & prudentia debet eccleſiam ſibi cōmiſſam & etiam ſubditos menſurare, & quantum proficiant vel deficiant cogitare, vt ſic poſſit eos ſecundum merita in officijs & beneficijs promouere. ¶ Ciuitas noua hieruſalem habebat in ſuis partibus. ſ. orientali, aquilonari, occidentali, auſtrali duodecim portas, quia. ſ. ab oriente erāt tres portæ, ab occidente ſimiliter tres protendebantur, ab auſtrali ſimiliter tres &c. ſic concludebatur portis duodecim &c. ¶ Iſta quæ iam de hieruſalem dicta ſunt myſtice intelligi & aliter poſſunt. Sic enim perfectus homo moraliter habet quattuor portas. i. quattuor Cardinales virtutes, ſ. orientalem quæ eſt pars lucida, & hæc eſt prudentia. Aquilonarem quæ eſt pars conſtricta & ſolida, & hæc eſt fortitudo ſeu conſtantia. Occidentalem quæ eſt pars frigida & humida, hæc eſt temperantia. Meridionalem quæ eſt pars feruida & eſt iuſticia, quia pro certo homo iuſtus ſeu ciuitas animæ vel cordis religio vel eccleſia debet habere prudentiam ad illuminandum tanquam orientem. Fortitudinem ad mala ſuſtinendum tanquam aquilonem. Temperantiā ad proſperis bene vtendum tanquam occidentem. Iuſticia ad mala puniendum tanquam meridionalem partem feruidam & vrentem. Vnde. Eze. 1. Apparuit rota vna ſuper terram habens quattuor facies. i. quattuor virtutes cardinales, ſed quælibet illarum partium ſeu virtutū habet tres portas. i. tres particulares virtutes, quia orientalis prudentia habet portam ſapientiæ per quam intrat notitiam ſuperiorum. Portam ſcientiæ per quam intrat notitiam rerum inferiorum. Portam conſilij per quam intrat notitiā actuū & agibilium exteriorū. Vnde dicitur. 1. Io. 5. Tres ſunt qui teſtimoniū perhibent in cœlo. i. tres ſunt virtutes quæ cœleſti ſubminiſtrant prudentiæ, vt de vtraque prudenti dicatur illud. 2. Reg. 23. Dauid ſedet in cathedra ſapientiſſimus inter eos. Item aquilonaris fortitudo tres ſimiliter habet portas. i. tres alias particulares virtutes, per quas ingreditur ciuitatem mentis, & iſtę ſunt humilitas, ſpes & oratio. Spes enim attendit ad premium. Oratio procurat adiutorium. Humilitas debilitat aduerſarium. Iſtis enim tribus virtutibus roboratur fortitudo mentis & corporis. Et per iſtas tres portas intrat merita domū cordis. 2. Re. 23. Vñ de iſtis tribus partibus fortitudinis poteſt dici illud. Irruperūt tres fortes caſtra philiſtinorum &c. Item occidentalis temperantia habet tres portas. i. tres virtutes theologicas particulares, ſ. timorem, quo temperantur cordis vanitates. Abſtinentiam qua temperantur carnis voluptates, Paupertatem voluntariam, qua temperantur rerum ſuperfluitates. Et ſic pōt dici de temperantia illud quod dicit. Eſa. 40. Quod ipſe apprehendet tribus digitis molem terræ &c. Item meridionalis iuſticia ſimiliter habet tres portas, i. habet tres ſpeciales virtutes, ſ. liberalitatem, quæ premiat bonos, & ſeueritatem, quæ ſententiat malos & peruerſos, equitatē, quę iudicat inter vniuerſos. Vnde. 3. Re. 7. iuſtitia poteſt dici illud atrium maius rotundum quod habebat ordines de lapidibus ſectis. Iuſtitia enim atriū maius dicitur, quia maior & vtilior cæteris virtutibus perhibetur. Dicitur etiam rotunda, quia iſta debet eſſe plena & vera, & nunq̄ per fallacia obliqua, & p diſſimulationem variam anguloſa. Tres et ordines dicuntur habere inquantum tres partes ſuæ ſeu virtutes prædictæ ſemper debent concomitare. Iſte igitur ſunt duodecim partes portę, per quas intrat ad animam H
Spiritus ſanctus & gratiæ & virtutes, quia pro certo p portas prudentiæ intrat Deus ad nos erudiendum. Per portas fortitudinis intrat ad nos roborandum. Per portas tēperantiæ intrat ad nos mundificandum. Per portas iuſtitiæ intrat ad nos iuſtificandum. Vnde Dauid in Pſal. 117. Aperite mihi portas iuſtitiæ. Et de tali triplicitate dicitur illud Eccle. 25. In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo. ¶ Vel dic ꝙ ciuitas eſt eccleſia. Portę duodecim ſignificant fidem, quæ duodecim articulos habet, ſeu iſtę portę in tres diſtinguuntur, pro eo ꝙ in quattuor plagis terrę circunquaque eſt eccleſia ſeu fideles, vt trinitatis myſterium credatur, & fides ipſius teneatur. ¶ Vel dic ꝙ ciuitas eſt homo, qui in oriente pueritiæ, in aquilone adoleſcentiæ, in meridie iuuentutis in occidente ſenectutis, neceſſe eſt ꝙ tres portas habeat, i. ꝙ ſanctæ trinitatis fidem credat, vel tres portas, i. tres virtutes theologicas, ſ. fidem, ſpem, & charitatem habeat. Vel tres portas, i. mundiciam cordis oris & operis gerat, vt dicat illud prædictum. Eccl. 25. In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo. ¶ Noua ciuitas hieruſalem multa duodenaria continebat. Continebat enim duodecim ſtadia, duodecim portas, duodecim angulos, duodecim lapides præcioſos, duodecim nomina Apoſtolorum, duodecim nomina filiorum Iſrael. ¶ Cum dictum ſit ꝙ ciuitas animam ſignificet, ſciendum eſt ꝙ per ſtadia quæ dicuntur a ſtando, intelligitur ſuæ perſeuerantiæ ſtabilitas. Per fundamenta quæ habet, intelligitur virtutum cardinalium firmitas. Per portas eius intelligitur ſacramentorum vtilitas. Per lapides præcioſos intelligitur ſuarum virtutum moralium nobilitas. Per Apoſtolorum nomina, doctrinæ Apoſtolorum auctoritas. Per nomina filiorum Iſrael, ſancto-

rum

A rum patrum & ſuorum exemplorum ſanctitas ſine bonitas. Iſtę ſunt partes ciuitatis moralis, i. animæ, ſine quibus non diceretur neque hieruſalem neque noua, quæ Deus ſpiritualiter continet. Hieruſalem, i. pacifica, & noua, i. grata & placida debet dici. Vnde dicitur. Apo. 21. Vidi ciuitatem ſanctam hieruſalem de cœlo deſcendentem. Sed quid? In omnibus iſtis perfectæ animæ partibus debet numerus duodenarius, per quem fides catholica intelligitur relucere. Numerus duodenarius duodecim fidei articulos ſignificat, quos pro certo in omnibus actibus anima ſancta portat, quia re uera nulla pars ipſius ſufficiens eſſet, niſi ſibi fidei veritas reluceret, quia nec portę ſenſuum, nec fundamẽta virtutum cardinalium, nec lapides præcioſi virtutum moralium, anguli ſacramentorum, nec nomina ſeu doctrina Apoſtolorum nec exempla ſanctorum patrum proficiũt, niſi duodenarius fidei ſemper afuit. Vnde dicit Apoſtolus. Heb. 11. Sine fide impoſſibile eſt placere Deo. ¶ Vel dic quod iſta ciuitas eſt eccleſia, cuius ſtadia quæ ipſum menſurauerũt, fuerunt Angeli, fundamenta fuerũt Patriarchæ. Portę fuerunt Apoſtoli. Anguli fuerunt virtutes. Lapides præcioſi fuerunt virgines & confeſſores. Apoſtoli ſunt prælati & prædicatores. Filij Iſrael ſunt omnes fideles. In iſtis autem omnibus duodenarius, numerus, i. fides catholica reſplenduit, & ipſis fidei veritas ſemper fuit. ¶ Vel dic quod iſte duodenarius numerus eſt nobis ſtadium ad currendum, fundamentum ad ſuſtinendum, porta ad intrandum, angulus ad fortificandum, lapis præcioſus ad nos ditandum: Apoſtolus ad nos docendum, Patriarcha ad nos ſpiritualiter generandum. ¶ Vidit Iohannes ciuitatem nouam, cuius plateæ erant ex auro puriſſimo, perlucidæ tanquam vitrum cuius fundamentum erat ornatum omni lapide præcioſo. Ibi enim nominat duodecim lapides præcioſos, quibus eſt ornatum fundamentum ciuitatis. Primus lapis fuit iaſpis Secundus ſaphirus. Tertius calcedonius, Quartus ſmaragdus. Quintus ſardonius. Sextus ſardius. Septimus cryſolytus. Octauus beryllus. Non⁹ topazius. Decim⁹ cryſopaſſus. Vndecimus hyacinthus. Duodecimus amethyſtus. ¶ Iſta ciuitas eſt animus vel quilibet vir perfectus, cuius plateæ con
B ſcientiæ debent eſſe aureæ per ſanctitatem, ſeu vitreæ ſeu lucidę per ſapientiæ claritatem. Fundamentum enim cordis ſui debet habere duodecim ornamenta, duodecim virtutes figuratas in iſtis duodecim lapidibus præcioſis, vt ſic proprie ſit illud fundamentum ſicut vas auri ſolidum, ornatum omni lapide præcioſo. Eccl. 50. ¶ Eſt igitur primus lapis iaſpis, qui phantaſmata fugat, & incantatoribus reſiſtit, ſedes oculorum purgat & viſum acuit. Hæc eſt fides quæ eſt prima aliarum virtutum, quia ſecundum Apoſtolum. Heb. 11. Sine fide impoſſibile eſt placere Deo, Iſta. n. eſt quæ phãtaſmata, i. demonia fugat, & incantatoribus, i. hæreticis obuiat, oculum cordis, i. viſum diſcretionis acuit atque purgat. Vnde Eſa. 54 Ponam iaſpidem propugnacula tua. ¶ Secundus lapis eſt ſaphirus, qui cœleſtem habet colorem, & ſecundum Dioſcoridem, virtutem lętificatiuã, per quã ſignificatur ſpes quæ tota eſt lucida, & cœleſtis, inquantum cœleſtia ſperat bona, quæ etiam deſolatos letificat, & ideo de hoc dicit Dominus animæ vel eccleſiæ. Fundabo te in ſaphiris. Eſa. 54. ¶ Tertius lapis eſt calcedonius, qui ſecundum Diaſcoridem ſcit vincere cauſas, & calefactus attrahit paleas, per quem intelligitur charitas, quæ aliarũ virtutum eſt ſeruatrix, quæ cauſas. i. tentationes vincat, & quæ paleas, i. infimos ad ſalutem trahit. Vnde dicit Apoſtolus. 1. Cor. 13. Charitas omnia ſuffert. ¶ Quartus lapis eſt ſmaragdus qui eſt viridis coloris, confortans oculos, & qui viſum confortat, & portanti ſe dat perſuaſoria verba, & diuinare volentibus valet ſecundum lapidariũ. Et per iſtum intelligitur prudentia, quæ oculos aliorum cõfortat, inquantum delectabile eſt videre hominem prudentem. Viſum intellectus ſeruat, verba perſuaſoria & eloquẽtia dat, diuinare & prædicare volentes ſuper omnia iuuat. Iſta enim eſt prima cardinalium virtutũ, quam homo ſumme debet appetere, ſ. prudentiam, & hoc quia ſine iſta cæteraꝝ parũ noſcunt valere. Id bene docet ſapiens. Prou. 7. Dixi ſapientiæ, ſoror mea es, & prudentiam amicam meam voca ſui. ¶ Quintus lapis eſt ſardonius, qui luxuriam depellit, & hominem humilem & pudicum facit, & ſignificat tẽperantiam, quæ luxuriam, i. omnem ſuperfluitatem tollit, C humilitatem & pudicitiam ſemper gignit. De qua Proſper in libro de vita contemplatiua ait. Temperantia facit hominem ſobrium, parcum, moderatum & pudicum. Hęc. n. libidinis affectum temperat, deſideria ſancta multiplicat, vitioſa caſtigat, inter nos confuſa omnia ordinat, prauas cogitationes remouet, ſanctas inſerit, voluptates extinguit, & totum hominem temperat & componit. ¶ Sextus lapis eſt ſardius, qui ſanguinei coloris eſt, in cuius præſentia onyx lapis maleficus non poteſt nocere, timorem pellit, & hominem audacem facit. Iſte ſignificat fortitudinem, quia pro certo iſte coloris ſanguinei debet eſſe inquantum propriũ ſanguinem fundere non ſolet timere, quinimmo ſolet timorem pellere, & hominem audacem facere, & nocumentum onycis, i. tentationem diabolicam reſiſtendo refrenare. Vnde Ambroſius libro primo de officijs de fortitudine dicit, quod fortitudo virtutes cuſtodit, iuſticiam ſeruat, contra vitia eſt inimica, ad laborem fortis, ad pericula rigida & aduerſa. ¶ Septimus lapis eſt chryſolitus, igneum velociſſime rapiens, qui demones fugat & terret, & timores nocturnos pellit. Et iſte ſignificat iuſtitiam, quæ igne zeli & leuetitatis faciliter concipit, demones, i. maleficos homines tollit, & timore malorum ſublato patriam ſecurã reddit. Vnde de iſto lapide. i. de iuſtitia & iuſto homine dicitur illud Danielis. 10. Quod ipſe vidit filium hominis cuius corpus erat quaſi chryſolythus. ¶ Octauus lapis eſt beryllus, cuius virtus ſecundum Dioſcoridem eſt contra pericula hoſtium, & contra inimicum hominem inuictum facit, & inter beryllos ille qui eſt pallidior eſt melior per quem intelligitur patientia, quæ inter lites & pericula ſumme valet, quia ſicut dicit Seneca. Cuiuſlibet doloris remedium eſt patientia. ¶ Nonus lapis eſt topazius, ſiue topazion indeclinabile, lapis clariſſimus, quia ſecundum Lapidarium ad ſanguinem ſtringendum, ad aquam bullire non permittendum valet, omnium lapidum ſuperat claritatem. Et ſic iſte ſignificat caſtitatẽ, quæ eſt proculdubio virtus rara, quia rara, auis in terris & nigro ſimillima cigno, quæ ſanguinem luxuriæ reſtingit, & feruorem concupiſcẽtiæ compeſcit, & aliarum virtutum pulchritudinem antecedit. Vnde dicitur. Sap. 5. O quam pulchra eſt caſta generatio cum claritate. ¶ Decimus lapis eſt cryſopaſſus, quem lux cœlat, & prodit obſcuritas. In obſcuro enim ſplendet, & ſub diuo poſitus eius claritas abſconditur atque pallet, & iſte eſt humilitas quæ ſub diuo, i. in hominis apparentia non quærit ſplendere, ſed in obſcuro, i. in abſcondito & ſe- D
creto, quia pro certo humilitas obſcuritatem quærit, & omnem hominis præſentiam, omnemque vanam gloriam ſemper fugit. Vnde illud. Mat. 6. Intra cubiculum tuum, & ora patrem tuum qui in cœlis eſt, qui videt in abſcondito. ¶ Vndecimus lapis eſt hyacinthus, qui eſt lapis ſecundum temporis conditionem mutans, quia ſecundum quod tempus eſt turbidum vel ſerenum, lapis iſte fit ſerenus & turbidus. Et ſignificat virtutem diſcretionis quæ ſecundum bona tẽpora & perſonas ſe ſolet mutare, & vnam cum vno, & aliã cum alio, nunc clara & affabilis, nunc obſcura & triſtabilis debet eſſe. Vel dic quod iſta eſt compaſſio quæ nouit cum flẽtibus flere, & cum gaudentibus gaudere, exemplo Apoſtoli. 1. Cor. 9. qui dicebat. Omnibus omnia factus ſum. ¶ Duodecimus lapis eſt amethyſtus, lapis violacius in colore, qui ſecundum Dioſcoridem valet contra ebrietatem, bonum cõlere intellectum, & hominem facit vigilem. Et iſte ſignificat ſobrietatem, quæ ad litteram ebrietati reſiſtit, hominem vigilem & diligentem efficit, malas & immundas cogitationes repellit, & intellectum acuit. Vnde Leo Papa in ſumma. De abſtinentia prodeunt caſtæ cogitationes, rationabiles voluntates, ſalubria conſilia. Per hanc enim caro concupiſcens moritur, & ſpiritus virtutibus innouatur. ¶ Iſta ſunt duodecim hominis fundamenta, ſeu duodecim fundamenta noſtræ conſcientiæ vel gratiæ, vel etiam eccleſiæ ornamenta, & duodecim lapidum præcioſorum. i. virtutũ ſpiritualium paramenta, ita quod cuilibet homini ſic fundato, vel ipſi eccleſiæ ſic a Deo ſtabiliter, vel etiam cuilibet prælato, qui eſt ſubditorum ſeu eccleſiæ fundamentum, poteſt dici illud Ezech. 28. Omnis lapis præcioſus operimentum tuum, ſardius, topazius, iaſpis, cryſolitus & onyx.

E onyx, beryllus, ſaphirus & carbunculus & ſmaragdus, vt de talibus fundamentis dicatur illud Pſal. 86. Fundamenta eius, in montibus ſanctis.

Capitulum vigeſimumſecundum. textus. Et oſtendit mihi fluuium aquæ viuæ ſplendidum tanquam cryſtallum. Moralitatum. Capitulum. 22.

SIcut dicitur in Apoca. 22. Ciuitas bona nouum habebat templum, nec ſole nec luna egebat quia ipſam dominus illuminabat. Et lucerna ipſius agnus erat. Iſta enim nullam prorſus habebat noctem, portę eius nullatenus claudebantur, & nullus coinquinatus aut abominationem aut mendacium faciens illuc ingrediebatur, immo canes venefici, impudici, homicidę, ſeruientes idolis, & mendacia facientes foras eijciebantur, quia ibi erat ſedes Dei & agni, & ſerui eius ad ſeruiendum ei, ad videndum faciem eius omnes ibi ſolummodo admittebantur. ¶ Iſta poſſunt allegorice dici de eccleſia vel religione, quia pro certo iſta non debet habere vel quærere templum, i. cuiuſcunque hypocriſis vanitatem, ſolem i. mundanæ gloriæ claritatem. Lunam, i. mundanæ proſperitatis mutabilitatem & eclipſibilem facultatem, quia pro certo ſolum Deum debet habere pro lumine, & ſtolam agni, i. Chriſti gratiam debet appetere pro lucerna, quia eccleſia vel religio a Deo debet illuminationem accipere, mundi lumen aut gloriam non quærere, ſed lucem quæ Chriſtus eſt, ſolummodo affectare. Pſal. 118 Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis. Portę illius debent eſſe apertę, quia portæ eius ſpirituales debent eſſe apertę ad recipiendum peccatores ad fidem & ad pœnitentiam, quia illa non debet claudere gremium pœnitenti, & dignos ad officia vel beneficia admittendum. Vnde Eſa. 26. Aperite portas, ingredietur gens iuſta, cuſtodiens veritatem: portæ ipſius materiales ad pauperes ſuſtentandum, & hoſpitalitatem indigentibus faciendum, vt ſic dicatur illud Iob. 31. Foris non manſit peregrinus, oſtium meum
F viatori patuit. Vnde verſificator ait. Porta patens eſto nulli claudaris honeſto. Quia re uera ſerui Dei & agni, i. viri iuſti, debent infra portas eccleſiæ per promotionem admitti, vt ibi poſſint Deo ſeruire, & faciem eius contemplari, vt dicitur in Pſal. 117. Aperite mihi portas iuſtitiæ, ingreſſus in eas confitebor Domino, hæc porta Domini iuſti intrabunt in eam. Nullus tamen immundus aut peccator ibidem recipi debet, quinimmo canes, i. inſatiabiles cupidi & auari, venefici, i. peſtilentes, immundi, i. luxurioſi, homicidæ, i. detractores, & malefici & idolatræ, i. ſuperſtitioſi & hæretici, & ſortilegi debent foris extra eccleſiam impromoti relinqui Non enim dignum eſt quod tales ad fidem Dei & agni, i. ad ſtatum eccleſiaſticæ dignitatis aſcendant, vel ad portas eccleſiæ introeant. Pſalmiſta. 98. Quibus iuraui in ira mea ſi introibunt in requiem meam. Cuius tamen prohdolor fit hodie oppoſitum, quia mali per portas eccleſiæ introducuntur, boni vero & ſerui Domini ab eccleſiæ beneficijs repelluntur. Vnde dicitur. Tren. 1. Vidi gentes ingreſſas ſanctuarium tuum, de quibus præceperas ne intrarent eccleſiam tuam. ¶ Vel dic quod iſta ciuitas eſt paradiſus vbi non eſt templum manufactum, nec ſol nec luna, quia ſpeculum eius in æternum eſt Deus ipſis luminare & lucerna. Iſta eſt ciuitas, quæ vſque ad finem ſæculi apertas habet ianuas, ſolos tamen ſeruos Dei recipit, coinquinatos, & peccatores alios non admittit, quia ſecundum Auguſtinum ſicut nulli digno negabitur, ita nulli indigno conferetur. ¶ Vel dic quod in malo ſignificato talis ciuitas eſt anima peccatrix, vel eccleſia moderna, quia iam non eſt templum deuotionis, vbi deficit ſol diſcretionis, vel ceſſat luna rectæ compaſſionis, vbi non clauduntur portę ſenſuum delectabilium, nec portæ beneficiorum clauduntur ambitioſis, ſeu munera apportantibus. ¶ Vel dic quod ciuitas eſt verbum iuſti, in quo eſt ſedes Dei & agni per gratiam, quæ a Deo illuminatur per fidem & ſapientiam, ita quod non habet G noctem, i. errorem aut ignorantiam, nec quærit templum. i. eccleſiaſticam dignitatem nec ſolem. i. mundanæ ſcientiæ claritatem, nec lunam. i. mundanæ opulentiæ facultatem. Portas cordis & ſenſuum habet apertas, ad recipiendum res quæ ad ſalutem ſunt neceſſariæ. Verumtamen nihil coinquinatum, i. nulla mala cogitatio aut affectio mala debet ibi recipi per alicuius malæ complacentiæ voluptatē. Vnde illud Mat. 13. Elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autem foras miſerunt. ¶ Vidit Iohannes fluuium aquæ vitæ ſplendidum tanquam cryſtallum in medio plateæ ciuitatis procedentem de ſede Dei viui & agni, & ex vna parte fluminis lignum vitæ, afferens fructus duodecim per menſes ſingulos, reddens fructus & folia ſua ad ſanitatem gentiū. ¶ Per iſtum fluuium intelligitur voluptas æternæ gloriæ, quæ ſatiat, potat & refrigerat beatos, & quæ in ciuitate Dei. i. paradiſi de ipſa ſede maieſtatis diuinæ immediate influit. Pſal. 35. Torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniā apud te eſt fons vitæ. Iſte igitur fluuius æternæ vitæ vel gloriæ duas habet partes, ſ. Chriſti diuinitatem & humanitatem, quia in iſtis duabus pendet tota contemplatio beatorum, ſed ex vtraque parte iſtius fluminis inuenitur lignum vitæ. i. ex vna natura vitalis, perpetua & æterna, videlicet natura angelica ex parte eius diuinitatis, & natura humana ex parte ipſius humanitatis. Homo enim & Angelus ſunt duo ligna vitæ quæ percipiunt viſionem beatam, & potantur flumine voluptatis æternæ. Vnde de quolibet beato dicitur illud Pſal. 1. Quod ipſe ſit tāquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo. Pſal. 1. Et folium eius, id eſt decor eius, nō defluet, ideo quæcunque faciet, ſemper proſperabuntur. Sed pro certo iſta ligna, i. beati, proferunt per menſes ſingulos fructus duodecim. Menſis enim dicitur a mene quod eſt defectus, eo quod in quolibet menſe luna deficit, & ſignificat defectus huius mortalis vitę, fructus vero ligni vitæ ſignificāt gaudia & præmia paradiſi. Oportet enim oſtendere quomodo per menſes ſingulos, i. contra duodecim defectus quos patitur iſta vita, illę arbores paradiſi, ſ. beati, habent duodecim fructus, i. duodecim gaudia ſiue præmia, ita vt ſinguli fructus ſingulis mēſibus, & ſingula præmia ſiue gaudia ſingulis huius vitæ defectibus applicentur. Menſes igitur, i. defectus noſtri, in hac vita ſunt ſex quantum ad ani- H mam, ſ. obliuio in memoria, in intellectu ignorantia, in affectu concupiſcentia, dolor præſentium malorum, timor futurorum, languor virtutum naturalium. Quantum ad corpus ſunt alij ſex, ſ. paſſibilitas ſine ſanitate, grauitas ſine agilitate, obſcuritas ſine claritate, & plena cæcitate, condenſitas ſine ſubtilitate, labor ſine quiete, mors cū neceſſitate. Sed pro certo contra iſtos duodecim menſes ſeu defectus, ſancti habent duodecim fructus, i. duodecim gaudia. Et primo. ſ. quantum ad animam, in memoria firmitatem, ſine obliuionis ſeruore, in intellectu veritatem, ſine ignorantiæ errore, in affectu ſufficientiam, ſine cupiditatis ardore, in animo voluptatem, ſine triſticia vel dolore, in ſtatu ſecuritatem, ſine dubio vel timore, in natura proſperitatem, ſine deſiderio vel languore. Item quantum ad corpus habebunt ſanctitatem ſine paſſibilitate, agilitatem ſine ponderoſitate, claritatem ſine obſcuritate, ſubtilitatem ſine denſitate, quietem ſine turbatione, vitam ſine mortis terminatione. Et ſic beati qui ſunt ligna vitæ, per ſingulos menſes habēt ſingulos fructus, remedia vel profectus, ita quòd quælibet anima poteſt dici illa mulier de qua dr. Apoc. 12. Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim. ¶ Vel dic quod lignum vitæ quod ſedet ſuper oram fluminis Dei ſedentis, eſt vir iuſtus qui ſuper fluuium deuotionis compaſſionis & compunctionis ſedet, qui fluuius a ſede Dei & agni, i. inſpiratione vel influentia Chriſti prouenit? quia pro certo ille duodecim fructus ſolet portare, i. duodecim pietatis opera facere, & inde alios recreare, qui fructus, i. pietatis opera ſunt duodecim, ſ. ſex ſpiritualia & ſex corporalia, qui in iſtis duobus verſibus continetur. Inſtrue, caſtiga, remitte, ſolare, fer ora. Veſtio, poto, cibo, recolligo, viſito, condo. Vt ſic de homine pio & fructuoſo dicatur illud. 3. Regum: 11 quod Abias diuiſit pallium ſuum in duodecim

A duodecim partes. Pallium enim bonorum noſtrorum tam ſpiritualium quam corporalium in duodecim partes diuiditur, quando duodecim pietatis opera nobis in alios diffunduntur. Et proculdubio folia iſtius ligni, id eſt verba viri iuſti ad ſanitatem aliorum proficiunt, inquantum verbis talium alij boni fiunt. ¶ Vel quòd illud lignum ſignificat crucem cū ſuo crucifixo, quòd in medio ciuitatis eccleſiæ ſuper fluuium deuotionis eſt ſitum, quia pro certo per menſes ſingulos, id eſt contra ſingulos vitiorum defectus ibi inueniuntur duodecim gratiarum, virtutum & exemplorum fructus. Menſis enim dictus eſt a mene quòd eſt defectus, & ſignificat mundi defectus vel vitia. ¶ Eſt enim primus menſis in anno peccati Ianuarius, qui dicitur quaſi anni ianua, ſignificans ſuperbiam, quæ eſt initium & ianua peccatorum. Vnde illud Eccleſiaſtici. 10. Initium omnis peccati eſt ſuperbia. Et illa pingitur cum tribus faciebus, eo quod triplex eſt ſuperbia, ſcilicet præferre ſe maioribus, paribus & minoribus. Vel eo quòd ſuperbia naſcitur ex tribus cauſis, ſcilicet eminentijs, diuitia, & ex gratijs naturalibus. Vel iſtas tres facies habere dicitur, pro eo quod ſuperbus ſupra plures homines valere ſe opinatur. Vnde dicitur. Eze. 1. Quattuor facies vni. Et ideo ſol in aquario tunc dicitur eſſe, qui ſcilicet pincerna deorum dicitur fuiſſe, ad denotandum quod ſuperbi ſumme gaudent in magnatum officijs alti eſſe. ¶ Secundus menſis eſt februarius, dictus à febre, quia pingitur ſe calefacere ad ignem, & ſignificat defectum luxuriæ, qui facit eā per mala deſideria calefieri, & febricitare, & ſemper in igne concupiſcentiæ æſtuare. Vnde illud Eccleſiaſtici. 38. Vapor ignis vret carnes eius & in calore fornacis concertatur. Et tunc ſol in piſcibus eſſe dicitur, quia ſcilicet ſol, id eſt ratio luxurioſorum, in piſcibus, id eſt in carnis voluptatibus implicatur. ¶ Tertius menſis eſt Martius, dictus a marte Deo belli, qui pingitur ſcindens vineam, & in ipſo ſol eſt in ariete, & ſignificat iracundiam quæ contra homines per impatientiam mouet bella, atque vineas. i. ſimplices ſcindit & lędit, & more arietis ipſos litibus & contentionibus percutit & inuadit, verbis & verberibus & accuſationibus non modica ipſos ferit. Eccl. 28. Homo homini ſeruat iram. ¶ Quartus menſis eſt aprilis, vbi terra ſe incipit aperire, qui pingitur homo armatus, vadens ad bella ſuper equum. Et tunc eſt ſol in thauro, qui ſignificat

B peccatum crudelitatis & ſeuitiæ, quod eſt ſemper armatum ad vindictam de aduerſarijs ſumendam, & more thauri ſemper ſeuitioſe incedit, & terram ſeu patriam, ſuam rapinis & exactionibus aliorum vireſcere facit. Contra quos dicitur illud Eccl. 6. Non te extollas in cogitatione tua, ſicut thaurus euertens domeſticos tuos. Quia ſicut dicitur ibidem. Eccl. 28. Qui vindicare vult, a Deo inueniet vindictam. ¶ Quintus menſis eſt maius, madificatione pluuiarum dictus, qui pingitur iuuenis, floribus circumſeptus, ſignificans peccatum laſciuiæ, quo fatui iuuenes floribus, i. curioſis veſtibus & moribus ſe adorant, & nihil aliud quā flores mundanæ gloriæ optant, & delicijs carnalibus præ cæteris ſe madidant & humectant, dicentes illud quod dicitur in libro Sap. 2. Vino & vnguentis precioſis impleamus nos, & non prætereat nos flos temporis. Coronemus nos roſis antequam marceſcant. Ideo ſol tunc videtur eſſe in geminis, quia iſti læticiam ſuam geminant & duplicant. ¶ Sextus menſis eſt. Iunius, in quo iam terra caleſcit & ſiccatur. Et ideo prata tunc temporis defalcantur, quia iſtæ cum falce ſecando herbam depingit. Et Sol in cancro eius medio ſubinſertur. Et ſignificat peccatū parcitatis & auariciæ, quod eſt in male ſeruando, quod. ſ. facit terram noſtri cordis per cupiditatem calefieri, & in compaſſionem ſecari, & quod herbas. i. diuitias falcare & amplecti, & ſibi per parcitatem retineri curat, & nihil expendere, omnia autem ſeruat, & ꝙ ſolem. i. animam in cancro (quod eſt animal retrogradum) intrare facit, inquantum ipſum a cœleſtibus ad terrena retrogredi procurat. Vnde innocentius de miſeria humana dicit ꝙ auarus nec patientibus compatitur, nec miſeris miſeretur. Sequitur. Iſte eſt qui Deo præfert aurum, paradiſo præponit argentum. ¶ Septimus menſis eſt Iulius, in quo oritur ſtella quæ dicitur canis, & Sol in leonem intrat, in quo maximus regnat calor, & ille pingitur quaſi ſegetes ſecans, quia tunc ſolent arua ſegeti-

C bus expoliari, ſignificans detractionem & inuidiam, quam concomitatur canis mordens, leo ore fetens. i. mordax obiocutio, fetida inflammatio, quia detractor & inuidus ſolēt ſegetes & virtutes & ſufficientias aliorum falce ſuæ linguæ trūcare, & ipſos bonis ſuis & honoribus ſpoliare. Vnde Iob. 24. Agrum non ſuum demetunt & vineam eius quē vi oppreſſerunt, vindemiant. ¶ Octauus menſis eſt Auguſtus, qui dicitur ab augendo, tunc enim ſegetes triturantur, & grana ſegetum augentur, & ideo iſte blada triturans & executiens pingitur, & Sol in ſignum virginis tunc mouetur, ſignificans vitium rapinæ & auariciæ, quod eſt in malæ acquirendo, quia auaricia non ceſſat grana ſegetum. i. diuitias pauperum per rapinas & vſuras excutere, & diuitias diuitijs adaugere, & ipſos pauperes tribulationibus triturare, & ideo Sol, i. animus talium tunc temporis ſolet virginem, i. ſterilitatem virtutum ſubintrare. Vnde dicitur. Ozeæ. 10. Ephraim vitula docta diligere trituram, & ego tranſiui ſuper pulchritudinem colli eius. Ephraim enim interpretatur auguſtus, & deſignat illos qui diuitias ſuas augere non ceſſant. Vnde in Prouerbijs. 22. dicitur Calumniatur pauperem vt diuitias ſuas augeat, dabit ipſe ditiori, & egebit. ¶ Nonus eſt September, in quo vina colliguntur, & ideo vindemians, ſeu in dolijs vina fundens depingitur, & ſignificat ebrietatem, ſeu deliciarum voluptatem, quæ de vinis & delicijs curam gerit. De quo dicitur in Eſa. 5. Ve qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & ad ſectandum ebrietatem vſque ad veſperam. Et ideo tunc temporis Sol intrare libram dicitur, quia iſti ad nihil aliud vacant niſi ad liberandum, ponderandumque cui vinum præfertur, ad ipſaque vina libandum domino ventri ſuo. ¶ Decimus menſis eſt October, in quo ſemina in terram proijciuntur, ideo in forma hominis ſeminantis pingitur, quia tunc primus fructus per ſemina noua alius recuperare conantur, & ſignificat vitium inconſtantiæ, quod fructus bonorum operum non cuſtodit, immo quotidie per ipſum perdit illos, & quotidie ſemina bonorum ꝓpoſitorū recuperare contendit. Ideo Sol tunc in ſcorpione dicitur, pro eo quod Sol, id eſt mens talis more ſcorpionis in cauda, id eſt in fine, a facie, id eſt a principio, diuerſificari dicitur. Ita quod talibus ſeminatoribus poteſt dici illud quod dicitur in Leuitico. 26. Fruſtra feretis ſementem, quę ab hoſtibus deuorabitur. Iſte enim menſis nunquam comedit quod ſeminat, ſicut nec homo inconſtans fructum capit de bono quod inchoat. Vnde in euangelio Lucæ. 14. dicitur. Iſte homo cœpit ædificare, & potuit conſumma-

D re. ¶ Vndecimus menſis eſt Nouember, in quo tantum frigus viget, quod pori terræ & animalum clauduntur, & labor externus impeditur. Ideo tunc quieſcunt aues, & amplius ſi cibum habeant impinguantur. Ideo in forma hominis paſcentis, & impinguantis ſuos porcos, & excutientis glandes depingitur. Sol tunc ſignum ſagittarij peragratur, ſignificans carnalem affectionem, & ex frigore indeuotionis portas cordis & aures claudit, & vires animæ taliter ſtringit quòd laborare per bonà opera non permittit, quinimmo illa facit poſſeſſores ſuos quieti & ocio vocare, & ſuos, id eſt filios vel nepotes & conſanguineos carnales diuitijs & benificijs impinguare. Ita quòd Solent pro iſtis glandibus, id eſt pro terrenis bonis ſuis acquirendis quam plurimum laborare. Vnde Sol, id eſt animus talium ſagittariorum dicitur percutere, quia conſtat quòd iſti mali eccleſiaſtici & vſurarij ratione ſuæ carnalis affectionis pro filijs ſuis ditandis, & etiam nepotibus, ſolent alios ſagittare, & quandoque rapinis, & exactionibus moleſtare, vt ſic poſſent glandes bonorum temporalium excutere & habere. Vnde Hieronymus. Quanta mala nos cōpellit facere carnalis affectus. ¶ Duodecimus menſis eſt December, qui corpora frigorum fortitudine lædit, qui in figura hominis porcum occidentis pingitur, pro eo quòd tunc temporis porci & animalia quæ impinguata fuerant occiduntur. Sol etiam tunc temporis per ſignum capricorni vagatur. Iſte igitur menſis duriciem & ſeueritatem ſignificat, quæ ſolet alios frigore & tribulatione percutere, & quoſcunque porcos, id eſt homines peccatores & infirmos ſine miſericordia occidere, & corrigere. Sicut ad literam

E teram patet in crudelibus iudicibus & prælatis, qui ſine cõpaſſione crudeliter puniunt delinquentes, nec quacunque leui occaſione homo deliquerit, eidem miſerentur. De quibus dicit Seneca in lib. de Clementia Crudeles vocabo, q̃ puniendi cauſam habent. Iſti igitur capricorni dicuntur, quia dato q̃ quandoque præ cæteris vitijs feriant alios, tamen peccatores cornu petere & cornu ventilare nimis auſtere noſcuntur. Vnde dicitur. Dan. 8. Ecce hircus caprarũ veniebat impetu fortitudinis ſuæ. Iſti ſunt duodecim mali menſes. i. duodecim defectus humani, contra quos pro certo (ſicut iam ſupra dictum eſt) lignum vitæ. i. crux cum crucifixo portat duodecim bona exempla, vt ſinguli mẽſes per fructus ſingulos, i. ſingula vitia per virtutes ſingulas tẽperẽtur. ¶ Dico igitur q̃ de iſto ligno vitę. i. cruce & crucifixo tu potes colligere contra Ianuarium, humilitatem in capitis inclinatione, quia inclinato capite emiſit ſpiritum, i. ſuperbiam. ¶ Contra februarium, luxuriæ timorẽ in capitis ſpinea perforatione, & in oculorum ad terram depreſſione, quia puncturæ timoris domini in conſideratione terræ. i. mortis carnis concupiſcentia. Vnde dicitur in Prou. 15. Per miſericordiam & fidem purgantur peccata, per timorem domini declinat omnis à malo. Mens iuſti meditabitur obedientiam, os impiorum redundat malis. ¶ Cõtra Martium, iracundiæ patientiam in aurium auſcultatione, quia dato q̃ improperia multa audiſſet, tamen cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur nõ comminabatur. Tradebat autẽ iudicanti ſe iniuſte, dicens illud Pſa. 37. Ego autẽ tanquam ſurdus non audiebam, & ſicut mutus non aperiens os ſuum. ¶ Contra aprilem vindictæ, & ſeuitiæ, collige miſericordiã in benigna linguæ locutione, in hoc. ſ. quod crucifixoribus miſericorditer indulſit, dans exemplum de hoc quod ipſe docuit. dicens, vt habetur in euangelio Lucę 6. Dimitte & dimittetur vobis. ¶ Contra maium laſciuia, & inanis lętitiæ contritionem & dolorem in oris fella & amara potatione, dicens pſal. 68. cum Ezechia Mat. 27. Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ. ¶ Cõtra Iunium parcitatis collige libertatem, in manuum perforationem & extenſione. Eſa. 38. Manus. n. perforata nihil continet quod minuitur, extenſa vero alteri porrigit quod appetit. Da igitur liberaliter iuxta verbum Eccl.

F 4. Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta. ¶ Contra Iulium detractionis & inuidiæ, collige charitatem in corde & lateris apertione, quia cor ſuũ videtur tibi velle dare, dum latus tenet apertum. Vnde dicitur. Ioan. 5. Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. ¶ Contra Auguſtum rapinæ & auaritiæ, collige paupertatem in corporis denudatione Nudus. n. in cruce manſit, & nuditatem & paupertatem in hoc diligere nos inſtruxit. Iuxta illud Gregorij. Nudi poſt nudum curramus. ¶ Contra Septembrem deliciarum & voluptatum, collige aſperam pœnitentiam in corporis flagellatione. Caro. n. eius non fuit in delicijs ibi, q̃ ſed in pœnis & ſupplicijs, dans eandem exemplum q̃ magis ſunt diligenda aſpera quam proſpera. Vnde Iob. 33. Conſumpta eſt caro eius à ſupplicijs. ¶ Contra Octobrem inconſtantiæ collige perſeuerantiam in pedis conclauatione & confixione. Ita. n. fuit conclauatus, q̃ nec iudæorum inſultationibus, nec inimicorum tentationib. crucem dimittere doluit, dans exemplum perſeuerandi in cruce. i. in cruciatu & labore aſſumpto. Vnde Sene. Viri eſt officio quod ſemel ſumpſit, turpe eſt. n. oneri cedere. ¶ Contra Nouembrem carnalis affectionis, collige contemptum cuiuſque amoris ſuperflui in diſcipulorum fuga, & deſertione, & in totius corporis a terra eleuatione. In quo nobis dat exemplum, q̃ circa nos per carnis affectionem nõ debemus amicos & notos tenere. Vnde dicitur in Pſal. 37. Noti mei longe ſteterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meã. Et qui inquirebant mala mihi, locuti ſunt vanitates, & dolos tota die meditabantur. Quinimo debemus ſurſum per contemplationem ſuſpenſi à terra, & terrenis eleuati eſſe. Vnde dicit Iob. 7. Elegit ſuſpendium anima mea, & mortẽ oſſa mea ¶ Contra Decembrem nimiæ ſeueritatis, & duritiæ, collige compaſſionem delinquentium in crucifixi corporis diſpoſitione, quia iſtę fuit crucifixus facie ad occidentem, dorſo ad orientem, dextera autem ad aquilonem, ſiniſtra ad meridiem, vertis in quo datur nobis intelligi, quód ipſe pie per paſſionem reſpicit occidentales congelatos, i. peccatores, dorſum vero vertit ad orientales, i. ad ſuperbos, de ſuis præſumentes virtutibus. Dexteram etiam gratię liberalitatis ſuæ porrigit aquilonaribus. i. ſuis pauperibus ſiniſtram vero gratię aduerſitatis, & inimicitię minatur meridionalibus. i. diuitib. Lu. j. Quia ille qui eſurientes impleuit bonis, & diuites dimiſit inanes, dat nobis exemplum, quód peccatores delinquentes non debemus contemnere, nec per auſteram ſeueritatem lędere, ſed eis miſericorditer cõpati, & eos extenſis brachijs per miſericordiam, & pœnitentiam amplecti & recipere. Quia ſicut ipſe dicit. Luc. 15. Gaudium eſt angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiã agente. Et ſic dico q̃ lignũ vitę. i. crux vel Chriſtus contra duodecim menſes duodecim, vitiorũ protulit fructus duodecim bonorũ exemplorũ, l. humilitatẽ contra ſuperbiã, ti-

H morem contra carnis concupiſcentiam, patientiam contra iracundiam, miſericordiam contra vindictam & ſeuitiam, contritionem contra laſciuiam, liberalitatem contra parcitatem, charitatem contra inuidiam, & paupertatem contra auaritiam, diſciplinam contra voluptatem, perſeuerantiã contra vagabilitatem, contemplationem contra carnalem amorem compaſſionem contra nimię ſeueritatis ardorẽ. Lignum igitur vitę protulit nobis duodecim fructus per menſes ſingulos. Ioan. 11. Duodecim enim horę ſunt diei. vide ſupra lib. 5. cap. vbi de duodecim menſibus inuenies aliter expoſitum.

F I N I S.

Regiſtrum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T.

Omnes ſunt quaterniones præter T, qui eſt Duerniones. Tabula per ſe patet.

